

NEDERLANDSCHE GEDACHTEN

K A D E R N U M M E R

In dit nummer :

- Het moreel der locale leiders
A. J. VAN DULST C.H.U.-reacties op het Reorganisatierapport
- A. STAPELKAMP** De loongrenzen bij de sociale verzekering
- A. STAPELKAMP** „Het leven begint bij 40”
- Dr J. W. NOTEBOOM** Wet Maatschappelijke Zorg
- A. WARNAAR Jzn** Ds E. H. Broekstra
- J. SCHIPPER** Hoe leven, werken en wonen onze landarbeiders?
- SJ. JONKER** Uit het parlement
- Drs A. R. VAN NES** De landbouwpolitiek in de crisis
- Zondagsrust en Zondagsheiliging
- A. R. DE KWAADSTENIET** Uit krant en periodiek

Op eigen wieken :

- De vaart der Arjos
- G. J. H. GRIFFIOEN** Philippus Jacobus Hoedemaker
- Dr Mr C. DE RU** Overheid en Hoger Onderwijs
- M. W. BRUINS SLOT** Conferentie

OFFICIEEL ORGAAN TEN DIENSTE VAN DE ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ,
HAAR PROPAGANDA- EN HAAR JONGEREN STUDIECLUBS

Ouders, Verloofden en Familie van Militairen

Laat hen toch naar huis komen en wel gratis met de trein op

HOBACA REISBONNEN

Verkrijgbaar vrijwel in elke plaats in 26 branches bij al Uw aankopen.

Spaar Hobocareisbonnen, waarbij de militairen voor het halve kilometer-aantal reizen
Hobocareisbonnenbureau, Heemraadssingel 245, Rotterdam. Telefoon K 1800 - 31839 - 33391.

Fa. FERNHOUT

Handel in WEGEN- EN WATERBOUW-MATERIALEN, OP- EN OVERSLAGBEDRIJF, SCHEEPS-BEVRACHTING

ZWOLLE, tel. 3477 b.g.g. 5358
EMMELOORD, tel. 144 b.g.g. 130

INGWERSEN & CO

EFFECTEN AMSTERDAM
Coupons en Administratiën KEIZERSGRACHT 382
Alle Assurantie zaken Telefoon 32121
Levensverzekeringen en Lijfrenten Speciale afdelingen voor
PROTESTANTS KERKELIJKE LENINGEN

SLOOPSCHEPEN

Voor Uw sloopschepen is het adres

Firma Wed. O. D. Heuvelman

Telefoon 369 - KRIMPEN a.d. IJSSEL

n.v. Scheepsbouwwerf v/h

Firma A. Lanser

Sliedrecht - Holland

HARDHOUSHANDEL

Marius van den Berg

Nieuwerbrug (Z.-H.) - Telefoon 03488-218
levert:

IEPEN, BEUKEN, ESSEN, YANG en ander hardhout

BRINKERS'

ROOMBOTER
MARGARINE
SPIJSVETTEN
SPIJSOLIE

FABRIEKEN

ZOETERMEER
Tel. nr 12 (4 lijnen)

INNEMEE & ZOON N.V. BEGRAFFENIS-TRANSPORT

DEN HAAG HAARLEM DELFT
Tel. 115940 Tel. 10441 Tel. 1642

Onmiddellijk ter plaatse te ontbieden

Fa. C. A. MOSTERT & ZONEN

Internationale meubeltransport
Ruime bergplaatsen voor inboedels
Gesloten wagens tot 15 ton
Autodiensten 2 x per dag:

Leiden - Delft - Schiedam - Rotterdam v.v.
LEIDEN Autodiensten:
Leiden - Den Haag - Dordrecht - Breda -
Rijen - Dongen - Oosterhout - Tilburg -
Tel. 22085-21496 Eindhoven - Helmond v.v.

Constructiewerkplaats

„BAILY”

NIEUW-LEKKERLAND
TELEFOON 36

Gespecialiseerd in
Staalconstructies
voor gebouwen

P. ZEEUW Jzn

ROTTERDAM-O. — VOORSCHOTERLAAN 51
Tel. 20213 - 22543. Na zes uur: Tel. 22543 - 26977

GRANEN - VEEKOEKEN

GEDROOGDE PULP

Lid van de Rotterdamse Vereniging voor de termijnhandel in granen.

TURNARTIKELLEN

MEUBELINDUSTRIE ROTHUIZEN N.V. - HEELSUM

NEDERLANDSCHE

KADERNUMMER

GEDACHTEN

OFFICIEEL ORGAAN TEN DIENSTE VAN DE

ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ, HAAR PROPAGANDA- EN HAAR JONGEREN STUDIECLUBS

Redactie: T. Gnossen, A. R. de Kwaadsteniet, Dr A. Veerman,
Mr Dr E. P. Verkerk, R. Gosker (Secretaris).

Redactie-adres: Bureau Centraal Comité, Dr Kuyperstraat 3, Den Haag. Telefoon 115935.

Administratie-adres: Dr Kuyperstraat 3, Den Haag. Telefoon 115935.
Giro 89673 ten name van de Anti-revolutionaire Partij.

Advertentie-adm.: Veursestraat 173, Leidschendam.

11e Jaargang no. 1
31 Januari 1955

Versijnt 15 maal
per jaar

Prijs per abonnement
f 3.— per jaar

Het moreel der locale leiders

Dit jaar hebben wij vermoedelijk geen verkiezingen. Maar vroeger dan anders werpen de komende kamerverkiezingen van 1956 haar schaduwen vooruit. In de pers worden telkens die komende verkiezingen aangeduid. Allerlei voorzichtige beschouwingen worden aan dit thema gewijd.

Intussen zijn de verschillende partijbesturen bezig hun partijen op de komende gebeurtenissen voor te bereiden en te activeren.

De P.v.d.A. heeft een grootscheepse ledenwerfactie gelanceerd en heeft intussen haar contributie verhoogd. Die contributie was reeds vier, vijf maal hoger dan bij ons. Maar de socialistische arbeider begrijpt, dat dit in het kader van het gestegen prijs- en loonniveau niet anders kan. Ook al wordt in die kring wel eens gemopperd, het komt voor elkaar.

Ook de K.V.P. ontwikkelt grote activiteit. De contributie is daar lager dan bij de P.v.d.A. maar het ledental is vergelijkenderwijs hoog. Onze partij telt rond 100.000 leden op 600.000 stemmen — dat is dus 15%. Het gemiddeld percentage bij de K.V.P. is rond 25%. Naar die maatstaf gemeten zou onze partij nog 50.000 leden moeten winnen.

Een ding moet onder ons duidelijk worden gezegd. De tijd is voorbij dat wij de best georganiseerde partij in het land waren.

En daar ligt nu een taak, die wij in dit jaar moeten aanvatten.

Maar dan moeten wij eerst de feitelijke situatie goed zien.

En die feitelijke situatie wordt duidelijk getypeerd door twee dingen:

1e ons ledental is te gering.

2e onze contributie is te laag.

En dit bepaalt de gedragslijn voor dit jaar.

Het volgend jaar hebben wij daar geen tijd voor.

Dan is alle energie en krachtsinspanning op de kamerverkiezingen gericht.

Dan is de propaganda naar buiten nummer één!

Maar voor dit jaar is het nodig de positie naar binnen te versterken.

Hier wreekt zich de fout van de federatieve opbouw van onze organisatie.

Over die federatieve opbouw kan heel mooi en heel dierbaar worden geschreven. En onder omstandigheden ben ik bereid dat te doen. Daar niet van. Als puntje bij paaltje komt kies ik zonder voorbehoud vóór die federatieve opbouw. Maar dat neemt de bezwaren daar aan verbonden niet weg.

Krachtens die federatieve opbouw zijn de plaatselijke kiesverenigingen geheel zelfstandig en beredden zij eigen zaken. Het Centraal Comité is geen bestuur en heeft over de kiesverenigingen niets te vertellen. Iedere kiesvereniging gaat dan ook haar eigen gang. En het Centraal Comité kan brief op brief

schrijven om te vertellen, dat de contributie gemiddeld op f 5,— à f 6,— moet worden gebracht, de meeste kiesverenigingen trekken zich daar niets van aan. Want het is zo naar en vervelend bij de mensen aan te kloppen om geld, en dus sukkelen tientallen kiesverenigingen maar rustig voort met een contributie van f 2.50 per jaar en schrijven dan brief op brief, dat zij daarvan niet f 1,25 aan het Centraal Comité kunnen betalen en f 0,10 aan de Statencentrale en f 0,50 aan de Kamercentrale. Dat is natuurlijk nog al logisch. Dat kan ook niet! Maar dan moet die contributie ook met een ruk omhoog. Dat is de enige gezonde oplossing.

En dat kan wel! Maar dan hebben wij besturen nodig, die de koe bij de horens durven vatten. Die durf veronderstelt liefde voor de zaak. Die durf veronderstelt ook dat er een inzicht is in de situatie en een doordrongen zijn van de noodzakelijkheid. En dit moet rond en duidelijk worden gesteld en gezegd: „Met een gemiddelde contributie van f 2,50 of f 3,— kan een kiesvereniging niet toe”. En al die kiesverenigingen, die daarmee blijven voortsukkelend, komen nooit uit de moeilijkheden. Van twee doosjes sigaretten per jaar kan een politieke partij niet draaien. En laten wij in dit verband nu niet spreken van het „offer”.

De federatieve opbouw!

Waarom pleiten wij daarvoor?

Wel — om het maar mooi te zeggen — omdat de federatieve opbouw berust op en gedragen wordt door „het moreel der lokale leiders”. Dat is een Kuyperiaanse zegswijze. Zij doet het! Daar gaan wij prat op. Het bezorgt ons een aangename rilling. Ja, ja, dat onderscheidt ons van die andere gecentraliseerde partijen, met een hoofdbestuur en zo. Wij niet. Wij willen geen hoofdbestuur en individueel lidmaatschap. Stel je voor dat de contributie der leden moest worden afgedragen aan het Centraal Comité en dat de plaatselijke afdeling daarvan een bepaald percentage zou mogen houden. Nee dan onze organisatie! Wij kennen zelfstandige kiesverenigingen, die baas zijn in eigen huis, die zelf haar financiën regelen. Schipper, naast God, schipper op mijn schip!

Het moreel der lokale leiders!

Maar wat komt er van terecht?

Eindeloze correspondentie met het bureau Centraal Comité over een paar leden meer of minder, meestal daaraan te wijten dat wijzigingen in de ledenlijsten niet regelmatig worden doorgegeven. Dat vreet tijd op het bureau. Op die manier wordt de dunk over dat moreel niet bijster hoog.

En wat een wanbegrip heerst er vaak bij die lokale leiders over het werk van het Centraal Comité. De inkomsten zijn jaarlijks rond f 120.000. Daarvan is f 60.000 nodig voor het contactorgaan. Blijven dus f 60.000 over. Daarvan wordt f 15.000 gereserveerd voor de Kamerverkiezingen. Blijven dus jaarlijks

f 40.000 voor de gewone uitgaven. Op het bureau zijn werkzaam 7 mensen. Voorts partijconferenties, vergaderingen van Moderamen van Centraal Comité, Centralen Convent, Deputatenvergadering, etc. Daar is nog zoiets als buitenlands contact en een College van Advies. Maar in het besef van vele bestuursleden is dat Centraal Comité in Den Haag een gulzige slokop, die als maar vraagt, om meer en om meer, zij verstaan niet dat het „hun” Centraal Comité is.

Het moreel der lokale leiders!

Maar dat betekent, dat de bestuursleden der kiesverenigingen en de raadsleden er voor staan! Dat vooronderstelt dat het „moreel” er ook is!

En voor vandaag de dag, onder de tegenwoordige omstandigheden, brengt dat mede, dat de bestuurders der kiesverenigingen gaan doen wat zij doen moeten. In dit jaar moeten zij de financiën op orde brengen en goed op orde brengen. Moeten wij daarvoor nu een beroep doen op de activiteit van de P.v.d.A. en gaan schermen met het millioen, dat zij daar voor de kamerverkiezingen gaan bijeenbrengen? Dat beroep is toch niet nodig en komt toch onze eer te na.

Straks komen de reorganisatievoorstellen aan de orde.

Dan zal ook een verhoging van de afdracht aan het Centraal Comité noodzakelijk zijn. Sommige kiesverenigingen zetten zich nu al schrap en beweren: dat kan niet. Dat is te veel. Dan lopen onze leden weg.

En daarom voegen we er de tweede kwestie bij.

Het ledental moet tevens omhoog.

En het is helemaal niet nodig om op de reorganisatie te wachten.

Dat is nu juist het mooie van onze organisatie. Wij kunnen een beroep doen op het moreel der lokale leiders. Dat komt immers daarin uit, dat die lokale leiders hun verantwoordelijkheid verstaan en dus tijdig de maatregelen treffen die nodig zijn.

Het moreel der lokale leiders!

Laat de Antirevolutionaire Partij nu maar eens tonen, dat dit moreel er inderdaad is en dat de bestuursleden der kiesverenigingen inderdaad mannen zijn, uit het hout gesneden, waarvan men leiders maakt.

Wij hebben rond 900 kiesverenigingen.

En dus een bestuurskader van 4500 man.

Wanneer die 4500 man nu werkelijk eens de zaak aanpakken en zij winnen ieder twee leden, dan is dat reeds een winst van 10000. Dan is daarvoor niet eens een propagandacommissie nodig. Wanneer het moreel er is dan is dat zo voor elkaar. Maar is dat moreel er?

Het antwoord is niet aan mij maar aan U!

31 Januari 1955

Oudste der prinsessen
in het wit paleis,
Nu als jonge dame
reeds alleen op reis:
Heel ons lage landje
aan de blauwe zee
Viert van ganser harte
je verjaardag mee!

Toen je was geboren
kwam er zo'n groot feest
Als er bij ons weten
zelden is geweest.
't Moet nog even wennen,
dat gaat niet zo gauw:
Uit die baby groeide
al een jonge vrouw!

Je bent groot geworden,
dat was te voorzien,
Niet meer een prinsesjè,
maar al zéventien!
't Volle leven wacht je,
vreugde en ook strijd,
Doch met onze echte
toegenegenheid.

Kind van de Oranjes,
eenmaal ook vorstin:
Nog veel zegen in het
Koninklijk gezin.
Steeds sportief en vrolijk,
Opgeruimd en fiks:
Blijf zó in de toekomst
Onze Beatrix!

JAAP MIJDERWIJK

C.H.U. reacties op het Reorganisatierapport

A. J. VAN DULST

In de Nieuwe Prov. Groninger Courant werden een drietal artikelen gepubliceerd van de hand van de heer Van Dulst, een der jongeren uit de C.H.-kring. De redactie meent er goed aan te doen voor het kader van onze partij deze artikelen over te nemen. Zij zijn onze belangstelling ten zeerste waard!

CHU EN REORGANISATIERAPPORT ARP BELANGSTELLING BIJ CH-VOORMANNEN

Enkele voorstellen boeien ook de Christelijk-Historischen

„De klove, die tussen ons ontstaan is, en die wellicht minder diep ware geworden, indien wederzijds — ook mijnerzijds dus — minder felheid ware betoond, zal gedurende ons leven althans wel beletten, dat „meewerking” weer „samenwerking” wordt”. Zo schreef in Mei 1907 De Savornin Lohman, grondlegger der Christelijk-Historische Unie aan Kuyper, de leider der Anti-Revolutionaire Partij. „En”, zo voegde hij er nog aan toe, „nu de zaken zo gelopen zijn, is dit misschien thans ook maar het beste”.

Aan deze woorden hebben we moeten denken bij het samenstellen van een drietal artikelen, waarin we de mening weer zullen geven van enkele vooraanstaande Christelijk-Historischen over het Reorganisatie-rapport der ARP. Natuurlijk is er niemand (althans niet van de betrokkenen zelf . . .), die de verdeeldheid op staatkundig terrein onder de Protestantse Christenen in ons land uitbundig toejuicht. Vooral in CH-kring is men echter geneigd om in te stemmen met die toevoeging van Lohman, nl. dat het bestaan van ARP en CHU beide in de gegeven omstandigheden toch maar het beste is.

Ander karakter

Enkelen voegen daar het „misschien” ook bij, maar anderen zijn niet voor deze beperking te vinden. „De CHU”, zo zeggen zij, „bereikt nu eenmaal een geheel anders ingestelde bevolkingsgroep dan de ARP”. Met het oog daarop meent men dan ook, dat het bestaan van de twee partijen geen verlies, maar eerder winst oplevert.

Dat verschillend karakter met de CHU wordt trouwens ook in de ARP onderkend. Het Reorganisatie-rapport stelt het zeer duidelijk:

„Bij alle overleg met de Christelijk-Historische Unie sta overigens steeds duidelijk voor ogen, dat het, daarbij niet alleen gaat om grotere of kleinere principiële verschillen van inzicht, maar bovendien om twee par-

tijen, die in sociologisch en sociaal-psychologisch opzicht een aanmerkelijk ander karakter bezitten. Miskennen daarvan zou de hoge zaak, welke wij bepleiten (nl. bevordering van de eenheid), in sterke mate schaden”.

Dit alles neemt echter niet weg, dat CHU en ARP zusterpartijen zijn. En dit als zodanig voelen ook! Vandaar dat er in de CH-Unie, vooral onder de leidende persoonlijkheden, een grote belangstelling bestaat voor het rapport, dat uitgebracht is door een speciaal ingestelde Reorganisatie-commissie.

Geen Kuyper meer

Deze belangstelling gaat niet in de eerste plaats uit naar de nieuwe Statuten, die de Reorganisatie-commissie heeft ontworpen. Dat viel ons bij de verschillende vraaggesprekken direct op. De huidige voorzitter der CHU, de heer H. W. Tilanus, die tot 1939 jarenlang als secretaris de organisatie der Unie heeft helpen opbouwen, wees er met even zoveel woorden ook op. De CHU, zo stelde hij, heeft haar organisatie opgebouwd in 1918, toen de evenredige vertegenwoordiging werd ingevoerd. Haar organisatorisch apparaat was dus moderner opgezet dan dat van de ARP. Hoewel op enkele punten later wat bijgewerkt, dateert dit immers uit 1879!

Mede naar aanleiding van de critiek, die de laatste jaren vanuit de partij zelf op de ARP werd uitgeoefend, is de Reorganisatie-commissie uitvoerig ingegaan op de situatie, waarin de ARP zich momenteel bevindt. Het is daarom vooral de argumentatie van de voorstellen, gedaan in het uitgebrachte rapport, die de aandacht heeft van de CHU. Omdat hierin gepoogd wordt richtlijnen te geven voor het werk van een Christelijke partij in deze tijd. Maar zeker ook, omdat hier openhartig en eerlijk gesproken wordt over de huidige positie van de ARP, een partij, die de CHU immers zeer na staat.

„Leer van anderen te leven”. Dat is een gezegde uit de zakenwereld. Het geldt echter ook voor de politiek! En zeker voor de CHU t.o.v. de ARP, en omgekeerd. Behalve lering voor het eigen werk, kan men in de CHU uit dit rapport het inzicht halen, hoe anders men in de ARP op verscheidene punten is gaan denken. Het is goed daarvan kennis te nemen, want te veel zijn we geneigd om gemakshalve te blijven denken in oude tegenstellingen.

Het was mr dr J. van Bruggen, de voorzitter van de Unieraad, die op zo'n belangrijke wijziging in de AR-gedachten wees. „In AR-kringen leeft niet meer het verlangen naar een leider als Kuyper, die alles zelf regelde”, zo zegt hij. Met instemming wijst dr Van Bruggen op een passage uit het rapport, waarin gesteld wordt, dat de huidige ARP een autocratische leider als Kuyper in zijn dagen was, niet meer zou aanvaarden. Dr van Bruggen en de andere geïnterviewde CH-voormannen betoonden zich dankbaar voor deze constatering.

„Overdrijf het niet”

Dr van Bruggen, die zeide veel waardering te hebben voor het rapport, heeft er op de laatste vergadering van de Unieraad enkele belangrijke passages uit voorgelezen. De Unieraad heeft op zijn beurt aan de Kamerkringsbesturen der CHU weer

het advies gegeven om het Reorganisatie-rapport der ARP te bestuderen!

„Anti-Revolutionairen zijn echte organisatie-mensen”, zo zei de heer Tilanus. „Blijkbaar wat geschrokken van de teleurstellende verkiezingsuitslagen is men aan het speuren gegaan naar de oorzaken daarvan. Men meent deze vooraf gevonden te hebben in de organisatie. Voor een deel natuurlijk waar. Maar laat men oppassen de organisatorische zijde niet te overdrijven! Het is de gevoerde politiek, die tot de massa spreekt. Stellen de verkiezingen teleur, dan ligt het allereerst daaraan, dat men de aantrekkingskracht op een deel van de kiezers verloren heeft. En dat is beslist niet alleen met organisatorische verbeteringen te voorkomen”.

De waardering van de heer Tilanus voor het rapport gaat dan ook vooral uit naar die gedeelten, waarin gepoogd wordt richtlijnen te geven voor de versterking van de AR-invloed op het volksleven. Zijn critiek formuleerde hij duidelijk in deze uitspraak: „Het rapport is een typisch AR-boekje: alles is precies uitgeredeneerd”. Nogmaals herhaalde de voorzitter der CHU zijn waarschuwing voor organisatorische overdrijving. Het zit 'm beslist niet allereerst in het partijbureau”, aldus de heer Tilanus, „en ook niet in de alles beheersende regeling”.

Toen wij dr J. J. Schmal, lid der Tweede Kamer, naar zijn mening over het rapport vroegen, was zijn antwoord — zoals men dat van hem gewend is — rondborstig: „Ronduit gezegd geef ik aan aangenamer lectuur de voorkeur”. Verduidelijkend voegde hij daaraan toe: „Dat ligt natuurlijk niet aan de ijverige samenstellers van het geschrift, maar aan de aard van het hun ter behandeling opgedragen onderwerp”.

Intussen bleek dit CH Kamerlid ook minder aangename lectuur goed in zich op te kunnen nemen! Tijdens het gesprek kwam namelijk duidelijk naar voren, dat een aantal opmerkingen uit het rapport hem sterk geboeid hadden. Met name bleek dr Schmal zich te interesseren voor het voorgestelde Christelijk Staatkundig Congres en het Christelijk Nationaal Contactcentrum.

Het zijn vooral deze twee voorstellen uit het rapport, die een rechtstreeks beroep doen op de medewerking van de CHU. In de volgende artikelen willen we wederom weergeven, hoe over deze belangrijke suggesties in de Unie wordt gedacht.

CHU EN REORGANISATIERAPPORT A.R.P. (II)

KOMT ER EEN CHR. STAATKUNDIG CONGRES?

In de C.H.U. ziet men mogelijkheden, maar ook bezwaren

„Wij namen een afwachtende houding aan en bepaalden ons tot het defensief. Is thans het ogenblik aangebroken om weer tot het offensief over te gaan? Wij moeten weer een marsroute bepalen. Een marsroute, die met name ook bij de jeugd bezieling wekt. Wij moeten een doel stellen en een perspectief openen”.

Het is opvallend, dat in het Reorganisatie-rapport der A.R. partij deze woorden vooraf gaan aan de concrete voorstellen om te komen tot een nauwere samenwerking der Protestants-Christelijke partijen. Voorzover het de extern-organisatorische kant van de zaak betreft, wordt het „herstel van de eendracht en de eensgezindheid op het Protestants-Christelijke politieke erf” dan ook als doel gesteld!

Gelukking is de commissie niet blijven steken in deze schone, maar niettemin algemeen gestelde formulering. In het rapport geeft zij enkele mogelijkheden in overweging, waarvan als

één der belangrijkste beschouwd kan worden: de organisatie van een breed opgezet Christelijk Staatkundig Congres. „Zulks uiteraard in overleg en samenwerking met andere Protestants-Christelijke partijen in ons land”, zo wordt nadrukkelijk gesteld.

Treffend is, dat niet gesproken wordt van „de andere Protestants-Christelijke partijen”, waarmee dan alle bedoeld zouden zijn. Is deze formulering met opzet zo gekozen? In ieder geval blijft er nu ruimte voor de organisatie van bedoeld congres, zonder dat daaraan alle bestaande Protestants-Christelijke politieke groeperingen aan meewerken. Ook de C.H.-politici bleken trouwens de mogelijkheid van deelname van bijv. Staatkundig Gereformeerde Partij en Gereformeerd Politiek Verbond niet erg groot te achten.

Daadwerkelijke instemming

Hoe denkt men intussen in de C.H.U. over de organisatie van een Christelijk Staatkundig Congres?

Het was Dr J. J. R. Schmal, lid der Tweede Kamer, die zich het meest positief voor medewerking daaraan uitsprak. „Dit plan”, zo stelde hij het, „verdient onze daadwerkelijke instemming”.

Dr Schmal zei het te betreuren, dat er na de oorlog nimmer sprake is geweest van een ernstig, vriendschappelijk gesprek tussen Antirevolutionairen en Christelijk Historischen. Zelfs de betrokken fracties in beide Kamers der Staten-Generaal hebben het tot op de huidige dag nog niet tot enig georganiseerd overleg kunnen brengen. En het C.H.-Kamerlid vroeg zich in gemoede af: „Zou dit nu heus niet anders kunnen?”

„Souverein in eigen kring moeten de beide groepen in ieder geval bereid zijn, elkander op voet van volkomen gelijkwaardigheid broederlijk en in alle openheid te ontmoeten. Dat is”, zo stelde Dr Schmal met overtuiging, „onder christenmensen toch wel het minimum!”

De andere sfeer

Toen we de voorzitter der CHU naar zijn mening vroegen, gaf hij niet terstond antwoord. Eerst ging de heer Tilanus n.l. in op de ontwikkeling van de laatste jaren, daarmee aantonend, dat hij een Christelijk Staatkundig Congres voorname-lijk een zaak tussen CHU en ARP achtte.

Tijdens de Duitse bezetting hebben ARP en CHU veel met elkaar gesproken. Oud-minister De Wilde was sterk voor één Prot. Christelijke partij. De heer Tilanus durfde dit echter zo niet uitspreken. Hij kende zijn mensen door en door en wist terdege, dat de CHU gekenmerkt werd door een geheel andere sfeer, die — hoe men het ook keert of wendt — sterk bepaald is door kerkelijke verschillen. Na de bevrijding moest het tot een beslissing komen en de Unievoorzitter is er toen op uitgetrokken om alle 18 Kamerkringen der CHU te bezoeken. Overal stelde hij dezelfde vraag aan zijn mensen: „Hoe denken we over fusie met de ARP?” en practisch overal was het antwoord: „Dat kunnen we niet doen!”

Op de hem eigen rustige, maar boeiende wijze weet de heer Tilanus te vertellen over die bewegende vergaderingen. Wanneer hij spreekt over een vergadering te Goes, weet hij nu nog precies de tijd: Vrijdag! „De zaal was geheel gevuld”, zo vertelt de nu 70-jarige politicus. „U moet de Zeeuwen kennen om de sfeer te kunnen begrijpen. Hun gelaat zal, uiterlijk onbewogen als zij zijn, geen emotie verraden. Ik wist dus niet zo vlug, wat ik aan hen had en daarom stelde ik nadrukkelijk de vraag: „Mannen broeders, wat moeten we doen?” Even was het stil. Toen stond er een oude boer op en met zijn zwarte petje in de hand gaf hij op eenvoudige wijze de mening van de vergadering weer: „Ach mijnheer, bij ons is het zo: de Hervormden zijn CH en de Gereformeerden AR. En u kunt net zo lang praten over fusie als u wilt, maar bij ons blijft dat zo.”

Er is één kans

Nu houdt de organisatie van een Christelijk Staatskundig Congres natuurlijk nog geen fusie tussen ARP en CHU in. De heer Tilanus is zich daar uiteraard zeer wel van bewust. Maar men zal toch wederzijds de behoefte moeten gevoelen om met elkaar te spreken. Daaraan ontbreekt het echter nogal eens en daarom meende de heer Tilanus eerst dit stukje historische achtergrond te moeten schetsen.

Dit houdt echter niet in, dat de heer Tilanus geen termen aanwezig acht om een Christelijk Staatskundig Congres te organiseren. Vooral bij sommige jongeren, voor wie de oude verschillen niet meer zo meetellen, bestaat een verlangen om met elkaar te spreken over de fundamentele vraagstukken der Christelijke staatkunde. De voorzitter der CHU meende in de ARP een kentering te kunnen bespeuren. Met name de jongeren denken anders. De ouderen, vooral onder de Gereformeerden, hebben geleerd streng formeel te denken. „Maar”, aldus de heer Tilanus, „het heel streng formele wordt niet meer geaccepteerd”. Al met al meende de CH-politicus, dat er langzamerhand een goede gespreksbasis groeiende is.

Wanneer de ARP het voorstel aanvaardt om te komen tot een Christelijk Staatskundig Congres, zullen de Christelijk-Historischen zeker wel mee willen werken.

Over de agenda zou, voorzover het de heer Tilanus betreft, geen verschil van mening behoeven te ontstaan. De Unievoorzitter verklaarde zich n.l. accoord met de vier voorgestelde onderwerpen:

1. Wat verenigt ons in de strijd tegen liberalisme, socialisme en communisme?
2. De verhouding tussen religie en staatkunde.
3. Overheid en bedrijfsleven.
4. Onze roeping en taak in het Europa van vandaag.

't Kan niet voorzichtig genoeg

Temidden van deze reacties valt het antwoord van dr J. van Bruggen, de voorzitter van de Unieraad der CHU, sterk op. Hij is n.l. niet voor een Christelijk Staatskundig Congres, althans niet op zeer korte termijn. „Ik ben dodelijk bang voor een congres”, zo stelt hij het op zijn rustige manier. „Maar waarom?” vroegen wij en het antwoord kwam prompt: „Door mijn ervaring met de Christelijke Sociale Conferentie”. Dr Van Bruggen is daarvan één der vice-voorzitters geweest en daarom kan hij met recht zeggen: „Hoe we dit bij elkaar gehouden hebben, is mij nu nog een raadsel.....”

Als er een congres komt, dient de vraag gesteld: Wie kunnen er komen? Dr Van Bruggen voorzag op dat terrein grote moeilijkheden. Het probleem der politieke eenheid onder de Protestantse Christenen zou hier, zo meende hij, al een minder prettige kant vertonen, nog voor het aangepakt werd.

Een congres heeft ook dit grote bezwaar, dat er in de publieke discussie de zaken scherper gesteld worden dan in een vertrouwelijk gesprek. De voorzitter van de Unieraad vreesde dan ook van een te vroeg bijeengeroepen Christelijk Staatskundig Congres meer verwijdering dan toenadering. En omdat hij dit tot elke prijs wil vermijden, zag hij liever thans nog geen congres georganiseerd. Een Contactcentrum — dat leek hem beter. Als gesprekscentrum draagt dat een ander karakter; het grote verschil met een congres ligt in het **besloten zijn der bijeenkomsten**. „Als we beginnen met een gesprek, kunnen we dat niet voorzichtig genoeg doen, want er mag niet meer stuk gemaakt worden dan reeds geschied is”.

Dr Van Bruggen gaf echter de moed niet op, want hij besloot met deze woorden: „Eerst als wij door voorbereidende samenspreking (Contactcentrum) wat dichter elkander zijn

genaderd, kan het avontuur van een Christelijk Staatskundig Congres met vertrouwen worden gewaagd!”

De juiste verstaander zal intussen bemerkt hebben, dat ook Dr Van Bruggen voorstander is van een gesprek tussen Christelijk-Historischen en Anti-Revolutionairen. Maar dan op de juiste tijd en op de juiste wijze. Hoe hij dat ziet, hopen we onder meer in het volgende en laatste artikel te kunnen weer-geven.

CHU EN REORGANISATIERAPPORT (slot)

SAMENWERKING OP SOCIAAL-ECONOMISCH TERREIN ZEKER MOGELIJK

Contactcentrum, ook met het oog op buitenlandse contacten, gewenst

„Aangestuurd zou kunnen worden op een Christelijk Nationaal Contact-Centrum voor alle Nederlandse Protestants-Christelijke politieke partijen. Zulks vooral ook met het oog op het contact met de geestverwante organisaties en personen in het buitenland. Een contact, dat, gezien de ontwikkelingen in de internationale politiek, naar de mens gesproken, in de komende decennia van steeds grotere betekenis zal worden. Samenwerking en eensgezind optreden is hier onontkoombare eis.”

Met deze woorden wordt in het Reorganisatie-rapport der ARP het voorstel gelanceerd om te komen tot de oprichting van een Christelijk Nationaal Contactcentrum. Een plan, waarvoor ook in de CHU waardering blijkt te bestaan. Alleen weer: wie moeten er deel van uitmaken? Ditmaal stelt het rapport nadrukkelijk: alle Prot. Christelijke partijen.

De vooraanstaande Christelijk Historischen, die wij interviewden, waren op die mogelijkheid echter niet zo gerust. Trouwens, heeft ook de reorganisatie-commissie der ARP bij dit voorstel niet in het bijzonder de CHU op het oog? Uit de voorgaande alinea's uit het rapport, waarin gesproken wordt over de bevordering van de samenwerking met de CHU, blijkt dat ons inziens vrij duidelijk.

Definitief stadium

Na het Christelijk Staatskundig Congres ofwel onderling overleg in intieme kring acht Dr Schmal een Christelijk Nationaal Contactcentrum een volgend en definitief stadium van samenwerking. Alleen reeds met 't oog op contact met geestverwanten in het buitenland schijnt hem dat broodnodig.

Het contact met het buitenland gaat dit CH-Kamerlid, dat ons land ook in de Europese organen vertegenwoordigt, uiteraard na aan het hart.

„Zeker in dit opzicht horen Anti-Revolutionairen en Christelijk Historischen bijeen”, zo zegt hij. „Verbeeld U, dat wij onze ellendige gedeeldheid binnenslands nu ook nog naar Straatsburg zouden uitdragen. Dat zou toch al te mal zijn! Reeds nu kost het de grootste moeite aan de geloofsgenoten, die wij daar aantreffen, enigszins duidelijk te maken, wat een „anti-révolutionnaire” of een „chrétien-historique” is.....”

Dr J. van Bruggen, de voorzitter van de Unieraad, mocht dan om praktische redenen geen voorstander zijn van een Christelijk Staatskundig Congres, een Contactcentrum leek hem wel.

Het zou dan echter het karakter moeten krijgen van een gesprekscentrum, waardoor de mogelijkheid geschapen zou zijn om binnen besloten kring op rustige en vertrouwelijke wijze met elkaar te spreken. Trouwens, het idee van een Contactcentrum, waarin de Protestants-Christelijke partijen elkaar zouden kunnen ontmoeten, heeft ook reeds binnen de Unieraad der C.H.U. de vorm van een voorstel aangenomen.

„Stellig een goed ding”

Het derde voorstel uit het Reorganisatie-rapport der A.R.P., waarbij de C.H.U. genoemd wordt, is het gezamenlijk aanva- ten van de grote taak om een sociaal program op te stellen, waarin het grondmotief van een „rechtsorde van de arbeid” voor allen die bij het productieproces betrokken zijn, is verwe- ven. „Een rechtsorde”, zo zegt het rapport, „niet meer in de beperkte zin van rechtsbescherming voor de arbeider, maar met het perspectief, dat allen, die, op welke plaats ook in het productieproces daar tot groter ere Gods werkzaam kunnen zijn, onder aanwending van de hun geschonken talenten, in hun verantwoordelijkheid als Zijn beeldragers”. Schoon, maar wat lang geformuleerd.....

De A.R.P. moet dit probleem niet alleen aanpakken, zo zegt het rapport. Grondig overleg is geboden met het Convent der Christelijk-Sociale organisaties, zo mogelijk ook met de C.H.U., eventueel met de overige Prot. Christelijke partijen.

De heer Tilanus achtte dit een waardevol voorstel. Dr Schmal gaf als zijn mening te kennen, dat een sociaal pro- gram, in overleg met de Christelijk-sociale organisaties, door A.R.P. en C.H.U. gezamenlijk op te stellen, „stellig een goed ding” zou zijn.

Dr Schmal voegde daar nog iets aan toe. Hij zei er n.l. van uit te gaan dat de Christelijk-sociale organisaties alles zullen vermijden, wat er toe kan leiden, dat zij in de practijk als mantel-organisaties van de A.R.P. moeten worden aange- merkt.

„Het aanbevelen van de A.R.-lijst bij de Kamerverkiezingen”, zo formuleerde het C.H.-Kamerlid zijn bezwaren, „door een of meer van genoemde organisaties, zoals wij dit kort na 1918 beleefden, is bepaald een misstap geweest. Evenzeer trouwens als later berichten in de „Standaard”, dat de voor- zitter van de Chr. Boeren- en Tuindersbond en de voorzitter van de Chr. Middenstandsbond een A.R.-partijconferentie in Hotel „De Witte Brug” te Scheveningen met hun tegenwoor- digheid hadden opgeluisterd. Op C.H.-vergaderingen versche- nen deze achtbare mannen in hun aangeduide kwaliteit nim- mer; ik kan dit uit de beste bron verzekeren”, aldus dr Schmal. En hij besloot: „In de loop der jaren is het er in dit opzicht niet altijd beter op geworden. Als „Patrimonium” — dit is een recent voorbeeld — een sociale dag houdt, treden daar (toch zeker niet toevallig) uitsluitend A.R.-sprekers op”.

Goede vorm van samenwerking

Dr Van Bruggen, docent aan de Kaderschool van het C.N.V., en een man van gezag op sociaal gebied, betoonde zich een warm voorstander van het gezamenlijk werken aan een sociaal program. De C.H.U. heeft trouwens goede aanknopingspunten

in haar Sociaal Program (1946) en haar Sociaal-Economisch rapport (1951).

Dr Van Bruggen achtte het bespreken van vraagstukken uit de sociaal-economische sector één van de drie belangrijk- ste punten, waarop zijns inziens een vruchtbare samenwer- king tussen C.H.U. en A.R.P. mogelijk is. „We zullen hier el- kaar moeten vinden”, zo vond hij, „ook al omdat de ons ver- wante maatschappelijke organisaties één zijn en dus geen ver- schil kunnen maken door slechts met één van beide partijen te gaan samenspreken.”

Als de andere mogelijkheden onderscheidde Dr Van Brug- gen contacten op punten, waar we als belijdende Protestanten direct bij betrokken zijn (bijv. processieverbod) en de proble- men van de Europese integratie. „Wanneer we niet alles tege- lijk overhoop halen en voorzichtig op deze punten elkaar pro- bieren te vinden, ligt de weg open naar een verdergaande sa- menwerking”, aldus deze in de C.H.U. vergrijpsde functionaris. „Maar nogmaals”, zo voegde hij er nog aan toe, „we kunnen niet voorzichtig genoeg beginnen.”

Uit de reacties van een drietal C.H.-voormannen, die we nu in enkele artikelen hebben weergegeven, blijkt wel zeer duidelijk, hoe men in de C.H.U. met belangstel- ling de veranderingen binnen de A.R.P. gade slaat. En ook: hoe men bereid is om voorstellen inzake samen- spreking ernstig te overwegen.

Naar wij aannemen is de situatie nu zo, dat men in de C.H.U. afwacht, hoe de A.R.P. zal reageren op de voor- stellen van de reorganisatie-commissie. Mochten de voorstellen, waarbij een direct beroep wordt gedaan op medewerking van C.H.U.-zijde, in laatste ronde door de A.R.P. aanvaard worden, dan kan men zeker binnen korte tijd een advies van de Unieraad der C.H.U. daar- over verwachten.

Begonnen we deze artikelen met een citaat uit een brief van Lohman aan Kuyper, we willen evenzo eindigen. 82 jaar oud schreef Lohman enkele zinnen, waarin een toon van afscheid doorklinkt, aan Kuyper. Daarin zegt deze grondlegger der C.H.U. onder meer:

„Maar al heeft eene uitwendige hereeniging tusschen ons niet kunnen plaats vinden, nooit zal ik kunnen vergeten dat wij beiden tezamen dezelfde Heer hebben gediend, zij het ieder op zijne wijze; dat wij beiden hetzelfde bruiloftskleed behoe- ven, en dat wij gezamenlijk mogen aanzitten aan dezelfde Tafel. Dan zal alles vergeten zijn wat nu vaak ons verhinderde saam te komen, omdat onze ogen dan beter geopend zullen zijn”.

Moge iets van deze gezindheid tussen beide grote voorman- nen van C.H.U. en A.R.P. ook leven in de harten van hun vol- gelingen in 1955. Dan kan veel ondernomen worden!

N.V. INTERNATIONALE FRUIT MAATSCHAPPIJ ROTTERDAM

*
* Import, export en transitio van en
* naar alle werelddelen.
*

*
* Vraagt Uw winkelier naar onze
* Spaanse sinaasappelen, gestempeld FIDES
* waarborg voor prima kwaliteit
* en sappehalte!
*

De loongrenzen bij de sociale verzekering

A. STAPELKAMP

Juist voor haar uiteengaan, bij het scheiden van het jaar, heeft de Tweede Kamer nog een zevental wetsontwerpen aangenomen, die betrekking hadden op de uitvoering onzer Sociale Verzekeringswetten. En dat nog wel zonder enige discussie! Waren deze wetsontwerpen van zo weinig betekenis, dat de Kamer het onnodig vond er enige discussie aan te wijden? Het tegendeel was het geval. Deze ontwerpen beoogden de loongrenzen en de uitkeringsbedragen der diverse sociale verzekeringswetten aan te passen aan de wijzigingen die zich in de lonen hebben voltrokken en daarin ook te verdisconteren de 6% welvaartsverhoging die in October 1954 in de lonen is verwerkt.

Dat de Kamer deze wetten zonder discussie liet passeren vond zijn oorzaak in het feit dat ze daarmede wilde bevorderen dat deze nog vóór 1955 naar de Eerste Kamer konden worden doorgezonden. Voor discussies was geen gelegenheid meer. Althans niet vóór het kerstreces. Uit het feit dat de Kamer van discussie afzag, om een snelle afdoening te kunnen bevorderen blijkt wel dat de inhoud der wetten haar volle instemming had.

Maar wel zijn er bij de kamerleden — althans bij een aantal hunner — enkele vragen gerezen, die in overleg met de Minister in een later stadium, nog eens breedvoerig zullen worden besproken.

Deze vragen betreffen allereerst de verhoging van de loongrenzen voor het Ziekenfondsenbesluit. Nu de loongrens voor de Ziektewet op f 6000.— wordt gebracht, geldt dit ook voor het Ziekenfondsenbesluit. Tot aan dit loonbedrag zijn allen die onder de Ziektewet vallen voortaan verplicht verzekerd tegen de financiële gevolgen van ziekte. Het is

bekend dat van de zijde der medici hiertegen nogal bezwaar bestaat. Zij zijn van oordeel dat mensen met een inkomen van tegen de f 6000,— als zelfstandig patient bij de geneesheer dienen te worden ingeschreven en niet als fondspatient.

Bovendien kent de wet thans een loongrens. Iemand die f 5000.— vast salaris heeft, maar daarnaast nog f 4000,— aan provisie, valt toch onder de verzekering, omdat deze f 4000,— wel inkomen is, maar geen loon in deze zin der wet. De geneesheren menen dat hier verandering in moet komen.

Voorts is er nog de vraag of naast de ziekenfondsen ook het particuliere verzekeringsbedrijf in de gelegenheid moet worden gesteld medewerking te verlenen bij de uitvoering van het Ziekenfondsenbesluit.

De Minister heeft toegezegd deze en andere vragen, nader te zullen bestuderen en daarover advies in te winnen. Bij de, naar hij hoopt nog dit jaar in te dienen Ziekenfondswet zal hij daarmede dan, zo mogelijk, rekening houden.

De huidige situatie, dit staat wel vast, voldoet niet. Het is bovendien zeer gewenst dat getracht wordt tot definitieve overeenstemming te komen met de medici. Vandaar dat de Kamer op een diepgaand onderzoek ten deze heeft aangedrongen.

Er waren nog enkele andere punten die de aandacht hebben gehad.

Zoals bekend wordt op de renten die krachtens de Ongevallenwetten en de Invaliditeitswet worden uitgekeerd, een belangrijke toeslag gegeven. Deze toeslag wordt echter slechts gegeven tot aan het 65ste levensjaar. Wie ouder is dan 65 jaar krijgt de toeslag niet. Hij

wordt verwezen naar de Noodwet-Ouderdomsvoorziening. Daartegen nu is in de Kamer bezwaar gerezen. Allereerst omdat deze toeslag toch eigenlijk een essentieel deel der rente is. Hij wordt immers precies als bij de pensioenen, gegeven om deze rente aan te passen aan de gestegen kosten van levensonderhoud. In feite ontvangt de rentetrekker door die toeslag slechts wat de toenmalige wetgever heeft bedoeld te geven. Het verwijzen van deze mensen naar de Noodwet-Ouderdomsvoorziening is dus onbillijk. Ze brengt de Invaliditeitswet in discrediet ter meerdere glorie van de Noodwet. Daarvoor is geen enkele reden. Maar daar komt nog iets bij. Mensen die nog enig ander inkomen hebben, b.v. die uit een ondernemings- of bedrijfspensioenfondsen pensioenen ontvangen, vallen vaak buiten de Noodwet, omdat hun inkomsten net even hoger liggen dan de normen die voor deze wet gelden. Deze mensen ontvangen deze toeslag niet.

Weer ontmoeten wij het probleem van de vergeten groepen. Mensen die het heel, heel sober hebben, soms heel hun leven gespaard hebben, en nu op deze wijze worden gedupeerd. Van Antirevolutionaire zijde is bij herhaling er op aangedrongen deze toeslag als deel van de renten te gaan beschouwen en dus ook na het bereiken van het 65ste levensjaar onder alle omstandigheden door te betalen. Helaas vonden zij bij de socialistische ministers tot dusver geen gehoor. Het is een winstpunt dat de Minister thans heeft toegezegd, dit vraagpunt aan de Sociaal-Economische Raad te zullen voorleggen.

Wij hopen dat dit college daarover een gunstig advies zal uitbrengen. Tenslotte heeft de Minister nog toegezegd dat hij verwacht in de loop van 1955 een definitief wetsontwerp regelende de kinderbijslag voor zelfstandigen bij de Kamer te kunnen indienen, waarbij dan over de hoogte van deze bijslagen in verhouding tot het inkomen nader kan worden gediscussieerd. Dit is evenzeer een moeilijk vraagstuk, maar waarover toch eens een beslissing zal moeten vallen.

NED. IJZERCONSTRUCTIE WERKPLAATSEN

LEMELERVELD(0)

SPECIALAAL STAALCONSTRUCTIES VOOR FABRIEKSBOW, KERKEN ETC.

TEL. 217 (K 6722)

„Het leven begint bij 40”

A. STAPELKAMP

Wij beleven in Nederland een periode van volledige werkgelegenheid. En dat niet alleen. Er moet zelfs gesproken worden over een tekort aan arbeiders. Met name aan vakbekwame en geschoolde. Zouden die voorradig zijn, dan, zo beweren deskundigen, zouden er nog wel een 100.000 arbeiders meer geplaatst kunnen worden.

Ondanks deze gunstige stand van de arbeidsmarkt doet zich het verschijnsel voor dat oudere arbeiders, werkloos geworden, maar moeilijk weer een plaats in het arbeidsproces kunnen bekomen. Onder oudere arbeiders moeten hier dan worden verstaan arbeiders boven de veertig jaar. Vooral onder de groep, die wij gewoonlijk plegen aan te duiden met de naam hoofdarbeiders, schijnt zich dit kwaad voor te doen. Statistische cijfers wijzen uit dat niet alleen in ons land, maar ook in andere landen van Europa, de groep werklozen vooral bestaat uit mensen die de middelbare leeftijd zijn gepasseerd. Voor Nederland is die middelbare leeftijd dan de veertig. Dit is een bedenkelijk verschijnsel, blijkbaar inhaerent aan de ontwikkeling van ons bedrijfsleven, dat volle aandacht verdient. Men denke zich de toestand in. Met veertig jaar staat de mens nog in de volle kracht van het leven. Het gezin is nog in opkomst. De kinderen meestal nog klein. En dan de grote vrees voor hen die door welke oorzaak ook, werkloos worden, dat zij niet meer aan de slag zullen kunnen komen. Het gevoel dat zij reeds op dood spoor gerangeerd zijn. Dit trieste verschijnsel heeft een aantal mensen geïnspireerd hier wat tegen te doen. Onder het motto „Het leven begint bij 40” hebben zij een Stichting in het leven geroepen die beoogt vooral de oudere werkloze hoofdarbeiders aan werk te helpen.

Dus een soort arbeidsbemiddeling. Pers en radio werden hiervoor gemobiliseerd. Op de werkgevers werd een appél gedaan om de oudere arbeiders een kans te geven.

Mag men de mededelingen der Stichtingsmensen geloven dan was het resultaat verrassend. In enkele maanden werden meer dan duizend posities aangeboden. Dat beloofde wat voor de toekomst. Maar er is nu plotseling een kink in de kabel gekomen. Op 17 November '11 schreef Minister Suurhof, die van de arbeid der Stichting op de hoogte was gehouden, dat men deze ar-

beid diende te staken. Arbeidsbemiddeling is Overheidszaak. Aalleen in speciale gevallen en met toestemming van de Minister mogen particulieren op dit terrein werkzaam zijn. In het gegeven geval achtte de Minister geen termen aanwezig om daartoe vergunning te geven. De argumentatie van de bewindsman was allereerst dat hij diletantisme op dit gebied niet kan dulden. Om arbeidsbemiddeling op verantwoorde wijze te kunnen uitoefenen zijn vereist, enerzijds grondige kennis van de capaciteiten van de werkzoekende, anderzijds een even grote kennis van de eisen, welke aan de uitoefening van de te vervullen functie moeten worden gesteld. In de tweede plaats was de Minister van mening dat er twijfel kon rijzen met betrekking tot de vraag of hier arbeidsbemiddeling zonder winst oogmerk aanwezig was. De stichting vroeg immers voor haar bemiddeling een bedrag van f 2,50 ter bestrijding van gemaakte kosten. Hij gaf voorts in overleg in overleg met het Rijksarbeidsbureau de propaganda voor de plaatsing van oudere arbeidskrachten op verantwoorde wijze voort te zetten, maar de bemiddeling geheel in handen te laten van de Gewestelijke Arbeidsbureaux. Door deze beslissing van de Minister is aan de met zoveel enthousiasme aangevangen arbeid dezer Stichting praktisch een einde gekomen.

Wat van deze beslissing van de Minister, die nogal de aandacht heeft getrokken, te zeggen?

In de eerste plaats dat ook wij van gevoelen zijn dat de arbeidsbemiddeling op verantwoorde wijze moet geschieden. Gebeurt dit niet dan komen er ongelukken. Werkgevers die een arbeider ontvangen die voor de vacerende betrekking niet geschikt is, werknemers die een geheel andere betrekking krijgen dan die zij krachtens opleiding en capaciteiten begeerden en ook konden bezetten.

In het verleden hebben wij de particuliere arbeidsbemiddeling gekend. Die werkte niet alleen zeer primitief, maar voerde ook vaak tot practijken die niet door de beugel konden. In het havenbedrijf b.v. beoefenden de kroegbazen dit „vak”. Wie bij hen het meest verteerde kreeg het eerst werk. Naar die tijd wil niemand terug. De Stichting „Het leven begint bij 40” mag hiermede natuurlijk niet op een lijn worden gesteld. Alle eigenbelang is deze initiatiefnemers vreemd. Zij worden integendeel door de

meest nobele motieven gedreven. Maar toch hebben wij er begrip voor dat de Minister er bezwaar tegen heeft de arbeidsbemiddeling in de sector hoofdarbeiders geheel in handen van een particuliere stichting te geven.

Het is wel jammer dat hier geen compromis gevonden kon worden. Want gezegd moet worden dat de Stichting in haar kort bestaan nuttig heeft gewerkt. Reeds hierdoor dat zij de aandacht van ons volk en van het bedrijfsleven in het bijzonder, gevestigd heeft op het euvel dat mensen op enigermate gevorderde leeftijd zo moeilijk weer aan het werk komen. Dit wordt ook door de Minister erkend. Vandaar dat hij de Stichting gaarne in wilde schakelen voor de propaganda. De eigenlijke bemiddeling zou dan door de arbeidsbureaux moeten geschieden. Daar wilde de Stichting echter geen genoegen mede nemen. Zij wilde ook bemiddelen. Zij het onder controle en toezicht van de arbeidsbureaux. Dat nu wilde de Minister niet. Zo is deze zaak vastgelopen. De grief van de mensen der Stichting is dat de arbeidsbureaux voor de hoofdarbeiders niet voldoende doen. Boekhouders, administrateurs, afdelingschefs enz. zijn er maar moeilijk toe te krijgen om zich bij de arbeidsbureaux als werkzoekend te laten inschrijven. Behalve wanneer de Wachtgeld- en Werkloosheidswet dit eist. Zij schijnen van deze bemiddeling weinig te verwachten en plaatsen liever een advertentie in een blad. Mij werd zelfs verzekerd dat sommigen de mening hebben door inschrijving als werkzoekende bij een arbeidsbureau gedegradeerd te worden. Omgekeerd schijnen de werkgevers deze categorie employé's liever direct en rechtstreeks dan via de arbeidsbeurs te betrekken.

Hieruit zou dan ook verklaard moeten worden het succes van de Stichting „Het leven begint bij 40”.

Hoe dit echter ook zij, nu de minister de arbeid van het particulier initiatief op dit terrein onmogelijk heeft gemaakt, rust op hem de plicht daadwerkelijk te tonen dat de openbare arbeidsbemiddeling het ook voor de groep hoofdarbeiders beter kan dan particulieren. Met name zal de aandacht gericht moeten zijn op de ouderen in deze groep. Misschien dat hij, in het gepasseerde aanleiding vindt de werkwijze der arbeidsbureaux op dit punt nog eens kritisch te bezien.

Verstarring is een gevaar dat ook overheidsdiensten bedreigt. Vooral wanneer men een monopoliepositie heeft.

In ieder geval blijft het de grote verdienste van de hier bedoelde Stichting dat zij de nood van een aantal oudere hoofdarbeiders in het midden van ons volk heeft neergelegd. Dat verdient grote waardering.

WET MAATSCHAPPELIJKE ZORG

ter vervanging van de Armenwet

Dr J. W. NOTEBOOM

De redactie vraagt mij een oriënterend artikel te schrijven over het rapport van de Staatscommissie vervanging Armenwet. Dat is echter een onmogelijke zaak. Een rapport van een staatscommissie, dat bijna 200 pagina's druk folio bevat, laat zich niet op oriënterende wijze samenvatten binnen het bestek van een paar kolommen.

Om evenwel enigermate tegemoet te komen aan de wens van de redactie wil ik een drietal onderwerpen uit dit ontwerp ter sprake brengen, die, naar ik meen, voor de algemene lijn over het ontwerp typerend zijn en die bovendien in verband met de huidige stand van de denkbeelden op het terrein der maatschappelijke zorg actueel zijn. Deze punten zijn:

- a. het subsidiair of (beter gezegd) secundair karakter van de overheidsarmenzorg;
- b. het subsidievraagstuk;
- c. het zg. delegatievraagstuk.

Vooraf de opmerking dat het ontwerp uitvoerige nadere voorschriften geeft voor de organisatie over de overheidsarmenzorg, waartoe ook de rijks- en provinciale zorg zal behoren, voor de samenwerking op het terrein der maatschappelijke zorg zowel in gemeentelijk, provinciaal als rijksverband, omtrent de particuliere en kerkelijke zorg, het verhaalsrecht, de geneeskundige armenverzorging enz. Alle onderwerpen, die op zich zelf beschouwd belangrijk genoeg zijn, maar die ik hier onbesproken laat teneinde de aandacht niet van de hoofdzaak af te leiden.

* * *

Bij de bespreking van de bovengenoemde punten — dus van het subsidiair karakter, het subsidievraagstuk en het delegatievraagstuk — volg ik de omgekeerde volgorde. Niet omdat de laatste punten belangrijker zijn dan het eerste — het tegendeel is het geval — maar omdat ik ten opzichte van de laatste punten ernstige bedenkingen heb, terwijl ik, wat het eerste punt aangaat, de regeling van het ontwerp niet alleen aanvaardbaar acht maar, wat meer zegt, een juiste regeling vind om te komen tot een uiteindelijk behoorlijke voorziening van dit gedeelte van het maatschappelijk vraagstuk.

Ik begin dus met het zg. delegatievraagstuk. Gelijk bekend bevat ook de Armenwet-Heemskerk een regeling ter zake, neergelegd in art. 31 van de bestaande wet. Art. 31 bedoelt samenwerking tussen overheidsinstellingen en particuliere en kerkelijke instellingen in geval van meervoudige ondersteuning, en wel zowel vóór als tijdens de steunverlening, terwijl bij steunverlening door een overheidsinstelling zoveel mogelijk gestreefd moet worden naar samenwerking en eenheid in de ondersteuning en in alles, wat met die ondersteuning samenhangt. En als een van die middelen om tot die samenwerking te komen strekt de zg. delegatie. Het bestuur van de burgerlijke instelling of Burgemeester en Wethouders worden n.l. bevoegd verklaard er toe mede te werken, dat bij meervoudige ondersteuning de ondersteuning wordt uitgereikt en het toezicht op de ondersteunde gehouden wordt door één instelling.

Nu zal er wel niemand zijn, die het in dit artikel uitgedrukte beginsel van samenwerking afkeurt. Samenwerking op het terrein der steunverlening is omnium consensu *) uiterst gewenst. Maar de delegatieregeling heeft in de praktijk ernstig bezwaar ontmoet, n.l. in dien zin dat het zwaarte-

punt bij de steunverlening steeds meer uit handen van de kerkelijke en bijzondere instellingen bij toepassing van de delegatie verschuift, en wel financieel doordat de kerkelijke en particuliere instellingen haar ondersteuning geleidelijk tot een minimum beperken, en administratief doordat de verantwoordelijkheid voor het gebruik van de publieke middelen bij toepassing van de delegatie eist dat de ondersteuning wordt vastgesteld en de gesteunde wordt gecontroleerd door functionarissen in dienst van de overheid.

Wat doet nu het ontwerp? Beperkt het de delegatiebevoegdheid? Schept het voorwaarden voor breideling van de overheidsbemoeiing en voor het tot ontplooiing brengen van de kerkelijke en particuliere verantwoordelijkheid voor de behoeftigen? Het tegendeel is het geval. Het ontwerp (art. 65—68) legt zich niet alleen neer bij de huidige praktijk maar bevat bovendien elementen, welke beogen om die praktijk een verdere ontwikkeling te geven. Delegatie zal — wordt dat ontwerp wet — niet beperkt zijn tot gevallen, waarin een kerkelijke of particuliere * instelling steun verleent — dus bij meervoudige ondersteuning — maar reeds mogelijk worden wanneer een kerkelijke of particuliere instelling „contact” met de steunaanvrager onderhoudt. M.a.w. ook al verleent een kerkelijke of particuliere instelling in het geheel geen steun, dan zal zij toch voor het uitreiken van de overheidssteun aan de behoeftigen in aanmerking komen. De gedachte, welke daarbij voorzit, is deze, dat de maatschappelijke zorg zal uiteenvallen in een materieel en een ideeel deel. De overheid zal wel voor de materiele voorziening zorgen; de kerk en de particuliere instelling zorgen voor de geestelijke en zedelijke bijstand. Alleen valt te vrezen, dat straks deze geestelijke en zedelijke bijstand veelal zal uitgaan van daarvoor opgeleide gespecialiseerde krachten, wier salarissen geheel of gedeels door de overheid zullen worden betaald, zodat het aandeel van de kerken en de particuliere instellingen onder de naam delegatie tot een uit het oogpunt van weldadigheid onbeduidend minimum zal ineenschrompelen.

Een tweede wijziging van de delegatieregeling komt hierop neer, dat een kerkelijke of particuliere instelling aan het bestuur der gemeentelijke instelling (in elke gemeente zal een dergelijke instelling moeten komen) om toepassing van delegatie kan verzoeken en, bij weigering, in beroep kan komen bij de Kroon, wier beslissing voor de gemeentelijke instelling bindend is. Ik acht het toekennen van een dergelijk recht aan een kerkelijke of particuliere instelling, die zich geen enkel materieel offer ten behoeve van de behoeftige getroost, niet zonder bedenking. Maar dit bezwaar nog daargelaten, is het duidelijk dat dit door de wet gearandeerde recht op delegatie aan het instituut weer nieuwe ontplooiing belooft te verschaffen, waarvan m.i. geen versterking van de kerkelijke of particuliere weldadigheid maar terugdringing daarvan ten gunste van de overheidszorg is te verwachten.

* * *

Ook inzake het subsidievraagstuk bevat het ontwerp nadere voorziening. Minister Heemskerk stond destijds tegenover subsidieverlening aan kerkelijke en bijzondere instellingen afwijzend. Bij de schriftelijke gedachtenwisseling met de Tweede Kamer verklaarde hij destijds uitdrukkelijk, dat hij

*) Het ontwerp spreekt in afwijking van de Armenwet-Heemskerk niet van „bijzondere” maar van „particuliere” instellingen.

*) Volgens algemene erkenning.

vermindering en zo mogelijk eindiging van de subsidiering van kerkelijke en bijzondere instellingen voor zeer gewenst hield. Men ziet dat ook aan art. 14 van de huidige wet. Geen subsidies uit gemeentefondsen dan in zeer bijzondere gevallen en bij een met redenen omkleed, aan de goedkeuring van Ged. Staten onderworpen besluit van de gemeenteraad. De armenraad moet worden gehoord. Subsidies kunnen voor niet langer dan een jaar worden verleend. En dan laat de wet nog een reeks voorwaarden volgen, waaraan een kerkelijke en bijzondere instelling moet voldoen, wil ze voor gemeentelijk subsidie in aanmerking komen.

Vergelijkt men nu met dit art. 14 de art. 28 en 29 van het ontwerp, dan ontwaart men een zekere tendens tot verruiming van de subsidieringsmogelijkheid. De toelichting erkent trouwens deze tendens ook. Behalve voor het verstrekken van gemeentelijk subsidie wordt wettelijk ook de mogelijkheid geopend (een mogelijkheid, welke er m.i. trouwens ook zonder wettelijke voorziening wel is) van subsidieverlening door Rijk en provincie. Voorts vervalt de beperking van subsidieverlening voor niet langer dan een jaar. En wat vooral merkwaardig is: bij weigering van subsidieverlening of zelfs bij gedeeltelijke weigering op gronden, „in strijd met goede regelen van maatschappelijke zorg” kan door de Kroon, Gedeputeerde Staten gehoord, worden beslist, dat subsidie moet worden verleend; een voorschrift dat doet denken aan het huidige artikel 30 der Armenwet dat bij steunweigering door een openbare instelling een dergelijk recht aan de Kroon geeft, en aan het daarmede corresponderend artikel 64 van het ontwerp.

Nu laat ik deze voorgestelde verruiming van de subsidie-mogelijkheid voor wat ze is zonder in een beoordeling daarover te treden. Alleen wil ik de opmerking maken, dat men vooral niet moet menen, dat een kerkelijke of bijzondere instelling, die subsidie uit de publieke kas wenst, bij het tot stand komen van de voorgestelde regeling aan de overheidsvoogdij zal ontkomen. De ontworpen voorschriften laten op dat punt geen zweem van twijfel bestaan. Want de openbare lichamen, die subsidie verlenen, zullen hun desbetreffende besluiten moeten motiveren en, voorzover de gemeenten betreft, aan de goedkeuring van Gedeputeerde Staten moeten onderwerpen, zulks met de bedoeling om de strenge wettelijke eisen nauwkeurig te doen naleven. Zij zullen de plaatselijke sociale raad (armenraad) of, als die er niet is, de districtraad moeten „horen”, d.w.z. een onderzoek van die raden moeten uitlokken. En de subsidievragende instelling zal aannemelijk moeten maken dat subsidie nodig is voor het in stand houden of voor de verdere ontwikkeling van haar arbeid. Zij zal de overheid moeten overtuigen, dat haar maatschappelijke zorg en het toezicht daarop op doeltreffende wijze geschiedt. Het financieel en administratief beleid der instelling zal aan het oordeel der overheid worden onderworpen. Maar dat is nog niet voldoende. De subsidie vragende instelling zal ook nog moeten aantonen, dat ten haren behoeve op redelijke wijze is of wordt bijgedragen door hen, van wie overeenkomstig de aard der instelling in den regel bijdragen verwacht kunnen worden. En zelfs dit is nog niet genoeg. Zij zal ook nog moeten bewijzen, dat zij heeft gedaan en blijft doen wat in haar vermogen is om die bijdragen te doen toemen en dat ze overeenkomstig de aard en de bestemming der instelling aan haar verplichtingen naar vermogen voldoet. M.a.w. de kaarten zullen zonder enige reserve op tafel moeten worden gelegd.

Misschien, zal men zeggen, valt de praktijk mede: De pap wordt niet zo warm gegeten als ze op tafel komt. Men vergisse zich niet. De praktijk valt niet mee. Deze is, wat de subsidieverlening aan kerkelijke en particuliere instellingen betreft, stroef. En ze zal ook onder vigorous der ontworpen regeling stroef blijven; zo stroef, dat het alternatief zal blijven: geen subsidie of overheidsvoogdij.

Ten besluite nog enkele opmerkingen over het m.i. meest belangrijk punt: het subsidiair of secundair karakter van de overheidszorg.

De toelichting van het ontwerp maakt herhaaldelijk gewag van het subsidiariteitsbeginsel, dat door de Encycliek Quadragesimo Anno destijds van r.k. zijde in de strijd tegen het fascisme werd geponeerd en dat inhoudt dat de gemeenschap niet aan zich moet trekken de taken, die door het individu krachtens eigen initiatief en verantwoordelijkheid kunnen worden volbracht en dat de hogere gemeenschappen niet aan de lagere gemeenschappen taken moeten ontnemen welke die lagere gemeenschappen zelf evengoed of zelfs beter kunnen volbrengen. Hoewel er wat betreft de fundering van dit beginsel verschil bestaat met het beginsel van de souvereiniteit in eigen kring dat (daargelaten nu de wijsbegeerte van prof. Dooyeweerd c.s.) meer in de religie dan in de wijsbegeerte zijn steun vindt, kan toch gezegd worden, dat de strekking van beide beginselen in hoofdzaak gelijk is. Alleen de wijze waarop het subsidiariteitsbeginsel soms in de praktijk wordt gebruikt, doet denken aan de hoed van Bambo, waaruit te voorschijn getoverd wordt alles wat men op een bepaald ogenblik wenst. Met name geldt dit, wanneer met beroep op dit (overigens voortreffelijk) beginsel de z.g. delegatie verdedigd wordt.

Dit beginsel nu heeft wat de verhouding overheidszorg en kerkelijke en particuliere zorg betreft, in het ontwerp uitdrukking gekregen, en dat zelfs op een nog meer geprononceerde wijze dan in de wet Heemskerk het geval is, n.l. vooreerst in art. 5 dat bepaalt dat door de openbare en gemeenschappelijke *) instellingen de maatschappelijke zorg slechts wordt uitgeoefend, indien en voor zover zulks niet of in niet voldoende mate geschiedt door kerkelijke, particuliere en gemengde instellingen; voorts in art. 65 dat voorschrijft dat maatschappelijke zorg slechts kan worden verleend aan hen die in maatschappelijke nood verkeren of daarin dreigen te geraken en deze zorg niet of niet in voldoende mate ontvangen van kerkelijke of particuliere instellingen noch, hoewel een verzoek hiertoe is gedaan, van anderen, ingevolge de wet gehouden tot het verstrekken van levensonderhoud.

Een overeenkomstige bepaling als die van art. 65 van het ontwerp vindt ge in art. 28 van de huidige Armenwet. Alleen wordt daar niet van maatschappelijke zorg gesproken maar van ondersteuning. En dan is er nog een verschil, n.l. hierin gelegen dat aan steunverlening vanwege de openbare armenzorginstelling moet voorafgaan een verzoek, gericht tot kerkelijke, bijzondere of gemengde instellingen. Dit voorafgaand verzoek is nu geschrapt. En m.i. terecht. Dikwijls houdt men in de praktijk niet meer de hand aan deze eis. En doet men dit wel, dan onttaardt de praktijk soms in een hatelijk oefenen van pressie op kerkelijke en bijzondere instellingen teneinde ter ontlasting van de overheidskas steun te verlenen. Want het is duidelijk dat men van kerkelijke en particuliere zijde niet gaarne verklaringen afgeeft, waarin gevraagde steun geweigerd wordt.

Dit verschil met het huidig artikel 28 neemt echter het feit niet weg, dat het subsidiair of secundair karakter van de openbare maatschappelijke zorg onverkort in het ontwerp is gehandhaafd.

Is hiermede nu echter het laatste woord gezegd? Ik antwoord: neen. En hier kom ik tot het m.i. meest belangrijk onderdeel van het ontwerp.

Het ontwerp geeft — in tegenstelling tot de wet-Heemskerk — een omschrijving van maatschappelijke zorg. Zulks met de kennelijke bedoeling om het zeer ruime terrein dat de instellingen van weldadigheid tegenwoordig bestrijken onder het wettelijk begrip maatschappelijke zorg te brengen.

*) Dit zijn instellingen opgericht met inachtneming van de Wet gemeenschappelijke regelingen.

Het ontwerp bepaalt n.l. dat onder maatschappelijke zorg worden verstaan de systematische bemoeiingen aangepast aan de individuele aard en de omstandigheden van personen en gezinnen, welke ten doel hebben in bestaande maatschappelijke noden te voorzien of dreigende maatschappelijke noden te voorkomen. Deze omschrijving lijkt mij juist. Ze beperkt het begrip tot een op het individu en zijn omstandigheden afgestemde zorg, zulks in tegenstelling tot de sociale zorg in het algemeen; ze sluit de zuiver persoonlijke weldadigheid van mens tot mens uit door de eis van systematische bemoeiingen; ze vermijdt een beperking van de zorg tot uitsluitend materiële hulp en legt de nadruk op de voorkomende zorg als element der maatschappelijke zorg.

De maatschappelijke zorg uitgaande van de overheidsinstellingen nu zal, indien het ontwerp wet wordt, evenals volgens de Armenwet van thans, beoefend worden aan de hand van de bepalingen, welke het ontwerp stelt, n.l. die inzake het secundair karakter der overheidszorg, voorts die betreffende de wijze van uitoefening van deze zorg, neergelegd in de nieuwe artikelen 63 en v.v., d.w.z. vooropstelling van de z.g. opheffende zorg, bevoegdheid van de Kroon tot ingrijpen, delegatie e.a., betreffende de samenwerking via sociale raden, de toepassing van verhaalsrecht, de subsidieregeling e.a. Maar — zoals ik reeds opmerkte — hiermede is het laatste woord niet gezegd. De wet opent de mogelijkheid om bij algemene maatregel van bestuur voor de maatschappelijke zorg ten behoeve van personen, behorende tot bepaalde groepen, bijzondere voorschriften te geven, welke kunnen afwijken van de bepalingen van deze wet.

Natuurlijk is deze afwijkingmogelijkheid niet onbeperkt. Bij het stellen van dergelijke bijzondere voorschriften gelden zelfs drie beperkingen. Vooreerst is nodig een algemene maatregel van bestuur, hetgeen in de praktijk wil zeggen dat de Raad van State bij de tot stand koming moet worden geraadpleegd. Als tweede beperking geldt dat de afwijking bepaalde, in de algemene maatregel van bestuur aan te wijzen groepen (b.v. geesteszieken, blinden of rampslachtoffers) moet betreffen. Ze kan niet in het algemeen voor de gehele bevolking gelden. En ten slotte stelt het ontwerp ook deze beperking dat de afwijking van de bepalingen van de wet alleen mag gelden voor de materiële verstrekkingen. De bedoeling is duidelijk: de Overheidszorg kan ten opzichte van bepaalde groepen in afwijking van de bepalingen der wet voorrang nemen, maar dan geldt deze voorrang niet voor de geestelijke en zedelijke hulp: deze blijft onverzwakt bij de kerkelijke en bijzondere instellingen. Maar ondanks al deze beperkingen gaat deze afwijkingmogelijkheid toch zeer ver.

Hoe nu over deze afwijkingmogelijkheid te denken? Op het eerste gezicht kan men hier in zien een ondermijning van het systeem van de toekomstige wet. Enerzijds stelt toch het ontwerp bepaalde beginselen bij de beoefening van maatschappelijke zorg van Overheidswege op de voorgrond; maar anderzijds laat het toe, dat — zij het ook onder waarborgen — bij de uitvoering van deze wet voor bepaalde groepen van deze beginselen wordt afgeweken.

Ik wil echter hier tegenover uitdrukkelijk het volgende stellen:

Vooreerst dat het voorzien in bepaalde volksnoden in afwijking van de bepalingen van de Armenwet niet iets nieuws is maar gedurende de laatste halve eeuw voortdurend een belangrijke rol speelde in de ontwikkeling van de zorg, als uiting van weldadigheid of philanthropie, in de richting van sociale zorg als concrete uitdrukking van de eis van sociale rechtvaardigheid. Ik denk hierbij aan de sociale verzekeringswetgeving, waardoor tallozen behoord zijn voor toetreding tot de armenzorgssfeer. Maar ik denk niet uitsluitend aan de sociale verzekering. Ik denk ook aan bijzondere voorzieningen als ten behoeve van de Zuiderzeevissers, aan de steunverlening aan oorlogsslachtoffers, aan de kostwinnersvergoeding ten behoeve van militairen e.d.

Men kan opmerken, dat voor deze groepen de wet zelf afweek van de bepalingen van de Armenwet. En zo is het inderdaad. Maar er zijn ook tal van afwijkingen buiten de wet om, soms bij Kon. Besluit, soms bij ministeriële regeling; en alleen in zover door de wetgever gesanctionneerd dat de nodige credieten voor deze steunverleningen buiten de Armenwet om werden beschikbaar gesteld. Ik denk hierbij aan de steunverlening aan werklozen vóór de tweede wereldoorlog, welke deels bij K. B., deels bij ministeriële beschikking geregeld was, aan de steunverlening aan de kleine zelfstandigen en dergelijke meer. Wat het ontwerp thans beoogt is het geven van een wettelijke basis aan dergelijke afwijkingen, welke door de ontwikkeling van het sociale leven geboden zijn. En dat beschouw ik als winst.

Belangrijker echter dan deze formele zijde is de materiële zijde. Ik bedoel daarmee het volgende. Ik acht het een voordeel dat de wet een bedding aangeeft, waarin de stroom der ontwikkeling zich op legale wijze kan voortbewegen. Doch belangrijker is m.i. dat die stroom ook inderdaad in beweging blijft, m.a.w. dat er bepaalde groepen van behoeftigen, die thans nog onder de Armenwet vallen, buiten die wet om door sociale voorzieningen kunnen worden geholpen. Ik denk hierbij aan de zorg voor geesteszieken, zwakzinnigen, blinden, doven en andere invaliden, wier nood, nog daargelaten de financiële zijde daarvan, op henzelf en op hun betrekkingen al zeer zwaar drukt en ten opzichte van wie de gemeenschap een rechtsplicht heeft welke op andere wijze behoort te worden geldend gemaakt dan door overstand volgens de Armenwet en met inachtneming van de beginselen van die wet. Ik denk hierbij ook aan plotseling opkomende noden als gevolg van oorlog, watersnood of andere rampen, waarin een voorziening nodig is op andere wijze dan krachtens de voorschriften van de Armenwet en waarvoor niet altijd onmiddellijk een speciale wet kan worden in het leven geroepen.

Een dergelijke ontwikkeling acht ik ook met het oog op de maatschappelijke zorg, uitgaande van de instellingen van weldadigheid, van belang. Een groot bezwaar van de huidige toestand is, dat de arbeids sfeer van deze instellingen veel te ver is uitgebreid. De overheidsarmenzorg in de grote steden is — ondanks alle sociale maatregelen — massazorg, die niet of nauwelijks ruimte laat aan een zuiver individuele behandeling der gevallen en die zeker geen recht kan laten ervaren als het beginsel van de opheffende zorg, dat Minister Heemskerk destijds in de wet gebracht heeft en dat door het nieuwe ontwerp wordt overgenomen. Het wettelijk begrip „arm” klopt ook niet meer met de gangbare opvatting. Niemand zal een middenstander of een ambtenaar met middelmatig inkomen, wiens vrouw in een inrichting voor geesteszieken wordt verpleegd, „arm” noemen. En toch beschouwt de wet hem als zodanig omdat hij vanzelfsprekend niet in staat is om naast de huishoudelijke hulp, die hij behoeft, nog bovendien een jaarlijkse verpleegprijs van f 1500 à f 2000, vaak zelfs nog meer te betalen en dus op gemeentelijke steun aangewezen is.

Ook voor de kerkelijke en particuliere instellingen is een voortgaande en zelfs krachtig ter hand te nemen omzetting van de „armenzorg” voor bepaalde groepen in „sociale zorg” een levensvraagstuk. De hoge kosten van het levensonderhoud en de verpleegprijzen nopen deze instellingen op steeds groter schaal behoeftigen te verwijzen naar de overheidsarmenzorg of haar toevlucht te nemen tot het vragen van subsidie en het aanvaarden van de daaraan verbonden overheidsvoogdij. Het is een gang van zaken welke ik in hoge mate betreurt. En het middel van de z.g. delegatie is m.i. erger dan de kwaal, welke men er door poogt te bestrijden. Ook om die reden acht ik het een voordeel dat het ontwerp de mogelijkheid van bijzondere voorziening voor speciale groepen opent en langs die weg op den duur het terrein van de armenzorg veel scherper afbakenen zal dan thans nog het geval is.

DS E. H. BROEKSTRA

A. WARNAAR Jz

Met Ds E. H. Broekstra is opnieuw één van de oude garde van ons gedaan.

Op 5 Januari werd hij, nadat hij nog slechts drie maanden geleden zijn tachtigste verjaardag in uitstekende gezondheid en onder zeer grote belangstelling had mogen vieren, door God tot heerlijkheid bevorderd.

Ds. Broekstra was een Gereformeerd predikant van de oude stempel.

Kan men tegenwoordig nog al eens de klacht beluisteren dat tal van predikanten weinig belangstelling tonen voor de politieke strijd, dat kon van Ds. Broekstra geenszins worden gezegd.

Toch was hij geen man wiens leven in de politiek opging. Zijn ambtelijk werk was hem lief. En zowel aan zijn eigen geliefde Rijnsburg als aan allerlei werk in ander verband, heeft hij zich gegeven met alle gaven en krachten die God hem gegeven had. Maar hij was Calvinist in merg en been, in deze zin dat hij zich altijd weer met grote bereidwilligheid gaf aan allerlei christelijke arbeid waarin hij God en zijn volk kon dienen.

Of dat nu de zending was of het christelijk onderwijs in zijn verschillende geledingen, de zorg voor de krankzinnigen, de wezen, of de politiek, dit maakte voor Ds. Broekstra geen verschil. Ik zou ook niet kunnen zeggen dat hij voor het één meer liefde had dan voor het ander. Hij stelde geen bepaalde eisen, hij gaf zich eenvoudig en trouw aan alle christelijke arbeid waar-toe God hem riep.

Zo deed Ds Broekstra ook aan de politiek.

Ik ga hier niet de verschillende functies opsommen die deze trouwe werker

op politiek terrein heeft bekleed. Ik zou dat allemaal niet eens precies weten.

Maar wel weet ik dat, toen ik een goede veertig jaar geleden, bezield door mijn oom, de heer W. Warnaar, begon bewust politiek mee te leven, ik altijd al de naam van Ds. Broekstra hoorde. Of er nu een Deputatenvergadering was, of een grote vergadering van de Kamerkieskring of dat de kiesverenigingen moesten worden opgezocht, Ds. Broekstra was er altijd bij. En ik ben Ds. Broekstra in mijn verdere leven, toen ik zelf mee mocht gaan doen, niet meer kwijt geraakt. Ik kan mij op dit ogenblik nog moeilijk voorstellen dat wij op onze vergaderingen in de Kamerkieskring Leiden dat bekende en vertrouwde gezicht niet meer zullen zien.

Toen het in de bezettingstijd moeilijk werd, kon op Ds. Broekstra worden gerekend. Voor zover mij bekend behoorde hij niet tot de twaalf „Apostelen” zoals de bladen meldden. Dat was voor Zuid-Holland Noord onze oude vriend Den Ouden. Maar hij was een trouw lid van de groep die eens in de maand in Den Haag samenkwam, om daar, eerst door Dr. Rutgers, en later door Dr. Bruins Slot te worden voorgelicht en aangemoedigd. En al moest de plaats van samenkomst herhaaldelijk worden gewijzigd, omdat er gevaar dreigde, Ds. Broekstra was altijd trouw aanwezig. Evenals op de samenkomsten die den Ouden dan weer in Leiden organiseerde, om wat we in den Haag hadden opgestoken verder uit te dragen.

Het is beslist een vergissing van de Duitsers geweest, dat ze hem op 30 Juni 1941 niet hebben gearresteerd. Bijna de gehele Leidse club werd opgepikt.

Maar Broekstra was er niet bij. Wel was er een vrijzinnig predikant, wiens naam enigszins op de zijne leek, en die tegenover mij lamenteerde dat hij zelfs nog nooit voor de Koningin had gebeden. Toen de Duitsers ontdekten hoe „braaf” deze man geweest was, stuurden ze hem haastig naar huis. Dat was ook maar goed, deze man was in de Schoolse groep niet op zijn plaats geweest.

Toen na de bevrijding het partij-apparaat voor de A.R. Partij ook in Leiden weer moest worden opgebouwd, was op de eerste vergadering natuurlijk ook Ds. Broekstra weer op het appèl.

Hij was toen ruim 70 jaar en wilde zich, met het oog op zijn leeftijd niet meer voor een Bestuurs-functie beschikbaar stellen. Hij gunde de jongeren een plaats: De Kamerkieskring heeft hem toen spontaan tot ere-lid van het Bestuur benoemd. En als zodanig bleef hij zich aan de Antirevolutionaire zaak geven. Zowel op de Bestuursvergaderingen als op de grotere vergaderingen kon op de aanwezigheid van Ds. Broekstra worden gerekend. Zijn geest bleef helder en vol animo nam hij aan de besprekingen deel. Wij hadden helemaal niet het gevoel dat hij „maar” erelid was. Hij hoorde er gewoon bij.

God heeft deze broeder rijk gezegend. Tot het laatst bleef hij gezond en fris. De dag voor zijn dood woonde hij nog een vergadering in Amsterdam bij.

Maar nu nam God hem in Zijn heerlijkheid op.

En zij die met hem hebben mogen samenwerken zullen hem nimmer vergeten.

De A.R. Partij is hem veel dank verschuldigd.

FISHCANNING FACTORY
„COLUMBIA”
Vlaardingen, Tel. K 1898-2063-3057
Rotterdam, Tel. K 1800-67072
VOOR EXPORT EN
BINNENLAND

ZUIDHOLLANDSE BANK
ALLE BANKZAKEN * EFFECTEN * EMISSIES * ASSURANTIËN
ROTTERDAM **DEVIEZEN** 's-GRAVENHAGE

Hoe leven, werken en wonen

ONZE LANDARBEIDERS

J. SCHIPPER

Op deze belangrijke vraag geeft een rapport *) van het Landbouw-Economisch Instituut een antwoord. Dit Instituut is een instelling van de Stichting voor de Landbouw. Het onderzoek gaat over een belangrijke groep van de Nederlandse arbeidersbevolking. Niet slechts belangrijk om het aantal van omstreeks tweehonderdduizend personen, maar ook om de grote waarde die de landbouw voor ons volk heeft, zowel wat de voedselvoorziening aangaat als de uitvoer van de producten.

Het rapport stelt de landarbeider als mens in het centrum van de belangstelling en noemt de groep landarbeiders een beroepsgroep in beweging. En het is van belang dat aan deze mensen in „Nederlandse Gedachten” aandacht wordt besteed. Het zou niet moeilijk zijn om enige artikelen over dit onderwerp te schrijven. Elk van de tien hoofdstukken biedt stof te over, doch dit laat nu eenmaal de ruimte in dit blad niet toe. Hoewel het moeilijk is een keuze te maken, bieden de drie laatste hoofdstukken toch het meest aanleiding tot het schrijven van dit artikel.

De groep landarbeiders waarover dit rapport handelt, gaat over degenen die werken in de zeekei- en weidegebieden en de veenkoloniën. De tuin- en bosarbeiders zijn derhalve niet bij het onderzoek betrokken.

Uit de volks- en beroepstelling van 1947 blijkt dat deze groep ongeveer 7 % omvat van de Nederlandse beroepsbevolking. Sinds 1909 is de beroepsbevolking toegenomen met 65 %, terwijl de toename van deze groep landarbeiders slechts 12 % was. Daar tegenover staat de groep boeren (bedrijfs- hoofden), sinds 1909 met 28 % vermeerderd.

De toename van 12 % geldt niet over alle gebieden van de landbouw. In de zeekeigebieden valt een teruggang waar te nemen van 11 %, in de weidegebieden is het totaal aantal arbeiders nagenoeg gelijk gebleven, terwijl in de veenkoloniën een toename valt te bespeuren van 40 %. Deze beroepsgroep is dus wel danig in beweging.

Niettemin valt er een zekere continuïteit waar te nemen. Op de zeekeigebieden, waar de teruggang geconstateerd werd, zijn 76 % van de landarbeiders in hetzelfde beroep als hun

vaders gebleven. In de weidegebieden en de veenkoloniën is dit cijfer resp. 41 en 47 %. Geniet de landarbeider als beroepsgenoot een zeker aanzien? Op die vraag heeft het rapport gepoogd een antwoord te krijgen, door aan de arbeiders, de boeren en z.g.n. milieu-kenners te verzoeken aan te geven op welke sport van de ladder der beroepen de landarbeider geplaatst dient te worden. De landarbeider op de zeekei plaatste zijn eigen beroep op de 6e trede van de 14 beroepen; de boer zette hem op de 10e trede, de milieu-kenner op de 4e trede. Op de weidegebieden kwam de landarbeid, resp. naar het oordeel van de landarbeider, de boer, de milieu-kenner resp. op de 4e, 7e en 6e trede van de beroeps ladder.

Er is een zekere stijging en daling op de beroeps ladder waar te nemen in zeekei- en weidegebieden. In het eerste gebied gingen van 78 % vaders die landarbeider waren slechts 51 % der zoons naar dit beroep. Van de schoonzonen kozen er slechts 33 % het beroep van hun schoonvader. In het weidegebied waren deze cijfers resp. 45 %, 40 % en 18 %. De dochters van de landarbeiders verkozen dus liever niet een landarbeider tot echtgenoot.

Hoe is de verhouding in de landbouwstreken tussen boeren, arbeiders en burgers? In de noordelijke akkerbouwgebieden zien de arbeiders, doch ook de boeren en de burgers zichzelf als een aparte groep en hebben vaak hun eigen verenigingen. Ook daar waar die er niet zijn, blijft het „stands”verschil merkbaar. In de zuidelijke akkerbouwgebieden blijven de boeren meer op zichzelf staan, doch is de scheiding tussen arbeiders en burgers gering of ontbreekt geheel. In de weidegebieden gaan boeren, landarbeiders en burgers in het dorpsleven vrij gemoedelijk met elkaar om.

Als ik het goed zie speelt daarbij de geestesgesteldheid der boeren een rol in deze verhouding, terwijl ook in het grootbedrijf andere toestanden zijn ontstaan dan in klein- en middelbedrijven.

De rapporteurs hebben een goed werk verricht om ook een onderzoek in te stellen naar het onderwijs dat de kinderen der landarbeiders genoten na het volgen van de lagere school. De resultaten van dit onderzoek zijn ontstellend. In de zeekeigebieden volgden van de honderd landarbeiderskinderen 13 landbouwonderwijs, 6 ander soort onderwijs en 81 geen enkel soort van onderwijs. In de weidestreek was de toestand iets gunstiger, n.l. op 100 kinderen: 22 landbouwonderwijs, 5 ander onderwijs en 73 geen onderwijs. In de veenkoloniën is de situatie het meest ongunstig, n.l. 9 landbouwonderwijs, 5 ander onderwijs en 86 geen onderwijs.

Het rapport schenkt uiteraard bijzondere aandacht aan dit probleem en geeft aan op welke wijze daarin verandering kan worden gebracht. In het raam van dit artikel kan daarop niet worden ingegaan. Ik noem slechts een bepaalde conclusie waartoe de opstellers van het rapport komen: de landbouw is in economisch opzicht van betekenis en daaruit moet voortvloeien dat de landarbeider vak-onderwijs volgt. Aan de verdere vakscholing van de landarbeider dient aandacht besteed te worden, daaruit behoort voort te komen een verbetering van de sociale positie van de landarbeider, waardoor de verhouding boer-arbeider en de binding aan het bedrijf wordt verbeterd.

CONSTRUCTIEBOUW

Haring N.V.

BOSKOOP - TELEFOON 128

Afd.: TANKS, voor vele industrieën

Afd.: HOOI- EN/OF GRAANBERGEN

Afd.: LANDBOUWMACHINES:

Wervelwind-poederstuifmachines

Wervelwind-vloeistofnevelmachines

Welke betekenis heeft de vakorganisatie voor de landarbeiders? En welke omvang hebben de vakorganisaties gekregen? De onderstaande cijfers (in percentages) geven daarop een antwoord.

Enquête-gebieden	Vaste arbeiders					Losse arbeiders				
	R.K.	Chr.	Soc.	Comm.	Niet georg.	R.K.	Chr.	Soc.	Comm.	Niet georg.
Zeekleigebieden	10	23	26	0	41	8	15	28	2	47
Weidestrekken	16	17	22	—	45	10	12	21	—	57
Veenkoloniën	2	8	25	1	64	1	6	25	2	66
Alg. totaal	11	20	25	0	44	7	13	27	1	52

Onder de vaste arbeiders is het aantal georganiseerde arbeiders het grootst en hebben de Chr. en R.K. organisaties het grootste percentage in de zeeklei- en weidegebieden. In de veenkoloniën wint de socialistische vakorganisatie het van de beide andere bonden. Onder de losse arbeiders heeft de socialistische vakbeweging de grootste aanhang gevonden. Hoewel de contributie voor het lidmaatschap der vakorganisatie hoog is (2 % van het loon), is het aantal gehuwde leden der bonden hoger dan dat der ongehuwden. Het valt in dit verband op dat het percentage jonge arbeiders in de Christelijke en R.K. Landarbeidersbonden groter is dan bij de socialistische organisatie; nl. 32 % bij de R.K.L.B. vóór het 20e jaar lid, 24 % bij de N.C.L.B. en 19 % bij de A.N.A.B.

Ook de kerkelijke gezindte van de landarbeiders, al of niet georganiseerd, werd in de enquête betrokken en geeft over de drie gebieden het volgende beeld:

	Vaste arbeiders					Losse arbeiders				
	R.K.	Chr.	Soc.	Comm.	Niet georg.	R.K.	Chr.	Soc.	Comm.	Niet georg.
Rooms-Kath.	60	0	2	0	38	50	0	3	0	47
Ned. Hervormd	0	19	36	0	45	0	11	35	1	53
Gereformeerd	0	61	2	0	37	0	56	5	0	39
Overige Kerken	0	21	14	0	65	0	21	17	1	61
Geen Kerk	0	2	50	1	47	0	1	37	5	57

Ook zonder commentaar zijn deze cijfers welsprekend voor ieder die de kaart van het land en van de kerk kent.

De rapporteurs tekenen bij dit hoofdstuk aan dat de vakbonden nog steeds moeten strijden voor de materiële lotsverbetering, doch dat het van eenzijdigheid zou getuigen de betekenis der vakbonden uitsluitend te beoordelen naar de materiële zijde. De vakbonden zijn voor de sociale positie van de arbeidersgroep van grote betekenis geweest.

Ten slotte: Hoe wonen onze landarbeiders in hun gezinnen. Rapport geeft, en dat is erg jammer, wel een beschouwing over deze situatie maar geen cijfers. In de conclusies wordt medegedeeld: „De huisvesting ten plattelande is in het algemeen niet gunstig te noemen. De woningen der landarbeiders vormen hierop geen uitzondering. Integendeel, in een aantal gebieden bestaat de indruk dat de landarbeiders-woningen slechter zijn dan die van andere arbeidersgroepen in de dorps-samenleving. De meeste klachten over de woningen hebben betrekking op de te geringe grootte, de vervallen staat en

het gebrek aan voldoende licht en lucht”. De dienstwoningen voor landarbeiders worden in het algemeen (20 % van de landarbeiders woont in een dienstwoning) als zeer slecht gekwalificeerd.

Erger kan het haast niet. Geringe grootte, vervallen staat en gebrek aan licht en lucht. Het valt daarom te waarderen dat het Landbouw-Economisch Instituut het aangedurfd heeft in dit rapport de kwalen waaronder onze landarbeidersstand gebukt gaat, zo duidelijk aan te geven. Daarin ligt het verheugende dat boeren- en landarbeidersbonden samen dit rapport het licht deden zien en niet zullen nalaten de strijd tegen deze kwalen aan te binden.

In de provincies Friesland en Gelderland zijn naar de woningtoestanden der plattelandsbevolking, voornamelijk die der landarbeiders, onderzoeken ingesteld, die een schril licht werpen op de toestand waarin grote groepen van arbeiders moeten leven.

Uit het „Friesch Dagblad” noem ik een paar cijfers. In de gemeenten Oostdongeradeel, Het Bildt, Doniawerstal en Ooststellingwerf, hebben de landarbeiderswoningen bijna voor de helft slechts één vertrek en 70 % geen slaapkamer.

Er is beweging in de landarbeidersgroep. Het aantal landarbeiders dat de weg van emigratie koos is groot. Verwacht wordt dat het percentage arbeiders dat in 1952 op 100 gesteld wordt, voor de zeekleigebieden in 1967 zal dalen tot beneden 80, in de weidegebieden blijft het cijfer even boven 80. Dat betekent ontvolking van het platteland en trek naar industriële gebieden en de grote steden en brengt schade voor onze volksgemeenschap.

In de nabije toekomst zal er naar gestreefd moeten worden om de landarbeider meer als mens te doen waarderen en de scheidingslijnen, tussen boeren en burgers, zoveel mogelijk uit te wissen. Aan de jonge landarbeiders zal veel meer gelegenheid moeten worden geboden landbouwonderwijs te verkrijgen, zich daardoor beter toe te rusten tot hun taak als beroepsgenoot. Terwijl de woningnood op het platteland met krachtige hand moet worden bestreden. De jonge landarbeiders verkiezen niet meer te wonen in de huizen waarin ze werden grootgebracht.

Hier ligt een taak voor de organisatie van boeren en arbeiders zeer speciaal voor onze C.B.T.B. en de N.C.L.B. En de overheden van ons volk dienen er op bedacht te zijn dat de mogelijkheden voor onderwijs worden verbeterd en de slechte woontoeestand wordt weggenomen. Daarmede zal de landarbeidersstand weer in ere worden hersteld en het landbouwbedrijf zal er de vruchten van plukken. Want ook hier geldt het Woord van de Schrift: Wie spaarzaamlijk zaait, zal spaarzaamlijk maaien.

J. SCHIPPER.

*) Uitgave Landbouw-Econ. Instituut, 's-Gravenhage.

Emissie

Voor het emitteren van leningen ten laste van **PROT. KERKEN EN SCHOLEN** hebben wij een uitgebreid apparaat beschikbaar. In voorkomende gevallen zullen wij gaarne advies verstrekken

Handels- en Effectenbank

N.V.

sinds 1910 bank voor Stad en Ommeland

GRONINGEN

Brugstraat 32

Winschoten - Winsum - Loppersum

P uit het Parlement

SJ. JONKER

De laatste weken van December waren stellig niet ongezellig in de Tweede Kamer. De vaak saaie en vermoeiende begrotingsrace werd onderbroken door de behandeling van tal van andere onderwerpen. Zo was daar de kwestie van de broodprijs. Minister Zijlstra is in dit Kamerdebat als volledige overwinnaar uit de bus gekomen. Wel sputterden de verschillende fracties nog wat tegen, maar het eindresultaat stond toch bij voorbaat vast. Het is de vraag of het Kabinetbesluit om de minimumprijs voor het brood af te schaffen de bakkers niet al te veel heeft overrompeld. Een beetje meer overleg zou wellicht tot beter begrip hebben geleid. De oproep van de a.r. bewindsman aan de bakkers om de vrijheid aan te durven werd door de Kamer niet misverstaan. Weliswaar kwam de k.v.p.er Janssen nog met een motie voor de dag, maar deze was zo ongelukkig geredigeerd, dat zij de positie van de bewindsman eerder versterkte dan verzwakte.

De heer Janssen vroeg nader beraad tussen de Regering en de bakkerijstichting. En zolang dit beraad duurt zou het besluit om de minimumprijs voor het brood af te schaffen, opgeschort moeten worden. Daar was op zichzelf over te praten, maar het was onbegrijpelijk dat de k.v.p.-fractie aandrong op de vertegenwoordiging van de Regering in de Nederlandse Bakkerijstichting. Regeringsvertegenwoordigers in een particulier orgaan is een enigszins vreemde constructie. Deze k.v.p.-vondst gaf aan de meerderheid der Kamer de gelegenheid het voorstel Janssen geducht te kraken. En zij waren daar zo mee bezig dat zij de aanvankelijke bezwaren tegen het Regeringsbeleid maar vergaten. Het was dus een motie die minister Zijlstra in de kaart speelde. Uitvoerig heeft hij betoogd dat het economisch en psychologisch noodzakelijk is om zowel de „bodem” als de „vloer” in de prijs af te schaffen. De minimumprijs speelde eigenlijk geen rol: Wil men de broodprijs aantasten dan zal men aan de adviesprijs moeten tornen. De minister overweegt dit wel. Het gaat hem te ver dat een bakkersbedrijf, dat in staat is witbrood drie cent goedkoper te leveren, geboycot wordt. Prof. Zijlstra begreep wel dat hij met de adviesprijs voorzichtig te werk moet gaan. Wijs beleid en overleg is noodzakelijk, zo zeide hij. Teveel in eens kan in bepaalde omstandigheden schadelijk zijn.

Het Kerstreces werd o.a. beheerst door het liftverbod van minister Staf. De socialist Vermeer zag met 45 tegen 28 stemmen een motie aangenomen waarin de Kamer als haar oordeel uitspreekt, „dat het gewenst is dat dienstplichtige militairen hun vrije tijd gedurende het week-einde zoveel mogelijk in gezinsverband doorbrengen” en waarin minister Staf wordt verzocht „die maatregelen te nemen, die aan dit verlangen tegemoet komen”. Voor deze motie stemden de p.v.d.a., v.v.d., k.n.p., s.g.p., c.p.n., de heren Stapelkamp en v. d. Zaal (a.r.), Beernink, Krol en jkvr. Wttewaal van Stoetwegen (allen c.h.).

Dit was nu een onderwerp waarover men heerlijk van me-

ning kan verschillen. Is liften in strijd met de waardigheid van het leger? De meningen liepen daarover uiteen. Maar de tegenstemmers hadden nog een ander argument. Zij waren een beetje huiverig om de minister af te vallen, omdat dit zijn positie in het leger zou schaden. Zij waren het wel eens met de opvatting van minister Staf dat zijn verantwoordelijkheid voor de handhaving van het moreel en de tucht der militairen niet afhankelijk mag zijn van het overleg tussen Regering en Volksvertegenwoordiging. De Kamer moet dan een zekere terughoudendheid in acht nemen. Dit standpunt doet natuurlijk niets af van het recht der Kamer om te interpellieren. Hoe men ook van mening kan verschillen over deze zaak: een ding staat vast, n.l. dat minister Staf deze kwestie ontactisch heeft gehanteerd. Dit bleek heel duidelijk in zijn antwoord op de vragen van de heer Vermeer. En dat bleek ook uit de daden die daarop volgden. Eindelijk toen de storm der verontwaardiging een dreigend karakter ging aannemen kwam de uitvoering van de motie Vermeer: een behoorlijke uitbreiding van het vrije vervoer.

Schoolgeld

De afschaffing van schoolgeld voor de leerplichtige jeugd nam minister Beel voor zijn rekening. Hier was het de v.v.d. die voor de grote verrassing zorgde door n.l. plotseling aanhanger te zijn van het kosteloos onderwijs, terwijl zij in het verleden vaak een ander geluid heeft laten horen. Mevr. Fortanier-de Wit (v.v.d.) wil in beginsel een laag schoolgeld voor het verplicht onderwijs en geen schoolgeld voor het niet-verplicht onderwijs. Wel begrijpend dat zij hiervoor geen aanhang zou vinden ging zij met het ontwerp van minister Cals mee. Een poging van de v.v.d. om het kosteloos onderwijs nog aanmerkelijk uit te breiden was tot mislukking gedoemd. Minister Beel deelde mede dat het ahangige wetsontwerp een Kabinetcompromis was. Deze zaak is reeds bij de formatie ter sprake gebracht. En hoewel de socialisten geheel kosteloos onderwijs begeren waren zij wel zo verstandig de weg van mevr. Fortanier niet te volgen. Beter een vogel in de hand dan tien in de lucht, zo zeide de heer Burger, die dus aan dit compromis niet wilde tornen. Door de heer Roosjen werd dit ontwerp principiële bestreden. Het leek hem onjuist om op deze wijze de band tussen ouders en school los te maken. De heer Hazenbosch bleek bij de eindstemming een voorstander van dit ontwerp te zijn. Welke motieven hem daartoe bewogen hebben is helaas niet bekend geworden. Ongetwijfeld begeert hij ook de band tussen ouders en school, maar wellicht prefereert hij een meer vrije bijdrage.

Zakelijk gezien is de schoolgeldheffing van niet veel belang. Met het innen van het schoolgeld is f 5 mln. gemoeid, dat is 20% van de gehele opbrengst. Momenteel wordt nog 95% van de totale schoolkosten betaald door het Rijk. Als het wetsontwerp in het staatsblad komt zal het percentage 99½ zijn.

Ds Fokkema heeft bij de behandeling van de begroting van Maatschappelijk Werk een vurig pleidooi gehouden voor de lotsverbetering van de Nederlanders in Indonesië, wier toestand erbarmelijk slecht is en die overgeleverd zijn aan willekeur en onrecht. Dat was een zaak die de a.r.-fractie sinds jaar en dag ter harte gaat. Van meet af aan heeft ze voor deze ontwikkeling gewaarschuwd. En het was voor ds Fokkema goed om te merken, dat dit probleem steeds meer de aandacht der Kamer krijgt. Van Regeringszijde werd weer hetzelfde verhaal gehoord. Hoewel de moeilijkheden voor de Nederlanders zeer zijn toegenomen kan er nog niet worden gesproken van een onhoudbare toestand. Duizenden Nederlanders blijven in dit land werken en nog steeds gaan er velen naar toe. De Overheid zal zich niet door de angstpsychose laten beïnvloeden, maar voor de beoordeling van de situatie aldaar objectieve maatstaven in acht nemen. Het was niet overtuigend, want duizenden Nederlanders keren naar hun land terug. Zij hebben reeds teveel meegemaakt in Indonesië. Hoewel minister Van Thiel uiteraard niet alles kon vertellen is het te hopen dat hij de ontwikkeling in dit land met zorg zal gadeslaan om tijdig passende maatregelen te kunnen nemen als dit werkelijk nodig mocht zijn.

Minister Algera heeft nog enige pijnlijke uren beleefd in de Tweede en Eerste Kamer toen de aankoop van een emigrantenschip aan de orde kwam. Zoals een goed parlementariër betaamt heeft hij ondanks de druk van de verkoper de normale staatsrechtelijke weg bewandeld. Noch de Tweede, noch de Eerste Kamer werden gepasseerd, al moesten zij het ontwerp wel in ijltempo behandelen. Het is slechts te betreuren dat de Senaat daarvoor niet zoveel waardering kon opbrengen dat het ontwerp met een royale meerderheid werd aangenomen. Was de stemverhouding in de Tweede Kamer 59—15, in de Eerste Kamer kwam het ontwerp er met de hakken over de sloop: 19 tegen 17 stemmen. Tegen stemden de c.h., v.v.d., c.p.n. en een deel der k.v.p. De argumenten van de minister waren sterk. De particuliere maatschappijen willen het risico van het emigrantenvervoer niet nemen, het aantal schepen is momenteel te gering en nieuwbouw zal nog veel meer geld kosten. De laatste dagen werden gevuld met de behandeling van de begroting van Buitenlandse Zaken. In een uitstekende redevoering heeft minister Beyen nog eens te kennen gegeven vast te houden aan de supra-nationale gedachte, maar hij gelooft niet dat de West-Europese Unie dienstig kan zijn aan de uitbouw van deze gedachte. Voor boven-nationaal lapwerk voelt hij niets. Alles of niets zo is zijn standpunt. En we moeten vooral niet supra-nationaal noemen wat niet werkelijk supra-nationaal is. Het was een redevoering even uitvoerig als gedocumenteerd. Zijn standpunt ondervond veel begrip. Alleen de heer v. d. Goes v. Naters wilde verder gaan en hij lonkte zelfs naar de wapenpool van Mendès France. Mej. Klompé wilde studeren, maar de bewindsman wist niet waar hij moest beginnen. Voor we de Europese bergtocht voortzetten moeten we wachten op beter weer.

Op de valreep werd de verhoging van de loongrens voor de sociale verzekering tot f 6000 nog aangenomen. De Eerste Kamer heeft dit voorbeeld gedurende de eerste weken van Januari gevolgd. Zij gebruikte deze maand om wat klein goed uit de weg te ruimen, in afwachting op de komende begrotingsbehandeling, die op 8 Februari a.s. zal beginnen. Dan komt het Mandement weer aan de orde. Uit de schriftelijke stukken is reeds gebleken dat de socialisten geen enkele behoefte hebben om de bestaande samenwerking te verbreken. Een ruitertijde mededeling, waaraan het bij de P.v.d.A.-in de Tweede Kamer heeft ontbroken.

Verschenen:

„UW DIENAAR 'T ALLER STOND”

door Mr C. J. Verplanke.

Deze brochure, die 88 blz. omvat en slechts f 2,— kost, behandelt o.m. de volgende onderwerpen: Wat is politiek? — Wat is de Staat? — De gemeente — De provincie — Ons Koninkrijk — Gezag en vrijheid — De taak der Overheid — De socialistische visie. De P.v.d.A. — De Roomse visie. De K.V.P. — De liberale visie. De V.V.D. — De Antirevolutionnaire Partij — De Staatkundig Geref. Partij — Het Geref. Pol. Verbond — De Chr. Hist. Unie — Christelijke politiek — Jeugd en politiek.

Dit boekje leent zich bijzonder voor behandeling op vergaderingen van een kiesvereniging en van een Arjos. Het is in bevattelijke vorm geschreven en laat de achtergronden van de geestelijke strijd op het terrein der staatkunde op duidelijke wijze zien.

Te bestellen aan de administratie van het „Ds H. Jansenfonds”: Anna van Burenlaan 73, Haarlem; giro 514322

Zijn onze handen vuil genoeg

Ziehier een citaat uit „Paix et Liberté”, een Franse communistische brochure:

Het Evangelie is een veel krachtiger wapen voor de vernieuwing van de samenleving, dan onze marxistische wijsbegeerte. Niettemin zijn wij het die jullie ten slotte zullen verslaan. Wij zijn slechts met een handje vol, en jullie christenen zijn met miljoenen. Maar wanneer jullie je het verhaal van Gideon herinnert, met zijn 300 mannen, zullen jullie begrijpen waarom ik gelijk heb.

Wij communisten spelen niet met woorden. Wij zijn realisten en met de overtuiging dat wij voorbestemd zijn ons doel te bereiken, weten wij welke middelen wij moeten gebruiken.

Van onze salarissen en lonen behouden wij slechts wat wij beslist nodig hebben; en de rest staan wij af voor de propaganda. Voor deze propaganda staan wij ook al onze vrije tijd en een gedeelte van onze vakantie af. Jullie evenwel geven maar zeer weinig tijd en nauwelijks enig geld voor de verspreiding van het Evangelie van Jezus Christus. Hoe kan iemand geloven in de absolute waarde van dit Evangelie wanneer jullie het niet verbreidt en wanneer jullie er noch tijd, noch geld voor opofferen? Geloof mij, wij zijn het die zullen winnen, wanneer wij geloven in onze communistische boodschap en wij zijn bereid alles op te offeren, zelfs ons leven, om te bereiken dat de sociale gerechtigheid zal zegevieren. Maar jullie zijn zelfs te benauid om je handen vuil te maken.

Zijn onze handen vuil genoeg en is ons geloof groot genoeg?

De Nederlandse landbouwpolitiek heeft de laatste jaren grote veranderingen ondergaan. We kunnen zelfs wel zeggen dat deze politiek momenteel een crisis doormaakt. De redactie heeft Drs A. R. van Nes bereid gevonden, in een tweetal artikelen zijn visie op de landbouwpolitiek en de huidige moeilijkheden te geven. Het eerste artikel geeft een oriënterende beschouwing over de landbouwpolitiek. In het tweede artikel wordt de naoorlogse landbouwpolitiek onder de loupe genomen.

De landbouwpolitiek in de crisis

Inleiding

Tot voor enkele jaren verkeerde de Nederlandse landbouw in een zeer gunstige economische positie. Dit uitte zich o.a. in een zeer snelle opvoering van de productie en het herstel van onze positie als belangrijke leverancier van hoogwaardige voedingsmiddelen aan andere — vooral West-Europese — landen.

Op sociaal gebied, opende deze gunstige ontwikkeling de mogelijkheid om de grote achterstand in de beloning van de landarbeid, welke voor de tweede wereldoorlog bestond, ongedaan te maken.

Op het gebied van de prijspolitiek, noopten de relatief hoge prijzen voor tal van eerste levensbehoeften, de regering ertoe, ter bescherming van de consumptie, de prijsbeheersing in de agrarische sector langer te handhaven dan in de andere sectoren van het economisch leven.

Op het gebied van de pachtpolitiek, werd slechts een zeer geringe, procentuele verhoging op de vooroorlogse pachtprizen toegestaan.

Dit pachtbeleid versterkte enerzijds de indruk dat het de landbouw goed ging — en vormde als zodanig een kunstmatig element in de gunstige economische positie — en maakte anderzijds, voor de eerste levensbehoeften, een relatief laag niveau van prijsbeheersing mogelijk. Op dit fundament is het gebouw van de Nederlandse landbouwpolitiek opgetrokken. Als doelstelling werd geformuleerd: handhaving van een redelijke bestaansmogelijkheid voor de werkers op goed geleide, sociaal-economisch verantwoorde bedrijven. M.a.w. een redelijk loon voor de landarbeiders en een redelijk inkomen voor de boeren, voor zover zij hun taak op een economisch verantwoorde wijze vervullen. Met

deze belofte in het vooruitzicht, viel het de landbouw niet zwaar, de last van een, in de landbouwsector langer durende, prijsbeheersing te dragen.

Het kan echter verkeren! In de laatste jaren is de economische positie van de landbouw snel verslechterd. Enerzijds voltrok zich op de buitenlandse markten een prijsdaling, zodat onze exportproducten minder opbrachten. Anderzijds kon de landbouw zich natuurlijk niet onttrekken aan de stijging van lonen en prijzen, welke zich in ons land voltrok.

De landbouw werd dus geconfronteerd met een dalend prijsniveau en een stijgend kostenniveau, ten gevolge waarvan de aanvankelijk zo gunstige rentabiliteit als sneeuw voor de zon wegsmol. Deze verslechtering van de economische positie, wordt nog versterkt, door de inmiddels ontstane — dringend noodzakelijke — opwaartse beweging van het pachtniveau, mede onder invloed van de steeds stijgende polder- en waterschapslasten en de sterk gestegen onderhoudskosten van bedrijfsgebouwen.

Het logisch gevolg van deze ontwikkeling, in prijspolitiek opzicht, is geweest, dat het ingrijpen van overheidswege totaal van karakter veranderde. In de plaats van een beleid gericht op het laag houden van de prijzen van de eerste levensbehoeften, kwam een beleid gericht op het op peil houden van de prijzen van de belangrijkste landbouwproducten, opdat een redelijke bestaansmogelijkheid niet zou worden aangetast.

In het licht van deze ontwikkeling van zaken, is het goed ons eens te bezinnen op de doelstelling en de uitwerking van de Nederlandse landbouwpolitiek. In een tweetal artikelen, die geen aanspraak maken op volledigheid, zal daartoe een poging worden gedaan.

De landbouwpolitiek, onderdeel van het algemeen beleid.

Men mag de landbouwpolitiek niet los zien van het sociaal-economisch beleid dat met betrekking tot het bedrijfsleven in zijn algemeenheid wordt gevoerd. Integendeel, de landbouwpolitiek vormt er een onderdeel van. Men kan de landbouwpolitiek zien als de uitwerking van de landbouw, waarbij rekening wordt gehouden met de speciale economische structuur welke de landbouw in ons land kenmerkt. De vraag, welke het algemene beleid in de tegenwoordige tijd, vooral beheerst is: **in welke mate en op welke wijze moet leiding worden gegeven aan het economisch leven?**

Het antwoord op deze vraag wordt in de eerste plaats bepaald door de levens- en wereldbeschouwing, van waaruit men deze vraag beantwoordt. In de tweede plaats speelt ook de economische doelmatigheid een rol. Wat betreft het eerste punt — **de mate waarin leiding moet worden gegeven** — is onze opvatting, dat die leiding zich dient te beperken tot noodzakelijke, globale maatregelen met betrekking tot een beperkt aantal strategische punten van het economisch leven. Door op deze strategische punten, zo nodig, regelend op te treden, wordt een gelijkmatige economische ontwikkeling bevorderd, de conjunctuur zoveel mogelijk gestabiliseerd en blijft er voldoende speelruimte over voor de ontplooiing van het particulier initiatief. We mogen ons wel gelukkig prijzen, dat in dit opzicht het regeringsbeleid in grote lijnen overeenstemt met onze eigen denkbeelden.

De medewerking van de beide Anti-revolutionaire ministers — waarvan Minister Zijlstra als Minister van Economische Zaken primair de verantwoordelijkheid draagt voor het algemeen economisch beleid — is daar een duidelijk symptoom van.

Wat betreft het tweede punt, de wijze waarop leiding moet worden gegeven, is ons standpunt dat deze leiding niet uitsluitend in handen van de Overheid gelegd moet worden, maar dat de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie hier een belangrijke taak heeft. Het op ruime schaal inschakelen van publiekrechtelijke bedrijfsorganen voorkomt aan de ene kant een niet noodzakelijke en daarom ongewenste concentratie van economische macht bij de Overheid en brengt aan de andere kant tot uitdrukking de eigen taak en de zelf-verantwoordelijkheid van het bedrijfsleven op dit terrein. Uiteraard dient er wel voor gewaakt te worden, dat in de publiekrechtelijke bedrijfsorganen het groepsbelang niet prevaleert boven het algemeen belang. Aan de Overheid en het toporgaan van de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie (S.E. R.) zal daarom een belangrijke toezicht houdende taak moeten worden toebedeeld. Hoewel op dit terrein veel nog moet groeien, en hoewel we, wat de ontwikkeling van deze zaak betreft zeker niet gerust mogen zijn, mogen we ook hier weer dankbaar constateren, dat de huidige ontwikkeling in belangrijke mate overeenstemt met onze Antirevolutionaire beginselen.

De vraag welke zich nu opdringt, is, of er binnen het hierboven in enkele hoofdpijnen geschetste algemene beleid, aanleiding is om in bijzondere mate leiding te geven aan het economisch gebeuren in de landbouw?

M.a.w. vormt de landbouw binnen de Nederlandse volkshuishouding een zodanige „strategisch punt”, dat een zekere mate van ordening geboden is, ter bevordering van een gelijkmatige economische ontwikkeling en/of met het doel de conjunctuur enigermate te stabiliseren?

Bij het beantwoorden van deze vraag, zullen we aandacht moeten schenken aan de drie belangrijkste elementen van de landbouwpolitiek, te weten: de landbouwprijspolitiek, de pachtprijspolitiek en de loonpolitiek met betrekking tot de landarbeid.

De doelstelling van de Nederlandse landbouwpolitiek

Er zijn verschillende redenen aan te voeren, welke het voeren van een actieve landbouwpolitiek in ons land noodzakelijk maken.

De aard van het productieproces in de landbouw, brengt mee dat een snelle aanpassing van de productie aan een veranderde marktsituatie slechts in geringe mate mogelijk is. Het aanbod van landbouwproducten heeft daardoor een vrij star karakter.

Daartegenover staat, dat de elasticiteit van de vraag naar landbouwproducten

betrekkelijk gering is d.w.z. dat bijv. een prijsdaling nauwelijks leidt tot een vergrote consumptie en omgekeerd. Een klein overschot kan dikwijls jarenlang een ernstige ontwrichting van de markt veroorzaken, terwijl anderzijds een gering tekort tot zeer hoge prijzen kan leiden. De ontwikkeling sinds de tweede wereldoorlog, demonstreert deze wisselvalligheid duidelijk.

Voor ons land komt daar nog bij, dat onze — vooral op export gerichte — landbouw zeer kwetsbaar is, voor allerlei beperkingen in het internationale ruilverkeer. Invoerrechten, contingenteringen en andere invoerbelemmingen, welke in een tijd van laagconjunctuur altijd in toenemende mate worden opgeworpen, vormen een rechtstreekse bedreiging voor onze landbouw.

Indien men voorts bedenkt, dat in ons land het kleine landbouwbedrijf, dat in de regel over geringe financiële reserves beschikt, overweegt, dan is dit een reden temeer om door middel van een actieve prijspolitiek, een al te grote wisselvalligheid tegen te gaan en te trachten een meer gelijkmatige ontwikkeling van de landbouw te waarborgen. Hierin zit ook een stuk algemene conjunctuurpolitiek. Een meer gelijkmatige ontwikkeling binnen de landbouw, zal immers zeker een gunstig effect hebben op de ontwikkeling in de andere sectoren van het economisch leven, waarmee de landbouw zeer nauw verweven is.

Een dergelijke actieve prijspolitiek, welke dus bedoelt een meer gelijkmatige ontwikkeling binnen de landbouw tot stand te brengen, heeft uiteraard twee aspecten:

1. In tijden van schaarste, zal moeten worden ingegrepen in de prijsvorming, ten einde te voorkomen dat de voedselprijzen te sterk oplopen;
2. In tijden dat de markten overvoerd worden, zal moeten worden ingegrepen, ter voorkoming van te lage prijzen.

Binnen de grenzen, welke naar boven (bescherming consument) en naar beneden (bescherming producent) worden gesteld, dient de prijsvorming zoveel mogelijk vrij te zijn. In een dergelijk stelsel, waarbij de prijsvorming binnen zekere grenzen wordt vrijgelaten, zullen de boeren zelf een belangrijk deel van het marktrisico moeten dragen.

Zo gezien, is de landbouw in de eerste plaats zelf verantwoordelijk voor de gang van zaken en draagt het ingrijpen van de overheid een aanvullend karakter.

Ook met betrekking tot de beide an-

dere onderdelen, de pachtprijspolitiek en de loonpolitiek, is een actief beleid in ons land een gebiedende noodzaak. De oppervlakte cultuurgrond is in Nederland nu eenmaal beperkt en nauwelijks voor vermeerdering vatbaar. Daartegenover staat dat de sterke bevolkingsaanwas tengevolge heeft, dat er steeds veel meer jonge mensen boer willen worden dan in verband met de beperkte grondoppervlakte mogelijk is. Bij een vrije pachtprijsontwikkeling zou deze wanverhouding tussen vraag en aanbod tot een opdrijving van de pachtprijzen leiden, boven de werkelijke gebruikswaarde van de grond. Een pachtprijspolitiek is daarom nodig ter bescherming van de economische positie van de grondgebruikers, tegen de gevolgen van de bestaande landhonger.

Ook op het gebied van de loonvorming in de landbouw is een zekere mate van leiding gewenst. Vóór de tweede wereldoorlog, bleven de landarbeiderslonen sterk achter bij die in de industrie. Bekend is het voorbeeld van de twee arbeiders, die aan twee kanten van dezelfde sloot aan het wieden waren, de een op de spoorbaan, de ander op de akker. Beiden deden hetzelfde werk, maar de landarbeider verdiende slechts de helft van het loon dat de spoorwegaarbeider ontving.

Na de 2de wereldoorlog is hierin verandering gekomen. In het algemeen zijn thans de lonen in de landbouw gelijk aan die voor vergelijkbare functies, dat de ongewenste situatie uit de vooroorlogse jaren opnieuw ontstaat, dan is een zekere centrale leiding — welke zeker niet het karakter behoeft te dragen van een straffe door de overheid geleide loonbeheersing — op het gebied van de loonvorming in de landbouw gewenst. Uiteraard geldt hier, dat de mogelijkheid tot het voeren van een dergelijke loonpolitiek, in sterke mate afhankelijk is van de praktische uitwerking van de landbouwprijzen- en pachtprijspolitiek.

Bereiding van:
Bedveren
Kapok
Vulvlokken
Watten
Snelvulling
Crin Végétal
Ziegras
enz.

H
V
K

N.V. Heerenveensche
Veer- & Kapok-
fabrieken

A. BORKENT

Schans 43 - Heerenveen

Telefoon 0 5130 — 2741
(2 lijnen)

Zondagsrust en Zondagsheiliging

Onlangs is te Ede (Gld.) opgericht de Nederlandse Vereniging tot bevordering van de Zondagsrust en de Zondagsheiliging, op welker Statuten inmiddels Koninklijke Goedkeuring is aangevraagd. De Vereniging heeft een voorlopig Bestuur, samengesteld uit leden te Ede en omgeving, staat op interkerkelijke grondslag, en houdt zich buiten elke politieke richting.

Het doel der Vereniging is te streven naar de bevordering van de rust en de heiliging van de dag des Heren.

Vooraf in onze dagen, welke zich kenmerken door losheid van beginsel en onverschilligheid tegenover Gods geboden, is er bijna geen erger kwaad dan de ontheiliging van de Rustdag. Zowel door Zondagsarbeid als door het beoefenen van sport, het bezoeken van vermakelijkheden, het reizigersvervoer, enz., neemt de ontheiliging van de dag des Heren hand over hand toe. De vrees, dat die ontheiliging; mede in verband met de zich voortdurend wijzigende economische omstandigheden, in de toekomst onrustbarende afmetingen zal aannemen, is niet denkbeeldig.

Weliswaar is er nog — dit mag met blijdschap worden geconstateerd — een groot aantal werknemers, dat zich in het geweten bezwaard gevoelt op Zondag arbeid te verrichten, doch met hun bezwaren wordt meestal geen rekening gehouden. Bij weigering van Zondagsarbeid of wel gehoorzaamheid aan Gods gebod, loopt men zelfs groot gevaar uit z'n brood gestoten te worden.

Met ernst dient dan ook geprotesteerd te worden bij de Overheid, de Directies van grote en kleine industrieën, het vervoerwezen, enz., tegen het doen verrichten van Zondagsarbeid en het uitvoeren van herstelwerkzaamheden, welke naar die dag verschoven worden. Ook beoefenaars van sport en spel en zij, die daarin of in andere vermakelijkheden belang stellen, en dus de wijding van de Zondag verstoren, dienen gewezen te worden op de overtreding van Gods gebod.

Ongetwijfeld is hier in de eerste plaats een taak weggelegd voor de kerk, doch waar haar terrein reeds zo buitengewoon uitgestrekt is, daar meent de Vereniging, dat haar nog wel een plaats kan worden ingeruimd om naast de kerk haar activiteit te ontplooiën. Zij tracht dit te doen door voorlichting te geven omtrent datgene, wat Gods gebod van ons eist en wil tevens aandringen op terugkeer tot 's Heren Woord en Zijn ordinantiën. Geschriften zullen worden verspreid waarin onder de aandacht wordt gebracht de noodzakelijkheid om op de dag des Heren te rusten van de dagelijkse arbeid, terwijl ook gewezen zal worden op het grote maatschappelijk belang der Zondagsviering, waarmede ten nauwste samenhangt een geregeld gezinsleven en het bijwonen van de verkondiging des Woords.

In de naaste toekomst zal een brochure worden uitgegeven aan welker samenstelling verschillende predikanten hun medewerking zullen verlenen, terwijl nog meer predikanten daartoe zullen worden uitgenodigd.

Ook ligt het in het voornemen, bij voldoende belangstelling, landelijke vergaderingen te beleggen.

In verscheidene plaatsen zijn reeds correspondenten aangesteld, die o.a. de taak op zich hebben genomen leden voor de Vereniging te werven.

Zij, die met het doel der Vereniging instemmen, zullen ongetwijfeld geneigd zijn als lid der Vereniging toe te treden en daartoe ook anderen willen opwekken.

De minimum contributie bedraagt f 1.— per jaar.

Het Secretariaat der Vereniging is gevestigd: Asakkerweg 31, Ede. (Postgiro no. 89957 t.n.v. J. van Prooyen).

Brochures

verkrijgbaar bij het Bureau
Centraal Comité. Giro 89673

41	Onder de schijnwerper der historie, H. Algra ..	0,65
42	De tragiek van de Partij van de Arbeid, R. Gosker ..	0,65
43	De lijn onzer politiek ..	0,75
46	De kracht der zwakheid (Deputatenrede) ..	0,50
48	Verantwoorde emigratie ..	0,60
49	Onbloedige revolutie, R. Gosker ..	1,25
52	Maatregelen tegen de communisten ..	0,35
53	Verzamelen, propagandafolder Arjos ..	0,25
54	Christendom en internationale ordening, Prof. Dr G. H. J. v. d. Molen ..	0,95
55	Taak en plaats der provincie ..	0,45
56	Handboekje Huisbezoekers ..	0,50
57	Onze mannen in de Kamer, Dr A. Veerman ..	0,50
58	Om de Christelijke Vrijheid (Deputatenrede) ..	0,50
59	Het program van actie 1952 ..	0,25
60	Calvijn en de Staatskunde. Dr D. Nauta ..	1,20
61	De Reformatie en de staatkunde, Dr D. J. de Groot ..	1,40
62	Het passieve vrouwenkiesrecht (rapport) ...	0,60
63	De eerste 5 artikelen van het beginselprogram (rapport) ..	0,50
64	Model gemeenteprogram ..	0,75
65	Onze verhouding tot de S.G.P., Mr C. J. Verplanke ..	0,75
66	Contributiekaarten per 100 stuks ..	2,50
68	Bezitsvorming, Drs C. P. Hazenbosch ..	0,50
69	Bestuursvorm openbare school (rapport) ...	0,15
70	Europese Integratie (rapport) ..	0,50
71	Voor Geloof en Vrijheid ..	1,—
72	Chr. Sociale Politiek in deze tijd ..	0,90
73	De Komende Ouderdomsvoorziening ..	0,90
75	Reorganisatierapport ..	0,50
76	Model Provincieprogram ..	0,75
78	Schetsenbundel „Volk en Staat” ..	1,50

N.V.
HOUTHANDEL EN
ZAGERIJ

P. C. van Drimmelen & Zonen

ZWIJNDRECHT

Tel. 4765 en 6446

KLEDING VOOR
HET HELE GEZIN

Wieringa
DE ZAAK MET SMAAK

DAMES-, HEREN- EN KINDERKLEDING
ZWOLLE — APELDOORN — AMERSFOORT

De socialisten en Nieuw-Guinea

Het socialisme geeft geen solide basis voor de algemene politiek. Dat is de conclusie, welke „Trouw” trekt uit de discussie in het socialistische kamp over de toekomst van Nieuw-Guinea.

In de Tweede Kamer hadden de socialisten zich achter het regeringsbeleid geplaatst, al viel toen toch wel te constateren, dat het een allesbehalve stevige houding was, welke werd ingenomen. Daarop is van A.R.-zijde terecht de aandacht gevestigd.

En dat het socialisme geen solide basis geeft voor de algemene politiek bleek al spoedig, toen ir H. Vos, de tweede voorzitter van de Partij van de Arbeid, die, na het neerleggen van de functie van eerste voorzitter door de heer Koos Vorrink, momenteel dus met de leiding van de partij is belast, in een interview met een redacteur van „Het Parool” zijn zienswijze gaf over Nieuw-Guinea.

Ir Vos zeide o.m.:

„Wanneer men rechtlijnige consequenties uit de historie trekt, moet de conclusie zijn, dat de Westeuropese landen zich zowel op politieke als op principiële gronden geheel dienen terug te trekken als soevereinen zowel als beheerders uit Azië en ook uit Afrika. Voor Nederland kan dat niet anders betekenen, dan dat het de soevereiniteit, die het over Nieuw-Guinea uitoefent, zal moeten opgeven. De soevereiniteit over dit deel van Azië behoort bij een Aziatische mogendheid en als Aziatische mogendheid komt alleen Indonesië in aanmerking.”

De tweede voorzitter van de partij neemt dus een standpunt in, dat niet alleen afwijkt van het regeringsstandpunt, doch eveneens van dat van de Tweede Kamerfractie van zijn partij.

Loslaten? Ja, of neen?

In „Vrij Nederland” is de kwestie ook aan de orde gesteld. Daarin zijn Frans J. Goedhart en ir H. Vos aan het woord gekomen en daaruit is nog duidelijker gebleken, dat het socialisme geen solide basis geeft voor de algemene politiek.

De gehele fractie van de P.v.d.A. stond, zo deelt de heer Goedhart mede, unaniem achter de door hem in de Tweede Kamer gegeven uiteenzetting. „Vrij Nederland” herinnert er echter reeds aanstonds aan, dat „de fractie van de P.v.d.A. zich slechts heeft uitgesproken voor handhaving van de Nederlandse soevereiniteit „bij gebrek aan beter”.

Het zijn allemaal utiliteitsoverwegingen, welke de socialisten leiden. Zo zegt Frans Goedhart o.m.:

„De communisten van PKI en Sobsi (vakbeweging) hebben er dan ook de vrije hand en hun handlangers vindt men tot in de regering. Er is een wilde anti-Westerse campagne aan de gang. In het licht van dit alles acht ik het onzinnig te overwegen Westelijk Nieuw-Guinea — of welk ander gebied dan ook — aan het ongelukkige regiem dat thans in Indonesië bestaat, ten geschenke aan te bieden.”

De heer Goedhart ziet nog niet spoedig verandering komen en hij twijfelt er sterk aan of er ooit algemene verkiezingen in Indonesië zullen komen. Dan vervolgt hij:

„Maar zelfs als ik me mocht vergissen, wat moet men dan verwachten aan intimidatie, terreur en zelfs vervalsing van stembusuitslagen? En bovendien hebben we rekening te houden met de mogelijkheid van een communistische staatsgreep. Ik acht de kansen van de constructieve oppositie niet groot. Het heeft de schijn of het noodlot bezig is zich aan Indonesië te voltrekken. Mocht er ooit een ander regiem komen, dat orde op zaken stelt, dat een einde maakt aan de misstanden die ik heb opgesomd, en dat gunstiger omstandigheden schept voor samenwerking met het Westen en Nederland, dan spreekt het voor de P.v.d.A. vanzelf, dat onder zulke omstandigheden met Djakarta over Nieuw-Guinea te spreken zou zijn.

Ik heb in de Kamer gezegd, dat de soevereiniteit over dat gebied voor ons geen sacrale zaak is, waarover men slechts met respect en met zekere vervoering zou kunnen spreken.”

Neen. Maar wel zijn de socialisten bereid na een ommekeer met „Djakarta” te spreken. Wonderlijk. Waarom met „Djakarta” gesproken als men van mening is:

„Nieuw-Guinea behoort er ethnologisch zó al niet bij, omdat het Melanesisch en niet Maleis is. Maar voorzover Azië betreft: wat is Aziatisch? Een geografisch begrip. Laat men er geen mystiek van maken. Politiek zijn Turkije, Japan, Rood-China, Siam, Pakistan, India, de Philippijnen, Sowjet-Siberië, evenzovele werelden apart.

Siberië, China en Indo-China zijn in handen van de communisten. Met enkele uitzonderingen zijn de overige Aziatische landen er ook heel beroerd aan toe.

Fa. Gebr. Dekker
Hout- en bouwmaterialenhandel

HOOFDSTRAAT 160, HOOGEVEEN, TEL. K 5280-2118

Terwijl er armoede, ellende, onwetendheid en een stompzinig nationalisme heersen, worden leidende politici beheerst door afkeer van het Westen en vrees voor de machtige Sowjet-buren.

Waarom zouden wij Nieuw-Guinea aan dat miserebele geheel toevoegen in plaats van het zelf open te leggen en tot ontwikkeling te brengen."

Maar toch, als mensen als Hatta, Natsir of Sjahrir aan het bewind zouden komen, dan zouden de socialisten met „Djakarta" gaan praten over Nieuw-Guinea, ofschoon het ethnologisch niet bij Indonesië hoort. Het blijft echte, socialistische opportunitéitspolitiek.

Ir Vos zegt: Ja

Als het gaat om de vraag of Nieuw-Guinea nu moet worden losgelaten, dan zegt ir H. Vos: Ja. In „Vrij Nederland" geeft hij daarvoor zijn motieven weer.

„Als men politiek wil voeren tegenover de aanhoudende dreiging van de Sowjet-Unie, die wereldpolitiek mag heten, dan zal dat een politiek moeten zijn, die in volle omvang rekening houdt met de kwetsbaarheid van de relaties tussen de vrije Westelijke wereld en de Aziatische volken. Het zal een politiek moeten zijn, die een oplossing tracht te vinden voor het voornaamste conflictpunt tussen Azië en de West-Europese landen, te weten de eigen soevereiniteit van Azië in Azië. Als de bron van wantrouwen van de Aziatische volken jegens het Westen ophoudt te vloeien, en als een goed geleide technische hulp er bovendien effectief toe bij-

draagt, dat het verschil in levenspeil zichtbaar kan worden verminderd, zullen naar mijn oordeel eerst de voorwaarden vervuld zijn om Azië de zijde van het Westen te doen kiezen."

Het koloniale tijdvak is aan zijn einde gekomen en uit deze historische ontwikkeling moeten de consequenties worden aanvaard, zo betoogt de tweede voorzitter van de Partij van de Arbeid en hij vervolgt:

„En voorzover het de consequenties van dit inzicht voor Nederland betreft, komt dat er voor mij op neer, dat ik voor Nederland geen plaats meer zie als soevereine of beherende mogendheid in Azië. Dat wil dus zeggen dat, naar mijn oordeel, we ons als soevereinen, doch ook als beheerders uit Nieuw-Guinea zullen hebben terug te trekken, willen we eñ althans toe bijdragen, dat de politiek, die we in groter verband met zoveel overtuiging aanhangen op doeltreffende wijze wordt gesteund.

Dat komt er op neer, dat wij de soevereiniteit over Nieuw-Guinea zullen moeten overdragen. Het is niet wel denkbaar, dat Nieuw-Guinea een afzonderlijke natie, met eigen soevereiniteit zal kunnen worden. Er zijn, als men dat uitsluit, enkele andere mogelijkheden. Of wel men kan het gebied een eigen status onder de Verenigde Naties geven. Men kan denken aan een Australische soevereiniteit. Of wel aan Indonesische."

Ziehier hoe socialisten omspringen met het zelfbeschikkingsrecht der volken. Nederland moet van Nieuw-Guinea af, nu. En dan zullen de socialisten wel eens gaan kijken, waar ze dat land, met de bevolking kunnen onderbrengen. Hoor hoe „princiepief" ir Vos redeneert:

„Dat Australië ernstig zou wensen de soevereiniteit over Westelijk Nieuw-Guinea tot zich te trekken, als het voor zijn overheersend vraagstuk, namelijk het defensieve aspect van dit gebied, afdoende zekerheden kan krijgen, geloof ik niet in het licht van het dreigend isolement in dat deel van de wereld, waaraan het zich door annexatie zou blootstellen.

Van de overige twee mogelijkheden verdient naar mijn oordeel de overdracht aan Indonesië veruit de voorkeur, omdat alleen op die wijze een oplossing van het ernstige vraagstuk dat Indonesië thans voor het Westen vormt, kan worden bevorderd."

Het interesseert socialisten als ir Vos niet, hoe de Papoea's zich de toekomst wensen, onder wiens bestuur zij het liefst leven, neen, zij vinden het het meest gewenst Nieuw-Guinea maar aan Indonesië uit te leveren, omdat het Westen dan minder moeilijkheden zal hebben. Helpt Indonesië uit de moeilijkheden en maak u dan maar geen zorgen over de bewoners van Nieuw-Guinea. Die moeten maar accoord gaan met de door ir Vos voorgestelde oplossing. Want, zo zegt ir Vos:

„Ik ben van oordeel, dat wij het vraagstuk Nieuw-Guinea in de allereerste plaats zullen moeten bezien in het licht van het zeer veel grotere probleem-Indonesië. Daar is, voor alles, het gevaar van een communistische staatsgreep in Indonesië. Maar men zal er goed aan doen zich te realiseren, dat dit gevaar vooral schuilt in de omstandigheid, dat een voortdurende verslechtering van het levensniveau in Indonesiëeen radicalisering van de massa tot gevolg heeft, die door een

FAVAM
PEPERMUNT

SUIKERDOMPE ANNO 1888

uitmuntend!

deel der politieke leiders afgeleid wordt op zulke emotionele brandpunten als Irian.

Ik ben me er geheel van bewust, dat dit een officiële afleidingstactiek is, maar hoe dit ook zij, het gevolg is een toenemend anti-Nederlands, dus anti-Westers sentiment. Overdracht van Nieuw-Guinea aan Indonesië zal de problemen van Indonesië niet oplossen. Maar het afleidings-element wordt er zeer belangrijk door verminderd. En als het Westen in aansluiting daarop ernst zou maken met de, toch ook, afgezien van elke Russische dreiging economisch noodzakelijke, generale bijstand aan onderontwikkelde gebieden, en met name aan Indonesië, waardoor de zo dringende noodzakelijke investeringen kunnen geschieden zonder dat het levenspeil door intering op de fondsen voor consumptie beschikbaar er door moet dalen, kan daaruit alleen maar voortvloeien, dat het gevaar voor radicalisering en voor een communistische machtsgreep zal worden verkleind."

Ook „*Het Vrije Volk*” heeft enige aandacht geschonken aan de kwestie Nieuw-Guinea. Het blad schrijft o.m.:

„Wij achten de mening van ir Vos in de huidige omstandigheden onjuist. Hij weegt de verschillende factoren anders dan wij menen dat thans verantwoord is. Maar dat rechtvaardigt niet het wild geraas dat in een aantal bladen na dit interview is opgegaan. De kwestie-Nieuw-Guinea is uiterst moeilijk en wordt door grote woorden niet opgelost.”

Dat laatste is volkomen juist. Maar het socialistische dagblad zoekt de verdeeldheid in eigen kring nu te verdoezelen en gaat spreken over „wild geraas” van anderen. Overigens verdient het aanbeveling er op te letten, dat dit blad, dat het thans niet met ir Vos eens is, spreekt over „huidige omstandigheden” en over wat „thans” verantwoord is. Morgen kan het al weer anders zijn. Echt socialistisch.

Vragen van prof. Romme

Prof. Romme heeft in „*De Volkskrant*” ook over het „interview” geschreven en enkele vragen opgeworpen. Hij schrijft o.m.:

„Het eerste raadsel is: waarom heeft de waarnemend voorzitter het nodig gevonden, zijn oordeel, dat afwijkt van dat der socialistische ministers en der socialistische Tweede Kamerfractie, op een opvallende wijze thans ten beste te geven? Is het een min of meer spontane reactie op de hem schokkende houding van zijn politiek verantwoordelijke geestverwanten? Is het een inleiding, om de partij straks tot een uitlating te bewegen? Bestaat er misschien zelfs verband tussen deze publicatie en de open voorzitterszetel? Het is geen klein steentje, dat ir Vos — overigens niet voor de eerste maal in zijn leven — in de politieke P.v.d.A.-vijver laat plonzen. En men kan moeilijk aan de indruk ontkomen, dat hij een schot lost, dat voor hem een krachtiger betekenis heeft dan die van een losse flodder.”

Na dan nog enkele raadselachtige zaken naar voren gebracht te hebben, schrijft prof. Romme:

„In de vierde plaats klinkt het raadselachtig in de oren, wanneer men ir Vos herhaalde malen een beroep

hoort doen op „de gelijkwaardigheid der mensen”, zonder met één woord de menselijke waardigheid der Papoea's in zijn beschouwingen te betrekken. Juist deze menselijke gelijkwaardigheid zou er toe moeten leiden, om geen verantwoordelijkheid van zich af te schuiven, totdat het ogenblik van de eigen staatkundige keuze van de bevolking van Nieuw-Guinea dáár zal zijn.”

In verband met hetgeen prof. Romme als eerste raadsel noemde is het van belang aandacht te schenken aan hetgeen Frans Goedhart nog in „*Vrij Nederland*” heeft geschreven, n.l.:

„Ir Vos fungeert als voorzitter van de P.v.d.A. In die hoedanigheid beschikt hij over onbeperkte mogelijkheden om alle politieke vraagstukken met de Tweede Kamerfractie van de P.v.d.A. op elk gewenst ogenblik uitvoerig te bespreken. Als voorzitter van de partij is hij zelfs verplicht om de parlementaire fractie energiek aan te pakken, zodra hij meent, dat deze in de een of andere kwestie een politieke lijn gaat volgen, die naar zijn overtuiging onjuist of verkeerd zou zijn.

In deze zaak heeft hij dat evenwel niet gedaan. Terwijl hij heel goed wist, hoe men in de fractie over deze zaak dacht, heeft hij niets gedaan om tot een discussie te komen. Door middel van een dagbladinterview (Het Parool) heeft hij de openbare mening plotseling op de hoogte gesteld van zijn persoonlijk standpunt in deze zaak.

Dit maakt een beetje de indruk, dat hij daarmee de fractie een soort deurwaardersexploit betekent. Als

N.V. W. J. SCHUILING'S HANDELSONDERNEMING

BINNENHAVENWEG 20 — HENGELO
Telef. K 5400—3029 (na 18 uur Delden, K 5407—447)

SLUMP'S VEEVOEDERBEDRIJF

LEEWARDEN Granen,
ROTTERDAM Veevoerders,
ZWOLLE Ruwvoerders,

NV „STAD ALKMAAR”

Hoofdkantoor: Lutтик Oudorp 15
Telefoon 3723—2641 ALKMAAR

Snel en betrouwbaar vervoer

door NOORD-HOLLAND en FRIESLAND

Uw kat eet graag goed
Uw kat eet graag lekker
Uw kat eet graag Felix

methode van werken kan ik dit weinig geslaagd vinden. Ofschoon dit meer de interne gang van zaken in de P.v.d.A. betreft, lijkt het me nuttig deze opmerking niet alleen intern te maken."

Zo, dat weten we dus alweer. De voorzitter van de partij is de grote controleur, die heeft toe te zien op de gedragingen van de fractie en haar desnoods energiek heeft aan te pakken.

In de rubriek „Critische Commentaar" is de *Nieuwe Rotterdamse Courant* breedvoerig op bovengenoemde uitlating van de heer Goedhart ingegaan. Het liberale blad schrijft:

„Nu heeft ons wel in het vertoog van de heer Goedhart — die gewend is zich nogal heftig uit te drukken — één ding getroffen: de plicht van de partijleider om de parlementaire fractie energiek aan te pakken zodra de partijleider meent dat de fractie een verkeerde kant op gaat. Wij weten niet, hoe de heer Goedhart zich dat „energiek aanpakken" in concreto voorstelt. Maar de gedachte vinden wij op zijn minst bedenkelijk.

Het is natuurlijk een beetje vreemd, dat ir Vos met zijn „politiek deurwaardersexploit" is gekomen, maar het is best mogelijk, dat Het Parool hem daartoe heeft verleid (wat geen excuus mag zijn voor iemand die een zekere verantwoordelijkheid draagt). Het is best mogelijk, dat ir Vos van mening is geweest, dat hij de Kamerfractie haar volle vrijheid moest laten. Die opvatting zou respectabel zijn. Maar als hij om die reden zelfs een gesprek met de Kamerfractie heeft vermeden, blijft het een vreemde figuur, dat hij naar buiten zo maar, in eens, met zijn volkomen afwijkende opvatting te voorschijn is gekomen.

Misschien heeft ir Vos op deze wat vreemde manier willen tonen, waar men aan toe zal zijn, als men zou overwegen hem van waarnemer tot opvolger van de partijvoorzitter te maken.

Dit neemt intussen niet weg dat de verhouding tussen partijorganen en Kamerfractie een probleem blijft op de achtergrond van de zaak zoals deze door de heer Goedhart is gesteld. Deze afgevaardigde zou voor één keer zich eens mogen herinneren wat prof. Romme nog niet zo lang geleden in — als wij ons wel herinneren — een partijvergadering van de K.V.P. heeft gezegd: de partijraad is een orgaan van de partij, de Kamerfractie is een orgaan van het algemeen welzijn (althans woorden van die strekking). Dergelijke uitingen zal men ook in andere partijen kunnen horen. Zij doen ons prettiger aan dan het „energiek aanpakken" dat volgens de heer Goedhart de plicht van de partijleider zou zijn; prettiger ook dan de wat zonderlinge vertoning, waar ir Vos met hulp van Het Parool voor heeft gezorgd."

Het is ditmaal wat veel over éénzelfde onderwerp. Maar toch wel zeer belangrijk. Want het gaat in dit geval niet alleen over de kwestie-Nieuw-Guinea. Het gaat in niet mindere mate over de vraag wat we in ons politieke leven aan de Partij van de Arbeid hebben.

En voor de zoveelste maal is gebleken, dat het socialisme geen solide basis geeft voor de algemene politiek. En dit zal aan ons volk duidelijk gemaakt moeten worden.

De handen ineen!

*Een splinternieuw jaar is begonnen,
Een maand is er al weer van om;
De wereld is weinig veranderd,
Lees dat in uw dagbladkolom;
Men bleef als voorheen aan de wapens verknocht:
Er werd voor vier dollars een luchtmacht gekocht.*

*Als ergens een brandje geblust is,
Dan smeult er een ander weer voort;
Dan kruist er een machtig eskader
Met jagers en bommen aan boord;
We horen het wel maar het zegt ons niet veel,
We worden immuun voor dat blijvend krakeel.*

*Pas als het onszelf gaat betreffen
Geraken we even op drift:
Wanneer onze jongen soldaat is
En hij komt niet thuis met een lift;
Wanneer onze melkboer zijn prijzen verhoogt,
Dan wordt er geschreven en vurig betoogd!*

*Maar zou er wel iets kunnen wezen,
Miskend bij een heel groot publiek,
Wat zó ons persoonlijk belang raakt,
Dan juist onze landspolitiek?
Of men er van houdt of dat men haar verfoeit:
Het geeft niets daar zij zich met ons toch bemoeit!*

*Al is er dit jaar geen verkiezing,
Tenminste, we hopen van niet . . .
Wij hebben ingrijpende plannen,
Wellicht in 't nabije verschieft;
Zij vragen om actie, er mag niet gestaakt,
Geen man is het, die zijn beginsel verzaakt.*

*Als elk in zijn eigen omgeving
Zich voorneemt, om juist in dit jaar
Geestdriftig zijn werk te verrichten,
Dan kómen we klaar met elkaar;
Dan blijft de partij, door ons allen gebouwd,
Een factor, waarmee men steeds rekening houdt!*

JAAP MIJDERWIJK.

Verplaatsbare houten gebouwen

Directie- en schaftketen
Noodwoningen, -scholen
en -kerken
Directie- en schaft-
wagens
etc.

Tel. 41 Neder-Hardinxveld

Op Eigen Wieken

Deut. 32~Vers 11a

Redactie: Dr A. Veerman, mej. H. van Leeuwen, J. W. Ooms, G. J. H. Griffioen.
Redactie-adres: Dr Kuypersstraat 3, 's-Gravenhage.

DE VAART DER ARJOS

Februari: sprokkelmaand. Geen dor hout verzamelen, maar nieuwe clubs oprichten! — Provinciale activiteiten — Geen archief-, maar werkstukken! — Het Hoofdbestuur kwam bijeen... — Volop werk, volop actie!!!!

Met een schone lei op naar de 350 clubs, zo besloten we vorig maal de vaart.

En dit consigne heeft weerklank gevonden: vele clubs voldeden de achterstallige contributie (en de rest volgt nu natuurlijk zonder dralen.....), terwijl bovendien in vele provincies de te bewerken plaatsen voor oprichting van een club reeds zijn verdeeld en de verdere plannen voor een groot-scheepse actie zijn gesmeed.

Een actie, die in de maand Februari door het gehele land zal moeten worden gevoerd!

Immers, naar de eenstemmige beslissing van het Hoofdbestuur in zijn laatstgehouden vergadering (7 en 8 Januari) zal deze maand speciaal worden besteed aan de uitbreiding van het aantal clubs.

Een goede en weloverwogen voorbereiding, die aller inspanning vergt, is hier nodig! Behoeven wij nog uit te spreken, dat het Hoofdbestuur verwacht, dat niemand, die bij onze organisaties is betrokken, zich hieraan zal onttrekken, maar dat ieder zijn of haar steentje (klein of groot) zal bijdragen om deze actie tot een groot succes te doen worden.

Vanuit het Hoofdkwartier zullen verschillende wenken en gegevens worden verstrekt, maar voor het overige is het woord, naar de daad, aan iedere Arjos-man of -vrouw in het land!

Over de enkele nieuwe clubs, die ons reeds als voorlopers van de actie bekend zijn, zullen we nu het stilzwijgen bewaren om deze straks met de vele anderen bekend te kunnen maken.

En nu: aan de slag!

Februari — van oudsher sprokkelmaand, d.w.z. de maand, waarin dor hout werd bijeengezameld om zo een helder en knappend vuur te kunnen branden.

Welnu, wij verzamelen geen dor hout, maar brengen anti-revolutionaire jongens en meisjes, die nog bruisen en gisten van energie en leven, bijeen in clubs, waar ze met elkaar gaan spreken over onze politieke beginselen en op deze wijze hun kennis hiervan verdiepen om zo ook een helder en knappend vuur te kunnen zijn temidden van de Nederlandse jongeren en het Nederlandse volk, maar ook buiten onze landsgrenzen. Een helder vuur, want wij mogen lichtdragers zijn; een knappend vuur, want wij mogen nog jong zijn, het enthousiasme berst er bij ons aan alle kanten nog uit!

En zo werken we met de Februari-actie niet alleen in de breedte (meer clubs), maar ook in de diepte: steeds meer en meer jongeren, die kennis gaan dragen van de anti-revolutionaire beginselen voor het politieke leven!

Mogen we nu de aandacht vragen voor enkele activiteiten van de Provinciale Verbanden?

Voor Drenthe zal het nl. Zaterdag 12 Februari a.s. een glorierijke dag zijn. De jaarlijkse toogdag.

De Drenthen kunnen terugzien op een goed jaar. Zij slaan verhoudingsgewijze met het aantal clubs een best figuur en hebben ook in de diepte (onderling clubbezoek en verschillende goed geslaagde conferenties) hard gewerkt.

We hopen dan ook van harte, dat zowel de Huishoudelijke Vergadering, die 's morgens om 10 uur aanvangt en waar de afgevaardigden een uitgebreid menu voorgeschoteld krijgen, als de middagvergadering, die voor iedereen toegankelijk is, uitnemend zullen slagen.

Hiertoe zullen dus de Drentse Arjos-jongeren en bloc en vele anderen met hen zich naar Assen moeten begeven (Hotel Bellevue, aanvang 2.30 uur), waar niemand minder dan dr J. Schouten (Partij- en fractievoorzitter) met hen zal spreken over „De Anti-revolutionaire Partij in deze tijd” en dr Jonker (Ned. Herv. Predikant te Amsterdam) als tweede spreker de vraag zal beantwoorden „Waarom Anti-revolutionair?”

Beiden zullen ongetwijfeld enthousiasmeren en we zijn er dan ook van overtuigd, dat ook het nieuwe jaar in Drenthe alles weer gesmeerd zal lopen.

Intussen bereidt Zuid-Holland zich voor op de tweede provinciale studie-conferentie.

Drs C. P. Hazenbosch, eveneens lid van de Kamer-fractie, zal dan een en ander vertellen over het onderwerp „De Anti-revolutionaire Partij een Sociale Partij?”. Hierbij zal o.a. worden besproken de verhouding Colijn-Drees en de verhouding C.N.V.-Christelijke Partijen.

Dit onderwerp leent zich dan ook met recht voor een levendige discussie en we nemen dan ook aan, dat de Zuid-Hollandse jongeren zich niet lang zullen laten noden en dat alle clubs op z'n minst één afgevaardigde naar deze studie-bijeenkomst zenden, zoals de organisatoren ook verwachten.

De studenten-conferentie ligt, nu wij dit schrijven, weer achter ons. Elders in deze kolommen vindt U de indrukken van een deelneemster weergegeven. Uw vaartschrijver kan dan ook volstaan met er op te wijzen, dat het zaak is, indien maar enigszins mogelijk, deze studenten nu ook te betrekken bij het doodgewone clubwerk. Een lijst van deelnemers is hiertoe aan alle provinciale verbanden en betrokken clubs verstrekt. Laat dit stuk dus niet zonder meer naar het archief verhuizen, maar haalt er uit wat er in zit!

Hetzelfde geldt voor de lijst van deelnemers van de enige tijd geleden gehouden conferentie voor aanstaande en jonge theologen. Wat hiermede moet worden gedaan? Wel, dat laten we nu eens volkomen aan het eigen initiatief van de provinciale verbanden over. Buit de mogelijkheden, die hierin verscholen zitten, maar ten volle uit!

En dan nu de aandacht gevraagd voor het nieuws van de Hoofdbestuurstafel. Het Hoofdbestuur heeft namelijk in de reeds genoemde vergadering zo het een en ander bedisseld en al geven we geen verslag, een aantal mededelingen hierover

zijn toch in deze vaart zeer zeker op z'n plaats. Uit de perspublicaties is al het nodige openbaar geworden, maar de Arjos-leden mogen van hieruit nog wat breder worden geïnformeerd.

Met de benoemingen en verkiezingen beginnend, valt het op, dat in het nieuw gekozen moderamen het Noorden thans met 2 man vertegenwoordigd is, nl. Pel uit Heerenveen (2e Voorzitter) en Silvis uit Scheemda, tegenover nu drie leden uit het Westen, die reeds bekend zijn: Veerman, Rijswijk (Voorzitter), Jonker, Den Haag (Secretaris-Penningmeester) en Mej. van Leeuwen (Tweede Secretaresse of liever organisatrice binnenland). In het kader van deze functie werd Mej. van Leeuwen ook benoemd in de redactie van „Op Eigen Wieken”, waarin zij Jonker zal vervangen, en als lid van de Schetsen-commissie. Bij al deze personalia dient ook nog vermeld, dat Verplanke heenging als Tweede Voorzitter, welke functie hij 4 jaar heeft vervuld. De Voorzitter heeft hem in de Bestuursvergadering zeer hartelijk bedankt voor het vele werk dat hij in deze functie heeft verricht. Nu we het toch over de schetsen-commissie hebben: deze zag in de loop van de vergadering haar taak enigszins uitgebreid. Aan het eind van een langdurige discussie over de noodzakelijkheid van de bezinning op binnenlandse politieke vraagstukken werd besloten, dat deze commissie bepaalde kwesties nader zal bezien en eventueel opdrachten zal verlenen zich hierop nader te bezinnen.

Een bespreking over de reeds bestaande buitenlandse club leverde een reorganisatie hiervan op. Als Voorzitter en Secretaris van deze werkgroep werden respectievelijk benoemd Dirksen en Jonker.

De provinciale verbanden zijn over deze reorganisatie en de wijze, waarop deze dient te geschieden, uitvoerig ingelicht.

Het ligt in de bedoeling uit de kleine 300 belangstellenden, die van allerhande zaken op de hoogte gebracht zullen worden als voorheen en voor de conferenties zullen worden uitgenodigd, een kern van plm. 50 leden te vormen, die onder leiding van een bestuur dan ook werkelijk als georganiseerde werk- en studiegroep zal gaan fungeren. Naast deze buitenlandse club is nu bovendien een sociaal-economische werkgroep in het leven geroepen. Pel en Mej. van Leeuwen zullen zich als voorzitter en secretaresse zowel met de voorbereidingen als met de vorming van deze groep belasten.

Het is te hopen, dat deze werkgroep spoedig op volle toeren zal kunnen draaien en dat we op deze wijze de beschikking kunnen krijgen over leden, die op dit terrein een woordje kunnen spreken zowel op de buitenlandse conferenties als bijv. ook in het Nationaal Jongeren Parlement.

Ja, het Nationaal Jongeren Parlement! De couranten hebben ons reeds gemeld, dat er ook dit jaar weer één zal komen en wel op 21 Mei a.s. Het onderwerp van discussie zal ditmaal zijn: „Europa en de wereld” en het valt in drie hoofddelen uiteen: Wat is Europa en welke zijn de grenzen van het Verenigd Europa, het geestelijk en sociaal-economisch perspectief van Europa en de plaats en taak van Europa in de wereld.

De Arjos zal weer een fractie van 10 man moeten leveren. Werden deze vorig jaar bijeengebracht door uit iedere provincie één man te nemen, thans zal in de eerste plaats op deskundigheid t.a.v. de verschillende terreinen moeten worden gelet.

Als iedereen ervan overtuigd is, dat het er om gaat een timental bijeen te brengen, dat straks in staat is met succes met de andere fracties in discussie te treden, dan zal de buitenlandse club, die met de voorbereidingen is belast en het moderamen, dat de fractie uiteindelijk zal samenstellen, met vrucht kunnen werken.

Uitvoerig is voorts de tweede dag van de vergadering gediscussieerd over het reorganisatie-rapport van de Anti-revolutionaire Partij, waarin ook onze taak en plaats aan de orde zijn gesteld.

Besloten werd nog enkele wensen aan het Centraal Comité kenbaar te maken en ons standpunt in een perspublicatie den volke kond te doen, opdat er hierover in het land geen verschil van mening zij..... Immers, de Arjos juicht het toe, dat zij een plaats krijgt in het Centraal Comité en het Centrale Convent, maar daarnaast willen wij gaarne een plaats hebben in de Organisatie- en Vormingscommissie, omdat wij met de werkzaamheden van deze commissies, juist als Arjos, veel zo niet alles hebben te maken.

Alle Arjos-leden, die behoorlijk kennis nemen van het reorganisatierapport, zullen hiermede ongetwijfeld van harte instemmen!

Het is een vrij zakelijke vaart geworden, maar één waaruit blijkt, dat er volop werk aan de winkel is, voor clubbesturen en -leden, voor districts-, provinciale besturen en hoofdbestuur, voor werkgroepen en commissies.....

Laat Februari de maand voor allen en voor een ieder zijn van volop actie.....

Actie, gericht, op verdieping en verbreding van het Arjos-werk in al z'n omvang.

En dat hierbij geen enkel onderdeel verwaarloosd mag worden, al is het maar het insturen van de invulkaart(!!!!), dat behoeft toch onder ons niet verder verduidelijkt te worden!

Golfcartonfabriek

Z. de Zeeuw n.v.

Eerbeek

Rollen

Formaten

Kleine dozen

Ook in 10 standaard-kleuren
in speciaal-uitvoeringen

Fabrikante
van
papieren
opvulkussens

A. VINGERLING EN ZN GOUDA

HOUT- EN HEIPALENHANDEL

ZAGERIJ EN SCHAVERIJ

J. DEN HAENSTRAAT 25 — TEL. K 1820—2182

C. Lind & Zoon A.o. 1826

KASSIERS EN COMMISSIONNAIRS IN EFFECTEN
KEIZERSGRACHT 564 - AMSTERDAM

Telefoon 41154, 31369, 34213, 30214
Effectenbeurs Nis 8, Tel. 49328 en 46640

Administratie van Vermogens - Effectenzaken - Verzekeringen

Philippus Jacobus Hoedemaker

(1839-1910)

G. J. H. GRIFFIOEN

In de principiële discussie over staatkundige vraagstukken wordt ook heden nog meermalen naar denkbeelden van Hoedemaker teruggegrepen.

De invloed van Hoedemakers opvattingen omtrent de verhouding van kerk en staat en het probleem van de christelijke staat oefent bij sommige stromingen een duidelijk merkbaar invloed uit.

Teneinde onze kennis te verdiepen met betrekking tot deze belangrijke vragen op het gebied der christelijke politiek is het derhalve gewenst te achten nader bij deze belangrijke figuur stil te staan¹⁾.

Levensschets

Hoewel uit betrekkelijk eenvoudige ouders geboren — zijn vader was boekhandelaar in Utrecht — is aan Hoedemakers optreden een zekere aristocratische neiging niet vreemd.

Zijn vader ging met de Afscheiding van H. P. Scholte mee, terwijl zijn moeder in de Hervormde kerk bleef. De jonge Hoedemaker kwam door het milieu van zijn ouderlijk huis in aanraking met een piëtistisch-bevindelijke stroming, waarvan ook later in zijn leven invloed viel te bespeuren.

Hij heeft steeds sterk geijverd voor de Hervormde kerk, doch anderzijds gevoelde hij toch ook een band met Afscheiding en Doleantie, getuige zijn uitspraak: „Dat volk is mijn volk, hun God is mijn God”.

Toen hij twaalf jaar oud was emigreerden zijn ouders naar Amerika. In dat land volgde hij de theologische studie. Deze Amerikaanse periode heeft hem boven de somtijds enge sfeer in Nederland uitgeheven. Hij verkreeg een ruime blik en mede hierdoor was hij één van de weinigen, die de moderne literatuur kende en tegen de gevaren daarvan waarschuwde.

Merkwaardig is aan de andere kant, dat hij zich sterk naar de oude Nederlandse theologie oriënteerde en in veel mindere mate onder buitenlandse invloed stond als b.v. De la Saussaye Sr en Gunning.

In 1862 keerde hij naar Nederland terug, waar hij zijn levensbestemming vond. Verschillende gemeenten heeft hij als predikant gediend.

Hij komt dan onder invloed van Kuyper te staan met wie hij sympathiseerde en die hij bewonderde.

Met hem had hij gemeen de begeerte om de Hervormde kerk weer het oude gereformeerde type te hergeven, dat deze kerk in de reformatietijd bezat.

De organisatie in 1816 aan deze kerk opgelegd, achtte hij dan ook ten enenmale verwerpelijk.

Zijn belangstelling, die aanvankelijk alleen theologisch was gericht, ging later hoe langer hoe meer uit naar staatkundige vraagstukken.

Zijn ijveren voor de gereformeerde zaak was oorzaak, dat hij in 1880 bij de oprichting van de Vrije Universiteit tot hoogleraar aan deze onderwijsinstelling werd benoemd. In de wijdingssamenkomst aan de vooravond van de oprichting dezer universiteit was Hoedemaker de voorganger. Hieruit blijkt de warme belangstelling, die hij toen had voor het christelijk hoger onderwijs.

De Doleantie bracht evenwel een scheiding teweeg. Hoedemaker kon deze stap niet goedkeuren. Mede in verband hiermede meende hij ontslag als hoogleraar te moeten vragen.

Van toen af keerde hij zich in vele opzichten tegen Kuyper.

Hij wordt dan opnieuw predikant. Een geheel eigen en vaak eenzame positie neemt hij in. In politics gaf hij zijn

belangstelling en sympathie aan de in 1898 opgerichte „Bond van kiesverenigingen op christelijk-historische grondslag in de provincie Friesland”.

Met dankbaarheid moet nog worden gewaagd van de grote inspanning die hij zich tijdens de Boerenoorlog getrooste om de Boeren steun te verlenen. Door zijn uitstekende kennis van het Engels was hij in staat de Angelsaksische wereld met zijn geschriften hierover te bereiken.

Algemene karakteristiek

Hoedemakers beschouwingen zijn weinig systematisch. Hij was geen man, die een klaar betoog kon opbouwen, teneinde een goed doordachte en heldere uiteenzetting van zijn denkbeelden te geven.

Hij maakt daarom nog wel eens een verwarde indruk. Zijn grote impulsiviteit was oorzaak, dat, telkens wanneer hij door een probleem werd gegrepen, hij aanstonds hierover op somtijds scherpzinnige wijze zijn mening gaf, doch daarbij verzuimde tot een weldoorwrochte uitwerking te komen. Zijn vele niet-afgemaakte geschriften getuigen hiervan.

Practisch ingesteld was hij geheel niet. Voor alles wilde hij zuiverhouding van het door hem geponeerde beginsel. Hiermede hangt samen, dat, zodra aanhangers van hem poogden tot concretisering van bepaalde van zijn denkbeelden te komen, hij zich terugtrok uit vrees voor verzaking der beginselen ter wille van de practijk.

Zijn biograaf zegt dan ook „Er was immers haast niets, waar hij, als het er op aankwam, mee „meeging”, ook niet met bewegingen, die aan zijn eigen beginselen ontsproten waren”.

Hoedemakers schriftbeschuwing was beslist orthodox. De bijbel was voor hem Gods onfeilbaar Woord, waarmede hij zich duidelijk op gereformeerd standpunt plaatste. Merkwaardig is dan ook, dat sommige Barthianen zich op hem beroepen (b.v. Prof. Haitjema).

Nog merkwaardiger is echter, dat sommigen uit de kring van de N.S.B. meenden zich op hem te kunnen beroepen (Ds Boissevain). Voor hen was aantrekkelijk het tweede deel van zijn adagium „heel het volk”.

In zijn lijn werd of wordt, althans op sommige punten, voortgeborduurd door de S.G.P., de Herv. Geref. Staatspartij (Ds Lingbeek), de Protestantse Unie en het G.P.V.

Dat vorenvermelde onderling zo verschillende stromingen zich alle op hem beroepen, valt te verklaren uit het feit, dat Hoedemaker door gebrek aan systeem nu eenmaal verschillende aanknopingspunten oplevert.

Verhouding tot Kuyper

Vóór de Doleantie voelde hij zich tot Kuyper aangetrokken. Kuypers invloed is in die jaren merkbaar geweest in zijn toenemende belangstelling voor de toepassing van het gereformeerde beginsel op het brede leven.

Na de Doleantie wordt zijn verhouding tot Kuyper anders. Het is wellicht niet gewaagd te veronderstellen, dat veel van zijn later werk uit reactie tegen Kuyper is ontstaan.

Voor de juiste beoordeling van zijn staatsbeschouwing is het dan ook nodig tevens een goed begrip van de theologie van Kuyper te hebben.

Drie grote grieven bracht hij telkens weer tegen Kuyper in:

1o. deze zou als oogmerk hebben alleen het calvinistische volk te organiseren en sterk te maken en zou daardoor de

band met en het belang van het gehele volk uit het oog verliezen.

20. hij zou de neutrale staat leren en daardoor afwijken van de leer der vaderen.

30. in verband hiermede was ook het schrappen van de bekende 21 woorden uit artikel 36 van de N.G.B. door de synode van de gereformeerde kerken in 1905 hem een doorn in het oog.

Met betrekking tot deze punten kan het volgende worden opgemerkt:

10. Kuyper beoogde niet het belang van een groep, doch wel ter dege van het gehele volk. Doch zijn methode was anders. Men kan nu eenmaal geen ijzer en leem mengen. Het adagium van Groen „In ons isolement ligt onze kracht” moest ook noodwendig zijn consequenties hebben op organisatorisch vlak.

Hoedemaker wilde geen bundeling van calvinistische kracht, doch bleef in gebreke aan te tonen hoe dan wel in de practijk wezenlijke christelijke invloed op het staatsbestel kon worden uitgeoefend. De historie heeft Kuyper in het gelijk gesteld.

20. Kuyper leerde beslist niet de neutrale staat, hoewel erkend moet worden, dat sommige plaatsen in zijn uitgebreide werk te dezen opzichte tot misverstand aanleiding kunnen geven. Hoedemaker citeerde echter zeer eenzijdig, beïnvloed door het verkeerde beeld dat hij zich van Kuyper had gevormd.

Daarentegen wordt door Kuyper de neutrale staat scherp gelaakt en stelt hij het gezag van de bijbel voor alle terreinen duidelijk in het licht.

30. Kuyper was van oordeel, dat de bedoelde 21 woorden van artikel 36 N.G.B., naar hun historische zin verstaan, niet in overeenstemming zijn met de Schrift. Hoedemaker bestreed dit, doch toonde niet aan hoe bij handhaving van de gewraakte woorden in hun oorspronkelijke betekenis deze dan wel zouden moeten worden toegepast.

Staatsbeschouwing 2)

Het eigensoortige van Hoedemakers staatsbeschouwing is, dat deze nagenoeg geheel opgaat in een behandeling van de verhouding van kerk en staat 3).

Een eigenlijke staatsleer heeft hij dan ook niet gegeven. Tussen de kerkelijke en staatkundige toestand zag hij ten nauwste verband.

De overheid kende hij een zeer belangrijke taak toe ten opzichte van de religie. Niet alleen een taak van bescherming, zoals in antirevolutionaire kring voorgestaan, maar ook van positieve steun, gepaard gaande met onderdrukking van wat van de officiële gereformeerde godsdienst afweek. Dit betekent dus o.a. een achteruitzetting van Rooms en Humanisten.

Hij is daarbij zeer karig in het geven van richtlijnen hoe een en ander moet worden verwezenlijkt. Meestentijds vol-

staat hij met de aansporing om een profetische houding tegenover wereld en overheid aan te nemen.

Een krachtige politieke organisatie wordt door hem verworpen, aangezien hij deze in strijd acht met de christelijke ootmoed. Een valse tegenstelling wordt zo gemaakt tussen „de meerderheid” waarnaar volgens hem Kuyper streeft, en „de waarheid”, die niet van een tijdelijke meerderheid afhankelijk is.

Dat bij Kuyper het streven naar „meerderheid” in dienst stond van de „waarheid”, ontging hem. Dit is nu eenmaal de enige weg, die in ons staatsbestel open staat.

Het wordt niet duidelijk hoe Hoedemaker in zijn gedachting bij verwerping van politieke organisatie tot verwerkelijking van de christelijke beginselen kon komen.

De met teruggrijping naar de reformatietijd ontwikkelde gedachte van een gereformeerde overheid of althans een overheid, die in geestelijke zaken beslissingen neemt, absorbeert hem zo, dat hij tot de geëxalteerde uitroep kwam: „Duizendmaal liever een overheid, die schavot en brandstapel voor de belijders der waarheid opricht dan hetgeen de revolutie ons biedt”. Hier zijn de proporties wel geheel uit het oog verloren.

Herhaaldelijk poogt hij Groen van Prinsterer tegen Kuyper uit te spelen. De eerste periode van Groen biedt hem soms wel eens aanknopingspunten, doch de latere periode van Groen, waarin hij bepaalde misvattingen recht zet, is ten deze beslist niet bruikbaar voor Hoedemaker. Door zijn eenzijdig citeren boet ook hier zijn voorstelling van zaken sterk aan waarde in.

De steeds weer terugkerende zinspreuk van Hoedemaker is: „Heel de kerk en heel het volk”. Hij bedoelde hiermede,

dat geheel het volk, door de overheid geleid, tot Gods woord teruggeleid moest worden en dat onder dat volk één publiek erkende en gesteunde Hervormde (gereformeerde) kerk werkzaam moest zijn.

Bij de ontwikkeling van deze gedachten sluit hij zich nauw aan bij de toestanden van Israël onder het oude verbond.

Als gevolg van het vorenstaande verwiert hij de door Kuyper ontwikkelde gedachte van een christelijke democratie.

In dit systeem wordt ook begrijpelijk de door hem ingenomen houding tegenover het christelijk onderwijs en de christelijke vakbeweging.

Tegen de christelijke vakbeweging koesterde hij bezwaren, omdat hij hierin een machtsvorming zag, die te veel tol aan de tijdgeest betaalde.

Met betrekking tot het onderwijs kan herinnerd worden aan zijn uitspraak: „De grote vergissing van ons christen-volk ligt in de mening, dat het christelijk onderwijs als zodanig redding kan brengen, terwijl het christelijk karakter van ons volk verwaterd is en dat een christelijk volk in een

Overheid en Hoger Onderwijs

door Dr Mr C. DE RU

1. 1815—1876

I. DE OVERHEID EN HET BIJZONDER HOGER ONDERWIJS

Onder Koning Willem I werd het H.O. beschouwd als een staatsmonopolie. Van 1815—1876 werd de materie beheerst door een Koninklijk Besluit, het z.g.n. Organiek Besluit, van 2 Augustus 1815. Artikel 2 daarvan schonk aan ieder, die zich daartoe geschikt achtte, de vrijheid hoger onderwijs te geven, maar in feite betekende dit niet, dat het toegestaan zou zijn vrije hogescholen op te richten. Bovendien werd deze vrijheid slechts verleend in een K.B., niet verzekerd door wet of Grondwet, en was zij dus overgeleverd aan de willekeur der Regering.

De Grondwet van 1848 ondervindt dit laatste bezwaar: zij garandeerde nu zelf de vrijheid van hoger onderwijs.

2. De wet van 1876

Eerst na bijna 30 jaar, in 1876, kwam de door de Grondwet voorgeschreven Hoger-onderwijswet tot stand. Deze ging een stap verder, en verklaarde uitdrukkelijk het oprichten van bijzondere universiteiten vrij. Van deze vrijheid maakte reeds 4 jaar later de Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden Grondslag gebruik door de Vrije Universiteit op te richten. Voornaamste aanleiding daartoe was de regeling van het theologisch hoger onderwijs in de wet van 1876 en het gebruik dat de Hervormde Synode vervolgens maakte van haar recht om op staatskosten aan de drie Rijks-universiteiten, t.w. te Leiden, Utrecht en Groningen, elk twee kerkelijke hoogleraren te benoemen.¹⁾

1) Thans zijn er ook twee Ned. Herv. kerkelijke hoogleraren aan de Stedelijke Universiteit te Amsterdam.

onchristelijke maatschappij en een niet- of onchristelijke staat op den duur kan blijven bestaan".

Voor zover is na te gaan heeft hij echter steeds zijn steun gegeven aan Christelijk Nationaal Schoolonderwijs.

In de praktijk van de verkiezingen werden door hem soms de rechtse kandidaten gesteund, zo in 1905. Zonder voorbehoud gebeurde dit niet, blijkende uit zijn uitspraak: „Met al hun ellende schaar ik mij gaarne aan hun zijde, op hetzelfde ogenblik dat ik het stelsel, waarmede zij behept zijn, goddeloos en volksverwoestend noem".

Conclusies

Hoedemaker was gereformeerd theoloog. Voor de ontwikkeling van de kennis van het oude testament heeft hij positieve verdiensten. Van betekenis is zijn herinnering aan het gewicht van de bijzondere openbaring ook voor het staatkundig leven, hetgeen heeft bijgedragen tot verheldering van sommige opvattingen van Kuyper te dien aanzien. Zijn opmerkingen over de verhouding van de algemene en bijzondere genade zijn de overweging waard.

Vanuit bepaalde zijner denkbeelden zijn de volgende lijnen te trekken:

Handhaving van artikel 36 N.G.B. in historische zin m.b.t. de verhouding van kerk en staat: S.G.F., Herv. Geref. Staatspartij, G.P.V. en Prot. Unie. Critische instelling tegenover

3. Moeilijkheden voor de V.U.

Deze eerste bijzondere universiteit kampte echter gedurende een kwart eeuw met grote moeilijkheden. Deze betroffen met name haar juridische en literaire faculteiten. Wel mocht zij academische getuigsschriften en graden verlenen, want het *ius promovendi* (het recht om wetenschappelijke graden te verlenen) is geen hoogheidsrecht van de staat, maar komt toe aan de soevereine kringen der wetenschapsbeoefenaars. Ontkend werd echter, dat aan deze getuigsschriften en graden der Vrije Universiteit hetzelfde *civiel effect* verbonden was als aan die der openbare universiteiten (waaronder ook gerekend moet worden de in 1876 erkende Sted. Univ. van Amsterdam). Door examen te doen aan de V.U. kreeg men niet het recht, ambten te bekleden e.d. zoals dat wel het geval was voor afgestudeerden van de Openbare Universiteiten. Dientengevolge moesten de studenten der V.U. vrijwel alle examens óverdoen aan een openbare universiteit, ten-einde het verlangde *civiel effect* te verkrijgen. Om begrijpelijke redenen belemmerde dit stelsel de ontwikkeling der V.U.

4. Staatsexamens?

Dit bezwaar zou vermeden zijn, indien het recht om ambten te bekleden niet verbonden was geweest aan academische getuigsschriften en wetenschappelijke graden, maar — zoals b.v. voor artsen en apothekers — aan staatsexamens, waar iedereen, onverschillig waar hij zijn opleiding genoten had, aan kon deelnemen. Tegen een dergelijk stelsel van staats-examens zijn echter zeer gewichtige bezwaren in te brengen.

5. Voorwaarden voor *civ.* effect

De wet-Kuyper van 1905 opende de mogelijkheid tot het verkrijgen van *civiel effect* voor de graden der bijzondere universiteiten. Voorwaarde daartoe is, dat aan zekere eisen;

christelijke organisaties: het Barthianisme. Bezwaar tegen meerderheidsbeginsel: C.H.U. Deze partij is ook niet afkerig van de leus „Heel de kerk en heel het volk", getuige het feit dat deze voorkwam op de reclameplaten voor de verkiezingen van de Prov. Staten in 1939. Volle nadruk op de eenheid van het volk (zijns ondanks): N.S.B.

Literatuur:

- 1) Men raadplege over hem het proefschrift van G. Ph. Scheers: „Philippus Jacobus Hoedemaker".
- 2) Een uitnemende bespreking van zijn staatkundige opvattingen is te vinden in hoofdstuk VI van „Historisch-critische bijdrage tot de leer van de christelijke staat", door Dr I. A. Diepenhorst.
- 3) Hoedemaker heeft zijn denkbeelden ter zake o.a. ontwikkeld in:
„Heel de kerk en heel het volk";
„Niet rechts noch links, maar de koninklijke weg";
„De kerk en het moderne staatsrecht";
„Artikel XXXVI onzer N.G.B. tegenover Dr A. Kuyper gehandhaafd".

Voorts kan worden geraadpleegd „Het volk ten baat" (men zie het naamregister), en het „Gedenkboek ter gelegenheid van zijn veertigjarige ambtsbediening".

in hoofdzaak bedoeld om de wetenschappelijkheid dezer instellingen te waarborgen, voldaan wordt. Van grote betekenis is daarbij dat de Regering zich niet mag bemoeien met de benoeming van hoogleraren. Alleen de benoeming van iemand, die niet gepromoveerd is in de faculteit, waarin hij zal doceren, behoeft Koninklijke bekrachtiging. (Bedoelde eisen strekken zich niet uit tot de theologische faculteit, zodat deze geheel van staatsbemoeienis verschoond blijft). Men moet aannemen, dat, indien aan de gestelde eisen voldaan wordt, de Regering de „aanwijzing” niet mag weigeren op grond van beleidsoverwegingen.

6. Bijz. leerstoelen

Naast deze verdere vrijmaking van de bijzondere universiteiten opende de wet-Kuyper de mogelijkheid om aan de Rijksuniversiteiten bijzondere leerstoelen te vestigen. Dat betekent, dat naast de door de staat benoemde hoogleraren onder zekere voorwaarden ook hoogleraren benoemd kunnen worden door particuliere instellingen. Men denke aan de bijzondere leerstoelen voor de Calvinistische wijsbegeerte. Men kan dit zien als een concessie van Kuyper aan zijn coalitiegenoten, Lohman en de R.K. De laatsten zagen aanvankelijk in de oprichting van een eigen R.K. universiteit weinig perspectief. (Thans is er de R.K. Universiteit te Nijmegen en de R.K. Economische Hogeschool te Tilburg). De Christelijk Historischen voelen over het algemeen ook nu nog weinig voor bijzonder H.O.

7. Subsidie

Subsidie kregen de bijzondere universiteiten nog niet. Dat kwam vooral door de tegenwerking van Lohman op dit punt. De „tegenoetkoming” van f 4.000,— per jaar was eigenlijk geen subsidie, maar een billijk geachte vergoeding voor het feit dat de bijzondere leerstoelen gebruik konden maken van de collegezalen enz. der Rijksuniversiteiten. Eerst in 1948 kwam een redelijke subsidieregeling voor de bijzondere universiteiten tot stand, die verdere ontplooiingsmogelijkheden bood.

II. DE OVERHEID EN HET OPENBAAR HOGER ONDERWIJS

1. Art. 208 Gw.

De Grondwet maakt een fundamenteel onderscheid tussen openbaar en bijzonder hoger onderwijs. Volgens art. 208 is het bijzonder hoger onderwijs vrij. Deze vrijheid wordt principieel niet aangetast door de wettelijke regelingen in verband met de „aanwijzing” voor het civiel effect en in verband met de subsidiëring. Daartegenover bepaalt art. 208 dat het openbaar H.O. bij de wet geregeld wordt.

2. Bestaansrecht der openbare universiteiten

Hoe is nu de verhouding tussen de staat en het openbaar H.O.? Vooropgesteld moet worden, dat het openbaar H.O., ook door ons, als normaal dient te worden geaccepteerd. Niet in die zin dat het normaal zou zijn, wanneer onze jongeren daar gaan studeren. Maar in die zin, dat wij niet, als bij het L.O., willen beweren dat het bijzonder H.O. regel behoort te zijn en het openbare uitzondering.

Dwars door de onderscheiding openbaar-bijzonder H.O. heen loopt n.l. een andere onderscheiding, al naar gelang het onderwijs is ingericht volgens het indifferente stelsel (zonder bepaalde grondslag, waarop alle arbeid rust, maar zgn. neutraal) of volgens het principiële stelsel. Het laatste verdient o.i. de voorkeur. Naast de Rooms en de confessioneel-Gereformeerden, die beide een bijzondere universiteit bezitten, zijn er te onzent nog andere groepen, die geestelijk belangrijk genoeg zouden zijn om een eigen principiële universiteit te onderhouden. Deze kunnen of willen dat echter niet. Bovendien is het niet zeker, dat de principiële of andere bijzondere

universiteiten genoeg juristen, medici, natuur- en scheikundigen, literatoren enz. zouden afleveren om in de behoeften van staat en maatschappij te voorzien.

3. Autonomie

Zijn de openbare universiteiten dus onmisbaar, tevens moet aan hun indifferente karakter worden vastgehouden. Er bestaat tegenwoordig een streven naar autonomie der openbare universiteiten, waardoor hen zelfstandigheid verleend zou moeten worden t.a.v. benoemingen en besteding der gelden. Voor dit verlangen worden principiële en praktische argumenten naar voren gebracht.

Van principiële aard zijn de volgende argumenten:

- dat de autonomie de vrijheid der wetenschap beter zou garanderen;
- dat een autonome universiteit een hechtere gemeenschap zou vormen dan de tegenwoordige Rijksuniversiteiten.

4. Historische achtergrond

Tot goed begrip is een korte historische schets nodig van de geestelijke achtergrond van dit streven naar autonomie. In de 19de eeuw was er van dit verlangen, althans op grond van bovengenoemde argumenten, nog nauwelijks sprake. In staat en universiteit gaf toen immers dezelfde geestelijke elite oppermachtig de toon aan: de liberale bourgeoisie. Omstreeks 1900 kregen echter andere geestesstromingen, in het bijzonder het neo-Calvinisme en het Rooms-Katholicisme, in het volksleven meer gewicht en deden in de staat hun invloed gelden. Vele liberalen vreesden nu, dat daardoor de „geestelijke vrijheid” van het openbaar H.O. in gevaar zou komen. Voorts zagen zij met leedwezen dat, zowel tengevolge van benoemingen van niet-liberale professoren als van het binnentreden in de universiteit van studenten uit de confessionele milieus, de eenheid der universiteit, althans gedeeltelijk, te loor ging. Het streven naar autonomie nu kan gezien worden als een krampachtige poging om die eenheid te behouden of te herstellen.

5. Principiële argumenten

Ten aanzien van de bovengenoemde principiële argumenten valt op te merken:

- De tegenwoordig bestaande bestuursinrichting der openbare universiteiten is geen belemmering gebleken voor de vrijheid der wetenschap. Natuurlijk zou onder bepaalde omstandigheden die vrijheid in gevaar kunnen komen, maar door het verlenen van autonomie zouden dergelijke gevaren, onder zulke omstandigheden, toch niet kunnen worden afgewend.
- De hechtheid ener universitaire gemeenschap wordt niet in de eerste plaats bepaald door de bestuursinrichting der universiteit, maar door de gemeenschapszin der academici. En hoe kan men in een universitair milieu, waar de geestelijke dingen zulk een grote rol spelen, gemeenschapszin verwachten bij zo ver uiteenlopen van de levensbeschouwingen als aan de openbare universiteiten mogelijk moet blijven.

De twee belangrijkste elementen der aldus verdedigde autonomie zijn:

- het recht voor het Bestuur van een openbare universiteit, zelfstandig hoogleraren en lectoren te benoemen;
- het scheppen van een geestelijke grondslag voor de openbare universiteiten.

6. Benoemingsrecht

Ten aanzien van het benoemingsrecht aan autonoom verklaarde universiteiten zijn moeilijk waarborgen te geven, opdat daarvan niet een gebruik zal worden gemaakt, dat strijdt met het openbare karakter dezer instellingen. Bij een vacature draagt een faculteit niet licht een andersdenkende voor; het is onmogelijk, bij een voordracht alleen op de Knap-

heid te letten, en de vraag: geestverwant of niet? geheel voorbij te zien. In het verleden is gebleken, dat het voor de verantwoordelijke minister al heel moeilijk is een benoeming buiten de voordracht om te bevorderen. Des te moeilijker zal het blijken voor een onverantwoordelijk universiteitsbestuur, om zich aan de invloed van het gezag der superieure geesten aan de universiteit te onttrekken. Het zou ook onjuist zijn, in het Nederlandse constitutionele bestel, aan openbare instellingen een zo ver gaande bevoegdheid te verlenen, zonder dat een bewindsman voor het gebruik daarvan ooit ter verantwoording kan worden geroepen.

7. Geestelijke grondslag

Ook tegen de formulering van een geestelijke grondslag voor de openbare universiteiten moet onzerzijds bezwaar worden ingebracht. Zulk een grondslag past bij een universiteit, ingericht volgens het principiële stelsel. Een openbare universiteit heeft dezelfde grondslag als de staat. Is de staat confessioneel, dan is de universiteit confessioneel. Zo was het onder de oude Republiek. Een gemengde staat als de onze heeft echter geen geformuleerde geestelijke grondslag, en iedere poging om daartoe te komen vloeit voort, hetzij uit een soort geestelijke annexatiezucht, hetzij uit naïviteit. En wat voor de staat niet kan, moet ook voor de openbare universiteiten onjuist geacht worden.

8. Doel van het openbaar H.O.

Maar als dan een geestelijke grondslag voor de openbare universiteiten moet worden afgewezen, moet er ook nauwlettend op worden toegezien, dat in de formulering van de doelstelling van het hoger onderwijs aan de openbare universiteiten geen elementen worden opgenomen, die zulk een grondslag doen veronderstellen. Dat kan tot heilloze verwarring leiden. Voorzichtigheid is geboden, wanneer deze doelstelling méér omvat dan

- a. opleiding tot zelfstandige beoefening der wetenschap en
- b. opleiding tot het bekleden van maatschappelijke betrekkingen, waarvoor een wetenschappelijke voorbereiding vereist is of dienstig kan zijn.

Er valt iets voor te zeggen, tot uitdrukking te brengen dat deze opleiding mede gericht moet zijn op het bevorderen van **maatschappelijk verantwoordelijkheidsbesef**. Erkend moet voorts worden, dat in elke hogere studie tevens een zekere **persoonlijke vorming** als vanzelf besloten ligt. Uitdrukkelijke vermelding in de wet, onder de doeleinden van het hoger onderwijs van deze persoonlijke vorming dient echter achterwege te blijven. Bij nadere uitwerking van bovengenoemde doeleinden wordt het indifferente karakter onzer openbare instellingen van hoger onderwijs bedreigd, vooral wanneer deze uitwerking zou terugslaan op de hier bedoelde persoonlijke en zedelijke vorming. Op deze punten bestaan bij ons bezwaren tegen het in 1952 bij de Tweede Kamer ingediende ontwerp Hoger-onderwijswet.

9. Practisch argument voor autonomie

Het praktische argument voor het verlenen van autonomie aan de openbare universiteiten komt hierop neer, dat deze autonomie de universiteiten zal bevrijden van het keurslijf van Rijksregelingen. Ongetwijfeld zal de autonomie de openbare universiteiten daarvan **kunnen** verlossen. Bedacht moet echter worden

- 1e. dat ook het bestuur ener autonome universiteit controle-regelingen zal moeten instellen, waarvan het nog de vraag is of ze minder ingewikkeld en minder hinderlijk zijn dan de bestaande;
- 2e. dat bij de overheidsdienaren, die thans een gedeelte van het bestuur voeren, eerder bestuursqualiteiten mogen worden verwacht dan bij vele leden der academische gemeenschap;

- 3e. dat de gelden voor een autonome universiteit toch voor het overgrote deel zullen moeten komen van de staat, en dat de bereidheid van de staat om in bepaalde behoeften der universiteit te voorzien wel eens gelijk op kon blijken te gaan met zijn recht om invloed uit te oefenen op de gang van zaken;
- 4e. dat de beoogde bevrijding mogelijk op andere wijze te verwezenlijken zou zijn.

III. DE THEOLOGISCHE FACULTEITEN DER RIJKSUNIVERSITEITEN

1. Historie

Hierboven werd reeds gezinspeeld op de regeling van het theologisch H.O. in de nog steeds geldende wet van 1876. Onder de Republiek, toen de Calvinistische kerk staatskerk was, stak er niets vreemds in, dat de a.s. predikanten werden opgeleid aan de openbare akademiën. Het was echter inconsequent, dit na de Franse tijd, die de scheiding van Kerk en Staat bracht, te laten voortbestaan. Verschillende wetsontwerpen na 1848 wilden dan ook de theologische faculteit afschaffen. Toch bleef zij ook in 1876 gehandhaafd, echter met toekenning aan de synode der Ned. Hervormde Kerk van het recht, aan elk der drie Rijksuniversiteiten twee kerkelijke hoogleraren op staatskosten te benoemen voor de ambtelijke vakken. Dit was in zoverre een vooruitgang voor de kerk, dat zij vroeger op de benoeming der theologische hoogleraren wettelijk geen invloed had.

2. Bezwaren

Toch is de toestand alles behalve ideaal. Nog afgezien van andere bezwaren is het toch denkbaar, dat b.v. een R.K. minister de benoeming van een R.K. Rijkshoogleraar zou bevorderen. En daarvan zouden dan de a.s. predikanten der Ned. Herv. Kerk mede hun opleiding ontvangen!

Het is echter onmogelijk de klok terug te draaien en van de faculteit van godsdienstwetenschap, die de theologische faculteit nu in feite is, terug te keren naar een faculteit van godgeleerdheid ten behoeve van de Hervormde Kerk alleen.

3. Afschaffing niet gewenst

Het zou mogelijk zijn dat deze kerk zelf de opleiding harer predikanten ter hand nam, zoals b.v. de Gereformeerde en de Chr. Gereformeerde Kerken dit doen. De theologische faculteit aan de Rijksuniversiteiten zou dan echter gaan kwijnen. Dat nu zou evenzeer te betreuren zijn als wanneer zij werd afgeschaft: in de kring der aan een universiteit gedoedeerde wetenschappen kan de theologie niet worden gemist zonder dat afbreuk wordt gedaan aan het universele karakter, dat de universiteit van een verzameling vakscholen onderscheidt.

4. Mogelijke oplossing

Een oplossing, door Colijn aan de hand gedaan, zou zijn, het theologisch onderwijs aan de openbare universiteiten te verbijzonderen. Iedere kerk, die aan zekere voorwaarden voldeed, en een deel der kosten voor haar rekening zou nemen, zou dan aan één of meer Rijksuniversiteiten een bijzondere theologische faculteit kunnen oprichten. Ideaal is ook deze oplossing zeker niet, maar andere mogelijkheden zien wij niet. Politiek gezien lijkt ook deze oplossing echter vooralsnog niet voor spoedige verwezenlijking vatbaar.

L I T E R A T U R

- Ad I C. de Ru, De strijd over het Hoger Onderwijs tijdens het Ministerie-Kuyper, Kampen, 1953.
- Ad II Dezelfde, Om het karakter van het openbaar Hoger Onderwijs, in de eerstdaags te verschijnen almanak der Societas Studiosorum Reformatorum voor 1955. Verdere literatuur over deze beide onderwerpen vindt men in dit boek en in dit artikel.
- Ad III H. Colijn, Saevis.

Conferentie

Voor de zesde maal werd door de A.R.J.O.S. een conferentie voor Calvinistische studenten belegd, op 14 en 15 Januari j.l. „De Witte Hei” was in de heersende sneeuwperiode haar naam dubbel waard. Desondanks kwamen enkele moedige deelnemers per fiets!

Alle studentencorpora en societates, die daar voor in aanmerking kwamen, waren (meer of minder goed) vertegenwoordigd. Zo waren van de acht vrouwelijke leden, die S.S.R. Wageningen telt, er twee aanwezig.

Na de gebruikelijke begroetingen en een verwarmend kopje koffie werd de conferentie geopend door de heer S.J. Jonker, wegens afwezigheid van Dr A. Veerman, die pas 's middags kon komen en verder de leiding had. De voorzitter kon allereerst drie Duitse studenten, twee heren en Fraülein Rehling — wier moeder enkele jaren geleden de Deputatenvergadering heeft toegesproken — welkom heten en verder ook Prof. Dr J. J. de Jong, Prof. Mr A. M. Donner en de Amsterdamse studentenvredikant Ds J. H. Mulder. Daarnaast waren veel bekende en ook wel nieuwe gezichten te verwelkomen. Wie deze conferentie éénmaal bezocht, doet dat blijkbaar meestentijds ook voor de tweede of zelfs derde keer.

* * *

Ds M. de Goede, van Amsterdam, hield een referaat over „Doorbraak en verzuiling”, waarbij door tijdsomstandigheden de doorbraak beter bedeed werd dan de verzuiling, hetgeen door de ruime gelegenheid tot debat — de hele Vrijdagmiddag was voor discussie uitgetrokken en werd daarvoor ook gebruikt — weer in evenwicht werd gebracht.

Een van de meest naar voren springende punten in de overtuigende rede van Ds De Goede was de nadruk, die hij er op legde, dat de P.v.d.A. nadrukkelijk in haar beginselprogramma vermeldt, dat zij: „openstaat voor personen van zeer verschillende levensovertuiging, die instemmen met haar beginselprogramma. Dat zij het innig verband erkent tussen levensovertuiging en politiek inzicht en het in haar leden waardeert, als zij dit verband in hun arbeid voor de partij ook duidelijk doen blijken. Dat zij echter principiëel, en voor de tegenwoordige verhoudingen in Nederland ook praktisch, de organisatie van het politieke partijleven op de grondslag van een politieke belijdenis verwerpt (antithese)”. Dit houdt echter niet in — en dat is het grote contraargument — dat de partij op eniger-

lei wijze zijn beginselen aan de Bijbel toetst. Daar moeten de leden, „die hun overtuiging duidelijk doen blijken”, onder door. Niettemin verklaarde Ds De Goede met klem er geen moment aan te twijfelen, er zelfs niet aan te mogen twijfelen, dat de leden van de Prot.-Chr. kerkgemeenschappen oprechte Christenen zijn.

Wat de verzuiling aangaat merkte Ds De Goede o.a. op, dat daar z.i. geen sprake van was, aangezien dit een soort verstarring is en hij niet van mening is, dat die momenteel te bespeuren is, behalve misschien in zekere zin binnen de P.v.d.A., waar de werkgemeenschappen a.h.w. zuilen zijn.

* * *

Nadat er gelegenheid geweest was een frisse neus en koude voeten te halen in de sneeuw, die in de omgeving van de Witte Hei in rijke en prachtige overvloed lag en nadat men gegeten had, heeft de Heer Schouten de vragen, die de conferentiegangers op het hart brandden, in rijke overvloed beantwoord. Fraülein Rehling en een van de Duitse heren waren toen helaas al weer vertrokken in verband met een congres voor studenten in Münster, waarheen Zaterdagmiddag ook twee Nederlanders vertrokken. 's Avonds werd verslag uitgebracht van een de vorige week, eveneens te Münster, gehouden conferentie tussen Duitse en Nederlandse Christelijke studenten.

De onderwerpen, die Dr Schouten te behandelen kreeg, waren uit de aard der zaak zeer uiteenlopend, aangezien de titel was: Politieke vragen van de dag. Zo werd er over de stijging van de melkprijs gesproken, maar ook over de verhoging van de accijns op gedistilleerd. Wij kregen uitsluitsel op vragen naar speciale richtlijnen voor de buitenlandse en vooral de federalistische politiek van de A.R. partij, n.l., dat die niet in het programma vast te leggen zijn, gezien de wisselende omstandigheden voor deze politiek. De heer Schouten uitte zijn mening over de houding van Mendès-France, waar de nog aanwezige Duitser het ten zeerste mee eens was.

Voorts kwamen ouderdomsvoorziening, afschaffing van schoolgeld, de verhouding partij-minister en het verlangden naar een A.R. dagblad ter sprake, welke laatste er allang is.

Na het vertrek van de Heer Schouten, die met een vurig pleidooi voor studie van beginselen en vooral ook van hetgeen voormannen als Kuyper, Groen van Prinsterer en Talma geschreven en gedaan hebben, zijn enthousiaste beantwoording eindigde, is er — zij het met enigszins rammelende magen — over beginselen, buitenlandse contacten met

studenten en een massa andere (minder serieuze) zaken nog een behoorlijke tijd tijd doorgepraat. Het is geen gebruik op een conferentie lang te slapen, naar het ons voorkomt! Door het grote aantal deelnemers bleken bovendien enkelen moeite te hebben, een plaats te vinden, waar zij het moede hoofd konden neerleggen. Maar desondanks gingen we Zaterdag vrolijk verder.

* * *

Prof. Mr I. A. Diepenhorst hield een lezing over „Nieuwe taken voor de A.R. partij”, waarbij de voorzitter ook verwees naar het artikel van Dr P. J. Platteel — die zelf aanwezig was — in het laatste Julinumnummer van Anti Revolutionaire Staatkunde.

Na een wat meer theoretisch, in zeer brede zinnen gesteld, betoog, waarin Prof. Diepenhorst o.m. met nadruk opmerkte, dat de tijd van Kuyper of van Talma ten enenmale niet te vergelijken is met de tegenwoordige en dat de partij zich op allerlei nieuwe verschijnselen heeft te bezinnen.

Voor allerlei werk op maatschappelijk terrein ligt er ook een taak waaraan de overheid zich niet mag onttrekken.

Bij de beantwoording der vragen werd, naar mate de spreker vorderde, zijn toespraak vuriger, bezielder en ook meer praktisch. Natuurlijk, zo zei hij, is het noodzakelijk, het werk van vroegere leiders en de grote beslissingen, die hun werk geweest zijn, te bestuderen. Men kan echter hun opvattingen niet klakkeloos overnemen. Het is de taak der huidige Anti Revolutionairen hun beginselen aan de tegenwoordige toestanden aan te passen, wat o.a. met de vraag „Wat Talma van de melkprijsverhoging zou hebben gezegd”, gemakkelijk te illustreren was.

Daarmee was de conferentie geëindigd. Tot vragen behoefde de voorzitter geen der drie malen, dat daartoe gelegenheid was, aan te sporen; veeleer moest hij de sprekers af en toe enige rust gunnen ter ordening van de hoeveelheid. Dit betekende niet, dat wij alleen critiek hebben; maar men uit deze gemeenlijk lichter, dan waardeering. Achteraf vonden velen het jammer, dit niet op de conferentie openlijk gezegd te hebben. Met name aan het adres van Dr Schouten.

Deze conferentie heeft ons bij herhaling getoond, dat de A.R. partij een partij is, die waard is om voor te werken, hard te werken. En dat de beginselen waaruit zij leeft in het geheel niet verouderd zijn, maar integendeel hun klem en hun kracht behouden, ook in deze tijd.

Leve de Anti Revolutionaire partij.

BOERHAAVE

VAN 1907

Heemskerckstraat 11 - 's-Gravenhage

Telefoon 33 09 05

DE aangewezen Verzekering-Maatschappij

ONGEVALLEN

ZIEKENHUISVERPLEGING - OPERATIE
WEKELIJKSE UITKERING BIJ ZIEKTE

VRAAGT PROSPECTUS!

SERRES EN WARENHUIZENBOUW

N.V. AANNEMERSBEDRIJF

Boers en Vrijland

Kantoor: Molenstraat, 's-Gravenzande, tel. K 1748-538 en 738

N.V. Houthandel ARENDSSEN

Luttekepoortstraat 52

Telefoon K 3410-2109 — Harderwijk

VLASBEDRIJF WALCHEREN

INDUSTRIETERREIN: Telefoon K 1180-3886

DIRECTIE: Telefoon K 1180-2023

MIDDELBURG

„Parley” wol
voor al uw breiwerk
Parley's Wolspinnerijen - Leiden

PONTIAC HORLOGES

SIEBEL

DEN HAAG - ROTTERDAM - AMSTERDAM

LANGE POTEN 11 N. BINNENWEG 227 KALVERSTRAAT 123

M. C. van Staaveren - Aalsmeer

Specialiteit in

Telefoon 715

ANJERSTEEKEN - FREESIAZADEN

Nederlands fijnste margarine is en blijft

ZOETERMEER'S ROEM

Firma Gebr. v. d. Spek — Zoetermeer

FIRMA BLAAK

Boot- en sloepenbouwerij

HOOGZAND

N.V. R.H.I.W.A., ROTTERDAM

BERGSTRAAT 6-16 - TELEFOON 82800 (5 lijnen)

Aluminium-platen,

-profielen, -strippen

J. DE VRIES

Commissionnair in effecten

O.Z. Achterburgwal 173 - Tel. 47126

Privé Olympiakade 60 - Tel. 94152

AMSTERDAM

H. Dorsman - Zwijndrecht

Telefoon 6576 (K 1850)

Asbestcementproducten

Gespecialiseerd in het aanbrengen van asbestgolfbeton
op daken

AANNEMERSBEDRIJF

* Handel in rijsmaterialen, riet en teen

* Rietmattenfabriek

* Hoepelmakerijen

GEBRS. HAKKERS

WERKENDAM

Telefoon 14

DRUKKERIJ RIJNLAND

ALPHEN AAN DEN RIJN - Telefoon 01720 - 3249

**PERIODIEKEN
HANDELSDRUKWERK
BOEKWERKEN**

Speciaal ingericht
voor grote oplagen

Ons streven is gericht op kwaliteits-drukwerk tegen scherp gecalculerde prijzen. Vraag offerte.

Bouw- en
Aannemingsbedrijf

**W. Boersma
& Zoon**

Burg. Patijnlaan 124

Telefoon K 3404-

4048 - 4358 - 3158

Z E I S T

fijn! die ken ik

Wees zuinig met Uw **GELD**
koop bij
WESTERVELD

drogisterijen
DE CONCURRENT
WESTERVELD
FILIALEN DOOR GEHEEL AMSTERDAM

OP ALLE ARTIKELEN
ONTVANGT U EEN
KORTING VAN **3%**
WANT VOOR FIO AAN
CASSABONS WORDT
30ct. TERUGBETAALD

Uitgez. Bomee art.

Uitg. Bomec-art.

C.V. SCHEEPSWERF en GASHOUDERBOUW

Jonker & Stans

HENDRIK-IDO-AMBACHT - HOLLAND

Werf voor bouw, ombouw en reparatie van alle soorten schepen

Telefoon H. I. Ambacht 241 (K 1858)

Aannemersbedrijf F. Vink & Zonen

KERKLAAN 9 — TEL. K 1827 - 261

Moordrecht

Firma C. Vermeer & Zoon's

FABRIEKEN VOOR GEBOGEN HOUT
Telefoon K 1894-1230 - Ouderkerk a/d IJssel
RONDE EN OVALE TAFELRANDEN

Gebogen regels voor stoelen en fauteuils, armleggers, kappen, regels, stijlen enz.

K. J. BOS & ZOON

HOUTHANDEL ROTTERDAM

TRANSPORTINSTALLATIES
VOOR ELK DOEL IN ELKE UITVOERING
DE IJSEL N.V. - TEL. 92 - KAMPEN

Vraagt voor Uw kerkmeubilair vrijblijvende

Gjaltema's Timmerfabriek

„Volharding”

Marum (Gr.) - Assen

Wij hebben reeds voor zeer veel kerken dit werk uitgevoerd.

J. NOOITGEDAGT & ZN
IJLST
Copyright 1933

LHC
thee
blijft kwaliteit!

Kanis & Gunnink Kampen

Scheepsinstallatiebedrijf

NEDERLAND

Oostdijk 28 - IJsselmonde

Telefoon 445 Ridderkerk

(4 lijnen)

VOORTSTUWINGS-

INSTALLATIES

van elk vermogen

BONGERS WAGENINGEN

Verhuizingen - Verpakkingen - Meubelopslag

Intern. autotransp. Zweden, Zwitserland, enz.

Telefoon 2725 — Law. Allée 88

B.P.W. IS BETER

Trailerassen

B.P.W.

Gaan jaren langer mee

Vaste assen

Schommelassen

Veerstaafassen

1-20 ton

draag vermogen

J. KNOOP N.V.

ADUARD

TELEF. 235-K 5903

GRONINGEN

TELEFOON 27465

VERZINKERIJ

FIRMA G. CLEMENTS & ZOON

Alblasserdam

Tel. 423 (K 1859)

Nederlandse gedachten

Dubbel uitgangspunt
De partij-organisatie op de helling
„Vergeten groepen”
Mendès France
Rasechte revolutionair
Malenkov vervangen
Uw dienaar 't aller stond
Uit het parlement
Uit krant en periodiek
De voorstellen van het Centraal Comité

Op Eigen Wieken:

De vaart der Arjos
Vanzelfsprekend of niet?
Een hemdsmouw in het jaar
Het Kaderorgaan

Ouders, Verloofden en Familie van Militairen

Laat hen toch naar huis komen en wel gratis met de trein op

HOBACA REISBONNEN

Verkrijgbaar vrijwel in elke plaats in 26 branches bij al Uw aankopen.

Spaar Hobocareisbonnen, waarbij de militairen voor het halve kilometer-aantal reizen

Hobocareisbonnenbureau, Heemraadsingel 245, Rotterdam. Telefoon K 1800 - 31839 - 33391

JUTE ZAKKEN

voor binnenland en export

Een vertrouwensartikel!

NOORD NEDERLANDSE ZAKKENHANDEL N.V.
GRONINGEN - EEMSKANAAL N.Z. 46
Tel. 31345 (3' lijn), Telegramadres: „Jute”

INGWERSEN & CO

EFFECTEN AMSTERDAM
Coupons en Administratiën KEIZERSGRACHT 382
Alle Assurantie-zaken Telefoon 32121
Levensverzekeringen
en Lijfrenten Speciale afdelingen voor
PROTESTANTS KERKELIJKE LENINGEN

SLOOPSCHEPEN

Voor Uw sloopschepen is het adres

Firma Wed. O. D. Heuvelman

Telefoon 369 - KRIMPEN a.d. IJSSEL

Verplaatsbare houten gebouwen

Directie- en schaftketen
Noodwoningen, -scholen
en -kerken
Directie- en schaft-
wagens
etc.

HOUTBOUW **HAHBO**
HARDINXVELD
Tel. 41 Neder-Hardinxveld

HARDHOUTHANDEL

Marius van den Berg

Nieuwerbrug (Z.-H.) - Telefoon 03488-218
levert:

IEPEN, BEUKEN, ESSEN, YANG en ander hardhout

BRINKERS'

ROOMBOTER
MARGARINE
SPIJSVETTEN
SPIJSOLIE

FABRIEKEN

ZOETERMEER
Tel. nr 12 (4 lijnen)

VATEN

BUSSEN

WIJNTJES Emballagehandel

SASSENHEIM, Molenstraat 2

Alle soorten blikemballages

SPECIAAL voor VERF- en CHEMISCHE INDUSTRIE
Telefoon K 2532 - 7387

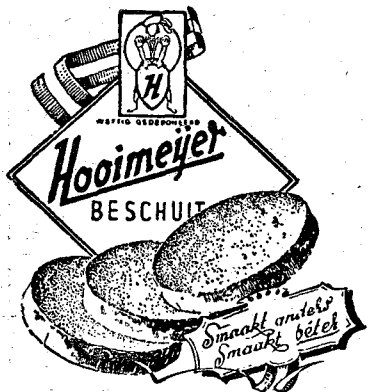
Uw adres voor DRUKWERK

Zowel voor kleine
als voor grote oplagen:

HANDELS-, BOEK- EN ROTATIEDRUKKERIJ

P. van der Linden

Warmoezierstraat 4 - Telefoon 33.60.45 - Den Haag

P. ZEEUW Jzn

ROTTERDAM-O — VOORSCHOTERLAAN 51
Tel. 20213 - 22543. Na zes uur: Tel. 22543 - 26977

GRANEN - VEEKOEKEN
GEDROOGDE PULP

Lid van de Rotterdamse Vereniging voor de termijn-
handel in granen.

TURNARTIKELLEN

MEUBELINDUSTRIE ROTHUIZEN N.V. - HEELSUM

Nederlandsche gedachten

Versijnt ten minste
eenmaal per maand

ANTI-REVOLUTIONAIR CONTACTORGAAN VOOR HET GEZIN

Redactie-adres: T. Cnossen, A. R. de Kwaadsteniet, Dr A. Veerman, Mr Dr E. P. Verkerk, R. Gosker (Secretaris).

Redactie: Bureau Centraal Comité, Dr Kuypersstraat 3, Den Haag. Telef. 115935.

Administratie-adres: Dr Kuypersstraat 3, Den Haag. Telef. 115935. Giro 89673 t.n.v. de Anti-revolutionaire Partij.

Advertentie-adm.: Veursestraatweg 173, Leidschendam.

DUBBEL UITGANGSPUNT

Dr J. A. H. J. S. BRUINS SLOT

Na zijn uitnemende verdediging van het Anti-Revolutionaire standpunt in de Tweede Kamer ten aanzien van de lijkverbranding heeft Dr J. A. H. J. S. Bruins Slot in het dagblad „Trouw” van 16 Februari jl. nog eens op principiële wijze, in een voortreffelijk artikel uiteengezet, dat niet alleen de Liberale vrijheid van Prof. Oud maar ook de Christelijke dictatuur van de S.G.P. moet worden verworpen en tegengestaan. Dit artikel is maar niet een eendagsvlieg, dat even de aandacht boeit, in verband met de kwestie van de lijkverbranding. Het is een duidelijke demonstratie van de betekenis van Anti-Revolutionaire Staatskunde in de actuele politiek.

De wet op de lijkverbranding heeft, gelijk wij verleden week schreven, in de Tweede Kamer twee uiterste standpunten te zien gegeven.

Aan de ene zijde waren daar prof. Oud en zijn vrienden, die opkwamen voor onbeperkte vrijheid van keuze en algehele gelijkstelling van de beide vormen van lijkbezorging.

Aan de andere kant waren daar de staatkundig-gereformeerden, die, op grond van de renenering dat God de lijkverbranding verbiedt, van de overheid verlangden dat zij de lijkverbranding nu ook zou verbieden.

Prof. Oud was extreem aan de ene kant: volledige vrijheid en gelijkstelling. De staatkundig-gereformeerden waren extreem aan de andere zijde: hoegenaamd geen vrijheid, maar verbod van verbranding.

Beide opvattingen hangen samen met een verschillende visie op de taak

der overheid in verband met de godsdienst.

Prof. Oud wenst dat de overheid hier stipte neutraliteit betracht. Hij komt dan ook tot een neutrale staat. De heer Van Dis eiste dat de overheid het gebod Gods door de burgers doet naleven.

Dat prof. Oud's standpunt het onze niet kan zijn hebben wij verleden week uiteengezet.

Maar hoe staat het met het standpunt der staatkundig-gereformeerden? Deze maken — en dat spreekt ons toe — ernst met het gebod Gods. Zij vinden — terecht — dat de overheid daar niet neutraal tegenover kan staan. Hun standpunt doet ons consequent aan.

Daar is van schipperen geen sprake. Nu, daar was bij prof. Oud ook geen sprake van. En daarbij hebben we al gezien dat een zaak nog niet in orde is

als men consequent is en niet schippert. Het gaat er om of het uitgangspunt goed is.

* * *

Naar ons gevoelen komt men hier altijd verkeerd uit als men zijn uitgangspunt uitsluitend neemt hetzij in de vrijheid der burgers, hetzij in de bevoegdheid der overheid. De liberalen deden het eerste, de staatkundig-gereformeerden deden het laatste.

Het vraagstuk van de lijkbezorging doet zich voor in beide sferen. Het is allereerst een vraagstuk dat in de private sfeer van persoonlijke en gezinsleven zich voordoet en om een beslissing vraagt. Het doet zich daar voor als een kwestie van godsdienstige of levensbeschouwelijke aard. En als zodanig vraagt het om een persoonlijke vrije beslissing.

Die beslissing kan goed of verkeerd uitvallen. Dat is de vrijheid die voor alle geestelijk leven wezenlijk is. Die vrijheid heeft God de kinderen der mensen gelaten. Het is hun mogelijk Zijn gebod te gehoorzamen of te verwerpen. En het is voor de overheid niet mogelijk en niet geoorloofd om deze vrijheid te vernietigen en tegen de burger te zeggen: ik zal wel voor u beslissen.

En alleen in deze lijn doordenkende zou men dus geneigd zijn om voor onbeperkte vrijheid te kiezen.

* * *

Maar men kan niet alleen in deze lijn denken. Want het vraagstuk doet zich niet slechts in de persoonlijke sfeer voor. Het bestaat ook in de sfeer van de overheid, die hoedster is van de rechtsorde en die waakt voor openbare orde en goede zeden.

Dus ook de overheid heeft zich de vraag te stellen: hoe sta ik als overheid tegenover de lijkverbranding. Wat

vind ik als overheid de gewenste vorm van lijkbezorging. En dan komt naar ons gevoelen een overheid, die met de Bijbel rekening houdt, tot de conclusie dat de begrafenis de goede en de lijkverbranding de verkeerde vorm van lijkbezorging is.

Als de overheid tot die conclusie komt, staat zij op een gegeven ogenblik dus lijnrecht tegenover hen, die op grond van hun persoonlijke vrijheid kiezen voor een niet-christelijke vorm van lijkbezorging.

Wij geloven dat het goed is dat iedereen zich deze moeilijke situatie terdege indenkt.

Dat betekent dat de overheid niet alles kan doen wat zij goed acht te zijn.

De overheid heeft er rekening mee te houden dat haar taak beperkt is. Zij kan niet alles wat goed is aan de burgers opleggen.

Zij moet regelen treffen dat het verkeerde en dat een verkeerde ontwikkeling zo veel mogelijk geremd wordt. Maar zij kan niet door dwang een bepaalde ontwikkeling in de cultuur stopzetten. Als zij dat toch probeert dan komt zij terecht in de ontwikkeling naar een totalitaire staat.

* * *

In de Tweede Kamer is gewezen op het voorbeeld van Mozes, die de Israëlieten toestond hun vrouwen „om allerlei oorzaak” van zich te laten.

Als de Farizeeën dan bij Christus komen en vragen: hoe zit dat? dan antwoordt Christus dat Mozes dit toegestaan heeft „vanwege de hardigheid des harten.” En, voegt hij daaraan toe: „van den beginne is het also niet geweest”.

De staatkundig-gereformeerden hebben dit o.i. beslissende argument beantwoord met de opmerking dat Mozes hier fout handelde en dat Christus hier Mozes veroordeelt. Wij geloven dat dit een onjuiste zienswijze is.

Christus heeft o.m. gezegd: Het huwelijk is onverbreeklijk, zo is het van den beginne geweest en de mens hoort zich daaraan te houden. Maar toen Mozes de burgerlijke wet moest formuleren heeft hij rekening gehouden met de bepaalde ontwikkeling van de cultuur in zijn dagen, waarin een „hardigheid des harten” openbaar werd. Mozes wist dat hij met een burgerlijke wet geen hardigheid des harten kon veranderen. Die verandering geschiedt alleen in christelijke vrijheid. En daarom moest zijn wet de mindere zijn van het hoge ideaal.

Iets soortgelijks hebben wij nu met de lijkverbranding. De nieuwe wet staat lijkverbranding toe. Maar de overheid bevordert ze niet. Ze bindt de verbranding aan een uiterste wilsbeschikking.

Zijn Excellentie Dr J. van Baal de Gouverneur van Nederlands Nieuw Guinea, is voor besprekingen gedurende enige dagen in ons land geweest. Bij deze gelegenheid heeft hij op een zendingconferentie Hare Majesteit de Koningin ontmoet en begroet. Dr J. van Baal is inmiddels weer naar Nieuw Guinea teruggekeerd.

Het kan maar niet zo. Ze bouwt en subsidieert geen crematoria. Maar ze richt wel begraafplaatsen in.

De onbeperkte vrijheid tot verbranden, die thans praktijk is, verdwijnt dus. Maar ze laat verbranding toe voor hen, die dat per se willen en die daar dan ook helemaal zelf voor moeten zorgen. Zij steunt dus niet het verkeerde gebruik van de vrijheid, maar zij vernietigt anderzijds de vrijheid niet. Degenen, die voor het wetsontwerp ge-

stemd hebben, hebben de spanning gevoeld tussen de twee polen van burger-vrijheid en overheidstaak en tussen de twee polen van het hoge ideaal en de hardigheid des harten.

De overheid, die met Gods gebod ernst maakt, mag die spanning niet verwaarlozen. En daarom moest zowel het standpunt der liberalen als dat der staatkundig-gereformeerden, die geen van beiden iets van die spanning voelden, verworpen worden.

De partijorganisatie op de helling

Half October van het vorig jaar heeft de Reorganisatiecommissie haar rapport en haar voorstellen over de reorganisatie ingediend. Het Centraal Comité besloot voortvarend dit rapport en de daarbij gevoegde statuten aan de kiesverenigingen toe te zenden en besloot tevens in een persconferentie daaraan ruimere publiciteit te verlenen. Het gevolg daarvan was dat in tal van bladen beschouwingen aan deze reorganisatie werden gewijd.

Intussen werden de kiesverenigingen in de gelegenheid gesteld opmerkingen te maken en critiek te leveren. De aanvankelijke termijn van 31 December, werd later verlengd tot 16 Januari. Dat wil dus zeggen volle drie maanden.

Van die gelegenheid hebben de kiesverenigingen ruimschoots gebruik gemaakt. Trouwens ook overigens is wel gebleken, dat dit rapport vrijwel in alle kiesverenigingen aan de orde is geweest. Er zullen er maar weinigen zijn, die aan de behandeling daarvan niet een avond hebben gewijd. De animo blijkt ook wel daaruit, dat reeds drie weken na de verschijning de eerste oplage was uitverkocht en een tweede noodzakelijk bleek. Deze is trouwens nu ook reeds uitverkocht.

Ongeveer 160 kiesverenigingen hebben schriftelijk hun adhaesie betuigd en/of hun bezwaren ingediend. Al deze brieven zijn gestencild en aan de leden van het Centraal Comité toegezonden. Tezamen een stapel van meer dan 200 folio pagina's. Het aantal ingediende amendementen bedraagt meer dan 350. Nu lijkt dat allemaal veel erger dan het in werkelijkheid is. Uiteraard zijn er een groot aantal amendementen van dezelfde strekking.

Maar onmiskenbaar blijkt uit deze brieven, dat de reorganisatievoorstellen door de kiesverenigingen goed zijn ontvangen. Men heeft wel critiek en op- en aanmerkingen, maar dat neemt niet weg, dat men met de grote lijn gaarne accoord gaat.

De tijd schijnt inderdaad rijp voor ingrijpende veranderingen.

Intussen heeft het Moderamen van het Centraal Comité enkele malen vergaderd om zelf zijn houding tegenover ingediende voorstellen te bepalen. Op 24 Januari jl. en op 14 Februari jl. vergaderde het Centraal Comité. Daartussen door vond nog een bespreking plaats tussen het Moderamen van het Centraal Comité en de Reorganisatiecommissie en werd een vergadering belegd, waarbij tegenwoordig waren het Moderamen — de Reorganisatiecommissie — het College van Advies en een deputatie van de Dr A. Kuyperstichting. Als gevolg van het een en het ander heeft thans het Centraal Comité uiteindelijk zijn standpunt bepaald en de definitieve voorstellen gereedgeerd, die inmiddels reeds aan de kiesverenigingen worden toegezonden.

Dit zijn dan de officiële voorstellen van het Centraal Comité. Bij het opstellen daarvan heeft het Centraal Comité dus reeds rekening gehouden met de inhoud van de brieven der kiesverenigingen. Die brieven kunnen niet worden gepubliceerd. Dat betekent alleen reeds een boek van meer dan 200 bladzijden.

Nu volgt dus de officiële behandeling van het officiële voorstel.

De kiesverenigingen worden nu in de gelegenheid gesteld amendementen in te dienen en wel tot Zaterdag 23 April. Men is inmiddels met de zaak vertrouwd geraakt. Men kent het rapport van de reorganisatiecommissie. Men kent nu ook de voorstellen van het Centraal Comité. Men kan nagaan in hoeverre reeds met de wensen der kiesverenigingen werd rekening gehouden. En nu gaat het er om de verdere behandeling zo vlot en zo soepel mogelijk te doen verlopen. Wanneer men dus amendementen wil indienen, laat het dan gaan over werkelijke hoofdzaken, om belangrijke dingen. Want dit voorstel van het Centraal Comité heeft nog niet zijn uiteindelijke vorm. Daar wordt nog aan gedokterd en geschaafd. Daar is het Centraal Comité ook zelf nog mee bezig. Laten die amendementen op hoofdzaken betrekking hebben. Pleeg daarom zo mogelijk overleg met omliggende kiesverenigingen. En dan vooral dit ernstige maar dringende verzoek *zet ieder amendement op een afzonderlijk stuk papier*. Met natuurlijk de naam van de kiesvereniging daarboven en een zo kort mogelijke toelichting. Dat bevordert een vlotte behandeling.

Op Maandag 2 Mei vergadert het Centraal Comité om de ingediende amendementen te bespreken. Op Woensdag 25 Mei komt het Centralen Convent bijeen om zijn aanvankelijk standpunt te bepalen en op Woensdag 22 Juni volgt de Buitengewone Deputatenvergadering, waar dan de definitieve beslissingen zullen moeten vallen.

Het Centraal Comité zet dus spoed achter de zaak. Wanneer nu allen, die daarbij betrokken zijn meewerken kan dit programma vóór de zomer en vóór de komende Kamerverkiezingen worden afgewerkt. Wanneer allen nu maar meewerken!

SCHEEPSINSTALLATIEBEDRIJF

NEDERLAND

OOSTDIJK 28 — IJSSELMONDE

Telefoon 445 Ridderkerk (4 lijnen)

Voortstuwings-installaties van elk vermogen

„Vergeten groepen“

A. STAPELKAMP

Gelijk bekend is heeft de Minister van Sociale Zaken aan de S.E.R. gevraagd het vraagstuk van de hulp aan de vergeten groepen in studie te willen nemen en hem daarover een advies uit te brengen.

Wie zijn deze vergeten groepen? Naar onze mening een zeer bont gezelschap bestaande uit zeer heterogene categorieën van mensen.

Er behoren allereerst toe diegenen die ten gevolge van de waardedaling van het geld in moeilijkheden zijn geraakt, omdat zij geen gelegenheid hadden hun inkomsten in gelijke mate als de gestegen kosten van levensonderhoud te verhogen. Hier ontmoeten wij een aantal zelfstandigen, met z.g. vaste inkomsten, een lijfrente enz. Voor gepensioneerden die voorheen in Overheidsdienst waren, heeft men de pensioenen door toeslagen omhoog gebracht. Voor de door ons bedoelde groep was dit niet mogelijk.

In de Staten-Generaal is dit punt een en ander maal aan de orde geweest. De Regering verklaarde zich onmachtig voor deze mensen, behoudens langs de weg van verlaging van belasting, wat te doen. Het is echter duidelijk dat door verlaging van belasting, behalve dat het slechts hun baat kan brengen, die belasting betalen — wat lang niet van allen kan worden gezegd — een volledige compensatie voor de gestegen kosten van levensonderhoud toch niet kan worden verkregen. Deze groepen komen bij voortgaande verhoging van de prijzen der levensbehoeften steeds meer in het nauw. Het is te hopen dat de S.E.R. straks met een advies komt, dat de Regering de weg opent om voor deze mensen wat te doen.

Tot deze vergeten groepen moeten eigenlijk ook gerekend worden invaliden, weduwen en wezen.

Het is waar dat deze groep onzer bevolking, voorzover zij behoren tot de loonarbeiders, krachtens Talma's Invaliditeitswet een uitkering ontvangen. Het is ook waar dat op deze uitkering een, een en andermaal verhoogde, toeslag wordt gegeven, om daardoor de gestegen kosten van levensonderhoud enigermate te compenseren.

Deze uitkeringen, aldus aangevuld, vermogen echter niet, de nood die er onder deze groepen is, weg te nemen.

Een wettelijke herziening van de rechten voor deze categorie van burgers blijft dringend gewenst. Want hier is nood. De laatste maanden zijn met betrekking tot de omvang van deze nood allerlei cijfers geproduceerd. En dan speciaal ten aanzien van de weduwen. Wij kunnen niet beoordelen in hoeverre deze cijfers betrouwbaar materiaal verschaffen, Maar dat hier een voorziening dient te worden getroffen staat voor ons wel vast. En dat op korte termijn. Daarbij zal evenals bij de Ouderdomsvoorziening niet alleen gedacht moeten worden aan de loonarbeiders, maar in niet mindere mate aan de zelfstandigen.

Het is zeer te hopen dat de Minister spoedig over een advies van de S.E.R. ter dezer zake zal kunnen beschikken, dat voor hem een handleiding kan zijn om tot een wettelijke regeling te komen.

Daar mag naar onze mening wel eens extra de nadruk op worden gelegd. Gelijk dit trouwens van Antirevolutionaire zijde bij de behandeling van de begroting van Sociale Zaken voor 1955 is gedaan.

Allereerst omdat het gevaar dreigt dat deze aangelegenheid wat op de achtergrond zal raken. De voorstellen van de S.E.R. met betrekking tot de komende ouderdomsvoorziening hebben dermate de aandacht van velen in beslag genomen dat sommigen menen dat wij er daarmede zijn. Wij hoorden zelfs de opmerking maken dat na de totstandkoming van een Ouderdomswet het geheel der sociale verzekering in ons land zou zijn afgerond. Dit is te optimistisch gedacht.

Het was de grote verdienste van Talma's Invaliditeitswet dat zij niet alleen voor ouden van dagen, maar ook voor invaliden, weduwen en wezen zorgde.

Nu de komende Ouderdomswet deze laatste groepen loslaat, is een afzonderlijke wettelijke regeling nodig.

Van Rooms-Katholieke zijde, waar men zich ook met dit vraagstuk heeft beziggehouden, is de gedachte geopperd met een noodregeling te komen, althans voor weduwen en wezen.

Dit is ongetwijfeld goed bedoeld.

Wij geven echter verre de voorkeur aan een definitieve regeling. De ervaring opgedaan met noodregelingen is niet bepaald gunstig. Je raakt ze bovendien zo moeilijk weer kwijt. De geschiedenis met de Noodwet-Ouderdomsvoorziening leert voorts dat ook wanneer men tot een definitieve regeling komt, men moeilijk weer kan los komen van de tijdelijk bedoelde normen.

Dit alles doet ons een blijvende regeling verre prefereren boven een tijdelijke. Nu de S.E.R. al zijn kracht aan deze zaak kan wijden behoeft een blijvende regeling toch ook niet zo lang meer op zich te laten wachten!

Hoe dit overigens ook zij, grote spoed is hier zeker gewenst.

**SNAAR
SCHIJVEN**

TOT 2 METER Ø

**DE IJSEL
KAMPEN
TEL. 92**

**originele ROEPENDE
Schwarzwalder
koekoek klok !**

speciale
aanbieding

Deze klokken zijn versierd met fijn handsnijwerk, hebben een bijna onverslijtbaar uurwerk en een regelbare slinger, waardoor ze precies op tijd lopen

Bovendien brengen gezelligheid in huis, de **KOEKOEK „ROEFT“**

ELK KWARTIER leder die binnen 10 dagen bestelt, sluren wij deze mooie klok tegen de speciale prijs van **f 15.95** franco rembourss met garantiebewijs voor 1 jaar.

zij want

ieder heelt het recht de klok te ruilen **HAAST U** slechts 250 stuks zijn er!

— COUPON —

NAAM:

ADRES:

PLAATS:

verzoekt te zenden echte roepende Schwarzwalder Koekoekklok(ken) à 115.95

GRAND COMPTOIR UNIVERSEL
d' HORLOGERIE
Homeruslaan 83 - Postbus 44 - Utrecht
gevestigd sedert 1935

MENDÈS FRANCE

Mendès-France exit

„Vive la France” waren de laatste woorden, die Mendès-France in de Franse nationale vergadering sprak. Daarna gaf hij een wenk aan de ministers in zijn verslagen kabinet en onder het applaus van de socialisten en een aantal radicaal-socialisten maar onder het nog veel krachtiger gehuil van „hoei, hoei” door zijn met haat vervulde tegenstanders, vooral van de r.k. volksrepublikeinen, verliet hij de vergaderzaal.

De afgetreden Franse minister-president heeft in de acht maanden, die hij aan het bewind is geweest, vele vurige bewonderaars en een nog groter aantal verklaarde vijanden gemaakt, in binnen- en buitenland. Zijn herhaald beroep op de publieke opinie in Frankrijk, over het hoofd van het Franse parlement heen, bezorgde hem een grote populariteit bij de arbeidersmassa. De socialisten steunden hem door dik en dun, vooral omdat hij gold als de man die Frankrijks sociale en economische problemen kon oplossen en die ten aanzien van de overzeese Franse rijkdelen radicale hervormingen wenste door te voeren.

Frankrijks economisch herstel stond nummer 1 op het politieke program van Mendès-France. Hij is er niet aan toegekomen. De oplossing van buitenlandse en Noord-Afrikaanse vraagstukken hebben hem dit belet. Hij wist vrede te bereiken in Indo-China ten koste van Noord-Vietman en wellicht van geheel Vietman — dat moet de toekomst nog uitwijzen. Hij draaide de Europese Defensie Gemeenschap de nek om, maar bracht de accoorden van Parijs tot stand, die West-Duitslands toelating tot de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie mogelijk moeten maken. De methode, die Mendès-France tegenover de Westerse bondgenoten en tegenover zijn eigen parlement daarbij toepaste was er een van „het mes op de keel”.

Het was dan ook te voorzien dat Mendès-France zijn nek zou breken.

Afgezien van de vraag of zijn buitenlandse „successen” de nationalistische hartstochten in West-Europa en zeker in West-Duitsland hebben aangewakkerd, vast staat, dat deze Franse staatsman de eenwording van Europa een stuk achterop gebracht heeft doordat hij de binnenlandse twist hierover zodanig heeft doen toenemen, dat Frankrijk voorlopig op dit gebied is uitgeschakeld. Men kan trouwens over het algemeen zeggen dat Mendès-France alles heeft gedaan om aan de politieke tegenstellingen in Frankrijk een scherpte te geven, die de verzoening tussen de politieke partijen, die zo broodnodig is in Frankrijk, schier onmogelijk maakt. Mendès-France blijft ondanks de val van zijn kabinet een politicus waarmee alle politieke partijen in Frankrijk rekening moeten houden en dat doen ze ook. Vandaar dat het bijzonder moeilijk zal zijn een jaar voor de verkiezingen een nieuw kabinet te vormen. Pinay, de Franse onafhankelijke ex-minister-president, is hierin niet geslaagd. Op het ogenblik dat wij dit schrijven poogt de socialist Pineau een kabinet te vormen nadat de r.k. volksrepublikein Pflimlin eveneens gefaald heeft. De vrees voor Mendès-France en diens populariteit bij het volk zit de parlementariërs in de botten. Vandaar dat Pineau „P.M.F.” een portefeuille in zijn kabinet heeft aangeboden.

Het grote aantal communisten in de Franse kamer zou een verzoening tussen links en recht noodzakelijk maken, maar het is juist de bedoeling van Mendès-France een nieuwe linkse groepering tot stand te brengen en een scheidslijn op te trekken binnen alle niet-communistische partijen, vooral bij de r.k. volksrepublikeinen, de radicaal-socialisten en de ex-gaullisten. Intussen is Faure geslaagd in de vorming van een nieuw Kabinet. Voor hoelang?

Rasechte revolutionair

T. CNOSEN

Socialisten brengt men tot een hoge graad van irritatie als men zegt, dat zij het communisme in de hand werken, zo niet voorbereiden.

Vroeger, zo is een enkele bereid toe te geven, toen de marxistische grondslag en de revolutionaire strijdpositie van socialisme en communisme een sterke overeenkomst vertoonden, mocht dit verwijt nog enigermate gerechtvaardigd zijn, thans gaapt er een afgrond tussen die twee.

Het communisme is totalitair, het socialisme democratisch.

Oppervlakkig gezien schijnt het, alsof een scherpe tegenstelling hen verdeelt, zowel in structuur als methode.

Erkend mag worden, dat tijdens en na de oorlog in het Westers socialisme een veranderde mentaliteit is opgetreden, die politiek en economisch van betekenis is geworden. De klassenstrijd is prijs gegeven, de nationale inslag versterkt, de verantwoordelijkheid voor het dragen van regeringsgezag aanvaard.

Toch zijn in dit licht de grote afwijkingen in de politieke doeleinden der verschillende Europese socialistische partijen opvallend en de spanningen binnen die partijen typerend. Met recht kan van een rechtse en linkse vleugel in deze partijen gesproken worden, terwijl de eenheid over de brandende internationale vraagstukken van deze tijd volkomen zoek is. Men denke aan de houding van de Franse socialisten ten aanzien van de E.D.G., van de Duitse betreffende de aansluiting van West-Duitsland bij de vrije Westerse wereld.

Ook in ons land openbaart zich binnen de kring van de Partij van de Arbeid nu en dan een diepgaand verschil van inzicht, wat nog getemperd wordt door het feit van Regeringspartij te zijn. Zou deze positie zich wijzigen, dan zouden deze verschillen zich nog in veel sterker mate accentueren. Hoe fel men in ons land ook zich keert tegen de vazallen van Moskou, zodra men op positie voert vindt men — het buitenland leert dit — gemakkelijk een gemeenschappelijk platform.

Er is in de socialistische partijen nog immer een strijd tussen de oud-sociaal-democratische inzichten en door de harde werkelijkheid van de oorlogsjaren en de daaraan voorafgaande periode gematigde denkbeelden van een revisionistisch socialisme, zichzelf het liefst sierend met de naam van progressief-democratisch. Dit is niet enkel een verschil in revolutionair sentiment.

De oorzaak ligt dieper.

Hier is wel terdege sprake van een beginselverschil.

Zeer scherp trad dit weer aan het licht bij het interview, dat **Ir H. Vos**, waarnemend voorzitter van de Partij van de Arbeid, aan de redactie van „Het Parool” toestond met betrekking tot de soevereiniteit over Nieuw Guinea. Men vindt dit in het blad van 23 December 1954.

In de zittingen van de Tweede Kamer van 8, 9, 10 en 13 December van het vorige jaar was over Nieuw Guinea uitvoerig gesproken naar aanleiding van de begrotingen voor de jaren 1953 en 1954 van het Departement van Overzeese Rijksdelen.

Bij dit debat was de heer **J. de Kadt**, woordvoerder namens de fractie van de Partij van de Arbeid. Voor hem was het woord gevoerd door het A.R. lid, de heer **Hazenbosch**. Diens van vele zijden met instemming ontvangen rede, behandelde vooral de welvaartspositie van Nieuw-Guinea.

Nederland's positie zag hij als een historische opdracht en een zedelijke taak, „waar wij niet onderuit kunnen en niet onderuit willen”.

De heer de Kadt erkende, dat we in dit gebied een legaal sterke positie innemen en een historische plicht en taak hebben.

De Indonesische regering verweet hij een verblind nationalisme, neo-imperialisme en neo-kolonialisme en letterlijk verklaarde hij:

„De hele ontwikkeling van de wereld en van Indonesië sedert de soevereiniteitsoverdracht maakt het onmogelijk een oplossing te zoeken in de richting van overdracht aan Indonesië, een gemeenschappelijk beheer met Indonesië of zelfs maar samenwerking met Indonesië. Ja, die ontwikkeling sluit zelfs — zolang de toestanden blijven, zoals ze zijn — onderhandelingen met Indonesië uit.”

Wat zegt nu de heer Vos?

Precies het tegendeel!

„De soevereiniteit over dit deel van Azië behoort bij een Aziatische mogendheid en als Aziatische mogendheid komt alleen Indonesië in aanmerking.”

De tweede voorzitter van de Partij van de Arbeid, die ook op het gebied van ver doorgevoerde socialisatie afwijkt van het standpunt van sommige zijner partijgenoten, komt tot deze conclusie op grond van rechtlijnige consequenties uit de historie.

Hij meent dat de Westeuropese landen zich zowel op politieke als op principiële gronden geheel zullen dienen terug te trekken als soevereinen zowel als be-

heerders uit Azië en ook uit Afrika.

Onze positie (De Unie!) acht hij historisch gezien, compleet en terecht een verloren positie.

Men ziet, de heer Vos is consequent.

Wellicht zullen er socialisten zijn, die de politiek tegenover Indonesië betracht, thans betreuren. Hun houding inzake Nieuw-Guinea — ook al houdt de heer de Kadt voor de toekomst een slag om de arm — is althans een volstrekt andere dan tegenover Indonesië.

Zij kunnen moeilijk ontkennen het fiasco van deze politiek, die vernietiging van het beleid van vooral de laatste halve eeuw, door Nederland ten bate van de Indische volken gevoerd.

De heer Vos daarentegen zegt: afkappen.

Nederland geeft dus zonder meer Nieuw-Guinea in handen van een Indonesische regering, die in eigen land geen orde en wet weet te bestellen.

Engeland verlaat Borneo, Malakka en Afrika; Portugal Timor en eveneens Afrika; België geeft de Congo prijs etc.

Gelove wie het geloven wil.

Het hinderlijke in deze naoorlogse gang van zaken is, dat met medewerking van de grote mogendheden juist Nederland in het bijzonder de dupe is geworden. Een meten met twee maten.

Doch erger is in de gedachtenconstructie van de heer Vos, dat hij over het hoofd ziet, dat een andere macht deze „verlaten” gebieden onmiddellijk zou penetreren, al of niet via een satellietland.

De heer **Wagenaar** verdedigde niet voor niets dezelfde conclusie, als waar toe de heer Vos komt.

Doch het ergste is, dat aan dit standpunt een rasecht revolutionair denken ten grondslag ligt.

Geen historische plicht en taak, geen verantwoordelijkheid voor de inheemse bevolking, geen erkenning van het voorzienig bestel in het historisch beloop.

De heer de Kadt keerde zich tegen apodictische uitspraken.

Hij wende zich tot zijn partijgenoot, die als enig uitgangspunt heeft, de gelijkwaardigheid van alle mensen.

Men zij zich bewust, dat de heer Vos in zijn opvatting in de kring P.v.d.A. niet alleen staat, ook al denkt de meerderheid momenteel anders. En men hoeft geen profeet te zijn, om te voorspellen, dat dit getal aanhangers snel zal groeien, zodra de P.v.d.A. eens geen regeringsverantwoordelijkheid meer zou dragen.

Zoals de heer Vos het stelt is zgn. zelfbeschikking inderdaad met dynamiet geladen. Een gevaar niet alleen voor de volken die het betreft, doch niet minder voor de handhaving van de vrede in de wereld.

Georgi M. Malenkov, de voorzitter van de Ministerraad, spreekt op de tribune tijdens een zitting van de Opperste Sovjet-raad. Deze foto dateert van kort na het overlijden van Stalin. De machtsperiode van Malenkov heeft nog niet een jaar geduurd.

Malenkov vervangen

De zelfbeschuldiging, het „mea culpa”, is een van de merkwaardigste verschijnselen in de communistische wereld. Wij in het Westen staan onze ogen uit te wrijven, wanneer Malenkov zittend op de voorste rij bij alle andere Sovjet-machthebbers plotseling in het „Sovjet-parlement” verklaart: „Ik ben fout geweest, ik heb de landbouwpolitiek verknold”.

Wanneer minister Mansholt zo iets deed, zouden de bodes toesnellen om hem van achter de regeringstafel in de Tweede Kamer met een zacht lijntje in een zenuwinrichting of nog erger op te bergen en iedereen zou medelijden met hem hebben.

Maar toch is de „mea culpa”-ritus van het communisme helemaal niet zo vreemd voor de Sovjet-onderdaan. De communistische machthebbers hebben begrepen, dat men in een dictatoriaal stelsel niet voortdurend de kleine man, de arbeider en de boer, in gebreke kan stellen, hem tot het brengen van grote offers en tot het opvoeren van zijn prestaties kan aanzetten zonder dat in de hoogste regionen, ja zelfs in de kring van machthebbers zelf, offers worden gebracht en fouten worden erkend.

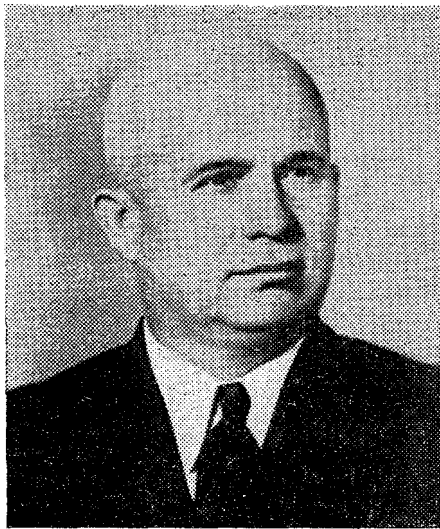
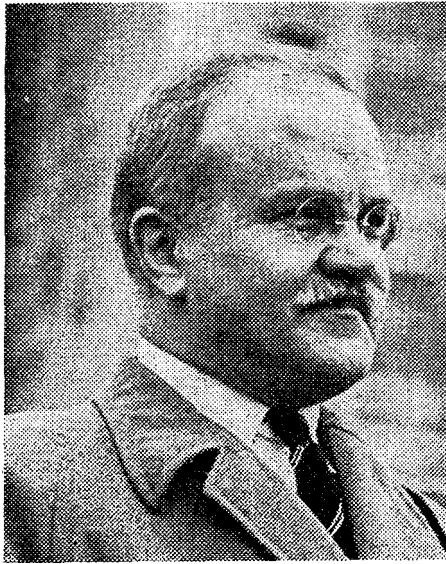
Ook hebben zij begrepen dat dit laatste vooral niet steeds gepaard moet gaan met de dood à la Beria. Naarmate de Sovjet-leiders zichzelf niet sparen, kunnen zij het Russische volk met meer succes grote ontberingen en diepe teleurstellingen doen slikken. De vervanging van Malenkov door maarschalk Boelganin heeft aanleiding gegeven tot allerlei tegenstrijdige commentaren. Voorlopig houden wij het er op, dat Sovjet-Rusland voor een ernstige economische crisis staat, zo

ernstig dat de regerende klik het „mea culpa” moet laten horen en een zondebok moet aanwijzen. De felle anti-Westerse redevoeringen, die de Sovjetleiders hebben laten horen, mogen de aandacht van dit feit niet afleiden!

Waarom Malenkov en geen ander op het altaar van de zelfbeschuldiging werd geofferd, kan niet met zekerheid worden gezegd.

Dat het in de Russische landbouw niet goed gaat, staat reeds jarenlang vast. Het is dus niet zo vreemd dat het „collegiaal-dictatoriaal-bewind”, dat na Stalin's dood aan de macht is gekomen, een goede beurt wil maken tegenover het Russische volk door een zondebok uit eigen midden aan te wijzen. Doch het lijkt waarschijnlijk dat de meerderheid van de Russische ministers en vooral de Russische legerchefs de landbouwcrisis hebben aangegrepen om op „elegante” wijze een van hun rivalen Malenkov te verwijderen uit de „godenschemering”, waaruit eens de opvolger van Stalin boven zal moeten komen. De benoeming van maarschalk Boelganin en van maarschalk Zjoekow, resp. tot minister-president en minister van Oorlog kan er op wijzen dat het Russische leger op komt dringen. Ook de koerswijziging voor het binnenlands beleid, waarbij het accent weer wordt gelegd op de versterking van de zware industrie en een verhoging van de defensie-uitgaven met 12 miljard roebel wordt doorgevoerd, kan een aanwijzing zijn voor de stijgende invloed van de Russische legerchefs. De algemene verwachting is dan ook een verscherping van de internationale toestand.

Molotov. Een vriendelijk gezicht. Men zou zo zeggen een gepensionneerd oud manneke, met een burgerlijk lorgnetje. Maar toch mee verantwoordelijk voor het beleid van de Russische Communistische regering, met name als Minister van Buitenlandse Zaken.

Khrushchev, de machtige secretaris van het Centraal Comité der Communistische partij in Rusland. Is hij de „sterke” man op de achtergrond, de komende opvolger van Stalin? Is hij het die aan de touwtjes trekt? Zal hij een eind maken aan de collegiale leiding van de laatste jaren? Vele vragen. De toekomst zal het leren.

Maarschalk Bulganin, de nieuwe president in het Kremlin. Is hij een stroman? Een showfiguur? Of heeft hij inderdaad invloed? In ieder geval is hij voor dit ogenblik een der drie meest op de voorgrond tredende figuren.

Uw dienaar 't aller stond

Mr C. J. Verplanke, tot voor kort werkzaam aan de Dr A. Kuyperstichting, thans benoemd tot burgemeester, heeft zich bij het scheiden van de markt nog eens verdienstelijk gemaakt door voor het Ds H. Janssen-Fonds een brochure te schrijven „Uw dienaar t'aller stond”, een brochure, die zoals uit de verantwoording blijkt in de aller-eerste plaats werd geschreven „om onze Chr. Geref. jonge mensen een beetje wegwijs te maken op het brede vlak der staatkunde”. Bij de beoordeling van dit boekje moet dit doel uiteraard in het oog worden gehouden, zowel wat de jeugdige lezers betreft als wat de kerkelijke groep betreft.

Als Antirevolutionair deze brochure beoordelend moet worden gezegd dat zij aan haar doel beantwoordt. Op eenvoudige, maar vooral ook op duidelijke wijze wordt aangegeven het hoe, en het waarom ook van de Antirevolutionaire politiek. Voorts is de inhoud zeer oriënterend voorzover het de andere politieke partijen in Nederland betreft uit dezen hoofde kan deze brochure inderdaad hartelijk worden aanbevolen. Jammer

is slechts dat de schrijver zich ook enkele kerkelijke, uit meer theologische, uitingen veroorlooft, die beter achterwege hadden kunnen blijven, althans uit een politiek oogpunt beschouwd. Waren deze uitingen niet gedaan, de brochure zou zonder enig bezwaar voor een veel bredere lezerskring aanbevolen kunnen worden. Daarmede rekening houdend kan zij echter ook door de ARJOS-clubs worden gebruikt, want politiek gesproken ontmoet zij geen bezwaar maar verdient zij inderdaad waardering.

Voorals ook daarom omdat de schrijver er in geslaagd is de dingen zo eenvoudig

en toch zo duidelijk voor te stellen. Beginnende met een antwoord te geven op de vraag „Wat is politiek?” wordt in de volgende hoofdstukken iets verteld over de staat, de gemeente, de provincie, ons Koninkrijk en dat gebeurt op populaire en pakkende wijze. Daarna volgen twee algemene hoofdstukken over „Gezag en Vrijheid” en over „de taak van de Overheid”, waarna de verschillende politieke partijen aan de beurt komen. De laatste hoofdstukken handelen dan over „Christelijke Gereformeerden en de politiek” en „Jeugd en politiek”.

Het is altijd eenvoudig om op zulk een geschrift detail critiek te leveren. Wie in de zaken inzit zou het zelf iets anders hebben gezegd, meent dat toch wel essentiële dingen zijn weggelaten. Maar de doelstelling in het oog vattende en de vraag beantwoordende of de schrijver zich daaraan heeft gehouden moet ronduit worden gezegd „ja”. Als Christelijke Gereformeerde heeft hij voor Christelijke Gereformeerde jongeren geschreven op een bevattelijke wijze en wij hopen dat in die kring daarvan op ruime schaal zal worden kennis genomen.

FISHCANNING FACTORY
„COLUMBIA”
 Vlaardingen, Tel. K 1898-2068-3057
 Rotterdam, Tel. K 1800-6702
VOOR EXPORT EN
BINNENLAND

Uit het Parlement

SJ. JONKER

De debatten over de crematie in de Tweede Kamer hebben ons weer eens geleerd hoever wij afstaan van de liberale vrijheidsgedachte, die door Prof. Oud wordt vertolkt, en hoever wij afstaan van de gedachte ener Christelijke dictatuur, die in de kringen der s.g.p. helaas nog altijd wordt beleden. Tussen deze twee opvattingen staat het a.r. standpunt der christelijke vrijheid, een standpunt, dat in de vaak bewogen Kamerdebatten op voortreffelijke wijze door dr Bruins Slot is uiteengezet.

Ach, die liberale vrijheidsgedachte is in wezen reeds stoukoud. Vroeger was men zo verdraagzaam dat men geen christelijke scholen mocht oprichten. Maar deze onverdraagzame vrijheidsgedachte vindt men in de V.V.D. niet meer terug. Prof. Oud heeft het zelf gezegd. Nu betekent vrijheid voor hem gelijkstelling. Dus cremeren wettelijk gelijkstellen met begraven. Dat is dan het nieuwe vrijheidsbeginsel. Maar een vrijheid, die alweer eenzijdig rekening houdt met bepaalde bevolkingsgroepen, in dit geval met de voorstanders van crematie. In wezen is er dus niet veel veranderd. Door crematie wettelijk gelijk te stellen wordt namelijk geen rekening gehouden met hen, die daardoor in hun geweten gekweld worden.

Dr Bruins Slot heeft die gelijkstelling onvoorwaardelijk afgewezen. Natuurlijk de a.r. fractie is tegen crematie. Ook al vindt men in de Bijbel geen duidelijk verbod voor lijkverbranding, we weten dat in de Heilsgeschiedenis het graf een belangrijke plaats inneemt. Graf en begrafenissen zijn essentieel voor de christelijke cultuur. De christelijke zede gebiedt in ons land begrafenissen.

Waarom was de a.r.-fractie dan toch voor het wetsontwerp van minister Beel, dat crematie toelaat? Toelaten is geen gelijkstellen. De lijkverbranding wordt aan beperkende bepalingen gebonden. Zo is er o.a. een voorschrift dat er een schriftelijke wilsbeschikking moet zijn of een mondelinge verklaring in het bijzijn van een notaris. Tijdens het leven moet op schrift gesteld worden dat men verast wenst te worden. Doet men dat niet dan wordt men begraven.

Volgens de a.r. opvattingen over de christelijke vrijheid verdraagt het geestelijk leven zich niet met dwang. Het kan en mag de taak van de Overheid niet zijn om de mensen te dwingen naar Gods Wet te leven. Want zodra die Overheid dat gaat doen brengt zij de vrijheid om hals. Daarom moet er onder bepaalde voorwaarden vrijheid van crematie zijn. Dit is een principiële eis van Christelijke staatkunde, zo kan men lezen in het Voorlopig Verslag.

De Overheid moet er rekening mee houden dat God vrije mensen schiep, die de mogelijkheid hebben Hem te dienen en Hem te verwerpen. Deze twee mogelijkheden brengt de altijd weerkerende spanning in de Overheidstaak.

De heer Oud snapt daar niets van. Hij predikt de gelijkstelling voor iedereen en het deert hem niet of hij dan een bepaalde groep op het hart trapt. De geest van de natie laat hem koud. Gelijkstelling, dat is het ware. De heer Oud heeft zijn stellingen ongetwijfeld voortreffelijk verdedigd. Maar hij had niet terug van de enorme vondst van de heer Bruins Slot, die zich beriep op de liberale minister Fock.

Deze heeft zich bij de begrafenissenwet van 1869 op het standpunt gesteld dat lijkverbranding niet in overeenstemming is met de geest onzer natie. Dat was een ander, een prettiger, liberaal geluid dan de heer Oud nu deed horen.

Eerbied hebbende voor het standpunt der s.g.p., kan men er toch niet onderuit, te concluderen dat dit debat door de heren Van Dis en Zandt op vrij demagogische wijze is gevoerd. De staatkundig gereformeerden vonden het standpunt der a.r. vrijzinnig. Het zij zo, maar hun opvattingen leiden regelrecht naar de christelijke dictatuur. De overheid heeft slechts die vrijheid te waarborgen, welke zich gebonden weet aan Gods Woord en Wet, zo zeggen zij. Volgens de heer Bruins Slot is dit standpunt beslist fout. Dictatuur is verschrikkelijk. Ook christelijke dictatuur. En daarom noemde hij het s.g.p.-standpunt niet alleen fout, maar ook niet christelijk. Door de gebrokenheid van de zonde komt de overheid in een situatie waarin zij zaken moet toestaan en ordenen, die individueel, moreel en persoonlijk, niet goedgeoorloofd zijn. Hetzelfde gebod Gods kan een verschillende werking hebben voor persoon en overheid. En daar kan de s.g.p. nu eenmaal niet bij. Evenmin als de heer Oud ziet deze partij de spanning tussen de overheids-taak en de burgervrijheid. Het zijn de uitersten die elkander raken.....

Rood Kabinet?

Ook in de Eerste Kamer hebben de liberalen zich geeroerd. Prof. Molenaar is tijdens de algemene politieke beschouwingen het Kabinet te lijf gegaan. En hij wist daarbij te vertellen dat de socialistische ministers de beste ploeg vormden. De k.v.p. gaat er volledig onderdoor, de c.h. ministers deugen ook niet helemaal. Minister Zijlstra echter kwam er goed af. Dit Kabinet heeft de rode vaan in top, zo heeft Prof. Oud in 1952 in de Tweede Kamer uitgeroepen. En nu de verkiezingen naderen moest deze stelling herhaald worden. Zelfs Prof. Molenaar, die beminnelijkheid paart aan een geneigdheid tot pluizen, moest er aan geloven. Op dezelfde dag waarop Prof. Molenaar verkondigde dat we altijd nog socialistisch geregeerd worden kwam de p.v.d.a. fractievoorzitter, de heer In 't Veld echter vertellen dat het niet invoeren van een huurbelasting hem maar zeer matig bevalt. Aan deze typisch socialistische eis wordt niet voldaan. De socialisten hebben gedurende deze parlementaire periode wel eens meer geklaagd. Het soda-project en de afschaffing van de dividendbeperking waren o.a. het bewijs van niet socialistische politiek. Natuurlijk in Nederland moeten compromissen gesloten worden. Maar de socialisten beklagen zich voortdurend en vragen zich af hoe het nu wel zit met de socialistische invloed. Juist zich dit afvragen wijst op een spanning in de socialistische gelederen. De verkiezingsoverwinning van 1952 is niet te miskennen. Is de socialistische invloed evenredig gestegen? Daar is geen sprake van. En dan komt men in de spanning tussen leuze en werkelijkheid. Men kan niet aan het beloven blijven als de invloed niet stijgt. De P.v.d.A. wil regeringspartij blijven. De heer In 't Veld heeft onlangs nog verklaard het grote goed van de samenwerking niet roekeloos in de waagschaal te willen stellen. „Er zijn in de laatste tijd echter enige tendenzen te constateren, die ons wel tot grote bezorgdheid stemmen en die er toe zouden kunnen leiden, dat het Regeringsbeleid een dusdanige kant op gaat, dat wij dit beleid niet meer met onze beginselen in overeenstemming zouden kunnen brengen.”

De socialisten zitten in de knoop. En op diezelfde dag kwam de liberale Senator Molenaar met zijn fabeltje over het rode Kabinet. De tegenspraak is uit de beste bron gekomen, van de socialistische fractievoorzitter, oud-minister In 't Veld.

Vrij Nederland en *peritiek*

Raadselachtig regeringsbeleid

In de loon- en prijspolitiek wil maar geen rust komen. Daarop wordt in „*De Gids*”, het orgaan van het C.N.V., gewezen door Drs C. P. Hazenbosch. Hij merkt op, dat wij met betrekking tot het vraagstuk van de prijsontwikkeling in een hoogst onduidelijke situatie verkeren, welke het uiterst moeilijk maakt om op een verantwoorde wijze aan te geven wat er zal moeten gebeuren. Toch zal moeten worden omgezien naar middelen en mogelijkheden, die de positie van de werknemers niet slechter, doch beter maken. En dan merkt drs Hazenbosch op:

„En naar ons oordeel is de tijd aangebroken om in alle rust ons ernstig af te vragen of het nu tot stand brengen van een belangrijke loonsverhoging inderdaad in ons belang is dan wel of wij met vuur spelen.”

En iets verder:

„Indien het mogelijk zou blijken het gestegen prijspeil weer enigermate terug te drukken en daarna te stabiliseren, zouden wij bij een belangrijke loonsverhoging thans geen belang hebben. Het in beweging blijven van prijzen en lonen is een groot gevaar, dat in het bijzonder de werknemers bedreigt.”

Maar dan wijst de schrijver er op, dat het regeringsbeleid op dit punt toch wel raadselachtig is.

„Het Regeringsbeleid op dit punt geeft helaas onvoldoende basis voor een goed vertrouwen. Het is bekend, dat de Minister van Economische Zaken, prof. Dr J. Zijlstra, zijn uiterste best doet ongemotiveerde prijsstijgingen te voorkomen. Door het uitvaardigen van een prijsstop voor de witwasserijen en voor haarden en kachels en het op belangrijke schaal doen instellen van onderzoeken naar een reeks van prijsafspraken in verschillende bedrijfstakken, toont deze dat het hem ernst is.

Tegelijkertijd echter besluit de Regering tot een belangrijke prijsverhoging van de melk zonder één woord van overleg met het georganiseerde bedrijfsleven. Wij zeggen niet, dat de Regering deze melkpreisverhoging geheel had kunnen voorkomen. Wij kennen de argumenten van de Regering en erkennen voor een overwegend deel de juistheid daarvan. Wij erkennen dat een voortdurende verhoging van de subsidie op melk niet mogelijk is met het oog op de noodzaak een economische unie met België en Luxemburg tot stand te brengen.

Wij begrijpen, dat de aanzienlijke loonsverhogingen die voor onze landarbeiders hebben plaats gehad, van invloed zijn op de kostprijs van de melk.

Maar wij zijn er niet geheel van overtuigd, dat deze prijsverhoging per sé drie of vier cent per liter moet bedragen. En in ieder geval zouden wij het een juister beleid gevonden hebben, indien Minister Mansholt op tijd overleg had geopend met de Stichting van de Arbeid. Wij vragen ons af of het met het oog op de toekomst geen aanbeveling zou verdienen, dat de Sociaal-Economische Raad zich eens zette tot een studie over

de grondslagen van het garantie-prijsbeleid in de landbouw.

Ten slotte spreken we de hoop uit, dat de Regering nu spoedig haar nauwkeurige plannen met betrekking tot de huurverhoging en belastingverlaging zal publiceren, opdat wij in staat zijn het geheel te overzien.”

Interpellatie geen succes

Dat de interpellatie in de Tweede Kamer over de melkprijs geen succes is geweest, wordt door vrijwel iedereen toegegeven. Het eigenaardige is, dat bij deze gelegenheid de tegenstellingen tussen K.V.P. en P.v.d.A. weer eens bijzonder naar voren kwamen. Dat blijkt ook wel uit persbeschuivingen.

De interpellant, de heer Droesen (K.V.P.), had er, volgens „*Vrij Nederland*”, wel brood in gezien, om de minister van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening, Mansholt, den volke af te schilderen als verantwoordelijke voor de vanzelfsprekend weinig populaire verhoging van de melkprijs, en het blad vervolgt dan:

„Deze K.V.P.-interpellant was er ijverig op uit om de socialistische minister, die, met tien jaren constructief landbouw en voedselvoorzieningsbeleid op zijn naam, een vertrouwen geniet dat zich diep in het Zuiden uitstrekt, eens behoorlijk voor aap te zetten. Het vertrouwen dat Mansholt geniet wedijvert met dat van dr Drees.”

Dan volgt geheel cursief gedrukt:

„En nu men er in het land rekening mee moet houden dat dr Drees er wellicht toe besluiten zal zich overeenkomstig de in socialistische kring geldende gebruiken langzamerhand uit het actieve politieke leven terug te trekken, begint uiteraard de partij van Romme er ernst mee te maken, mogelijke kandidaten voor de opvolging bij voorbaat vast een beetje van hun populariteit te ontdoen. Minister Mansholt moet men zeker tot die kandidaten rekenen. En de interpellatie-Droesen over de melkprijzen toonde wel alle kenmerken van deze wetenschap.”

Hier wordt een aspect van de interpellatie belicht, dat tot nu toe niet werd genoemd. Daarom is het wel interessant, zelfs als zou de interpellant zelf helemaal aan die combinatie niet gedacht hebben.

„*Vrij Nederland*” vervolgt dan nog:

„Het was dan ook niet onvermakelijk het K.V.P.-kamerlid Andriessen — oud-voorzitter van de politieke(!) partij waarvan hij lid is — aan ir. Vondeling te horen verwijten, dat deze van dit debat een politieke zaak maakte.

Het antwoord van ir. Vondeling was even kort als duidelijk: „Het was mij tot op dit ogenblik niet bekend, dat dit een niet-politieke zaak was.” De spijt van de heer Andriessen was opgewekt door de Dreesiaanse wijze waarop ir. Vondeling de interpellant Droesen aan de kaak had gesteld, door aan dr Droesen diens eigen

uitspraken van nu en van enkele maanden geleden voor te houden, die evenveel verschillen als wit van zwart. Toen: krachtige aandrang tot geleidelijke afschaffing van consumenten-subsidies. Nu: nog wel neergelegd als eerste punt van een bepaald onvriendelijke motie, een even krachtig verzoek, om een eerste stap tot geleidelijke afschaffing van deze subsidies, weer even snel ongedaan te maken.

Om daarmee te kunnen bereiken, dat de K.V.P.-fractie straks als de kampioen voor een lagere melk-prijs deze minister van Landbouw en Voedselvoorziening tegenover zich vond. Met ossen van letters ondersteunde de K.V.P.-pers op de dag van de interpellatie deze frontale aanval. Toen de zeepbel de volgende dag uiteen spatte moest men het vervolg in die zelfde bladen zoeken met de loupe."

Neen, de K.V.P.-fractie heeft het er met die interpellatie niet zo best afgebracht. Dat zal de P.v.d.A.-fractie haar wel verbeteren. Maar nu nog niet. Nog even geduld.

Christelijke organisatie?

De vraag of een Christen een christelijke organisatie heeft te kiezen blijft onderwerp van gesprek. „In Dienst der Kerk”, maandblad van de organisatie voor Hervormde Gemeenteleden, wijdt zelfs een heel nummer van het blad aan die vraag. Zowel voor- als tegenstanders van de Christelijke organisatie komen aan het woord. Hoe de redactie zelf er over denkt, blijkt wel uit de reden, welke aangegeven wordt voor dit bijzonder nummer.

Het peil, waarop de verscheidene bijdragen staat, is wel zeer uiteenlopend. De argumentatie van de heer J. Homan uit Assen, die er voor pleit dat men zich als Christen organiseert in een „algemene” organisatie, is allerminst principieel en overtuigend.

Wilt u een proeve van „argumentatie”?

De heer Homan schrijft:

„In de C.B.T.B. zitten in de eerste plaats de gereformeerde boeren. Deze groep voelde zich blijkbaar niet langer thuis in een organisatie waarin andersdenkende leden, wier levensbeschouwing niet met de hunne overeenstemde, vaak de leiding hadden.

Men kan er lang over twisten of dit in de praktijk van het landbouworganisatieleven moeilijkheden oplevert of niet, maar onze gereformeerde broeders gevoelden zich nu eenmaal beter thuis in een principieel sterk omlinnende groep.

Tegen een opening met gebed van een afdelingsvergadering op de dorpen hebben vele niet-gereformeerde leden wel zodanige bezwaren, terwijl de gereformeerden dit een onmisbaar ritueel achten, dat alleen dit punt misschien reeds voldoende aanleiding zal zijn geweest voor een splitsing.”

Vrees voor „Gereformeerden” schijnt bij de heer Homan wel het doorslaggevend motief te zijn. We lezen niet veel anders. Zo b.v.:

„Geeft het al of niet voorstander zijn van Christelijk onderwijs de doorslag? En is dat de reden waarom Hervormde mensen zich op landbouworganisatorisch terrein overgeven aan de leiding van een Gereformeerde gedachtegang, hetgeen ze op Kerkelijk terrein toch zeer beslist niet doen.”

Dan volgt deze uitspraak:

„M.i. horen alle Hervormde boeren in de gelederen

van de Algemene landbouworganisatie thuis. In de kringen van deze organisaties staat men volkomen open voor de gedachten sfeer van de Nederlands Hervormde Kerk zoals die geschapen wordt door de nieuwe kerkorde. Slechts voor de Hervormden aan de uiterste rechtervleugel, de Gereformeerde Bondsmensen, die de Kerkorde niet of moeilijk kunnen volgen, zou ik een uitzondering willen maken. Deze liggen met hun geloofsopvattingen zo dicht bij de Gereformeerde groep dat ik begrijpen kan dat zij zich beter zullen thuisvoelen in de C.B.T.B.”

En steeds weer die vrees voor de „Gereformeerden”:

„En het is mij niet duidelijk dat men zich op landbouworganisatorisch terrein liever laat leiden door Gereformeerde gedachten dan door de mensen van de eigen Kerk” (in de algemene organisatie dan!).

In de slotalinea dan wordt nogmaals betoogd, dat men zich niet moet afzonderen in aparte christelijke organisaties „waarop bovendien gereformeerde leiders zo sterk hun stempel drukken”.

Het is niet erg overtuigend.

Over de politieke partijen wordt ook gesproken. De heer C. Kleywegt verdedigt de doorbraak. Christelijke politieke partijen zijn alleen in noodsituaties gewenst en noodzakelijk. Er is thans geen noodsituatie en dus is er geen behoefte aan een Christelijke politieke partij. Tot hem kan gezegd worden, wat eens in de Rotterdamse Raad is gezegd, toen hetzelfde beweerd werd, n.l. dat het toch mogelijk is, dat opnieuw zulk een noodsituatie ontstaat. Zelfs de woordvoerder van de P.v.d.A. stelde die mogelijkheid. Maar laten we dan de organisaties, welke we thans hebben niet weggooien, want straks zal het in die noodsituatie niet zo eenvoudig zijn zulk een partij weer tot leven te brengen.

Ds P. A. Elderenbosch van Voorburg verdedigt de christelijke politieke partij en schrijft o.m.:

„Persoonlijk ben ik van mening dat nog altijd de roeping die wij als leden van de gemeente van Christus hebben, het zuiverst kan worden vervuld door middel van die politieke groepering, waarin overeenstemming bestaat over het feit dat men van het Evangelie uit de staatkundige en maatschappelijke vraagstukken tot een oplossing wil trachten te brengen. Een politieke partij heeft een vergaande gelijkrichtigheid onder

haar aanhangers nodig, wil zij werkelijk een duidelijk geluid kunnen laten horen. Een partij die allerlei zeer uiteenlopende geestesgesteldheden in zich wil verenigen, miskent het wezen van het parlementaire karakter van onze staatsinrichting. Niet in de partij, maar in het parlement behoren de discussies plaats te vinden tussen de verschillende groeperingen van ons volk. En de partij die zich zo breed mogelijk wil maken om maar zo groot mogelijk te worden, vervalt in de verzoeking om de vragen die aan de orde zijn in het partijbestuur te bespreken en zó de ontmoeting van de verschillende geestelijke richtingen uit ons volk in de Kamer te belemmeren."

Dat is duidelijke taal. Deze wordt ook gesproken door prof. dr J. J. de Jong, die er op wijst, dat de taak en roeping en de verantwoordelijkheid van de Christengelovige worden bepaald door zijn dubbele belijdenis van de volstrekte souvereiniteit van God over al het door Hem geschapene en onderhoudene en dus ook over het culturele, maatschappelijke en

politieke leven en van de Heilige Schrift als Zijn onfeilbaar Woord.

„Onze verantwoordelijkheid, als Christen en als staatsburger, in het publieke leven brengt met zich, dat wij in volle overgave tegenover onze medeburgers in woord en daad getuigen hebben te zijn van Christus. Hen hebben te overtuigen van Gods rechten ook voor het publieke leven en hen hebben op te wekken met ons mede te getuigen en te strijden de goede strijd des geloofs. Onverholenen met open vizier, gedreven door een branden de religieuze en apostolaire bewogenheid: hier sta ik en moet voorwaarts!.....

Wij zijn gehouden de normen, de beginselen, ons door God in Zijn Woord geopenbaard, op alle levensterrein tot praktische gelding te brengen.

Dit brengt met zich de plicht voor de Christengelovigen, tot onderlinge aaneensluiting, tot het gebruik maken van de culturele, de maatschappelijke, de politieke organisatie als een der middelen om hun Schepper en Onderhouder te kunnen dienen en eren.

De voorstellen van het Centraal Comité

Gaarne zouden wij een uitvoerige uiteenzetting geven over het voorstel van het Centraal Comité, in hoeverre het afwijkt van de voorstellen van de Reorganisatiecommissie. Maar wij moeten ons daarbij tot enkele hoofdzaken beperken. Heel wat op zich zelf interessante detailopmerkingen zijn hiervoor te maken.

Op artikel 1 zijn 25 amendementen ingediend. Een tiental daarvan pleit voor afschaffing van de federatieve opbouw en vraagt een meer gecentraliseerde organisatie. Het Centraal Comité handhaaft echter unaniem de federatieve vorm, al realiseert het zich terdege dat er in zijn voorstellen een zekere centraliserende tendenz aanwezig is. Merkwaardig was dat een tiental kiesverenigingen ook hebben aangedrongen op verandering van de naam, maar ook daartoe is het Centraal Comité niet bereid.

Artikel 2 dat handelt over het doel, wordt vervangen door twee artikelen n.l. artikel 2 „de grondslag” en artikel 3 „het doel”. Deze verandering lijkt een verbetering. Voorts wenst het Centraal Comité wel de mogelijkheid te openen dat onderscheid wordt gemaakt tussen beginsel en doelstelling van de partij — maar aangezien niet van te voren vaststaat dat dit praktisch kan worden bereikt — stelt het voor te spreken van „Beginsel- en Algemeen Staatkundig Program, waarmee dus niet bindend wordt voorgeschreven dat beide afzonderlijk moeten worden geredigeerd, al blijft de weg daartoe open.

In verband met het federatief karakter van de partij wilden sommige kiesverenigingen alleen de bepaling opnemen dat de reglementen der kiesverenigingen geen bepalingen zullen bevatten strijdig met deze statuten. Zij wensten geen goedkeuring van deze reglementen door het Centraal Comité. Maar dat kan natuurlijk niet. Die goedkeuring blijft noodzakelijk. Ten eerste omdat er een instantie moet zijn, die beoordeelt, dat er inderdaad geen strijd is met de statuten en ten tweede omdat een reglement wel zo kan zijn geredigeerd, dat het niet strijdig is met de statuten, maar dat het tevens enkele essentiële bepalingen niet bevat. Essentieel is b.v. dat een kiesvereniging zich onderwerpt aan de besluiten van de Deputatenvergadering de grondslag van de Antirevolutionaire partij aanvaardt. Overigens zijn er een aantal redactionele wijzigingen aangebracht.

Over de positie van de Statencentrales is in het Centraal Comité heel wat te doen geweest. De Reorganisatiecommissie wilde de Statencentrale maken tot een essentieel onderdeel

en de organisatie en haar een grotere taak geven dan tot nu toe. Dat moest ook wel in verband met de samenstelling van het Centralen Convent. De Hulpcentrale is niet meer in een afzonderlijk artikel gevoegd en is ook niet met de Statencentrale gelijkgesteld. Wat de afvaardiging naar het Centralen Convent betreft wordt geen rekening gehouden met de aantal uitgebrachte stemmen, waardoor het aantal leden van het Centralen Convent vermindert van rond 350 tot 280.

In de samenstelling van het Centraal Comité is de afvaardiging van de vrouwenorganisatie en van de jeugdorganisatie vervallen. Men wil niet dat organisaties als zodanig in het Centraal Comité vertegenwoordigd zullen zijn. Ook wordt bezwaar gemaakt tegen de zelfstandige lanceerijke vrouwenorganisatie. Wel zal bij de verkiezing van leden in het Centraal Comité door de Deputatenvergadering rekening worden gehouden met het vrouwelijke element en met de jongeren. Aan de voorzitters van de A.R. Kamerfracties wordt een adviserende stem gegeven.

De organisatiecommissie blijft gehandhaafd maar zijn voorzitter zal niet als zodanig ondervoorzitter zijn van het Centraal Comité, maar wel lid zijn van het Moderamen. Het zelfde geldt voor de voorzitter van het College van Advies. Het Centraal Comité wenst wel een presidium van twee of drie personen, maar dan van representatieve en niet functionele aard.

De zelfstandigheid van de Dr A. Kuypertstichting wordt gehandhaafd onder een eigen Raad van Beheer. Maar het dagelijks bestuur van het College van Advies maakt als zodanig deel uit van het dagelijks bestuur van de Dr A. Kuypertstichting en de voorzitter van het College van Advies kan als zodanig voorzitter van de Stichting en tegelijk lid van het Moderamen zijn. Maar de financiën van de stichting worden wel behandeld op het Centralen Convent. Er is dus inderdaad meer integratie.

De samenstelling van het Centralen Convent is vereenvoudigd. Het aantal leden is met rond 70 verminderd en gebracht op ongeveer 280, hetgeen vermoedelijk een verbetering is. De bevoegdheden van het Centralen Convent zijn daarentegen ongewijzigd gehandhaafd.

Voor wat de Deputatenvergadering betreft zijn slechts enkele redactionele wijzigingen aangebracht.

De voorschriften van de candidaatstelling van de Tweede Kamer zijn aanmerkelijk ingekort, die voor de Eerste Kamer zijn geheel vervallen, evenals de bepaling over de leeftijds-grens. Ook het artikel over de Antirevolutionaire vrouwenclubs is belangrijk vereenvoudigd. Een nieuw artikel is echter toegevoegd, dat handelt over „de Commissie van Beroep”.

Men ziet dus dat er nog al wat veranderingen zijn aangebracht.

Op Eigen Wieken

Deut. 32-Vers 11a

Redactie: Dr A. Veerman, mej. H. van Leeuwen, J. W. Ooms, G. J. H. Griffioen.
Redactie-adres: Dr Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage.

De vaart der ARJOS

Het eerste tiental volgeboekt! — Alle provincies actief — De taal der cijfers — De éne zaak, waarvoor wij staan — Vreedzame penetratie — Een eresaluut — De Drentse toogdag — Van hier en daar en overal — Voor tips gaarne aanbevolen — Ter navolging! — Witte raven — Nationaal Jongeren Parlement.

Dat was een schone verrassing, ja, dat was het zeker! Nauwelijks 14 dagen na de start van de Februari-actie kunnen we schrijven, dat het eerste tiental nieuwe clubs is ingeschreven, ja zelfs meer dan tien. Om precies te zijn: er zijn reeds 11 nieuwe clubs!

Wie zou er nog durven beweren, dat de Arjos in 1955 niet sprankelt van energie en enthousiasme?

U bent natuurlijk zeer benieuwd aan de weet te komen welke deze nieuwe aanwinsten zijn? Welnu, kris-kras door het gehele land geven we ze door: Alteveer, Bunschoten/Spakenburg, Elim, Hallum, Hardenberg, Hoornsterzwaag, Krimpen a d. IJssel, Schoonebeek, Veenwouden, Vleuten en Westbroek.

Al lezende zult u net als uw vaartredacteur getracht hebben uw aardrijkskundige kennis wat op te ha'en en ongetwijfeld zullen onze conclusies overeenkomen: dat betekent drie maal drie en twee maal een of anders gezegd deze aanwinst komt uit vijf provincies.

Eidoch, trekt nu geen voorbarige conclusies! Het plan voor deze actie is in alle provincies ingeslagen. Overal zijn enthousiaste plannen om mee te werken uitgedacht; we zouden hierover alleen al een vaart vol kunnen schrijven. Plannen, die echter niet in alle provincies (denkt er aan hoe moeilijk sommige te bereizen zijn) al op zo korte termijn in daden, d.w.z. in nieuwe clubs, konden worden omgezet.

Oefent dus nog even geduld om bij het lezen van de volgende vaart uw ogen nauwelijks te kunnen geloven.....

Ja, want cijfers betekenen op zich niet zo heel veel, maar anderzijds toch ook weer wel. Zij spreken een duidelijke taal! Als we uiteindelijk met deze actie tot een aantal van 350 clubs komen (de stand is nu 321), dan is dat voor ons en voor u, die deze vaart leest, een bewijs, dat de Arjos-gedachte onder onze jongeren leeft en bovendien dat wij ook met deze idee in deze tijd nog andere jongeren geestdriftig kunnen maken en ze kunnen bewegen zich te gaan inzetten voor ons werk.

Ons werk, dat afgedacht van een kleine ontspanning hier en daar, in hoofdzaak toch niet anders is dan studie, **beginsel-studie**. We kunnen hen hiervoor nog krijgen. Aan ons allen de taak om ze er bij te houden door te zorgen voor een frisse geest en een gezellige sfeer op de clubs.

Zo bereiken we ons doel: het kweken van een jongeren-

kader, dat straks met de beginselen van de christelijke politiek zal kunnen inwerken op de volksgeest, tot behoud van onze natie!

In dit licht zien wij toch allen onze gezamenlijke strijd en ook de huidige actie. En dan zijn deze nieuwe clubs ook onze gezamenlijke eer, al willen we de betreffende provincies wel gaarne gelukwensen met dit mooie en vlotte resultaat, dank zij ook hun resolute aanpak!

Dan is er ook geen plaats voor misverstand of we ruimen dit snel uit de weg, zoals we het nu even willen doen.

Hier en daar in het land is namelijk de vraag gerezen of soms gedacht wordt, dat de genoemde plaatsen van actie voor de Februari-maand nooit eerder bewerkt waren? Natuurlijk denken we dat niet! De bedoeling zat alleen voor een lijst van plaatsen op te stellen, waar volgens de ons bekende gegevens een Arjos-club mogelijk bestaansrecht zou hebben. Daarop hebben we reacties gevraagd. Reacties in de vorm van een club, maar ook misschien in de vorm van een mededeling, dat het om een bepaalde reden (of meerdere zelfs) absoluut niet mogelijk is.

Maar vergeet niet, waar het een of twee jaar geleden niet ging, kan nu een pracht kans liggen. Onderzoekt het dus nog wel even!

Met deze actie bereiken we, dat er door het gehele land heen gelijktijdig grote actie wordt gevoerd.

En dan kan het in de éne streek dit keer wel eens beter lukken dan in de andere. Bij de volgende actie kan dit weer heel anders uitvallen.

Maar we zijn met elkaar blij als het in een bepaalde streek best gaat en we vinden het goed, wanneer dat eens gezegd wordt ook, bijv. in de vaart, en we betreuren het allen, want ook dat is een zaak, die ons allen **aangaat**, als het ergens in het land slecht zou gaan.

Moeten we dat verzwijgen in de vaart? Neen, naar onze stellige overtuiging, want het raakt ons allen en waarom zou een ander niet eens de helpende hand kunnen bieden?

We staan samen voor deze zaak. Uit deze saamhorigheids-gedachte komen mooie dingen voort. Ook nieuwe clubs. Vanuit Groningen vond een vreedzame penetratie plaats met als resultaat de nieuwe club te Schoonebeek. Dat kan als de geest onder ons goed is!

En dan gaan we nu eens iets in de vaart zetten over een „man”, wiens vrouw door de Drenten op Zaterdag 12 Februari in de bloemetjes is gezet (al was het nog geen Valentijn-dag: het was dubbel en dwars verdiend).

En die man is „Mars”-man, de op die datum officieel aftredende secretaris van het Provinciaal Verband Drente. Deze Marsman heeft zeven jaar geleden zijn „voorwaarts, mars” tot alle Drentse clubs doen uitgaan, maar hij is zelf al die tijd ook ononderbroken op mars geweest en hij heeft zich ter plaatse op de hoogte gesteld van de bewegingen van alle Drentse troepen en hij heeft zijn „mars”orders op

een dergelijke voortreffelijke wijze doen uitgaan, dat zijn roem hem ook buiten Drente is voorgegaan. De marsroute en het marstempo van en in Drente waren bij Marsman (met Hollenbeek Brouwer) veilig! Zeven jaar lang. Dat is geen kleinigheid, juist in ons werk. En daarom deze herdenking van zijn werk in de vaart.

Bij je afscheid van ons allen, Marsman, een eresaluut, en in jou aan alle secretarissen en -essen, die met dezelfde trouw en ijver hun werk doen in het belang van de clubs en onze organisatie.

Ja en deze laatste herinnering aan het inzenden van de gele invulkaart valt dan nu wel helemaal uit de toon, maar we zouden immers de kwade en minder prettige dingen niet verzwijgen? Laten de achterblijvers er nu eens even de looppas inzetten en ook de administratieve klusjes fluks in orde maken!

De Drentse toogdag! Jammer genoeg beschikken we nog niet over nadere berichten van de middagvergadering, nu we deze vaart opmaken, wel over die van de morgenvergadering, de huishoudelijke dus. Er is ons verteld, dat de vonken af en toe uit de Drentse keien schoten, toen Hollenbeek Brouwer zijn vloed van woorden, weloverwogen, goed gericht en humoristisch, uitstortte over de vele afgevaardigden van de clubs en enkele gasten in het bijzonder. De normale huishoudelijke zaken en de toespraken van de gasten kregen door dit alles wel een zeer bijzonder cachet. Wij kunnen ons dan ook voorstellen, dat de huishoudelijke vergadering in Drente zo in trek is. Maar het gerucht, dat intussen reeds naar ons is overgewaaid, dat de middagvergadering een 700-tal bezoekers heeft gehad, heeft ons helemaal paf doen staan. We kunnen hier helaas verder niets over vertellen, maar we denken, dat Drente het ons zelf wel zal verhalen???

En nog is de opsomming van al het goede nieuws, dat ons bereikte, niet ten einde.

De provincie Utrecht belegt op 5 Maart a.s. een grote toogdag, die ten dienste staat, zo wordt het aangekondigd, van de propaganda en werving. Met dr Veerman als spreker koersen wij aan op een goede opkomst en een middag, die ongetwijfeld aan het doel zal beantwoorden.

Vijf Maart brengt ook Zuid-Holland, na de studie-conferentie van 26 Februari, voor het voetlicht met een grote meeting, georganiseerd door het streekverband Gouda. Met sprekers als de heren Warnaar en Goos Kamphuis zullen de jongeren in deze omgeving hun Zaterdagavond wél kunnen besteden.

Overijssel zal ook de verschillende streekverbanden presenteren.

Voor Noord-Oost Overijssel is dit intussen al gebeurd. Juiste gegevens ontbreken ons, maar in ieder geval hebben gesproken de heer Algra en een Chr. Gereformeerd Predikant.

Het streekverband Reggeoord belegt 11 Maart een forumavond in Vroomshoop. Ook hier volop actie.

Overijssel was trouwens de eerste provincie, die ons een prachtig uitgewerkt overzicht van de gehele provincie, plaatsen van actie, voorlopige resultaten, enz. zond.

De buur Gelderland heeft ook verschillende grote vergaderingen uitgeschreven. We noemen bijv. Doetinchem op 24 Februari, waar naast het beantwoorden van vragen door het forum, het hoofdbestuurslid Hopman de vergadering in een opwekkend woord de Arjos op het hart zal binden.

Groningen bereidt zich intensief voor op de grote toogdag van 26 Maart a.s., waar Prof. De Jong, die de Arjos in al haar verbanden stormenderhand veroverf, zal spreken en geheel in zijn lijn ook een vrouw aan het woord zal komen, n.l. onze secretaresse, Hannie van Leeuwen, die het slotwoord mag verzorgen.

Friesland is intussen weer bezig om straks de grote Arjos-toogdag in deze provincie, die de Arjos weer naar Vlieland zal voeren, tot een prachtdag te doen worden.

En ook de andere provincies zitten niet stil, op dit moment beschikken we echter niet over concrete gegevens.

Steeds meer clubs zenden ons hun vergader-rooster. Daar zijn we zeer erkentelijk voor. Soms wordt dan gevraagd of we een en ander in de vaart willen vermelden. U zult echter wel begrijpen, dat dit niet zo erg goed uitvoerbaar is. Wat we er dan wel mee doen? De goede tips, die hierin voorkomen t.z.t. met andere suggesties over de aanpak van ons werk aan de clubs doorgeven. Middels de vaart of anderszins, dat merkt u nog wel.

Op één vergaderavond van de Arjos „De Krommerdt” uit Amsterdam willen we nu wel de aandacht vestigen.

De agenda voor 4 Mei van deze club vermeldt: „Herdenkingsomgang”.

Is dat geen mooie en ook juiste gedachte? In de strijd voor hetgeen wij in onze clubs in vrijheid mogen beleven en ons eigen mogen maken, hebben velen, ook vele jongeren, hun leven gegeven. Laten we dat nooit vergeten!

Nog één opmerking over het rooster in het algemeen. In de bestuursvergadering van één der provinciale verbanden werd opgemerkt, dat er clubs zijn, die helemaal geen rooster hebben, ja, zelfs geen avond voor een volgende vergadering vastleggen.

Natuurlijk is het zeker niet de bedoeling de clubs voor te schrijven hoe zij moeten werken. Maar het moet ons toch van het hart, dat bij het bestuur van deze clubs het organisatorisch besef toch niet erg groot is. . . .

Deze clubs zijn witte raven, naar we hopen. . . . ?

Het Nationaal Jongeren Parlement vraagt nogmaals onze aandacht. Het is namelijk zo, dat de verschillende jeugdparlementen het daar te behandelen onderwerp eveneens gaan bespreken, terwijl de clubs hiervoor mogelijk ook interesse hebben.

Daarom geven we nog even een nadere omschrijving van het onderwerp, dat getiteld is „Europa en de Wereld” en wel als volgt:

1. Wat is Europa en welke zijn de grenzen van het Verenigd Europa?
 - a. In hoeverre moet bij de eenwording van Europa rekening worden gehouden met de aarzeling van Engeland en Scandinavië?
 - b. In hoeverre moet bij de eenwording van Europa rekening worden gehouden met de hereniging van Duitsland en de scheiding tussen Oost- en West-Europa?
 - c. Is samenwerking in Europees verband met landen als Spanje en Joegoslavië geoorloofd?
2. Geestelijk en sociaal-economisch perspectief van Europa.
 - a. Is de vrijheid in Europa in gevaar?
 - b. Wat zijn de toekomstmogelijkheden van Europa en welke dienen de doelstellingen te zijn op sociaal-economisch gebied van een zich verenigend Europa?
3. De plaats en taak van Europa in de wereld.
 - a. Is een Atlantische eenwording mogelijk en wenselijk?
 - b. Heeft een Verenigd Europa een verantwoordelijkheid ten opzichte van de overzeese gebiedsdelen van de deelnemende landen?
 - c. Welke houding dient Europa aan te nemen ten opzichte van de in opkomst zijnde gebieden in de wereld?

Al met al geen gemakkelijke kluit, maar een, die wel alleszins de moeite waard is, misschien ook voor sommige clubs, om er eens flink de tanden in te zetten.

*** Vanzelfsprekend of niet?

Het zal wel zó zijn, dat degenen, die het bandje van Nederlandsche Gedachten afschuiven en er even voor gaan zitten, om ons blad te lezen — het zal wel zó wezen, dat deze mensen ook wat je noemt „geheid A.R.” zijn. Zulke mensen zeggen zonder aarzelen, wanneer hun gevraagd wordt, bij welke politieke partij zij horen: „A.R. natuurlijk”.

Dat schijnt een verkeerd antwoord te zijn. Je komt n.l. zo nu en dan mensen tegen — vooral jongeren —, die tegen dat vanzelfsprekende juist het grootste bezwaar hebben.

Ze zijn lid van een bepaalde kerk, ze doen actief mee aan het kerkelijke jeugdwerk. Er is nog veel meer goeds van ze te zeggen. Maar wanneer je met hen over de politiek begint.....

O zeker, ze stemmen wel A.R., wanneer ze stemgerechtigd zijn. Daar zit het 'm ook niet. Maar ze raken in vlam, wanneer je zo naïef bent om zonder meer te veronderstellen, dat ze ongetwijfeld A.R. zijn. Dat vanzelfsprekende, dat stuit hen tegen de borst. Daar worden ze kriebelig van.

Wat hiervan te zeggen? Wel, er zit, dunkt me, iets goeds in. De ouderen hebben hun christelijke organisaties niet cadeau gekregen. Zij hebben ervoor moeten vechten, zij hebben ze zelf op moeten bouwen. Zij hebben de noodzaak ervan aan den lijve gevoeld.

Wij, jongeren, hebben die strijd niet meegemaakt. Het is een stukje historie geworden. En in het leven van vandaag worden we op een goede dag met al die organisaties geconfronteerd. Wat moeten we ermee?

Ik geloof, dat we in tweeërlei vorm het vanzelfsprekende mogen en moeten handhaven.

Er is een vanzelfsprekendheid „op het eerste gezicht”. Je bent lid van een kerk, dat wil zeggen: deel van de gemeente van Christus. Dat ben je radicaal, in heel je leven dus. Ook in je werk, op sociaal terrein; ook in de politiek. Zoek je dat dan niet in de eerste plaats daar, waar anderen precies zo hun Christen-zijn willen beleven? Daar zijn mensen bezig, met vallen en opstaan, hun weg te zoeken, zoals de Bijbel hen wijst. Dat is geen eenvoudige zaak, maar ze proberen het. Samen, ja vooral samen.

Daar horen we bij, daar doen we aan mee. Ook al zijn er bezwaren en al is er critiek mogelijk. Boven de critiek gaat hier de solidariteit. Daarom: vanzelfsprekend. Om zo te zeggen net zo vanzelfsprekend als men van bruiloftsgasten mag verwachten, dat ze meehelpen dat

een blijde, plezierige stemming heerst op het feest.

Is dat kuddegeest? Dat wordt het, als het hierbij blijft. Maar vers twee is, dat je je het „waarom” ervan bewust maakt. Daar is wat kennis van de historie voor nodig en daarvoor moet je de dingen van vandaag kennen en beleven. Dan kom je tot een tweede vanzelfsprekendheid, niet op het eerste gezicht, maar gefundeerd.

Maar zet de zaak niet op z'n kop. Wees solidair met hen, met wie je je geestelijk verbonden weet.

*** Niet onfeilbaar

Laten we intussen niet eenzijdig worden. We zullen de hand ook in eigen boezem steken.

De kritische instelling van de mensen, waarover we het hierboven hadden, hangt wellicht wel samen met een hebberigheid van ons, die gemakkelijk tot een onhebbelijkheid kan worden. Dit, dat we zo licht de neiging hebben, alles wat de A.R. partij doet en zelfs ooit gedaan heeft te prijzen. Alsof ze het nooit eens mis gehad heeft.

Het is voor een mens niet zo moeilijk in het algemeen te belijden, dat hij zondig is, dat zijn inzicht onvolkomen en zijn krachten beperkt zijn. Maar het is moeilijker dit in een concreet geval te erkennen. Voor een politieke partij, die voortdurend in de strijd staat, is dat zeker niet minder moeilijk.

Het is niet zo'n toer, aan te tonen, dat van onze politiek door onze tegenstanders niet zelden een verwrongen beeld gegeven wordt. Van wat de A.R. vroeger gewild en gedaan heeft geeft men een caricatuur in plaats van de werkelijkheid. Men hoort van onze mensen soms vragen, die alleen maar op zulk een caricatuur-propaganda van anderen kunnen berusten. Zulk een nonsens komt men niet tegen! Zulke vragen, waarachter een afgrond van onwetendheid gaapt, prikkelen vanzelf tot een mals antwoord.

Maar toch: wie te veel wil bewijzen, die bewijst niets. En met name wat kritische jongeren irriteert men uitermate door hen een beleid zonder fouten te tekenen. Dat geloven ze eenvoudig niet.

We moeten onze voorgangers niet verloochenen. Daar hebben we geen behoefte aan. Ze streeden hun strijd „rouw en met ere” — „het volk ten baat”.

Maar we moeten ook niet heel de last van de verantwoordelijkheid van al wat tussen 1900 en 1940 gedaan is voortdurend op onze schouders meedragen. A.R. politiek is geen handel in oude plunje.

Het beste, wat we brengen kunnen, is een frisse, op de toekomst gerichte politiek. De ontwikkeling van de samenleving onderkennen en deze ontwikkeling beïnvloeden, ja, daaraan leiding geven vanuit ons A.R. beginsel. Met het risico, dat we het ook wel eens mis zullen hebben. Want alleen waar niet gewerkt wordt, worden geen fouten gemaakt.

Maar dan is het leven geweken.

Een hemdsmouw in het jaar

G. J. H. GRIFFIOEN

De Februari-actie is overal in volle gang. Vergaderingen worden belegd, clubs worden opgericht, huisbezoek wordt gedaan: het zoemt overal van activiteit.

Nu moeten we er echter voor zorgen, dat dit niet een opflakkerend vuurtje is, dat na Februari weer dooft.

„Elke dag een draadje is een hemdsmouw in het jaar”, zo luidt een oud spreekwoord. Laten we dat ook bij ons Arjos-werk voor ogen houden.

Een club oprichten gaat betrekkelijk eenvoudig. Maar een club goed doen functionneren en enthousiast doen werken, dat is moeilijker. En toch gaat het om het laatste!

Het betekent cellen, kernen vormen, die in ons volk gaan werken, overtuigen en werven.

Het gaat ons om de omzetting van de volksgeest, het omzetten van de denkrichting van ons volk.

Dit betekent een voortdurend appél op ons volk om te buigen voor het

Evangelie, dat ook voor de staatkundige vragen alleen de oplossing kan bieden.

Dit vraagt van ons, naast liefde en enthousiasme, óók volharding. Volharden bij het ideaal! Als we getrouw steeds ons gewone werk verrichten van studie en vorming, dan werpt dit later rijke vruchten af. Dan krijgen we bezielde en onderlegde mensen. Dat betekent steun voor onze partij en baat voor ons volk!

De verkiezingen van 1956 komen in zicht. Indien we straks daarbij goed beslagen ten ijs willen komen, dan betekent dat: nu aan de slag gaan!

Laten we afspreken, dat we van nu af aan, voor zover we dit nog niet deden, elke dag ons draadje zullen breien, opdat we straks met een degelijke Oud-Hollandse hemdsmouw voor de dag kunnen komen.

Een hemdsmouw, die straks in de hitte van de verkiezingsstrijd een onmisbaar bestanddeel van onze uitrusting zal blijken te zijn!

Het Kaderorgaan

Een van de redenen waarom het contactorgaan aan al onze leden wordt toegezonden is dat zij daardoor ook in contact worden gebracht met ons kaderorgaan en dat zij zich op dat kaderorgaan zullen abonneren voor f 3.— per jaar.

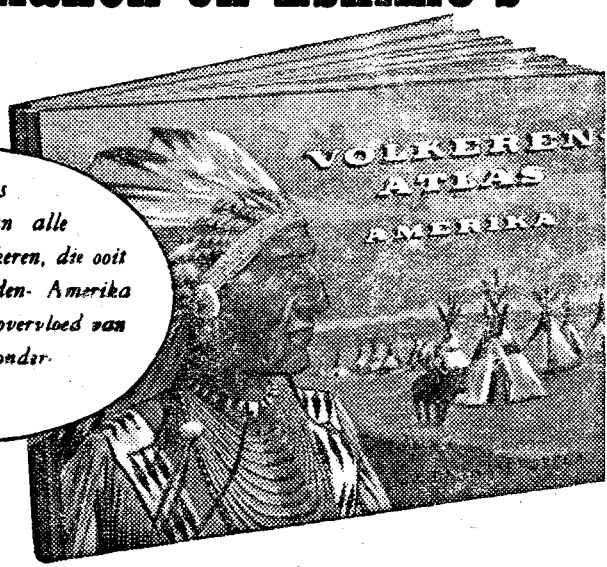
Het contactorgaan is voor een meelevend Antirevolutionair n.l. niet voldoende. De aard en het karakter van dit blad laat niet toe dat daarin op bevredigende wijze voorlichting wordt gegeven. En wanneer over gebrek aan voorlichting wordt geklaagd is dit veelal daaraan te wijten dat men niet op het kaderorgaan is geabonneerd. Want dit kaderorgaan geeft die voorlichting wel. De inhoud in het eerste nummer van dit jaar was als volgt:

1. Het moreel der locale leiders", waarin de bestuursleden met name worden aangespoord de zaken van de kiesvereniging op goede wijze te behartigen.
2. „C.H.U. reacties op het reorganisatierapport", een serie van 3 interessante artikelen van de heer A. J. van Dulst waarin de heren Schmal, Tilanus en van Bruggen hun mening over dit rapport ten beste geven.
3. „De loongrenzen bij de sociale verzekering" — waarover de laatste tijd nog al het een en ander te doen is geweest.
4. Het leven begint bij 40" — eveneens van de hand van de heer A. Stapelkamp, en eveneens de actuele kwestie behandelend van de oudere werkozen.
5. „Wet Maatschappelijke Zorg" waarin Dr J. W. Noteboom een leerzame beschouwing geeft over de wijzigingen die worden voorgesteld in de huidige Armenwet.
6. „Ds E. H. Broekstra" een der oude voortrekkers, die van ons heenging en over wie de heer A. Warnaar Jr. een artikel schreef.
7. „Hoe leven werken en wonen onze landarbeiders" van de hand van de heer J. Schipper, naar aanleiding van het onlangs daarover verschenen rapport.
8. Uit het parlement" — de altijd levendige en actuele rubriek die gevuld wordt door een onzer parlementaire redacteurs, de heer S. J. Jonker.
9. „De Landbouwpolitiek in de crisis" is een zeer oriënterend artikel van de heer Drs A. R. van Nes, die op dat terrein zeer deskundig is.
10. „Uit krant en periodiek" is altijd zeer interessant. Ditmaal in het bijzonder handelend over de houding van de P.v.d.A. ten aanzien van Nieuw-Guinea.

Een meelevend en actief Antirevolutionair kan daarom niet zonder het kaderblad. Hij moet dat wel lezen om op de hoogte te zijn met de gang van zaken om zich een oordeel te kunnen vormen over de praktische politiek en, als hij bestuurslid is, leiding te geven aan zijn kiesvereniging. Laten wij dus minder klagen over gebrek aan voorlichting maar gebruik maken van de mogelijkheden die er zijn. En daarom — vul nevenstaand formulier in en zendt het naar het bureau Centraal Comité — Dr Kuyperstraat 3, Den Haag.

Van Indianen en Eskimo's

*Van Inca's
en Azteken, van alle
stammen, rassen en volkeren, die ooit
Noord-, Zuid- of Midden-Amerika
bevolkten, vindt U een overvloed van
interessante bijzonder-
heden in*

het nieuwe Faam album
"De volkerenalbum van Amerika"
Boeiend geschreven, wetenschappelijk verantwoord, een aanwinst voor het hele gezin. Prijs slechts f 2.—. Bestel het omgaand bij Faam Breda (giro 6192).

120 prachtige kleurenplaatjes
illustreren het album op waarlijk schitterende wijze. U krijgt deze plaatjes gratis bij alle rollen Faam pepermunt, Caramella, Fruitbowl, Zohota en ijs-pepermunt.

Hierlangs afknippen

Ondergetekende geeft zich hierbij op als abonné op
NEDERLANDSCHE GEDACHTEN
met ingang van heden. Tegen de prijs van f 3.— per jaar.

Naam :

Adres :

Plaats :

Handtekening :

BOERHAAVE

VAN 1907

Heemskerckstraat 11 - 's-Gravenhage
Telefoon 33 09 05

DE aangewezen Verzekering-Maatschappij
ONGEVALLEN
ZIEKENHUISVERPLEGING - OPERATIE
WEKELIJKSE UITKERING BIJ ZIEKTE
VRAAGT PROSPECTUS!

SERRES EN WARENHUIZENBOUW

N.V. AANNEMERSBEDRIJF

Boers en Vrijland

Kantoor: Molenstraat, 's-Gravenzande, tel. K 1748-538 en 738

N.V. Houthandel ARENDSSEN

Luttekepoortstraat 52

Telefoon K 3410-2109 — Harderwijk

W. KWAKKELSTEIN N.V.

Opgericht 1886

VLAARDINGEN

Telefoon 3146

Groothandel in haring en bokking

IMPORT

EXPORT

„Parley” wol
voor al uw breiwerk
Parley's Wolspinnerijen - Leiden

PONTIAC HORLOGES

SIEBEL

DEN HAAG - ROTTERDAM - AMSTERDAM

LANGE POTEN 11 N. BINNENWEG 227 KALVERSTRAAT 123

M. C. van Staaveren - Aalsmeer

Specialiteit in

Telefoon 715

ANJERSTEEKEN - FREESIAZADEN

Nederlands fijnste margarine is en blijft

ZOETERMEER'S ROEM

Firma Gebr. v. d. Spek — Zoetermeer

FIRMA BLAAK

Boot- en sloepenbouwerij

HOOGZAND

N.V. R.H.I.W.A., ROTTERDAM

BERGSTRAAAT 6-16 - TELEFOON 82800 (5 lijnen)

**Aluminium-platen,
-profielen, -strippen**

J. DE VRIES

Commissionair in effecten

O.Z. Achterburgwal 173 - Tel. 47126

Prive Olympiakade 60 - Tel. 94152

AMSTERDAM

H. Dorsman - Zwijndrecht

Telefoon 6576 (K 1850)

Asbestcementproducten

Gespecialiseerd in het aanbrengen van asbestgolfplaten
op daken

AANNEMERSBEDRIJF

☆ Handel in rijsmaterialen, riet en teen

☆ Rietmattenfabriek

☆ Hoepelmakerijen

GEBRS. HAKKERS

WERKENDAM

Telefoon 14

C. Lind & Zoon Ao. 1826

KASSIERS EN COMMISSIONAIRES IN EFFECTEN

KEIZERSGRACHT 564 - AMSTERDAM

Telefoon 41154, 31369, 34213, 30214

Effectenbeurs Nis 8. Tel. 49328 en 46640

Administratie van Vermogens - Effectenzaken - Verzekeringen

Bouw- en
Aannemingsbedrijf

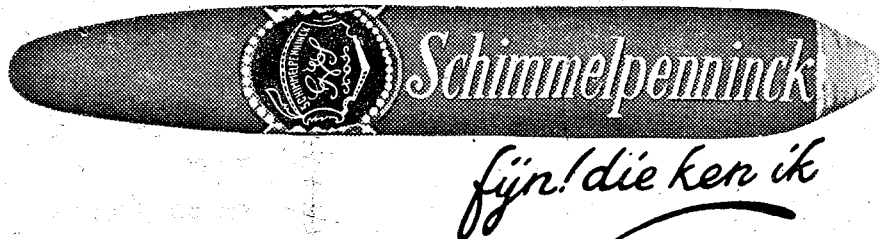
**W. Boersma
& Zoon**

Burg. Patijnlaan 124

Telefoon K 3404—

4048 - 4358 - 3158

ZEIST

Wees zuinig met Uw **GELD**
koop bij
WESTERVELD

drogisterijen
DE CONCURRENT
WESTERVELD
 FILIALEN DOOR GEHEEL AMSTERDAM

OP ALLE ARTIKELEN
 ONTVANGT U EEN
 KORTING VAN **3%** ...
 WANT VOOR 10 AAN
 CASSABONS WORDT
 30% TERUGBETAALD
 Uitgez. Bomec art.

Uitg. Bomec-art.

**KLEDING VOOR
 HET HELE GEZIN**

Wieringa

DE ZAAK MET SMAAK

DAMES-, HEREN- EN KINDERKLEDING
 ZWOLLE — APELDOORN — AMERSFOORT

C.V. Scheepswerf en Gashouderbouw

Jonker & Stans

HENDRIK-IDO-AMBACHT - HOLLAND

Werf voor de bouw, ombouw en reparatie van alle soorten schepen

Telefoon H. I. Ambacht 241 (K 1858)

**N.V. INTERNATIONALE
 FRUIT MAATSCHAPPIJ
 ROTTERDAM**

Uw kat eet graag goed
 Uw kat eet graag lekker
 Uw kat eet graag Felix

A. VINGERLING EN ZN - GOUDA

HOUT- EN HEIPALENHANDEL
 ZAGERIJ EN SCHAVERIJ

J. DEN HAENSTRAAT 25 — TEL. K. 1820—2182

Firma C. Vermeer & Zoon's

FABRIEKEN VOOR GEBOGEN HOUT
 Telefoon K 1894-1230 - Ouderkerk a/d IJssel
 RONDE EN OVALE TAFELRANDEN

Gebogen regels voor stoelen en fauteuils, armleggers, kappen, regels, stijlen enz.

BONGERS WAGENINGEN

Verhuizingen - Verpakkingen - Meubelopslag
 Intern. Autotransp. Zweden, Zwitserland enz.

Tel. 2725 - Law. Allée 88

PIANO'S VLEUGELS
GOLDSCHMEDING
 RAADHUISSTRAAT 48-50, AMSTERDAM
 RDAM-H'SUM-HAARLEM-KAMPEN-GOES

**Firma
 Andr. Visser
 Steenwijk**

Tuin- en Bloemzaden
 Landbouwzaden
 Pootaardappelen

GEILLUSTREERDE PRIJS-
 COURANT GRATIS OP
 AANVRAAG

Handelsmerk

Import, export en transito van en naar alle werelddelen

*Vraagt uw winkelier naar onze
 Spaanse sinaasappelen, gestempeld
 FIDES
 waarborg voor prima kwaliteit
 en sapgehalte!*

NEDERLANDSCHE GEDACHTEN

K A D E R N U M M E R

	— De eerlijke winst op tafel
Dr A. VEERMAN	Onze naam
H. ALGRA	Bevrijdingsdag
	— Wat wil de Anti-revolutionair?
Prof. Mr W. RIP	Twee vragen aan Prof. Banning
SJ. JONKER	Uit het parlement
	— Sprekersorganisaties en documentatiedienst
Mr C. PIJL HOGEWEG	Enige opmerkingen naar aanleiding van eventuele uitbreiding van het aantal leden der Tweede Kamer
JAC. S. HOEK	Griezelige situatie rondom Formosa
A. W. BIEWENGA	Samenwerking op sociaal en economisch terrein
Ds D. BIESMA	Christelijke samenwerking
Drs A. R. VAN NES	De landbouwpolitiek in de crisis
A. R. DE KWAADSTENIET	Uit krant en periodiek
	— De vaart der Arjos
C. D. VAN OOSTEN	Kuyper en Lohman in de ogen van de notenkraaker
	— Een gelukwens
	— Toogdag Drentse Arjos
G. J. H. GRIFFIOEN	Vrede of oorlog
	— Europese samenwerking
	— A. S. Talma

OFFICIEEL ORGAAN TEN DIENSTE VAN DE ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ,
HAAR PROPAGANDA- EN HAAR JONGEREN STUDIECLUBS

Ouders, Verloofden en Familie van Militairen

Laat hen toch naar huis komen en wel gratis met de trein op

HOBACA REISBONNEN

Verkrijgbaar vrijwel in elke plaats in 26 branches bij al Uw aankopen.

Spaar Hobocareisbonnen, waarbij de militairen voor het halve kilometer-aantal reizen.

Hobocareisbonnenbureau, Heemraadssingel 245, Rotterdam, Telefoon K 1800 - 31839 - 33391.

F a. FERNHOUT

Handel in WEGEN- EN WATERBOUW-MATERIALEN, OP- EN OVERSLAGBEDRIJF, SCHEEPSBEVRACHTING

ZWOLLE, tel. 3477 b.g.g. 5358
EMMELOORD, tel. 144 b.g.g. 130

INGWERSEN & CO

EFFECTEN AMSTERDAM
Coupons en Administratiën KEIZERSGRACHT 382
Alle Assurantie-zaken Telefoon 32121
Levensverzekeringen
en Lijfrenten Speciale afdelingen voor
PROTESTANTS KERKELIJKE LENINGEN

SLOOPSCHEPEN

Voor Uw sloopschepen is het adres

Firma Wed. O. D. Heuvelman

Telefoon 369 - KRIMPEN a.d. IJSSEL

n.v. Scheepsbouwwerf v/h

Firma A. Lanser

Sliedrecht - Holland

C. Lind & Zoon Ao. 1826

KASSIERS EN COMMISSIONAIRES IN EFFECTEN
KEIZERSGRACHT 564 - AMSTERDAM

Telefoon 41154, 31369, 34213, 30214
Effectenbeurs Nis 8, Tel. 49328 en 46640

Administratie van Vermogens - Effectenzaken - Verzekeringen

BRINKERS'

ROOMBOTER
MARGARINE
SPIJSVETTEN
SPIJSOLIE

FABRIEKEN

ZOETERMEER
Tel. nr 12 (4 lijnen)

INNEMEE & ZOON N.V. BEGRAFENIS-TRANSPORT

DEN HAAG HAARLEM DELFT
Tel. 115940 Tel. 10441 Tel. 1642

Onmiddellijk ter plaatse te ontbieden

Fa. C. A. MOSTERT & ZONEN

Internationale meubeltransport
Ruime bergplaatsen voor inboedels
Gesloten wagens tot 15 ton
Autodiensten 2 X per dag:
Leiden - Delft - Schiedam - Rotterdam v.v.
Autodiensten:
Leiden - Den Haag - Dordrecht - Breda -
Rijen - Dongen - Oosterhout - Tilburg -
Eindhoven - Helmond v.v.

LEIDEN
Hooigracht 105a
Tel. 22085-21496

Constructiewerkplaats „BAILY”

Nieuw-Lekkerland
Telefoon 36

Gespecialiseerd in
Staalconstructies
voor gebouwen

P. ZEEUW J z n

ROTTERDAM-O. — VOORSCHOTERLAAN 51
Tel. 20213 - 22543. Na zes uur: Tel. 22543 - 26977

GRANEN - VEEKOEKEN
GEDROOGDE PULP

Lid van de Rotterdamse vereniging voor de termijnhandel in granen.

TURNARTIKELN

MEUBELINDUSTRIE ROTHUIZEN N.V. - HEELSUM

NEDERLANDSCHE

KADERNUMMER

GEDACHTEN

OFFICIEEL ORGAAN TEN DIENSTE VAN DE
ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ, HAAR PROPAGANDA- EN HAAR JONGEREN-STUDIECLUBS

Redactie: T. Onossen, A. R. de Kwaadsteniet, Dr A. Veerman,
Mr Dr E. P. Verkerk, R. Gosker (Secretaris).

Redactie-adres: Bureau Centraal Comité, Dr Kuyperstraat 3, Den Haag. Telefoon 115935.

Administratie-adres: Dr Kuyperstraat 3, Den Haag. Telefoon 115935.
Giro 89673 ten name van de Anti-revolutionaire Partij.

Advertentie-adm.: Veursestraat 173, Leidschendam.

11e Jaargang no. 3 en 4
28 Maart 1955

Verschijnt 15 maal
per jaar

Prijs per abonnement
f 3.— per jaar

De eerlijke vuist op tafel

Het nummer van Burgerrecht van 12 Februari j.l. bevatte een artikel, naar aanleiding waarvan het dagblad Trouw op 16 Februari d.a.v., in de bekende rechterbovenhoek, onder de titel „Profanatie” het volgende schreef.

„Er zijn nog altijd christenen, die menen dat zij het weekblad Burgerrecht kunnen steunen door er in te schrijven. Er zijn anderen, die menen dat zij het tot hun lering en stichting kunnen lezen. Wij denken dat zij er nu toch allemaal wel anders over zullen gaan denken, wanneer zij van het op bladzijde 9 van het laatst verschenen nummer staande godslasterlijk stuk hebben kennis genomen, waarin het gebed, psalm 23, een kerklied en een nieuw testamentische zegenbede op meer dan ergerlijke wijze werden gepersifleerd”.

Dit was een stukje in de rechterbovenhoek van Trouw. In die rechterbovenhoek wordt steeds in enkele zinnen, zo kort en bondig mogelijk iets beweerd. Nu eens wordt eenvoudig een feit geconstateerd, dan wordt een waarschuwing gegeven, soms wordt een klap uitgedeeld. Maar ieder weet, dat deze tot een paar zinnen samengebalde uitspraken op een bepaalde wijze moeten worden gewaardeerd, hetgeen een zekere soepelheid van geest veronderstelt.

De scherpe reactie van het dagblad „Trouw” is voor Dr Hommes aanleiding geweest om naar de pen te grijpen en in een open brief een fel requisitoir te nemen tegen de redactie van „Trouw” en een aandoenlijk pleit te voeren voor „Burgerrecht”.

Daar zit een merkwaardige kant aan. Want zakelijk is Dr Hommes het met Trouw eens. Dr Hommes constateert immers, dat de anders zo uitnemende redactie van Burgerrecht „hier heeft gefaald” en hij verklaart, „het is jammer dat het gebeurd is”. Zijn verwijt is dus wat minzamer van toon maar is zakelijk hetzelfde als dat van „Trouw”. Het merkwaardige is nu, dat niet de misgreep van Burgerrecht maar dat de niet malse reactie van Trouw daarop voor Dr Hommes aanleiding is een felle aanval te doen op het redactioneel beleid van Trouw in het algemeen en, zij het niet met zoveel woorden gezegd, op het politiek beleid van

de Anti-Revolutionaire Partij. Wij vragen ons af of het maar niet beter geweest zou zijn een ander moment te kiezen voor deze hartekreet.

In de tweede plaats is de wijze van handelen niet bijster gelukkig. Een open brief wordt gericht aan de redactie van „Trouw” met aan het slot de mededeling „Ik verwacht van u dat u mijn artikel opneemt en deel u meteen mede, dat ik het ook elders publiceert”. Uiteraard heeft Trouw dit stuk niet opgenomen. Dit is zonder meer zelfsprekend. Niet één redactie, van welke courant ook, zou dit hebben gedaan. Dit gaat inderdaad te ver. Het zou overigens voor de redactie van Burgerrecht van goede smaak en van behoorlijke persmanieren hebben getuigd, wanneer ook zij dit stuk niet in deze vorm had opgenomen. Natuurlijk mag Burgerrecht zich verweren tegen de scherpe reactie van Trouw. En wanneer Dr Hommes meent het vóór Burgerrecht en tégen Trouw te moeten opnemen, dan staat het hem vrij dit te doen in de kolommen van Burgerrecht. Maar het is in strijd met de journalistische zede om dit te doen in deze vorm en op deze wijze.

In de derde plaats moet ons de opmerking van het hart, dat Dr Hommes toch wel wat al te hard van stapel loopt. „Ik vraag u, redactie”, zo schrijft Dr Hommes „waar wilt u heen met de christelijke vrijheid tegenover de mondige en in doorsnee zeer ontwikkelde lezers van Burgerrecht”.

In hetzelfde nummer van Burgerrecht, waarin het artikel van Dr Hommes is opgenomen, komt een artikel voor „Feest op hoog niveau”. Dat handelt over de plannen voor de 5 Mei-herdenking. Daaromtrent bestaan bij de Regering bepaalde voornemens. De zaak laten wij daar. Het gaat ons in dit verband om de „in doorsnee ontwikkelde lezers van Burgerrecht”. Die worden op het volgende getraceerd:

„Kom nou,

Laten wij het eerlijk bekennen: wij zijn onverbloemde voorstanders van de leut en van de feestneuzen. Wij behoren niet tot de culturele hoogvliegers, die datgene waarin het volk behagen scheidt, als inferieur afwijzen. We lezen wel graag een goed boek en we beluisteren ook graag een goed concert, zoals wij ook graag een goed toneelstuk zien.

Maar verder zijn we ook jongens-van-de-gestampde-pot. We kunnen echt nog wel behagen scheppen in feestneuzen en in de gewone lol van het gewone volk.

We vinden al dat gedoe om ons volk op kunstmatige wijze te verheffen pure onzin.

Wij hebben een weerzin tegen al die op lintjes beluste heren in pandjesjassen, die ons volk tot Hoger Leven wilen inspireren, terwijl men in hun huizen slechts old finish en allerhand kitsch aantreft."

„Maar al dat schijnheilig gedoe, dat nu wordt opgebouwd, rondom de viering van de 5de Mei, dat steekt ons als walging in de keel. Laat ons volk feestvieren, zoals het dat zelf wil. Laat de lol vrij spel. Vrijbaan voor de feestneuzen. En al de volksverheffers een glaasje Vichy”.

Over „walging” gesproken. En dat voor de in doorsnee ontwikkelde lezers van Burgerrecht.

Wij zijn met Trouw van oordeel, dat Burgerrecht voor onze kringen niet kan worden aanbevolen. Niet omdat in dit fameuze blad andere meningen worden verkondigd dan in Trouw, maar om de doodeenvoudige reden, dat het voorlichting geeft op een wijze, die voor ons als christenmensen onaanvaardbaar is.

En nu de inhoud van het artikel van Dr Hommes.

Dat is een andere kwestie!

Daaraan moet aandacht worden gegeven.

Die inhoud laat zich als volgt samenvatten.

1e. Dr Hommes heeft tot nu toe gezwegen. Hij was te druk met andere werkzaamheden bezet om zich met de politiek te bemoeien. Bovendien wordt men toch altijd met een kluitje in het riet gestuurd. En een Gereformeerd predikant is bij de Anti-Revolutionaire Partij niet in tel.

2. Trouw wenst een journalistisch episcopaat en zwijgt de voortreffelijke, de zeer deskundige en de zeer ter zake zijnde artikelen van de uitstekende redactie van Burgerrecht dood.

3e. Wij moeten radicaal met de samenwerking (P.v.d.A.) breken en ons verzetten tegen het bedwelmend Staats-socialisme. Waarom bij ons geen felle onverbiddelijke strijd tegen de nu jarenlange socialistische Belastingpolitiek?

4e. Waarom wordt geen critiek geleverd op de woningpolitiek en waarom worden door Trouw die loonrondes als een gewillige schildknaap van het C.N.V. in al haar heerlijkheid verdedigd?

5e. Een vrij scherpe aanval wordt gedaan op het C.N.V. en op de Anti-Revolutionaire ministers, die deel uitmaken van het kabinet.

6e. Dr Hommes heeft tot nog toe Anti-Revolutionair gestemd, maar het is in de toekomst niet uitgesloten dat hij niet meer Anti-Revolutionair stemt.

Het artikel eindigt als volgt :

„Het wordt hoog tijd dat wij èn tegenover het gevaarlijke socialisme èn tegenover elkander een eerlijke vuist op tafel leggen en zo bij het licht van Gods Woord vandaag worstelen om de rechte christelijke politiek. Door zo te doen, komt er trouwens ook weer een heilige spanning onder ons en mogen we onder Gods Zegen hopen, dat op het punt van het beginsel de snaren van het politiek instrument strak en zuiver gespannen blijven”.

Afgezien nu van de wijze waarop Dr Hommes deze zaken aan de orde stelt moet de uitdaging worden aanvaard. Wij nemen aan dat Trouw ook zelf wel op de zakelijke critiek zal ingaan. In het volgende nummer van Nederlandsche Gedachten komen wij op de critiek terug voorzover het betreft het politiek beleid van de Anti-Revolutionaire Partij.

De eerlijke vuist op tafel !

Accoord !

Want deze zaken moeten worden doorgesproken.

Daar zijn we het over eens !

Ds Fokkema schrijft ons:

In het Januari-nummer van Nederlandsche Gedachten komt op blz. 20 een stukje voor onder het hoofd „Zondagsrust en Zondagsheiliging”, dat handelt over een onlangs hier in Ede opgerichte vereniging, die zou staan op interkerkelijke grondslag en die zich buiten elke politieke richting zou houden. Aan het slot is vermeld de naam van zekere van Prooyen, die als secretaris optreedt en aan wie men ook zijn geldelijke bijdrage kan zenden.

Ik heb mij de moeite getroost omstandig naar een en ander te informeren, omdat alles mij een beetje verdacht voorkwam. De Heer van Prooyen is lid van de Gemeenteraad van Ede voor de S.G.P. en berijdt bij elke gelegenheid die zich voordoet zijn bekende stokpaardje.

Deze man heeft slechts enkele kerkelijke instanties benaderd, n.l. de Kerkeraad der Ned. Hervormde Gemeente, alsmede die van de Chr. Gereformeerde Kerk. Beide, de ambities van de Heer van Prooyen kennende, hebben hun medewerking geweigerd, omdat zij hem geen politieke munt willen laten slaan uit hun beoefeningen.

Niet geraadpleegd zijn: de Gereformeerde Kerk, de Gereformeerde Kerk naar art. 31 K.O., de Evangelisch Lutherse Kerk en die hier voordoet zijn bekende Evangelisatie.

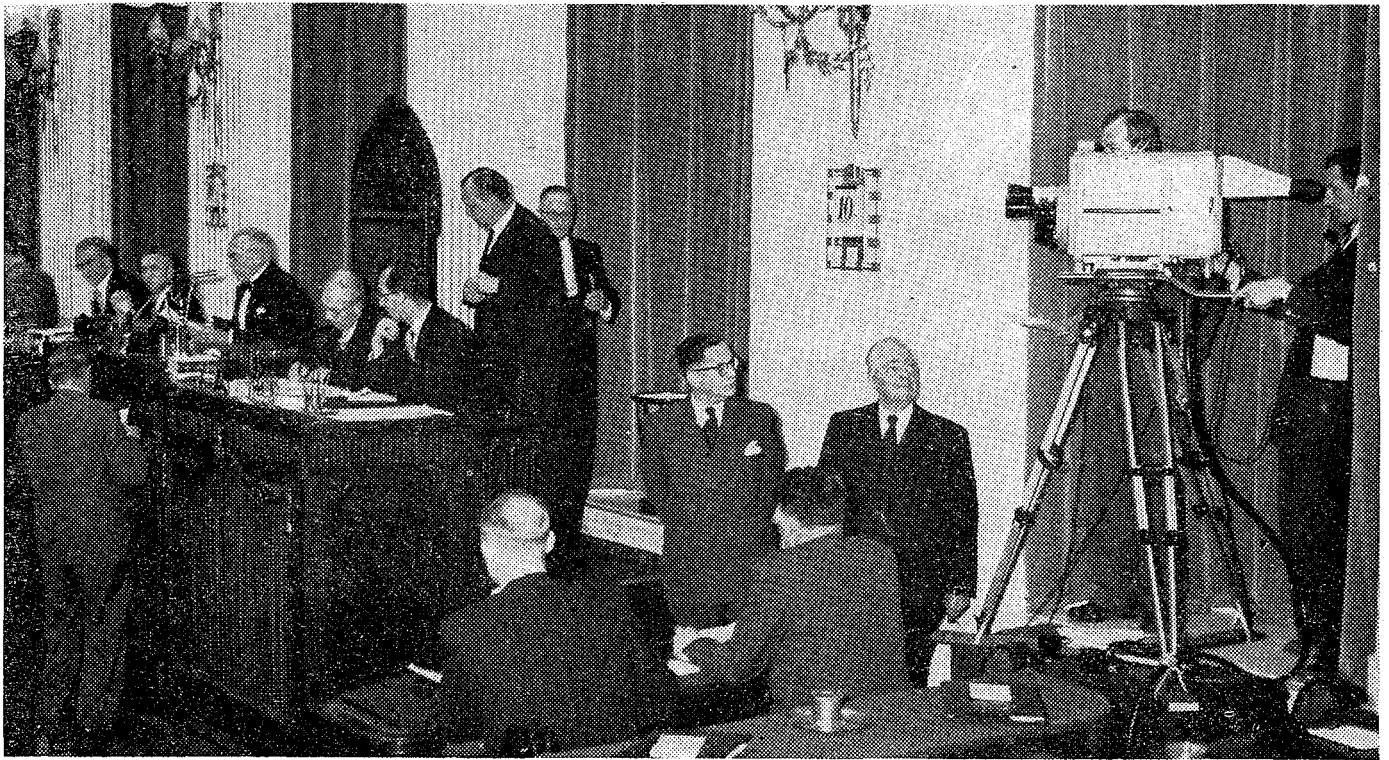
Wanneer dus de Heer van Prooyen zijn vereniging aankondigt als interkerkelijk, dan is dit wel heel erg beperkt gehouden. Hij zondert tenminste van die interkerkelijkheid een belangrijk groot deel uit. En wanneer hij zegt, dat deze vereniging zich buiten elke politieke richting houdt, dan moet ik hem dit betwisten gezien de opzet. Het ligt er zo dik op, dat namens de Kerkeraad der Ned. Hervormde Gemeente hem gezegd is, dat waar zijn actie druipet van politiek, hij op de medewerking van deze Kerkeraad niet moest rekenen. Op ongeveer dezelfde wijze reageerde de Kerkeraad der Chr. Gereformeerde Kerk ter plaatse.

Men zij dus gewaarschuwd en ga niet in op de uitnodiging des Heren van Prooyen, lid van zijn vereniging te worden.

Tot slot moge ik nog opmerken, dat de Heer van Prooyen na de scheuring in de Gereformeerde Gemeente, momenteel van geen enkele Kerk lid is.

FAAM
PEPERMUNT

De televisie in de Tweede Kamer.

Onze naam

Dr A. Veerman

Onze naam is in discussie. Als ik mag afgaan op eigen ervaring en die van enkele anderen: „zomaar”, d.w.z. van onder op, zonder dat het punt door enige instantie of door enig orgaan opzettelijk aan de orde gesteld is.

Het enige, wat men in dit opzicht zou kunnen noemen, is een zin in het rapport van de reorganisatiecommissie, waarin terloops iets van de naam van onze partij gezegd wordt: „Het winkelmeisje achter de toonbank kan de naam nauwelijks uitspreken en breekt haar tong er over.” Maar het gaat de commissie daar alleen om de onbekendheid van onze partij bij de grote massa. En wanneer de commissie in dit zelfde verband zegt, dat voor velen in het land de begrippen Antirevolutionair en reactionair identiek zijn, dan bedoelt ze daarmee evenmin een gevolg van de naam aan te geven, maar dan ziet ze als oorzaak de socialistische karikatuur-propaganda.

Dus niet „van boven af”. Dat is ook volkomen begrijpelijk. Want wie door een voortdurende werkzaamheid aan onze partij zich zeer nauw verbonden voelt, die heeft zeker de naam van onze partij leren verstaan in zijn mooie betekenis. Voor hem straalt ook de positieve betekenis er onmiddellijk door heen. Hij heeft er voor zich zelf niet de minste behoefte aan, deze veelzeggende naam te veranderen.

Ja, het is zelfs volkomen begrijpelijk, dat wie over verandering van die naam spreekt bij niet weinigen juist van de meest meelevendsten volkomen tegen de haren in strijkt. De eerste reactie van velen is dus: geen sprake van.

Toch zijn er een paar overwegingen, die er toe kunnen leiden, de zaak hiermee niet af te doen.

Daar is in de eerste plaats het nuchtere feit, dat wij in de loop der historie de helft van onze naam zijn kwijtgeraakt. Wij zijn begonnen als „de antirevolutionaire of christelijk-historische richting.” Op papier en naar de bedoeling zijn we het nog. Het staat nog in ons Program van Beginselen. Ook de commissie, die een herziening van de eerste artikelen daarvan voorbereidde, handhaafde deze tweeledige naam. Maar de praktijk is, dat het tweede deel van die naam alleen voor inwendig gebruik is. Gebruik naar buiten als gangbare aanduiding is praktisch uitgesloten door het bestaan van de C.H.U. En hoe verder wij komen af te staan van de negentiende eeuw, des te minder zal de tweeledigheid van de naam levende werkelijkheid zijn voor „het publiek.”

Aan dat publiek moeten wij hierbij in het bijzonder denken. Dat als tweede overweging. Wij kozen onze naam, ook onze dagelijkse „roepnaam”, A.R. dus, in een tijd, dat het politieke bedrijf een zaak was van een vrij beperkte groep. Zonder nu de tegenstelling te overtrekken, zonder dus te beweren, dat er drie-kwart eeuw geleden bij de stemgerechtigden geen misverstand of kwaadwillige misduiding kon bestaan, mag toch aangenomen worden, dat toen voor vriend en vijand de zin van het: A.R. duidelijker kon zijn. Onbewuste of opzettelijke verdraaiing van die betekenis was gemakkelijker te achterhalen en te weerspreken.

„Voor velen in het land zijn de begrippen Antirevolutionair en reactionair identiek”, zegt het reorganisatie-rapport. Hoe zal men dit misverstand, dat toch ook verband kan houden met de negatieve klank van onze naam, kunnen achterhalen en neutraliseren, nu de wet iedereen naar de stembus roept?

„De beweegreden, die er niettemin toe brengt niet zelden aan de naam van „Antirevolutionair” voorkeur te geven,

schuilt hierin, dat hij, naar ons aller onmiddellijk besef, veerkrachtiger en klemmender is", zegt Kuypers, „Zegt iemand u: „Ik ben Antirevolutionair!“, dan weet ge terstond wat ge aan hem hebt. Dan weet ieder direct en duidelijk, dat ge u met kloeke zin, welbewust en zonder schromen, tegenover de thans heersende begrippen plaatst, dat u de lijnen van uw „Christelijk“ en uw „historisch“ ook op politiek en sociaal gebied hebt doorgetrokken.”

Als deze woorden vandaag nog onverminderde kracht, nog dezelfde gelding hebben als in 1878, dan zullen we beslissen van de naam af moeten blijven. Maar de vraag is juist, of onze naam inderdaad nog dit onmiddellijk toesprekende bezit. Niet voor onszelf, maar voor de buitenstaanders, zoals Kuypers juist bedoelt. De vraag is, of vandaag niet sterker accent valt op die andere overweging, die Kuypers in dit verband noemt: „dat er duurzaam meer inhoud ligt in een naam, die positief uw streven uitdrukt, dan in een term, die slechts uitdrukt waartegen ge u keert.”

Een derde overweging komt hierbij. Wanneer wij spreken over „Antirevolutionair of christelijk-historisch“ dan voegen wij daarbij het woord: „richting“ en niet: „partij“. Als wij „partij“ zeggen, dan blijft het bij: „A.R.“. Daar zit een juist element in. Dit n.l., dat niet allen, die tot de Antirevolutionaire of christelijk-historische richting behoren, zijn aangesloten bij of hun stem geven aan de A.R. partij.

Maar er zit ook een gevaarlijke suggestie in deze terminologische onderscheiding. Een suggestie, die in de loop van de tijd de neiging heeft, sterker te worden. Deze n.l., dat de A.R. partij is en bewust wil zijn een bepaalde „factie“ van de A.R. of C.H.-richting. Nogmaals, hier wordt niet beweerd, dat onze partij zelf die verenging wil, maar dat ook al het in de praktijk gegroeide gebruik van de naam bij ons Christenvolk de indruk zou kunnen wekken, dat die enge grenzen er inderdaad zijn. Terwijl het juist andersom is, n.l. dat onze naam (om bovenvermelde aanhaling van Kuypers nog weer te gebruiken) moet aanduiden, dat wij het Christelijk en het historisch op politiek en sociaal terrein willen doortrekken. Dat wil zeggen, dat ieder, die zich in de politiek wil richten naar Gods Woord — dat ieder, die waarlijk Christelijk-historisch is, in onze partij thuis hoort en zich thuis moet voelen.

Mij dunkt, dat bij gezette overweging de naam van onze partij niet zo onaantastbaar is, als zij op het eerste gehoor voor ieder schijnt.

Daar komen intussen zeer nuchtere, maar niettemin zeer belangrijke vragen bij. Is er een positieve naam „beschikbaar“ en is het moment geschikt, om van naam te veranderen? Immers, alleen al op grond van zulke praktische overwegingen zou een verandering uitgesloten kunnen zijn.

Eerst die naam. „Christelijk-Historische Partij“ lijkt moeilijk. Wij behoeven — evenmin als nu — onze pretentie, de christelijk-historische richting te zijn, niet prijs te geven. Maar het gaat hier om een „roepnaam“. C.H.P. naast C.H.U. lijkt praktisch ongewenst.

Wat dan? Christelijk Nationale Partij? „Christelijk-nationaal“ heeft onder ons een goede klank. Maar misschien lijkt C.N.P. te veel op C.P.N.... Misschien ligt het ook te dicht bij wat in de jaren '45 en volgende door ons nagestreefd, maar niet bereikt werd.

Christelijk Sociale Partij lijkt mij ook een zeer sprekende aanduiding. Of... Christelijke Volkspartij, maar die naam is al „bezet“. Maar misschien zou de gedachte, die ergens in een enquête werd gelanceerd (en naar ik meen door drie-kwart van de leden van de kiesvereniging werd gekozen boven „A.R.“) nog de beste zijn Protestants-christelijke Volkspartij.

Zo zou dan in ons program moeten staan: „De Protestants-Christelijke Volkspartij, welke in ons land vertegen-

woordigt de Anti-revolutionaire of Christelijk-Historische richting....”.

En dan het moment, waarop. Zeker, 1945 zou een gunstig tijdstip geweest zijn. Maar in afwachting van een beoogde fusie had het weinig zin. Intussen kan ons duidelijk geworden zijn, dat zulk een fusie menselijkerwijs gesproken vooral nog niet binnen de grens der redelijke mogelijkheden ligt. Daarop behoeven we nu dus niet te wachten. Dan zou de komende reorganisatie een gunstig moment kunnen zijn.

Hiermee mag dan een bijdrage tot de discussie geleverd zijn. Een discussie, niet over het beginsel, dat ons draagt, niet over politiek beleid. Maar alleen over de vraag, hoe wij aan ons gehele volk en aan allen, met wie wij te maken krijgen ook over onze grenzen, het beste ons kunnen presenteren, d.w.z. niet enkel door beginsel en beleid, maar ook al door onze naam duidelijk maken, wie wij zijn en wat wij willen.

Naar aanleiding van het bovenstaande

Prof. A. Anema

Ik ben het met Dr Veerman van harte eens, dat „antirevolutionair“ geen mooie naam is. Het woord is op zich zelf al lelijk, want „anti“ is een Grieks voorzetsel en „revolutie“ is een woord van zuiver Latijnse oorsprong. Alleen „contra-revolutionair“ zou juist zijn. Maar dan stuit men onmiddellijk op het feit, dat in het verleden tussen die beide scherp onderscheid is gemaakt. „Contra revolutionair“ was hij, die de revolutie met al haar gevolgen verwierp; het stond dus gelijk met conservatief. „Antirevolutionair“ daarentegen hield in, dat men het beginsel der revolutie, met name van de Franse revolutie, het „ni Dieu ni maître“, principieel verwierp, maar bereid was enkele gevolgen der revolutie te aanvaarden, voor zover deze, op zichzelf genomen, goedkeuring verdienden. Het woord „contra revolutionair“ is dus onbruikbaar, al kan moeilijk worden ontkend, dat het gemaakte onderscheid vrij willekeurig is.

Dan het onderscheid tussen antirevolutionair en christelijk-historisch als negatief en positief. Ook dat onderscheid is maar zeer betrekkelijk. De naam „christelijk“ omvat zowel Rooms-Katholieken als antirevolutionairen, en trekt evenmin een grens tegenover het vrijzinnig christendom. „Historisch“ is al even vaag. Er bestaat een hele literatuur over de vraag, wat eigenlijk onder historie of geschiedenis is te verstaan en de opvatting van Groen van Prinsterer dien-aangaande wordt onder ons zeker niet meer algemeen gedeeld. Als men de naam christelijk-historisch op zich zelf neemt, los van ons politiek verleden, is er weinig scherpe positieve omlijning te ontdekken.

De door Dr Veerman aanbevolen naam „Protestants-christelijke Volkspartij“ stelt een scherpe grens tegen de Rooms-Katholieke, maar „protestant“ is wel een zeer vaag begrip, dat loochening van de Heilige Schrift als Gods Woord en de Godheid van Christus zelfs niet uitsluit. Naar die zijde wordt er helemaal geen grens getrokken.

Alles saamgenomen komt het mij nog maar het beste voor om de oude norm „verba valent usu“ toe te passen. De naam „anti revolutionair“, hoe weinig gelukkig dan ook op zich zelf, heeft door het gebruik van een kleine eeuw praktisch zowel positief als negatief een eigen inhoud verkregen, waaraan door pers en propaganda de nodige bekendheid kan worden bijgezet.

Ik zou zeggen: laten wij het maar houden bij de oude naam!

In verband met de voorlichting van Burgerrecht is het goed kennis te nemen van wat de Heer H. Algra schrijft over de komende 5 Mei-herdenking.

Bevrijdingsdag

H. ALGRA

Wij hopen dit jaar het feit te herdenken, dat wij tien jaar geleden werden bevrijd.

Reeds kwamen onze burgemeesters in Leeuwarden bijeen, om onderricht te ontvangen in de beste wijze van feestvieren, met versjes en spelletjes. Wij denken niet, dat het de bedoeling is, dat zij het geleerde zullen „doorgeven”. Zover gaat het dirigisme nog niet. Maar er zijn blijkbaar organen, die centraal aan de feestviering leiding geven.

De feestviering?

Laten wij bij alle voorbereidingen, van stonde aan, ons goed realiseren, dat van feestvieren in de gewone zin van het woord geen sprake kan of mag zijn. Wij hebben te gedenken. En over dat gedenken mag een blijde glans liggen, omdat het is het gedenken van een bevrijding uit wreed geweld.

Maar tóch géén feest in de gewone zin van het woord.

Daarvoor zijn er te veel graven van oorlogsslachtoffers. En er zijn nog veel, oneindig meer slachtoffers, voor wie nooit een graf is gedolven. In deze dagen zal de herinnering aan ontzaglijk veel onherstelbaar leed als een hoge golf door vele levens spoelen. Wij hebben te herdenken, maar in het bewustzijn, dat velen ook op die herdenkingsdag het rouwkleed niet zullen afleggen.

Verder hebben wij te herdenken met beschaming.

Want niet ons ganse volk heeft als een gesloten eenheid gestaan tegenover de bezetter. Een deel van dat volk heeft in het bitterste uur, in de dagen van honger en levensgevaar, van kneveling en mishandeling, de vijand de helpende hand geboden, en zich als beulsknecht verhuurd. En velen schijnen het zelfs onrechtvaardig te vinden, dat zij hun gerechte straf voor dat knechtenwerk ondergaan. Het verraad tijdens de bezetting blijft schrijven in onze herinnering.

Daar is een derde reden, waarom er allerminst reden is voor uitbundige feestvreugde. Tien jaar naar de bevrijding verkeren wij in de noodzakelijkheid, 150.000 man onder de wapenen te houden, omdat er chronisch gevaar

dreigt. Omdat de koude oorlog voortduurt. En die koude oorlog is vol dreigingen. De jongste rede van Churchill in het Lagerhuis maakte zelfs de oppositie stil, toen hij sprak over de atoomoorlog.

En dan — in de vierde plaats — hebben wij ons te herinneren, dat wij op onze bevrijdingsdag ons bewust moeten zijn van de harde werkelijkheid, dat er volken zijn, die niet bevrijd zijn geworden. De Indonesische volken zijn uit de dictatuur van de Jappen overgegeven aan een nieuwe dictatuur, die van het door de Jappen ingestelde regiem, dat nog het „bewind” voert, en als de historisch merkwaardige en unieke dictatuur optreedt, die zelfs geen uiterlijke orde scheppen of handhaven kan. Veel dichter bij, in Oost-Europa, leven volken in slavernij en elke keer, dat wij plechtig verzekeren, uitsluitend defensieve plannen te hebben, verklaren wij daarmee ook, dat er geen haar op ons hoofd aan denkt, om ooit een vinger voor deze geknechte volken uit te steken. En op de herdenking van de bevrijding hebben wij goed te weten, dat een deel van het Nederlandse volk hunkert naar de dag, waarop het kan helpen, om ons volk uit te leveren aan de communistische dictatuur.

Wie zich dit alles herinnert, (en wij moeten het ons herinneren!) die beseft hoe dwaas het is, wanneer ergens in stad of dorp getracht zou worden een bevrijdingsfeest te vieren met teertonnen en hospartijen, of ook maar een feest, dat hoewel van voornamer karakter, toch blijk gaf van uitbundige en ongecompliceerde vreugde. Want het is wel tijd om te gedenken, maar geen tijd voor het féést.

Hiermee is het laatste woord niet gezegd. Want wij hebben nog niets gezegd over de dankbaarheid.

De bevrijding was genade. Het was een bevestiging van wat we graag zingen:

Hij zal het alles maken,
Dat ge u verwonderen moet

Het was een illustratie bij het psalmver:

Hier scheen ons 't water te
 overstromen,
Daar werden wij bedreigd door
 't vuur
Maar Gij deed ons 't gevaar
 ontkomen
Verlossend' ons te goeder uur.

En op die verlossing is een tweede wonderlijke genade gevolgd, die van het wonderbaarlijk herstel, zodat we tien jaar na de bevrijding ons mogen verheugen in een periode van hoog-conjunctuur.

Daarom zal op de bevrijdingsdag het gedenken allereerst danken moeten zijn. En wie dat vergeet bij het opstellen van zijn programma, die heeft het beste deel vergeten.

Wij willen onzerzijds daaraan toevoegen een viervoudig advies. Voor eerst is het noodzakelijk, dat alles, wat naar een kermis zweemt, van deze herdenking moet worden geweerd. Er mag een feestelijk element zijn, maar dat moet het karakter hebben van eenvoudig vreugdebedrijf en niet het lawaai, dat op kermissen en bij sommige feestweken wordt gevonden.

In de tweede plaats heeft men er naar te streven, dat de ene herdenking niet wordt tot een copy van de andere. Elk dorp moet iets proberen te vinden in locale stijl, waarin verweven is wat het eigen dorp en de eigen omgeving hebben doorleefd. Wanneer centraal voor schablonen wordt gezorgd, dan is het mis. Men kan materiaal verschaffen en voorlichting geven, vingervijzingen geven omtrent lied en lectuur, maar het eigen initiatief en de eigen fantasie moeten er wat van proberen te maken, waardoor het uw eigen dag wordt en niet de imitatie van de dag van een ander.

Vervolgens is het van het grootste belang, dat het lied een belangrijke plaats krijgt. Wij zijn in Friesland zeer bevoorrecht, dat wij over een dubbele schat van liederen beschikken, nl. Friese en Nederlandse. En het is een bijzonder voordeel, dat juist in ons gewest de plaatselijke zangkoren en muziekverenigingen zo talrijk zijn en vaak uitnemend voor den dag komen.

Tijdig overleg juist met die verenigingen en haar dirigenten, is van belang, om te bereiken, dat het lied, het goed gezongen lied een wezenlijk deel gaat uitmaken van het programma.

En ten slotte het allerbelangrijkste is toch allereerst een dag van herdenking en van dankbaarheid. Daarom is het vanzelfsprekend, dat we op die dag allereerst samen naar de kerk gaan, om te danken, om ons loflied te zingen, maar ook om te bidden voor hen, voor wie, op deze dag de zon van de vrijheid schijnt door een floers van weemoed.

WAT WIL DE ANTI-REVOLUTIONAIR ?

*

De gedachten, die hier volgen, dienen om de bespreking onder de Amsterdamse Anti-Revolutionairen over het program van actie der Anti-Revolutionaire partij op gang te brengen.

In het contactblad Amsterdamse Praet werd het volgende ontwerp van een Program van Actie gepubliceerd. De redactie meent er goed aan te doen dit program op te nemen ter instructie van de lezers. Zij stelt het voorts op prijs reacties van deze lezers te ontvangen.

I. Uitgangspunt.

1. De Anti-Revolutionair dankt heel zijn leven en zijn toekomst aan zijn Vader in de hemel en aan Jezus.
2. Aan God en Koning Jezus zijn de wereld en alle mensen onderworpen.
3. God te dienen is het doel van alle leven. Waarom zou de politiek daarvan uitgezonderd zijn?
4. De Anti-Revolutionair moet er zich van bewust zijn, dat van deze hoge idealen alleen iets terecht kan komen, als hijzelf in zijn persoonlijk leven een echt christen is.

II. Overheid.

1. De overheid heeft haar gezag van God de Heer. Gods goedheid gaf ons de overheid.
2. De overheid is in alles van God afhankelijk; zij moet Gods wil volgen en Zijn woord naleven.
3. Zo heeft de overheid een zware, maar ook een prachtige taak in Gods dienst voor het goed belang der burgers.

III. Partij.

1. De Anti-Revolutionair wil zijn doel nastreven door ongedwongen samenwerking van alle reformatoren christenen in één partij, welke zelf die grondgedachten aanvaardt.
2. Deze partij moet de spreekbuis zijn van wat haar leden over de politiek denken en willen.
3. Naar de Kamers dient deze partij mannen en vrouwen af te vaardigen, die Jezus Christus persoonlijk als hun Heer en Verlosser belijden en ook in de politiek naar Gods woord willen luisteren.

IV. Liefde en recht.

1. De christelijke plichten van liefde en recht gelden voor ieder mens en voor de overheid.
2. De Anti-Revolutionair roept zichzelf, de overheid en iedereen op tot stipte naleving van deze grondgedachten: heb God lief, en heb Uw medemens ook lief, alsof U het zelf was.

V. De overheid in Gods dienst.

1. De overheid moet God dienen door Hem te erkennen en het goed belang voor de burgers te zoeken.
2. De overheid moet God erkennen door de vrije uitoefening van godsdienst te waarborgen, de Zondagsrust te bevorderen en de Kerken te raadplegen wanneer dat van belang is.
3. Het goed belang der burgers dient de overheid door de samenleving in te helpen richten naar het christelijk mensbeeld.

VI. Mens en medemens.

1. Voor de overheid zijn alle burgers gelijk.
2. Elk mens moet als volwaardig mens kunnen leven.
3. Elk mens moet daarom volledige vrijheid tot zelfontplooiing hebben. Daarbij hoort ook een werkelijke mogelijkheid daartoe te komen.
4. Elk mens moet daarbij zich verantwoordelijk weten voor zijn ontplooiing. Daarbij hoort ook een werkelijke kans die verantwoordelijkheid te beleven.
5. Deze nieuwe vrijheid en nieuwe verantwoordelijkheid moeten zich in liefde en recht uiten naar de volgende regelen van samenleven.

VII. De jonge mens op school.

1. De leiding der school behoort tot de vrijheid en verantwoordelijkheid der ouders.
2. De school behoort de jonge mensen op te voeden in aanvulling en aansluiting op thuis.

3. De Anti-Revolutionair verlangt schoolvrede. Tegen het ontketenen van een nieuwe schoolstrijd door het openlijk of bedekt voortrekken van de openbare school, moet krachtig worden opgetreden.
4. Het hoog geboortecijfer sedert de oorlog vraagt meer maatregelen om de groei van het leerlingenaantal op te vangen, zoals meer beurzen voor de studie voor onderwijzer, soepeler houding bij de oprichting van bijzondere scholen vooral in nieuwe wijken, enz.

VIII. De jonge mens in opleiding.

1. Ook de verdere opleiding behoort tot de vrijheid en verantwoordelijkheid van ouders en volwassen leerlingen.
2. De vrijheid en verantwoordelijkheid van de jonge mens om zich een positie te verwerven, dient krachtig aangewakkerd.
3. Wie studeren wil, moet kunnen studeren wat hij wil. Particuliere vormingsfondsen en overheidssteun dienen dit te bevorderen en ook zorg te dragen dat de begeleidende omstandigheden het afstuderen mogelijk maken.
4. Aftrekbaarheid voor de loon- en inkomstenbelasting van uitgaven, tot vergroting van eigen scholing en ontwikkeling, ook als zij dienen om in de toekomst een betere positie te verkrijgen.
5. De leerplichtige leeftijd dient verhoogd te worden om beter ontplooiing van de persoonlijkheid mogelijk te maken. Halve week in het bedrijf en de andere helft op cursus is voor deze leeftijd aan te bevelen.

IX. De mens en zijn arbeidskansen.

1. De overheid moet alle krachten inspannen om de werkgelegenheid op peil te houden.
2. Ieder, die vakbekwaam is en ook verder aan de eisen der vestigingswet voldoet, moet zijn eigen zaak kunnen vestigen. Bedrijfsafspraken, die direct of indirect (leverantieverbod) verdere eisen stellen, dienen buiten werking te worden gesteld.

X. De mens in zijn werk.

1. De mens werkt om zijn God te dienen en zijn verantwoordelijkheid te beleven.
2. De arbeidsduur en arbeidsregeling dient zo te zijn, dat de mens volle gelegenheid houdt voor geestelijke en andere ontplooiing.
3. De werknemer is mede-verantwoordelijk voor het wel en wee der onderneming. Hartelijke samenwerking tussen ondernemers en werknemers dient de weg te

openen naar werkelijk beleven van deze nieuwe verantwoordelijkheid.

4. Liquidatie of overname van een onderneming behoort niet mogelijk te zijn, zonder voorkennis der arbeiders. Hun moet een rechtsmiddel tegen rechtsmisbruik van de leiding worden gegeven.
5. Deelnemen in de winst door de werknemers stimuleert hun verantwoordelijkheid.
6. Vrijere loonpolitiek, die meer ruimte laat voor hoger beloning bij beter geschooldheid.
7. Arbeidsonvolwaardigen moeten in het arbeidsproces geheel als volwaardigen worden opgenomen en beloond.
8. Aandacht voor de omschakeling welke de industrialisatie in geestelijk, zedelijk en ander opzicht vraagt.
9. Bestuderen en verhelpen van de geestelijke, sociale en economische gevolgen van de komende industriële revolutie.

XI. De mens en het bezit.

1. De particuliere eigendom is een waarborg voor geestelijke vrijheid.
2. Ieder moet persoonlijk aan deze eigendom kunnen deelhebben. Daarom moet het sparen en het verkrijgen van een eigen bezit bevorderd worden.

XII. De mens in zijn zaak.

1. De middenstand is een waardevol bestanddeel van een gezond volksgeheel.
2. Bevordering der onderlinge samenwerking, hulp in het tekort aan beschikbaar kapitaal, bedrijfstechische adviezen e.d. kunnen de middenstander in zijn moeilijkheden helpen.

XIII. De mens zonder werk.

1. Ingeval van werkloosheid is de financiële hulp maar een begin; op alle mogelijke wijzen dient het inzakken van de persoonlijkheid voorkomen te worden.

HET MAANDBLAD TOT VRIJHEID GEROEPEN

stelt zich ten doel het weer tot gelding brengen van het reformatorisch vrijheidsbeginsel, neemt krachtig stelling tegen het socialisme binnen en buiten de P.v.d.A., staat open voor discussie.

Redactie: Prof. Dr F. C. Gerretson, Prof. Dr J. Prins, Jhr W. de Savornin Lohman, Dr A. Zeegers, Mr M. A. van Wijn-gaarden (secretaris).

Medewerkers: Prof. Dr J. Coops, Dr N. J. Hommes, Dr J. J. R. Schmal, Mr P. J. E. Vonkenberg, en vele anderen.

Abonnementsprijs f 2,50 per jaar. Vraagt proefnummers aan bij de uitgeefster, de Stichting Johannes Althusius, Zomerdijkstraat 1, Amsterdam.

XIV. De mens en zijn woning.

1. Ieder moet een eigen thuis kunnen hebben zonder inwoning.
2. Snelle doorzetting van woningbouw; verbod aan bouwvakarbeiders om in Duitsland te werken zolang hier woningnood bestaat.
3. Speciale aandacht voor jonge gezinnen, gepensioneerden en alleenwonende werkende vrouwen.

XV. De mens, die emigreert.

1. De emigratie moet, ook bij een tekort aan arbeidskrachten, bevorderd worden, omdat op de duur geen voldoende werkgelegenheid verzekerd is.
2. De geëmigreerden hebben onze steun vaak ook nodig bij hun moeilijkheden zich in het vreemde land aan te passen.

XVI. De mens, de cultuur en de ontspanning.

1. Ieder behoort voldoende tijd te hebben voor geestelijke aangelegenheden, ontspanning en rust.
2. In deze gejaagde tijd dient naast de vrije Zondag een vrije Zaterdag ingevoerd te worden, zo gauw dat economisch mogelijk is.
3. Krachtige bevordering van sport en ontspanning, vooral wanneer daarbij ook aandacht geschonken wordt aan geestelijke waarden.
4. Geen overheidsradio, maar een democratisch radio- en televisiesysteem, zodat ieder gelegenheid heeft (bv. door de omroepverenigingen) zich te laten horen op de manier, die hem past.
5. Stimuleren van cultuuruitingen, door opdrachten aan beeldende kunstenaars en prijzen (onder vaker wisselende jury) voor literatuur, en vooral voor het gewone volksontspanningsboek.
6. Tegengaan van elk monopolie in de voorlichting (bv. bioscoop).

XVII. De gepensioneerde mens.

1. De definitieve ouderdagvoorziening moet worden ingevoerd.

2. Alle methoden, die de overgang naar het neerleggen van de arbeid vergemakkelijken, en de gepensioneerde beter de hem blijvende mogelijkheden doen zien, dienen te worden toegepast.

XVIII. De mens als verbruiker.

1. Ieder heeft de vrijheid bedrijfsafspraken te maken tot betere regeling der marktverhoudingen mits hij niet in conflict komt met het algemeen belang, dat o.m. het volgende eist.
2. Ieder moet bij het kopen van dagelijkse levensmiddelen vrij kunnen kiezen tussen tenminste drie leveranciers.
3. Afspraken welke de prijzen boven het redelijke brengen, moeten van hun werking worden beroofd.

XIX. De mens en zijn medemens over de grens.

1. Volle aandacht voor de grote nood der vluchtelingen.
2. Diplomatieke stappen tegen de geloofsvervolgingen in andere landen.
3. Bescherming van de Nederlanders in andere werelddelen.
4. Krachtige hulp aan de technisch minder ontwikkelde gebieden, welke de geestelijke achtergronden van het mensenleven erkent.
5. Krachtige bevordering der Europese rechtsorde.
6. Vrije handel en vrije in- en uitvoer zijn eis van algemeen economisch inzicht en in het belang van Nederland.

XX. De vergeten mens.

1. Speciale aandacht verdienen zij, die door algemene omstandigheden en anders dan zij mochten verwachten, tegen de grens van het bestaansminimum leven.
2. Collectieve omschakeling van bestaande pensioenen en polissen op omslagbasis.
3. Aanpassing der oude particuliere en overheidspensioenen aan gestegen levensstandaard en tegenwoordige pensioenpercentages.

XXI. Slot.

1. De juiste afbakening van de taak van particulier en overheid moet in het algemeen steeds de aandacht hebben en bij elk vraagstuk nauwkeurig in het licht der concrete omstandigheden worden gezien.
2. De Anti-Revolutionair moet zich eerst bezinnen op al wat hij persoonlijk en wat zijn mede-christenen in de particuliere sector te kort schieten. Dat aan te vullen is de beste waarborg tegen de vergaande overheidsbemoeiing. V.

Uw kat eet graag goed
Uw kat eet graag lekker
Uw kat eet graag Felix

Fa. Gebr. Dekker
Hout- en bouwmaterialenhandel
HOOFDSTRAAT 160, HOOGEVEEN, TEL. K 5280-2118

Twoe vragen aan Prof. Banning

Prof. Mr W. RIP

Prof. Banning heeft op verzoek van de P.v.d.A. een brochure geschreven onder de titel „Ons Socialisme, de Partij van de Arbeid in Nederland”. Het boekje houdt een verweer en een appél in, naar aanleiding van het Mandement 1954 en de daarop gevolgde discussies.

Voor degenen, die bekend zijn met de motivering, waarmee men de toetreding tot de P.v.d.A. verdedigt, geeft het boekje niet veel nieuws. De P.v.d.A. heeft na de oorlog — zo luidt het — een nieuw begin gemaakt, een nieuwe periode ingeluid. De P.v.d.A. stelde haar socialisme als een politiek-sociale aangelegenheid, en niet als een levensbeschouwelijke; een politiek-sociale aangelegenheid, die men op grond van gemeenschappelijke zedelijke gevoelens en inzichten, samengevat in een wil tot gerechtigheid en vrijheid ter wille van de mens, gezamenlijk kon aanvatten (blz. 7).

In dit ontwikkelingsproces nu grijpt het mandement, naar schrijvers mening, op onverantwoorde wijze in en verstoort een ontwikkeling, die de P.v.d.A. voor ons volk nodig en heilzaam acht. Het mandement tast in feite de grondslag van de P.v.d.A. aan. Immers een P.v.d.A. zonder rooms-katholieken, zoals de bisschoppen wensen, is geen P.v.d.A. meer. Vandaar het verweer van de P.v.d.A. tegen het mandement. Tevens worden in het boekje ook de protestantse reacties op het mandement onder de loupe genomen en..... te licht bevonden.

Nu is het niet onze bedoeling om het onhoudbare van de stelling dat politieke en sociale aangelegenheden enerzijds en levensbeschouwelijke zaken anderzijds in een en dezelfde organisatie of politieke partij gescheiden kunnen worden gehouden, aan te tonen. Dit kan noch voor het lid noch in de organisatie of de partij.

Ook gaan we niet in op de bestrijding van de strekking van het mandement. Dit betekent intussen niet dat ook wij geen kritiek hebben op de inhoud van dit bisschoppelijk stuk.

Neen, we willen aan Prof. Banning slechts enkele inlichtingen vragen.

De schrijver ziet in de protestants-christelijke kring een belangrijk onderscheid in de reacties op het mandement. Enerzijds „Trouw”, dat heel resoluut het Anti-Revolutionaire poli-

tieke standpunt heeft verdedigd, de isolements-politiek der christelijke organisaties daarbij vanzelfsprekend inbegrepen en toen meteen maar de beslissing der bisschoppen over persoonlijke verhoudingen voor zijn rekening genomen! Alles volgens Prof. Banning. Hiertegenover worden de christelijk-historische schrijvers en sprekers geplaatst, die de doorbraak wel betreuren, maar nimmer aan het christen-zijn van deze doorbrekers hebben willen twijfelen.

Vraag: kan Prof. Banning met de stukken aantonen dat de „Trouwgroep”, zoals min of meer in tegenstelling met de C.H.-schrijvers wordt gesuggereerd, wel aan het christen-zijn van deze doorbrekers heeft getwijfeld? Wij herinneren ons n.l. het tegendeel. Zoals Prof. Banning het in zijn boekje stelt is het op z'n minst onvolledig.

Op de bladzijden 44 en 45 worden de protestanten weer ten tonele gevoerd. Een denkbeeldige buitenlander of een niet-bewuste Nederlander zou als protestant wel begrijpen dat de bisschoppen zorg hebben over de ontkerkelijking, de secularisatie, het verlies aan kracht van zedelijke normen. Ook de wil om de kracht van het Evangelie in de maatschappij van nu tot gelding te brengen. Daarin vinden r.k. en protestanten elkaar gemakkelijk, aldus de schrijver.

Maar het zal die buitenlander, zo gaat Prof. Banning verder, voorlopig onbegrijpelijk voorkomen dat protestanten kunnen instemmen met een zo sterke drang op, soms dwang over de gewetens, die het Episcopaat zich veroorlooft: is dan protestantisme niet meer het opeisen van het recht van persoonlijke gewetensbeslissingen zonder inmenging van de geestelijkheid? Onbegrijpelijk dat protestanten niet alleen instemmen met, maar juichen over de onmondigheid, die het mandement van de katholieken vanzelfsprekend vindt, een onmondigheid n.l. ten opzichte van de keuze der vakvereniging, het bezoeken van socialis-tische vergaderingen, het lidmaatschap der politieke partij. Tot zover de schrijver.

Nu hebben wij de reacties op het mandement in protestants-christelijke kring vrij goed bijgehouden. Er kan ons natuurlijk wel iets ontglipt zijn. Daarom zouden wij gaarne van Prof.

Banning vernemen waar wij kunnen vinden dat protestanten instemmen met dwang over de gewetens, dat protestanten niet alleen instemmen met, maar juichen over de onmondigheid van de rooms-katholieke leken.

Het gaat hier dus niet over de betekenis van de kerk met het oog op het sociale en politieke gedrag van haar leden, maar over dwang waarmee wordt ingestemd en onmondigheid waarover wordt gejuicht.

We vragen dit ook omdat de denkbeeldige buitenlander of de argeloze Nederlander bij het lezen van dit gedeelte van het boekje tot de conclusie moet komen dat die wonderlijke protestanten nu precies de Anti-Revolutionairen zijn. Want in het vervolg wordt voor de lezer uit de doeken gedaan dat er twee soorten protestanten zijn en tweeërlei type van protestants politiek denken. Met enige nuance zijn dat dan de A.R. en de C.H. En die roomse protestanten zijn dan natuurlijk de Anti-Revolutionairen.

Hier wordt naar onze mening een vertekend beeld gegeven van de houding van de Anti-Revolutionairen ten opzichte van het mandement. Om zich goed te weer te kunnen stellen tegen de protestanten-niet-doorbrekers wordt het mandement aangegrepen om te betogen dat een groep protestanten geen haar beter is dan de rooms-katholieken. En dat niet alleen inzake de betekenis van de principieel gefundeerde politieke partijen en maatschappelijke organisaties, maar ook denken deze protestanten precies eerder over dwang en onmondigheid als de samenstellers van het mandement!

Omdat wij menen dat de zaken zo onjuist zijn voorgesteld, doen wij de hierboven genoemde vragen aan Prof. Banning.

Uit het Parlement

SJ. JONKER

Ons Parlement verstaat zijn tijd. Het is nog niet zo heel lang geleden dat het toelaten van een persfoto graaf tot de Kamervergaderingen een voorwerp was van lange, gewichtige besprekingen. Dat is nu wel veranderd. Onze volksvertegenwoordigers weten gebruik te maken van de machtige technische hulpmiddelen van deze tijd. De radio is geen contra-bande meer bij belangrijke vergaderingen. En zelfs hebben we nu beleefd dat de televisie haar intrede in 's lands vergaderzaal deed. Reeds enkele jaren heeft de televisie goed werk gedaan bij de uitzending van de opening der Staten-Generaal. Ieder jaar is het peil daarvan beter geworden. En nu deed men de grote stap om een Kamerdebat op het televisie-doek weer te geven. Ongetwijfeld uit technisch oogpunt een belangrijk experiment. Het constant boeien van de toeschouwer is geen gemakkelijke opgaaft. Maar het is goed dat onze Kamerleden wennen aan deze nieuwigheid. Wie weet wat de televisie ons nog in de toekomst zal brengen? In de Verenigde Staten is men reeds heel wat verder met de ontwikkeling van de televisie. De financiële mogelijkheden zijn daaraan uiteraard niet vreemd. Men ziet daar dan ook dat bijv. de verkiezingsstrijd voor een groot deel op het witte doek wordt uitgevochten. Waarom zou men trachten in elke plaats honderden mensen in een vergaderzaal te krijgen als het mogelijk is hen in de huiskamer te benaderen? Het bekijken en het aanhoren van een televisie-geniek Kamercandidaat, onder het genot van het altijd voortreffelijke kop koffie van moeder-de-vrouw, is voor vele mensen nog wel te doen. Laten we ons maar niet wagen aan voorspellingen of we deze ontwikkeling ooit in ons land zullen krijgen. Zo ja, dan zal het Centraal Comité tegen die tijd wel weer eens bij U aankloppen voor een „bescheiden” verhoging van Uw jaarlijkse contributie.....

Maar hoe modern onze politici dan ook mogen zijn; de problemen waarmee zij zich bezig houden zijn vaak stokoud. Een goed politicus gaat met zijn tijd mee. Hij blijft altijd jong. Iedere week zit hij met nieuwe problemen. „Dat houdt hem levendig. Het bewijs van deze stelling is ongetwijfeld de nestor der Eerste Kamer, Prof. Anema. Hij moge dan op 10 Februari j.l. 83 jaar geworden zijn, hij is een man van gezag gebleven. Een ideale Senator, geen veelprater, maar een frisse briljante geest. Kortom, een gezaghebbend Kamerlid.

Prof. Anema heeft een nieuw begrip geïntroduceerd. Wat willen wij, zo zeide hij, principiële of relatieve partijvorming? „Ik zeg met opzet relatieve partijvorming, omdat de principiële partijen van fundamentele tegenstellingen uitgaan, maar de partijvorming op de grondslag van behoud en vooruitgang slechts op een betrekkelijke tegenstelling berust. Dit valt dadelijk in het oog, als men er op let, dat in de boezem van elke partij zich deze tegenstelling onmiddellijk herhaalt. Had den de voorstanders der partijvorming op de basis conservatief-radicaal gelijk met hun standpunt, dan zou zich die interne tegenstelling alleen in de boezem der Christelijke partijen moeten voordoen. Maar dat is allerminst het geval.” En Prof. Anema vervolgde: „Even duidelijk als in de principiële partijen tekent zich in de P.v.d.A. en de V.V.D. een tegenstelling af tussen een meer behoudende en een meer progressieve flank. Een tegenstelling nu die zowel tussen de

partijen onderling als binnen de partij zelf tussen haar eigen leden precies dezelfde is, staat daarmee alleen reeds geoordeeld als onbruikbaar. De diepere oorzaak hiervan is, dat heel deze tegenstelling naar haar eigenlijke wezen niet van politieke aard is, maar op een psychologische grondslag berust”.

Door de loop van de historie hebben de principiële tegenstellingen in ons land zich zo diep ingegrift, dat zij zich door algemene psychologische tegenstellingen eenvoudig niet laten verschuiven naar de achtergrond. Het Humanisme en het Vrijzinnig-Protestantisme zijn dan ook volgens Prof. Anema de grondtonen van de P.v.d.A. en de V.V.D. Trouwens in deze kringen moet men de levensbeschouwelijke verschillen wel erkennen. Dat blijkt o.a. uit de eisen voor opname in het Willem Dreeshuis en uit het organiseren van een humanistische geestelijke verzorging van militairen naast de bestaande Prot. Christelijke en Rooms-Katholieke verzorging.

„Ik ben scherp gekant tegen alle nodeloze tegenstellingen in ons nationale leven, maar ik ben nog veel scherper gekant tegen alle verdoezeling en verflauwing van essentiële grenzen, waartegen dr. Kuyper reeds meer dan een halve eeuw geleden zo nadrukkelijk heeft gewaarschuwd. Daardoor wordt ons volksleven niet verzwakt, maar integendeel fundamenteel versterkt”.

Zoals ieder jaar heeft Prof. Anema weer fleur gegeven aan de Algemene Politieke Beschouwingen in de Eerste Kamer. Trouwens dit jaarlijkse debat is iedere keer opnieuw het aanhoren waard. Zo'n algemeen gesprek ligt de Eerste Kamer uitstekend. En hoewel men daar van nature gematigder van toon is dan aan de overzijde van het Binnenhof kan men moeilijk volhouden dat het debat daarom minder interessant is. Zo is men er niet aan ontkomen om nog eens uitvoerig over het Mandement te spreken. Nieuws leverde dit niet meer op. Wetende dat er op dit punt toch geen breuk zou komen in de huidige politieke samenwerking kon dat ook nauwelijks meer. Prof. Anema heeft zich aangesloten bij de beschouwingen van dr. Schouten in de Tweede Kamer. „Voor zover in het Mandement specifiek Rooms-Katholieke beginselen en opvattingen worden gehuldigd, staan wij er natuurlijk uit overtuiging tegenover; voor zover het pleidooi wordt gevoerd voor principiële partijformatie, heeft het even natuurlijk onze oprechte instemming”.

Socialisten in de klem

Toen dit debat werd gehouden was het reeds enige dagen bekend dat de Regering heeft afgezien van het voornemen om een huurbelasting in te voeren. En dat zij zou volstaan met het voorstellen van een beperkte huurverhoging. Deze geringe huurverhoging bleek noodzakelijk, gezien de ontwikkeling van ons loon- en prijspeil. Dat is beslist een onaanvaardbare redenering. Maar die beperkte huurverhoging zal ook noodzakelijk geweest zijn om de socialisten niet al te veel voor het hoofd te stoten. Een verhoging van de huren met ongeveer 25 % zonder een afroming zou voor hen een onmogelijke zaak zijn geworden. Zij hadden zich reeds al te veel verzwagerd aan de idee dat vele oud-woningbezitters aan overwinst toe waren. De socialistische fractievoorzitter in de Eerste Kamer, de heer In 't Veld, verklaarde dat het

Kabinet de weg van de minste weerstand volgt. En met deze uitspraak kwam hij diametraal te staan tegenover zijn partijgenoot, dr Drees, die namens het Kabinet uitvoerig betoogde dat er rust moet komen in de lonen en de prijzen.

Intussen werd het steeds meer duidelijk dat de socialistische Kamerleden in de klem kwamen tussen hun ministers — die voor het besluit verantwoordelijk zijn — en het N.V.V. Deze vakcentrale liet een geluid horen dat deed denken aan de beste dagen van de S.D.A.P. „De huurverhoging van 10 % is een onvruchtbaar compromis, dat noch economisch, noch sociaal verantwoord is. De vervroeging van de belastingverlaging is capituleren voor een reactionnaire druk met als gevolg een bevoordeling van de hoogste inkomens”. Het N.V.V.-bestuur bleef volhouden dat verdergaande overheidsinvesteringen de voorkeur verdienen boven belastingverlaging.

Het is duidelijk dat de heer Oosterhuis (arb.) — de voorzitter van het N.V.V. — al deze verwijten nog eens uitvoerig moest herhalen bij de behandeling van de begroting van Economische Zaken. Kennelijk had hij niet geluisterd naar het betoog van de a.r. belastingspecialist, Prof. Hellema, die bij de Algemene Financiële Beschouwingen in de Eerste Kamer reeds had verklaard dat al die economen, die belastingverlaging uit wetenschappelijk oogpunt op dit moment funest achten, zich niet het hoofd breken over de vraag of deze economische overweging wel voldoende is als rechtsgrond voor ons huidige peil van belastingheffing. Het is de taak van de politici, zo zeide hij, te trachten de verschillende aspecten van de problemen waarvoor zij worden gesteld, te wegen om daarna een evenwichtige beslissing te nemen. Volgens Prof. Hellema is er voor belastingheffing een rechtsgrond nodig. Men kan alleen tegen de belastingverlaging zijn wanneer men kan aantonen dat deze in het algemeen belang onaanvaardbare gevolgen zou hebben. En daarvan is geen sprake.

Minister Zijlstra heeft de kern van dit betoog bij de verdediging van zijn begroting nog eens dunnetjes overgedaan. Torenhoog stak hij in dit debat weer uit boven de meeste andere debaters. Dat is voor deze sprekers bij dit begrotingshoofdstuk stellig geen schande, maar als deze reus in de economie — om de Volkskrant te citeren — het woord voert, kan men iets goeds verwachten. Zijn economisch meesterschap in het Parlement staat vast. En de heer Oosterhuis, al of niet gesteund door vlijtige N.V.V.-economen, kan daar niets aan veranderen. Dat zou hij ook niet willen, want ondanks de felle critiek moest de N.V.V.-voorzitter toegeven, dat de ministeriële rede boeiend en interessant was.

Prioriteit nummer 1

De bewindsman van Economische Zaken heeft verklaard van plan te zijn het uiterste te doen als programmapunt voor 1955 uit te voeren het nastreven van rust in de beweging van lonen en prijzen. Bij de stijging van de welvaart kan een loonsverhoging aan de orde komen, als die niet leidt tot prijsstijging. Het gaat

in 1955 om de handhaving van de reële loonsstijging van 1954. Deze rust is niet een op-de-plaats-rust. Want wanneer de lonen en prijzen over elkaar zouden tuimelen dan zouden de arbeiders daarvan in de eerste plaats de dupe worden.

Het N.V.V. vindt loonsverhoging het beste middel om onze welvaart billijk te verdelen. Het Kabinet houdt het voorlopig maar op de vervroegde belastingverlaging, waarvoor de socialisten dus niets voelen. Maar de heer Burger — de P.v.d.A.-fractievoorzitter in de Tweede Kamer — heeft op het congres van zijn partij reeds laten doorschemeren dat de socialistische ministers ondanks alle critiek toch maar niet in de steek gelaten zullen worden. De komende debatten over de belastingverlaging en de huurverhoging zullen overigens nog wel de nodige spanning opleveren. Alleen dan bij de P.v.d.A., want deze partij zal moeten kiezen: het Kabinet of het N.V.V.

Beperking cadeaustelsel

Maar laten we eens gaan naar de andere kant van het Binnenhof, waar het jongere zusje, soms met vele nukken, de Tweede Kamer, huist. Tot het Paasreces is de agenda van deze volksvertegenwoordigers gevuld met talrijke belangrijke ontwerpen. Het zal moeilijk zijn de aandacht gespannen te houden tussen de begrotingsbehandeling in de Eerste Kamer en de behandeling van de verschillende voorstellen en nota's in de Tweede Kamer.

Zo was de behandeling van het ontwerp om het cadeaustelsel te beperken waarlijk een genot. Niet in het minst door Prof. Gerbrandy, die altijd weer kans ziet zijn bijdrage op spectaculaire wijze te leveren. Schouder aan schouder streed deze afgevaardigde met de heer Welter tegen dit ontwerp van minister Zijlstra en staatssecretaris Veldkamp. Zij zagen de urgentie daarvan niet. Ernstige misstanden zijn er niet. En als deze er komen dan kan men altijd nog de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek hanteren. Maar daarvoor voelde minister Zijlstra niets. Voor het voeren van een economische

Mr A. B. Roosjen voor de televisie.

politiek in deze tijd kan men niet meer volstaan met algemene civiele bepalingen, zo zeide hij. Hoe spectaculair de oud-minister-president dan ook was, hij bleef een eenling in zijn fractie. Onze zeer deskundige middenstandsspecialist Van Eysden groef in ieder geval dieper. Naar zijn mening is het branche-vreemde geschenk een schadelijke concurrentie, waartegen de kleinhandelaar geen verweer heeft. De heer Van Eysden verdedigde dus dit ontwerp, waardoor hij minister Zijlstra waardig steunde. De wet kan vooral nodig worden bij een omslag van de conjunctuur. Dan zullen verschillende fabrikanten weer grijpen naar het middel van het cadeaustelsel om hun productie op te voeren. De middenstand heeft ervaren wat dat is. Maar op zo'n moment is het cadeaustelsel moeilijk te beperken, omdat men dan te maken krijgt met werkgelegenheidsargumenten, die in crisistijd nu eenmaal van groot gewicht zijn.

Onderwijs

Minister Cals, hersteld van een lange ziekte heeft de eindstreek gehaald. De critiek op zijn beleid is goeddeels verstomd. Het heeft ook geen zin om een bewindsman op deze wijze het leven zuur te maken, want een nieuwe minister zou de belangrijke onderwijszaak in deze parlementaire periode hoogstens maar verder achterop brengen. De indiening van de nieuwe kleuterwet, van de onderwijsnota's en de toezegging van verschillende andere nota's hebben hem geen kwaad gedaan.

Stellig niet ten onrechte werd de critiek voor een deel verlegd naar het gehele Kabinet, dat nogal eens geweigerd heeft gelden voor de plannen van minister Cals te voteren. Hoe het ook zij, minister Cals kan in onderwijszaken gaan rekenen op de steun der socialistischen en zelfs Mevr. Fortanier de Wit (v.v.d.) wil hem voorshands een klein crediet van vertrouwen niet onthouden. De P.v.d.A. en de K.V.P. zijn overigens ook bij dit debat weer eens slaags geraakt. De socialistische afgevaardigde Van Sleen kwam n.l. minister Gielen aanwijzen als de verwekker van alle kwaad op onderwijsgebied. Dit nu nam de k.v.p.-er Peters niet. En hij vroeg zich terecht af, waarom de socialisten de heer Gielen dan niet naar huis hadden gestuurd. De P.v.d.A.-fractie heeft wel geblift, maar niet gebeten, zo concludeerde hij. Daarom kon hij stellen dat de socialisten voor het gehele onderwijsbeleid de volledige verantwoordelijkheid dragen. Nu zal er

niemand zijn in onze kring die overmatig enthousiast is over het beleid van minister Gielen. Hij heeft ongetwijfeld enige resultaten geboekt. Men kan zich dan ook best afvragen of het niet de socialist v. d. Leeuw is geweest, die het raderwerk van dit moeilijke departement uit elkaar heeft gehaald. Er zijn nog al klachten over het werk van sommige topambtenaren bij O.K.W. En daarom was de mededeling van minister Drees in de Eerste Kamer, dat er een reorganisatie op komst is niet van belang ontbloot. Van de heer Roosjen heeft minister Cals ditmaal niet veel last gehad. De a.r. fractie heeft een voortreffelijk begrip voor de positie van minister Cals opgebracht. Het pleidooi van deze oud-onderwijsman voor de herwaardering van de onderwijzersstand zal onze onderwijzers ongetwijfeld deugd hebben gedaan. En der traditie getrouw was de heer Stapelkamp weer een beste pleitbezorger van het Prot.-Chr. technisch onderwijs. Geen enkel probleem op dit terrein bleef onbesproken. De behandeling van de Onderwijsnota was de juiste plaats om eens te klagen over de opvolging van Prof. Severijn. Waarom nu een vrijzinnige hoogleraar en niet meer één behorende tot de Gereformeerde gezindte? De heer Roosjen heeft zijn best gedaan. Succes zat er niet in, want de benoeming was reeds een feit. Minister Cals begaf zich niet op theologische paden. Hij wil de „beste” hebben. En wie de „beste” is moeten bevoegde instanties hem vertellen. Dat vond de heer Roosjen een gevaarlijke stelling. In de vorige eeuw vertelde men hetzelfde verhaal met de bedoeling de posten zo eenzijdig mogelijk te bezetten. Aan de achterstelling van dit deel van ons volk moet een einde gemaakt worden.

Twee weken lang is er over Onderwijs gepraat. Geen facet is vergeten. De kleuter en de kunstenaar is aan zijn trekken gekomen. Drie dagen was de Kamer maar zeer matig bezet. De socialisten hielden hun congres. En daar heeft men kunnen horen dat de eenvoudige socialist in den lande een einde wenssen te maken aan de tegenstellingen in de P.v.d.A. Zij praten dan over „zeer kleine meningsverschillen”. Maar zodra de verschillen van mening in de christelijke partijen besproken werden ging het om „diep gaande tegenstellingen”. Als niemand je kietelt moet je het zelf maar doen, maar het is beter als de socialisten eens kennis namen van de woorden van Prof. Anema, die wij in het begin van dit globale overzicht hebben weergegeven.

N.V. Houthandel ARENSEN

Luttekepoortstraat 52

Telefoon K 3410—2109 — Harderwijk

N.V. R.H.I.W.A., ROTTERDAM

BERGSTRAAAT 6—16 - TELEFOON 82800 (5 lijnen)

**Aluminium-platen,
-profielen, -strippen**

M. C. van Staaveren - Aalsmeer

Specialiteit in

Telefoon 715

ANJERSTEEKEN - FREESIAZADEN

Nederlands fijnste margarine is en blijft

ZOETERMEER'S ROEM

Firma Gebr. v. d. Spek — Zoetermeer

H. Dorsman - Zwijndrecht

Telefoon 6576 (K 1850)

Asbestcementproducten

Gespecialiseerd in het aanbrengen van asbestgolfbeton op daken

„Parley” wol

voor al uw breiwerk

Parley's Wolspinnerijen - Leiden

SLUMP'S Hooi, Stro en Kunstmest

VEEVOEDERBEDRIJF

LEEWARDEN

ROTTERDAM

ZWOLLE

Granen,

Veevoerders,

Ruwvoerders,

Sprekersorganisatie en Documentatiedienst

Ingevolge een besluit van het Centraal Comité werd door het Moderamen een commissie benoemd, welke tot opdracht ontving na te gaan op welke wijze een sprekersorganisatie kan worden ingericht. De commissie werd als volgt samengesteld: Lid en voorzitter de heer Mr A. B. Roosjen, leden de heren Mr J. van Aartsen, A. Stapelkamp en T. Wever en R. Gosker (Secretaris). Deze commissie heeft haar rapport uitgebracht. Dit rapport is behandeld en aanvaard door het Centraal Comité. Het is goed aan de inhoud van dit rapport aandacht te geven. De commissie begint met als haar overtuiging uit te spreken dat een sprekersorganisatie noodzakelijk is.

1. Een sprekersorganisatie is noodzakelijk

De Commissie is van oordeel, dat een sprekersorganisatie inderdaad dringend gewenst is. Zij sluit zich, wat dit aangaat, gaarne aan bij het rapport van de reorganisatiecommissie, dat over deze aangelegenheid enkele algemene beschouwingen bevat, welke haar volledige instemming hebben. De sprekersorganisatie moet overigens worden gezien als een zeer belangrijk onderdeel van de kadervorming en de kaderinstructie, waarvan sprake is in artikel 3 lid 3 van het ontwerp-statuten. (thans artikel 4 — Voorstel Centraal Comité).

Dat in dit opzicht iets wordt ondernomen is noodzakelijk ter activering van het werk der kiesverenigingen. Voorop gesteld wordt, dat de kiesverenigingen voor hun vergaderingen eigen krachten aantrekken, die een onderwerp bestuderen en inleiden. Daarnaast en ter aanvulling moeten sprekers van buiten worden gevraagd. De commissie heeft echter zeer sterk de indruk, dat bij vele kiesverenigingen de toestand zich in deze zin heeft gewijzigd, dat het zwaartepunt is verlegd naar de sprekers van buiten. Er is immers sprake van een zekere vergadermoetheid. De ledenvergaderingen worden niet bezocht, wanneer één der eigen leden een inleiding voorleest. Teneinde het bezoek op de vergaderingen te bevorderen moet een „spreker” optreden, die **deskundig** is en **boeien** kan. Wanneer men kennis neemt van de winterprogramma's der „actieve” kiesverenigingen, dan is deze tendenz zeer duidelijk merkbaar. Maar alleen de financieelkrachtige en actieve kiesverenigingen kunnen zich de weelde veroorloven een spreker van elders te laten optreden. Voor de kleine kiesverenigingen wordt het om financiële redenen veel moeilijker, met tot gevolg, dat het aantal vergaderingen wordt beperkt.

Hoezeer het nu ook noodzakelijk is er op aan te dringen, dat de kiesverenigingen in de wintermaanden regelmatig vergaderen en de inleiders uit hun midden verkrijgen, moet toch met de veranderde inzichten en omstandigheden worden rekening gehouden. De ontwikkeling is nu eenmaal zo.

Er is echter een tweede reden waarom in deze richting moet worden gestuurd. De verkiezingen van 1956 staan voor de deur. Vooral wanneer kamerverkiezingen in aantocht zijn, wordt er een veelvoudig beroep gedaan op een beperkt aantal personen. Deze zijn dan avond aan avond op stap. Zij door-

kruisen het gehele land om de kiesverenigingen te dienen. Maar vele kiesverenigingen zijn dan niet in staat een spreker te krijgen. Zij schrijven soms vier, vijf, zes sprekers aan en krijgen nul op request of geen antwoord. Dan gaat de vergadering maar niet door. Maar gezien de grote betekenis van de komende kamerverkiezingen moet een goede propaganda worden gevoerd en vooral daarmee rekening houdend, is een sprekersorganisatie gewenst.

Deze sprekersorganisatie zal gericht moeten zijn op het vormen en scholen van een aantal personen, zodat zij in staat zijn op de vergaderingen der kiesverenigingen te spreken, maar ook om met anderen te debatteren. De politieke debatavonden zijn min of meer in onbruik geraakt. Het is echter een ervaringsfeit, dat daarvoor nog steeds grote belangstelling bestaat. Een debataavond wordt steeds goed bezocht. De commissie dringt er dan ook op aan het houden van debatavonden te bevorderen. De politieke partij is ook strijdorganisatie. Het gaat niet alleen om voorlichting aan eigen leden en geestverwanten. Er moet ook gesproken worden „in de poort”. Het is niet voldoende in te gaan op verzoeken van de „tegenpartij”. Onze kiesverenigingen moeten ook durven uitdagen en zelf het initiatief tot een debataavond nemen. Juist de Antirevolutionaire Partij mag zich op dit stuk niet onbetuigd laten. Onze partij is immers een beginselpartij en daarom moet zij het open gesprek — het openbaar debat — aandurven. Dat verlevendigt de belangstelling en stuwt de activiteit. Maar dan moeten er ook sprekers worden gevormd en geschoold. En dat moet goed gebeuren!

Het grote voordeel van een debataavond is steeds, dat de aandacht op de hoofdzaken wordt gericht. Immers ook de meest critische partijleden, de geestverwanten, die boordevol met bezwaren zitten op allerlei details, die in de gewone ledenvergadering van leer trekken tegen de organisatie en het beleid van de partij, leven in de debatvergadering met „hun man” mee, en voelen zich met hem verbonden.

En voor de sprekers zelf is het voordeel, dat zij zich in hun betoog kunnen richten tot niet geestverwanten om hun duidelijk te maken wat het Antirevolutionair beginsel nu eigenlijk inhoudt. Zij worden gedwongen op de essentialia van het Antirevolutionair beginsel in te gaan — en daarin staan zij sterk. Allerlei meningsverschil in de eigen kring wordt dan als vanzelf op de achtergrond geduwd en de hoofdzaken komen naar voren.

2. Wie moeten geschoold worden?

Het is van belang, dat daarbij vooral wordt gelet op de zo noodzakelijke spreiding over het gehele land. Het ligt voor de hand daarbij de besturen der Kamercentrales en der Statencentrales in te schakelen. Ons land is verdeeld in 18 kamercentrales, een zestigtal statencentrales en er zijn rond 900 kiesverenigingen. Wanneer men aanneemt, dat één man in een wintercampagne gemiddeld 10 spreekbeurten vervult, dan is een minimum van 90 sprekers vereist. Dan zijn echter

alle kiesverenigingen nog slechts éénmaal aan de beurt gekomen. Op een sprekerskader van 200 man, moet derhalve als minimum voorwaarde wel worden aangestuurd.

Bij de keuze der personen moet daarbij worden gelet op de reeds actieve bestuursleden der Kamer- en Statencentrales en op de jeugd. Het is van grote betekenis, dat ook jongelui uit de A.R.J.O.S. hierbij worden betrokken, al zou dit niet aanstands praktisch resultaat opleveren.

Allereerst is derhalve overleg met de besturen der Kamercentrales vereist. Deze besturen zullen voor hun ressort de zaak moeten regelen. Maar de besturen der statencentrales moeten hierbij zeer intensief worden ingeschakeld. Het is niet nodig en niet gewenst een bepaalde procedure voor te schrijven. In verschillende kamercentrales heeft men immers reeds een organisatie opgebouwd — Friesland, Groningen, Drenthe, Dordrecht. Bij de in deze kamerkieskringen gevolgde werkwijze moet uiteraard aansluiting worden gezocht. Wij staan bij dit vraagstuk aan het begin. Zoekend en tastend moet de juiste oplossing op den duur worden gevonden. Het voornaamste is dat we met dit werk beginnen.

Het zou aanbeveling verdienen wanneer de sprekers met name worden gezocht onder de bestuursleden der Statencentrales. Vooral de voorzitters dezer centrales zouden zich daarvoor beschikbaar moeten stellen. Hun functie geeft hun immers een zekere autoriteit en overwicht en deze zijn nodig om op de kiesverenigingen invloed te kunnen uitoefenen en met enig gezag te kunnen spreken.

Maar daarnaast is het nodig de jongeren uit de A.R.J.O.S. in te schakelen en daarvoor moet dan contact worden opgenomen met de besturen der Provinciale Verbanden. Ook op de toekomst moet worden gelet.

Voorts is overleg met „Scevar” noodzakelijk. In de kring der Antirevolutionaire vrouwen vraagt men zeer om deze voorlichting en vorming.

Als minimum is aangenomen een kader van 200 sprekers. Maar ook hier geldt het spreekwoord, dat het betere de vijand is van het goede. Zaak is, dat wij de organisatie aanpakken. Als het moet met 30 of 40 man. Het voornaamste is dat wij beginnen. Zij het dan op kleine schaal.

In dit verband moet ook medewerking worden gezocht onder de predikanten. In Friesland heeft men reeds pogingen in deze richting gedaan. Dit voorbeeld moet worden gevolgd. Wij moeten rekening houden met de vraag, die Prof. Dr R. Schippers op de Partijconferentie heeft gesteld, nl.: „Geeft de Antirevolutionaire Partij ook zelf reden, dat de predikanten veel minder meewerken dan vroeger?”

Op deze vraag dienen wij ons ernstig te bezinnen.

3. Waarin bestaat de scholing en vorming

In welke zin moet worden geschoold en gevormd.

1e. Kennis van de organisatie der partij

Dit heeft vooral betrekking op de opbouw van onze partijorganisatie, maar vooral ook op de ledentallen, kaderblad, contactorgaan, brochuredienst, de hoogte van de contributie, huisbezoek, werkwijze enz. Dit zijn voor een organisatie zeer belangrijke dingen. Voortdurend moet aan de ledenwerving etc. worden gewerkt, op versterking van de financiële kracht worden gehamerd.

Hier ligt voor de sprekers een taak, die van grote betekenis is.

2e. Algemeen principiële voorlichting

Het A.B.C. der Antirevolutionaire politiek moet weer duidelijk worden uiteengezet. Het gaat er om op zo eenvoudige mogelijke wijze de grondbeginselen van de Antirevolutionaire politiek voor gewone mensen duidelijk te maken. Dit is nodig als brood. Daar vragen de mensen om.

3e. De algemene staatkundige vraagstukken

Oriënterende beschouwingen over het defensiebeleid, de sociale politiek, de economische politiek, onderwijs, financiën, landbouw, buitenlandse politiek etc.

4e. Actuele politieke vraagstukken

Overzichten van een kabinetsformatie, verkiezingsuitslagen, Regeringsverklaringen, belangrijke wetsontwerpen, actuele gebeurtenissen — b.v. het mandement.

Dit is een groot program. Dat zal niet aanstands goed kunnen worden opgezet, tenzij wij bereid en in staat zijn daar enkele tienduizenden guldens per jaar voor beschikbaar te stellen. Maar voldoende is reeds wanneer wij met de krachten, die ons ter beschikking staan, in die richting gaan werken. Wij moeten in ieder geval daaraan iets gaan doen. De gegeven opsomming is overigens niet bedoeld om aan te geven dat het eerste het belangrijkste is en daarna het tweede. Men mag de volgorde wel wijzigen en naar bevind van zaken moet worden gehandeld. Veel hangt daarbij van de omstandigheden af.

4. Op welke wijze moet geschoold worden

Er zijn reeds door de Propaganda Centrale enkele sprekersconferenties georganiseerd. Als regel waren dat tweedaagse conferenties, waaraan dan een dertig à veertig personen deelnamen en waar een tweetal onderwerpen worden doorgepraat. De deelnemers werden door een kleine commissie in overleg met de Propaganda Centrale uitgezocht. Maar deze opzet is bepaald onvoldoende. Alleen reeds daarom omdat de kiesverenigingen niet weten, wie aan deze conferentie hebben deelgenomen. Maar bovendien worden dan slechts enkele kwestes nader toegelicht.

De scholing dient vooral schriftelijk te geschieden en als aanvulling daarnaast, met name voor het persoonlijk contact — ook mondeling in de vorm van cursussen en conferenties.

De schriftelijke scholing en vorming betekent de organisatie van een documentatiedienst in nauw verband met de brochuredienst. De schriftelijke scholing legt een regelmatig contact en dit is ter bevordering der belangstelling van doorslaggevend betekenis.

5. Documentatiedienst

De schriftelijke voorlichting moet centraal geschieden door het bureau van het Centraal Comité in nauwe samenwerking met de Doctor A. Kuypersstichting. Iedere week ontvangen de deelnemers enig studiemateriaal. Maximum twintig folio-pagina's. De inhoud moet zijn gevarieerd en vooral niet te zwaar of te wetenschappelijk. Het gaat om eenvoudige populaire voorlichting. Aan de Raad van Beheer van de Dr Kuypersstichting moet worden verzocht, dat de staf der stichting aan deze zeer belangrijke arbeid haar medewerking verleent bij het bepalen van de inhoud der documentatie.

Het gaat daarbij vooral om overdrukken van belangrijke artikelen uit verschillende dagbladen, eventueel uit tijdschriften. Voorts om uittreksels van boeken of samenvattingen en besprekingen daarvan. Van grote betekenis is, dat teruggekeerd wordt tot de vooroorlogse gewoonte. De heer Dr J. W. Noteboom maakte n.l. regelmatig nota's over belangrijke politieke gebeurtenissen: b.v. de begroting, de kabinetsformatie, de regeringsverklaring, het plan van de arbeid. In het kader van de documentatiedienst kunnen deze nota's aan de deelnemers worden toegezonden. Ten aanzien van dit punt is overleg met de Raad van Beheer van de Dr Kuypersstichting noodzakelijk, want samenwerking der nu aanwezige krachten is daarvoor vereist.

Tot 30 April hebben de lezers van Nederlandsche Gedachten gelegenheid het abonnementsgeld ad f 3.— te voldoen, door dit bedrag te storten op gironummer 89673 ten name van de Anti Revolutionaire Partijstichting.

Na 30 April dus niet meer gireren, want dan gaan de kwitanties uit tot een bedrag van f 3.35. Bespaar dus de incassokosten en gireer spoedig maar vóór 30 April.

Het is geenszins de bedoeling naar perfectionisme te streven. Een goede documentatiedienst in de strikte zin van het woord, kost schatten geld. De daarvoor nodige bedragen kunnen wij niet beschikbaar stellen. Maar door middel van samenwerking is wel iets goeds te bereiken, zonder dat de volmaaktheid wordt bereikt. Trouwens „volmaaktheid” zou de zaak eer scha dan goed doen. Een voorbeeld moet worden genomen aan het „Persoverzicht van de belangrijkste politieke artikelen in de Nederlandse Pers”, dat wekelijks door de K.V.P. aan een 700 adressen wordt toegezonden. Dit persoverzicht omvat van '20 tot soms 40 pagina's per week. Dat is dus nogal uitgebreid. Men doet dit reeds meer dan 5 jaar. Men kan er zich op abonneren à f 12,50 per jaar. Voorts wordt het gratis toegezonden aan de werkgroepen, aan de Kamerleden en aan de overige leidende figuren. In het algemeen wordt er zeer gunstig over geoordeeld.

Het feit ligt er, dat men niet alle couranten, periodieken en tijdschriften kan lezen. Maar aan de Dr Kuypersstraat, stichting en bureau, moet men dat werk verdelen, eventueel in samenwerking met enkele journalisten.

Het gaat derhalve allereerst om overdrukken en artikelen uit de geestverwante pers. Trouw — Rotterdammer combinatie — Friesch Dagblad — de Gids — Chr. werkgevers — Middenstandsbladen — Patrimonium etc. Daarnaast ook uit andere dagbladen. Derhalve een zeer uitgebreide „Uit Pers en Periodiek”. Deze documentatie moet zeer actueel zijn. Aansluiting bij de feiten en gebeurtenissen van de dag is nodig. Dat bevordert de belangstelling en geeft argumenten voor het debat. Daarnaast kan beter gefundeerde voorlichting worden gegeven. Maar ook van deze documentatiedienst geldt: Laten wij beginnen met het materiaal, dat voorhanden is en met de krachten, die beschikbaar zijn. Hierdoor wordt een zeer groot belang gediend.

6. Conferenties

Naast de schriftelijke regelmatige scholing door middel van de documentatiedienst is nodig mondelinge scholing en het verkrijgen van persoonlijk contact. Wanneer wij inderdaad een aantal personen bereid vinden om zich voor dit werk te geven, dan is het nodig het persoonlijk contact te verzorgen. Wij weten allen, dat het werk in de kiesverenigingen gewoonlijk gedragen wordt door enkele personen, die vaak tegen de stroom moeten oproeien. Zij houden de gang er in. Zij stuwen de activiteit. Maar dan hebben zij er ook behoefte aan zo nu en dan zelf eens bemoedigd te worden. Vaak staan zij immers op eenzame posten. Er ontbreekt in onze partij wel het een en ander aan „teamgeest”. Maar wat wij meer nodig hebben is versterking van het besef, dat wij naast elkaar staan in de strijd.

Is in de werkwijze van onze partij het element der verzaking niet te veel aanwezig? Volstaan wij niet te veel met een beroep te doen op roeping, taak en plicht? Raakt het besef van in gemeenschap voor een opdracht te staan niet in verdrukking? Daarvoor zijn conferenties nodig. Op deze conferenties moet het gesprek plaats vinden. Moet gelegen-

heid zijn voor het uitwisselen van gedachten. Moeten de werkers elkaar ook als mens leren kennen. Het persoonlijk contact is in deze dingen van grote betekenis. Het gaat om de werkerskern van onze partij.

Die conferenties moeten regionaal worden gespreid, al behoeft dat niet precies volgens de Kamercentrales. Tien conferenties, voor iedere provincie één, met uitzondering van Brabant en Limburg, die samen kunnen doen, lijkt voor dit doel voldoende.

Op deze conferenties kan dan het doel en de werkwijze der sprekersorganisatie uiteen worden gezet en worden duidelijk gemaakt wat van de mensen wordt verlangd.

Deze conferenties moeten regelmatig worden herhaald, ook ter bespreking van enkele onderwerpen, waarover van gedachten wordt gewisseld. In het vroege voorjaar van 1956 zal op deze conferenties kunnen worden uiteen gezet aan de hand van het dan wel bekend gegeven Program van Actie, waar het bij de komende verkiezingen om gaat en op welke punten speciaal de aandacht moet vallen. Terecht is er over geklaagd, dat ons Program van Actie in feite zo slecht niet is maar dat de sprekers er als regel te weinig de nadruk op leggen. Ook in dat opzicht kan meer worden bereikt en op deze wijze is dat inderdaad mogelijk.

Wel vraagt de commissie zich af of het niet wenselijk is de conferentie in het voorjaar van 1956 wat breder op te zetten — en wel centraal, met één conferentie voor het gehele land te volstaan. Op deze conferentie zouden dan ook de leden van het Centraal Comité en de Kamerleden moeten worden uitgenodigd. Maar dit kan later nog onder de ogen worden gezien.

7. Wij staan aan een begin

Het verdient geen aanbeveling dit onderdeel van onze actie groots opgezet aan te vatten. Aansluiting moet worden gezocht bij hetgeen door de Kamerkieskringen op dit terrein reeds wordt gedaan en deze activiteit moet worden gesteund en bevorderd. Dat kan naar het oordeel van de commissie dus op twee manieren:

- 1e. de wekelijkse documentatiedienst;
- 2e. regelmatige conferenties op gezette tijden.

Dit draagt dus een aanvullend karakter. Leert de praktijk, dat deze werkmethode aan een gevoelde behoefte voldoet dan kan de zaak later verder worden uitgebouwd en verbeterd en wel naar twee zijden — n.l. de dienstverlening van het Centraal Comité en de werkzaamheid van de Kamer- en Statencentrales, vooral in die Kamerkieskringen, waar men aan deze dingen tot nu toe geen aandacht heeft gegeven.

Vergeten moet niet worden, dat zowel de P.v.d.A. met haar organisatie van de „Fakkeldragers” — als de K.V.P. met haar „kaderschool” in Baarn, waar iedere week een 30 tal personen gedurende een „lang weekend” worden geschoold, ons reeds vóór zijn. Wij hebben op dit terrein een achterstand in te halen. De commissie meent in haar rapport een weg gegeven te hebben om althans iets te doen, zonder dat dit te grote financiële offers vergt.

Dit rapport is dus door het Centraal Comité aanvaard. De commissie die het rapport heeft samengesteld is met de verdere uitwerking der plannen belast. Binnenkort zullen de besturen der Kamercentrales en de Statencentrales daarover een aanschrijving ontvangen. Wij hopen zeer dat deze besturen bereid zullen zijn hun medewerking te geven. Door gezamenlijke krachtsinspanning kan dan iets goeds tot stand worden gebracht.

ENIGE OPMERKINGEN

naar aanleiding van eventuele uitbreiding van het aantal leden der Tweede Kamer

Mr C. PIJL HOGEWEG

Nu de indiening is aangekondigd van een wetsontwerp tot wijziging van de Grondwet, strekkende tot uitbreiding van het aantal leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, is de kwestie van de al dan niet bevredigende werkwijze van dit college, met name ten aanzien van haar mede-wetgevende taak, weer actueel geworden buiten de kring van onze volksvertegenwoordigers.

Oppervlakkig beschouwd lijkt het vraagstuk der herziening der wetgevingsprocedure binnen de Kamer en de uitbreiding van het aantal Kamerleden een louter technisch-organisatorische aangelegenheid, waarover alleen maar uit overwegingen van utiliteit zou zijn te discussiëren, maar bij nadere beschouwing blijken er toch aspecten aan te zitten welke een principiële achtergrond hebben.

Alvorens de samenstelling en de werkwijze van de Kamer nader te beschouwen, moet worden vooropgesteld dat onze Volksvertegenwoordiging een geheel eigen plaats ten opzichte van de Regering inneemt. Het is niet zo dat het Kabinet een commissie van het Parlement is, noch dat de Staten-Generaal de spreekbuis van de Regering zijn, waar alleen enkele niet in de Regering opgenomen partijen de gelegenheid hebben „oppositie” te bedrijven. Onze volksvertegenwoordiging dient haar taak van medewetgever en controleur van het centrale overheidsbeleid onafhankelijk van de Regering te vervullen. Het handhaven van deze zelfstandigheid, het zgn. beginsel der dualiteit, eist veel krachtsinspanning van de Volksvertegenwoordiging. Een minister heeft immers slechts een bepaald gebied van het algemeen bestuur te overzien en kan daarbij nog steunen op een zeer deskundige staf: de ambtenaren van zijn departement. De positie van kamerlid is veel moeilijker. Hij kan zich niet beperken tot een bepaald gebied maar moet op alle terreinen van regeringsbeleid min of meer thuis zijn, terwijl hij in feite geen enkele deskundige hulp heeft. Het is dan ook niet te verwonderen dat het evenwicht tussen Regering en Volksvertegenwoordiging wel eens wordt verstoord door een feitelijke suprematie der Regering.

Wanneer we de geschiedenis van het Reglement van Orde van de Tweede Kamer nagaan, dan zien we dat, met name t.a.v. de wetgevingsprocedure in de Tweede Kamer, er vele wijzigingen in de loop der jaren zijn aangebracht welke ten doel hadden de Kamer in de gelegenheid te stellen haar taak zo goed mogelijk te vervullen.

In 1815 werd volstaan met een verdeling der Kamer in afdelingen, eerst 7 later 5, welke bij loting werden gevormd. Voor elk wetsontwerp dat bij de Kamer werd ingediend benoemden alle afdelingen elk een rapporteur. Deze rapporteurs vormden samen de Commissie van Rapporteurs, die tot taak had het maken van een verslag van wat er in de afdelingen over het betreffende wetsontwerp werd gezegd. Dit verslag moest dan als richtlijn dienen voor de openbare behandeling in de Kamer. Aanvankelijk was dit verslag een getrouwe weergave van het in de afdelingen besprokene, maar allengs kregen de rapporteurs meer zelfstandigheid en konden zij het naar hun oordeel belangrijke in hun verslag opnemen en eventueel aanvullingen en wijzigingen

aanbrengen. Ook konden zij onderhands overleg plegen met de betrokken ministers en de uitkomsten daarvan in het verslag verwerken. Het werd bij dit systeem gewoonte dat de afdelingen als rapporteur voor de behandeling van een wetsontwerp diegenen uit haar midden kozen, die een zekere mate van deskundigheid bezaten op het gebied, dat door het wetsontwerp werd bestreken.

Het was dus geen grote stap naar het in 1888 op voorstel van De Savornin Lohman en Schaepman ingevoerde instituut van de Commissie van Voorbereiding voor belangrijke wetsontwerpen. Hierin zouden dan de deskundigen op het gebied van een wetsontwerp kunnen worden benoemd. In feite gebeurde dat reeds bij het stelsel van de Commissie van Rapporteurs, maar deze werden door de afdelingen aangewezen en aangezien de afdelingen door loting werden gevormd, zou het dus kunnen voorkomen dat alle t.a.v. een bepaald wetsontwerp deskundige kamerleden in één afdeling zaten, zodat er slechts één als lid van de commissie van rapporteurs aan het voorbereidende werk kon deelnemen, terwijl hij dan als medeleden had de niet deskundige rapporteurs der andere afdelingen. Bij het stelsel van de commissie van voorbereiding nu worden de rapporteurs niet door de afdelingen aangewezen maar door de voorzitter der Kamer en daarna kunnen zij als rapporteur in een afdeling worden geplaatst.

In 1919 werd de instelling van de Bijzondere Commissie mogelijk gemaakt voor voorstellen van hoofdzakelijk technische aard, waarbij het afdelingsonderzoek kon vervallen. Ieder kamerlid die, ondanks het technische karakter van zo'n ontwerp, toch interesse had, kon schriftelijk zijn opmerkingen bij de commissie inzenden en haar vergaderingen bijwonen.

In 1925 werd van de, door aanneming in 1907 van het voorstel van De Savornin Lohman, geschapen mogelijkheid tot het instellen van Vaste Commissies gebruik gemaakt. Hiermee werd beoogd de gelegenheid te openen voor de duur ener zitting, vaste commissies in het leven te roepen voor het onderzoek van tot zekere groep van onderwerpen behorende wetsontwerpen. Het voordeel van deze commissies zou volgens de Savornin Lohman zijn dat een doelmatige arbeidsverdeling zou worden verkregen. Niet alle leden kunnen zich toeleggen op bestudering van alle ontwerpen. Ook bij deze vaste commissies werd het afdelingsonderzoek niet verplicht gesteld.

In 1932 werden de vaste commissies ook ingeschakeld bij een andere taak van de Tweede Kamer, namelijk de controle ten aanzien van het centrale bestuursbeleid.

Wat bij dit historisch overzicht in vogelvlucht opvalt, is de toenemende specialisatie in de werkwijze der Kamer. Dit is begrijpelijk. De taak van het Parlement is in materieel opzicht aanmerkelijk groter geworden. Vooral de grote bemoeiing van de overheid met het sociaal-economisch leven is daar de oorzaak van.

Voor na de laatste oorlog is het parlementaire werk toenomen met name door de ontwikkeling der internationale verhoudingen. Er worden dan ook weer stemmen gehoord die de organisatie en werkwijze van de Staten-Generaal

weer aan een wijziging willen onderwerpen. Niet alleen bij de kleine partijen, voor welke de moeilijkheden zeer groot zijn, (een tweemansfractie zoals bijv. de S.G.P. kan onmogelijk aan alles wat er door de regering wordt voorgeschoteld die aandacht besteden welke nodig is), doch ook in kringen van de grote partijen worden voorzieningen geëist. De heer Hofstra van de P.v.d.A. zegt het in de volgende bloemrijke woorden: „Indien een bedrijf zou worden geleid en georganiseerd op dezelfde klungelige en achterlijke wijze als waarop de wetgevende machine werkt — of niet werkt —, zou het binnen enkele jaren failliet zijn.”

Doch men komt ook met een positief geluid in de vorm van wijzigingsvoorstellen. Prof. Schermerhorn wil voor een oplossing twee wegen inslaan: 1. uitbreiding van de Tweede Kamer tot \pm 250 leden en 2. instelling van vaste commissies voor elk departement één van elk twintig à dertig leden, evenredig aan de fractie-sterkte, door de fracties aan te wijzen, aan welke commissies hij alles zou willen toevertrouwen; tot zelfs de openbare behandeling toe. In feite zouden dit dus kleine „Kamertjes” worden. Bovendien zouden deze commissies elk een goed geoutilleerde eigen „Griffie” moeten krijgen.

Zijn partijgenoot Hofstra acht uitbreiding van de Kamer tot 150 leden niet voldoende. Zijns inziens zou het enige resultaat zijn, dat er dan 50 % meer half/overspannen en onefficiënt werkzame lieden in ons land zijn. Hofstra wil slechts afschaffing van het afdelings-onderzoek en aan vaste commissies bestaande uit deskundigen, het gehele voorbereidende onderzoek in handen geven, met de openbare vergadering als formaliteit tot slot.

Mr Goseling (k.v.p.) heeft een geheel andere oplossing. Hij wil, in tegenstelling met de voorgaande schrijvers, de nadruk leggen op de algemene deskundigheid der kamerleden en die zondig verbeteren. Kamerleden moeten z.i. geen specialisten zijn, maar in staat zijn rapporten van specialisten te verwerken. Specialisten zouden dan buiten de Kamer moeten worden aangetrokken en — onder de nodige waarborgen — bij het werk der Parlementaire commissies worden betrokken.

Ook in de Kamer zelf is de kwestie ter sprake geweest. Eerst bij de behandeling van het initiatief voorstel van Van der Goes-Van Naters c.s. in 1950, en later, in 1952, bij de grondwetswijzigingsvoorstellen der Regering.

Van der Goes van Naters wil het afdelings-onderzoek... maken en het gehele voorbereidende werk aan vaste commissies overlaten. De Kamer kan dan bij onbelangrijke wetsontwerpen de conclusies van de commissies zonder beraadslaging aanvaarden en bij belangrijke ontwerpen in het openbaar n.a.v. het rapport van de commissie beraadslagen en beslissen.

Het voorstel der Regering tot wijziging der Grondwet beoogde o.a. een uitbreiding der Tweede Kamer tot 150 leden. In tweede lezing heeft het in de Eerste Kamer de tweederde meerderheid niet kunnen halen, doch dit was een gevolg van het feit dat vele leden ernstige bezwaren hadden tegen de mogelijkheid van stemoverdracht die bij amendement-Andriessen door de Tweede Kamer in het wetsontwerp gebracht was.

In vergelijking met andere landen zitten wij geenszins ruim in onze volksvertegenwoordigers. Om maar een greep te doen: De Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers telt 212 leden, de Senaat 175. Italië kiest om de 5 jaren 514 leden voor de Kamer van Afgevaardigden en om de zes jaren 330 leden voor de Senaat. In Frankrijk heeft de Nationale Vergadering een ledenaantal van 619 en Engeland heeft éénmaal per 5 jaren 625 leden voor het Lager Huis te kiezen. Een uitzondering vormt Noorwegen. De Storting (Staten-Generaal) telt 150 leden, t.w. 112 in het Odelsting en 38 in het Laegting. Een klein land als Denemarken ech-

ter had tot voor kort een Folketing waarin 151 en een Landsting waarin 76 leden zitting hebben.

Een uitbreiding van een ledenaantal der Tweede Kamer tot bijv. 150 is geen overbodige weelde. Bezwaren van financiële aard — met de uitbreiding zal \pm f 600.000,— per jaar gemoeid zijn — mogen niet doorslaggevend zijn.

Er zijn echter andere bezwaren, waarover niet lichtvaardig kan worden heengestapt. Door een uitbreiding van het zetelaantal wordt de kiesdeler kleiner, hetwelk impliceert, dat men minder stemmen nodig zal hebben om een zetel te verkrijgen, dan nu het geval is. Een pracht kans voor kleine partijen.

Het voordeel dat de kleinere fracties ruimer in haar leden zouden komen te zitten, wordt dan weer opgeheven door het verschijnen van alle mogelijke eenmansfracties van nieuwe partijtjes.

Ongetwijfeld zal bij de behandeling van het in de aanhef genoemde wetsontwerp de werkwijze van de Tweede Kamer ter sprake komen, zoals ook in 1952 het geval was. En het is niet onwaarschijnlijk dat bijv. de P.v.d.A. zal aandringen op een wijziging van het Reglement van Orde voor wat betreft Hoofdstuk III, het voorbereidend onderzoek.

Wanneer we hierin gaan wijzigen moet men oppassen dat enkele hoofdtrekken van het parlementaire werk niet in het gedrang komen.

1. Het karakter der openbaarheid. De Volksvertegenwoordiging dient het middelpunt te zijn van het staatkundig leven van het volk en de discussie tussen Regering en Volk dient in het openbaar te geschieden.

II. Een kamerlid moet in de eerste plaats een algemene politieke scholing bezitten, waarbij een zekere mate van deskundigheid op een bepaald gebied gewenst is. Maar kamerlid zijn omdat men specialist op een gebied is, zonder daarnaast een all round politicus te zijn, doet aan het karakter der Volksvertegenwoordiging afbreuk. Immers de Volksvertegenwoordiging heeft een bepaald ontwerp of een bepaalde regeringsdaad niet an sich te beoordelen, maar in het licht van het gehele politiek staatkundig beeld. Specialisten hebben vaak de neiging de grote lijnen van de algemene landspolitiek uit het oog te verliezen; dit te meer, wanneer men niet politiek-denkend is ingesteld.

III. Een algemeen politiek deskundig kamerlid moet ook in de gelegenheid zijn de beraadslagingen over onderwerpen, welke buiten het terrein van zijn deskundigheid liggen en waar mee hij dus niet via een commissie in aanraking zal komen, bij te wonen en hieraan deel te nemen.

Dit impliceert, dat aanneming van voorstellen om het afdelingsonderzoek in feite te doen vervallen en het gehele medewetgevende werk practisch geheel toe te vertrouwen aan al dan niet vaste commissies, de kamerleden het specialisten hoekje in zullen worden gedrukt. En dit is nu net niet de bedoeling. Dat wil niet zeggen dat het afdelingsonderzoek als alleen „zalig makend” moet worden beschouwd, maar het is het thans nog enige middel om alle kamerleden bij het vooronderzoek te betrekken.

Het is niet de bedoeling geweest uitvoerig en uitputtend de werkwijze van onze Volksvertegenwoordiging en de moeilijkheden welke daarbij voorkomen, in dit artikel te behandelen. Het is slechts een greep geweest uit de rijke stof van het parlementaire leven, waarbij de behandeling der begroting, de contrôle op het regeringsbeleid en, last but not least, de taak en plaats van de Eerste Kamer, niet ter sprake zijn gekomen.

Wat met dit artikel wordt beoogd is enigszins een beeld te geven van de achtergrond van de binnenkort ter tafel komende wijzigingsvoorstellen aangaande de samenstelling en de werkwijze der Tweede Kamer, omdat het werk achter de schermen in onze Volksvertegenwoordiging ook de belangstelling der kiezers dient te hebben.

Griezelige situatie rondom Formosa

JAC. S. HOEK

De „koude oorlog” om de randgebieden van het Euraziatische continent woedt onverminderd voort. Wij behoeven slechts een opsomming te geven van de belangrijkste militaire en politieke besprekingen en feiten, die de laatste weken hebben plaats gevonden, om daarvan een indruk te krijgen: Engeland gaat de H-bom maken; de Parijse accoorden zijn door de West-Duitse bondsdag aanvaard; het Balkanpact tussen Joego-Slavië, Griekenland en Turkije kwam tot stand; Turkije en Irak sloten in Bagdad een militair verdrag af; in Bangkok (Siam) kwam de Zuid-Oost-Aziatische Verdedigingsorganisatie bijeen; Foster Dulles bezocht Birma, Cambodja en Formosa, de door Rood-China bedreigde gebieden; China en Rusland trachten Japan van zijn Amerikaanse bondgenoot los te weken; Rood-China heeft de uitnodiging van de Colombo-staten (India, Pakistan, Ceylon, Birma en Indonesië) aanvaard voor de Azië-Afrikaanse Conferentie op 18 April a.s., een conferentie van het bruine ras gericht tegen het „imperialistische Westen”!

Ontwapening ?

Terwijl Winston Churchill in het Engelse Lagerhuis meedeelde, dat Groot-Brittannië ook met de aanmaak van waterstofbommen gaat beginnen, vergaderden in hetzelfde Lancaster-House, waarin vorig jaar de grondslag werd gelegd voor de Parijse accoorden, die de opnemng van West-Duitsland militair en politiek als actieve partner in het Westelijke blok verzekeren, vertegenwoordigers van de Verenigde Staten, Engeland, Frankrijk, Canada en Sovjet-Rusland over ontwapening en over afschaffing van A- en H-bommen. Binnen het raam van de Verenigde Naties zijn er reeds vele conferenties over dit onderwerp gehouden, maar tot dusver zonder enig resultaat. Vorig jaar leek het erop dat Sovjet-Rusland minder hardnekkig vasthield aan zijn standpunt dat eerst alle atoomwapens moeten worden vernietigd, voordat tot vermindering van de conventionele wapens zou kunnen worden overgegaan. Moskou verklaarde zich in New York bereid beide soorten van bewapening gelijktijdig in ogenschouw te nemen. Een sub-commissie zou in Londen volstrekt geheime besprekingen voeren. Voordat de conferentie in het Lancaster House begon maakte het Kremlin echter bekend, dat Sovjet-Rusland met het voorstel zou komen om het peil van de bewapening in alle landen niet boven dat van 1 Januari 1955 te brengen. De bedoeling van deze Russische zet is duidelijk. Aanvaarding van dit voorstel zou betekenen, dat Sovjet-Rusland zijn voor dit jaar met 12 % verhoogde militaire budget kon uitvoeren, doch dat de herbewapening van West-Duitsland en de totstandkoming van de Parijse accoorden ongedaan werden gemaakt.

Maar niet alleen dat, ook de militaire versterking van het Midden-Oosten en Zuid-Oost-Azië alsmede de herbewapening van Japan zouden achterwege moeten blijven. Bovendien bleek dat Sovjet-Rusland en communistisch China geen internationale ontspanning wensten, maar integendeel met betrekking tot Formosa dreigden met agressie.

Plaatst men de ontwapeningsbesprekingen tussen de vijf grote mogendheden in Londen tegen deze achtergrond dan is er niet veel reden tot optimisme over het welslagen. De Angel-Saksische leiders van de Westelijke wereld zijn zich hiervan bewust en zetten daarom de tot dusver gevolgde politiek van „containment”, van indämming van de commu-

nistische bedreiging, voort. De productie van waterstofbommen en van andere nieuwe atoomwapenen wordt door hen met kracht voortgezet. De onvoorstelbare en apocalyptische uitwerking van het gebruik van deze wapens moet de communistische machthebbers schrik inboezemen. De Engelse kernsplittingsdeskundigen zijn er in geslaagd een productiemethode voor waterstofbommen te vinden die aanmerkelijk goedkoper is dan de Amerikaanse. Op dit ogenblik wisselen de Amerikanen en de Engelsen op het terrein van de atoomenergie gegevens uit. De voorsprong op Sovjet-Rusland staat volgens Churchill voor de eerstkomende vier jaar vast.

De voorsprong

Het is deze voorsprong die in de komende jaren bepalend is voor de politiek van de beide machtsblokken. Het Westelijk blok, met name de Verenigde Staten, heeft er alle belang bij, dat zoveel mogelijk landen in Europa, het Midden-Oosten, Zuid-Oost-Azië en het Verre Oosten in militaire alliantie met het Westen samenwerken, opdat de Russisch-Chinese kolos zich omgeven weet door een ring van landen, vanwaar uit, ingeval van agressie, het atoomwapen van het Westen over een breder front en sneller kan toeslaan en daardoor afschrikwekkender wordt dan het atoomwapen der communistische landen. Dit laatste heeft veel grotere afstanden af te leggen, voordat het de machtscentra van het Westen, n.l. de Verenigde Staten, heeft bereikt.

Ook wanneer Sovjet-Rusland zijn achterstand in de atoombomproductie in de komende vier jaar zal hebben ingehaald, blijft zijn strategische positie in het nadeel, wanneer de randgebieden van West-Europa, het Midden-Oosten, Zuid-Oost-Azië en het Verre Oosten (Japan) tot de verdedigingsring van het Westen behoren.

West-Duitsland

De goedkeuring van de Parijse accoorden door de West-Duitse bondsdag is voor Sovjet-Rusland een dikke streep door de rekening. Wanneer de andere Europese landen deze accoorden, die West-Duitsland als soeverein land hecht binnen de Westelijke verdediging brengen, eveneens ratificeren, dan is dit een grote nederlaag voor het Kremlin. In Italië en de Beneluxlanden zijn de kansen op ratificatie gunstig. In Frankrijk is het wachten op de Raad van de Republiek (de senaat), die 22 Maart met de ratificatie-debatten begint. De economische commissie uit de Franse senaat is van plan een amendement op het Saar-accoord in te dienen waarbij het Saargebied nog vaster binnen de Franse monetaire unie wordt gebracht. Er zijn echter nog twee punten die in de Franse senaat een rol kunnen spelen. De West-Duitse bondskanselier dr Adenauer heeft in de Duitse Bondsdag getracht het Saar-accoord acceptabeler te maken door aan dit accoord een uitleg te geven, die de Fransen niet slikken: 1. Op het punt van de propaganda van de pro-Duitse partijen, die volgens de Fransen door het Saaraccoord in de periode tussen het komende referendum en het vredesverdrag met Duitsland verboden zal zijn; 2. op het punt van de Angel-Saksische Garanties, die volgens Frankrijk de scheiding van de Saar van Duitsland en de econ. unie tussen Frankrijk en het Saargebied, ook na de vredesconferentie met Duitsland, verzekeren en ondersteunen. Zowel het een als het ander is door dr Adenauer in twijfel getrokken. De Engelse en Amerikaanse regeringen

hebben zich maar op de vlakte gehouden en gezegd dat Frankrijk en West-Duitsland hun geschillen zelf maar moeten oplossen. Tussen Bonn en Parijs is nu de afspraak gemaakt om na de ratificatie-debatten over de Parijse accoorden in de Franse Senaat en in de West-Duitse Bondsraad opnieuw over het Saaracckoord te praten. Op het ogenblik dat wij dit schrijven staan de kansen op ratificatie in Parijs gunstig. De Fransen blijven echter een onberekenbare factor. Moskou zal bovendien niet nalaten alle pogingen in het werk te stellen om de uitvoering van de Parijse accoorden te voorkomen, hetzij door het uiten van dreigementen, hetzij door allerlei gepaai met voorstellen tot hereniging van Oost- en West-Duitsland. De Duitse socialisten en de Fransen blijken steeds weer politieke of nationalistische munt uit deze situatie te willen slaan, zonder dat het tot hen doordringt dat zij de communisten in de kaart spelen. Zelfs de leider van de Engelse Labour-partij, Clement Attlee, moet thans op het standpunt staan, dat als de Parijse accoorden zijn geratificeerd niet tot uitvoering dus niet tot herbewapening van West-Duitsland dient te worden overgegaan, voordat met de Russen over de Duitse hereniging is gepraat, alsof deze hereniging mogelijk is anders dan onder de voorwaarden, die Rusland stelt: n.l. neutralisatie en het wegtrekken van de Amerikaanse en Engelse troepen uit West-Duitsland, hetgeen zou neerkomen op het opschuiven van het IJzeren Gordijn naar de Noordzeekust en de kust van de Atlantische Oceaan!

Nieuwe pacten

Een belangrijke ontwikkeling heeft zich de laatste weken voorgedaan in de Balkan. Turkije, Griekenland en Joegoslavië sloten het Balkanpact, waarbij deze drie landen afspraken politiek, economisch en militair met elkaar te gaan samenwerken. Men kwam zelfs tot de oprichting van een raadgevende vergadering, een consultatieve assemblee, waarin elk van de drie landen zich door parlementariërs zal laten vertegenwoordigen. Turkije en Griekenland behoren beide tot de N.A.V.O. en de Raad van Europa. De Turken en de Grieken hebben goede hoop dat zij het land van de Tito-communisten via dit Balkanpact eerst binnen de Raad van Europa en langzamerhand ook binnen de N.A.V.O. kunnen loodsen.

Turkije, dat een van de sterkste bastions en voorposten vormt van de Westelijke verdediging, dank zij krachtige Amerikaanse steun, heeft de laatste tijd grote diplomatieke activiteit aan de dag gelegd. Met steun van de Verenigde Staten slaagden de Turken reeds enige tijd geleden er in Pakistan in een militaire alliantie te brengen en onlangs kregen zij dit plotseling voor elkaar met Irak, hun zuidelijke buurman, tot grote ergernis van Egypte, die daarin een bedreiging zag van de Arabische liga, het bondgenootschap van de Arabische landen, waartoe ook Irak behoort. Tot dusver heeft de Arabische liga geweigerd de zijde te kiezen van Engeland en Amerika. Egypte, Libanon, Syrië, Jordanië, Saoedi-Arabië, Yemen, Irak en Libye wilden neutraal blijven, hoewel zij niet geheel afkerig stonden tegenover Amerikaanse en Engelse wapenleveranties. Maar de Arabische liga ziet niet in het communisme vijand no. 1. Voor hen is dat veeleer Israël. En nu beschuldigt Egypte Irak ervan, dat het de onderhandelingspositie van de Arabische liga heeft verzwakt, omdat het thans zonder de andere Arabische landen erin te kennen wapenhulp van de Amerikanen aanvaardt. Overigens lijkt het niet zo onverstandig van de Amerikanen om wel Irak, dat geen gemeenschappelijke grens met Israël heeft, wapens te geven en de andere Arabische landen niet. Het jongste conflict tussen Egypte en Israël, waarmee zich de Veiligheidsraad is gaan bemoeien, toont wel aan, dat men hier bijzonder voorzichtig moet zijn. Amerika, dat steeds meer de rol van Engeland in het Midden-Oosten gaat innemen, hoopt natuurlijk op den duur ook de andere Arabische landen

voor zich te winnen, maar dat zal niet eenvoudig zijn, want India en andere Zuid-Oost-Aziatische landen doen alle moeite om de Arabische liga voor hun neutraliteitskarretje te spannen. De liga is dan ook uitgenodigd om de conferentie van Bandoeng op 18 April bij te wonen. De dertig Aziatische en Arabische landen, die daar bij elkaar komen, hebben dit gemeen, dat zij gekant zijn tegen koloniale en oud-koloniale mogendheden, waartoe zij ook de Verenigde Staten rekenen. Ook Rood-China is voor Bandoeng uitgenodigd. Het Westen wordt door sommigen meer gehaat dan de communisten.

Intussen is het gelukkig dat er ook een aantal Arabische en Aziatische landen is, dat in het conflict tussen de communistische en de niet-communistische wereld duidelijk partij kiest voor de niet-communistische wereld. Turkije, Irak, Pakistan, Siam, de Philippijnen en Japan, die ook in Bandoeng vertegenwoordigd zullen zijn, behoren tot deze groep. Iran en Libanon zullen waarschijnlijk binnenkort volgen. Het zal de Indiase minister-president Nehroe dan ook niet gelukken al die landen in één neutralistisch blok te brengen.

Z.O. Azië

De conferentie van Bangkok bracht de drie Aziatische (Pakistan, Siam en Philippijnen) en vijf Westelijke landen (Amerika, Engeland, Frankrijk, Australië en Nieuw-Zeeland) van de Zuid-Oost-Aziatische Verdedigingsorganisatie (Z.O.A.V.O.) bijeen. Deze organisatie werd vorig jaar September na de Indo-Chinese conferentie van Genève door de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken opgericht. Hoewel de koninkrijken Cambodja en Laos en Zuid-Vietnam geen deel uitmaken van de Z.O.A.V.O., lopen zij direct gevaar door Rood-China en het communistische Noord-Vietnam te worden ingepikt, vooral nu geen Franse troepen meer tot hun verdediging kunnen worden ingezet. De Z.O.A.V.O.-landen hebben afgesproken een eventueel oprukken van communistisch China en zijn satelliet in Noord-Vietnam tegen te houden. De toestand in Indo-China is sinds de conferentie van Genève aanmerkelijk verslechterd. De communisten houden zich niet aan de gesloten overeenkomsten en trachten de drie pro-Westelijke Indo-Chinese staten van binnenuit te ondermijnen. Ook dit zullen de Z.O.A.V.O.-landen trachten tegen te gaan.

Van grote betekenis is ook dat de economische hulpverlening aan de Zuid-Oost-Aziatische staten, die daarom vragen, aanzienlijk zal worden uitgebreid. Het Amerikaanse Congres moet zich hierover binnenkort uitspreken. Het versterken van de economie van deze bedreigde landen is een van de belangrijkste middelen om de communistische zuigkracht uit te schakelen.

Formosa en Japan

Voor de Aziatische landen van de Z.O.A.V.O. en ook voor Australië en Nieuw-Zeeland betekent het een teleurstelling, dat Foster Dulles geen duidelijke militaire verplichtingen kon aangaan voor de verdediging van Zuid-Oost-Azië, maar de Amerikanen hebben meer bedreigde punten in het oog te houden in het Verre Oosten: b.v. Zuid-Korea, Japan en Formosa. Bovendien komt het leeuwenaandeel van de militaire verdediging voor rekening van de Amerikanen en het is zo, dat Frankrijk, Engeland en Australië niet alleen wat Indo-China, doch ook wat Formosa betreft, de Amerikanen vrijwel alleen de kastanjes uit het vuur laten halen. Ten aanzien van Formosa hebben de Engelsen en de Amerikanen bovendien een vrij ernstig verschil van mening. Anthony Eden, de Engelse minister van buitenlandse zaken, is o.a. van mening, dat de nationalistische-Chinezen van Tsjang Kai Sjek dienen terug te trekken van de eilanden vlak voor de Chinese kust, Quemoy en Matsoe en dat de Amerikanen geen garantie moeten geven aan de Chinese generalissimo op Formosa dat zij deze eilanden zullen verdedigen. De moeilijkheid is echter dat de Peking-Chinezen hebben laten weten, dat ook al worden Quemoy en Matsoe door de nationalistische Chinezen opgegeven, zij toch tot de aanval op Formosa zullen overgaan. Wat heeft het dan voor zin deze voorposten voor de verdediging van Formosa op te geven? Dat kan maar gezichtsverlies betekenen niet alleen voor Tsjang Kai Sjek, maar vooral ook voor de Amerikanen. Want Japan volgt op het ogenblik nauwlettend elke beweging die de Verenigde Staten in de Westelijke Stille Oceaan maken. Het vraagt zich af aan welke kant het moet gaan staan. Sovjet-Rusland maakt reeds duidelijke avances en Rood-China lukt met economische voordelen. Elk verder terugwijken van de Verenigde Staten, vooral na het échec van Indo-China, brengt de Japaners dichter bij een ommezwaai naar het communistische blok. De gevolgen daarvan zouden natuurlijk niet te overzien zijn, want Japan is de enige industriële mogendheid in het Verre Oosten. Maar het griezelige van de situatie rondom Formosa is, dat de communistische machthebbers in Peking, na al hetgeen zij gezegd en gedaan hebben, ook niet terug kunnen.

India tracht thans Peking tot moderatie te brengen en Engeland poogt Moskou ertoe aan te zetten zijn Chinese bondgenoot van oorlogshandelingen te weerhouden, maar zullen deze pogingen gelukken?

Het Russisch-Chinese span heeft tot dusver voortreffelijk gewerkt en er is geen aanwijzing dat Moskou over Formosa anders denkt dan Peking. Zelfs gaan er geruchten dat Rusland atoombomben aan de Chinese communisten ter beschikking heeft gesteld.

De Veiligheidsraad heeft vruchteloos getracht partijen rondom de onderhandelingsstafel te brengen. Het woord is thans aan de geheime diplomatie, het klassieke middel van de buitenlandse politiek. Moge het geen verouderd middel blijken te zijn.

Samenwerking op sociaal en economisch terrein

A. W. BIEWENGA

Het ligt in de bedoeling in dit artikel in het kort enkele opmerkingen te maken over hetgeen in het Reorganisatie-rapport van onze partij op de bladzijden 18—20 wordt gezegd over de samenwerking op het Prot.-Chr. erf met betrekking tot de sociale en economische vraagstukken in nationaal en internationaal verband. Dit houdt dus een beperking in. Een zodanige beperking houdt echter niet in, dat niet voldoende stof zou overblijven voor een vrucht-dragende samenwerking. Voor onze tijd geldt immers juist, dat de vragen op dit gebied zich vermenigvuldigen. We leven immers in een tijd, dat gesproken kan worden van een belangrijke omvorming op sociaal en economisch gebied, zowel in organisatorisch opzicht als ook met betrekking tot de inrichting van het maatschappelijk leven zelf. Daarbij komt, dat de internationale samenwerking en de verhouding tussen de volkeren onderling allerlei nieuwe aspecten heeft te voorschijn geroepen, die vragen om bezinning en beraad.

Het is in de jaren na de oorlog wel gebleken hoe moeilijk een nauwere samenwerking tussen de beide grootste Prot.-Chr. partijen, de C.H.U. en de A.R.P., te verwezenlijken is. De passage op bladzijde 19 van het rapport, waar gewezen wordt op de schade, die miskenning van de verschillen tussen A.R.P. en C.H.U. voor de bevordering van de samenwerking kan opleveren, heeft mijn volkomen instemming. Maar toch vraag ik mij af of juist op sociaal en economisch gebied de verschillen nu zo op de voorgrond treden, dat daar van een nauwere samenwerking tussen de Prot.-Chr. partijen geen sprake zou kunnen zijn. Jarenlange ervaring in de C.B.T.B. en ook in het Convent van Chr. Maatschappelijke organisaties (C.N.V., C.B.T.B., Verb. van Prot.-Chr. Werkg. en Chr. Midd. Bond) leert mij eer het tegendeel. Zeker, er zijn in dit opzicht verschillen, er worden nuance-ringen gevonden, maar deze vloeien toch meestal niet voort uit het A.R.-of C.H.-zijn. De goede samenwerking van leden van verschillende Prot.-Chr. partijen in de Chr. Maatschappelijke organisaties vraagt dan ook naar mijn mening juist om een betere samenwerking op sociaal en economisch gebied van de Prot.-Chr. partijen. Is de kans

niet heel erg groot, dat met betrekking tot de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie, de loon-, prijs- en werkgelegenheidspolitiek, de internationale economische vraagstukken — en ik noem er slechts enkele — zeer goed een gezamenlijk standpunt zal kunnen worden bepaald. Ook voor het contact met de Chr. maatschappelijke organisaties zou een dergelijke samenwerking vele voordelen opleveren.

En als men nu vraagt of de noodzaak voor een dergelijke samenwerking aanwezig is, dan meen ik deze vraag met een volmondig ja te mogen beantwoorden. In het bijzonder in r.k. en soc. kringen heeft men de laatste jaren zijn kracht gezocht in aandachtige samenwerking binnen beide groeperingen om invloed te kunnen uitoefenen op de soc. en ec. ontwikkeling in ons land. Een objectief beoordelaar van deze ontwikkeling zal naar ik meen tot een conclusie moeten komen dat dit optreden niet altijd zonder vrucht is gebleven. En, zo vraag ik dan verder, ontbreekt ons de visie op de zaak, ontbreken ons de mensen om invloed te kunnen uit-

oefenen? Neen, maar wat ons in Prot. Chr. kring wél te veel heeft ontbroken is, daar waar het mogelijk was, een eendrachtig, gezamenlijk optreden. Dit alles mag ons daarom niet met rust laten en we zullen de middelen moeten vinden om hierin verbetering te brengen.

Ook over die middelen spreekt het reorganisatierapport. Drie worden er met name genoemd en onder de loupe genomen: een Christelijk Staatskundig Congres, een Christelijk Nationaal Contactcentrum en een Sociaal program. De ervaring leert, dat als men in een bepaalde zaak iets wil bereiken, de keuze van de middelen een grote rol speelt. Men moet ook niet alles tegelijk willen doen. Daarom preferer ik voorschijns van de genoemde middelen een contactcentrum. Men moet eerst elkaander leren verstaan en begrijpen en er moet gelegenheid zijn om eventuele geschilpunten in rustiger sfeer te kunnen bespreken. De andere genoemde middelen, een congres en een program, zullen het gevolg kunnen zijn van het gesprek in het contactcentrum. Het zijn vruchten, die later eventueel geplukt kunnen worden. Bij het voeren van deze gesprekken zal wel blijken of en in hoeverre een gemeenschappelijke grondslag voor het politieke optreden ook naar buiten aanwezig is. Wordt deze gevonden, dan twijfel ik er niet aan, dat deze samenwerking van de Prot. Chr. belijders op soc. en ec. terrein voor ons volksleven van grote betekenis zal zijn.

Christelijke samenwerking

Ds D. B I E S M A

In 't Rapport van de Reorganisatie-Commissie is o.m. aandacht gegeven aan de verhouding tussen de A.R.P. en de C.H.U., eventueel de andere Protestants-Christelijke partijen. Daarbij werd aangedrongen op nauwere samenwerking en meer eensgezindheid. Als concrete mogelijkheden werden gesteld: 1e een Christelijk Staatskundig Congres 2e een Christelijk Nationaal Contact-Centrum 3e een Sociaal Program.

De Redactie van „Nederlandsche Gedachten” heeft ook mij uitgenodigd in een kort artikel mijn mening over deze suggesties van de Reorganisatie-Commissie weer te geven. Gaarne voldoe ik hiermee aan dit verzoek.

Naar mijn mening moeten alle pogingen, welke ondernomen worden om te komen tot grotere samenwerking met (de) andere Protestants-Christelijke

partijen, van harte en met alle kracht worden gesteund.

't Feit ligt er, dat ons Protestants-Christelijk volksdeel, dat toch al kwantitatief verre de minderheid vormt, „zich baadt in de weelde” van er vier georganiseerde politieke partijen op na te houden: G.P.V., S.G.P., C.H.U. en A.R.P. Deze versplintering is in veel opzichten betreurenswaardig en werkt ondermijnend ten aanzien van onze invloed op het politieke en staatkundige leven. Niettemin kunnen en mogen wij voor de realiteit van dit verschijnsel onze ogen niet sluiten. Wij hebben er rekening mede te houden, dat deze „gebrokenheid” er is en dat zij berust op verschillen, die principiëel, historisch, kerkelijk en practisch geworteld en gegroeid zijn. Zonder meer te streven naar één grote Christelijke Volkspartij (hoe aantrekkelijk deze gedachte op zichzelf

De landbouwpolitiek in de crisis

D r s A. R. v. N E S

In een vorig artikel kwamen we tot de conclusie, dat in ons land een actief beleid, zowel met betrekking tot de prijsvorming van landbouwproducten, de pachtvorming als de loonvorming in de landbouw, een gebiedende noodzaak is. Tevens werden enkele grondslagen aangegeven, waarop een dergelijk actief beleid moet worden gebaseerd.

1. Door middel van een actief prijsbeleid moet een meer gelijkmatige ontwikkeling van de landbouw worden bevorderd. Een dergelijk beleid heeft twee kanten:

- a. in tijden van schaarste, zal het beleid gericht moeten zijn op het voorkomen van te hoog oplopende voedselprijzen;
- b. in tijden van overvoerde markten, zal het beleid gericht moeten zijn op het op een zeker minimumpeil houden van de prijzen van de belangrijkste landbouwproducten.

Binnen de grenzen welke op deze wijze naar boven en naar beneden moeten worden gesteld — welke grenzen uiteraard niet voor alle tijden geldend, kunnen worden vastgesteld — dient de prijsvorming zoveel mogelijk vrij te zijn.

2. Door middel van een actief pachtprizenbeleid dienen de pachters, d.w.z. ongeveer 50% van de grondgebruikers in ons land, beschermd te worden tegen de gevolgen van de bestaande landhonger.

Tevens kan hiermee voorkomen worden dat de concurrentiepositie van onze landbouw wordt aangetast, ten gevolge van het ongemotiveerd hoog oplopen van het pachtprizen-niveau.

3. Door middel van een actief loonbeleid, moet voorkomen worden dat opnieuw een grote achterstand in de beloning van de landarbeid ontstaat, zonder dat dit echter een al te straffe loonbeheersing of een volledige loonnivellering behoeft te betekenen.

In dit artikel zullen we de landbouwpolitiek, welke sinds de tweede wereldoorlog is gevoerd, aan deze grondslagen toetsen.

De landbouwprijspolitiek

In de ontwikkeling van de landbouwpolitiek weerspiegelt zich de ontwikkeling in de opvattingen omtrent de overheids-taak op economisch gebied. Wat dit betreft is er een zeer groot verschil te constateren tussen de ontwikkeling na de beide wereldoorlogen.

Tijdens beide oorlogen was een geheel samenstel van diep ingrijpende en ingewikkelde maatregelen noodzakelijk, ten einde een zo goed mogelijke voedselvoorziening tegen redelijke prijzen te waarborgen.

Na de eerste wereldoorlog werden deze maatregelen al spoedig opgeheven. In de economische politiek viel de nadruk op een zo snel mogelijke terugkeer naar de economische vrijheid.

Na de tweede wereldoorlog zien we een geheel andere ontwikkeling.

Thans wordt sterk de nadruk gelegd op de verantwoordelijkheid van de Overheid voor het bevorderen van de groei en een gelijkmatige ontwikkeling van het economisch leven. Naast alle verschil van mening over de omvang van de overheids-

ook moge zijn!), die al deze partijen en groepen in zich verenigt, is daarom een utopie; zulk een pogen zou getuigen van een volkomen gemis aan werkelijkheidszin en bij voorbaat tot mislukking gedoemd zijn.

Wél moet echter in deze concrete werkelijkheid van onze gescheiden politieke organisaties gewaakt worden tegen een onnodig zich afzetten tegen elkander, en gestreefd worden naar een federatieve samenwerking, die zo groot mogelijk is, vooral ten aanzien van de verkiezing van de leden van de Staten-Generaal, de Provinciale Staten en de Gemeenteraden, alsmede van het optreden in die bestuurslichamen en volks-vertegenwoordiging.

Persoonlijk zou ik daarom — om te beginnen — 't meest gevoelen voor de door de Reorganisatie-Commissie als 2e genoemde mogelijkheid: De oprichting van een Christelijk Nationaal Contact-Centrum. — Laat van onze A.R.P. het initiatief uitgaan, en een poging ondernomen worden 't gesprek te openen met de C.H.U., de S.G.P. en het G.P.V. (lieft eerst met elk van deze drie afzonderlijk;

daarna, zo mogelijk, met alle drie gezamenlijk), teneinde na te gaan, in hoeverre een gemeenschappelijke grondslag voor 't politieke leven aanwezig is, en hoe eventueel deze grondslag kan „verbreed” worden, en hoe een en ander practisch zou kunnen worden gerealiseerd. Zeker, dit zal niet gemakkelijk gaan; eigen beginsel moet gehandhaafd, zonder af te stoten; fouten zullen moeten worden erkend en, zoveel mogelijk, hersteld worden. Maar de zaak, waar 't om gaat en 't doel, dat ons voor ogen moet staan, zijn 't zeker waard om deze moeilijke weg te betreden.

Zulk een gesprek zou — en dat is 't door de Reorg.-Comm. genoemde 3e punt — zich o.m. kunnen bezig houden met de uitwerking en formulering van een sociaal (-economisch) program, in overleg met de Christelijke Sociale Organisaties. — Naar mijn mening ligt hier voor de A.R.P., en al haar leden als Christenen, een geweldige taak en een schone profetische roeping, nl. het getuigen voor en 't streven naar een rechtsorde voor arbeider en arbeid, waarbij niet het schema der wereld,

maar 't beeld van Christus en van 't Koninkrijk Gods en Zijn gerechtigheid grondslag moet zijn.

Pas daarna — en dat is 't door de Reorg.-Comm. genoemde 1e punt — zou de mogelijkheid overwogen kunnen worden van het houden van een Christelijk Staatkundig Congres. Hiervoor is grondige voorbereiding nodig; een congres is openbaar, en daarom nog al gevoelig en kwetsbaar; hier is grote voorzichtigheid geboden. Daarom geef ik aan de door mij voorgestelde volgorde de voorkeur.

Dit alles betekent: een lange weg! Laten wij hopen en bidden, dat God ons de tijd geeft, de kracht en het roepingsbesef.

De Koning roept! Hij wil ons, onze krachten, onze organisatie gebruiken, zolang 't Hem behaagt. Laten wij getrouw zijn.

Zullen we „succes” hebben? Dat is geen vraag, die wij te beantwoorden hebben. De arbeid voor Gods eer en Zijn rijk wordt altijd gezegend. En zo zullen ook wij ten zegen zijn!

taak, bestaat er over de noodzakelijkheid van een zekere leiding van de zijde van de overheid geen twijfel meer. Deze ontwikkeling in de opvattingen betekende op landbouwpolitiekgebied, dat de strakke teugels welke de landbouw tijdens de oorlog waren aangelegd, slechts zeer geleidelijk wat werden gevierd. Van een terugkeer naar een volledige vrijheid was geen sprake. Tot 1948 werd een strenge prijsbeheersing voor de belangrijkste landbouwproducten gehandhaafd. Na 1948 ging men weliswaar over op een wat vrijer stelsel, maar ook hierin handhaafde men vaste prijzen voor de voornaamste voedingsmiddelen (tarwe, suikerbieten, koolzaad, melk, baconvarkens). Aanvankelijk lagen deze vaste prijzen op een, in vergelijking met de prijzen in het vrije verkeer, zeer laag peil. Met de prijsdaling op de buitenlandse markten en de sterke stijging van de productiekosten in ons land, is dit veranderd. Thans liggen de meeste vaste prijzen, boven de prijzen welke in het vrije verkeer worden gemaakt (tarwe uitgezonderd). Dit betekent dus dat de prijspolitiek van karakter is veranderd. Aanvankelijk werden de prijzen van de belangrijkste landbouwproducten kunstmatig beneden het prijspeil in het vrije handelsverkeer gehouden. Thans houdt men de prijzen kunstmatig boven het prijspeil in het vrije verkeer.

De uitwerking van het sinds 1948 gevolgde prijspolitieke stelsel, kan het best worden toegelicht met behulp van het prijsbeleid voor het belangrijkste product van onze nationale landbouw: de melk.

Voor dit product gelden — enigszins vereenvoudigd, het gaat echter om het principe — twee prijzen:

1. Een minimum-garantieprijs voor alle in ons land geproduceerde melk, gebaseerd op de gemiddelde kostprijs van de melk, welke jaarlijks wordt berekend door het Landbouw-Economisch Instituut.1)

Deze garantie houdt in, dat, wanneer over een vol jaar gerekend de melk minder heeft opgebracht dan de gestelde minimum-garantieprijs, de overheid het ontbrekende bedrag zal bijpassen.

2. Een vaste prijs, waarvoor de landbouw de voor verse consumptiebestemde melk (ongeveer 1/3 van de totale melkproductie) beschikbaar stelt. Deze vaste prijs is hoger dan de minimum-garantieprijs. Zij bevat boven de kostprijs nog een redelijke winstmarge voor de producent.

Beide prijzen zijn dus gebaseerd op de kostprijs van melk en staan als zodanig los van de prijsontwikkeling op de markt.

De minimum-garantieprijs heeft tot nu toe geen feitelijke betekenis gehad. De werkelijke opbrengst van de melk is steeds hoger geweest, dan de gestelde garantie. Pas over het thans van November 1954—November 1955 lopende jaar kan men met vrij grote zekerheid aannemen dat deze algemene garantie niet zal worden gehaald, zodat dus straks uit overheidsmiddelen moet worden bijgepast. Ten aanzien van deze prijs, kan men de vraag stellen of een garantie van de kostprijs niet te hoog is gegrepen en gevaarlijk is, uit een oogpunt van het verdwijnen van de prikkel tot kostprijsverlaging. Overigens is dit een academische vraag, omdat een ieder zal begrijpen, dat, als men 9 jaar de landbouw een dergelijke garantie in het vooruitzicht heeft gesteld, welke gelukkig nooit effectief behoeft te worden, het niet aangaat bij het eerste gevaar dat er dreigt, deze garantie te verlagen. Op langere termijn zal men deze vraag echter wel ernstig onder ogen moeten zien.

Moeilijker ligt de zaak bij de „vaste” prijs waarvoor de landbouw de consumptiemelk beschikbaar stelt. In de eerste naoorlogse jaren (tot 1952/53) betekende deze vaste prijs, dat

1) Sinds November 1954 zijn er twee minimum-garantieprijsen vastgesteld nl, voor de zandgronden en voor de overige productiegebieden. Het verschil in garrantieprijs is gebaseerd op het kostprijsverschil tussen deze gebieden.

de voor verse consumptie benodigde melk, tegen een veel lagere prijs moest worden afgestaan dan de andere melk, verwerkt tot zuivelproducten, opbracht. Langs deze weg subsidieerde de melkveehouderij de consument met enkele honderden millioenen. Thans zijn de rollen omgekeerd en brengt de consumptiemelk meer op, dan de tot zuivelproducten verwerkte industriemelk.

Het bezwaar van de vaste prijs voor consumptiemelk is, dat zij geheel onafhankelijk is van de prijsontwikkeling op de markt. Zij vormt dus een star element. Waartoe dit kan leiden, is wel duidelijk gebleken bij de recente ontwikkeling van het melkprijsbeleid, waarbij een prijsverhoging voor de boer en een margeverhoging voor de melkslijter een aanzienlijke verhoging van de consumentenprijs noodzakelijk maakte.

Een grotere beweeglijkheid van de consumptiemelkprijs zou daarom zeker gewenst zijn. Indien in de naoorlogse jaren een minder stringente prijsbeheersing voor consumptiemelk zou zijn doorgevoerd en de boer in deze prijs een hogere winstmarge had ontvangen, zou thans — nu de zuivelprijzen in verhouding tot de kostprijs van melk sterk zijn gedaald — een lagere consumptiemelkprijs, met een geringere winstmarge voor de boer, mogelijk zijn geweest. Ook hier geldt echter weer, dat, wanneer men de landbouw 7 jaar lang de last van een zeer magere consumptiemelkprijs heeft laten dragen, men thans, nu er moeilijkheden ontstaan, die prijs niet op korte termijn kan verlagen. Op langere termijn zal men echter zeker de vraag onder ogen moeten zien, of in de „vaste” prijzen welke thans nog gelden, — want voor andere producten met een vaste prijs geldt hetzelfde — niet meer beweeglijkheid moet worden gebracht. Of men daarin niet wat meer de marktontwikkeling moet volgen. Dit zou zeker een aantal ernstige moeilijkheden welke zich thans bij de uitvoering van de prijspolitiek voordoen, zoal niet tot oplossing brengen, dan toch aanzienlijk verminderen.

Of de starheid in de prijspolitiek samenhangt met de socialistische visie op de landbouwpolitiek van Minister Mansholt, of dat zij voortvloeit uit een onjuiste taxatie van de toekomstige ontwikkeling, is niet duidelijk.

Men zou zowel het een als het ander kunnen betogen. Vast staat echter, dat de landbouwrijspolitiek een crisis doormaakt en dat op langere termijn ernstig overwogen zal moeten worden om de koers wat te wijzigen.

De pachtrijspolitiek

De praktijk van de beheersing der pachtprizen geeft alleszins aanleiding tot gerechtvaardigde critiek. Aanvankelijk, d.w.z. na de invoering van de Pachtwet van 1938, werden de in volledige vrijheid gevormde pachten eenvoudigweg bevroren. Sindsdien zijn weliswaar de pachten — veelal te laat — met een bepaald percentage verhoogd, maar de onderlinge verhoudingen zijn hoegenaamd niet gewijzigd. Dit heeft tot resultaat gehad, dat de verhoudingen thans volledig scheef zijn getrokken. In het algemeen ligt het pachtniveau op de betere gronden in vergelijking met dat op de minder goede gronden veel te laag. In feite heeft men voor de betere gronden het doel van de pachtrijspbeheersing — bescherming van de economische positie van de pachter — te veel uit het oog verloren en is beheersing van de pachtprizen, teveel doel op zichzelf geworden. Pas in de laatste twee jaren is hierin enige verbetering te bespeuren. Aan een verbetering van de uitvoering van de pachtrijspbeheersing — overigens een uitermate moeilijke zaak — zal daarom in de toekomst veel aandacht moeten worden besteed.

De loonpolitiek

Zoals reeds in het eerste artikel werd opgemerkt, is de grote achterstand in de beloning van de landarbeid, na de tweede wereldoorlog vrijwel geheel ingehaald. Dit betekent uiteraard dat de lonen van de landarbeiders veel sterker zijn gestegen dan de lonen buiten de landbouw. Deze ontwikkeling

De liberalen en de vrijheid

Het artikel over het liberale vrijheidsbegrip, dat in het vorige nummer werd overgenomen uit „Trouw”, heeft de redactie van de „Nieuwe Rotterdamse Courant” uit haar tent gelokt. In een „Critische Commentaar” — meestal zeer fel kritisch, vooral als het tegen de Anti-Revolutionairen gaat — wordt het „erbarmelijke” standpunt van „Trouw” bestreden.

Na geciteerd te hebben, wat geschreven werd over het voorbeeld van Mozes, vervolgt het blad:

„Indien er ooit van schipperen sprake is geweest, dan is het wel in dit betoog. Want toen het te doen was om verovering van de onderwijsvrijheid, ook in materiële zin, werd uit een gans ander vaatje getapt. Toen immers in de jaren zeventig van de vorige eeuw de liberalen — met een betreurenswaardige afwijking van de Thorbeckiaanse lijn — zich tegen de subsidiëring van het bijzonder onderwijs verzetten, liep men aan a.r. zijde te hoop; men riep ach en wee — en niet ten onrechte — over de liberale zienswijze, dat zij die „per se” bijzondere scholen wensten, daarvoor „helemaal zelf moeten zorgen”.....

Wat was deze strijd voor de bijzondere school en voor haar betaling uit de met aller belastinggeld gevulde schatkist anders dan een voortdurend beroep op de toepassing en beleving van de liberale staatsgedachte? Het is een akelig Farizeïsme, waaraan Trouw thans met betrekking tot het crematievraagstuk opnieuw uiting geeft. En dit standpunt wordt nog wel verdedigd met voze argumenten.....”

Het liberale orgaan besluit dan:

„Het is „erbarmelijk” dat de meerderheid van de Kamer — de socialisten inclusief — zo’n gevaarlijk spel met de vrijheid heeft bedreven. En daar hebben wij dan een Tachtigjarige Oorlog voor gevoerd en daarvoor

heeft zich voltrokken binnen het kader van een door de overheid centraal geleide loonpolitiek.

Immiddels staat de ontwikkeling ook op dit gebied niet stil. Geleidelijk aan wordt het zwaartepunt van de loonbeheersing verlegd van de Overheid naar het georganiseerde bedrijfsleven. Een ontwikkeling welke wij van harte toejuichen. Daarnaast groeit geleidelijk aan ook het begrip voor de noodzakelijkheid van een vrijere loonvorming, in welk stelsel bij de loonvorming meer aandacht wordt geschonken aan de economische positie van de verschillende bedrijfstakken. Met name deze laatste ontwikkeling is voor de landbouw zeer belangrijk. Aan de ene kant geldt, dat niemand terugverlangt naar de vooroorlogse toestand, toen de lonen in de landbouw sterk achterbleven bij die in de industrie. Aan de andere kant geldt evenzeer dat een straffe binding van de landbouwlonen aan het loonpeil in de industrie, ernstige gevaren in zich bergt voor de rentabiliteit van de landbouw. Tussen deze Scylla en Charibdis zal de loonvorming in de landbouw haar weg moeten vinden.

heeft Trouw zich tijdens de bezetting dan krachtig verzet tegen de totalitaire staat. Het blad beseft blijkbaar niet, dat zijn geschipper met de vrijheid de helling naar zulk een staat tot een glijbaan maakt.”

Het is te begrijpen, dat „Trouw” het liberale blad het antwoord niet schuldig is gebleven. We lezen dan ook:

„Het is een uitermate merkwaardig verschijnsel dat de NRC meent een betoog als door ons gevoerd op deze wijze te moeten weerleggen.

Het merkwaardige is dit, dat de NRC ons wel citeert maar blijkens het commentaar geen enkele moeite doet om ons betoog te begrijpen.

Het blad doet — voor zulk een intellectuele krant als de NRC toch wel heel zonderling — geen enkele poging om zich te realiseren wat wij onder vrijheid verstaan.

Het blad substitueert voor „vrijheid” in ons betoog voortdurend wat de liberalen onder vrijheid verstaan. Dat is nl. een „formele vrijheid” verbonden met een „neutrale staat”.

Dat betekent dat alles mag en dat de overheid alles precies even neutraal waardeert of het moet al zo bont worden dat het in strijd komt met de begrippen „openbare orde” en „goede zeden”, zo strikt mogelijk opgevat. En ja, dan kan men Trouw en de Anti-Revolutionairen en Christelijk Historischen gemakkelijk met zich zelf in tegenspraak brengen. En dan veroorlooft men zich maar even in de gauwigheid een morele diskwalificatie.

Wij zullen de NRC op de laatste weg niet verder volgen dan door de opmerking te maken dat de NRC het laatste blad is dat ons aan de bezettingstijd moet herinneren. Want dan herinneren wij ons de NRC in de bezettingstijd.....

Het vrijheidsbegrip, dat wij voorstaan, wordt beperkt door wat de overheid heeft te doen. En die overheid moet daar, waar de wet Gods in geding is, ingrijpen in de sfeer van de persoonlijke vrijheid. Hoe zij dat moet doen, hoever zij daarin moet gaan, is een kwestie van de historische cultuursituatie.....

Het is dus niet zo dat wij nu eens de liberale vrijheid aanhangen en haar dan weer om zeep helpen. Wij moeten van die liberale vrijheid niets hebben en stellen daar de christelijke vrijheid voor in de plaats, die beperkt wordt door de christelijke roeping van de overheid.

Tenslotte nog een opmerking. De NRC zegt: Trouw weet wel beter: De Bijbel verbiedt de crematie niet. Neen, dat doet hij inderdaad niet met zovele woorden. Maar de schrijver in de NRC heeft natuurlijk kennis kunnen nemen van alles wat van onze kant in de krant en in de schriftelijke gedachtenwisseling en in de handelingen is verschenen.

Daaruit blijkt duidelijk dat de taak der overheid in zaken als deze niet berust op ge- of verboden, die als zodanig letterlijk in de Bijbel zijn te vinden, maar dat die taak berust op een gelovig zoeken naar wat

bij het licht van de Bijbel in een bepaalde cultuursituatie de gemeenschap het dichtst bij de wil van God houdt."

Ook prof. mr A. M. Donner is in zijn pen geklommen en hij heeft een artikel geschreven, dat in de N.R.C. geheel is opgenomen. Het artikel bestaat ongeveer 1¼ kolom, zodat het moeilijk overgenomen kan worden. Slechts enkele passages willen we vermelden. Prof. Donner wijst op de betekenis van de levensbeschouwelijke positiekeuze en merkt dan op:

„De gehele zwakheid van uw standpunt ligt m.i. daarin, dat u dit miskent. U wilt de overheid niet doen kiezen in allerlei levensbeschouwelijke vragen — dat lijkt u in strijd met uw vrijheidsbegrip. U kunt dat streven op sommige punten doorvoeren (op het terrein van de crematie en de Zondagsviëring b.v.), maar bij andere punten is een keuze onvermijdelijk, bv. in de huwelijkswetgeving, maar daar niet alleen; ons Strafwetboek en in mindere mate ons B.W. zitten vol met zulke (onbewuste of bewuste) levensbeschouwelijk bepaalde positiekeuzen. Dit is onvermijdelijk. Maar juist, omdat de overheid op tal van punten een levensbeschouwelijk bepaalde houding moet innemen, komt haar houding op die terreinen, waar u meent, dat elke positiekeuze wordt vermeden door het betrachten van „neutraliteit” in een ander licht te staan. Het wordt daar een indifferente houding, welke in het geheel van het overheidsoptreden moeilijk anders dan als relativistisch te duiden valt.....

De anti-revolutionair brengt dit merkwaardig verschijnsel, dat de liberaal deze stand van zaken altijd weer miskent of uit de weg gaat, in verband met de omstandigheid, dat deze van huis uit de overheid bagatelliseert en nooit het rechte zicht op de behoefte aan de realiteit van het gezag in de samenleving heeft kunnen krijgen, tengevolge van zijn levensbeschouwelijke afkomst uit de „Aufklärung”. Juist vanwege deze miskennis wordt de liberaal door hem nooit voor de volle 100 pct. vertrouwd op het stuk der vrijheid. Immers juist doordat niet gezien wordt, dat er toch een keuze wordt gedaan en een bepaalde houding wordt ingenomen, loopt de liberaal altijd gevaar tyranniek te worden en voor hij het weet in naam van vrijheid en gelijkheid regels te stellen en een gedrag af te dwingen, die door ieder, behalve hem zelf, als geestelijke dwang en discriminatie worden ondervonden.

Ik zal u niet prikkelen door een aantal voorbeelden te noemen: u zoudt ze zien als deviaties, terwijl ze voor mij eerder consequenties van een liberaal vrijheidstotalitarisme zijn. Bij alle waardering voor de liberale verdediging der vrijheid, blijf ik dan ook het a.r. standpunt een hechter waarborg achten voor het zuiver bewaren der geestelijke vrijheid.

Om met een stoutmoedig beeld te besluiten: In de staatkundige discussie redeneert ieder van de eigen levensbeschouwing uit. Dat zijn allen zich bewust, behalve de liberaal. Die is telkens weer bereid te betogen, dat anderen op stelten staan, terwijl hij met beide voeten op de vaste grond staat. Laat de anderen maar eens van die stelten afkomen, dan blijkt duidelijk, dat hij met kop en schouders boven de rest uitsteekt en de van nature aangewezen leider is. Nog eens: het is ieders goed recht zo iets te beweren, maar men moet niet verwachten, dat anderen diep onder de indruk zullen komen van zulke vertogen."

De redactie van de *Nieuwe Rotterdamse Courant* heeft ongeveer vier kolom gebruikt om op het betoog van prof. Donner te antwoorden. Het is duidelijk,

dat plaatsruimte niet toelaat dat antwoord, dat overigens ook weinig nieuws bevat, over te nemen. Slechts een enkel citaat. Het blad schrijft o.m.:

„Waarin de anti-revolutionairen en de liberalen tegenover elkander staan is de fundering van gezag en vrijheid. Voor de anti-revolutionair is „alle gezag van God” en is de „vrijheid van God gegeven”, terwijl de liberalen het aan ieder individu overlaten, voor zichzelf uit te maken, waarin hij het diepste fundament voor zijn politieke beginsel zal zoeken; dit betekent echter niet, dat men de verhouding tussen gezag en vrijheid bepaald ziet door de gril van het ogenblik, door de waan van de dag. Voor de liberaal is deze verhouding verankerd in de historisch gegroeide algemene rechtstoestand, gevoed door de ontwikkeling van de Nederlandse beschaving. Dit is een normale categorie."

Aan het slot wordt dan gewezen op „de ware verdraagzaamheid”, natuurlijk bezien door de liberale bril.

„Wij moeten tot slot nog iets zeggen over de verdraagzaamheid zoals de liberalen en de anti-revolutionairen deze zien. Ons wordt „vrijheidstotalitarisme” door prof. Donner verweten. En verder stelt hij, dat wij ons er niet van bewust zouden zijn, dat ook wij van een levensbeschouwing uit zouden redeneren.

Welnu, van dit laatste zijn we ons maar al te goed bewust, maar tevens zijn we ons er van overtuigd, dat wij daarmee anderen de volle gelegenheid geven, de hunne te belijden en te verkondigen. Dit is, menen wij, de ware verdraagzaamheid. Zulks te typeren als „totalitarisme” is een onaanvaardbare hantering van dit begrip. Het is des te meer onaanvaardbaar, omdat daarmee reeds gesuggereerd wordt, hetgeen prof. Donner in zijn laatste alinea uitdrukkelijk stelt, nl. dat de liberaal zou menen, „de van nature aangewezen leider te zijn”; dit nu is in flagrante strijd met het wezen van het liberalisme. Dit moge, zoals elke richting, naar politieke invloed streven, maar naarmate deze toeneemt, wordt andere vrijheid steeds minder bedreigd. Men stelle zich even voor, dat de liberalen er in zouden slagen de meerderheid te veroveren, dan zou de rechtstoestand voor andersdenkenden daarvan het tegendeel van beperking ondergaan. Men stelle zich daartegenover voor, dat de anti-revolutionairen aan de macht zouden komen, dan zouden allerlei vrijheidsbeperkingen ook voor de rooms katholieken en andere reformatische christenen daaruit voortvloeien. Beperkingen, die de anti-revolutionair zelf niet als zodanig zou ondervinden, omdat zij stroken met zijn persoonlijk inzicht omtrent de grens tussen gezag en vrijheid, maar die voor anderen een „juk” zouden betekenen. In de door de anti-revolutionairen erkende consciëntievrijheid zou een rem op volledige opheffing van de vrijheid van anderen kunnen liggen, maar het is evident, dat de grenzen door de anti-revolutionairen in elk geval veel nauwer worden getrokken dan door de liberaal.

De opvatting, dat de liberale vrijheid een „juk” voor de christenen — d.w.z. voor deze groep reformatische christenen — zou betekenen, kan alleen hiermee verklaard worden, dat de ergernis, welke het genot door anderen van ruimer vrijheid dan de antirevolutionairen zichzelf toemeten, bij deze laatste kan wekken, als een „juk” wordt gevoeld. Dit geestelijke „juk” nu aan anderen aldus te willen overdragen, dat deze en geestelijk en feitelijk aan overheidsdwang worden onderworpen, achten wij het tegendeel van een „waarborg” „voor het zuiver bewaren der geestelijke vrijheid”. Het

is -- het hoge woord moet er maar uit — dwingelandij, met een inslag van tolerantie, welke de naam „verdraagzaamheid” echter niet verdient.

Waarlijk, prof. Donner heeft ons niets nieuws verteld; wij kennen de geschriften van Groen en Kuypert te goed, dan dat wij nog verrast zouden kunnen zijn. Telkenmale als deze opvattingen echter weer actualiteitswaarde krijgen, zijn we „verbijsterd”.

Nu treft het voor de N.R.C. niet, dat het voorbeeld van een liberale meerderheid niet helemaal denkbeeldig is. In de vorige eeuw hadden de liberalen de meerderheid en wat kwam er toen van die liberale vrijheidsgedachte terecht? De N.R.C. weet dat zelf ook wel, maar dan doet zij dat af met het smoesje van „een betreurenswaardige afwijking van de Thorbeckiaanse lijn” (Zie „Critische Commentaar” van 19 Febr. jl. in de N.R.C.).

Overigens is deze gehele gedachtenwisseling in de N.R.C. verheugend. Het blad zelf zegt er van, dat het onmiskenbaar is, dat de beginselstrijd in ons staatkundige leven opnieuw op de voorgrond gaat treden. Zo is het. Maar het toont dan ook aan, dat er op staatkundig terrein een beginselstrijd gevoerd wordt. En dat betekent dan tevens, dat christelijke organisatie, ook christelijk staatkundige organisatie, noodzakelijk is, om die strijd ook met alle kracht te kunnen voeren.

Minister Zijlstra over belastingverlaging

Kameroverzichten in de dagbladen kunnen bijzonder leerzaam zijn. Zij geven vaak — beter dan in objectieve verslagen mogelijk is — de sfeer weer, waarin een debat werd gehouden.

Interessant is dan ook wat de parlementaire correspondent van *De Volkskrant* schrijft over de rede van Minister Zijlstra in de Eerste Kamer, nl.:

„De Eerste Kamer vertoonde een merkwaardig politiek tafereel. De socialisten hebben de laatste tijd geregeld het gehele kabinet, maar vooral de meest verantwoordelijke bewindslieden — de socialisten Drees en Van de Kieft (Financiën) — aangevallen, omdat niet alleen een belastingverlaging werd aangekondigd, maar zelfs zonder slag of stoot werd toegegeven aan de wens van de katholieke, protestantse en liberale partijen om de verlaging al op 1 Juli aanstaande door te voeren.

De ministers Drees en Van de Kieft hebben de socialisten niet goed duidelijk kunnen maken, waarom zij zo toegeefflijk konden zijn. En nu kwam de anti-revolutionnaire minister Zijlstra, die door de activiteit van de PvdA-senator Oosterhuis in de strijd was betrokken, eindelijk met een stevige verdediging. Zo nam hij zijn socialistische collega's in bescherming tegen de socialistische kamerleden.

De critiek van de heer Oosterhuis verstomde niet, maar in dit gevecht met een reus in de economische wetenschap, leerde hij wel, dat hij wat voorzichtiger moet zijn. Het „zeer interessante, verhelderende en boeiende” betoog van de minister had, zei hij, hem en de regering nader tot elkaar gebracht. De socialisten hebben steeds betoogd, dat het verkeerd is in deze tijd van welvaart de belasting te verlagen. Men kan het geld beter bewaren voor slechter tijden. Wanneer de bevolking nu meer geld te besteden krijgt dank zij de belastingverlaging, werkt dat slechts nadelig op de prijzen. Het arbeidstekort zal toenemen.

Prof. Zijlstra legde helder uit waarom volgens hem

die redenering niet klopt. Als de binnenlandse vraag wordt beperkt, dan stijgt meteen de vraag van het buitenland, want de andere landen willen de Nederlandse goederen graag hebben. De deviezenvoorraad zou groeien (iets wat de heer Oosterhuis niet wil) en het arbeidstekort zou niet verminderen. Er zijn ook andere redenen waarom een beperking van het verbruik niet wenselijk is. Een tegengaan van de particuliere beleggingen in nieuwe industrieën is evenmin gewenst, want er moeten fabrieken komen om ook voor de toekomst de werkgelegenheid te waarborgen.

De minister gooide niet alle economische theoriën overboord. Hij erkent, dat het nodig is in tijden van welvaart zuinig te zijn om in tijden van nood injecties te kunnen geven. „Men kan niet zo maar pagina zoveel van het economische leerboek in de praktische politiek toepassen”. Wanneer is er sprake van welvaart? Op welke terugslag moet men rekenen? Er zijn tal van factoren waarmee rekening gehouden moet worden: De belastingen zijn al uitermate hoog opgevoerd en de reserves zijn reeds voldoende. „Voor een econoom is de vraag of de belastingverlaging een half jaar eerder of later komt niet belangrijk”, aldus de minister. Maar hij voegde er ironisch aan toe, „politiek is het misschien wel belangrijk”.

Congres van de P.v.d.A.

Het is niet met enige zekerheid te zeggen, welke plaats de historicus het Leidse congres van de Partij van de Arbeid van 1955 zal geven. Zo schrijft „*Het Vrije Volk*” in een hoofdartikel. En het blad vervolgt: „Zal dit congres uit de rij springen? Of zal het nauwelijks opvallen in de reeks van tweejaarlijkse bijeenkomsten, waarop de Partij beoordeelt wat gedaan is en zich bezint op wat gedaan moet worden?”

Wanneer de socialistische partij zich blijvend mag verheugen in een grote aanhang onder de hele bevolking, humanisten, onkerkelijken, katholieken en protestanten, dan zal ongetwijfeld dit Leidse congres als een mijlpaal te boek staan. Het besluit van de katholieken, om in de partij te blijven, is thans de belangrijkste gebeurtenis van het congres. Dit besluit zal door de historicus van 1975 van „historische betekenis” genoemd kunnen worden — in de onversleten zin van deze woorden.”

Duidelijk is dus wel, dat niet de aangenomen resoluties van grote betekenis zijn. We kunnen dat met de socialistische pers eens zijn, al willen we op één onderdeel van één resolutie de aandacht vestigen.

In een resolutie over de sociaal-economische politiek komt deze zinsnede voor: „Nederland kan niet zelfstandig een doeltreffende sociaal-economische politiek voeren. Nauwe internationale samenwerking is nodig.”

We zijn het met deze uitspraak eens, doch willen er op wijzen, dat men daarmee dan toch een veroordeling uitspreekt over de agitatie, die de Sociaal-democraten voor de oorlog tegen Dr Colijn hebben gevoerd.

Het Congres was dus belangrijk dank zij het mandement der bisschoppen. Zonder mandement zou het Congres van weinig betekenis geweest zijn.

Uiteraard is de belangstelling in de pers dan ook hoofdzakelijk gericht geweest op de beslissing van de Katholieke Werkgemeenschap in de P.v.d.A. Onder de titel „Gekozen” schrijft „*De Volkskrant*” o.m.:

„De beslissing is gevallen. De Katholieke Werkgemeenschap blijft in de P.v.d.A. Anders had de P.v.d.A. niet meer met de KVP willen samenwerken. De mogelijkheid van een kabinetscrisis om die reden verdwijnt dus uit de gezichtskring. Was het meer dan een dreigement? Hoe dan ook, wij betreuren de beslissing. Zo nodig hadden wij ook vanuit een ons opgedrongen isolement willen staan voor het recht van de katholieken om bij zijn gewetensvorming het gezag van de bisschoppen te betrekken. Een andere beslissing had dat gezag versterkt naar binnen en naar buiten.”

De spanning tussen K.V.P. en K.W.G. is zeker niet weggenomen of verminderd. Integendeel. De heer Willems heeft als voorzitter van de Werkgemeenschap verklaard, dat de genomen beslissing mede betekent, dat de „katholieken” in de P.v.d.A. ook de taken en verantwoordelijkheden aanvaarden, die het lidmaatschap van een politieke partij meebrengt. Dat wil dus zeggen, dat zij hun geloofsgenoten zullen oproepen hun voorbeeld te volgen.

„De Volkskrant” besluit:

„Als het werkelijk zo moet zijn, dat de Katholieke Werkgemeenschap zich niet tot zichzelf beperkt, dan is er dus niet enkel het feit, dat voor het eerst een kleine groep katholieken niet de weg gaat, die de bisschoppen wijzen, dan staat het katholieke volksdeel als geheel gespannen tussen de oproep die vanuit de Katholieke Werkgemeenschap opklinkt. Dan moeten wij met de Katholieke Werkgemeenschap worstelen om de keuze van dat katholieke volk, omdat wij als onze verantwoordelijkheid voelen, dat ons katholieke volksdeel nu en morgen niet de weg van de „doorbraak” maar de weg van het Mandement kiest.”

Of een kabinetscrisis nu werkelijk uit de gezichtskring verdwenen is, moet worden betwijfeld als men leest wat „*Het Parool*” o.m. schrijft:

„De P.v.d.A. blijft de partij van alle progressieven. Dat lijkt ons even belangrijk als verheugend.

De Katholieke socialistenvrijwilligers hebben nu hun woord gesproken. Een diepernstig en daarbij zeer duidelijk woord. Het wachten is nu op het antwoord, dat hun geloofsgenoten, die een andere politieke overtuiging zijn toegedaan erop geven.

Voor het ogenblik is de regeringscrisis, die onvermijdelijk zou zijn geworden, wanneer de beslissing van de KWG anders ware uitgevallen, van de baan. Maar slechts wanneer blijkt, dat het nu gevallen besluit óók door de katholieken, die het betreuren blijvend wordt geëerbiedigd, als een overtuiging waartoe men in geweten gekomen is, zal een duurzame opheldering in de verhouding zijn verkregen.”

Het tegenwoordig onder leiding van een Rooms-Katholiek staande „*Vrij Nederland*” merkt o.m. op:

„Zullen de katholieke bladen en organisaties, waarop de heer Willems doelde nu het gebruik van de politieke vrijheid, in het mandement genoemd, erkennen en hun inquisitie tegen de katholieke leden van de Partij van de Arbeid staken?

Een optimist die het gelooft! Deze klein inquisiteurs („groot” kan men hen in geen enkel opzicht noemen) hebben in het recente verleden getoond, dat zij en niet de katholieke socialistenvrijwilligers het Mandement niet hebben

begrepen — beter gezegd: bewust verkeerd hebben willen uitleggen.

Dit maakt de beslissing van de Katholieke Werkgemeenschap binnen de Partij van de Arbeid behalve een daad van grote geestelijke consequenties, ook de daad van persoonlijke moed.”

Scherpe verkiezingsstrijd?

Het „*Algemeen Handelsblad*” heeft zich beziggehouden met de gevolgen van de beslissing van de K.W.G. en schrijft:

„De vraag dringt zich op, welke gevolgen de thans gevallen beslissing zal hebben voor het politieke leven in ons vaderland. De Katholieken in de P.v.d.A. aanvaarden op onmiskenbare wijze „De taken en verantwoordelijkheden”, die het lidmaatschap van een politieke partij, in casu de P.v.d.A. met zich meebrengt. Dat wil dus zeggen, dat zij in het bijzonder hun geloofsgenoten zullen trachten te overreden de K.V.P. te verlaten en lid te worden van de P.v.d.A. Gevolg: een zeer scherpe verkiezingsstrijd tussen de K.V.P. en de P.v.d.A., die maanden te voren zal worden ingeluid door trompetgeschal. In ieder geval betekent de keuze van de Kath. Werkgemeenschap een verduidelijking van de politieke verhoudingen in Nederland. In zoverre zij een overwinning is van de vrije politieke gewetensvorming juichen wij deze beslissing toe.

Wanneer zij echter in de praktijk zou leiden tot een versterking der sterk dirigistisch georiënteerde „progressiviteit”, zal ons opnieuw bewust worden, dat er geen licht zonder schaduw is.”

In „*De Maasbode*” spreekt prof. Duynstee over „Pijnlijke situatie in katholieke verhoudingen”, en zegt:

„Het is voor ons gebleven onbegrijpelijk en beklappend, dat een groep verdienstelijke katholieke intellectuelen eigen visie op de geestelijke aspecten van de doorbraak en op de positie van de Kerk in deze wereld dermate overschat dat zij voor eigen publieke gedragslijn en voor de van hen uitgaande invloed op anderen nadrukkelijk voorrang toekennen aan die eigen visie boven die welke de bisschoppen met alle nadruk en na alle discussies ten slotte in het mandement hebben neergelegd.....

Wij geloven, dat de betrokken katholieken in de P.v.d.A. zullen moeten beseffen, dat zij hun geloofsgenoten in dat halfjaar en in de toekomst herhaaldelijk voor pijnlijke situaties hebben gesteld en zullen stellen. Zij zullen overigens de mogelijke consequenties van hun beslissing voor hun positie binnen de katholieke gemeenschap in hun overwegingen hebben betrokken.

De vraag van deze consequenties is geen zaak van persoonlijke sympathie of antipathie, doch een zaak van objectieve verhoudingen, waardoor de katholieke gemeenschap zich min of meer gedwongen zal kunnen zien om te beslissen, of zij in de uitwendige verhoudingen zal moeten doen, alsof de standpunten van Episcopaat en van werkgemeenschap voor haar gelden als gelijkwaardig of niet.”

Afgewacht dient nu te worden hoe de zaken zich ontwikkelen en hoe fel de strijd tussen P.v.d.A. en K.V.P. zal worden. Dat die strijd fel zal worden, staat wel vast.

ZUIDHOLLANDSE BANK

ALLE BANKZAKEN * EFFECTEN * EMISSIES * ASSURANTIËN
ROTTERDAM **DEVIEZEN** 's-GRAVENHAGE

Golfcartonfabriek

Z. de Zeeuw n.v.

Eerbeek

Rollen

Formaten

Kleine dozen

Ook in 10 standaard-kleuren
in speciaal-uitvoeringen

*Fabrikanter
van
papieren
opvulkussens*

CONSTRUCTIEBOUW

Haring N.V.

BOSKOOP - TELEFOON 128

Afd.: TANKS, voor vele industrieën

Afd.: HOOI- EN/OF GRAANBERGEN

Afd.: LANDBOUWMACHINES:

Wervelwind-poederstufmachines

Wervelwind-vloeistofnevelmachines

N.V.
HOUTHANDEL EN
ZAGERIJ

P. C. van Drimmelen & Zonen

ZWIJNDRECHT

Tel. 4765 en 6446

DRUKKERIJ RIJNLAND

ALPHEN AAN DEN RIJN - Telefoon 01720 - 3249

PERIODIEKEN
HANDELSDRUKWERK
BOEKWERKEN

Speciaal ingericht
voor grote oplagen

Ons streven is gericht op kwaliteits-drukwerk tegen scherp gecalculerde prijzen. Vraag offerte.

Emissie

Voor het emitteren van leningen ten laste van **PROT. KERKEN EN SCHOLEN** hebben wij een uitgebreid apparaat beschikbaar. In voorkomende gevallen zullen wij gaarne advies verstrekken.

Handels- en Effectenbank

N.V.

sinds 1910 bank voor Stad en Ommeland

GRONINGEN

Brugstraat 32

Winschoten - Winsum - Loppersum

**N.V. INTERNATIONALE
FRUIT MAATSCHAPPIJ
ROTTERDAM**

Import, export en transito van en naar alle werelddelen.

Vraagt Uw winkelier

Spaanse sinaasappelen, gestempeld **FIDES** waarborg voor prima kwaliteit

en sapgehalte!

NED. IJZERCONSTRUCTIEWERKPLAATSSEN

LEMELERVELD(0)

SPECIAAL STAALCONSTRUCTIES VOOR FABRIEKSBOW, KERKEN ETC.

TEL. 217 (K 6722)

Op Figen Wieken

Deut. 32 - Vers 11a

Redactie: Dr A. Veerman, mej. H. van Leeuwen, J. W. Ooms, G. J. H. Griffioen.
Redactie-adres: Dr Kuypersstraat 3, 's-Gravenhage.

De vaart der ARJOS

Het tweede tiental vol! — En ook een handvol! —
Wie volgt? — Geen voorbarige conclusies — Maart steekt den staart — Ruim twee duizend — In één woord . . . — Met stille trom — De Arjos en de militair — En ook de onderwijzer! — De druppel op de gloeiende plaat — Organisatorische nootjes.

Daar kunnen we allemaal even stil van worden. Stil van dankbaarheid en blijdschap. Een blijdschap, die zich na de stilte echter onmiddellijk wil en mag baan breken in een jubel, die in heel Nederland mag worden gehoord.

Nauwelijks één maand, nadat het startsein voor de actie is gegeven, kunnen we neerschrijven, dat het tweede tiental is volgemaakt! Van begin Februari af zijn er 21 (een en-twintig) clubs opgericht!

Deze tweede opgave vermeldt thans nieuwe clubs te (wederom alfabetisch gerangschikt) Amsterdam-Oost, Appingedam, Baarn, Doetinchem, Genemuiden, Kornhorn, Leek, Ten Post, Stadskanaal en Valkenburg (Z.-H.).

Schreven we vorige maal: „alle provincies doen mee!”, we handhaven deze uitspraak ten volle. Ja, we nemen er geen woord van terug, ook al willen we dan nu één provincie even een extra pluim op de hoed steken. Een handvol nieuwe clubs als eerste provincie, deze prestatie heeft Groningen geleverd!

En welke provincie zal dit voorbeeld volgen? Zal het Utrecht zijn met momenteel reeds vier nieuwe clubs? Utrecht, dat zich zo uitnemend heeft hersteld van de inzinking, waarmee in het vorige seizoen in zo hevige mate werd gekampt? 5 Maart ligt nog voor ons; we kunnen dus nog niet schrijven hoe de toogdag is verlopen, maar het is voor ons langzamerhand geen vraag meer, al kunnen we ons voorstellen, dat Utrecht zelf blij zal zijn als deze krachtvoer goed en wel achter de rug is.

Friesland doet ook een goede gooi om de tweede provincie te worden, die met deze eer gaat strijken. Ook hier mocht er best een opleving komen, de Friezen waren hiervan zelf nog het meeste overtuigd. Het gaat nu magnifiek, houdt nu ook vol.

Drente zal onder de indruk van al het mooie en goede van de laatste tijd zeker met enthousiasme voortvaren. Alhoewel we ons langzamerhand afvragen waar er in deze provincie nog clubs kunnen komen. Want Drente nadert wel heel dicht het optimale maximum!

En kijk, dat geldt nu ook voor een andere provincie. Want laten we eerlijk zijn, we zijn heel blij met al de nieuwe clubs, maar het was in deze provincies dus nog mogelijk! Maar er zijn ook provincies, die bijkans alle mogelijkheden reeds hebben uitgebuit. We noemden reeds Drente en

nu willen we eens met nadruk vermelden: Zeeland. We hebben daar eens een kijkje achter de schermen kunnen nemen en we hebben versteld gestaan en zijn nog diep onder de indruk van de wijze, waarop in Zeeland de zaak marcheert. Daar is aangepakt. Ook hier staat bijna het maximum aantal clubs genoteerd. Nog enkele clubs misschien in plaatsen, waaraan Zeeland reeds de volle aandacht geeft en het ideaal is bereikt. Zeeland heeft in dit opzicht geworsteld en is ontkomen aan de geest van deze tijd, die wel eens wil beweren, dat onze jeugd niet meer enthousiast te maken is.

De overige provincies beginnen ook een heel eind in de goede richting te schieten. In Overijssel, Gelderland en de beide Hollandse gewesten heerst een en al bedrijvigheid. Er lijkt één achterblijver te zijn. We denken nu aan Noord-Brabant/Limburg. Maar niets is minder waar. De moeilijkheden zijn hier echter zo groot, en wie verstaat deze niet, dat het haast ondoenlijk is tot tastbare resultaten te komen. En nu is daar natuurlijk de vraag — en ze wordt ons nog al eens gesteld de laatste tijd — wat is nu ons ideaal, waar het gaat om de sterkte van onze organisatie? Ook in het Landelijk Bestuur is deze vraag naar voren gekomen. En er komt een antwoord op. Een antwoord, dat in gezamenlijk overleg thans wordt gezocht en waarover het landelijk bestuur zich op 18 en 19 Maart a.s. weer nader gaat beraden. Daarom zwijgen we hierover op dit moment, want we kunnen ons op dit punt zo licht vergissen. Oefent dus nog even geduld, maar gaat intussen door met het oprichten van nieuwe clubs.

Maar niet alleen met dit werk! Want we zijn er niet met het oprichten van nieuwe clubs alleen! Naar het oude devies erkennen we nog steeds „bouwen” en „bewaren”. En de vraag rijst of er hier en daar niet iets hapert aan dat tweede essentiële element van ons werk?

Want als we letten op de vele clubs, die we in de laatste tijd moesten afschrijven, dan bekruipt ons de vrees, dat de activiteit misschien wel eens wat al te eenzijdig wordt gericht in de laatste maanden? Het is weliswaar slechts een vraag, maar.

Er waren blijkbaar ook nog verscheidene zwakke broeders en zusters onder ons. Clubs kunnen verdwijnen om en door allerlei oorzaak. Door gebrek aan enthousiasme van bestuur en leden, door het niet aanwezig zijn van goede leiding, sfeer en een behoorlijk programma, door het ontbreken van de moed en het élan nieuwe wegen, die óók principieel verantwoord zijn, te gaan, door het te oud worden van een club, waar het probleem van de doorstroming wel is onderkend, maar niet kon worden opgelost (en dan kan de verdwijning van een club wel eens aanbevelenswaardig zijn) enz. enz. Kortom, er zijn tal van redenen, die verschillende clubs, welke in September wel nog zijn begonnen, hebben doen afzakken, al meer en meer, en langzamerhand doen ineenschrompelen tot een zielige rest, die op

„non-actief” ging en in het ergste geval zichzelf heeft opgelost en verdween!

Maart steekt met den staart en treft de zwakke leden, zo dichte Vader Cats reeds. En in de natuur ondervinden we het weer volop. Laten we echter als Arjos er voor zorgen, dat zijn wens waarheid wordt en met elkaar maken, „dat Maart onze Arjos geen verder hinder doen en mag!”

Laten we ook de achteruitgang een halt toeroepen..... Dat betekent: in iedere provincie hulp geboden aan de clubs, die op de een of andere wijze speciale moeilijkheden hebben, en alle clubbesturen en leden actief in het treffen en uitvoeren van al die maatregelen, die nu eenmaal nodig zijn voor een goed functionerend clubleven.

Aan het einde van deze vaart herhalen we nog eens een aantal organisatorische wenken. U kent ze net zo goed als Uw vaartschrijver, maar zonder elkaar iets te verwijten, mogen we elkaar op deze wijze nog wel eens opscherpen om de sleur, die altijd en overal de dood in de pot brengt, buiten ons werk te houden.

Want in iedere verdwijning van een club liggen, buiten een massa externe moeilijkheden en problemen, die we zeker erkennen, toch ook vele tekortkomingen van ons allemaal besloten.

Wie denkt, dat voor ons de organisatie op zich alleen maar van belang is, dus min of meer het werk aan de buitenkant, en dat we alleen maar enthousiast zijn, omdat het daar zo goed mee gaat, die vergist zich toch heerlijk. Neen, we zijn over de gehele linie enthousiast..... Of vindt u het bijv. niet met ons geweldig, dat nog geen 3 maanden na de verschijning reeds ruim twee duizend exemplaren van de schetsenbundel „Volk en Staat” zijn verkocht?

Dat betekent, dat er ook wordt gestudeerd met enthousiasme en energie. Dat vele clubs de oude bundel door zijn en zich nu onmiddellijk op de nieuwe hebben geworpen. En nu wacht de Schetsen-commissie, die steeds doorwerkt, want op dit gebied komen we nooit klaar, vol spanning op het commentaar van de clubs om hiermede winst te kunnen doen voor volgende uitgaven. Ja werkelijk, de schetsen-commissie stelt reacties, eventuele wensen en opmerkingen zeer op prijs. Want niets is zo moeilijk als het vinden van de juiste methodiek voor ons werk. Alleen als we steeds hier mee bezig zijn en iedereen een handje meehelpt, zullen we het een heel eind kunnen brengen in het voor „elck wat wils”.

Vele van de activiteiten, waarvoor we in de vorige vaart de aandacht vroegen, liggen nog voor ons. Alleen de Zuidhollandse studieconferentie is net gehouden. Een verslag hierover zal zeker nog wel komen. We hebben alleen vernomen, dat de opkomst geweldig was en dat drs Hazenbosch het hart van de Zuid-Hollandse jongeren heeft gegrepen op een dergelijke wijze, dat we op onze vraag hoe het was geweest, dit woord hebben vernomen, dat de haastig zonder commentaar doorgeven: „in één woord fantastisch”!

Met stille trom is hij vertrokken, deze trouwe, en harde werker. Hij trad nooit op de voorgrond, maar werd zijn mening gevraagd, dan kwam deze prompt en wel-omlijnd. Wie we op het oog hebben? Euving uit Gees, die wegging uit de kring van het Hoofdbestuur, waar hij meegeploegd heeft de Arjos-problematiek te verstaan, te bewerken en uit te werken in het belang van ons allen. Hij zou niet willen, dat we bij zijn vertrek de trom zouden roeren maar toch Euving: zó laten we je niet gaan! Hartelijk dank voor alles en het beste bij je verdere werkzaamheden, want je blijft betrokken bij onze politieke actie. En voor Eleveld uit Smilde, zijn opvolger, een hartelijk welkom! Aan jou de taak de voren even recht te trekken als je voorganger. Moeilijk, maar dankbaar werk en... we doen het samen!

Het is in onze organisatie haast niet doenlijk de komende en gaande man bij te houden. Van Raay, we hebben je nog niet uitgeluid. Ook een harde ploeger, ook één, die op andere wijze nu voortwerkt, in wiens geest we verder werken en wiens geestigheidjes (was hij niet altijd dé tafel-praeses op onze conferenties?) we niet zullen vergeten en met wiens opvolger, de Roos, die we ook gaarne verwelkomen, wij hopen op een even plezierige en langdurige wijze te kunnen samenwerken.

De Arjos en de militair! Ja, die is er een beetje bekaaid bij ons afgekomen. We erkennen het grif, maar het is nog niet te laat om deze fout te herstellen. We gaan iets doen om ook de Arjos-leden in militaire dienst bij ons werk te kunnen blijven trekken. Ook de jongeren, niet-leden van de Arjos, willen we in de garnizoenssteden trachten te bereiken. U hoort op dit punt spoedig meer. Eén ding vragen we nu reeds. Laat iedere club, die een lid ziet verdwijnen, omdat hij onder de wapenen moet, dit van nu af aan even aan ons doorgeven met z'n nieuwe adres. Een kleine moeite, die van groot belang kan zijn!

De Arjos en de onderwijzer? Ook aan deze categorie zal aandacht worden gegeven in de nabije toekomst. Maar al te weinig jonge onderwijzers zijn bij ons werk betrokken, leven en doen met ons mee. Met een aantal van hen hopen we tijdens een conferentie deze zaak eens door te spreken. Ook aan de voorbereiding hiervan wordt hard gewerkt.

Dr Schouten op de A.J.O.S.-toogdag te Assen.

Zo wordt er op allerlei fronten duchtig aangepakt, nieuwe mogelijkheden voor ons werk worden aangegrepen (het definitieve plan voor de sociaal-economische werkgroep komt u volgend maal onder ogen), enz. enz.

Dit alles kost geld, veel geld. Oneindig veel meer dan de Arjos kan opbrengen. Op zich is dat wel niet zo heel erg, want Arjos-werk is zeker ook Partij-werk, maar..... dat neemt niet weg, dat de Arjos in dit opzicht zal moeten bewijzen, dat zij háár taak verstaat.

Haar taak verstaat door prompt dat kleine druppeltje op de gloeiende plaat, die brandt van Arjos-plannen, die naast tijd en energie ook nog wat anders vragen, te laten vallen.

De contributie-aanslagen 1955 gingen in zee..... Laten we er niet over behoeven te „rappeleren” (zo min mogelijk correspondentie ook s.v.p.), maar betaalt prompt per giro of postwissel uw, onze tol.

Tot besluit dan nu nog enkele organisatorische nootjes in een achtal punten voor bestuur en leden dooreen:

- 1) Natuurlijk convoceren we alle vergaderingen tijdig en bereiden deze ook goed voor!
- 2) We zorgen op de vergadering (in een prettige omgeving met of zonder kopje koffie!) voor een gezellige sfeer!
- 3) Die gezellige sfeer krijgen we alleen als er ook een persoonlijke band bestaat tussen de leden. Hoofd voor hoofd en tezamen werken we hieraan dus mee.
- 4) Buiten kijf is ook de waarde van een goede inleiding, die zeker de eigenschappen van kort en krachtig en, zo mogelijk, actueel moet bezitten!
- 5) Het belang van een vlotte bespreking, waarbij **allen** worden ingeschakeld en die niet in een diepzinnig, door enkelen gevoerd debat mag ontwaarden, zal een ieder erkennen, maar ook nakomen?.....
- 6) De mogelijkheid allerlei nieuwe ideeën op een clubavond uit te voeren zullen we zeker benutten, en een forum-avond, een parlementsitzing, de bespreking in discussiegroepen, de politieke overzichten enz. zo nodig, een plaats geven in ons programma.
- 7) Dat we komen tot een behoorlijke taakverdeling staat ook voor ons vast. We geven ieder lid, zo mogelijk, een bepaalde opdracht, waardoor zijn of haar zelfwerkzaamheid wordt bevorderd en de interesse wordt verlevendigd!
- 8) En tenslotte: dat we de leden wegwijs maken in de organisatie van de Partij en Arjos is zo'n vanzelfsprekende zaak, dat we het misschien daarom wel eens vergeten, maar van nu af aan niet meer!

Kuyper en Lohman in de ogen van de notenkraaker

Wanneer men belangstelling heeft voor de politieke geschiedenis en men begeeft zich daarin dan kan men de caricatuur niet ongebruikt laten. De caricatuur geeft momentopnamen. Soms wazig, vaak echter scherp en raak. Zij vormt een welkome, niet te verwaarlozen illustratie. Het mag dan zijn, dat zij eenzijdig is, dat is tegelijkertijd haar kracht en welsprekendheid.

Onlangs me verdiepend in De Notenkraaker, het politieke spotblad van de S.D.A.P., jaargang 1911, troffen me bijzonder vier platen van Albert Hahn, die tot onderwerp hadden de verhouding tussen Kuyper en Lohman. Een verhouding, die vaak zoveel te wensen overliet, dat De Notenkraaker een nieuwe uitdrukking lanceerde ter vervanging van het gezegde „zij leven als hond en kat”, nl. „zij leven als Kuyper en Lohman.”

De eerste plaat, opgenomen in het nummer van 8 Januari heeft tot opschrift **Huiselijke twist**. Men ziet hierop afgebeeld Kuyper breeduit staande in de huiskamer als vrouw, de armen gekruist, in de rechterhand een stoffer, een sluw grijnslachje op het gelaat, de ogen gewend naar de kamerhoek, waar Lohman, de vertoornde echtgenoot, staat met uitgestoken hand en gebalde vuist naar „vrouw-lief”, trillend van machteloze woede. Het onderschrift luidt: „Hoor 'm razen, die adder. En straks mot-tie toch lekker weer bijdraaien.” Dit zegt alles van (vrouw) Kuyper's gezindheid!

De volgende plaat over dit dankbare onderwerp voor de tegenstanders van de toenmalige coalitie is opgenomen in het nummer van 22 Januari en toont de twee politieke figuren, tegelijk mee- en tegenstanders van elkaar, als „**Hond en kat**” bij een schotel kluiven. Het onderschrift is: „Om den schotel met kostelijke kluiven houden zij zich nog wat in, maar anders....”

Dan brengt de tekening „**Rozegeur en maneschijn**” in het nummer van 5 Februari het herstel van de verhouding tussen de twee geliefden in beeld. Lohman drukt zijn lief oud besje (Kuyper) in waarlijk tedere omarming aan zijn hart. Een maansikkel geeft het geheel een extra idyllisch accent. Het onderschrift luidt: „Kom aan m'n hart. Alles is vergeven en vergeten.”

In dezelfde trant is een der gratis advertenties in De Notenkraaker van 29 Januari, waaraan wellicht Hahn het motief voor de tekening ontleende:

HERTROUWD

A. Kuyper

en

A. F. de Savornin Lohman

Slechts zij, die onze innige verhouding kenden, kunnen beseffen hoe wij onder de scheiding leden.

Helaas, de verhouding bleef niet, zoals zij was in de schone maannacht. Aan het einde van het jaar, in het nummer van 23 December verschijnt de plaat „**Kerstmis 1911**”, welke ook is afgedrukt in Het Volk ten baat, pag. 158. Kuyper en Lohman, die beiden tot de gereformeerde kerk behoorden, zitten naast elkaar, maar met afgewend, stuurs gezicht in de kerkbank. „Vrede op Aarde, in den Menschen een welbehagen” is het onderschrift.

Duidelijker haast dan in vele woorden met de pen kan worden beschreven, is in deze weinige platen uitdrukking gegeven aan de voortdurende strijd, met zijn pogingen tot verzoening en zijn perioden van verscherping, tussen de twee leidinggevende figuren in het protestants politieke kamp in de jaren, voorafgaande aan de eerste wereldoorlog.

C. D. VAN OOSTEN

Een gelukwens

Verplanke burgemeester van 's-Gravendeel. Een bericht, dat door heel de Arjos met grote voldoening ontvangen is. Dat hij een werkkring van deze aard ambiëerde, was wel bekend. Dat hij stappen daartoe deed, wisten sommigen ook. Maar toch kwam voor de meesten van ons deze benoeming volkomen onverwacht. Als een hoogst plezierige verrassing.

We zijn er als Arjosmensen een beetje trots op, dat een onzer zulk een eervolle benoeming kreeg. Toen de heer Van Eysden benoemd werd tot lid van de Tweede Kamer schreef onze Vaartschrijver triomfantelijk: de Arjos in de Kamer. Want de heer Van Eysden was en is voorzitter van een Arjosclub. Later, toen de heer Hazenbosch hem op die weg volgde, kon deze triomfkreet herhaald worden.

Nu wil ik aan de belangstelling en de sympathie en ook aan de verdienste van deze beide heren voor de Arjos geen grein te kort doen. Maar het is zonneklaar, dat met Verplanke in nog veel sterkere mate een Arjosman tot ambtelijke waardigheid geroepen is.

Daar zijn we blij om. Voor de Arjos en voor Verplanke. Voor de Arjos. Niet in een ietwat kleingeestige zin, dat die Arjos toch maar flinke mensen kweekt. Niet zo, alsof we menen, dat ieder Arjosman een politicus-in-hope is. Niet dus om onszelf op de borst te slaan. Nee, het is net andersom. Het zal wel een uitzondering blijven, dat leden van onze clubs functies gaan bekleden als de heren Van Eysden, Hazenbosch, Verplanke. Maar het is prachtig, dat mensen met zulke capaciteiten, met bekwaamheden, die „officieel erkend” worden, zich niet van ons werk verre houden,

maar bereid zijn daar mee hun schouder onder te zetten.

Wij hebben ze in ons werk allemaal nodig: middenstanders, arbeiders, landbouwers, meisjes, ambtenaren, onderwijzers, maar ook studenten en afgestudeerden. Ieder kan op zijn wijze ons werk verrijken. Maar onder die allen kunnen wij ook een aantal „uitblinkers” niet missen. Zij heffen ons werk in zijn geheel op tot een hoger niveau. Daarom zijn we blij voor de Arjos.

Maar niet minder zijn we verheugd en voldaan voor Verplanke zelf. Hierboven staat al, dat hij wel in zeer bijzondere mate een Arjos-figuur is. Hij was voorzitter van Noord-Holland en tweede voorzitter van de Nationale Organisatie. Hij heeft als spreker voor onze clubs alle provincies in alle richtingen doorkruist. Hij was niet een van velen, maar nam — en neemt — zeer nadrukkelijk een eigen plaats in. Door zijn functie bij de Dr A. Kuypertstichting zat hij bovendien wel heel dicht bij het dagelijks gebeuren. Tijdens de vacuumperiode, juist twee jaar geleden, nam hij zelfs geruime tijd heel de dagelijkse leiding van het secretariaat op zijn schouder. Voor dat alles heeft hij recht op een „prijs”, op een „eervolle vermelding”.

In deze eervolle benoeming menen we iets te mogen terugvinden van deze „prijs”, die hij verdiend heeft.

Ik ken de gemeente 's Gravendeel niet. Er is bij mijn weten geen club. Dat is dus al een taak, niet voor de burgemeester,

wel voor Verplanke. Staat er niet in de statuten, dat de gekozen bestuursleden lid moeten zijn van een club? Die komt er dus wel.

De naam van de gemeente kennen we heel goed — door de ramp..... Daardoor heeft heel deze streek meer aandacht gekregen. Grootse plannen worden uitgebreid, die heel dat gebied zullen ontsluiten. Maar ook zonder dat ligt er ongetwijfeld een brede taak voor de nieuwe burgemeester te wachten. Een gemeente van ruim 5000 inwoners besturen zal voor een beginnend burgemeester trouwens geen gemakkelijke taak zijn. Maar Verplanke is door zijn werk op de Dr Kuypertstichting met alle moeilijkheden, die zich in het gemeentebeleid kunnen voordoen, in aanraking gekomen. Waar hij tot dusver als buitenstaander zijn adviezen over gaf, dat mag hij nu zelf gaan practiseren.

Graag wensen we met heel de Arjos de nieuwe magistraat de wijsheid toe, die hij op zijn post nodig zal hebben. Hij weet, waar het begin van alle wijsheid ligt. Ons aller belangstelling en medeleven zullen hem volgen.

Wanneer dit nummer van ons blad verschijnt, zal vermoedelijk de installatie reeds hebben plaats gehad. Dan zal de Arjos de gelegenheid gehad hebben, haar gelukwens uit te spreken. Daarnaast willen wij ook op deze plaats temidden van de Arjos-lezerskring het zeggen: Burgemeester Verplanke en mej. Cnossen, wij feliciteren u van ganser harte met deze zo eervolle benoeming. VEERMAN.

TOOGDAG DRENTSE ARJOS

*Dr J. Schouten en Dr H. Jonker
riepen op tot bezinning en
studie*

Afscheid van Secretaris Marsman.

Zaterdag 12 Februari werd onder grote belangstelling de jaarlijkse Toogdag van de Drentse Arjos te Assen gehouden in hotel „Bellevue” onder leiding van de heer J. Hollenbeek Brouwer te Assen.

's Morgens had de huishoudelijke vergadering plaats. In deze bijeenkomst nam men afscheid van de heer H. Marsman, die 7 jaren in grote trouw de functie van secretaris in Drente heeft vervuld. Als blijk van waardering bood de heer Hollenbeek Brouwer namens de Arjos de scheidende secretaris een boekwerk aan, terwijl mevr. Marsman een bouquet bloemen ontving. Ook nam men afscheid van de heer Breider uit Nieuw-Buinen, die eveneens een boek ontving.

De voorzitter wees in zijn openingswoord op de levende kracht van het Calvinisme, die jongeren zowel als ouderen moet bezielen.

Uit het verslag van de secretaris bleek dat er momenteel 34 clubs met ongeveer 500 leden zijn aangesloten. Nieuwe clubs zijn opgericht in Hollandscheveld, Elim, Alteveer en Schoonebeek. Veel is er wat tot dankbaarheid stemt. De penningmeester, de heer H. Scholtens uit Emmen, meldde een gunstige stand van zaken.

In het bestuur werden gekozen de heren J. de Graaf te Nieuw-Amsterdam en J. van Noord te Koekange. Tot Hoofdbestuurslid werd gekozen de heer H. Eleveld te Smilde, terwijl mej. F. A. Wijngaard uit Assen het secretariaat zal vervullen.

In de morgenvergadering sprak mej. H. van Leeuwen uit Delft, lid van het Hoofdbestuur, een kort woord, waarin zij de taak van de Arjos duidelijk belichtte. De heer Tj. Pel, Tweede Voorzitter van de landelijke Arjos, woonde de middagvergadering bij. Namens het Provinciaal Comité sprak de heer H. Dekker uit Hoogeveen. De heer E. van Ruller, hoofdredacteur van de Nieuwe Drentse Courant, sloot de morgenvergadering.

In de overvolle stadsgehoorzaal van „Bellevue” sprak 's middags Dr J. Schouten uit Rotterdam over „De A.R.-partij in deze tijd”.

Onze partij is een beginselpartij en stelt God souverain voor het gehele leven. Het Woord van God heeft volstreckte geldigheid voor alle levensterreinen. De mensen die vandaag aan de dag als Christen niet meedoen aan de strijd op het politieke erf, hebben de consequenties van het christelijk geloof niet doorgetrokken voor het staatkundig terrein van het leven, aldus dr Schouten.

Fel kantte spr. zich tegen de zgn. neutrale staat, iets wat in VVD-kringen nogal leeft. Dit komt in feite hierop neer, dat overheid en staat worden losgemaakt van God en Zijn Woord.

Dr Schouten wekte de jongeren op studie te maken van A.R.-beginselen. Goede studie geeft juiste onderscheiding. De A.R.-beginselen zijn geen formules maar staan midden in het leven en gelden voor verleden, heden en toekomst. Ook al zou de overheid hier geen rekening mee willen houden. Want juist ons beginsel is onze kracht, welke ons stuwt en voortdrijft. En de toekomst? Deze behoort aan God alleen! Hebt dan een warm hart voor ons volk en voor elkaar in gehoorzaamheid aan God, dan zullen we zeker zegen op onze arbeid ontvangen, zo besloot dr Schouten.

„Waarom A.R.?”

Als tweede spreker trad op Dr H. Jonker, Ned. Herv. predikant te Amsterdam, met het onderwerp „Waarom A.R.?”

De A.R.-partij is volgens spr. een menselijke, een bijbelse en een nationale partij. De partij buigt voor Gods woord en heeft eerbied voor de mens. Onze mensbeschouwing is hypermodern, ook al is zij dan jaren oud, aldus Dr Jonker.

Wij hebben meer nodig dan brood alleen, zo vervolgde spr. De moderne mens loopt rond met een magere ziel. Een innerlijke stuwning door Gods Woord vergeet men nog steeds in socialistische kringen. En een kwartiertje geestelijk leven voor de V.A.R.A. is hiervoor niet voldoende. Het licht van het Evangelie straalt slechts door onze samenleving als we het doen met God. Juist daarom is christelijke politiek nodig.

De grote fout van de leden der prot. chr. werkgemeenschap in de P.v.d.A. is, dat zij van een partij een parlement maken. Terwijl juist de partij een zaak is van principiële grondslagen in politiek verband.

Daarom willen we ons volk slechts dienen volgens een eeuwig blijvend getuigenis. En daarom roepen we elkaar op deze toogdag op tot steun en trouw. Want wij staan voor een zaak, die ons volk ten goede is, zo besloot dr Jonker.

Een Ambonees fluitorkest verleende in de middagvergadering muzikale medewerking. Deze vergadering werd o.m. bijgewoond door de heren J. Smallenbroek, J. Bakker en H. Dekker namens het Prov. Comité van A.R.-kiesver., burgemeester J. Tjalma uit Hoogeveen, Lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal en de heer J. Somer, namens de C.H. Jongeren Organisatie.

A. VAN DIJKEN

Vrede of oorlog

Onze buitenlandse politiek wordt voor een belangrijk deel beheerst door de tegenstelling tussen Oost en West. In onze dagelijkse gesprekken komen steeds dezelfde vragen terug als: Wat is de bedoeling van Rusland? Stuurt het aan op een oorlog? Hoe zal deze oorlog dan verlopen? Maakt het Westen een kans als overwinnaar tevoorschijn te komen? Wat kunnen we doen om deze dreiging te weerstaan?

Vaak wordt over deze dingen echter gesproken zonder voldoende kennis van zaken. En als gevolg daarvan maakt zich vaak op ongemotiveerde wijze een gevoel van angst, onzekerheid en moedeloosheid van de mensen meester.

Vrees is een slechte raadgeefster. Wij moeten de dingen onder ogen zien zoals ze zijn en daarop ons oordeel baseren. In de eerste plaats is het dus nodig, dat we onderzoeken hoe de stukken werkelijk liggen.

Natuurlijk, we weten wat het communisme is en dat het naar de wereldheerschappij streeft. We weten dat het principiële moet worden bestreden en op onze clubs bekwamen we ons om dit te kunnen doen.

Maar wat weten we van de feitelijke krachtsverhoudingen?

Hier is een lacune, want afgezien van wat kranten- en tijdschriftartikelen, die altijd nog maar fragmentarische inlichtingen bieden, ontbreekt ons een duidelijke en overzichtelijke informatiebron.

Het is daarom verheugend te kunnen wijzen op een boek, dat ten deze m.i. in een behoefte voorziet. Het is geschreven door Mr H. J. Kruls onder de titel „Vrede of oorlog”.

Na een inleidend hoofdstuk over de oorzaken van oorlogen in het algemeen en de ontwikkeling in de loop der geschiedenis wordt in hoofdstuk 2 een onderzoek ingesteld naar de oorzaken en de groei van de spanning tussen Oost en West. De schrijver noemt 2 drijfveren van de Russische politiek. Allereerst het feit, dat Rusland een continentale mogendheid is, waardoor het ook in het verleden steeds een zekere expansiedrang heeft gekend. Denk aan Tsaar Peter de Grote. Daarnaast, en hierdoor wordt het eerste geheel in de schaduw gesteld, de communistische ideologie, die bewust naar de wereldheerschappij streeft en zonder dit oogmerk niet denkbaar is. Alle gepraat van Russische zijde over vreedzame samenleving van landen met verschillende economische stelsels is dan ook een doekje voor het bloeden. Het dient om het Westen zand in de ogen te strooien. Tijdelijk mogen de Russen ontspanning wensen om zich zelf te versterken, doch hun uiteindelijk doel blijft hetzelfde. De uitspraak van Lenin, dat de wereldrevolutie een onvermijdelijkheid is, heeft nog niets van zijn gezag ingeboet.

Alle toegeven aan Rusland brengt dus geen uiteindelijke ontspanning, doch alleen maar verlies.

Hoofdstuk 3 vormt de kern van het boek. Hierin wordt een vergelijking getrokken tussen de strategische positie, het oorlogspotentieel en de parate kracht van beide partijen.

We kijken vaak op tegen de militaire prestaties van Rusland in de tweede wereldoorlog. Deze zijn inderdaad geweldig. Maar we moeten niet vergeten, dat deze voor een groot deel door Amerika zijn mogelijk gemaakt door de verstrekking van oorlogsmateriaal op lend-lease basis. Van de 625.000 voertuigen b.v. die de Sovjet-Unie gebruikte, werden er ruim 460.000 door Amerika geleverd. Voorts leverden de Geallieerden een derde gedeelte van de olie, die Rusland behoefde.

Hoe is de situatie thans? Voor het voeren van een oorlog heeft men in de eerste plaats nodig staal, steenkool, aluminium, koper en olie. Zonder deze grondstoffen begint men niets.

Rusland produceert thans per jaar 28 miljoen ton staal,

FISHCANNING FACTORY
„COLUMBIA”
Vlaardingen, Tel. K 1898-2068-3057
Rotterdam, Tel. K 1800-67072
VOOR EXPORT EN
BINNENLAND

250 miljoen ton steenkool, 200.000 ton aluminium, 250.000 ton koper en 27 miljoen ton olie.

De Nato-landen hebben daarentegen de volgende jaarlijkse productiecijfers: 125 miljoen ton staal, 800 miljoen ton steenkool, 1.100.000 ton aluminium, 570.000 ton koper en 400 miljoen ton olie.

Het blijkt dus, dat, wat deze vitale grondstoffen betreft, de balans voor Rusland erg ongunstig uitvalt.

Heel anders zou dit echter worden, indien Rusland de beschikking zou kunnen verwerven over het Midden-Oosten en West-Europa. Dan zou de balans in evenwicht komen. Ten eerste van alles moet dus worden voorkomen, dat Rusland deze gebieden in zijn macht krijgt. Dat betekent voor het Westen de opbouw van een voldoende sterke parate strijdkracht, die de Russen zo lang kan ophouden dat het Westen gelegenheid krijgt zijn oorlogspotentieel te mobiliseren.

Voorts worden uitvoerige beschouwingen gegeven over een strategische positie, de voedselproductie (nog steeds een moeilijk punt), het transportwezen, de industriële capaciteit en de mankracht van Rusland in vergelijking met het westen.

Veel meer wordt nog in dit boek geboden. De verschillende oorlogswapens waaronder het atoomwapen worden besproken. De waarde van ondergrondse strijd en psychologische oorlogvoering wordt geschetst.

Een uiteenzetting betreffende onze verdediging en de wijze waarop dit moreel, ideëel, technisch en organisatorisch het beste kan geschieden wordt gegeven.

Rusland heeft als aandeel van zijn kant zijn parate strijdmacht en de mogelijkheid van verrassend en onverhoeds optreden.

Het Westen heeft echter een veel betere strategische positie en een sterker oorlogspotentieel.

Als taak voor ons resulteert hieruit een zo snel mogelijke opbouw van een effectieve en gecoördineerde Westelijke strijdkracht.

Voor moedeloosheid en defaitisme is geen plaats; wel is nimmer aflatende waakzaamheid en inspanning van alle krachten een vereiste.

Kennismening van dit boek zal ons helpen het hoofd koel te bewaren en de krachtsverhoudingen op de juiste waarde te schatten.

Met instemming mogen we daarom ten slotte het woord aanhoren waarmede Prins Bernhard zijn inleiding bij dit boek besluit: „Mogen velen in ons land en ook daarbuiten dit nuttige boek lezen; het zou de arbeid vergemakkelijken, welke het behoud van de vrede zo dringend vraagt”.

G. J. H. GRIFFIOEN

Europese samenwerking

De meest-omvattende organisatie voor Europese samenwerking is de O.E.E.S., de Organisatie voor Europese Economische Samenwerking. (In onze kranten vindt men ook wel de aanduiding O.E.E.C.). Alle democratische landen in West- en Zuid-Europa nemen daaraan deel. De organisatie heeft haar zetel te Parijs.

Op 16 April 1948 kwam het verdrag tot stand, waarbij deze organisatie werd gesticht. Bij haar geboorte speelde de hulpverlening van de Verenigde Staten aan Europa een beslissende rol, het bekende Marshall-plan. Maar van het begin af aan stelde men zich toch op wat breder basis: niet alleen verdeling van hulp, maar ook bevordering van samenwerking. Het verdrag spreekt ook van opvoering der productie, streven naar stabiliteit van de munt en evenwicht in de financiën, verlaging van tarieven en streven naar liberalisatie van het handels- en betalingsverkeer.

Over de feitelijke resultaten schrijven we nu niet. Daarover staan in de vorige jaargang twee uitgebreide artikelen. Hier gaat het enkel om de organisatorische kant.

Uit de omstandigheid, dat zoveel landen — ook die van federalisme niet veel weten willen — meedoen, kan men al vermoeden in welke richting men zoeken moet.

Een parlementair orgaan, zoals bij andere organisaties voorkomt, is er niet. De O.E.E.S. is dus intergouvernementeel; zij ligt op regeringsniveau. Beslissingen worden genomen met eenparigheid van stemmen; de organisatie is dus niet van supra-nationale, van federale aard, maar internationaal.

Het hoogste orgaan is de Raad. Alle deelnemende landen zijn hierin vertegenwoordigd door hun minister van buitenlandse zaken. Voor ons is minister Beyen thans lid. Daarnaast is er een permanent plaatsvervanger, in welke functie van het begin af aan tot nu toe voor ons is opgetreden Dr H. M. Hirschfeld. Zoals reeds gezegd, moeten beslissingen eenstemmig genomen worden. Een verzachting van deze regel is, dat leden, die verklaren, bij het aan de orde zijnde onderwerp geen belang te hebben, zich van stemming kunnen onthouden.

Als voorzitter van deze raad heeft onze Nederlandse minis-

ter Stikker destijds een grote rol gespeeld. Thans is voorzitter de Engelsman Butler.

Telkens voor een jaar wordt door de Raad een Uitvoerend Comité benoemd, bestaande uit zeven leden. Dit heeft toezicht op de dagelijkse gang van zaken, bereidt de vraagstukken, die de Raad moet behandelen, voor, maar kan zelf geen beslissingen nemen. Dat zou met het karakter van de organisatie in strijd zijn. Van het Uitvoerend Comité maken thans deel uit: Italië (voorzitter), Frankrijk, West-Duitsland, Nederland, Noorwegen, Portugal en Turkije. Oostenrijk treedt op als rapporteur-generaal.

Van groot belang is het secretariaat-generaal onder de Fransman Marjolin.

Het is een groot lichaam, met enige honderden employees. Het is verdeeld in een aantal directoraten, die vooral ook belast zijn met het verlenen van ambtelijke assistentie aan de commissies, die de Raad heeft ingesteld.

Deze commissies zijn er in groten getale. Men onderscheidt ze in allerlei soorten. Z.g.n. horizontale commissies houden zich bezig met zaken, die voor heel het bedrijfsleven van belang zijn, zoals de commissies, die zich bezig houden met het inter-Europese betalingsverkeer, het inter-Europese handelsverkeer, enz. De z.g.n. verticale commissies zijn belast met de bestudering van een enkele bedrijfstak, kolen b.v., electriciteit, voedselvoorziening en landbouw enz.

In beginsel kunnen alle landen, die aan de O.E.E.S. deelnemen, een lid van zo'n commissie aanwijzen. Practisch is dat echter volstrekt niet het geval. Alleen voor die commissies, waarbij men belang heeft, pleegt men een gedelegeerde te benoemen. Het secretariaat van deze commissies wordt steeds vervuld door mensen van de ambtelijke staf, het secretariaat-generaal.

Volledigheidshalve noemen we nog de gemengde commissies, die een terrein bestrijken, waarmee ook al andere commissies zich bezighouden (b.v. heel het energie-vraagstuk). Dan zijn er nog werkgroepen, die — tijdelijk — ingesteld worden door een commissie voor de bestudering van een bepaald vraagstuk.

Niet het minst belangrijk is tenslotte, dat de Europese Betalingsunie (de E.B.U.) onder de vleugelen van de O.E.E.S. is tot stand gekomen. Deze E.B.U. is van groot belang geweest voor de vergemakkelijking van het Europese betalingsverkeer en de toeneming van het handelsverkeer, die in de

A. S. TALMA

Korte levensschets

Aritius Sybrandus Talma werd 19 Februari 1864 geboren te Angeren, waar zijn vader predikant was der N.H. Gemeente.

Hij studeerde theologie aan de Utrechtse Universiteit en werd na de voltooiing zijner studie predikant te Heinenoord (1888—1891), Vlissingen (1891—1895), Arnhem (1895—1901).

Zijn ambtelijke loopbaan werd onderbroken door zijn Kamerlidmaatschap (1901—1907) en zijn Ministerschap (1907—1913).

Van 1914—1916 was hij predikant te Bennebroek. Tijdens de mobilisatie trad hij op als veldprediker in algemene dienst. 12 Juli 1916 overleed hij; zijn krachten waren opgeteerd.....

De predikant

Talma, de politicus en vooral: de man der sociale beweging, was toch boven alles de predikant.

Hij was studiegenoot en intiem vriend van drie andere geestesaristocraten, G. F. Haspels, J. H. Gerretsen en G. J. A. Jonker.

Elk hunner is een man van grote betekenis geworden — Talma overschaduwde zijn drie vrienden, waar het wereldlijk aanzien betrof. Zij allen werden in het midden hunner jaren weggenomen — Talma was de eerste.

Theologisch stonden zij vrijwel op dezelfde lijn en zou men ze rechts-ethisch kunnen noemen. Alle vier hadden ze een grote liefde voor het ambt.

Het schijnt daarmee in strijd, dat Talma het ambt verliet. Het bracht dan ook verwijdering in de vriendenkring. Maar Talma deed het tegen eigen zin en lust, niet om te staan naar hogere dingen. Eerst na herhaalde aandrang liet hij zich voor een Kamercandidatuur vinden. En ook toen viel het afscheid hem zwaar.

„Voor ieder van ons komt het er niet op aan of een ding, dat men doet, hoog of laag is, maar of het door God is opgelegd”, zei hij in zijn Arnhemse afscheidspreek.

En slechts zolang zegde hij het ambt vaarwel „als er naar mijn overtuiging winst te behalen zal zijn voor de ere van God”. En gaarne besteeg hij temidden van de drukke parlementaire arbeid 's Zondags nog de kansel om het Woord te bedienen.

Juli 1914 na zijn zware taak als Minister vervuld te hebben, aanvaardde hij het ambt in het stille Bennebroek, waar hij met grote ontroering als eerste vers zijn gemeente deed zingen „Zelfs vindt de musch een huis, o Heer!”

Ambtelijk werk was het, dat hij opvatte als „veldprediker in algemene dienst”, een post, die hij op verzoek van de Minister van Oorlog geheel belangeloos aanvaardde.

eerste jaren na de oorlog in een keurslijf van bilaterale verdragen geperst waren.

De E.B.U. is organisatorisch een onderdeel van de O.E.E.S. Zij wordt geleid door een bestuurscommissie van zeven leden, samengesteld door de Raad van de O.E.E.S.

Tal van draden lopen van de O.E.E.S. naar andere internationale organen. In het raam van de Europese samenwerking moet hiervan genoemd worden de band met de Raad van Europa. Er zijn voor deze samenwerking permanente commissies ingesteld. De O.E.E.S. brengt sedert 1951 verslag uit op de zitting van de Raadgevende Vergadering van de Raad van Europa.

In 1915 reeds moest hij een tijd rust nemen. April 1916 moest hij zijn werk opgeven. Een hartkwaal sloopte zijn reeds verzwakt lichaam. Een zijner laatste woorden was „Ik heb mijn ziel aan God gegeven”.

De sociale voortrekker

a. Algemeen overzicht.

Men kan Talma's werk op sociaal gebied feitelijk zetten tussen twee boekjes van zijn hand:

„De Evangelisch-sociale roeping in het licht der Kerkgeschiedenis”, de vertaling van een redevoering van Prof. Harnack, een der Duitse Christelijk-socialen, die aan het begin van zijn sociale loopbaan staat (1894) en „De Arbeidersbeweging”, de drie lezingen voor studenten in 1914, waarin hij feitelijk een overzicht geeft van zijn Christelijk-sociaal streven.

In het „woord vooraf” tot de genoemde vertaling schreef hij, dat de „sociale roeping geen uitvinding van de nieuwe tijd is, maar een telkens zich openbarend element in het leven der Christelijke Kerk”. Hij drong aan op „onderzoek naar de werkloosheid, maar ook naar de loonstandaard, naar de toestand der arbeiderswoningen, naar de arbeidstijd en zo veel andere onderwerpen”.

Tenslotte opperde hij de gedachte aan het beleggen van een samenkomst waarin de zedelijke gevaren van de moderne industriële ontwikkeling besproken zouden kunnen worden, „.....indien men dan maar zorgde, dat in die samenkomst niet alleen predikanten, maar ook gemeenteleden aan de besprekingen kunnen deelnemen”.

In zijn „De Arbeidersbeweging” overziet hij allereerst het terrein van „het arbeidersvraagstuk”. Hij stelt daarbij vast, dat het maatschappelijk vraagstuk niet uitsluitend is: het arbeidersvraagstuk. „Ik noem alleen” zo zegt hij, „het middenstandsvraagstuk en het agrarische”. „Maar” — zo verklaarde hij de arbeid van zijn leven: „het arbeidersvraagstuk is het meest dringende, omdat hier meer dan bij enig ander in het geding komt de eenvoudige mogelijkheid om het menselijk leven te handhaven”. „Er is” — zo schreef hij verder — „in de tegenwoordige economische ontwikkeling een bedreiging van het menselijke in de mens”. Dat laatste, dat het gaat om de mens, die immers dierbaarder is dan dicht goud, vinden wij telkens in Talma's uitlatingen terug.

Duidelijk hield hij zich daarbij voor ogen „dat alle sociale hervormingsarbeid op teleurstelling moest uitlopen, wanneer daarin niet tegelijk is verheffing van zedelijke kracht”.

„Het Arbeidersvraagstuk” — definiëerde hij — „is de twijfel of de toestand, op stoffelijk en geestelijk gebied, waarin de arbeidende stand door de tegenwoordige economische ontwikkeling is en wordt gebracht op geestelijke en zedelijke gronden te rechtvaardigen is en, zo neen, waardoor daarin verandering kan worden gebracht, verandering door doelbewust ingrijpen van de mens”.

Van de sociale hervormingsarbeid besprak hij allereerst de zorg voor de arbeiders.

Als eerste poging daartoe noemde hij het „maatschappelijk werk” (armenzorg, ziekenzorg, volksonderwijs, arbeid op godsdienstig gebied door Kerk en vereniging), werk dat voornamelijk opgezet en verricht wordt door niet-arbeiders.

Als tweede noemde hij de „arbeiderswetgeving” — o.i. beter: arbeidswetgeving, — waarvan hij de volgende defi-

nitie gaf: „Haar algemeen karakter is beperking van de vrijheid der arbeidsovereenkomst, ten einde te voorkomen, dat onder de economische druk deze vrijheid wordt het middel, waardoor ellende en demoralisatie de arbeiderswereld overvledigen”.

Hij onderscheidde daarbij drie groepen:

a. de wetten betreffende de arbeidersbescherming; b. die betreffende de arbeidersverzekering en c. die betreffende de arbeidsovereenkomst.

Ten derde noemde hij de zorg van werkgevers voor hun arbeiders.

Waardeerde hij dit alles, hij schreef als zijn oordeel neer: „wie werkelijk iets tot stand wil brengen van sociale hervorming, heeft in de eerste plaats te doen met de arbeidersbeweging”.

Over „de arbeidersbeweging zelf” sprekend, behandelde hij als haar hoofdvormen de **vakbeweging**, de **coöperatieve beweging** en de **politieke beweging**.

Zijn persoonlijk standpunt ontwikkelde hij in het hoofdstuk „De arbeidersbeweging en Christelijke levensbeschouwing”. Hij stelde daarin de vraag, of de arbeider, die als Christen wil leven, aan de arbeidersbeweging steun heeft te bieden op grond van het Christelijk levensbeginsel. Hij beantwoordde die vraag beslist bevestigend en leidde dit antwoord af uit de stelling, dat de arbeider zijn arbeidsleven heeft op te vatten als een van God hem gegeven roeping tegenover zijn naaste en zichzelf.

Typend voor heel Talma's leven zijn in het slot de volgende passages: „dat zonder twijfel een verrijking van het maatschappelijk leven, meer gerechtigheid en meer vrede als vrucht kan worden verwacht, wanneer de brede arbeidende stand sociaal en politiek de zelfstandigheid verwezenlijkt, die aan hem rechtens is gegeven.

En: „Wat wordt hun (d.i. degenen die een leidende positie hebben in het volksleven) gevraagd? Niet de onmiddellijke deelname aan de arbeidersbeweging. Er kunnen uitzonderingen zijn, maar zij zullen hun taak alleen goed verrichten, wanneer zij er naar streven, **zich overbodig te maken**. Er zijn in de arbeiderswereld krachten te over, die, indien zij maar tot ontwikkeling kunnen komen, de leiding kunnen nemen.”

b. Sociaal reddingswerk

Talma's intens werk als predikant bracht hem in aanraking met velerlei sociale nood. Daardoor werd hij een „sociaal werker”.

Reeds als student was hij geheelonthouder geworden. Als predikant in Arnhem trad hij toe tot de Nat. Chr. Geheelonthoudersvereniging. Hij gaf de stoot tot de stichting van het Gelderse Prov. Comité dezer vereniging en was een gezien spreker o.m. op de jaarvergaderingen van 1897 en 1906. Ook trad hij op als leider in de wijdingssamenkomsten van het 1e en 2e Christelijk Congres tegen het Alcoholisme (zgn. Enkrateia-Congres). Van betekenis was vooral ook zijn referentie

op het 2e Nationaal Congres voor Geheelonthouding in 1899, waar hij sprak over „Arbeidersorganisatie en geheelonthouding”, en daarbij verdedigde, dat beide een eigen doel hebben en dus zelfstandig moeten blijven, doch dat zij elkaars bondgenoten zijn. Het belangrijkste werk, dat hij als drankbestrijder deed was ongetwijfeld het vervullen van het presidium van het 3e Int. Congres tegen Alcoholisme in 1911 te Scheveningen, toen hij dus reeds Minister van Arbeid enz. was.

In Arnhem gaf hij zich ook aan de praktische arbeid der Ned. Middernachtzendingvereniging.

c. De man der arbeidersbeweging

De praktijk van zijn predikantsambt dreef hem ook tot **sociale studie**. Daardoor werd hij voorstander der arbeidersbeweging. Het eerste Christelijk sociaal Congres (1891) dat hij op aandrang van zijn schoonvader (de sociaal-voelende Dordtse rijstpelmolenaar N. G. van Schaardenburgh, een der steunpilaren van de Ned. Patroonsvereniging „Boaz”) bijwoonde, bracht hem in de Christelijk-sociale beweging. Hij werkte mee in Boaz, vooral in Patrimonium.

In 1891 werd hij lid van de afd. Vlissingen, die hij krachtig steunde. Hij werd in 1894 lid van de Commissie van Advies van het Verbond, in 1896 lid van de Commissie van Redactie. In de leiding van het Verbond had hij in die tijd van ernstige inwendige moeilijkheden grote invloed. In 1900 werd hij redacteur van „Patrimonium” in welke functie hij in 1905 J. van der Molen naast zich kreeg. Eind December 1907 legde hij deze arbeid geheel neer. Tot zijn dood bleef hij Patrimoniums erelid.

In Patrimonium bevorderde hij de **coöperatie** (meermalen refereerde hij daarover) en de **vakbeweging**. Vooral dit laatste was van betekenis. In Vlissingen leidde hij het reeds in de richting van de stichting van vakafdelingen in Patrimonium. In 1896 pleitte hij voor de vereniging dezer vakafdelingen tot bonden. In het orgaan schreef hij er telkenmale over. Met Huizinga samen werd hij in 1899 aangewezen om te rapporteren over dit onderwerp. Het in 1900 uitgebrachte rapport leidde tot de stichting van het Chr. Arbeidssecretariaat, de eerste Chr. Vakcentrale. Meerdere malen heeft hij voor de bevordering van het werk van dit secretariaat zijn honorarium als redacteur beschikbaar gesteld.

Van grote betekenis was zijn optreden inzake „de vrijheid van de arbeidende stand”, een artikelserie in „Patrimonium”, waarover een ernstige polemiek ontstond. Hij werd o.m. beschuldigd, „de Christelijke grondslagen der maatschappij” te ondermijnen”. Ds Talma wilde de woorden „gezag en gehoorzaamheid” in de verhouding van patroon tot arbeider vervangen door „leiding en ondergeschiktheid”. Men kan dit een woordenspel achten. Dit blijft echter de grote betekenis van Ds Talma's brochure, dat hij gebroken heeft met de opvatting in Christelijke kring, dat de arbeider „gehoorzaam” moest zijn, waarbij men dit begrip zo ver uitbreidde, dat het de arbeider overschaduwde ook buiten zijn arbeid, dat het hem ontnam het recht, om voor betere arbeidsverhoudingen op te komen, zo nodig in de weg van strijd. De strijd om „de vrijheid van de arbeidende stand” heeft na de uitspraak van het Sociaal Congres in 1891 over „werkstaking” baanbrekende betekenis gehad voor de opkomende Christelijke vakbeweging.

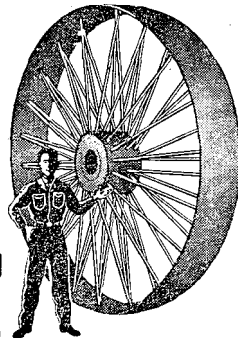
Immer stond Ds Talma op de bres voor de Chr. Vakbeweging. In 1903 weerde hij zich enerzijds geducht tegen de revolutionaire woeling..... maar trad anderzijds in de bres voor de belangen der arbeiders o.a. als voorzitter van de

RIEMSCHIJVEN

tot 4,25 m diameter

DE IJSEL

KAMPEN - TEL. 92

enquêtecommissie naar de toestand van het spoorwegpersoneel.

Daarbij streed hij steeds voor de eenheid der Christelijk-Sociale beweging. Gaarne had hij Chr. Nat. Werkmansbond en Patrimonium tezamen verenigd. Ging dat niet, dan moest de vakbeweging tenminste één worden. Dat dat in het Chr. Nat. Vakverbond tot werkelijkheid werd, heeft hij met grote vreugde aanschouwd. Als leider der 1e Chr. Soc. Conferentie te Lunteren in 1914 heeft hij nog de basis kunnen leggen voor de samenwerking, die later ontstaan is.

Bij dit alles verzuimde hij niet, ook aan de patroons- en middenstandsbeweging aandacht te schenken wat o.a. bleek uit zijn lidmaatschap van het 3e Int. Middenstandcongres in 1902 te Amsterdam.

De politicus

Het werken op sociaal gebied bracht Talma in de politiek. Het eerst trok hij publiekelijk in de A.R. partij op, door zich inzake de Kieswet-Tak met zijn befaamde Dordtse rede over „Mammonkiesrecht of Mannenkiesrecht” achter Dr. Kuiper te stellen. Dat was een kloek daad. Maar het lag geheel in zijn lijn.

De algemene politieke vragen hadden — getuige menig kamerdebat — zijn volle liefde en aandacht. Maar toch heeft hij het politieke werk vooral verricht als voortzetting van zijn sociaal werk.

Dat bleek bij voorbeeld in 1903 bij zijn optreden als voorzitter van de Commissie van Rapporteurs over de Drankwet-Kuiper.

Dat bleek vooral tijdens zijn Ministerschap. Een geweldige werkkraft heeft hij ontwikkeld. Toen bracht hij tot uitvoering zijn ideeën over **arbeidswetgeving**. Zijn wetgevend werk was buitengewoon omvangrijk. En het overgrote aantal waren „sociale wetten”. We noemen: de Arbeidswet 1911, de Steenhouwerswet, ontwerp-Stuwadoorswet, ontwerp-Bakkerswet (alle wetten betreffende de arbeidsbescherming) en vooral zijn complex sociale verzekeringswetten.

Basis was de Ziektewet. De Radenwet overkoepelde het geheel. Tot schade der sociale verzekering is bij de invoering zij complex niet gehandhaafd. De concentratie-stormloop van 1913, gesteund door de sociaal-democraten, verhinderde hem, zelf zijn gezegend werk in deze te voltooien.

De ontzaglijke arbeid als Minister, die niet zonder teleurstelling werd verricht (de verwerping der wet tot afschaffing van de Bakkersnachtarbeid mee door het optreden van A.-R. Kamerleden heeft hem diep getroffen) heeft hem menselijkerwijs gesproken zijn levenskracht gekost. Ongetwijfeld heeft het hem ook pijn gedaan, dat de A.-R. partij hem niet in een vast district heeft gecandidateerd. In 1913 werd zijn politieke loopbaan daardoor beëindigd.

In hoge ere

Het zal na dit alles niet verwonderen dat Ds Talma in de Chr. Sociale beweging in hoge ere is.

Na zijn dood is door de Christelijke arbeiders op zijn graf een gedenksteen opgericht, dat door bijdragen, niet hoger dan 25 cent is betaald.

Op 1 Maart 1930, toen de Ziektewet in werking trad, legde het Dagelijks Bestuur van het C.N.V. op zijn graf een krans neer; op de wit-blauwe linten stonden de woorden: „In dankbare nagedachtenis bij inwerkingtreden Ziektewet 5 Juni 1913 — 1 Maart 1930”.

Ook de Minister van Arbeid, Verschuur, legde op die dag een krans op Talma's graf, waarop de woorden: „De Minister der Sociale verzekering”. Seerp Anema zei terecht in zijn gedicht „grafschrift op Talma”:

Hier rust het stoflijk deel van hem
die met z'n geest en stof en stem
zó vurig God en volk gezocht heeft,
dat stem en stof te vroeg bezweek.
Maar d'eed'le geest onsterfelijk bleek
in 't volkshart, dat hij zich gekocht heeft.

Litteraturopgave

Van Talma's hand verschenen o.m.:

Mammonkiesrecht of Mannenkiesrecht, politieke rede op 23 April 1894 te Dordrecht (uitgave P. G. de Vey Mesdagh en Zoon te Vlissingen).

De Evangelische-Sociale Roeping in het licht der Kerkgeschiedenis, voordracht van Prof. Dr. Ad Harnack op het Ev.-Soc. Kongress zu Frankfurt a.M. op 17 Mei 1894, vertaald en van een voorwoord voorzien door Ds Talma (dezelfde uitgever).

De Vrijheid van den Arbeidenden stand, overdruk van artikelen uit „Patrimonium” (Augustus 1902 verscheen de eerste druk als uitgave van Patrimonium: in korte tijd zagen ook een 2e, 3e en 4e druk het licht; in 1918 verscheen bij G. J. A. Ruys in de serie „Christendom en Maatschappij” een 5e druk, na de jongste oorlog een herdruk in de C.N.V.-serie onder dezelfde titel.

De Arbeidersbeweging, drie voordrachten, gehouden aan de Synodale Commissie der Ned. Herv. Kerk (1e en 2e druk in 1914 bij G. J. A. Ruys te Utrecht).

Zondagsrust en Arbeid. In: Handelingen van het 2e Nationaal Congres voor Zondagsrust. Gehouden te 's-Gravenhage, 1 en 2 Mei 1907. Haarlem, 1907; p. 56—62.

Het belangrijkste werk over Talma is: „**Een Heid in volle wapenrusting**”, door C. Smeenk en P. van Vliet Jr. (Drukkerij Libertas Rotterdam, 1917). Het boek is weliswaar volgens een bevoegd beoordeelaar meer een boek van Smeenk dan over Talma, maar het bevat tal van biografische bijzonderheden en geeft het standpunt van Talma gedocumenteerd weer.)

Mr P. A. Diepenhorst „**De Ned. Arbeidswetgeving**” (Utr. 1921 en Zeist 1930) en Mr Joh. H. Scheurer „**Verplichte verzekering en de A.-R. Partij**” (Amersfoort 1931) geven een inzicht in de principiële en praktische betekenis van Talma's wet-gevende arbeid.

M. Ruppert, **Voor het volk om Christus' wil**. (Gedachteniswoord, uitgesproken bij de overdracht van het gerestaureerde Talma-monument te Bennebroek, 14 Sept. 1949) Evangelie en Maatschappij, October 1949; p. 362—369.

J. K. van Loon, **A. S. Talma**. Geboren 19 Februari 1864. Overleden 12 Juli 1916. Strijder voor sociale gerechtigheid. Ned. Gedachten I 20 Augustus 1946; p. 299—300. II 7 September 1946; p. 326—329

T. de Ruyter, **Minister A. S. Talma**. Een historisch-ethische studie over de corporatieve gedachte in de christelijk-sociale politiek van Nederland. Franeker 1946.

H. A. van IJsselstein, **A. S. Talma**. De Ingenieur, 22 Mei 1916.

J. M. Vellinga, **Talma's sociale arbeid**. Hoorn 1941.

BOERHAAVE

VAN 1907.

Heemskerkstraat II - 's-Gravenhage

Telefoon 33 09 05

SERRES EN WARENHUIZENBOUW

N.V. AANNEMERSBEDRIJF

Boers en Vrijland

Kantoor: Molenstraat, 's-Gravenzande, tel. K 1748-538 en 738

A. VINGERLING EN ZN GOUDA

HOUT- EN HEIPALENHANDEL

ZAGERIJ EN SCHAVERIJ

J. DEN HAENSTRAAT 25 — TEL. K 1820-2182

PONTIAC HORLOGES

SIEBEL

DEN HAAG-ROTTERDAM-AMSTERDAM

LANGE POTEN 11 N. BINNENWEG 227 KALVERSTRAAT 123

FIRMA BLAAK

Boot- en sloepenbouwerij

HOOGEZAND

J. DE VRIES

Commissionnair in effecten

O.Z. Achterburgwal 172 - Tel. 47126
Privé Olympiakade 60 - Tel. 94152
AMSTERDAM.

AANNEMERSBEDRIJF

- * Handel in rijsmaterialen, riet en teen
- * Rietmattenfabriek
- * Hoepelmakerijen

GEBRS. HAKKERS

WERKENDAM
Telefoon 14

K. J. BOS

& ZOON

**HOUTHANDEL
ROTTERDAM**

DE aangewezen Verzekering-Maatschappij

ONGEVALLEN

**ZIEKENHUISVERPLEGING - OPERATIE
WEKELIJKSE UITKERING BIJ ZIEKTE**

VRAAGT PROSPECTUS!

Ik adviseer U:

MEDICINALE **Salvitine**

Een rijk vitaminen- en mineralenmengsel, dat het
dagelijkse diët juist op de zwakste punten aanvult.

Indien niet verkrijgbaar bij Uw apotheker of drogist
vraag men bij:

BOGENA N.V.

WESTVEST 33-35 - SCHIEDAM

GARANTIE: Constateert U na een dagelijks gebruik van gedurende 3 achtereenvolgende maanden geen enkele verbetering, dan vergoeden wij U, alleen op grond van Uw persoonlijke verklaring, en bij inlevering van 2 ledige flesjes, de totale aankoopsprijs.

fijn! die ken ik!

Wees zuinig met Uw **GELD**
koop bij
WESTERVELD

drogisterijen
DE CONCURRENT
WESTERVELD
 FILIALEN DOOR GEHEEL AMSTERDAM

OP ALLE ARTIKELEN
 ORTVANGT U LEEN
 KORTING VAN... **3%**...
 WANT VOOR U AAN
 CASSABONS WORDT
 30% TERUGBETAALD
 Uitgez. Bomee art.

Uitg. Bomee-art.

C.V. SCHEEPSWERF en
 GASHOUDERBOUW

Jonker & Stans
 HENDRIK-IDO-AMBACHT-HOLLAND

Werf voor bouw, ombouw en reparatie van alle soorten schepen
 Telefoon H. I. Ambacht 241 (K 1858)

Firma C. Vermeer & Zoon's

FABRIEKEN VOOR GEBOGEN HOUT
 Telefoon K 1894-1230 - Ouderkerk a/d IJssel
 RONDE EN OVALE TAFELRANDEN
 Gebogen regels voor stoelen en fauteuils, armleggers, kappen, regels, stijlen enz.

N.V. W. J. SCHUILING'S
 HANDELSONDERNEMING
 BINNENHAVENWEG 20 — HENGELO
 Telef. K 5400—3029 (na 18 uur Delden, K 5407—447)

Verplaatsbare houten gebouwen

Directie- en schaftketen
 Noodwoningen, -scholen
 en -kerken
 Directie- en schaftwagens
 etc.

HAHBO
 HOUTBOUW
HARDINXVELD
 Tel. 41 Neder-Hardinxveld

KLEDING VOOR
 HET HELE GEZIN

Wieringa
 DE ZAAK MET SMAAK

DAMES-, HEREN- EN KINDERKLEDING
 ZWOLLE — APELDOORN — AMERSFOORT

PIANO'S VLEUGELS
GOLDSCHMEDING
 RAADHUISSTRAAT 48-50, AMSTERDAM
 R'DAM H'SUM HAARLEM KAMPEN GOES

AG
 thee
 blijft kwaliteit!

Scheepsinstallatiebedrijf
NEDERLAND
 Oostdijk 28 - IJsselmonde
 Tel. 445, Ridderkerk
 (4 lijnen)

VOORTSTUWINGS-
 INSTALLATIES
 van elk vermogen

Firma
Andr. Visser
Steenwijk

Tuin- en Bloemzaden
 Landbouwzaden
 Pootaardappelen

GEILLUSTREERDE PRIJS-
 COURANT GRATIS OP
 AANVRAAG

Handelsmerk

BONGERS WAGENINGEN
 Verhuizingen - Verpakkingen - Meubelopslag
 Intern. autotransp. Zweden, Zwitserland, enz.
 Telefoon 2725 — Law, Allée 88

VERZINKERIJ

FIRMA G. CLEMENTS & ZOON

Alblasserdam
 Tel. 423 (K 1859)

Nederlandse gedachten

Gerbrandy

Op zijn zeventigste verjaardag

5 Mei 1945

31 Augustus 1940

Herdenking en bevrijding

Aan de gevallenen

De achttien doden

Bezette stad

A.R. jeugd in het verzet

ANTI-REVOLUTIONAIR CONTACTORGAAN VOOR HET GEZIN

Apparatenfabriek Oosterbeek

V I A N E N Z.-H.

BUIGT voor U stalen buis tot 32 mm Ø
Vraagt U ons eens aan ?

GALVANISEERT voor U, in serie of massa
o.a. verkoperen, vernikkelen, verchromen.

UW AANVRAGEN ZIEN WIJ GAARNE TEGEMOET!

De Anti-Revolutionnaire en Confessionele partij in de Ned. Herv. Kerk

Prijs gebon- Een historische studie van Groen van Prinsterer
den f 5.50 Vertaling uit het Frans door Mej. A. J. Dam.

Verkrijgbaar bij de boekhandel of rechtstreeks bij de
Uitgever: OOSTERBAAN & LE COINTRE N.V., GOES.
Giro no. 36000.

WINKELBETIMMERINGEN IN ALLE BRANCHES SPECIAAL VOOR HET BETERE WERK

BLOM - LEERDAM

TEL. K 3451-776

INGWENSEN & CO

EFFECTEN AMSTERDAM
Coupons en Administratiën KEIZERSGRACHT 382
Alle Assurantie zaken Telefoon 32121
Levensverzekeringen
en Lijfrenten Speciale afdelingen voor
PROTESTANTS KERKELIJKE LENINGEN

JUTE ZAKKEN

voor binnenland en export

Een vertrouwensartikel!

NOORD NEDERLANDSE ZAKKENHANDEL N.V.
GRONINGEN - EEMSKANAAL N.Z. 46
Tel. 31345 (3 lijn.). Telegramadres: „Jute“

Verplaatsbare houten gebouwen

Directie- en schaffketen
noodwoningen, -scholen
en -kerken
Directie- en schaff-
wagens
etc.

Tel. 41 Neder-Hardinxveld

SLOOPSCHEPEN

Voor Uw sloopschepen is het adres

Firma Wed. O. D. Heuvelman

Telefoon 369 - KRIMPEN a.d. IJSSEL

BRINKERS'

ROOMBOTER
MARGARINE
SPIJSVETTEN
SPIJSOLIE

FABRIEKEN

ZOETERMEER
Tel. nr 12 (4 lijnen)

VATEN BUSSEN WIJNTJES Emballagehandel

SASSENHEIM, Molenstraat 2

Alle soorten blikemballages

SPECIAAL voor VERF- en CHEMISCHE INDUSTRIE
Telefoon K 2532 - 7387

n.v. Scheepsbouwwerf v/h

Fa. A. Lanser

Sliedrecht ☆ Holland

P. ZEEUW Jzn

ROTTERDAM-O — VOORSCHOTERLAAN 51
Tel. 20213 - 22543. Na zes uur: Tel 22543 - 26977

GRANEN - VEEKOEKEN
GEDROOGDE PULP

Lid van de Rotterdamse Vereniging voor de termijn-
handel in granen.

TURNARTIKELLEN

MEUBELINDUSTRIE ROTHUIZEN N.V. - HEELSUM

Nederlandsche gedachten

Verschijnt ten minste
eenmaal per maand

ANTI-REVOLUTIONAIR CONTACTORGAAN VOOR HET GEZIN

Redactie: T. Cnossen, A. R. de Kwaadsteniet, Dr A. Veerman, Mr Dr E. P. Verkerk, R. Gosker (Secretaris).

Redactie-adres: Bureau Centraal Comité, Dr Kuyperstraat 3, Den Haag. Telef. 115935.

Administratie-adres: Dr Kuyperstraat 3, Den Haag. Telef. 115935. Giro 89673 t.n.v. de Anti-revolutionaire Partij.

Advertentie-adm.: Veursestraatweg 173, Leidschendam.

Gerbrandy

Op Woensdag, 13 April jl. zijt gij zeventig jaar geworden.

Op die dag, het was een zonnige, klare voorjaarsdag, hebben vele Nederlanders gebruik gemaakt van de gelegenheid u persoonlijk te komen gelukwensen. Die gelegenheid werd hun geboden door het Centraal Comité van de Anti-Revolutionaire Partij. Honderden Nederlanders zijn in het Hotel Wittebrug te Scheveningen u de hand komen drukken en hebben u met enkele woorden hun dank betuigd en hun waardering uitgesproken voor al hetgeen gij hebt verricht ten behoeve van land en volk en voor de wijze, waarop gij dat gedaan hebt.

Ook de Minister President, Dr W. Drees, was op uw receptie aanwezig en namens de Nederlandse Regering heeft deze u nog toegesproken ook. Wij moeten toegeven, dat gij met de Minister President nogal eens van mening verschilt, ook wel over enige fundamentele punten van het regeerbeleid. Maar daarin wordt nu eenmaal duidelijk het verschil tussen een democratisch land en een dictatuur. Onder een totalitair regiem zoudt gij reeds lang zijn geliquideerd en althans tot zwijgen zijn gedwongen. Maar in Nederland is het zo, dat een socialistisch Minister u op uw zeventigste verjaardag komt mededelen, dat Hare Majesteit de Koningin u tot Minister van Staat heeft benoemd. Als democraat en opposant zult gij deze eervolle onderscheiding ongetwijfeld met blijmoedigheid hebben aanvaard.

Nog anderen hebben op uw receptie het woord gevoerd. Dr L. G. Kortenhorst heeft dit namens de Kamer gedaan. Naar eigen zeggen gaf hem dit, die overigens ook niet voor een klein gerucht vervaard is, nog al enige moeilijkheden, want ook in uw kamerlidmaatschap zijt ge een man van tegenstellingen, zij het naar de mening van de voorzitter, ook een klasse apart.

Voorts spraken de heer Van Angeren — een van uw gewaardeerde medewerkers en vriend tijdens de Londense periode en de heer Meijer Ranefst, een medestander in uw felle strijd om de handhaving van de Rijkseenheid.

Dat was dan het officiële gedeelte van deze receptie, welke u bij monde van de heer Dr J. Schouten door het Centraal Comité werd aangeboden.

Gij zult moeten toegeven, dat wij van deze receptie geen Anti-Revolutionair onder onsje hebben gemaakt. Dat zou niet in overeenstemming zijn geweest met uw wens. Aan die wens heeft het Centraal Comité tegemoet willen komen, hetgeen hem overigens geen bloed en tranen heeft gekost. In de eerste plaats zijt gij een man, die zich, als Nederlander en Calvinist, gaarne rekent te behoren tot de Anti-Revolutionaire of Christelijk-Historische richting, maar die overigens het verband van de Anti-Revolutionaire Partij te zeer gevoelt als een knellend keurslijf, waarin ge niet vrij ademen en waarin gij u niet vrij genoeg bewegen kunt, dan dat ge zonder meer een eenvoudig partijman zoudt willen zijn. In de tweede plaats, ge hebt zovele vrienden buiten de Anti-Revolutionaire kring in de engere zin, met wien ge u verbonden weet, dat ge ook daarom aan een ruimere opzet de voorkeur geeft.

Zoals gezegd, dat kostte het Centraal Comité geen moeite.

Wij zijn nuchter genoeg — even nuchter als gij — om de feiten te erkennen.

Steeds zijt gij immers een onafhankelijke persoonlijkheid geweest. Naar de teugel hebt ge nooit geluisterd. Partijdiscipline was en is u een gruwel. En dat is werkelijk niet van vandaag of gisteren. Dat was reeds zo, toen ge in 1920 tot lid van de Provinciale Staten van Friesland en tot gedeputeerde werd gekozen. Ook in de jaren 1920 tot 1930 liep ge niet

bepaald in het gareel. En al hebben de Anti-Revolutionaire Friezen u steeds weer in de Staten gebracht, zonder interne moeilijkheden en allerlei conflicten is dat in die periode niet gegaan. Gij waart het die als jong advocaat in Sneek reeds het pleit voerde voor het passieve vrouwenkiesrecht. Deed ge dat op zulk een wijze, dat op de Deputatenvergadering van 1921, de motie Sneek, ingediend door ds Dethmers, ons de grootste moeilijkheden bezorgde? Natuurlijk de ontwikkeling der dingen stelde u in het gelijk. Maar het explosieve van uw temperament overtuigde klaarblijkelijk niet, ook al had ge gelijk — maar stootte waarschijnlijk af ook hen, die bereid waren overtuigd te worden door de kracht van uw argumenten.

Zo zijt ge ook in 1939 Minister geworden.

Dat ging dwars tegen alles in! Voor vele Anti-Revolutionairen is dat een moeilijk te verteren brok geweest. Want de Anti-Revolutionaire Partij stond als een phalank rondom Colijn. Het wegstemmen van het vijfde kabinet Colijn was een politieke zaak van groot gewicht. Het betekende immers de definitieve breuk in de coalitie. De samenwerking tussen de Anti-Revolutionairen enerzijds en de Rooms en anderzijds werd daardoor beëindigd. Die samenwerking had gedurende een halve eeuw de Nederlandse staatkunde beheerst. Wel waren er reeds vanaf 1918 diverse moeilijkheden. Gedurende de crisisjaren werden die moeilijkheden groter en de tegenstellingen scherper. Einde 1939 speelde de slotacte. Het werd een breuk! En met de gevolgen daarvan hebben wij ook nu nog te doen.

Onder die omstandigheden aanvaardde gij het ministerambt in een gemengd kabinet van Rooms en Socialisten onder leiding van Jhr de Geer. Vele Anti-Revolutionairen hebben dat toen van u niet begrepen

en niet kunnen begrijpen. Gij, van uw kant kunt er nog boos over worden, dat zij dat toen niet hebben weten te waarderen. Gij stond alleen. Maar het was toch wel in overeenstemming met uw persoonlijkheid. Wie alleen maar in het gareel loopt is immers geen man. Een man gaat zijn eigen weg in het diepe besef van zijn verantwoordelijkheid, die hij zelf meent te moeten dragen. Die eigen weg zijt gij gegaan.

Een gemakkelijke weg is dat uiteraard niet geweest. Moeilijkheden waren er genoeg. Uw geestverwanten hebben u daarin niet altijd begrepen. Gij hebt het hun daarbij niet altijd even gemakkelijk gemaakt.

Ook na 1945 is dat gebleken.

Toen ge terugkwaamt in ons land, waart ge toch wel iet en wat vervreemd van de Anti-Revolutionaire Partij in haar typisch Nederlandse structuur. In Londen waart ge Nederlander en Calvinist en ge kwaamt tegen wil en dank onder invloed van de sterke persoonlijkheid van Churchill, de leider van het Engelse volk. Ge werd een man van brede allure. Ge werd met uw neus op de problemen van de wereldpolitiek gedrukt. En ge had maar één doel voor ogen — de bevrijding van Nederland — en de vernietiging van het derde rijk. Ten aanzien van dit punt hebt ge niet gewifeld of gewankeld. Er was voor u geen keus. Er was zelfs geen andere mogelijkheid.

Maar terug op Nederlandse bodem viel het u moeilijk weer aansluiting te verkrijgen bij het Anti-Revolutionaire volk. En uw eerste poging daartoe gaf terstond kortsluiting, Uw speech in Amsterdam bevatte een felle aanval op Colijn — en daarvan waren wij niet gediend — want wij wilden niet geplaagd worden voor de keuze Colijn of Gerbrandy. Voorts liet ge niet onduidelijk doorschemeren, dat ge het twee partijenstelsel, zoals dat in Engeland functioneert, ook voor ons land nog zo vreemd niet vond. Ook dat sloeg bij ons niet in, want wij wilden onszelf zijn en blijven. Tenslotte hebben wij nog altijd het gevoel, dat het Anti-Revolutionaire aandeel in het verzet tegen de onderdrukker door u niet geheel op de juiste wijze werd gewaardeerd.

Toen kwam de Indonesische kwestie aan de orde. Deze bracht weer toenadering tot ons.

Ook toen hebt ge gearzeld. Gij aanvaardde in 1948 niet van harte gaarne een candidatuur u aangeboden door de Anti-Revolutionaire Partij. Er waren voor u ook immers ook andere mogelijkheden. Daar was ook nog „Handhaving

„Handhaving

„Handhaving

En photo, uit de Londense periode, van de Prins in gesprek met Prof. Gerbrandy.

Rijkseenheid". Maar tenslotte — het bloed kroop waar het niet gaan kon — voor ons kwaamt ge in de Kamer en Anti-Revolutionair kamerlid zijt ge tot op de huidige dag. Ook in de Indonesische kwestie bleef de Anti-Revolutionaire Partij immers zich zelf gelijk. Als één man stond de fractie in de oppositie. Die oppositie heeft de fractie gevoerd tot en met de Souvereiniteitsoverdracht toe. En daarin openbaarde zich dan toch weer de diepere verbondenheid — de trekkracht van het Anti-Revolutionaire beginsel.

Natuurlijk, ook het fractie verband ligt u niet.

Als Kamerlid loopt ge evenmin in het gareel op uw zeventigste jaar — als toen ge Statenlid van Friesland waart op uw 35ste jaar.

En toch desondanks zijt ge een Anti-Revolutionair man.

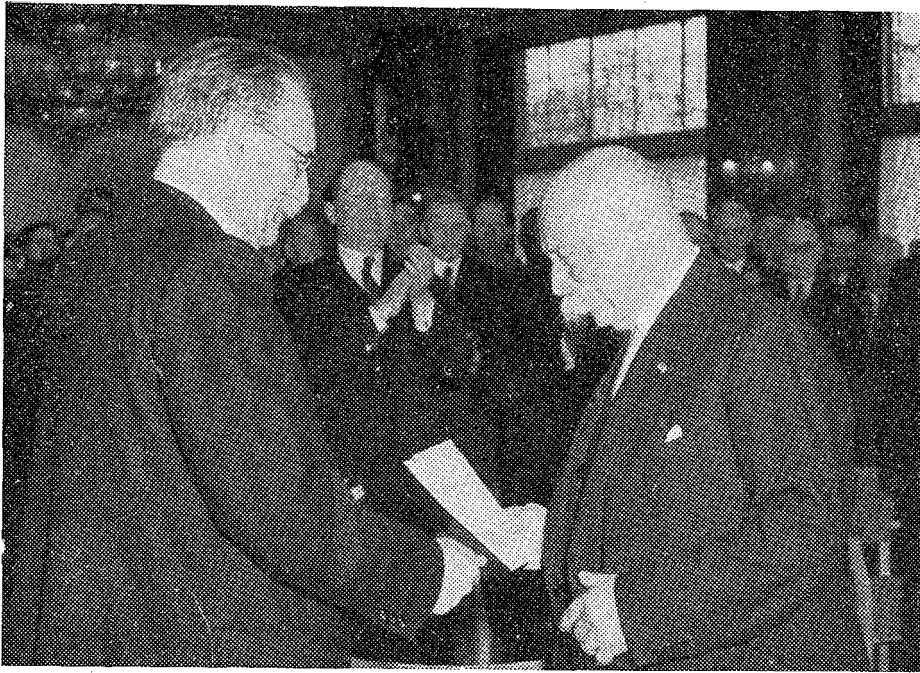
En dit is het punt waar het op aankomt!

De dagbladen en de weekbladen van allerhande snit en kleur hebben aan uw verjaardag aandacht gegeven. Het was bijster interessant van al deze artikelen kennis te nemen. Prof. Gerretson schreef over u een waarderend artikel in de Telegraaf. De Heer Lunshof deed het in Elseviers Weekblad. Erg appreciëren deden wij de laatste bijdrage niet. Onnodig en onjuist

werd de controverse tussen Dr Colijn en u daarin weer uitgewerkt op een wijze, die wij bepaald niet kunnen bewonderen en die voor ons kort en goed ook onaanvaardbaar is.

Maar in die artikelen blijkt ook nog iets anders. Lunshof heeft u genoemd de „snorrige minister" met een Oud-Testamentische inslag. De kwalificatie laten wij daar. Maar het was niet zonder zin, dat de dieper gravende Prof. Gerretson in zijn artikel herinnerde aan het Réveil, als de bodem waaruit de Anti-Revolutionaire politiek is gegroeid. Persoonlijk gebedsleven — innige vroomheid, daarover vrijuit spreken tot vrienden, zonder terughoudendheid en schroom, dit alles aanwijzend als de bron van uw kracht, en vandaaruit compromisloos uw eigen gedachtengang volgend en daarnaar handelend, bekommert ge u minder over het verband met anderen, maar gehoorzaamt ge aan de drang van de eigen, in strijd verkregen overtuiging — en overheerst in levensopenbaring — niet het individualisme — maar wel de individualiteit.

De Anti-Revolutionaire Partij heeft meer van die lastposten gehad. Keuchenius was er een. Dat gaf vroeger ook moeilijkheden en conflicten. Het was dik-

Zijne Excellentie Dr. W. Drees overhandigt aan Prof. Gerbrandy zijn benoeming tot Minister van Staat, hetgeen voor alle aanwezigen een grote verrassing was en met een hartelijk applaus werd begroet.

Gods leiding! Want God heeft u geroepen tot velerlei ambt en bediening. Op verschillend terrein zijt ge met vrucht werkzaam geweest en hebt ge u grote verdiensten verworven. Als Friese gedeputeerde hebt ge u als een goed bestuurder doen kennen door de reorganisatie van het electriciteitsbedrijf. Als Professor van de Vrije Universiteit hebt ge uw sporen verdiend. Gij zijt nog steeds voorzitter van de Raad voor het Rechtsherstel, van de Radioraad, van het Comité Handhaving Rijkseenheid. Als Kamerlid ontplooit ge nog steeds uw activiteit.

wijls een bron van onenigheid en misverstand over en weer. Dat is ook met u het geval.

Desondanks zijt ge een Anti-Revolutionair man.

En als Anti-Revolutionaire Staatsman gaat ge de geschiedenis in.

Zulks terecht! Want hoezeer ge ook tegen de teugels steigerde, het tuig van de Anti-Revolutionaire opvatting bleek sterk genoeg om u aan het Anti-Revolutionaire volk te blijven binden. Voor het Centraal Comité op de bok gaf dat wel eens last. Het zij zo! Daarover hebben wij nu trouwens genoeg gezegd.

Waar het ons nu over gaat is vast te leggen, dat ge toch bij ons hoort, waarschijnlijk in meerdere mate dan ge uzelf wel eens toegeven wilt. Wij zijn dankbaar dat gij een Minister van Staat zijt geworden. Deze onderscheiding hebt ge verdiend. Uw optreden als Minister-President in oorlogstijd wettigt deze benoeming. Als Anti-Revolutionairen zijn wij daar verheugd over. In die periode hebt ge gehandeld zoals een Anti-Revolutionair minister betaamde. En wij hebben daarin ook de leiding Gods gezien. De leiding Gods!

Daarop hebt ge u in uw beantwoording der sprekers op de receptie beroepen.

Het leven, ook het politieke leven, is vol van menselijke conflicten. Dat geldt ook voor de christelijke politiek. Persoonlijke tegenstellingen spelen daarin soms een grote rol. En bij uw zeventigste verjaardag terugblikkend op de afgelegde weg — dreigt zo gemakkelijk het gevaar, dat het tragische element daarin op de achtergrond gedrongen wordt. Dan ligt het zo voor de hand om het steigeren tegen de teugels en het rukken aan de ketting te zien als een karakteristiek, die u eert, als een deugd, die in u moet worden geprezen. Maar dan hebben wij geen oog voor de nood van het conflict en de onnodige verwijdering, die daarvan het gevolg is.

Maar zeer in het bijzonder als Minister President in oorlogstijd spreekt gij tot de verbeelding van ons volk. Daarin ligt uw bijzondere historische verdienste. Op het moment van de grootste beproeving en van diepe ingezonkenheid hebt ge u doen kennen als een man van karakter. Onbuigzaam en onvervaard hebt ge u van uw taak gekwet. In de te zwarte nacht van de bezettingstijd heeft ons volk aan u nooit getwijfeld, uw radiotoespraken waren telkens weer een verkwikking.

En daarom neemt ge in het hart van ieder Anti-Revolutionair een zeer bijzondere plaats in. Want in dat hart leeft diep de dankbaarheid voor het prachtige werk, dat ge in Londen hebt verricht.

Voor dat werk hebben we de grootste bewondering.

Uw huldiging valt in een tijd, dat we ons voorbereiden op de herdenking van de bevrijding, die nu tien jaar geleden plaatsvond. Onze gedachten gaan terug naar het voorjaar van 1945. Omdat we het feest der bevrijding voor de tiende maal gaan vieren, wordt er nog eens extra de aandacht gegeven.

Dit nummer van ons blad is dan ook geheel aan de herdenking van deze bevrijding gewijd. Het is een gelukkige samenloop van omstandigheden dat gij daardoor opnieuw voor een moment in het middelpunt van de belangstelling kwaamt te staan.

Ongezocht werd zo de gelegenheid geboden in dit nummer van ons blad nog eens met nadruk de aandacht te vestigen op uw persoon en werk, op uw nationale betekenis als Anti-Revolutionair staatsman.

Inderdaad, de gelegenheid werd ongezocht geboden. Maar tevens werd zij van harte gaarne aangegrepen, niet om alles in u als voortreffelijk aan te prijzen, maar wel om u iets te doen gevoelen van diepe verbondenheid die er desondanks in zo ruime mate aanwezig is.

Op zijn zeventigste verjaardag

Prof. Mr Gerbrandy benoemd tot Minister van Staat

Koningin Juliana heeft prof. mr P. S. Gerbrandy benoemd tot minister van Staat. Tijdens een zeer druk bezochte receptie in de „Wittebrug” te Den Haag heeft de minister-president dr W. Drees mededeling van deze benoeming gedaan. Voor de zeventigjarige en zijn vrouw en kinderen werd het een spontane en hartelijke viering van deze geboortedag, waarbij honderden prof. Gerbrandy kwamen gelukwensen. En daar was het de jarige ook om te doen, want bij voorbaat had hij al te kennen gegeven, dat hij niets wilde weten van een openbare huldiging. Ik wil alleen maar de hand drukken van mijn vele vrienden, daar is het mij om te doen”, zo zei prof. mr Gerbrandy.

De heer J. Schouten heeft ter receptie van Prof. Mr P. S. Gerbrandy ongeveer het volgende gezegd:

Prof. Gerbrandy, een verjaardag wordt in de regel in de kring van de familie en

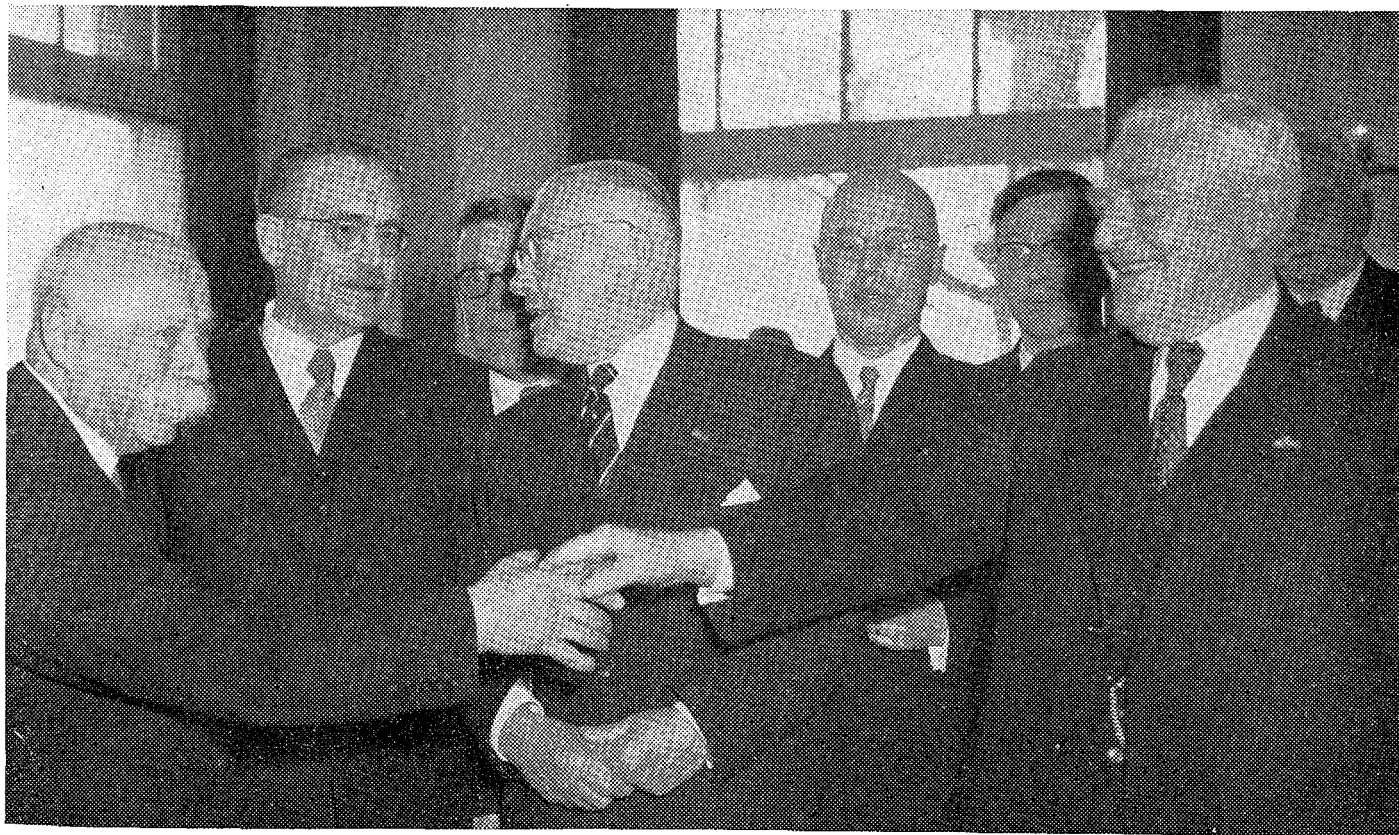
de naaste vrienden gevierd, laat mij zeggen: in de private sfeer. Velen waren van gevoelen, dat in dit geval althans aan een gedeelte van deze uw feestdag een publiek karakter moest worden gegeven. Het heeft enige moeite gekost daarvoor uw medewerking te verkrijgen. Tenslotte is deze door u gegeven, onder de conditie: het zij een gelegenheid tot feliciteren, niet een tot huldebetoon.

Dit is aanvaard, en ik moge alle aanwezigen verzoeken daarmee ernstig rekening te houden, al vermoed ik, dat niet geheel en al dienovereenkomstig zal kunnen worden gehandeld. Hieruit kan voor ons een moeilijkheid voortvloeien, want het gebeurt wel eens een enkele keer, dat Prof. Gerbrandy zou kunnen zeggen: ik ben het daarmee niet geheel eens, en uitspreekt: ik ben het daarmee in het geheel niet eens. Wij rekenen er nu maar op, dat dit laatste zich vanmiddag niet zal voordoen.

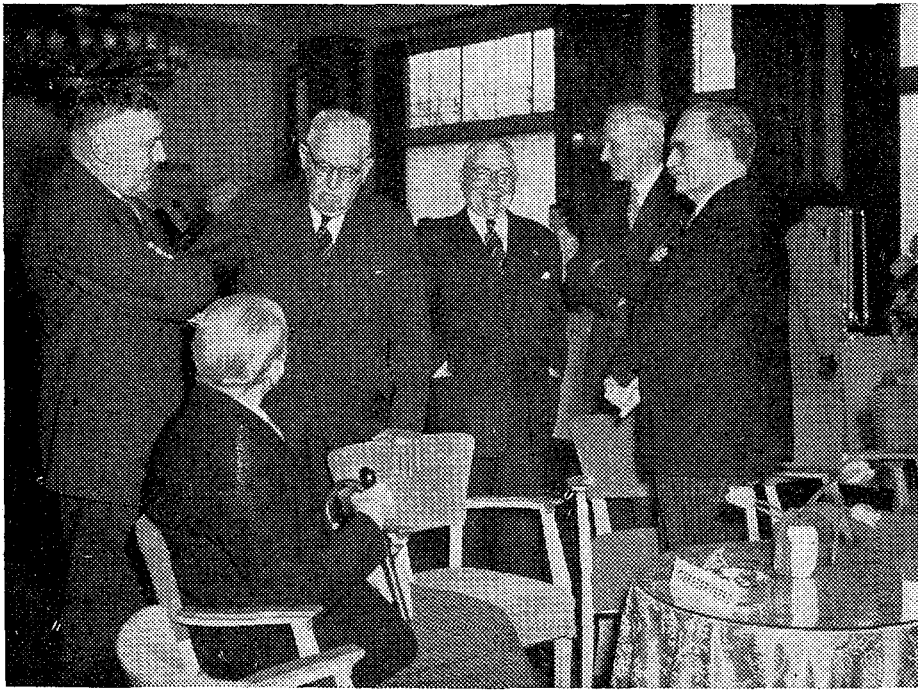
Waarom, Prof., wensten velen, dat een

deel van deze uw verjaardag een publiek karakter zou dragen? Daarvoor zijn tal van redenen aan te voeren, welke alle nauw samenhangen met uw zo werkzaam leven voor het recht, voor de wetenschap, voor ons volk en voor de Nederlandse Staat. Ik ga deze redenen nu niet opsommen, mede omdat er telkens commentaar bij zou moeten worden gegeven, en er daarvoor hier geen tijd is. Ik noem thans slechts één van die redenen, o.i. een zeer voorname, welke volledig afdoende is ter rechtvaardiging van de tot uitdrukking gebrachte wens, n.l. uw werk in de oorlogs- en bezettingstijd als dienaar der Kroon, als Minister-Prezident gedurende rond 4¼ jaar.

U hebt in Londen al spoedig, en verder dikwijls in voortdurend sterkere mate ervaren, dat er aan het Regeringsbeleid ontelbare, waaronder zeer grote, bezwaren, moeilijkheden en hindernissen in de weg stonden. Dan, het leed van en de zorg voor velen, de zorgen voor ons volk,

Dr Schouten wenst Prof. Gerbrandy geluk

voor ons Koninkrijk, voor de vrijheid van de wereld, hebben uw ziel geprangd. Met die hindernissen en zorgen moest uiteraard in het beleid rekening worden gehouden, maar zij hebben, gelukkig, niet uw houding, uw inzicht, bepaald. Gij hebt in uw boek over het Regeringsbeleid in Londen verklaard; dat het werk van de Nederlandse Regering aldaar gedragen is geweest door één gedachte, welke Gij aldus hebt geformuleerd: „voer de oorlog met alle macht, te zamen met de bondgenoten, totdat de overwinning, die zeker komt, is behaald; Nederland is slechts tijdelijk in de macht van de vijand, het zal herrijzen; en na Maart 1942: Nederlandsch-Indië is slechts tijdelijk in de macht van de Japanner, straks is het weer in feite een deel van het Koninkrijk; wij zullen overwinnen, omdat wij tot overwinnen ge-roepen zijn.”

Ik wil niemand iets te kort doen, maar meen dat het geheel verantwoord is te verklaren: deze gedachte is in zeer bijzondere zin en in buitengewone mate in u gepersonifieerd, ik mag zeggen: vlees en bloed in u geworden. Aarzeling was u vreemd. Radicale beslistheid, standvastigheid, ook te midden van tegenslagen, kenmerkten u. Uw richtlijn was: geen compromis met het nationaal-socialistisch regime; volhardend en onverzoenlijk doorvechten tegen dit regime, door u een beest uit de afgrond genoemd; doorvechten voor recht, voor vrijheid en voor onafhankelijkheid.

Uw houding, uw woorden en uw handelingen zijn van niet te schatten posi-

tieve betekenis geweest voor allen, die aan het verzet deelnemen, het verzet in zijn velerlei gestalten, voor ons in kluiters geslagen volk, voor ons Koninkrijk, van ons land in Londen, in de kring der geallieerden. Er zijn vele bezwaren ingebracht tegen uw beleid, er is scherpe critiek op inzichten en daden van u uitgeoefend, maar wanneer de weegschaal werd gebruikt, en op de ene schaal alle bezwaren en alle critiek werden gewor-

pen, en op de andere alleen uw bezielde en bezielende woorden en daden werden gelegd, dan sloeg de balans altijd ver door ten gunste van laatstgenoemde schaal. Daarover waren en zijn niet alleen uw bewonderaars en zij die met uw beleid instemden, maar ook uw felste critici het met elkander eens. Dit is op politiek gebied niet een alledaags, wél een zeldzaam verschijnsel. Daaruit blijkt uw nationale betekenis in die donkere, ontzaglijk zware tijd.

Niet uitsluitend, maar vooral om deze redenen wensten velen deze uw verjaardag in de publieke sfeer te brengen.

U kunt de vraag stellen: is het nu toch huldebetoon? Men kan die vraag bevestigend beantwoorden, doch voor u, Gij hebt dit herhaaldelijk uitgesproken, en voor velen met mij geldt: dat het zo stond met u was Gods gave aan u geschonken. Een gave waarin Gij een opdracht hebt ontvangen. Gij hebt dat werk mogen en kunnen doen, en zijt daarin een goed instrument geweest. Wie dit uitspreken eren en prijzen de Gever van de gave, en dit mag bij een gelegenheid als deze gepaard gaan met waardering voor en dank aan het instrument.

Mevrouw Gerbrandy, wij spreken er onze blijdschap over uit, dat Gij deze verjaardag van uw man in gezondheid, opgewektheid en met dankbaarheid moogt medevieren, en dat u deze receptie wilt en kunt medemaken.

Jubilaris, God schenke u met uw vrouw en uw kinderen nog vele jaren. Jaren van zegen, jaren waarin Gij zegen moogt verspreiden.

Ministers van Staat

De ere-titel van minister van Staat wordt in ons land slechts aan bijzonder verdienstelijke staatslieden, meestal op gevorderde leeftijd, verleend. De Koningin kan, wanneer een kabinetsformatie moeilijkheden oplevert, de ministers van Staat raadplegen.

In het verleden is de titel minister van Staat verleend aan de volgende staatslieden:

1887 Jhr. Mr F. J. J. van Eysinga.
1891 Mr A. Baron Mackay,
1806 Jhr Mr J. A. A. van Panhuys,
1898 Mr J. G. Gleichman,
1898 Mr G. de Vries,
1903 J. W. Bergansius,
1904 Mr F. M. Chr. Asser,
1908 Dr Abr. Kuyper,
1909 Jhr Mr Dr A. F. de Savornin Lohman,

1909 Jhr Mr A. P. C. van Karnebeek,
1915 Mr P. W. A. Cort van der Linden,
1923 Mgr Dr W. H. Nolens,
1923 Dr A. W. F. Idenburg,
1926 Mr Th. Heemskerk,
1927 Jhr Mr Ch. J. M. Ruys de Beerenbroeck,
1928 Mr D. Fock,
1929 Dr H. Colijn,
1931 Dr J. Th. de Visser,
1933 Jhr Mr D. J. de Geer (ontslagen in 1947),
1934 Prof. Mr P. J. Aalberse.
De ministers van Staat, die Nederland op het ogenblik heeft, zijn:
1936 Jhr Mr F. Beelaerts van Blokland,
1950 Dr E. N. van Kleffens,
1951 Mr J. R. H. van Schaik,
1955 Prof. mr P. S. Gerbrandy.

In Eede op Zeeuws-Vlaanderen had het historisch moment plaats dat H.M. de Koningin, na een afwezigheid van bijna 5 jaar, weer voet op Nederlandse bodem zette. De begroeting van H.M. die vergezeld is van Gen. Maj. Kruls.

5 MEI 1945

Mannen en vrouwen van Nederland,

Onze taal kent geen woorden, voor hetgeen in ons aller hart omgaat in deze ure der bevrijding van geheel Nederland.

Eindelijk zijn wij weer baas op eigen erf en aan eigen haard; verslagen is de vijand van oost naar west en van zuid naar noord: verdwenen het vuurpeleton, de gevangenis en het martelkamp. Voorbij is de namelooze druk van den vervolger, welke vijf jaar lang u heeft gekweld; voorbij is de verschrikking van den hongersnood.

Ik breng heden dank namens u allen aan onze bondgenooten en hun strijdmacht voor onze bevrijding en voor de redding uit den greep van den hongersnood, hulde aan onze binnenlandse strijdkrachten, die hun uiterste krachtsinspanning gaven en nog geven en voor wie geen offer te zwaar was, waar dit gebracht moest worden voor de bevrijding van ons volk.

Hulde ook aan hen, die voor Nederland stredden, hetzij te land, ter zee of in de lucht en vanzelf reken ik hierbij de strijdbare koopvaarders en visschers, en de velen, wier strijd en offer nimmer bekend zullen worden,

Op 5 Mei 1945, sprak Hare Majesteit Koningin Wilhelmina de volgende rede uit voor radio Herrijzend Nederland.

omdat er geen getuigen of overlevenden hiervan zijn, die ons hierover konden berichten.

Hulde aan allen, die waar ook en hoe ook, hetzij door het offer van hun leven te brengen, hetzij door zich dagelijks in het grootste gevaar te begeven, hielpen om dezen grooten dag van bevrijding ons thans te doen beleven.

In zeer bijzondere mate gaan met u mijn gedachten uit naar allen, die dezen dag niet met ons mogen beleven en ik deel de smart van talloos velen, die treuren over hen, die heen gingen. Niet minder leven wij allen mede met degenen, die nog in de onzekerheid verkeerden omtrent het lot van hen, die hun lief zijn.

Vervuld met diepen eerbied en bewondering breng ik u allen hulde voor uw verzet, dat gij al die lange en bange jaren hebt volbracht, een verzet, dat u samensmeedde tot een eendrachtig volk, dat zijn roeping bewust is. Ons allen wacht een groote taak, waarmede wij, nu wij gelukkig vereenigd en geheel ons zelve kunnen zijn, terstond een aanvang kunnen maken. Onder den druk van den overweldiger hebben wij onszelven teruggevonden en is onze volkskracht opnieuw ontwaakt.

Wij zullen hiervan het bewijs moeten leveren. Ons evenwichtig karakter,

6 Juni 1944. D-Day. Geallieerde troepen landden op de kust van Normandië, en hoewel de Irene-brigade geen deel nam aan de strijd, zijn kort daarop ook de troepen van de Irene-brigade in Normandië geland en hebben een belangrijk aandeel geleverd in de bevrijding van Europa.

Herdenking en bevrijding

Op 10 Mei 1940 trokken de Duitse troepen ons land binnen. Op dien-zelfde dag vaardigde de Koningin de volgende proclamatie uit.

Mijn volk,

Nadat ons land met angstvallige nauwgezetheid al deze maanden een stipte neutraliteit had in acht genomen en terwijl het geen ander voornemen had dan deze houding streng en consequent vol te houden is in den afge-loopen nacht door de Duitse weer-macht, zonder de minste waarschuwing, een plotselinge aanval op ons gebied gedaan, dit niettegenstaande de plech-tige toezegging, dat de neutraliteit van ons land zou worden ontzien, zoolang wij haar zelf handhaafden. Ik richt hierbij een vlammend woord van pro-test tegen deze voorbeeldeloze schen-ding van wat tusschen beschaafde sta-ten behoorlijk is.

Ik en mijn regering zullen ook thans onzen plicht doen. Doet gij den uwen, overal en in alle omstandigheden, ieder op de plaats, waarop hij is gesteld, met de uiterste waakzaamheid en met die innerlijke rust en overgave, waartoe een rein geweten in staat stelt.

WILHELMINA

De Koningin sprak. (Ons vrije Neder-land — 1945)

Tussen deze eerste proclamatie van 10 Mei 1940 en de radiotoespraak van 5 Mei 1945 liggen vijf lange, bange ja-ren. Jaren van leed en ellende, van nood en angst, van onderdrukking en knechting, van vrijheidsberoving en concentratiekamp, van moord en dood-slag, van honger en armoede.

Nu tien jaren na de bevrijding kun-nen wij ons nauwelijks meer voorstel-len hoe erg dat allés toen is geweest. Nu tien jaren na de bevrijding gaan de

vlaggen uit en vieren wij feest. Ons land heeft zich goeddeels hersteld van de ontvangen slagen. Het beeld der verwoesting staat ons niet duidelijk meer voor ogen. Wij verheugen ons in een zekere economische welvaart. Wij zijn weer een vrij en een onafhankelijk volk. Wij hebben weer onze eigen ko-ningin. En in Den Haag vergadert de door ons in vrijheid gekozen Staten-Generaal.

De jaren 1940 tot 1945 lijken achter-af nog slechts een bange droom.

Toch is die droom pure werkelijk-heid geweest!

En onder geen beding mogen wij vergeten, dat nog altijd veel verdriet knaagt en veel leed schrijft in de har-ten van hen, die in die jaren dierba-ren hebben verloren, een vader weg-gerukt uit zijn gezin, geborgen in het door hem zelf gedolven graf, vallend onder de kogels van het vuurpeleton.

Een man ontroofd aan zijn vrouw, van uitputting omgekomen in een concentratiekamp, ergens ver weg in Duitsland. Een zoon, die zijn laatste rustplaats vond in de golven van de zee, waar zijn schip door een Duitse onderzeeër werd getorpedeerd. Het feest der bevrijding is daarom met weemoed gemengd.

En wij bidden voor al de nabestaanden, dat God uit hun hart de wortel der bitterheid wegneemt, nu zij juist in deze dagen van blijdschap en vreugde, van vrolijk wapperende vlaggen en luidruchtig feestbetoon, vaak eenzaam en verloren hun weg gaan, alleen met hun groot en onherstelbaar verdriet.

De photo op de vorige pagina geeft ons een beeld van de landing in Normandië op 6 Juni 1944 „Decision Day”. Dat was de grote dag van het tweede offensief. De dag van het machtsvertoon der geallieerden. De grootste vloot, ooit uitgevaren, het grootste leger, ooit geland, de grootste luchtmacht, ooit ingezet. Maar het was God, die ons door de hand der geallieerden verlost. Ook dit is van God de Heere geschied.

En wanneer wij in dit besef de bevrijding herdenken, en dan ook terugzien op de tien jaren, die daarna zijn verlopen, en ons afvragen wat hebben wij met onze herwonnen vrijheid gedaan, hoe hebben wij die vrijheid gebruikt, en ons afvragen of wij de belofte hebben gestand gedaan, die wij in de dagen van bekommernis en benauwdheid hebben afgelegd, tegenover elkaar, maar ook tegenover God, toen wij baden om hulp en redding uit de nood, dan is het nodig dat wij

Herdenking van de invasie 6 Juni 1944 in Normandië. De Prinses Irene-brigade trekt door één der dorpen in Normandië.

Onderste foto:
Verwoest Bezuidenhout 3 Maart 1945

op de 5de Mei van dit jaar, als het ware opnieuw beginnen.

In dat gedicht „31 Augustus 1940” komt een passage voor, die raak het Nederlandse volkskarakter typeert:

Het is vandaag de dag, dien wij in
and're jaren
Vierden met vlagvertoon en Neder-
landsch gezang
Met veel oranjabitter en Schiedam-
sche oude klare
En met het volksche lied: „Wij zijn
niet bang”.

Moeten wij daar weer heen? Gaat het weer die kant uit?

Of zullen we het anders doen? En

Aan de gevallenen

M U U S J A C O B S E

*Gevallenen in onze strijd,
dult nu van mij die overbleef,
dat ik de verzen die ik schreef
als wie-rook aan uw vuurgloed wijd.*

*Ik ben niet naar uw graf gegaan
met bloemen, als ik vroeger deed,
toen wij nog bukten onder 't leed:
dat oude is nu voorbijgegaan.*

*Want bloemen welken vreemd en ver,
en tussen ons is in dit uur
geen dood meer maar een flitsend vuur,
levender, onvervreemdbaar.*

*Vuur flitste toen het salvo viel
dat plots de scheiding in u bracht:
een lichaam dat de grafkuil wacht,
een leeuwerik omhoog de ziel.*

*Uw lichaam werd ons ongelijk,
uw ziel bleef onze ziel verwant,
slechts door een dunne vuren wand,
gebannen in een ander rijk.*

*Bewaart een graf wat is geweest,
een vuur van wat eeuwig wordt,
een toekomst die wordt uitgestort,
een opstanding, een nieuwe geest . . .*

*Gij die voor 't moordend peleton
niet vreesdet in uw uiterst uur,
maar aan de blinde kerkermuur
stondt als een moerbeï in de zon,*

*gij die als rode vruchten vielt,
wij willen dat gij met ons zijt
en dat uw tegenwoordigheid
straks onze kinderen bezielt!*

*Wij dragen in dit tijdsgewricht
al wat wij denken aan u op,
aards tot in iedre harteklop
toch op het hemelse gericht!*

*Wij die, nu Pinksteren begint,
bidden dat ons de Geest bevrijdt,
willen dat gij aanwezig zijt,
boven de dood, in vuur en wind!*

„VUUR EN WIND”

D. A. Daamen's Uitg.mij N.V. - 1945)

De achttien doden

*

JAN CAMPERT

Een cel is maar twee meter lang
en nauw twee meter breed,
wel kleiner nog is het stuk grond
dat ik nu nog niet weet,
maar waar ik naamloos rusten zal,
mijn makkers bovendien,
wij waren achttien in getal,
geen zal den avond zien.

O lieflijkheid van lucht en land
van Hollands vrije kust —
eens door den vijand overmand,
vond ik geen uur meer rust;
wat kan een man, oprecht en trouw,
nog doen in zulk een tijd?
Hij kust zijn kind, hij kust zijn vrouw
en strijdt den ijdel strijd.

Ik wist de taak die ik begon
een taak van moeiten zwaar,
maar 't hart dat het niet laten kon
schuwt nimmer het gevaar;
het weet hoe eenmaal in dit land
de vrijheid werd geëerd,
voordat een vloekb're schennershand
het anders heeft begeerd,

voordat die eeden breekt en bralt
het misselijk stuk bestond
en Hollands gronden binnenvalt
en brandschat zijnen grond,
voordat die aanspraak maakt op eer
en zulk germaansch gerief,
een land dwong onder zijn beheer
en plunderde als een dief.

De rattenvanger van Berlijn
pijpt nu zijn melodie;
zoo waar als ik straks dood zal zijn,
de liefste niet meer zie
en niet meer breken zal het brood
noch slapen mag met haar —
verwerp al wat hij bied of bood,
de sluwe vogelaar.

Gedenkt, die deze woorden leest,
mijn makkers in den nood
en die hen nastaan 't allermeest
in hunnen rampspoed groot,
zooals ook wij hebben gedacht
aan eigen land en volk,
er komt een dag na elke nacht,
voorbij trekt ied're wolk.

Ik zie, hoe 't eerste morgenlicht
door 't hooge venster draalt —
mijn God, maak mij het sterven licht,
en zoo ik heb gefaald,
gelijk een elk wel falen kan,
schenk mij dan Uw genâ,
opdat ik heenga als een man
als ik voor de loopen sta. „Geuzenliedboek”

vandaag hernieuwen de belofte om niet allereerst en allermeeft aan het eigenbelang te denken, niet allereerst en allermeeft te werken aan eigen plaats en positie, aan eigen inkomen en vermogen, maar om gegrepen door de eis van het Evangelie, met een bekeerd hart, uit dankbaarheid voor wat God voor ons gedaan heeft, van nu af aan opnieuw, ook in de politiek, ja juist op het staatkundig terrein, met inzet van onze gehele persoonlijkheid weer werkzaam te zijn aan de opbouw van een christelijke samenleving in Nederland, die beantwoordt aan de normen, die God daarvoor heeft gesteld.

Het feest der bevrijding zij daarom voor ons het uitgangspunt voor nieuwe politieke activiteit.

Zegevierend trokken op 31 Mei 1945 de geallieerde troepen voor een parade over de Dam in Amsterdam, toegejuicht door tien-duizenden gelukkige Nederlanders.

*Wees zuinig
met Uw GELD*
koop bij
WESTERVELD

drogisterijen
DE CONCURRENT
WESTERVELD
FILIALEN DOOR GEHEEL AMSTERDAM

OP ALLE ARTIKELN
ONTVANGT U EEN
KORTING VAN **3%** WANT VOOR SID AAN
CASSABONS WORDT
30% TERUGBETAALD
Uitgez. Bomee art.

Uitg. Bomee-art.

A. VINGERLING EN ZN - GOUDA
HOUT- en HEIPALENHANDEL
ZAGERIJ en SCHAVERIJ
J. DEN HAENSTRAAT 25 — TEL. K. 1820—2182

Firma C. Vermeer & Zoon's
FABRIEKEN VOOR GEBOGEN HOUT
Telefoon K 1894-1230 - Ouderkerk a/d IJssel.
RONDE EN OVALE TAFELRANDEN
Gebogen regels voor stoelen en fauteuils, armleggers, kappen,
regels, stijlen enz.

BONGERS WAGENINGEN
Verhuizingen - Verpakkingen - Meubelonslag
Intern. Autotransp. Zweden, Zwitserland enz.
Tel. 2725 - Law. Allée 88

PIANO'S VLEUGELS
GOLDSCHMEDING
RAADHUISSTRAAT 48-50, AMSTERDAM
R'DAM · H'SUM · HAARLEM · KAMPEN · GOES

**N.V. INTERNATIONALE
FRUIT MAATSCHAPPIJ
ROTTERDAM**

Uw kat eet graag goed
Uw kat eet graag lekker
Uw kat eet graag Felix

Ik adviseer U:

MEDICINALE **Salvitine**

Een rijk vitaminen- en mineralenmengsel, dat het
dagelijkse diëet juist op de zwakste punten aanvult.

Indien niet verkrijgbaar bij Uw apotheker of drogist
vraag men bij:

BOGENA N.V.
WESTVEST 33-35 · SCHIEDAM

GARANTIE: Constateert U na een dagelijks gebruik van ge-
durende 3 achtereenvolgende maanden geen enkele verbetering,
dan vergoeden wij U, alleen op grond van Uw persoonlijke verkla-
ring, en bij inlevering van 2 ledige flesjes, de totale aankoopsprijs.

Import, export en transito van en
naar alle werelddelen

Vraagt uw winkelier naar onze
Spaanse sinaasappelen, gestempeld
FIDES
waarborg voor prima kwaliteit
en sapgehalte!

Capitulatie! Generaal Blaskowitz werd op Zondag 6 Mei in Hotel de Wereld ontboden, om de voorlopige overeenkomst te ondertekenen in tegenwoordigheid van Prins Bernhard.

Bezette stad

De gevels smeeken om een kwaststreek verf,
Kozijnkwadraten staan, ontkleurd te bladd'ren,
Door open ramen vodgordijnen vladd'ren,
De huizen rotten weg aan het bederf,

dat twee jaar lang ook aan de Veemen vrat,
waaruit de laatste leeftocht werd gestolen,
De ratten vluchtten naar de stadsriolen,
nu 't Entrepôt geen kruimel voer meer had.

De étalages zijn vol leeg carton,
Een gaaf stuk goed is nergens meer te koop,
al zou je driemaal dwars door Mokum loopen,
Het zeer vreet door als 's nachts op elk perron

een afgeladen trein met kool vertrekt
naar 't plebs, dat plots een oorlog is begonnen,
Dat boter minder achtte dan kanonnen,
maar dat nu aan het Russisch front verrekt.

Doorziekt sleept Holland zijn vermolmd bestaan,
De kind'ren klepp'ren op kapotte klompen,
Confectiepakjes rafelen tot lompen,
en Jantje kan zóó naar de bliksem gaan.

Het menschenhart staat in de rijpe zweer,
Het hoort niet meer den klank van reine accoorden,
't liefst sloegen wij vandaag nog aan het moorden,
Het wachten is alleen maar op den keer,

Op 't uur dat Duitschland in elkander zakt,
Dat ordeloze horden zullen vluchten,
dat w' opgekropte woede kunnen luchten,
Dat onze bijl in Moffenkoppen hakt.

Voor één ding zijn we nu al meer dan bang:
Dat Eng'land 't Duitsch gebroed zal in bescherming nemen,
als het verslagen laf om hulp zal teemen —
Nee, laat ze hong'ren, fel en hard en lang!

*Voorwaar-Ik zeg u, volk van Nederland,
Werpt af uw haten, wil uw vijand minnen,
Dan voer ik u mijn stille vreugde binnen,
Gedenkt mijn lijden, mijn doorboorde hand.*

„GEUZENLIEDBOEK”

Voordelige Aanbieding
originele Schwarzwaldse
ROEPENDE
koekoekklok

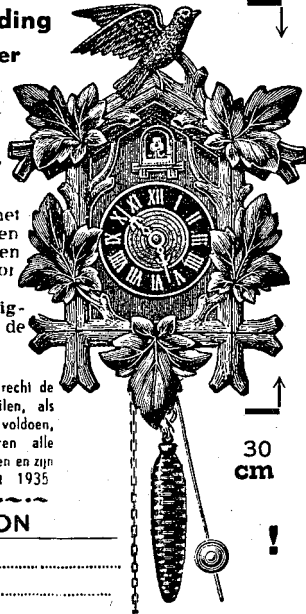
Zeer belangrijk!

Deze klokken zijn versierd met
 fijn handsnijwerk, hebben een
 bijna onverslijtbaar uurwerk en
 een regelbare slinger, waardoor
 ze precies op tijd lopen!

Bovendien brengen zij gezellig-
 heid in Uw huis, want de
KOEKOEK „ROEPT”
ELK KWARTIER!

Ieder die binnen 10
 dagen bestelt, sturen wij
 deze mooie klok tegen
 de speciale prijs van
 f 15.95 franco rem-
 bours met garantiebewijs
 voor 1 jaar

Ieder heeft het recht de
 klok om te ruilen, als
 deze niet mocht voldoen,
 want wij leveren alle
 soorten uurwerken en zijn
 gevestigd sedert 1935

30
 cm

BESTEL- EN WAARDEBON

NAAM:

ADRES:

PLAATS:

verzoekt te zenden echte roepende
 Schwarzwaldse Koekoekklok(ken) à f 15.95

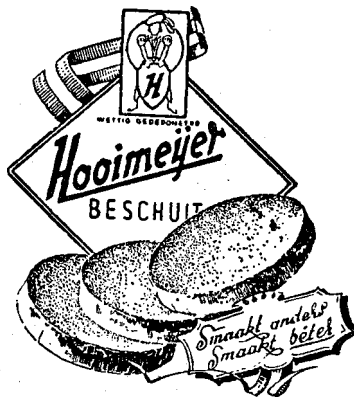
Tientallen dankbetuigingen
 ter inzage!

GRAND COMPTOIR UNIVERSEL d'HORLOGERIE
 HOMERUSLAAN 83 · POSTBUS 44 · UTRECHT

FAAM
PEPERMUNT

uitmuntend!

EEN UITKOMST VOOR
MAAGLIJDERS

Maaglijders, U kunt weer alles gaan eten. De
 echte C-R. MAAGTABLETTEN zijn weer in
 Nederland verkrijgbaar.

C-R. MAAGTABLETTEN

geven direct verlichting en zijn pijnstillend.
 Vooraanstaande doktoren en chirurgen, hier te
 lande, tellen wij onder onze cliënten.
 De echte Amerikaanse C-R. Maagtabletten zijn
 die lichtgele tabletten. Alleen verkrijgbaar bij:

LOUIS RIETBERGEN

NIEUWE BINNENWEG 400 — ROTTERDAM
 Vraagt inlichtingen zonder enige verplichting.

HET MAANDBLAD

TOT VRIJHEID GEROEPEN

stelt zich ten doel het weer tot gelding brengen van het
 reformatorisch vrijheidsbeginsel;
 neemt krachtig stelling tegen het socialisme binnen en buiten
 de P.v.d.A.

staat open voor discussie.

Redactie: Prof. Dr F. C. Gerretson, Prof. Dr P. Prins, Jhr W.
 de Savornin Lohman, Dr A. Zeegers, Mr M. A. van Wijngaarden (secretaris).

Medewerkers: Prof. Dr J. Coops, Dr N. J. Hommes, Dr J. J. R.
 Schmal, Mr P. J. E. Vonkenberg en vele anderen.

Abonnementsprijs f 2.50 per jaar.

Vraagt proefnummers aan bij de uitgeefster, de Stichting
 Johannes Althusius, Zomerdijkstraat 1, Amsterdam.

Scheepsinstallatiebedrijf

NEDERLAND

Oostdijk 28
 IJsselmonde

Tel. 445, Ridderkerk
 (4 Lijnen)

VOORTSTUWINGS-
INSTALLATIES
 van elk vermogen

Bereiding van:

Bedveren
 Kapok
 Vulvlokken
 Watten
 Snelvulling
 Crin Végétal
 Zeegras
 enz.

N.V. Heerenveense
 Vereen- & Kapok-
 fabrieken

A. BORKENT

Schans 43 - Heerenveen

Telefoon 0 5130 — 2741
 (2 lijnen)

A.R. JEUGD IN HET VERZET

E. VAN RULLER

We behoeven ons er niet op te verheffen, maar we behoeven het ook niet te verzwijgen; in het verzet gedurende de oorlogsjaren heeft zich een groot getal A.R.-jongeren een plaats veroverd.

Persoonlijk heb ik ze ontmoet in de L.O., in de K.P. en meer in het bijzonder nog in de „Trouw"-groep. Zonder ook maar iets ten nadele te zeggen van de andere dappere jonge kerels en meisjes die we in deze groepen hebben aangetroffen, mogen we wel zeggen dat b.v. van de „Trouw"-verspreiding de A.R. jongeren het leeuwenaandeel in prestatie leverden. In het algemeen mag worden gezegd dat zij in elke verzetsgroep gevonden werden en dat zij daar grote prestaties hebben opgebracht.

Is dat verbazingwekkend?

Neen, ik heb dat steeds in de jaren van het verzet als de gewoonste zaak van de wereld beschouwd. Ik nam het wel een ieder die A.R. wilde zijn en het verzetswerk weigerde kwalijk dat hij of zij aldus handelde. Zulk een A.R. verzaakte zijn of haar plicht. Dat je de oude vrienden uit de A.R.J.A. en uit de Geref. Jeugdbeweging er vond was gewoon, was natuurlijk, was niet anders mogelijk. Deze jonge mensen deden niet anders dan hun plicht.

Zo hebben ze het ook gezien.

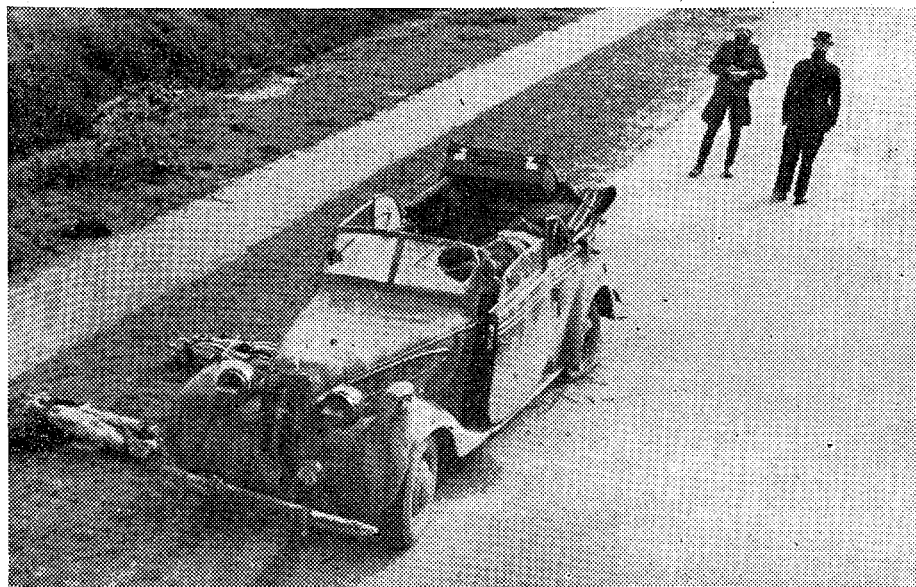
Om dit te verstaan moeten we heel kort even dui-

ken in de principiële achtergrond van de oorlog die ons was opgedrongen. We hadden niet te doen met een gewone militaire worsteling maar met een ideologische oorlog. Niet het Duitse volk alleen stortte Nederland in de oorlogsellende, maar de Duitse oorlogsmachine was de voorhoede van de ideologie van het Nationaal-Socialisme. Die rolde achter het Duitse oorlogstuig over ons land en met de capitulatie van ons leger, op 14 Mei 1940, begon de gelijkschakeling van geheel ons volk aan deze ideologie.

Dat was de ideologie die de staat wilde vestigen in het hart van ons volk. Niet God het hoogste, maar de „Führer aller Germanen", de grote mens, de krachtigste van de elite zou heersen. Zijn intuïtie bepaalde de gang van het leven, „de Übermensch" zou heersen.

Of alle verzetslieden, en zelfs alle A.R. verzetslieden, het zo hebben gezien laten we nu maar in het midden, maar in wezen moet de oorlog van 1940-'45 zo worden gezien. Ze botsten op elkaar: het beginsel dat in God zijn uitgangspunt zocht en het beginsel dat de grote mens op de zetel verhief. Hier was neutraliteit onmogelijk, hier moest de A.R. kiezen. Hij kon niet anders kiezen en hij mocht dat ook niet, dan God en die keuze plaatste hem in het verzet. Het was logisch dat men hem daar vond.

Trek nu de lijn maar even door.

De aanslag op Rauter bij Woestehoeve. Een foto van de met kogels doorzeefde B.M.W. waarop de aanslag werd gepleegd, daags na het gebeurde.

Verzetswerk in de zin van het voeren van illegale actie, als het drukken en verspreiden van illegale bladen, het plaatsen van onderduikers, het kraken van distributiekantoren en van bevolkingsbureaux en wat daartoe meer behoort, is niet in de eerste plaats werk dat door ouderen kan worden verricht. Het is ermede als met een leger dat men ook niet met ouderen opbouwt maar met de jeugd. De prestaties daarvoor gevraagd kunnen ouderen niet verrichten. Dat is jeugdtaak. De ontberingen van een illegale actie kunnen alleen jongeren verdragen en dies moest de illegaliteit door jongeren worden opgebouwd en gedragen.

Welnu, de A.R. jeugd kan op deze periode met dankbaarheid terugzien. Zij heeft haar bijdrage geleverd en met ere. De jeugd, die tot de keuze tussen God of de totale mens gekomen was, liet geen verstek gaan. Zij was er. Zij leverde geen bijzonders, zij deed haar plicht.

Ik verzet mij ertegen dat men zou gaan zeggen dat het een zucht naar avontuur was die de jeugd zou hebben gedreven tot dit verzet. Die stem is helaas wel eens gehoord. Ik weet beter!

Nog veel feller verzet ik mij ertegen dat men zou gaan zeggen dat de jonge mensen in het verzet zijn gegaan om later hoge posten te kunnen gaan bezetten. In de felste tijd van het verzet is dat geluid nimmer gehoord bij deze jonge mensen. Ze hadden op dat moment niets te winnen dan hun vrijheid en alles te verspelen, tot hun leven toe. Velen hebben het leven gegeven volkomen daartoe bereid. Ieder die de stap tot het verzet deed in die jaren wist dat hij dat risico liep en we hebben ook nimmer afgelaten hen daarop te wijzen. Wie voor deze keuze staat kan haar niet anders doen dan uit een levensbeschouwing. Zo hebben ze dat ook gedaan. Mijn vrienden en ik staan stuk voor stuk klaar daarvan getuigenis te geven. Bewijzen zijn er velen voorhanden.

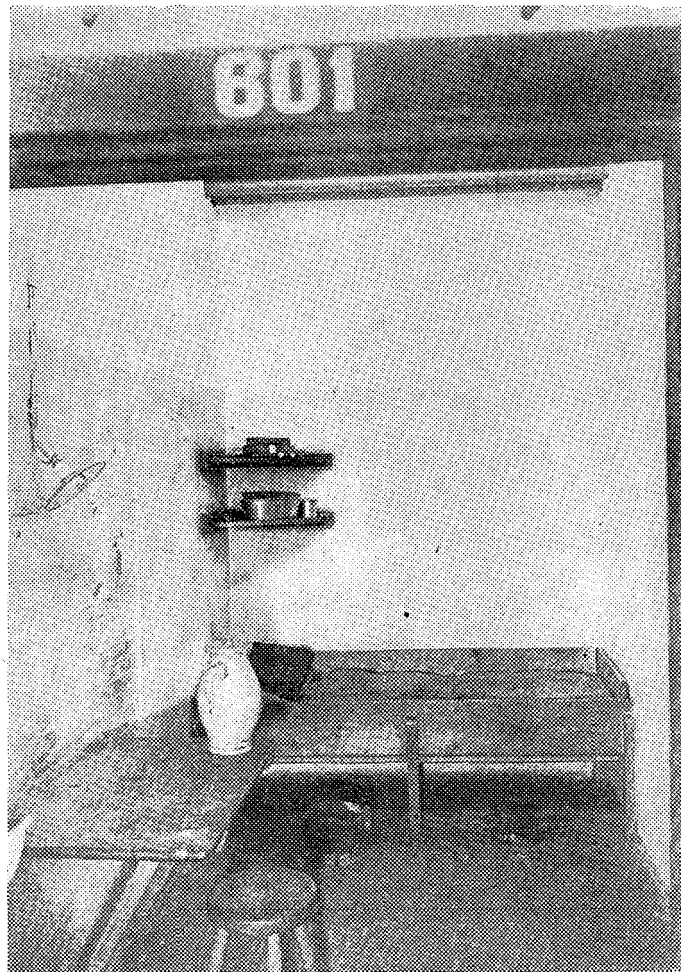
Loopt de lijn van dit verzet nu ook daar naar de A.R.J.O.S.?

Ik meen van wel.

Hoe verrassend was het voor velen van ons toen op de geïmproviseerde Jeugdmeeting van 2 April 1946 te Utrecht in de zaal het overgrote deel van hen, die de bezetting hadden overleefd en de volle zwaarte van de illegale actie hadden gedragen, aanwezig was. De uitnodigingen om voor pas opgerichte clubs te komen spreken in het eerste jaar van de A.R.J.O.S. bereikten mij zeer veel van mijn oude verzetsvrienden. Dat was een daad.

De meesten van de tegenwoordige leden onzer clubs zullen het moeilijk meer kunnen aanvoelen als ik zeg dat dit de daadkracht van deze jeugd deed zien. De overgang is veel moeilijker geweest dan velen zich ook maar konden indenken.

We hadden te doen met een jeugd die te vroeg in het praktische politieke probleem was geworpen. Zij had een daad gedaan en die daad stelde hen eenvoudig voor de beantwoording van de vraag die in de politiek nummer één is: „Hoe en door wie worden we geregeerd?“ „Niet door de Duitsers“, had ze gezegd, „maar door Nederlanders“. Dat was spontaan ge-

*Oranjestad, Scheveningen
Cel 601.... Dodencel*

komen, maar naar het waarom was slechts sporadisch gevraagd. Daar was geen tijd voor. Na de bevrijding werd die vraag actueel, maar de beantwoording in positieve zin betekende dat het schip van staat nu werd gegeven in handen van anderen, de ouderen, en dat hield voor de jeugd in het isolement van de studie. De oude fiets voor de verspreiding van kranten werd gewisseld voor de stoel, het vuurwapen voor het wapen van het woord, de sluiptocht door de linies voor het studieboek.

Hebt ge die overgang wel eens beleefd? Zo niet probeer de jeugd op dit punt dan eens te begrijpen. De toen geleverde prestatie was groter en eiste meer zelfoverwinning dan alles wat in de jaren van het verzet was gevraagd en gegeven. Ik heb voor die jeugd respect. In stilte licht ik mij hoed voor haar.

In de A.R.J.O.S.-clubs van heden treft ge de jongens en meisjes uit het verzet nog aan. Ze zijn nu natuurlijk nog slechts dun gezaaid, maar dit staat vast dat deze jeugd zich niet in het minst heeft beijverd de A.R.J.O.S. te helpen bouwen. Dat is weer geen bijzonders, ook dit heeft deze jeugd eenvoudig als haar plicht beschouwd.

BOERHAAVE

VAN 1907

Heemskerckstraat II - 's-Gravenhage

Telefoon 33 09 05

DE aangewezen Verzekering-Maatschappij

ONGEVALLEN

ZIEKENHUISVERPLEGING - OPERATIE
WEKELIJKSE UITKERING BIJ ZIEKTE

VRAAGT PROSPECTUS!

SERRES EN WARENHUIZENBOUW

N.V. AANNEMERSBEDRIJF

Boers en Vrijland

Kantoor: Molenstraat, 's-Gravenzande, tel. K 1748-538 en 738

N.V. Houthandel ARENSEN

Luttekepoortstraat 52

Telefoon K 3410-2109 - Harderwijk

N.V. W. J. SCHUILING's

HANDELSONDERNEMING

BINNENHAVENWEG 20 - HENGELO

Telefoon K 5400-3029 (na 18 uur Delden, K 5407-447)

„PARLEY“ WOL

voor al uw breiwerk

PARLEY'S wolspinnerijen - Leiden

PONTIAC HORLOGES

SIEBEL

DEN HAAG - ROTTERDAM - AMSTERDAM

LANGE POTEN 11 N. BINNENWEG 227 KALVERSTRAAT 123

M. C. van Staaveren - Aalsmeer

Specialiteit in

Telefoon 715

ANJERSTEEKEN - FREESIAZADEN

Nederlands fijnste margarine is en blijft

ZOETERMEER'S ROEM

Firma Gebr. v. d. Spek - Zoetermeer

FIRMA BLAAK

Boot- en sloepenbouwerij

HOOGEZAND

N.V. R.H.I.W.A. ROTTERDAM

BERGSTRAAT 6-16 - TELEFOON 82800 (5 lijnen)

Aluminium-platen,

-profielen, -strippen

GEURTS' Conservenfabriek C.V.

DODEWAARD

De fijnste fruitproducten uit de Betnwsse boomgaarden

Vraagt Uw winkelier ons merk

JAMS - APPELMOES - VRUCHTEN OP SAP - ETC.

H. Dorsman - Zwijndrecht

Telefoon 6576 (K 1850)

Asbestcementproducten

Gespecialiseerd in het aanbrengen van asbestgolfplaten op daken

Aannemersbedrijf

Handel in rijsmaterialen, riet en teen

Rietmattenfabriek

Hoepelmakerijen

GEBRS. HAKKERS WERKENDAM

Telefoon 14

C. Lind & Zoon Ao. 1826

KASSIERS EN COMMISSIONAIRS IN EFFECTEN

KEIZERSGRACHT 564 - AMSTERDAM

Telefoon 41154, 31369, 34213, 30214

Effectenbeurs Nis 8. Tel. 49328 en 46640

Administratie van Vermogens - Effectenzaken - Verzekeringen

Aannemersbedrijf

**F. Vink &
Zonen**

Moordrecht

Kerklaan 9 - Tel. K 1827-261

HET BELANGRIJKSTE NIEUWS VAN HEDEN....

DE PRIJSBREKER heeft op VOORDELIGE WIJZE beslag weten te leggen op
een enorme exportpartij

REGENJASSEN

Het aantal is zó groot, dat verkoop langs de normale weg te veel tijd in beslag zou nemen.

DE PRIJSBREKER vond de meest radicale oplossing die mogelijk is.....

Hij gaat ze U cadeau geven!

IEDERE KOPER VAN EEN COSTUUM uit onze nieuwe collectie ontvangt

GEHEEL GRATIS

een prachtige kwaliteit dubbele cotton gabardine regenjas ter waarde van f 39.50

Deze reclame duurt tot 15 Mei a.s.

Dat het hier INDERDAAD een CADEAU betreft, bewijzen U de extra lage prijzen van onze kwaliteitskleding:

Super kwaliteit Kamgaren en Tropical **COSTUUMS**

f 69.- f 79.- f 89.- enz.

MET GRATIS REGENJAS

Ons 2e CADEAU

IEDERE KOPER VAN EEN ONZER FRAAIE SPORTCOLBERTS ONTVANGT GRATIS EEN FRAAIE KWALITEIT

bijpassende pantalon

Grote collectie SPORTCOLBERTS

f 40.- f 45.- f 50.- enz.

met gratis pantalon

TIJDENS DEZE ACTIE in de overige afdelingen

25 pct KORTING

o.a. op gabardine jassen, demi-saisons, winterjassen, Monty-coats, regenjassen met uitritsbare wollen voering etc. etc.

☆ **Vrij entree voor iedereen** ☆

Ook in deze cadeau-verkoop garandeert „DE PRIJSBREKER” elk artikel voor 100 procent.

Het rustigst kunt U 's morgens kopen

„ALS U BUITEN AMSTERDAM WOONT..... Om iedereen, ook buiten Amsterdam, van deze actie te laten profiteren, VERGOEDT „De Prijsbreker” U DE REISKOSTEN HEEN EN TERUG VANUIT ELK PUNT IN NEDERLAND. Onze zaak is gelegen 100 meter van het Amstel-Hotel en 150 meter van bushalte N.B.M.”

Zowel van Amstelstation als Centraal Station te bereiken met lijn 5, halte Wibautstraat hoek Ruyschstraat.

Cadeau

DE PRIJSBREKER

elke dag geopend van 9-6 uur

WEESPERZIJDE 23-23^A

TEL. 55227 VOORMALIG CAFE „DE IJSBREKER” te bereiken met de tramlijnen 3, 5, 7, en 10.

AMSTERDAM

NEDERLANDSCHE GEDACHTEN

K A D E R N U M M E R

- De klok staat stil
- Voorziening in een vacature
- SJ. JONKER** De lotgevallen van het Kabinet-Drees
- Bij het verscheiden van prof. dr R. H. Woltjer
- Als ons kader goed is
- Prof. Dr R. SCHIPPERS** Wereldbeschouwelijke en kerkelijke verschraling?
- Een nieuwe pachtwet
- De mensen gaan, het werk blijft
- De nieuwe prijzenbeschikking
- R. WEEMHOFF** Politieke agitatie in België met schoolstrijd als inzet
- A. R. DE KWAADSTENIET** Uit krant en periodiek

Op eigen wieken:

- De vaart der Arjos
- G. J. H. GRIFFIOEN** Oost en West
- Niet meer, niet minder
- Zorg dat je je mannetje staat
- Bolwerken van democratie
- Europese samenwerking
- Schoolkeuze

OFFICIEEL ORGAAN TEN DIENSTE VAN DE ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ,
HAAR PROPAGANDA- EN HAAR JONGEREN STUDIECLUBS

WINKELBETIMMERINGEN

IN ALLE BRANCHES
SPECIAAL VOOR HET BETERE WERK

BLOM - LEERDAM

TEL. K 3451-776

STOTEN OP DE RAMSHOORN

door N. BAAS, evangelist te Amsterdam

Prijs gebonden f 5,50 In dit werk geeft deze in onze kring, bekende auteur een serie Schriftstudies, die zich laten lezen als een spannende roman.

Verkrijgbaar bij de boekhandel of rechtstreeks bij de Uitgeefster:
Oosterbaan & le Cointre N.V. - Goes - Giro 36000

Firma FERNHOUT

Handel in WEGEN- EN WATERBOUWMATERIALEN, OP- EN OVERSLAGBEDRIJF, SCHEEPS- BEVRACHTING

ZWOLLE, tel. 3477 b.g.g. 5358
EMMELOORD, tel. 144 b.g.g. 130

INGWERSEN & CO

EFFECTEN AMSTERDAM
Coupons en Administratiën
Alle Assurantie zaken KEIZERSGRACHT 382
Levensverzekeringen Telefoon 32121
en Lijfrenten Speciale afdelingen voor
PROTESTANTS KERKELIJKE LENINGEN

SLOOPSCHEPEN

Voor Uw sloopschepen is het adres

Firma Wed. O. D. Heuvelman

Telefoon 369 - KRIMPEN a.d. IJSSSEL

Vraagt Uw bakker naar

TARVO-BROOD

Uw bakker Uw dokter!

C. Lind & Zoon

Ao. 1826

KASSIERS EN COMMISSIONAIRS IN EFFECTEN
KEIZERSGRACHT 564 - AMSTERDAM

Telefoon 41154, 31369, 34213, 30214
Effectenbeurs Nis 8, Tel. 49328 en 46640

Administratie van Vermogens - Effectenzaken - Verzekeringen

BRINKERS'

ROOMBOTER
MARGARINE
SPIJSVETTEN
SPIJSOLIE

FABRIEKEN

ZOETERMEER
Tel. nr 12 (4 lijnen)

INNEMEE & ZOON N.V.

BEGRAFENISTRANSPORT

DEN HAAG
Tel. 115940

HAARLEM
Tel. 10441

DELFT
Tel. 1642

Onmiddellijk ter plaatse te ontbieden

N.V.

HOUTHANDEL EN
ZAGERIJ

P. C. van Drimmelen & Zonen

ZWIJNDRECHT

Tel. 4765 en 6446

Constructiewerkplaats

„BAILY”

Nieuw-Lekkerland
Telefoon 36

Gespecialiseerd in

Staalconstructies voor gebouwen

P. ZEEUW Jzn

ROTTERDAM-O.

VOORSCHOTERLAAN 51

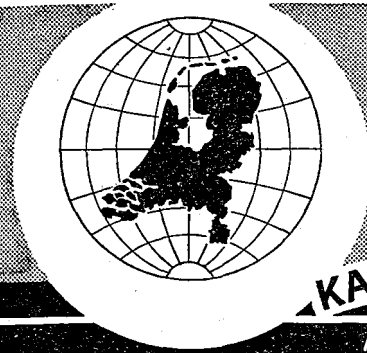
Tel. 20213 - 22543, Na zes uur: Tel. 22543 - 26977

GRANEN - VEEKOEKEN GEDROOGDE PULP

Lid van de Rotterdamse vereniging voor de
termijnhandel in granen.

TURNARTIKELLEN

MEUBELINDUSTRIE ROTHUIZEN N.V. - HEELSUM

NEDERLANDSCHE

KADERNUMMER

GEDACHTEN

OFFICIEEL ORGAAN TEN DIENSTE VAN DE
ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ, HAAR PROPAGANDA- EN HAAR JONGEREN STUDIECLUBS

Redactie: T. Cnossen, A. R. de Kwaadsteniet, Dr A. Veerman,
Mr Dr E. P. Verkerk, R. Gosker (Secretaris).

Redactie-adres: Bureau Centraal Comité, Dr Kuypersstraat 3, Den Haag. Telefoon 115935.

Administratie-adres: Dr Kuypersstraat 3, Den Haag. Telefoon 115935.
Giro 89673 ten name van de Anti-revolutionaire Partij.

Advertentie-adm.: Veursestraatweg 173, Leidschendam.

20 Juni 1955

11e Jaargang no. 6 en 7

Verschijnt 15 maal

per jaar

Prijs per abonnement

f 3.— per jaar

De klok staat stil

De komende Deputatenvergadering staat in het teken van het afscheid van Dr J. Schouten als voorzitter van het Centraal Comité. Op de agenda van deze Buitengewone Deputatenvergadering wordt dit punt overigens niet genoemd. In het slotwoord, dat Dr Schouten zal uitspreken, zal over deze zaak niet veel worden gezegd. Het zal een sober afscheid zijn, tenminste wanneer de voorzitter van het Centraal Comité de leiding van de vergadering tot aan het eind toe in handen kan houden. In dat geval worden er aan dit afscheid weinig woorden verspild.

Bij Dr Schouten gaat het steeds om „de zaak”. Bij alles wat hij doet vraagt hij zich slechts één ding af: „dient het de zaak?” In het algemeen is hij van oordeel, dat er veel te veel aandacht wordt gegeven aan jubilea en dat soort dingen. Voor hem is de zaak steeds hoofdzaak!

En zo gaat hij, als hij het redden en plooiën kan, afscheid nemen met stille trom, om zich voortaan alleen te wijden aan het kamerlidmaatschap. En dat wordt hem gemakkelijk gemaakt door de overvolle agenda, welke de Deputatenvergadering heeft af te werken.

Dr J. Schouten treedt af als voorzitter van het Centraal Comité.

Voor velen komt deze mededeling onverwacht. In het land is men daarop niet voorbereid. Men moet aan deze gedachte nog wennen. Het leven van Dr Schouten is geheel met dat van de partij verweven geweest (en blijft dat gelukkig in veel opzichten nog). Men kan stellen, dat hij pas sedert 24 Januari 1946 voorzitter was van de Anti-Revolutionaire Partij. Maar dat is niet juist. Toen Dr Colijn in 1933 als Kabinetsformateur optrad en Mr J. A. de Wilde, de toenmalige tweede voorzitter van het Centraal Comité, eveneens tot het ambt van minister werd geroepen, trad de heer J. Schouten op als tijdelijk voorzitter en

hij is dat gebleven tot Dr Colijn in het najaar van 1939 als minister aftrad en de functie van Voorzitter van het Centraal Comité weer op zich nam.

Op 30 Juni 1941 werden Dr Colijn en Mr J. A. de Wilde gevangen genomen. Als vanzelf werd de heer J. Schouten de man, die leiding gaf. Het merkwaardige was immers, dat op die datum, 30 Juni 1941, vrijwel de gehele leiding van de Anti-Revolutionaire Partij werd opgerold. Het was een bont gezelschap van een 100-tal mensen daar in Schoorl, midden in de Noordhollandse duinen. Bijna alle Anti-Revolutionaire Kamerleden, zowel van de Eerste als van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, waren daar verzameld. Het was een bonte mengeling van oud-ministers, leden van de Hoge Raad, leden van de Raad van State, enkele wethouders uit de grote gemeenten en het personeel van de Doctor Abraham Kuypersstichting en van het bureau van het Centraal Comité. Alleen de heer J. Schouten ontbrak. Maar dat werd door niemand als een gemis gevoeld. Want allen begrepen dat nu „de zaak” zou worden gediend. En dat is gebeurd! De heer Schouten is overigens de gevangenschap niet ontlopen. Eerst heeft hij enkele maanden in Amersfoort doorgebracht. Later, opnieuw gevangen genomen, is hij naar Duitsland gevoerd en heeft hij de ellende van het Konzentrationslager Oranienburg en daarna dat van Mauthausen meegemaakt.

In Mei 1945 nam Mr J. A. de Wilde, statutair de tweede voorzitter - en na het overlijden van Dr H. Colijn, automatisch de eerste voorzitter van het Centraal Comité - de leiding in handen maar na zijn terugkomst in ons land nam de heer Schouten aanstonds aan alle vergaderingen van het Moderamen deel en op de Deputatenvergadering van 24 Januari 1946 werd hij met overgrote meerderheid tot voorzitter gekozen.

Met een enkele onderbreking heeft hij derhalve vanaf 1933 tot heden, dat is dus een periode van

ruim 20 jaar, de Anti-Revolutionaire Partij geleid.

Het is nu niet de tijd en de gelegenheid een beeld te geven van dit leiderschap. Wie zich de moeite gunt zich in te denken wat zich vanaf 1933 tot nu toe in ons goede Nederland heeft afgespeeld, en daarbij de periode van 1940—1945 niet vergeet, noch de ernst van de economische crisis, die ons land voor de oorlog teisterde, gevoelt in ieder geval dat het een zeer zware taak is geweest, welke Dr Schouten heeft moeten vervullen. En dan is het niet met een paar woorden te zeggen welke betekenis dit leiderschap heeft gehad.

Dat willen wij nu ook niet proberen, dat moeten we althans nu niet doen. Daar moeten we later een gelegenheid voor zoeken. Trouwens Dr Schouten blijft voorschouder in ieder geval Kamerlid. Hij laat de actieve politiek niet los. Een gedeelte van zijn taak legt hij neer. Maar het meest omvangrijke andere gedeelte van zijn taak blijft op hem rusten. En dus is het slechts een gedeeltelijk afscheid.

Goed, dit is een pleister op de wond.

Maar meer ook niet!

Want ook het heengaan als voorzitter van het Centraal Comité betekent een heel ding. Onwennig knippen we met de ogen. Een beetje beduusd en verbijsterd kijken we elkaar aan. Het gaf zo'n vertrouwd gevoel te weten, dat Dr Schouten wel voor de zaak werkte. Met een weinig zelfverwijt vragen we ons allen af of we hem niet een beetje te veel alleen hebben laten werken en de zaak ook min of meer aan hem hebben overgelaten? En nu we ons realiseren, dat hij als voorzitter heengaat, nu het langzamerhand tot ons gaat doordringen, dat het hem daarmee werkelijk ernst is, is het ons te moede of de partijklok ineens gaat stilstaan.

Die klok was er altijd. Die klok tikte in onafgebroken regelmaat. Die klok was nooit achter en nooit vóór. Zij gaf altijd precies de tijd aan. Dat miste nimmer. Daar kon je op aan. We waren er ook mee vertrouwd. We rekenden daar ook op. Het gaf ons zo'n veilig gevoel. Dr Schouten is voorzitter van het Centraal Comité, dus de zaken van de Anti-Revolutionaire Partij worden op afdoende manier beredderd. Daarover behoeften we ons althans niet ongerust te maken. Dat was in orde. En we deden ons eigen werk.

Maar opeens staat die klok stil!
Hoe kan dat nu?

Een beetje vreemd kijken we op! Wat gaan we nu beleven??

De klok loopt niet meer. Het helpt ons niet om in dit uurwerk te gaan morrelen. De klokkenmaker geeft ons geen baat. En nu worden we een beetje onthutst wakker. Want, nu staan we er voor. Er moet een nieuwe klok komen. Natuurlijk! Maar die oude klok, daar waren we aan gewend en daar waren we mee vertrouwd. Die gaf ons zulk een rustig gevoel. We hoorden hem als het ware tikken. Zo regelmatig, zo secuur. Je kon er je horloge altijd op gelijk zetten.

En dat was toch wel gemakkelijk!

En nu-ineens staat ze stil! We missen iets in onze Anti-Revolutionaire huiskamer. Och ja — we schaffen ons wel weer een nieuwe klok aan. Dat moet natuurlijk. Maar die moeten we dan toch eerst maar eens een poosje controleren of ze ook zo precies en nauwkeurig loopt. Die oude klok behoefde je nooit op te draaien. Maar de nieuwe? We zullen wel zien.

Wat ik maar zeggen wil — het aftreden van Dr Schouten als voorzitter van onze partij doet ons iets vertrouwens verliezen. We zijn het rustige gevoel kwijt, dat de zaak toch wel marcheert en dat de belangen van onze partij toch wel, en goed worden behartigd. En aan

die gedachte moeten we wennen. Dat gaat niet zo maar ineens!

Klokslag half elf wordt ook deze Buitengewone Deputatenvergadering geopend.

Dr Kuyper kwam vroeger, met de leden van het Centraal Comité als gevolg - deftig Tivoli binnenschrijden. Iedereen verhief zich van zijn plaats. Het applaus klaterde op en groeide uit tot een ovatie. De leider van de Anti-Revolutionaire Partij kwam plechtig binnen.

Ook Dr Colijn had daar wel iets van.
Dr Schouten niets!

Opeens staat hij achter de kathedraal. Niemand heeft bemerkt dat hij binnen kwam. Hij staat er en - het is half elf. Daar kan men zijn horloge op gelijk zetten. En dan begint het werk - nuchter eenvoudig. De agenda moet klaar. De zaak moet worden gediend. Zo gaat het ook op Woensdag 22 Juni a.s. Voor de laatste maal.

Voorziening in een vacature

Het Centraal Comité wist reeds drie maanden geleden dat Dr J. Schouten als voorzitter zou heengaan. Maar aan het Centraal Comité was zwijgplicht opgelegd. En die zwijgplicht is in ieder geval zo nauwgezet nagekomen, dat zelfs de meest op nieuws beluste dagbladen daarvan geen mededeling hebben kunnen doen. Vandaar wellicht dat een van deze dagbladen met allerlei sensationele mededelingen is gekomen, die overigens kant noch wal raken.

Op het Centralen Convent heeft Dr J. Schouten medegedeeld dat het Centraal Comité besloten heeft de regels van het thans geldende statuut toe te passen. Er is wel over gesproken om nu maar direct de bepalingen van het nieuwe statuut in acht te nemen. Maar daartegen bestonden toch wel overwegende bezwaren. Het nieuwe statuut voorziet in een praesidium, bestaande uit een voorzitter en ten hoogste twee ondervoorzitters. Deze worden allen door de Deputatenvergadering in functie gekozen. Evenwel heeft het Centralen Convent — straks het Partij Convent — de bevoegdheid aan deze tweetallen de namen van andere kandidaten toe te voegen. Welnu toen Dr Schouten bij zijn voornemen bleef op 22 Juni a.s. af te treden, was er geen mogelijkheid het Partijconvent in te schakelen en zou dus de Deputatenvergadering hebben moeten kiezen alleen uit de tweetallen door het Centraal Comité gesteld. Dat nu ging het Centraal Comité te ver. Op deze wijze zou noch het oude statuut noch het nieuwe worden nageleefd en dit zou voor de positie van de nieuwgekozen voorzitter niet gewenst zijn geweest. Het Centraal Comité meende dat de partij zich daardoor overrompeld zou voelen.

Maar ook de toepassing van het oude statuut heeft haar bezwaren. Mr A. B. Roosjen moet nu krachtens artikel 9, optreden als eerste voorzitter. Het Centraal Comité moet voorts een tijdelijke ondervoorzitter kiezen. Maar Mr A. B. Roosjen is Kamerlid en tevens voorzitter van de N.C.R.V. Hij is reeds dermate met werkzaamheden overladen dat hij al deze functies niet kan combineren, zeker niet blijvend. Tot het on-

mogelijke is niemand gehouden. Bovendien staan wij aan de vooravond van nieuwe Kamerverkiezingen. Het wordt dus een druk jaar, waarin van de voorzitter van het Centraal Comité veel wordt gevergd. En dat maakte voor het Centraal Comité de beslissing wel zeer moeilijk. Mr A. B. Roosjen heeft zich tenslotte bereid verklaard het voorzitterschap te willen waarnemen, totdat op reglementaire wijze krachtens een verkiezing door de Deputatenvergadering daarin definitief kan worden voorzien. En daarmee is voorschijns deze zaak geregeld.

Het behoort tot de vreugden van het tweede voorzitterschap, dat men tot dat van het eerste kan worden geroepen. Deze vreugde valt thans aan de Heer Mr A. B. Roosjen ten deel. Op zijn schouders wordt nu de taak gelegd gedurende de eerstvolgende maanden stuurman te zijn op het schip van de Anti-Revolutionaire Partij.

Aan dat stuurmanschap zullen zware eisen worden gesteld. Het Program van Actie moet worden voorbereid. De kandidaatstelling moet worden geregeld. De propaganda-actie moet op touw worden gezet en, wanneer de reorganisatievoorstellen worden aangevaard, dan moet in deze maanden ook de reorganisatie worden doorgevoerd. Voorwaar geen geringe opgave! Het zijn woelige wateren, waarin de stuurman zijn schip sturen moet.

Maar nu komt het er dan ook op aan dat stuurman en bemanning het samen goed eens zijn. Wanneer ook de bemanning er van doordrongen is dat zij mee moeten aanpakken, dat zij mee haar plicht moet doen, dan zal het ook dit keer „waarachtig wel gaan”.

En dan, gelukkig is er nog de kapitein, want de voorzitter van de Tweede Kamerfractie, dat blijft immers de Heer Dr Schouten, is de feitelijke leider van de partij. Met de organisatie, de kandidaatstelling etc. etc. mag hij zich in de toekomst niet inlaten, de politieke leiding blijft veilig en wel in zijn handen. En dit is èn voor de stuurman èn voor de bemanning toch een veilig gevoel.

De lotgevallen van het Kabinet Drees

Sj. JONKER

WE hebben een wonderlijke Kabinetscrisis achter de rug. In drie weken tijds verdween het Kabinet Drees en kwam het weer terug. Het kwam terug, weliswaar ongeschonden, maar het is nog de vraag of het prestige van dit Kabinet ongeschokt is gebleven. Het heengaan van deze ministersploeg hebben we betreurd, de terugkomst juichen we toe, want het Kabinet Drees heeft nog allerminst getoond regeringsmoe te zijn. Men kan toegeven, dat het een fout heeft gemaakt door zo krampachtig vast te houden aan de kreupele huurverhoging en de koppeling van deze verhoging aan de belastingverlaging. Maar daarbij zal men niet moeten vergeten, dat het Kabinet in dit compromis moest vluchten, mede omdat de socialistische ministers kwamen klem te zit-

ten tussen een redelijke oplossing van het huurbeleid en hun geestverwanten, die onder aanvoering van het N.V.V. en de heer Vos, zich op het standpunt hadden gesteld, dat een verdere huurverhoging zonder afroming niet acceptabel was. Wij zijn verheugd over de terugkeer van het Kabinet Drees. Er lag nog belangrijk werk te wachten. Minister Algera kan nu ongestoord verder werken aan de wettelijke regeling van het Deltaplan. De indiening van deze ontwerpen kan binnenkort worden verwacht. Minister Zijlstra kan voortgaan met zijn prijspolitiek. Dat zijn zaken van nationaal belang. En minister Suurhoff kan nu proberen het moeilijke probleem van een definitieve ouderdomsvoorziening in het Staatsblad te brengen. Wij hopen van harte dat hij daarin slaagt.

En wij hopen nog meer dat hij dan zijn eigen redevoeringen zal herinneren, die hij geruime tijd geleden in Amsterdam heeft gehouden en waarin hij zo duidelijk betoogde, dat deze wet nooit een wet Suurhoff mag worden, maar dat het een wet moet zijn van heel het Nederlandse volk. Evenals zijn geestverwanten is de overigens koelbloedige minister Suurhoff tijdens deze crisis van de kook geweest. Dat is begrijpelijk, want wat zijn partijgenoten hem hebben aangedaan is voor een minister bijna te veel om te dragen. Maar dat neemt nog niet weg, dat het interview dat hij gaf aan een redacteur van zijn partijblad „Het Vrije Volk” enigszins beneden de maat was. Het was de demissionaire minister Suurhoff, die tussen de regels door bekend maakte, dat zijn ontwerp reeds naar de Raad van State was gestuurd. Wat er dan ook mocht gebeuren, de definitieve ouderdomsverzekering zou altijd de wet Suurhoff blijven. Er zit een diepe kloof tussen die redevoering in Amsterdam en tussen dit interview. Hoeveel respect men dan ook voor deze bewindsman mag hebben, hij en zijn geestverwanten zullen moeten begrijpen dat de definitieve ouderdomsvoorziening een nationale zaak is. Even nationaal als de afsluiting van de zeegaten.

Waarom het Kabinet viel

De P.v.d.A. toorde zich de dagen voor en tijdens de crisis nogal geprikkeld. Dat was begrijpelijk, want zij had zich in een positie gemanoeuvreerd, waaruit zij niet meer kon terugkeren zonder haar gezicht te verliezen.

Daaruit is ook te verklaren, dat men de oorzaak van de crisis en de afloop daarvan zo ingewikkeld mogelijk voorstelt. En toch is de zaak in wezen doodeenvoudig.

Het Kabinet Drees heeft tot het einde toe vastgehouden aan zijn compromis: een beperkte huurverhoging van 5 en 10 %, de arbeiderswoningen in het algemeen hier niet onder, en een belastingverlaging per 1 Juli a.s. van f 502 mln. Deze twee zaken hadden de ministers aan elkander gekoppeld. Verwerping van het één betekende dus ook verwerping van het ander. Het Kabinet Drees heeft zijn ontslag moeten aanbieden nadat de Tweede Kamer de wijziging van de huurwet met 48—50 stemmen had afgestemd. Een verschil van twee stemmen deed het Kabinet dus sneuvelen. Het heeft geen zin om de stelling te poneren, dat als de k.n.p. of als de heren Gerbrandy en Schmal eens niet hadden tegengestemd, dat dan het

Mr J. Burger

Minister Witte verdedigt de kreupele huurwet

Het Kabinet komt terug

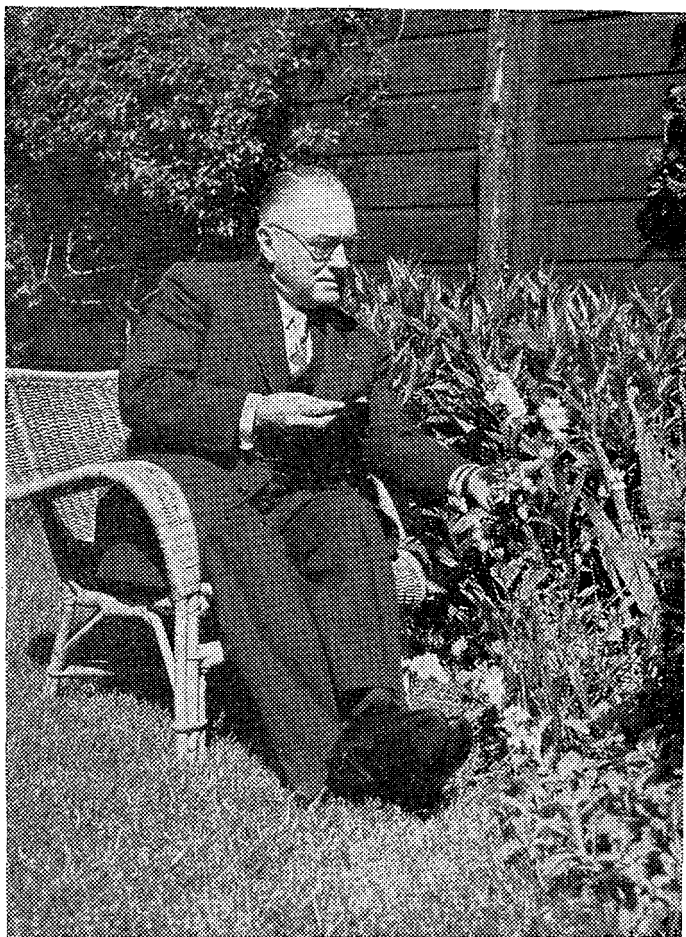
Kabinet had kunnen blijven zitten. Natuurlijk: de twee ontbrekende stemmen gaven de doorslag. En al de tegenstemmers hebben dan ook een grote verantwoordelijkheid op zich geladen. Het springen uit het fractieverband op zo'n belangrijk moment is een ernstige zaak. Maar de grootste verantwoordelijkheid voor de val van het Kabinet Drees draagt de P.v.d.A. Het is de socialistische fractie geweest, die het Kabinet de genadeklap heeft gegeven. De meerderheid die tegen het huurwetje heeft gestemd is dermate heterogeen en toevallig, dat alleen daardoor de socialisten de volle verantwoordelijkheid moeten dragen.

De P.v.d.A. Tweede Kamerfractie heeft unaniem tegen de wijziging van de huurwet gestemd, terwijl zij wist, dat verwerping van de kreupele huurverhoging het aftreden van het Kabinet zou betekenen. Dr Drees heeft daar geen twijfel over laten bestaan. En daarom gaat het niet aan dat de socialisten steeds maar zeggen: wij stemden wel tegen het huurwetje, maar het Kabinet had mogen blijven zitten. Het Kabinet heeft zijn eigen verantwoordelijkheid en heeft daarvan blijk gegeven tijdens de debatten. De Kamer wist precies hoe de kaarten lagen. De k.v.p., a.r. en c.h.u. hadden ook bezwaren tegen het Kabinetcompromis, maar nu zij moesten kiezen tussen een crisis en een beperkte huurverhoging, kozen zij toch dit laatste. Van meet af aan heeft de a.r. fractie op de wip gezeten. Wat de heren Romme en Tilanus zouden doen was spoedig bekend, maar de heer Schouten heeft op meesterlijke wijze de marsroute van zijn fractie uitgestippeld; de spanning werd tot de eindstemming er in gehouden, waardoor de socialisten hun verantwoordelijkheid steeds zwaarder voelden drukken.

Hoe kon het Kabinet binnen de drie weken weer terugkomen? Er is maar één antwoord mogelijk: toen de socialisten afzagen van een huurverhoging zonder afroming stond de weg voor verdere onderhandelingen open. We laten de mislukte pogingen van de heren Drees en Kortenhorst maar rusten. Dat de heer Burger kon slagen is slechts te danken aan het feit dat hij met kwistige hand water in de rode wijn goot.

Hij deed dit met grote vaardigheid. De heren Burger en Bommer hebben tijdens de debatten over de kreupele huurverhoging meer dan eens te kennen gegeven: wij wensen niet voor de derde maal een huurverhoging zonder afroming te aanvaarden. Het was daarom begrijpelijk, dat men van de reconstructiepoging niet veel heil verwachtte. En toch is mr Burger geslaagd, omdat zijn realiteitszin langzamerhand weer de overhand kreeg.

Hij is in zijn onderhandelingen begonnen met twee plannen aan de drie andere fractievoorzitters voor te leggen, één op lange en één op korte termijn. Dat plan op lange termijn hield een huurverhoging van 15% in, met een afroming van 5%. Er zou een raamwet voor enkele jaren tot stand moeten komen, waardoor de regering gemachtigd zou worden de nodige stappen te nemen. Het is duidelijk, dat dit plan de belastingverlaging per 1 Juli zou torpederen, want daarover was men voorlopig niet uitgepraat. Hoewel de socialisten niet erg happig zijn op belastingverlaging op dit moment, heeft de heer Burger gemeend op dit punt geen extra moeilijkheden te moeten veroorzaken. Dat

Dr Kortenhorst thuis

was verstandig, want er was nu eenmaal gebleken, dat de grote Kamermeerderheid voor de vervroegde belastingverlaging voelt. Over het plan op lange termijn is nauwelijks gesproken. De inkt bevroor in de ijskast.

Over het plan op korte termijn viel te praten. Over een huurverhoging werd niet gerept, maar de grondbelasting zou gehalveerd worden (afschaffing van alle oorlogsopecten op gebouwd en ongebouwd goed, alsmede 30 procenten extra op bebouwd goed), terwijl tevens het afschrijvingspercentage op de inkomstenbelasting op de huizen verhoogd zou worden van 10 tot 15%. Toen de heren Schouten en Romme er in slaagden om in dit plan een algemene huurverhoging van 5% op te doen nemen zonder afroming was het begrijpelijk, dat de kans op overeenstemming toenam. Dit plan van mr. Burger was inderdaad verrassend. Want uit de debatten over de huurverhoging en de belastingverlaging had men een dergelijke knieval niet kunnen vermoeden. De socialisten, die tenslotte toch duidelijk kozen voor de continuering van dit Kabinet moesten iets verzinnen om de nederlaag enigszins te markeren. Zij kwamen met de onderhoudsplicht voor de dag en zij gaven daar nog steeds hoog van op. Wie kon daar op tegen zijn? Alleen als men vasthoudt aan het oud-liberale eigendomsbegrip — en wie doet dit nog in dit land? — zal men bezwaar tegen deze plicht kunnen hebben. In het komende huurwetje komt een bepaling dat deze zaak bij een algemene maatregel van bestuur zal worden uitgewerkt. Die uitwerking zal ongetwijfeld in de Kamer ter sprake komen. De huurders zullen bij gemeentelijke instanties kunnen vragen

om niet te vallen onder huurverhoging, daar hun woningen niet behoorlijk worden onderhouden. Het is duidelijk dat de uitvoeringsbepalingen wel enige tijd op zich zullen laten wachten.

Het resultaat

Na overleg met het demissionaire Kabinet is tenslotte het volgende resultaat uit de bus gekomen:

Verhoging der huren met 5%. Halvering grondbelasting. Verhoging van het afschrijvingspercentage tot 15%. Deze laatste twee maatregelen kosten ongeveer f 36 mln, waarvoor de gemeenten compensatie moeten ontvangen. De loon- en inkomstenbelasting wordt daarom niet met 8, maar met 6% verlaagd. De wijziging van de grondbelasting gaat op 1 Januari a.s. in, alle ander belastingverlagingen en de huurverhoging worden per 1 September ingevoerd. De huurverhoging wordt gecompenseerd door een afschaffing van de omzetbelasting op suiker en textiel. Dit kost de schatkist f 70 mln. Er is overeengekomen dat de prijsverlaging van deze producten in ieder geval zal gelden tot 31 December 1956.

Dit komt er op neer dat voor het jaar 1956 de belastingen verlaagd zullen worden met ongeveer f 570 mln en niet met f 502 mln, zoals aanvankelijk het uitdrukkelijke Kabinetsstandpunt was. Het is logisch dat dit bedrag dit jaar lager ligt. Ook al, omdat de belastingverlaging enige maanden is vertraagd. Dat is dan het gevolg van deze crisis.

Anti-Revolutionair succes

De a.r. fractie zal met dit resultaat niet ontevreden zijn. In het links-socialistisch dagblad „Het Parool” heeft men tijdens de crisis kunnen lezen dat de onderhandelingen een succes zouden worden voor de a.r. fractie. En daarin heeft het gelijk gehad. De heer v.d. Heuvel heeft tijdens de (geschorste) behandeling van de belastingwetten gepleit voor de afschaffing van de omzetbelasting op suiker en textiel. Dat was toen onmogelijk, zo zei het Kabinet. Nu is dit mogelijk geworden. En dezelfde heer v. d. Heuvel heeft meer dan eens gepleit — de heer Romme heeft daarop gewezen — voor een afschaffing van de Duitse opcenten op de grondbelasting. Een crisis stelde hem in het gelijk dat deze onrechtvaardige belasting moest verdwijnen. Het was alweer de heer v. d. Heuvel, die tijdens de bewegende debatten een motie heeft ingediend om een algemene huurverhoging van 10% mogelijk te maken. Dit voorstel werd toen afgewezen. Het was in strijd met het Kabinetscompromis. Noch loon — noch belastingcompensatie zou daarvoor te vinden zijn. Nu is het verschil tussen het oude en het nieuwe woningbezit althans met 8½% kleiner geworden. En de belastingcompensatie voor de huurverhoging van 5% is gevonden. Die algemene huurverhoging is het werk van de heren Schouten en Romme, maar eerstgenoemde heeft het succes geboekt dat ook de Duitse tachtig oorlogsopecten op ongebouwd goed zullen verdwijnen, hetgeen vooral voor de agrariërs van belang is.

Nee, de a.r. fractie mag waarlijk niet mopperen en men kan dan ook slechts bewondering hebben voor de wijze waarop de heer Schouten dit heeft bereikt.

Was de crisis nodig?

Deze crisis is een wonderlijk geval geweest. Zij heeft de belangstelling voor de politiek waarschijnlijk geen goed gedaan. Met dit aspect mogen de socialisten zich wel eens bezig houden. Want wie begrijpt er iets van, dat zij eerst het Kabinet laten vallen om daarna zoveel water in de wijn te doen dat het weer terug kan komen? Was deze crisis dan werkelijk nodig? Nee, zeggen de socialistische Tweede Kamerleden: het Kabinet had kunnen blijven zit-

ten, ook al stemden we tegen de huurwet. En bovendien is het volgens hen de vraag of het Kabinet werkelijk was weggegaan als de k.v.p. zich accoord had verklaard met de motie Burger (die tijdens de behandeling van de kreupele huurwet werd ingediend), waarin een ontkoppeling werd gevraagd van de huurverhoging en belastingverlaging. Het hele huurbeleid zou dan tijdens een „vertrouwvol beraad” kunnen worden opgelost. Als Romme maar „ja” had gezegd, was het Kabinet wel gezwicht

Deze redenering is in strijd met de feiten, want hoewel de heer Romme niets zeide, zeide het Kabinet „onaanvaardbaar”. Ook deze motie peuterde aan het Kabinetcompromis, dat door toedoen van de socialistische ministers moest worden gesloten. Zolang de socialisten nog in het openbaar riepen: „geen huurverhoging zonder afroming” was er geen enkele reden om aan te nemen dat dit vertrouwvol beraad zin zou hebben.

De heer Schouten heeft daarover in het debat over de regeringsverklaring gezegd: „Ik kan mij niet scharen aan de zijde van hen, die op de vraag of deze oplossing ook zonder crisis te bereiken was geweest, een bevestigend antwoord geven of geneigd zijn dit te doen. Bij de behandeling, enige weken geleden, van de motie van de geachte afgevaardigde de heer Burger, een motie, welke later is ingetrokken, kon in geen geval worden aangenomen, dat er, zij het ook slechts een gering uitzicht was op een regeling inzake de huren, welke eerst tenslotte tijdens de Kabinetscrisis mogelijk is gebleken.”

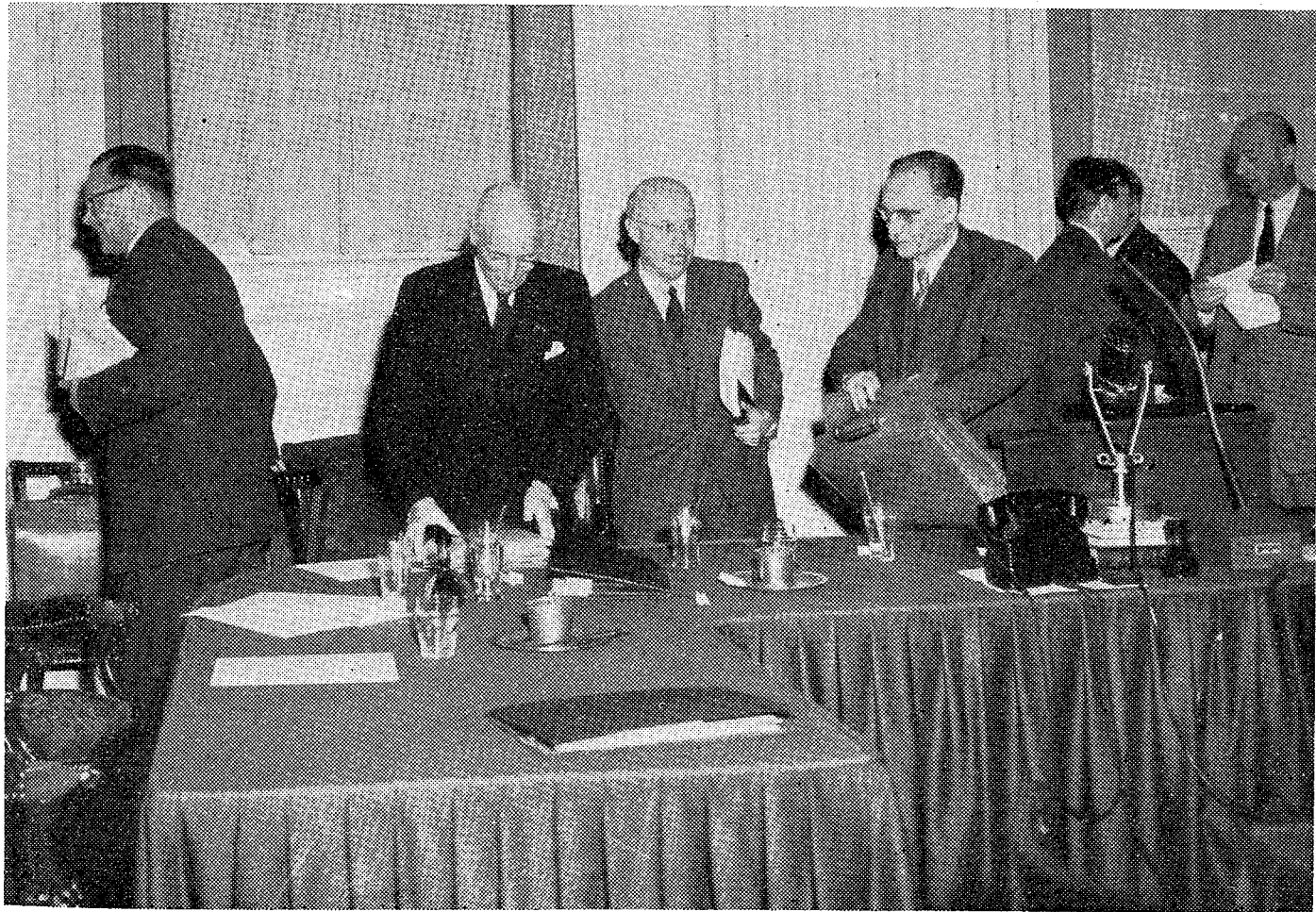
„Zij, die vandaag hebben betoogd, dat die mogelijkheid

er was, hebben zich naar mijn mening meer overgegeven aan wat ik zou kunnen noemen phantasieën, dan dat zij rekening hebben gehouden met de feiten”.

Het verweer van de socialistische woordvoerder de heer Willems was wel heel eigenaardig: „De inhoud van de Handelingen kan uiteraard niet weergeven de aard van een overleg, dat in een toekomstig stadium nog zou moeten plaatsvinden. Dat de geachte afgevaardigde de heer Schouten toen al wist, wat dit overleg zou inhouden en dat daarin geen mogelijkheden aanwezig zouden zijn om tot een oplossing te komen, daarbij inbegrepen de oplossing, die thans bereikt is, kan alleen zijn te danken aan de gave van helderziendheid, die de geachte afgevaardigde de heer Schouten blijkbaar bezit”. Een wonderlijke redenering. Zij komt hier op neer: als wij een motie indienen voor een vertrouwvol beraad, dan behoeft de Kamer die niet te beoordelen op grond wat wij hebben verklaard.

De ontvangst van het Kabinet

De nieuwe huur- en belastingpolitiek is over het algemeen gunstig ontvangen. Zij is dan ook beslist een verbetering, vergeleken bij de voorstellen, die de Regering oorspronkelijk had ingediend. De heren Romme, Schouten, Tilanus en Willems hebben dit verklaard. En uit het feit dat de heer Oud daarover met geen woord heeft gesproken mag men opmaken, dat hij hetzelfde oordeel is toegedaan. De liberale fractievoorzitter heeft overigens „grenzeloze bewondering” voor de prestaties van de heer Burger. Een qualificatie, die te overtrokken is om vleidend te zijn. De rol

Het Kabinet is gevallen

Bij het verscheiden van prof. dr R. H. Woltjer

een nationale figuur

Een haastig overstekende bejaarde heer op de rijksstraatweg te Wassenaar, knarsende autoremmen, een ziekenauto, een krantenbericht. En toen nog onverwachts de doodstijding van een onkreukbaar mens, die zelf wist, dat hem nog veel ontbrak, maar die een markante figuur was in ons volksleven.

Professor dr Rob. H. Woltjer, de beste kenner van onze onderwijswetgeving, een scherpzinnig geleerde, meer dan een halve eeuw hoogleraar aan de Vrije Universiteit en oud-lid van de Eerste Kamer, is in de ouderdom van 76 jaar in het Haagse Diakonessenhuis Bronovo ontslapen.

Wetenschapsmens en politicus. Moeilijke combinatie veelal, maar Woltjer was beide. We moeten er direct aan toevoegen, het eerste meer dan het laatste. Want voor het politieke leven moet men iets in zich hebben van een „Streber”, van een onvervaard strijder, die (de een wat meer, de ander wat minder) ridderlijk, maar eerzuchtig, anderen tracht voorbij te streven. Zo'n ridder was Woltjer niet. Hij was op ander terrein een ridder, meer de man van de studeerkamer, die in alle eenvoud, nauwkeurig en methodisch zijn studenten trachtte te brengen tot het oordeel des ondersheids.

van de P.v.d.A.-fractie vond hij juist en alle schuld werd geworpen op het Kabinet. De heer Romme was meer verast over het slagen van de heer Burger, maar hij liet heel duidelijk uitkomen, dat deze verrassing gegrond was op het feit dat de socialistenvrijen zoveel water in de wijn hebben gedaan. Het was een sarcastische redevoering. De heer Schouten stelde dus vast, dat de P.v.d.A. fractie tijdens de crisis heel wat meer handelbaar was dan verwacht had kunnen worden. „Of de oplossing, waartoe men nu is gekomen, gepaard zal gaan met een enigszins blijvende verbetering van de politieke verhoudingen in deze Kamer zal moeten worden afgewacht”, zo zeide de heer Schouten. „Op dit punt wil ik gaarne bij de nuchteren worden gerekend. Er verluiden in de kringen van de P.v.d.A. stemmen, waarvoor ik echter in geen geval de Kamerfractie verantwoordelijk wil stellen, welke althans met de mogelijkheid rekening moeten doen houden, dat een blijvende verbetering van de verhoudingen in de naaste toekomst niet zal worden bereikt. Wanneer dit intussen wel het geval mocht zijn, geloof ik, dat er voor ons, slechts reden tot verheuging zou zijn, te meer omdat wij, al is de situatie vergeleken met die van enige jaren terug, zeer veel gunstiger geworden, toch altijd nog van dag tot dag met grote moeilijkheden in aanraking komen en geplaatst worden voor problemen, welke een hoogst ingewikkeld karakter dragen”.

De oppositie, waartoe helaas ook de heren Schmal en Gerbrandy gerekend moeten worden, heeft zich het hoofd gebroken over de vraag of tijdens deze formatie de eigen verantwoordelijkheid van Regering en Kamer wel voldoende gehandhaafd is gebleven. Een belangrijke vraag, die men echter niet oplost met een schoolboekje of met een belangrijk staatsrechtelijk werk in de hand. Belangrijk is de verklaring van de heer Schouten, dat deze oplossing is verkregen zonder dat het Kabinet in een dwangpositie is ge-

Begaafd

Prof. Woltjer werd op 19 Juli 1878 te Groningen geboren. Hij was een zoon van prof. dr Jan Woltjer, een van de eerste hoogleraren van de Vrije Universiteit. Op 22-jarige leeftijd slaagde hij aan de V.U. magna cum laude voor het candidaatsexamen letteren en wijsbegeerte. Vier jaar later, op 24 Maart 1904, promoveerde hij, eveneens met grote lof, tot doctor op een proefschrift, getiteld: Over Plato als beoordelaar en rechter van de filosofen van voor Socrates.

Enige maanden later volgde zijn benoeming tot hoogleraar aan de Vrije Universiteit, waaraan zijn vader tot die tijd zowel het Grieks als het Latijn met alle hulpvakken doceerde. Hij was de eerste hoogleraar, die in deze faculteit naast zijn vader werd benoemd.

Tot aan zijn verscheiden doceerde hij aan de V.U. Grieks, Griekse geschiedenis, Latijn, antiquiteiten en palaeographie.

In 1927 bracht de A.R. partij hem in de gemeenteraad van Amsterdam en in 1937 deed hij zijn intrede in de Eerste Kamer, waarin hij tot de laatste verkiezingen zit-

plaatst, zonder dat men kan zeggen dat het Kabinet de gevangene is van een bepaalde meerderheid in de Kamer. „Het Kabinet heeft naar zijn eigen overtuiging beslist en heeft een eigen beleidslijn tot uitdrukking gebracht in het overleg, dat heeft plaats gehad.” Ik kan dat getuigen, want ik heb het meegemaakt”.

Het herrezen Kabinet Drees is op het punt van de huren en belastingen een meer parlementair Kabinet geworden. Dat ook de ministers zich moesten uitspreken over de voorstellen van de heer Burger ligt voor de hand. Dit paste geheel in de reconstructie-opdracht. De formulering van die opdracht is echter niet geheel gelukkig geweest. Beter had misschien gesproken kunnen worden van een „poging tot reconstructie of behoud van het Kabinet Drees”. Het belangrijkste is echter dat het Kabinet zijn werk weer kan voortzetten.

De resterende parlementaire periode zal belangrijk worden. Tot de belangrijke voorstellen die zullen worden ingediend behoort ook de wijziging van de grondwet, waarin de uitbreiding van beide Kamers der Staten-Generaal is vervat. Bewogen parlementaire maanden liggen achter ons. Er is nu behoefte aan rust, zodat het werk kan worden afgemaakt. Dat kan het prestige van de ministersploeg slechts ten goede komen, maar dit lukt alleen als de socialisten er in slagen in de toekomst een meer evenwichtige politiek te voeren. Want het beleid dat zij gevoerd hebben in de afgelopen maanden was dermate labiel, dat het landsbelang daardoor niet werd gediend. De fouten, die zij hebben gemaakt zijn van die aard dat ook de propaganda-machine in de Tesselschadestraat niet in staat zal zijn om deze goed te praten.

ting heeft gehad. In deze colleges deed prof. Woltjer zich vooral kennen als onderwijsspecialist.

„Beste kenner van onze onderwijswetgeving”. Met deze woorden van professor dr F. L. R. Stassen uit Leiden, die namens minister Cals op de begraafplaats Westerveld het woord voerde, wordt de figuur van Woltjer wel het best getekend. Meer dan dertig jaar was hij voorzitter van de Onderwijsraad, in welke kwaliteit hij de minister had te adviseren over tal van onderwijsproblemen. Hij had een onfeilbaar geheugen en kende de onderwijs-wetten van voor tot achter. Bij de uitwerking van de problemen rond de pacificatie was zijn streven steeds gericht op een strikte toepassing van de in de wet verankerde richtlijnen. Zijn eerlijk en onkreukbaar karakter drong hem steeds tot een consequente uitleg van de bedoelingen van de wetgever.

Met brillante rapporten, met wel lange, maar zeer gedegen redevoueringen en geschriften heeft deze schoolstrijder het Nederlandse onderwijs gediend, zodat hij bij zijn verscheiden op dit gebied terecht een figuur van nationale betekenis werd genoemd.

In 1929 en in 1939 leek het er op of prof. Woltjer zelf minister van onderwijs zou worden, een ambt waarvoor hij wel zeer in het bijzonder de bekwaamheden bezat. Het heeft niet zo mogen zijn. Zijn arbeidzaam, druk bezet leven werd in een andere richting gebogen.

Halve eeuw hoogleraar aan de V.U.

Zijn kracht lag vooral in zijn hoogleraarschap. Weinigen is het gegeven meer dan een halve eeuw hoogleraar te zijn. Woltjer's onderwijs excelleerde in de klassieke letteren. Juist in deze faculteit zijn de vorderingen de laatste vijftig jaren uitgebreid geweest. Maar Woltjer bleef „bij”. Zijn oud-leerlingen — allen classici — roemen zijn enorme belesenheid en kennis van de meest uiteenlopende gebieden van de oudheid. Een van zijn oud-leerlingen, dr J. Wytzes, rector van het Marnixgymnasium in de Maasstad, schreef in De Rotterdammer: De faculteit was zonder hem ondenkbaar. Hij doceerde alles, Latijn, Grieks, oude geschiedenis, zonder dat hij op een van deze gebieden minder thuis was dan op de andere. Menigeen zal zich hem nog kunnen voorstellen hoe hij gehaast en op het nippertje het gebouw binnenkwam, torsend twee ongewoon grote tassen, die volgepropt waren met boeken. Dat hij zelfs in de tram werkte is zeker, dat hij de studenten daar ook tentamens afnam, is een legende, maar niet eens een onwaarschijnlijke, want het kostte studenten, die haast hadden om een tentamen af te leggen, wel eens moeite om dat ge-

daan te krijgen op een tijdstip dat bij zijn onstuimig tempo paste. De anecdotes zijn legio.

In het studentenblad Pharetra wijst prof. dr J. Waterink op Woltjers neiging tot al te grote uitvoerigheid, op zijn aandacht voor het détail. Er kwam moeilijk werk uit zijn handen en men moest soms maanden lang wachten op een advies, op een rapport. Als het dan kwam, was het meesterwerk.

In de politiek heeft Woltjer niet die plaats verworven, waarop hij krachtens zijn bekwaamheid recht had, aldus de Amsterdamse hoogleraar. Maar hoe schitterend en hoe onovertroffen heeft hij op de achtergrond zijn aandeel in dat hoogst ernstige politieke spel gehad? Hoe velen heeft hij in de beste zin van het woord weten te imponeren, waarlijk niet alleen door zijn overmatige kennis en kunde, doch ook en vooral door zijn gaafheid als man en mens? Hier toch ligt in de diepste kern de invloed, die hij heeft kunnen oefenen op de tallozen, die met hem in aanraking kwamen op het grote gebied van het onderwijs, waar hij een adviseur zonder weerga was.

Ook zijn werk op politiek terrein gaf hem voldoening, zowel in de Amsterdamse raad, als in de Eerste Kamer, omdat hij daar zijn stem kon laten horen als onderwijsspecialiteit. Maar als man van wetenschap liet hij zich liever niet in met zaken buiten dit terrein, waarin hij zich niet in alle opzichten thuis voelde.

Met zijn klassiek gevormde geschiedbeschouwing, maar ook met zijn kinderlijk geloof nam hij het Woord Gods als richtsnoer, zoals dat in een van zijn boeken „Het Woord Gods en het woord der mensen” en zijn beschouwing over de rede op de Areopagus zo duidelijk blijkt.

Zijn werk aan de V.U. kon hij moeilijk loslaten. Maar midden uit zijn arbeid is de man, die zich geen rust gunde, opgeroepen tot de eeuwige rust, die al Gods kinderen wacht. Zijn nagedachtenis blijve bij ons in hoge ere.

JUTE ZAKKEN

voor binnenland en export

Een vertrouwensartikel!

NOORD NEDERLANDSE ZAKKENHANDEL N.V.
GRONINGEN — EEMSKANAAL N.Z. 46

Tel. 31345 (3 lijn.). Telegramadres: „Jute”

Als ons kader goed is

De komende buitengewone Deputatenvergadering kan voor het leven van onze partij van grote betekenis worden. Op deze Deputatenvergadering zullen een tweetal voorstellen worden behandeld nl. ten eerste de reorganisatie en ten tweede de verhoging van de afdracht aan het Centraal Comité.

Men zal van het Centraal Comité niet kunnen beweren dat het geen moed aan de dag legt. Er is inderdaad moed voor nodig om met een zodanig financieel voorstel te komen. Bedriegen de voortekenen niet dan zullen de reorganisatievoorstellen de eindstreep wel halen. Die zaak is nu zo lang en zo degelijk voorbereid, dat wel niemand er aan twijfelt dat dit doorgaat.

Met het financiële voorstel staat het anders.

Ook wat dat aangaat zal de Deputatenvergadering er wel van overtuigd zijn dat het moet worden aanvaard. Daarover zal wel geen verschil van mening bestaan. De redelijkheid van het voorstel wordt niet aangetast. Iedereen zal het er over eens zijn. Wij roepen om vermeerdering van activiteit. De komende Kamerverkiezingen vragen veel geld. De lonen- en prijsverhogingen oefenen invloed uit. Maar de discussie zal in hoofdzaak gaan over de vraag: „Kan het ook?”

En over dit punt zal wel het nodige worden gezegd! Wat dat aangaat moeten we ons maar op een levendige discussie voorbereiden. Velen zullen door ervaring geleerd van oordeel zijn dat het doodeenvoudig niet kan en dat onder deze omstandigheden het onmogelijke wordt geveerd.

Uiteraard is het Centraal Comité van oordeel dat het moet, dat het noodzakelijk is, maar ook dat het mogelijk is.

Het is mogelijk! Mits....!

En op dit mits komt het aan!

Mits de besturen der kiesverenigingen er volledig achter staan en bereid zijn de consequenties van dit voorstel te aanvaarden. Die consequentie is dat de contributie der leden wordt opgevoerd tot een gemiddelde van f 6,— à f 7,— per jaar en dat gebroken wordt met een contributie van f 2,50 à f 3,— per jaar.

Op die basis kan het eenvoudig niet langer.

Natuurlijk, dat is makkelijk gezegd.

Het is voor de Deputatenvergadering ook gemakkelijk om dit voorstel te aanvaarden. Maar nu de praktijk!

Straks komen de afgevaardigden der kiesverenigingen thuis met de boodschap: ja, we zijn op de Deputatenvergadering geweest. Dr Schouten verdedigde daar het voorstel dat de afdracht aan het Centraal Comité tot f 2,50 per lid en per jaar moet worden verhoogd. We konden eenvoudig niet tegenstemmen.

Dan kijken de heren elkaar aan.

Ze zijn zo ongeveer de wanhoop nabij!

Ja, daar in Den Haag dokteren ze de boel maar uit. De Deputatenvergadering beslist maar. Maar hoe krijgen wij dat voor elkaar? Het gaat immers niet. De penningmeester, die de contributie over 1955 nog niet heeft geïnd — waarom zo'n haast maken — klaagt steen en been. De mensen lopen weg. De leden bedanken bij de vleet. Er komt niets van terecht. Dat kunnen we niet opbrengen.

De voorzitter zucht eens diep. Eigenlijk is hij het wel met de penningmeester eens. De secretaris staart voor zich uit

in de wijde verten. Hij weet er ook geen raad mee. Hij kent zijn mensen!

Maar diep in hun hart weten ze het alle drie wel.

Zij weten drommels goed dat het wel kan.

Maar dat betekent, dat de heren elkaar eens goed in de ogen kijken en dat de voorzitter ineens de plechtige stilte verbreekt en verklaart: mannen, we staan er voor! Het is nodig! Het moet! Dus het kan! We pakken de zaak aan en we doen het resoluut.

We brengen de contributie op f 6,— per jaar.

We bestellen bij het Centraal Comité de contributiekaarten en we gaan de contributie per maand bij de leden innen. Er zullen wel wat leden bedanken. Dat nemen we dan. Maar het ledental daalt niet, want we gaan tegelijk nieuwe leden werven.

We zeuren niet langer. We bijten door. Want de zaak van onze Anti-Revolutionaire Partij is het waard. Het is „ons” Centraal Comité dat dit vraagt en wij moeten er voor zorgen dat „ons” Centraal Comité kan doen wat het moet doen. We hebben de zaak gereorganiseerd. De dingen worden nu anders aangepakt als voorheen. De strijd van de Christelijke organisatie wordt zwaarder. Laten we niet aarzelen maar resoluut en welbewust deze kwestie regelen.

Op welke manier? Daar komt u later meer van te weten.

Want het Centraal Comité komt daaromtrent met plannen.

De maand October of November wordt daarvoor gereserveerd. Dan wordt voor de ledenwerving en voor de contributieverhoging propaganda-materiaal beschikbaar gesteld. Dan moeten alle leden worden bezocht.

In het najaar wordt één maand voor dit doel bestemd.

Dan moeten alle besturen der kiesverenigingen in ieder geval in September hebben vergaderd. Begin September worden de nader uitgewerkte plannen van het Centraal Comité ter kennis van de kiesverenigingen gebracht. Het is goed daarvan thans reeds mededeling te doen, zodat men daarmee rekening houden kan. Vooral in deze zin dat tijdig medewerkers worden gezocht. Ook in deze zin dat de bestuursleden zich daarop voorbereiden.

Want over één ding moeten wij het met elkaar eens zijn.

Het doorvoeren van de reorganisatie, waarvan de financiële kwestie een onderdeel is — men kan die twee niet scheiden — is een testcase van ons kader. Het gaat simpelweg om het antwoord op de vraag: Hebben we een kader van bestuursleden dat staat voor zijn taak of hebben we een kader van bestuursleden dat al door zijn knieën is gezakt voor dat de actie begint.

Persoonlijke verantwoordelijkheid!

Zedelijke volkskracht!

Morele standaard!

Het zijn allemaal woorden, die ons dierbaar zijn.

We schermen er mee in de politieke strijd.

We geven er hoog van op.

Maar nu komt het kader er voor te staan.

Nu moet het tonen wat het waard is.

Want de mensen willen wel. De mensen zijn wel bereid. Zij verstaan het heus wel dat een organisatie geld kost. Maar dan willen zij ook een actief kader. Een kader dat er voor werkt. Een kader dat zijn best doet.

Wereldbeschouwelijke en kerkelijke verschraling?

Prof. Dr. R. SCHIPPERS

Vragen naar aanleiding van het Hervormde Herderlijk schrijven

De generale synode van de Nederlandse Hervormde Kerk heeft zich in een herderlijk schrijven, onder de titel: **Christen-zijn in de Nederlandse Samenleving**, gericht tot de Hervormde christenen in ons land en dus ook tot onze vele Hervormde vrienden in de antirevolutionaire partij. Bovendien heeft het stuk ook veel betekenis voor de niet-Hervormde antirevolutionairen. Het wil deze betekenis ook hebben. De synode spreekt immers de hoop uit, dat **ons volk in zijn geheel** zal mogen worden gediend door het uitspreken van haar zorgen en verwachtingen (p. 6).

Het heeft tot nog toe aan reacties niet ontbroken. Door uit te spreken, dat zij vast wil houden aan haar profetische en priesterlijke roeping „door een voortdurende bemoeienis met alle terreinen van het maatschappelijke en culturele leven” (p. 31), lokt de synode ook reacties uit. En gelukkig doet ze dat in haar herderlijke brief door een reformatorisch-pastorale wijze van optreden, d.w.z. door een optreden met kerkelijke autoriteit, dat tegelijkertijd open staat voor gesprek en voor liefdevolle kritiek.

Willen wij dus aan dit schrijven, met name aan zijn geestelijke bedoeling, recht doen, dan zullen we het moeten peilen op zijn geestelijk gehalte; we zullen moeten vragen in hoever het ons helpt in onze omgang met God in christelijk verantwoordelijkheidsbesef, in ons verlangen ons te houden aan **onze** profetische en priesterlijke roeping om recht christelijk bezig te zijn op allerlei terreinen van het maatschappelijke en culturele leven. Het is dan ook uit het geloof in zulk een roeping, die op ieder belijder van Christus rust, dat ik nu gewag wil maken van enkele vragen, die na ernstige lezing van dit stuk bij mij maar niet tot rust willen komen. En ik prijs mijn partij en mijzelf gelukkig, dat deze vragen aan de orde kunnen worden gesteld in dit antirevolutionaire partij-orgaan. Wij voeren op zijn tijd graag het gesprek over deze dingen. Dat hangt er mee samen, dat wij in onze partij altijd begeren een echt „principieel” behandelen van de grote vragen van de dag en dan bereid willen zijn te luisteren naar alles, wat ons uit het levende Woord van God wordt voorgehouden.

Trachten wij dan dit herderlijk schrijven te lezen in de reformatorische vrijheid van de christen, ook tegenover kerkelijke autoriteit, dan is de **eerste vraag** die we tot uiting willen brengen er een in verband met wat de synode zegt **over de verhouding van het geloof aan de ene kant en de levens- en wereldbeschouwingen aan de andere kant** en in samenhang daarmee een vraag over haar uitwerking van de **solidariteitsidee**. De synode stelt in een heldere paragraaf over **Belijdenis en Leven**, dat de éénheid van belijdenis en leven niet zo vanzelfsprekend en onmiddellijk is als die van geloof en belijden. „Wij belijden God, Vader, Zoon en Heilige Geest, maar wij kunnen niet voortgaan en in één adem zeggen: wij belijden het belang van een christelijk Europa of van deze of gene levenshouding of zede” (p. 13). Het is inderdaad een lange weg die loopt van de Heilige Schrift naar onze levensvisie en levenspraktijk. Deze weg loopt langs de stations van het antwoord op de openbaring Gods in de

belijdenis der kerk, de prediking van het evangelie in ons tijdsgewricht, ons geloven van het woord der prediking, ons komen tot een overtuiging omtrent allerlei wat ons in ons aardse leven direct of indirect aangaat, de houdingen die weer uit zulke overtuigingen voortvloeien. En dan komen we tenslotte uit bij de gedragingen, waarin deze houdingen tot uitdrukking komen. Gelukkig erkent de synode het recht van bestaan van vele tussenstations tussen het geloof dat Jezus Christus onze Heer en Heiland is en de vruchten van dit geloof in de concrete werken. Zij schrijft zelfs in verband met de **overtuigingen**, die hierbij een belangrijke rol spelen: „Hier ligt het betrekkelijke recht en het ondergeschikte maar gewichtige belang van de wereld- en levensbeschouwelijke elementen” (p. 13). Maar het lijkt mij goed, dat ze over het verband van belijdenis en leven theoretiserend, niet verder wil gaan dan de erkenning van een **betrekkelijk** recht en een **ondergeschikt** belang van de levens- en wereldbeschouwelijke elementen. In de eigen interne geschiedenis van de Ned. Hervormde Kerk hebben levens- en wereldbeschouwingen telkens een zo grote rol willen spelen en soms zijn zij er ook in geslaagd in plaats van gemeente-opbouwend gemeentesplitsend en geloof-ondermijnend te werken, dat het ieder, aan wie het geestelijk heil van de grootste kerk der reformatie in ons vaderland ter harte gaat, „alleen maar kan verblijden, dat de gesignaleerde afstand tussen eenvoudig en kinderlijk geloof en de zich in wetenschappelijke en kwasi-wetenschappelijke vertogen breed makende levens- en wereldbeschouwingen, thans helder gezien wordt door de Hervormde synode. Waar deze afstand niet wordt gezien, raakt ook de vrijheid van de christen uit het gezicht, al is het maar achter de enkel formeel schijnende macht van een louter bestuurlijke dwang; en ieder echt principieel gesprek is dan tenslotte tot onvruchtbaarheid gedoemd. Het is juist aan de doorbraak van dit inzicht te danken, dat het naar mijn mening zin heeft, in christelijke vrijheid met de Hervormde synode te gaan spreken over haar jongste herderlijk schrijven.

Dit mag niet anders dan in ootmoedigheid worden gezegd. Want ook in propaganda voor de christelijke organisaties heeft wel eens, wanneer men nl. dacht dat het modern stond een beleefdheidsbuiging te maken in de richting van de levens- en wereldbeschouwingstheoretici, het heldere inzicht in de afstand tussen geloof en levensbeschouwing ontbroken. Intussen werd het over de hele linie duidelijk, hoezeer deze beschouwingen filosofisch waren bepaald en begreep men in al breder kring, dat wij de grote momenten uit de bijbelse prediking niet zonder meer kunnen overplanten in ons aardse bedrijf. Wij kunnen niet dan met grote schroom de meest vertroostende en meest verschrikkende werkelijkheden van Gods recht en heil hanteren in de vervulling van onze christenroeping in de samenleving.

Maar wat is nu zo opvallend in het jongste Hervormde herderlijk schrijven? Om het kort te zeggen, de manier waarop hier een kerkelijke boodschap de bijbelse waarheid van de

solidariteit zonder meer hanteert bij de beoordeling der geestelijke verdeeldheid van ons volk. Hier is plotseling de enorme, met de mond zo indrukwekkend beleden afstand tussen geloof en wereldbeschouwing, met de daad verloochend.

Wat zien we nl. in dit herderlijk schrijven gebeuren? Niets meer of minder dan dit, dat reeds in de toelichting van zijn titel het spraakgebruik van sommige wijsgeren de toon aangeeft. Zij is mij best, de afwijzing van de gedachte, dat het christen-zijn zou betekenen „het hebben van een beschouwing over de zin van leven en wereld.” En ik zeg ook: „Het is het hebben van een Heer, en dan óók het zich voegen onder zijn heerschappij, die alles omvat” (p. 7). Maar vlak aan deze zinsnede gaat vooraf: „Christen-zijn is in de eerste plaats een manier van „zijn”, een wijze van bestaan”. Welnu, ik ontken niet, dat deze manier van spreken uit het geloof kan zijn, maar zij doet sterk levens- en wereldbeschouwelijk gekleurd aan. Ik zou daar natuurlijk geen melding van maken, indien deze formulering in dit geschrift slechts bij uitzondering was gebezigd en vooral niet, indien de bedoeling niet voorlag juist door deze woordkeus het verschil tussen geloof en levens- en wereldbeschouwing in het licht te stellen. Maar dat lijkt mij nu juist ten enen male onmogelijk. Daarvoor deugt dat spreken over „wijzen van zijn” niet; daarvoor doet het te veel denken aan een filosofie. Wil men daartegen opmerken dat er vele bijbelse voorbeelden zijn van het integreren van „heidens” spraakgebruik in de taal der Goddelijke openbaring, dat ook een synode nu eenmaal gebonden is aan het spraakgebruik van haar tijd en dat het zelfs voordelen kan hebben met eigentijdse formules zich tot de mens van vandaag te richten, dan is mij dit alles wél, maar niet zonder dat ik me twee opmerkingen veroorloof. In de eerste plaats deze, dat er grenzen zijn aan het overnemen van de taal der levens- en wereldbeschouwingen, wat voor ieder enigszins deskundige kan worden gedemonstreerd aan het hinderlijk gebruik van woorden als *Opperwezen* in onze psalmbelijming; de berijmers lieten zich reeds door hun woordgebruik regelrecht in hun wereldbeschouwelijke kaart kijken. En in de tweede plaats, dat het de synode is die ons allen zo ernstig waarschuwt om toch buiten de levens- en wereldbeschouwelijke sfeer te blijven, want dat brengt ons maar in de „crisis der verdeeldheid” (p. 27 vlg.) Men mag er dan over discussiëren of het nu zo erg is, dat ze zelf er taalkundig niet zo bijzonder in slaagde om buiten de levens- en wereldbeschouwelijke terminologie te blijven. Ik zou dat ook bepaald niet erg vinden, indien op goede gronden mocht worden aangenomen, dat het spreken over „wijzen van zijn” ons niet een blik gunt in een menselijk gemoed, waarin voor bepaalde opvattingen, beschouwingen en visies meer wordt gevoeld dan voor andere. En dat is nu juist het geval. De synode heeft zich reeds door haar toon levens- en wereldbeschouwelijk gebonden.

Deze gebondenheid lijkt mij ook duidelijk uit de wijze, waarop het herderlijk schrijven met de solidariteitsidee opereert. Met grote nadruk wordt in de paragraaf over **Solidariteit** gezegd, dat ons anders-zijn, anders lijden, anders oordelen dan ons van nature het best zou afgaan, op een diepe wijze onze gemeenschap met de wereld insluit (p. 9). Christus heeft ons in de wereld gezonden. Dat is meer dan een plaatsbepaling. We kunnen het zien aan het zijn in de wereld van onze Heer. „Het was een gezonden-zijn, waarin Hij in zijn lijden en sterven onze schuld en onze doem op zich nam, en tevens in zijn dienend en genezend rondgaan zich ons lot en ons lijden aantrok”. (p. 9). Het gaat in deze gehele passage over de diepten en de geheimen der verzoening, het gaat over de solidariteit van Jezus Christus met de wereld en over de genade van 2 Corinthiërs 5, waar staat dat God Hem, die geen zonde gekend heeft, voor ons tot zonde gemaakt heeft, opdat wij zouden worden gerechtigheid Gods in Hem. Maar volgens het duidelijke verband van 11 Corinthiërs 5 betekent dit voor ons, dat de kerk de bediening der verzoening heeft gekregen. Dit is

toch wel iets anders dan dat wij uit deze solidariteit van Christus de roeping tot ons zien komen, om „moeizaam”, zonder ooit „een volkomen evenwicht tussen die beide” te bereiken, worstelend met de neiging, „om de dingen eenzijdig te stellen, hetzij op een stoere, hetzij op een ruime manier”, „voor een bepaalde tijd en in een bepaald land” uit te gaan zoeken, hoe in een geestelijk verdeeld land een christen moet staan tegenover wat we dan noemen een niet-confessionele partij. Ergens in de verte zal het er wel iets mee te maken hebben, dat ontken ik niet, zoals de synode op een gegeven moment ook niet het betrekkelijk recht van levens- en wereldbeschouwelijke elementen ontkent. De Bijbel wijst ons telkens op zeer praktische en concrete consequenties van de liefde en van de goedheid van God en gebruikt hier zelfs het simpele woord **navolging**. Maar als ik het pleidooi voor de toegepaste solidariteit in dit geschrift lees, kan ik niet nalaten te denken aan de noodzakelijke christelijke oppositie tegen het soms voorkomend misbruik van de bijbelse waarheid der antithese. Er is reeds door prof. Herman Ridderbos op gewezen, dat men over de bijbelse solidariteit der mensen niet spreken mag zonder het voorbehoud te maken van de gehoorzaamheid aan de geboden van God (Trouw, 16.4.'55). En dus zou ook nog wel iets zijn te zeggen over de tekening van de bijbelse boodschap omtrent de solidariteit, zoals de synode deze gaf. Maar ook al ware daartegen minder aan te voeren dan er tegen aan te voeren is, in ieder geval moet de vraag worden gesteld, of we ons inderdaad geestelijk mogen laten raken door het werken met de solidariteitsidee in dit herderlijk schrijven. Terwijl in de christelijke partijen nb. de ogen open gaan voor het gevaar van misverstand en van mishandeling van de bijbelse boodschap, wanneer haar toepassing op onze huidige aardse situaties al te regelrecht en onmiddellijk geschiedt, krijgen we hier in een kerkelijke boodschap een hantering en toepassing van de ondoorgrondelijke genade der solidariteit in het verzoeningswerk van Christus, die mij de vraag schijnt te wettigen, of de synode werkelijk zo wars is van het leven uit bepaalde visies en ideeën, als ze aan ons volk wil voorhouden dat het dit moet zijn. Moeten wij hier niet veeleer tot haar zeggen: geneesmeester, genees u zelf! Wordt hier het heilsgoedheid der solidariteit niet gebruikt om een bepaalde opvatting over het menszijn in bescherming te nemen? En mag dit geschrift uit dien hoofde daarom nog wel van ons vragen dat wij er naar luisteren als naar een waarlijk kerkelijk en herderlijk schrijven, als naar de stem van de Goede Herder der schapen?

Hiermee heb ik dan wel mijn meest brandende vraag gesteld. Ik voel hoe scherp zij is. Zij is bepaald niet minder scherp dan het dreigement van de synode met het brandmerk „ijdel gebruik van des Heren Naam” op een politieke partij, die in dit tijdsgewricht in Nederland de keuze te haren gunste zou willen voorstellen als in uitsluitende zin de keuze voor God en Christus (p. 22 vlg.). Alleen wou ik om een lief ding, dat mijn vraag zich zozeer met een fictie bezig hield, als dit dreigement van de synode een gevecht tegen windmolens is; helaas ben ik daar nog niet van overtuigd. Hoe blijkt immers ook niet de verdunding en verschraling van de bijbelse waarheid van het heilsgoedheid der solidariteit, wanneer de synode de éne boodschap over solidariteit en antithese gaat uiteenbreken in een toepassing op de situaties van twee eeuwen, de vorige en de onze. Ik laat nu daar, hoe veel is af te dingen op de situatie-tekening die het herderlijk schrijven geeft van onze eeuw; daarbij denk ik met name aan wat professor Berkouwer in Trouw van 5.1.'52 een fictie noemde, namelijk dat onzekere humanisme. Was in de vorige eeuw geen solidariteit nodig met het toen uitzichtloos schijnende lijden van het industrie-proletariaat en tegelijkertijd met dat van hen, die, hoewel opgenomen in de gemeenschap der kerk, geen eind zagen aan hun schuld voor God? In die eeuw heeft iemand als Kuyper in christelijk solidariteitsbesef voor de emancipatie der ver-

drukten en bedrukten gevochten en, tegen hun machteloosheidsgevoelens in soms, vooral de eenvoudige vromen, die van de triumfwaan der liberalen de stuipen op het lijf kregen, gewezen op een andere overwinning, op die door de verzoening en hen warm gemaakt voor een strijd voor hun rechten met vergeving der zonden als uitgangspunt.

In plaats van zich — vanuit een toch ook in Hervormde kring nu wel overwonnen, vorige eeuwse volkskerkideologie — te vereenzelvigen met haar eeuw, moet de kerk in iedere tijd spreken tegen de geest van haar eeuw. En als het wachtwoord van onze eeuw met haar angst- en schuldgevoelens een wereldse verschralling van de bijbelse verzoeningsboodschap zou zijn, volgt de kerk alleen maar de grote Herder der schapen, wanneer zij de volheid van de boodschap der verzoening brengt en daarbij ook spreekt over de overwinning, dóór de verzoening, van wereld, dood en duivel; om dan van daaruit, nl. **vanuit deze overwinning**, ook weer duidelijk te maken waar de grenzen der solidariteit liggen.

Aan het grote gebod der liefde tot God is het tweede, dat van de liefde tot de naaste, gelijk. Mijn eerste en grote vraag moge gepaard gaan met een andere. De eerste wilde zich inderdaad richten op het hart van de zaak en informeerde naar het recht om in Gods naam zo over de solidariteit te spreken als gedaan werd; mijn tweede vraag richt zich op de **actualiteit van deze boodschap in ons volksleven**. Waar gaat het niet goed mee in Nederland? Wat moet daar, tien jaar na de bevrijding, over worden gezegd in een document als het onderhavige? Moeten wij door dit document getuigen worden gemaakt van een weinig evangelische angst in een kerkelijk milieu, een angst om te gronde te gaan aan de geestelijke verdeeldheid in de Nederlandse samenleving? Want alleen uit een diepe angst dat men het niet zal bolwerken, kan ik de verheerlijking van de verwarring in dit geschrift verstaan („Zo wordt God verheerlijkt in wat, werelds gesproken, verwarring is”, p. 15) en het almaar afdingen op de gelovige zekerheid van hen, die de naam des Heren aanroepen over hun organisatorische bemoeienis met ons politiek, maatschappelijk en cultureel leven als volk.

Dus: wat is de actualiteit van dit herderlijk schrijven?

Het is ook mij niet ontgaan, dat het zijn onrust uitspreekt daarover, dat we als volk niet zo ver gevorderd zijn op de weg tot waarachtige vernieuwing in gerechtigheid en vrede, als we tien jaar geleden ons voorstelden te zullen komen. In dit verband interesseert het dan, hoe de Hervormde synode de actuele roeping der kerk in de huidige situatie ziet. Wat krijgen we daarover te lezen? Nu schrijf ik een hele passage uit het herderlijk schrijven over.

„Wat hier naar voren werd gebracht omtrent de waarde van de rechtsstaat en de democratie, houdt geenszins in, dat wij van oordeel zouden zijn, dat het overheidsbeleid het stempel zou moeten dragen van een niets-zeggende en alles-verdragende neutraliteit. Het is de opdracht van de Kerk in al haar geledingen, van de haar gegeven vrijheid gebruik te maken om met de overheid gedurig naar het gebod Gods over ons samenleven te zoeken, opdat de staat niet ontrouw worde aan zijn goddelijke roeping om de wanorde en de machteloosheid, die voortdurend dreigen, tegen te houden, de verdrukten te beschermen en de bozen te straffen, opdat er recht en orde zij op aarde en zó de mogelijkheid om in vrede God te loven en te dienen.

Om deze opdracht goed te kunnen vervullen, zal de Kerk het beleid der regering, vooral wat betreft haar wetgevend arbeid, met grote aandacht moeten volgen en niet moeten schromen haar stem, waar dit haar nodig voorkomt, te laten horen.”

Waarom denkt de synode, als ze deze dingen neerschrijft? Denkt ze dan aan de fouten die er toch wel ergens moeten zijn in ons sociaal georganiseerd modern Nederlands leven, wanneer daar almaar meer dure auto's op de weg komen en

prachtige huizen worden gebouwd, terwijl de armoe en de haveloosheid uit sommige woonbuurten uitpuilen; wanneer over al maar meer welvaart wordt gesproken en we meteen horen van de eindeloze kopzorgen over het verzolen van de schoenen van Pietje en het stukje kaas op de boterham van vader? Daarover spreekt het herderlijk schrijven echter niet. Op de zo juist geciteerde passages volgt de alinea:

„Wij — de synode — denken, wat de wetgeving betreft b.v. aan de vragen, die thans aan de orde zijn gesteld door de arbeid aan de herziening van het burgerlijk wetboek, door de voorgestelde vervanging van de huidige armenwet en door het ontwerp-radiowet en het televisiebesluit; wat het algemeen beleid betreft aan de vragen van oorlog en vrede, de legervoortlichting op de scholen, het beleid inzake de politieke delinquenten en zo veel meer”.

M.a.w., de synode denkt hier voor een deel aan wat zeer belangrijk is, maar waar toch af en toe ook een stukje Hervormde belangenpolitiek mee gemoeid is (ontwerp wet maatschappelijke zorg, radiowet en televisiebesluit) en de rest zit natuurlijk in dat „en zo veel meer”.

Is zulk een kerkelijke verschralling een dienst aan ons volk in zijn geheel?

Ik adviseer U:

MEDICINALE *Salvitine*

Een rijk vitaminen- en mineralenmengsel, dat het dagelijkse diëet juist op de zwakste punten aanvult.

Indien niet verkrijgbaar bij Uw apotheker of drogist vrage men bij:

BOGENA N.V.
WESTVEST 33-35 - SCHIEDAM

GARANTIE: Constataert U na een dagelijks gebruik van gedurende 3 achtereenvolgende maanden geen enkele verbetering, dan vergoeden wij U, alleen op grond van Uw persoonlijke verklaring, en bij inlevering van 2 ledige flacons, de totale aankoopsprijs.

Een nieuwe pachtwet

Onze Pachtwetgeving is, voorzover geregeld in een speciale wet, nog zeer jong. Tot 1938 was het wettelijk pachtbestel, behoudens een tijdelijke crisis-pachtwet, geregeld in een paar artikelen van het Burgelijk Wetboek.

Wel was er lang te voren er op velerlei wijze aangedrongen op een speciale pachtwetgeving maar het heeft tot 1929 geduurd eer de Regering bereid bleek aan dit verlangen te voldoen.

Deze eerste poging mislukte nog ook. De Pachtwet Donner immers, werd weliswaar in de Tweede Kamer aangenomen, maar de Eerste Kamer verwierp deze wet. Enkele senatoren hebben hun politieke leven met hun tegenstem moeten bekopen.

Deze wet is verworpen en vond ook in de Tweede Kamer vele tegenstemmers vanwege grote tegenstrijdigheid der bezwaren.

Eenzijds waren er velen die de wet een te diepe ingreep op het eigendomsrecht achtten; anderzijds hadden velen overwegend bezwaar dat de wet slechts van toepassing was voor overeenkomsten voor meer dan een jaar. Zij duchten hier het gevaar dat eigenaren, om te ontkomen aan de pachtwet, nu voor één jaar zouden gaan verpachten. Hierdoor zou precies het omgekeerde zijn bereikt van wat beoogd werd, namelijk een langduriger recht op grondgebruik. Ook tegen de hierna ondernomen poging waren vele bezwaren, maar deze kwam, zij het op zeer veel punten geamendeerd, in het Staatsblad. Dit was de Pachtwet v. Schaik.

Deze heeft slechts drie jaren gewerkt.

Zoals met bijna al onze wetten, was de bezetter van oordeel dat deze Pachtwet 1937 diende te vervallen en het Pachtbesluit 1941 kwam er voor in de plaats.

Heel groot waren de wijzigingen niet.

Dit Pachtbesluit beheerst tot op vandaag het pachtrecht in Nederland, behoudens drie maanden na de bevrijding, toen de Pachtwet 1930 nog een ogenblik weer heeft gegolden.

Het heeft wel lang geduurd eer deze bezettingsregeling is afgeschaft en vervangen door een Nederlandse regeling. Te lang.

Voor wat nu de Pachtwet Donker aangaat welke nu bij de Staten-Generaal is ingediend, willen we niet deze lange wet (191 artikelen) geheel gaan behandelen, maar ons bepalen tot het bespreken van de voornaamste onderdelen.

In 't algemeen menen we dat een waarderend oordeel over dit ontwerp gerechtvaardigd is, al sluit dit uiteraard critiek op onderdelen niet uit. Onze voornaamste critiek is wel dat men te ver is gegaan met het regelen van bijkomstige dingen.

Wat is Pacht?

In een Pachtwet is vanzelfsprekend het eerst nodige, een omschrijving van het begrip pacht. Dit is nodig omdat er zoveel soorten van grondgebruik en -bewerking voorkomen dat duidelijk vast moet staan welke dezer vormen nu als pacht moeten worden aangemerkt. Men heeft om nu maar enkele vormen te noemen:

het kostcontract, waarbij de eigenaar kost en verdere verzorging krijgt en betaalt met afstaan van land;

het arbeidscontract, waarbij iemand betaling krijgt voor gepresteerde arbeid en hiervoor betaald wordt met land;

de verkoop van veldgewas of van een toekomstig onroerend goed.

Het is nodig om door een duidelijke omschrijving de weg te wijzen inzake de vraag of er al dan niet van Pacht sprake is en voorts dat deze omschrijving ook geen geweld doet aan opzichzelf behoorlijke verhoudingen. Het nieuwe ontwerp nu

verstaat in hoofdzaak onder Pacht hetzelfde als in Pachtbesluit en Pachtwet 1937, namelijk het grond afstaan om daarvan agrarische vruchten te trekken. De fout van al de voorgaande en nu voorgestelde omschrijvingen is, dat er onvoldoende mede gerekend wordt, dat er tal van overeenkomsten zijn, welke een gemengd karakter dragen en een letterlijke toepassing van het nu voorgestelde en het nu geldende er toe leiden kan om, zodra er maar een element van pacht in een overeenkomst is, deze tot pachtovereenkomst te maken.

De jurisprudentie op dit punt is allerminst precies gelijklopend. Nodig zou zijn een omschrijving, die overeenkomsten welke elementen van pacht in zich hebben, maar overheersend andere elementen bevat, buiten de werking van het Pachtbesluit stelt.

Dit zou wel met grote voorzichtigheid moeten gebeuren, omdat het gevaar aanwezig is, op deze wijze zich ook voor normale gevallen buiten de Pachtwet te stellen.

Echter voor gevallen, waarin de pacht maar voor een kleine fractie deel van de overeenkomst is, moest er een mogelijkheid zijn dit in wezen ander karakter der overeenkomst te erkennen.

Toetsing pachtovereenkomst.

Zowel in de Pachtwet 1937, als in het Pachtbesluit en in het nieuwe ontwerp wordt voorgeschreven, dat de pachtovereenkomst schriftelijk moet worden aangegaan en getoetst moet worden.

Daar is echter nog al enig verschil tussen de toetsingsbepalingen, die gegolden hebben en die nu in het ontwerp voorkomen.

Allereerst is er verandering doordat partijen nu de bevoegdheid krijgen, hun overeenkomst vooraf in te zenden om te vernemen of de Grondkamer bezwaar heeft. Dit is een voortreffelijke bepaling.

De toestand is nu zó, dat partijen hun overeenkomst insturen en de Grondkamer deze overeenkomst kan goedkeuren, wijzigen of vernietigen.

Dat wijzigen nu kan uiterst fataal zijn. Het heeft menig verpachter ongelukkig gemaakt. De gang van zaken was dan, dat iemand, die graag boer wil worden, naar een eigenaar-boer gaat, gewoonlijk een wat oudere man. Hij biedt een hoge pachtprijs. De eigenaar-boer berekent dat hij bij een zodanige pacht rond kan komen en besluit tot verpachting. De pachtovereenkomst komt bij de Grondkamer. Deze kan die te hoge prijs niet goedkeuren. Art. 41 van het Pachtbesluit verbiedt zulks wanneer de prijs te hoog is voor het verkrijgen van een redelijke winst.

De verpachter krijgt nu een pachtovereenkomst thuis, die hij nooit zou gesloten hebben indien hij de inhoud daarvan gekend had. Ook in de Pachtwet 1937 kwam de wijzigingsbevoegdheid voor. De anti-rev. Kamerfractie heeft zich middels een amendement één harer leden zich daar toen tegen verzet en met succes. De wijzigingsbevoegdheid is er toen uitgehaald. Echter de bezettingsautoriteiten hebben dit amendement er op hun beurt uitgehaald en in het Pachtbesluit weer opgenomen de wijzigingsbevoegdheid.

De weg, die de Regering nu kiest is, een betere dan dit van het Pachtbesluit; beter ook dan die van het in 1936 aangenomen amendement. Want ook daar waren wel bezwaren aan verbonden.

Het nu voorgestelde stelt een verpachter in staat zich vooraf te vergewissen van hetgeen hij als pacht krijgen kan.

Enkele grondkamers waren nu reeds zo welwillend om dit in de praktijk reeds toe te passen, maar andere grondkamers weigerden dit.

Daarom is het uitnemend, dat de Grondkamers nu verplicht worden desverkiezend een vóórtoetsing te geven.

Veranderde taak van de Grondkamer.

Een andere belangrijke wijziging is de veranderde taak van de Grondkamers bij de toetsing.

Tot dusver was het enig criterium voor de toetsing, nevens dan de algemene belangen van de landbouw, dat de pracht-prestatie zó moet zijn, dat de pachter een redelijke winst heeft. Anders bond niets.

Weliswaar bestonden er richtlijnen voor de pacht, verstrekt door de Ministers van Landbouw en Justitie, maar deze bonden niet.

Aan de hand van de structuur van art. 49 van het Pachtbesluit was niet anders te lezen dat in tegenstelling met andere bepalingen uit dit artikel, deze leidraad de Grondkamer tot leidraad diende, maar niet bond. De uitdrukkingen hoogst toelaatbare prijs en andere, die vermoedens wekten, alsof men inderdaad met iets bindends had te doen suggereerden dit slechts zonder het in werkelijkheid te doen.

De praktijk was dus dat de Grondkamers het beleid voerden aan de hand van het richtsnoer: een redelijke winst voor de pachter. We laten nu in het midden of de grondkamers zich ooit een bedrag, wat dan een redelijke winst zou zijn, zich concreet voor ogen hebben gesteld.

In ieder geval zij moesten het doen en er was niemand anders, die het deed.

De grondkamers waren — of liever gezegd — zijn, althans voor wat de pacht betreft, autonome lichamen. In het ontwerp nieuwe pachtwet wordt dit anders. De Regering zal nu voortaan bij algemene maatregel van bestuur regelen stellen voor de hoogst toelaatbare pachtprijs. Weliswaar krijgen de Grondkamers ook bevoegdheid om uitvoeringsregelen te stellen, maar die moeten door de Regering worden goedgekeurd en mogen niets bevatten wat tegen de Regeringsregelingen in gaat. Dit staat er wel niet, maar spreekt vanzelf.

De taak van de Grondkamer wordt nu voortaan een administratieve. Het wordt louter een taxatielichaam. Om te beoordelen of de kwaliteit van een bedrijf zo is dat de hoogst toelaatbare prijs hiervoor kan worden toegestaan en om te beoordelen, in de gevallen, waarin men niet met maximum-kwaliteit te doen heeft, hoe de afwijking dan in geld bepaald moet worden.

Dit alles is nog wel zeer belangrijk maar in vergelijking met de huidige taak aanmerkelijk minder belangrijk.

Wat moet nu het oordeel zijn over deze verandering?

Ons aanvankelijk oordeel is dat er nog al wat bezwaren zijn tegen deze koersverandering.

We weten wel dat er praktisch misschien niet zoveel veranderen zal, maar twee bezwaren zijn er toch wel tegen de principiële wijziging.

In de eerste plaats vinden we het onjuist om als blijvende maatregel vaststelling van prijzen en diensten van Overheidswege te doen geschieden.

Als tijdelijke maatregel gelijk bij producten, lonen en vele andere dingen is dit uitnemend te verdedigen. Minder goed om dit in een wet voor normale tijden voor te schrijven.

Het tweede bezwaar is een praktisch bezwaar. De Belgen hebben grote bezwaren tegen de Benelux, althans zonder het Van Belgische zijde wordt beweerd dat dit gevolg is van de Protocol van 1947, vanwege de lagere pachten in Nederland. Nederlandse Overheids-economische politiek. Minister Mansholt heeft zich hiertegen steeds verweert met de juiste opmerking, dat de pachten bepaald werden door de Grondkamers Wanneer de Minister de maximumprijs bepaalt is hem dit waardevol argument ontvallen.

Intussen erkennen we, dat het beleid van de Grondkamers met inbegrip van de Centrale Grondkamer ook niet altijd juist geweest is, in deze zin, dat telaat het verpachtersaandeel in de na-oorlogse bedrijfsuitkomsten is verhoogd en nog niet altijd op een rechtvaardig peil is gebracht. We moeten eveneens erkennen, dat de meeste Grondkamers pas na de dan wel niet bindende maar toch invloed geöfend hebbende leidraad voor de gebouwen de zo nodige vergoeding is gegeven.

Ook al is de gebouwenvergoeding allerminst voldoende er is toch een belangrijke verbetering.

Een derde verandering bij de pachtprijsbepaling is nu dat ook met de belangen van de verpachter moet worden gerekend.

Dat is een schone bepaling.

Op het eerste gezicht de redelijkheid zelve. Moet men richten tussen twee partijen, wat ligt dan meer voor de hand dan met beider belang rekening te houden?

Intussen is er toch alle reden om eens te vernemen wat met deze op het oog zo mooie bepaling wordt bedoeld. Moet de hoogte van de pachtsom afhankelijk zijn voor de welstand van de pachter of van die van de verpachter? Moeten de hoogte der lasten de pachtprijs beïnvloeden? Hetzelfde artikel bepaalt bovendien, dat de ministeriële richtlijnen dienen om te verkrijgen, dat de pachtprizen zullen staan in een redelijke verhouding tot de bedrijfsuitkomsten.

Dit zal toch wel het criterium zijn, waarvan niet afgeweken mag worden.

Landbouwkundige toetsing.

Tenslotte is er nog een nieuwigheid bij de toetsing. In het Pachtbesluit en ook in de Pachtwet 1937 worden en werden alle van de Pachtvoorwaarden getoetst, behouden dan de ledige tirade van de algemene belangen van de Landbouw. In het nieuwe ontwerp wordt voorgesteld aan het goedkeuren van een pachtovereenkomst te verbinden, dat deze niet mag leiden tot een:

FISHCANNING FACTORY
„COLUMBIA“
Vlaardingen, Tel. K 1893-2068-3057
Rotterdam, Tel. K 1800-67072
VOOR EXPORT EN
BINNENLAND

N.V. W. J. SCHUILING'S
HANDELSONDERNEMING
BINNENHAVENWEG 20 — HENGELO
Telefoon K 5400—3029 (na 18 uur Delden, K 5407—447)

V A T E N B U S S E N
WIJNTJES Emballagehandel
SASSENHEIM, Molenstraat 2
Alle soorten blikemballages
SPECIAAL voor VERF- EN CHEMISCHE INDUSTRIE
Telefoon K 2532 - 7387

1e slechte verhouding;

2e tot een bedrijfje kleiner dan van zodanige grootte dat een man daar zijn volledige arbeidskracht op kan aanwenden;

3e niet dient tot het verkrijgen van neveninkomsten.

Voor we onze bezwaren hiertegen ontwikkelen spreken we als onze mening uit, dat dit deel van het wetsvoorstel in tegenstelling tot het vrijwel gehele overige ontwerp, niet goed is doordacht.

We wijzen er daartoe in de eerste plaats op, dat er duizenden pachtovereenkomsten zijn, die al geruime tijd lopen voor ze getoetst worden. Allerlei overeenkomsten worden gemaakt mondeling of schriftelijk zonder naar de Grondkamer te gaan. Ze komen er ook niet zolang partijen geen ruzie krijgen. Gebeurt dit dan vragen partijen of één van de partijen schriftelijke vastlegging en dan moet de Grondkamer gaan toetsen. Moet ze nu gaan vernietigen als aan een dier landbouwkundige voorwaarden niet is voldaan? Waarschijnlijk niet, want het leidt niet tot een ondoelmatige verkoeling want deze is er al.

Maar is het gevaar er niet, dat men nu maar gaat beginnen met verpachten en pachten en daarna over een paar jaar b.v. toetsen, dan leidt het niet meer tot een der verboden dingen.

Een tweede vreemdigheid, die waarschijnlijk gevolg is van een niet doordenken der gehele materie.

Verkoop van ouders aan kinderen is vrij. Men krijgt nu deze zotte toestand. Men mag (terecht) ongestoord alles wat verkoop betreft met zijn kinderen regelen, maar men kan hun niet verpachten in bepaalde gevallen.

Het hogere, meerdere verkoop mag zonder toetsing. Het mindere lagere pachten mag niet zonder toetsing.

Hier is men verstrikt geraakt in zijn perfectie-woede. Wat nu de toetsingsnormen zelf betreft hebben we met name in de 2e en 3e genoemde bezwaar.

We pleiten niet voor een versnippering van de bodem, maar ontkennen, dat de Overheid het recht zou hebben, wanneer iemand niet ineens de benodigde hoeveelheid grond kan krijgen hem dit niet in twee of drie etappes te doen bereiken.

Waarom hier zo een maatregel? Men belet toch ook een winkelier niet zich te vestigen, wanneer hij niet in eens in staat is een zaak van voldoende omvang te krijgen?

Daar is ook ernstig bezwaar tegen de voorwaarde, dat pacht niet zal mogen strekken tot bijverdienste. Ook dit is onredelijk. Men heeft allerlei dorpen, waar allerlei nuttige functionarissen zijn die niet volledig een bestaan hebben in die functie. Bode, vrachtrijder, kolenhandelaar enz. enz. Het zou dan inconvenient zijn, wanneer de man er mede ophield, maar dan moet hij toch in staat zijn er wat bij te verdienen.

Nu is het niet geheel zo tragisch als het er uit ziet, omdat zoals we reeds eerder opmerkten, de pacht moet leiden tot de wat men noemt „euvelen”. Als de toestand reeds zo is dan bestendigt men alleen een toestand.

Bovendien heeft de Regering zelf ook gevoeld, dat het toch eigenlijk wel wat ver gaat.

De Grondkamers wordt voorgeschreven het voorgaande niet te gebruiken als middel tot vernietiging ener pacht, wanneer dit op grond van bijzondere omstandigheden onredelijk zou zijn.

Wat zijn bijzondere omstandigheden? Niet dat iemand graag zelfstandig wil worden. Dat is altoos het motief om te pachten. Men zal nu krijgen of een wijduit gerekt begrip bijzondere omstandigheden of een zeer onredelijk iemand belemmeren in zijn maatschappelijke levensstrijd.

We hebben aan de diverse aspecten van de toetsing wat brede aandacht gegeven, omdat daarin het hart van de pacht-beheersing ligt.

In een volgend artikel hopen we beknopter te bespreken: „De verlengingsprocedure” en een aantal andere pachtzaken.

Brochures

verkrijgbaar bij het Bureau
Centraal Comité. Giro 89673

3	Bedrijfsorganisatie, M. Ruppert	f 0,25
6	Het Program van Beginselen	„ 0,10
7	Modelreglement van een Kiesvereniging ...	„ 0,40
8	Modelreglement van een Kiesvereniging ...	„ 0,40
9	Modelreglement van een Dorpskiesvereniging	„ 0,40
18	Het Kapitalisme, R. Gosker	„ 0,50
19	In Kuyper's lijn, C. Smeenk	„ 0,25
24	Handboekje voor de propaganda	„ 0,35
26	Schetsenbundel, Prof. Dr L. W. G. Scholten ..	„ 0,25
32	Schets „Het Constitutionele Koningschap”, C. D. v. Oosten	„ 0,10
37	In de strijd der beginselen, Prof. Dr K. Dijk ..	„ 0,45
38	Rapport huwelijk en echtscheiding	„ 0,75
40	De A.R. Partij en de Middenstand, H. van Eysden	„ 0,65
41	Onder de schijnwerper der historie, H. Algra ..	„ 0,65
42	De tragiek van de Partij van de Arbeid, R. Gosker	„ 0,65
43	De lijn onzer politiek	„ 0,75
46	De kracht der zwakheid (Deputatenrede) ..	„ 0,50
48	Verantwoorde emigratie	„ 0,60
49	Onbloedige revolutie, R. Gosker	„ 1,25
52	Maatregelen tegen de communisten	„ 0,35
53	Verzamelen, propagandafolder Arjos	„ 0,25
54	Christendom en internationale ordening, Prof. Dr G. H. J. v d. Molen	„ 0,95
55	Taak en plaats der provincie	„ 0,45
56	Handboekje Huisbezoekers	„ 0,50
57	Onze mannen in de Kamer, Dr A. Veerman ..	„ 0,50
58	Om de Christelijke Vrijheid (Deputatenrede)	„ 0,50
59	Het program van actie 1952	„ 0,25
60	Calvijn en de Staatskunde. Dr D. Nauta	„ 1,20
61	De Reformatie en de staatkunde, Dr D. J. de Groot	„ 1,40
62	Het passieve vrouwenkiesrecht (rapport) ...	„ 0,60
63	De eerste 5 artikelen van het beginselprogram (rapport)	„ 0,50
64	Model gemeenteprogram	„ 0,75
65	Onze verhouding tot de S.G.P., Mr C. J. Verplanke	„ 0,75
66	Contributiekarten per 100 stuks	„ 2,50
68	Bezitsvorming, Drs C. P. Hazenbosch	„ 0,50
69	Bestuursvorm openbare school (rapport) ...	„ 0,15
70	Europese Integratie (rapport)	„ 0,50
71	Voor Geloof en Vrijheid	„ 1,—
72	Chr. Sociale Politiek in deze tijd	„ 0,90
73	De Komende Ouderdomsvoorziening	„ 0,90
75	Reorganisatierapport	„ 0,50
76	Model Provincieprogram	„ 0,75
78	Schetsenbundel „Volk en Staat”	„ 1,50

De mensen gaan, het werk blijft

In de wetenschappelijke staf van de Doctor Abraham Kuyperstichting voltrokken zich de laatste maanden veranderingen.

Het is begonnen met het vertrek van Mr Verplanke, die na een werkzaamheid van ruim 5½ jaar ten Kuyperhuize, einde November van het vorige jaar afscheid nam, aangezien hij met ingang van 1 December 1954 de betrekking van naaste medewerker van de gemeente-secretaris van 's-Gravenhage had aanvaard. Inmiddels heeft zijn leven daarna nogmaals een andere wending genomen: op 24 Maart 1955 werd hij geïnstalleerd als burgemeester van 's-Gravendeel. Zijn verblijf ten Haagsen stadhuis is dus niet van lange duur geweest. Toch had hij zich daar in die korte tijd ook reeds tot een gewaardeerde kracht weten te maken. Daarvan getuigde de grote belangstelling uit de kringen van het Haagse gemeentebestuur bij zijn installatie als burgemeester.

In de bijna ruim 5½ jaar dat Mr Verplanke aan de Kuyperstichting was verbonden heeft hij zich doen kennen als een toegewijd medewerker en prettig collega, die ten zeerste aan de Kuyperstichting was verknocht. Het stemt tot verheuging, dat zijn vertrek hem verbetering van maatschappelijke positie bracht, maar het wordt zowel door hemzelf als bestuur en personeel der Kuyperstichting betreurd, dat zijn vertrek daarvoor noodzakelijk was.

Mr J. H. Prins

Mr Verplanke werd opgevolgd door Mr J. H. Prins, die op 7 December 1954 in functie trad. Mr Prins is thans bijna 31 jaar oud. Aanvankelijk studeerde hij te Utrecht in de medicijnen, welke studie tijdens de oorlogsjaren werd onderbroken voor illegale werkzaamheden. Nadat hij in 1948 het candidaats-examen in de medicijnen had afgelegd, vatte de heer Prins, wiens belangstelling inmiddels ten zeerste voor de juridische studiën was gewekt, deze laatste aan. Na in het academische jaar 1949-1950 nog praeses van de Utrechtse afdeling der Societas Studiosorum Reformatorum te zijn geweest, verwiëf hij in Juli 1953 de hoedanigheid van meester in de rechten. Sinds Augustus 1953 was hij werkzaam als assistent van de griffier van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, en tevens wetenschappelijk medewerker van de Parlementaire Enquête Commissie Regeringsbeleid 1940-1945.

Niet alleen Mr Verplanke verliet de Kuyperstichting, maar ook Dr Smit, haar welbekende bibliothecaris, gaat met ingang van 1 Juli 1955 haar dienst verlaten, zulks wegens zijn benoeming tot hoogleraar in de faculteit der letteren en wijsbegeerte van de Vrije Universiteit.

Dr Smit is een man van veelzijdige studie: in zijn studententijd occupeerde hij zich zowel met die van de wijsbegeerte, de theologie en de rechten als met die van zijn hoofdvak, de geschiedenis. Bovendien heeft hij een aangeboren belangstelling voor het bibliotheekwezen.

De Kuyperstichting was dan ook bijzonder gelukkig, toen zij hem in 1947 bereid vond als haar bibliothecaris op te treden. De bibliotheek is onder zijn leiding voor een groot

deel herordend, waardoor zij veel meer en veel gemakkelijker toegankelijk is geworden. Bovendien heeft Dr Smit de uitlening uit de bibliotheek zowel ten behoeve van het anti-revolutionaire volk in het algemeen als voor wetenschappelijke studie in het bijzonder, tot een zeer hoog peil opgevoerd. Hij is steeds dieper in de bibliotheek doorgedrongen en heeft hetgeen daarin aan schatten verborgen stond tevoorschijn gebracht, toegankelijk gemaakt en benut.

Het werk van een bibliothecaris der Kuyperstichting is belangrijk werk. Immers heeft hij onberekenbare mogelijkheden, de meningsvorming in de anti-revolutionaire kring te beïnvloeden. Bij het merkwaardig karakter dat de uitlening uit de bibliotheek der Kuyperstichting draagt — meest wordt gevraagd om lectuur over dit of dat onderwerp, zonder opgave van bepaalde gewenste werken — kan hij door zijn keuze van wat hij de vrager zendt veel invloed oefenen. Dat mag hij ook, maar toch moet hij ook weer weten, dat hij dienaar is en zijn eigen mening niet mag opdringen. Dr Smit heeft dat verstaan.

Directeur en personeel houden Dr Smit in aangename herinnering, niet alleen als een toegewijd medewerker, een gewaardeerd collega, een prettige chef, maar ook als een vriend wiens omgang rijker maakte.

Sinds zijn promotie, cum laude, op 17 Februari 1950, op het proefschrift, getiteld: De verhouding van christendom en historie in de huidige Rooms-Katholieke geschiedbeschouwing, kon men zien aankomen, dat Dr Smit op een goede dag hoogleraar zou worden. Dit is dan nu geschied, en hoewel de Kuyperstichting door zijn heengaan verlies lijdt, verheugt zij zich toch, dat hij thans is gekomen op de voor hem bestemde plaats, waarvoor hij zozeer geschikt is. De kring van zijn invloed wordt verwijfd. Wordt die invloed ten dienste toch ook weer van het anti-revolutionaire volk daarmede tevens verdiept en verveelvoudigd, zowel via zijn leerlingen, als door de publicaties, die het anti-revolutionaire volk nog gaarne van hem verwacht.

Tot opvolger van Dr Smit werd aangesteld Mr W. C. D. Hoogendijk Jr. Deze werd in 1926 te Warschau geboren en was tot 1939 in Polen en Danzig woonachtig. Evenals Mr Prins studeerde hij te Utrecht, en wel indologie en Ned. Indisch recht. Behalve in de juridische studie is Mr Hoogendijk bijzonder geïnteresseerd in die van de wijsgerige achteren ondergronden. Juist zijn wens zich daarmede diepgaand bezig te houden, bracht hem er toe, een functie als bedrijfsjurist, welke hij na zijn afstuderen 3 jaar bekleedde, waarvel te zeggen, om zich gedurende enige tijd uitsluitend aan de studie te wijden. De richting van de belangstelling van Mr Hoogendijk kan voor het werk van de bibliotheek der Kuyperstichting stellig vruchtbaar zijn. Ook in dat opzicht heeft hij in Dr Smit een illuster voorbeeld.

Mr W. C. D. Hoogendijk

De kring van de Kuyperstichting is er de laatste tijd wel sterk bij bepaald, dat de mensen gaan, maar het werk blijft.

Mr K. GROEN

De nieuwe prijzenbeschikking

De nieuwe prijzenbeschikking, die door de Minister van Economische Zaken is uitgevaardigd en die betrekking heeft op de groot- en detailhandel, heeft tot vele reacties aanleiding gegeven. Met name in de kring van de middenstand zijn daartegen vele bezwaren naar voren gebracht. Deze bezwaren waren voor een belangrijk deel van psychologische aard, waarmede wij bedoelen aan te geven, dat men niet begreep, waarom alleen voor de handel een dergelijk ingrijpen van de Overheid in het prijsbeleid noodzakelijk werd geacht.

Inmiddels zijn van Overheidswege verschillende toelichtingen gegeven, zodat thans de mogelijkheid bestaat het geheel te overzien en zich een oordeel over deze zaak te vormen.

Uitgangspunt van iedere beschouwing over dit onderwerp zal moeten zijn de huidige economische situatie van ons land. Zonder daarover in nadere bijzonderheden te treden is het duidelijk, dat een situatie van hoogconjunctuur, die gekenmerkt wordt door een zeer grote vraag naar goederen, het gevaar oproept van steeds meer stijgende prijzen. Kan een stijging van de export-prijzen als een voorbeeld worden beschouwd, dit geldt stellig niet onder alle omstandigheden van een stijging van het binnenlands prijspeil, omdat dit moet leiden tot een verhoging van de lonen. Deze beweging hebben wij de laatste jaren in belangrijke mate waargenomen. Loonsverhogingen en prijsverhogingen volgden elkaar vrij regelmatig op. Dit heeft tot consequentie een voortdurende waarde-daling van het geld. Een dergelijke ontwikkeling houdt grote gevaren in, met name voor een land als het onze dat in zo sterke mate van export van goederen afhankelijk is. Waar nog bij komt dat onze steeds toenemende beroepsbevolking het handhaven van de werkgelegenheid op langere termijn tot een actueel vraagstuk maakt.

Tegen deze achtergrond moet men zien het streven van de regering, en in het bijzonder van de Minister van Economische Zaken, naar rust in het loon- en prijspeil. De regering meent dat waakzaamheid nodig is, teneinde te voorkomen, dat nog een verdere stijging van lonen en prijzen optreedt, zulks in verband met de gevaren die dit voor onze gehele volkshuishouding oproept.

Inderdaad moet worden erkend dat een voortgaande inflatie ernstige nadelen in zich bergt, niet alleen voor de consumenten (met name voor die groepen, welke inkomen niet in gelijke mate toeneemt met de stijging der prijzen), maar ook voor de ondernemers. Inflatie betekent een voortdurende uitholling van het bedrijfskapitaal der ondernemers en dit is met name voor de kleinere ondernemers een ernstige moeilijkheid. Voorts geeft een voortdurende onrust in de sector van lonen en prijzen een grote onzekerheid met betrekking tot het bepalen van het toekomstig beleid.

Een algemene regerings-politiek, gericht op voorkoming van steeds verder gaande inflatie moet dus stellig worden beschouwd te zijn in het belang van ons gehele land.

Wanneer men deze conclusie aanvaardt, zal men dus bereid moeten zijn te erkennen dat onder bepaalde omstandigheden ingrijpen van de Overheid noodzakelijk kan zijn. Dit brengt ons tot de vraag, welke de aanleiding was tot het afkondigen van de nieuwe prijzenbeschikking.

Volgens de door de Minister gegeven toelichting moet deze uitsluitend gezocht worden in het feit dat met ingang van 1 Januari jl. een nieuw stelsel van Omzetbelasting van kracht werd. Dit hield o.m. in dat de detailhandel, voor leveringen aan particulieren, geen omzetbelasting meer in rekening behoefde te brengen. Dit was in feite geen verlaging van de omzetbelasting, maar een verschuiving van de heffing naar de zgn. voorschakels. Met andere woorden, in de inkoopsprijzen van de detailhandel, vanaf 1 Januari jl. was een hoger bedrag aan omzetbelasting gecalculeerd dan voordien, teneinde mogelijk te maken, dat de laatste schakel (de detailhandel) geen omzetbelasting meer in rekening behoefde te brengen.

Reeds vóór het einde van het jaar had de Regering aan de organisaties op het gebied van de detailhandel medewerking

gevraagd om te bereiken, dat de handel de omzetbelasting, welke men niet meer behoefde af te dragen, ook niet meer in de bruto marge zou berekenen. De bedoeling van de regering was dus, dat de handel van de wijziging in het heffings-systeem geen gebruik zou maken tot vergroting van de bruto marge, dit om een verhoging van het prijspeil over de gehele linie te voorkomen. Dat de regering dit vroeg ligt in de lijn van hetgeen hiervoor als algemene gedragslijn voor de huidige situatie is uiteengezet. Deze medewerking hebben de organisaties, blijkens een mededeling van de Minister toegezegd, omdat zij begrip hadden voor het streven van de Regering om te komen tot een stabilisatie van lonen en prijzen. Er is toen een algemene richtlijn van bovengenoemde strekking gepubliceerd, waarin dus het verlangen tot uitdrukking werd gebracht, om de vervallen omzetbelasting uit de calculatie te verwijderen.

Nu komen wij aan een punt, dat tot veel critiek aanleiding heeft gegeven. De Regering heeft, na enige tijd, geconstateerd, dat deze richtlijn niet allerwege is opgevolgd. Zij meende, dat daardoor het gevaar van een optrekken van de prijzen acuut werd en dat haar verantwoordelijkheid voor de gang van zaken meebracht, dat zij dit niet lijdzaam kon aanzien. Daarop is de afkondiging van de prijzenbeschikking gevolgd, welke tot doel had, om datgene, wat als verlangen in de richtlijn tot uitdrukking was gebracht, nu wettelijk voor te schrijven voor de gehele groot- en detailhandel. Hieruit maken wij op dat de Minister blijkbaar weinig vertrouwen had in de werking van de concurrentie in de detailhandel, die tot gevolg zou hebben, dat de niet meer te betalen omzetbelasting als onderdeel van de calculatie zou verdwijnen. Hoewel niet kan worden ontkend dat het symptoom van prijsverstarring zich hier en daar voordoet, menen wij dat in de detailhandel nog van een krachtige concurrentie sprake is, zeker in een aantal sectoren daarvan. Blijkbaar meende de Regering dat zij op de doorwerking daarvan, ten aanzien van de omzetbelasting, niet kon wachten, en dat juist met het oog op de wenselijkheid om tot een stabiel loon- en prijspeil te komen, terstond moest worden ingegrepen. Een dergelijke zienswijze moet uiteraard in verband worden gebracht met de verantwoordelijkheid, welke de Regering heeft ten aanzien van

TRANSPORTINSTALLATIES
VOOR ELK DOEL IN ELKE UITVOERING
DE IJSEL N.V. - TEL. 92 - KAMPEN

het voorkomen van een ontwikkeling, die schadelijk voor onze gehele volkshuishouding wordt geacht. Hiermede hebben wij, met terzijdestelling van allerlei details, de hoofdzaken van het beleid met betrekking tot de nieuwe prijzenbeschikking weergegeven. Wij willen thans gaarne nog enige aanvullende opmerkingen maken.

In de eerste plaats komt aan de orde de vraag waarom alleen voor de handel een prijzenbeschikking is uitgevaardigd. Het antwoord hierop is, blijkens mededelingen van de Minister, te vinden in de omstandigheid dat juist voor de handel zich de omstandigheid voordeed, dat de omzetbelasting, ter doorberekening aan de particulier, kwam te vervallen. Deze omstandigheid deed zich voor andere sectoren van het bedrijfsleven niet voor. Toch heeft de Minister duidelijk als zijn gevoelen vertolkt dat hij niet zal aarzelen ook elders in te grijpen, wanneer zich daartoe, ter handhaving van de regeringspolitiek, de noodzaak voordoeft. Bovendien is duidelijk gesteld, dat deze prijzenbeschikking een tijdelijk karakter heeft. Zij zal dus zo spoedig mogelijk weer worden ingetrokken. Geenszins ligt het in het voornemen om in Nederland weer te komen tot een systeem van prijsbeheersing. Daaraan zijn inderdaad grote bezwaren

verbonden; zelfs is niet denkbeeldig dat daaraan een verstarring van het prijspeil op een te hoog niveau het gevolg zou kunnen zijn.

In de tweede plaats moet de vraag gesteld worden — en dit is blijkens de discussies een belangrijk punt geweest — of met de afkondiging van deze prijzenbeschikking een oordeel in afkeurende zin is uitgesproken over het prijsbeleid van de handel in het algemeen. De minister heeft dit pertinent ontkend en op de voorgrond gesteld, dat zij, die zich reeds aan de destijds gegeven richtlijn hebben gehouden, van deze prijzenbeschikking geen last ondervinden. De bedoeling was uitsluitend om te voorkomen, dat degenen, die zich niet aan de gegeven richtlijn onderwierpen, daartoe door een wettelijke maatregel te verplichten. Wij nemen voorshands aan dat het aantal van hen, die in afwijking van het verlangen van de regering hebben gehandeld, niet groot is geweest. Bovendien speelt de concurrentie nog altijd haar rol. Jammer is dat sommige persorganen de indruk hebben gewekt alsof de genomen maatregel als een straf voor de detailhandel was bedoeld. Op deze wijze wordt een stemming gekweekt, die voor het objectief beoordelen van overheidsmaatregelen niet bepaald gunstig te noemen is.

Resumerend zouden wij willen stellen dat de nieuwe prijzenbeschikking alleen op de juiste wijze kan worden beoordeeld tegen de achtergrond van de economische situatie van vandaag, dat wij haar moeten zien als een tijdelijke maatregel op een critiek moment, in verband met de verantwoordelijkheid van de Regering voor een stabiel loon- en prijspeil. Uiteraard blijft ook dan nog critiek mogelijk, omdat men kan verschillen over de vraag of het door de Regering gestelde desideratum ook zonder prijzenbeschikking in de detailhandel zou zijn bereikt. Niemand zal daarop een afdoend antwoord kunnen geven.

Tenslotte zal voor ieder duidelijk zijn dat een beschikking, welke de bruto marge van de handel op een bepaald niveau bevriest, slechts een tijdelijke maatregel zal kunnen zijn. Immers moet ook voor de handel gelden dat een normale calculatie van alle kostprijsfactoren grondslag voor de bedrijfsvoering moet zijn en een prijzenbeschikking als de onderhavige werkt in dit opzicht verstarrend. Wij hopen daarom dat de Minister spoedig aanleiding zal kunnen vinden om tot intrekking over te gaan, waarmede een phase in zijn optreden, welke hem veel critiek heeft bezorgd, zal zijn afgesloten.

H. VAN EYSDEN

Prins Bernhard spreekt op de vergadering van de Stichting 1940—1945. V.l.n.r. Prof. Dr Ir. H. van Riessen, Prins Bernhard en de voorzitter der Stichting, de Heer J. Smallenbroek

Politieke agitatie in België met schoolstrijd als inzet

**Kerk en staat als leeuwen tegenover elkaar.
Financiële gelijkstelling en vrijheid van onderwijs
niet in het geding.**

Anders dan in de Noordelijke gewesten, waar de Reformatie de geesten vormde, is de historische ontwikkeling van de verhouding tussen kerk en staat in de Zuidelijke Nederlanden. Onder invloed van het Calvinisme heeft men hier leren verstaan, dat de Overheid haar gezag ontleent aan God en dat men haar daarom heeft te respecteren. Het roomse Zuiden erkent dat goddelijk gezag eveneens, maar prent de gelovigen tevens in, dat het gezag van de kerk daar ver bovenuit gaat. Wat meneer pastoor, de bisschop en de kardinaal zeggen heeft in het Belgische leven van elke dag een verstrekkende invloed.

Een merkwaardig voorbeeld ter illustratie. In een van de voorsteden van de Belgische hoofdstad werd in de bewogen Maartdagen een circulaire verspreid, huis aan huis, waarin de voorzitter van de plaatselijke afdeling van het comité voor vrijheid en democratie roomse ouders opriep om op de 26e Maart in Brussel te gaan demonstreren tegen de nieuwe wetsontwerpen t.a.v. het onderwijs van de liberaal-socialistische regering. De voorzitter van dat comité was..... de burgemeester, die dus een advies gaf, dat rechtstreeks indruiste tegen het verbod tot demonstreren van de Brusselse burgemeester en van de gouverneur van Brabant.

De r.k. kerk in België heeft, met de schoolstrijd als inzet, de strijd tegen de regering-Van Acker aangekondigd.

Kardinaal Van Roey, niet de C.V.P., de politieke partij van de r.k., heeft kort na het optreden van het liberaal-socialistisch bewind in April van het vorige jaar, de handschoenen opgenomen en allen opgeroepen tot een „heilige strijd”.

En prompt kwam het verzet, of liever de agitatie, op gang. Met hetzelfde vuur waarmee in vroeger eeuwen de mensen werden opgezweept om ter kruistocht te gaan, heeft de r.k. geestelijkheid het vaandel gehesen.

Op de dag van de „mars naar Brussel”, Zaterdag 26 Maart, stonden we op de Place Brouckère bij hotel Monopole tussen de honderden demonstranten, die hun leiders, een tiental oud-ministers, toejuichten en zo nu en dan op de schouders hieven.

Tot de tanden gewapende gendarmerie, die met een groot aantal overvalwagens op het plein stond, liet het begaan. Daar en op enige andere punten in het hart van de wereldstad vormde zich een machtige stoet, die aangroeide tot een massa van tien- ja honderdduizenden.

Vreedzame demonstraties overigens, zonder spandoeken (die waren verboden), van mannen en vrouwen, die machtige spreekkoren vormden. Uren achtereen schreeuwden zij zich de keel rauw met het roepen van: Weg met Collard (de soc. onderwijsminister). De leus van de socialistische tegendemonstranten à bas la calotte (weg met de geestelijkheid) werd geheel overstemd.

Een charge van de bereden politie met blanke sabel. De menigte zoekt een heenkomen op de balkons van de tramwagens en in de portieken van de winkels.

Naast de r.k. ministers, o.a. Harmel, de vroegere minister van onderwijs, Pholien, Van Zeeland, De Schrijver, Detaye, De Quac en de populaire oud-burgemeester van Antwerpen, Van Cauwelaert, liepen we in de optocht mee over de Anspachlaan en de Rue Lemonnier.

Brandspuit op demonstranten

Hier en daar kwamen er sabels en gummistokken aan te pas, maar het werd gelukkig geen bloedige broederstrijd. Werd het opringen te hevig, dan bood het „waterkanon” uitkomst. En dan dropen in de letterlijke zin van het woord de betogers af.

Slechts enige personen liepen verwondingen op, een oud-minister die van een brandspuit de volle laag kreeg, had wat schrammetjes. Een paar honderd raddraaiers werden opgepakt en vast gehouden tot de rust was weergekeerd. De 12.000 gendarmen en het geconsigneerde leger in Brussel konden de situatie aan. Op die gedenkwaardige Zaterdagmiddag om vier uur gingen de demonstranten rustig naar de „staties” om de trein naar huis te pakken. Zij hadden hun plicht gedaan.....

Lefèvre, de r.k. partijleider verklaarde na afloop:

„Wij zijn bereid de strijd voor intrekking van het regeringsplan inzake de schoolpolitiek op elk niveau voort te zetten, maar als de regering onze eisen om het onderwijsprogram door een nieuw te vervangen, dat aanvaardbaar is voor het gehele volk, inwilligt, dan zullen wij de strijd beperken tot het parlement.”

Twoe dagen voor de 21e Maart werden 900.000 Belgische kinderen door hun ouders als protest van school thuis gehouden. Het land was in rep en roer, studenten hielden betogingen en de jeugd vermaakte zich met stropoppen (minister Collard) die in de bomen werden opgehangen. De socialistische tegenstanders hingen bij een dezer poppen het bijschrift: Heer, vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen. Een banaal misbruik van het Bijbelwoord, dat wel aangeeft hoe hoog de hartstochten werden opgezweept, zowel bij de ene, als bij de andere partij.

Maar kan men anders verwachten als bisschop De Smedt, die in Brugge een toespraak hield voor de plaatselijke afdeling van de Bond voor Kroostrijke Gezinnen de ouders adviseert: Weest niet al te braaf, laat uw tanden zien.....?

Verschillen tussen Noord en Zuid

België is voor Nederlanders niet zo maar een willekeurige stukje buitenland. Het is zelfs niet zo maar een toevallige buur. In de zestiende eeuw hebben Noord en Zuid als één volk de vrijheidsstrijd gevoerd, maar door een wondere wending in de geschiedenis scheidden de wegen. In de vorige eeuw werd onder invloed van de grote mogendheden met het oog op het Europese evenwicht opnieuw getracht beide landen met elkaar te verenigen, maar ook deze kunstmatige eenheid had geen levensvatbaarheid.

Dat er tussen België en Nederland grote verschillen bestaan bewijst wel de achtergrond van deze schoolstrijd. Het is goed, dat we kennis nemen van deze strijd, want we zijn maar al te zeer geneigd dit alles met Nederlandse ogen te bekijken en dat gaat nu eenmaal niet.

Wij hebben in de vorige eeuw en in het begin van deze eeuw een felle strijd gevoerd voor het bijzonder onderwijs, schouder aan schouder met de rooms-katholieken. Samen werd op de linkerzijde de zege behaald: de volkomen gelijkstelling van openbaar en bijzonder onderwijs.

De onderwijspacificatie is een groot goed voor ons volksleven, we staan er dikwijls te weinig bij stil. Al zijn er ook bezwaren, in hoofdlijnen hebben beide onderwijsmogelijkheden in ons vaderland gelijke kansen.

De financiële gelijkstelling, die ten onzent zo pacificerend heeft gewerkt, wordt in België niet begeerd. De twee tegenover elkaar staande partijen zijn het daarover wel eens. Vooral van r.k. zijde voelt men er niets voor, omdat een dergelijke regeling ook zou inhouden, dat men in meer of mindere mate staatstoezicht zou accepteren op de scholen. En dat is het juist, waar men niet aan wil.

Er zijn talrijke r.k. scholen — z.g. vrije scholen — waar men de staatsinspecteur rustig op het matje laat staan. Op grond van de Leerplichtwet behoeft men alleen maar inlichtingen te geven of een bepaald kind al of niet de school bezoekt.

Het begon al onder Willem I

Wanneer we de Belgische schoolstrijd in zijn historische ontwikkeling in vogelvlucht overzien, ontdekken we, dat er grote verschillen zijn met de onze.

We moeten teruggaan tot het verenigd koninkrijk van 1815—'30, toen onder Koning Willem I de ook in Nederland geldende schoolwet van 1806 in het Zuiden van kracht werd en waarbij bepaald werd, dat kosteloos onzijdig onderwijs zou worden gegeven. De onderwijzer diende zich te onthouden van ieder dogmatisch onderricht. Het r.k. verzet hier tegen werd aangewakkerd tot een heftige schoolstrijd, die een der voornaamste oorzaken was van de scheuring der Verenigde Nederlanden in 1830.

De Belgische omwenteling bracht een nieuwe Grondwet, waarin de vrijheid van onderwijs werd vastgelegd. Er werden toen vele confessionele scholen opgericht, hetgeen tot dan toe verboden was en de openbare scholen werden eenvoudig gesloten. Dus kwamen er kerkelijke scholen met geestelijken als inspecteurs en controle op de schoolboeken.

Ieder, die lust had kon een vrije school oprichten en kon zonder bezwaar (onbevoegde) leerkrachten aanstellen.

Op 1 Juli 1879 kwam hierin verandering, doordat in een nieuwe schoolwet het recht om vrije scholen te stichten werd beknot. De liberalen wilden overal neutrale scholen, waarin de zedeleer moest worden onderwezen, maar waar men zich overigens diende te onthouden van de godsdienst. Bisschoppelijke zeggenschap werd afgeschaft, maar christelijke beïnvloeding door catechetisch onderricht bleef mogelijk. Men kan bij deze wet opmerken, dat zij voor het vrije onderwijs toch nog meer mogelijkheden gaf, dan de Nederlandse wet van 1859.

In de tachtiger jaren ontbrandde een fel verzet van r.k. zijde tegen deze wet. Ook toen blies de r.k. kerk alarm. Een strijd, waarover oudere mensen, die wij in Brussel hierover spraken nog met tranen in de ogen wisten te vertellen. De r.k. kerk ging zelfs zo ver, dat aan kinderen, die een gemeenteschool bezochten de communie werd geweigerd en dat een begrafenis in gewijde grond niet werd toegestaan.

35 jaar r.k. bewind en 30 jaar coalitie-regeringen

Toen liepen de officiële scholen leeg. De r.k. scholen waren overvol, maar het onderwijs stond op een laag peil.

In 1884 kwam er aan deze strijd een einde. De roomsen behaalden politieke winst en konden een homogene regering vormen. Vijf-en-dertig jaar lang, tot 1919 hebben zij het bewind gevoerd over België. Na 1919 kwamen er coalitie-kabinetten, waaraan ook de r.k. deelnamen. Dit coalitiebewind duurde dertig jaar, tot 1949, het jaar, waarin de Belgische koningskwestie om een oplossing schreeuwde. Bij de verkiezingen haalde de roomsen in 1950 een kleine meerderheid, waardoor zij de kans kregen hun scholen uitermate te bevoordelen. Het officiële onderwijs werd verwaarloosd. Hier tegen tekenden de liberaal-socialisten verzet aan. Vorig jaar kregen zij hun kans en een van de eerste regeringsdaden was:

een bezuiniging op het vrije onderwijs en het openen van mogelijkheden voor het oprichten van officiële scholen.

Soorten onderwijs

Sinds 1949 maakt men bij het lagere- en het bewaarschool-onderwijs onderscheid tussen de volgende soorten scholen.

Officiële scholen onder staatsinspectie, worden voor honderd procent betaald door de staat en de gemeente;

Aangenomen scholen, o.l.v. een comité of van de kerk, onder staatsinspectie. De staat betaalt de leerkrachten, de provincie de leermiddelen en de gemeente de overige kosten. Deze scholen omvatten fröbel-, lager- en middelbaar onderwijs, ongeveer gelijk te stellen met onze uloscholen.

De ouders kunnen voor deze scholen vrijstelling vragen van het godsdienstonderwijs voor hun kinderen.

Aanneembare scholen, o.l.v. comité of kerk, met staatsinspectie, de staat betaalt de leerkrachten; de provincie draagt soms bij in het fonds voor leerboeken. De leerlingen dezer scholen zijn verplicht het godsdienstonderwijs te volgen.

Vrije scholen, geen inspectie van staatswege, dus ook geen toezicht op het aanstellen van (dikwijls onbevoegde) leerkrachten. Op deze scholen is men alleen verplicht krachtens de Leerplichtwet (1914) een opgaaf te verstrekken van de leerlingen.

Middelbare scholen, athenaea en lycea, meestal gesplitst in jongens- en meisjesscholen, sedert 1850 staatszaak, ook wel stichting door gemeente of provincie.

Volgens de Belgische onderwijsminister Collard zijn er 268 officiële en 532 vrije scholen in België. Tot 1950 werd het vrije m.o. niet gesubsidieerd door de staat. De zg. r.k. colleges kregen dus geen subsidie. Ook deze colleges vielen buiten

alle staatsinspectie. Tachtig procent van de leerkrachten dezer colleges wordt gerecruteerd uit priesters. Het eindexamen is een schoolexamen, zonder schriftelijke opgaven van rijkswege.

Op de officiële scholen, waarvan ca. een derde der leerkrachten van r.k. afkomst is, kan facultatief een keus worden gemaakt uit twee uren godsdienstonderwijs voor r.k., voor protestanten, voor Joden, of voor godsdienstloze zedeleer.

Voorts telt men 336 officiële en 1034 vrije technische scholen. De laatste worden voor 50 à 75 procent gesubsidieerd.

Van de vrije normaalscholen worden de leerkrachten door de staat betaald. De hogescholen worden voor ca. zestig procent door de staat gesubsidieerd.

Bijna 3½ miljard franc aan onderwijssubsidies.

De in 1954 afgetreden r.k. minister van onderwijs, Pierre Harmel, heeft onder geducht protest van de zijde der liberalen en socialisten de subsidiebedragen belangrijk omhoog geschroefd. Voor het lager onderwijs werd het van 1367 miljoen francs 1808 miljoen, het m.o. dat tot dan toe niets ontving kreeg 512 miljoen francs, het technisch onderwijs kwam van 452 op 960, het normaalonderwijs van 28 op 108.

In totaal wordt aan het gesubsidieerde onderwijs een jaarlijks bedrag besteed van 3480 miljoen, dat is 1541 miljoen francs meer dan in 1949.

Met de subsidiëring van de vrije scholen is men eerst na de eerste wereldoorlog begonnen, zodat de r.k. hun scholen bijna een eeuw lang zelf hebben betaald. De kloosterbroeders en zusters waren natuurlijk goedkope leerkrachten, zodat de kosten tot een minimum konden worden beperkt. Nog in 1940 stond zelfs het episcopaat afwijzend tegenover de subsidiëring van de r.k. middelbaren scholen en colleges.

Studenten gooien met alles wat voor de hand komt naar de bereden politie. Hun geliefde projectielen zijn: sinaasappels, bedorven eieren en groenteblikken.

Bovendien moet men hierbij in aanmerking nemen, dat het gemeentebestuur geheel het karakter van de officiële school kan bepalen. In een groot aantal gemeenten is het bestuur overwegend rooms, zodat r.k. personeel kan worden benoemd.

Veelal is dus het verschil tussen een vrije r.k. school en een officiële school praktisch nihil. In dergelijke gemeenten hebben de r.k. zich uiteraard niet gehaast eigen vrije scholen op te richten. Ze hadden r.k. onderwijs en geheel op staatskosten.

Alleen in de grote steden staat dat anders. Daar moeten de r.k. geldelijke offers getroosten, maar daarvoor kunnen onmetelijke bronnen worden aangeboord. Men moet niet vergeten dat ook de eredienst door de staat wordt gesubsidieerd. Sommige kloosterscholen baden in weelde. Het ene schoolgebouw na het andere verrijst, terwijl het officiële onderwijs wat de gebouwen aangaat soms in zeer lamentabele toestand verkeert. Dat dit bij de voorstanders van het officiële onderwijs verzet ontmoet kan men zich voorstellen. De door minister Harmel gevolgde politiek was dan ook bepaald niet bevorderlijk voor het officieel onderwijs.

Als het r.k. onderwijs in paleizen en het officieel onderwijs in kelders wordt gehuisvest, roept men tegenstellingen op, die tot verzet leiden.

Wat wil Collard

De huidige onderwijsminister, de socialist Collard, daarin gesteund door het gehele liberaal-socialistische kabinet Van Acker heeft in enige wetsontwerpen een drastische sanering en bezuiniging aangekondigd, waarover de eerste debatten in de Belgische kamer bijzonder fel zijn geweest. Meermalen moest de vergadering worden geschorst, vanwege het rumoer. Een van de eerste voorstellen is het verminderen van de subsidies met 500 miljoen francs. Inzake de benoemingspolitiek, de onvoldoende steun van het officiële onderwijs en de invoering van z.g. gemengde paritaire commissies, die over de stichting van scholen moeten adviseren, (stokpaardjes van Pierre Harmel) zijn nieuwe regelingen voorgesteld. Minister Collard wil daarbij gezinszins de vrijheid van het onderwijs aantasten.

De nieuwe regering, gekozen door 57 pCt van de kiezers wil het thans mogelijk maken, dat in elke gemeente openbaar onderwijs wordt gegeven. Het hoofd en de helft der leerkrachten moeten hun onderwijs ontvangen hebben aan een rijksnormaalschool, de rest mag ook een andere opleiding hebben gevolgd.

Voorts wordt voorgesteld aan hen, die onderwijs geven aan een r.k. school van rijkswege een volledig gelijk salaris rechtstreeks uit te betalen (aan geestelijken 50 pct), maar uiteraard behelst het wetsontwerp een controle op de diploma's.

Tegen deze maatregelen wordt heftig geprotesteerd door de r.k., enerzijds, omdat de leerkrachten dan veel te onafhankelijk worden, anderzijds, omdat een hoog percentage in het middelbaar onderwijs niet blijkt te beschikken over het vereiste m.o. diploma.

De verdere kosten van haar exclusief onderwijs moet de r.k. kerk, evenals vroeger, zelf dragen.

Daar men van beide kanten niet streeft naar een financiële gelijkstelling, is het bij de subsidiëring louter een kwestie van loven en bieden geworden. Het zal moeilijk zijn hierin een uitweg te vinden buiten het parlementaire overleg.

Het episcopaat wijst de weg tot agitatie tegen de regering met de schoolstrijd als inzet. Dat is een welkome aanleiding met het oog op de propaganda voor de verkiezingen in 1958, die dan voor de r.k. een herhaling van 1884 zouden moeten geven.

1950—1955

Men zal zich de z.g. Spaak-revolte herinneren uit 1950. Het ging toen om de Belgische koningskwestie. Met een kleine

Uw kat eet graag goed

Uw kat eet graag lekker

Uw kat eet graag Felix

meerderheid sprak het Belgische volk zich uit voor de terugkeer van koning Leopold. Ook toen zette de r.k. geestelijkheid alles op alles. De Belgische liberalen en socialistenvolk trokken toen de straat op om te manifesteren. Leopold trad af en Boudewijn kwam in zijn plaats. Zo dwong de minderheid de meerderheid haar standpunt te herzien. Men kan van links georiënteerden niet anders verwacht. Bij hen geen eerbied jegens overheid en gezag, die van Godswege taak en roeping hebben in deze wereld.

Thans na vijf jaren, bevindt België zich weer in een gevaarlijke politieke situatie, waarin de rollen precies andersom liggen. Nu zijn de r.k. in de minderheid en met dezelfde middelen, waarnaar de anti-clericalen grepen, pogen zij hun wil — die van een minderheid — op te leggen aan een meerderheid. Dit is het Rome van de publieke macht. Het onderwijs wordt zo in België tot een voortdurend onderwerp voor partijstrijd. Het kind wordt daarin al direct nauw betrokken. Want de keus naar welke school het gaat is praktisch beslissend voor de partijkeus in het latere leven.

Beide partijen beschuldigen elkaar van onrechtmatige daden en voornemens. De C.V.P. is geen K.V.P. en de Belgische soc. partij is niet hetzelfde als de P.v.d.A.

Als Christen staat men hier voor vragen. Van wie, zo vroeg prof. dr A. J. Bronkhorst, hoogleraar van de Prot. Theologische faculteit in Brussel (Vroeger Herv. predikant in Den Haag), sprekend over dit onderwerp, in Utrecht, moet „links” de eerbied voor de Overheid leren, als de representanten van het r.k. christendom zo ageren?

En wat komt er terecht van de apostolaire mogelijkheden die de roomse kerk in zo ruime mate voorhanden heeft op de officiële scholen, als zij de strijd zo meent te moeten voeren?

Wordt niet de ziel van het kind besmeurd als men het betrekt in allerlei actie tegen de overheid, die men toch moet leren eerbiedigen?

Moeten volgelingen van Jezus Christus niet op andere wijze strijden?

Jammerlijke tweespalt.

Zo dreigt een jammerlijke tweespalt het Belgische volk te verscheuren. Door de felheid waarmede de partijen tegenover elkander staan riskeert men een burgeroorlog.

Waarom beslecht men de strijd niet in het parlement met de daartoe geëigende middelen?

Terecht heeft de Raad van de Federatie van Protestantse Kerken van België in een verklaring haar leedwezen uitgesproken over het extremisme van de beide elkaar bekampende partijen.

De raad keurt het stelling nemen van de r.k. kerk in een partijstrijd ten scherpste af. Waardering wordt geuit niet alleen voor het bestaan van een aantal door de staat gesubsidieerde, protestantse scholen, maar ook voor het openbaar onderwijs in al zijn geledingen.

Wij vroegen aan ds H. J. Hegger, Geref. predikant de Denderleeuw naar zijn ervaringen. Hij schreef ons, dat de gemeente Denderleeuw jaarlijks een bedrag van 450.000 Belgische francs uitkeert aan de Roomse scholen in deze plaats. Toen de chr. school vroeg een beek bij het schoolgebouw te doen rioleren, werd dit geweigerd; er was geen geld voor beschikbaar. Ds Hegger schrijft er van overtuigd te zijn, dat het

gemeentebestuur het verzoek zou hebben ingewilligd, als de meerderheid socialistisch of liberaal was geweest. Thans komen de kosten, ca. 100.000 francs (f 3000,—) voor rekening van het schoolbestuur.

Paix et Liberté.

In „Paix et Liberté”, het orgaan van de Belgische Zendingsbond, schrijft ds A. Mascaux, dat de afkeuring het scherpste moet zijn tegen de r.k. broeders. „Zij eisen de Christennaam voor zich alleen op. En die Christennaam wordt voor de zoveelste maal gecompromitteerd en door het slijk gehaald.

Ondanks de cijfers, die de partijen elkaar naar het hoofd slingeren, is het mij nog niet gelukt aan de weet te komen, wie ze ons op de juiste wijze voorlegt en wie ze op eerlijke wijze interpreteert. De fatsoenlijke burger, niet verblind door partijhartstocht raakt de weg kwijt in het labyrint van leugens, die zich tot in de statistieken schijnen te nestelen. De katholieke propaganda, over het algemeen zuiver en eerlijk toont in deze zaak een demagogie, welker grofheid walging inboezemt.” „Wij hebben”, zo schrijft hij verder, „niet alleen als protestanten — slechts een handjevol mensen in België — maar terwille van de zedelijke en geestelijke toekomst van ons volk, gegronde redenen om de macht van een politiek katholicisme meer te vrezen dan die van een verdraagzame neutraliteit. Het zal het Belgisch rooms-katholicisme moeilijk vallen de herinnering uit de wissen aan de onbeschaamde op zo veel muren geplakte affiche, waarop men twee jongens — één van het openbaar en één van het vrije onderwijs — elkaar te lijf ziet gaan”. Een apostolair Christendom heeft, menen ook wij een andere taak in deze wereld dan het aanwakkeren van haat bij de jeugd.

België met zijn nijvere bevolking zal in deze schoolstrijd zelf moeten zoeken naar een oplossing. Moge het die vinden langs een eerlijke, legale en vreedzame weg, met respectering van elkanders opvattingen. Vooralsnog zien we die oplossing niet, omdat de regering niet van zins schijnt te zijn te wijken voor de op haar uitgeoefende druk. Als kerk en staat zo scherp tegenover elkaar staan als in België kan men de toekomst voor dit land slechts met bezorgdheid inzien.

Belgische Kamer aanvaardt ontwerp.

Inmiddels heeft op 9 Juni de Belgische Kamer van volksvertegenwoordigers, na meer dan 36 uur onafgebroken te hebben vergaderd — een na-oorlogs record in de parlementaire geschiedenis van België — het schoolontwerp van minister Collard in eerste lezing goedgekeurd.

De laatste der 54 artikelen van het zo betwiste wetsontwerp werden door de dodelijk vermoeide Kamerleden werkelijk in ijltempo afgehandeld.

Dit hield over het algemeen in, dat zij door de liberaal-socialistische meerderheid werden goedgekeurd met de r.k. stemmen tegen en dat de r.k.-amendementen er op systematisch werden verworpen.

Toen de Kamer uiteenging klonken van de banken der r.k.-afgevaardigden kreten op als: Weg met Collard, waarop prompt van linkse zijde werd geantwoord met zingen van het lied: A bas la calotte (weg met de papen).

Het grootste uithoudingsvermogen heeft misschien wel de

*Dr Smit, de bibliothecaris van de Doctor Abraham Kuypers-
stichting is benoemd tot Professor aan de Vrije Universiteit.*

minister van onderwijs Collard getoond, die zich uit hoofde van zijn functie en als geestelijke vader van het wetsontwerp geen ogenblik kon verwijderen en tegen de felle oppositie alle artikelen persoonlijk moest verdedigen. Om tien uur 's morgens op de 8e Juni kwam hij de Kamer in en verliet zijn zetel eerst de volgende dag 's avonds om acht uur. Hij was zo intens moe, dat hij aan het slot der vergadering nauwelijks nog een woord kon uitbrengen.

Door deze gang van zaken heeft men van rechtse zijde thans elke illusie op een compromis met de linkse partijen in het schoolprobleem laten varen. De voorzitter van de Chr. Volkspartij, Lefevre, ontving in de Kamer nog honderden telegrammen uit alle delen van het land waarin werd aangedrongen op een snelle tegenactie.

De Belgische kamer heeft dus het wetsontwerp aanvaard. Daarmede is de strijd niet geëindigd. Ook niet in politieke zin. De schoolstrijd in België zal worden voortgezet en doorgezet en niemand kan onder deze omstandigheden zeggen waar dit op de duur toe leiden zal. In ieder geval worden de politieke tegenstellingen zeer verscherpt en dit zal vermoedelijk ook repercussies hebben op het politiek beleid in het algemeen. Een periode van rustige politieke ontwikkeling gaat onze Benelux partner echter niet tegemoet. En deze ontwikkeling bergt allerlei gevaren in zich voor de toekomst. Gevaren ook voor de verhouding van gezag en vrijheid — van de relatie overheid en volksinvloed.

ZUIDHOLLANDSE BANK

ALLE BANKZAKEN ☆ EFFECTEN ☆ EMISSIES ☆ ASSURANTIËN

ROTTERDAM

DEVIEZEN

's-GRAVENHAGE

schuil gaat dat andere aspect van onze christelijke roeping, dat in de Schrift toch niet minder ons op het hart gebonden wordt, om nl. in deze wereld met inzet van al onze krachten de strijd te voeren tegen de Gode-vijandige beginselen, die in deze tijd van de voortgaande saecularisatie zeker niet minder dan vroeger het leven onzer mensheid dreigen te gronde te richten."

Uiteraard is ook „Vrij Nederland” verheugd over wat het blad noemt de „Paasboodschap” van de Hervormde Kerk. Afgaande op het te voren verstrekte excerpt en dus niet bekend met de volledige inhoud van het Schrijven wordt gezegd:

„Wij wilden wel, dat wij eenmaal op deze zelfde wijze waren begeleid om van stonde aan goed geweten te hebben, wat wij aan onze Kerk hadden, in welke ruimte zij ons zette en hoe wij het lid-der-Kerk-zijn hadden kunnen realiseren in en voor de praktijk van ons mens-zijn.”

De redactie is blij, dat de Kerk zich weer laat horen en:

„Daarom, en alvorens nu nader op dit stuk in te gaan, moet ons nog één ding van het hart: wij zijn niet alleen getroffen door dit herderlijk schrijven; wij zijn er ook zeer om verheugd. Dat zeggen wij niet in de eerste plaats uit de achtergrond van ons eigen politiek denken en maatschappelijk handelen.”

Doch als de redactie enkele citaten geeft uit het excerpt, dan laat zij cursief drukken:

„Maar, „de exclusieve eis om zich bij deze of gene partij aan te sluiten op grond van het belijden der Kerk, moet gebrandmerkt worden als een ijdel gebruik van de Naam des Heren.” ”

Het was ook dit citaat, waarmede „Het Vrije Volk” het bericht over het Herderlijk schrijven over twee kolom, vet gedrukt, doorgaf. Het had er toen toch wel iets van weg, dat de socialisten de brief van de Synode wilden „annexeren”.

Eigenaardig is dan ook, dat ds L. H. Ruitenbergh, als hij in „Tijd en Taak”, het „weekblad voor evangelie en socialisme” over het Herderlijk Schrijven handelt, uitdrukkelijk stelt, dat geen enkele partij zich voor steun op dat Herderlijk Schrijven mag beroepen, maar er dan aanstonds aan toevoegt:

„Wanneer het herderlijk schrijven een politieke rol spelen gaat, dan is het, omdat het stuk met zeer scherpe bewoordingen de eis, dat een christen christelijke politiek moet bedrijven, afwijst.”

Moet het, zo zouden we aan mr G. E. van Walsum willen vragen, gezien worden als een zich schuldig maken aan politieke beduimelingen van het Herderlijk Schrijven als „Het Vrije Volk” schrijft:

„De betekenis, die deze brief heeft voor de politieke verhoudingen in ons land, is groot. In deze brief klinkt bezorgdheid door over de verzuiling van ons volksleven. De synode stelt voorts zeer principieel de eenheid van de Kerk boven de volledig aanvaarde verdeeldheid van politieke keuze van haar leden. Zij wijst zeer nadrukkelijk de vereenzelviging van enige politieke partij met de Kerk af. Er spreekt niet alleen begrip, maar ook waardering uit deze brief voor die reformatorische christenen, die met anderen in één organisatie samen verantwoordelijkheid willen dragen voor het vervullen van maatschappelijke en politieke taken. Daartoe behoren op politiek terrein de christenen, die voor de doorbraak hebben gekozen en deel uitmaken van de Partij van de Arbeid.”

Wie had het ook weer over het „annexeren” van deze Herderlijke brief? Geloof de voorzitter van de Prot. Chr. Werkgemeenschap zelf, dat de Partij van de Arbeid bij de eerstkomende verkiezingen geen „dankbaar” gebruik zal maken van dit Schrijven bij haar propaganda?

„Deze herderlijke brief zal er het zijne toe bijdragen de politieke tegenstellingen tussen de leden van de Nederlandse Hervormde Kerk te houden op het zakelijke vlak, waarop zij horen. Dat zal de sfeer van de politieke discussie ten goede komen.”

Juist, dat „zakelijke vlak”? Is politiek slechts zakelijkheid? Hier worden de principiële tegenstellingen ontkend. Dan is er nooit sprake van Christelijke politiek.

In de Christelijk-Historische kring heeft men blijkbaar enige moeilijkheid met het Herderlijk Schrijven. In de „Christelijk-Historische Nederlander” werd een ingezonden stuk opgenomen van de heer G. A. van der Leij, waarin o.m. het volgende gezegd werd:

„Twee C.H. Kamerleden hebben zich uitgesproken over het herderlijk schrijven van de synode van de Ned. Herv. Kerk. Eerst sprak te Leiden de heer J. Reijers en de vorige week de heer F. H. van de Wetering te Bolsward.

Ik ben geschrokken van de wijze waarop deze heren gesproken hebben over dit onderwerp. Zou het dan toch waar zijn, wat laatst op de vergadering van een onzer kiesverenigingen werd opgemerkt: dat het bij sommige vooraanstaande Uniemannen tot de goede toon behoort om alles af te kraken wat de Ned. Herv. Kerk doet? Natuurlijk is dit overdreven. Maar

DRUKKERIJ RIJNLAND

ALPHEN AAN DEN RIJN - Telefoon 01720 - 3249

PERIODIEKEN HANDELSDRUKWERK

Speciaal ingericht
voor grote oplagen

Ons streven is gericht op kwaliteits-drukwerk tegen scherp gecalculerde prijzen. Vraag offerte.

GEURTS' Conservenfabriek C.V.

D O D E W A A R D

De fijnste fruitproducten uit de Betuwse boomgaarden

Vraagt Uw winkelier ons merk

JAMS - APPELMOES - VRUCHTEN OP SAP - ETC.

een element van waarheid schuilt er toch wel in. Ik herinner mij nog heel goed, hoe vóór 1940 er in onze kringen geleden is, door wat men noemde het zwijgen van de Kerk over alle zaken die destijds de geesten beroerde.

Ik herinner mij nog de golf van ontroering die er door ons volk ging, toen in oorlogstijd God de tong van deze stomme getuige los maakte, en hoe ze de overweldigers in de Naam des Heren weerstond.

Maar na de oorlog deugt er van het spreken van deze Kerk, volgens het oordeel van velen niets meer.

Om te bewijzen hoever het mis is, wordt de doorbraak er bij gehaald en spreekt de heer v. d. W. honend over een namaak-mandement. Het nare hiervan is, dat met deze wijze van „argumenteren” niets bewezen wordt, en dat het gezag van de C.H.U. hierdoor naar binnen en naar buiten geschaad wordt.”

Heel voorzichtig merkt mr R. Pollema in een naschrift dan het volgende op:

„Het Herderlijk Schrijven „Christen-zijn in de Nederlandse samenleving” verdient ook in onze kring op de juiste toon te worden benaderd.

De Kerk heeft daarop recht, maar anderzijds heeft ook de Chr. Hist. Unie er recht op door de kerkelijke ambtsdragers en persactiviteiten op de juiste toon te worden beoordeeld.

Vóór alles betreft het Herderlijk Schrijven een kerkelijke aangelegenheid, waaruit van geen enkele zijde politieke munt mag worden geslagen.

Doorkruist de politiek, van welke zijde dan ook, de inhoud van deze kerkelijke boodschap wel, dan zal dit Herderlijk Schrijven niet tot zijn recht komen.

Feder, van welke politieke gezindheid hij ook is, lidmaat zijnde der Ned. Herv. Kerk, wete zich in zijn eigen geweten gebonden bij de beoordeling ook van dit door de Kerk gesproken woord. Was het niet Dr Hoedemaker, die sprak van „heel de kerk en heel het volk”.

En laten wij onder dit licht ook eens het Herderlijk Schrijven verstaan. Ons oordeel wordt dan mild, al hebben wij natuurlijk ook wel bezwaren.”

Op de jaarvergadering van de Christelijk-Historische Unie heeft de heer H. W. Tilanus, die wel het mandement van de R.K. bisschoppen onder de loupe nam, met geen woord gesproken over het Herderlijk Schrijven van de Synode der Ned. Herv. Kerk. Dat was wel enigszins bevreedend en het is dan ook geen wonder, dat daarover gesproken werd.

„Het Vrije Volk” maakt daarover o.m. de volgende opmerkingen:

„Wie verwacht mocht hebben, dat de voorzitter van de Christelijk-Historische Unie in zijn rede op de gisteren gehouden jaarvergadering van de Unie ook aandacht aan de herderlijke brief van de synode van de Nederlandse Hervormde Kerk zou wijden, is bedrogen uitgekomen. Het uittreksel, dat uit deze brief reeds is gepubliceerd, heeft de heer Tilanus niet kunnen inspireren tot enige beschouwing over dit, ook in zijn politieke gevolgen, belangrijke stuk.

Deze zwijgzaamheid is merkwaardig. De heer Tilanus wijst met zijn partij de antithesegedachte af, zoals die door de antirevolutionairen wordt voorgestaan. Maar hij acht de christelijke partij nodig om „althans

te trachten de belijdenis van Christus Jezus in het staats- en maatschappelijk leven tot gelding te brengen.” Daartoe is noodzakelijk een „elkander steunende en opbouwende concentratie rondom Gods Woord en erkenning van Gods souvereiniteit over geheel ons leven.”

Op de belangrijkste vraag, die voor- en tegenstanders van de doorbraak verdeeld houdt, gaat de heer Tilanus met deze uitspraak niet in. De vraag is immers voor de christen niet of „Gods souvereiniteit over ons gehele leven” moet staan. De vraag is ook niet, of er al dan niet een elkander steunende en opbouwende concentratie rondom Gods woord behoort te zijn. Maar de vraag is, of men vanuit deze uitgangspunten behoort te komen tot het in stand houden van de christelijke politieke partij.

Met klem van reden wordt immers aangetoond, welke bezwaren er juist ook voor de Kerk verbonden zijn aan de christelijke politieke partij. En uitentreden is aangetoond, met tal van voorbeelden uit het recente verleden, hoeveel initiatieven op politiek gebied zijn doodgelopen op de onmogelijkheid voor de confessionele partij, in de meest actuele vraagstukken duidelijk stelling te nemen.

Tegenover deze concrete bezwaren zou men concrete voordelen kunnen stellen, die tot de keuze voor de confessionele partij de doorslag geven. De heer Tilanus doet dat niet. Hij wijst de doorbraakgedachte af met een beroep op... de traditie. De bezwaren, die

FAVAM
PEPERMUNT

uitmuntend!

door de protestants-christelijken in de P.v.d.A. tegen de C.H.U. worden aangevoerd, noemt hij propaganda. „Als het nodig is, zullen wij hen weerleggen en verder trekken wij ons er niet veel van aan”, zegt hij.

Dat moege voor de C.H.U. tactisch het beste zijn. Maar hoever blijft deze tactiek beneden de ernst, waarmee in de Nederlandse Hervormde Kerk deze problemen zijn behandeld. En hoe armzalig is dit beleid tegenover de grote beweging en bekommernis, waarmee door de socialistische protestants-christenen de vraag der politieke partijvorming aan de orde wordt gesteld.”

Van die „bewogenheid” van de leden van de P.C.W.G. hebben we nooit veel bemerkt. Eer een felheid, om in te gaan tegen alles wat van A.R. en C.H.-zijde wordt gezegd. Beweging, neen, dat niet.

Mandement en herderlijk schrijven

Ook van Rooms-Katholieke zijde is aandacht geschonken aan het herderlijk schrijven van de Ned. Herv. Kerk. In „*De Maasbode*” werd o.m. het volgende geschreven:

„Hier spreekt de bezorgdheid om de verhevenheid, het unieke geestelijke karakter van de Kerk te behoeden voor vermenging met de betrekkelijkheden van onze voorbijgaande en zondige wereld tot aan de definitief verlossende wederkomst van de Heer aan het einde van de tijd.

Een dergelijke „eschatologische” gedachtengang, als hier door de synode onder invloed van Karl Barth geformuleerd, is aan de leer der Katholieke Kerk vreemd. Het is, in het bijzonder, niet de visie, waaruit het Mandement is geboren. Zeker, ook het Mandement gaat uit van het verheven, geestelijke en absolute karakter van de Kerk, als Mystiek Lichaam van Christus, maar het ziet het verband tussen Haar en de betrekkelijkheden in dit tranendal anders. Het is een verschil in uitzicht op de omvang van de Incarnatie. Ook in de visie van het Mandement komt de alles verzoenende verrijzenis op de jongste dag, maar reeds nu is de wereld overwonnen door het Kruis en de Verrijzenis. Reeds nu is het de christen mogelijk de aarde te winnen, mits hij bereid is onder de paradoxale spanning te leven van het Kruis, d.w.z. dat hij van de betrekkelijkheden van dit aardse slechts gebruik maakt op voorwaarde, dat hij innerlijk steeds bereid is al deze betrekkelijkheden in hun betrekkelijkheid te blijven zien en er zich niet aan te hechten, noch als zij versleten zijn, noch als zij hem hinderen in de liefde tot God, waarbij alles in het niet zinkt.

In deze visie wordt de organisatorische aanpak van de kerstening tot een vraag van beleid, van een afwegen van voor en tegen. Naar ons gevoelen is dit het zwakke punt in de synodale brief: dat zij, de weerloosheid predikende, toch ook weer de mogelijkheden van rechtvaardigingsgronden voor het bestaan van confessionele organisaties op het terrein der aardse betrekkelijkheden niet uitsluit. Zo acht zij b.v. thans de confessionele organisatievorming op het spoor van Groen van Prinsterer in de tweede helft van de vorige eeuw een destijds juiste beslissing. Maar waarom past de synode dezelfde eisen van weerloosheid en geduldig verdragen niet toe bij de interpretatie van het verleden? Was de mogelijkheid om de „solidariteit”, in de zin van het synodale schrij-

ven, te beleven, toen geheel afwezig? En, zo ja, moet in dat geval van praktische onverdraagzaamheid der niet-christenen toch naar het middel van de politieke machtsvorming gegrepen worden door de leden van een weerloze Kerk?

Op deze vragen blijft het antwoord zwevend.”

A.R. en liberaal vrijheidsbegrip

Reeds eerder hebben we citaten gegeven uit een discussie tussen prof. mr A. M. Donner en de Nieuwe Rotterdamse Courant. Die discussie is voortgezet en nogmaals is in de *Nieuwe Rotterdamse Courant* bijna een pagina gewijd aan het verschil tussen het anti-revolutionaire en het liberale vrijheidsbegrip. Ook nu willen we weer een enkel citaat geven. Prof. Donner besluit zijn repliek aldus:

„Hier gaan nu de wegen tussen oude en jonge liberalen enerzijds en de anti-revolutionair anderzijds uiteen. Voor de laatste heeft het gezag niet tot taak om het volksleven te weerspiegelen en verder Gods water over Gods akker te laten lopen. Wanneer dat gezag werkelijk het recht wil bedelen, dan zal het zich ook bewust moeten zijn, waarin dat recht zijn oorsprong en grondslag vindt en dat zal dan moeten worden uitgesproken en zijn stempel moeten zetten op die rechtsbedeling zelf. Wanneer men in dezen geen keuze wil doen, dan verkommert en verschaalt de rechtsorde als een plant die geen water meer krijgt. En zeg nu niet, dat die grondslag wordt gevonden in de historische ontwikkeling of in de stand van de Nederlandse beschaving want dat doet alleen maar denken aan het verhaal van Von Münchhausen, die zichzelf aan de haren uit het moeras trok. Wij beleven het thans, dat men bij de z.g. onkerkelijken weer de „menselijke waarden” tot nieuwe leven wil brengen en zo een proces van geestelijk verval wil stuiten. U behoeft mij niet te vertellen, dat de kerken aan dat vervalproces veel schuld hebben, maar ligt de oorzaak ook niet bij een Overheid, die de band tussen haar arbeid en de grondslag daarvan, tussen recht en gerechtigheid, heeft doorgesneden? Of bij de onderwijzer van de openbare school, die met zijn „Vraag dat maar aan je vader!” zijn leerlingen in de geestelijke kou heeft laten staan.

Natuurlijk is het een probleem, hoever de Overheid hier gaan mag en gaan kan. En u hebt nog gelijk, wanneer u erop wijst, dat de anti-revolutionair daar nog niet „uit” is en ook niet „uit” komt. Inderdaad zijn daarom velen wel bezweken voor de verleiding om de weg van de minste weerstand te zoeken door statisch vast te houden aan oude banden en overgeleverde begrippen. Maar u hebt ongelijk, wanneer u de staatkundig-gereformeerden als het geweten van de inconsequente en schipperende anti-revolutionair beschouwt. Integendeel, deze groep bevindt zich in zekere zin vlak naast u, want voor u noch voor hen

„Parley” wol
voor al uw breiwerk
Parley's Wolspinnerijen - Leiden

is er in dezen een probleem. Voor u niet omdat u alles zet op de kaart van de vrijheid. Voor hen niet, omdat zij alles op de kaart van het gezag zetten. Voor de anti-revolutionair ligt dat anders: voor hem zijn daarom de verhouding van gezag en vrijheid en de omvang van de Overheidstaak vragen in een heel andere, een veel beklemmender zin, dan voor de liberaal.

Daarmede zeg ik niet, dat u in dezen geen standpunt en geen overtuiging hebt. Ik beweer zo ongeveer het tegendeel. U bent zich niet bewust, dat u met uw standpunt van onthouding en neutraliteit een positie inneemt op hetzelfde niveau als degenen die er een „gekleurd” vrijheidsbegrip op na houden, omdat u niet ziet, dat uw begrippen zijn gekleurd door het mensbeeld, dat correlaat is aan uw beginsel van de ware verdraagzaamheid. Wanneer u van dat laatste spreekt, dan staan wij zuiver tegenover elkaar, want dan is het masker van neutraliteit, objectiviteit en dynamisme afgegaan. De anti-revolutionair, en trouwens vele anderen, erkennen die „waarheid” niet en kennen er een verwoestende werking aan toe maar dat is vers twee. Waar het mij nu alleen om gaat, dat is dat wij in de rechte verhouding tot elkaar staan.”

Op deze beschouwing antwoordt de *Nieuwe Rotterdamse Courant* dan:

„Ook nu nog houdt prof. Donner vol, dat de liberalen alleen uit het beginsel der individuele vrijheid leven en dat zij de overheidsbevoegdheid ondergeschikt maken aan wat voor singuliere, maar te respecteren opvattingen zal blijken op te duiken.

Het zij daarom nog eens herhaald, dat naar liberale opvatting het de zelfstandige taak van de overheid is de normen, aan onze beschaving eigen, te verwezenlijken en te handhaven. Dit schept een kader, waarbinnen ieder, die niet naar anarchie of willekeur streeft, niet alleen formele vrijheid geniet, maar zich ook vrij kan voelen. Niemand moet dit beter kunnen aanvoelen, dan de anti-revolutionair, die op deze, en op geen andere grondslag, niet alleen aan de formele, doch ook aan de materiële onderwijsvrijheid deel heeft gekregen.

Binnen dit kader moet de staat ieder vrijlaten. Bij voorbaat is dus de weg open gelaten voor iedere „nieuwe minderheid met afwijkende overtuiging” mits deze laatste maar niet ingaat tegen de „zedekundig-christelijke” beginselen, die dit kader begrenzen. Het is dus niet zo, dat de overheid stap voor stap moet terugwijken. Zij behoort naar liberale opvatting reeds op de aangegeven grenzen te staan, maar zij heeft dan ook de plicht deze tot het uiterste te verdedigen.

Deze visie van vrijheid voor ieder binnen het algemene normenkader is inderdaad gegrondvest op de verdraagzaamheidsidee, maar omdat de verwezenlijking daarvan aan door het gezag van de overheid te handhaven grenzen is gebonden, mag men het niet zo stellen, alsof het liberale beginsel alleen vaart op de pool van de vrijheid. Wij geven alleen gaarne toe, dat de liberaal de grens tussen gezag en vrijheid meer naar de zijde van de vrijheid legt dan de anti-revolutionair, die de consciëntie-vrijheid wel wil ontzien, doch een verdergaande verwezenlijking van de vrijheid, welke niet met zijn opvattingen strookt, afwijst. Dit laatste vindt de liberaal dwingend, maar dit kan de anti-revolutionair nooit toegeven.

Juist omdat deze opvatting voor hem rechtstreeks voortvloeit uit zijn geloof, ziet hij in het afwijkende liberale inzicht een stuk levensbeschouwing. Daarom deed het ons zo'n genoegen een beroep te kunnen doen op de opvattingen van andere reformatorische christenen, die evenzeer als de anti-revolutionair van hun christelijke belijdenis getuigden, maar die in het politieke vlak tot dezelfde conclusie kwamen als de liberalen. Hetgeen voor de zoveelste maal bewijst, dat levensbeschouwing en politiek beginsel op een verschillend niveau liggen.”

Dat „bewijs” uit de laatste zin is dan echter alleen nog maar een „bewijs” voor de liberaal, dat de anti-revolutionair niet als bewijs erkent. Maar het bewijst wel, dat we bij „doorbraak” niet alleen moeten denken aan de socialisten, doch evenzeer aan de liberalen.

In elk geval mag toch wel met dankbaarheid kennis genomen worden van deze hoogstaande discussie, die terecht herinnering oproept aan de debatten tussen prof. mr. W. van der Vlugt en dr. A. Kuyper aan het begin van deze eeuw.

De kabinetscrisis

Commentaar in telegramstijl:

„*De Volkskrant*”:

„Het heeft geen zin te verdoezelen, dat uit de gebeurtenissen van gisteren toch mede de moeilijkheden naar voren komen, die de samenwerkende partijen bij het verder reizen verdeeld houden. De P.v.d.A. heeft haar eigen machinist van de trein gestuurd, hoewel „Het Vrije Volk” nog geen veertien dagen geleden terug, bij de herdenking schreef: „Als Drees in de Kamer het algemene beleid verdedigt, rustig en soms bijna huiselijk, dan komen ook zijn tegenstanders onder de indruk van het vertrouwen, dat deze man inboezemt”... Nu waren het nota bene zijn eigen partijgenoten, die het tegendeel bewezen....

...Al deze op stapel staande zaken bewijzen dat een vooruitstrevende politiek mogelijk blijft, zolang het niet om typisch socialistische doeleinden moet gaan. Maar als de P.v.d.A. die hoger stelt, wordt samen reizen, nu en morgen, onmogelijk.”

„*Het Vrije Volk*”:

„Indien het conservatisme van de K.V.P. in de Tweede Kamer het inzicht op een aanvaardbare oplossing van het huurprobleem, waartoe de P.v.d.A.-fractie hardnekkig en tot het laatste toe pogingen heeft gedaan, niet had verduisterd, kunnen wij ons nauwelijks voorstellen, dat een crisis onafwendbaar zou zijn geweest.

Zo liggen de verantwoordelijkheden.

Nu zitten we met de brokken.”

„*Algemeen Dagblad*”

„Gisteren heeft de Tweede Kamer een beslissing genomen, welke naar Frans recept is. De vijftig volksvertegenwoordigers, die tegen beperkte huurverhoging stemden, deden daarmede regeringswerk teniet, zonder dat daarbij de mogelijkheid bleek, om de huidige regering-Drees te vervangen....

Alles bij elkaar is naar onze mening het belang van de burgers opgeofferd aan politieke halsstarrig-

heid en daarmee heeft de volksvertegenwoordiging, althans haar meerderheid, zich zelve een bewijs van bestuurlijke onmacht uitgereikt."

„De Telegraaf”:

„De eerste Vader der Vaderlands is vermoord. Ook de tweede heeft thans hetzelfde lot ondergaan. Maar terwijl de eerste gevallen is door de hand van een vreemdeling, is Vader Drees omgekomen door de hand zijner eigen kinderen. Dit is een zeer droeve zaak."

En verder:

„De stemming heeft duidelijk gemaakt, dat het telkens beproefde compromis tussen het staats-socialisme van de P.v.d.A. en het vrijheidsstreven van de overige regeringspartijen op den duur een onmogelijkheid is."

„Algemeen Handelsblad”:

„De P.v.d.A. als „regeringspartij” is dus de eerste verantwoordelijke voor de val van het Kabinet.... Ten slotte kan de vleugel van ir Vos in de P.v.d.A. thans een vreugdevuur ontsteken. Of echter andere groeperingen in deze vreugde zullen delen, is hoogst twijfelachtig."

En verder:

„Nu er bij deze door weinige begeerde en weinig aantrekkelijke, dus in dubbele zin ongewenste crisis eenmaal brokken zijn gemaakt, zal er een aanvaardbare oplossing moeten worden gevonden..... Ook ditmaal zal de oplossing geduld, tact en scherpzinnigheid eisen."

„Nieuwe Rotterdamse Courant”:

„Ondanks de aanwezigheid van principiële meningsverschillen is de crisis te wijten aan kwesties van meer of minder. Kabinet en Kamer dragen daarvoor beide verantwoordelijkheid.

Verrassingen blijven altijd mogelijk. Misschien wordt de crisis verrassend snel opgelost. Maar wij zien niet, hoe daarmee een resultaat kan worden bereikt, dat een oplossing inhoudt van het vraagstuk waaruit de crisis is voortgekomen."

„Rotterdamsch Parool”:

„Deze crisis is van ernstiger aard dan alle, die Nederland sedert de bevrijding heeft meegemaakt. Ze is immers een breuk in het staatkundige systeem van na 1945, dat, met of zonder smalle basis, toch altijd heeft berust op de samenwerking tussen K.V.P. en P.v.d.A. Voortzetting van deze samenwerking is nu heel moeilijk geworden, tenzij een van beide partijen haar houding tamelijk radicaal wijzigt. Voorlopig lijkt de kans, dat dit gaat gebeuren, niet groot."

„De Maasbode”:

„Het beleid van de heer Burger als voorzitter van een parlementaire regeringspartij heeft al menigmaal gedemonstreerd, dat hij gaarne de eerste viool wil spelen. De christelijke regeringspartijen hebben al enige malen het kabinet beschermd tegen dit streven van de heer Burger; zodanig beleid moest echter vroeg of laat tot een crisis voeren. Het brengt mee,

dat zich bij alle andere nadelen van de brede basisconstructie ook nog het nadeel voegt van de onberekenbaarheid; de socialistische fractie speelt al naar gelang het haar te pas komt hetzij de rol van oppositiepartij met alle voordelen van dien, hetzij de rol van regeringspartij met alle voordelen van dien. Toch is het geenszins denkbeeldig, dat deze dubbelhartigheid als geheel een negatief resultaat afwerpt en dat menige kiezer zich daardoor afgestoten zal gevoelen."

„Trouw”:

„Dit betekent, dat de socialistische Tweede-Kamerfractie het in zo sterke mate niet eens is met het beleid van de meest prominente leidlieden in het kabinet, dat zij daarover een conflict doet ontstaan, dat de P.v.d.A. in haar grondvesten moet doen schud-den.....

Deze gehele geschiedenis bewijst, dat het beslag van het socialisme op onze politiek aan betekenis inboet en dat tegelijkertijd de kracht van de christelijke politiek aan inzicht wint."

„De Rotterdammer”:

„Wij menen ronduit te kunnen constateren, dat de meerderheid, die het kabinet ten val bracht, alles behalve geschikt is regeringsverantwoordelijkheid te gaan dragen.

Daarvoor is zij te toevallig en te heterogeen geweest. Daarom zal er van een socialistisch bouwen naar alle waarschijnlijkheid weinig terecht komen. Eerder hebben de heren zich in een allesbehalve benijdenswaardige positie gemanoeuvreerd."

Verjonging in de A.R.

Het besluit van dr J. Schouten om op de komende Deputatenvergadering het voorzitterschap van het Centraal Comité neer te leggen, geeft „De Volkskrant” het volgende in de pen:

„Uit de aankondiging van dr Schouten in de vergadering van het Centrale(n) Convent hebben wij begrepen, dat hij in de naaste toekomst wel leider van de anti-revolutionaire fractie in de Tweede Kamer blijft. Wij zouden hem daar niet graag missen. Er komen jonge politici, die op een bepaald terrein specialist zijn. Dat is wellicht een onvermijdelijke en zelfs noodzakelijke ontwikkeling. Maar

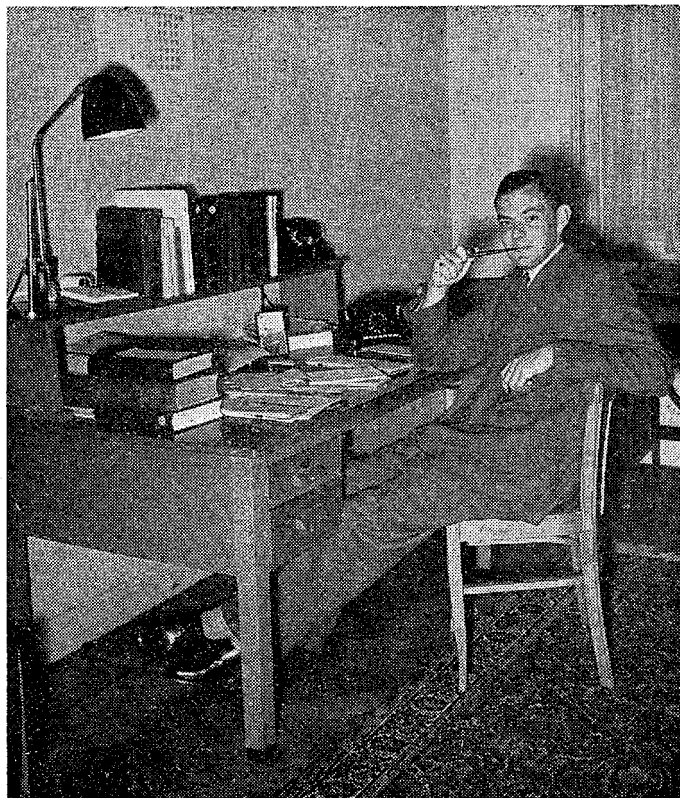

tegelijk rijzen vragen als gedacht wordt over de opvolging van figuren, die met kop en schouders boven de gespecialiseerde middelmaat uitsteken. Zo'n man is Schouten.

Maar ook als zijn heengaan beperkt blijft tot het voorzitterschap van de anti-revolutionaire partij, is dat verlies. Partijvorming op levensbeschouwelijke grondslag houdt de belofte in om eigen beginselen uit te dragen en tot gelding te brengen. Die behoefte is in dr Schouten vlees en bloed. En zulke mannen hebben de partijen op levensbeschouwelijke grondslag vooral nu nodig.

Van het katholieke volksdeel kan men zeggen, dat het besef voor de waarde van het eigen verband, na een tijdelijke inzinking, zelfs een réveil beleeft. Bij de protestanten is het gevaar van „de doorbraak” van het teloor gaan van de behoefte om de beginselen ook op politiek terrein gezamenlijk uit te dragen, nog geenszins afgewend. Het reorganisatie-rapport, dat Woensdag in de vergadering van het Centrale(n) Convent werd behandeld, denkt met weemoed aan de dagen van Kuyper: „Toen een met vol vertrouwen opzien naar prille staatkundige organisatie als de krachtcentrale. Thans de noodzaak om vele Christus-belijders het besef bij te brengen, dat de christelijke politieke partij is te vergelijken met een dijk, die de polder, waarin het christelijke organisatieleven opbloeit, moet beschermen tegen stormvloed van buiten.”

Toch verlaat dr Schouten geen partij, die overheerst wordt door vrees voor onheil. Hetzelfde reorganisatie-rapport is het bewijs, dat in de A.R. wordt beseft, dat juist nu interne vernieuwing noodzakelijk is, want het uitzicht van een jongere generatie op het wezen van een partij kan ook belemmerd worden door verouderde vormen. Als dr Schouten vooral op een dergelijk moment de last van een dubbele functie zwaar voelt drukken, is dat begrijpelijk. Hij zal de partij, zo bezien, ook met dit terugtreden willen dienen.”

Mr C. J. Verplanke, tot voor kort als naaste medewerker van Mr K. Groen, werkzaam op de Doctor Kuyperstichting, is onlangs benoemd tot burgemeester van de gemeente 's-Gravendeel. Deze dagen treedt Mr Verplanke ook in het huwelijk met een dochter van de Heer T. Cnossen, het lid van de redactie van ons blad. We zeggen daarmede overigens geen kwaad van de redactie, waarvan ook de Heer Verplanke een tijdlang deel uitmaakte.

De Anti-Revolutionaire Partij wil zijn:

- * Een Christelijk Historische Partij in de reformatorische zin, die aansluiting zoekt bij de Calvinistische vrijheidstradities van ons volk, die gevormd zijn in de geloofs- en vrijheidsstrijd in de zestiende eeuw en bezegeld werden met het bloed van vele martelaren.
- ** Een werkelijk Christelijk Nationale Partij, die optreedt in overeenstemming met het krachtens oorsprong en geschiedenis Christelijk Nationaal karakter van het Nederlandse volk.
- *** Een Christelijk Sociale Partij, die haar aanhangers telt in alle geledingen van ons volk, en die het individualistisch kapitalisme van de Liberale staat der 19e eeuw bestrijdend en het staatskapitalisme van het moderne socialisme verwerpend, een maatschappelijke samenleving bepleit, waarin rechtvaardigheid tegenover allen wordt betracht.
- **** Een moderne partij, die de eisen van de moderne tijd verstaat en haar geestelijke afkomst onder geen beding verloochnend, de blik richt op de toekomst van land en volk in een onder Gods leiding zich veranderende wereld.
- ***** Een partij dus, met een hoog gestemd ideaal, waarvoor het de moeite waard is te strijden in ootmoedige geloofsgehoorzaamheid, maar ook met warm geloofsvertrouwen.

Op Eigen Wieken

Deut.32-Vers 11a

Redactie: Dr A. Veerman, mej. H. van Leeuwen, J. W. Ooms, G. J. H. Griffioen.
Redactie-adres: Dr Kuypersstraat 3, 's-Gravenhage.

De vaart der Arjos

.....!!! — Onze maximale sterkte — Trek er op uit — Op naar de 400! — Het tintelt al van actie in den lande — Duits bezoek — Onderwijzersconferentie — Schetsen-nieuws — Van de Redactietafel — Een derde werkgroep — Europa en de wereld — Ideeën van de sociaal-economische werkgroep

Soms kunnen de mensen je zo heerlijk dwarsbomen bij de uitvoering van de plannen. In dit geval de redactie van Nederlandsche Gedachten uw vaartschrijver!

Deze had zo graag nog een drietal dagen gewacht met het schrijven van deze vaart.....

Immers, dan had daar dit geweldige opschrift kunnen staan:

„DE VIJFTIG GEPASSEERD,
MAAR OOK DE DRIEHONDERDVIJFTIG”!!!

Wat dat zeggen wil?

Nu alleen maar dit: aan het einde van deze week (20 Mei) mag deze triumfkreet worden gehoord, dat we met elkaar sedert 1 Februari 1955 vijftig anti-revolutionaire jongerenstudie-clubs hebben opgericht en dat we daarmee ook tevens een totaal-aantal van 350 clubs hebben bereikt!

Het is in de maand van de herdenking van onze bevrijding vóór 10 jaar het enthousiaste antwoord van de anti-revolutionaire jongeren op de ook hen in deze vrijheid geschonken rijkdom en zegen.

We hebben ook als jongeren deze maand feest gevierd. en feest van vreugde en dankbaarheid over de herkrege vrijheid als een geweldig godsgeschenk. En dat was goed!

Maar we hebben ook als jongeren begrepen en metterdaad getoond, dat deze vrijheid ons ook nu verplicht tot een leven van offerdaad en tot een hernieuwde strijd voor Zijn gerechtigheid. En dat is nog beter!

We bewijzen met deze 50 clubs tegen alle dwarskijkers en mopperaars in, niet alleen dat er nog pit zit in de anti-revolutionaire jeugd van 1955, maar ook, dat deze jeugd bereid is tot het eenvoudige, zo weinig spectaculaire, maar toch uiterste en allereerst noodzakelijke werk, namelijk dat van de studie. Studie van de wetten en ordinantiën, die God geeft voor een land en voor een volk.

En hiermede bewijzen wij als anti-revolutionaire jeugd van vandaag het vrije Nederland de beste dienst!

Een Nederland, dat in zich draagt een jeugd, die naast de inspanning in allerlei beroepsarbeid en de studie daarvoor, zich ook buigt over en voor het Woord van God om daarnaar het ganse leven en met name ook het politieke leven te richten, heeft een toekomst!

En wie dit verstaat, begrijpt, dat we ons dan ook helemaal niet beroemen op die 350 clubs, maar we willen toch deze derde erelijst van 27 nieuwe clubs bekend maken als evenzo vele bewijzen van het enthousiasme en de daad-

kracht van de geuzenbende van nu! Voor God, Nederland en Oranje willen wij pal staan!

Welnu, daar komen ze aan: Aalten-Dale, Amsterdam-W., Dieren, Doorn, Eindhoven, Ermelo, Ezinge, Haarlem (2e), Hellendoorn, Hengelo, Leiden (2e), Lisse, Loppersum, Markelo/Goor, Nijverdal, Oudega, Rijsoord, Rijssen, Sauwerd, Siddeburen, Strijen, Urk, Workum, IJlst, 't Zandt, Zuid-Beijerland en Zuidwolde.

Met de 2 deze week te verwachten nieuwe clubs te Breda en Mijnsheerenland/Westmaas een totaal van 29. En wie hierbij de 21 clubs van de vorige vaarten telt, weet dat het aantal van 50 dan verzekerd is.

We gaan nog maar even door en houden u ook een andere lijst voor. Een overzicht, dat u het aandeel van de provincies in deze actie laat zien:

Groningen	11	Utrecht	5
Friesland	6	Noord-Holland	3
Drenthe	3	Zuid-Holland	8
Overijssel	8	Zeeland	—
Gelderland	4	Noord-Brabant/ Limburg	2

Maar hiermee zijn we er niet! Dat zou niet eerlijk zijn. Herinnert u zich niet, dat we een vorig maal hebben beloofd, eens te zullen nagaan, wat nu de maximale sterkte van de Arjos in Nederland zou kunnen zijn?

Welnu, deze belofte willen we thans inlossen aan de had van onze derde staat:

	Aant. clubs per 20-5-'55	Max. aant. clubs	Bereikt percentage
Groningen	49	58	84,5
Friesland	37	63	58,7
Drenthe	35	40	87,5
Overijssel	33	40	82,7
Gelderland	25	37	67,6
Utrecht	22	28	78,6
Noord-Holland	31	46	67,4
Zuid-Holland	90	105	85,7
Zeeland	21	25	84,-
Noord Brabant/Limburg	7	13	53,9
Totaal	350	455	76,9

En nu ons commentaar hierop, want zonder dat zou het u misschien nog niet helemaal duidelijk zijn.

Er is getracht (en dat was een enorm reken-karweitje, dat we u maar niet zullen voorleggen), rekening houdend met vele factoren, een algemeen geldende norm voor clubvorming uit te vinden.

Hierin zijn we in gezamenlijk overleg geslaagd en het resultaat, zoals het nu voor ons ligt, viel ons niet tegen.

Vanzelfsprekend zijn er zwakke plekken naarvoren gekomen. Met name de grote steden in bijna iedere provincie en dan ook sommige streken, waarin vele hervormde anti-revolutionaire kiezers wonen. En daar zal in de toekomst terdege rekening mee worden gehouden.

Het zal nu ook zonder meer duidelijk zijn, dat bijv. de provincies Zeeland en Drente, waar verhoudingsgewijze nu niet zoveel clubs zijn uitgekomen, hun aandeel reeds lang hadden geleverd!

Mogen we wel van de grotere provincies ditmaal een bijzonder complimentje doen uitgaan naar Groningen en naar Zuid-Holland, die met resp. een 3e en 2e plaats in het landelijk klassement met ere mogen worden genoemd!!

Niemand zal echter durven mopperen, wanneer we dan nu 350 clubs tellen. Neen, we mogen alleen maar dankbaar zijn. En dankbaarheid, die zich het beste kan uiten in een steeds verder gaande en groter wordende activiteit van de gehele anti-revolutionaire jeugd.

Want natuurlijk: er kunnen nog veel meer clubs bij komen! Zelfs wel een honderd en daar gaan we het nu over hebben.

De vacantiemaanden komen aan, ook voor de Arjos. Dat betekent, dat het normale werk van de studieclubs voor een groot deel komt stil te liggen. Maar nu hebben we een ander karweitje voor alle enthousiaste leden (en zijn we dat niet allemaal?) Nog niet eens een onplezierige ook. En gans en al niet moeilijk. Fietsen of lopen en enkele enthousiaste praatjes! Fietsen of lopen naar een naburige plaats of dorp, waar geen Arjos is, daar wat luitjes afgaan, ze warm maken voor een Arjos en de zaak eenvoudig organiseren. Eenvoudiger kan het al niet, maar het bestaat niet, dat de provinciale besturen dit alleen af kunnen. Daarom hebben we begin Februari meteen een beroep gedaan op de clubs zelf. Helaas hebben we de meesten verstek laten gaan. De zomermaanden bieden echter ruimschoots gelegenheid om dit goed te maken! De maand September kunnen we dan alle gesmede plannen uitvoeren en de oprichtingsvergaderingen houden.

We hebben wel een mijlpaal bereikt, maar geen rust- of eindpunt. De provinciale besturen beschikken over gegevens van die plaatsen, waar clubvorming nog mogelijk is. Het hangt van onze gezamenlijke activiteit af of we erin zullen slagen deze reële mogelijkheden in clubs om te zetten. Trek er op uit per fiets of te voet, als je het maar doet, zo zeggen ze het in Utrecht!

Op naar de 400 clubs!! Spreken we af, dat die er met de jaarvergadering in November a.s. zijn?

En vervolgens een kleine greep uit al de activiteiten van de provinciale verbanden. Het kost uw vaartschrijver moeite om er rustig bij te blijven zitten. Jammer, dat het niet mogelijk is om overal bij te zijn!

Maar, dat de Groninger toogdag op 26 Maart jl. met een meesterlijk college van Prof. de Jong, de pittige zang, fijne declamatie en een enthousiast slotwoord nog voort leeft bij de vele aanwezigen, dat kunnen we begrijpen!

Het zal Middel, de vijf jaar lang zo actieve secretaris, een plezier hebben gedaan dit voor zijn afscheid op de jaarvergadering van 7 Mei jl. nog te hebben kunnen organiseren.

Deze Groninger secretaris heeft ook z'n sporen verdiend en hij laat ze na. De Arjos in Groningen en wij met haar kunnen hem alleen hiervoor danken door deze sporen niet uit te wissen, maar in zijn spoor verder te gaan, dat is enthousiast en hard werken.

De voorbereidingen voor de toogdag naar Schiermonnikoog vragen hierom al weer.

Ook de Friese Arjos bereidt zich op iets groots voor. De eerste Woensdag in Juli wordt de meeting naar Vlieland gehouden. We geloven zonder meer, dat men zich zal moeten haasten om aan kaarten te komen. Wanneer, zoals de berichten luiden. Prof. Gerbrandy en ds Okke Jager het woord zullen voeren en verder.... Komt, komt, ziet en geniet mee.... Geldt niet hetzelfde voor de Zeeuwse kerzendag op 18 Juli a.s. Bijzonderheden kunnen we nog niet

melden, maar dat het een waar festijn zal worden, daar kunt u op aan.

Overijssel kwam in jaarvergadering bijeen Zaterdag 14 Mei. Van de 33 clubs 26 aanwezig, kijk, dat kan in een provincie waar de onderlinge geest en de sfeer goed is. In die geest en sfeer was het voor Overijssel ook mogelijk de laatste maanden zo'n prachtige sprong vooruit te maken. Het kon en mocht een blijde dag zijn!

Noord-Holland zond ons een werkplan. Dat zag er best uit. Als deze plannen allemaal verwezenlijkt kunnen worden in September, dan verdient heel Noord-Holland een applaus. Trouwens we applaudisseren nu al voor één van de bolwerken in Noord-Holland, de stad Amsterdam. Dat is kranig werk geweest in deze stad, 2 nieuwe clubs binnen enkele maanden. We hebben gehoord, dat hiervoor ook huisbezoek is gebracht.

En we geven dit maar door: het moest veel meer worden gedaan, U ziet het resultaat.

Zuid-Holland gaf ons op 4 Mei in „Den Vaderlant Ghetrouwe” een uitgebreid overzicht van al zijn activiteiten. Het was dubbel en dwars de moeite waard om hier kennis van te nemen. Dat Zuid-Holland nu aan de 90 clubs is gekomen, willen we toch ook even vermelden.

Intussen heeft het Landelijk Bestuur ook weer vergaderd en daar is zowel het een en ander verhandeld, dat Uw belangstelling zal en moet hebben.

Zo komt bijv. een delegatie van de Junge Union (vorig jaar zijn wij bij hen te gast geweest) naar Nederland en wel van 26-28 Juli. Zij zullen bivakkeren in Amsterdam, waar de verschillende vergaderingen zullen worden gehouden en vanwaaruit ook diverse tochten zullen worden georganiseerd. We komen op dit bezoek nog wel terug, maar mogen we vooral de Arjos-jongeren in Amsterdam en omgeving vragen met deze data rekening te houden, opdat er straks ook een aantal van onze mensen is, dat met de Duitsers kan optrekken?

Schreven we een vorig maal over een eventuele conferentie met jonge onderwijzers, thans kunnen we U vertellen, dat deze op 31 Mei en 1 Juni plaats gevonden heeft. Een vijftigtal jonge onderwijzers(essen) waren onze gast in het Gereformeerd Zendingscentrum te Baarn.

Dat de heer Van Ruller zich bereid verklaarde het algemeen gedeelte (over de zin van de christelijke politiek) te verzorgen, waarborgde alleen reeds een goede conferentie. Hier kwam dan nog een tweede spreker bij en

EEN UITKOMST VOOR MAAGLIJDERS

Maaglijders, U kunt weer alles gaan eten. De echte C-R. MAAGTABLETTEEN zijn weer in Nederland verkrijgbaar.

C-R. MAAGTABLETTEEN

geven direct verlichting en zijn pijnstillend. Vooraanstaande doktoren en chirurgen, hier te lande, tellen wij onder onze cliënten. De echte Amerikaanse C-R. Maagtabletten zijn die lichtgele tabletten. Alleen verkrijgbaar bij:

LOUIS RIETBERGEN

NIEUWE BINNENWEG 400 — ROTTERDAM
Vraagt inlichtingen zonder enige verplichting.

Op Vrijdag 16 en Zaterdag 17 September organiseert de Unie van Christelijke Democraten, waarbij de Anti-Revolutionaire Partij is aangesloten, te Salzburg in Oostenrijk haar jaarlijks congres. Een der referenten op dit congres is Minister Dr J. Zijlstra, die aldaar spreken zal over de Integratie van West-Europa.

wel Mr A. B. Roosjen, die zich op de hem eigen kruidige wijze van zijn taak kweet. Het was een goede conferentie.

Deze conferentie heeft beantwoord aan het gestelde doel: ook de jonge onderwijzers(essen) meer te betrekken bij ons werk.

Aan de bewerking van de tweede druk van „Roeping en Taak” wordt hard gewerkt. Dit is het antwoord op de vele vragen, die ons hierover zijn gesteld. Een antwoord met de belofte, dat de Schetsen-Commissie haar uiterste best zal doen medio September deze herdruk te kunnen doen verschijnen. Dan is er weer materiaal voor de nieuwe clubs.

Ook zal getracht worden tegen die tijd met een bundeltje staatkundige figuren uit te komen en worden voorbereidingen getroffen voor een derde Arjos-bundel. Losse schetsen zullen verder nog worden gepubliceerd in „Op Eigen Wieken”.

Hier beland, laten we het woord aan de Redactie-commissie.

Deze zal in de toekomst een rubriek over sociale verzekering en maatschappelijk werk laten verschijnen. Met de behandeling van staatkundige figuren zal worden doorgegaan, kleine brochures zullen worden besproken en, zo mogelijk, belangwekkende indrukken uit andere jeugd-bladen worden doorgegeven, terwijl ook aandacht zal worden gegeven aan literatuur met politieke inslag.

Dat tenslotte „de vaart” voorlopig zal worden voortgezet, betekent ook dit, dat verwacht wordt, dat U „nieuws” zult blijven verschaffen!!

Is het voorts ook niet mogelijk, dat over bepaalde activiteiten in de provincies eens een verslagje wordt ingezonden? Dan krijgen we wat variatie in het menu!

De derde werkgroep is geboren! Alleen met de naamgeving vlotte het nog niet zo erg. Laten we het voorlopig maar houden op een werkgroep voor binnenlandse vraagstukken (bijv. partijformatie, onderwijs, binnenlands bestuur, militaire zaken, etc.). Hiermee moet U het voorlopig

dan maar even doen. De werkgroep zal eerstdaags zelf wel met ideeën uit de bus komen. De namen van Verplanke (Voorzitter) en De Kwaadsteniet (Secretaris) staan hiervoor borg.

De buitenlandse werkgroep heeft intussen niet stil gezeten! 2 April jl. kwam een vijftig-tal leden in Utrecht bijeen met de bedoeling zich intensief te bezinnen op het onderwerp „Europa en de wereld”. Dat dit onder leiding van de referenten dr Bruins Slot (politiek gedeelte) en drs Wemelsfelder (voor de economische problemen) ook gebeurd is, dat wilt U wel geloven.

Met deze voorlichting en verdere studie hadden ook de leden van onze fractie in het Nationaal Jongeren Parlement, dat op 21 Mei a.s. in Den Haag in het gebouw van de Tweede Kamer werd gehouden, voldoende stof voor de debatten met de jongeren van de andere politieke groeperingen. Een blik op de samenstelling van deze fracties heeft ons bij voorbaat reeds geleerd, dat de onzen het zwaar te verduren zouden krijgen. Maar u kunt de volgende maal in „Op eigen Wieken” wel een uitvoerige reportage verwachten!

Het wordt zo langzamerhand tijd om ook iets meer over de sociaal-economische werkgroep te onthullen.

Deze heeft zich in zes secties verdeeld, te weten: 1) sociaal-economische verhoudingen, 2) bedrijfsleven, 3) arbeidsverhoudingen, 4) arbeidsbemiddeling en -voorziening, 5) zorg voor en verzorging van de mens en 6) internationale verhoudingen.

Om de kosten zoveel mogelijk te beperken, is getracht deze secties enigermate regionaal in te delen. De secties 2 en 4 gaan naar het Noorden; terwijl 2 ook nog een groep in het Zuiden zal krijgen, sectie 5 naar het Oosten, terwijl 1 en 3 het midden en het Westen zullen omvatten en sectie zes het gehele land zal bestrijken.

In iedere sectie wordt voorlopig 1 onderwerp in studie genomen en wel als volgt: 1) verhouding religie en economie, 2) industrialisatie, 2b) Deltaplan, 3) vijfdaagse werkweek en woningbouwvraagstuk (bij deze sectie ondergebracht op verzoek), 4) werkgelegenheidspolitiek, 5) Overheid en gezinszorg, 6) vluchtelingenvraagstuk en de onontwikkelde gebieden.

Het zwaartepunt ligt bij de zelfstudie, waarvoor door de voorzitters van de secties richtlijnen worden gegeven, literatuurlijsten worden samengesteld.

Getracht zal worden reeds dit jaar nog met enkele rapporten te komen. Intussen zijn de secties reeds gaan draaien (de leden zijn via de provinciale verbanden aangesloten). Maar er kunnen er nog meer bij....

Emissie

Voor het emitteren van leningen ten laste van **PROT. KERKEN EN SCHOLEN** hebben wij een uitgel. eid apparaat beschikbaar. In voorkomende gevallen zullen wij gaarne advies verstrekken

Handels- en Effectenbank

N.V.

sinds 1910 bank voor Stad en Ommeland

GRONINGEN
Brugstraat 32

Winschoten • Winsum • Loppersum

Oost en West

De militaire medewerker van Trouw is zo vriendelijk geweest in het nummer van 13 Mei 1955 van dit dagblad aandacht te schenken aan ons artikel „Vrede of oorlog”, opgenomen in Nederlandsche Gedachten van 28 Maart 1955.

De door mij vermelde gegevens omtrent de krachtsverhouding tussen Oost en West zijn ruim 5 jaar oud, zodat intussen verschillende wijzigingen zijn opgetreden.

In het artikel van genoemde militaire medewerker worden nu enkele cijfers van recente datum gegeven, waarvoor het volgende is verleend.

Rusland met zijn satelietstaten heeft thans een olieproductie van 73 miljoen ton, de Nato-landen 600 miljoen ton.

Vergeleken met de oude cijfers heeft het oosten procentueel gezien een vooruitgang geboekt van 150% tegenover het westen slechts 50%.

Voor enkele strategische grondstoffen ligt de krachtsverhouding tussen oost en west thans anders.

Steenkolen, west : oost is 100 : 45; aardolie 100 : 11; staal 100 : 28; (in 1960 100 : 38); koper 100 : 19; aluminium 100 : 20 elektrische energie 100 : 21.

Deze cijfers zien er voor het westen nogal gunstig uit. Er moet echter niet worden vergeten, dat deze cijfers wel in het voordeel van Rusland kunnen veranderen, indien dit de beschikking zou verkrijgen over het Midden-Oosten, dat praktisch onverdedigd is, en West-Europa.

Voorts hangt veel af van de handhaving van de westerse heerschappij ter zee, hetgeen gezien de groeiende Russische duikbootvloot inspanning van alle krachten zal vergen.

Deze cijfers zijn momentopnamen. Er is een voortdurende ontwikkeling gaande, die de lange termijn ingrijpende wijzigingen in de verkondigingen tot stand kon brengen.

De opleiding van technische krachten is ook van grote betekenis, in dit krachterspel. Rusland is thans bezig met de uitvoering van een plan voor massa-opleiding van ingenieurs en geschoolde industriearbeiders, waardoor de basis wordt gelegd voor nog grotere industriële ontwikkeling.

Een belangrijke factor is tenslotte ook nog de omstandigheid, dat Rusland een veel groter deel van zijn potentieel gebruikt voor oorlogsproductie dan het westen, dat nu eenmaal een belangrijk deel voor consumptieve productie ten behoeve van zijn bevolking moet gebruiken.

De vorenvermelde cijfers mogen dan ook beslist niet een oorkussen vormen

om op de lauweren te gaan rusten. Rusland slaapt niet!

Het doet alles om zijn oorlogspotentieel op te voeren. Daar verandert een tegemoetkomende houding tegenover het westen en een Oostenrijks vredesverdrag niets aan.

Met instemming halen we dan ook tot slot de conclusie aan, waarmede de militaire medewerker van Trouw eindigt: „Om alle genoemde factoren is het dus voor het westen noodzakelijk om de militair-economische krachtsinspanning niet te doen verslappen.

Een gewaarschuwd mens telt voor twee!” G. J. H. GRIFFIOEN

Niet meer, niet minder

Is in de kamer in onze kring gezegd en 't wordt daarbuiten ook verkondigd: wij hebben in 1952 een bondgenootschap gesloten met de Socialisten.

Daar spreekt uit zo'n uitlating een geestesgesteldheid, die ons misschien 'n tikkeltje siert. Let n.l. eens op een andere partij: de K.V.P. Die heeft toch nog wel iets meer te maken gehad met de socialisten dan wij. Maar wie zal, de afgelopen drie jaren overziende, kunnen spreken van een bondgenootschap tussen K.V.P. en P.v.d.A.? Dat zou een raar soort bondgenootschap zijn.

De K.V.P.-fractie voelt zich vrij tegenover de socialisten, vrij tegenover het Kabinet. Soms zelfs te vrij. Er is in de afgelopen periode vanuit de K.V.P. wel eens een bestrijding geweest van het Kabinet, die op gespannen voet leek te staan met de formatie van '52.

Nu, aan een bondgenootschap denkt men daar zeker niet. Dat sommigen onzer zo spreken kan voortkomen uit een sterk gevoel voor loyaliteit. Als we samen tot een accoord komen, welnu, dan heb je ons. Een man, een man, een woord, een woord. Die mentaliteit mag er zijn.

Het kan natuurlijk ook zijn, dat men die formatie van '52 graag in zo griezelig mogelijk licht probeert te stellen en daarom de zaak wat aandikt. Of ook, dat men nog gedachten in zijn hoofd heeft, die teruggaan naar het verre verleden van de coalitie.

Hoe dit zij, onze fractie heeft terstond de juiste houding aangenomen. Wat zij aanvaardt heeft, is niet meer dan een program, een compromis, dat voldoende aanknopingspunten bood om aan Antirevolutionaire mannen te kunnen adviseren tot het Kabinet toe te treden. De fractie heeft daaruit ook loyaal de consequentie getrokken, dat zij het Kabinet dient te steunen, wanneer het met voorstellen komt, die voortvloeiën uit dat aanvaarde program.

Maar overigens staan we vrij. Staat zelfs de fractie vrij, laat staan de partij.

De A.R. partij heeft geen enkel bondgenootschap gesloten. Zij heeft de volle vrijheid om te trachten haar politiek tot gelding te brengen, haar program te verwezenlijken.

In de afgelopen periode zijn de Socialisten dus doodgewoon gebleven, wat zij waren: politieke tegenstanders.

Zorg, dat je je mannetje staat

Aan de politieke hemel in ons land zijn al verschijnselen waar te nemen, die voorboden zijn van de verkiezingen van het volgend jaar. P.v.d.A. en K.V.P. zijn kennelijk al met de mobilisatie begonnen.

Er zijn mensen, die trappelen van ongeduld, en die het prachtig zouden vinden, wanneer die verkiezingen direct zouden komen, dit jaar. Allerlei dingen wijzen er in ieder geval op, dat de strijd fel zal zijn.

Aan onze clubs gaat dit natuurlijk niet zomeer voorbij. Wie aan politiek doet, zelfs op een jongeren-studie-club, gaat niet buiten het leven staan. Juist onze belangstelling voor het praktische politieke leven, onze overtuiging, dat we dáárin een roeping hebben, brengt ons tot de Arjos. De politiek van elke dag geeft ons steeds weer injecties, die ons brengen tot nadere bezinning op het waarom van onze politieke overtuigingen en beslissingen.

Zo zal dus ons werk volgend jaar staan in het teken van de verkiezingen.

Laten we dat niet zonder plan, zonder systeem doen. Wij zullen rekenschap moeten kunnen geven van wat ons drijft.

We zullen moeten weten, wat ons te-gengeworpen wordt, omdat we daarop een zuiver, en ook een afdoend antwoord moeten kunnen geven. Wij zullen door een positief standpunt anderen moeten winnen.

Stel dus, simpel, maar principieel, het waarom van de Christelijke politiek nog weer eens aan de orde. Daar gaat het toch ten diepste altijd weer om.

Probeer de geest van de doorbraak te verstaan en ons antwoord daarop. Wij hopen er binnenkort een schets over te geven. Ook dit zal een belangrijk onderdeel van onze strijd zijn.

En dan zijn er altijd een aantal vaste nummers, die vertoond worden. 't Zijn altijd weer dezelfde wapens, die men tegen ons in stelling brengt. We hopen in de komende tijd er aandacht aan te geven. Doe daarbij allen mee, door zulke vragen, zulke verwijten, die ons gedaan worden, aan de redactie te sturen. Dan zullen we daaraan mee onze aandacht geven.

BOLWERKEN VAN DEMOCRATIE

1. De noodzaak.

Ford moet tijdens een bezoek aan ons land uitgelaten hebben: Achterlijk toch, al die vaarten en bruggen.

Deze Amerikaan, wien het „Waartoe dient het?“ in de mond bestorven lag, vergat dat nagenoeg de helft van ons vaderland staat of valt met die vaarten en sloten.

Samen met de bandijken vormen zij een harde en kostbare realiteit.

Een verlaten Zwitserland blijft een Alpenland, waarin de mens ieder ogenblik kan terugkeren.

Het lage deel van Nederland zou zonder de mens niet zijn.

Dijken, kaden, sloten, tochten, molens: het zijn symbolen van het tijdelijk be-
dwongen water.

De zee kan altijd meer!

2. Ouderdom.

De meeste onzer waterschappen — verzamelsnaam voor polders, boezem-
schappen, wegschappen, hoofdheemraad-
schappen e.d. — zijn zeer oud.

Oud, als de eeuwige strijd tegen het water van onze natie.

Vervlochten als ze zijn met die nationale worsteling om te ontzwemmen, vertonen ze in hun bestuurlijke opzet en in hun sfeer enkele typisch Hollandse eigenschappen.

Het waterschap was er eerder dan de niet-stedelijke gemeente, die een product is van de Franse Revolutie.

Vóór de Revolutie werden én de dorps-
en de polderzaken door het water-
schap behartigd (in oude polderreke-
ningen vindt men uitgaven voor aankoop van schoolbehoefden, voor een nieuw uniform voor de veldwachter, voor appelbomen in de tuin van de predikant e.d.).

3. Van defensief in offensief.

De aanvankelijke houding tegen de waterwolf was een vluchtende (terpen).

In de 7de en 8ste eeuw komen de dijken al. Dat duidt op weerstand bieden, standhouden. De strijd tegen het water werd er één voor de grond.

Spelregel nummer 1: Wie water deert, die water keert. Dat was een appèl op locale aanpak van het probleem. Hier ligt de grondslag van de autonomie van de waterschappen, die de eeuwen door veel ongeschonddener bewaard kon blijven dan bij de gemeenten. Een handvest van 1344 meldt de eerste windwatermolens. Die molens vormden een offensief

wapen. De droogmakerijen konden op de duur ontstaan (vanaf de 2de helft der 16de eeuw). Tussen 1540 en 1715 won men 179.795 ha, in de laatste 4 eeuwen rond 425.000 ha.

„Le bon Dieu a créé le monde entiers hors les Pays-Bas, qui ont été créés par les Hollandais.”

4. Geen eenheidsworst.

De natuur is grillig. Met die grillige natuur moesten en moeten onze waterschappen in het reine zien te komen. Van streek tot streek liggen de problemen anders: een sterk locale variabiliteit. Elke uniforme regeling van het waterschapswezen is dan ook taboe. Reeds in de Middeleeuwen beperkten de hoogste gezagsdragers (vele graven van Holland hebben enorme verdiensten op dit terrein) zich tot het oppertoezicht.

Daarnaast lieten zij een verregaande autonomie aan de locale instanties. Zo is het gelukkig nog. Amsterdam en Ameland zijn beide gemeenten, bestuurd op grond van één en dezelfde wet.

Bij de waterschappen vindt men een veelheid van namen en organisatievormen.

5. Machtige lichamen.

Waterschapsbesturen zijn op hun speciale terrein (een waterschap is een doelgemeenschap; een gemeente dient het zeer gevarieerde algemeen belang) met grote bevoegdheden bekleed. Dat is nodig, zolang wij op droge voeten prijs stellen.

Ook dit geldt van oudsher. Het recht van streek tot streek variabel, maar zeer gestreng. Karakteristiek was de grote mate van vormelijkheid in de rechtspleging. Gewone ambtsbezigheden hadden bijna het karakter van ceremonieën: een weerspiegeling van de waarde, die men er aan hechtte.

6. Financiën.

De „beste” gemeentebestuurder is hij, die het meeste geld uit de centrale ruif in den Haag weet te bemachtigen. De gemeente hebben geen eigen belastinggebied meer. Dat ondermijnt de verantwoordelijkheid, die een bestuurder voor Gemeenschapsgelden dient te hebben.

Bij de waterschappen is de directe band tussen uitgaven en inkomsten wel aanwezig. Hoofdfbron van inkomsten vormt de omslag (als regel per bundel).

Nieuwe werken betekenen als regel verhoging van die omslag en daarin

moeten de ingelanden, die de verhoging zelf op hebben te brengen, bewilligen.

Natuurlijk heeft dit systeem een schaduwzijde: het leidt wel eens tot zuinigheid, die de wijsheid bedriegt.

Maar over het geheel genomen is het een gezond stelsel. Het kweekt verantwoordelijkheidsbesef.

7. Wetten en reglementen.

Zwart op wit vindt men de bestuursorganisatie van de waterschappen in:

- a. de Grondwet: art. 204 — 207.
- b. enige wetten: de huurwet, de waterstaatswet, de bevoegdhedenwet (Schuurman en Jordens, nr. 38).
- c. talrijke provinciale reglementen (zeer talrijk en zeer uitéénlopend).
- d. de verordeningen van waterschapsbesturen.

8. Onder de schijnwerper.

De stormvloed van 1953 bracht de waterschappen, die een vrij geïsoleerd bestaan hadden in het centrum van de belangstelling. Die belangstelling is sindsdien niet getaand. In het huidige tijdsbestel doemen voor vele waterschappen nieuwe problemen, waarvan vele zonder weerga, op. Wij noemen hier:

- a. de waterstaatkundige gevolgen van het Deltaplan (bedoeld als beveiliging van Zuid-West-Nederland roept het een hele serie van gevolgen op);
- b. de toenemende verzilting;
- c. de toenemende verontreiniging van boezemwateren door industrialisatie en bevolkingstoename;
- d. de diep ingrijpende cultuurtechnische werken (o.w. ruilverkavelingen), die in de eerstkomende kwart eeuw noodzakelijk zijn, wil de landbouw in een maatschappij waarin zich een tweede industriële revolutie aankondigt, niet volkomen achterop geraken.

Door al deze factoren staan de oudvaderlandse waterschappen midden in de zich vormende, moderne maatschappij.

9. Gemeente en waterschap.

Met name, na 1953, maar ook wel daarvoor, is er gepleit voor een nauwer contact tussen gemeente en waterschap, die in zeker opzicht op hetzelfde weilje grazen.

Historisch gezien is het op zijn minst verwonderlijk, dat deze 2 — de gemeente heeft zich in de lage delen van Nederland uit het waterschap ontwikkeld — zo ver uit elkander gegroeid zijn.

Men verlieze evenwel niet uit het oog de verschillende geaardheid: een gemeente dient het algemeen belang, een gemeentebestuurder weegt bij het verdelen van de beschikbare pot al die belangen tegen elkaar af: een waterschap heeft één of meerdere, limitatief om-

schreven, concrete, zeer bepaalde doeleinden, die men behartigt tot op zekere hoogte met uitsluiting van alle andere belangen.

Een andere vraag, die door de ramp van 1953 naar voren is gekomen is deze, of met de zeer kleine waterschappen, die er soms zijn, voldoende waarborg kunnen bieden voor de beveiliging. Inderdaad zal, waar het betreft de banden langs onze grote stromen, gezorgd moeten worden voor een organisatie en coördinatie, die een zo sterk mogelijke voorzorg biedt.

10. Contactverbetering.

Naast het bevorderen van het zeer rustige persoonlijke contact van gemeenten en waterschappen, resten er in hoofdzaak 2 middelen:

- de toekenning van zetels in waterschapsbesturen aan gemeenten;
- de publiekrechtelijke samenwerking.

11. Gemeentelijke zetels in waterschappen.

Waterschappen zijn als regel corporaties van grondbezitters. Lang niet altijd worden alleen de gronden door het water bedreigd. Men denke aan de vele andere belangen, die er b.v. bij een dijkdoorbraak geschaad worden.

De vraag is dus gerechtvaardigd of alleen het grondbezit in de dijkschappen vertegenwoordigd moet zijn. In dit verband pleit men de toekenning van kwaliteitszetels voor de gemeenten.

Waar hier de belangen van gemeente en dijkschap parallel lopen behoort er o.i. tegen toekenning van deze kwaliteitszetels geen bezwaar te bestaan.

12. Samenwerking.

Heel vaak zijn de belangen evenwel geheel of ten dele tegengesteld. Een boezemschap poogt haar boezemwater zo zuiver mogelijk te laten (waterinlaat voor het vee); menig gemeentebestuur poogt haar afvalwater zo vlot en goedkoop mogelijk op diezelfde boezem kwijt te raken. Een wegschap zal de toelating van zwaar verkeer op haar wegen anders bezien dan een gemeentebestuur, dat voor alles aan de economische betekenis denkt. De voorbeelden zijn hier te vermenigvuldigen. Hier liggen weliswaar gemeenschappelijke belangen, maar ze zijn geheel of ten dele tegenstrijdig.

In gemeentelijke kring bestaat de neiging om in dit soort gevallen bestuurszetels in deze waterschappen te claimen. Een beetje onwelwillend zou men dit het binnenleiden van een „gemeentelijke 5de colonne” in het waterschap kunnen noemen. Op deze wijze denatureert men onze waterschappen. Natuurlijk moet er gepoogd worden tot een compromis te komen tussen beide partijen.

Naar onze mening moet dit kunnen in de vorm van samenwerking op grond van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen.

Daartoe zal deze wet evenwel gewijzigd moeten worden, want thans sluit zij die samenwerking met zoveel woorden uit. Deze oplossing is veel gezonder dan die, waarbij aan de gemeenten in dit soort waterschappen kwaliteitszetels worden toegekend. Een waterschap is als een kustwilg: diep wortelend in onze bodem, oer-hollands in verschijningsvorm. Men entte er niet te veel gemeentelijk sierhout op.

Europese samenwerking

Het oeilam van het federalisme is de K.S.G., de Europese gemeenschap voor Kolen en Staal. Het is bovendien een beetje feest voor dit oeilam: vijf jaar geleden begon het. Op 9 Mei werd de idee er van voor het eerst uitgesproken, en wel door de Fransman Schuman, en in Juni begonnen de besprekingen van het plan.

Waarom een oeilam? Omdat de K.S.G. de enige Europese instelling is, die een werkelijk federatieve krul in zijn staart heeft. Om het wat meer zakelijker te zeggen: hier vinden we voor het eerst een orgaan met supra-nationale bevoegdheid, hier vinden we een stukje Europese souvereiniteit.

Dat orgaan is de hoge autoriteit. Dat is een college van negen leden. Acht daarvan worden benoemd door de zes landen, die samen de K.S.G. tot stand gebracht hebben en er deel van uitmaken (Benelux, Duitsland, Frankrijk,

Italië), de negende wordt benoemd door deze acht. Nederlander in dit college is de heer F. P. Spierenburg, voorzitter is de Fransman Jean Monnet, de man, die in feite de auteur van de K.S.G. is geweest. Maar pas op, als we de nationaliteit van de leden van de Hoge Autoriteit vermelden, moeten we bedenken, dat deze heren er niet zitten als vertegenwoordigers van hun land. Bepaald niet.

Zij vormen samen een Europees college. Zij moeten de zaken door een Europese bril bekijken.

Aan dit college (dat in Luxemburg zijn zetel heeft) hebben de regeringen van de zes landen dus hun bevoegdheid overgedragen, maatregelen (overheidsmaatregelen) te treffen op het gebied van de productie en de internationale handel in kolen en staal.

Intussen is het niet zo, dat de federatie, de Superstaat meteen compleet geworden is. De Hoge Autoriteit is niet

Scheepsinstallatiebedrijf

NEDERLAND

Oostdijk 28 - IJsselmonde

Tel. 445, Ridderkerk

(4 lijnen)

**VOORTSTUWINGS-
INSTALLATIES**

van elk vermogen

volstrekt bevoegd. Dat kan ook moeilijk.

Haar beleid grijpt immers diep in het economisch leven van de zes landen. Met die zes regeringen moet de Hoge Autoriteit dus nauw contact houden. Daartoe is ingesteld de Raad van ministers van de K.S.G.

Voor de belangrijkste beslissingen heeft de Hoge Autoriteit de instemming van deze Raad nodig (b.v. voor regelingen tot beperking van de productie, de in- en uitvoer). Andere beslissingen moet zij zelfs geheel aan hem overlaten.

In de Raad vinden we de zes ministers van Economische Zaken. Zij zijn dus volop vertegenwoordigers van hun land.

Toch zit ook in dit college iets van de federale gedachte. Meestal beslist het n.l. bij meerderheid van stemmen — waarbij dan een nadere bepaling is gemaakt, die erop neerkomt, dat één van de twee grootste producenten van kolen en staal, Duitsland en Frankrijk, in elk geval bij die meerderheid moet zijn. In een aantal gevallen is een twee-derde meerderheid vereist; soms ook eenstemmigheid. In dat laatste geval heeft dus elk land een veto-recht en is elk dus volstrekt soeverein gebleven.

Een derde orgaan is het parlement van de K.S.G., de gemeenschappelijke vergadering. Dit parlement telt 78 leden (drie maal 18, België en Nederland elk 10, Luxemburg 4), die tevens parlements lid in eigen land moeten zijn, terwijl tevens de opzet is in hun persoon zoveel mogelijk contact te onderhouden met de Raadgevende Vergadering van de Raad van Europa. Voorzitter is de Italiaan Pella.

Aan dit parlement brengt de Hoge Autoriteit eenmaal per jaar verslag uit. Het beleid wordt dus op parlementair niveau gecontroleerd. En wanneer door een twee-derde meerderheid het beleid wordt afgekeurd, moeten de leden van de Hoge Autoriteit gezamenlijk hun ontslag indienen.

Ook deze gemeenschappelijke verga-

SCHOOLKEUZE

R. WEEMHOFF

Wij hebben er al eens op gewezen, op welke vreemde manier de strijd over de Christelijke organisatie werd gestreden in het blad „In Dienst der Kerk”. De C.B.T.B. was niets voor Hervormden, zij moesten zich liever aansluiten bij de neutrale bonden, want daar hadden Hervormden de leiding. Men zou op deze manier redenerende, op politiek terrein overgaande, kunnen schrijven: waarom volgen de Hervormden niet liever de leiding van een partij, die een Hervormd predikant tot voorzitter heeft, de partij van Ds Zandt, dan zich te voegen bij de P.v.d.A., waar de onkerkelijken zo'n invloed hebben?

Het blad bevat ook twee artikelen over de schoolkeuze.

Drs J. J. Voogd, secretaris van het vormings- en studiecentrum van de P.v.d.A., verdedigt de openbare school en de heer Jouwsma, hoofd ener Christelijke school te Enschedé, neemt het op voor de school met den Bijbel.

En ook hier treft het enorme verschil in argumentatie.

Het betoog van Drs Voogd laat zich aldus samenvatten:

1. Ten opzichte van het allerbelangrijkste: de verhouding tot Christus, die de Weg, de Waarheid en het Leven is, staan voor mij openbare en Christelijke school precies gelijk. Ze kunnen wat betekenen voor het werk van Christus, zij kunnen ook niets betekenen. Dat hebben mensen niet in handen, al heb ik de indruk, dat het vaak bij de openbare school beter is dan bij de Christelijke.

2. De openbare school is niet neutraal: zij voedt op tot allerlei deugden, zoals verdraagzaamheid, eerbied voor de overtuiging van anderen, enz.

3. Daardoor is de openbare school beter geschikt om door die verdraagzaamheid enz. de jonge mensen te leren hoe zij in het leven naast anderen hebben te staan.

Daartegenover staat het eenvoudige, mooie betoog van den heer Jouwsma. Hij gaat eenvoudig na, wat het onderwijs op de Christelijke school betekent. Hij wijst op het vertellen uit den Bijbel, hij spreekt over kerk- en zendingsgeschiedenis, over het Christelijk lied, over de Vaderlandse geschiedenis, de kennis der natuur en de aardrijkskunde, en laat duidelijk zien, hoe overal bij al dat onderwijs, het niet onverschillig is, maar juist van beslissende betekenis, of de onderwijzer uitgaat van wat God zegt in Zijn Woord dan wel zich houdt aan de neutraliteitsvoorschriften. En dan besluit hij: „Straks zal mijn kind moeten werken met andersdenkenden, in een omgeving, waarin zo weinig rekening wordt gehouden met de normen van Gods Woord. In het harde leven zal hij opbotsen tegen ontstellend ongelooft en Godsverzaking. Ook daarover wordt gesproken door de opvoeder van mijn kind.

Het zal geroepen worden zich zijn kinderlijk geloof niet te schamen tegenover hen, met wie hij in aanraking komt. Gezegend zal het voor hem zijn, bij vader en moeder steun te vinden in de harde strijd des levens, en steunend op Gods beloften en onder Zijn zegen zal het de moed kunnen opbrengen van Hem te getuigen, die de kinderen tot Zich riep in het machtige Woord: „Laat de kinderen tot Mij komen en verhindert ze niet”.

dering, waarin de Nederlandse afgevaardigden steeds een belangrijke rol spelen, heeft een federale allure. Er zijn fracties gevormd op levensbeschouwelijke basis, dus over de grenzen heen. Zo is er een christen-democratische fractie, waarvan ook de A.R. afgevaardigden lid zijn. De K.V.P.-er Sassen is van deze fractie de voorzitter.

Orgaan nummer vier is het Raadgevend Comité. Dit telt dertig tot vijftig leden en is paritair samengesteld uit drie groepen: producenten, werknemers en een groep handelaren plus consumenten. Bij belangrijke vraagstukken (b.v. prijsverlaging en loonkwesties) moet de Hoge Autoriteit hier om advies komen).

Tenslotte het Hof van Justitie. Zeer belangrijk orgaan. Want dit moet de waarborg zijn, dat het statuut van de K.S.G. wordt nageleefd, dat dus de Hoge Autoriteit haar bevoegdheden niet te buiten gaat. Het hof kan daarom beslissingen en aanbevelingen van de Hoge Autoriteit vernietigen. Een federatie berust op een verdeling van bevoegdheden. Daarom is er een onpartijdig rechter nodig, die aan de hand van het gesloten verdrag moet zorgen, dat de superstaat zich houdt aan die verdeling.

Dit zijn zo dan de vijf organen van de K.S.G. Daarnaast nog een aantal bijzonderheden.

De K.S.G. ontvangt haar inkomsten door een heffing op beide producten, kolen (bij de mijn) en staal (bij aflevering door de fabriek) en wel ter hoogte van 0.09 procent. Daarnaast is er een vereveningsheffing. Duitsland en Nederland, de goedkoopste producenten, moeten deze betalen, om de Italiaanse en Belgische kolen goedkoper te maken.

Een van de grondbeginselen van de K.S.G. is immers de vorming van è'n marktgebied. Dat betekent dus, dat voor deze producten de nationale grenzen hun betekenis verliezen. Productie en handel zullen niet belemmerd mogen worden door invoerrechten en andere handelsbelemmeringen. Ook het systeem van dubbele prijzen (voor binnen- en buitenland b.v.) is niet meer geoorloofd.

Het gevolg van deze overgang zou kunnen zijn, een ernstige ontwrichting van deze bedrijfstakken in een bepaald land. Plotselinge overgang is dus onmogelijk. Er is een overgangperiode vastgesteld, om daarin de nodige aanpassing tot stand te brengen. De genoemde vereveningsheffing houdt dus verband met zulke verschillen in de economische structuur van de diverse landen.

Een ander punt is de positie van Engeland, nu een van de belangrijkste landen in Europa op het werkgebied van de K.S.G. De uitnodiging om toe te tre-

den gold ook Engeland. Maar dit land is wars van alle supra-nationale organisatie en wil slechts inter-gouvernementele samenwerking tussen de Regeringen, die volledig zelfstandig blijven.

Engeland neemt dus niet deel aan de K.S.G.. Toch is voor beide partijen, K.S.G. en Engeland, nauw contact van groot belang. Vandaar, dat men gekomen is tot een zgn. Associatieverdrag. Men kan het dus zo zeggen: Engeland doet mee aan het werk van de K.S.G., maar op basis van een bondgenootschap.

We zouden het een zegen vinden, wanneer vele weifelaars dit woord van den heer Jouwsma lazen.

TWEEËRLEI ADVIES

In Dienst der Kerk, het Maandblad voor Hervormde Kerkleden heeft zich geworpen in de strijd om de Christelijke organisatie. Het blad staat op het standpunt, dat elk dat in zijn eigen geweten moet uitmaken. Wil iemand lid zijn van het C.N.V., best. Wil hij liever lid zijn van de rode vakbeweging, ook best. Wil hij zijn kinderen naar de Christelijke school sturen, geen bezwaar. Stuurt hij ze liever naar de school zonder Bijbel, ook best.

Om nu de leden toch enige leiding te geven, heeft de redactie een aantal Hervormde mensen uitgenodigd, hun mening te zeggen. En zo ontstond een soort pro- en contranummer, dat wij met klimmende verbazing hebben gelezen. Niet om de vreemde leiding, die niet verder komt dan het advies: zoek maar uit.....

Maar om het feit, dat de voorstanders van de neutrale organisatie, het openbaar inderwijs, de rode vakvereniging, hun pleit voeren op een wijze, die heel ver beneden de maat blijft. Die feitelijk ieder principiëel gesprek ontwijkt. Die niet praat over de soevereiniteit Gods over het hele leven, over het gezag der Heilige Schrift, maar die de kernvragen eenvoudig niet eens blijkt te kennen. Het zou een absurde verdenking zijn, maar anders zou iemand tot het vermoeden kunnen komen, dat de redactie zelf wel partij heeft gekozen en daarom met opzet de verdediging van de neutraliteit heeft overgelaten aan onbevoegden en onbekwamen.

Wij gebruiken de termen onbevoegd en onbekwaam met name wanneer we de beide eerste stukken met elkaar vergelijken. Prof. De Jong houdt een strak principiëel betoog, waarin hij pleit vóór de Christelijke organisatie op maatschappelijk terrein. Hij gaat uit van twee grondstellingen: 1. de soevereiniteit Gods over héél het leven; 2. de betekenis van het onfeilbaar Woord van God voor het hele leven en dus ook voor de maatschappelijke vragen. Daarna wijst Prof. De Jong aan, dat de maatschappelijke organisaties in deze nieuwe tijd een middel zijn, om het maatschappelijk leven te hervormen. Via de organisaties kunnen wij nu trachten, de beginselen, die ons in Gods Woord zijn geopenbaard in het publieke leven tot gelding te brengen. En daarom moet de organisatie, die op dat terrein bezig is, allereerst vragen: wat doe ik met het Woord van God, dat ik niet terzij kan schuiven, als ik wil? Is dat Woord in onze organisatie beslissend? Of zeggen we: laten we in de praktijk de Bijbel er maar liever buiten?

Tegenover dit strakke principiële betoog komt nu het pleidooi voor de neutrale organisatie. Maar het blijkt uitsluitend te zijn een pleidooi voor de neutrale boeren-organisatie en een bestrijding van de C.B.T.B.

Dit ondeskundige en nietszeggende artikel is van de hand van de heer Homan van Assen, die ondertekent: J. Homan, ouderling kerkvoogd der Ned. Hervormde gemeente.

Maar deze ouderling voert een weinig principiëel betoog.

Hij zet de zaak zo op: de C.B.T.B. is een organisatie van Gereformeerden. Waarom ze apart zijn gaan staan, weet ik niet. Misschien wel, omdat zij op de plaatselijke vergaderingen zich niet op hun gemak voelen, als er niet met een bepaald ritueel wordt begonnen, nl. een gebed. En omdat andere boeren daar niet voor voelden gingen zij apart.

Maar ik zie geen enkele reden, waarom Hervormde boeren daar ook bij zouden gaan, behalve dan de Gereformeerde Bondsmensen, die de Kerkorde niet of moeilijk kunnen volgen. In de „algemene” organisaties zitten heel veel Hervormde boeren, en men kan zich op landbouworganisatorisch terrein beter laten leiden door de mensen van de eigen kerk dan door de Gereformeerde beginselen.

Bovendien staan de neutrale organisaties volkomen open

voor de gedachtensfeer van de Ned. Hervormde kerk, „zoals die geschapen wordt door de nieuwe kerkorde”.

Dat is het.

En waarom zal men zich dan in de landbouw laten leiden door Gereformeerde beginselen?

Wij hebben dit allemaal wat uitvoerig weergegeven, om te laten zien, hoe ook hier de bekende tactiek wordt gevolgd. Principiëel wordt er over Christelijke maatschappijvorming, over de Bijbel, over zonde en vernieuwing in het sociale leven, over Christelijke gerechtigheid, die dient te worden nagejaagd, niets gezegd. Volstrekt niets. Het enige argument is: Hervormden moeten samen in de neutrale organisatie en ze moeten oppassen voor Gereformeerde beginselen.

En die Hervormden, die zulk een redenering niet kunnen vormen, worden vervolgd met de vermaning, dat ze beter Hervormden moeten worden, en dat moeten betonen, door te breken met de Christelijke organisatie, en zich aan te sluiten bij de neutrale vereniging.

EEN VREEMDE ZAAK

Vertel ons nu eens, waarom gij de algemene, d.w.z. de neutrale organisatie niet voldoende acht. Vertel ons nu eens, waarom gij uw toevlucht zoekt in de verbijzondering, in de verzuijing, terwijl vroeger toch de neutrale organisatie voldoende scheen te zijn.

Dat zijn de gewone vragen. Zij worden ook gesteld op politiek terrein. Waarom in Nederland Christelijke partijen? In Engeland zijn ze immers ook niet!

Wij hebben reeds uiteengezet, hoe telkens de zaak op de kop wordt gezet en hoe velen van onze kant daar nog intrappen en zich werkelijk proberen te verontschuldigen, omdat zij niet meer meelopen achter de grijze vlag van de neutraliteit.

Het is in werkelijkheid net andersom. Zij, die de grijze vlag volgen, doen een vreemde zaak. Zij doen een keus. Zij zeggen net als de Staten van Friesland in 1850: wij zijn hier niet om te bidden, maar om zaken te doen. Als Christus aan de deur klopt, dan zeggen zij: wacht U even, wij zijn nog bezig. Als we klaar zijn, dan is er een ontmoeting mogelijk, privé, met sommigen van ons, die daar prijs op stellen. Anderen onder ons ontkennen zelfs. Uw bestaan en in elk geval Uw bevoegdheid. Wij hebben daarover allemaal een privé mening, en de meningen lopen nog al uiteen. Maar wij zijn het er positief over eens en hebben dat nadrukkelijk afgesproken, dat de grote vraag naar Uw heerschappij nooit op onze agenda zal komen. Ook de Christenen in ons midden hebben dat mee afgesproken. Ook zij hebben gekozen voor de niet-Christelijke partij.

Dat is de vreemde zaak van de neutrale organisatie en de Christenen die in die neutrale organisatie hun plaats hebben ingenomen en in het voorste gelid gaan staan, wanneer het bestaansrecht van de Christelijke organisatie moet worden ontkend.

Dat is een omkering van de waarheid.

Dat is een aanvaarding van de gedachte, dat het neutrale normaal is in het organisatieleven en het Christelijke abnormaal. Dat het neutrale de vanzelfsprekende keus is en dat de keus voor de belijdenis van Christus' Koningschap iets vreemds is, dat opheldering behoeft, en dat trouwens alleen in een „noodsituatie” geoorloofd mag worden geacht. Zo heeft de Wereldraad van Kerken het uitgemaakt en zo is het een apart geloofsartikel van de doorbraak.

Dat op de kop zetten van de waarheid is eigenlijk al veel eerder aan de orde en raakt het leven veel meer centraal dan we vaak denken. Ook het leven van de Christen, die zich tegen de doorbraak keert.

Om dit goed te begrijpen, moeten we ons indenken de situatie, die getekend wordt in Marcus 6 : 6. Jezus is in Nazareth gekomen, waar iedereen Hem kent. Hij is er midden

onder Zijn volk. Maar zij geloven niet in Hem. Hij kon er slechts weinig tekenen doen. Hij stuitte op een muur van ongelooft. En dan staat er, dat Jezus Zich over dat ongelooft verwonderde. Hij vond het ongelooft een vreemde zaak.

Wij menen vaak, dat het andersom is. Dat het voor de hand liggend is dat iemand niet gelooft. Dat het wat bijzonders is, iets, waarover we ons zeer moeten verbazen, dat iemand gelooft in Christus. Het spreekt eigenlijk vanzelf, dat we niet geloven. Het is een wonder, wanneer we wel geloven. Neen, zegt de Evangelist, dát heeft Jezus vreemd gevonden, dáár heeft Hij verbaasd van gestaan, dat iemand niet gelooft.

Christus is in de wereld gekomen. De Heiland is reddend verschenen. Hij nodigt allen, die vermoed en belast zijn. Zijn rijk is vrede en gerechtigheid. Hij klopt aan de deuren. En de deuren blijven dicht. Want wij geloven het niet. Dat is de verschrikkelijke abnormaliteit van het ongelooft, dat tegen Hem, juist tegen Hem, neen wordt gezegd. En die verschrikkelijke abnormaliteit is in elk mensenhart telkens bezig, zich te gedragen, alsof zij er „thuis” is.

Zoals zij ook in het leven van staat en maatschappij zich gedraagt, alsof zij er „thuis” is.

En nooit zou iemand er toe gekomen zijn, om de neutraliteit normaal te achten en het Christelijke als verbijzondering ter zijde te schuiven en de vraag naar Christus' Koningschap te schrappen van de agenda van zijn partij of maatschappelijke organisatie, als er eerst niet deze vreemde zaak was geweest, dat de abnormaliteit van het ongelooft zich breed had gemaakt in het publieke leven en velen dat als vanzelfsprekend hadden aanvaard.

En daardoor is het mogelijk, dat ons volk al meer wegzinkt in de grijze zee van de neutraliteit en de glans van het kruis boven dat volksleven wordt geblust.

WAAR LIGT DE BEWIJSLAST

Op verzoek van sommige lezers hebben wij enige aandacht gewijd aan de manier, waarop in het maandblad „In dienst der Kerk” de neutrale organisatie en de neutrale school werden verdedigd.

In zulke gevallen wordt men telkens weer getroffen door het verkeerde uitgangspunt van de vechters voor de neutraliteit.

Zij beginnen met hun redenering, nadat zij al één station zijn gepasseerd. Zij beginnen de vraag te overwegen, of het wel zin heeft, of het ooit zin heeft, dan wel of het vandaag zin heeft, lid te worden van een Christelijke organisatie. Zij zijn dan reeds één station gepasseerd in hun redenering, nl. er is een neutrale organisatie, en dat is normaal. Er moeten wel gegronde redenen zijn, er moet wel een „noodsituatie” zijn ontstaan, wanneer wij gaan afwijken van dat normale, dat de neutrale organisatie recht heeft op onze steun. En zulke een noodsituatie, zo constateren ze dan vervolgens, is er niet, vandaag niet, en dus kunnen we rustig in de neutrale organisatie blijven.

Zij gaan er dus van uit, dat de Christen zich bevindt in de neutrale organisatie. Dat is het normale. Dat is het historische gegeven, waar ze van uitgaan. En als er dan een Christelijke organisatie komt, en daarvoor wordt gepleit, dan heeft de neutrale organisatie het recht te vragen: waar haalt gij het recht vandaan, om naast mij een plaats te vragen?

Zo verdedigt b.v. de socialist Kleywegt zijn plaats in de P.v.d.A. De Wereldraad van Kerken, zo is zijn betoog, heeft uitgemaakt, dat een Christen alleen in een noodsituatie lid mag zijn van een Christelijke partij. En zich naar deze richting van de Wereldraad van Kerken richtende, betoogt hij dan, dat die noodsituatie er niet is, en daarom is hij lid van een niet-Christelijke partij, de P.v.d.A.

Wij menen, dat de zaak andersom ligt. Dat de neutrale organisatie moet komen met het pleidooi, dat zij, als abnormaal verschijnsel, vanwege een noodsituatie een plaats mag hebben. Want het Christelijk is normaal, het neutrale is abnormaal.

Christus is in de wereld gekomen, om het gehele leven te vernieuwen door Zijn woord en Geest. Er is geen leven, dat niet valt onder zijn heerschappij. En zijn heerschappij betekent bevrijding, verlossing, vernieuwing, heiliging.

Daarom is het minstens abnormaal, wanneer een Christen zegt: ondanks dat feit van Christus' komst en Zijn heerschappij, kies ik welbewust voor de neutrale organisatie, die van deze heerschappij niets wil weten. Die even officieel als uitdrukkelijk zegt: Of het waar is, wat gij omtrent Christus als de hoogste en heerlijkste waarheid belijdt ook voor het terrein waar onze organisatie werkt, daarover weigeren wij ons als organisatie uit te laten. Daar zetten wij officieel alleen maar een vraagteken bij. Wij hebben er niet het minste bezwaar tegen, wanneer een lid van onze neutrale organisatie voor zich persoonlijk dat Koningschap van Christus belijdt, maar aansluiting bij onze organisatie betekent, dat hij er zelf mee instemt, dat de organisatie blijft weigeren, dat Koningschap te belijden.

Dat is het standpunt van de neutrale organisatie.

En op die organisatie rust naar onze mening de bewijslast, dat zij met zulk een abnormaal uitgangspunt op grond van een noodsituatie recht van bestaan heeft. En de Christen, die ziet, hoe de mogelijkheid tot een normale grondslag en doelstelling, nl. een Christelijke doelstelling en grondslag er is, feitelijk is, en door zijn broeders wordt gerealiseerd, moet de bewijslast dragen, waarom hij desniettemin kiest tegen de Christelijke organisatie, haar bestrijdt en het op haar ondergang toelegt, en vecht voor de neutrale, abnormale organisatie. Hij draait de zaken om, wanneer hij zijn medechristenen aanvalt, omdat zij niet met hem de abnormale weg gaan.

* * *

Bovenstaande artikelen zijn overgenomen uit het Fries Dagblad en zijn reeds enige tijd geleden geschreven nog voor het herderlijk rondschrijven van de Ned. Hervormde Synode de gemoederen in beweging bracht. Zij zijn dus niet opzettelijk tegen dit herderlijk rondschrijven gericht. Maar zij bevatten wel een aantal argumenten die in de huidige polemiek van grote betekenis zijn. En dan vooral dit: Het gaat er niet om dat we ons in een defensieve positie laten dringen. Het voornaamste en het doorslaggevend is niet dat we „neen” zeggen tegen een neutrale organisatie. Het voornaamste is dat we „ja” zeggen tegen de christelijke organisatie. Dat betekent een geheel andere aanpak van het vraagstuk. Niet het negatieve, maar het positieve, daar gaat het om. En dat positieve element is het enige dat warmte en bezieling geeft, want het betekent constructieve arbeid, het betekent meewerken om iets op te bouwen. De troffel is belangrijker dan het zwaard — en dat zwaard moet alleen worden gehanteerd om de vijand van de muren af te houden. Zo moeten we bouwen aan een eigen christelijke organisatie.

BOERHAAVE

VAN 1907

Heemskerkstraat II - 's-Gravenhage

Telefoon 33 09 05

SERRES EN WARENHUIZENBOUW

N.V. AANNEMERSBEDRIJF

Boers en Vrijland

Kantoor: Molenstraat, 's-Gravenzande, tel. K 1748-538 en 738

A. VINGERLING EN ZN - GOUDA

HOUT- EN HEIPALENHANDEL
ZAGERIJ EN SCHAVERIJ

J. DEN HAENSTRAAT 25 — TEL. K 1820-2182

PONTIAC HORLOGES

SIEBEL

DEN HAAG - ROTTERDAM - AMSTERDAM

LANGE POTEN 11. N. BINNENWEG 227. KALVERSTRAAT 123

FIRMA BLAAK

Boot- en sloepenbouwerij

HOOGZAND

"R.H.I.W.A."

Carrosserie-fournituren
Non-Ferro metalen

Plaatbewerking-machines
Scheepsramen en -deuren

AANNEMERSBEDRIJF

- * Handel in rijsmaterialen, riet en teen
- * Rietmattenfabriek
- * Hoepelmakerijen

GEBR. HAKKERS

WERKENDAM
Telefoon 14

Firma C. VERMEER & ZOON'S

FABRIEKEN VOOR
GEBOGEN HOUT

Telefoon K 1894-1230
Ouderkerk a/d IJssel

RONDE EN OVALE
TAFELRANDEN

Gebogen regels voor stoelen
en fauteuils, armleggers,
kappen regels, stijlen enz.

DE aangewezen Verzekering-Maatschappij

ONGEVALLEN

ZIEKENHUISVERPLEGING - OPERATIE
WEKELIJKSE UITKERING BIJ ZIEKTE

VRAAGT PROSPECTUS!

H. Dorsman - Zwijndrecht

Telefoon 6576 (K 1850)

Asbestcementproducten

Gespecialiseerd in het aanbrengen van asbestgolfbeton
op daken

CONSTRUCTIEBOUW

Haring N.V.

Boskoop — Telefoon 128

Afd.: TANKS, voor vele industrieën

Afd.: HOEI- EN/OF GRAANBERGEN

Afd.: LANDBOUWMACHINES:

Wervelwind-poederstufmachines

Wervelwind-cloestofnevelmachines

N.V. Houthandel ARENDSSEN

Luttekepoortstraat 52

Telefoon K 3410-2109 — Harderwijk

Sijn! die ken ik

*Wees zuinig
met Uw
koop bij
WESTERVELD*

GELD

drogisteryen
DE CONCURRENT
WESTERVELD
FILIALEN DOOR GEHEEL AMSTERDAM

OP ALLE ARTIKELN
ONTVANGT U EEN
KORTING VAN **3%** WANT VOOR FIO AAN
CASSABONS WORDT
30% TERUGBETAALD

Uitgez. Bomee art.

Uitg. Bomee-art.

M. C. van Staaveren - Aalsmeer
Specialiteit in Telefoon 715
ANJERSTEEKEN - FREESIAZADEN

Nederlands fijnste margarine is en blijft
ZOETERMEER'S ROEM
Firma Gebr. v. d. Spek - Zoetermeer

n.v. **Scheepsbouwwerf v/h**

Fa. A. Lanser

Sliedrecht ☆ Holland

Fa. Gebr. Dekker

Hout- en bouwmaterialenhandel

HOOFDSTRAAT 160, HOOGVEEEN, TEL. K 5280-2118

BONGERS WAGENINGEN

Verhuizingen - Verpakkingen - Meubelopslag
Intern. autotransp. Zweden, Zwitserland, enz.
Telefoon 2725 — Law, Allée 88

Verplaatsbare houten gebouwen

Directie- en schaftketen
noodwoningen, -scholen
en -kerken
Directie- en schaft-
wagens
etc.

HOUTBOUW **HAHBO**
HARDINXVELD

Tel. 41 Neder-Hardinxveld

Golfcartonfabriek

Z. de Zeeuw n.v.

Eerbeek

Rollen

Formaten

Kleine dozen

Fabrikante
van
papieren
opvulkussens

Ook in 10-standaard-kleuren
in speciaal-uitvoeringen

**Firma
Andr. Visser
Steenwijk**

Tuin- en Bloemzaden
Landbouwzaden
Pootaardappelen

GEILLUSTREERDE PRIJS.
COURANT GRATIS OP
AANVRAAG

Handelsmerk

NED. IJZERCONSTRUCTIEWERKPLAATSEN

LEMELERVELD(0)

SPECIAAL STAALCONSTRUCTIES VOOR FABRIEKSBOW, KERKEN ETC.

TEL. 217 (K 6722)

Nederlandsche gedachten

Dr J. Schouten afgetreden als voorzitter

In memoriam Nicolaas Okma

Gereedmaken voor de strijd

Gereorganiseerd

Op Eigen Wieken :

De Arjos onder het nieuwe bestel

ANTI-REVOLUTIONAIR CONTACTORGAAN VOOR HET GEZIN

WINKELBETIMMERINGEN

IN ALLE BRANCHES
SPECIAAL VOOR HET BETERE WERK

BLOM - LEERDAM

TELEFOON K 3451-776

Oosterbaan & Le Cointre N.V.

GOES

de drukker die het kan!

Firma FERNHOUT

Handel in WEGEN- EN WATERBOUWMATERIALEN, OP- EN OVERSLAGBEDRIJF, SCHEEPSBEVRACHTING

ZWOLLE, tel. 3477 b.g.g. 5358

EMMELOORD, tel. 144 b.g.g. 130

INGWERSEN & CO

EFFECTEN AMSTERDAM
Coupons en Administratiën
Alle Assurantie-zaken
Levensverzekeringen
en Lijfrenten
KEIZERSGRACHT 382
Telefoon 32121
Speciale afdelingen voor
PROTESTANTS KERKELIJKE LENINGEN

SLOOPSCHEPEN

Voor Uw sloopschepen is het adres

Firma Wed. O. D. Heuvelman

TEL. 369 - KRIMPEN AAN DE IJSSEL

Vraagt Uw bakker naar

TARVO-BROOD

Uw bakker Uw dokter!

C. Lind & Zoon Ao. 1826

KASSIERS EN COMMISSIONAIRS IN EFFECTEN
KEIZERSGRACHT 564 - AMSTERDAM

Telefoon 41154, 31369, 34213, 30214

Effectenbeurs Nis 8, tel. 49328 en 46640

Administratie van Vermogens - Effectenzaken - Verzekeringen

BRINKERS'

ROOMBOTER
MARGARINE
SPLJSVETTEN
SPLJSOLIE

FABRIEKEN

ZOETERMEER

Tel. nr 12 (4 lijnen)

INNEMEE & ZOON N.V.

BEGRAFENIS-TRANSPORT

DEN HAAG

HAARLEM

DELFT

Tel. 115940

Tel. 10441

Tel. 1642

Onmiddellijk ter plaatse te ontbieden

N.V.

HOUTHANDEL EN
ZAGERIJ

P. C. van Drimmelen & Zonen

ZWIJNDRECHT

Tel. 4765 en 6446

JUTE ZAKKEN

voor binnenland en export

Een vertrouwensartikel!

NOORD NEDERLANDSE ZAKKENHANDEL N.V.
GRONINGEN — EEMSKANAAL N.Z. 46

Tel. 31345 (3 lijn.). Telegramadres: „Jute”

P. ZEEUW J z n

ROTTERDAM-O.

VOORSCHOTERLAAN 51

Tel. 20213 - 22543. Na zes uur: Tel. 22543 - 26977

GRANEN - VEEKOEKEN

GEDROOGDE PULP

Lid van de Rotterdamse vereniging voor de
termijnhandel in granen

V A T E N B U S S E N

WIJNTJES Emballagehandel

SASSENHELM, Molenstraat 2

Alle soorten blikemballages

SPECIAAL voor VERF- EN CHEMISCHE INDUSTRIE

Telefoon K 2532 - 7387

SCHOOLMEUBELN

MEUBELINDUSTRIE ROTHUIZEN N.V. - HEELSUM

Nederlandsche gedachten

Verschijnt ten minste
eenmaal per maand

ANTI-REVOLUTIONAIR CONTACTORGAAN VOOR HET GEZIN

Redactie: T. Cnossen, A. R. de Kwaadsteniet, Dr A. Veerman, Mr Dr E. P. Verkerk, R. Gosker (Secretaris).
Redactie-adres: Bureau Centraal Comité, Dr Kuyperstraat 3, Den Haag. Telefoon 115935.
Administratie-adres: Dr Kuyperstraat 3, Den Haag. Telefoon 115935. Giro 89673 t.n.v. de Anti-revolutionaire Partij.
Advertentie-adm.: Veursestraatweg 173, Leidschendam.

DR J. SCHOUTEN

*afgetreden als voorzitter
van het Centraal Comité*

Het is althans voor de Buitengewone Deputatenvergadering van 22 Juni jl. moeilijk uit te maken wat nu het belangrijkste is geweest. Er zijn een aantal gewichtige beslissingen gevallen, die voor de toekomstige ontwikkeling van onze partij van grote betekenis zullen blijken. Maar onafhankelijk daarvan gebiedt zonder meer de hoffelijkheid eerst aandacht te geven aan het heengaan van Dr J. Schouten als voorzitter van het Centraal Comité.

In het kadernummer werd daarvan reeds melding gemaakt en is getracht geworden met een enkel woord iets te zeggen over de in velerlei opzicht merkwaaardige verhouding, die er in de loop der jaren was gegroeid tussen Dr Schouten enerzijds en het Centraal Comité anderzijds. Intussen is het heengaan van Dr Schouten nog iets meer dan een persoonlijke zaak en Dr Schouten heeft daar in zijn afscheidsrede op gewezen.

Doelend op zijn heengaan zeide hij immers: „En nu weet ik wel, dat dit moeilijkheden meebrengt. Och, daar was ik van den aanvang af van overtuigd. Wij zijn ook wat dat betreft in een andere situatie in het leven gekomen. Het was naar den mens gesproken vanzelfsprekend, dat Dr Kuyper destijds leider werd van de Anti-Revolutionaire Partij en het was, toen hij wegviel, en de heer Idenburg die taak niet kon overnemen, vanzelfsprekend dat Dr Colijn met die taak zou worden belast. En in 1946 hebben een aantal Anti-Revolutionairen gedacht, dat het vanzelfsprekend was, dat ook ik weer met die taak belast werd. Ik ga er vanmiddag niet over spreken of dat een vergissing is geweest ja dan neen, maar in ieder geval staat het nu zo, dat er niet meer vanzelfsprekend een man is aangewezen. Of dat nu een tijdelijk verschijnsel is of dat dat een blijvend verschijnsel zal zijn, in verband met de hele ontwikkelingsgang, die het leven door-

maakt, daar wil ik vanmiddag meer niet over in speculatieve beschouwingen treden. Wij kunnen maar veel beter afwachten. Want tenslotte is het zo, dat, wat de toestand betreft, wij weinig vooruit kunnen zien.”

Wij willen met Dr Schouten niet twisten over de vraag of de beslissing van de Deputatenvergadering van Januari 1946 op een vergissing heeft berust ja dan neen. Daar valt trouwens niet over te twisten. Die Deputatenvergadering heeft zo onomwonden en zo duidelijk een uitspraak gedaan, dat ieder verschil van mening daarover bij voorbaat uitgesloten is. Die Deputatenvergadering heeft eenvoudig gehonoreerd wat in feite reeds aanwezig was. Het was voor ieder Anti-Revolutionair duidelijk, dat Dr Schouten voorzitter van de partij moest zijn.

In dit verband zij mij een confidentie veroorloofd. Het was in het voorjaar van 1941, dat Dr H. Colijn de adjunct-secretaris van het Centraal Comité bij zich riep om enkele dingen te bespreken. Bij die gelegenheid sprak deze de mogelijkheid uit, dat hij binnen niet al te lange tijd zou worden gearresteerd door de Duitsers. Intussen waren reeds de voorbereidingen getroffen voor de schaduworganisatie, die zou optreden, wanneer de partij zou worden verboden. Dr Colijn droeg toen aan hem op in dat geval onmiddellijk in overleg te treden met Prof. Mr V. H. Rutgers, en hem te verzoeken de leiding over te nemen. Zou ook deze door omstandigheden niet beschikbaar zijn dan moest hij contact opnemen met de Heer J. Schouten.

De verdere gang van zaken kan ik mij niet nauwkeurig meer herinneren. Het feit ligt er dat de adjunct-secretaris op dezelfde dag als Dr Colijn werd gearresteerd. Dit doet er trouwens ook minder toe. Waar het op aankomt is dat ook in dit opzicht een

traditie werd voortgezet. Groen van Prinsterer heeft Dr. Kuyper als zijn opvolger aangewezen. Dr. Kuyper op zijn beurt wees de Heren Idenburg en Colijn aan, en Dr. Colijn noemde de namen van Prof. V. H. Rutgers en J. Schouten.

Ditmaal staat de zaak anders.

Dr. Schouten heeft niet enkele namen genoemd voor zijn opvolging. Trouwens het is in de geschiedenis van onze partij nog niet eerder voorgekomen, dat de voorzitter van het Centraal Comité — de erkende leider van de partij — tussentijds aftreedt.

En daarmee is een nieuwe situatie in het leven geroepen.

Nu is het mogelijk daar allerlei beschouwingen aan te verbinden van pessimistische aard. Men hoort dat hier en daar ook wel fluisteren. Er zijn geen grote mannen meer zoals vroeger. Vroeger — ja — in de dagen van Kuyper - Lohman - Schaepman - Troelstra - en noem maar op. Maar vandaag is dat niet meer zo.

Daar is misschien wel iets van waar. Maar dan moet toch noodzakelijk ook iets anders worden gezegd. De zaken staan vandaag ook geheel anders als een halve eeuw terug. Het leven en ook de staatkunde zijn veel en veel ingewikkelder geworden.

Rondom 1900 vielen de principiële beslissingen. Drie vraagstukken waren destijds aan de orde. De vrijheid van onderwijs, de sociale kwestie en het kiesrecht. Over die drie ging principiële de strijd. Vandaar dat in die dagen de principiële kant van de zaken veel meer op de voorgrond stond dan tegenwoordig. Men heeft na 1945 wel van de dakken geroepen, dat alles moest worden vernieuwd, maar dat is niet waar gebleken! Men heeft in grote lijn voortgewerkt op basis van de principiële beslissingen, die reeds eerder waren gevallen. Na 1945 is verder gebouwd op de grondslagen, die reeds waren gelegd. De fundamenteën waren er. De vrijheid van onderwijs was gewaarborgd. De sociale wetgeving en het systeem van de sociale verzekering waren tot stand gebracht en de strijd over het algemeen kiesrecht was beslist.

Nu leven we in de periode van het détail, van de verdere uitwerking.

En wanneer zich vandaag een vraagstuk van grote allure voordoet dan is het de integratie van West Europa. Maar over de noodzakelijkheid daarvan zijn de politieke partijen van Nederland het vrijwel met elkaar eens.

De omstandigheden zijn dus heel anders dan rondom 1900. Toen ging het om mannen met ruime visie, met grootse conceptie. Wil men het spraakgebruik volgen: rondom de eeuwwisseling ging het om revolutionaire beslissingen: de wijziging in de overheids-taak, de bevestiging van de volksinvloed, de oplossing van de sociale kwestie.

AANNEMERSBEDRIJF

F. Vink & Zonen

MOORDRECHT Kerklaan 9 Tel. K 1827-261

GEURTS' Conservenfabriek C.V.

D O D E W A A R D

De fijnste fruitproducten uit de Betuwse boomgaarden

Vraagt Uw winkelier ons merk

JAMS - APPELMOES - VRUCHTEN OP SAP - ETC.

Ook vandaag is de ontwikkeling revolutionair zegt men. Sluit de ogen niet voor de ontwikkelingen op het terrein van de kernenergie, de ont-plooiing van de techniek en alles wat daarmee samenhangt. Wij staan aan de vooravond van diepgrijpende veranderingen! Wij hebben behoefte aan „zieners” aan profeten, die in de toekomst schouwen, die het verlossende woord spreken, die kunnen vooruitgrijpen op de toekomstige ontwikkeling. Daar worden veel woorden over gesproken. Maar vooralsnog is het toch klaarblijkelijk zo, dat voortgebouwd wordt op de grondslagen, die in de eerste helft van deze eeuw werden gelegd.

En daarvoor zijn een aantal bekwame deskundige mannen nodig. Het gaat niet meer zozeer om één man — als wel om een team van mannen, die met elkaar de schouders zetten onder het werk en die in trouw-hartige samenwerking leiding gaan geven aan het Anti-Revolutionaire volk en aan de Anti-Revolutionaire politiek.

De beslissing van Dr. Schouten legt daarvoor een grondslag. Hij zelf blijft immers vooralsnog kamerlid en voorzitter van onze Kamerfractie. In die functie blijft op hem goeddeels rusten de verantwoordelijkheid voor het politiek beleid. En naast hem gaat nu werken het nieuwe presidium van de partij, gevormd door de Heren Mr A. B. Roosjen en J. Smallegenbroek.

Deze oplossing wordt in zekere zin door de omstandigheden opgedrongen. Het is voor het heden moeilijk uit te maken of zij een blijvend karakter zal dragen. Een aantal factoren wijst er op dat nu inderdaad gebroken wordt met een tot nu geldende traditie. Op de Jongelingsvereniging leerden wij het vroeger reeds. Bilderdijk - Da Costa - Groen van Prinsterer, Dr. Kuyper - Colijn - een reeks van namen, die dan afgesloten wordt met die van Dr. J. Schouten.

En zo vangen wij dan een nieuwe periode aan, met een andersoortig leiderschap als wij tot nu toe gewend zijn. Zal dit een verarming blijken? Zal het een verrijking zijn? Zal straks opnieuw een persoonlijk leiderschap zich baanbreken of zal veelmeer een team met de verantwoordelijkheid worden belast? Slechts de toekomst zal deze vragen kunnen beantwoorden.

En toch moet onze partij rustig en gelovig die toekomst tegemoet gaan. Ook grote leidersfiguren zijn een geschenk van God. Niets gaat buiten Gods bestel om. De oude Anti-Revolutionaire Partij blijft zich stellen op de basis van het Woord des Heren. In gehoorzaamheid aan het Woord blijft zij het pleit voeren voor een Christelijke Staatkunde. Zij zal daarbij, als steeds, vooral moeten blijven steunen op de Gereformeerde Gezindte, verstaan in de zin, die Groen van Prinsterer daaraan gegeven heeft.

Aan het einde van de Deputatenvergadering sprak de aftredende voorzitter van het Centraal Comité, Dr J. Schouten een afscheidswoord dat diepe indruk maakte. Tijdens deze rede werd bovenstaande wel zeer karakteristieke foto gemaakt van de leider der Anti-Revolutionaire Partij.

In memoriam Nicolaas Okma

Ieder, die in deze dagen iets moet zeggen of schrijven naar aanleiding van Nicolaas Okma, mag God wel in bijzondere mate om leiding vragen bij het onder woorden brengen van zijn gedachten. Wij staan voor het onbegrijpelijke feit van het door een lang lijden voorafgegaan einde van het leven van een mens, die grote gaven had en daardoor voorbestemd scheen in het leven van ons volk een belangrijke plaats in te nemen. Okma had een scherp juridisch inzicht, gaf brillant college, kon puntig en boeiend schrijven, was dapper en onverschrokken en genoot het vertrouwen van alle bevolkingsgroepen, die zich tot het Protestants-Christelijk volksdeel rekenen en dan zwijgen wij — uiteraard — over wat hij betekende voor degenen, die hem in deze wereld het liefste waren.

Nu dreigt het gevaar, dat wij het smartelijke van dit vroege sterven —

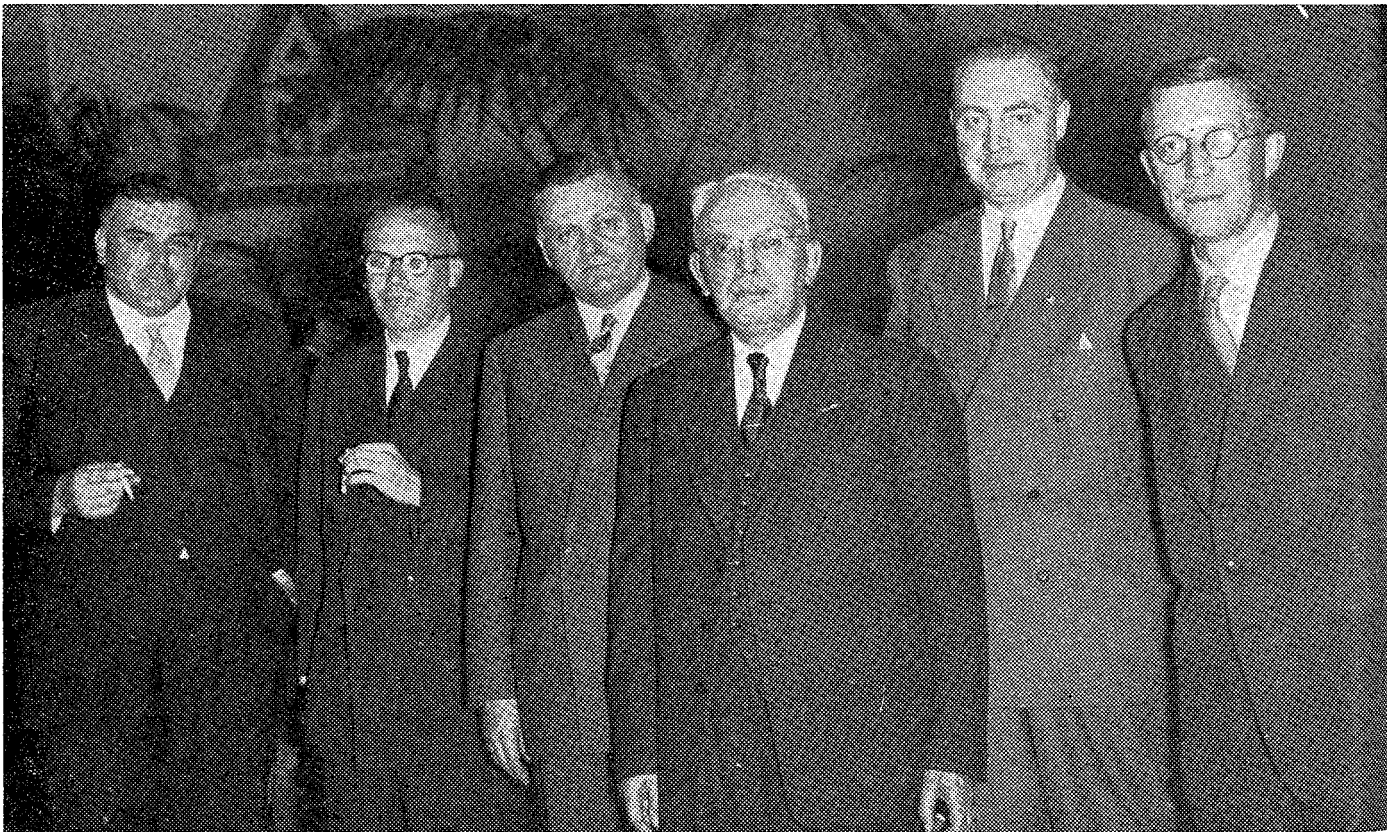
hij was pas 50 jaar — gaan wegstoppen achter wat stichtelijke woorden en dan weer overgaan tot de orde van de dag. Maar dan doen wij toch tekort aan de haast verbijsterende vragen, waarvoor leven en sterven van Okma ons stellen.

Laat ons maar erkennen, dat wij er niet uitkomen en God dringend vragen ons ook hierin met heel ons wezen eenswillend te maken met Zijn wil.

Okma was een Christen naar de Reformatie van Calvijn. Hij was met hart en ziel Gereformeerd en onderschreef de vooral door Kuiper daaraan verbonden consequenties voor het handelen op wetenschappelijk, politiek, maatschappelijk en cultureel terrein. Op al die terreinen heeft hij zijn gaven onbepikt ter beschikking gesteld. Hij koos voor de Christelijke organisatie, maar de voorstanders van de doorbraak behoefden hem niet te vertellen, dat die organisaties vaak bleven beneden de

maat, die zij zichzelf hadden gesteld, die van het Evangelie. Haar gebreken heeft hij scherp naar voren gebracht. Men leze er zijn voordracht Drievoudige doorbraak, in 1951 gehouden voor de Bond van Meisjesverenigingen op Gereformeerde Grondslag, maar op na. Maar, zo zegt hij na een bespreking van de bezwaren daarin: „Toch kunnen wij die Christelijke organisaties, die Christelijke partijen niet missen. We hebben geen andere keus. In een wereld, die zich welbewust en weloverdacht tegen Christus heeft gekeerd, kunnen we ons slechts terugtrekken in lijdelijkheid of ons aaneensluiten.

Wordt daarom straks vooral en gerust lid van uw A.R.-kiesvereniging. Vergeet niet zo nu en dan eens hartelijk te lachen om al de waardeloze rompslomp, de leegheid en de voosheid, aan zulke verenigingen eigen. Blijf trouw aan haar beginselen, want die zijn goed. Vergeet nooit dankbaar te zijn voor de

De Reorganisatie-commissie v.l.n.r. Prof. Dr J. J. de Jong, Prof. Dr P. J. Verdam, J. Smallenbroek, Mr A. B. Roosjen, voorzitter, A. R. de Kwaadsteniet en R. Gosker (secretaris).

onmeetbare zegen, die het God heeft behaagd door middel van dit gebrekkige, immers menselijke instrument in ons volksleven te verspreiden.

Bovenal: Richt uw verlangen op de grote dag, waarop het steigerwerk van al onze Christelijke organisaties zal worden weggevaagd en onze grote bouwheer zelf het gebouw van Zijn gunstbewijzen in eeuwigheid zal doen rijzen".

Ik meen hem geen onrecht te doen, wanneer ik zeg, dat Okma in zijn hart niet zulk een grote behoefte gevoelde aan een ander beleid op politiek en maatschappelijk gebied na de bevrijding dan voor 10 Mei 1940 was gevoerd. Maar hij had een scherp gevoel voor de eisen van de tijd en daarom stimuleerde en steunde hij pogingen om dat beleid zodanig te veranderen, dat jongeren en ouderen zouden kunnen zien, dat de Anti-Revolutionaire Partij en de Christelijk maatschappelijke organisaties ook voor de ontwikkeling na de bevrijding een perspectief boden. Hij heeft een betere verstandhouding tussen de A.R.-Partij en het C.N.V. mee helpen tot standbrengen en voor het C.N.V. schreef hij als voorzitter-rapporteur een uitstekend geargumenteerde rapport over de herziening van het vennootschapsrecht. Op zijn voorstel sprak dit rapport zich uit voor het wegnemen uit de bestaande wetgeving van belemmeringen om op basis van vrijwilligheid aan een vertegenwoordiging van de arbeiders in grotere ondernemingen medeverantwoordelijkheid te geven bij voor de onderneming belangrijke beslissingen.

Het vertrouwen, dat Okma in de gehele A.R.-partij genoot, zou hem tot haar aangewezen voorzitter hebben gemaakt na het aftreden van dr Schouten, indien zijn kracht ongebroken was gebleven.

Okma was dapper. Hij was een van de eersten, die zich in het verzet gaven. Hij was ook een van de eerste verdachten in de reeks door de Duitsers tegen verzetslieden aangespannen processen. In dat proces heeft hij materiaal tegen zichzelf aangedragen om anderen te ontlasten. In gevangenis en

gijzelaarskamp was hij lotgenoten door zijn geloofsovertuiging en geestkracht tot grote steun.

Tegenover de Russische dreiging stond hij met dezelfde rustige kracht. Toen omstreeks 1950 de dreiging van een nieuwe oorlog en een nieuwe bezetting groot scheen, schreef hij in het weekblad Trouw een artikel, waarin hij wees op de noodzakelijkheid op zijn post te blijven en trouw de opgedragen arbeid te verrichten. De Christen wordt niet gedreven door vrees, maar door geloof. Het Evangelie spreekt wel van een vluchten naar de bergen, maar pas als de stad in brand staat en de tempel verwoest is. De levenshouding van de Christen moet openbaar maken, dat wij niet leven in een verloren, maar in een verlore wereld!

De Vrije Universiteit, meer bepaalde-lijk de faculteit der Rechtsgeleerdheid, verliest in Okma een zeer begaafd man van wetenschap. Hij dacht daarover zelf anders. Haast hinderlijk was zijn gebrek aan zelfvertrouwen, wanneer hij over zijn wetenschappelijk werk sprak. Het geven van college was een wekelijks terugkerende bron van onrust. Hij wilde niet geloven, dat de zijne het best bezocht werden. Gesprekken met hem openden altijd niet vermoede gezichtspunten, maar waren soms moeizaam door de uitgebreide voorbehouden, waarmee hij zijn mening omringde.

Zijn proefschrift is het Nederlands standaardwerk over het leerstuk van het misbruik van recht. Knap is zijn prae-advies voor de Nederlandse Juristenvereniging in 1950 over de verhouding van de burgerlijke rechter en de administratie. In een brillante rede van nog geen half uur, die grote indruk maakte, wist hij het grote aantal debaters afdoende van antwoord te dienen.

Ik duidde er zo juist op, dat het verkeer met hem niet altijd gemakkelijk was. Hij kon — voorbode en gevolg van zijn kwaal? — wispelturig en moeilijk zijn. Duchtte hij bepaalde gevaren of

wekte een bepaalde daad zijn afkeuring op, dan kon hij soms op grievende wijze aan zijn mening uiting geven. Ik moet hieraan toevoegen, dat hij altijd probeerde een verstoorde verhouding weer goed te maken. Men moest, aldus was zijn standpunt, iets van elkaar kunnen hebben, zo lang men in goede trouw kon aanmemen, dat ieder de zaak in quaestie wilde dienen. Op eigen wijze gaf hij gaarne uiting aan zijn erkentelijkheid. Allen, die hem naar zijn mening met het genoemde prae-advies hadden geholpen, stuurde hij een met zorg gekozen boek thuis. Daartoe behoorden mensen, die zich van hun hulpverlening niets bewust waren!

In 1950 openbaarde zich duidelijk de kwaal, waaraan Okma ten laatste is bezweken. Hij heeft deze laatste vijf jaar met zijn leven waar gemaakt, wat hij in zijn artikel over de Russische dreiging als norm voor het Christelijk leven had gesteld. Tot zijn blijdschap heeft hij, ondanks alle moeilijkheden, die hij bij zijn ambtsvervulling onderzond, de bewondering en de genegenheid van zijn studenten tot het einde behouden.

De laatste maanden was hij erg moe. Men mag het als een barmhartigheid van God zien, dat hij nu mag uitrusten. Eigenlijk zeg ik het zo verkeerd. Hij mag nu pas goed aan het werk gaan. Want geloof maar, dat er werk zal zijn nu in de hemel, straks op de nieuwe aarde.

Behalve met zijn persoonlijke kruis heeft ook Okma zijn moeite gehad met het kruis van ieder, die recht zoekt en die zich in dat zoeken gebonden weet aan de Goddelijke gerechtigheid. Wij tobben ons af het recht in deze wereld te doen zegevieren en onze dagelijkse ervaring is, dat het telkens weer overwoerd wordt door onrecht. Hij heeft echter in zijn leven de belofte, die er voor iedere rechtsgeleerde is, als een geschenk ervaren. „De vrucht der gerechtigheid zal vrede zijn, de uitwerking der gerechtigheid rust en veiligheid tot in eeuwigheid.”

W. F. DE GAAY FORTMAN

Emissie

Voor het emitteren van leningen ten laste van **PROT. KERKEN EN SCHOLEN** hebben wij een uitgebreid apparaat beschikbaar. In voorkomende gevallen zullen wij gaarne advies verstrekken.

Handels- en Effectenbank

N.V.

sinds 1910 bank voor Stad en Ommeland

GRONINGEN
Brugstraat 32

Winschoten - Winsum - Loppersum

EEN UITKOMST VOOR MAAGLIJDERS

Maaglijders. U kunt weer alles gaan eten. De echte C-R. MAAGTABLETTEN zijn weer in Nederland verkrijgbaar.

C-R. MAAGTABLETTEN

geven direct verlichting en zijn pijnstillend. Vooraanstaande doktoren en chirurgen, hier te lande, tellen wij onder onze cliënten. De echte Amerikaanse C-R. Maagtabletten zijn die lichtgele tabletten. Alleen verkrijgbaar bij:

LOUIS RIETBERGEN

NIEUWE BINNENWEG 400 — ROTTERDAM
Vraagt inlichtingen zonder enige verplichting.

Gereedmaken voor de strijd

Wij moeten ons nu reeds gaan voorbereiden op de komende wintercampagne. In deze wintercampagne zal in de eerste plaats de reorganisatie moeten worden doorgevoerd en in de tweede plaats de verkiezingsactie plaats vinden. Het een gaat echter aan het ander vooraf. Natuurlijk is het immers ons allen bekend, dat de P.v.d.A. zich voorbereidt op een heftige actie. Evenals in 1946 zal zij ook ditmaal trachten de doorbraak tot stand te brengen en intussen is zij doende voor deze actie het bedrag van rond f 1.000.000.— bijeen te brengen. De K.V.P. is op tegenweer bedacht. Zij heeft reeds geantwoord met een geslaagde ledenwerfactie en ook zij tracht haar verkiezingsfonds te spekken om straks gereed te zijn voor de strijd. In die strijd zullen zowel het mandement der Katholieke Bisschoppen als het Herderlijk Rondschrijven van de Synode der Nederlands Hervormde Kerk een rol spelen. En voorzover het de Prot. Chr. kiezers betreft zal door de P.v.d.A. vooral op dat Herderlijk Rondschrijven een beroep worden gedaan.

Daartegenover past onzerzijds slechts één antwoord. Wij willen enerzijds geen mandement door kerkelijke autoriteiten uitgevaardigd, dat door kerkelijk gezag de gewetens bindt. Wij willen anderzijds, staande in de Christelijke vrijheid, in gehoorzaamheid aan de geboden Gods het pleit voeren voor een Christelijke staatkunde. Een van de middelen om dat doel te bereiken is: „allen, die de soevereiniteit Gods en het Koningschap van Jezus Christus ook voor de staatkunde erkennen, te brengen tot eendrachtige samenwerking en leiding te geven aan hun staatkundige handelingen, in het bijzonder 'bij de stembus'. En in de tweede plaats: mede te werken aan de eendrachtige samenwerking van de Protestants Christelijke politieke partijen in Nederland”.

Dit is een positief en deugdelijk standpunt. Het mengt de kerk niet in de politiek. Dat moet ook niet. Het plaatst ieder overtuigd christen voor een duidelijke keuze en positiebepaling. Zijn plaats is in een Christelijke partij en een niet-Christelijke partij moet hij als zodanig verwerpen. De partij die in haar statuten en haar optreden naar buiten Christelijk wil zijn, kan geen ander standpunt innemen. Daarom zal het bij de komende verkiezingen vooral gaan over het goed recht — het bestaansrecht — van de Christelijke partijformatie als zodanig. Op die strijd moeten we ons voorbereiden.

Die strijd zal hevig zijn en veel van onze krachtsinspanning vergen.

Vandaar dan ook dat het programma van werkzaamheden ditmaal veel zwaarder te vervullen zal zijn dan vroeger ooit het geval was. Daar hangt de reorganisatie van onze partij mee samen. Die reorganisatie moet onze innerlijke kracht versterken — juist omdat die verkiezingsactie zwaar zal zijn.

En nu is Dr Schouten wel heengegaan als voorzitter van het Centraal Comité. Maar hij heeft er dan toch voor gezorgd dat een aantal principiële beslis-

singen zijn genomen, zowel door het Centraal Comité als door de Deputatenvergadering, die nu verder moeten worden uitgevoerd. Wanneer ik het lijstje opmaak van datgene wat er in de loop van de volgende maanden moet gebeuren, dan ziet dat er zo uit:

1. Sprekersorganisatie.
2. Documentatiedienst.
3. Weekblad.
4. Ledenwerfactie.
5. Contributieverhoging.
6. Voorbereiding candidaatstelling.
7. Voorbereiding Propaganda-actie.
8. Doorvoering der reorganisatie.
9. Voorbereiding verkiezingscampagne.
10. Herziening beginselprogram.

Over ieder van deze punten een kort woord.

1. Sprekersorganisatie

In een van de kadernummers van dit jaar is reeds opgenomen het rapport van de daartoe door het Centraal Comité ingestelde commissie. Een organisatie wordt in het leven geroepen om sprekers te scholen en te activeren, zowel voor de vergaderingen van onze eigen kiesverenigingen als voor debat- en forum-avonden. Het is duidelijk geworden dat op dit terrein een en ander moet worden gedaan. Het is niet voldoende voor dit werk alleen Kamerleden in te schakelen. Meerderen en ook anderen moeten bereid gevonden worden zich voor dit werk te geven. De bedoeling is vooral voor een voldoende spreiding over het land zorg te dragen. Jongeren en ook vrouwen zullen bij dit werk worden ingeschakeld. Iedere statencentrale zal in overleg met de Kamercentrale een aantal mensen moeten opsporen, die zich met deze arbeid zullen belasten. Voor iedere vijf kiesverenigingen zal getracht worden een spreker-propagandist te vinden.

Een of twee maal per jaar zullen deze sprekers-propagandisten worden bijeen geroepen in een conferentie, waarin een aantal actuele onderwerpen worden doorgepraat en waarin allerlei aanwijzingen worden gegeven. De zaak waar het om gaat zal deze zijn: of de Statencentrales er inderdaad in zullen slagen een aantal mensen, ouderen en jongeren, te vinden, die bereid en bekwaam zijn een aantal avonden in het jaar de kiesverenigingen te gaan bezoeken om hen van voorlichting te dienen, zodat ook de kleinste kiesvereniging wordt bezocht. Het gaat om rond 200 sprekers-propagandisten, die zich voor een periode van twee jaar aan dit werk verbinden. Het gaat om 200 mensen, die warm Anti-Revolutionair met geestdrift de goede zaak willen bepleiten. Vooral in de komende periode zal er veel van afhangen of wij die 200 man vinden.

Dr J. Schouten overhandigt de voorzittershamer aan Mr A. B. Roosjen, terwijl de nieuwe tweede voorzitter, de heer J. Smallegenbroek toekijkt.

2. De Documentatiedienst

Wij mogen die 200 man maar niet zonder meer naar het front sturen. Met een paar conferenties zijn zij niet geholpen al zijn deze onmisbaar. Er moet meer geschieden. Vandaar dat het Centraal Comité besloten heeft een documentatiedienst in het leven te roepen. Wekelijks zal aan de deelnemers in gestencilde vorm worden toegezonden een serie artikelen, die in de dagbladen en in de tijdschriften verschenen zijn en die voor onze politieke meningsvorming van betekenis kunnen worden geacht. Deze documentatie ontvangen zij gratis. Vooral in het begin, zolang het partijsecretariaat nog niet beter is bemand, zal dus vooral met overname van deze artikelen worden volstaan. Later, wanneer het partijsecretariaat is verbeterd, of wanneer de Dr Kuypersstichting daaraan iets kan doen, zullen aan deze documentatie samenvattende nota's worden toegevoegd over allerlei belangrijke en actuele onderwerpen. De verdere ontwikkeling moeten wij dus afwachten. Het voornaam-

ste is dat met deze arbeid wordt begonnen. In het najaar hopen we daarmee een begin te maken.

3. Weekblad

Een derde zeer belangrijke beslissing is reeds in principe door het Centraal Comité genomen, nl. de oprichting van een weekblad. Nederlandsche Gedachten in zijn huidige vorm is niet voldoende gebleken. Er moet komen een weekblad, dat week aan week de Anti-Revolutionaire beginselen bepleit en de Anti-Revolutionaire politieke gedragslijn verdedigt en duidelijk maakt. Dit is voor het Centraal Comité een zware beslissing.

De uitgave van een weekblad is vooral financieel een heet hangijzer en hoewel reeds een principiële beslissing is gevallen is de zaak formeel nog niet geheel gereed. De Weekbladcommissie moet haar nadere voorstellen bij het Centraal Comité indienen. Dat zal echter binnen niet al te lange tijd gebeuren.

Daarom moet de partij er op rekenen, dat in het na-jaar daarmee een begin wordt gemaakt. Dan zal het er om gaan 20.000 abonnementen op dit weekblad te verkrijgen tegen een prijs van f 6.20 per jaar. Dit is geen geringe opgave. Het betekent op iedere 100 leden 20 abonnementen. Er was uiteraard bij de Weekbladcommissie nogal wat aarzeling toen zij vernam dat de afdracht der kiesverenigingen aan het Centraal Comité zou worden verdubbeld. Maar zij is over haar bezwaren heen gestapt. Zij meent dat deze zaak doorgang moet vinden en dat het welwezen van de partij daarmee is gemoeid.

4. De ledenwerfactie

Ook daartoe worden de kiesverenigingen in het komende najaar opgeroepen. Dit hangt samen met de contributieverhoging waarover bij het volgende punt zal worden gesproken. De zeer noodzakelijke contributieverhoging zal hier en daar verlies van leden tengevolge hebben. Niet allen zullen bereid zijn f 1.25 per jaar — en dat is toch wel het minimum — meer bij te dragen. Maar toch mag het ledental van de partij niet verminderen. Wie er op let dat de N.C.R.V. bij vóór de oorlog vergeleken haar ledental zo sterk heeft weten te vermeerderen en er oog voor heeft, dat het C.N.V. met zijn toch wel niet lage contributie er in geslaagd is zijn ledental nu tot boven de 200.000 op te voeren, zal het voor onze partij niet als een onmogelijke taak beschouwen bij de verhoogde afdracht aan het Centraal Comité, het ledental op

rond 100.000 te handhaven. Dat zal voor vele kiesverenigingen in het land werkelijk geen eenvoudige taak zijn. Maar toch moet het worden geprobeerd. En niet alleen dat. Dit werk moet worden gedaan met de wil om te slagen en op die manier kan het ook voor elkaar komen.

5. Contributieverhoging

Het volgende punt is de contributieverhoging. De zaak staat nu zo, dat voor het jaar 1956 aan het Centraal Comité zal moeten worden afgedragen een bedrag van f 2.50 per lid per jaar. Dat betekent derhalve f 1.25 per lid per jaar meer. Het zou dus voldoende zijn wanneer over de gehele linie de contributie der leden met f 1.25 per jaar wordt verhoogd. Maar daarmee zijn we er in de meeste gevallen niet. Ook de Statencentrales gaan meer activiteit ontwikkelen, tenminste als het goed is, en de Kamercentrales zullen niet mogen achterblijven. Laten we de dingen nu maar niet eenvoudiger stellen dan ze in werkelijkheid zullen blijken te zijn. En iedere kiesvereniging zal een en ander nauwkeurig moeten beoordelen. We mogen dan ook niet langer het systeem van de jaarlijkse contributie handhaven. We moeten onverbiddelijk naar de maandelijkse en driemaandelijkse inning toe. Daar is geen ontkomen aan. En de gemiddelde contributie moet ook voor de plattelandskiesverenigingen op f 6.— ten minste worden gebracht. Alleen op deze wijze kan de financiële verantwoordelijkheid worden aanvaard.

De Heren J. Tjalma, C. Smeenk, Mr Eling Visser en J. A. J. Jansen Maneschijn luisterend naar de afscheidsrede van Dr J. Schouten.

6. *Candidaatstelling*

Over de voorbereiding en candidaatstelling kan thans nog niet veel worden gezegd. Dit is voorshands een van de werkzaamheden van het Centraal Comité. Allereerst is nodig dat een reglement daarvoor wordt ontworpen en dit reglement zal nu de goedkeuring moeten hebben van het Partij-Convent. Eerst wanneer dit reglement is aanvaard kan de zaak zelf worden aangepakt. Het ligt nu in het voornemen reeds op 22 en 23 September het Partij Convent in nieuwe samenstelling bijeen te roepen om ook over het reglement van de candidaatstelling te beslissen. De Partij in het land — de kiesverenigingen dus — heeft daar nog niet direct bemoeienis mee. Dit werk moet echter toch worden voorbereid.

7. *Vorbereiding van het Program van Actie.*

Bij iedere periodieke kamerverkiezing wordt ook door onze partij een Program van Actie opgesteld. Dat is als regel geen eenvoudige zaak. Want de kiesverenigingen hebben daar een grote invloed op en er zijn maandenlange werkzaamheden mee gemoeid voordat de redactie van dit program haar uiteindelijke vorm heeft gevonden. Dat was ook onder het oude statuut reeds zo. Wat dat aangaat is er derhalve weinig nieuws. Echter reeds vóór 1 October moet het eerste ontwerp aan de kiesverenigingen worden toegezonden. Het is dan ook een belangrijke zaak. Gewoonlijk laten de kiesverenigingen zich in deze niet onbetuigd. Zij doen dapper mee en het regent amendementen. Dat zal, nemen we aan, ook ditmaal het geval zijn. En dat is goed.

8. *De doorvoering van de reorganisatie*

Dit is een afzonderlijk punt, dat zowel voor de kiesverenigingen als voor de hogere organen in de partij allerlei consequenties meebrengt. Iedere kiesvereniging moet nu nagaan in hoeverre haar reglement wijziging behoeft. Dat geldt in nog meerdere mate voor de Staten- en Kamercentrales en tenslotte ook voor het Centraal Comité. Daar zit nog een heel stuk werk aan vast. Maar Dr Schouten heeft er nog op de Deputatenvergadering sterk op aangedrongen, dat deze zaak krachtig voortgang zou vinden, zodat per 1 Januari het nieuwe statuut voor de gehele partij in werking kan treden. In de volgende maanden zullen we dus door een zure appel moeten heenbijten, want na 1 Januari vragen weer andere en belangrijker dingen de aandacht. We hopen nu maar, dat in alle kiesverenigingen de besturen ook aan deze kant van de zaak goede aandacht zullen geven. Het zijn een aantal formele dingen, die nu geregeld moeten worden en die toch ook hun betekenis hebben.

9. *De voorbereiding van de verkiezingsactie*

Al het voorgaande heeft, laten we dat tenslotte niet vergeten, slechts ten doel om de partij goed te kunnen mobiliseren voor de op handen zijnde verkiezingsstrijd. Onder normale omstandigheden zou men wellicht redeneren als volgt: omdat verkiezingen op han-

den zijn, laten we nu alles laten liggen en de aandacht en de energie concentreren, vooral concentreren, op één ding — de verkiezingsactie. Maar voor ditmaal kan deze regel niet worden toegepast. De principiële beslissingen zijn nu genomen. We beginnen nu met een werk, dat reeds veel eerder had moeten worden aangepakt. We hebben er zo ongeveer tien jaar over gedaan voordat de reorganisatieplannen hun beslag hebben gekregen. Nu het eenmaal zo ver is moet de zaak ook met kracht worden doorgevoerd en wel zo, dat tegelijk de verkiezingen op goede en deugdelijke wijze worden voorbereid. Die verkiezingen houden we bij al deze werkzaamheid goed in het oog. Daarom wordt de partij gereorganiseerd om des te beter een beroep te kunnen doen op het volk van Nederland.

10. *Herziening van het Program van Beginselen*

Er staat nog een tiende punt op het programma. Of dit punt nog in de loop van de komende wintermaanden zal kunnen worden afgewerkt moet worden betwijfeld. Maar er zijn stemmen, die fluisteren, dat de verschillende subcommissies zo ongeveer met haar arbeid gereed zijn en dat binnen niet al te lange tijd het nieuwe ontwerp Beginsel- en Algemeen Staatkundig Program tegemoet kan worden gezien. Of dit nog zal kunnen worden ingevoegd in het schema der werkzaamheden, dat we tot nu toe hebben ontwikkeld is evenwel niet zeker. Natuurlijk zou het juist met het oog op de komende verkiezingen aanbeveling verdienen, wanneer ook dit onderdeel van het werk nog tijdig tot een goed einde werd gebracht, maar zekerheid daaromtrent bestaat er niet.

Al met al er is veel werk aan de winkel. Er zijn een groot aantal plannen en er zijn veel goede voornemens. Het ritselt aan alle kanten van nieuw leven. Andere inzichten breken zich baan en breken door. De dingen zullen anders worden aangepakt dan in het verleden. De beslissingen daartoe zijn reeds genomen. Het komt nu op de uitwerking aan.

En dit alles kan slechts slagen, wanneer we rekenen kunnen op goed samengestelde besturen. Dat zal straks een punt van betekenis zijn. De besturen van onze kiesverenigingen zullen zich wel goed moeten realiseren dat veel - veel arbeid - van hen wordt gevraagd en wij hopen dan ook dat in de komende wintermaanden in ieder dorp, in ieder gehucht, in ieder stadsdeel een aantal mannen zich voor dit werk zal vrij maken. Wij moeten geen bestuursleden meer hebben, die dan wel de benoeming willen aanvaarden als er maar niet te veel werk aan verbonden is. Op die voorwaarde mag men niet ingaan. Dat belemmert ook anderen in het werk. Dat dooft de activiteit van het bestuur. Maar het dooft ook de activiteit van de kiesvereniging. Doe het dan liever met 5 man dan met 7. Doe het, als het moet, met 3 man, maar weer alle bijzitters en nietsdoeners.

Alleen op die voorwaarde kan ook de kiesvereniging mobiel worden gemaakt. En dat zal nodig zijn om het werkprogram geheel te kunnen uitvoeren.

Gereorganiseerd

Op de Buitengewone deputatenvergadering zijn de nieuwe statuten aanvaard. Ook dit is een belangrijke beslissing geweest. Het is niet zo eenvoudig om in kort bestek weer te geven welke veranderingen nu zijn aangebracht. In haar rapport heeft de reorganisatiecommissie een aantal algemene richtlijnen opgesomd n.l. 1e. meer verdeling van arbeid en daarmee gepaard gaande de zo noodzakelijke coördinatie; 2e. meer publiciteit; 3e. een groter aantal mensen bij de leiding betrekken.

Hoeveel er nu ook in het ontwerp van de reorganisatiecommissie is gewijzigd, niet kan worden ontkend, dat in de voorstellen van het Centraal Comité met deze drie richtlijnen duidelijk is rekening gehouden.

Het essentiële van de wijziging vindt men naar mijn mening vooral in artikel 30 van het nieuwe statuut, dat handelt over de taak en de bevoegdheden van het Partij Convent. (Tot nog toe Centralen Convent genoemd en merkwaardig genoeg is nu ook nog de naam daarvan veranderd).

Wanneer wij de leden van dit artikel op de voet volgen zien we tegelijkertijd welke belangrijke veranderingen tot stand zijn gebracht.

1. *Het Partij Convent behandelt de jaarverslagen van het Centraal Comité, van de Kamercentrales en van de verschillende organisaties binnen het partijverband werkzaam, voorzover deze betrekking hebben op het organisatorische, administratieve en financiële beleid. Een exemplaar van de jaarverslagen wordt aan de kiesverenigingen toegezonden.*

Tot nog toe werd nimmer een jaarverslag gepubliceerd, laat staan besproken en behandeld. Nu moeten echter ook de jaarverslagen van de Kamercentrales worden ingezonden, evenals van de jongeren organisatie, de Kuypersstichting etc. Dit is uiteraard een omvangrijk werk. Maar het resultaat zal dan ook zijn, dat jaar voor jaar de ontwikkeling van het partijapparaat zo in het centrum als in het land kan worden gevolgd. Daar zit, zo men wil, een stuk centralisatie in, maar dan toch een stuk centralisatie, dat in deze tijd niet kan worden gemist. Het is eigenlijk een vanzelfsprekende zaak. Iedere landelijke organisatie kent een jaarverslag en het was een gemis voor onze partij dat zij het niet had.

En bovendien worden deze jaarversla-

gen door het Partij Convent besproken. Dit biedt als van zelf een gelegenheid om vooral de zwakke plekken in onze organisatie op te sporen en middelen tot verbetering te beramen.

2. *Het stelt vast de door het Algemeen Organisatiecomité ingediende plannen voor de algemene propaganda, de kadervorming en de organisatie van de verkiezingsactie voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal, welke door het Centraal Comité werd ingediend.*

In dit lid wordt derhalve gesproken over het Algemeen Organisatiecomité. Dit bestaat uit de leden van de Organisatiecommissie (ten hoogste vijf) en twee leden van iedere Kamercentrale — bij voorkeur de secretaris en de penningmeester en twee leden aangewezen door de Jongerenorganisatie. Dit comité bespreekt dus eerst alle plannen, die op de partijwerkzaamheid in het land betrekking hebben en het dient zijn voorstellen in bij het Centraal Comité, dat uiteindelijk de verantwoordelijkheid blijft dragen. Maar al deze plannen worden tenslotte behandeld en vastgesteld door het Partij Convent, dat daarover dus eerst beraadslaagt.

3. *Het beslist over alle voorstellen van organisatorische en financiële aard, welke door de Kamer- en Statencentrales of door de kiesverenigingen bij het Centraal Comité zijn ingediend, en beslist voorlopig over alle voorstellen, welke door de Deputatenvergadering moeten worden behandeld.*

4. *Deze voorstellen moeten ten minste drie maanden voor de vergadering van het Partij Convent plaats vinden, bij het Centraal Comité zijn ingediend en zullen, voorzoveel nodig, door dit comité, de Organisatiecommissie gehoord, van een advies worden voorzien.*

Uitdrukkelijk wordt vastgesteld dat onder geen beding wordt geraakt aan de bevoegdheden van de Deputatenvergadering. Alle bevoegdheden, welke de Deputatenvergadering tot nu toe bezat zijn onverkort bij de Deputatenvergadering gebleven. Scherp geformuleerd zou men kunnen zeggen, dat een aantal bevoegdheden van het Centraal Comité zijn overgedragen aan het Partij Convent. En voorts is de organisatie open gebroken. Thans is geregeld op welke wijze voorstellen kunnen worden ingediend en hoe zij moeten worden behandeld. Het is nu maar te hopen ten eerste, dat de kiesverenigingen daarvan ook gebruik zullen maken en ten tweede, maar dat behoeft er eigenlijk niet bij, dat ze dat op een verstandige manier zullen doen. Wat daarmee bedoeld wordt? Wel, de kiesverenigingen moeten goed verstaan, dat wanneer zij een voorstel indienen, zij daarmee het gehele partij-apparaat in het werk stellen en dat is nog al wat. Dat mogen zij uiteraard alleen doen wanneer werkelijk belangrijke dingen een oplossing vragen. Zij zullen er daarom goed aan doen eerst de zaak ter sprake te brengen bij de Statencentrale of de Kamercentrale waarbij zij zijn aangesloten. Dat geeft een goede voorbereiding van de zaak.

5. *Het Partij Convent bespreekt het politiek beleid van de Anti-Revolutionaire Kamerfracties, tot welk doel de voorzitter van de Tweede Kamerfractie uitgenodigd wordt ter vergadering een overzicht te geven van de verrichte werkzaamheden in het afgelopen jaar.*

De heren A. Lever, H. R. J. van der Veen en Mr A. Bruch hebben op de Deputatenvergadering een „onder onsje.”

Ook dit is voor onze partijorganisatie geheel nieuw. Tot nog toe werd het parlementaire werk nooit besproken. Natuurlijk kwam het hier en daar wel eens aan de orde. Nu eens in het Centraal Comité, dan weer eens op een partijconferentie. Maar nergens was dit voorgeschreven. Noodzakelijk is nu dat voor ieder parlementair jaar een overzicht wordt gemaakt van de werkzaamheden, dat een greep wordt gedaan uit de algemene beschouwingen, dat op gesond wordt welke belangrijke wetsontwerpen aan de orde gekomen zijn en dat wordt aangegeven welk standpunt onze fractie daarbij heeft ingenomen en welke Kamerleden daarbij het woord hebben gevoerd. Meer dan een algemeen overzicht kan dit niet zijn. Met een korte samenvatting moet worden volstaan en dit zal moeten worden opgenomen in het jaarverslag. Maar op basis daarvan zal de voorzitter van de Tweede Kamerfractie op het Partij Convent een algemene toelichting geven. Het werk van onze Kamerleden zal daardoor dichter worden gebracht bij de partij en de band tussen de Kamerleden enerzijds en de partij anderzijds wordt er door versterkt.

6. *Het verleent na goedkeuring van de balans en de resultatenrekening van de Anti-Revolutionaire Partijstichting en van de Dr A. Kuypersstichting décharge aan het Centraal Comité en aan de Raad van Beheer. Leden van het Centraal Comité en van de Raad van Beheer blijven daarbij buiten stemming. Het Partij Convent behandelt tevens de begrotingen van beide stichtingen.*

Dit betekent al weer een grote verandering bij vroeger vergeleken. Voor de oorlog was het zo, dat de financiën van het Centraal Comité ternauwernood enige belangstelling hadden. Er was zelfs geen balans en het Centraal

Prof. Dr Ir H. van Riessen, J. Smallembroek en Mr A. B. Roosjen

Comité wist van de financiën praktisch niets. Dat bleef gehuld in de sfeer van het moderamen. Maar vóór 1940 ging er dan ook van het Centraal Comité weinig uit.

Laat men niet vergeten, dat vroeger het Centraal Comité vaak slechts één maal per jaar in vergadering bijeen kwam. En soms werd ook wel eens een jaar overgeslagen. Dat is na de oorlog helemaal veranderd. Nu wordt zelfs statuair voorgeschreven, dat het Centraal Comité als regel éénmaal per maand zal vergaderen. Het Centraal Co-

mité doet ook veel meer dan vroeger. En daarmee gepaard gaat dat de financiën een veel grotere rol gaan spelen dan voorheen.

Het Partij Convent krijgt dus de balans en de resultatenrekening zowel van de Partij als van de Kuypersstichting te beoordelen. De reorganisatie-commissie heeft er op aangedrongen, dat het Centraal Comité tevens zou optreden als de Raad van Beheer der Kuypersstichting. Zij heeft dat vooral gedaan om het financieel beleid te concentreren, niet om de zelfstandigheid van de Kuypersstich-

Scheepsinstallatiebedrijf

NEDERLAND

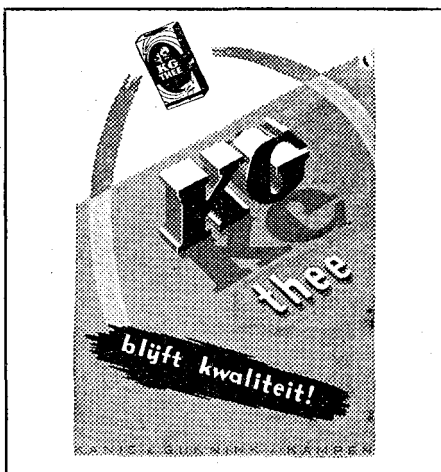
Oostdijk 28 - IJsselmonde

Tel. 445, Ridderkerk

(4 lijnen)

**VOORTSTUWINGS-
INSTALLATIES**
van elk vermogen

Bereiding van:

**Bedveren
Kapok
Vulvlokken
Watten
Snelvulling
Crin Végetal
Zeegras
enz.**

**N.V. Heerenveensche
Veer- & Kapok-
fabrieken**

A. BORKENT
Schans 43 - Heerenveen
Telefoon 0 5130 — 2741
(2 lijnen)

God nam uit onze kring weg onze hooggeachte Voorzitter de Heer

C. v. OOSTENBRUGGE

Zijn nauwgezette plichtsbetrachting, maar bovenal zijn strijden voor de zuiverheid van onze partij en organisatie gedenken wij met grote dankbaarheid.

Namens alle leden van de A.R. Kiesver. „Nederland en Oranje”, Breskens-Breskens, 19-6-'55.

ting aan te tasten. Haar opvatting werd verworpen. Het zij zo! Het Partij Convent heeft echter beider financiën te beoordelen en op deze wijze kan dan toch aandacht worden geschonken aan een doelmatig gebruik der gelden, zowel naar de kant van de organisatie als naar de kant van studie en advies.

7. *Het is bevoegd tot het aannemen van resoluties en het doen van uitspraken ook over vraagstukken van politiek beleid, mits deze niet te kort doen aan de eigen verantwoordelijkheid van de Kamerfracties. Een resolutie of uitspraak moet schriftelijk worden ingediend.*

Waarover werd gedurende de laatste jaren in partijkringen wel geklaagd? Dat de Partijleiding niet vlot reageerde op de gebeurtenissen van de dag en dat er eigenlijk niet was een instantie, dat zich politiek kon uitspreken. Het gemis daarvan is b.v. duidelijk gebleken bij het verschijnen van „het Mandement”. Toen leek het wel, zo was de klacht, alsof daar alleen de K.V.P. en de P.v.d.A. mee te maken hadden, alsof de Prot. Chr. partijen zich onbetuigd lieten. Maar een Deputatenvergadering op korte termijn bijeenroepen gaat niet en of het Centraal Comité tot het doen van uitspraken bevoegd was is nog dubieus. Want dat Centraal Comité had geen besturende bevoegdheid, immers alleen leidende. En wat daaronder precies moest worden verstaan is nooit iemand helemaal duidelijk geweest. Maar nu is er dan een orgaan. Het Partij Convent heeft deze bevoegdheid. Het Centraal Convent, zoals het tot nu toe functioneerde had die bevoegdheid evenmin. Het was slechts een college van beraad. Dat is nu derhalve ingrijpend veranderd. Wat deze verandering in de toekomst zal betekenen moeten we rustig afwachten. We moeten niet de weg op van de Socialistische partij om door allerlei resoluties aan de Kamerfractie de weg voor te schrijven. Voorzichtigheid is dringend geboden en een spaarzaam gebruik van de verleende bevoegdheid verdient aanbeve-

ling. Maar er kunnen omstandigheden zijn, dat het nodig is een uitspraak in de een of andere richting te doen. De mogelijkheid is daartoe thans geopend.

8. *Het Partij Convent stelt vast en wijzigt met inachtneming van de bepalingen deze statuten.*

a. *Het reglement voor de candidaatstelling van leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal;*

b. *Het reglement van de Commissie van Beroep;*

c. *Het reglement van het College van Advies.*

Ook dit lid bevat tal van nieuwe dingen. Tot nog toe kende de Partij geen Commissie van Beroep. Deze zal nu worden ingesteld. Het College van Advies bestaat reeds sedert enkele jaren, maar dit zal nu worden georganiseerd en komt nu in een andere verhouding tot de partij. Het reglement voor de candidaatstelling werd tot nu toe door de Deputatenvergadering vastgesteld. Het lijkt er dus op, dat toch een bevoegdheid van de Deputatenvergadering wordt overgedragen aan het Partij Convent. Formeel is dat juist. Maar materieel niet. Want praktisch was het zo dat een Centraal Comité een reglement ontwierp en uitvoerde. Want de Deputatenvergadering moest dit aanvaarden een paar dagen voor de candidaatstelling plaats vond. De Deputatenvergadering kon er daarom nooit iets aan veranderen. De voorgestelde procedure was immers reeds toegepast op het moment, dat de Deputatenvergadering er haar fiat aan gaf. Nu wordt het dus anders. Het Partij Convent kan er inderdaad over beraadslagen en kan ook veranderingen aanbrengen. Materieel betekent dit inderdaad een verbetering.

Uit het bovenstaande blijkt wel hoezeer de positie van het Centraal Convent, nu dus het Partij Convent, is veranderd. Een reeks van bevoegdheden zijn aan dit Partij Convent toegekend. Het Partij Convent is een college van ongeveer 250 leden, waarvan rond 140 leden worden benoemd door de Statencentrales en 36 door de Kamercentrales.

De bedoeling van deze toch wel zeer ingrijpende veranderingen is het politiek bedrijf levendiger te maken en daarvoor in een breder kring belangstelling te verkrijgen. Daarom kan men ook maar niet een afgevaardigde zenden naar het Partij Convent. Men wordt lid van dit Convent. En het Partij Convent zal een centrale positie innemen in het leven van onze partij. Het zal twee maal per jaar bijeenkomen. Eenmaal in het voorjaar en eenmaal in het najaar. De vergaderingen van het Partij Convent zijn openbaar. Dus niet alleen toegankelijk voor de eigen geestverwante pers maar

voor de gehele Nederlandse pers. Dit gaat uit van de gedachte, dat wat wij bespreken op het Partij Convent door heel Nederland mag worden gehoord. Wij hebben niets te verbergen. De publieke zaak moet publiek worden behandeld. Onze verschillen van mening, onze kritiek op het partijbeleid en op de partijorganisatie behoeven niet te worden gesmoord. Het legt natuurlijk ook een plicht op de leden van het Partij Convent. Zij moeten het goed verstaan, dat heel Nederland als het ware mee luistert. Maar overigens, de ramen worden opengegooid. De frisse wind kan door de partij heen waaien. We gaan een nieuwe periode in.

Of het allemaal verbeteringen zullen zijn? Dat zal de praktijk moeten leren. Maar de mogelijkheid is geschapen om de politieke zaak dichter te brengen bij onze partijorganisatie, om in breder kring belangstelling te verkrijgen van het politiek bedrijf en het meelevende, het meewerken te bevorderen.

En wanneer de Anti-Revolutionaire Partij is, wat zij wil zijn, een Christelijke Partij, die het geklank van het Woord Gods kent, en die biddend een rechte weg voor Gods aangezicht wenst te gaan, dan kan deze reorganisatie haar tot zegen zijn.

TOT 2 METER Ø

**DE IJSEL
KAMPEN
TEL. 92**

Op Eigen Wieken

Deut. 32 ~ Vers 11a

Redactie: Dr A. Veerman, mej. H. van Leeuwen, W. J. Ooms, G. J. H. Griffioen.
Redactie-adres: Dr Kuypersstraat 3, 's-Gravenhage.

De Arjos onder het nieuwe bestel

Er is, als het goed is, een nauw verband tussen juridische schema's, tussen organisatievormen en het leven. Zo ongeveer als het verband tussen de leren wijszak en de wijn. Als er een nieuwe organisatie komt, dan moet dat zijn, omdat het leven daarom vraagt.

Zo is het ook wel het geval in de verhouding tussen de Arjos en de partij. Daar hebben we de sprong van Arja naar 1953. Een sprong met een „tussenlanding” in 1946. De overgang van de practisch geheel zelfstandige jongerengroepen naar het in de partij ingekapselde jongerenwerk.

Partijorgaan

Want zo is het toch wel. De Arjos is — niet volkomen, maar wel voor een heel eind — partijorgaan geworden. Het sterkst spreekt dat wel uit het feit, dat het dagelijks bestuur van de Arjos q.q. lid is van het partijconvent. Ieder jaar wordt aan dat partijconvent het jaarverslag van de Arjos voorgelegd. Daarover kan discussie loskomen. Sancties zijn er natuurlijk niet. De Arjos behoudt binnen de partij haar zelfstandigheid. Maar toch is het niet waarschijnlijk, dat het Arjosbestuur „zich geen van deze dingen zal aantrekken”.

Hiermee parallel loopt, dat de Organisatiecommissie als taak aangewezen heeft gekregen, o.m. het werk van de jongerenorganisatie te stimuleren. Ook die relatie tast formeel de zelfstandigheid van de Arjos niet aan, maar wijst toch heen naar een nauwe samenwerking, die als plicht gezien wordt, van beide kanten. Dat zal er toe moeten leiden, naar ik meen, dat een representant van de Arjos in de organisatiecommissie wordt opgenomen, als dat enigszins mogelijk is. Dat was trouwens al de bedoeling van de reorganisatiecommissie. Bovendien verschijnt de Arjos met twee man in het grote organisatiecomité.

Tenslotte de twee vertegenwoordigers van de Arjos in het Centraal Comité. Het sluitstuk, dat naast de andere nieuwe verbindingen elders niet ontbreken kan.

Brede taak

Men zou de vraag kunnen stellen, of de jongerenorganisatie niet te gemakkelijk een stuk van haar

zelfstandigheid op het altaar van de reorganisatie geofferd heeft. Het is in de regel een begrijpelijk en zelfs te billijken streven van organisaties, de eigen zelfstandigheid zo veel mogelijk te handhaven. Daar spreekt een juist gevoel van verantwoordelijkheid uit, dat kan er althans uit spreken. Wat dreef de Arjos dan zo gemakkelijk zich te laten inkapselen?

Die drijfkracht was de ontwikkeling van het Arjoswerk. Een ontwikkeling, die al sinds een aantal jaren werd voorzien en nodig geacht en die thans geleidelijk aan ook op gang komt.

De basis van de Arjos blijven zonder twijfel de clubs. Daar vindt men de brede groep jongeren, die zich wijdt aan het onderzoeken en bespreken van de A.R. beginselen en de A.R. politiek. Daar worden de mensen gevormd, die later het werk van de partij zullen kunnen dragen. Die groep moet zo breed mogelijk zijn. Als het goed is, is er in iedere plaats, waar het maar even kan, een club. De nieuwe statuten handhaven gelukkig de plicht van de kiesvereniging te streven naar de oprichting van een club, wanneer die er niet is, en de plicht tot steun van de club, als die er wel is. Iedere kiesvereniging zal dat trouwens moeten doen uit welbegrepen eigenbelang.

Met deze clubs kan echter de Arjos niet volstaan. We zouden hier het reorganisatierapport met instemming kunnen gaan citeren en op de Arjos toepassen, wat zij zegt van de partij.

Om meer dan een reden zal de landelijke organisatie actief moeten zijn en moeten komen tot bewuste kadervorming, tot leiding bij studie en meningsvorming. Op onze jongste Algemene Vergadering werd de vraag gesteld, of niet het zwakke punt van de Arjos is het gebrek aan jonge mensen, die voldoende politiek geschoold zijn — wat betreft de politieke beginselen, maar veel meer nog wat betreft de uitwerking daarvan — om leiding te geven. Die vraag werd terecht gesteld. Het Bestuur voelt dat tekort, wanneer het nodig is mensen te vinden voor bepaalde taken.

Vandaar de noodzaak in eigen kring tot scholing, tot kadervorming. Het vormen van werkgroepen — buitenlandse, sociaal-economische, binnenlandse —, het houden van conferenties (jonge theologen, jonge onderwijzers), het zijn maar een paar pogingen om in deze leemte te voorzien. Meerdere en ook andere pogingen zullen moeten volgen.

Maar een ding is volkomen duidelijk. De Arjos kan dit werk niet ter hand nemen los van de Anti-Revolo-

Overzichtsfoto van de bestuurstafel op de Deputatenvergadering. V.l.n.r. Minister Mr J. Algera, Dr J. Schouten, Mr A. B. Roosjen, J. Tjalma, Mr Eling Visser, Ds D. Biesma Jr. etc.

lutionaire Partij. Te meer niet, nu ook de partij zich aan deze taken zal gaan wijden. Doublures moeten voorkomen worden. Maar vooral moeten we niet tegen elkaar in gaan werken. Dit werk kan alleen met vrucht en zegen geschieden, wanneer wij ons duidelijk voor ogen houden, dat wij hier als Arjos een dienende taak hebben jegens de A.R. partij.

Daarom heeft de Arjos zich zo gemakkelijk „laten vangen”. Zij heeft bewust die stap gezet. Alleen zo zal het kunnen.

Hechte samenwerking

Nu blijven er wel enige wensen, die niet zozeer de landelijke organen betreffen als de andere.

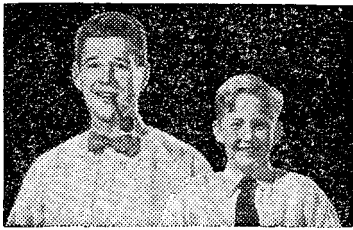
Zojuist kwam de verhouding van de club tot de kiesvereniging al ter sprake. Wij zouden bijna de regel kunnen neerschrijven: Waar die verhouding goed is, daar zal het met K.V. en club beide wel in orde zijn.

Wij zouden graag willen, dat overal het Bestuur van de kiesvereniging regelmatig zijn belangstelling

toonde voor de Arjos, door van tijd tot tijd op een clubavond of een vergadering te komen. (Er gaat toch een convocatie van de club naar het bestuur van de K.V.?) Wij zouden ook graag willen, dat overal iemand uit de Arjos werd opgenomen in het bestuur van de K.V. en dat op de jaarvergadering van de K.V. ook een verslag over het Arjoswerk werd gegeven. Omgekeerd: Graag een convocatie voor een vergadering van de K.V. naar de Arjos, en alle Arjos-leden erheen. Nog beter als zij alle lid worden van de kiesvereniging.

Die lijn zouden we dan nog willen doortrekken naar de kamercentrales of Provinciale Comité's, misschien ook naar de Statencentrales. Laten deze ook een paar Arjosmensen uit hun ressort in hun besturen opnemen. Waar dit al het geval is, leidt dit tot een voortreffelijke samenwerking. De Arjos haakt niet naar een veelheid van functies. Maar samenwerking met en steun van partijorganen is nodig om het jongerenwerk volledig te kunnen doen uitgroeien.

Daarmee dienen we gezamenlijk de Anti-Revolutionaire politiek en de Anti-Revolutionaire partij.

DENO
Shirts

voor Senior
en Junior

VAN DIJK BOOTSMA & Co.

ENSCHEDÉ

TELEFOON: 2423-8347

Uw kat eet graag goed
Uw kat eet graag lekker
Uw kat eet graag Felix

„Parley” wol
voor al uw breiwerk

Parley's Wolspinnerijen - Leiden

Verplaatsbare houten gebouwen

Directie- en schaftketen
noodwoningen, -scholen
en -kerken
directie- en schaft-
wagens
etc.

HOUTBOUW **HABBO**
HARDINXVELD
Tel. 41 Neder-Hardinxveld

De Anti-Revolutionaire Partij heeft haar staatkundige beginselen geformuleerd in een beginselprogram, waarvan het eerste artikel luidt:

„De Anti-Revolutionaire of Christelijk Historische richting vertegenwoordigt voor zoveel ons volk aangaat de grondtoon van ons volkskarakter, gelijk dit door Oranje geleid, onder invloed van de Hervorming in 1572 zijn stempel ontving, en wenst dit overeenkomstig de gewijzigde volkstoestand in een vorm, die aan de behoeften van onze tijd voldoet, te ontwikkelen.”

De Anti-Revolutionaire Partij wil dus zijn:

1. Een Christelijk Reformatorische partij, die aansluiting zoekt bij de Calvinistische tradities van ons volk, die gevormd zijn in de geloofs- en vrijheidsworsteling van de zestiende eeuw en bezield zijn met het bloed der martelaren;
2. Een Christelijk Nationale partij, die optreedt in overeenstemming met het krachtens oorsprong en geschiedenis Christelijk Nationaal karakter van het Nederlandse volk;
3. Een Christelijk Sociale partij, die haar aanhangers telt in alle geleidingen van ons volk en die het kapitalisme van het Liberalisme der 19de eeuw bestrijdend en het staatskapitalisme van het moderne Socialisme verwerpend, een maatschappelijke samenleving bepleit, waarin rechtvaardigheid tegenover alle groepen der bevolking wordt betracht;
4. Een moderne partij, die de eisen van de tegenwoordige tijd verstaat, en haar geestelijke afkomst onder geen beding verloochenend, de blik richt op de toekomst van land en volk in een, onder Gods leiding, zich veranderde wereld;
5. Een partij dus, met een hooggestemd ideaal, waarvoor het de moeite waard is te strijden in ootmoedige geloofsgehoorzaamheid, maar ook met warm geloofsvertrouwen.

Afscheidsrede van Dr J. Schouten

In het volgende kadernummer, dat dus alleen aan de abonné's wordt toegezonden, wordt opgenomen het volledig verslag van de Deputatenvergadering en de afscheidsrede van Dr J. Schouten, de scheidende voorzitter van het Centraal Comité. Deze rede is nl. stenografisch opgenomen en daardoor zijn wij in de gelegenheid deze woordelijk weer te geven. In het contactorgaan is dit niet mogelijk. Wie een exemplaar van het volgende nummer wenst moet direct f 0.30 storten op gironummer 89673 ten name van de Anti-Revolutionaire Partijstichting. Dan zal voor toezending worden zorg gedragen.

★

Statencentrales opgelet

Wij kunnen nu reeds mededelen, dat op Vrijdag en Zaterdag, 23 en 24 September a.s. het Partij Convent in nieuwe samenstelling zal bijeenkomen in Utrecht. Reeds werden de besturen der Statencentrales van een en ander op de hoogte gesteld. Het is goed hiervan ook in breder kring een mededeling te doen.

Voorts zal op 7 en 8 October een landelijke conferentie voor de sprekersorganisatie plaats vinden.

Dit vraagt van de besturen der Statencentrales een tijdige voorbereiding. Zij moeten een voorziening treffen voor het benoemen van een aantal leden van het Partij Convent, die dit keer voor één jaar worden benoemd. Maar zij moeten ook gedurende deze zomermaanden een aantal sprekers-propagandisten aanwerven. Daarom Statencentrales opgelet. Treft de nodige voorbereidingen.

★

Het nieuwe jaarboekje is gereed

Het nieuwe jaarboekje is gereed en toegezonden aan de kiesverenigingen. Het formaat is kleiner dan de vorige maal,

FAAM

PEPERMUNT

uitmuntend!

maar dan ook veel handzamer. De inhoud is echter veel groter. Het aantal gegevens, dat over de kiesverenigingen wordt verstrekt, is belangrijk uitgebreid. De samenstelling heeft daardoor nog al wat tijd gevorderd. Maar de volgende maal zal dit, naar wij hopen, vlugger verlopen. Overigens hebben we met de publicatie nog even gewacht om het nieuwe statuut in het jaarboekje te kunnen opnemen en dit is inderdaad het geval. Het boekje heeft daardoor zeer aan betekenis gewonnen. De gegevens

van de ARJOS zijn onder die van de kiesverenigingen vermeld. Een namenregister aan het einde opgenomen vergemakkelijkt het opzoeken van een bepaalde plaats. Voorts zijn enkele foto's van prominente figuren in onze partij opgenomen. Wij hopen dat het jaarboekje - met zijn verbeterde gegevens - in een behoefte zal voorzien. Bestellingen kunnen worden gedaan door storting van f 2.50 op gironummer 89673 ten name van de Anti-Revolutionaire Partijstichting - den Haag.

BOERHAAVE

VAN 1907

Heemskerckstraat II - 's-Gravenhage

Telefoon 33 09 05

SERRES EN WARENHUIZENBOUW

N.V. AANNEMERSBEDRIJF

Boers en Vrijland

Kantoor: Molenstraat, 's-Gravenzande, tel. K 1748-538 en 738

A. VINGERLING EN ZN - GOUDA

HOUT- EN HEIPALENHANDEL
ZAGERIJ EN SCHAVERIJ

J. DEN HAENSTRAAT 25 — TEL. K 1820-2182

PONTIAC HORLOGES

SIEBEL

DEN HAAG - ROTTERDAM - AMSTERDAM

Lange Poten 11 Stadhuisplein 24-26 Kalverstraat 123

N. Binnenweg 227

FIRMA BLAAK

Boot- en sloepenbouwerij

HOOGZAND

"R.H.I.W.A."

Carrosserie-fourituren
Plaatbewerking-machines

Non-Ferro metalen
Scheepsramen en -deuren

Fabricatie, Groothandel, Im- en Export

AANNEMERSBEDRIJF

- * Handel in rijsmaterialen, riet en teen
- * Rietmattenfabriek
- * Hoepelmakertjen

GEBRS. HAKKERS

WERKENDAM
Telefoon 14

Firma C. VERMEER & ZOON'S

FABRIEKEN VOOR
GEBOGEN HOUT

Telefoon K 1894-1230
Ouderkerk a/d IJssel

RONDE EN OVALE
TAFELRANDEN

Gebogen regels voor stoelen
en fauteuils, armleggers,
kappen, regels, stijlen enz.

DE aangewezen Verzekering-Maatschappij

ONGEVALLEN

ZIEKENHUISVERPLEGING - OPERATIE
WEKELIJKSE UITKERING BIJ ZIEKTE

VRAAGT PROSPECTUS!

H. Dorsman - Zwijndrecht

Telefoon 6576 (K 1850)

Asbestcementproducten

Gespecialiseerd in het aanbrengen van asbestgolfbeton
op daken

CONSTRUCTIEBOUW

Haring N.V.

Boskoop — Telefoon 128

Afd.: TANKS, voor vele industrieën

Afd.: HOOI- EN/OF GRAANBERGEN

Afd.: LANDBOUWMACHINES:

Wervelwind-poederstuifmachines

Wervelwind-vloeistofnevelmachines

N.V. Houthandel ARENDSSEN

Luttekepoortstraat 52

Telefoon K 3410-2109 — Harderwijk

Wees zuinig met Uw GELD
koop bij
WESTERVELD

drogisterijen
DE CONCURRENT
WESTERVELD
 FILIALEN DOOR GEHEEL AMSTERDAM

OP ALLE ARTIKELEN ONTVANGT U EEN KORTING VAN **3%** WANT VOOR FID AAN CASSABONS WORDT 30ct. TERUGBETAALD
 Uitgez. Bomee art.

Uitg. Bomee-art.

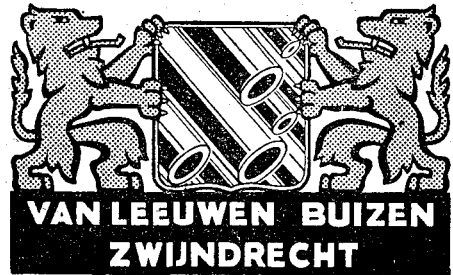
M. C. van Staaveren - Aalsmeer
 Specialiteit in Telefoon 715
ANJERSTEEKEN - FREESIAZADEN

Nederlands fijnste margarine is en blijft
ZOETERMEER'S ROEM
Firma Gebr. v. d. Spek - Zoetermeer

n.v. **Scheepsbouwwerf v/h**
Fa. A. Lanser
 Sliedrecht ☆ Holland

N.V. W. J. SCHUILING'S
HANDELSONDERNEMING
 BINNENHAVENWEG 20 — HENGELO
 Telefoon K 5400—3029 (na 18 uur Delden, K 5407—447)

W. KWAKKELSTEIN N.V.
 Oppericht 1886 VLAARDINGEN Telefoon 3146
Groothandel in haring en bokking
 IMPORT EXPORT

Ik adviseer U:

MEDICINALE **Salvitine**

Een rijk vitaminen- en mineralenmengsel, dat het dagelijkse diëet juist op de zwakste punten aanvult.

Indien niet verkrijgbaar bij Uw apotheker of drogist -
 vraag men bij:

BOGENA N.V.
 WESTVEST 33-35 - SCHIEDAM

GARANTIE: Constateert U na een dagelijks gebruik van gedurende 3 achtereenvolgende maanden geen enkele verbetering, dan vergoeden wij U, alleen op grond van Uw persoonlijke verklaring, en bij inlevering van 2 ledige flacons, de totale aankoopsprijs.

NED. IJZER CONSTRUCTIEWERKPLAATSSEN
LEMELERVELD(0)

SPECIAAL STAALCONSTRUCTIES VOOR FABRIEKSBOW, KERKEN ETC.

TEL. 217 (K 6722)

NEDERLANDSCHE GEDACHTEN

K A D E R N U M M E R

	—	Afscheidsrede van Dr J. Schouten
	—	Het Centraal Comité vergaderde
	—	Verslag van de buitengewone Deputatenvergadering
C. v. d. HEUVEL		De nieuwe pachtwet
A. DE JONG Ezn		Het Protestants-Christelijk onderwijs in België
A. R. DE		
KWAADSTENIET		Uit krant en periodiek
Mr K. GROEN		Een latijnse briefkaart van Dr Kuyper
Dr J. P. I.		Verantwoordelijkheid voor het bedrijfsleven
VAN DER WILDE	—	Het C.N.V. over het Herderlijk Schrijven
		<i>Op eigen wieken:</i>
Mr H. A. HOMAN Jr		Een Franse verkenning
CORRIE LINDEBOOM		Groninger Arjos trok naar Schiermonnikoog
	—	Internationale verhoudingen
Mr K. GROEN		Nederlands aandeel in de verstrekkingen van fondsen voor de technische bijstand aan de onderontwikkelde gebieden der aarde
TRUUS VAN DEN POL		Hernieuwd contact
	—	De vaart der Arjos

OFFICIEEL ORGAAN TEN DIENSTE VAN DE ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ,
HAAR PROPAGANDA- EN HAAR JONGEREN STUDIECLUBS

WINKELBETIMMERINGEN

IN ALLE BRANCHES
SPECIAAL VOOR HET BETERE WERK

BLOM - LEERDAM

TEL. K 3451—776

N.V. HOUTHANDEL
v.h. J. van Schijndel & Co.
ROTTERDAM

Hoofdkantoor: Admiraliteitskade 47 - Telef. 112850
(3 lijnen)

Zagerij en schaverij: Nijverheidstraat - Nassauhaven

Firma FERNHOUT

Handel in WEGEN- EN WATERBOUWMATERIALEN, OP- EN OVERSLAGBEDRIJF, SCHEEPSBEVRACHTING

ZWOLLE, tel 5358 b.g.g. 3477

EMMELOORD, tel, 2493 b.g.g. 2663

INGWERSEN & CO

EFFECTEN AMSTERDAM
Coupons en Administratiën
Alle Aussurantien KEIZERSGRACHT 382
Levensverzekeringen Telefoon 32121
en Lijfrenten Speciale afdelingen voor
PROTESTANTS KERKELIJKE LENINGEN

SLOOPSCHEPEN

Voor Uw sloopschepen is het adres

Firma Wed. O. D. Heuvelman

Telefoon 369 - KRIMPEN AAN DE IJSSEL

Vraagt Uw bakker naar

TARVO-BROOD

Uw bakker Uw dokter!

C. Lind & Zoon

 Ao. 1826

KASSIERS EN COMMISSIONAIRES IN EFFECTEN
KEIZERSGRACHT 546 - AMSTERDAM

Telefoon 41154, 31369, 34213, 30214

Effectenbeurs Nis' 8, Tel. 49328 en 46640

Administratie van Vermogens - Effectenzaken - Verzekeringen

BRINKERS'

ROOMBOTER
MARGARINE
SPIJSVETTEN
SPIJSOLIE

FABRIEKEN

ZOETERMEER

Tel. nr 12 (4 lijnen)

DRUKKERIJ RIJNLAND

ALPHEN AAN DEN RIJN — Telefoon 01720 - 3249

PERIODIEKEN
HANDELSDRUKWERK

Ons streven is gericht op kwaliteits-drukwerk tegen scherp gecalculerde prijzen. Vraag offerte.

Speciaal ingericht
voor grote oplagen

N.V.
HOUTHANDEL EN
ZAGERIJ

P. C. van Drimmelen & Zonen

ZWIJNDRECHT

Tel. 4765 en 6446

EEN UITKOMST VOOR MAAGLIJDERS

Maaglijders, U kunt weer alles gaan eten. De echte C-R. MAAGTABLETTEN zijn weer in Nederland verkrijgbaar.

C-R. MAAGTABLETTEN

geven direct verlichting en zijn pijnstillend. Vooraanstaande doktoren en chirurgen, hier te lande, tellen wij onder onze cliënten.

De echte Amerikaanse C-R. Maagtabletten zijn die lichtgele tabletten. Alleen verkrijgbaar bij:

LOUIS RIETBERGEN

NIEUWE BINNENWEG 400 — ROTTERDAM

Vraagt inlichtingen zonder enige verplichting.

P. ZEEUW Jzn

ROTTERDAM-O. VOORSCHOTERLAAN 51
Tel. 20213 - 22543. Na zes uur: Tel. 22543 - 26977

GRANEN - VEEKOEKEN GEDROOGDE PULP

Lid van de Rotterdamse vereniging voor de
termijnhandel in granen.

SCHOOLMEUBELLEN

MEUBELINDUSTRIE ROTHUIZEN N.V. - HEELSUM

NEDERLANDSCHE

KADERNUMMER

GEDACHTEN

OFFICIEEL ORGAAN TEN DIENSTE VAN DE
ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ, HAAR PROPAGANDA- EN HAAR JONGEREN STUDIECLUBS

Redactie: T. Cnossen, A. R. de Kwaadsteniet, Dr A. Veerman,
Mr Dr E. P. Verkerk, R. Gosker (Secretaris).

Redactie-adres: Bureau Centraal Comité, Dr Kuyperstraat 3, Den Haag. Telefoon 115935.

Administratie-adres: Dr Kuyperstraat 3, Den Haag. Telefoon 115935.

Giro 89673 ten name van de Anti-Revolutionaire Partij.

Advertentie-adm.: Veursestraatweg 173, Leidschendam.

11e Jaargang no. 8/9
AUG/SEPT. 1955

Verschijnt 15 maal
per jaar

Prijs per abonnement
f 3.— per jaar

Afscheidsrede

van Dr J. Schouten
op de Deputatenvergadering van
22 Juni 1955

Aan mij past nu nog een slotwoord te spreken. Een opmerking vooraf is deze, dat dit slotwoord niet is een Deputatenrede en dat het evenmin is een weloverwogen tevoren opgeschreven of volledig overdacht woord.

Ik moge eerst nog iets zeggen over het statuut. Wij hebben nu in een zeer grote mate van eensgezindheid dat statuut vastgesteld en wij hebben eveneens in een overwegende mate van eensgezindheid een besluit genomen inzake de bijdrage van de kiesverenigingen per lid en per jaar aan het Centraal Comité. Die beslissingen houden belangrijke dingen in. Deze dingen kunnen van belangrijke betekenis zijn voor de positie van onze partij naar binnen en naar buiten gezien. Maar laten wij, wanneer wij daarmee bezig zijn, toch allereerst dit overwegen, dat een goed samengesteld statuut, een statuut dat organisatorisch goed is doordacht en dat technisch behoorlijk in elkaar zit, wel is een noodzakelijk hulpmiddel voor een politieke partij in het algemeen en voor een politieke partij als de onze in het bijzonder, maar dat grondvoorwaarde voor het bereiken met dit statuut van wat wij er ons mede voor ogen stellen is, de overgegevenheid van ons aan de zaak, welke voor ons is een geloofszaak, en

de behartiging daarvan in wezenlijke geloofstrouw.

Wanneer geloof in en trouw aan de zaak ontbreken, dan kan het meest fraaie statuut ons niet baten. Dan brengt dat de zaak niet vooruit. En daarom wijs ik er nogmaals op: ons hart moet achter de nieuwe organisatie staan en ons hart moet op dat nieuwe geheel van organisatorische maatregelen inwerken en daarin doorwerken, opdat de organisatie inderdaad dient als het middel om de grote geloofsgedachten van de reformatie op politiek gebied levendig te houden, de werking daarvan te versterken en overal waar dit mogelijk is, in werfkracht in het volk daarvoor werkzaam te zijn.

Misschien zijn er onder U, die er op gerekend hebben, dat ik in dit slotwoord nog eens stil zal staan bij mijn aftreden als voorzitter van het Centraal Comité. Ik ben dat niet van plan. Ik vind dat eerlijk gezegd nergens voor nodig, noch voor mezelf, noch voor de zaak, welke wij voorstaan. Ik wil er maar één opmerking over maken en dat is deze, dat bij het besluit, dat ik genomen heb — een besluit, dat nog al weerstand ontmoet heeft in sommige kringen — mijn enige uitgangspunt is geweest: hoe dien ik de zaak van de Anti-

Revolutionaire Partij het best. Hier staat voor U door Gods gunst een man, die wel ouder wordt, maar die nog fit is. Dit is geen verdienste van mijzelf. Hier staat voor U iemand, die gelukkig deze nuchterheid heeft, dat hij elke dag reëel de zaken, waarmede hij te maken heeft, bekijkt. Toen mijn conclusie moest zijn, dat ik het groeiende werk als lid van de Kamer en het groeiende werk in en voor de partij niet beide meer naar eigen inzicht — dat is uiteraard subjectief — naar behoren zou kunnen doen, moest er dus een keuze tussen die beide worden gedaan. Ik was van oordeel, en ik ben dat vanmiddag nog, dat die keuze moest uitvallen zoals zij uitgevallen is.

Ik verlaat de partij, wat de leiding betreft, niet als een gedesillusionneerde. Ik verlaat de partij, wat de leiding betreft, niet omdat ik de zaak moe of mat ben. Ik verlaat de partij, voor wat de leiding betreft, niet omdat ik op fundamentele punten zou zijn gaan twifelen. Dat alles is, en ik dank er God voor, niet het geval. Ik heb alleen gezegd: gij moet voorzover het aan uzelf staat, de verantwoordelijkheid voor uw beslissing kunnen dragen, en bij de overweging van deze verantwoordelijkheid is het allerbelangrijkste het welwezen van onze politieke partij en van onze politieke richting.

Nu weet ik wel dat mijn besluit moeilijkheden meebrengt. Och, daar was ik van de aanvang af van overtuigd. Wij zijn ook wat dat betreft in een andere situatie in ons leven gekomen. Het was naar de mens gesproken vanzelfsprekend, dat Dr Kuyper destijds leider werd van de Anti-Revolutionaire Partij, en het was, toen hij wegviel en de heer Idenburg die taak niet kon overnemen, vanzelfsprekend dat Dr Colijn daarmede werd belast. In 1946 hebben een aantal Anti-Revolutionairen gedacht, dat het vanzelfsprekend was, dat ik weer met die taak belast werd. Ik ga er vanmiddag niet over spreken of dat een vergissing is geweest ja dan neen, maar in ieder geval staat het nu zo, dat er niet meer een man vanzelfsprekend is aangewezen. Of dat nu een tijdelijk verschijnsel is of dat dit een blijvend zal zijn, in verband met de gehele ontwikkelingsgang, welke het leven doormaakt, daarover wil ik vanmiddag niet in speculatieve beschouwingen treden. Wij kunnen de loop van zaken veel beter afwachten. Tenslotte is het zo, dat, wat de toekomst betreft, wij weinig vooruit kunnen zien. Het enige wat wij zien dat is, dat de partij in staat moet worden gesteld een zo goed mogelijke principiële en praktische

activiteit te ontwikkelen, enerzijds naar de kant van de regering en anderzijds naar de kant van het volk. Dat staat vast. En hoe God ons nu aan de mannen helpt, die daarbij voorgaan, dat weten wij niet bij voorbaat. Wat dat aangaat kunnen wij alleen in geloof voortgaan, en dat geloof houdt in, dat op Gods tijd in de noden, waarvoor wij staan, zal worden voorzien.

Wij hebben nu een tijdelijke oplossing, krachtens artikel 9 van het huidige (oude) statuut. Deze tijdelijke oplossing komt hierop neer, dat nu ik ontvallen ben aan het Centraal Comité, om het in de taal van artikel 9 te zeggen, de heer Roosjen, de tweede voorzitter, nu tijdelijk eerste voorzitter wordt. En zoals ik daarstraks reeds mededeelde, heeft het Centraal Comité gisteravond besloten, als tijdelijk tweede voorzitter de heer Smallegen aan te wijzen.

Ik hoop, dat gij die beide mannen helpen zult. Dat gij Uw medewerking geven zult voor het werk, dat zij hebben te doen, en dat gij niet begint met Uw kracht te zoeken in critiek, maar dat gij begint met Uw kracht te zoeken in hartelijk medeleven en in hartelijk medewerken. Ik hoop bovenal, dat God in Jezus Christus Zijn Zoon, onze Here, aan die beide mannen geven zal wat zij nodig hebben om het werk in en voor de partij, dat sommigen Uwer mij nog hadden willen laten doen, op een betere wijze te verrichten dan ik dat zou hebben kunnen doen. En nu maar niet meer over mij praten, want dat is nergens voor nodig en dat baat voor de zaak niets.

Ik heb daarstraks, tijdens de discussie over het financiële voorstel, een opmerking gemaakt. Een opmerking, welke dit inhield, dat wij er goed op moeten letten, dat de Gereformeerde Gezindte in Nederland, en ik herhaal weer: verstaan in de zin waarin Groen van Prinsterer deze woorden gebruikte, in toenemende mate aan een geconcentreerde actie en aanval van allerlei kanten wordt onderworpen. Die activiteit draagt een wijsgerig en theologisch karakter, zij draagt in sommige opzichten ook een kerkelijk karakter. Die activiteit tegen de Gereformeerde Gezindte richt zich ook op het politieke, het maatschappelijke, het culturele, het sociaal-economische leven, met al de kanten, welke daaraan verbonden zijn. Dat moeten wij zien als een van de grote leidende gedachten met betrekking tot de strijd, welke wij ook op staatkundig gebied hebben te voeren. Het gaat er om een zodanige verbinding tussen de religie naar de Schrift en het politieke en het sociaal-economisch leven te behouden als nodig

is om de grote geloofsbeginselen van de reformatie uit te dragen in het leven en om te bevorderen, dat die grote geloofsbeginselen *centraal* in ons leven staan, dat zij ons stuwten, dat zij ons hart verwarmen, dat zij onze liefde verdiepen, en dat wij ons zo gemeenschappelijk overgeven aan de zaak, welke in geestelijke zin ons patrimonium is, een patrimonium, dat wij ontvangen hebben door een ongelooflijk volhardende arbeid van voorgelachten, maar dat, in het wezen van de zaak, is Gods genadegave aan het Nederlandse volk.

Vanuit datzelfde gezichtspunt moet U zien heel de hedendaagse strijd om de christelijke politiek, de christelijke politieke partij en de christelijk sociaal-economische organisatie. Wanneer gij U in die strijd verdiept en wanneer gij de „critische” beschouwingen leest, welke daarover worden gegeven, dan komt gij tot de conclusie, dat het punt van aanval in toenemende mate zich richt op het *breken* van het geloofsinzicht, dat althans in Nederland en in de historische situatie, waarin wij leven, aan de christelijke politieke partij, aan de Anti-Revolutionaire Partij, en aan de christelijk sociaal-economische organisatie op alle gebieden moet worden vastgehouden. Dan verstaat gij ook, dat onze inzichten te dezer zake moeten worden verdiept, en dat bij de ontwikkeling van die inzichten tevens rekening moet worden gehouden met de huidige tijdsverschijnselen en de vormen, waarin nu rondom de christelijke politieke partij en de christelijk sociaal-economische organisatie de strijd zich kristalliseert.

Het is niet het uur om daarop nader in te gaan. Wie het onlangs gepubliceerde Herderlijk schrijven van de Synode van de N.H. Kerk met intense belangstelling gelezen heeft, en wie dat gedaan heeft met de mate van objectiviteit, waartoe wij christenen verplicht zijn, die heeft daar menig goed woord in gevonden, maar die heeft er ook dit in gevonden, dat, bedoeld of onbedoeld, helaas, ook van die zijde positie gekozen wordt tegen de christelijke politieke partij en tegen de christelijk sociaal-economische organisatie. Zeker, er komen hier en daar in dat overigens verdienstelijk opgestelde schrijven een of meer zinnen voor, waarin ook ten aanzien van de christelijke politieke partij en de christelijk sociaal-economische organisatie een goed woord wordt gezegd, maar als gij met de mensen spreekt die dat geschrift gelezen hebben, en die midden in de praktische strijd staan, dan zeggen zij: wij voorstanders van de christelijke politieke partij, wij voor-

standers van de christelijke vakbeweging, van de christelijke middenstandsorganisatie, van de christelijke boeren- en tuindersorganisatie, van de christelijke werkgeversorganisatie, worden aan critiek onderworpen, en wij ontvangen van die zijde helaas niet de steun, welke wij in zo hoge mate nodig hebben. Dat verscherpt de strijd, ook al wordt die met de meest nobele woorden gevoerd.

Dat brengt U en mij tot de vraag: Wat moeten wij nu doen?

Hier en daar ontmoet men in de christelijke levenskringen mensen, die zeggen: de aanvallen worden zo sterk en de wapenen, welke worden gehanteerd, nemen nog steeds toe in hoeveelheid en in effect; wij kunnen er niet meer tegen op; wij beginnen zelf innerlijk te twijfelen aan de juistheid van de visie, waaruit wij tot nu toe hebben geleefd. Die mensen zijn er in christelijke kringen. Dat zijn de mensen, waarop de propaganda van de Partij van de Arbeid zich vooral werpt. Nu kunt gij een hard woord spreken over die mensen en nu kunt gij zeggen: dat zijn zwakkelingen geworden, zij zijn hun principiële kracht kwijt, maar gij moet er oog voor hebben, dat ook die mensen in de samenleving staan, en dat zij met grote moeilijkheden hebben te worstelen. Ons hart moet ons brengen tot het gebed tot God, of Hij ons en die anderen — mag ik het eenvoudig menselijk zeggen — overeind wil houden en of Hij ons de sterkte geven wil en de kracht, welke zich openbaart in de volharding.

En daarnaast moeten wij die mensen helpen, steunen in hun strijd, meelevens met hun moeilijkheden en zo, ouderwets Bijbels uitgedrukt, elkander zijn tot een hand en een voet.

Dat geldt voor ouderen, maar het geldt ook voor jongeren. Jonge mensen, voorzover gij hier zijt, ziet dit toch in en geeft U met Uw hart aan de zaak en bereidt U voor om als God U daartoe roept de plaats van Uw vader en Uw moeder in te nemen en om die plaats zo in te nemen met Gods hulp, dat gij daar onwankelbaar en onwrikbaar staat en doorzet in de strijd, al vermenigvuldigen de krachten van de tegenstand zich.

In zekere zin sta ik voor de verleiding nu wat nader in te gaan op de gehele politieke situatie in Nederland, maar ik geloof niet, dat ik dat vanmiddag mag doen. Ik zou U dan wellicht ook te lang ophouden.

Ik wil wel één ding zeggen, n.l. dat zij onder ons, die vatbaar zijn voor de gedachte, dat wij Anti-Revolutionairen op politiek gebied op een socialistisch schip hebben plaats genomen en deel uitmaken van een socialis-

tische bemanning, zich vergissen. Wij hebben onze zelfstandigheid tegenover de Partij van de Arbeid — ook tegenover de V.V.D. en indien het moest tegenover de K.V.P. — gehandhaafd. En wij Kamerleden voelen wel, dat wij een moeilijke taak hebben, maar wij gevoelen gelukkig niet, dat wij ingeklemd zijn, en dat wij, als de omstandigheden dat zouden meebrengen, niet meer onszelf kunnen zijn.

Nu wilde ik wel dat allen dat aannamen, ook zij, die bepaalde wensen hebben met betrekking tot de staatkundige meningsvorming en met betrekking tot de verhoudingen tussen partijen onderling en de verhoudingen tussen de Regering en de Kamer. Over allerlei is te spreken met elkander. Langs de weg van uitwisseling van gedachten kan men er dan toe komen uit te pellen, als er een verschil is, waarin dat eigenlijk bestaat, en zo voorbereiden het komen tot eenheid van inzicht. Maar wanneer critiek in deze richting, welke overigens gezond is — ik bedoel critiek is altijd gezond voor de mensen, die het werk moeten doen — wanneer critiek in deze richting ermede gepaard gaat, dat men zegt: eigenlijk geloven wij niet meer, dat onze Kamerleden nog overeind staan; eigenlijk zijn wij het gevoelen toegedaan, dat zij in wezen niet meer Anti-Revolutionair zijn; eigenlijk geloven wij, dat zij verwaterd zijn en dat zij geen zicht meer hebben op de principiële problemen van deze tijd, dan is het mis. Zij, die dat zeggen, of de neiging hebben om dat te zeggen, zou ik wel willen vragen: Komt daarvan terug, want die zienswijze is onjuist en die zienswijze beantwoordt niet aan hetgeen wij als Kamerleden doen en laten.

Daar zijn mensen, die van oordeel zijn, dat wij op het gebied van de buitenlandse betrekkingen een zo grote mate van voorzichtigheid moeten betrachten, dat wij ons eigenlijk zouden dienen te verzetten tegen elke maatregel van integratie. Die mensen zou ik willen vragen: weest nu niet zo voorbarig in Uw conclusie, verdiept U nog eens in de ontwikkeling van de werkelijkheid en vraagt U af wat die werkelijkheid in de Europese verhoudingen en in de wereldverhoudingen ons leert. Als gij U dat afvraagt, dan komt gij voor de vraag te staan, of integratie wel zou mogen worden afgewezen en, wanneer daaraan zou behoren te worden meegewerkt, hetgeen m.i. het geval is, in welke zin het dan moet geschieden en welke waarborgen men terzake moet trachten tot stand te brengen.

Daarom is het zo nodig, dat onze partij op dit gebied ook gaat beschikken over krach-

ten, die zich verdiepen kunnen in de lectuur, die een onderzoek kunnen instellen, die in de werkelijkheid, in Duitsland en in Straszburg, in Parijs en in Londen en in Washington — dat kan natuurlijk niet allemaal tegelijk — kunnen nagaan hoe de dingen daar liggen, en zo in staat gesteld worden door kennis van zaken de ontwikkeling te toetsen en na te gaan wat te dezen aanzien moet worden gedaan en bevorderd en wat moet worden nagelaten en weerstaan.

Daar is een ander punt. Ik ontmoet een hoogst enkele keer wel eens iemand, die zegt: er heeft in die Anti-Revolutionaire Partij een verschuiving plaats gehad, een verschuiving in de richting van de arbeid (de arbeiders), een verschuiving ten nadele van de andere delen van de Nederlandse samenleving, en dat vinden wij onjuist, want dat is goed gezien niet anti-revolutionair. Ik zou deze mensen onder de aandacht willen brengen, dat de Anti-Revolutionaire Partij — wil zij haar roeping getrouw zijn — Volkspartij moet zijn. Een volkspartij die voornamelijk en in de eerste plaats haar oog richt op het algemene volksbelang en op de algemene politieke en de algemene sociaal-economische situatie in ons land en daar buiten. Wie dat goed ziet, die moet tot het inzicht komen, dat wij verplicht zijn mee te werken aan zulk een sociale politiek, waardoor wij trachten met Gods hulp aan het A.B.C. van de gerechtigheid in haar toepassing op de maatschappelijke verhoudingen, gehoorzaam te zijn. Dan krijgt de gehele discussie een andere zin en een andere strekking. Dan kan men komen met de vraag van de vergeten groepen. Dan kan men komen met de vraag over de positie van de middenstand. Dan kan men komen met de vraag: hoe moet de verhouding worden gezien tussen patroon en arbeider op industrieel gebied. Dan kan men naderen de vraag: welke strekkingen liggen er in de ontwikkeling van wetenschap en techniek op het gebied van de economische ondernemings- en bedrijfsorganisatie? Voor welke vragen plaatst ons de toepassing van de huidige techniek, met het oog op de mens, met het oog op de mens als naar Gods beeld geschapen, met het oog op de mens, die van ogenblik tot ogenblik door God geroepen wordt om de hem gegeven opdracht te vervullen?

Dan verdiept men het inzicht in de sociaal-economische vragen. Dan zult gij tegelijkertijd ervaren, dat wij een levensontwikkeling doormaken, nu in een sneller tempo dan vroeger, waarvan geldt, dat zij enerzijds gelukkige uitzichten opent en tot belangrijke goede

dingen in staat stelt, en anderzijds gevaren meebrengt, gevaren, welke ons leven bedreigen. Als gij dit in het algemeen ziet, dan zult gij ook verstaan, dat wij met betrekking tot de ontwikkeling van de wetenschap, de ontwikkeling van de techniek, de voortgaande toepassing van die techniek, de daaraan aangepaste technische ondernemings- en bedrijfsorganisatie, in zekere zin te maken hebben met het verschijnsel, waarvan in verband met de uitvinding van de boekdrukkunst is gezegd: enerzijds een stap ten hemel en anderzijds een stap ter helle. Maar dan voorkomt gij tegelijkertijd, dat gij het kind met het badwater wegwerpt en dan zegt gij: ook hier hebben wij weer een roeping om al het goede, dat door die ontwikkelingsmogelijkheden ontstaat, te dienen en te bevorderen en er het leven van de mensen mee te bevruchten; anderzijds hebben wij ernstig te letten op de gevaren, welke ons bedreigen en op de ontbindende krachten, welke door middel van die geweldige ontwikkeling meer invloed kunnen verkrijgen in de samenleving.

Ik weet wel, dit is geen „verlossend woord”. Ik ben ook begonnen met U te zeggen: ik houd niet alleen geen Deputatenrede, maar ik spreek op dit ogenblik alleen een woord van hart tot hart, een woord dat tevoren niet is voorbereid. Maar ik wijs U op deze dingen om U zo te helpen plaatsen voor de taak, waarvoor wij gezamenlijk staan, om U zo te helpen doen zien, in welke situatie wij verkeren, en dat nu wellicht nog meer dan in het verleden van ons zal worden gevraagd, dat wij, levende uit de centrale waarheden, welke God ons geopenbaard heeft in Zijn Woord, met kracht bezig zijn aan de positieve arbeid ter bevordering van de toepassing van de gerechtigheid in de menselijke samenleving. Aan de positieve arbeid, al meer mannen en vrouwen deel te doen hebben aan de gaven, welke God ook in de economische en de sociale ontwikkeling biedt.

Ik leg U deze dingen voor om U te vragen: zijt daar nu eens ernstig mee bezig; beperkt U er niet toe er de kantjes af te lopen en nu eens een artikel in Elsevier, dan eens een artikel in de Telegraaf en vervolgens weer een artikel in Burgerrecht — noem zelf nog maar enige organen op — te lezen en dan met de inhoud van die artikelen tot anderen te gaan en te zeggen: kijkt eens, ik weet het nu, het is mis met U, want ik heb dit gelezen daar en dat gelezen ginds. Mag ik het eerlijk zeggen? Dat is mis. Ik lees dikwijls veel meer van onze politieke tegenstanders dan van onze politieke medestanders. Maar dat lezen

heeft alleen waarde, wanneer wij het vanuit ons centraal gezichtspunt doen. En wanneer wij hetgeen werkelijk in onze gedachten en in ons hart moet domineren, laten domineren, en wanneer wij van God de zegen vragen, waardoor in ons hart die stroom van kracht en energie inwerken en doorwerken kan, waardoor wij komen tot die spanning, welke er in ons leven moet zijn, spanning in het werkzaam zijn voor de vervulling van onze roeping en in de ervaring van elke dag, dat onze kracht en ons inzicht tekort schieten en wij niettemin toch vasthouden aan die roeping, daarvoor blijven staan, daarvoor blijven leven en daarvoor elkander bouwen en sterken.

Mannen en vrouwen, ziet zo de zaak ook van de Anti-Revolutionaire Partij. Als gij deze zo ziet, dan wordt gij in Uw hart weer opnieuw voor de keuze geplaatst, welke centraal en beslissend is. Ik hoop en bid van God, dat U de keuze zult doen, waardoor gij trouw blijft en waardoor gij weer trouw wordt, waardoor gij U gaat overgeven aan de zaak en waardoor gij in Uw omgeving gaat spreken en gaat leven uit dat rijke woord van God en de wondere inhoud van het Evangelie van Jezus Christus, en zo met mannen en vrouwen, jongeren en ouderen, worstelt om, als God het geven wil, hen weer te brengen tot Zijn licht, weer te doen plaats nemen aan de voet van het Kruis, weer met een gewillig oor te doen luisteren naar de verkondiging van het Evangelie, ook naar die verkondiging van het Evangelie, welke uitzicht biedt voor staat en maatschappij.

Men zegt o.a. dat ik behoor tot een verdwijnende generatie. Dat is ook zo. Ouderen sterven af, en de ouderen treden langzamerhand terug. Men zegt wel eens, dat de jongere generatie in het wezen van de zaak voor heel andere vragen en voor heel andere problemen staat, en dientengevolge voor een heel andere taak. Men zegt wel eens, dat de ouderen en ouden dat niet zien en dat de jongeren daarvoor alleen een goed oog hebben. Ach, ik zie ook wel hoe de ontwikkeling in het leven heeft plaats gehad en ik kan wel vergelijken tussen omstreeks 1900 en vandaag. Ik zie de wijzingen, welke zich hebben voltrokken en welke zich bezig zijn te voltrekken. Mijn oog is ook geopend voor het snelle tempo, waarin de ontwikkelingen plaats hebben, maar als het gaat om de centrale vragen, om de fundamentele vragen, dan zijn deze vandaag niet anders dan voor een halve eeuw, niet anders dan voor een eeuw. Dan staan wij hier voor: zullen wij het wagen door

Gods genade, in Jezus Christus gegeven, met het geloof, dat Hij ons schenkt? Zullen wij het daarmee wagen?

Zo ja, dan zullen wij ons ook overgeven. Dan zullen wij onze kracht vermenigvuldigen. Dan zullen wij als het moet onze kracht verteren om daardoor, als God het geven wil, iets te vertonen van de waarheid, van de rijkdom en van de gehoorzaamheid aan Zijn Wil en Woord.

Ik zal nu niet lang meer Uw voorzitter zijn. Dat is ook niet belangrijk, maar dit wilde ik U vanmiddag zeggen. Als gij daar nu goed naar geluisterd hebt, dan heb ik dat wel niet uitgesproken, maar dan ligt er dit in, dat wij gevaar lopen het gehele leven te vertechneren, het gehele leven te vereconomiseren, het gehele leven te vermaterialiseren. Denkt nu niet, dat ik daarmee trachten wil U tot de gedachte te brengen, dat de materie van zo weinig betekenis is. De materie is in het leven, zoals God het geschapen heeft, van grote betekenis. Zij is van enorme invloed op 's mensen geest, op zijn zieleleven en op zijn zielekracht. Maar de materie, de techniek, de economie, alles, alles, moet in de diepe grond dienstbaar zijn aan de beleving van de cen-

trale geloofsvisie, welke de Schrift U en mij biedt, welke door God in de Schrift gegeven is, en moet worden gezien als een onuitsprekelijke gave. Die gave moet er ons toe brengen met inspanning van alle kracht, tot het laatste ogenblik toe, te blijven arbeiden voor een reformatie van staat en maatschappij.

En al zouden dan ook in bepaalde ogenblikken de uitzichten op resultaat zeer gering zijn, niettemin blijven wij ons aan die taak overgeven met inspanning van al onze krachten, want wij worden er toe geroepen en in geloof zeggen wij op die roeping: Ja.

In geloof gaan wij aan de vervulling van die roeping werken, in vertrouwen op God, dat Hij, op Zijn tijd, zal doen zien, niet alleen dat dit in overeenstemming is met Zijn Wil, maar ook dat Hij daardoor mee verwelikt Zijn Scheppingsplan. Dat Hij daardoor mee dat alles opneemt in Zijn voorzienig bestel. En al hebben wij te maken met grote nood en grote moeite, dan betreden wij tenslotte de binnenkamer en zeggen wij: O God, wat schenkt Gij ons rijke gaven, breng ons toch door Uw gunst tot de dankbaarheid, waartoe wij behoren te komen.

Ik dank U.

Het Centraal Comité vergaderde

In het laatste nummer van het Contactorgaan zijn reeds een aantal mededelingen gedaan over de activiteit die onze partij in de komende maanden moet gaan voltooien. Daaroemtrent kunnen thans nadere mededelingen worden gedaan. Gedurende de zomermaanden heeft het Centraal Comité nl. niet stil gezeten. Eind Juli heeft het vergaderd om het program van werkzaamheden te beperken en op 5 September is het opnieuw bijeen geweest om enkele belangrijke vraagstukken betreffende de organisatie te behandelen. Het moderamen is natuurlijk ook enkele malen bijeen geweest om de zaken voor te bereiden.

BELANGRIJKE PUNTEN VRAGEN IN HET BIJZONDER DE AANDACHT

I. Er komt een weekblad

Dat weekblad zal de naam voeren „De Nieuwe Standaard”. Met grote eenstemmigheid heeft het Centraal Comité dit besluit genomen. Het is zich daarbij volkomen bewust van de financiële consequenties die daaraan zijn verbonden, want het is geen eenvoudige zaak. Maar het heeft gehandeld in de

overtuiging dat de partij de verschijning van het weekblad onder deze naam met voldoening zal aanvaarden.

Het eerste nummer van De Nieuwe Standaard zal op 20 October van dit jaar verschijnen. Het zal vijf weken achtereen aan alle bij de partij aangesloten leden worden toegezonden, zodat zij ruimschoots gelegenheid hebben met dit weekblad kennis te maken. Voorzitter van de redactie wordt de Heer H. Algra, op hem rust dus in het bijzonder de taak om voor de hoofdartikelen en de driestarren zorg te dragen. De abonnementsprijs zal zijn f 6,20 per jaar. De omvang van het weekblad is 12 pagina's. Het blad zal niet alleen met politiek worden gevuld. Het zal zijn een Anti-Revolutionair gezinsblad waarin ook ruimschoots aandacht wordt gegeven aan het culturele leven.

II. Het Partij Convent vergadert nog in deze maand

Het zal op Vrijdag 23 en Zaterdag 24 September bijeenkomen in het gebouw van Kunsten en Wetenschappen te Utrecht, waar indertijd ook de eerste Deputatenvergadering is gehouden.

Op de agenda staan enkele belangrijke punten nl.:

1e. Behandeling van de **overgangsbepalingen**, welke nodig zijn om de reorganisatie van de partij door te voeren.

2e. Benoeming van de leden van de **Organisatiecommissie**. Voorgesteld worden de Heer Prof. Mr P. J. Verdam, voorzitter en leden mej. H. van Leeuwen en de Heren Prof. Dr J. J. de Jong, K. J. de Jong en R. Gosker.

Tevens wordt voorgesteld de Heer Prof. Mr A. M. Donner, de voorzitter van het College van Advies, en de Heer Prof. Mr P. J. Verdam, de voorzitter van de Organisatiecommissie ook te benoemen tot lid van het Centraal Comité en tot lid van het Moderamen.

3e. Behandeling van het reglement van de candidaatsstelling van de Tweede Kamer der Staten-Generaal en vaststelling van het schema der werkzaamheden.

4e. Behandeling van het reglement van de Commissie van Beroep.

5e. De voorstellen met betrekking tot de ledenwerfactie en de contributieverhoging.

6e. Rede van Dr J. A. H. J. S. Bruins Slot over het onderwerp

„Waarom ben ik Anti-Revolutionair”

en de discussie daarover.

Dit zijn de voorlopige punten die in ieder geval op de agenda worden geplaatst. De grootste zorg is momenteel dat de Kamercentrales en de Statencentrales nog niet allen de namen en de adressen van de leden van het Partij Convent hebben opgegeven, maar we twijfelen er niet aan of ook dit komt nog tijdig in orde.

III. Rapport Programcommissie II

Het rapport der Programcommissie II dat handelt over de artikelen VII t/m XXIII van ons Program van Beginselen is nu gereed en aan het Centraal Comité toegezonden. Het Centraal Comité besloot dit rapport zo spoedig mogelijk te publiceren en aan de kiesverenigingen toe te zenden. Voorts is besloten om reeds op Zaterdag 26 November het Partij Convent bijeen te roepen voor een voorlopige discussie over dit rapport teneinde het gevoelen van de Partij daaromtrent af te tasten. Daarna zal het Centraal Comité zich beraden over de vraag welke voorstellen het aan de partij zal indienen. Het is dus niet de bedoeling dat reeds in dit stadium de kiesverenigingen amendementen en opmerkingen zullen inzenden. Het Partij Convent van November neemt geen beslissingen. Van de gang van zaken op het Partij Convent zal het voorts mede afhangen hoe de verdere procedure wordt geregeld. Daaromtrent is dus nog niets beslist.

IV. Sprekersorganisatie en Documentatiedienst

Om de sprekersorganisatie op gang te helpen wordt reeds op Vrijdag 7 en Zaterdag 8 October een conferentie belegd, welke eveneens te Utrecht zal worden gehouden. Ook voor deze conferentie geldt, dat de Kamer en Statencentrales tijdig de namen en de adressen hebben opgegeven. Zij die zich opgeven om gedurende deze winter en het in het komende voorjaar te gaan spreken voor de kiesverenigingen, zullen wkelijks een documentatie ontvangen. Dit geschiedt gratis. Het aantal is uiteraard beperkt, want de kosten daarvan

zijn vrij hoog. Het schijnt nu dat sommige Kamer en Statencentrales van oordeel zijn dat, wat zij dan noemen „landelijke sprekers” niet behoeven te worden opgegeven. Maar dat is niet juist. Bij de keuze van personen moet men daarmede wel degelijk rekening houden.

Voor deze eerste conferentie zullen als referenten worden uitgenodigd de Heren Dr J. Schouten en minister Prof. Dr J. Zijlstra. De sprekers propagandisten ontvangen dus voorlichting uit de eerste hand.

Een aantal zeer belangrijke beslissingen zijn dus genomen. Het komt nu op de uitwerking van de plannen en voornemens aan.

Natuurlijk het papier is geduldige.

Maar nu moet worden waargemaakt dat het Centraal Comité het kunnen van de partij in het land niet heeft overschat.

Inderdaad, de boog wordt strak gespannen!

Maar het Centraal Comité is er van overtuigd, dat dit alles goed zal aanslaan bij de partij en bij de kiesverenigingen. Er moet iets gaan veranderen. Wij gaan de verkiezingen tegemoet. Daarom moeten wij ons klaar maken. En dat moeten we in de eerstkomende herfstmaanden doen. Na Januari vragen weer andere dingen de aandacht. Maar tot Januari staat alles in het teken van voorbereiding. We willen ons sterk maken voor de komende verkiezingsacties en er zorg voor dragen dat we die opgewekt en met bezieling gaan voeren.

En wanneer nu om te beginnen al onze besturen — en met name onze bestuursleden er krachtig aan meewerken deze plannen uit te voeren en te helpen verwezenlijken wat wij ons hebben voorgesteld, dan moet het, wanneer we op 1 Januari de balans op maken, zo zijn, dat:

1e. wij een 10.000 leden hebben gewonnen;

2e. de contributie zo is verhoogd, dat zonder bezwaar f.250 per lid aan het Centraal Comité kan worden afgedragen en dat betekent voor vele kiesverenigingen een harde dobber;

3e. dat het weekblad ongeveer 20.000 abonnementen telt.

En nu niet zeggen: „Dat kan niet!”

Laten wij het zo stellen:

Wanneer — en dat gebeurt natuurlijk op korte termijn — de besturen van de kiesverenigingen bijeenkomen om zich te beraden over de vraag op welke wijze bovenstaande plannen plaatselijk zullen worden gerealiseerd, dan zullen zij ook die bestuursvergaderingen met gebed beginnen.

Daar schuilt een gevaar in iedere Christelijke organisatie. Het gevaar, dat het gebed een formule wordt, een gewoonte. Het behoort nu eenmaal zo in onze kring. En dat mag niet! Dat is niet verantwoord!

En daarom moet het ook zo zijn, dat wij het verstaan, dat ook deze dingen, welke eenvoudige, zakelijke dingen, gedragen worden door ons gebed. Want daardoor beseffen we het diep, dat ook dit behoort tot het staan in dienst van het Koninkrijk Gods. En wanneer wij dit allen hoofd voor hoofd verstaan, dan komt deze zaak in orde. Want wij moeten handelen in het besef, dat het Godes zaak is waarvoor wij strijden. Dat heeft werkelijk niets te maken met een hooghartig voor ons monopoliseren van „Godes zaak”. Maar wij voor ons kunnen eenvoudig niet anders. Als dat besef niet in ons leeft, dan worden we immers alleen maar belangpartij. En dat willen we niet zijn. En dat we dat niet zijn willen, dat willen we demonstrenen door ons als Christelijk Nationale Partij bij het Nederlandse volk te presenteren.

Verslag van de buitengewone Deputatenvergadering

gehouden op Woensdag 22 Juni 1955
in het gebouw „Tivoli” te Utrecht

De voorzitter van het Centraal Comité, de heer Dr J. Schouten, verzoekt de aanwezigen te zingen het tweede couplet van het Lutherlied, leest 1 Petrus 4 : 7 tot en met 11 en gaat voor in gebed.

Na een woord van welkom tot allen, begroet de voorzitter in het bijzonder Zijne Excellentie Mr J. Algera, Minister van Verkeer en Waterstaat, die de morgenvergadering bijwoont. Eveneens begroet hij de heer L. F. Duymaer van Twist, ere-lid van het Centraal Comité. Hij is ouder dan ons allen. God stelt hem echter nog in staat actief mee te doen. De vergaderingen van het Centraal Comité worden trouw door hem bezocht. Voorts deelt de voorzitter mede dat Zijne Excellentie Prof. Dr J. Zijlstra, Minister van Economische Zaken, tot zijn leedwezen verhinderd is de Deputatenvergadering bij te wonen.

Spreker stelt voor aan H.M. de Koningin het volgende telegram te zenden: „De Deputatenvergadering der Anti-Revolutionaire Partij te Utrecht in „Tivoli” bijeen, betuigt Uwe Majesteit haar aanhankelijkheid en trouw en bidt U toe dat God U zegene en behoede.”

De vergadering betuigt met applaus haar instemming en zingt het tweede couplet van het Wilhelmus.

Spreker deelt vervolgens mede, dat Prof. Dr K. Dijk bericht van verhindering heeft gezonden, wegens het vieren van zijn 70e verjaardag. Sinds 1908 heeft hij vrijwel alle deputatenvergaderingen bezocht en het spijt hem, dat hij heden niet aanwezig kan zijn.

Spreker stelt voor aan Prof. Dijk het volgende telegram te zenden: „De Deputatenvergadering der Anti-Revolutionaire Partij te Utrecht in „Tivoli” bijeen, wenst u hartelijk geluk met uw 70ste verjaardag en wenst u en de uwen Gods zegen toe”.

Aan de orde is de artikelsgewijze behandeling van het voorstel van het Centraal Comité tot wijziging der statuten van de partij.

Artikelen 1, 2 en 3. Geen amendementen. Aldus vastgesteld.

Artikel 4. Amendementen van 's-Gravenhage-Statenviertel, de Limburgse kiesverenigingen en Nijmegen.

De voorzitter deelt mede, dat het Centraal Comité van oordeel blijft dat lid 6 niet kan worden gewijzigd zoals in het amendement van 's-Gravenhage-Statenviertel is aangegeven. Het Centraal Comité stelt echter voor: tussen de leden 5 en 6 wordt ingevoegd een nieuw lid 6, luidend:

„Mede te werken aan de versterking van de eendracht der Protestants-Christelijke politieke partijen in Nederland”.

Lid 6 wordt lid 7.

De voorzitter is van oordeel, dat Nijmegen het 3e lid niet juist ziet. Er moeten organen in de partij zijn, die de meningsvorming voorbereiden en bevorderen. Daarna moet dit verder gebracht worden in de partij. Er is te dezen aanzien geen reden tot ongerustheid.

Het Centraal Comité stelt voor lid 3 als volgt te lezen: „De politieke meningsvorming, zowel intern als voor het optreden van de partij naar buiten, te bevorderen door bestudering van vraagstukken, die betrekking hebben op de staatkunde.”

In verband daarmee zal het 1e lid van artikel 24 in gelijke zin gewijzigd worden. Het amendement van Nijmegen is hiendoor overbodig geworden. Nadat de afgevaardigden van 's-Gravenhage-Statenviertel en Nijmegen hebben verklaard, dat zij met het voorgaande accoord gaan, wordt artikel 4 conform de voorstellen van het Centraal Comité vastgesteld.

Artikel 5. Amendementen van Zwijndrecht-Grote Lindt en Statencentrale Arnhem.

De voorzitter zegt dat deze amendementen geen belangrijke zaak betreffen, zonder overigens iets ten kwade daarvan te zeggen.

De heer Mr G. de Roos te Arnhem meent, dat we het over de zaak wel eens zijn. Vervanging van het woord „goedkeuring” door „toetsing” acht hij echter beter.

De voorzitter antwoordt, dat het zich kan voordoen, dat een reglement wordt overgelegd, dat niet strijdt met de statuten van de partij en waaraan toch iets ontbreekt, dat van wezenlijk belang is. In dit geval is de bevoegdheid tot goedkeuring noodzakelijk. De ervaring van het Centraal Comité leidt tot dit standpunt.

Het amendement van de Statencentrale Arnhem wordt in stemming gebracht en verworpen.

Artikel 5 wordt derhalve ongewijzigd aanvaard.

Artikel 6. Amendementen van de Limburgse kiesverenigingen en Nijmegen.

De voorzitter deelt mede, dat het Centraal Comité voorstelt in de aanhef van lid 3 de woorden „blijkt dat” te doen vervallen.

De heer Mr L. van der Meer, te Geleen, namens de Limburgse kiesverenigingen het woord voerend, merkt op dat

de amendementen zijn ontstaan door een te vage omschrijving van de taak van de Commissie van Beroep. In deze omstandigheden vindt hij het veiliger beroep open te stellen op de Deputatenvergadering.

De *voorzitter* antwoordt, dat het juist is, dat op dit moment nog niet volledig vaststaat hoe de Commissie van Beroep zal werken. Het Centraal Comité is echter van mening dat daarvoor een reglement door het Partij Convent moet worden vastgesteld, zoals trouwens het statuut ook voorschrijft. Dat komt dus wel in orde.

Het doen van bindende uitspraken moet in dit reglement worden geregeld.

Het Centraal Comité heeft tegen de amendementen overwegend bezwaar.

Nadat de Commissie tot een beslissing is gekomen na hoor en wederhoor, zou de Deputatenvergadering nog moeten beslissen. Het is niet uit gebrek aan eerbied voor de Deputatenvergadering dat spreker dit afwijst. De Deputatenvergadering kan echter niet deskundig oordelen over concrete zaken, die zich in een bepaalde kiesvereniging hebben voorgedaan.

In stemming gebracht, worden de amendementen verworpen.

Artikel 6 wordt derhalve ongewijzigd aanvaard.

Artikel 7. Geen amendementen. Aldus vastgesteld.

Artikel 8. Amendementen van Zwijndrecht-Grote Lindt, Statencentrale Arnhem, Centrale Apeldoorn, Tiel, Oegstgeest, Nijmegen.

De heer *Mr G. de Roos* te Arnhem deelt mede, dat de Statencentrale Arnhem van mening blijft, dat de eis van toetreding tot de Vereniging van Anti-Revolutionaire Gemeente- en Provinciebestuurders onjuist is. De persoonlijke vrijheid wordt hier aangetast. We moeten deze zaak niet in de statuten regelen doch op andere wijze de wenselijkheid van aansluiting bij deze Vereniging kenbaar maken.

De heer *Vlieg* te Zwijndrecht deelt mede, dat hij de wenselijkheid van de toevoeging van een vijfde lid handhaaft, zodat ook raadsleden bezwaren kunnen inbrengen tegen het Beginsel- en Algemeen Staatkundig Program.

De heer *C. D. van Oosten* te Voorschoten wijst er op, dat hij bezwaar blijft maken tegen genoemde verplichting tot aansluiting. We moeten deze fraaie statuten niet gaan verminken. Sancties op niet-naleving der verplichting worden niet gesteld. Daardoor kweekt men ongehoorzaamheidsdelicten.

De *voorzitter* herinnert er aan, dat we hier te doen hebben met twee zaken:

1. Of aan raadsleden de verplichting moet worden opgelegd zich bij het Verband van Anti-Revolutionaire Gemeente- en Provinciebestuurders aan te sluiten;
2. of aan kandidaten voor de gemeenteraad hetzelfde recht moet worden gegeven als aan kandidaten voor de Staten Generaal met betrekking tot het indienen van bezwaren tegen het Beginsel- en Algemeen Staatkundig program.

Ten aanzien van het eerste merkt spreker op, dat het wenselijk is, dat men bij de candidaatstelling weet of betrokene zich zal aansluiten bij het Verband van A.R. Gemeentebestuurders, teneinde daardoor zijn taak beter te kunnen verrichten. Niemand kan zeggen, dat hij voor een gewetensconflict komt te staan. Hij weet vooraf wat men van hem

vraagt. In sommige streken is deze voorwaarde een noodzakelijk hulpmiddel.

Het standpunt, dat iemand vrij wil staan is in strijd met de doorlopende strekking van het Beginsel- en Algemeen Staatkundig Program en met het Program van Actie.

De uitbreiding tot de kandidaten voor de gemeenteraad van het recht tot het indienen van bezwaren is een verkeerde rechtlijnigheid van denken. Voor de Kamerleden is het werken met het Program van Actie a.h.w. een dagelijkse bezigheid. Fundamentele bezwaren kunnen niet worden aanvaard door het moderamen van het Centraal Comité. Het gaat slechts om nuanceringen. We moeten de bijzondere band zien tussen het werk van de Kamerleden en het Beginsel- en Algemeen Staatkundig Program en het Program van Actie. Ten aanzien van de raads- en statenleden ligt dit geheel anders.

De aanvaarding van het amendement-Zwijndrecht-Grote Lindt zou leiden tot de consequentie, dat tal van kiesverenigingen gaan beslissen of bezwaren tegen het Beginsel- en Algemeen Staatkundig Program kunnen worden toegelaten. Dit zou een scheve situatie worden.

Het amendement-Zwijndrecht-Grote Lindt wordt in stemming gebracht en verworpen. Hetzelfde geschiedt ten aanzien van het amendement-Arnhem en de daarmee overeenkomende andere amendementen.

Artikel 8 wordt ongewijzigd aanvaard.

Artikel 9. Geen amendementen. Aldus vastgesteld.

Artikel 10. Amendementen van de Centrale Rotterdam, Statencentrale Arnhem en Oegstgeest.

De heren *A. R. de Kwaadsteniet* te Rotterdam, *Mr G. de Roos* te Arnhem en *J. P. Brouwer* te Oegstgeest betogen, dat zij de uitvoerige omschrijving inzake de propaganda onjuist achten en deze geheel dan wel ten dele wensen te laten vervallen.

De *voorzitter* merkt op, dat de algemene richtlijnen voor de propaganda, die hier worden gegeven, van zodanige waarde zijn, dat zij behoren te worden vastgelegd. De statuten mogen toch wel enkele algemene bepalingen bevatten. Het betreft hier slechts algemene richtlijnen.

De amendementen worden achtereenvolgens in stemming gebracht en verworpen.

Artikel 10 wordt ongewijzigd aanvaard.

Artikelen 11 en 12. Geen amendementen. Aldus vastgesteld.

Artikel 13. Amendement van Katwijk aan Zee.

De *voorzitter* deelt mede, dat in lid 5 tussen de woorden „kiesverenigingen” en „uit” de komma dient te vervallen. Katwijk aan Zee maakt een vergissing in deze zin: Het meent dat een kiesvereniging te weinig invloed krijgt, doch het tegendeel is juist.

De heer *M. Bonefaas* te Katwijk aan Zee maakt bezwaar tegen de binding aan een dubbeltal. Uit de vergadering kunnen immers nog andere geschikte personen naar voren komen.

Het amendement wordt in stemming gebracht en verworpen.

Artikel 13 wordt ongewijzigd aanvaard.

Artikel 14. Geen amendementen. Aldus vastgesteld.

Artikel 15. Amendementen van de Statencentrale Arnhem, Centrale Apeldoorn, en de kiesverenigingen Tiel, Nijmegen en Oegstgeest.

De voorzitter verklaart, dat deze amendementen in wezen dezelfde strekking hebben als die op artikel 8, lid 4d. De amendementen op dat artikel zijn echter verworpen. Spreker stelt voor artikel 15 vast te stellen conform het voorstel van het Centraal Comité. Aldus besloten.

Artikel 16. Amendementen van de kiesverenigingen Amsterdam-Noord, Koudekerk aan den Rijn, Nijmegen en Moerkapelle.

De voorzitter vestigt er de aandacht op, dat in de beschrijvingsbrief in lid 1 onder A is weggevallen: „3. De leden, te kiezen door de Kamercentrales”.

De vertegenwoordiging van de Arjos is thans opgelost. Bij het overleg bleek dat de Arjos meer prijs stelde op twee adviserende leden van het Centraal Comité dan op twee leden van het Centraal Comité, waarvoor het Centraal Comité de tweetallen opmaakt. Over dit punt behoefde derhalve niet verder te worden gesproken. Het Centraal Comité kon hiermede accoord gaan.

Naar aanleiding van de amendementen van Moerkapelle merkt de voorzitter op, dat hij in wezen het verband tussen het zitting nemen van twee vrouwen in het Centraal Comité en het passief vrouwenkiesrecht niet begrijpt. Ook indien er in Nederland zulk een kiesrecht niet bestond, zou het Centraal Comité met deze voorstellen zijn gekomen. Zij hangen samen met de toenemende bezigheid van de vrouw met het politieke leven, waarvan alleen reeds de waarde voor de opvoeding der kinderen duidelijk naar voren komt.

De heer C. J. van den Heuvel te Moerkapelle wijst er op dat Prof. Dr Hugo Visscher naar aanleiding van de in 1905 gehouden generale synode der Gereformeerde Kerken de vraag stelde of de objectiviteit der Heilige Schrift niet teveel wordt aangepast aan de ontwikkeling der maatschappij. Nu gaat het vandaag niet over ons standpunt ten aanzien van het passief vrouwenkiesrecht, maar het gaat er wel om hoe we hartelijk kunnen samenwerken. Een dwingend voorschrift in de statuten, zoals het Centraal Comité voorstelt, is onnodig. Ook in de statuten van de C.H.U. en de V.V.D. treffen we dat niet aan. Men laat daar deze zaak over aan de vrijheid en verantwoordelijkheid der kiezers. Mej. G. H. J. van der Molen wees er reeds in 1926 in een inleiding voor een kiesvereniging op dat het besluit van de Deputatenvergadering van 1921 moest worden herzien. Maar in die lezing voegde zij er aan toe dat het „ongeoorloofd” en „onnodig” is door dwingende besluiten het verschil van gevoelens in zijn ontwikkeling te belemmeren. Spreker sluit zich thans daarbij aan.

Een merkwaardige situatie is daarom dat de door Moerkapelle voorgestelde redactie een situatie schept die gelijk is aan die van de C.H.U., de V.V.D. en de Grondwet. Het voorstel van het Centraal Comité roept onnodig weerstanden en tegenkanting op. Dit passen en meten heeft iets van een minderwaardigheidscomplex.

Spreker pleit voor een vrije ontwikkeling van deze gelegenheid en acht het een fout dat men in 1921 iets ging verbieden en dat men in 1955 iets wil gaan gebieden.

De heer F. Kuipers te Nijmegen dringt er op aan rekening te houden met de dynamiek van het leven en alsnog te bepalen, dat tenminste twee vrouwen tot lid van het Centraal Comité kunnen worden benoemd.

De heer A. R. de Kwaadsteniet, sprekend voor de Centrale Rotterdam, is van mening, dat we ons niet binden moeten aan een bepaald getal. Daarom voelt spreker wel voor het amendement-Moerkapelle, mits het Centraal Comité verklaart, dat gestreefd zal worden naar de verkiezing van vrouwen in het Centraal Comité.

Mevrouw Dr F. T. Diemer-Lindeboom te Rotterdam wijst er op, dat zij liever had zien bepaald, dat twee vrouwen lid van het Centraal Comité zijn dan dat zij daarvan deel zullen

uitmaken. Maar deze opmerking is slechts van redactionele aard.

Wij bevinden ons in een interessante situatie, zo constateert zij. Zij voelt nl. voor het amendement-Moerkapelle, dat beoogt de tweede zinsnede van lid 1 A1 te doen vervallen, zij het wellicht op andere gronden. Zij vermoedt, dat de mogelijkheid, dat er dan drie vrouwen in het Centraal Comité komen, niet datgene is wat er in het hart van de heer Van den Heuvel leeft. Voor het standpunt van Nijmegen voelt zij dan ook meer dan voor de achtergrond van het amendement-Moerkapelle. Intussen is het zo, dat zaken, eenmaal vastgesteld, hun eigen weg nemen. Zij wil echter de diepste overtuiging van anderen respecteren. Daarom zou zij gaarne zien, dat aan de opvattingen van Moerkapelle tegemoetgekomen wordt. Zij gaat er daarbij van uit dat het vast staat, dat vrouwen tot lid van het Centraal Comité kunnen worden benoemd. Misschien zouden de vrouwen dertig jaar geleden blij zijn geweest met een dergelijke bepaling, maar dat is thans niet het geval. Het is niet nodig apart te vermelden dat vrouwen kunnen worden gekozen tot lid van het Centraal Comité.

De voorzitter merkt op, dat de heer de Kwaadsteniet heeft gezegd, dat de onderhavige bepaling niet in het statuut thuishoort. Spreker geeft toe, dat deze zaak zo stond vóór de indiening van het voorstel van het Centraal Comité. De reorganisatiecommissie had in het ontwerp-statuuut een landelijk verband van A.R. vrouwenclubs geprojecteerd en tengevolge daarvan een bepaalde regeling getroffen m.b.t. tot de vertegenwoordiging in het Centraal Comité. Het Centraal Comité heeft gemeend hiervan te moeten afwijken op grond van verschillende overwegingen. Nu derhalve niet wordt voorgesteld een landelijk verband van vrouwenclubs in het leven te roepen, ligt de zaak anders.

In de argumentatie van Moerkapelle ligt evenwel een sterk dualisme. Enerzijds is er een bepaalde principiële gedachtengang. Anderzijds wil men de mogelijkheid van vrije keuze openlaten. Deze tweërlei argumentatie is met elkaar strijdig.

Het Centraal Comité heeft het standpunt ingenomen, dat we moeten voorkomen dat op elke vergadering van het Partij Convent een discussie ontstaat over de candidering van vrouwen. Daar zou het Centraal Comité overwegende bezwaren tegen hebben.

De voorzitter brengt eerst het voorstel van het Centraal Comité in stemming. Hij verzoekt de voorstanders van het voorstel op te staan. Vervolgens vraagt hij de tegenstanders van het voorstel op te staan.

Spreker concludeert, dat de uitslag van deze stemming onzeker is. Hij stelt voor een andere wijze van stemming te volgen en voorlopig de behandeling van artikel 16 te schorsen.

Nadat artikel 16 opnieuw aan de orde is gesteld, deelt de voorzitter mede dat het Centraal Comité bereid is het amendement-Moerkapelle over te nemen, indien de heer Van den Heuvel thans verklaart dat dit niet betekent, dat daardoor de candidering van vrouwen wordt bemoeilijkt.

De heer Van den Heuvel blijkt niet in de vergaderzaal aanwezig te zijn.

De voorzitter deelt mede, dat hem een motie is overhandigd, ingediend door de kiesverenigingen te Moerkapelle, Vlaardingen, Winterswijk en Nijmegen. De motie luidt als volgt:

„De deputatenvergadering op 22 Juni 1955 in Tivoli te Utrecht bijeen, spreekt uit, dat zowel mannen als vrouwen zitting zullen hebben als lid van het Centraal Comité en derhalve artikel 16a, lid 1, tweede gedeelte, kan vervallen en gaat over tot de orde van de dag”.

De voorzitter stelt voor de motie niet in stemming te brengen doch uit te spreken dat de inhoud daarvan de interpretatie is van hetgeen Moerkapelle voorstelt.

De vergadering gaat hiermede accoord. Het amendement-Moerkapelle wordt overgenomen. Artikel 16 wordt dienovereenkomstig vastgesteld.

Artikel 17. Amendementen van het Provinciaal Comité van Friesland en van de kiesverenigingen Katwijk aan Zee, Zwijndrecht-Grote Lindt, de Limburgse kiesverenigingen en Nijmegen.

De voorzitter deelt mede, dat het Centraal Comité bereid is de technische amendementen van Nijmegen over te nemen.

De heer *Mr L. van der Meer* te Geleen deelt mede, dat de handhaving van het amendement van de Limburgse kiesverenigingen is geïnspireerd door een rede van prof. Ridderbos. Deze onderscheidde twee werelden in de politieke partij, die van het tuighuis enerzijds, die van de arena anderzijds. Naar sprekers oordeel moet dit onderscheid tot uitdrukking komen in de scheiding van functies.

De heer *M. Bonefaas* kan zich verenigen met de toelichting op het amendement van het Provinciaal Comité Friesland.

De heer *Piebenga* te Leeuwarden wijst op de sterke traditie in de Anti-Revolutionaire Partij, waarbij de topfuncties in één hand zijn. Dit heeft vruchtbaar gewerkt. Het heeft ook aanleiding gegeven tot moeilijkheden. Er moet komen een splitsing van functies en spreiding van verantwoordelijkheid. Juist nu, nu de gelegenheid zich voordoet, moeten we daar gebruik van maken. Spreker wijst er nog op, dat er verschil is tussen de amendementen van Katwijk aan Zee en de Limburgse kiesverenigingen aan de ene kant en het Provinciaal Comité aan de andere kant. Friesland wil het voorzitterschap van de fractie niet zonder meer onverenigbaar verklaren met het voorzitterschap van de partij.

De voorzitter deelt mede, dat het Centraal Comité van gevoelen is, dat het niet juist en niet wenselijk is een bindende bepaling op te nemen. Niemand kan daarvan de consequenties overzien. Moeilijkheden ontstonden in het verleden wél toen de voorzitter van het Centraal Comité geen kamerlid en derhalve ook geen voorzitter van de kamerclub was. Spreker gelooft, dat de partij zich niet in een impasse steekt als zij het amendement Katwijk aan Zee en dat van de Limburgse kiesverenigingen afwijst.

Bij nader inzien bestaat ook tegen het amendement van Friesland ernstig bezwaar. Als de fractie het wenselijk vindt de partijvoorzitter fractievoorzitter te maken, kan dat niet bij aanvaarding van dit amendement. Is dat nu wenselijk? Wij zijn geen tegenstanders, beslist niet, van spreiding van verantwoordelijkheid. Spreker zou daarom willen voorstellen: Bindt u niet verder dan in het Statuut is aangegeven. Dan kunt u van Deputatenvergadering tot Deputatenvergadering deze zaak bekijken.

Zijn persoonlijke ervaring uit de jaren 1933 tot 1939 is dat hij de werkzaamheden, die uit beide functies voortvloeiden aankon. Ook in de achterliggende jaren was dat het geval. Spreker heeft nu echter een leeftijd bereikt, die het noodzakelijk maakt meer slaap te genieten dan voorheen. Daardoor wordt zijn beschikbare arbeidstijd ingeperkt en spreker ziet geen kans dit verlies goed te maken door verhoging van zijn arbeidsproductiviteit. Dat is de reden waarom hij vandaag heengaat als voorzitter van het Centraal Comité.

De heer *Mr G. de Roos* te Arnhem stelt voor het amende-

ment van Friesland te wijzigen in die zin, dat aan de woorden „tenzij in zeer bijzondere omstandigheden”, wordt toegevoegd „ter beoordeling van het Centraal Comité.”

De voorzitter betoogt, dat er dan nog grotere bezwaren rijzen, want op deze wijze legt men de bevoegdheid en daarmee de verantwoordelijkheid alleen in handen van het Centraal Comité.

De amendementen van Katwijk aan Zee en de Limburgse kiesverenigingen worden ingetrokken ten gunste van Friesland.

Het amendement-Friesland wordt verworpen.

Artikel 17 wordt, inclusief de technische amendementen van Nijmegen, vastgesteld.

Hierna wordt gepauzeerd. Na heropening van de vergadering te twee uur wordt de artikelsgewijze behandeling van het concept voortgezet.

Artikelen 18 en 19. Geen amendementen. Aldus vastgesteld.

Artikel 20. Amendement van Nijmegen. Wordt door het Centraal Comité overgenomen. Artikel 20 aldus vastgesteld.

Artikel 21. Geen amendementen. Aldus vastgesteld.

Artikel 22. Amendement van Katwijk aan Zee.

De voorzitter deelt mede, dat dit amendement, betrekking hebbend op de vertegenwoordiging van de Arjos, door een wijziging in artikel 23 overbodig is geworden. De jongerenorganisatie heeft het recht een tweetal adviserende leden van het Centraal Comité te benoemen en gaat daarmee accoord. Artikel 22 wordt daarna aldus vastgesteld.

Artikel 23. Geen amendementen. Aldus vastgesteld.

Artikel 24. Amendement Nijmegen.

De voorzitter deelt mede, dat in het 1e lid, conform de in artikel 4, 3e lid, aangebrachte wijziging, de woorden „over politieke, sociaal-economische en culturele vraagstukken” worden gelezen „over vraagstukken, die betrekking hebben op de staatkunde”. Het amendement kan hierdoor vervallen en wordt ingetrokken.

Artikel 24 wordt aldus vastgesteld.

Artikel 25. Amendement van Nijmegen.

De voorzitter is van oordeel dat het woord „alle” in het vijfde lid niet behoeft te vervallen. Het betreffende amendement wordt ingetrokken en het artikel wordt aldus vastgesteld.

Artikel 26. Amendement van 's-Gravenhage-Statenviertel.

De voorzitter deelt mede, dat het Centraal Comité het wenselijk achtte, dat in het statuut de taak van de Dr Abraham Kuypersstichting wordt vastgelegd. Spreker geeft toe, dat men op formeel juridische gronden bezwaar kan maken. Practisch gesproken loopt de zaak echter rond. Gestreefd is naar een compromis tussen verschillende standpunten en dit compromis moet nu maar worden aanvaard. Het amendement van 's-Gravenhage wordt bij stemmen verworpen. Artikel 26 wordt ongewijzigd vastgesteld.

Artikel 27. Geen amendementen. Aldus vastgesteld.

Artikel 28. Amendement Waardhuizen, dat voorstelt dat voor de eerste 25 leden van iedere kiesvereniging de halve afdracht verschuldigd zal zijn.

De *voorzitter* wijst erop, dat aanvaarding van dit amendement de partij onder de huidige contributieregeling van f 1.25 per lid op een bedrag van 25.000 x f 0.625 komt te staan. Deze derving van inkomsten kan het Centraal Comité niet aanvaarden. Dit is een te groot bedrag.

De heer *S. de Rijk Jongerius* te Waardhuizen verklaart, dat dit amendement uit nood geboren is. Een groot deel van de kleine kiesverenigingen is niet in staat de reorganisatievoorstellen te honoreren door een hogere contributie te gaan betalen. Hij bepleit ernstig dat er iets op zal worden gevonden.

De heer *J. Beenhakker* te Sliedrecht zegt, dat het aanbeveling verdient het amendement Waardhuizen in overweging te nemen. Reeds bij de contributieverhoging in 1951 zijn er in de Alblasserwaard bij verschillende kleine kiesverenigingen grote moeilijkheden ontstaan en deze zullen nu nog opnieuw toenemen.

De heer *L. Visser* te Stellendam wijst eveneens op de grote bezwaren, met name voor de kleine plattelandskiesverenigingen. Is hier werkelijk geen oplossing voor te vinden? Deze kleine kiesverenigingen móeten geholpen worden! Het zou een ramp zijn als ze ten onder gingen. De gehele partij zou er door op de helling komen.

De *voorzitter* antwoordt, dat hij de moeilijkheden van de kleine kiesverenigingen zeer wel kan begrijpen. Maar de oplossing daarvan moet men niet zoeken in de weg van het amendement-Waardhuizen. Dit amendement is praktisch onaanneemelijk. De kwestie van de afdracht der kiesverenigingen komt echter straks aan de orde bij de behandeling van het voorstel tot verhoging van de afdracht. Het gaat nu alleen om dit artikel.

Artikel 28 wordt aldus vastgesteld.

Artikel 29. Amendementen Katwijk aan Zee en Statencentrale Enschede, beogende dat alleen de leden aangewezen door de Statencentrales stemrecht zullen hebben op het Partij Convent.

De heer *G. Koning* te Enschede betoogt, dat het karakter van het Partij Convent inhoudt dat daar de Partij vertegenwoordigd moet zijn. Dit kan het beste door de vertegenwoordiging van de Statencentrales. Het lijkt hem fout als ook anderen daar kunnen meestemmen.

De *voorzitter* merkt op, dat de gedachtengang van de heer Koning betekent dat allerlei partijorganen met alle mogelijke werkzaamheden kunnen belast worden en daarvoor allerlei verantwoordelijkheid dragen, maar dat deze partijorganen niet mee mogen stemmen. Dat zij, als het er op aankomt niets hebben te zeggen. Dit gaat in redelijkheid toch niet!

Het amendement van de statencentrale Enschede wordt daarna bij stemming verworpen.

De *voorzitter* deelt mede, dat in het 1e lid onder A2 de woorden „besturen der” komen te vervallen.

Artikel 29 wordt aldus vastgesteld.

Artikel 30. Geen amendementen. Aldus vastgesteld.

Artikel 31. Amendement Zwijndrecht-Grote Lindt, hetwelk beoogt aan de leden van het Partij Convent, aangewezen door de Statencentrales, een bindend mandaat op te leggen.

De *voorzitter* merkt op, dat dit amendement niet moet worden aanvaard omdat daardoor de discussie op het Partij Convent geen zin meer heeft en adviseert het in te trekken. Aldus geschiedt.

Artikel 31 wordt aldus vastgesteld.

Artikel 32. Amendement van Zwijndrecht-Grote Lindt.

De *voorzitter* deelt mede, dat een kleine commissie bezig is met de herziening van een aantal artikelen van het Program van Beginselen. De mogelijkheid van splitsing in een Beginselprogram en een Algemeen Staatkundig Program zal te zijner tijd ernstig worden overwogen. Met deze toezegging wordt genoeg genomen, waarna het amendement wordt ingetrokken.

Artikel 32 wordt aldus vastgesteld.

Artikel 33. Geen amendementen. Aldus vastgesteld.

Artikel 34. Amendement Provinciaal Comité Friesland, hetwelk beoogt in de statuten vast te leggen, dat een Kamerkieskring die op eigen kracht een man in de Kamer brengen kan, ook zelf die man mag aanwijzen.

De *voorzitter* merkt op dat datgene wat Friesland voorstelt niet in de statuten moet worden vastgelegd, maar dat straks het Partij Convent bij de vaststelling van het reglement voor de candidaatsstelling, zich daarover moet uitspreken. De zaak wordt dus niet nu, maar later door het Partij Convent beslist. Hij vraagt of Friesland bereid is na deze uiteenzetting dit amendement in te trekken. Aan dit verzoek wordt, gehoord de toezegging, gevolg gegeven.

Artikel 34 wordt aldus vastgesteld.

Artikel 35. Amendement van Zutphen over de handhaving van de leeftijdsgrens bij de candidaatsstelling voor Kamerleden.

De *voorzitter* deelt mede, dat uit een ontvangen brief blijkt, dat Zutphen dit amendement intrekt. Ook deze zaak zal trouwens later door het Partij Convent moeten worden beslist bij de vaststelling van het reglement voor de candidaatsstelling.

De *afgevaardigde van Zutphen* deelt mede, dat de kiesvereniging er sterk op aandringt, dat het Centraal Comité in meerdere mate zal rekening houden met het jongerenelement. De scholing in de praktijk is voor hen van belang.

De *voorzitter* antwoordt, dat het Centraal Comité met dit verlangen zeker rekenen zal. In het algemeen wil hij alle besturen opwekken de jongeren bij het werk van het bestuur en de propagandacommissie te betrekken. In de praktijk wordt hier nog niet altijd voldoende aandacht aan gegeven.

Artikel 35 wordt aldus vastgesteld.

Artikelen 36 en 37. Geen amendementen. Aldus vastgesteld.

Artikel 38. Amendementen van Katwijk aan Zee en Amsterdam-Noord.

De *voorzitter* merkt ten aanzien van het eerste amendement op dat de vertegenwoordiging van de Arjos in de redactie van een partijorgaan niet in de statuten geregeld moet worden. In de praktijk zal met dit aspect zeker rekening worden gehouden.

Na deze toezegging trekt Katwijk aan Zee dit amendement in.

De heer *H. Schelhaas Jzn.*, Amsterdam-Noord, verdedigt het amendement van Amsterdam-Noord. In artikel 38 zijn verschillende partijorganen bevoegd verklaard gedelegeerden te benoemen in regionale en provinciale verbanden van de Arjos. Spreker wil daarom ook het omgekeerde zien vastgelegd. Hij geeft er echter de voorkeur aan deze zaak helemaal te doen vervallen uit de statuten.

De *voorzitter* is van oordeel, dat enige algemene bepalingen stimulerend kunnen werken op de juiste verhoudingen en adviseert Amsterdam-Noord dit amendement in te trekken. Zulks geschiedt.

Artikel 38 wordt aldus vastgesteld.

Artikel 39. Amendementen 's-Gravenhage-Statenkwartier, de Limburgse kiesverenigingen en Nijmegen.

De *voorzitter* wenst er met klem voor te pleiten dat voor- komende geschillen in eigen kring tot een oplossing worden gebracht. Eerst wanneer dit niet mogelijk blijkt moet be- roep mogelijk zijn op de Commissie van Beroep. Zo weinig mogelijk moet men zijn toevlucht nemen tot de Commissie van Beroep. Spreker adviseert de ingediende amendemen- ten in te trekken. Hiëraan wordt gevolg gegeven.

Artikel 39 wordt aldus vastgesteld.

Artikel 40. Geen amendementen. Aldus vastgesteld.

De *voorzitter* merkt op, dat de thans aanvaarde statuten eind December in werking zullen treden. Het Centraal Comi- té zal al het mogelijke doen om te bereiken, dat de voor- bereidingen daarvoor een voorspoedig verloop zullen hebben.

De *voorzitter* doet voorlezing van een van H.M. de Konin- gin ontvangen telegram. De inhoudt luidt:

„H.M. de Koningin heeft mij opgedragen U haar oprechte dank te willen overbrengen voor de gevoelens van aanhan- kelijkheid en trouw geuit in Uw telegram.

Smit Avis, Particulier Secretaresse H.M.”

De vergadering neemt met applaus hiervan kennis.

De *voorzitter* deelt mede, dat in de vacature van tweede voorzitter van het Centraal Comité is voorzien door de be- noeming van J. Smallembroek tot tijdelijk tweede voor- zitter.

Aan de orde is de behandeling van het voorstel van het Centraal Comité tot verhoging van de afdracht der kies- verenigingen.

De heer *H. Vink* te Gouda kwalificeert de eerder in deze vergadering gedane bewering, dat velen geen verhoogde con- tributie kunnen opbrengen als een schandelijke situatie. De ervaring heeft in Gouda geleerd, dat men, indien er geld no- dig is, dat geld ook krijgt. De gemiddelde contributie is op- gevoerd tot *f* 7.50. Enige tijd geleden zat men met een kas- tekort van *f* 1000.—. Dank zij een gevoerde actie is er nu een overschot van *f* 1000.—. We moeten eendrachtig zeggen: Dit geld moet er komen.

De heer *De Laat* te Rotterdam gelooft zeker, dat er meer geld nodig is. Hij vraagt echter aandacht voor de moeilijk- heden in de grote stad om op korte termijn de contributie met 100 % te verhogen. De afdracht van de kiesvereniging aan de Centrale Rotterdam bedraagt thans *f* 2.— per lid. Het Centraal Comité vraagt straks *f* 2.50. Maar de gemiddel- de contributie ligt thans nog iets beneden *f* 4.—. Spreker stelt voor dit voorstel terug te nemen en een étappegewijze verhoging te overwegen.

De heer *H. Dekker* te Hoogeveen zegt, dat men er ook in Hoogeveen van overtuigd is, dat de contributie verhoogd moet worden. De sprong van *f* 1.25 op *f* 2.50 acht men echter te hoog. Spreker staat op het standpunt, dat de massa van de Anti-Revolutionairen lid van de kiesvereniging moet kunnen blijven.

De heer *H. A. Klaus* te Tilburg kent verschillende plaatsen in Noord-Brabant en Limburg waar het uiterst moeilijk zal zijn deze verhoging der afdracht door te voeren. In Tilburg is daarvoor een actie gevoerd, doch de helft der leden bleek niet bereid te zijn *f* 6.— tot *f* 8.— per jaar te betalen. De aanneming van dit voorstel zal voor het Protestants-Christe- lijk volksdeel in genoemde provincies een zware slag zijn.

De heer *A. Mol* te Dalfsen merkt op, dat men daar met moeilijkheden worstelt tengevolge van het optreden van het Gereformeerd Politiek Verbond. Ook door de aanvaarding van het passief vrouwenkiesrecht heeft men leden verloren.

Spreker is bevreesd opnieuw een derde deel van de leden kwijt te raken. Hij vraagt wat beter is: ledenverlies of het behoud van leden tegen betaling van dezelfde contributie.

De heer *H. J. van der Schaaf* te Amsterdam/Oosterpark wijst erop, dat Amsterdam reeds *f* 50.000.— per vier jaar bijeenbrengt voor de financiering van de kamerverkiezingen. Nu moet men echter ook nog een bedrag gaan opbrengen voor de verkiezingen in het gehele land. Spreker vraagt be- grip voor de bezwaren, die er tegen deze extra-belasting bestaan. Een overgangstermijn is zeer zeker gewenst.

De heer *Drs T. Kralt* te Weesp betoogt, dat men telkens om meer activiteit van de partij vraagt. Men zegt: Zij doet te weinig. Laten we daar dan nu een eind aan maken en dit voorstel aanvaarden. Dit moet niet eerst over drie jaar ge- schieden. Dan zit men toch weer voor dezelfde moeilijk- heden als nu. Het amendement-Waardhuizen had hij gaarne anders geformuleerd gezien, b.v. in die zin, dat een kies- vereniging, die minder dan 30 leden telt, de helft van de contributie betaalt en kiesverenigingen, die 30 tot 50 leden tellen een vierde minder. Hij geeft deze suggestie aan het Centraal Comité in overweging.

De heer *H. Meinen* te Aalten wijst op de gunstige erva- ringen, die men op kan doen, indien men de contributie be- paalt naar draagkracht en deze per week of per maand int. Een contributieschaal van *f* 0.40 tot *f* 0.80 per maand is zeer wel te bereiken. Als de liefde tot God, de partij en de naaste aanwezig zijn, zijn deze moeilijkheden altijd op te lossen.

Mede namens de heren *J. Vermuiden* en *H. Schelhaas Jzn.*, spreekt de heer *H. J. Vermeulen* te Amsterdam. Het zou, aldus spreker, een schoon afscheidsgeschenk zijn voor de voorzitter indien het vandaag gelukt tot contributieverhoging te komen en daarmee de partij een gezonde financiële basis te geven. Amsterdam hoopt dan ook dat het voorstel van het Centraal Comité wordt aanvaard. Amsterdam staat echter in 1956 ook weer voor grote uitgaven in verband met de kamerverkiezingen. Het hoopt, dat het Centraal Comité in dat jaar enig soulaas zal bieden. Een bedrag van *f* 2.— per lid zal in ieder geval worden afgedragen.

De *voorzitter* merkt op, dat het Centraal Comité over- tuigd is van de moeilijkheden die er voor verschillende kies- verenigingen zullen ontstaan. Maar het opzij gaan voor de moeilijkheden betekent, dat het leven niet wordt gebouwd maar verzwakt. Wij mogen nu niet en nooit vergeten, dat wij zonen en kleinzonen zijn van een geslacht, dat oneindig veel meer moest betalen dan wij nu behoeven te doen. Onze vaders en grootvaders betaalden 10 % van hun inkomen aan schoolgeld om daardoor hun kinderen naar de Christelijke school te kunnen laten gaan. Laten wij God danken, dat dit vandaag niet meer behoef. Dat er ruimte is gekomen voor andere dingen, waaraan we toen nog niet konden denken.

Spreker wil allen op het hart binden hier nu met volle kracht achter te gaan staan. Als er een bestuur is, dat de zaak behartigt en een penningmeester, die de financiën niet in het honderd laat lopen, dan komt de zaak in orde.

Houdt er bij Uw gezinsuitgaven rekening mee, dat er een behoorlijk bedrag voor de Anti-Revolutionaire Partij over- blijft. En als ge straks korter of langer tijd met vakantie gaat — en dat is u hartelijk gegund — houdt er dan bij het- geen u uitgeeft rekening mee, dat ook de Partij iets van u vraagt. En doe dat nu niet alleen met woorden, maar met- terdaad. Zet u allen hier achter, want het gaat om de positie van de Gereformeerde Gezindte op politiek gebied, zoals Groen die zag. Men poogt vandaag die Gereformeerde Ge- zindte tot verdwijnen toe te verzwakken, niet door haar te onderdrukken, maar door haar uit het publieke leven te verwijderen. Onderken dat gevaar en zet u mee in voor de strijd.

Ik adviseer U:

MEDICINALE *Salvitine*

Een rijk vitaminen- en mineralenmengsel, dat het dagelijkse diët juist op de zwakste punten aanvult

Indien niet verkrijgbaar bij Uw apotheker of drogist
vraag men bij:

BOGENA N.V.
WESTVEST 33-35 · SCHIEDAM

GARANTIE: Constateert U na een dagelijks gebruik van gedurende 3 achtereenvolgende maanden geen enkele verbetering, dan vergoeden wij U, alleen op grond van Uw persoonlijke verklaring, en bij inlevering van 2 ledige flacons, de totale aankoopsprijs.

Spreker kan geen toezegging doen naar de een of andere kant, zoals de heer Vermeulen heeft geprobeerd te verkrijgen.

We moeten nu een serieuze beslissing nemen. Een beslissing, waar we allen persoonlijk achter staan. Wie tegen dit voorstel is, verzoek ik op te staan. Maar ik zal hen goed aankijken. En van allen, die vóór dit voorstel stemmen verwacht ik dat zij daadwerkelijk zullen meehelpen dit besluit uit te voeren, want ook hen zal ik goed aankijken.

Hierna wordt het voorstel met vier stemmen tegen aanvaard.

Aan de orde is de behandeling van het voorstel van het Centraal Comité tot wijziging van de statuten van de Doctor Abraham Kuperstichting.

Op voorstel van de voorzitter wordt dit voorstel zonder discussie en stemming aanvaard.

Hierna spreekt Dr Schouten zijn afscheidsrede uit. Zie hiervoor de beginpagina van dit nummer.

De vergadering zingt de voorzitter spontaan toe Ps. 134 : 3:

„Dat 's Heeren zegen op U daal,
Zijn gunst uit Zion U bestraal,
Hij schiep 't heeal Zijn naam ter eer
Looft, looft nu aller Heeren Heer.”

De voorzitter verzoekt vervolgens de vergadering te zingen Ps 89 : 7 en 8.

Daarna neemt de heer mr A. B. Roosjen, de nieuwe Eerste voorzitter, het woord en zegt:

Meneer de Voorzitter,

Wanneer ik in uw geest zou handelen zou ik nu moeten zwijgen. Maar dat kan niet en dat mag niet. Dan zou ik het Centraal Comité moeten beschermen tegen een stroom van verwijten. Die zijn er nu al geweest. Het Centraal Comité had, zo zegt men, het aftreden van zijn voorzitter moeten voorkomen. Maar het Centraal Comité heeft, om het in de woorden van één van zijn leden te zeggen, gepoogd een blok graniet te vertillen. En dit is niet gelukt. Over het aftreden van de voorzitter was tot vóór de vergadering van het Centralen Convent in de Partij niets bekend. Aan de leden van het Centraal Comité was een zwijgplicht opgelegd. Maar nu mag ik niet zwijgen over de onbaatzuchtige en ongeëvenaarde wijze, waarop u de Anti-Revolutionaire Partij gediend hebt. In moeilijke jaren ook, werd u slechts gedreven door één begeerte: „De Heer van alle leven te dienen.”

Uw besluit betekent een belangrijke verandering voor u, voor mij en voor ons allen. Wij hadden het uitermate rustige gevoel onder uw stuurmanschap ons gemakkelijk neer te kunnen vleien in de dekstoelen. Maar nu klinkt het parool: Alle hens aan dek. Wij gaan zware maanden tegemoet. Thans moet de gehele bemanning aantreden. Laten wij door de inzet van al onze krachten dank brengen aan de scheidende voorzitter.

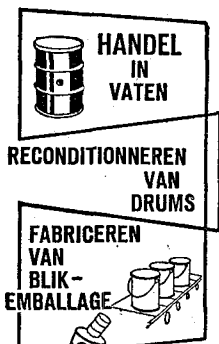
Het Centraal Comité heeft de euvel moed gehad in uw afwezigheid te besluiten, u, naast de ereleden, de heren L. F. Duymaer van Twist en Mr J. A. de Wilde, te benoemen tot Erevoorzitter van het Centraal Comité. Uit ons hart rijst de bede tot God omhoog dat hij onze scheidende voorzitter nog lang zal willen bewaren.

De vergadering onderstreept met een krachtig en ovationeel applaus deze woorden en dit besluit.

De voorzitter zegt de heer Mr Roosjen dank voor zijn woorden en de vergadering voor haar instemming daarmede. Over het genomen besluit zal hij nog eens nadenken. Hij zal nog eens onderzoeken of dit wel een wettig besluit is, nu het is genomen in een bijeenkomst, waarvoor één der leden niet was uitgenodigd. Hij verzoekt nu nog te willen zingen „Hallelujah, eeuwig dank en ere” en gaat daarna voor in dankgebed.

De vergadering wordt daarna door hem gesloten.

Voor vaten kunt U bij ons terecht

Uit voorraad
leverbaar

éénmaal gebruikte

Jerry-cans

voorzien van originele nieuwe coating en patentsluiting.

J. van der Zee
CHEMISCH TECHNISCH BEDRIJF
SASSENHEIM · INDUSTRIEKADE · TEL. 02532-7944

De nieuwe pachtwet

door C. VAN DEN HEUVEL

Voor we het tweede artikel beginnen, moeten we wat correcties aanbrengen op het vorig artikel. Daar zijn drukfouten ingeslopen welke het artikel op bepaalde punten onleesbaar doen zijn.

Kleinigheden heeft de welwillende lezer zelf ongetwijfeld reeds verbeterd. De volgende echter moeten verbeterd worden.

Op blz. 115 rechter kolom boven aan komt in de 7e en volgende regels iets voor over de Benelux in welk gedeelte de regels verwisseld zijn.

Er moet staan:

„De Belgen hebben grote bezwaren tegen de Benelux althans zonder het Protocol van 1947.

„Zij beweren dat de lagere pachten gevolg zijn van de „Nederlandse economische politiek.

„Minister Mansholt heeft zich hiertegen steeds verzet” en wat er dan volgt.

Op blz. 116 linker kolom bovenaan staat:

1e slechte verhouding; dit moet zijn: 1e slechte verkaveling.

In ons vorig artikel hebben we enigszins uitvoerig stilgestaan bij de toetsingsaspecten.

We willen nu, maar veel beknopter, bij enige andere onderdelen stil staan.

De verlenging van de pachtvereenkomst

Evenals in het Pachtbesluit is ook in de nieuwe wet de mogelijkheid van wettelijke verlenging der Pachtvereenkomst. Daar is één belangrijk en een minder belangrijk verschil met de huidige regeling.

Het belangrijk verschil is dat nu de Pachtverlenging moet vragen, en anders loopt de overeenkomst af terwijl nu wordt voorgesteld, dat de pacht na afloop der periode doorloopt tenzij de verpachter heeft opgezegd. Tegen deze pacht-opzegging kan de pachtverlener zich verweren door verlenging te vragen.

De rechtsnoeren voor het beoordelen van het verzoek om pachtverlenging zijn dezelfde gebleven.

Een tweede verschil met de huidige regeling is verder dat alleen verlengd konden worden pachtvereenkomsten aangaan voor de normale duur: 12 jaar voor een boerderij en 6 jaar voor los land; terwijl nu wordt voorgesteld in bepaalde gevallen ook voor kortere duur aangegane pachten te verlengen.

We geloven dat de eerste verandering een verbetering is, de tweede een achteruitgang is.

Voor korte duur kan slechts worden verpacht met toestemming van de Grondkamer. Men weet wanneer men voor korte duur verpacht dat men aan 't eind der periode zijn land desverkiezend terug kan krijgen. Te vrezen is, wanneer deze zekerheid niet meer mathematisch bestaat, de verpachters niet meer bereid zullen zijn voor korte tijd te verpachten en heel niet verpachten.

Tussentijdse herziening der pachtvereenkomst

Zoals we reeds opmerkten is de normale duur van de Pachtvereenkomst 12 jaar voor hoeven en 6 jaar voor los land. Daar met name een termijn van 12 jaren met alle onzekerheden een veel te lang tijdperk is om een verantwoord pacht voor zoveel jaren vast te stellen is zowel in

het huidig Pachtbesluit als in de nu voorgestelde Pachtwet bepaald, dat zowel pachtverlener als verpachter om de 3 jaar bij de Grondkamer herziening kunnen vragen welk verzoek door de Grondkamer moet worden toegestaan wanneer de goede trouw het vordert.

Het voortbestaan van deze bepaling is gewenst. Echter ware het beter te bepalen na drie jaar dan voor elke driejarige periode.

De bepaling dat om de drie jaar slechts herzien kan worden heeft, althans kan hebben tweemaal ongewenst gevolg.

In de eerste plaats wanneer iemand een paar dagen te laat herziening vraagt is er in drie jaar geen kans meer op herziening.

In de tweede plaats is er soms weinig aanleiding tot herziening maar men vraagt het niet zelden omdat het anders weer drie jaren duurt aler men herziening kan vragen.

Zou men het voorschrift wijzigen in deze zin, dat men nadat de pachttermijn 3 jaren geduurd heeft wijziging kan aanvragen, dan voorkomt men de genoemde euvelen.

Vanzelfsprekend zou men wanneer op enig tijdstip herziening plaats vond, weer drie jaar moeten wachten aler men wijziging kan vragen.

Bepalingen bij overlijden

Wanneer de verpachter overlijdt gebeurt er niets ten aanzien van de pacht. Wanneer de pachtverlener overlijdt dan is de toestand thans zo: wanneer er niets gebeurt dan blijft de pacht met de erfgenamen doorlopen. De verpachter kan bij de Pachtkamer ontbinding vragen, terwijl de erven in de plaatsstelling kunnen vragen voor één of meer der erfgenamen.

Het Pachtbesluit schrijft voor dat in beginsel zulk een verzoek tot in de plaatsstelling ingewilligd moet worden.

Het nieuwe ontwerp bepaalt anders. Uitgangspunt voor deze verandering is dat de Regering meent het overlijden te moeten aangrijpen om opnieuw de pachtvereenkomst aan landbouwkundige normen te toetsen.

Slechts op het lopend pachtjaar heeft de weduwe en de kinderen recht en een nieuwe wordt eerst toegestaan indien er geen bezwaren tegen bestaan van landbouwkundige aard. We aarzelen niet deze wijziging verkeerd te noemen. Er is alles voor te zeggen zoals thans de overeenkomst in beginsel te laten doorlopen en alleen bij overlijden te ontbinden indien daar een duidelijk belang van de verpachter mede gediend wordt, doordat de vervangende pachtverlener onaanvaardbaar is.

Bovendien schijnt ons het nieuwe voorschrift ook onlogisch. De landbouwkundige normen verplichten pas tot niet goedkeuren, indien deze pacht leidt tot slechte verkaveling of de andere dusgenaamde euvelen. Maar bij voortzetting leidt zulks tot niets, omdat er al pacht is.

We hopen dan ook dat het huidig artikel dat deze zaken regelt ongewijzigd blijft mede omdat het aansluit op ons eufrecht.

In de plaatsstelling tijdens het leven van de pachtverlener

Het ontwerp opent de mogelijkheid om bij het leven van de pachtverlener één zijner kinderen in de plaats te stellen. Een en ander in gevallen waarin de pachtverlener oud, ziek of invalide is.

Motief voor deze wijziging is een overgang van de pachtverlener uit landbouwkundige overwegingen.

We menen dat een en ander, voorzover het tegen de zin van de verpachter is (in onderling overleg is er uiteraard geen bezwaar tegen) te ver gaat. De verpachter heeft een persoonlijke band met de door hem gekozen pachter, het gaat niet aan, zolang er geen erfpacht is, de verpachter een pachter tegen zijn zin op te dringen.

De organisatie van de pachtorganen

Het ontwerp volgt niet de voorslag van de Staatscommissie v. d. Bergh om de organisatie te reorganiseren in deze zin: dat de Pachtkamers zouden verdwijnen en alles zou worden ondergebracht bij gereorganiseerde Grondkamers.

Naar onze mening terecht, worden beide instituten Grondkamer en Pachtkamer behouden. We vinden twee lichamen: één voor de juridische en één voor de economische zaken de meest gewenste toestand.

De Grondkamer zou wanneer ze een rechterlijk instituut was geworden stellig schaden de praktische werkmogelijkheid.

In niet minder dan 47 artikelen wordt de samenstelling en inrichting der Grondkamers en de Centrale Grondkamer besproken. De artikelen 115—154 behandelen de samenstelling en werkwijze voor de Pachtkamers.

Voor elke provincie is er één Grondkamer. We geloven dat zulks juist is. In elk kantongerecht één pachtkamer. We betwijfelen of dat ook juist is. 62 pachtkamers is te veel. Deze pachtkamers worden gevormd door de Kantonrechter en twee deskundigen. Dit laatste betekent, aangezien men voor elk lid minstens één plaatsvervanger behoeft, dat er minstens 250 leken nodig zijn voor het gehele land. Dit is nog al veel om geschikte mensen te vinden. Bovendien is de samenstelling 1 jurist en 2 leken onjuist voor een college dat in hoofdzaak juridische zaken behandelen moet.

Beter ware daarom in plaats van het kantongerecht, de arrondissementsrechtbank als basis te nemen en in het gebied van elke rechtbank een kamer voor pachtzaken in te stellen bestaande uit 3 rechters en 2 deskundigen.

Men kreeg dan een dubbel voordeel.

In de eerste plaats dat de meerderheid van de pachtkamers zou bestaan uit juristen, wat toch voor een college dat in hoofdzaak juridische aangelegenheden moet behandelen van overwegend belang is.

In de tweede plaats had men dan minder deskundige leden nodig en zou enige selectie toegepast kunnen worden.

Alles overziende menen we dat op enkele uitzonderingen na het geheel een alleszins bevredigende indruk maakt en met dit ontwerp een zeer behoorlijke regeling van ons Pachtrecht is gegeven.

Uw kat eet graag goed
Uw kat eet graag lekker
Uw kat eet graag Felix

J. DE VRIES

COMMISSIONAIR IN EFFECTEN

O.Z. Achterburgwal 173 - Tel. 47126
Privé Olympiakade 60 - Tel. 94152
AMSTERDAM

Brochures

verkrijgbaar bij het Bureau Centraal Comité. Giro 89673.

3	Bedrijfsorganisatie, M. Ruppert	f 0,25
6	Het Program van Beginselen	, 0,10
7	Modelreglement van een Kiesvereniging ...	, 0,40
8	Modelreglement van een Kiesvereniging ...	, 0,40
9	Modelreglement van een Dorpskiesvereniging	, 0,40
18	Het Kapitalisme, R. Gosker	, 0,50
19	In Kuyper's lijn, C. Smeenk	, 0,25
24	Handboekje voor de propaganda	, 0,35
26	Schetsenbundel, Prof. Dr L. W. G. Scholten	, 0,25
32	Schets „Het Constitutionele Koningschap”, C. D. v. Oosten	, 0,10
37	In de strijd der beginselen, Prof. Dr K. Dijk	, 0,45
38	Rapport huwelijk en echtscheiding	, 0,75
40	De A.R. Partij en de Middenstand, H. van Eysden	, 0,65
41	Onder de schijnwerper der historie, H. Algra	, 0,65
42	De tragiek van de Partij van de Arbeid, R. Gosker	, 0,65
43	De lijn onzer politiek	, 0,75
46	De kracht der zwakheid (Deputatenrede)	, 0,50
48	Verantwoorde emigratie	, 0,60
49	Onbloedige revolutie, R. Gosker	, 1,25
52	Maatregelen tegen de communisten	, 0,35
53	Verzamelen, propagandafolder Arjos	, 0,05
54	Christendom en internationale ordening, Prof. Dr G. H. J. v. d. Molen	, 0,95
55	Taak en plaats der provincie	, 0,45
56	Handboekje Huisbezoekers	, 0,50
57	Onze mannen in de Kamer, Dr A. Veerman	, 0,50
58	Om de Christelijke Vrijheid (Deputatenrede)	, 0,50
59	Het program van actie 1952	, 0,25
60	Calvijn en de Staatskunde. Dr D. Nauta ...	, 1,20.
61	De Reformatie en de staatkunde, Dr D. J. de Groot	, 1,40
62	Het passieve vrouwenkiesrecht (rapport)	, 0,60
63	De eerste 5 artikelen van het beginselprogram (rapport)	, 0,50
64	Model gemeenteprogram	, 0,75
65	Onze verhouding tot de S.G.P., Mr C. J. Verplanke	, 0,75
66	Contributiekaarten per 100 stuks	, 2,50
68	Bezitsvorming, Drs C. P. Hazenbosch	, 0,50
69	Bestuursvorm openbare school (rapport)	, 0,15
70	Europese Integratie (rapport)	, 0,50
71	Voor Geloof en Vrijheid	, 1.—
72	Chr. Sociale Politiek in deze tijd	, 0,90
73	De komende Ouderdomsvoorziening	, 0,90
74	Het Mandement, de verzuiling en onze strijd tegen de doorbraak, Prof. Dr R. Schippers	, 0,75
76	Model Provincieprogram	, 0,75
77	Schetsenbundel „Volk en Staat”	, 1,50
78	Jaarboekje	, 2,50
80	Stedebouw en Volkshuisvesting	, 0,75

Het Protestants-Christelijke onderwijs in België

A. de Jong Ezn.

Het voorjaar van 1955 is van niet geringe betekenis geweest voor het vrije Christelijk onderwijs in België. Niet minder dan drie maal werd daar met vreugde een schoolgebouw geopend, n.l. te Boechout, te Denderleeuw en een mooie kleuterschool te Mechelen. De blijdschap en dank aldaar was groot voor de ontwikkeling van het reformatorisch Christendom. Deze ontplooiing gaf ons aanleiding tot het schrijven van onderstaand artikel, opdat we hoe langer hoe meer kennis zouden krijgen van de moeilijkheden, waarmee de voorstanders dezer beginselen hebben te worstelen.

Inmiddels is de Onderwijswet van Minister Collard, waarover de strijd ging, aangenomen. „Deze wet handelt over de wijze van subsidiëring der vrije, middelbare en technische scholen en der normaalscholen. Het systeem wordt in overeenstemming gebracht met dat der lagere scholen”.

De vrije scholen krijgen geen bouwkosten en geen exploitatiekosten, zodat we kunnen zeggen, dat het recht van subsidie wel wordt erkend, maar gelijkstelling is er niet.

Er zijn dus twee soorten van openbaar onderwijs: op rijksscholen en op gemeentescholen. De wet-Collard handhaaft feitelijk de neutrale school, hoewel het vak godsdienst in het leerplan is opgenomen.

De schoolstrijd, zo lazen we ergens, gaat niet tussen Katholieken en Niet-Katholieken, maar tussen clericalen en anti-clericalen, zodat het meer gaat om het recht der kerk, dan om het recht der ouders.

België is niet Nederland. Noch wat taal betreft, noch wat het economische leven aangaat, noch ten aanzien van het godsdienstig leven komen deze landen overeen. Gepoogd is meermalen in de loop der eeuwen deze landen samen te smelten tot een eenheid. We behoeven slechts te herinneren aan de Bourgondische tijd, toen Noord en Zuid samen de Nederlandse gewesten vormden. Vooral door de reformatie kwam de verwijdering tot stand. Het Calvinisme zegevierde in het Noorden, terwijl in het Zuiden, dank zij onderdrukking op godsdienstig gebied (we denken hierbij aan de Spaanse furie, toen Antwerpen bezweek en voor het Calvinisme verloren ging) de Rooms-Katholieke godsdienst de heersende bleef. De vele honderden, ja duizenden ingezetenen, die het zuivere evangelie verkozen boven de Rooms-Katholieke leer, vluchtten naar de Noordelijke gewesten, wat ten gevolge had, niet alleen dat welvaart hier toenam, maar dat, mede daardoor, het reformatorisch beginsel op het volksleven zijn stempel zette. De Unie van Utrecht in 1579 voltooide de scheiding. Wel heeft men na de Franse revolutie gepoogd, die eenheid te herstellen en een verenigd Koninkrijk der Nederlanden te vormen, meer kunstmatig dan natuurlijk. Maar deze poging mislukte en in 1840 werd de scheuring volkomen.

België is gebleven een overwegend R.K.-land — Noord-Nederland een calvinistische Staat.

België kan zich dus niet beroemen op een gezonde historische ontwikkeling. Het behoorde nu eens gedurende een

reeks van jaren aan Spanje, dan weer had de bevolking te gehoorzamen aan een Oostenrijkse Overheid. Het was na de Franse overheersing en de heerschappij van Napoleon de vraag: wat moet er met de Zuidelijke Nederlanden gebeuren?

Ten slotte werd door het Wener Congres bepaald, dat België bij Nederland zou worden „gevoegd”. Vooral dit laatste woord zette kwaad bloed. Het deed en terecht te kort aan het streven van de Belgische bevolking om niet als speelbal te worden gebruikt en het land eenvoudig als een niet meerderjarig kind toe te ertrouwen aan een andere mogendheid. Men was immers in België zich bewust geworden van te zijn volwassen zoon, die zich zelfstandig een weg door het leven zou kunnen banen.

Geen wonder dat er al spoedig verzet openbaar werd tegen de aansluiting, „de toevoeging” tot Nederland. De onverkwikkelijke strijd van 1815—1830 (1840) leidde tot een volkomen losmaking. En wie het oog eenmaal gericht heeft gehad op de majestueuze poort: „Centquantenaire” te Brussel, opgericht om het volk te herinneren, dat het van tyrannie bevrijd werd, moge als Nederlander het hoofd twijfelachtig schudden, voor de Belg is het een historisch monument, dat het volk zal blijven herinneren aan het feit, dat het een zelfstandige natie werd, die nu nog slechts een eeuw bestaat.

In deze eeuw van een vrij volksbestaan heeft het zich niet, zoals het Nederlandse Volk kunnen ontwikkelen. Niet alleen, omdat het een tweetalig land is, waar Vlamen en Walen elkander bekampen en waar de Vlaming het recht opeist zich zelfstandig cultureel te ontplooiën, krachtig daarin belemmerd door de Walen, die zich verheffen op een hogere Franse cultuur en zich daardoor op een hoger peil wanen dan hun Vlaamse landgenoten, waardoor een nog niet beëindigde strijd voortwoedde, maar ook doordat het volk behoort tot de R.K.-godsdienst en de Kerk heerschappij voert over de geesten.

Immers, het godsdienstig leven wordt beheerst en geleid door de R.K. hiërarchie. Zeker is het een werkzaam volk, het werpt zich met inspanning van alle krachten op een nationale ontwikkeling: het tracht zich economisch en cultureel te ontplooiën met een ijver, die lof verdient; het verdedigde met opoffering van veel goeds de verkregen vrijheid in twee wereldoorlogen, maar het leeft geestelijk oppervlakkig: immers de Kerk zorgt voor het zieleheil van haar leden. Daarover bekommert de massa zich niet. Dat wil niet zeggen, dat er in dit volk, waaraan de eenheid ontbreekt, geen opvoedkundige krachten zouden schuilen. We behoeven slechts te noemen de namen van DIESTERWEG, DECROLY, PETERS enz. om dit te bewijzen, maar knellende politieke en godsdienstige banden belemmeren het onderwijs en het initiatief ontbreekt om nu eens scholen op gezonde basis te stichten. De onderwijsstrijd is in België nog niet beëindigd.

We menen goed te doen met na te gaan, hoe de toestand thans is bij onze Zuiderburen op het terrein van het onderwijs.

We willen daartoe op enkele bepalingen der onderwijswet de aandacht vestigen.

In artikel 1 der L.O.-wet wordt bepaald:

„De gezinshoofden zijn verplicht om hun kinderen een voldoende L.O. te doen verstrekken of te verstrekken volgens de bepalingen der Wet.”

Het beginsel, dat de gezinshoofden, de ouders, voor de opvoeding en het onderwijs hebben te zorgen, beheerst dus de Schoolwetgeving. En terecht. Niet de Staat maakt het uit, niet de Kerk, maar het hoofd van het gezin.

Op welke wijze de gezinshoofden dat wensen te doen, wordt aan de ouders zelf overgelaten. De wet verklaart, dat zij aan deze verplichting kunnen voldoen op tweeërlei wijze:

- a. door hun kinderen te doen onderwijzen in een **openbare** of **private** (bijzondere vrije) school;
- b. door hun huisonderwijs te doen verstreken.

Deze verplichting geldt voor een tijdvak van acht jaar, ingaande na het zomerverlof van het jaar, waarin het kind de leeftijd van zes jaar bereikt en eindigend, wanneer het kind gedurende acht jaar onderricht heeft ontvangen (artikel 3 der Onderwijswet).

Volgens artikel 7 dienen aan het Staatstoezicht onderworpen scholen ten minste 400 halve schooldagen per jaar werkelijk aan onderwijs te worden besteed: het aantal uren per klas mag, met inbegrip van de speeltijden niet minder dan 25 per week bedragen.

Uit deze bepaling volgt, dat er een leerplicht bestaat, evenwel is het kind niet verplicht de **Staatsschool** te bezoeken.

Nadrukkelijk wordt in art. 8 der wet eraan herinnerd, dat het gezinshoofd **vrij** is in de keuze der school en dat het **verboden** is enige dwang op de gezinshoofden uit te oefenen om hun een school op te dringen, welk niet die zijner keuze mocht zijn.

Hieruit volgt dat de gewetensvrijheid gewaarborgd is. Het mag echter niet leiden tot volslagen willekeur alsof men elk oogenblik van school zou kunnen veranderen. Art. 12 bepaalt, dat het aan elke L.S. (of bewaarschool), die aan het stelsel der wet onderworpen is, **verboden** is, **zonder wettige redenen**, na verloop van een maand, volgende op de aanvang van het schooljaar, een leerling in te schrijven, die van een andere school komt.

Hoewel dus hierdoor de vrijheid der ouders in geringe mate beperkt wordt, is deze beperking te verdedigen om geen losbandigheid in 't leven te roepen. De schoolkeuze wordt in dit opzicht, behoudens grondige redenen, te beoordelen door de Minister, bepaald. De schoolkeuze is na één maand bindend voor het gehele schooljaar.

De grondwet waakt ervoor, dat de gemeentelijke overheid zich niet inlaat met de gang van zaken in de vrije school. De school staat principieel los van de gemeentelijke overheid.

Mocht echter de vrije school een aanvraag indienen, dan kan de gemeente de vrije school **aannemen**, indien aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan. De gemeente kan dan subsidie verlenen.

De vraag rijst, welke voorwaarden het Rijk en de Gemeente aan het onderwijs der vrije school mogen stellen om voor subsidie in aanmerking te komen. Deze voorwaarden worden genoemd in art. 15. Ze zijn:

1. De school moet in een behoorlijk lokaal gevestigd zijn.
2. De leden van het onderwijzend personeel moeten **Belg** zijn (door geboorte of naturalisatie) en zij moeten gediplomeerd zijn.
3. Het onderwijs in de godsdienst zal gegeven worden bij het begin of op het eind der schooluren.
Opm. Men lette er wel op, dat ook op de Staatsschool in België het godsdienstonderwijs verplicht is en wel in die mate, dat het schoolrapport evenals voor de andere vakken een waardering (cijfer) toekent. Dit cijfer dient mede ter beslissing van de bevordering der leerlingen. Teneinde geen gewetensdwang uit te oefenen, moet ieder onder het kind dat onderwijs doen geven, met dien verstande, dat de ouders zelf bepalen, door welke godsdienstleraar dit onderwijs b.v. aan het atheneum zal worden gegeven. De leerlingen van protestantse ouders ontvangen dus godsdienstonderwijs van die leraren die tot dezelfde godsdienstige richting behoren. Deze leraren worden volledig naar het aantal uren, dat zij lesgeven, door de Staat gesalarieerd.

4. Het leerplan moet de in art. 17 genoemde vakken omvatten. Onder deze vakken worden ook genoemd: onderwijs in godsdienst of de zedeleer.
5. De aangenomen school moet onderworpen zijn aan het toezicht door de Staat, krachtens de wet ingericht.
6. Een rooster van werkzaamheden (tabel) zal in de school zijn opgehangen.

Een belangrijke bepaling wordt aan deze voorwaarden nog in art. 18 toegevoegd, n.l. deze, dat het Lager onderwijs **kosteloos** aan al de kinderen gegeven wordt in de gemeentescholen, in de aangenomen en in de aanneembare scholen.

Uit deze laatste omschrijving blijkt, dat er drieërlei soort scholen zijn. Ten eerste **gewone** gemeentescholen. Wanneer het bestuur ener vrije school in het genot van subsidie wenst te worden gesteld, dan wordt de aanvraag daartoe gericht tot de Minister van Onderwijs. Deze draagt op aan de Staatsinspectie om zich te vergewissen of al de voorwaarden vervuld zijn. Wordt alles in orde bevonden, dan wordt de school **aanneembaar** verklaard en kan Staatssubsidie worden toegekend. De beslissing van de Minister houdt wel nu en dan verband met de politieke gezindheid.

Het **aanneembaar** verklaren van de Minister houdt nog niet in, dat de school ook inderdaad aangenomen wordt. De aanneembare school wordt gesubsidieerd door Staat en Provincie, volgens regelen bepaald bij Kon. besluit, zonder dat de bedragen minder dan 15 fr. per mannelijke en van 24 fr. per vrouwelijke leerling en 12 fr. per leerling van de bewaarschool mogen bedragen.

Deze aanneembare school, die dus door de Staat erkend is en bijgevolge door Staat en Provincie wordt gesubsidieerd, kan overgaan in een **aangenomen** school. Daartoe moet een verzoek ingediend worden bij de Gemeente om deze school aan te nemen. Nu komen de moeilijkheden.

Immers, in het al-of-niet aangenomen worden staat de gemeente vrij. Het besluit daartoe moet genomen worden in een openbare zitting van de Gemeenteraad. Deze kan of afwijzen of inwilligen bij meerderheid van stemmen. Daaruit volgt, dat de beslissing afhangt van de politieke gezindheid van de meerderheid. Is dus de aanvraag voor een Prot. School om aangenomen te worden niet naar de zin van de socialisten of de R.K. meerderheid, dan wordt de aanvraag afgewezen. Gewoonlijk wordt de school erkend, wanneer de meerderheid van de Gemeenteraad R.K. is. Immers, de R.K. hebben voor hun kinderen ook vrije scholen gesticht. Ook deze moeten aangenomen worden, zullen ze aanspraak maken kunnen op de gemeentelijke subsidie. Natuurlijk is het geen regel, dat de socialistisch gezinde gemeenteraad uitsluitend de aanvraag weigert. Ook de R.K. meerderheid kan dit doen en doet dit. De gemeenteraadsleden hebben 6 jaar zitting, zodat bij aanneming de school gedurende 6 jaar op de subsidie-uitkering kan rekenen. Daarna komen de verkiezingen. Beide partijen kunnen bij de campagne, die bij de verkiezing gevoerd wordt, beloften (natuurlijk niet officieel) doen aan de voorstanders der vrije school, teneinde de meerderheid in de Gemeenteraad te verkrijgen. Men wenst dan de voorstanders van de vrije school te beïnvloeden, teneinde de stemmen te verwerven door subsidie in 't vooruitzicht te stellen. De overheid heeft niets over de al-of-niet aanneming voor te schrijven. Maar wel kan het Rijk de beslissing van de gemeenteraad vernietigen, indien n.l. niet aan de door de wet voorgeschreven voorwaarden wordt voldaan. Zo komt het voor, dat b.v. een school gedurende 6 jaar subsidie geniet. Verandert de Gemeenteraad na 6 jaar van richting, dan kan de subsidie direct ingetrokken worden en staat de school plotseling voor een mogelijke debacle, tenzij andere bronnen van inkomsten ontstaan, b.v. de liefdadigheid om een voorbeeld te nemen.

De vrije Prot. school (Caspar de Colignyschool) te GENT, een bloeiende school, uitwendig ook uitnemend verzorgd,

dank zij mede de ontvangen subsidie, verkeert thans in grote moeilijkheden, wyl de Gemeenteraad „om” ging en de subsidie door de nieuwe meerderheid niet meer werd verleend.

Hieruit volgt, dat de bestaansmogelijkheid van een vrije school voor een groot deel afhankelijk is van de politieke samenstelling van de gemeenteraad. Is die subsidie nogal aanzienlijk? En is deze subsidie aan voorwaarden gebonden? Zeker, wanneer subsidie wordt aangevraagd moet het bestuur de verbintenissen aangaan de kinderen op te voeden en te onderwijzen met inachtneming van de vereisten der wet en van de voorwaarden van het contract (zie ten aanzien van de voorwaarden, wat in het voorgaande genoemd is). Daarbij ontvangt de gemeente of het „Scheppencollege” het recht na te gaan, of de gelden, die de gemeente verstrekt, werkelijk voor het bestemde doel worden uitgegeven.

Bij aanneming wordt volgens art. 22 aan het onderwijzend personeel een jaarwedde verleend door de wet vastgesteld. Dit bedrag komt ten laste van de gemeente, hoewel de bijdrage feitelijk beschouwd kan worden als een bijdrage, die het Rijk aan de gemeente verstrekt. Dit salaris wordt niet aan het Bestuur gezonden, maar maandelijks rechtstreeks aan de leden van het personeel, „om misbruik te voorkomen”.

Voorts is de gemeente verplicht jaarlijks aan elke aangenomen school een voldoende som gelds te verlenen tot bestrijding van de onkosten van het „schoolgerief” (leermiddelen), die op kosteloos onderwijs aanspraak kunnen maken.

Behalve deze bijdragen staat het de gemeenteraad vrij aan de school zekere facultatieve voordelen te verlenen, b.v. het gebruik der schoollokalen, die aan de gemeente behoren; de toelage om de kosten van verwarming en schoonmaken te dekken; een toelage ter bestrijding van de kosten, verbonden aan een prijsuitdeling.

We willen een en ander nog even met een voorbeeld toelichten.

Op 1 October 1923 werd de school te MARIA HOORBEKE als aanneembare school erkend. Van die dag af ontving het personeel de jaarwedde van Staatswege vastgesteld. In 1925 verkreeg deze school de mededeling als aangenomen school te worden erkend. De school kreeg nu, behalve het salaris, bovendien verschillende vergoedingen, zoals vastgesteld werd in het aannemingscontract.

Voor 1954 zijn deze als volgt:

1. klasse-benodigdheden: 80 fr. per leerling;
2. lessen in huishoudkunde voor de meisjes van het 6e, 7e en 8e leerjaar: 100 fr. per leerling;
3. vrouwelijke handwerken; 40 fr. per leerling;
4. forfaitair bedrag tot vernieuwing van schoolmateriaal: 60 fr. per jaar voor de gehele school;
5. schoonmaken: 1000 fr. per jaar;
6. verwarming: 1875 fr. per jaar;

Totaal: 6215 fr., schommelend volgens het aantal leerlingen in de posten 1, 2 en 3. Wordt een leerkracht ziek en werd hem deswege verlof verleend, dan wordt de jaarwedde als volgt bepaald:

1. In een aanneembare school: 3/5 door de Staat (de Wet spreekt niet over de overige 2/5).
2. In een aangenomen school 2/5 door de Staat; 2/5 door de gemeente en 1/10 door de Provincie. (Het overige 1/10 betaalt de zieke leerkracht).

Er zijn in België thans een negental scholen, vrije Prot. scholen, behalve de scholen in Brussel en Antwerpen, die Nederlandse scholen zijn en deswege delen in de bepalingen der Wet op het L.O., zoals deze in Nederland gelden. Ze zijn dus volkomen gelijkgesteld met de scholen in Nederland.

De niet-Nederlandse scholen zijn gevestigd te:

1. MARIA HOORBEKE (aangenomen school);
2. KOMEN (COMINES) (aangenomen school);

3. MECHELEN (aangenomen school);

4. GENK (aangenomen school);

5. GENT. Deze school had gedurende 6 jaar als aangenomen school te boek gestaan. Toen de politieke toestand in 1952 in de gemeente werd gewijzigd, werden de contracten niet vernieuwd en dus verloor de school haar subsidie;

6. BRUSSEL (Silo-school, aanneembaar, maar niet aangenomen). Dit, omdat de linkse meerderheid in de gemeenteraad zich van ouds verzet tegen de aanneming van vrije scholen.

7. RONSE. Deze school is noch door de Staat, noch door de Provincie, noch door de gemeente gesubsidieerd. Ze is geheel op liefdadigheid aangewezen. (Inmiddels opgeheven.)

8. DENDERLEEUV.

GENK tenslotte kreeg na lange jaren vergeefs aanvragen eindelijk enige subsidie, hoewel deze niet groot is.

9. BOECHOLT.

Uit deze opgave moge blijken, dat, dank zij de plaatselijke toestanden en verhoudingen, een grote ongelijkheid mogelijk is.

Natuurlijk geldt het bovenstaande ook voor de R.K. vrije scholen, maar men vergete niet, dat de R.K. kerk overheersend is in België en financieel zeer krachtig, waardoor deze scholen niet met financiële moeilijkheden worstelen, terwijl ook in gemeenten waar geen private R.K. school bestaat het onderwijs niet losgedacht kan worden van het Rooms Katholicisme. Voor schoolbouw, meubelen, leermiddelen wordt volgens de schoolwet aan bijzondere scholen geen enkel bedrag toegekend, wel voor de gemeente-openbare scholen en voor de woningen, die aan de gemeente toebehoren en bestemd zijn voor het gemeentelijk onderwijzend personeel. Eveneens voor gemeentelijke schoolgebouwen, welke dus door de gemeente ter beschikking van vrije „aanneembare of aangenomen” scholen wordt gesteld. De toelagen komen echter niet van het Ministerie van Onderwijs, maar van dat voor **Openbare Werken**.

In veel gemeenten is de toestand zo, dat er geen gemeenteschool meer bestaat en men alleen vrije, aangenomen scholen vindt, in gemeentelijke scholen (gebouwen) ondergebracht.

Daarmee zijn wel de R.K., maar niet de Protestantse scholen geholpen.

Tot zover de verhoudingen ten aanzien van de wettelijke regeling.

Er zijn echter nog meer moeilijkheden voor de ontwikkeling van ons Prot. Chr. onderwijs in België. De toestanden liggen daar geheel anders dan in ons land. We willen enkele moeilijkheden nog onder de aandacht in ons land brengen.

Toen ruim 100 jaar geleden het streven naar een Chr. school, naar een school met de Bijbel, openbaar werd, stonden er een reeks van onderwijzers der openbare school gereed, die arbeid aan te vangen. Ze waren in hun conscientie overtuigd van de noodzakelijkheid van het Chr. onderwijs. Ze wilden hun voorrechten prijs geven, die ze bezaten als onderwijzers in de openbare school, teneinde naar de overtuiging van hun hart God te dienen in de opvoeding der kinderen naar Zijn Woord. Die kinderen bekend te maken met het Evangelie en het gehele onderwijs van dat Evangelie te doortrekken, was de begeerte van hun hart. Daarvoor waren ze bereid een offer te brengen. Daarbij was er een groot deel van ons volk, dat zijn kinderen niet langer wenste onderwezen te zien op een school zonder de Bijbel. Er rees uit vele harten en monden op de begeerte naar een Chr. school, waar het gehele onderwijs doortrokken zou zijn van de beginselen naar Gods Woord. Vandaar de betrekkelijk voorspoedige ontwikkeling van het Chr. onderwijs.

Deze beide factoren ontbreken in België. Noch bij de onder-

Dr Drees voor de keus

De Tweede Kamerverkiezingen van 1956 werpen thans reeds haar schaduwen vooruit. In tal van publicaties wordt reeds naar die verkiezingen gewezen, of men „proeft” althans in bepaalde artikelen, dat de schrijver de stembusstrijd in gedachten heeft.

Soms wordt men verrast door een bijzonder opvallend artikel. Dat was het geval toen in „Vrij Nederland” aandacht werd geschonken aan het feit, dat dr W. Drees en de heer S. L. Mansholt tien jaren aaneen minister zijn geweest.

Aan ir H. Vos viel de eer te beurt om een portret te mogen tekenen van de tegenwoordige minister-president, dr Drees. Het is een merkwaardig artikel geworden.

De karaktertekening wordt als volgt gegeven:

„Hij is geen profetisch omhoogrijzende figuur als Troelstra was, geen constant drijvende kracht als Vorink, en hij mist de gave van de oratorische samenvatting van heden en toekomst. Maar Drees is: bestuurder, bij uitstek — de in en aan het werk gegroeide.”

Dr Drees wordt dan getekend in zijn betekenis als

wijzers, noch bij de Ouders openbaart zich een sterk verlangen om naar de eis des Woords hun kinderen te onderwijzen of te doen onderwijzen. De schoolstrijd heeft geen voedingsbodem, althans deze bodem is zeer gering. Er zijn geen leerkrachten beschikbaar. Ze hebben geen toekomst. Ze zijn niet offerbereid, behoudens enkelen, die althans het Chr. onderwijs dienen. Het karakter van de Chr. school is dan ook anders.

Het zijn inrichtingen, waar het Evangelie verkondigd wordt. De scholen zijn volkomen Evangelisatie-objecten. Natuurlijk zal dit in de toekomst — naar we hopen, — als de zaak van het Chr. onderwijs zich ontplooit, veranderen. Vandaar, dat de bevordering van het Chr. onderwijs een moeizame strijd is, die slechts langzaam tot overwinning leidt.

Vandaar ook, dat alle mogelijke pogingen worden aangewend, om jonge, principiële onderwijzers te vormen, maar het resultaat is niet groot. Er zijn slechts enkelen, en dan nog alleen dames, die zich voorbereiden.

Opleidingsinrichtingen ontbreken. De vorming moet plaats hebben op neutrale athenea, terwijl om onderwijs te kunnen geven, de leerkracht, die voor salaris in aanmerking wenst te komen, een Belg moet zijn.

Indien de Belgische Staat de Nederlandse bevoegdheid (en omgekeerd) erkende en Nederlandse onderwijzers in België toeliet om onderwijs te geven, zouden veel moeilijkheden overwonnen kunnen worden.

Al deze factoren zijn oorzaak, dat met grote aandrang in Nederland de belangstelling voor het Chr. onderwijs in België gevraagd wordt, zich openbarend in offer en gebed.

wethouder van 's Gravenhage, waarna gehandeld wordt over zijn optreden als minister, allereerst als minister van Sociale Zaken. Zoals dr Drees in de jaren van werkloosheid tegen deflatie vocht, zo heeft hij in de na-oorlogse jaren gevochten tegen de inflatie. Maar dan krijgt de tegenwoordige minister-president toch een tik op zijn vingers, als ir Vos schrijft:

„In de strijd tegen de inflatie, die ook nu nog — zij het met veel minder efficiënte hulpmiddelen dan mogelijk zou zijn — wordt gevoerd, is de invloed van de minister-president duidelijk merkbaar.”

Vervolgens wordt dr Drees genoemd de man van het zuinig beheer. Ook hier weer de critiek:

„Deze stelregel van zuinig beheer en van voorrang van de sociale noden is bij de minister-president zodanig tot een tweede natuur geworden, dat meermalen verder reikende culturele, economische en internationale doelstellingen er door in het gedrang komen.”

Nadat hij is getekend als de man van „het compromis als uitgangspunt”, krijgen we nogmaals een critisch geluid te horen, zij het, dat het nogal wat ingewikkeld wordt:

„Geen sterker weerzin wordt bij Drees opgewekt, dan door het niet nakomen van gemaakte afspraken. Onze verhouding tot Indonesië na de RTC heeft daarvan de sterke weerslag, en in vele opzichten een nadelige weerslag ondervonden. De aarzeling, welke Drees kent, bij alle principiële instemming ten opzichte van de verdere ontwikkeling van supra-nationale Europese organen, komt voor een deel voort uit diezelfde vrees, dat anderen zich niet loyaal aan de afspraken willen (of kunnen) houden. Dan verkiest Drees een Nederlandse „bepaalde zekerheid” boven Europese onzekerheden, in overeenstemming overigens met een belangrijk aspect van onze volksaard.”

En dan komt het wonderlijke slot van het artikel van ir Vos, waaruit velen hebben opgemaakt, dat de schrijver van mening is, dat dr Drees het volgend jaar van het politieke toneel moet verdwijnen. Letterlijk schrijft ir Vos:

„Het volgend jaar zullen èn Drees èn de Partij van de Arbeid voor een moeilijke keuze staan. De Partij mag en kan in redelijkheid niet a priori verlangen, dat Drees het werk voortzet. Omdat elk mens, óók een Drees na al deze tijd, recht heeft op een stuk „eigen” leven, maar mede — en politiek sterker — omdat het gebruik van het vertrouwen, dat een partijgenoot zich verwerft, ten slotte tot misbruik van vertrouwen voor die partij zou kunnen groeien.

Drees staat voor een moeilijke keuze, ook zelf. Hij zal moeten rekenen met — ditmaal — zijn eigen wensen, hij zal zijn krachten tegenover de problemen moeten schatten, partijbelang en landsbelang moeten we-

gen. En de moeilijkheid zal zijn, dat er hier geen compromis is, doch slechts een ja of een neen.

Maar gezien het verleden, mogen wij in redelijkheid vertrouwen, dat en de Partij van de Arbeid en Drees, gezamenlijk het juiste antwoord op die moeilijke vraag zullen vinden."

Een merkwaardig artikel. En dat van de hand van ir H. Vos, die reeds meer dan eens te kennen heeft gegeven, dat hij een andere politiek wenst dan die van dr Drees. Wie zal het winnen? De groep-Drees of de groep-Vos? Het antwoord op die vraag is niet alleen van betekenis voor de Partij van de Arbeid!

Verantwoorde propaganda

Na de oorlog heeft de Partij van de Arbeid het reeds meer dan eens doen voorkomen, alsof zij de partij is, die „verantwoorde” propaganda voert. Enkele weken geleden heeft zij zich nogal druk gemaakt over de propaganda-inzet van de K.V.P., die wij overigens ook niet bewonderen kunnen.

In „**Patrimonium**” wijst C.Z. er op, dat de socialistische propagandacentrale zich ook weet te roeren. Zij deed dat — en niet zonder succes — toen zij er in slaagde de naam „Drees” er bij het Nederlandse volk in te hameren in samenhang met de Noodwet-Ouderdomsvoorziening. Het verbinden van een naam aan een sociale wet is een goed middel gebleken voor partij-propaganda.

Dan lezen we in genoemd blad:

„En daarom is het niet zo verwonderlijk, dat in „**Paraat**” van 9 Juli, het orgaan van de Partij van de Arbeid, de komende Ouderdomsverzekering reeds „Pensioen van Suurhoff” wordt genoemd en deze benaming als een goed recht van de socialistischen wordt verdedigd. Een ander artikel in hetzelfde blad draagt als opschrift „In de nabije toekomst allen pensioen van Suurhoff”. Dezelfde propaganda als gebeurd is met de naam van Drees voor de Noodwet, is al op volle toeren. Men kan er verzekerd van zijn, dat er ook thans een soort mythe wordt opgebouwd. De socialisten zijn reeds thans bezig aan de verkiezingsreclame voor 1956 en de vette kluif van de Ouderdoms-verzekering zullen zij zich niet laten ontglippen.

„Pensioen van Suurhoff” wil uitdrukken dat de 65-jarigen het aan een Socialistische minister te danken hebben, dat zij de uitkering zullen ontvangen..... Men kan er verzekerd van zijn, dat de namen Drees en Suurhoff in het middelpunt van deze reclame komen en het zo zal worden voorgesteld, dat de ouderdomsverzorging alleen veilig is in rode handen.”

Bij de verkiezingspropaganda zal de A.R. Partij aan deze aangelegenheid zeker bijzondere aandacht moeten schenken.

Steeds weer: A.R. en C.H.

Het pleit voor een samengaan van Anti-Revolutionairen en Christelijk-Historischen houdt aan. Dat is verblijvend. Maar het zal niettemin goed zijn nuchter te blijven en niet te verwachten, dat deze aangelegenheid binnenkort bevredigend kan worden opgelost. Men behoeft slechts kennis te nemen van wat regelmatig, maand in, maand uit, in Christelijk-Historische kring hierover geschreven en gesproken wordt.

Wie wil weten hoe men in die kring over het samengaan van de beide grote Protestants-Christelijke partijen denkt, moet de „**Christelijk-Historische Nederlander**” maar eens enkele maanden lezen.

In het nummer van 15 Juli jl. werd uit „**Vrouwengeluiden**” een artikel overgenomen van E. A. Haars, waarin o.m. te lezen is:

„Hoe verleidelijk het ook klinkt om één grote Protestantse partij te formeren, en afgezien van de volkomen verschillende sfeer, welke in de C.H.U. en in de A.R.P. heerst, politiek is iets anders dan religie. De Savornin Lohman en de zijnen hebben niet voor niets met Kuyper gebroken. Deze scheiding is hen ongetwijfeld zwaar gevallen, maar het moest, omdat hun geweten en politieke overtuiging zich verzetten tegen de meningen van Kuyper. Nu is het waar, dat wij leven in een nieuwe tijd en dat een ander geslacht is opgestaan, maar noch de C.H.U., noch de A.R.P. kan zonder meer over al deze verschillen heenstappen.....

Laat ik u een paar heel moeilijke verschilpunten noemen, waarover we als enkelingen misschien wel kunnen heenstappen, maar waar de partij als geheel heel moeilijk langs heen kan gaan.

Daar is dan allereerst de vrijheid die wij zeer bewust aan onze vertegenwoordigers laten. Wij vragen van al onze gekozenen, dat zij naar eigen geweten en in volle overtuiging van hun persoonlijke beslissing tegenover God, hun standpunt in de vertegenwoordigende lichamen bepalen. Dit kan betekenen dat zij in een vergadering niet allen gelijkkluidend stemmen, omdat niet ieder over elk sociaal en economisch probleem gelijk kan denken, maar wij weten en vertrouwen, dat zij hun stem in geloof en gebed bepalen. De A.R. partij kent deze vrijheid niet, althans in zeer geringe mate. Daar wordt in de fractie een beslissing genomen en daaraan houden de leden zich, of zij verlaten vóór de stemming de zaal. Is dit verschil eenvoudig op te lossen? Wij zijn nog altijd dankbaar voor de persoonlijke vrijheid, waarnaar Lohman steeds heeft gestreefd.”

Het is wel een zware beschuldiging, die hier wordt ingebracht tegen de leden van de A.R. fracties door iemand, die blijkbaar totaal niet op de hoogte is. Maar het wordt door de C.H. lezer geslikt en verder verteld. Het is wel droevig. Wie alleen voor dit jaar eens nagaat in hoeveel gevallen b.v. de A.R. Tweede Kamerfractie niet geheel eensgezind heeft gestemd, zal al overtuigd zijn van de onjuistheid van hetgeen in het C.H. orgaan geschreven wordt.

Maar we krijgen nog meer te lezen:

„Dan is er nog een ander verschil. Op de Chr. Hist. Unie rust — naar haar beginselprogramma — mede de zorg voor het gehele Nederlandse volk of zij, en nu gebruik ik een typisch Anti-Revolutionaire term, al of niet tot het Christelijk volksdeel behoren. Want voor ons bestaat geen Christelijk volksdeel. Niet op ons kleine mensen rust het oordeel van het al of niet christen zijn van onze medemens, doch dit is Gods zaak. Wij hebben slechts het gebod van de naastenliefde te volgen tegenover ieder medemens. Het mag voor ons van geen belang zijn of iemand een z.g. „kerkmens” is of niet. Ieder mens is onze naaste. De Anti-Revolutionaire partij maakt echter dit onderscheid wel. Kunnen wij dit verschil overbruggen?”

Wat moeten we van dit geschrijf nu zeggen? Moeten we daarop serieus ingaan? Waar heeft een A.R. — we spreken nu maar niet van de partij als partij —

gezegd, dat op „ons kleine mensen rust het oordeel van het al of niet christen zijn van onze medemens”?

De A.R. Partij richt zich steeds — men leze er de laatste programs van actie voor de verkiezingen maar op na — tot het gehele Nederlandse volk. Maar dan doet zij dat, uitgaande van de belijdenis, dat Christus Koning is over wereld en mensenleven en dat Overheid en volk beide geroepen zijn tot gehoorzaamheid aan het Woord des Heeren. Is dat onchristelijk of in strijd met het gebod der naastenliefde?

„Fusie uitgesloten”

Schrik maar niet. Het is geen uitspraak van een A.R., doch van een vooraanstaande in de Christelijk-Historische kring, die het gezegd heeft, dat een fusie uitgesloten is. Het was prof. dr G. C. van Niftrik, die op de Zomerconferentie van de Unie te Lunteren dat woord sprak. En niet voor het eerst.

In de „Christelijk-Historische Nederlander” van 29 Juli jl. komt een uitvoerig verslag voor van het referaat van de professor over het Herderlijk Schrijven van de Synode der Hervormde Kerk. We beperken ons slechts tot hetgeen prof. Van Niftrik heeft gezegd over de A.R. Partij:

„Dat dit Herderlijk Schrijven de „doorbraakmensen” enigszins de hand boven het hoofd houdt, kon spr. niet ontkennen. Dit heeft men dan waarschijnlijk gedaan omdat men de gedachte heeft, dat zij het in de kerk moeilijker hebben. Dat zegt dus niets over het politieke vlak, waarop de meesten van u het hebben getrokken. Het kan noodzakelijk zijn ons in eigen kring af te vragen, wat dit alles in de politiek te zeggen heeft. De leden van de P.C.W.G. uit de Partij van de Arbeid kunnen hun keuze uit geloof hebben gedaan. Dat zal ik moeten eerbiedigen, zonder dat ik het er zelf mee eens ben. Laat de C.H.U. zich niet vervreemden van de Hervormde Kerk. Deze kerk is anders dan men in onze kring vaak denkt. Nooit mag men zich daar tegenover stellen; zoiets zou rampzalig zijn. Zou men een dergelijke stap overwegen, dan betekent dat op z'n best een ondergaan in de A.R.P. Een fusie met de A.R.P. is uitgesloten, want een dergelijke fusie betekent: ondergang!”

Verder heeft prof. Van Niftrik dan, volgens het verslag, nog het volgende gezegd:

„Spr. achtte het gevaar, dat dit Herderlijk Schrijven een verdere verwijdering tussen Hervormden en Gereformeerden zou betekenen, niet zo groot. Een dergelijke verwijdering is er alleen in de hogere regionen en niet tussen het zgn. „Kerkvolk”. Men vroeg, waarom de C.H.U. niet meer werfkracht bezat. Spr. gaf hierop een indruk weer, die de Unie op de buitenwacht schijnt te maken. Ten rechte of ten onrechte wordt zij beschouwd als een partij, die — voor zij een beslissing neemt — eerst naar de A.R.P. kijkt, of die het wel goed vindt. Met deze indruk zal de Unie rekening moeten houden en zorgen, dat een dergelijke indruk verdwijnt.”

Deze stemmen uit C.H. kring zijn geen uitzonderingen. Wat daar gezegd en geschreven wordt geeft geen blijk van een verlangen naar hereniging.

Verkorting arbeidsduur

Proefschriften bevatten soms bijzonder interessante stellingen. Daarop wees de „Nieuwe Rotterdamse Courant” kort geleden. In een „Critische Commentaar” werd opgemerkt, dat de bij het N.V.V. aangesloten Algemene Bond van Ambtenaren aan een gemeentebestuur heeft verzocht voor een bepaalde groep van ambtenaren, t.w. zij die in continudienst werken, te besluiten tot een vermindering van het aantal arbeidsuren. En dat, terwijl in bijkans alle takken van het bedrijfsleven een meer of minder ernstig tekort aan arbeidskrachten zich doet gelden. Het blad acht het verzoek van de A.B.v.A. zeer inopportuun en schrijft dan:

„Voor deze mening kan men algemeen steun vinden in strekking en bedoeling van een kortelings gepubliceerde wetenschappelijke stelling. Deze stelling komt voor in het op 26 Mei jl. aan de Nederlandse Economische Hogeschool te Rotterdam verdedigde proefschrift „On the level of government expenditure in the Netherlands after the war”, waarop de heer W. Drees jr tot doctor in de economische wetenschappen promoveerde. Zij luidt als volgt:

„Het is voorlopig in het algemeen niet wenselijk de arbeidsduur in Nederland te bekorten:

1e. omdat het grootste deel van het Nederlandse volk vermoedelijk sterker behoefte heeft aan een hoger reëel inkomen dan aan meer vrije tijd;

2e. omdat de economische expansie in de Westelijke landen krachtig moet zijn, opdat voldoende economische en militaire macht gehandhaafd blijft om oorlog of verder terreinverlies aan het communisme te voorkomen;

3e. omdat hulp aan onderontwikkelde gebieden urgenter is.”

Tot zover deze stelling, die wij in haar wijd reikende strekking gaarne onderschrijven. Wie het grote verband der dingen in de wereld wil zien, zal niet thans naar verkorting van de arbeidstijd streven.”

Het is een stelling, die in de toekomst misschien nog wel eens verdedigd zal moeten worden.

Slechte gedachten

In „Elseviers Weekblad” lezen we onder bovenstaande titel:

„Op de bijeenkomst te Londen van de Socialistische Internationale heeft het Kamerlid ir H. Vos met trots verzekerd, dat Nederland bereid is 100 miljoen per jaar bij te dragen voor de economische ontwikkeling van achtergebleven gebieden.

Wanneer inderdaad het Nederlandse parlement onze schatkist tot zulk een jaarlijks offer van honderd miljoen voor een reeks van jaren heeft verbonden, is dit voor ons verborgen gebleven. Voorshands geloven wij, dat de wensen van ir Vos de vader van zijn gedachten zijn geweest.

Slechte gedachten.....

Dat men die landen, waaraan veelal voortijdig een redelijk bestuur ontvallen is, louter met techniek, geld en goederen kan helpen, is een typisch historisch-materialistische dwaling.”

Als Nederland werkelijk dergelijke bedragen ter beschikking zou hebben, zouden zij, volgens het blad, behoren besteed te worden aan de versnelde ontwikkeling van de West en van Nieuw-Guinea.

Een latijnse briefkaart van Dr Kuyper

Mr K. GROEN

De anti-revolutionaire candidatuur te Goes in 1879

De briefkaart

Voor enige tijd schonk Ds H. A. Loeff, emeritus Ned. Herv. predikant te 's-Gravenhage, ten behoeve van het Kuyperarchief de door Dr Kuyper aan Ds J. P. Nonhebel, toenmaals Ned. Herv. predikant te Middelburg, verzonden briefkaart, waarvan hierbij een fascimilé van de correspondentiezijde wordt afgedrukt.

Blijkens de poststempels aan de adreszijde werd de briefkaart in de avond van 5 Mei 1879 uit 's-Gravenhage verzonden en in de morgen van 7 Mei d.a.v. te Middelburg ontvangen.

De vertaling van de correspondentie-tekst, welke overigens volgens deskundig oordeel in niet overall even onberispelijk Latijn is gesteld, luidt als volgt:

„De benaming der beurzen, waarover ik schreef, is „vicarie-beurzen”. Een verzoek moet worden geschreven op gezegeld papier. Het doet mij bijzonder genoegen, dat gij U zoveel moeite geeft voor de verkiezing. Waarom denkt gij, daar v. O. zeker weigert, niet over uw ambtgenoot, die van Vlissingen naar 's-Hertogenbosch is vertrokken en nu in Amsterdam in het ambt staat. Hij is bekend als een strijder voortreffelijk als weinigen. Wat denkt men bij u van Esser? Of van generaal Wrangel. Allereerst moet er echter voor worden gezorgd, dat het eerst van alles een candidaat wordt gesteld. En voorts, schrijf mij niet meer zo in het Nederlands op een briefkaart, zodat allen gemakkelijk kunnen begrijpen, wat gij wilt.

Van ganser harte Uw
K.

Een toegewijd aanhanger

De door Ds Nonhebel aan Dr Kuyper gezonden briefkaart, waarop de laatste met het bovenstaande antwoordde, is niet bewaard gebleven. Wel bevindt zich in het Kuyperarchief een brief van Ds Nonhebel aan Dr Kuyper d.d. 14 Mei 1879, waarin hij op diens latijnse briefkaart antwoordde. Daaruit blijkt, dat het niet ging om de candidatuur in Middelburg, maar om die te Goes. Nonhebel doet verslag van wat daar gaande is en hoe hij tracht te bevorderen, dat men daar, om Jhr Pompe van Meerdervoort, wiens candidatuur ook door hem ongewenst geacht wordt, te weren, Van Oordt (die is n.l. bedoeld met de „v. O.” op Kuyper's briefkaart) zal stellen.

Wie waren nu degenen, wier namen op de afgedrukte briefkaart voorkomen?

Dr Kuyper behoef ik aan anti-revolutionairen van deze tijd nog niet voor te stellen. Overigens zou men vermeld staan, wanneer men wist, hoevelen zijn naam nog niet eens kunnen spellen: de y daarin schijnt hem maar slecht gegund. En hoeveel weet het opgroeiende geslacht nog van Kuyper?

De geadresseerde, Ds J. P. Nonhebel, de grootvader van de echtgenote van degenen die de briefkaart aan het Kuyperarchief schonk, werd als zoon en kleinzoon van zeer Oranjegezinde predikanten op 6 Januari 1830 te Est bij Tiel ge-

boren. Hij studeerde van 1849 tot 1853 te Utrecht en werd achtereenvolgens in 1854 predikant te Heemse, in 1857 te Vaassen en in 1861 te Middelburg, waar hij 6 April 1862 zijn ambt aanvaardde, in de onmiddellijke omgeving van zijn vader, die toen te Serooskerke op Walcheren stond.

Hij was in Middelburg, waar de kerkeraad wel in meerderheid vrijzinnig, maar de gemeente grotendeels orthodox was, zeer geliefd en gaf er zich aan allerlei werkzaamheden op christelijk gebied, zoals o.m. blijkt uit enige brochures van zijn hand, deels gepubliceerde redevoeringen, waarin hij zich op het terrein van de zending en van het onderwijs beweegt; ook de vaccinatiekwestie had zijn aandacht.

Na voor beroepen naar Groningen, 's-Gravenhage en Amsterdam te hebben bedankt, nam hij een beroep naar Dordrecht aan, waar hij 18 December 1881 zijn intrede deed. Daar gaf hij zich aan de niet lang voordien opgerichte Vereniging voor In- en Uitwendige Zending, welke in feite een schoolvereniging is en was¹⁾.

Nadat Ds Nonhebel reeds ruim een half jaar zijn ambts-werk niet had kunnen verrichten, veroorzaakte een slepende ziekte zijn dood op 3 Juni 1883; hij was toen dus 53 jaar oud.

Van Nonhebel zijn, behalve de reeds vermelde, nog acht andere brieven, uit de jaren 1875 tot 1881, in het Kuyperarchief aanwezig. (Zouden de ermede corresponderende brieven van Dr Kuyper wellicht nog in het bezit van familie zijn?) Daarin toont hij zich een warm bewonderaar, een trouw volgeling en een ijverig secundant van de man, aan wie hij in antwoord op een brief, welke Kuyper hem in een blijkbaar nogal gedeprimeerde stemming had geschreven, op 8 April 1877 een bemoedigende brief schrijft, waarin hij uitroept: „En onze Leader zijt en blijft gij.” Herhaaldelijk neemt hij ook de pen op om Kuyper te danken voor wat deze weer eens heeft geschreven in *Standaard* of *Heraut*. Over diens *Bede om een dubbel corrigendum* toont hij zich enthousiast. Ook in persoonlijke moeilijkheden vraagt hij hem meer dan eens raad.

Blijkens de brieven spande Nonhebel zich in voor een a.r. blad voor het zuiden, voor het christelijk onderwijs, en in het bijzonder ook bij de candidaatstellingen voor de Tweede Kamer. In hoofdzaak gaat dat, in de jaren 1877, 1879 en 1881, om Middelburg en Goes, maar in laatstgenoemd jaar heeft Kuyper hem blijkbaar ook advies omtrent Zwolle gevraagd. Nonhebel blijkt dan, in een brief van 19 Februari 1881, heel wat namen te kunnen noemen van personen, waarop men de aandacht zou kunnen richten. Uit een brief van 26 Maart 1881 blijkt trouwens, dat hij lid van het Centraal Comité was²⁾.

Nonhebel raadt Kuyper ook telkens, op te passen, dat hij de Zeeuwen niet prikkelt. Hij zelf kan zich meer veroorloven, want hem beschouwen ze als een Zeeuw.

Het oordeel, dat hij over de Zeeuwen en in het bijzonder over de Zuid-Bevelanders velt, is lang niet mals. In Goes gaat het telkens over een candidatuur van Jhr Pompe van Meerdervoort, die maar half en half als anti-revolutionair viel te beschouwen. In een brief van 17 Maart 1879 — dat

is dus voorafgaand aan de boven vermelde correspondentie — acht Nonhebel, dat die toch wel veel kans zal maken. Daarvoor noemt hij drie redenen; de derde is deze: „De Christenen op Zuid-Beveland zijn vette varkens, doch die op hunne beenen niet staan kunnen. Het beenderengestel der waarheid is zeer zwakjes. Zij kunnen zich bij alles neerleggen, zij gaan met alles mee, als maar „een lief mantje” (lief mannetje, die hun gevoel weet te streelen) er hen toe weet te brengen. Bij de afgescheidenen is nog de meeste beginselvastheid, doch zij hebben geen invloed genoeg om groote magt te ontwikkelen.”

In 1881 wil men te Goes in plaats van Pompe, die geen instemming had willen betuigen met het a.r. program van beginselen, een ander stellen³⁾. Nonhebel verheugt zich over die krachtige houding, maar kan niet nalaten in een brief van 26 Maart 1881 aan Kuyper te schrijven over dit „ongewone verschijnsel van beginselvastheid, dat zoo geheel aan ons Zeeuwsche volk ontbreekt, als pendanten van de Friezen”.

Een schoonvader en twee zwagers

Dat met „v. O.” is bedoeld Van Oordt, blijkt uit de reeds vermelde brief van 14 Mei 1879 van Ds Nonhebel aan Dr Kuyper. Maar welke Van Oordt? Nonhebel schrijft: „Men informeert naar v. Oordt en als die informatiën goed uitvallen, dan is hij hun man. Daaraan twijfel ik nu niet en met v. Oordt zouden wij Pompe weren.” Er moest dus wel een zekere relatie tussen de bedoelde Van Oordt en Goes, of althans tussen hem en Zeeland bestaan, zij het echter nu ook weer niet zulk een nauwe relatie als tussen Pompe van Meerdervoort en Goes: anders had men immers naar Van Oordt niet meer behoeven te informeren.

Mejuffrouw A. Kuyper te Rotterdam, die een dochter is van wijlen de in onze kring bekende schrijfster Hendrika Kuyper-Van Oordt, bracht mij op het juiste spoor: zij achtte het mogelijk, dat bedoeld kon zijn de heer Jacob van Oordt, bankier, geboren 19 Januari 1844 te Rotterdam, overleden 2 Maart 1921 te Brussel.

Deze immers huwde op 25 Juli 1872 te Kapelle (bij Goes)

met Gabriëlle Henriette Saaymans Vader. Daarmede was dus de relatie met Zeeland, ja zelfs met het district Goes, gegeven.

En niet alleen dat! Want onderzoek der genalogieën Van Oordt, Saaymans Vader en Pompe van Meerdervoort bracht vervolgens de relatie aan het licht, welke er bestond tussen de heer Jacob van Oordt, de bovenvermelde Jhr Mr J. J. Pompe van Meerdervoort en de in de oudere geschiedenis der anti-revolutionaire of christelijk-historische richting welbekende Mr P. H. Saaymans Vader. En die relatie was in verband met de candidaatsstelling te Goes in 1879 merkwaardig genoeg.

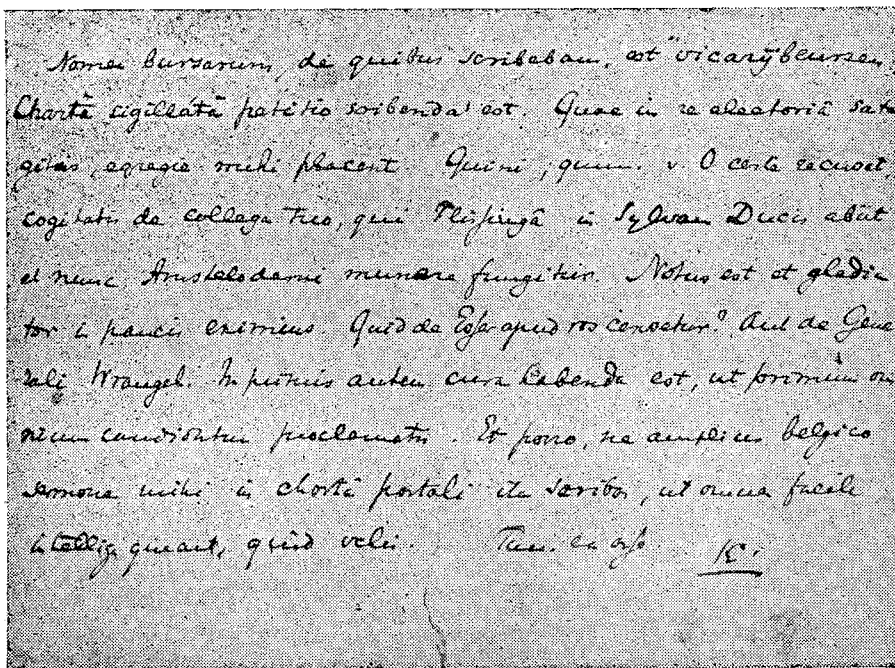
Mr P. H. Saaymans Vader, geboren 7 Juni 1799 te Zierikzee, overleden 18 Maart 1891, was rechter te Goes en van 1866 tot 1878 lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal voor het kiesdistrict Goes.

Hij behoorde tot de vrienden, wier teleurstellend politiek gedrag Groen van Prinsterer er in 1871 kort vóór de verkiezingen plotseling toe bracht, alle zittende bevrindende Kamerleden los te laten en daartegenover bij uitsluiting de candidaturen van Kuyper, Keuchenius en Van Otterloo te stellen⁴⁾.

Bij verkiezingen tengevolge van de herziening der kies-tabel in Maart 1878 was Saaymans Vader in Goes uitgevallen als lid der Kamer. Blijkbaar begeerde hij in 1879 — allicht vanwege zijn leeftijd — geen candidatuur meer. Hij spande zich toen, blijkens Nonhebel's brief van 14 Mei 1879, zeer in voor een candidatuur van Pompe van Meerdervoort, met wie hij wel zeer eens geestes zal zijn geweest: anti-revolutionair van de „droite”, zoal niet op het conservatieve af; vgl. zijn eigen houding in 1871 en die van Pompe in 1881 (zie boven). Ds Nonhebel schrijft: „...en met v. Oordt zouden wij Pompe weren. Meer dan ooit is men dáár tegen hem geworden. Verbeeld u, dat nu is uitgekomen, dat Pompe De Jong uit Goes en nog een, voorn. jaar, met v. Lynden, een stuk heeft laten teekenen, dat later, door Pompe eigenmagtig veranderd, in de couranten is verschenen. Dat heeft nu den invloed van Pompe op onze vrienden te Goes gebroken. Evenwel wordt alles in het werk gesteld om Pompe candidaat te stellen. De oude heer Vader doet zeer zijn best en schrijft brieven aan Dm Lit-tooi. Jhr Mr Jozef Jan Pompe van Meerdervoort, geboren 17 September 1839, overleden 29 November 1918, was o.m. rechter en later kantonrechter te Goes en lid van de Provinciale Staten van Zeeland. Hij was op 5 Maart 1864 te Goes gehuwd met zijn volle nicht Catharina Margaretha Saaymans Vader, een dochter van de zoëven bedoelde, die zelf in eerste echt met een zuster van Pompe's vader was gehuwd geweest.

Was Pompe dus een schoonzoon van Saaymans Vader, de heer Jacob van Oordt was dat eveneens: zijn vrouw was n.l. een dochter uit diens tweede huwelijk. De echtgenoten der heren Van Oordt en Pompe waren dus halfzusters en zij beiden zwagers.

Het is nu duidelijk, waarom Nonhebel om Pompe, die op Zuid-Beveland heel wat in de melk te brokkelen had, te kunnen weren, al zijn hoop op Van Oordt stelde: „...met Van Oordt zouden wij Pompe weren.... De Heer

geve dat Van Oordt maar niet voor de candidatuur bedankt. Doet hij het later voor de benoeming, wij kunnen dan verder zien en er is veel gewonnen”.

Jacob van Oordt stamde uit een nog steeds bloeiend en wijdvertakt patricisch Rotterdams geslacht, dat vele kooplieden en fabrikanten, maar ook academici van allerlei faculteit, heeft opgeleverd.

Hij was een veel oudere neef van Jacob Joan van Oordt tot Bunschoten, die, van 1889 tot 1899 de eerste adjunct-secretaris van het Centraal Comité van Anti-Revolutionaire Kiesverenigingen is geweest.

Is reeds uit het bovenstaande waarschijnlijk, dat met „v(an) Oordt” in de briefwisseling tussen Nonhebel en Kuyper deze heer Jacob van Oordt is bedoeld, zijdelings wint die waarschijnlijkheid nog in kracht door een briefje van de welbekende Haagse anti-revolutionair Dr T. C. L. Wijnmalen aan Dr Kuyper, waaruit blijkt, dat omstreeks 31 Maart 1879 bestuurslid der Haagse a.r. kiesvereniging was de heer J. van Oordt⁵⁾, die wel niemand anders kan zijn geweest dan onze bankier: in het adresboek van 's-Gravenhage voor 1878/9 staat bij zijn naam vermeld: in effecten (firma Van Oordt & Co), Nieuwstraat 13. Hij bewoog zich dus in 1879 op politiek terrein.

Intussen heeft hij de candidatuur voor Goes niet aangenomen. Want in 1879 werd als a.r. lid der Tweede Kamer voor Goes gekozen Jhr Mr A. F. de Savornin Lohman.

Kuyper's alter ego en de politiek

De „ambtgenoot, die van Vlissingen naar 's-Hertogenbosch is vertrokken en nu te Amsterdam in het ambt staat”, was Dr F. L. Rutgers.

Geboren op 26 November 1836 als tweede zoon van de latere hoogleraar te Leiden Dr A. Rutgers promoveerde deze, na studie te Leiden, op 31 Mei 1860 tot doctor in de godgeleerdheid. Daarna was hij predikant te Soesterberg (24 Juni 1860), Eibergen (19 Maart 1865), Brummen (10 Maart 1867), Vlissingen (Januari 1874), 's-Hertogenbosch (Juli 1877) en Amsterdam (1 September 1878). Daar werd hij hoogleraar aan de in 1880 geopende Vrije Universiteit. In de Doleantie speelde hij dan ook geen rol meer als actief predikant, maar als ouderling — evenals Dr Kuyper — en als president-kerkvoogd. Na op 21 September 1910, op bijna 74-jarige leeftijd, als hoogleraar te zijn geëmeriteerd stierf Prof. Rutgers op 19 Maart 1917 in de leeftijd van 80 jaar.

Te Vlissingen had, aldus Dr J. C. Rullmann in zijn werk *Dr F. L. Rutgers in zijn leven en werken geschetst* (Rotterdam, 1918), deze laatste „zijn politieke periode”. „En uit die Vlissingse periode is hij dan ook nu nog onder de Zeeuwen bekend als machtig debater op politieke vergaderingen.” In woord en geschrift en als lid der plaatselijke schoolcommissie had hij bemoeienis met onderwijszaken. Men bedenke daarbij, dat de anti-revolutionaire politiek in die jaren — en ook en juist in het jaar van de briefkaart, 1879! — veelszins om de onderwijskwestie draaide.

In 's-Hertogenbosch maakte Rutgers kennis met Jhr Mr A. F. de Savornin Lohman, toen raadsheer in het gerechtshof aldaar. Lohman had zich toen reeds intensief met de schoolkwestie ingelaten. Het behoeft dus geen verwondering te wekken, dat Dr Kuyper, na Groen van Prinsterer's dood en zelf hersteld van zware zenuw-overspanning in het vaderland teruggekeerd, in het najaar van 1877 de uiterst scherpzinnige Lohman opzocht om over Kappeyne's ontwerp schoolwet te overleggen.

Bij die gelegenheid bracht Kuyper tevens een bezoek aan Dr Rutgers, die hij, hoewel zij beiden in Leiden woonachtig waren geweest en er in dezelfde tijd hadden gestudeerd, tot dan toe slechts oppervlakkig kende. Bij het bezoek in 1877

Uw adres voor: DIRECTIEKETEN
BARAKKEN
SCHOLEN
ZOMERHUISJES
enz. enz.

Firma Gebr. Timmer

Houtbouw - Giessendam - Telefoon 62

werd echter tussen hen beiden een band voor het verdere leven gelegd.

Is Kuyper's de aandacht vestigen op Rutgers als mogelijke Kamercandidaat te Goes reeds hieruit verklaarbaar, daarbij komt nog, dat Nonhebel zelf reeds vroeger in die zin aan Rutgers had gedacht. In de boven vermelde brief van 8 April 1877 — dus twee jaar tevoren — schreef Nonhebel zelf met betrekking tot de voor Middelburg te stellen anti-revolutionaire candidatuur aan Kuyper: „Wie wij hier voor v. Eck moeten stellen? — Aan de Sav. Lohman is geschreven. Zoo deze bedankt dacht ik aan Dr Rutgers te Vlissingen. Hij is de steller van die reeks artikelen: „de Voorgestelde wet op het lager onderwijs”. Hij is een onververbeterlijk spreker en uitnemend knap. Wij moeten iemand hebben, die hier sympathieën heeft.”

En in antwoord op Kuyper's latijnse briefkaart antwoordde Nonhebel in de meer vermelde brief van 14 Mei 1879: „Rutgers zou uitnemend zijn en voor hem zouden wij onze stemmers warm kunnen maken, maar toen wij hem vroeger eens stellen wilden, zeide hij ons te moeten bedanken. Zou er nu kans zijn? Aan hem hadden wij een welsprekend pleitbezorger.”

Straatprediking en politiek

Met Esser zal wel bedoeld zijn de (toenmaals oud-)resident van Timor, Isaac Esser (Sr)⁶⁾. Deze werd geboren 3 Mei 1818, hij overleed 11 October 1885. Zijn vader, Mr P. H. Esser, was procureur-generaal bij het hooggerechtshof te Batavia. Ook hij zelf maakte een voorspoedige Indische carrière. En zulks ondanks dat hij zich zijn geloof niet schaamde en daarvan openlijk deed blijken door evangelisatie- en leatuur-verspreidings-arbeid. Na zijn repatriëring gaf hij zich in Nederland aan het werk der straatprediking, waarvan hij een der pioniers was. Hij schreef er een bekend werk over. In de vijfde, door zijn oudste zoon bezorgde druk, van 1910, komt een levensbeschrijving van de Esser Sr voor. Na zijn dood schreef Dr Kuyper in *De Standaard* van 14 October 1885 van hem: „Esser was één dier ouderwetsche figuren, in wiens verschijning en in wiens toon nog de goede traditie der oude Rondkoppen voortleefde; open, kloek, en, omdat hij God vreesde, nooit door vreeze voor menschen beklemd.”

Reeds spoedig na zijn repatriëring in 1864 werd hij candidaat gesteld voor de Kamer en waar hij zich voortdurend in de kring der gereformeerde en anti-revolutionaire vrienden bewoog, behoeft het niet te verwonderen, dat ook later herhaaldelijk aan hem werd gedacht, als het om candidaatsstellingen ging.

Het blijkt echter, dat Ds Nonhebel hem voor Zeeland geen kans geeft. In de brief van 14 Mei 1879 schrijft hij: „Esser vindt hier te weinig sympathie.” En op 19 Februari 1881 getuigt hij van eigen hartelijke sympathie voor Wolbers⁷⁾ en Esser, maar ze zouden „hier” geen kans hebben.

Esser was tenslotte, blijkens een advertentie van het Centraal Comité in *De Standaard* van 10 Juni 1879, waar zijn kwaliteit als oud-resident van Timor er bij wordt vermeld, candidaat te Almelo. Hij werd niet gekozen.

Een telg uit een Europees geslacht

Met generaal Wrangel is bedoeld de toenmalige generaal-majoor, later luitenant-generaal, (Jhr) W. von Wrangel auf Lindenberg, te dier tijd lid van het Hoog Militair Gerechthof. Het geslacht Wrangel, dat thans in het buitenland nog bloeit, maar in Nederland is uitgestorven, stamt uit de omgeving van Riga. Sinds de 16e eeuw waren leden van een tak ervan in Zweedse dienst als hoge officieren en ambtenaren. In 1645 werd een hunner in de Zweedse adel verheven, met de titel Freiherr. Halverwege de 18e eeuw trad een zijner afstammelingen tijdelijk in Saksische dienst, diens zoon eerst in Pruisische, later in Staatse dienst. Van deze laatste was de generaal, die in 1885 in de Nederlandse adel werd ingelijfd, een zoon. Hij had relaties met Mr Groen van Prinsterer, in wiens correspondentie enige brieven van hem voorkomen.

In *De Standaard* van 27 April 1896 werd een warmgesteld In memoriam aan hem gewijd, waarin van hem wordt gezegd, dat hij zich op de hoge posten, welke hij achtereenvolgens bekleedde, nimmer de naam van de Christus heeft geschaamd en door zijn voorgaan op dit gebied velen tot steun is geweest. Hij beijverde zich zeer voor de Ned. Militaire Bond, de organisatie der christelijke militaire tehuizen.

Op Kuyper's suggestie antwoordt Nonhebel, na de constatering, dat Esser in Zeeland te weinig sympathie vond om hem als candidaat te kunnen stellen: „Generaal von Wrangel zou oneindig beter zijn. Die sprak op een onzer Zendingsefeesten en heeft veler hart gestolen.”

Gezien wat in noot 7 omtrent Wolbers werd medegedeeld werden op dat Zuiderzendingsefeest — waarvan Nonhebel in een van zijn brieven vraagt, of Kuyper het wellicht ook komt openen — reputaties blijkbaar gemaakt en gebroken!

Generaal Von Wrangel stond, blijkens de eerder vermelde verkiezings-advertentie in *De Standaard*, in 1879 candidaat voor Hoorn. Hij werd niet gekozen.

Archieven van a.r. staatslieden

Mocht het voorgaande enige belangstelling voor het verleden der anti-revolutionaire richting en partij en voor het Kuyperarchief hebben gewekt, dan willen lezers wellicht nog eens nagaan, of zich in hun bezit ook archivalia bevinden, welke zij ten behoeve van dat archief zouden kunnen afstaan. Hetzelfde geldt voor correspondentie van of met Fabius, Heemskerk of Idenburg, van wie de Kuyperstichting eveneens hun gehele archief of gedeelten ervan bewaart.

1) Over deze merkwaardige vereniging schreef ik in het *Weekblad voor Privaatrecht, Notarisambt en Registratie* no 4314 d.d. 26 September 1933.

2) Merkwaardig is, dat hij zich excuseert van op een uitgeschreven vergadering van het C.C. te komen vanwege de kosten. Die moesten de leden toen blijkbaar nog zelf dragen; en Nonhebel verkeerde in die tijd in ernstige financiële moeilijkheden. Daarom zag hij zich ook genoopt zijn tweede zoon naar Leiden te zenden in

VATEN BUSSEN
WIJNTJES Emballagehandel
SASSENHEIM, Molenstraat 2
Alle soorten blikemballages
SPECIAAL voor VERF- en CHEMISCHE INDUSTRIE
Telefoon K 2532 - 7387

plaats van naar de V.U., wat hij veel liever had gedaan; hij hoopt hem nu het laatste jaar of de laatste jaren nog daarheen te kunnen zenden. Zou hiermede wellicht ook zijn vraag naar de beuzen, welke Kuyper op de briefkaart beantwoordde, in verband hebben gestaan?

- 3) Dit been heeft Kuyper blijkens de in de text te vermelden brief met volle instemming van Nonhebel, tenslotte in het lid getrokken. Uit een brief aan Pompe van 26 Maart 1881, waarvan een copie in het Kuyperarchief berust, blijkt hoe charmant en tactisch Kuyper in zulke gevallen kon zijn.
- 4) Vgl. Dr G. M. den Hartogh, *Groen van Prinsterer en de Verkiezingen van 1871. Een keerpunt in de wordingsgeschiedenis der Anti-Revolutionaire Partij*, Kampen, 1933, blzz. 52, 63 v.v.
- 5) De lezer vraagt wellicht hoe men er toe komt gegevens over de heer J. van Oordt te gaan zoeken in een briefje van Dr Wijnmalen. Welnu, bij een door de bibliothecaris der Kuyperstichting, Mr W. C. D. Hoogendijk, ingesteld onderzoek, of zich ook brieven van de heer J. van Oordt in het Kuyperarchief bevinden, wat niet het geval bleek te zijn, vond hij wel een briefje van een zekere heer W. van Oordt, d.d. 31 Maart 1879, waarin deze aan Dr Wijnmalen verzoekt, te bevorderen, dat niet hij, die immers een bekend voorstander is van de heer Wintgens (het laatste conservatieve lid der Tweede Kamer), door zijn kennissen, op grond van een onvolledig bericht in de *Nieuwe Rotterdamse Courant*, ten onrechte als bestuurslid der a.r. kiesvereniging wordt beschouwd. Dr Wijnmalen schrijft achter het aan hem gerichte briefje van de heer W. van Oordt een suggestie aan Dr Kuyper, dat deze laatste in *De Standaard* zal melden, dat „bestuurslid onzer kiesvereniging is de heer J. van Oordt, en niet de heer W. van Oordt”. Dat met „onze kiesvereniging” de Haagse is bedoeld, volgt uit de feiten, dat Dr Wijnmalen Hagenaar was, en dat de heer W. van Oordt, die zijn briefje, zonder plaatsnaam, adresseert van „Nassaukade 2”, blijkens het Haagse adresboek voor 1878/9, was oud-burgemeester (van Monster), wonende op vermeld adres te 's-Gravenhage. (Sinds de demping van het water heet de Nassaukade Nassauplein.)
- Daarmede staat dus ook wel vast, dat de heer J. van Oordt identiek moet zijn met onze Haagse bankier.
- 6) Gelet op diens leeftijd zou ook kunnen zijn bedoeld — maar dat is niet waarschijnlijk, gelet ook op wat in de text wordt medegedeeld omtrent een wel gestelde candidatuur van Esser Sr — diens zoon Isaac Esser Jr, die in 1879 34 jaar oud was. Deze laatste, de vader van de hedendaagse romanschrijver Gerard van Eckeren (pseudoniem van Maurits Esser), schreef zelf ook onder pseudoniem, poëzie als Soera Rana, proza als C. Terburch. Van hem zijn in onze kring bekend gebleven de aanvangsregels van een gedicht, dat hij schreef, toen omtrent de tijd van Groen van Prinsterer's serven niet alleen deze maar ook nog ettelijke anderen aan de zwakke anti-revolutionaire kring ontvielen. Het gehele gedicht luidt:

De helden zijn gevallen, Maar vluchten ook verraad'ren,
De besten heengegaan; Getrouwe zonen niet!
De vele duizendtallen Zij kennen nog der vaad'ren
Des vijands groeien aan. Ootmoedig krijgsmanslied;

Wij zouden wel versagen, En of hun hoop mocht falen
Voor hun geduchte macht, En gansch te schande werd,
Daar wufte spotters vragen: Zij zullen 't nog herhalen,
Waar ligt dan thans uw kracht? Zij 't met verbrijzeld hart:

Mijn schild en mijn betrouwen
Zijt Gij, o God, mijn Heer!
Op U zoo wil ik bouwen,
Verlaat mij nimmermeer!

7) Deze was hem in 1879 door Prof. Fabius genoemd, maar in zijn brief van 14 Mei schrijft Nonhebel: „...Wolbers heeft het met zijn spreken op ons Zendingsefeest geheel bedorven”.

* *

*

Verantwoordelijkheid voor het bedrijfsleven

Dr J. P. I. VAN DER WILDE

Steeds duidelijker komen de feiten van een globale politiek, welke gelden moet voor het gehele Nederlandse bedrijfsleven in de praktijk van onze volkshuishouding tot uitdrukking.

Wij merken dat aan de moeilijkheden, die de handhaving van een strak stelsel van loonvorming met zich meebrengt in de vorm van algemene loonronden en zwarte lonen. In de huurpolitiek en de bouwpolitiek, waar het onmogelijk schijnt de marktprijs zijn natuurlijke aanpassing te doen vinden en het nog vele jaren zal duren eer het aanbod en de vraag weer met elkaar in evenwicht zijn.

Wij merken dat ook aan het prijsbeleid, waar dit jaar zelfs een algemene maatregel voor de gehele handel noodzakelijk was, om de prijzen in de hand te houden en ondanks deze maatregel nog geen ontspanning is ingetreden. Wij voelen dat evenzeer op de arbeidsmarkt, waar de spanning ook nog altijd groot is.

Desalniettemin blijft er blijkbaar reden om in Nederland te spreken van welvaart en te piekeren over de vraag, hoe deze welvaart het beste verdeeld zou kunnen worden.

Dit alles, terwijl het dekkingspercentage van onze export iets schijnt terug te lopen en de ontwikkeling van de export iemand als Prof. Hellema, in de Eerste Kamer, de opmerking heeft ontlokt, dat het wel eens kon zijn, dat de Regering, wanneer geen verbetering in de ontwikkeling intreedt, reeds in het komende jaar genoopt zou zijn om impopulaire maatregelen te nemen.

Het is logisch, dat in deze situatie de vraag rijst, of niet een heroriëntatie van het centrale economische beleid dient plaats te vinden, teneinde de ontstane spanningen in het bedrijfsleven tenminste af te zwakken en een nieuwe stimulans te scheppen voor de opvoering van de export en de productiviteit.

De opvoering van de productiviteit

Opvoering van de productiviteit is geen technisch, maar een zeer menselijk vraagstuk. Weliswaar kan de manproductie ook opgevoerd worden door vernieuwing van technische installaties — en het is inderdaad de vraag, of sommige Nederlandse industrieën hier niet voor een zeer brandend vraagstuk staan — maar het is in de eerste plaats een kwestie van persoonlijke initiatieven.

Initiatieven van ondernemers, die niet alleen naar nieuwe mogelijkheden zoeken, maar ook nieuwe mogelijkheden scheppen en van werknemers, die zich met meer toewijding zetten aan hun arbeid.

Wij hebben het gevoel, dat deze persoonlijke initiatieven, die onmisbaar zijn, wil men onze nationale economie gezond houden, mede achterblijven, omdat men zich al te veel vastklampt aan de centrale vraagstukken en daardoor op het centrale punt te veel in orde wil maken, ten aanzien waarvan slechts persoonlijke initiatieven uiteindelijk de doorslag kunnen geven.

Het is nog niet zo lang geleden, dat Minister Zijlstra sprak over investeringen in de breedte en investeringen in de diepte. En wij kunnen ons niet geheel aan de indruk onttrekken, dat de concurrentiepositie van Nederland op de internationale markt vrij kwetsbaar is, omdat wel tengevolge van de sterke buitenlandse vraag investeringen plaatsvonden, maar deze investeringen kwalitatief zijn achtergebleven bij de mogelijkheden. Zijn het geen investeringen in de breedte geweest, waardoor weliswaar de productiemogelijkheden werden ver-

groot, maar aan de andere kant te weinig vaste relaties werden verkregen? Relaties, die speciale aandacht besteedden aan de Nederlandse producten, niet omdat deze beter waren of betrekkelijk zeldzaam in verhouding tot andere aanbiedingen op de internationale markt, maar omdat ze goedkoper waren?

Deze indruk wordt nog versterkt nu hier en daar in de pers een zekere bezorgdheid tot uitdrukking komt met betrekking tot de exportpositie van Nederland, omdat de 16% loonsverhoging, die het afgelopen jaar in Nederland een feit is geworden tengevolge heeft gehad, dat het Nederlandse kostenpeil zo ongeveer het niveau van het buitenlandse kostenpeil heeft bereikt. Een bezorgdheid, waarvan overigens nog bewezen moet worden of zij terecht is. Het is de vraag, of ons kostenniveau reeds het peil van het buitenland bereikt heeft. Wanneer wij de loonkosten van verschillende landen vergelijken, dan blijkt Nederland te dien aanzien nog een stuk beneden het buitenlandse kostenpeil te liggen. Het navolgende staatje moge dit illustreren.

	Aantal uren	uurlonen in ct	
		1954	1955
Ver. Staten	41	6.90	7.10
Zweden	47	2.70	2.80
Zwitserland	48	2.20	2.20
Noorwegen	44	2.20	2.20
Engeland	46	2.—	2.—
Saar	49	1.60	?
West-Duitsland	48	1.50	1.60
Frankrijk	44	1.40	1.50
Ierland	45	1.30	?
Nederland	49	1.10	1.20
Oostenrijk	47	1.—	1.—

Hoe dit ook zij in ieder geval dient men zich te realiseren, dat een land, waarin geproduceerd wordt tegen dezelfde kosten als die van de nabuurlanden desalniettemin een sterke concurrentiepositie kan innemen. Is Nederland werkelijk afhankelijk van een kunstmatig laaggehouden kostenpeil om zijn producten op de buitenlandse markt te kunnen afzetten? Is dat het geval dan betekent dat, dat men toch zeker het accent bij zijn exportpolitiek te veel op de prijs en te weinig op de kwaliteit heeft gelegd.

Vast staat in ieder geval, dat men zich voor de toekomst op de kwaliteit zal moeten toelagen, zowel voor wat betreft de productie, als voor wat aangaat de relaties, die men kweekt.

In de politiek moet men het accent wel leggen op de prijs

Dat een sterk accent op de prijsconcurrentie werd gelegd bij het aanbod op de buitenlandse markt hangt samen met de omstandigheid, dat bij de bevordering van de exportpositie het accent ligt bij de Regeringspolitiek. Dat is een eenvoudiger weg, dan de globale bevordering van de kwaliteitsidee. Lage prijzen trekken altijd, terwijl maar afgewacht moet worden of bij kwaliteitsbevordering inderdaad een gevraagde kwaliteit geproduceerd zal worden.

De Regering kan bevorderen, maar de Regering is bij dat bevorderen afhankelijk van de wil dergenen voor wier acti-

viteiten door haar een gunstig klimaat wordt geschapen. Men zal zich dus moeten realiseren, dat de politiek een hulpmiddel is en dat de activiteiten van het bedrijfsleven het eigenlijke uitgangspunt der redenering dienen te vormen.

Een kwestie van mentaliteit

Dat is niet een theoretisch punt, maar het is een kwestie van mentaliteit. Men moet het gevoel hebben het zelf te moeten doen en niet af te moeten wachten, welke initiatieven de Regering zal nemen. Deze mentaliteit kan nu in belangrijke mate worden versterkt, wanneer men de moed opbrengt de verantwoordelijkheden van het centrale niveau te gaan verleggen en te brengen bij diegenen, die in de praktijk deze verantwoordelijkheden toch uiteindelijk hebben te dragen.

Ten aanzien van de loonbeweging betekent dat meerdere vrijheid voor de bedrijfstak en de onderneming. Ten aanzien van de bouwpolitiek betekent dit, dat de bouwers zich alle moeite moeten gaan getroosten om goedkopere type woningen op de markt te brengen. Ten aanzien van het prijsbeleid houdt het in, dat de ondernemer zich dagelijks zal moeten afvragen in hoeverre er mogelijkheden zijn om tot verantwoorde prijsverlagingen te komen. Voor wat de investeringen aangaat ligt hier de urgente vraag, wat in de huidige situatie investeringen in de diepte zijn.

Een nadrukkelijke mentaliteitsverandering ten aanzien van deze punten zal eerst met het verleggen van de verantwoordelijkheden optreden. Dat is met een eenvoudig voorbeeld duidelijk te maken.

In een vereniging, waarin jaar in, jaar uit, dezelfde mensen aan het roer zitten en weinig nieuwe initiatieven genomen worden, verslapt als vanzelf de belangstelling van de leden, wanneer zelfs de meest sympathieke pogingen om het beleid om te buigen mislukken. Of, om een ander voorbeeld te kiezen, een werknemer, die niet in staat wordt gesteld zelf na te gaan op welke wijze zijn werk het beste kan worden gedaan, maar die alles door zijn chef krijgt voorgekauwd, zal zich zelden tot een volwaardige kracht ontwikkelen. De mens is geschapen om verantwoordelijkheid te dragen en het is menonwaardig hem die verantwoordelijkheid te ontnemen.

Critiek op wat er in de naoorlogse jaren is gebeurd

Als wij dat zo stellen, dan is dat niet zonder meer critiek op de politiek, zoals die in de naoorlogse jaren in Nederland werd gevoerd. Deze politiek was nodig om het herstel van de nationale economie te bevorderen. De verantwoordelijkheid lag in die jaren in belangrijke mate op centraal niveau.

Als wij dan ook op die politiek critiek uitoefenen, dan is dat alleen, om er de vinger bij te leggen, dat men weleens de neiging zou kunnen gaan vertonen op centrale punten de verantwoordelijkheid te willen behouden, terwijl het zwaartepunt van de verantwoordelijkheden zich in de praktijk reeds heeft verlegd.

Het zou kortzichtig zijn, wanneer men wijzend op de goede ervaringen, met de globale maatregelen na de oorlog genomen, ook thans, nu onze economie in belangrijke mate aan innerlijke kracht heeft gewonnen, zou willen voortgaan op dezelfde weg. Regeren is niet achteruitzien, maar vooruitzien en zich realiseren wat er gebeuren moet, gezien de gewijzigde omstandigheden.

Wat moet er gebeuren?

Wij menen dat de omstandigheden in dien zin gewijzigd zijn, dat in plaats van de algemene behoefte over de gehele linie van het bedrijfsleven om de gevolgen van de oorlog te boven te komen, is getreden de individuele behoefte van ondernemingen en bedrijfstakken zich te concentreren op de speciale omstandigheden, waarin deze ondernemingen en bedrijfstakken verkeren.

Juist daarom pleiten wij vandaag voor meerdere vrijheid bij de loonvorming. Er waren in Nederland na de oorlog moeilijkheden die allen aangingen, maar de thans ontstane welvaart draagt een individueler karakter. Een schoolvoorbeeld gebruikt door Minister Zijlstra moge dit illustreren. Stel, dat er in een land slechts twee bedrijfstakken zijn, die elkaar in evenwicht houden, en dat in de ene bedrijfstak de zaken goed gaan. De uitkomsten van deze tak van bedrijf laten voldoende ruimte open om tot een loonsverhoging over de gehele linie van 10% te komen. In de andere bedrijfstak gaan de zaken minder goed. Daar zou men eigenlijk moeten komen tot een loonsverlaging van 5%. Zou men nu berekenen, welk percentage loonsverhoging de nationale economie van dit land kan lijden, dan komt men tot een gemiddelde van 5%. Realiseert men evenwel een zodanige loonsverhoging voor beide bedrijfstakken, dan komen de mensen in de sector, waar een ruimte van 10% was, 5% tekort en moet de bedrijfstak, welke reeds 5% tekort kwam, zijn prijzen gaan verhogen om tot een dekking van de toch al te hoge kosten te komen. Op deze wijze krijgt dus niemand de beloning, die hem toekomt. De een komt tekort en de ander krijgt teveel.

Het zoeken van een gemiddelde schept derhalve geen recht maar onrecht. Het schept voorts wel een nieuw evenwicht tussen bedrijfstakken onderling, maar het is een nieuw label evenwicht, waarop een constante druk wordt uitgeoefend door de werknemers in de onderneming, waar men tekort is gekomen. Datzelfde doet men in het groot, wanneer men bij ons de welvaart zou willen verdelen d.m.v. algemene loonronden. Wij zullen dus over moeten gaan tot een meer gedifferentieerde loonvorming, waardoor individuele verschillen in productiviteit tot uitdrukking kunnen komen. Dat betekent tevens, dat zich verschuivingen op de arbeidsmarkt zullen voordoen. Vraag en aanbod zullen zich sterker doen gelden dan tot op heden het geval was.

Dit is evenwel niet het enige punt, ten aanzien waarvan wij een meerdere vrijheid voor belanghebbenden voorstaan. Ook ten aanzien van de huur- en woningpolitiek kan de oplossing van de spanningen naar ons oordeel langs deze weg dichter bij gebracht worden. Met name de eisen welke bij nieuwbouw worden gesteld, zullen verminderd moeten worden. De laatste tijd verschijnen steeds meer artikelen in kranten en tijdschriften van deskundigen, die tot de conclusie komen, dat het mogelijk is woningen te bouwen, die goedkoper zijn dan de woningen die thans gebouwd worden. Inderdaad, die woningen zouden dan wel wat minder accommodatie bieden dan de woningen, die men vandaag bouwt. Maar zij zouden toch de oudere woningen, waarin velen woonachtig zijn, in kwaliteit overtreffen. Aldus gesteld zou dus op dit terrein vrijheid o.a. betekenen de bouw van een type woningen, dat weliswaar wat minder accommodatie biedt, maar waardoor het aantal te bouwen woningen toch kan worden verhoogd.

Ten aanzien van de export is de vraag aan de orde, in hoeverre het mogelijk is de nationale export, welke toch voor een belangrijk deel steunde op prijsconcurrentie en niet op kwaliteitsconcurrentie in dien zin om te buigen, dat het Nederlandse product niet meer om de lage prijs, maar om de speciale kwaliteit wordt gevraagd. Onze investeringen zullen nauwgezet moeten worden afgewogen tegen de toekomstperspectieven van de mogelijke bestedingen en onze contacten met het buitenland zullen zich veel meer moeten richten op het verkrijgen van vaste relaties.

De vraag rijst zelfs, of wat meer moeilijkheden bij onze afzet in het buitenland zo erg ongunstig voor onze nationale economie zou zijn.

Een ontspanning aan de vraagzijde verscherpt de aandacht aan de aanbodzijde, waarvan, als regel, kwalitatieve verbeteringen en wellicht prijsverlagingen het rechtstreeks gevolg zijn.

Het C.N.V. over het Herderlijk Schrijven

Het Verbondsbestuur en de Verbondsraad van het C.N.V. hebben zich uitvoerig beraden over het herderlijk schrijven van de Nederlandse Hervormde Kerk.

De conclusies van dat beraad zijn in een artikel onder de titel „Het herderlijk schrijven van de Nederlandse Hervormde Kerk”, in „De Gids” van 27 Augustus 1955 weer gegeven.

Het stuk begint met te stellen dat het herderlijk schrijven noch binnen noch buiten de Nederlandse Hervormde Kerk met onverdeelde instemming is begroet. In dit verband wordt de aandacht gevestigd op enkele opmerkingen van Prof. Dr Th. L. Haitjema, o.a. dat in het herderlijk schrijven belangrijke concessies worden gedaan onder de leuze: „De tijden veranderen en wij, Christenen, met hen”, en dat in het schrijven dat protestants-Christelijk verenigingsleven wordt genegeerd, hetwelk zijn voedingsbodem in het Réveil vindt.

Er wordt op gewezen dat daarentegen in andere, vooral socialistische, kring het herderlijk schrijven met dankbaarheid is ontvangen.

Christelijke vakbeweging thans minder nodig?

De eerste opmerking van het C.N.V. is, dat in het herderlijk schrijven wel de stelling wordt geponeerd, dat de oplossingen van de vorige eeuw thans ontoereikend zijn, maar dat ieder bewijs voor de juistheid van deze stelling ontbreekt, terwijl in plaats daarvan een verwijzing wordt gegeven naar ontwikkelingen die echter eerder op het *tegendeel* van de juistheid der stelling duiden.

De vraag rijst namelijk, of de ontwikkelingen, die het herderlijk schrijven op economisch en sociaal gebied constateert, en met name de samenwerking tussen werkgevers en werknemers in Nederland, denkbaar zijn *zonder* het bestaan en het voortbestaan van de Christelijk-sociale beweging.

Het is tegenwoordig gebruikelijk, het bestaan van de samenwerking tussen werk-

gevers en werknemers als een feit te constateren, zonder zich te verdiepen in de oorzaken van het ontstaan en de voorwaarden voor het voortbestaan van deze samenwerking. Wat zou er echter van deze samenwerking terecht gekomen zijn als er niet een felle strijd gevoerd was zowel tegen het liberalisme als tegen het socialisme?

En wat zal er van deze samenwerkingsgedachte overblijven, indien de Christelijke grondslag van het verenigingswerk wordt prijsgegeven, en alle Nederlandse werkgevers zich in liberale organisaties verenigen en alle Nederlandse werknemers in socialistische vakbonden?

Het C.N.V. wijst op het buitenland, dat in duidelijke voorbeelden antwoord op deze vragen geeft.

Zakelijke opdrachten en Christelijke roeping.

Voorts wordt geconstateerd dat het herderlijk schrijven, wanneer het gaat spreken over de vervulling van allerlei *zakelijke* opdrachten, onderscheid maakt tussen een meest onmiddellijk en een minder onmiddellijk uitwerken van godsdienstige en redelijke waarden.

Tegen deze gedachten moet, naar het oordeel van het C.N.V., in gehoorzaamheid aan het Woord van God nadrukkelijk bezwaar worden gemaakt. Er zijn geen levensgebieden, waar het geloof *mèèr*, en levensgebieden, waar het geloof *minder* invloed oefent of behoort te oefenen.

Met bijzondere nadruk moet dit worden gezegd, omdat deze relativering, die helaas ook in het herderlijk schrijven tot uitdrukking komt, de bron van alle sociale nood is. Dát is het juist, wat de Christelijk-sociale beweging in de 19e eeuw heeft bewogen en wat haar thans nog — in onverminderde mate — moet bewegen.

Wij staan inderdaad voor zakelijke opdrachten, maar die zakelijke opdrachten in Sociaal Economische Raad, in Stichting van de Arbeid, in bedrijfschappen, in ondernemingsraden, in kernen, op kantoren en

op het land, in fabrieken en werkplaatsen, zijn opdrachten, waarin het gaat om de vervulling van de Christelijke roeping van de mens.

De tijdgeest van de 19de en die van de 20e eeuw.

Ten aanzien van de tweede paragraaf, waarin de Synode zegt te begrijpen en te billijken dat in de vorige eeuw als verzet tegen de verlichte dictatuur van het toenmalige liberalisme organisaties op confessionele grondslag gevormd werden, vraagt het C.N.V. of er wel veel verschil bestaat tussen „de verlichte dictatuur van het liberalisme” en de geesteshouding van het „isme” van deze eeuw, het socialisme, en of het verzet daartegen niet reeds thans evenzeer moet worden begrepen en „gebillijkt”.

De Christelijk-sociale beweging heeft toendertijd van de zijde der officiële kerk weinig waardering ondervonden voor haar verzet tegen het liberalisme. Zal de kerk, nu zij voor het verzet tegen de tegenwoordige tijdgeest, die van het socialisme, opnieuw weinig waardering opbrengt, over vijftig jaren uitspreken dat dit verzet tegen het socialisme te begrijpen en te billijken was?

Maar dan zal het opnieuw zijn... te laat!

Kerstenende invloed — „Algemene” vakbeweging.

De Christelijke vakbeweging kan het waarderen, dat de Synode in de paragraaf, gewijd aan de Christelijk-sociale beweging, uitsprekt dat van het Christelijke organisatieleven „een bewarende en kerstenende invloed” kan uitgaan. Wel betreurt zij het, dat de Synode klaarblijkelijk alleen doelt op het persoonlijk en het kerkelijk leven, maar over de kerstenende invloed *in de maatschappij* zwijgt.

Gegriefd acht de Christelijke vakbeweging zich echter wanneer het herderlijk schrijven de „algemene” organisatie stelt

Stabilisatie

Door langs deze geleidelijke weg een grotere spreiding van verantwoordelijkheid — waarbij wij overigens een zekere coördinatie op centraal niveau gehandhaafd willen zien — te bewerkstelligen, treedt als vanzelf een meer stabiliserend element in onze maatschappij op. Zodra de spanningen wat worden opgelost, zal ook de druk op het loon- en prijsniveau verminderen. En dat heeft ook zijn gevolgen voor de positie van de gulden. Wij raken wellicht af van de bijna constante inflatoire tendenz, waardoor onze economie wordt gekenmerkt en krijgen geld met een meer blijvende waarde.

Een der gevolgen daarvan is dat het verwerven van bezit aantrekkelijker wordt en dat ook de stimulering van de bezitsvorming door de overheid meer actualiteit kan verkrijgen.

Uit de aard der zaak beperkt deze stimulans tot bezitsvorming zich dan niet tot één bepaalde bevolkingsgroep. Hij is even actueel voor de zelfstandige ondernemer als voor de werknemer. Bij de zelfstandige ondernemer is van nature een neiging tot bezitsvorming aanwezig. Deze moet van zijn bezit bestaan.

Dat bezit verantwoordelijkheid stimuleert is een verschijnsel, dat geen tegenspraak ontmoet. Wij menen dan ook, dat de combinatie van het een en het ander t.w. de verlegging van verantwoordelijkheden van het centrale niveau het vlak van de overheid dus naar het bedrijfsleven, met daarnaast een nieuwe stimulans om tot bezitsvorming te komen, een bruikbare combinatie vormt om de stabilisatie onzer nationale economie te voltooien.

tegenover de Christelijke. De Synode kan, aldus het C.N.V., wanneer zij op sociaal-economisch gebied de „algemene” organisatie stelt tegenover de Christelijke, daarmee niets anders bedoelen dan het N.V.V.

Hoewel het N.V.V. zich g arne met de naam „algemene” vakbeweging siert, behoort noch mag de kerk, naar het oordeel van het C.N.V., deze uit propagandistische motieven geboren benamingen overnemen. Want het N.V.V. is niet algemeen. Het N.V.V. is socialistisch of — zo men wil — democratisch socialistisch.

Het C.N.V. acht het volstrekt onaanvaardbaar dat de kerk de socialistische vakbeweging „algemeen” en de Christelijke vakbeweging niet-algemeen noemt.

Het zijn namelijk de socialisten geweest, die de aanvankelijke eenheid van de Nederlandse vakbeweging hebben gebroken. Voorts is werkelijke eenheid in deze wereld alleen mogelijk op de grondslag van Gods Woord.

Om deze twee redenen zou de *Christelijke* vakbeweging eerder voor de benaming „algemeen” in aanmerking komen dan de socialistische vakorganisatie.

Het synodale advies.

De paragraaf, waarin de Synode adviezen verstrekt betreffende de keuze van organisatie, komt het C.N.V. onbegrijpelijk voor.

Bedoelt de Synode, als zij spreekt over overwegend rooms-katholieke gebieden, dat degenen die beneden de Moerdijk wonen en niet rooms-katholiek zijn, zich in het C.N.V. dienen te organiseren? Of bedoelt ze, dat men zich in die streken juist bij het N.V.V. moet voegen? Maar, wordt gevraagd, zou men dan omdat men in dorp A woont, lid van de Christelijke vakbeweging dienen te zijn, en omdat men in dorp B woont, lid van de socialistische?

De norm van het vakorganisatorisch handelen.

Het C.N.V. acht datgene, hetwelk niet in het herderlijk schrijven staat, vele malen belangrijker dan datgene wat er wel in voorkomt.

Het Evangelie heeft niet alleen betrekking op de enkeling en het persoonlijke handelen, doch ook op de samenleving en het collectieve optreden der mensen.

Steeds méer worden de belangrijke beslissingen in de wereld — ook op sociaal gebied — genomen door gemeenschappen, door grote collectiviteiten, door organisaties. En steeds klemmender wordt de vraag, wat de norm voor dit collectieve handelen der mensen behoort te zijn.

De Christelijke vakbeweging spreekt daarom als haar overtuiging uit, dat de Kerk geroepen is te verkondigen, dat niet alleen de grondslag en de norm van het *persoonlijke* handelen, maar óók de grondslag en norm van het handelen van *organisaties* moeten beantwoorden aan de eis van Gods Woord.

Verzwijgt de Kerk dat, dan onthoudt zij aan het huidig maatschappelijk leven één der meest belangrijke voorwaarden tot gezondmaking van onze maatschappij.

Christelijke vakbeweging belemmering voor het Evangelie?

Het C.N.V. wijst erop, dat de opvatting, als zou het bestaan van de Christelijke vakbeweging een belemmering voor de kerk vormen om het Evangelie aan de duizenden buitenkerkelijken te verkondigen, dikwijls met grote stelligheid uitgesproken wordt.

Enige voorzichtigheid bij het uitspreken van dergelijke verklaringen is naar de mening van het C.N.V. wel geboden, vooral wanneer acht gegeven wordt op de relatie kerk — arbeiders (beter: het ontbreken van enige relatie) in al die landen, waar een protestants-Christelijke vakbeweging niet bestaat en de Christenen lid zijn geworden van een zich „algemeen” noemende socialistische vakbeweging (Engeland, Scandinavië enz.). Tot deze voorzichtigheid zou zeker ook moeten nopen de gedachte, dat men met zulke uitspraken veel leed doet aan de duizenden, die mede uit apostolaire motieven de Christelijke vakbeweging dienen.

Geen vereenzelviging Kerk — Christelijke vakbeweging.

Kerk en Christelijke vakbeweging dienen niet vereenzelvigd te worden. De Kerk dient, naar de vaste overtuiging van het C.N.V., echter wel te betuigen, dat het kerklid lid behoort te zijn van een vakorganisatie, die zich in al haar doen en laten wil richten naar het Woord van God.

Verleden en heden.

Er zijn er die de noodzaak van Christelijke vakorganisatie voor het verleden gaarne erkennen, doch deze voor het heden betwijfelen.

In deze tijd van collectivisme en massificatie is echter opnieuw het menselijke in de mens in gevaar. Dit meest eigenlijke sociale vraagstuk is niet oplosbaar zonder een uitgangspunt, dat gelegen is *buiten* de mens, namelijk in het Evangelie.

De houding van de Kerk is ten opzichte hiervan van de grootste betekenis. In de 19e eeuw werden vele leidlieden der kerk liberaal. Als gevolg van deze houding der kerk tegenover het liberalisme moet thans gewaagd worden van de „schuld der kerk” ook ten aanzien van het sociale vraagstuk.

In deze eeuw viert het socialisme hoogtij. En opnieuw staat de kerk voor de beslissing, welke positie zij tegenover de tijdgeest zal innemen. Vele leidlieden der kerk van thans kiezen voor het socialisme.

Gevreesd moet worden, dat binnen korte tijd als gevolg daarvan opnieuw van „de schuld der kerk” moet worden gewaagd.

Overigens rijst de vraag of het probleem waarvoor de kerk thans is gesteld, *princi-*

pieel wel anders is dan het vraagstuk, waarvoor zij in de 19e eeuw stond. Toen heette het, dat het Evangelie alleen betekenis had voor de „geestelijke dingen”; de stoffelijke dingen werden als minder belangrijk gekwalificeerd. Daarna kwam er een tijd, waarin het geloof „privaat-zaak” werd genoemd; het geloof had alleen betrekking op het particuliere en niet op het openbare leven. Thans wordt als hoogste wijsheid geleerd, dat sociale actie een „zakelijke” aangelegenheid is en dat als men het over de „zaak” eens is, ieder die zaak op zijn wijze levensbeschouwelijk mag funderen. Dit laatste wordt zelfs op prijs gesteld.

Er zijn ongetwijfeld nuances tussen deze, in de loop der jaren ingenomen standpunten, doch is er in diepste wezen niet een eenheid, namelijk: *een deel van het leven onttrekken aan de heerschappij Gods?*

Conclusies.

Aan het slot van het stuk van het C.N.V. wordt geconcludeerd dat de kerk in haar openbare prediking en in haar verdere pastorale arbeid behoort te betuigen:

1. dat de mens geroepen is te leven naar de eisen van Gods Woord;
2. dat hij deze eisen allereerst in zijn persoonlijk leven en handelen moet trachten te volbrengen;
3. dat hij niet alleen individueel, maar ook collectief, organisatorisch, moet pogen, de maatschappij naar de eis van Gods Woord te beïnvloeden;
4. dat hij dit alleen kan doen, indien de organisatie, waarbij hij zich voegt en waarvoor hij verantwoordelijk is, zich in al haar doen en laten wil richten naar de eis van Gods Woord.

Het C.N.V. heeft oog voor het gevaar dat Kerk en Christelijke vakorganisatie vereenzelvigd worden. Met betrekking tot de Nederlandse Hervormde Kerk schijnt dit gevaar momenteel overigens uiterst gering. De Christelijke vakbeweging vraagt zich in dit verband af, of in de huidige situatie niet een *ander* gevaar dreigt, namelijk dat vele socialisten, die de „geestelijke fundering” van hun maatschappelijke idealen hebben zien wankelen, nu — als laatste middel om deze oude idealen te kunnen handhaven — aanvaarden, dat anderen die idealen „Christelijk” funderen. Zij accepteren het Christendom dus niet als *doel*, doch als *middel* voor hun strevingen.

Mag de kerk toelaten, dat thans op deze wijze het Evangelie gebruikt wordt voor partijpolitieke en vakorganisatorische propaganda en het Evangelie geen andere functie vervult dan „religieuze wijding” van de idealen ener groep?

Het hier gereleveerde gevaar schijnt thans belangrijker groter te zijn dan het gevaar ener vereenzelviging van kerk en Christelijke vakbeweging.

Op Eigen Wieken

Deut. 32-Vers 11a

Redactie: Dr A. Veerman, Mej. H. van Leeuwen, J. W. Ooms, G. J. H. Griffioen.
Redactie-adres: Dr Kuypersstraat 3, 's-Gravenhage.

Een Franse verkenning

Deze zomer is in Arnhem voor het eerst in Nederland het spektakelstuk van Sacha Guitry „Si Versailles m'était conté” vertoond en bij het lezen van dit bericht kwam ons weer voor de geest een felle discussie, die wij „au zinc” eens medemaakten. Een groep heetgebakerde jonge Fransen sprak toen over de betekenis van Frankrijk op het wereldtoneel, en een buitenstaander wierp hen toen voor de voeten, dat men de toeristen wel kon vermaken met de grootse opvoeringen in de tuin van Versailles maar dat overdag en in het heden iets positiefs van Frankrijk wordt verwacht.

Zonder dat wij nu naar enige literatuur of lectuur verwijzen zouden we toch wel enige impressies willen weergeven en spreken van een Franse verkenning, omdat vooral onze aandacht wordt gericht op de Franse politieke constellatie. Bij alle moeilijkheden die de vierde republiek te verwerken kreeg en waarbij de data 27 October 1946 (grondwet) en 16 Januari 1947 (eerste president Auriol), mijlpalen betekenden, was de geestelijke ontredde, die zich alom openbaarde de wezensoorzaak van alle problemen. Een geestelijke ontredde die te meer fataal was voor het internationaal prestige, omdat de nationale schandalen door buitenlandse verslaggevers al te uitvoerig werden beschreven en telkens bleek, dat de geestelijke desintegratie een onmacht tot het nemen van constructieve beslissingen medebracht. Nog steeds wenst Frankrijk de Europese gedachte, om een concreet voorbeeld te noemen, te zien als een nationale vinding en meent het, dat juist Frankrijk hier leiding kan geven. Maar naast alle onmiskenbare positieve feiten, waarvan met name genoemd worden het optreden van Robert Schuman, heeft Frankrijk vooral sinds de vorige zomer haar bondgenoten met argwaan bevangen. Argwaan die ons met bijzondere interesse doet speuren naar de kristallisatie van het Franse geestespatroon in de politieke organi-

satie, naar de Franse politieke partijen dus.

Le Mouvement Républicain Populaire (M.R.P.)

Uit de „résistance” in wezen geboren, vormen de volksrepublikeinen de enige partij, waarin Christelijke tendenties zijn waar te nemen. Tot voor de eerste wereldoorlog waren de reactionaire royalisten oppermachtig en tot hun schade werd de Christelijke (Rooms-Katholieke) groep veelal met hen vereenzelvigd. En al ligt het complex van de verhouding staat-kerk wel zeer gecompliceerd, niet ontkend kan worden, dat in de MRP soms, zoals in de gehele Rooms Katholieke groep steeds, sterke monarchale neigingen zijn te bespeuren. Voormannen als Bidault, Schuman, Schneider, Teitgen, Pflimlin, de Menton, en Alphand hebben dan ook met nadruk het republikeinse, Christelijke en sociale karakter van de partij geaccentueerd. Over de „école laïque” bestaat geen eenstemmigheid, maar dit gewichtig onderdeel van het praktische politiek beleid resulteert wel in een aandrang tot grotere subsidiëring van het bijzondere (rooms katholieke) onderwijs. De partij, met paladijnen van de Europese gedachte als Schuman en Teitgen telt in de volksvertegenwoordiging 79 zetels. Het christelijk vakverbond (C.F.T.C.) goeddeels a-politiek, critiseerde nog onlangs de MRP-politiek zeer fel, om haar opportunistisch karakter.

La Section Française de l'Internationale Ouvrière (S.F.I.O.)

Is juist de opportuniteit in bedenkelijke vormen vaak leidend beginsel bij de Franse politieke partijen, het meest duidelijk verklaart zich nog naast de MRP en de communisten, de socialistische partij, die in haar organen met voorliefde de idee van de sociale vooruitgang voor zich monopoliseert. Richt ze zich met name tot de arbeiders, merkwaardig is dat ook zeer vele intellectuelen zich onder haar vanen hebben geschaard en belangrijke functies bekleden. Naast ideologische verwikkelingen, die overigens veel minder sterk spreken dan bij andere Europese socialistische par-

tijen, is de partij de laatste tijd zeer verdeeld over de vraag van de partijdiscipline. Vooral Guy Mollet trad hier als enfant terrible op.

De strijd tegen de clericalen is een belangrijk onderdeel van het praktisch beleid met soms beslist agressieve manifestaties en de orientatie op het Marxisme is duidelijk.

Voormannen zijn: Daniël Mayer, Mollet, Ramadier, Philips, Pineau, Naegelen, Legeux en Lussy. Het verscheiden van Leon Blum heeft de tegenstellingen aanzienlijk verscherpt, het aantal députés bedraagt 186.

Le Parti Republicain Radical et Radical Socialiste (RADICAUX)

Rond de eeuwwisseling werd de radicale groep tot partijformatie gebracht en het beroep op Voltaire en aansluiting bij de liberale internationale geeft wel een bepaalde aanwijzing. Haar electoraat vindt ze vooral in de kleine middenstand en de boeren; zij is dus een typische middenpartij, onbegrijpelijk is daarom haar bewuste anti-clericalisme. Immers vele rooms-katholieken bevinden zich in haar gelederen, hoewel anderzijds de vrijmetseleerij niet ontbreekt. Het zogenaamde liberale katholicisme!

De toevoeging „socialiste” betekent feitelijk een vrijbrief voor radicalen, met een „brede en progressieve” instelling om sterke socialistische sympathieën te hebben met name wanneer deze partij in de oppositie is. De partij heeft thans 69 zetels en Herriot, Daladier, René Mayer, Faure, Delbos, Martinaud Delplat, Marie en Queille treden op de voorgrond. Tijdens het recente partijcongres heeft de illusionist Mendès-France het presidentschap der partij bemachtigd en een meer linkse koers wordt verwacht, waarbij namen van Maurice en Malraux worden genoemd, hoewel toch PMF meer liberaal dan marxistisch is. Waarschijnlijk ten onrechte voorspellen zijn tegenstanders sterke sympathieën voor een volksfront.

L'Union Démocratique et Socialiste de la Résistance (U.D.S.R.)

De groep der gematigde socialistena eveneens uit het verzet geboren heeft

zich tot nu als eenheid weten te bewaren. Veel minder orthodox-socialistisch (voorzover deze term nog iets betekent), neigt deze 16 député's tellende groep naar een sociaal humanisme met representanten als Mitterand, Petit en Pleven. In bepaalde districten wordt tijdens de verkiezingen met de radicalen samengewerkt: „de linkse republikeinen”. Minister Mitterand wilde destijds met de hoofdredacteur van „Témoignage Chrétien” een studiecentrum oprichten.

Le Rassemblement Populaire Français (R.P.F.)

Nog een groep uit de oorlog afkomstig en gevormd rond de spectaculaire figuur van generaal de Gaulle verzette zich vooral tegen het bestaande en had in het na-oorlogse Frankrijk een goede kans. Diverse oorzaken, waaronder niet het minst het volkomen gemis aan enig partijbeleid in constructieve zin veroorzaakten versplintering en tanen van de invloed. Een sociaal appèl, een beroep op de historie, ze waren niet voldoende om van de 70 afgevaardigden een homogene groep te maken en de huidige „sociaal-republikeinen” werden reeds door een scheuring getroffen toen Pinay

een deel van hen aan het kabinet wist te binden.

Le Parti Communistes Français (P.C.F.)

Een weer zeer militante groep wordt gevormd door de ruim 90 leden tellende afvaardiging van de communisten. Onverbloemd in hun acties tegen de E.D.G. (jamais plus les nazis) en de Amerikanen (yankee go home). 's Nachts kan men deze fanatici tegen komen buiten de grote steden, om hun leuzen op de wegen te kalken. Duclos en Thorez zijn de strategen van de partij. De 86-jarige Saccin wordt geduldig aangehoord als hij fulmineert tegen het Westerse kapitalisme en Picasso (duif en Stalinportret) is van vreemde smetten niet vrij. Verontrustend is de relatieve grote aanhang die deze destructieve groepering nog steeds heeft in de arbeiderswereld met haar blad l'Humanité. In bepaalde departementen zijn de slachtoffers van de leugenpropaganda van de pseudo-religie, nog steeds legio.

Les Indépendantes

Vaak verzet tegen het centraliserende gezag, de hyper individuele inslag en dieper gezien het ontbreken van een le-

vensconceptie althans in politici's kenmerken de laatste grote groep van rond 60 afgevaardigden: de onafhankelijken. We vinden hier namen als: Reynaud, Coty, Pinay, Laniel; een conservatieve inslag kan worden onderkend, al zou men hen beledigen door ze „rechts” te noemen. Vermeldenswaard is, dat een partijbestuur ontbreekt en een studiecentrum deze groep, waarbij ook vele dissidenten zijn ondergebracht, verenigt.

We spraken niet over het residu van de Franse revolutie, over de vraag naar het gezag, over de sociale problemen, het landbouwvraagstuk, de grondwetsherziening, Afrika, Indo China en de Europese politiek en mogen daarom van even zo vele „nationale schandalen” zwijgen.

Het woord partij-program werd niet genoemd, we voerden immers een verkenning uit, voor een memorisatie op de clubvergadering en als eerste oriëntatie bij de krantenberichten. Een verkenning naar de Franse constellatie, omdat we blijven hopen, dat „la République Française” haar plaats in de gemeenschap der volken op waardige en bestendige wijze zal hernemen.

MR H. A. HOMAN JR

Groninger Arjos trok naar Schiermonnikoog

Langzamerhand raakt in Groningen het begrip „Arjosmeeting op Schiermonnikoog” ingeburgerd. Het anders zo rustige vissersplaatsje Zoutkamp wordt eens in het jaar overstroomd door Arjosleden (met aanhang!!) en ook Zaterdag 18 Juni was de boot weer stampvol.

Sprak vorig jaar Dr A. Veerman over het „Mandement zonder Mankement”, voor de variatie had de heer E. van Ruller deze titel eens omgedraaid. Na een uiteenzetting van de begrippen in zijn titel genoemd, verklaarde de heer Van Ruller dat het een mankement in het leven is wanneer men het goddelijke menselijk maakt. God is de bron van het leven en indien men dat leven bij de mens zoekt krijgt men een levensmankement. Men lost dit mankement niet op door er iets christelijks in te leggen, maar alleen bekering is mogelijk.

Gods herderlijke brief, die met gezag tot ons komt, is Zijn Woord. Spreker eindigde met een dringend appèl op de jeugd om de beginselen te bestuderen. De tweede redenaar, Ds W. C. van Hattem, belichtte het Herderlijk Schrijven der Ned. Herv. Kerk vanuit de historie. Hij beluisterde in „Het Herderlijk Schrijven” een theologie die de zijne niet was en waarbij hij opmerkte dat het christenzijn terdege een levens- en wereldbeschouwing met zich meebrengt. Voor de jongeren is het daarom van groot belang te weten dat het belijden van Jezus Christus ook consequenties heeft voor het politieke leven. „Vanuit Gods Woord menen wij ook, dat er geen andere mogelijkheid is, dan dat ik als Christen toetreed tot

die partij die ons het Koningschap van Jezus Christus belijdt en niet tot die partij die de souvereiniteit van 's mensen geest en macht belijdt”, constateerde Ds van Hattem.

„De jongeren moeten tegen het Herderlijk Schrijven, dat ruimte laat voor elke revolutionaire opvatting, krachtig het getuigenis van het Evangelie laten horen. Het gevaar dat men in slaap valt, tevreden over het bezit der Chr. partijen, is niet denkbeeldig. Laat het Herderlijk Schrijven ons wakker houden, om met inzet van al onze krachten aan het werk te gaan, met dat bezit, tot eer van God en tot heil van ons volk”, besloot Ds van Hattem zijn rede.

Voor de Arjosleden was er, ondanks het plezier dat deze toogdag gaf, een akelig programmapunt: afscheid van secretaris Middel. Aan zijn ijver is het te danken dat na de oorlog de Groninger Arjos opnieuw is gereorganiseerd en uitgebreid.

„Middel, wij allen zouden u graag persoonlijk willen bedanken. Omdat het echter onmogelijk is doen we het maar zingende!” Nauwelijks was voorzitter Silvis uitgesproken en de secretaris van zijn verbazing bekomen of daar klonk uit volle borst „De Middel-potpourie”. Alle werkzaamheden door deze actieve man gedaan, passeerden, in deze compositie van Tinie Laninga, de revue. Is het niet aan hem te danken dat Groningen nu al 50 clubs heeft ?

„'t Is plicht dat alle jong'ren
Als Middel nu gaan doen.
En voor 't voortreff'lijk Arjoswerk
Hun uiterst best gaan doen!”

Het afscheidscadeau, een electricch scheerapparaat en het boekwerk „Het Volk ten baat” zal de heer R. Middel nog lang aan de Groninger Arjos herinneren. CORRIE LINDEBOOM

STUDIESCHETS

INTERNATIONALE VERHOUDINGEN

I. De gang der historie

Met de versterking van de torenbouw van Babel gingen de bewoners der aarde uiteen. Groepen organiseerden zich op velerlei wijze, in familie- en stamverbanden, uiteindelijk ook in rijken, die meer aan de moderne staat deden denken. Talrijk waren steeds de onderlinge verwickelingen die tot oorlogen, vaak tot onderwerping van de ene stam aan de andere, het ene volk aan het andere, of zelfs tot vernietiging leidden. Culturen ontstonden en gingen, door innerlijke ontbinding, door uitwendig geweld, of door beide ten onder. Wereldrijken kwamen op en beheersten, soms eeuwenlang, grote delen van de in het centrum der rijken bekende wereld. Het meest van invloed ook op de latere wereldontwikkeling, met name in Europa, was ongetwijfeld het Romeinse Rijk, dat het westelijk wereldbeeld volkomen beheerste en dat o.m. de uit een stamverband voortgekomen Joodse staat, in de nadagen daarvan, onder zijn opperheerschappij stelde. De politieke betekenis van deze Joodse staat binnen de hem omringende wereld was steeds betrekkelijk gering geweest. Doch op één punt verheft hij zich on eindig ver boven zijn medestaten: hij bood het kader waarin, in vrijheid of verdrukking, het Joodse volk zich ontwikkelde, totdat het de Christus had voortgebracht, die door zijn leven, werken en dood ook aan de internationale politieke ontwikkeling een beslissende wending zou geven.

Na menige vervolging, waardoor de Geest niet werd ge doofd (integendeel), werd in 312 door een Romeins keizer, Constantijn, het Christendom, waartoe hij zich had bekeerd, tot staatsgodsdienst verklaard. Tussen de Kerk, die zich bisschoppelijk had georganiseerd, en waarin de bisschop van Rome geleidelijk een overwicht verwierf, en de Staat werd een nauwe band gelegd, vaak tot schade der kerk, hoewel niet kan worden ontkend, dat het „wereldlijk zwaard” belangrijke invloed heeft gehad op de mogelijkheden van verdere verbreiding van het geloof.

Na de val van het (West-) Romeinse Rijk werd het wereldbeeld in West-Europa gedurende een groot deel der Middel eeuwen bepaald door het streven naar één Christelijk wereldrijk, onder het geestelijk gezag van de bisschop van Rome, wiens positie ondanks alle verdorvenheid en ook uiterlijke inzinking zich tenslotte consolideerde, en het wereldlijk gezag van een Heilig Rooms Keizer. De afsluiting der Middel eeuwen, het optreden van nieuwe stromingen, die zich in Renaissance en Reformatie baan braken, bracht ook het einde van dit streven naar één grote, hiërarchisch geordende Christen-gemeenschap. Slechts naar zijn kerkelijke zijde bleef dit in de Rooms Katholieke Kerk voortleven (het vorm geven aan de gemeenschap der Christenheid, maar dan niet hiërarchisch geordend, ontving de laatste tientallen van jaren buiten die kring een belangrijke impuls in de oecumenische beweging), waarbij het aandacht verdient, dat de Roomse Kerk waar mogelijk blijft streven naar een nauwe band met de individuele staten. Zij meent daaraan haar eisen te mogen stellen, terwijl de Paus, als Hoofd van de Kerkelijke Staat, zich tevens „op voet van gelijkheid” met andere staatshoofden beweegt, er bij vertegenwoordigd is en

er vertegenwoordigers van ontvangt en zo ook meespeelt op het internationaal-politieke terrein.

II. De nieuwere tijd

Van de ontwikkelingen in de nieuwere tijd verdient overigens in het bijzonder de aandacht:

1. De wereldbevolking vindt haar politieke organisatie steeds meer in een groot aantal aan elkaar neven-geordende soevereine staten. Deze staten komen door veel strijd en op tal van wijzen tot stand, b.v.

a. door samenvoeging van kleinere eenheden (steden, door feodale grootheden beheerste gebieden) die een eigen plaats hadden verworven bij de afbrokkeling van grotere rijken doch zich slechts bij gemeenschappelijke organisatie zouden kunnen handhaven (vergelijk de Verenigde Nederlanden);

b. vorming (langs de weg van handel en kolonisatie) van grote rijken, moederland en koloniën omvattend;

c. zich vrijvechten van het moederland door de koloniën, hetgeen tot nieuwe staatsvorming leidde (Amerika, Indonesië);

Van belang hierbij is, dat de staatsvorming in de moderne tijd veelal gericht was op en leidde tot de nationale staat, die een groep bewoners omvat welke zodanig onderling zijn verbonden, dat zij als natie kunnen worden aangemerkt (belangrijkste uitzondering: de koloniale rijken, waarbij de „nationale staat” een „staat in de staat” vormt).

2. Nu de beheersende idee van de ook staatkundig verbonden Christenheid verdween, treden andere gedachten daarvoor in de plaats.

De meest gesaeculariseerde en daarin ook meest verderfelijke was die, welke de soevereiniteit der thans naast elkaar staande staten (c.q. vorsten) opvatte als van absoluut karakter in die zin, dat de staat aan generlei hogere norm zou zijn gebonden, dat de staatsleiding zich, zowel naar binnen als naar buiten, slechts met alle middelen op machtsuitbreiding had te richten (Macchiavelli). Deze leer heeft de praktische staatkunde, zowel nationaal als internationaal, veelal in verwoestende mate beheerst, en het vooral in de 17de eeuw tot ontwikkeling gekomen volkenrecht in ernstige mate ge infecteerd.

In mindere mate gesaeculariseerd en minder onmiddellijk verderf zaaierend was de bij vele volkenrechtlers van de nieuwe tijd levende gedachte, dat wel is waar de staat, die „baas in eigen huis” moest zijn (al dan niet beperkt door andere machten, b.v. de Kerk), voor het interstatelijk verkeer gebonden was aan hogere normen van recht (eventueel ook van moraal), die geen voorwerp van statenwillekeur konden zijn, maar dat deze normen hun grond vonden in een „natuurlijke orde” welke ook onafhankelijk van Gods wil en wet zou bestaan. Deze leer bleek niet bestand tegen de infectie door het Macchiavellisme en verwante theorieën. Het volkenrecht, veelszins gevormd door dragers van deze gedachte (mannen aan wie vaak een persoonlijke vroomheid niet kan worden ontzegd, maar die in hun denken geen plaats hadden gevonden voor een absoluut soeverein God, op Wien ook alle

recht moest teruggaan) had aanvankelijk nog een zeer positieve inhoud doch werd, naarmate God steeds verder op de achtergrond werd gedrongen steeds bloedelozer en „neutraler”, ten gunste van de absolute staatssoevereiniteit. (Een voorbeeld van deze ontwikkeling is de volkenrechtelijke beschouwing van de interventie-oorlog: aanvankelijk in extreme gevallen van in aanmerking komende staten ter handhaving van gerechtigheid geëist (o.a. door Hugo de Groot; voorbeeld uit de praktijk: Willem III en de „glorious revolution”) kwam zij steeds meer op de achtergrond, werd het recht om „neutraal” te blijven steeds absoluter. Eerst in deze eeuw treden op dit punt weer belangrijke wijzigingen op).

Een zuiver-christelijke gedachte tenslotte werd gevonden bij hen, die stelden, dat de „sovereine” staat niet slechts voor de interne verhouding tussen Overheid en volk, maar ook voor zijn uitwendige betrekkingen gebonden was aan de absolute soevereiniteit Gods; dat deze betrekkingen moesten worden beheerst door een volkenrecht van eigen karakter en eigen zelfstandige betekenis; en dat dit recht, hoe ook in concreto tot stand gekomen, zijn diepste bron vond in en zijn gezag ontleende aan de goddelijke wil.

3. In de afgelopen eeuwen kwamen vele internationale organisaties tot stand, die ten doel hadden bij speciale staats-taken behulpzaam te zijn en te verzekeren, dat de Regeringen eerst na onderling overleg terzake regelingen zouden treffen. Doch eerst in deze eeuw ontstonden organisaties van algemeen-politiek karakter, waarvan vele staten deel uitmaakten en die bedoelden alle te omvatten (Volkenbond, Verenigde Naties). Deze organisaties zijn opgericht om te trachten: conflicten te voorkomen of in de weg van het recht op te lossen;

internationale geweldpleging te voorkomen of tot een minimum te beperken;

vrede en recht te handhaven en wederzijds begrip en welvaart te bevorderen.

III. De huidige situatie

Er is een veelheid van staten, wier onderlinge verhouding wordt beheerst:

door algemene regels van volkenrecht;

door tal van speciale verdragsregelingen, die twee of meer staten met elkaar verbinden (bi- en multilaterale verdragen) en waarvan een deel de instelling bewerkte van tal van internationale organisaties (Wereldpostunie, Internationale Arbeidsorganisatie, Noord Atlantische Verdrags Organisatie);

door het Handvest der Verenigde Naties, dat ten volle bindend is alleen voor de leden-staten, maar toch ook grote betekenis heeft voor die staten, die (nog) geen lid zijn.

Het Handvest geeft niet alleen de algemene doelstellingen der Organisatie aan (zie boven), doch ook plaats en taak der verschillende organen:

a. de Algemene Vergadering voor de behandeling van politieke problemen voor zover deze niet is voorbehouden aan:

b. de Veiligheidsraad, die primair verantwoordelijk is voor de handhaving van de vrede;

c. het Internationaal Gerechtshof;

d. de Economische en Sociale Raad;

e. de Trustschapsraad;

f. het Secretariaat.

Van bijzonder belang is dat enerzijds de leden gehouden zijn aan de uitvoering van besluiten van de Veiligheidsraad zodanige medewerking te geven, dat deze zijn verantwoordelijkheid kan blijven dragen, doch dat anderzijds is bepaald (art. 51) dat niets in het Handvest afbreuk doet aan hun „natuurlijk recht” tot individuele of collectieve zelfverdediging tegen een gewapende aanval. In deze bepaling ligt een rechts-

basis voor het oprichten van een organisatie als de N.A.V.O. Verlamdende verdeeldheid in de V.N., o.m. uitkomend in misbruik van het Veto-recht heeft ertoe geleid, dat de Veiligheidsraad niet die positie heeft verworven, die er aan was toegedacht, en dat de grote politieke krachten zich steeds meer zijn gaan concentreren op de vorming van collectieve verdedigingsorganisaties.

Eveneens verdient bijzondere aandacht de gedachte die ten grondslag ligt aan artikel 2, lid 7 van het Handvest: in zaken welke in wezen binnen de uitsluitende bevoegdheid van enige staat vallen, mogen de Verenigde Naties niet tussen beide komen. Dit veronderstelt onderscheiden bevoegdheids-sferen de nationale staten en van de Verenigde Naties van staat en statengemeenschap. De vraag naar de grenzen daartussen kan niet anders dan voorwerp zijn van voortdurende bezinning en strijd. Dat echter beide sferen erkenning vinden moge ons behoeden voor fataal en eenzijdig internationalisme, als ook voor een even goddeloos nationalisme.

Achter de juridische verhoudingen, die steeds weer vooropgesteld moeten worden, voltrekken zich ontwikkelingen, waarvan worden genoemd:

1. de verdeling van de wereld in twee grote machtsblokken, groepen van staten, die een geheel verschillende ideologische basis hebben, waarvan de een de wereldrevolutie dwingend eist; beide groepen in het bezit van de meest verschrikkelijke vernietigingswapenen die mogelijk tot gevolg hebben, dat de grote oorlog zichzelf uitschakelt als middel tot beslechting van geschillen, doch die steeds een afschuwelijke dreiging voor het mensenleven zullen blijven vormen; beide groepen dingend naar de gunst van een derde groep die geen keus heeft gemaakt of wil maken maar door „actieve neutraliteit” de vrede zou willen bevorderen.

2. De verzwakte positie der Europese landen, die in plaats van 's werelds krachtencentrum in zelangrijke mate slagveld in de koude oorlog zijn geworden. De beide machtspolen liggen ten Oosten en ten Westen ervan. Nieuwe grootmachten winnen aan invloed (China, India).

3. De technische (en economische) ontwikkeling die niet alleen nieuwe problemen stelt door de immense vernietigingskracht welke thans kan worden ontwikkeld, maar ook door de steeds groter voorrang die zij dreigt te geven aan die landen die, hetzij door de technische krachten die zij kunnen ontplooiën, hetzij door de economische ruimte die zij beheersen, vóór liggen.

De welvaartsverschillen tussen resp. Amerika, Europa en de z.g. „achtergebleven gebieden” worden steeds groter, terwijl zij op zich zelf reeds, door het intenser wereldverkeer, steeds moeilijker acceptabel worden: de wereld wordt kleiner; de onderlinge afhankelijkheid neemt voortdurend toe.

4. De pijnlijke operatie van de voortschrijdende kolonisatie (Afrika!) die, ook waar het proces is voltrokken, sterke ressentimenten en in menig geval een gebrek aan zelfbesturend vermogen achterlaat. Het sterk gegroeide zelfbewustzijn der gekleurde rassen, eventueel gepaard aan een gebrek aan roepingsbesef en een eenzijdig en verlamdend inzicht in eigen tekortkomingen bij het blanke ras, maakt de vraag van hun onderlinge verhouding tot één van wereld-omvattende orde.

N.V. Houthandel ARENDSSEN

Luttekepoortstraat 52

Telefoon K 3410—2109 — Harderwijk

IV. Onze roeping

Ook op internationaal terrein wordt deze bepaald door de samenvatting van de decaloog: „Hebt God lief boven alles en uw naaste als uzelf.” Dit zal er ons toe moeten brengen mede te werken aan elk optreden dat er op is gericht anderen tot erkenning van God en zijn geboden te brengen, maar ook zèlf Hem in alles te erkennen; in de normen die Hij ons stelt, en in de wijze waarop Hij de wereldontwikkeling leidt; deze laatste, die de inhoud van de concrete norm voor ons handelen medebepaalt, door een volhardend pogen tot verstaan van wat God bezig is te doen, welke mogelijkheden tot levensontplooiing Hij geeft, wat Hij van de mens vergt om van deze mogelijkheden volledig gebruik te maken. Dit zal moeten leiden tot:

a. Stipte inachtneming van het recht, i.c. het volkenrecht en het verlenen van alle steun, die nodig en mogelijk is om ook anderen tot zulk een inachtneming te brengen. We zagen reeds dat naar Christelijk gelovig inzicht een volkenrechtsorde moet worden aangevaard van eigen karakter, eigen „zelfstandigheid” (tegenover de nationale rechtsorden, niet tegenover God). Erkenning daarvan brengt tevens met zich:

b. Medewerking aan de verdere ontwikkeling van dit recht; als alle recht behoeft n.l. ook het volkenrecht voortdurende vernieuwing om wezenlijk recht te kunnen zijn voor zich steeds wijzigende verhoudingen. Deze medewerking zal onze staat moeten geven door erkenning van en steun aan die internationale organen die tot vorming van internationaal recht zijn geroepen (Internationaal Gerechtshof en andere organen der V.N.; ook andere internationale organisaties) en door waar nodig en mogelijk zèlf initiatieven te nemen door voor bepaalde zaken de aandacht der wereld te vragen, b.v. door het bijeenroepen van een conferentie of het verdedigen van een positief standpunt in bestaande organisaties door het afsluiten van verdragen; en soms door een zelfstandige en eenzijdige daad die op positieve rechtsvorming is gericht).

c. Het nemen of bevorderen van maatregelen die leniging brengen in noodtoestanden, welke internationale maatregelen vergen, ook al kan niet worden gesteld, dat zulk een maatregel eenvoudig voldoening zou zijn aan een bestaande rechtsplicht (vergl.: hulp bij rampen; vluchtelingen hulp; hulp aan onder-ontwikkelde gebieden). Voorts bevordering van begrip tussen al die groepen die op gespannen voet met elkaar staan en zich mogelijk in ressentimenten hebben vastgebeten (Oost en West; rassentegenstellingen).

d. Het bevorderen van zulk een samenleving dat men zo veel mogelijk elkaars speciale kwaliteiten kan benutten: vrijmaking van de handel en van het cultureel verkeer.

e. Het streven naar een helder begrip van wat bereikt is, en wat niet, van de werkelijke krachten, die onder de internationale oppervlakte woelen en van de maatregelen die vereist zijn om ze in juiste banen te houden of te leiden.

Dit brengt met zich: voortdurende kritische bezinning op wat b.v. de betekenis is van de V.N.,

het trekken van de consequenties daaruit door daar waar deze organisatie faalt andere tegenkrachten tegen dreigend onrechtmatig geweld te organiseren (NAVO, W.E.U.);

het opbouwen en instandhouden, in het kader dezer organisaties, van een eigen machtsapparaat, dat een redelijke bijdrage kan leveren bij de handhaving der internationale rechtsorde en van eigen positie, waarvoor men dan ook het nodige moet overhebben;

het voortdurend streven naar alzijdige beperking van de bewapening, waardoor de productieve krachten op positiever doelen zouden kunnen worden gericht, bezinning op de mogelijkheden van inter- of bovennationaal beheer der meest vernietigende krachten in de eeuw van het atoomgeweld, bevordering van zulk een beheer, indien dit een weg, mogelijk de enige weg zou blijken om dreigende vernietiging der mensheid te voorkomen onder waarborging overigens van zo groot mogelijke zelfstandigheid der staten;

het onderkennen van die gebieden waarvan de eigen staat niet meer bij machte is aan zijn bewoners die bescherming te geven, die van een staat moet worden verwacht en vereist is voor een volledige ontplooiing;

het trekken van de consequenties daaruit door nauwere samenwerking met andere staten of zelfs door voor de bedoelde gebieden, onder behoorlijke waarborgen, gezag op te dragen aan boven-nationale organen, die de taak van de staten, welke van de nieuw-gevormde gemeenschap deel uitmaken, geheel of gedeeltelijk overnemen. In West-Europa liggen deze gebieden met name op economisch en militair terrein.

In dit verband zij er op gewezen:

dat overdracht van souvereiniteit, een gave Gods, niet slechts geoorloofd, maar geboden is in die gevallen, waarin de er in gelegen opdracht niet langer kan worden vervuld; dat immers souvereiniteit niet slechts gave maar evenzeer opgave is;

dat zulk een overdracht ook in het verleden voortdurend heeft plaats gehad (denk aan onze eigen staat, gevormd uit oorspronkelijk soevereine provinciën);

dat uiteraard met grote omzichtigheid en garanties voor de betrokken belangen en voor het essentiële in het Nederlandse openbaar leven moet worden gewerkt;

dat echter niet slechts bezorgdheid voor de Nederlandse openbare orde doch evenzeer oog voor de mogelijkheden van beïnvloeding der vreemde openbare orde ons standpunt moet bepalen;

dat wij tenslotte ons niet zullen moeten inzetten voor handhaving onzer „sovereiniteit”, indien deze op een bepaald gebied zou zijn verworden tot niet veel meer dan een façade. In zo'n geval is het juist te streven naar een nieuwe souvereiniteit van een grotere gemeenschap, waarin wij dan moeten zorgen ons rechtmatig woordje mee te spreken.

Op economisch gebied is in West-Europa één supra-nationale gemeenschap gevormd in de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal, op militair gebied is een overeenkomstige opzet mislukt, maar zijn in NAVO en W.E.U.-organisaties verzezen, waarin zulk een nauwe samenwerking geboden is, dat de vraag naar de juiste vorm daarvan voortdurend actueel is. Of het ooit in Atlantisch verband tot een federale vorm van samenwerking zal moeten en kunnen komen lijkt voorspeld twijfelachtig; dat West Europa zal moeten trachten op deze weg voort te gaan, is daarentegen geboden. In verband daarmee zal met name naar nauwer contact met geestverwanten in Europa moeten worden gestreefd en moeten worden voortgewerkt aan een Christen Democratische groepering die op de vereiste plaatsen een duidelijk en belijnd geluid kan laten horen.

In het bovenstaande zijn de grondgedachten van de artikelen XVIII en XIX van ons Beginsel-program terug te vinden.

Artikel XVIII behoeft niet persé wijziging, mits men bedenkt dat „zelfstandigheid” niet vereenzelvigd mag worden

Fa C. A. MOSTERT & ZONEN

Internationale meubeltransport
Ruime bergplaatsen voor inboedels
Gesloten wagens tot 15 ton
Autodiensten 2 X per dag:
Leiden - Delft - Schiedam - Rotterdam v.v.
Autodiensten:
Leiden - Den Haag - Dordrecht - Breda -
Rijen - Dongen - Oosterhout - Tilburg -
Eindhoven - Helmond v.v.

LEIDEN

Hooigracht 105a
Tel. 22085-21496

Nederlands aandeel

in de verstrekkingen van fondsen voor de technische bijstand aan de onderontwikkelde gebieden der aarde

Einde November 1954 vond in het hoofdkwartier der Verenigde Naties de vijfde Conferentie voor Technische Bijstand plaats. Daar werden in ontvangst genomen de toezeggingen der onderscheidene landen met betrekking tot hun financiële bijdrage voor 1955 ten behoeve van het Uitgebreide Programma der V.N. voor Technische Bijstand aan onderontwikkelde gebieden.

56 landen konden reeds toezeggingen doen. Gezamenlijk verhoogden zij, vergeleken bij 1954, hun bijdragen met 16%. Achttien landen, die tezamen over 1954 nog ongeveer 1/6 meer bijdroegen dan de vorenbedoelde 56, konden nog geen toezegging doen; daaronder waren, en dat maakt begrijpelijk, waarom er van deze achttien nog zoveel te wachten is, ook de Verenigde Staten van Noord-Amerika. Deze laatste zullen stellig veruit de grootste bijdrage van alle landen betalen.

Dat Nederland wat betreft zijn bijdrage geen oneervolle positie inneemt, blijkt uit het volgende overzicht van de 56 toegezegde bijdragen, in dollars omgerekend:

2.240.000	Verenigd Koninkrijk (Engeland, Schotland, Noord-Ierland)
1.500.000	Canada
1.448.571	Frankrijk
1.000.000	U.S.S.R.
660.000	Nederland
579.935	Zweden
550.166	Denemarken
500.000	Australië
400.000	Noorwegen
400.000	India
337.500	België

met „sovereiniteit” en nog veel minder met een heidens, absoluut soevereiniteitsbegrip.

Punten van discussie:

1. Kan aan de geschiedenis van het volk Israël en de joodse staat iets ontleend worden voor de erkenning van het recht tot staatsvorming en de betekenis daarvan?
2. Vergelijk eens de ontwikkeling van de Verenigde Provinciën en die van de West-Europese en Atlantische samenwerking.
3. Wat is de bijzondere roeping van de volkeren van Amerika en Europa, in het algemeen van „het blanke ras”, in deze tijd?
4. Is er ook een bijzondere roeping voor ons eigen volk aanwijsbaar?

Denk aan:

1. inzicht van belangrijke groepen van ons volk dat christelijk-politiek denken (en handelen) geboden is;
2. onze verantwoordelijkheid voor overzeese rijkdelen (in het bijzonder Nieuw-Guinea) en (in andere zin, doch in rijke ervaring) voor andere „achtergebleven gebieden.”
5. Waarom zijn wij tegen een wereldstaat? Sluit ons standpunt iedere concentratie van bevoegdheden op wereldniveau uit?

LITTERATUURLIJST

- Dr H. Colijn, Saevus Tranquillus in Undis, blz. 436-458.
Prof. Mr A. Anema, Artikel in Schrift en Historie over „de A.R. Partij en de internationale verhoudingen” blz. 223-240.
idem „De soevereiniteit Gods en de staatkundige verhoudingen” 1934.
idem „Redevoeringen” (uitg. Tjeenk Willink, met vele belangrijke Kamerredvoeringen) Buitenlands beleid: Federalisme, Wereldstaat, Verenigde Naties, rede 1e kamer, opgenomen in Nederlandsche Gedachten 30 Juni 1949.
Dr J. A. H. J. S. Bruins Slot, Bezinning en Uitzicht.
Dr J. Schouten, De kracht der zwakheid, 1950.
H. Algra, Over de drempel, Groningen 1951.
Max Huber, Internationale Politiek en Evangelie, Utrecht 1924.

Prof. Dr G. H. J. van der Molen,

idem
Mr K. Groen,

Dr K. J. Kraan,

Dr M. Weisglas,

P. B. Bentz van den Berg, Inhoud en werking van het Schumanplan.
C. B. Posthumus Meyes, Wat is het Schumanplan?
Dr Paul Rijkens, Het Britse Gemenebest.
„Europese integratie” rapport van het College van Advies van de A.R. Partij.

Rede van H.M. de Koningin gehouden te Leiden 18 Juni 1955 (afzonderlijk uitgegeven en opgenomen in de dagbladen van die datum) „De welvaart der wereld als gemeenschappelijke verantwoordelijkheid”.

Voorts een groot aantal artikelen in A.R. Staatskunde. We vermelden slechts die uit de jaargangen 1952 t/m 1954. Ook oudere zijn vaak nog van betekenis.

1952, blz. 1. Prof. Dr G. Brillenburg Wurth,

Het probleem van de verantwoordelijkheid t.a.v. de moderne oorlog.

1953, blz. 137 Mr A. Pot, blz. 161. J. A. Bakker,

Enige aspecten van de militaire integratie. De Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal.

1953, blz. 325. Prof. Dr A. M. Donner,

Het plan voor een Europese Politieke Gemeenschap (wel is waar van de baan, maar belangrijk voor gedachte-vorming). De Verenigde Staten en de Verenigde Naties.
Europese partijvorming en de A.R. Partij.

blz. 357. Mr J. Hollander, 1954, blz. 145. Prof. Dr J. J. de Jong, blz. 257. Prof. Dr J. H. Bavinck,

Het rassenvraagstuk in Zuid Afrika. Herziening van het Handvest der Verenigde Naties.

blz. 353. Mr L. J. van der Burg,

Samenwerking ter verdediging van het Westen.

Voor de geschiedkundige ontwikkeling van Europa zijn zeer interessant de boeken van Christopher Dawson: „De schepping van Europa”, en „Europa, wezen en roeping”.

Voor algemene oriëntering in vragen van internationale politiek wordt aanbevolen een blik te slaan in:

- memoires van grote figuren op dit terrein (bv. Churchill).
- publicaties van ons Ministerie van Buitenlandse Zaken (o.a. de Jaarboeken en Verslagen van de zittingen van de Algemene Vergadering der V.N.)
- het tijdschrift „De Internationale Spectator”.
- Handvest der Verenigde Naties, Westerse Unie, Noord Atlantisch Verdrag, Raad van Europa, tekstuitgave door Mr J. de Vries, Zwolle 1951.

ZUIDHOLLANDSE BANK

ALLE BANKZAKEN ☆ EFFECTEN ☆ EMISSIES ☆ ASSURANTIËN
 ROTTERDAM **DEVIEZEN** 's-GRAVENHAGE

300.000	Argentinië
233.372	Zwitserland
201.495	Turkije
166.213	Pakistan
ten minste	
148.810	Duitse Bondsrepubliek
140.000	Columbia
125.000	Ukrainse S.S.R.
100.517	Egypte
100.000	Chili
100.000	Uruguay
96.000	Italië
82.500	Joegoslavië
75.000	Polen
69.444	Tsjechoslowakije
65.790	Indonesië
55.000	Philippijnen
ten minste	
50.000	Venezuela
plus een speciale bijdrage van	
100.000	
50.000	Byelorussische S.S.R.
50.000	Iran
40.000	Thailand
38.462	Oostenrijk
27.778	Israël
24.000	Mexico
20.000	Ethiopië
18.000	Ceylon
15.000	Saoedisch Arabië
15.000	Finland
15.000	Liberië
14.000	Irak
12.000	Haïti
12.000	Burma
11.867	Syrië
10.000	Afghanistan
8.000	Honduras
ten minste	
8.000	Paraguay
7.895	Bolivia
7.000	Costa Rica
6.846	Libanon
6.667	Equador
5.000	Guatemala
5.000	Griekenland
4.000	Libye
2.806	IJsland
2.500	Luxemburg
2.000	Cambodja

Bij vergelijking der bedragen moet men uiteraard niet alleen zien op de geografische grootte en op die van de bevolking van elk der landen. Een eerste rol speelt uiteraard de economische en financiële positie, welke een land tot een grotere of kleinere bijdrage in staat stelt. Ook de verbetering in die positie is in dit verband van belang: onderscheidene landen hebben hun bijdragen voor 1955, vergeleken bij 1954, niet onaanzienlijk verhoogd, waardoor sommige op Nederland — dat overigens zijn bijdrage ook met 10% verhoogde — enigermate inliepen.

Ook politieke factoren zullen bij het bepalen der bijdrage wel een rol spelen. Men is van oordeel, om welke reden ook, wel te moeten meedoen, en dat kan dan de bijdrage drukken, of men wil óók meedoen, en zegt dan, hoewel men zelf nog voor hulp in aanmerking komt, toch een bescheiden bijdrage toe, als blijkt van belangstelling en goede wil.

Een rol speelt allicht ook de overweging, dat men zelf wetenschappelijke en andere krachten voor het verlenen van de bijstand beschikbaar heeft, ze kan „exporteren”. Allicht zal zulk een land zich inspannen, ook met zijn financiële bijdrage een goed figuur te maken. En dat niet alleen: blijkens een uiteenzetting in het Bulletin van de pers- en informatiedienst der (West-)Duitse Bondsregering dd. 29 December 1954, worden o.m. materiële en persoonlijke kosten, welke aan de uitzending van specialisten van enige nationaliteit zijn verbonden, bij voorkeur bestreden uit de deviezen, welke dat land in de vorm van zijn bijdrage aan het totale fonds ter beschikking stelt. Ook uit dien hoofde is het dus, als men specialisten ter beschikking heeft te stellen, van belang een ruime bijdrage te voteren.

Dat het de moeite waard is, een ruim getal van zijn landslieden naar de onderontwikkelde gebieden uitgezonden te zien, ligt voor de hand. De door de uitgezonden te leggen persoonlijke relaties kunnen voor de nationale economie in de toekomst waardevol zijn. Men behoeft dit geen baatzucht te noemen: de internationale welvaart is gediend met een zo intensief mogelijk verkeer tussen de onderscheidene landen. Nederlandse deskundigen zijn trouwens in de hulp-behoevende landen mede daarom welkom, omdat men daar weet, dat in elk geval van Nederland geen economisch of ander imperialisme valt te vrezen: het behoort immers niet tot de grootmachten dezer aarde en als koloniaal rijk bestaat het niet meer.

Hoe dat alles zij, er is nóg een kant aan de zaak, nl. deze, dat het mede verheugend is te kunnen constateren, dat Nederland ook financieel weer mee kan doen, dat het door zijn eigen economische en financiële omstandigheden reeds nu niet meer gehinderd wordt, een meer dan gemiddeld aandeel te nemen in het werk der internationale samenwerking tot verbetering van de levensomstandigheden van de bevolkingen in de onderontwikkelde gebieden der aarde.

Mr K. GROEN

* * *

HERNIEUWD CONTACT

*

Truus van den Pol

Er is niets dat duidelijker spreekt dan het aanschouwelijke, het concrete. Waarschijnlijk is dat de reden, dat wij ons nooit zó geïnteresseerd voelen voor de Europese integratie en het nauw daarmee verbonden en daarin vervlochten probleem „Duitsland”, dan wanneer wij, na een jaar lang over en zonder Duitsers gedacht en gesproken te hebben, met hen van gedachten kunnen wisselen. Vandaar ook dat de jaarlijkse ontmoeting tussen leden van de Junge Union en de Arjos steeds weer een evenement is in de werkzaamheden van de buitenlandse commissie.

Dit betekent niet dat wij zouden menen dat het vraagstuk van de Europese eenwording uitsluitend of zelfs hoofdzakelijk bepaald wordt door de Duitse moeilijkheden. Integendeel. Doch waar West-Duitsland door allerlei oorzaken o.i. toch wel het meest problematische land van het „klein-Europa” genoemd kan worden, is het zeer toe te juichen dat wij juist daar mogelijkheden hebben gevonden voor een regelmatig contact, waarvan de waarde steeds duidelijker blijkt. Dat dit niet alleen door ons zo gezien wordt, bewezen wel de vele dankwoorden die in allerlei toonaarden aan het eind van de conferentie op recht Duitse wijze gezongen werden.

Dit jaar vond de ontmoeting tussen de beide organisaties plaats in Amsterdam, waar gastvrijheid genoten werd in het hospitium van de Vrije Universiteit aan de Koningslaan.

Het programma voor de conferentiedagen, die vielen op 26, 27 en 28 Juli, vermeldde behoudens de vrije tijd (wat van elke conferentie een zeer essentieel

onderdeel is) een lezing over de huidige politieke situatie in West Europa en een uiteenzetting over het christelijk organisatieleven, waarbij speciaal aandacht geschonken zou worden aan het C.N.V. en de N.C.R.V. Tijdens de excursie, die de laatste dag gemaakt zou worden, zouden bovendien nog verschillende bezienswaardigheden bekeken en wetenswaardigheden gehoord kunnen worden.

Als eerste referent trad op de heer H. Algra, die met een niet te ontkomen duidelijkheid de noodzaak van de Europese integratie aantoonde en concreet onze houding ten opzichte van deze ontwikkeling aangaf. Met bijzonder veel belangstelling is dit, uiteraard calvinistische, betoog door de Duitsers beluisterd, omdat deze wijze van benadering voor hen iets geheel nieuws en daarom ook iets zeer boeiends heeft. Het is moeilijk op papier een indruk weer te geven van de discussie die volgde. De intensiviteit waarmee zij gevoerd werd kwam zeker niet voort uit de enigszins „luidruchtige” wijze waarop sommige Duitsers zich wel eens plegen uit te drukken, maar vloede kennelijk voort uit de grote mate van geïnteresseerdheid voor de door de heer Algra ontwikkelde denkbeelden.

Dinsdagmiddag werd door de heer A. Borstlap, secretaris van het C.N.V., aandacht besteed aan de grondslagen en het doel van de Nederlandse vakbeweging. In het bijzonder liet spreker de nadruk vallen op het doel van de christelijke vakbeweging. Hij heldere en boeiende wijze belichtte hij het vraagstuk van het recht van medezeggenschap. De heer J. de Jong Czn hield de deelnemers bezig met een beschouwing over doel en betekenis van de N.C.R.V. Dr Veerman gaf onze Duitse vrienden een indruk van de positie van het christelijk onderwijs.

De woorden die deze beide middagen zijn aangehoord en de opmerkingen die naar aanleiding daarvan nog over en weer gewisseld werden, hebben de basis gelegd voor menig onderling gesprek. Het is niet mogelijk van een bijeenkomst als deze te zeggen welk onderdeel het meest van gewicht is geweest, maar negatief kan toch wel gesteld worden dat zij belangrijk aan waarde zou hebben ingeboet wanneer dit persoonlijk contact er niet geweest was. Dit geldt ongetwijfeld evenzeer voor de gesprekken die 's avonds gevoerd werden ten huize van

verschillende Amsterdamse anti-revolutionairen, die onze bezoekers zeer gastvrij ontvingen en waardoor tevens een indruk gegeven werd van de nog steeds in Nederland heersende „huiselijkheid”, wat door de Duitsers, die deze gezins sfeer niet, of althans op geheel andere wijze kennen, hogelijk gewaardeerd werd.

De tocht die de laatste dag naar Har derwijk werd ondernomen sloot op prettige wijze ons samenzijn af, waarbij het bezoek aan de N.C.R.V.-studio en de ontvangst ten stadhuize in Hilversum, het geheel luister-rijk maakten.

Zo is thans de vierde officiële ontmoeting met de Junge Union voorbij en dus aan de geschiedenis toegevoegd. Wij hebben, wie zou het willen ontkennen, bij deze evenals bij vorige gelegenheden veel van elkaar geleerd. Misschien wel voornamelijk omdat de les vaak moeilijk te leren was, want het verleden op de juiste wijze te verwerken is een buitengewoon zware opgave. Dit is, menen wij, aan beide zijden begrepen en juist daarom is het goed eerlijk met elkaar van gedachten te wisselen in een sfeer van begrip en vertrouwen. Daarom ook hopen wij dat in de toekomst nog vele van deze ontmoetingen zullen volgen, om elkaar op deze wijze te helpen bij het vinden van de juiste weg in de chaos van de na-oorlogse problemen, waarbij wij ons steeds bewust zullen moeten zijn van de verantwoordelijkheid die ons anti-revolutionair-zijn met zich brengt. Want hierin ligt de zin van ons bezig zijn. Leuzen weerklinken niet, resoluties worden niet aangenomen, maar samen willen wij trachten in christelijke zin Europa te bouwen.

Nergens baat gevonden?

Wendt U dan tot ons. De natuur-geneeswijze doet wonderen! Meldt ons uitvoerig Uw ziekte en klachten en wij zenden U een pak geneeskruiden à / 3.95, waaraan talloos velen hun genezing danken. Ook zij hadden alles geprobeerd en danken hun genezing aan onze onschad. middelen. Leer de ons in de natuur geschonken geneeskrachten kennen!
Brochure en inl. gratis.

Kruidenhuis „Flora”
Westersingel 40, GRONINGEN

Aannemersbedrijf

F.Vink & Zonen

Moordrecht

Kerklaan 9, Tel. K 1827-261

De vaart der Arjos

Een nieuw begin — Goed voorbereid, half gewonnen — Een mapje schetsen — Studie en actie — Een drietal meetings — Voorboden van komende gebeurtenissen — Provinciale nazorg — Landelijke studieconferentie — Groet aan een emigrant — Conferentie Junge Union — Arjos in München — Een kleine toelichting — De A.R.-jeugd maakt het waar!

De maand September nadert weer met rasse schreden..... Dat betekent ook voor de Arjos weer een nieuw begin.

Een nieuw verenigingsjaar van studie en actie met als geweldig sluitstuk: de verkiezingen 1956.

Een nieuw begin, maar naar een oud patroon!

Wij zullen de lijn van de christelijke, principiële politiek moeten doortrekken! En dan lijdt het geen twijfel, mede gezien de laatste ontwikkelingen als gevolg van het herderlijk schrijven van de Ned. Hervormde Kerk, dat een zeer zware en felle strijd ons wacht. Het gaat om het bestaansrecht van de christelijke partijen!

Wij zullen als anti-revolutionaire jongeren moeten proberen in het komende jaar de steeds verder gaande doorbraak een halt toe te roepen en, indien mogelijk, het reeds verloren terrein moeten zien terug te winnen!

En daarvoor is het nodig, dat wij achter- en ondergronden van de doorbraak, van alle problemen, die zich in deze tijd voordoen, goed kennen. Een kennis, die alleen kan worden verkregen door intensieve studie. Daartoe roepen wij aan het begin van dit nieuwe seizoen de gehele Arjos op!

Laten de komende wintermaanden de Arjos aan het werk vinden, in clublokaal of huiskamer, dat doet er niet toe, als er maar iets inkomt om er straks te gelegener tijd uit te komen!

Goed voorbereid is half gewonnen. Dat geldt ook voor ons werk. Willen wij straks in de verkiezingsstrijd van onze studie profijt hebben, dan zullen wij moeten werken volgens een weloverwogen krijgsplan.

Hiertoe dient het voorbeeld van het bestuur van de Apeldoornse club (naar wij hopen ook reeds van vele andere) te worden gevolgd. De leden kregen onder het motto „een nieuw seizoen, een nieuw program” het winterprogramma 1955 reeds toegezonden.

Beleggen de besturen, die nog geen rooster hebben opgesteld, thans met de meeste spoed krijgsraad, opdat zo spoedig mogelijk overal het lied van de Arjos-arbeid weer klinken zal?

Bij het verschijnen van deze vaart, hopen we ook aan de clubs een opgave te hebben verstrekt van enkele schetsen, die zijn afgestemd op de politieke vragen, die dit jaar zullen spelen, en tegen een zeer redelijke prijs in een mapje aan de markt zullen worden gebracht.

Dit mapje is dan de voorloper van de nieuwe bundel, die nog wel even zal uitblijven. Een tegenvaller, ja zeker, maar dan één waaraan het bestuur en de schetsen-commissie niet debet zijn.

Studie zonder aansluiting met de praktijk werpt nooit voor de volle 100 % vruchten af.

Welnu, de actie wacht ons ook in ruime mate.

Actie van meet af aan, omdat we natuurlijk ons propaganda-werk voortzetten.....

We blijven de krijgstrompet steken en de trommels slaan, we blijven de jongeren bewerken om zich mee te gaan inzetten in Arjos-verband. Dit betekent, dat we nog, waar mogelijk, een Arjos oprichten.

En voorts richten we de volle aandacht op de uitbreiding van het ledental, opdat er straks vele handen zijn, die het werk van de verspreiding van de verkiezings-lectuur, van de voorbereidingen van de verkiezings-avonden, van onze toogdag, van het doen van huisbezoek, enz. licht kunnen maken.

Bedriegen de voortekenen niet, dan krijgen we in de komende maanden weer overal in den lande van die prachtige bijeenkomsten, zoals Groningen, Friesland en Zuid-Holland deze in de zomermaanden hebben beleefd.

Wanneer in dit verleden het heden ligt besloten, dan wacht ons een goede tijd!

We mogen nu dan ook de nasmaak nog wel even proeven van bijv. de Arjos-meeting op Vlieland, waar de Friese jongeren hun dag van bezinning en fleur hadden, zoals het Friesch Dagblad vermeldde. Op deze dag viel nu letterlijk van alles te genieten: een vaartochtje, een krachtige Noordwester storm, natuurschoon, pittige marsmuziek en tweemaal de climax van een boeiend referaat (Ds Hagen sprak over „Volkslied-Volksvrijheid” en de heer Van Ruller bepaalde zijn gehoor bij „Tussen mandement en mankement”).

Als het na deze dag in Friesland niet gesmeerd gaat lopen, dan weten wij het niet meer.

Dat Groningen de jaarlijkse traditie van Schiermonnikoog voortzette, spreekt wel haast vanzelf. We willen onze indrukken over deze dag niet weergeven, omdat Groningen deze zelf elders in „Op eigen Wieken” bezongen heeft. Alleen nog dit: dat Groningen ook gezongen heeft, kunnen we u verzekeren, al was het alleen maar het Middel-lied!

Van een derde grootscheepse meeting willen we nog gewagen, nl. van die in het hartje van de Alblasserwaard, waar op een zomerse Zaterdagavond in Noordeloos niet alleen een pittig nummertje is weggeblazen en -weggeslagen door Jubal uit Dordrecht, maar ook een doordringend en helder betoog is weggegeven door niemand minder dan dr J. Schouten.

De jongeren en ook de vele ouderen, zullen zijn woord en dat van Burgemeester Schakel niet licht vergeten en er moed uit grijpen om ook onder moeilijke omstandigheden te blijven werken en vechten voor de zaak van de Anti-Revolutionaire Partij.

Dat was zo even een greep uit het nabije verleden. In het heden loopt Overijssel al weer hard en vlot van stapel met allerlei streekvergaderingen.

„Merck toch hoe sterck” maakte melding van o.a. een grote meeting in Ommen op 27 Augustus j.l. De heren Borst en Silvis, beiden wel bekend en welbespraakt, voerden het woord. Een kunstfluit en een gymnastiek-demonstratie dienden als omlijsting.

Zeeland treft reeds voorbereidingen voor de jaarvergadering van 17 September a.s., terwijl ook Zuid-Holland al weer aardig op slag begint te komen en verschillende activiteiten voorbereidt.

Noord-Holland is reeds druk in de weer voor de studieconferentie, die, ditmaal gekoppeld aan de provinciale ledenvergadering, zal worden gehouden op 4 en 5 November a.s. De naam aan deze conferentie verboden, nl. die van drs C. P. Hazenbosch, staat borg voor goede dagen. Het onderwerp „Welvaartsstaat” niet minder?!

CONSTRUCTIEBOUW

Haring N.V.

Boskoop — Telefoon 128

Afd.: TANKS, voor vele industrieën
Afd.: HOOI- EN/OF GRAANBERGEN
Afd.: LANDBOUWMACHINES:

Wervelwind-poederstuifmachines
Wervelwind-vloeistofnevelmachines

Nu we het toch over conferenties hebben: wanneer er één conferentie geslaagd mag heten, dan is het wel die op landelijk niveau met jonge en aanstaande onderwijzers en onderwijzeressen, gehouden op 30 Mei en 1 Juni jl. in Baarn. Alle deelnemer zijn het hierover gloeiend eens!

Alleen is er nu één ding, dat de provinciale besturen zeker niet mogen vergeten en dat is: deze lieden nu ook allemaal bij ons normale clubwerk te betrekken. Een lijst met deelnemers is hiertoe reeds verstrekt, dus hieraan kan het niet liggen, wanneer deze opdracht niet wordt volvoerd.....

Een andere conferentie gaat nu weer de aandacht vragen. De landelijke studieconferentie, waarvoor dit jaar als data zijn gekozen 14 en 15 October a.s. Het is overduidelijk, dat deze conferentie geheel zal staan in het teken van de komende verkiezingen.

Helaas zijn we er, wat de sprekers betreft, op dit moment nog niet helemaal uit, maar dat behoeft de provinciale besturen er niet van te weerhouden om reeds met zorg de mannetjes (en vrouwtjes) uit te kiezen, die hun provincie hier zullen vertegenwoordigen.

We moeten weer iemand uitluiden. Ditmaal iemand, die wel heel ver van ons vandaan gaat. Het is Jens, lid van het Landelijk Bestuur en Voorzitter van het Provinciaal Verband Utrecht.

Op dit moment zit Jens al in zijn nieuwe vaderland, Canada, maar dat neemt niet weg, dat we hem gaarne openlijk een afscheidswaard willen nazenden.

We zijn hem dankbaar voor al zijn werk in de Arjos en we hopen, dat hij erin zal slagen in Canada een goede toekomst op te bouwen en dat hij ook daar de beginselen van de christelijke politiek in praktijk zal kunnen brengen.

Aan zijn opvolger in beide functies, Griffioen, reeds een oude bekende, een niet minder hartelijk welkom!

Al is het vakantie geweest, de motor heeft niet geheel en al stil gestaan, kunnen stil staan.

Het werk in verband met de komst van een 20-tal jongeren van de Junge Union van 25—28 Juli jl. moest doorgang vinden. Een arbeid, die met een wel zeer geslaagde conferentie is beloond. Daar ontbrak nu ook werkelijk niets aan.

Van de ontvangst tot aan het afscheid met daartussen lezingen, excursies naar Hilversum (Raadhuis en N.C.R.V.-Studio) en Zuiderzeewerken, was het af, dank zij o.a. de goede zorgen van het stedelijk verband Amsterdam, in welke plaats de gasten hun hoofverblijf hadden. De organisatie was in alles de hoofdstad waardig.

Voor het overige: in ditzelfde nummer kunt u er meer over lezen en zelf oordelen.

Binnen enkele dagen zal ook een delegatie uit Nederland weer naar het buitenland vertrekken, naar de jaarlijkse conferentie van de U.I.J.D.C. (Unie van Jonge Christen-Democraten). We zijn ervan overtuigd, dat het team Hopman, Jonker en v. d. Sluis in München waardig zal vertegenwoordigen en wensens hen goede dagen, waarop voornamelijk over algemene politieke vragen zal worden gesproken, toe.

Het program van de sociaal-economische werkgroep heeft hier en daar nogal wat stof doen opwaaien en vragen doen rijzen. Daarom nog een kleine toelichting. Het is zeker niet de bedoeling, dat de verschillende secties, die elk één (en voor het ogenblik zeker niet meer) onderwerp gaan bestuderen, over dit onderwerp het verlossende woord zullen spreken. Dat zou terecht veel te hoog gegrepen zijn! Het is enkel de bedoeling, dat we straks, wanneer over zo'n onderwerp een conferentie wordt belegd, al wat op papier hebben, bijv. een schets, die aan de deelnemers ter voorstudie kan worden overgelegd, terwijl we dan tevens een aantal mensen hebben, dat wat meer en dieper in deze problemen is gedoken.

Overigens is er nog vraag naar maatschappelijke werkers en werksters voor de betreffende sectie. Worden deze onder de Arjos-bevolking niet gevonden?

Tenslotte nog enkele data voor uw agenda.

Zaterdag 26 November hopen we in jaarvergadering bijeen te komen, terwijl 6 en 7 Januari 1956 zijn gereserveerd voor de jaarlijkse studenten-conferentie.

Zo gaan we een nieuw seizoen in.

Met 352 clubs en ruim 5.000 leden.

Dat zegt op zichzelf niets, maar het kan heel wat betekenen, wanneer al deze clubs en al deze leden zich in September en de gehele winter door met nieuw enthousiasme werpen op de studie van de anti-revolutionaire beginselen en die van de christelijke politiek in het algemeen.

Dan komt er een keurbende van jonge anti-revolutionairen, die in 1956 kan worden ingezet, om tezamen met de ouderen, de strijd tegen de zeker niet te onderschatten tegenstander, die ook niet vroegtijdig zijn kruik vershoten zal hebben of zijn kruik op de mussen verschieft, maar welgetraind en gedisciplineerd tot de aanval kan overgaan.

Ja, een keurbende, die zelfs in het kamp van de vijand het kruisvuur zal kunnen doorstaan!

„Zo maakt in het verkiezingsjaar
De jeugd van de A.R.P. het waar,
dat ook in haar nog altijd zit:
het oude vuur en volop pit!”

* * *

BOERHAAVE

VAN 1907

Heemskerckstraat II - 's-Gravenhage

Telefoon 33 09 05

SERRES EN WARENHUIZENBOUW

N.V. AANNEMERSBEDRIJF

Boers en Vrijland

Kantoor: Molenstraat, 's-Gravenzande, tel. K 1748-538 en 738

A. VINGERLING EN ZN - GOUDA

HOUT- EN HELPALENBEDRIJF
ZAGERIJ EN SCHAVERIJ

J. DEN HAENSTRAAT 25 — TEL. K 1820-2182

PONTIAC HORLOGES
SIEBEL

DEN HAAG - ROTTERDAM - AMSTERDAM
Lange Poten 11 Stadhuisplein 24-26 Kalverstraat 123
N. Binnenweg 227

FIRMA BLAAK

Boot- en sloepenbouwerij

HOOGZAND

"R.H.I.W.A."

Carrosserie-fournituren
Plaatbewerking-machines

Non-Ferro metalen
Scheepsramen en -deuren

Fabricatie, Groothandel, Im- en Export

AANNEMERSBEDRIJF

- ☆ Handel in rijsmaterialen, riet en teen
- ☆ Rietmattenfabriek
- ☆ Hoepelmakerijen

GEBRS. HAKKERS WERKENDAM
Telefoon 14

Firma
**C. VERMEER
& ZON'S**

FABRIEK VOOR
GEBOGEN HOUT
Telefoon K 1894-1230
Ouderkerk a/d IJssel
RONDE EN OVALE
TAFELRANDEN

Gebogen regels voor stoelen
en fauteuils, armleggers,
kappen, regels, stijlen enz.

DE aangewezen Verzekering-Maatschappij

ONGEVALLEN
ZIEKENHUISVERPLEGING - OPERATIE
WEKELIJKSE UITKERING BIJ ZIEKTE

VRAAGT PROSPECTUS!

H. Dorsman - Zwijndrecht

Telefoon 6576 (K 1850)

Asbestcementproducten

Gespecialiseerd in het aanbrengen van asbestgolfbeton
op daken

BONGERS WAGENINGEN

Verhuizingen - Verpakkingen - Meubelopslag

Intern, autotransp. Zweden, Zwitserland, enz.

Telefoon 2725 — Law. Allée 88

FAVAM
PEPERMUNT

witmundend!

fijn! die ken ik

Wees zuinig
met Uw

GELD

koop bij
WESTERVELD

drogisterijen
DE CONCURRENT

WESTERVELD

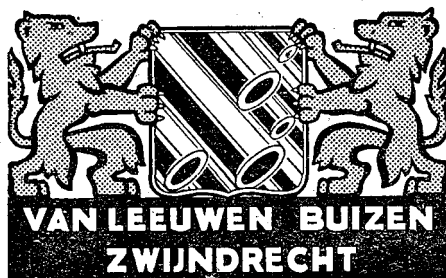
FILIALEN DOOR GEHEEL AMSTERDAM

OP ALLE ARTIKELEN
ONTVANGT U EEN
KORTING VAN

3%

WANT VOOR U AAN
CASSABONS WORDT
30ct. TERUGBETAALD

Uitgez. Bomee art.

**VAN LEEUWEN BUIZEN
ZWINDRECHT**

M. C. van Staaveren - Aalsmeer

specialiteit in

Telefoon 715

ANJERSTEEKEN - FREESIAZADEN

Nederlands fijnste margarine is en blijft

ZOETERMEER'S ROEM

Firma Gebrs. v. d. Spek - Zoetermeer

n.v. **Scheepsbouwwerf v/h**

Fa. A. Lanser

Sliedrecht ☆ Holland

**N.V. W. J. SCHUILING's
HANDELSONDERNEMING**

BINNENHAVENWEG 20 — HENGÉLO
Telefoon K 5400-3029 (na 18 uur Delden, K. 5407-447)

„Parley” wol
voor al uw breiwerk

Parley's Wolspinnerijen - Leiden

Verplaatsbare houten gebouwen

Directie- en schaftketen
Noodwoningen, -scholen
en -kerken
Directie- en schaft-
wagens
etc.

HOUTBOUW **HAHBO**
HARDINXVELD
Tel. 41 Neder-Hardinxveld

DENO

Shirts

voor Senior
en Junior

VAN DIJK BOOTSMA & Co.

ENSCHEDÉ

TELEFOON: 2423-8347

Scheepsinstallatiebedrijf
Nederland

Oostdijk 28 - IJsselmonde
Tel. 445, Ridderkerk
(4 lijnen)

VOORTSTUWINGS-
INSTALLATIES

van elk vermogen

Bereiding van:
Bedveren
Kapok
Vuilvlokken
Watten
Snelvulling
Crim Végétal
Zeegras
enz.

**H
V
K**

N.V. Heerenveense
**Veen- & Kapok-
fabrieken**

A. BORKENT
Schans 43 - Heerenveen
Telefoon 0 5130 — 2741
(2 lijnen)

Nederlandsche gedachten

Zeg en herzeg hun . . .

De troonrede

Partij Convent

Verwikkelingen rondom het
Herderlijk Schrijven

De winteractje begint

Uit krant en periodiek

Herfstgeluiden uit Arjosland

Zoeklicht op de Arjos

ANTI-REVOLUTIONAIR CONTACTORGAAN VOOR HET GEZIN

BOERHAAVE

VAN 1907

Heemskerckstraat II - 's-Gravenhage

Telefoon 33 09 05

SERRES EN WARENHUIZENBOUW

N.V. AANNEMERSBEDRIJF

Boers en Vrijland

Kantoor: Molenstraat, 's-Gravenzande, tel. K 1748-538 en 738

A. VINGERLING EN ZN. - GOUDA

HOUT- EN HEIPALENBEDRIJF

ZAGERIJ EN SCHAVERIJ

J. DEN HAENSTRAAT 25 — TEL. K 1820-2182

PONTIAC HORLOGES

SIEBEL

DEN HAAG - ROTTERDAM - AMSTERDAM
Lange Poten 11 Stadhuisplein 24-26 Kalverstraat 123
N. Binnenweg 227

FIRMA BLAAK

Boot- en sloepenbouwerij

HOOGEZAND

"R.H.I.W.A."

Carrosserie-fourituren
Plaatbewerking-machines

Non-Ferro metalen
Scheepsramen en deuren

Fabricatie, Groothandel, Im- en Export

AANNEMERSBEDRIJF

- ☆ Handel in rijsmaterialen, riet en teen
- ☆ Rietmattenfabriek
- ☆ Hoepelmakerijen

GEBRS. HAKKERS WERKENDAM

Telefoon 14

Firma C. Vermeer & Zoon's

FABRIEKEN VOOR GEBOGEN HOUT
Telefoon K 1894-1230 - Ouderkerk a/d IJssel
RONDE EN OVALE TAFELRANDEN

Gebogen regels voor stoelen en fauteuils, armleggers, kappen, regels, stijlen enz.

GEURTS' Conservenfabriek C.V.

DODEWAARD

De fijnste fruitproducten uit de Betuwse boomgaarden
Vraagt Uw winkelier ons merk

JAMS - APPELMOES - VRUCHTEN OP SAP - ETC.

DE aangewezen Verzekering-Maatschappij
ONGEVALLEN
ZIEKENHUISVERPLEGING - OPERATIE
WEKELIJKSE UITKERING BIJ ZIEKTE
VRAAGT PROSPECTUS !

H. Dorsman - Zwijndrecht

Telefoon 6576 (K 1850)

Asbestcementproducten

Gespecialiseerd in het aanbrengen van asbestgolfbeton
op daken

BONGERS WAGENINGEN

Verhuizingen - Verpakkingen - Meubelopslag

Intern. autotransp. Zweden, Zwitserland, enz.

Telefoon 2725 — Law. Allée 88

Ik adviseer U :

MEDICINALE *Salvitine*

Een rijk vitaminen- en mineralenmengsel, dat het
dagelijkse dieet juist op de zwakste punten aanvult.

Indien niet verkrijgbaar bij Uw apotheker of drogist
vraag men bij:

BOGENA N.V.
WESTVEST 33-35 - SCHIEDAM

GARANTIE: Constateert U na een dagelijks gebruik van gedurende 3 achtereenvolgende maanden geen enkele verbetering, dan vergoeden wij U, alleen op grond van Uw persoonlijke verklaring, en bij inlevering van 2 ledige flacons, de totale aankoopsprijs.

Nederlandsche gedachten

Verschijnt ten minste
eenmaal per maand

ANTI-REVOLUTIONAIR CONTACTORGAAN VOOR HET GEZIN

Redactie: T. Cnossen, A. R. de Kwaadsteniet, Dr A. Veerman, Mr Dr E. P. Verkerk, R. Gosker (Secretaris).
Redactie-adres: Bureau Centraal Comité, Dr Kuypersstraat 3, Den Haag. Telefoon 115935.
Administratie-adres: Dr Kuypersstraat 3, Den Haag. Telefoon 115935. Giro 89673 t.n.v. de Anti-Revolutionaire Partij.
Advertentie-adm.: Veursestraatweg 173, Leidschendam.

Zeg en herzeg hun

De reorganisatie van onze partij is flink op gang. Met voldoening mag dit feit worden geconstateerd. Het Partij Convent is in nieuwe samenstelling reeds bijeengewees. Verschillende belangrijke besluiten werden genomen. Het reglement voor de candidaatsstelling voor de Tweede Kamer der Staten Generaal werd aangenomen. De overgangsbepalingen werden aanvaard. Het reglement van de Commissie van Beroep verkreeg eveneens de instemming. Nu rest nog het reglement van het College van Advies en dan is voorlopig de reglementenboel in orde en heeft de reorganisatie op papier haar beslag gekregen.

Intussen is de Organisatiecommissie met haar werkzaamheden begonnen en werd het Moderamen van het Centraal Comité uitgebreid. Het Partij Convent benoemde n.l. de heren Prof. mr A. M. Donner en Prof. mr P. J. Verdam tot lid van het Centraal Comité en tot lid van het Moderamen. De eerste in zijn kwaliteit van voorzitter van het College van Advies, de laatste als voorzitter van de organisatiecommissie. Tot goed begrip diene, dat de organisatiecommissie praktisch de Propagandacentrale vervangt. Met de professoren Donner en Verdam is het jongerement in het Moderamen van het Centraal Comité wel zeer versterkt en de nieuwe generatie kan thans haar invloed op krachtige wijze doen gelden.

In ieder geval is aan de top van onze partijorganisatie alles in beweging gekomen. Nieuwe figuren treden op. De werkwijze verandert. Andere geluiden worden gehoord. En het gaat, moet ik zeggen, alles nogal in een snel tempo.

De vraag is nu maar of de basis van onze partij

dit tempo wel kan bijhouden. Want ook in onze kiesverenigingen zal er een en ander moeten gaan veranderen. Hogere eisen worden met name aan de besturen der kiesverenigingen gesteld. Maar niet alleen aan de besturen. Ook aan de leden. Want daar draait tenslotte alles om. Dit is het punt waar het nu precies om gaat. Het is een verschijnsel van deze tijd, dat de vraagstukken, vooral ook de staatkundige vraagstukken, zó ingewikkeld worden, dat de gewone burger het niet meer volgen kan. Voor een goed deel is het daaraan te wijten, dat ook de politieke belangstelling niet meer zo groot is als vroeger. Een van de voornaamste taken van de moderne politieke partij, zo al niet de voornaamste taak, is, er voor zorg te dragen, dat het eenvoudige partijlid de ontwikkeling der dingen kan volgen, althans in de grote lijn. Het geheim van een staatsman is, dat hij de meest gecompliceerde vraagstukken in eenvoudige vorm aan de mensen kan uiteenzetten. Colijn had dat vermogen. Ook een Churchill kende wat dat aangaat het klappen van de zweep.

Het gewone volk, de man in de straat, moet belang blijven stellen in de politieke ontwikkeling. Dit is een onmisbare voorwaarde voor een gezonde en goede volksinvloed op het regeeringsbeleid. Is die belangstelling niet meer aanwezig dan dreigt het gevaar van élitevorming. Dan zijn het de enkelingen, die het politieke spel nog kunnen volgen, omdat zij er zelf in mee spelen. Nederland is nu nog een constitutionele monarchie met een parlement, dat nog steeds wortelt in het volksleven. Gaat deze ontwikkeling door dan wordt het een constitutionele monarchie met een parlement van deskundige politici. En die

deskundige politici gaan dan een nieuwe aristocratie vormen.

Dit is het grote gevaar, dat ons bedreigt!

En daarom is het dringend noodzakelijk, dat de politieke belangstelling in het volk wordt bevorderd. Daarom juichen we het ook toe dat „Nederlandsche Gedachten” nu wordt omgezet in een weekblad. Dit is werkelijk niet een eenvoudige zaak. Vooral financieel kost dat heel wat hoofdbrekens. Maar het is nodig dat er komt een Anti-Revolutionair Weekblad, dat week aan week staatkundige voorlichting geeft aan ons volk, dat actueel kan deelnemen aan de politieke strijd en dat duidelijk en onvervaard een principieel Anti-Revolutionair geluid laat horen.

De kansen van een politiek weekblad worden commercieel niet hoog aangeslagen. Geen uitgever, die het risico daarvan zou willen aanvaarden. Goed — een cultureel weekblad, dat gaat nog, al kost het pijn. Maar een politiek weekblad? Op de beurs zouden de aandelen niet hoog noteren.

En toch wagen we dit!

En het Centraal Comité doet dit in het vertrouwen, dat er onder onze Anti-Revolutionairen nog wel zoveel belangstelling is voor de politieke vraagstukken, dat een aantal van 20.000 abonnementen kan worden bereikt. Dit is het eerste doel. Op die basis kan de zaak financieel rondlopen. Dan zijn we er natuurlijk nog niet. Want het einddoel moet zijn dat in ieder Anti-Revolutionair gezin het weekblad wordt gelezen. En we mogen toch aannemen, dat er meer dan 20.000 meelevende Anti-Revolutionaire gezinnen zijn.

Daarom is de uitgave van dit weekblad een „test-case” voor de politieke belangstelling in onze kring.

Zal het lukken? Hebben we niet te hoog gegrepen? Nemen we niet te veel op onze vork? Neen, we beginnen niet zelfverzekerd en we hebben geen last van overmoed.

Maar we beginnen! Omdat wij menen, dat dit voor onze Anti-Revolutionaire Partij dienstig is en dat het goed is om dit te doen. En de nieuwe redactie, onder leiding van de Heer H. Algra, weet dat zij voor een zware opgave staat. Want mee van haar zal het afhangen of het weekblad aan zijn doel beantwoordt en gretig gelezen worden zal.

De mensen lezen niet meer. Radio en televisie, film en wedstrijd verdringen het boek. Wat wilt ge met een weekblad?

Er wordt iedere week reeds zoveel lectuur op onze tafel gegooid, dat wij er toch geen kennis van kunnen nemen. Aan rustig leven komen wij niet meer toe. Alles is gejaagd. Wij vliegen van het een naar het ander. Het levenstempo is zo hoog opgevoerd.

Ook daarom is het uitgeven van een weekblad een waagstuk. En desondanks is het Centraal Comité van oordeel dat het moet worden geprobeerd. Maar dit proberen is dan ook alleen gemotiveerd wanneer werkelijk grote belangen op het spel staan.

Het weekblad „Nederlandsche Gedachten” zal het politiek orgaan van de Gereformeerde Gezindte in

Nederland moeten zijn. Als zodanig moet het spreken een taal, die niet kan worden misverstaan. Een blad met een eigen geluid. Goed, op grond van allerlei overwegingen werd geen uitvoering gegeven aan het aanvankelijk voornemen het nieuwe weekblad de naam van „De Nieuwe Standaard” te geven. Het blijft „Nederlandsche Gedachten”. Maar ook dit Nederlandsche Gedachten heeft tot taak „de Standaard” van de Gereformeerde Gezindte hoog te heffen en daarmede te blijven in de lijn van Groen van Prinsterer, de grondlegger van de Anti-Revolutionaire Partij.

In een vliegend blaadje deed Groen van Prinsterer in 1864 een beroep op het volk, met de volgende woorden:

„Zeg het aan de kiezers, zeg het aan het volk achter de kiezers, zeg het in het huisgezin van kiezer en niet-kiezer, zeg het aan ieder gelovig lid der gemeente, zeg het aan man of vrouw, die het Evangelie lief heeft, die Christelijke volksopvoeding waardeert, die van onze verantwoordelijkheid, met het oog op den zegen der volkshistorie van Nederland en Oranje besef heeft; zeg het aan ieder, die temidden van de ontzettende godslastering onzer dagen, de kalmte en de gemoedsvrede van den Christen niet met een thans inderdaad verachtelijk laodicisme verwart; zeg en herzeg hun, dat ik niet als staatsman, niet als hoofd ener partij, maar als belijder van het Evangelie, hun gelovig Amen op mijn belijdenis in de Tweede Kamer tegemoet zie.”

Zeg en herzeg hun, dat.....

Dat is de taak van het nieuwe weekblad!

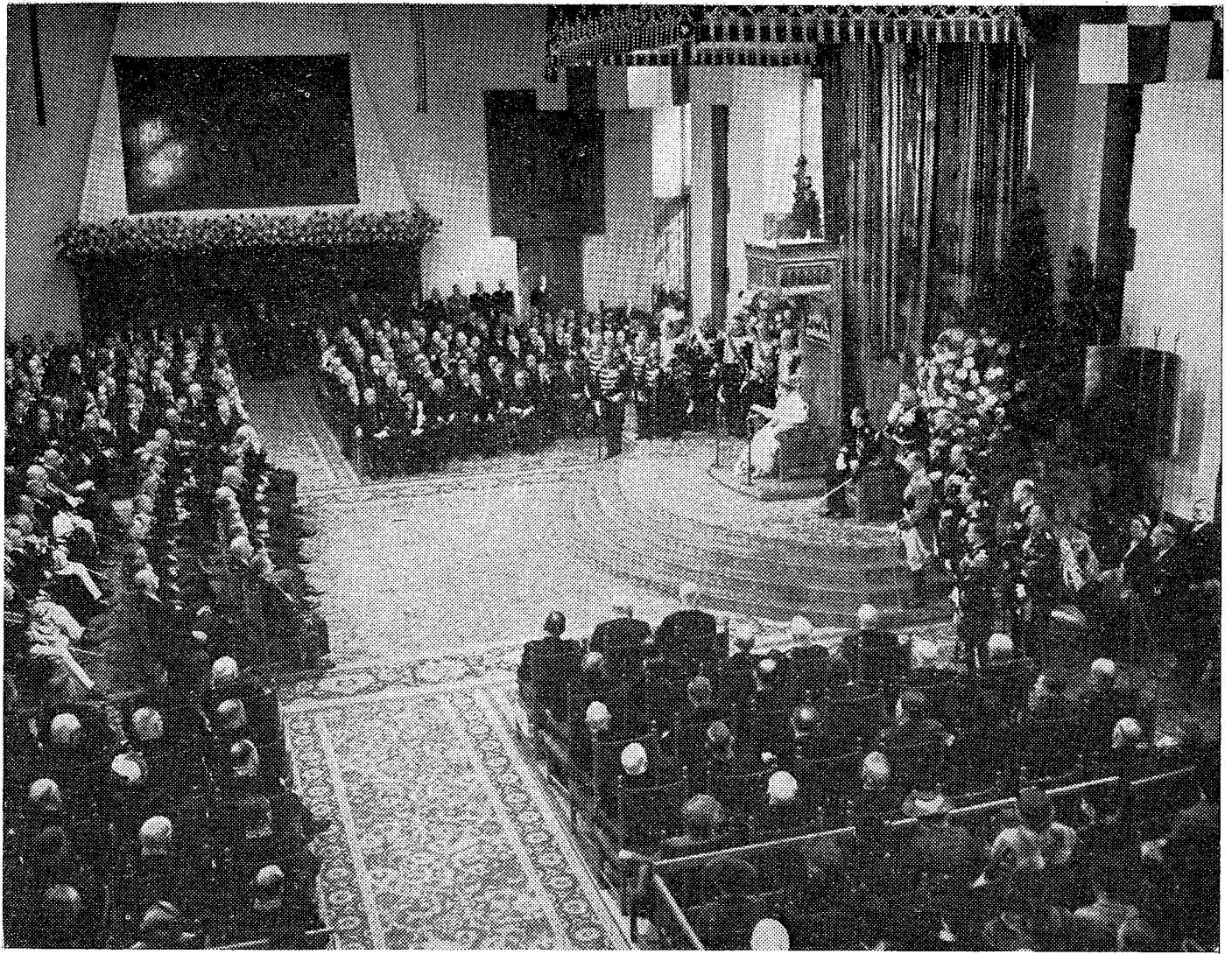
Zo dient het zich aan!

Zo moet het door U worden ontvangen.

Op het eerste Partij Convent heeft de heer Dr J. A. H. J. S. Bruins Slot gesproken over het onderwerp: „Waarom ben ik Anti-Revolutionair?”

Dit betoog is in brochurevorm verkrijgbaar bij het secretariaat van de Partij, Dr Kuyperstraat 3 te 's-Gravenhage. De prijs is f 0,50 per stuk. Bestellingen gaarne door storting op gironummer 89673.

Voorts is verschenen het nieuwe jaarboekje, dat alle gegevens bevat betreffende de organisatie van onze Partij, o.a. ook de nieuwe statuten. Het is uitgevoerd in handig formaat. De prijs is f 2,50 per stuk. Een beperkt aantal exemplaren is nog verkrijgbaar.

H.M. de Koningin spreekt in de Ridderzaal de Troonrede uit.

De Troonrede

Troonrede bracht geen verrassing

De Troonrede heeft dit jaar geen verrassing gebracht. Dat is niet te verwonderen. Het is de laatste jaren vaak, dat het Nederlandse volk, met belangstelling uitzien naar hetgeen op de derde Dinsdag in September bij de opening van de Staten-Generaal openbaar zal worden, teleurgesteld wordt.

Maar als de Troonrede van het laatste jaar van een parlementaire periode verwacht wordt, zijn de verwachtingen terecht niet hoog gespannen. Het Kabinet kan niet meer komen met een program van lange adem. Het kan nog slechts een algemeen overzicht geven van de situatie, waarin we verkeren en aangeven, welke voorstellen nog het resterende jaar aan de orde gesteld zullen worden. En dan is er vaak niet veel nieuws meer bij.

Dat minister Donker rustig blijft doorwerken en nog wel met een aantal wetsontwerpen voor de dag zou komen, was te voorzien. Over het ontwerp-Delta-

wet was al veel gesproken en het doet alleen deugd thans te vernemen, dat dit ontwerp spoedig zal worden ingediend. Het is duidelijk, dat minister Algera er alles op zal zetten om dit ontwerp zo spoedig mogelijk tot wet verheven te zien, opdat het grootse werk ook op korte termijn ter hand zal kunnen worden genomen.

Dat een ontwerp van wet ter vervanging van de Armenwet in voorbereiding is, kan toch moeilijk nieuws worden genoemd. Als het op deze wijze gezegd wordt, kan nauwelijks worden aangenomen, dat de tegenwoordige minister nog in de gelegenheid zal zijn de wet in het staatsblad te brengen.

De Troonrede is ditmaal nogal rijk aan beschouwingen. Zonder deze zou zij anders ook wel bijzonder kort geworden zijn.

Niettemin was er ook wel reden voor om de positie van ons land in de wereld te schetsen. Het wereldgebeuren gaat niet buiten ons om, het doet zijn invloed

ook in ons land gelden. De ontspanning, welke op internationaal terrein gelukkig valt waar te nemen, doet haar weerslag merkbaar worden binnen eigen grenzen. Samenwerking is er op velerlei gebied. De wil ook met Indonesië samen te werken is in Nederland in brede kringen aanwezig, zo lezen we in de Troonrede. En dat is juist. Indien diezelfde wil ook overzee in dezelfde mate gevonden werd, zou dat van grote betekenis zijn.

Belangrijk zijn zeker de beschouwingen, welke gewijd zijn aan de kernenergie. Op dit terrein zal Nederland zich nog bijzondere inspanning moeten getroosten.

Onbevredigend is hetgeen in de Troonrede gezegd wordt over de maatregelen tot leniging van de woningnood. Als we die nood zien als volksvijand no 1, dan zou het noodzakelijk zijn, dat maatregelen werden aangekondigd om toch ook in het komende jaar nog het een en ander te doen om het tekort te vermindere. Eenvoudig is dit niet. Maar als we tien jaren na de bevrijding er nog voorstaan, zoals thans het geval is, dan kan niet anders gezegd worden, dan dat het regeringsbeleid in die tien jaren gefaald heeft. Welke verontschuldiging kan men hiervoor aanvoeren?

De particuliere bouw is gedurende vele jaren belemmerd, tegengehouden. Socialistische bewindslieden over het gehele land meenden niet beter te kunnen doen, dan het woningbeleid zoveel mogelijk in Overheidshanden te houden. Vrees voor werkloosheid onder de bouwvakarbeiders heeft grootscheepse woningbouw tegengehouden, of althans afgeremd. En ook nu is van het bouwfront weer geen nieuws.

We kunnen toch moeilijk aannemen, dat de Regering eerst thans tot de ontdekking is gekomen, dat alle krachten ingespannen zullen moeten worden om sneller in het woningtekort in te lopen?

Zo biedt deze troonrede in haar geheel toch maar weinig perspectief. En dat is — al was het te verwachten met verkiezingen in het zicht — toch wel teleurstellend.

Steeds hoger uitgaven

De verdere ontwikkeling van het niveau der Rijksuitgaven vervult de Minister van Financiën met enige bezorgdheid. Dat klinkt niet optimistisch. En dat is maar gelukkig ook. Er is zeker reden tot enige bezorgdheid, misschien wel tot meer dan enige bezorgdheid.

In de troonrede is er ook op gewezen, dat de omstandigheid, dat reeds geruime tijd de invoer sterker stijgt dan de uitvoer, de noodzakelijkheid met zich brengt tot een voorzichtig economisch en financieel beleid. Met name moet worden voorkomen, dat van de overheidsfinanciën inflatoire krachten uitgaan.

Nog leven we in een tijd van hoogconjunctuur. Maar wie kan zeggen hoe lang deze zal aanhouden? De minister van Financiën merkt terecht op, dat op de bestending daarvan niet zonder meer zal mogen worden gerekend.

Al is er geen reden om nu al met pessimisme de toekomst tegemoet te zien, er is evenmin grond voor om

te doen alsof alles steeds zo gunstig zal blijven als het momenteel is.

De toename van de staatsuitgaven geeft inderdaad wel reden tot ongerustheid.

Het totaal der uitgaven voor de gehele dienst wordt volgens de ontwerp-begroting 1956 geraamd op 6.682 miljoen, welk bedrag naar schatting voor 6.102 miljoen door budgetaire middelen wordt gedekt. Er resteert derhalve een ongedekt begrotingstekort van 580 miljoen, waarvan 550 miljoen ten laste van de kapitaal dienst komt.

Op zichzelf lijkt dit niet bijzonder ongunstig, daar voor de kapitaalsuitgaven toch ook geleend zou mogen worden. Maar iets anders wordt het, indien men de cijfergroeperingen van de gehele begroting ziet in vergelijking met de cijfers van 1955.

Het batig saldo op de gewone dienst werd voor 1955 begroot op 699 miljoen, voor 1956 echter slechts op 359 miljoen. Dat is een heel verschil.

Er is dan ook alle aanleiding tot enige bezorgdheid over het niveau van de Rijksuitgaven, een niveau, dat met het jaar hoger komt te liggen. Nu zijn er uiteraard tal van uitgaven, die jaarlijks hoger komen te liggen. Men denke slechts aan lonen en salarissen van het Overheidspersoneel, die f 70 miljoen meer vragen dan het vorige jaar. Daar kan dan tegenover gesteld worden, dat tengevolge van de algemene loonronde de loon- en inkomstenbelasting toch ook weer een bate voor de schatkist oplevert.

Onderwijs vraagt f 85 miljoen meer, de Rijkswaterstaat f 68 miljoen, waarin begrepen f 15 miljoen voor de tunnelbouw te Velsen en f 18 miljoen voor de Deltawerken. Het zal moeilijk zijn te betogen, dat deze uitgaven overbodig zijn. Maar wil men dergelijke uitgaven veilig stellen, dan zal er toch zeker voor gezorgd moeten worden, dat over het algemeen een beleid gevoerd wordt, dat geen moeilijkheden zal oproepen. Dan is bezinning nodig en dat maar niet op lange termijn, doch voor de naaste toekomst.

Rekent het huidige Kabinet er op, dat het volgende Ministerie de oplossing wel zal brengen?

Voor vaten keurt U bij ons terecht

**HANDEL
IN
VATEN**

**RECONDITIONNEREN
VAN
DRUMS**

**FABRICEREN
VAN
BLIK-
EMBALLAGE**

Uit voorraad
leverbaar
éénmaal gebruikte

Jerry-cans

voorzien van originele nieuwe coating en patentsluiting.

J. van der Zee

CHEMISCH TECHNISCH BEDRIJF
SASSENHEIM • INDUSTRIEKADE • TEL. 02532-7944*

PARTIJ CONVENT

thermometer der partij

SJ. JONKER

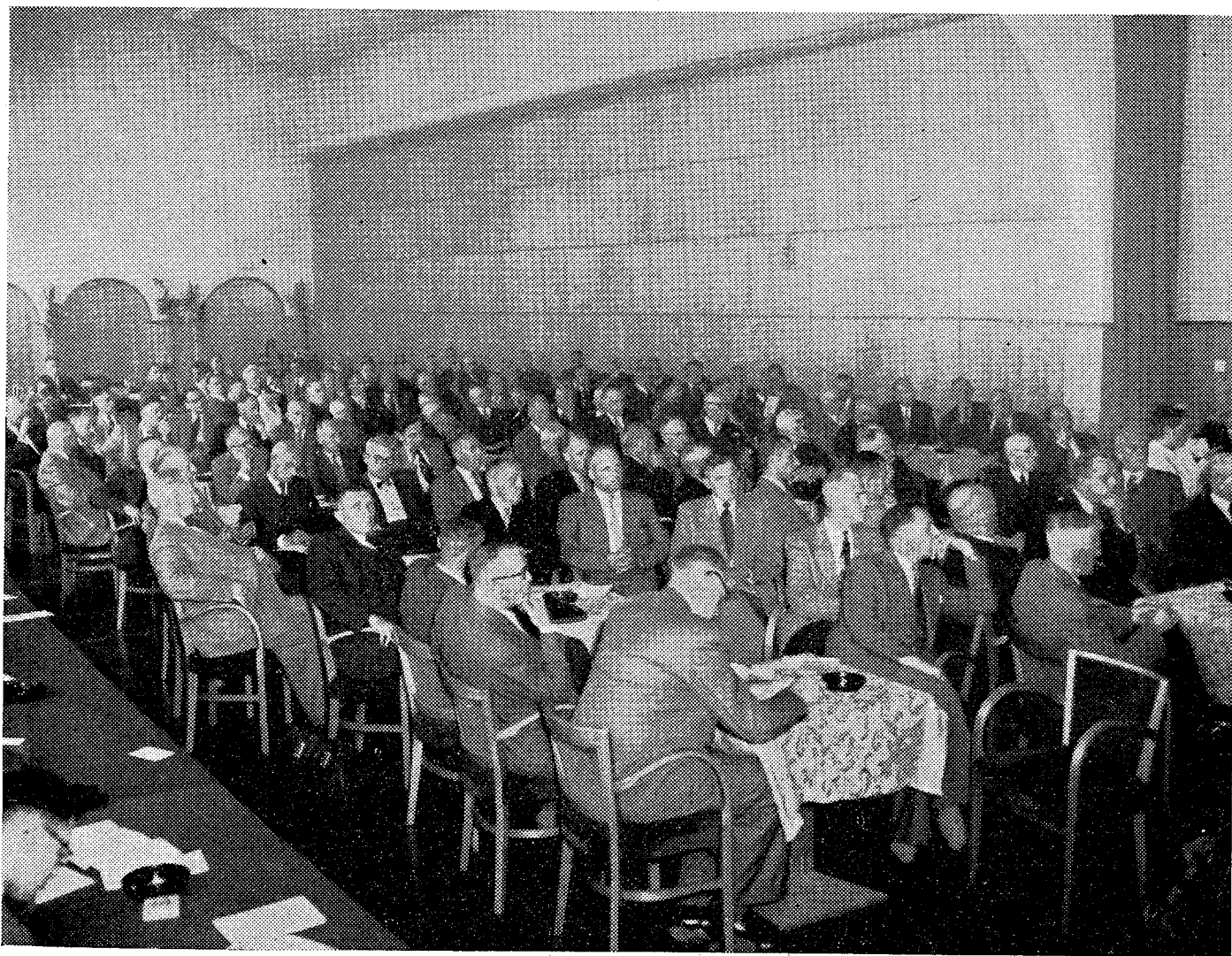
Het eerste Partij Convent is bijeen geweest. Twee dagen lang (op 23 en 24 September) heeft het vergaderd in het ons zo vertrouwde K. en W. te Utrecht. En uit deze bijeenkomst is maar één conclusie te trekken: de instelling van dit orgaan is een goede greep geweest. Eindelijk hebben we dan een partij-orgaan waarin gewerkt kan worden, zonder dat de leden in een „toogdagsfeer” van huis behoeven te gaan. Had het Centraal Convent toch nog altijd te veel het karakter van een toogdag, het Partij Convent is een werkvergadering, samengesteld volgens de eisen van een moderne tijd. Het is een orgaan waarin de partijdemocratie tot volle bloei kan komen. Het Partij Convent kan zijn het visitekaartje van de gereorganiseerde Anti-Revolutionaire Partij.

Als men de resultaten van deze eerste vergadering ziet, dan zal men toe moeten geven dat zij lang niet mis zijn:

1. de ledenwerfactie wordt ingezet
2. de contributies zullen omhoog gaan

3. er komt een A.R. Weekblad „Nederlandsche Gedachten”
4. er zal een grootse verkiezingsactie worden gevoerd.

Dit alles kan niet het werk zijn van een voorzitter of secretaris van een kiesvereniging. Het is duidelijk dat in de komende maanden de gehele A.R. Partij in beweging moet komen. Dat het Partij Convent daar in ieder geval toe bereid was, is een winstpunt van de eerste orde. Men heeft niet veel over deze voorstellen gepraat. Binnen een uur waren zij aangenomen. Maar hoeveel uren zullen er niet gewerkt moeten worden om de voorstellen uit te voeren? Zelden wordt er zoveel gevergd van de leden der kiesverenigingen dan juist de komende maanden. De leden van het Partij Convent hebben allen persoonlijk door deze beslissing een grote verantwoordelijkheid op zich genomen. Zij moeten — om met voorzitter Roosjen te spreken — voor de zaak staan. Want de A.R. Partij mag nooit een stille beginselpartij zijn. Zij moet staan midden in het volk. Zij moet met moderne middelen haar beginselen in dat volk uitdragen. Hoe noodzakelijk dat alles is hebben de leden van dit eerste Partij Convent nog eens kunnen horen in het openingswoord van de heer Roosjen, maar ook in het principiële referaat van Dr Bruins Slot (waarom ben ik a.r.?), waarin tot uitdrukking kwam, dat we in het verkiezingsjaar 1956 naar de stembus gaan om te beslissen over de vraag: confessionele partijformatie of niet? We gaan daar

De leden van het Partij Convent volgen ingespannen de discussies.

niet uitvoerig op in. Het referaat van de heer Bruins Slot is in druk verschenen. Men kan het bij het Centraal Comité bestellen.

Het was ongetwijfeld een goede gedachte om de zaken op dit eerste Partij Convent principieel te stellen, maar om tegelijk te besluiten tot het voeren van grote acties. Want geloof en actie gaan nu eenmaal altijd samen.

Ongetwijfeld kan men de stelling verkondigen dat de agenda voor dit Partij Convent een unicum was. Geruime tijd voor de verkiezingen heeft men nu met elkaar kunnen praten over de wijze waarop de kandidaatstelling voor de Tweede Kamerfractie geregeld moet worden. Dat was een winstpunt. Niemand kan nu meer achteraf mopperen, zoals vroeger meestal het geval was. Over een paar maanden is de gereorganiseerde partij een feit. Daarom was het nu noodzakelijk nog enige overgangsbepalingen te maken, terwijl ook het reglement van de commissie van beroep werd vastgesteld. Dit alles waren technische zaken. Bij uitstek geschikt voor juristen.

Zo was dit Partij Convent dus ongetwijfeld een succes. Toch staat men voor de vraag of deze eerste vergadering iedereen wel heeft bevredigd. Dat zal ongetwijfeld wel niet zo zijn, maar dit ligt dan voor een groot deel aan de leden van het Partij Convent zelf. Niemand zal kunnen ontkennen dat er de laatste maanden hard gewerkt is door het Centraal Comité. De resultaten daarvan waren voor een deel te vinden op de agenda van deze tweedaagse vergadering. Het Partij Convent heeft dit noeste werken gehonoreerd met het aannemen van alle voorstellen. Daarvoor verdient het ongetwijfeld alle lof. Maar als het Partij Convent een werkvergadering moet zijn is er toch meer nodig dan het accepteren

Mr A. B. Roosjen spreekt zijn openingswoord uit.

Let op Mr. Poodle

want zijn artistieke creaties zijn door Pehavee/Spencer-Hey geworden tot een exclusieve collectie gebreide wollen bovenkleding voor dames, heren en kinderen. Vraagt Uw winkelier U die collectie te tonen en let daarbij op het Mr. Poodle-merk, want dat is Uw garantie voor 100 % wol, die maximum kleurecht - was-echt en krimp vrij is.

**C.V. TRICOTFABRIEK
PEHAVEE
VEENENDAAL
N.V. TEXTIELUNIE
SPENCER-HEY
CULEMBORG**

van belangrijke voorstellen binnen een uur. Neen, we bedoelen niet, dat er extra lang gepraat moet worden over voorstellen waarmede men het toch eens is. Hoe zakelijker hoe beter. Maar het is de taak van het Partij Convent om zélf actief te zijn. En niet om alleen maar te wachten op voorstellen van achter de bestuurstafel. De A.R. Partij is thans volop in beweging. Zij is slagvaardiger dan ooit. Maar daarom kan men het Centraal Comité of de Organisatiecommissie niet alleen laten piekeren over de vragen, die ons thans beroeren. Deze organen moeten leiding geven, maar tevens dienen zij de impulsen te ontvangen van het Partij Convent. Dat dit niet is gebeurd is overigens waarlijk niet te verwonderen. Net zo goed als men aan een nieuw huis moet wennen, moet het Partij Convent nog wennen aan zijn grote bevoegdheden. Deze zijn waarlijk niet gering. Om een greep te doen: het Partij Convent moet gaan oordelen over alle jaarverslagen binnen het partijverband, voor zover zij betrekking hebben op het organisatorische, administratieve en financiële beleid. Het stelt de propagandaplannen vast, het bespreekt het beleid van de Kamerfracties en het is bevoegd tot het aannemen van politieke resoluties. Het Partij Convent is zonder meer de thermometer van de A.R. Partij. Het enthousiasme en de veerkracht van de partij zal men moeten kunnen afmeten aan het peil der vergaderingen van het Partij Convent.

De besluiten die op dit eerste Partij Convent zijn genomen bieden overigens de waarborg, dat we krijgen een partijorgaan levendig en constructief van aard, waarvan een kracht kan uitgaan ten zegen van de A.R. Partij en heel de Nederlandse politiek.

Verwickelingen rondom het Herderlijk Schrijven

In het Weekblad „De Hervormde Kerk” van 3 September 1955 schrijft F. H. L. naar aanleiding van de reacties op het bekende Herderlijk Schrijven „Christen-zijn in de Nederlandse Samenleving”, „dat in de grote menigte van publicaties, die nog steeds groeiende is, telkens de gedachte naar voren komt, dat de synode wel geen politieke bedoelingen met dit schrijven heeft gehad, maar daarin dan toch maar de mensen van de „doorbraak” de hand boven het hoofd houdt”. Onder de titel „De hand boven het hoofd?” keert hij zich tegen deze gedachtengang, omdat naar zijn mening de bedoeling van het Herderlijk Schrijven wordt misverstaan. Uit het gehele artikel spreekt dan ook een zekere ongerustheid, over deze consequenties van het Herderlijk Schrijven. De schrijver moge dan bij voorbaat de verantwoordelijkheid van de gewraakte gedachtengang schuiven op hen, die hadden gehoopt, „dat de Synode in dat Herderlijk Schrijven zou hebben gezegd: „Uw verantwoordelijkheid als christen in het politieke leven dient als consequentie te hebben, dat u uw stem en medewerking geeft aan één van de protestants-christelijke partijen”, hij voelt zich in zijn hart toch niet gerust.

Nu de Synode dat n.l. „niet heeft uitgesproken, doch blijkbaar (let op dit woord, dG) de mogelijkheid open laat dat een reformatorisch christen een andere keuze doet” en hiermede de mening, die tientallen jaren lang in brede kringen in de Herv. Kerk leefde, dat dit toch eigenlijk niet voor mogelijk moet worden gehouden, weerspreekt, zegt men nu, aldus de schrijver, dat de Synode de „doorbraak” de hand boven het hoofd houdt.

De schrijver aarzelt niet er bezwaar tegen te maken, dat de bedoeling van het Herderlijk Schrijven op deze manier aangeduid wordt. Dat is op zichzelf een verblijdend verschijnsel. Het woord „blijkbaar” spreekt boekdelen voor een goed verstaander en de erkenning dat „brede kringen in de Hervormde Kerk” er anders over dachten, dan de doorbraakmensen wel wensen, is een winstpunt in de overigens vaak onduidelijke discussie. Vandaag zijn er nog duizenden, goed meelevende en medewerkende hervormden die er nog precies over denken als de gesignaleerde „brede kringen”. Jammer dat F. H. L. halverwege blijft staan, want van een werkelijke „bekerling” is nog geen sprake. Het artikel bevat n.l. enkele uitingen, waarvoor wij de aandacht willen vragen.

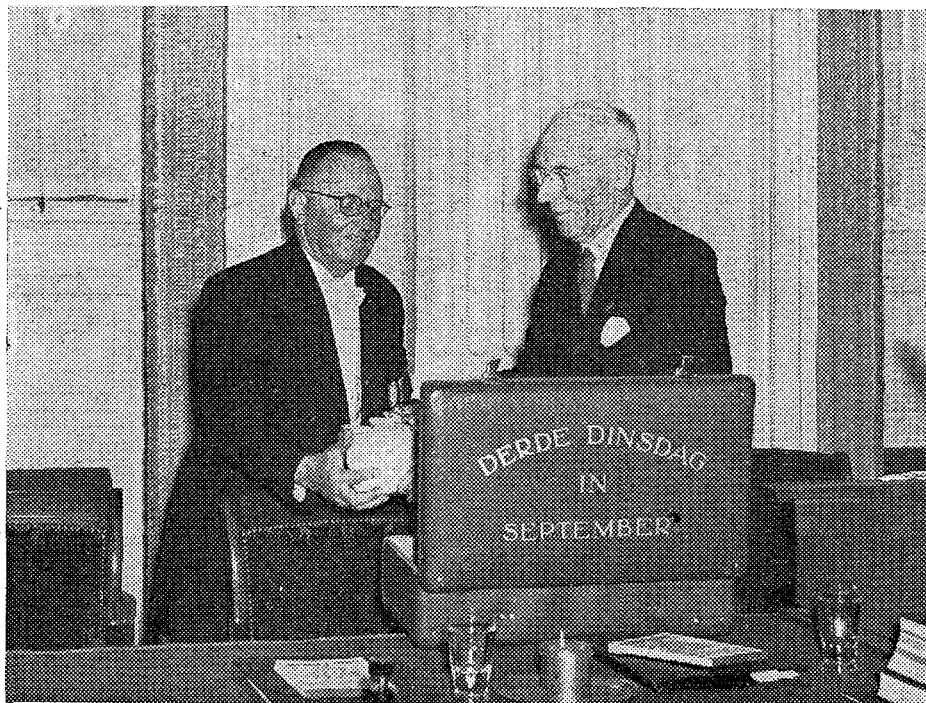
De schrijver maakt wel bezwaar tegen de geconstateerde gedachtengang, dat het Herderlijk Schrijven „de doorbraak” in bescherming neemt, maar hij laat na, aan te tonen, dat dit „Herderlijk Schrijven” daartoe geen aanleiding geeft. Het Herderlijk Schrijven blijft volledig gehandhaafd en houdt dan altijd nog de schijn tegen zich, dat die gedachtengang inderdaad uit het Herderlijk Schrijven op te maken is.

Want het blijft toch wel merkwaardig, dat die conclusie uit het Herderlijk Schrijven te halen valt en wanneer de Synode dat niet heeft bedoeld, zou het wel gewenst zijn als de Synode hierover een duidelijke uitleg gaf. Helderheid is zeker gewenst en daarmede zouden alle hervormden gediend zijn.

Wanneer de schrijver van het artikel in het „Hervormd Weekblad” er op wijst, dat het Herderlijk Schrijven” zich gelijkelijk richt tot beide groepen (d.w.z. tot voor- zowel als tegenstanders van christelijke politieke en maatschappelijke organisaties) en dat nergens blijkt, dat het iemand, die keuze heeft gedaan voor een confessionele politieke partij persé een „beter” christen acht, dan iemand, die daar niet toe kon besluiten”, dan is het op zijn minst misleidend, deze zaken zo te stellen. Even tevoren spreekt de schrijver over „betere” keuze en dan in de volgende zin over „beter” christen. Maar wie zal de voorstanders en leden van een christelijke politieke partij betere christenen willen noemen? De indruk wordt gevestigd, dat dezulken zich, met de hand op de borst slaande, voortreffelijker christenen achten, dan hun anders politiek georiënteerde mede-christenen. Dat zou inderdaad grenzeloos hoogmoedig zijn.

Het gaat er niet om, of de christen beter is, maar of zijn keuze om God ook op het publieke terrein te willen dienen in een politieke organisatie, welke de bevordering van de Ere Gods op dit terrein, met alle daaraan verbonden gebreken, beoogt, een betere is. En dat de Synode niet uitsprak, dat zulk een keuze in waarheid beter is, is juist de grief van vele christenen, die zich niet minder hervormd voelen, dan de schrijver van het bewuste artikel in het Hervormd Weekblad „De Hervormde Kerk”.

Hieraan doet niets af of de „bedoeling” van de Synode om te wijzen op gevaren, die bij beide groepen kunnen bestaan, al dan niet wordt misverstaan. Daar gaat het in de politieke en maatschappelijke practijk van iedere dag niet alleen om.

Derde Dinsdag in September. Voor de laatste maal in deze parlementaire periode biedt Minister J. van de Kieft de millioenennota aan de Tweede Kamer aan. Het koffertje is ook ditmaal present.

Het gaat om een belangrijk punt op het Partij Convent. De gezichten verraden intense belangstelling.

Het is goed, dat de kerkelijke voormannen oproepen tot bezinning en geestelijke werkzaamheid met de achtergronden van de huidige politieke en maatschappelijke vraagstukken, maar dat mag niet tot gevolg hebben, zoals in het Herderlijk Schrijven gebeurt, dat men slechts waarschuwt voor gevaren en uiteindelijk goede hervormden, die eerbied hebben voor God en zijn Woord, in de kou laat staan. Talrijke hervormden, uit overtuiging lid van een christelijke politieke partij, worden in feite in hun keuze al veroordeeld door hun keuze twijfelachtig te stellen.

Met zulk een aarzelende houding van de Synode is niemand, ook de Hervormde Kerk zelf niet, gebaat. Dat blijkt al duidelijk uit de door F.H.L. gememoreerde steeds groeiende publicaties over het Herderlijk Schrijven.

Hoe weinig de Hervormde Kerk zelf er mede gediend is komt in hetzelfde artikel al tot uiting. De schrijver zegt daarin o.m. „Wij zijn in het bijzonder door de houding van de C.H.U., van welke wij verwachtten, dat zij nu eens zou laten zien dat zij in wezen een hervormde politieke partij is, wel wat teleurgesteld.” Op welke wijze de C.H.U. zulks zou moeten laten zien en wat deze partij dan wel moet laten zien, wordt in het artikel niet gezegd. Het zal, hoe het ook bedoeld is, voor de C.H.U. wel een onmogelijke opgave zijn, om dat te doen, want daarmee zou zij haar niet-hervormde leden wel eens tegen zich kunnen innemen. Deze zijn tenslotte lid geworden van een politieke partij en niet van een kerkelijke politieke organisatie. De Hervormde Kerk wordt hier zonder meer vereenzelvigd met de C.H.U. En zoals het al onjuist is de A.R.P. te vereenzelvigen met bijv. de Gereformeerde Kerken, als hervormde heb ik er evengroot bezwaar tegen politiek bij de C.H.U. te worden ingedeeld. Het tegenstrijdige in het artikel zit vooral hierin dat de schrijver ervan zojuist opmerkte, dat „het geheel buiten de gezichtskring van de synode ligt om welke partij-politieke keuze dan ook in bescherming te nemen”.

Wat nu? De kerk doet geen politieke keuze en toch is de

C.H.U. een in wezen hervormde partij. Een moeilijke situatie. Moeilijk voor de hervormde kerk en voor de C.H.U. Wat een verwickelingen volgen hieruit. De schrijver heeft zich op glad ijs begeven. Uit dit alles volgt, dat de hervormde synodale publicaties op politiek en maatschappelijk gebied een menigte verwickelingen oproepen. Wel-doorbraak, geen-doorbraak, wel politieke keuze (C.H.U.), geen politieke keuze enz.

F.H.L. zou gaarne zien, „dat het anti-doorbraak-geschrift een einde nam en dat alle hervormde christenen tezamen, hoe hun politieke keuze ook moge zijn, zich eens op volkomen zakelijke en concrete manier bezinnen over de vraag wat hun hervormd-christen zijn ten aanzien van die grote samenlevingsvragen, waar het heden ten dage in Nederland om gaat, heeft te betekenen, niet het minst met het oog op de steeds voortschrijdende romanisering van het volksleven.”

Het is geen kleinigheid. Een mooie wens, maar weinig concreet. Is dat trouwens een zaak die alleen de Hervormde christenen aangaat? De schrijver zal toch niet bedoelen, dat de hervormde christenen betere christenen zijn, dan die uit andere kerken? Waarom dan die voorkeur voor het hervormd-christen-zijn? De vraagstukken, die aan de orde

zijn raken ons gehele volk en wij zijn het met hem eens, dat de christenen het er in de eerste plaats om te doen moet zijn, de zaak van het Koninkrijk Gods te dienen en wanneer werkelijk hun strijd in de eigen partij voor wat zij daartoe naar hun christelijk geweten nodig achten onmogelijk is, met hun partij moeten breken.

Daar is geen herderlijk schrijven voor nodig. Doch daarmee is niet alles gezegd. Reeds aan het begin van de politieke keuze hebben wij ons af te vragen hoe we de zaak van het Koninkrijk Gods zullen kunnen bevorderen. In gehoorzaamheid aan Gods geboden en met de erkenning van Zijn Koning-schap over alle samenlevingssterreinen, als uitgangspunt, of niet.

Voor vele hervormden is dit geen moeilijke keus. Zij vinden hun plaats in de A.R. Partij. Geen kerkelijke partij, maar een politieke, waarvan mensen van allerlei kerken broederlijk samenwerken, tot heil van ons volk, omdat ons volk geen dageraad zal hebben als het niet buigt voor het Woord Gods.

Wanneer de Hervormde Synode daartoe haar leden zou opwekken, opdat zij geen steun zullen verlenen aan organisaties, die Christus' Koningschap niet erkennen en het Woord des Heren niet als leidraad wensen te aanvaarden, dan ontstaan er niet zulke verwickelingen als het huidige Herderlijk Schrijven thans oproept.

En wanneer de schrijver zich afvraagt of de hervormde christenen, die in het partij-politieke leven zijn betrokken, de mogelijkheden, die in het Herderlijk Schrijven zijn gelegen, en die een bron van vernieuwende kracht kunnen zijn in het partij-politieke leven, wel benutten, dan kunnen wij daar in gemoede tegenover stellen de vraag of alle hervormde christenen wel ernstig kennis genomen hebben van de doelstellingen van de A.R.P., en van haar geschiedenis, alvorens zij een oordeel vormen over hun partij-politieke keuze. Het is jammer, dat zoveel onkunde de discussie vertroebelt, tot schade van de kerk en van het volk.

L. W. H. DE GEUS

De winteractie begint

Dezer dagen zijn de voorstellen van het Centraal Comité aan de kiesverenigingen toegezonden.

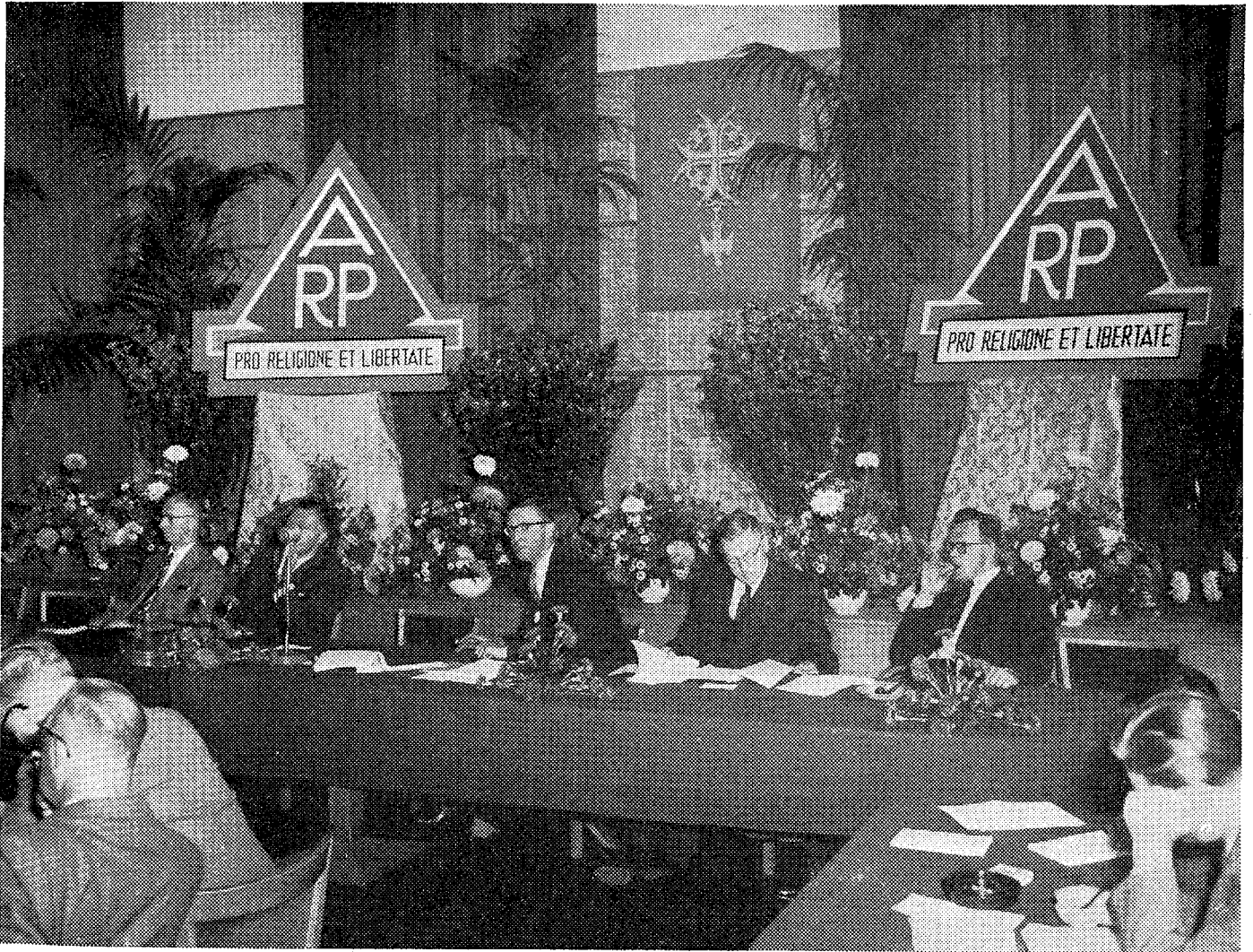
Het Program van Actie is inmiddels gepubliceerd. De kiesverenigingen komen in vergadering bijeen om dit Program van Actie te bespreken. Wanneer zij tegen bepaalde onderdelen bezwaar hebben of wanneer zij van oordeel zijn, dat een bepaald punt alsnog in het Program van Actie behoort te worden opgenomen, dan kunnen zij haar amendementen indienen bij het bestuur van de Kamercentrale. In November komt de Kamercentrale in vergadering bijeen en daar worden deze amendementen dan in eerste lezing behandeld, alvorens zij worden doorgezonden naar het Centraal Comité.

Deze werkwijze is nog al omslachtig, maar onze partij is op democratische leest geschoeid en iedereen moet voluit in de gelegenheid worden gesteld zijn mening te zeggen. Wij

stellen er prijs op, dat de mogelijkheid daartoe zo ruim is als het kan.

Het is daarom van betekenis, dat alle bij de partij aangesloten leden de eerstvolgende vergaderingen van de kiesverenigingen bijwonen. In de volgende weken wordt een actie begonnen tot verhoging van de contributie en voor de ledenwerving, terwijl tenslotte de propaganda voor het weekblad alle aandacht vraagt.

Er is dus voor onze kiesverenigingen in de komende maanden volop werk aan de winkel. Vooral aan de bestuursleden worden hoge eisen gesteld, maar wij doen ook een dringend beroep op de medewerking van alle anti-revolutionairen in het land, teneinde door gezamenlijke krachtsinspanning ervoor zorg te dragen, dat de Anti-Revolutionaire Partij, gereorganiseerd en gesterkt — en op dit laatste komt het uiteraard aan — de verkiezingstrijd van 1956 kan ingaan.

Tijdens de opening van de eerste vergadering van het Partij Convent. U ziet van links naar rechts de heren Minister Mr J. Algera, J. Smallegenbroek, R. Gosker, J. Tjalma en Prof. Dr Ir H. van Riessen.

(Van onze commissie van de Nederlandse Katholieke, de Christelijke Nieuw-Indische en de drie andere partijen van de Tweede Kamer. Het is, meldt de student te weinig snelle met het leermateriaal van van herroepen examinator aan was. Mijnheer kreeg Of de voor de goede examen bevorderlijk ge- werd door de fings verniet en nog gade op. De politie hee- en ontrenten inforten omu- geveert en bezworen zijn door de ramp dakloos en bouw op m- Gebouwen trilden en boven in disse km afstand van de electra stelt wer- gehele gebied niet alle ook was ?

Gesprek over Nieuw-Guinea ?

Er waait in Indonesië momenteel ontegenzeggelijk een andere wind. Maar hoe lang die wind zal aanhouden, weet niemand. Daarom lijkt het uitermate gevaarlijk, als Nederland nu maar zou aannemen, dat die wind tot gevolg heeft gehad, dat er nu geen vuiltje meer aan de lucht is. Maar evenzeer is het gevaarlijk nu overrijd maatregelen te treffen. Dat wil „Vrij Nederland” blijkbaar.

„Bliksemsnel aanpassen”, is het parool geworden. Het blad schrijft o.m. :

„Deze radicaal gewijzigde koers in Indonesië betekent, dat Nederlands regeringspolitiek in bliksemtempo zal moeten worden aangepast.

Niet alleen de Nederlandse regeringspolitiek. Ook de politiek van de Nederlandse partijen, terwijl het Nederlandse volk zijn sentimenten zal dienen te betugelen.

Voor wat de regeringspolitiek betreft, de regering zal hebben te overwegen, of zij, wanneer op korte termijn blijkt dat Indonesië zelf op de meest aanstotelijke punten haar politiek heeft gewijzigd, niet onverwijd zelf het initiatief zal nemen voor een officieel gesprek tussen de twee regeringen. De regering-Harahap heeft gezien de naderende verkiezingen niet veel tijd te verliezen. Wanneer nog vóór de verkiezingen aan het Indonesische volk duidelijk kan worden gemaakt, dat de huidige Indonesische regeringspolitiek kan leiden tot resultaten, waar de oude nimmer toe geraakt zou zijn, dan kan dat voor lange jaren, wellicht voor goed, een ommekeer in de Indonesische politiek betekenen. Het is een direct Nederlands belang, dat de Nederlandse regering daartoe zo spoedig als maar mogelijk is bijdraagt. Een tweede is, dat de regering er goed aan zal doen bij het komende VN-debat over Nieuw-Guinea, niet tevoren te verklaren dat iedere resolutie bij voorbaat onaanvaardbaar is.”

Dat is het, wat aan de regering wordt voorgehouden. Maar ook tot de partijen heeft „Vrij Nederland” een woord :

„Dat ook de politieke partijen hun politiek jegens Indonesië zullen hebben te herzien is duidelijk. Voor wat de P.v.d.A. betreft is dat heel voor de hand liggend. Uit de Nieuw-Guinea-discussie tussen Goedhart en De Kadt enerzijds en Vos anderzijds, bleek dat Goedhart en De Kadt, die het fractiestandpunt vertolkten, hun overgrote bezwaren tegen enige tegemoetkomendheid jegens Indonesië baseerden op de verfoeide politiek van de regering-Sastroamidjojo. Die bezwaren richtten zich zowel op het flirten met het communisme en het overtrokken nationalisme, als op de interne Gestapomethoden en de corruptie. De houding van de P.v.d.A.-fractie werd derhalve in hoofdzaak bepaald door het optreden van de toenmalige regering. Die regering is

thans verdwenen en mét die regering de veroordeelde vorm van regiem. Voor de P.v.d.A. zal het derhalve niet zo moeilijk zijn, zonder verwijl een positieve politiek van de Nederlandse regering te steunen. Men kan slechts hopen, dat ook de andere partijen ten spoedigste tot aanpassing aan de nieuwe situatie zullen kunnen komen. Want als er iets is dat kan leiden tot conservering van de nieuwe koers in Indonesië, dan is dat snelheid in het reageren op die koerswijziging. Daarbij heeft de Nederlandse regering steun nodig van een duidelijke parlementaire meerderheid. Bijvoorbeeld, om mogelijk te maken, dat, al zal daarin dan het vraagstuk van overdracht van de soevereiniteit niet kunnen worden betrokken, tussen Indonesië en Nederland toch een gesprek over Nieuw-Guinea zal worden gevoerd.”

Het is allemaal zo eenvoudig. Als het maar bliksemsnel gebeurt. Men heeft niet eens de tijd om de uitslag van de verkiezingen in Indonesië af te wachten. Neen, voor die tijd moet er eigenlijk al een „positieve politiek” van de Nederlandse regering komen. Dat is dan zeker een politiek, welke door ir H. Vos kan worden gewaardeerd. Inderdaad behoeft de P.v.d.A. niet zo heel veel moeite te doen om van stelling te veranderen. Daarop hebben we reeds op 31 Januari van dit jaar gewezen, toen we citeerden, wat door de beide „vleugels” in de P.v.d.A. over Nieuw-Guinea werd geschreven. Maar wat kan men van een partij, die zich slechts door opportunistische overweging laat leiden anders verwachten ?

Massa-dienstreis

„Wij gaan naar Rome” zal het gezelschap Nederlanders wel uit volle borst gezongen hebben toen de reis naar het congres een aanvang nam. Naar welk congres ? We zullen het „Elseviërs Weekblad” laten zeggen :

„Naar het congres in Rome van de internationale vereniging van gemeenten gaan 155 Nederlandse afgevaardigden. Engeland, Frankrijk en andere grote landen sturen enige tientallen gedelegeerden.....

Men mag niet één raadslid, wethouder of burgemeester zijn dienstreis misgunnen. Zelfs niet, al wordt met de ontelbare ambtelijke dienst- en studiereizen de laatste jaren rijkelijk overdreven.

Maar een gezelschap van honderd-vijf-en-vijftig gemeentebestuurders op weg naar Rome kan men geen delegatie meer noemen.

Dat is een volksverhuizing.”

Inderdaad, een aantal van 155 afgevaardigden, op een totaal van 1100 uit 28 landen, is wel iets te veel van het goede uit Nederland.

Samen wonen of samen leven

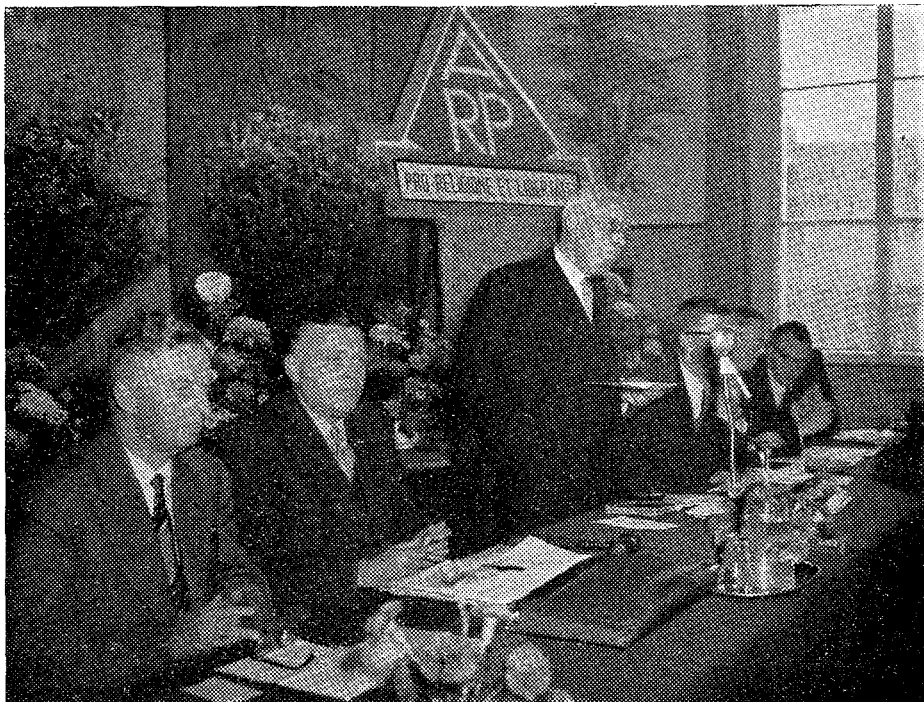
In „De Volkskrant” kwam onder bovenstaande titel het volgende artikel voor:

„De heer Vermeer, de voorzitter van de P.v.d.A., heeft op een vergadering in Amsterdam gezegd, dat het bij de komende verkiezingen om de vraag gaat „of wij in Nederland zullen samenwonen of samen leven”. Als dit op de woningbouw zou slaan is de keus niet moeilijk. Duizenden, die moeten volstaan met een kamer bij anderen plus gebruik van keuken, verlangen vurig om van dat samenwonen verlost te zijn. De ideale vorm van samen leven is voor hen een samenleving, waarin iedereen zelfstandige woonruimte heeft.

Maar de heer Vermeer bedoelt het anders. Hij wil op die manier duidelijk maken, dat de kiezers straks een keus moeten maken tussen partijen op levensbeschouwelijke grondslag en een „doorbraak”-partij als de Partij van de Arbeid. Wat is dat voor een keus? Om in de beeldspraak van de heer Vermeer te blijven: katholieken en protestanten hebben nu in de KVP, AR en CHU hun eigen huis. Biedt de PvdA dat ook? Zij biedt onder haar dak slechts een levensbeschouwelijk optrekje, naast dat van anderen. In de overige vertrekken van het socialistische huis moet alles gemeenschappelijk gebeuren.

Ook zo bezien is de keus niet moeilijk, al valt die anders uit dan de heer Vermeer zou wensen. Geen samenwonen, maar dan ook niet het levensbeschouwelijke optrekje bij de PvdA. Ook op politiek terrein blijft de eigen woning de ideale vorm van samen leven. Niet uit de behoefte aan isolement. Wel om ook daar zich zelf te kunnen zijn en om vanuit die zelfstandigheid samenwerking te zoeken met anderen.

Wie niet beter wist zou uit de keus van de heer Vermeer de indruk krijgen alsof wij hier in Nederland als kluzenaars volkomen langs elkaar heen leven. Maar de feiten bewijzen het tegendeel. Het huidige kabinet steunt op het grootste deel van de volksvertegenwoordiging en Zaterdag werd op de bijeenkomst van het Centrum voor Staatkundige Vorming zelfs een pleidooi gehouden voor een nog bredere basis. Er is, ook op het maatschappelijk vlak, velerlei contact en samenwerking en als die in de sociale sector minder groot zijn dan kortgeleden dan moet men de oorzaak in elk geval niet bij de christelijke organisaties zoeken.

Mr A. B. Roosjen beantwoordt een spreker. Op rechts verdiepen de secretaris en de penningmeester van het Centraal Comité zich in een ingewikkelde materie.

Wij leven dus al wel degelijk samen en voor zover er daarbij verschil van inzicht blijft, zou dat in een gezamenlijk „doorbraak”-huis niet minder zijn, tenzij men daar omwille van de lieve vrede moet zwijgen of omdat men er de hoofdbewoner naar de ogen moet kijken. Dan echter geen samenwonen, maar samen leven als goede, zelfstandige burenen.”

Deze dingen moeten helaas telkens weer worden herhaald. Want socialisten zijn bijzonder hardleers. En zij verbeelden zich dan nog, dat zij de meest ideale en verdraagzame Nederlanders zijn. Reeds in 1945 heeft dr J. Schouten er in zijn brochure „Partijformatie en partijgroepering” op gewezen, dat degenen, die zich in een Protestants-Christelijke partij organiseren, dit niet doen om zich van het volk te isoleren, af te scheiden, om met dat volk niet te rekenen, en zich daarom niet te bekommeren, maar om zich te beraden over en te bekwamen voor de principiële en praktische taak, welke zij in het volk, voor het volk, en bij de Regering hebben.

Ook Anti-Revolutionairen schuwen de samenleving niet. Zij zijn overal te vinden, tot samenwerking, waar mogelijk, steeds bereid, maar dan ook alleen, als zij niet genoodzaakt worden socialistische stokpaardjes te berijden.

Er is een isolement, dat zij willen en moeten handhaven, het isolement, bestaande in zelfstandigheid en beginselvastheid. Dan is samenleven mogelijk en samenwonen te verwerpen.

CONSTRUCTIEBOUW

Haring N.V.

Boskoop — Telefoon 128

Afd.: TANKS, voor vele industriëën
Afd.: HOOL- EN/OF GRAANBERGEN
Afd.: LANDBOUWMACHINES:

Wervelwind-poederstufmachines
Wervelwind-vloeistofnevelmachines

Uw kat eet graag goed
Uw kat eet graag lekker
Uw kat eet graag Felix

J. DE VRIES

COMMISSIONAIR IN EFFECTEN

O.Z. Achterburgwal 173 - Tel. 47126
Privé Olympiakade 60 - Tel. 94152
AMSTERDAM

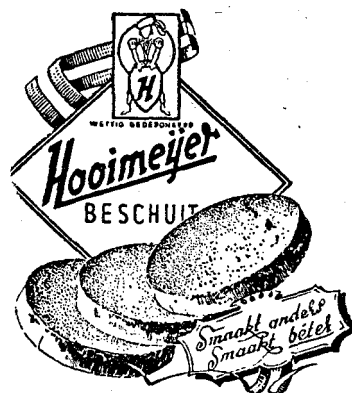
Emissie

Voor het emitteren van leningen ten laste van **PROT. KERKEN EN SCHOLEN** hebben wij een uitgebreid apparaat beschikbaar. In voorkomende gevallen zullen wij graag advies verstrekken.

Handels- en Effectenbank N.V.

sinds 1910 bank voor Stad en Ommeland
GRONINGEN
Brugstraat 32
Winschoten - Winsum - Loppersum

JUTE ZAKKEN

voor binnenland en export
Een vertrouwensartikel!

NOORD NEDERLANDSE ZAKKENHANDEL N.V.
GRONINGEN — EEMSKANAAL N.Z. 46
Tel. 31345 (3lijn.). Telegramadres: „Jute”

Uw adres voor: DIRECTIEKETEN
BARAKKEN
SCHOLEN
ZOMERHUISJES
enz. enz.

Firma Gebr. Timmer

Houtbouw - Giessendam - Telefoon 62

N.V. Houthandel ARENDSSEN

Luttekepoortstraat 52
Telefoon K 3410—2109 — Harderwijk

INNEMEE & ZOON N.V.

BEGRAFFENIS-TRANSPORT

DEN HAAG
Tel. 115940

HAARLEM
Tel. 10441

DELFT
Tel. 1642

Onmiddellijk ter plaatse te ontbieden

NED. IJZERCONSTRUCTIE WERKPLAATSEN

LEMELERVELD(0)

SPECIAAL STAALCONSTRUCTIES VOOR FABRIEKBOUW, KERKEN, ETC.

TEL. 217 (K 6722)

Herfstgeluiden uit Arjosland

Invaller — Afscheid zonder preek — Tromgeroffel — Appèl in Apeldoorn — Nieuwe schetsen — Overijssel op mars — Ritseling in Aalten — Ds Feenstra op trektocht — Sneltreinvaart.

Als u voor het laatst dit contactorgaan van Nederlandsche Gedachten openvouwt en uw ogen langs de „koppen” snellen dan zal het opvallen, dat bij het afscheid van dit zo vertrouwde lijfblad „De Vaart” ontbreekt. Inderdaad. Soms kan zelfs een vaartredacteur het zo druk hebben dat hij verstek moet laten gaan. Vandaar dat u het ditmaal met een invaller moet doen. Hopelijk is de nasmaak van de laatste Vaart

echter nog zo goed, dat u dit verhaal er nog bij slikt. Wat niet wil zeggen dat we daar op speculeren door u knollen voor citroenen te willen verkopen.

* * *

Bij een afscheid hoort een beetje weemoed. Soms een preek. Dat eerste is er wel. Aan het laatste wagen wij ons niet. En het beetje weemoed dat dit afscheid vergezelt zal straks verdwijnen voor de vreugde over het nieuwe weekblad dat komen gaat. Op 20 October zal deze nieuweling zijn intrede doen. Een nieuw blad onder de oude naam „Nederlandsche Gedachten”. Het is begrijpelijk dat wij van dit nieuwe

weekblad bepaalde verwachtingen hebben. Vijf keer zal het aan alle partijleden gratis worden toegezonden en dat zal vaak genoeg zijn om tot de conclusie te komen dat wij op dit blad zaten te wachten. Voor de Arjos zit er nog een klein probleem aan vast. Vóór 20 October moet ook de vraag nog worden opgelost of wij in het nieuwe weekblad met „Op eigen wieken” op dezelfde wijze kunnen doorgaan. En dus zit de redactie in zorgen. Er zal wel een oplossing komen, hopen we.

* * *

Als het in de natuur herfst wordt begint in Arjosland de lente. Daarom is dat woord herfstgeluiden eigenlijk niet juist. Maar we laten het toch maar staan. Het zal nu geen misverstand meer wekken, Jong en nieuw leven dus inplaats van gekraak van dode takken

Op het Binnenhof. De minister van binnenlandse zaken, Prof. Dr L. J. M. Beel verlaat zijn rijtuig om namens H. M. de Koningin in een verenigde vergadering van de Eerste en Tweede Kamer der Staten-Generaal het zittingsjaar 1955/1956 te sluiten.

en de ritseling van neerdwarrelende bladeren. Zo heeft men het allerwegen ook verstaan. Overal is men weer aan het werk gegaan? Uit vele berichten blijkt van wel. De ene club in stilte; anderen sloegen eens flink op den trommele. Dat laatste mag gerust overal eens gebeuren. We behoeven niet altijd zo bescheiden te zijn.

* * *

Dat vele clubs gemakkelijk Apeldoorn zullen overtroeven geloven we niet. Welke plaatselijke Arjos weet 600 mensen, waaronder 350 jongeren, op een appèlavond te krijgen? Apeldoorn wel. Maar men heeft er zich dan ook het vuur voor uit de sloffen gelopen. En een uitstekend programma in elkaar gezet. „Onze Christelijke toekomstverwachting” was het centrale thema. Ds Okke Jager had zijn gemeente in Vrouwenpolder de rug toegekeerd om te spreken over „De doorbraak der verwachting” (ondertitel: De Koning heeft haast). Tevoren had Arjosvoorzitter De Vries de avond geopend met een toespraak: „De crisis der verwachting” en de statenfractievoorzitter, de heer Oostlander, besloot met een opwekkend woord „De praktijk der verwachting”. Orgelspel en gemeenschappelijk zingen vormden de omlijsting van deze appèlavond. Dit was een grootse aanpak. Alle lof voor dit initiatief. Met de ledenwinst van 25 procent zal Apeldoorn nu wel royaal aan een tweede „Geuzenvende!” toe zijn.

* * *

Die tweede divisie kan dan meteen de „Studieschetsen '55-'56” bestellen, die binnen een dag of 10 gereed zijn. Ze zijn in een handig bundeltje bijeengebracht. Bijbel en politiek, de doorbraak, de A.R. Partij, het zijn enkele van de 8 schetsen die de schetsencommissie U voor het luttele bedrag van f 0.60 presenteert. Met name voor tal van beginnende clubs zal dit bundeltje aan de behoefte een heel eind tegemoet komen.

* * *

Het is een goed ding dat Overijssel niet is gaan rusten op de behaalde lauweren. Wij hadden dat trouwens ook niet verwacht. Het altijd nieuwe „Merck toch hoe sterck” laat ons niet in het onzekere en de clubs niet in de mist. Zo schreef Bramer: „Ook in Overijssel moet die (verkiezings)strijd gevoerd worden. En dat zal niet zonder ons, A.R. jongeren gebeuren”. En in verband

daarmee: „Daarom studie..... daarom naar de Arjos”. Overijssel zal zich in de electorale strijd in de voorste linie bevinden. Maar eerst gaat het zijn positie nog eens versterken. Want al gaat het goed, het kan nog beter. O 56 in Genemuiden. Geen tentoonstelling, maar de titel van de Pellaanse toespraak op 6 September. Als u het nog niet wist, O(verwinning) 56 is de leus van de K.V.P. in de verkiezingsstrijd. Wij denken dat Pel daar een antirevolutionaire vertaling van zal hebben gegeven. Overijssel constateert tenminste dat de naam van Pel kwaliteit waarborgt. Het Landelijk Bestuur ontdekte dit een jaar eerder.

Het streekverband Twenthe heeft op 24 September Dr Veerman laten blazen. Wij bedoelen dat de landelijk voorzitter Verzamelen heeft geblazen in het landelijke Rijssen. In het Jeruzalem van de S.G.P. heeft hij de Arjos Twenthe op gang geholpen. 's Avonds kwam de gemeenteraad van Twenthe bijeen om te beraadslagen over cafésluiting op Zondag en de stichting van een dorps huis. Echt twee dingen voor Arjos fracties om eens uitgebreid over te discussieren. Zouden onder de leiding van burgemeester J. van Leeuwen uit Wierden de splinters zijn rondgevoegen? De communisten zullen er zeker hun best voor gedaan hebben.

* * *

Als dit blad voor het laatst in w brievenbus glijdt is in de Achterhoek de propaganda-actie begonnen. Aalten heeft dan zijn grote Arjosbijeenkomst gehad, waar het zich nu nog degelijk op voorbereidt. Het programma kennen wij nog niet. Wel weten wij dat daar ook zal spreken de landelijk secretaresse Hannie van Leeuwen. Zij zal daar wel een flinke druk op het gaspedaal geven. Want deze avond is het begin van de slag om de jeugd in een deel van Gelderland, waarvan pessimisten be-

weerden dat het daar ploegen op de rotsen was. Breuker en zijn medewerkers zullen in de komende maanden bewijzen dat dit maar een bakerpraatje was. Het zal ons goed doen dat daar straks de clubs uit de grond rijzen om de Gelderse Arjos te versterken.

* * *

Hoopvol heeft ons in de oren geklonken dat Noord-Brabant zich heeft gereorganiseerd. Dat houdt een belofte voor de toekomst in. We zijn daar erg blij mee. En de clubs zullen daarvan profiteren. Om te beginnen gaat Ds Feenstra een rondreis maken langs de clubs om te spreken over de betekenis van het Herderlijk Schrijven. Hoe zal hij dat als herder-politicus doen? We zijn erg benieuwd. We stellen nu meteen de nieuwe secretaresse voor: Jannie Schreuders. Zij is de opvolgster van Mevrouw Kroon—De Witte, wier huishoudelijke plichten haar noodzaakten de Arjos vaarwel te zeggen. Voor wie iets aan Jannie te schrijven heeft: Haar adres is Beatrijsweg 1 te Klundert. Een hartelijke groet aan haar met de hoop op een prettige samenwerking.

* * *

Met de snelheid van een D-trein zijn we door het Arjosnieuws gegaan. We zullen wel zo het een en ander vergeten hebben dat toch wel van belang was om vermeld te worden. Wees daarover niet gegriefd, beste vrienden in Zuid-Holland, Drenthe, Noord-Holland of waar ook. We weten dat er weer hard gewerkt zal worden en dat de Nationale Organisatie op haar mensen rekenen kan. Doe ons een plezier door zoveel activiteiten te melden dat de vaartschrijver het een volgende keer eenvoudig niet zal kunnen nalaten daarvan te vertellen.

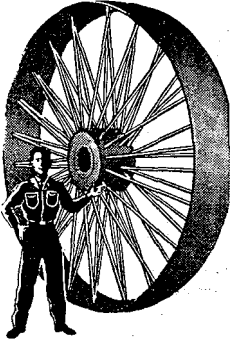
W. AARNOUTSE

RIEMSCHIJVEN

tot 4,25 m diameter

DE IJSEL

KAMPEN - TEL. 92

Zoeklicht op de Arjos

Tien jaar geleden verreezen de eerste studieclubs. Op 2 April 1946 kwamen duizenden antirevolutionaire jongeren uit het hele land bijeen in Utrecht om zich te bezinnen op hun politieke roeping in een in vele opzichten veranderd Nederland. Het aantal clubs is daarna hard gegroeid. Op 14 October 1946 kwam de Nationale Organisatie tot stand. Van het begin af aan is onafgebroken gewerkt om de studie op de clubs op allerlei manier te bevorderen, daarbij krachtig gesteund door de provinciale-, stedelijke- en andere verbanden. Schetsenbundels zijn uitgegeven, voorlichting en organisatorische steun is gegeven in „Op eigen wieken”, studieconferenties zijn georganiseerd. De bestuursleden van Nationale en Provinciale Organisatie reizen nog steeds stad en land af om op clubbijeenkomsten en toogdagen te spreken. Het aantal clubs, wisselvallig van aard, is gestegen tot 352 en het aantal leden tot ruim 5200. Ook op meer indirecte wijze is getracht het clubwerk te bevorderen. Dan denken we aan de conferenties voor studenten, jonge theologen, onderwijzers en onderwijzeressen. Al staat hierbij de kadervorming voorop, uiteindelijk zijn de clubs hiermee gebaat. De Arjos heeft zich aangesloten bij de Politieke Jongeren Contact Raad en bij de Unie van Jonge Christen Democraten. Arjosleden hebben op internationale conferenties in het buitenland ervaring opgedaan. Een geregeld contact is gelegd tussen de Junge Union Deutschlands en de Arjos. Temidden van al deze activiteiten is het zinvol opnieuw aandacht te geven aan de kern van het Arjoswerk: het clubwerk.

Welke taak ?

Als op zekere dag een aantal jongeren besluiten een club op te richten, is er soms de vraag: Wat moeten we nu gaan doen? Daarover moet iets gezegd worden. De Arjos is de jeugdorganisatie van de Anti-Revolutionaire Partij. Een partij die uitgaat van beginselen voor de politiek. En de Arjos zal dus willen weten wat die beginselen inhouden en wat daaruit voor de politiek van elke dag voortvloeit. Met andere woorden: Het is noodzakelijk dat de Arjos zich op die beginselen bezint. Omdat zij een positieve inhoud hebben voor overheid en volk. Zo heel eenvoudig is die bezinning altijd niet. Het feit dat het anti-revolutionaire beginselprogramma dringend herziening behoeft maakt dit onderdeel van het werk niet gemakkelijker. Voorop staat evenwel dat wij zijn opgegroeid bij de Bijbel. Daarin vinden wij — hoezeer ook verspreid — datgene wat wij het eerst nodig hebben te weten, ook voor de staatkunde. Naast deze beginselen zullen wij er begrip van moeten hebben welke beginselen vandaag de drijvende krachten vormen van de vraagstukken die de wereld en ons land bezig houden. De Arjos zal dus ook het een en ander moeten afweten van de beginselprogramma's van de tegenstander, zoals socialisten en liberalen. Ook van de communisten. Laten we dit alles het klassieke werk van de Arjos noemen, niet in die zin echter dat klassiek een liefhebberij kan zijn. Het tegendeel is waar. De wereld wordt nog immer door beginselen geregeerd. Intussen, er is voor de Arjos meer nodig. Met beginselen alleen kan niet volstaan worden. Een wandelaar die bij het begin van de weg blijft staan bereikt zijn doel niet. Politiek is niet alleen een zaak van denkbeelden maar ook en vooral van de practijk. En het is daarom nodig dat de Arjos er steeds van doordrongen is dat er in ons land, in elke provincie en in elke gemeente van dag tot dag praktische politiek bedreven wordt en dat wij daar als studieclubs ook alles mee te maken hebben.

Een nieuwe taak

De tijden zijn veranderd. De wereld is anders geworden. In die veranderde wereld moet een oplossing worden gezocht

voor de vele problemen die op 's levens politieke markt worden uitgesteld. En op die markt heeft de politieke jeugdbeweging haar eigen plaats en taak. En het gaat erom dat we ons daar dagelijks van bewust zijn. Het is niet zo dat de Arjos er alleen is om te studeren. Zeker, de studie neemt een belangrijke plaats in en behoort die ook te behouden. Maar daarnaast zal de Arjos meer en meer een beweging moeten zijn die voor zichzelf en voor anderen zoekt naar een antwoord op de brandende vraagstukken van vandaag en morgen. Een beweging die dat antwoord ook wil doorgeven. Zo klaar en duidelijk mogelijk. Het gaat maar niet om het aanheffen van een paar leuzen en algemene kreten. Het gaat er nog minder om te doen alsof wij de partij zelf zijn. Maar het is onze vaste overtuiging dat de Arjos een eigen taak heeft met betrekking tot de eigen jeugd en tenslotte ook voor heel de jeugd. Het bezig zijn met de werkelijke problemen om daardoor een eigen boodschap te hebben. Om voorlichting te geven. Het landelijk bestuur is in Januari j.l. overgegaan tot de instelling van een buitenlandse werkgroep en een sociaal-economische werkgroep. Deze laatste is in secties verdeeld. Deze secties hebben elk een onderwerp in studie genomen en zullen daarover een rapport samenstellen. Door dit werk wordt enerzijds een kader gevormd dat op de hoogte is van de politieke vraagstukken in hun actualiteit en worden anderzijds de clubs aan materiaal geholpen. De Arjos staat hiermee aan het begin van een nieuwe weg, die zij stellig verder zal bewandelen. En uit deze nieuwe taak voor de Arjos vloeit dan als vanzelf voort de noodzaak tot bezinning op het werk van de eigen clubs.

Hoe werken we ?

Moeten we op de clubs in hoofdzaak werken op de traditionele manier van inleiding en bespreking? Met lintwormachtige inleidingen en taai discussies die de leden onbevredigd naar huis laat gaan? Voor heel wat clubs is de werkwijze tenslotte een kwestie van zijn of niet zijn. Er is ook een andere werkwijze mogelijk dan de traditionele. Als een Arjoslid een inleiding kan maken, kan hij datgene wat hij anders zou gaan voorlezen ook neerleggen in een aantal kortgeformuleerde stellingen of conclusies. Die moeten dan tijdig aan alle leden worden toegezonden. Dan kan alle nadruk vallen op de discussie. Dan leert men ook beter discussiëren. Laat de inleider dan maar eens enkele stellingen opnemen waar hij hetzelfde niet mee eens hoeft te zijn. Dan komt de discussie onmiddellijk los. Vooral wanneer men zich ook bezighoudt met de problemen van vandaag en daarbij ook met de vraagstukken van een bepaalde streek. Dat is niet altijd zo heel erg simpel. Maar niettemin nodig.

Natuurlijk zijn er nog andere methoden denkbaar. Wat variatie houdt de club fris. Een spreker over een bepaald onderwerp, een parlementszitting of gemeenteraadsvergadering in combinatie met andere clubs. Met „echte” fracties. Zo doet men ervaring op in het weerleggen van elkaars argumenten. Die hebben we zeker nodig. Het standpunt van een tegenstander in eigen kring weerleggen is vaak niet zo moeilijk. Maar we moeten het ook kunnen waar die tegenstander bij is. En het gesprek met hem moeten we veeleer zoeken dan ontlopen.

Wil men een jongerenforum houden? Ook best. Een debatavond met een groep van een andere politieke jeugdorganisatie? Geen bezwaar tegen. Mits die debatavond maar goed wordt voorbereid. En zo is er nog wel meer te bedenken.

Het is tijd om te werken. Het werkseizoen heeft zijn intrede gedaan. Wij hebben nog vele kansen. God geeft ons die. Laten we ze gebruiken. Mogelijk zijn wij in dit atoomtijdperk de werkers van het elfde uur. Maar dan niet als jongeren die voor hun tijd oud zijn geworden, doch als jonge kruisvaarders in een moderne tijd. Gelovig, trouw, enthousiast.

FAAMI

PEPERMUNT

uitmuntend!

PRIJSVRAAG

ECHTE ROEPENDE SCHWARZ-WALDER KOEKOEKKLOKKEN
Deze klokken zijn versierd met fijn handsnijwerk, hebben een bijna onverslijtbaar uurwerk en een regelbare slinger, waardoor ze precies op tijd lopen! Bovendien brengen zij gezelligheid in Uw huis, want de

KOEKOEK

„ROEPT”

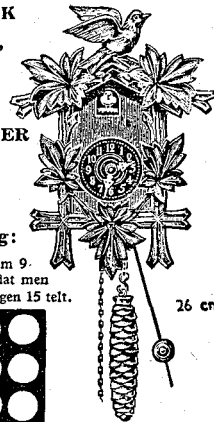
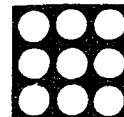
ELK

KWARTIER

!

Prijsvraag:

de cijfers 1 t/m 9
z6 plaatsen, dat men
in alle richtingen 15 telt.

26 cm

Wij sturen deze mooie klok tegen speciale prijs van f 15.95 franco rembours met garantiebewijs voor 1 jaar aan hen, die binnen 10 dagen deze advertentie met oplossing inzenden, i

**Grand Comptoir
Universeel d' Horlogerie**
HOMERUSLAAN 83 - POSTBUS 44 - UTRECHT
Gevestigd sinds 1935

CENTRAAL WEEKBLAD

ten dienste van de
Gereformeerde Kerken
in Nederland

HET gezinsblad
bij uitnemendheid

Adm. adres:
Drift 13, Utrecht.

N.V. HOUTHANDEL
v.h. J. van Schijndel & Co.
ROTTERDAM

Hoofdkantoor: Admiraliteitskade 47
Telef. 112850 (3 lijnen)

Zagerij en schaverij: Nijverheidstraat - Nassauhaven

Vraag steeds

ZOETERMEERS ROEM
de fijnste margarine

Firma Gebr. van der Spek - Zoetermeer - Telef. 40

Scheepsinstallatiebedrijf
NEDERLAND
Oostdijk 28 - IJsselmonde
Tel. 445, Ridderkerk
(4 lijnen)

VOORTSTUWINGS-
INSTALLATIES
van elk vermogen

**Artsen en specialisten
van naam**

hebben kruidenmengsels samengesteld tegen aambeien, asthma, bedwateren, bloedarmoede en zenuwzwakte, blaascatarre, bronchitis, congestie, galsteen-, stuw-, blaasontsteking en alle

andere chron. ziekten
welke wij U leveren à f 3.95 per pak voor 1 maand. Gegar. onschad., prachtige resultaten ook in schijnbaar hopeloze gevallen. Broch. en incl. gratis.

Kruidenhuis „FLORA”
Westersingel 40, Groningen

DRUKKERIJ RIJNLAND

ALPHEN AAN DEN RIJN — Telefoon 01720 - 3249

PERIODIEKEN
HANDELSDRUKWERK

Speciaal ingericht
voor grote oplagen

Ons streven is gericht op kwaliteits-drukwerk tegen scherp gecalculerde prijzen. Vraag offerte.

WINKELBETIMMERINGEN

IN ALLE BRANCHES
SPECIAAL VOOR HET BETERE WERK

BLOM - LEERDAM

TEL. K 3451-776

Firma FERNHOUT

Handel in WEGEN- EN WATERBOUWMATERIALEN, OP- EN OVERSLAGBEDRIJF, SCHEEPSBEVRACHTING

ZWOLLE, tel. 5358 b.g.g. 3477

EMMELOORD, tel. 2493 b.g.g. 2663

SLOOPSCHEPEN

Voor Uw sloopschepen is het adres

Firma Wed. O. D. Heuvelman

Telefoon 369 - KRIMPEN AAN DE IJSSEL

C. Lind & Zoon

Ao. 1826

KASSIERS EN COMMISSIONAIRS IN EFFECTEN
KEIZERSGRACHT 546 - AMSTERDAM

Telefoon 41154, 31369, 34213, 30214

Effectenbeurs Nis 8, Tel. 49328 en 46640

Administratie van Vermogens - Effectenzaken - Verzekeringen

EEN UITKOMST VOOR MAAGLIJDERS

Maaglijders, U kunt weer alles gaan eten. De echte C - R. MAAGTABLETTEN zijn weer in Nederland verkrijgbaar.

C-R. MAAGTABLETTEN

geven direct verlichting en zijn pijnstillend. Vooraanstaande doktoren en chirurgen, hier te lande, tellen wij onder onze cliënten.

De echte Amerikaanse C - R. Maagtabletten zijn die lichtgele tabletten. Alleen verkrijgbaar bij:

LOUIS RIETBERGEN

NIEUWE BINNENWEG 400 — ROTTERDAM

Vraagt inlichtingen zonder enige verplichting.

Voor Uw zakenrelaties

Reclame- en Geschenkartikelen in plastic

G. VAN DER WOERD — LUNTEREN
Telefoon 437 (08388)

INGWERSEN & CO

EFFECTEN
Coupons en Administratiën
Alle Assurantiën
Levensverzekeringen
en Lijfrenten

AMSTERDAM
KEIZERSGRACHT 382
Telefoon 32121
Speciale afdeling voor
PROTESTANTS KERKELIJKE LENINGEN

Vraagt Uw bakker naar

TARVO-BROOD

Uw bakker Uw dokter!

BRINKERS'

ROOMBOTER
MARGARINE
SPIJSVETTEN
SPIJSOLIE

FABRIEKEN

ZOETERMEER
Tel. nr 12 (4 lijnen)

Oosterbaan & Le Cointre N.V. GOES

de drukker die het kan!

P. ZEEUW Jzn

ROTTERDAM-O.

VOORSCHOTERLAAN 51

Tel. 20213 - 22543. Na zes uur: Tel. 22543 - 26977

GRANEN - VEEKOEKEN GEDROOGDE PULP

Lid van de Rotterdamse vereniging voor de
termijnhandel in granen.

TURNARTIKELLEN

MEUBELINDUSTRIE ROTHUIZEN N.V. - HEELSUM

Wees zuinig met Uw GELD
koop bij
WESTERVELD

drogisterijen
DE CONCURRENT
WESTERVELD
FILIALEN DOOR GEHEEL AMSTERDAM

OP ALLE ARTIKELEN
ONTVANGT U EEN
KORTING VAN... **3%** ...
WANT VOOR 10 AAN
CASSABONS WORDT
30ct. TERUGBETAALD
Uitgész. Bornee art.

M. C. van Staaveren - Aalsmeer
specialiteit in Telefoon 715
ANJERSTEEKEN - FREESIAZADEN

Vraagt steeds
ZOETERMEER'S ROEM
de fijnste margarine
Firma Gebr. van der Spek - Zoetermeer - Telef. 49

n.v. **Scheepsbouwwerf v/h**

Fa. A. Lanser

Sliedrecht * Holland

N.V. W. J. SCHUILING'S
HANDELSONDERNEMING
BINNENHAVENWEG 20 — HENGELO
Telefoon K 5400-3029 (na 18 uur Delden, K. 5407-447)

„Parley” wol
voor al uw breiwerk
Parley's Wolspinnerijen - Leiden

Verplaatsbare houten gebouwen

Directie- en schaftketen
Noodwoningen, -scholen
en -kerken
Directie- en schaft-
wagens
etc.

HANBO
HOUTBOUW
HARDINXVELD
Tel. 41 Neder-Hardinxveld

met de **breipen** geschreven

SCHEEPJESWOL nieuwtjes en
commentaar

De Modeshows van Scheepjeswol hebben een goede pers gehad! Een maand lang is de breikaravaan langs de grote steden getrokken en de ontvangst was overal even hartelijk. De waarderende woorden, die de kranten over de getoonde modellen geschreven hebben, geven een goed beeld van de enthousiaste uitroepen, die de mannequins in de zaal opvingen, als ze hun ronde deden. De breishow heeft in het hart van de Nederlandse vrouw een ruim plaatsje gekregen. De verklaring ligt voor de hand. Het geeft een gevoel van diepe voldoening, zelf in staat te zijn de allermooiste en meest modieuze kledingstukken van zo'n show zelf te breien. Dat is ook het doel van de shows van Scheepjeswol: U behulpzaam te zijn met nieuwe ideeën, die niet ergens blijven zweven in de ijle lucht, maar die vatbaar zijn voor verwezenlijking in uw eigen huiskamer, met uw eigen breipennen!

*
Dit vlotte, originele modelletje heeft op de Modeshows van Scheepjeswol veel bewondering gewekt. Ook de kinderkleding, door parmantige knapen en bedeesde meisjes getoond, viel allereerste in de smaak. U weet het: SCHEEPJES-patronen hebben een onmiskenbaar voordeel: Ze komen altijd uit!

PRIJSVERLAGING is een woord, dat iedere huisvrouw als muziek in de oren klinkt. Scheepjeswol heeft een fors gebaar gemaakt en u hebt het aan de prijstijsten bij uw wolhandelaar kunnen zien, dat juist de kostbaarste kwaliteiten het grootste verschil vertonen. Breien is altijd de goedkoopste manier geweest om in het bezit te komen van kledingstukken van klasse. De dames, die er haar tijd en haar vindingrijkheid aan geven, vinden de beloning in haar eigen portemonnaie (uitgespaard!) terug. Met de nieuwe lage prijzen voor die heel mooie soorten Scheepjeswol kan ook de zuinigste vrouw zich voor haar werkstukken de beste grondstoffen veroorloven. Dat zegt wat, juist nu het tegen de winter gaat waarin uzelf, uw man en uw kinderen hun gebreide truien, vesten, shawls en pullovers praktisch geen dag kunnen missen!

NOOIT VERLEGEN OM EEN PATROON!
Schrijf aan de SERVICE-Afdeling van de Koninklijke Scheepjeswol Fabrieken te Veenendaal om maandelijks toezending van de patronen-uitgave 'SCHEEPJES-JOURNAAL'. Elke maand tien patronen, tien maanden lang. Het kost u slechts f 3.75, dus nog geen 4 centen per patroon. Bovendien krijgt u gratis het Scheepjes-Showboek, dat normaal f 1.50 kost, met nog eens 50 patronen en beschrijvingen van de Mode-Shows.

GEBRUIK DEZE BON:

Geen geld zenden!
U betaalt eerst na ontvangst van de eerste aflevering en het Showboek 1955.

Naam:
Straat:
Plaats:
wenst maandelijks te ontvangen het SCHEEPJES-Journaal (10 afleveringen voor f 3.75) en ziet daarbij gratis toezending van het Showboek 1955 per omgaande tegemoet.

Handtekening:

SCHEEPJESWOL U vaart er wel bij!

NEDERLANDSE GEDACHTEN

OFFICIEEL WEEKBLAD VAN DE ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ

WIJ houden in onze tijd niet meer van namen, die als feestelijke vlaggen waaien boven onze ondernemingen. Zelfs de dichters hebben moeite een mooie naam te vinden voor hun bundels. En overigens hebben wij liever de geheimzinnigheid van een paar letters of een nummer dan de duidelijke en sprekende volle naam.

Het Centraal Comité heeft aan de redactie niet de last opgelegd, een naam te kiezen voor dit nieuwe weekblad. Het heeft gezegd: er is een naam. In 1829 heeft Groen „Nederlandsche Gedachten” opgericht en hij liet het veertig keer per jaar verschijnen.

Veertig jaar later begon hij met een nieuwe serie, onder dezelfde naam. En wij willen die naam nu verder dragen in Nederland.

Toen Groen begon, heeft hij dadelijk gezegd, waar het hem om ging: hij zou zich met beslistheid keren tegen de Revolutie, de Revolutie met een hoofdletter. Want in dat zelfde jaar had Groen een Engels boek gelezen, het boek van Burke, waarin deze Engelsman de Franse revolutie aanpakte. Burke schreef: „Denk er om, die Franse revolutie lykt alleen maar uiterlijk op wat in 1688 in Engeland gebeurde, toen de stadhouder-ko-

De Oude Naam

ning kwam. Willem III. De Engelsen noemen dat de glorieuze revolutie. Maar Willem III herstelde en handhaafde: hij herstelde de vrijheid, hij handhaafde de rechten van het volk. De Franse revolutie vernietigt de vrijheid en vertrappt het recht. En dat komt, omdat het een overwinning is van het ongelof. En zo leerde Groen van Burke: „Tegen de revolutie het Evangelie” en hij ging het Nederlandse volk de ogen openen voor de principiële tegenstellingen, die in geding waren.

Tegen de revolutie. Dat moet een nationaal verzet zijn, want wij kennen in Nederland de vrijheid van de reformatie. Als zij wijzen naar Parijs, dan wijzen wij naar Straatsburg. Als zij spreken over Genève, de stad van Rousseau, dan spreken wij ook over Genève, de stad van Calvin. Nederlandsche gedachten. „Want wat ik wil laten horen — zo is de bedoeling van Groen — dat is een Nederlandse boodschap. Ik ben niet van plan van Nederland een copie te maken van buitenlandse staten. Ik ben voor de verdere ontwikkeling van het nationale leven, dat zo krachtig is begonnen, toen ons volk streed voor de vrijheid van geloof. Dus ben ik antirevolutionair en christelijk-historisch”

En wat nu niemand bang zijn, dat wij, in de ban van deze naam en deze geschiedenis, alleen maar in het verleden zullen toen. Wij zullen ons er wel in verdiepen. Maar niet om te repeteren en verslagen te leveren. Wel om iets te ontdekken. Dit n.l. dat we nog hetzelfde uitgangspunt hebben als Groen. We beginnen als hij, we hebben dezelfde idealen als hij, we kunnen het zeggen onder hetzelfde vaandel als hij.

Dat lijkt vreemd. En misschien denkt iemand, dat we het ons eigenlijk maar verbeelden. Dat in werkelijkheid de dingen heel anders liggen, want er is immers zoveel veranderd.

Maar het lijkt alleen maar vreemd. Het is in werkelijkheid volkomen begrijpelijk. Want Groen streed een nationale strijd. Hij gaf Nederlandse gedachten. En zijn boodschap is dus niet verouderd, zolang de Nederlandse natie nog bestaat en zich vernieuwt en zich bezint op haar positie, haar plaats en haar mandaat. De christelijk-nationale kern van Groens werk heeft blijvende waarde, omdat hij de natie

WARE RIJKSEENHEID

HET bezoek van Koningin Juliana en Prins Bernhard aan de West is in volle gang. De nieuwe stijl van het Koninkrijk der Nederlanden krijgt hierdoor voor het oog van de gehele wereld zijn openlijke bevestiging. Zowel in Suriname als op de Nederlandse Antillen zal de Koningin als Hoofd van het Koninkrijk de Staten in een buitengewone openbare vergadering bijeenroepen en de vergadering van de raad van ministers voorzitten als Hoofd van de Landsregering. De gedachte van de gelijkwaardigheid, die in het nieuwe statuut voor het Koninkrijk is neergelegd, vindt door deze beide bestuurlijke daden haar bevestiging.

In een wereld, die geneigd is de baanvloek uit te spreken over elk Europees land, dat de band met de overzeese rijkdelen wil aanhouden, moet de zegetocht van onze vorstin opzien baren. Hier spreken de aanhankelijkheid van vrije volken aan het Huis van Oranje en de bewust gewilde band met het Europese rijkdeel Nederland boekdelen. Met volledige autonomie en vertegenwoordigd door gekozen parlementen bekrachtigen de drie rijkdelen door het bezoek van en de hulde aan de Koningin de in het nieuwe statuut neergelegde bepalingen, waarbij zij elkaar onderlinge bijstand, overleg en samenwerking beloven.

Het Koninkrijk der Nederlanden legt niet alleen tussen de Nederlanders in Europa enerzijds en de Antillanen en de Surinamers anderzijds nauwe contacten, zowel politiek, economisch als cultureel, het stelt eveneens de Surinamers en de Antillanen in staat meer belangstelling voor elkaar te ontwikkelen. De reis van Koningin Juliana en Prins Bernhard kan hieraan slechts bevorderlijk zijn.

„De West”

In Nederland hoort men vaak spreken van de West of van West-Indië. Men bedoelt daarmee dan Suriname en de Antillen in één begrip samen te vatten, maar de verschillen tussen Antillanen en Surinamers zijn niet gering. De Benedenwinder (van Curaçao, Aruba en Bonaire) is veel meer Latijns-Amerikaan, de Surinamer is eenzijdig meer Europeaan, anderszels meer Afrikaan of Aziaat. In de Nederlandse Antillen leven vrij grote groepen Surinamers. Over het algemeen schijnen de Surinamers echter beter te kunnen opschieten met de bewoners van de bovenwindse eilanden (St. Eustatius, St. Maarten en Saba). Vergelijkt men Suriname met de Ned. Antillen, dan is eerstgenoemd rijkdeel een land dat betrekkelijk geïsoleerd ligt, in de eerste plaats omdat het van de rest van het Zuid-Amerikaanse continent gescheiden is door de machtige selva, het tropische oerwoud. Oerwoud sluit meer af dan water. De zee maakt scheepvaartverkeer mogelijk. Vandaar dat machtige zeeschepen de bauxiet van Suriname komen weghalen. Maar de bauxietmijnen hebben voor Suriname minder betekenis dan de olieraffinaderijen voor Curaçao en Aruba. De olie heeft het gehele maatschappelijke leven van Curaçao en Aruba veranderd. Zij heeft van deze eilanden, die in vroeger eeuwen „de onnutte eilanden” werden genoemd, een welvarend internationaal centrum gemaakt. De Antillen kunnen

heeft gezien, zoals zij was door de kracht van het Evangelie.

Wij willen de oude lijn doortrekken in een nieuw tijdperk van de wereldgeschiedenis en het nationale bestaan. Scherp doortrekken, alle duidelijkheid.

En zo gaan wij met vreugde aan het werk in het besef van de hoge verplichtingen die ons zijn opgelegd nu wij de oude naam weer brengen in duizenden gezinnen. Met de oude strijdbaarheid en met de innige overtuiging, dat wij ook nu een nationale taak op ons hebben genomen.

Het Gouvernementspaleis in Paramaribo met het standbeeld van Koningin Wilhelmina op de voorgrond.

zich dan ook reeds jarenlang zelf bedruppen. Suriname is sinds mensenheugenis noodlijdend en kan het zonder geldelijke steun van Nederland niet stellen. Wij denken hierbij aan de fondsen die Nederland voor de uitvoering van het Tienjarenplan ter beschikking stelt. Van economische betekenis zijn Suriname en de Ned. Antillen voor elkaar niet geweest. Suriname is met zijn bauxiet (de uitvoer bedroeg in 1922 13.044 ton, in 1939 504.062 ton en in 1954 ongeveer 3½ miljoen ton) grondstoffen-leverancier voor de metaalindustrie geworden en is wat zijn belangrijkste exportproducten betreft aangewezen op de hoog geïndustrialiseerde landen. Daarin ligt geen basis voor economische samenwerking met de Antillen. In dit verband is alleen van betekenis dat zij elkaars arbeids-schappen kunnen opvangen. De olie-maatschappijen op Aruba en Curaçao hebben thans 1286 Surinamers in dienst.

De Nederlandse Antillen betrekken slechts ½ deel van hun invoer uit Suriname. Omgekeerd exporteren de Ned. Antillen slechts geringe hoeveelheden smeer- en stookolie, wat ruw zout en enig schoenwerk. Ook in godsdienstig opzicht passen de Surinamers en de Antillanen niet erg bij elkaar. De Surinamer is óf protestant óf hindoe óf mohammedaan, terwijl de Antillaan overwegend rooms-katholiek is. Ook de taal scheidt de Surinamer van de Antillaan. Het Papiamentu dat de Antillaan spreekt lijkt veel op Spaans. De Antillanen noemen zich dan ook „Latinos”. De z.g. Tachtigers op Curaçao drukten zich uit in de Saanse taal.

Studenten-huishouden

Ondanks al deze verschillen is het toch mogelijk dat beide West-Indische rijkdelen in het Caraïbisch gebied met de steun van Nederland meer dan tot dusver samenwerken. Er kan een tijd komen dat de Benedenwindse eilanden (Aruba, Curaçao en Bonaire) zo overbevolkt raken, dat emigratie noodzakelijk is. Het is hopen dat Suriname dan door middel van het Tienjarenplan en andere plannen tot ontwikkeling is gekomen, zodat de Antillanen daar emplooi zullen kunnen vinden. De Ned. Antillen zijn te vergelijken met een „studenten-huishouden”. „Pa” is in dit geval de olie, een eenzijdige bron van welvaart, die het land bijzonder kwetsbaar maakt. Kijkt men naar de andere eilanden in het Caraïbisch gebied, dan blijkt dat de overbevolkte Brits Westindische eilanden uitkomst verwachten van Brits

rinaamse samenwerking toekomstmogelijkheden: hout, rijst, fruit enz.

Het bezoek van H. M. de Koningin en Prins Bernhard moge de drie rijkdelen, meer dan tot dusver het geval is geweest, de mogelijkheden die er voor de drie rijkdelen liggen nog eens duidelijk voor ogen stellen. Ook voor Nederland ligt hier een taak. Niet alleen op economisch terrein maar ook op cultureel terrein. Christelijk Nederland dient zich af te vragen of het door middel van zending, wetenschap en maatschappelijk werk de banden met de overzeese rijkdelen, die in het verleden veelal de rol van het mus-deelde kind hebben gespeeld met sterker dan zij moet aanhalen. Wanneer de banden van het Koninkrijk nieuwe stijl louter economische banden zijn, dan leert de geschiedenis, dat deze geen duurzaam karakter dragen. De religieuze en culturele banden blijken dan vaak veel sterker te zijn.

DEZE WEEK

- 1 De oude naam . . . pag. 1
- 2 Ware Rijkseenheid . . pag. 1
- 3 Drie taken wachten op u! pag. 2
- 4 Vrijheid van Hoger Onderwijs pag. 2
- 5 Saarländers stemmen maar pag. 3
- 6 De Progressiviteit van de P.v.d.A. pag. 4
- 7 Van Genève tot Genève pag. 5
- 8 Dat de VU-band blijve pag. 6
- 9 Op naar de 30.000! pag. 7
- 10 Het Program van Actie wekt reactie . . . pag. 8
- 11 Televisie een vraagteken pag. 9
- 12 Ons Ontwerp Program van Actie pag. 10
- 13 Het andere gezicht. Vervolgverhaal . . . pag. 11
- 14 Groenkopers dagboek pag. 12

DE WERELD DEZE WEEK

Neen, de waterstofbom verandert de mensen niet

VOLGENDE WEEK DONDERDAG zullen de ministers van buitenlandse zaken van de Westelijke Drie: de Verenigde Staten, Groot-Brittannië en Frankrijk, weer met hun Russische collega bijeen zijn in Genève. Molotov, Dulles, Macmillan en Pinay zijn thans niet vergezeld van hun minister-president, hun staatshoofd of collega's, zoals in Juli.

Drie maanden geleden verkeerde de wereld in een stemming van ontspanning en toenadering. De Russische staatslieden Boelganin, Kroetsjef, Sjoekow en Molotov wisselden vriendelijkheden met president Eisenhower, de Engelse minister-president Eden en de Franse premier Faure. De verwachtingen waren hoog gespannen, omdat, sinds de conferentie van Potsdam in 1945 een conferentie op het hoogste niveau niet meer had plaatsgevonden. De Koude Oorlog, waarin Oost en West door het imperialistische drijven van Sowjet-Rusland geraakt was, deed zijn beklemmende werking gevoelen. Beide partijen schenen diep onder de indruk van de apocalyptische vernietigingskracht, die aan weerskanten gereed lag in de vorm van waterstofbommen en andere atomische wapenen. Genève zou het keerpunt kunnen zijn. De waterstofbom, het verschrikkelijkste product van de Koude Oorlog was voor beide partijen geworden een zelfstandige ijzingswekkende macht, die beide partijen naar Genève dreef.

Maar de grootmachten van deze wereld constateerden aan het meer van Genève, dat de afschuwelijkste wapenen de menselijke geest nog niet veranderen. De conferentie werd beheerst door de fundamentele tegenstelling tussen de communistische ideologie en de gedachtenwereld van het Westen. De Sowjet-Russische leiders glimlachten als gewone mensen. Zij reden in open auto's als vacantiëgangers rond, maakten grapjes, debiteerden kwinkslagen en brachten toasten uit op wereldvrede, ontwapening en Duitse hereniging. Maar al hun mooie woorden, hun gezellige grapjes veranderden niets aan het feit, dat zij de profeten van de communistische pseudo-religie zijn, die de ideeënwereld van het Westen uitbroedde van het kapitalisme noemen en haar vertegenwoordigers belijders van een zaak, die door de maatschappelijke wetten van het historische materialisme rijp zijn voor de ondergang.

„Revolutionnaire ontwikkeling”

We zijn nu drie maanden verder. De vier ministers van buitenlandse zaken ontmoeten elkaar thans in Genève opnieuw. De Grote Vier bleven in Juli evenver van elkaar afstaan als de waterstofbommen van beide partijen van elkaar afliggen. Wij bedoelen de kwesties van een Europese veiligheids-pact, de Duitse hereniging en de ontwapening.

Het lijkt geen twijfel dat de communistische machthebbers zich terdege ervan bewust zijn, dat er aan de andere kant van hun IJzeren Gordijn ook waterstofbommen gereed liggen. Ook zij lezen in de Amerikaanse kranten, dat er boven het Amerikaanse continent nacht en dag vliegtuigen, beladen met atombommen, rondvliegen. Maar hun geloof in de uiteindelijk overwinning op het Westen is door de gang van de wereldgeschiedenis ongeschokt. Allerwegen constateren zij in het Verre Oosten, in het Nabije Oosten, in Noord-Afrika, in Griekenland en Turkije, in Frankrijk en Zuid-Amerika de „revolutionaire ontwikkelingen”, die volgens het historisch materialisme de komst van de socialistische maatschappij van Marx en Lenin aankondigen.

Het aanwakkeren van deze „revolutionaire ontwikkelingen” heeft het Westen deze maand kunnen constateren in het Nabije Oosten. Zowel Egypte als Israël kregen het aanbod van economische en militaire steun. Het lijkt geen twijfel dat Frankrijk in Noord-Afrika wapenen tegen zich gericht ziet, die Moskou in handen heeft gegeven.

Het vuurtje van de twist tussen Turkije, Griekenland en Engeland over Cyprus werd via de communisten op dit eiland, die zich achter de Grieks-Ka-

tholieke patriarch Makarios stellen, opgerakeld, zodat Griekenland in September niet aan de N.A.V.O.-manoeuvres mee deed.

De communistische partijen in de West-Europese landen doen alle moeite de zogenaamde ontspanning dienstbaar te maken aan het streven om als politieke partij erkend te worden die gelijkwaardig en acceptabel is voor elke andere partij en dus aan het regeringswerk kan deelnemen. De Italiaanse communistenleider Togliati doet sinds Genève zijn uiterste best.

Communistisch China krijgt grote wapenleveranties uit het Sowjetgebied en laat in ruil daarvoor een grote veer in het hartland van Azië: Sinkiang, waar Sowjet-Rusland bezig is grote industrieën, ook atoomfabrieken, te bouwen en vliegvelden aan te leggen. En hoe de zo zeer toegejuichte „revolutionaire ontwikkeling” zich op Malakka, in Indonesië en in Zuid-Vietnam zich doorzet, ontgaat de Sowjetleiders evenmin.

Vredesgestes

Tegenover deze feiten vallen de vredes-gestes van Moskou van de laatste weken in het niet. De totaal verouderde oorlogshaven Porkhala, die aan Finland werd teruggegeven, en het besluit om 600.000 Russische soldaten naar huis te

VAN GENEVE TOT GENEVE

zenden in een periode, waarin om militaire redenen elke divisie moet worden uitgedund, omdat de uitrusting met atoomwapenen een geringer aantal soldaten nodig maakt, mogen de oppervlakkige krantenlezer de indruk geven dat de vredelievendheid van Sowjet-Rusland oprecht is; wie nauwkeurig de feiten rangschikt en scherp in het oog houdt, dat achter deze feiten het wereldcommunisme met zijn brede gamma van tactische en methodische wapenen de kop opsteekt, laat zich niet bedriegen.

Het Westen heeft gedurende de laatste drie maanden Sowjet-Rusland de winst laten incasseren, omdat het te weinig oog heeft voor de ideologische dwanggedachten, die de communistische leiders beheerst. Er is hier niet alleen maar een klassieke machtspolitieke strijd gaande die men, wanneer het oorlogsgevaar te dreigend wordt, in een diplomatiek compromis kan trachten te beheersen, zoals de leiders van de Engelse buitenlandse politiek de indruk wekken mogelijk te achten — het aanbod van wapens aan Egypte en de Arabische wereld door Sowjet-Rusland komt dan voor Londen als een donderslag bij heldere hemel — neen, in de eerste plaats is het de communisten te doen om de bevordering van het wereldcommunisme. Hier is dus een geestelijke strijd gaande. Gaat men hier niet vanuit, dan heeft men onvoldoende door, dat een Russisch vredesoffensief, hoe spontaan en vriendelijk ook ingezet, in het arsenaal van het communisme evengoed thuishoort als een waterstofbom. Het communisme kent geen compromissen, ook al toont het dezelfde vrees voor waterstofbommen als het Westen.

Het Westen: één blok!

Het Westen kan hier alleen maar de conclusie trekken, dat meer nog dan in de tijd van de brute Koude Oorlog, waarvan Stalin het symbool was, alle krachten moeten worden ingezet om de vrije volken in deze nog veel gevaarlijker periode geestelijk weerbaar te maken en als één blok aaneen te smeden. De Christenen in de Amerikaanse staten, in Europa en Azië zullen daarbij vooraan moeten gaan.

Wie meent in deze worsteling apart te kunnen staan, los van het Westen, zoals sommigen in West-Duitsland doen, komt bedrogen uit, ook al lijken de aanbiedingen van de communisten nog zo aantrekkelijk, b.v. de Duitse hereniging. De drie Westelijke ministers van buitenlandse zaken zullen volgende week in Genève over de Duitse hereniging opnieuw moeten praten. De Russen zijn hertoe bereid onder voorwaarde, dat Duitsland zich losmaakt uit de Atlantische alliantie en dat een veiligheidspact wordt gesloten, dat de Amerikaanse troepen van het Europese continent doet verdwijnen, een pact dus dat de toestand voor Europa onveilig maakt. Noch het een noch het ander is voor het Westen en voor West-Duitsland aanvaardbaar.

Niet alleen voor U mevrouw

maar ook voor mijnheer en Uw kinderen creëerde Mr. Poodle exclusieve modellen in gebreide wollen bovenkleding.

Het zijn stuk voor stuk meesterwerken van 100% zuiver wol die bovendien een maximum aan kleurechtheid - wasechtheid - en krimp vrijheid hebben.

Vraag eens of Uw winkelier U de collectie wil tonen en let op het Mr. Poodle-etiket.

C.V. TRICOTFABRIEK
PEHAVEE
VEENENDAAL
N.V. TEXTIELUNIE
SPENCER-HEY
CULEMBORG

Niet alleen in Groningen, maar overal in den lande kunt U profiteren van onze speciale aanbieding

zeemleren

uitsluitend eerste kwaliteit

TEGEN EXTRA LAGE PRIJZEN

royale huishoudmaten:
42 x 40 cM. f 4,30
44 x 46 cM. f 5,15
extra grote maten (voor auto's en grote winkelruiten) 50 x 48 cM. f 6,15
58 x 86 cM. f 8,45

Natuur-sponsen

eerste soort, Levant-kwaliteit f 1,95 — f 2,45 — f 3,15 extra groot (autospons) f 5,45

Levering franco, onder volle garantie.

Bestel telefonisch, per briefkaart of per giro (rek. nr. 129138)

D. Klamer

A-STRAAT 17 TEL 21646 GRONINGEN

PONTIAC HORLOGES SIEBEL

DEN HAAG - ROTTERDAM - AMSTERDAM
Lange Poten 11 Stadhuisplein 24-26 Kalverstraat 123
N. Binnenweg 227

BABY *andor* UITZET

ZENDT U VIJF DAGEN GRATIS OP ZICHT

VOOR UW EERSTE BABY EEN IDEALE UITZET

VOOR UW VOLGENDE BABY'S EEN AANVULLINGS UITZET

<p>Voor slechts f 5.44 per week of f 20.45 per maand</p> <p>Ontvangt U</p> <ul style="list-style-type: none"> 12 hydrophile luiers 12 oogjes luiers 2 geborduurde truitjes (glansgaren) 4 glansg. truitjes m. ingebr. motief 6 tricot hemdjes met overslag 6 flanellen hemdjes 3 luiersbroekjes 1 plastic luier met elastiek 1 plastic luiersbroekje 6 zware molton onderleggers, ook als hoofdliuier te gebruiken 1 comode baddoek (zware badstof) 1 baby-badhanddoek (bijpassend) 1 badhandje (bijpassend) 2 monddoekjes 2 luxe wiege-lakentjes met bijpassende sloopjes, mooi geborduurd 1 degelijk wiegzeiltje 6 navelbandjes 1 slabbetje met leuk motief 1 kaart grote veiligheids-spelden 1 kaart gebogen veiligheids-spelden 	<p>GRATIS SCHEEPJES BABY-WOL</p> <p>grote pakket 100 gram kleine pakket 50 gram</p> <p>NEEM GEEN RISICO EERST ZIEN DAN KOPEN</p> <p>Vraagt U eens een baby-pakket aan, om rustig thuis de uitzet op kwaliteit te kunnen beoordelen, zonder dat U zich ergens toe verplicht.</p> <p>OVERTUIGT U ZELF en U ZULT ENTHOUSIAST ZIJN</p> <p>Betaling desgewenst in 4 MAANDELIJKE TERMIJNEN waarvan de eerste termijn à f 20.40 resp. f 9.30 binnen 5 dagen of in 15 WEKELIJKE TERMIJNEN waarvan de eerste termijn à f 5.40 resp. f 2.48 binnen 5 dagen.</p>	<p>Voor slechts f 2.48 per week of f 9.30 per maand</p> <p>Ontvangt U</p> <ul style="list-style-type: none"> 6 hydrophile luiers 6 oogjes luiers 2 schattige glansgaren truitjes 3 tricot hemdjes met overslag 3 flanellen hemdjes 2 luiersbroekjes 1 plastic luier met elastiek 3 zware molton onderleggers, ook als hoofdliuier te gebruiken 1 baby-badhanddoek (zware badstof) 2 monddoekjes 1 luxe wiege-lakentje met bijpassende sloopje, mooi geborduurd 1 kaart grote veiligheids-spelden 1 kaart gebogen veiligheids-spelden <p>GEEN RISICO: Bevat de uitzet niet dan kunt U deze op onze kosten retour zenden. Vul onderstaande bon in en profiteer van de uitzonderlijke aanbieding. U zult er geen spijt van hebben.</p>
---	---	--

BON Zend mij vrijblijvend 5 dagen gratis op zich: De uitzet voor de eerste baby/De aanvullings uitzet. Wanneer de uitzet mij bevalt betaal ik: contant/in 4 maandenlijkse termijnen/in 15 wekelijkse termijnen. Bevalt de uitzet niet dan zend ik deze binnen 5 dagen op Uw kosten retour. Alles op voorwaarden in Uw advertentie genoemd.

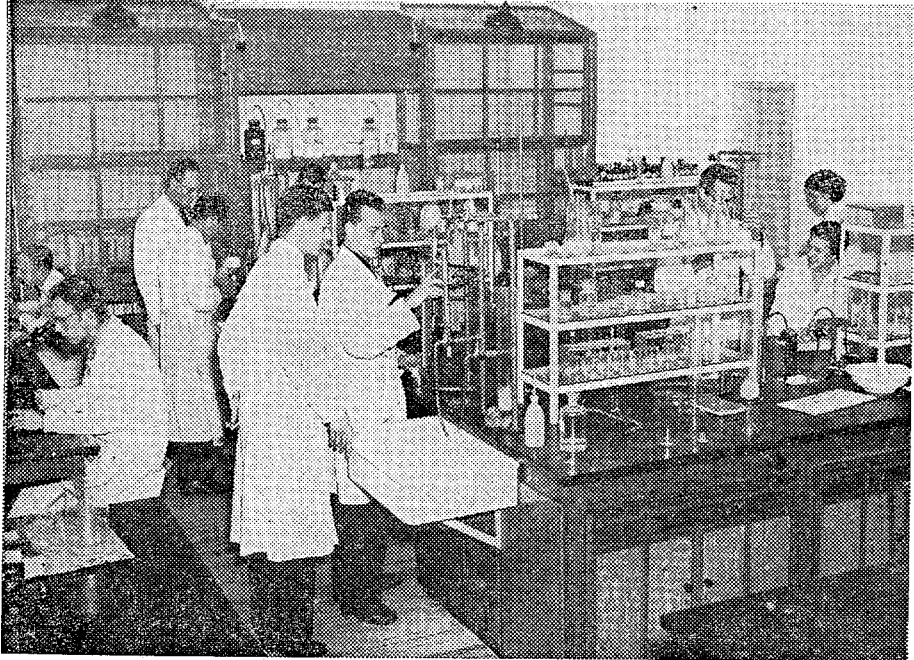
Naam: S.v.p. doorhalen
Plaats: wat niet verlangd
Straat: wordt.

ANDOR-TEXTIEL J. P. HEYESTRAAT 119 AMSTERDAM-WEST

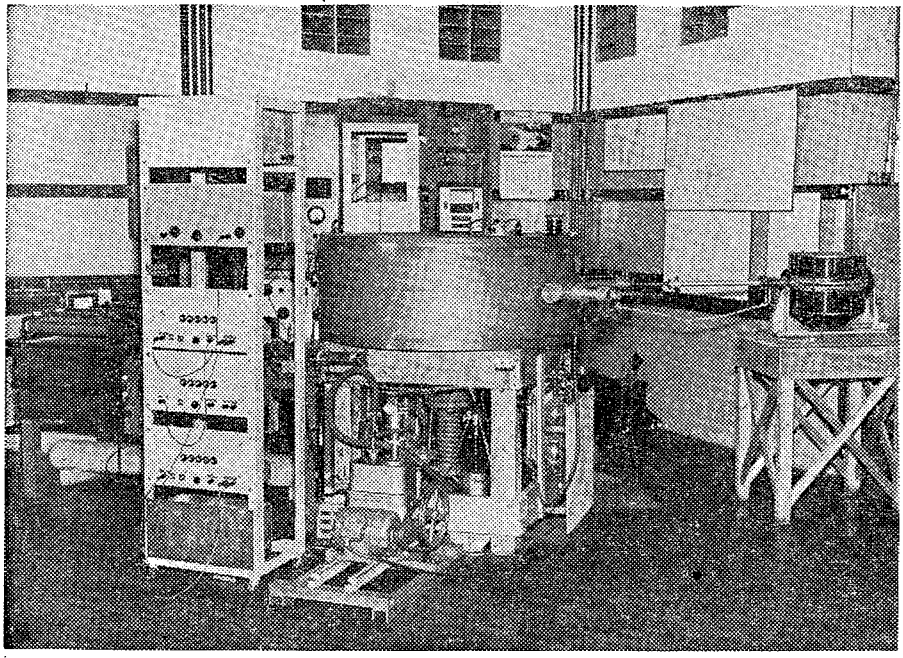
Dat de V.U.-band blijft

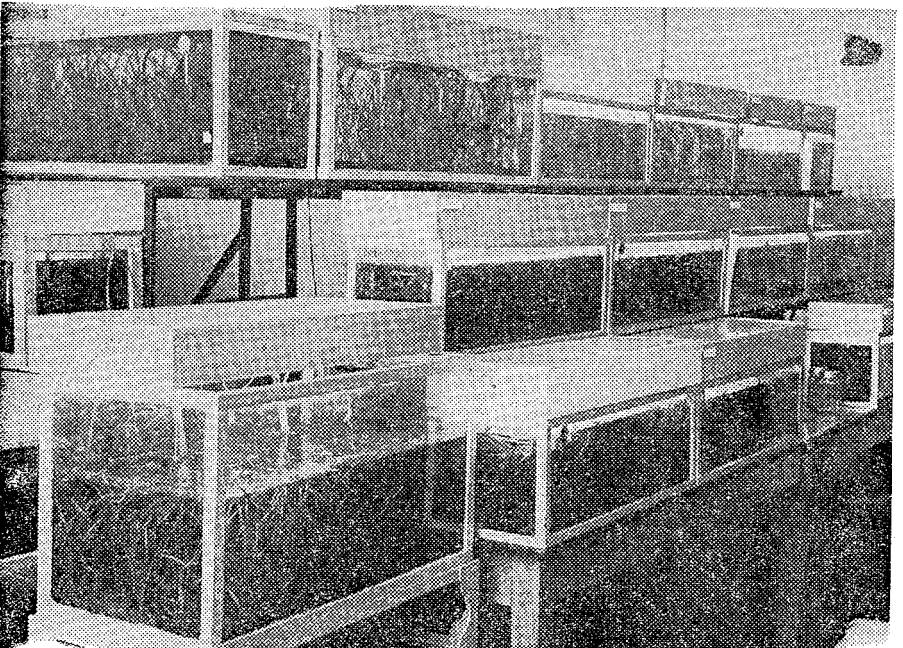
Nu de V.U. een steeds grotere plaats in ons volksleven gaat innemen, is het begrijpelijk, dat ook de administratie daarvan de verheugende gevolgen ondervindt.

In de Rapenburgstraat 128 is het biologisch laboratorium van de Vrije Universiteit gevestigd. Hier ziet men de studenten bezig met het nemen van proeven.

Geid noch moeite worden gespaard om de V.U. een vooraanstaande plaats in ons wetenschappelijk leven te laten blijven innemen. Hier ziet men een spectrograaf.

Een achtereen staan de aquaria opgesteld in het biologisch laboratorium. Deze bakken geven een beeld van de vissen-kwekerij, waarin tropische vissen leven.

„En elken morgen weer stond destyas op de deuren der collegezalen met nachtelijk krijt het opschrift van Dante's Inferno gekrast: „Lasciate ogni speranza, voi ch' entrate", „Laat varen alle hoop, gij die hier binnentreedt”.”

Zó zijn de colleges aan de Vrije Universiteit, in dat pril begin nog gevestigd in de Schotse Zendingkerk te Amsterdam, begonnen. Vijf studenten, vijf hoogleraren gingen iedere dag de geleende deur van die Christelijke academie binnen en lazen iedere dag, dat zij hopeloze mensen waren.

Het is in de ogen van Amsterdam, van het gehele toenmalige Nederland, met uitzondering van hen, die een hemels vaderland zochten, toch ook wel een hopeloze affaire geweest. Een vergadering van een vereniging voor Hoger Onderwijs op Gereformeerde Grondslag in een evangelisatielokaal op het Rapenburg. De wijdingsdienst werd tenminste nog gehouden in de Nieuwe kerk op de Dam. En de opening van de nieuwe school in het koor dier kerk. Maar die maaltijd in Artis voor een rijksdaalder (zonder wijn), die zal ook wel de nodige spot verwekt hebben, ook al omdat spotters meestal wel wijn hebben.

Men heeft de schouders opgehaald over dat simpele Israël zonder smid, zonder ploegschaar, bijl en sikkel, zonder zwaard en speer. En misschien heeft men medelijden gehad met alle eenvoudigen van geest, die in die dagen naar Amsterdam zijn getrokken, kleine luyden in een grote stad, leerlingen van een nachtschool, waarvoor nachtelijk krijt wellicht een dodelijk wapen wezen kon.

Wij zijn nu vijf en zeventig jaar verder. En weer heeft Amsterdam ons getrokken, zoals het onze vaders in dat pril begin van de Vrije Universiteit getrokken heeft.

Wij hebben de stoet van hoogleraren en studenten gezien, verdubbeld, ja veelvoudig vermenigvuldigd in getale. Een stoet van smeden, wier wapens tot de kennis van de atoomsplitting raken. Commandeurs, officieren en ridders, grote mensen in een grote stad.

Nu nog dieper in het hart van Amsterdam, onder die beroemde toren van de hoofdstad, in de Westerkerk. En in de grootste plaats van samenkomst, welke de stad kent, het R.A.I.-gebouw en in andere kerken, die tot op de laatste plaats bezet waren. Met „(electronisch) orgel- en bazuïngeklank voor moderne microfoons, opdat de wereld het zou weten. Daar gingen zij, die eens gesmade smeden over — mirabile dictu — de Jozef Israëlskade. Geen spottend krijt heeft ons de weg gewezen. Het is een triomftocht geworden, waarin wijzelf een grapje konden maken. Alles was anders, met uitzondering van de maaltijd, die was goedkoper dan in 1880. Hij kostte nu een kwartje minder dan een rijksdaalder, zonder wijn, maar met twee bekers koffie.

Alles was anders? Wij zijn nog steeds tot blozens toe verlegen, zoals zij waren, die lang voor ons naar Amsterdam optrokken. Wij zouden de nu *eigen* poort van de Vrije Universiteit niet durven doorgaan, als wij niet wisten, dat er nog steeds een opschrift staat op de deuren der collegezalen. Geen mensenhandschrift in krijt, maar een inscriptie gegraveerd door de vinger van den Eeuwige: „de vreze des Heren is het beginsel der wijsheid.”

Als dit weekblad verschijnt, stáát de Meiboom in de kap. En onder de takken van deze boom: theologie, rechten, letteren en wijsbegeerte, wis- en natuurkunde, economie en medicijnen, is het dagelijkse leven van de Vrije Universiteit weer aangevangen.

Op de collegebanken en achter de laboratoriumtafels zitten de studenten en luisteren naar hun hoogleraren, lectoren en docenten. In de bibliotheek gaan de vingers weer over de kaarten in het systeem, in de administratielokalen worden „andere” studieboeken bijgehouden, in het bureau van de pedel worden nieuwe examenaanvragen genoteerd.

Het is het leven, zoals dat in een universitaire gemeenschap geleefd wordt. Zo in Amsterdam als Bologna, in Moskou als in Oxford, Quebec en Reykjavik. Ook daar wordt wetenschap beoefend en opgebouwd en worden jonge mensen tot wetenschapsbeoefenaars gevormd.

Men behoeft naar die andere plaatsen niet te reizen om te zien, hoe een universiteitsgebouw uitgaat, hoe de studenten zich onderling met elkaar vermaken, hoe het student-zijn een

apart soort zijn is, noodzakelijk te bereiken. In dit alles, in die studenten en hoogleraren, van die „pedagogische” staven, heeft de universiteit-gemeenschap een eenheid gemaakt, welke misschien voor het algemeen mensch kloppende hart soms onbegrijpelijk, moeilijk verenigbaar met de A.R., hoewel die toch zo nauw aan letters V.U. zijn.

Onze grootvaders hebben met het universitair denken, dat die op hun beurt weer wat schied van de poorten van de universiteit is, dan onze zonen nu doen.

Er is echter een belangrijk punt al dat universitaire leven in de wereld welke de wereld kent en dat is een van de belangrijkste punten welke ook bij de viering van die duidelijk is geworden.

Het spreekt het meest tot de poorten van deze school niet en toch zo goed weten, wat er in de wereld iedere dag geschiedt. Zij bouwen en de uitbouw, de laboratorien, welke met de V.U. vermenigvuldigen de hoogleraren, de directeuren. Zij kennen de geest van de Vrije Universiteit, zij kennen het begin en de sterke groei. Zij, die vrouwen van het thuisfront zijn met die V.U. opgegroeid, zoals de wereld met het leven van de universiteit opgegroeid kan zijn.

Omdat dit waarlijk singulier is. Het is moeilijk te voorspellen, hoe het tot nu toe is.

V.U.-familie groeit met de dag. Het ouderlijk huis verlaten worden aan de intimiteit, welke nog te behuizing aan de Keizersgracht zal worden gedaan, zij het dan voor deel van de wetenschappelijke wereld. Er is alreeds van die intimiteit verleden. V.U.-dagen, hoort men wel en niet meer de V.U.-dagen van een geliefde hoogleraar, die had als herder en leraar, de hark gevonden worden, waarop de studenten voor het aangezicht van de trots kunnen en mogen zeggen: onze hoogleraren?

Er is een tijd geweest, dat niet aan de V.U. studeerde, die grote V.U.-gemeenschap was, van die V.U. kon opnoemen, zo van Holland kende. Ja hij wist de hoogleraren, dan hij ooit van te weten komen.

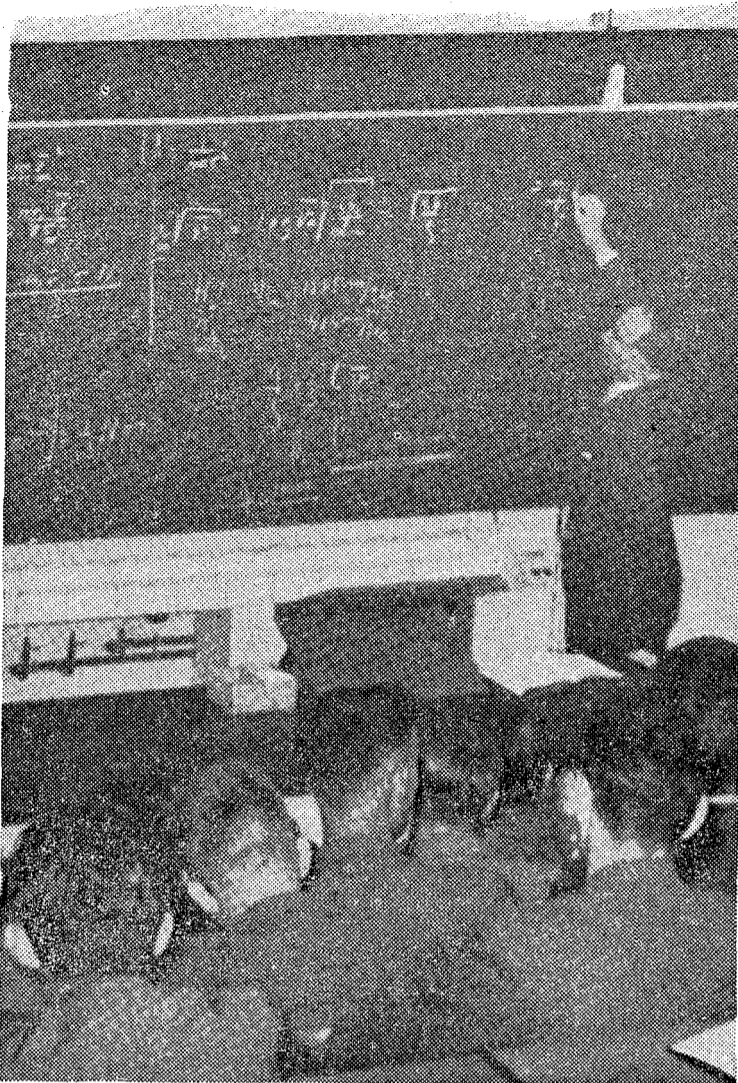
Zullen er straks zijn, die in de kring zulke ontmoetingen met Jong, Smitskamp of een Donnerveren, zoals hun vaders dat trekking tot Kuyper, Bavink, Wouter? Het zal voor de beoefening van wetenschap en voor de vorming van mensen niet van belang zijn, als van belang voor de band met de Vrije Universiteit.

Niemand klage, dat de V.U. geest in een behuizing gaat wonen. Wetenschappelijke werkers, die pleetter lopen tegen de Friese (Drs O. Jager in de jubileum van de Vrije Universiteitsblad) zal het Het kan niet anders. Wij, het deze devaluatie van deze ontmoetingen moeten incasseren.

Wij zijn het met ds Jager dat ook in de nieuwe gangen gebouw de schimmen van de zullen moeten blijven gaan. Men de verdrukking komen, deze mig geworden verschijningen minder klein blijvende kleine

Het zou een jubileumbijdrage de belofte, dat al groeit de familie-bijeenkomsten, de oude karakter zullen verliezen, zegenrijke nagedachtenis van tekens op de deur van de kapel gezien hebben verplicht derlijke contact te handhaven. zijn ondermeer de ere-doctoraten mannen in de A.R.-partij voor dat contact is nog iedere sprake, als wij aan het V.U.-

In de collegezaal weet prof. dr G. J. Sizoo, geleerde van internationale roem, de moeilijkste problemen uiteen te rafelen.

Het is geen bloot toeval geweest, dat de stichter van de Vrije Universiteit dezelfde man was als de stichter en de bouwer van de hechte organisatie der A.R. partij.

En wie dezer dagen nog eens de moeite heeft genomen alles te lezen, wat met betrekking tot hem en de V.U. in dag, week- en maandblad ons werd voorgehouden, kwam bij vernieuwing onder de indruk van de arbeid van deze grote dienaar Gods. Doch het geslacht, dat Kuyper niet gekend heeft, loopt al tegen de vijftig!

Het heeft Kuyper's eerste leerlingen ten grave zien dragen. Gelukkig leeft dat geslacht niet alleen van herinneringen. Doch zal dit geslacht, dat nog herinneringen heeft, diezelfde liefde voor de V.U., welke hetzelfde draagt, uit willen dragen aan de jongere generatie, dan zal het aan het werk moeten en aan het werk moeten blijven met het ogenschijnlijk zo eenvoudige, doch in wezen moeilijke „en vertellen het hunne kinderen.....”

Wat eens uit het koor van de Nieuwe Kerk op de Dam klonk, klonk dezer dagen van de tinnen van de Westertoren. Een tonne gouds werd een miljoen. Een „nachtschool” werd een universiteit, die alrede een kanselier behoeft.

Staan we nog eenmaal voor de deur van de Schotse Zendingkerk in Amsterdam, voordat we straks voor „paleisdeuren” komen te staan. En lezen we in gedachte: „laat varen alle hoop, gij die de band (V.U.-Volk) vergeet.”

Op naar de 30.000

De uitgave van een Anti-Revolutionair weekblad is geen eenvoudige zaak. Deze poging kan alleen slagen, wanneer alle kiesverenigingen daaraan met geestdrift meewerken. Vaak heeft men geklaagd over een tekort aan actuele voorlichting. Wij willen er nu voor zorgen dat deze klacht niet meer kan worden geuit. Maar dan moet het weekblad ook 20.000 abonneementen tellen. Eén op de vijf leden! Dat is te doen. Dat is niet te hoog gegrepen. Iedere kiesvereniging streeft er nu naar dit doel te bereiken.

Bovendien worden premies beschikbaar gesteld. Die premies variëren van f 0.50 per abonnee tot f 2.— per abonnee. We zijn daarbij uitgegaan van de gedachte, dat één op de vijf leden van onze kiesverenigingen geabonneerd is op ons weekblad. En we nemen nu maar weer een voorbeeld.

Er zijn twee kiesverenigingen, die ieder 200 leden tellen. De eerste kiesvereniging is zeer actief. Zij slaagt er in 60 abonneementen te plaatsen, dat is dus 30 procent van het ledenaantal. De andere kiesvereniging gooit er maar een beetje met de pet naar en geeft 10 abonneementen op. Nu zou het niet juist zijn, dat aan beiden dezelfde premie wordt uitbetaald. De eerste kiesvereniging ontvangt de hoogste premie, n.l. f 2.— per abonneement — dat is f 120.—. De andere ontvangt f 0.50 per abonneement — dat is f 5.—. De premiereregeling is als volgt (weer voor een kiesvereniging, die 200 leden telt):

Percentage	Aantal abonneementen	Premie per abonneement	Totale premie
4 %	b.v. 6 abonneementen	geen	geen premie
bij 5 %	is 10 abonneementen	f 0,50	f 5,— ”
„ 10 %	is 20 abonneementen	f 0,75	f 15,— ”
„ 15 %	is 30 abonneementen	f 1,—	f 30,— ”
„ 20 %	is 40 abonneementen	f 1,25	f 50,— ”
„ 25 %	is 50 abonneementen	f 1,50	f 75,— ”
„ 30 %	is 60 abonneementen	f 2,—	f 120,— ”

Deze premiereregeling geldt tot 1 April 1956. De kiesverenigingen kunnen de zaak organiseren, want per kiesvereniging wordt de premie uitbetaald en wel naar rato van het aantal abonneementen, dat men opgeeft. Het is derhalve voor iedere kiesvereniging zaak, dat zij dit goed organiseert. Maar doet een kiesvereniging er niets aan, dan kan ieder lid dit ook zelf aanpakken. De plaatselijke ARJOS kan dit b.v. doen. Want de premie wordt uitbetaald aan hem of haar, die nieuwe abonnee's opgeeft. Van deze regel kan niet worden afgeweken! De uitbetaling geschiedt echter na 1 April 1956, omdat eerst dan kan worden bepaald hoe groot de premie is, hetgeen immers afhankelijk is van het totale aantal abonneementen, dat per kiesvereniging wordt opgegeven. Overwogen wordt de mogelijkheid op verzoek voorschotten eerder uit te betalen. Deze regeling is voor de berekening van het premiebedrag voor de propagandist in zoverre aantrekkelijk, dat de huidige abonnee's op Nederlandse Gedachten, voorzover zij abonnee blijven, mogen worden meegeteld. Aan alle kiesverenigingen wordt een opgave verzonden van de namen en adressen der huidige abonnee's, zodat men precies weet hoe de stand van zaken op dit moment is. Wil men dus abonnee's werven, dan wende men zich tot de secretaris van de kiesvereniging, die over de nodige gegevens beschikt en nadere inlichtingen zal verstrekken.

Ondergetekende verzoekt als abonnee te noteren:

Naam:

Adres:

Plaats:

Abonnement per jaar f 6.20; half jaar (f 3.10); kwartaal (f 1.55).

Naam afzender:

Adres:

Plaats:

Te zenden aan de Administratie van „NEDERLANDSE GEDACHTEN” Dr Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage.

Ieder, die zich thans abonneert, ontvangt dit weekblad gratis tot 1 Januari 1956.

Drie taken

(vervolg van pagina 2)

Na de oorlog was het ledenaantal 102.600. Daarna is het enigszins teruggelopen. Thans bedraagt het rond 98.000, waarvan ongeveer 2500 gehuwde vrouwen. Wij hebben te maken gehad met de afsplitsing van het Gereformeerd Politiek Verbond. Dat heeft ons 6000 à 8000 leden gekost. Precies kunnen we dat aantal niet berekenen. Maar anderzijds neemt de bevolking in Nederland, ondanks de emigratie, met 100.000 per jaar toe. Ook de emigratie kost ons trouwens leden.

Maar toch is de ontwikkeling niet geheel bevredigend. Een jaarlijkse groei moet mogelijk zijn. Het C.N.V. geeft daarin een voorbeeld en ook de N.C.R.V. laat zich niet onbetuigd. Wij mogen daarom met het huidige aantal geen genoegen nemen. De langzame vermindering moet worden gestuit.

Was dit tot nu toe aanvaardbaar, omdat het G.P.V. hier en daar de plaatselijke actie verlamde, nu is het ogenblik aangebroken, dat we weer op interne versterking aansturen en vandaar dat het Centraal Comité het wachtwoord heeft uitgegeven, dat 10.000 nieuwe leden moeten worden gewonnen en het hoopt, dat daardoor de verhoogde contributie-afdracht per saldo niet tot vermindering van het ledenaantal leidt.

Dit is dus de taak, waarvoor de kiesverenigingen zich in de komende maanden geplaatst zien en waarvoor zij zich volledig moeten inspannen.

Eén op de vijf

Daar komt nog een derde opdracht bij, n.l. dat het aantal abonneementen op ons weekblad moet worden gebracht tot 20.000. Nederlandsche Gedachten telde 10.000 betalende abonnee's. Ons weekblad za., wil het financieel uitkomen, minstens het dubbele moeten hebben. Dat betekent dus dat een van iedere vijf leden van onze partij zich op Nederlandsche Gedachten dient te abonneren.

Dit gaat niet vanzelf: ook hiervoor is Uw steun nodig. Daarom is echter een bijzonder gunstige premiereregeling ontworpen voor het aanbrengen van abonnee's. Hiernaast kunt U meer hierover lezen en kunt U de bon vinden, die U moet invullen en opzenden om er zeker van te zijn dat U iedere week dit blad ontvangt.

N.V. „STAD ALKMAAR”

Hoofdkantoor: Luttk Oudorp 15
Telefoon 3723—2641 ALKMAAR
Snel en betrouwbaar vervoer door NOORD-HOLLAND en FRIESLAND

CHEPHARIMEX N.V.

Postbus 91 . VLAARDINGEN
Telefoon Rotterdam 51339
— Foto-chemicaliën
— Grondstoffen voor houtgranietvloeren
— Dakbestrooiingsmaterialen
— Glasampullen en standflessen

SLUMP'S

Hooi, Stro en Kunstmest
VEEVOEDERBEDRIJF
Granen,
Veevoerders,
Ruwvoerders
LEEUWARDEN . ROTTERDAM
ZWOLLE

AVONDMAALSTELLEN DOOPBEKKENS OFFERSCHALEN enz.

In Zilver en Pleet-zilver
Op aanvraag worden U de prijs-courant en afbeeldingen gratis toegezonden. Franco verzending door geheel Nederland.
D. J. H. EIKENDAL
Bergstr. 12 - Tel. 2038 - Wageningen

ASSURANTIEKANTOOR „HET STICHT”

P. BOUMAN
BEEHOVENLAAN 45 - TELEF. 19458
UTRECHT
Alle verzekeringen
Afd. makelaardij
Kopen en verkopen van huizen, etc.
Hypotheken Taxaties
Vraagt vrijblijvend inlichtingen, ook omtrent nieuw te bouwen woonhuizen.

WINKEL-BETIMMERINGEN

in alle branches
SPECIAAL VOOR HET BETERE WERK
BLOM - Leerdam
Tel. K 3451—776

Uw adres voor:

DIRECTIEKETTEN
BARAKKEN
SCHOLEN
ZOMERHUISJES
enz. enz.

Fa Gebr. Timmer

Houtbouw - Giessendam - Telefoon 62

W. de Zeeuw J. Gzn

Zaadteelt en Selectiebedrijf
BARENDRECHT

Kwaliteitszaden voor Land en Tuinbouw. Waar niet vertegenwoordigd kunnen wederverkopers worden aangesteld.

Accountantskantoor S. M. STOLP

Leiden Oudewater
Tel. K 1710-26318 Tel. K 3486-486

VONKEN VLIEGEN OVERAL!

DEZE RUBRIEK begint vandaag met een goedaardige discussie. Zij is speciaal voor discussie gereserveerd. Niet voor nakaarten, maar voor discussie, dat zeggen we er meteen bij. We willen allerlei problemen, waar we in de politiek mee te maken krijgen, in discussie brengen. Natuurlijk zal het pro en contra wel eens eenzijdig uitvallen. Maar het is er ons dan ook niet om te doen, om hier het laatste woord te zeggen. Alleen maar het eerste en het tweede woord. En u zelf, kritische lezer, kunt proberen, daarna aan het derde woord te beginnen.

Wij kunnen er alvast bij zeggen, dat het niet altijd zo „goedaardig” zal toegaan in deze rubriek als vandaag. Dit is meer een aanloop, om er een beetje in te komen. Later zullen de vonken er afvliegen.

Want we zijn geen partij van wat-zijn-we-het-allemaal-met-elkaar-eens. Stel je voor, dan waren we een partij van lammeren. Blijf daarom maar speciaal aandacht schenken aan deze rubriek.

Televisie - een vraagteken?

• Goed geld naar een kwade zaak

MINISTER CALS is van plan, de televisie in ons land te steunen, door in de eerstvolgende jaren miljoenen beschikbaar te stellen uit de staatskas. De schattingen verschillen, maar het is regel, dat het in zulke gevallen veel hoger wordt, dan je denkt. Laten we voorlopig aannemen, dat het in de eerste tien jaar vijftig miljoen wordt.

Op zich zelf behoeven we van dat bedrag niet zo erg te schrikken, want de opbrengst van de belastingen valt ieder jaar toch weer mee.

Maar ik wil de vraag onder de ogen zien, of het geld goed besteed is. En dat is het alleen, als de door deze besteding de cultuur wordt verrijkt.

Ik begrijp niets van televisie.

Ik zit voor een glasruit, zo groot als een kelderluikje, een matglas, en daarop komen de „levende beelden”. In een studio of in een andere zaal of op een sportveld gebeuren de dingen echt en hier in de kamer voor dat ruitje zit ik er naar te kijken.

Het is lang niet zo mooi als in de bioscoop. Daar kan het groots zijn en bijna overweldigend. De televisie is een klein, goedaardig bioscoopje in huis. Maar dat neemt niet weg, dat ik mijn pet afneem voor de uitvinding. En er zitten misschien mogelijkheden in om stil van te worden. Maar zoals het nu is, ben ik van de techniek meer onder de indruk dan van het resultaat op dat matglasje. Misschien is het uit een oogpunt van de ontwikkeling van de techniek te verantwoorden, er nog enige miljoenen tegen aan te gooien, om de uitvinding te „vervolmaken”.

Maar ik zie een andere vraag: „Brenge de televisie geluk in huis?”

Minister Cals is nog al optimistisch. Hij denkt zich in de toekomst een gezin, dat aandacht schenkt aan de televisie. Eerst een paar uur in de stille kamer, de gordijnen naar de straat gesloten, zodat je niet de hele avond ter wille van de voorbijgangers te midden van de vele „schemerlampen” behoeft te acteren; samen kijken naar een goed programma; dan een nabespreking, tot verdieping en verrijking.

Nu zijn we het over één ding eens: er is niets zo mooi als een gezin, waar ze een avond allemaal thuis zijn.

Maar allemaal thuis zijn, dat betekent bij mij nooit: allemaal hetzelfde doen. De een zit te lezen, de ander schroeft een hijskraan in elkaar; twee zitten te dammen en bij Moeder gaat het nog altijd als in de dagen van De Genestet. Haar oog „rust met welgevallen” op de gehele schaar. Zo gaat het in een Hollands Binnenhuisje.

Een van mijn vrienden was in Amerika en zou een weekend de gast zijn van een professor. Dat indrukwekkende feit begon aldus: Hij kwam 's avonds met de prof aan bij diens bungalow. De gastvrouw stond niet op de stoep om te verwelkomen. De familie was binnen, bij de televisie. De prof en zijn gast schoven stil naar binnen en vonden in het halfdonker ook een stoel. Na een uur was de séance afgelopen, en kwam er gelegenheid de gast voor te stellen.

De televisie in huis betekent, dat tijdelijk het gezin wordt opgeheven, omdat het in de rij wordt gezet voor die kleine, schijnbaar goedaardige, maar in wezen tyrannieke bioscoop. En dat gaat avond aan avond zo. Er is geen pardon.

En in een rapport over Radio en Vrijtijdsbesteding wordt verteld, dat in de meeste gevallen de grote kinderen de keus van het programma bepalen en dat de ouders zich daar zonder morren bij neerleggen. In Engeland staat de tele-

visie een uur stil als het kinderbedtijd wordt, omdat de ouders anders de kinderen niet naar bed kunnen krijgen.

Geldt het bezwaar, dat hier tegen de tyrannie van de televisie in de huiskamer naar voren wordt gebracht, niet net zo voor de radio? Neen. Want daar hebben we een uitweg gevonden.

Daar is het extensief luisteren in zwang gekomen. Dat is luisteren met een half oor in plaats van met beide oren. We praten wat luider, we zeggen soms: „Zet die radio wat zachter”, maar voor de oren hebben we ons aangepast. We lezen, we dammen, we dutten, we schenken thee, terwijl de radio „speelt”. Juist daarom kunnen de ouders zich zonder morren neerleggen bij de programma-keuze van de grote kinderen, omdat het extensief luisteren in zwang is gekomen.

Maar nu zegt iemand: „We zijn praktisch bij de televisie al zo ver, dat de lamp kan blijven branden. De televisiekamer „aanstaan” en het gewone werk gaat door, dammen, dutten, lezen, mandwerken, enz. We stellen een half oog en een halfoor beschikbaar voor de televisie. En zo komen we eruit. De televisie in huis zonder tyrannie...”

Nu is het mijn overtuiging, dat we deze kant uitgaan: eerst een betrekkelijk korte periode van tyrannie, en dan de aanpassing van het extensieve kijken en luisteren. Maar de televisie zal zich daartegen verzetten en zij zal proberen onbeperkt meester te blijven van het terrein. En zij heeft een kans. Als zij het namelijk probeert met de sensatie.

Breng er in elk geval een revolver in en zorg er voor, dat we precies in de loop kijken. Dat helpt!

Zo is mijn sombere prognose voor de ontwikkeling van de televisie in het algemeen. Alleen geloof ik, dat Nederland een beetje een uitzondering zal maken, doordat daar organen, opgekomen uit het volksinitiatief, een hoge en zware verantwoordelijkheid willen aanvaarden voor de programma's. Maar overigens; ik heb er een zwaar hoofd in. En ik vraag mij af, of we daar tientallen miljoenen tegenaan moeten gooien.

• De kop in het zand

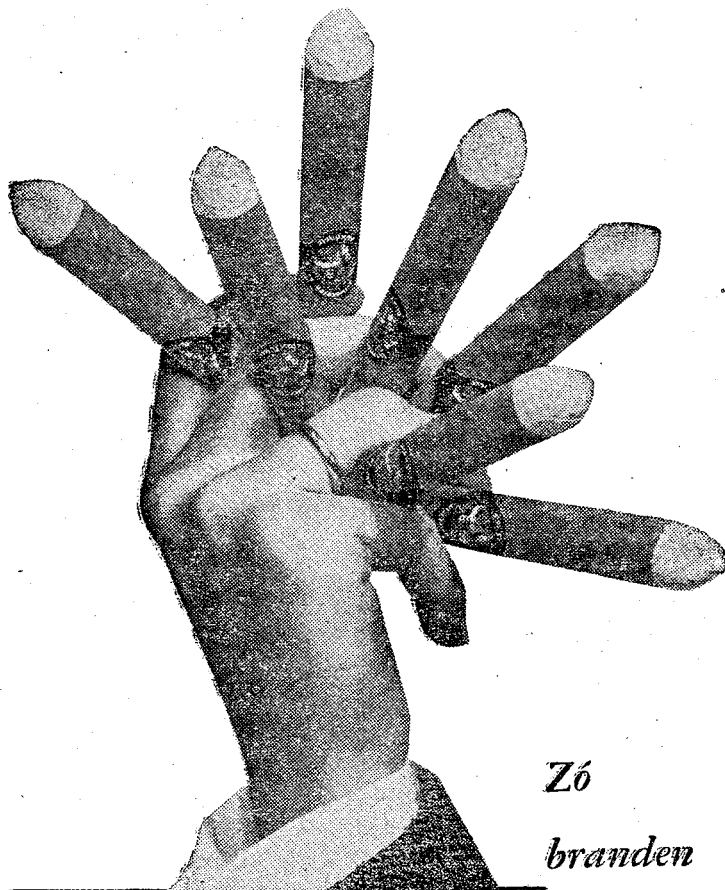
ALS ER GEVAAR DREIGT kun je twee dingen doen: met je ogen stijf dicht diep onder de dekens kruipen, of je kunt je met alle energie in de strijd gooien om te proberen het gevaar te keren of althans te redden wat er te redden valt.

Ik lees hierboven dat de televisie een gevaar schijnt te zijn: het gezinsleven in disorde; het publiek wordt haast wel gedwongen in lopen van revolvers te kijken; de sensatie (en de sensatie niet alleen, want er is daarnaast het bespelen van de hartstochten) bedreigt onze cultuur.

Of het met die cultuur van ons wel zo goed zit nu we nog niet zijn overgeleverd aan de „tyrannie in de huiskamer” — laat ik er maar een vraagteken achter zetten. De titels en schutbladen van vele romans, de advertenties van de bioscopen, de „muziek” die soms uit de radio van mijn burea mijn huiskamer binnenschalt — al deze cultuuruitingen doen me het ergste vrezen. Wat dat betreft geloof ik niet dat de televisie nog veel verknoeien kan.

Maar goed, we nemen dus aan dat de televisie een gevaar is — en nu schijnen we dus dat gevaar te moeten keren door deze ontwikkeling der techniek maar links te laten liggen. Prachtig idee: zo hebben we het ook met de film gedaan en dan hebben we er over tien jaar tenminste weer een „vraagstuk” bij.

Meent men nu heus dat de televisie bij onze grenzen halt houdt als onze minister van cultuur en wetenschappen

Zó

branden

Ritmeesters

Indien U een opleiding voor verpleegster

zoekt, schrijft U dan eens naar de Geneesheer-Directeur van de Stichting „Wolfheze” te Wolfheze. Jongemensen van Chr. levensopvatting kunnen daar volledig opgeleid worden voor het diploma Ziekenverpleging B, terwijl een uitstekende salarisregeling en verdere voorwaarden deze opleiding zeer aantrekkelijk maken.

Vraagt U eens vrijblijvend inlichtingen; het verplicht U tot niets.

ROTHUIZEN N.V.

HEELSUM — GYMNASIEKTOESTELLEN

EDE — SCHOOLMEUBELEN

de schatkist hiervoor dichtsluit? Vandaag de dag al kijkt heel zuidelijk Nederland (voor zover men over televisie beschikt uiteraard) naar de Belgische en Franse televisie en heel oostelijk Nederland naar de Duitse. En men kan er zeker van zijn dat men over enkele jaren in Nederland televisiebeelden kan zien uit grote delen van de wereld. Precies zoals nu bij de radio. En dat met of zonder de Cats-miljoenen!

Laten we toch alsjeblieft die negatieve instelling laten varen. De televisie is er en blijft er, zelfs als we er onze ogen voor sluiten. Laten we dan proberen dit technische wonder te gebruiken zoals het gebruikt moet worden: tot eer van God die ons dit geeft.

Kan dat? Och, enkele honderden jaren geleden waren miljoenen mensen van het evangelie verstoken — de boekdrukkunst bracht ze de Bijbel. Vandaag de dag kunnen wij met onze kerkelijke instellingen miljoenen mensen niet meer bereiken: ze blijven van het evangelie verstoken, zelfs zij die met ons onder één dak wonen en werken. En misschien kunnen we via het beeldscherm nog vat op die miljoenen krijgen.

U werpt tegen dat ze dan tevens bloot staan aan de „cultuurvernietigende” beelden die ook zonder twijfel op dat scherm zullen komen. Ik heb al gezegd: er is niet zoveel meer te verknoeien. En juist daarom is een middel in de strijd tegen die vervlakking zo dubbel welkom: we krijgen weer een nieuwe kans om de mensheid tot God te brengen. Om ons volksleven van onze beginselen te doordrenken. Maar dat kunnen we niet „met de kop in het zand”.

APPARATEN-FABRIEK

OOSTERBEEK

TE VIANEN ZH.

Vervaardiging in opdracht van:

Ziekenhuis-Meubilair
Tandheelkundige Apparatuur
Speciale Meubelen e.d.

Wij vernieuwen, completeren verchromen, vernikkelen, verzilveren, lakken, spuiten.

Vraagt ons aan!

Deskundigheid, stijfheid, smaak, stijl, vlothed en tijdige afwerking zijn de factoren, waar het bij het vervaardigen van drukwerk op aan komt. Onze ervaring van meer dan een halve eeuw en het ten dienste staan van uitnemend technisch geschoold personeel, stellen ons in staat, aan deze factoren te voldoen.

Wilt U ons niet eens in de gelegenheid stellen, ook U hiervan het bewijs te leveren?

OOSTERBAAN & LE COINTRE N.V.

te Goes,

de drukker die het kan!

W. Kwakkelstein N.V.

OPGERICHT 1886 — VLAARDINGEN
TELEFOON 3146

Groothandel in haring
en bekking

IMPORT

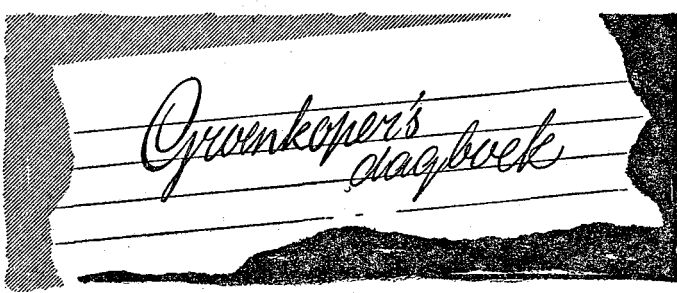
EXPORT

11 OCT.

In mijn tijfblad, dat mij iedere werkmorgen confronteert met de gehele wereld, juist op het moment, dat ik die wereld niet aankan, lees ik weer eens iets van mijn collega Sefton Delmer. Had hij mij al eens in verbazing gebracht door kort na de oorlog als arme „Wandergesell“ door Duitsland te trekken en van zijn belevenissen in een Britse courant kond te doen, thans deed hij mij weer het hoofd scudden. Op bezoek bij de Fransen in Barbarije heeft hij voor echte Berberkogels geen dekking in een rotskloof gezocht. Integendeel, hij is gaan wandelen. Doch niet eerder dan dat hij zijn paraplu had opgestoken. Het zal laar dus wel kogels gegend hebben, anders ware het dat u en ik „nonsuns“ noemen geweest van Delmer. Dat denken tenminste u en ik. Doch wat wij „nonsuns“ noemen kan voor een Brit soms een aan wijding grenzende nandeling zijn. Daarover misschien later meer. In dit geval van Delmer was het opsteken van een paraplu een uiting van nervositeit. Ik heb nog nooit een echte gentleman, die zich respecteert een paraplu zien opsteken. Als het gaat regenen steekt hij zijn met de uiterste zorg opgeroide en in een lange zwarte slobkous gesloten paraplu omhoog en wenkt hij een taxi. Wie in Engeland zijn paraplu ontroilt ontroilt het foudraal van zijn gevoelens. Delmer moet zichzelf vergeten hebben.

12 OCT.

Dat prof. dr. Prijohtomo van de universiteit van Gadjah Mada te Djogjakarta geschorst is, omdat hij in geschiedenisboeken plagiaat

had gepleegd uit Nederlandse boeken, vinden enkele van mijn vrienden zeer erg en ernstig. Ik niet. Dat de geschiedenis ook aan de universiteit van Gadjah Mada naar beste weten wordt onderwezen stemt mij niet anders dan vreugdevol. Daarom beureur ik deze schorsing.

13 OCT.

Nu ik mijn blik doe weiden over het ontwerp program van actie der A.R. partij en mij al schrap zet om mij krachtig te verweren tegen de indeling progressief en conservatief, wordt mijn geest afgeleid door een advertentie, welke ter pagina van mijn tijfblad komt, juist als ik iets lees over het landbouwbeleid. Nog steeds niet opgewassen tegen de wereld tussen 7 en 8 uur s morgens, lees ik te ver en zie: „bevrijd u van die snerpande pijn. Doof dat zuurbranden op de maag“. Ik merk dat ik langzaam maar zeker uit de landbouwsector ben gedwaald. herstel mij, en kom tot het loonbeleid van het genoemde ontwerp program. „Met een tasje naar de kerk“ luidt dan het parool, dat een opschrift van een foto blijkt te zijn. Het is mij te veel op de vroege morgen. Vanavond zal ik mij verder bezig houden met de vooruitstrevende christelijk nationale politiek.

14 OCT.

Ook ik zal trachten bij slecht weer door te werken. Het is moeilijk, maar als ik denk aan al die postbodes, gemeentelijke reinigers, politie-agenten verslaggevers en kamerleden, dan welt mij dit uit het hart: „weer of geen weer werken!“

Vrijdag 14 October. Het weer houdt zich uitmuntend. Ik ben bereid dit klimatologisch fenomeen de naam „werkweer“ te geven. Ik heb de handen uit de mouwen gestoken en de bollen in de tuin gepiant. „De hele wereld smékt om Hollandse crocussen, narcissen, hyacinten en tulpen“. Lees ik in een uitgezonden mededeling. Dit geeft weer eens geur en kleur onder de politieke hemel. Doe het meteen, heeft de bollenkoopman gezegd en dan doe ik dat ook. Want die menser weten het. Overigens hou ik niet erg van die uitspraken zoals „doe het nu“, „tistijd“, „fruit!“ Maar als de hele wereld om crocussen smékt, zoals de bollenboffen om zaaiem zeggen, dan luister ik en dan zie ik mijn opdracht klaar voor mij. Vergeef mij dit indringen in uw persoonlijk leven maar hebt u al bollen besteld?

Pardon.....

15 OCT.

Het heeft mij van kindsbeen al aangegrepen, dat ons volk zich op Zaterdag nooit naar de stembus zal begeven, omdat dit volk op Zaterdag in het bad gaat. Op alle andere dagen kunnen de voormannen debat openstellen, op deze laatste dag der week draait het om het bad. Ik ken harde werkers, kapteins en hoger in onze industrie, die op Zaterdagmiddag niet te spreken zijn. Dan zitten zij in het bad en denken. Of zingen. Of complementeren en mediteren (hoeft niet altijd over een tekst te zijn). Of laten het moede hoofd op de blote borst zinken.

Ik heb dat alles gemist bij „ons volk en het water“ in het program van actie. Ik ben van mening, dat de kiezers, dat zelfstandig deel der natie, op de hoogte moeten zijn van de mening van de voormannen ten opzichte van

- het water
- het bad
- het badwater
- onze houding in en tegenover het bad
- het badkleed (siert het, of niet?)
- bovenstaande in het licht van de Zaterdag.

Ik ben oang dat een van onze poëtisch begaafde leden van de Tweede Kamer ik mag wel zeggen ons enig poëtisch begaafd lid, snedig zal opmerken: „Zaterdag is waterdag“

Maar wat zegt Ds v. d. Zaal? En de heer Bruins Slot? En professor Gerbrandy die in Engeland is geweest en dus van baden en van Zaterdag alles afweet?

In afwachting

William Gruenkoper

Ons blad voor U!

Oktober, dat is echt zo'n overgangsmaand, Er is in September de weg voor gebaad Met kouder wordende nachten; Maar lang is de avond, door velen verbeid, Een steun in de rug voor uw activiteit Is „Nederlandse Gedachten“.

Een blad voor de profeet, een blad voor de leek, Verschijnt het van heden nu iedere week En bundelt het alle krachten; Een blad voor de burger, maar ook militair, Gedegen van inhoud en toch populair Wordt „Nederlandse Gedachten“.

Een blad voor de man en de vrouw allebei, 't Weerspiegelt het leven in staat en partij, Waarin we draven en jachten; Een oproep tot strijd, want het doel is bewust, Doch ook als het moet tot bezinning en rust Is „Nederlandse Gedachten“.

Al heeft het als weekblad traditie noch norm, Toch streeft het er naar door de inhoud en vorm De waardigheid te betrachten; Aan bijbel, beginsel historie gehecht, Opmerksaam en scherp, maar een ieder zijn recht, Blijft „Nederlandse Gedachten“.

Hier ligt het voor U in een ander formaat, Het is met uw hulp en uw trouw zeer gebaat, Dan kunt u heel veel verwachten; U bent toch A.R. en u leeft met ons mee? Dan blijft u benieuwd naar het wel en het wee Van „Nederlandse Gedachten“!

JAAP MIJDERWIJK

Gezocht in Geretormeerde gezin met kinderen te Amstelveen (bij Amsterdam) een meisje v.d.e.n. dat samen met de huisvrouw het werk wil doen. Huuselijk verkeer. Gezellige eigen kamer. Sal. 70.- p.m. Mevr. Duyker Amstelveenweg 397 Amstelveen. tel. K 2964-3934.

Wegens huwelijk der tegenwoordige, zelfstandige hulp in de huishouding gevraagd, voor dag en nacht, in jong gezin. Sollicitaties te richten aan: Mevrouw van der Stroom-Feith, Biltstraat 84, Utrecht.

Constructiewerkplaats „BAILY“

NIEUW-LEKKERLAND
TELEFOON 36

Gespecialiseerd in
Staalconstructies voor gebouwen

Kleding voor het hele gezin

Wieringa
DE ZAAK MET SMAAK

ZWOLLE	APELDOORN	AMERSFOORT
Oude Vismarkt	Hoofdstraat	Arnhemseweg
26-28	92-94	9 en 26

In „Meer en Bosch“ te Heemstede, inrichting v. d. Chr. Ver. voor de verpl. van lijdende aan vallende ziekte, kunnen voor direct en later worden geplaatst, bij de volwassenen, zowel als op de kinderafdeling:

Flinke beschaafde meisjes leerling-verpleegster

en vanaf 16 jaar voor:

HUISHOUDING, KEUKEN, LINNENKAMER, ZUSTERHUIS EN GEDEELTELIJK TER ASSISTENTIE BIJ DE KINDEREN, om later eventueel over te kunnen gaan naar de verpleging

Laatstgenoemden worden ook geheel in de zusterkring opgenomen. Prettige werkkring in verzorgd Chr milieu. Goede arbeidsvoorwaarden. Sollicitaties te richten aan de besturende Zuster. Spreekuur als regel tussen 11-12 uur. Folders het werk en de voorwaarden betreffende, worden op aanvraag gaarne toegezonden.

Zo sterk als een **zijn**

„Echa“ POMPEN

VOOR ALLE DOELEINDEN

FABRIKANT
HOUWELING
UTRECHT: LEIDSCHEWEG 1c
TEL. K 30 21630-15794

ROTTERDAM: BOLWERK 10
TEL. K 1800 27570-55055

LUNTEREN (Gld.): ENGWEG 39
TEL. K 8388 253 - 383

„Echa“ POMPEN

N.V. MACHINEFABRIEK

HENSEN

ROTTERDAM

HJESKRANEN - LIFTEN
LIEREN
INTERN TRANSPORT

Voor de verpleging

van zenuw- en geesteszieken worden gevraagd

meisjes van 17 jaar

en ouder en van Chr. levensopvatting.

Maandsalaris boven kost en inwoning, 1e leerjaar f 87,-; 2e leerjaar f 101,-; 3e leerjaar f 119,-.

Ook is er plaats voor enkele

LEERLING VERPLEGERS

Sollicitaties aan de Geneesh.-Directeur van

Dennenoord - Zuidlaren

Hooimeyer
BESCHUIT

Maakt anders smaakt belet

P. ZEEUW Jzn

ROTTERDAM-O. — VOORSCHOTERLAAN 51
Tel. 20213 - 22543. Na zes uur: Tel. 22543 - 26977

GRANEN - VEEKOEKEN GEDROOGDE PULP

Lid van de Rotterdamse vereniging voor de termijnhandel in granen.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

OFFICIEEL WEEKBLAD VAN DE ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ

**Nu is de beurt aan de
overheid!**

HET KABINET heeft de vorige week enige maatregelen genomen die de heersende hoogconjunctuur moeten afremmen. De laatste tijd bleek de buitenlandse en binnenlandse vraag een te sterke stijging te vertonen. Ons productie-apparaat dat reeds met een tekort aan arbeidskrachten worstelt, kan deze stijging niet bijhouden en de invoer blijkt zo zeer toe te nemen, dat er vrees bestaat voor het ontstaan van een „gat” in onze betalingsbalans. Dit betekent dat er gevaar voor inflatie dreigt.

Inflatie wil zeggen dat de koopkracht van de gulden minder wordt, dus salaris- en loonsverlaging. Wanneer de vraag naar

Strijd tegen inflatie

goederen het aanbod overtreft dan stijgen de prijzen. Dat zou de politiek van minister Zijlstra doorkruisen, die reeds vanaf Januari van dit jaar erop gericht is een stabiel of een lager prijspeil te bereiken. De stijging van de prijzen zou de drang naar verhoging van de lonen versterken en wanneer lonen en prijzen haasje-over gaan spelen, dan geraakt Nederland in de inflatiespiraal.

De socialisten slaan zich thans op de borst: „Hebben wij het vorig jaar niet gezegd, dat de belastingverlaging van een half miljard gulden een roekeloze politiek is? Daardoor is de vraag naar goederen immers buiten verhouding gestegen. Nu zitten we met de gebakken peren.” De heer Voskuil klaagde voor de

(Vervolg op pag. 10)

HEINRICH WELSCH

thans president van de spoorwegen van de Saar, wordt genoemd als waarnemend premier om de periode tussen nu en het ogenblik van verkiezingen van een nieuw parlement te overbruggen.

DE SAAR ZEI „NEEN”

maar niet tegen Europa

Duitse politieke partijen mochten niet worden opgericht. Pro-Duitse activiteit werd in de kiem gesmoord. Aan Saarland werd wel een steeds toenemende autonomie toegestaan, maar Duitser mocht men niet zijn. Zelfs toen het vaststond dat West-Duitsland volledig ernst maakte met de opbouw van het Europese continent als economische, militaire en politieke eenheid en ten aanzien van het Saargebied bereid bleken belangrijke concessies te doen ten behoeve van de Europese eenwording, hield Frankrijk de kurk op de Duitse fles.

De verwerping van de Europese Defensie Gemeenschap door de Franse Nationale Vergadering in Augustus 1954 sloeg aan vele Europese verwachtingen de bodem in. De toenmalige Franse minister-president Mendès-France, die de regisseur in dit drama was, dreef het Franse volk op de catastrophale weg van het nationalisme. Het Europese ideaal kwam „uitgebleekt” te voorschijn in de vorm van de West-Europese Unie, die de militaire samenwerking van Europa binnen de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie niet meer supra-nationaal, zoals in de Europese Defensie Gemeenschap bedoeld was, maar internationaal, klassiek bondgenootschappelijk regelde. Mendès-France voerde de droevige vertoning op ook voor de bekrachtiging van deze West-Europese Unie als prelabelle voorwaarde te stellen de „Europeanisatie” van de Saar.

De lont in 't kruitvat

De lont was hiermee in het nationalistische kruitvat gelegd. De West-Duitsers werden niet minder dan gecontroleerd. Zij waren bereid gebleken voor het hogere doel van de Europese eenwording ten aanzien van het Saargebied grote concessies te doen. Adenauer kon, zij het met moeite zijn bondgenoten tot het inzicht brengen, dat in een geïntegreerd Europa een Europees federaal gebied, het Saargebied, een zegen zou kunnen zijn voor Europa, Duitsland, Frankrijk

en de Saar zelf. Maar wat moest hij zijn mensen na de mislukking van de Europese Defensie Gemeenschap voorhouden?

Frankrijk was teruggevallen op het nationalisme en gebruikte het zozeer gesmaakte Europese ideaal om West-Duitsland het mes op de keel te zetten. Konrad Adenauer was volkomen in een hoek gedreven. Mendès-France begreep dat de Duitse bondskanselier het herstel van de Westduitse soevereiniteit, de toelating tot de N.A.V.O. en de Duitse herbewapening op het spel zette, indien hij in de kwestie van het Saarland geen grote concessies deed. De bitterste pil moet voor de Westduitse regeringschef wel geweest zijn, dat hij aan de corrumpering van het Europese ideaal, die Mendès-France hem op machiavellistische wijze voorzette, moest meedoen.

Er kwam een Europees statuut voor het Saarland, waardoor het oude Duitse Saargebied voorlopig niets anders zou worden dan een Europees mandaatgebied. Was het wonder dat de Saarländers die zich vóór of tegen dit statuut moesten uitspreken, het „Europa” van Mendès-France aan hun laars laptten en Zondag duidelijk te kennen gaven wat zij ervan dachten. Natuurlijk hebben de pro-Duitse partijen, die na tien jaar plotseling weer mochten meespreken, een misselijk nationalisme aan de dag gelegd. De kolder die hun leiders hebben gedebiteerd zal niemand voor zijn rekening nemen, zelfs de (politiek meer bewust geworden) West Duitsers halen er gelukkig hun schouders voor op.

Maar dat de Saarländers — als zij al hebben gesnapt waarom het ging — de juridische trouvaille, die Mendès-France in de vorm van het zogenaamde Europese statuut voor het Saarland onder bedreiging vorig jaar aan Adenauer heeft ontfoetseld, niet hebben geslikt, is helemaal niet zo dramatisch als velen misschien in de afgelopen week hebben gedacht. Het Europese ideaal heeft daarvoor geen knauw gekregen. De reputatie van Mendès-France en van Frankrijk wel. Naar onze mening zullen dan ook ditmaal de Fransen „de weg terug” moeten maken.

DEZE WEEK

1. Nu is de beurt aan de Overheid pag. 1
2. De Saar zei „neen” pag. 1
3. Daar zijn ze dan, de mobiele gardes pag. 2
4. Schaduwen over Nederland pag. 2
5. Zoeklicht op ons Parlement pag. 3
6. Wij luisterden mee pag. 4
7. Doorbraak in de aether pag. 4
8. Van Genève tot Genève pag. 5
9. In Holland staat een huis..... pag. 6 en 7
10. Tegen overspanning in de conjunctuur pag. 8
11. Naar een vijfdaagse werkweek pag. 9
12. Nieuwe spelregels pag. 10
13. Jean Monnet pag. 11
14. Het andere gezicht pag. 11
15. Groenkopers dagboek pag. 12

* * Vergeten

De C.H. Nederlander, die de gewoonte heeft zo uitvoerig mogelijk te vertellen wat C.H.-leden in de Kamer zeggen, en vrijwel volstrekt negeert wat anderen zeggen, heeft een pagina gevuld met de rede, die prof. de Zwaan heeft gewijd aan te televisie. Zoals bekend, had de professor samen met mevrouw Verwey-Jonker en de heer Wendelaar een motie ingediend, die in de Tweede Kamer was verworpen, mede doordat de overgrote meerderheid van de C.H.-fractie daartegen stemde. In de Tweede Kamer was die motie ingediend door de heer Van Sleen.

De C.H. Nederlander verzuimde dit in het overzicht te vermelden, en rept er ook met geen woord van hoe de houding van de C.H. in de Tweede Kamer was.

Bij een zo uitvoerig relaas had men dat niet mogen vergeten.

* * Weer het roer om?

In het Europese actie-comité van Jean Monnet, de voormalige president van de Hoge Autoriteit van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal, worden de drie grootste politieke partijen in Nederland met haar instemming vertegenwoordigd: de k.v.p. door prof. Romme, de Partij van de Arbeid door mr Burger en de A.R. Partij door dr Bruins Slot.

Monnet heeft de laatste maanden West-Duitsland, Italië, Frankrijk, België, Nederland en Luxemburg afgereisd om overal met die politici te spreken, waarvan hij de overtuiging heeft dat zij niet alleen met de lippen maar ook met de daad in het parlement de Europese eenwording zullen bevorderen.

Monnet sprak tijdens zijn verblijf in Nederland ook met prof. Oud, doch wij misten de liberale fractieleider onder de Nederlandse parlementariërs, die zich achter het streven van de ontwerper van de Europese Kolen- en Staalgemeenschap stellen. De V.V.D. heeft tot dusver in mr Korthals een krachtig pleitbezorger van de Europese integratie binnen en buiten het parlement gehad.

Is de V.V.D. ten aanzien van Europa op haar retour en laat prof. Oud mr Korthals in de steek zoals hij indertijd mr Stikker in de kou liet staan? Trouw is niet de sterkste kant van prof. Oud. Wellicht heeft Monnet dit ook begrepen en hem daarom maar buiten gesloten.

* * Te erg!

De hoogconjunctuur moet worden geremd. Aan het bedrijfsleven wordt de teugel aangelegd. Allerwege wordt nu kritiek geïfend op de eenzijdigheid van de getroffen maatregelen. Die kritiek wordt nu gesteund door het voorlopig verslag van de Tweede Kamer. Daarin wordt als sterk voorbeeld gewezen op het feit dat er op 1 Juni van dit jaar 77324 personen in rijksdienst werkzaam waren en dat bij de begroting 1956 gelden worden aangevraagd voor niet minder dan 83941 personen. Dat is een toename met 9%. Vele leden van de Tweede Kamer achten dit zeer erg.

Wij sluiten ons daarbij aan.

Wij zeggen: dit is te erg!

Is dit nu een voorbeeld van een „anticyclische begroting”? Moet nu midden in de hoogconjunctuur de overheid zo handelen, dat de krapte op de arbeidsmarkt nog meer toeneemt? De vraag is gewettigd of de Minister van Financiën de zaak nog wel voldoende in de hand heeft.

* * Ondernijnd

In het voorlopig verslag van de Tweede Kamer wordt ook kritiek uitgeoefend op de grote overschrijdingen van de ramingen, welke in de voorgaande jaren telkens plaats vonden. De ontwikkeling wordt verontrustend geacht. Vele Kamerleden vragen zich af of het nog wel zin heeft een begroting te behandelen, wanneer de cijfers zo weinig met de werkelijkheid overeenkomen. Terecht zijn zij beducht, dat het budgetrecht van de Kamer op deze wijze wordt ondernijnd.

* * Veertig jaar raadslid

De heer C. Smeenk heeft op 25 October j.l. herdacht, dat hij 40 jaar raadslid is van de gemeente Arnhem.

De heer Smeenk is nu bijna 75 jaar. Op 10 December a.s. hoopt hij deze leeftijd te bereiken.

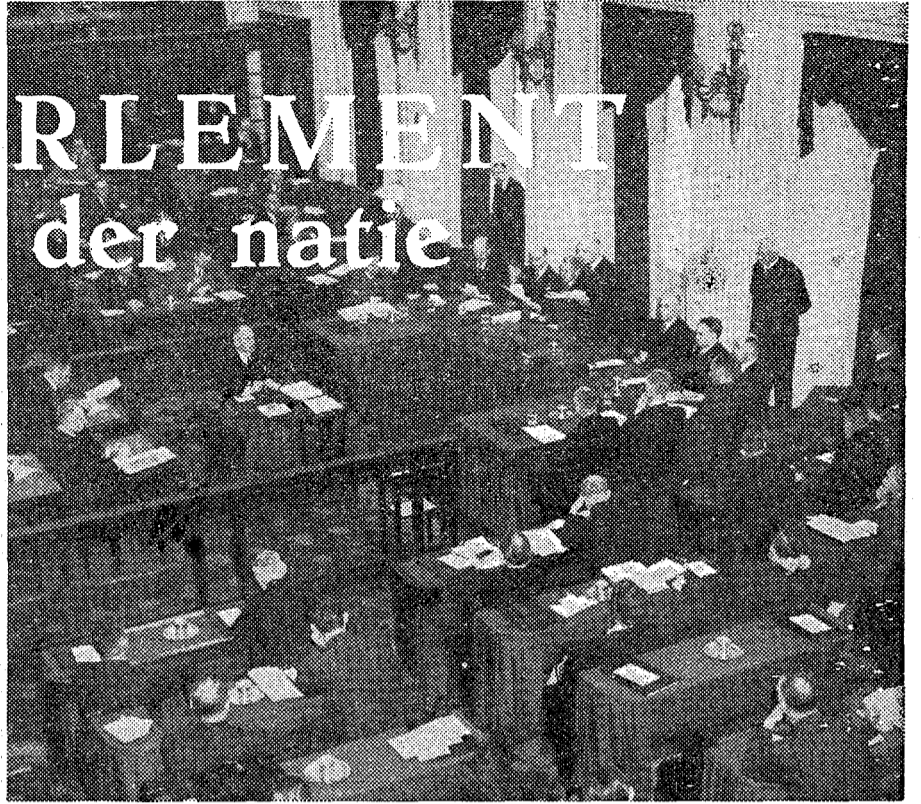
De redactie van „Nederlandse Gedachten” biedt de heer Smeenk bij deze gelegenheid haar hartelijke gelukwensen aan.

Zoeklicht op

ONS PARLEMENT pronkstuk der natie

Het voorzitterspodium in de Tweede Kamer, achter de kathedr Gerbrandy.

De regeringstafel is recht tegenover het podium van de voorzitter geplaatst. Op de voorgrond de (tweepersoons) banken voor de rechtse afgevaardigden.

HANDEN SCHUDDEN, GRAANTJES PIKKEN EN PEUTEREN

STRAKS wordt u opgeroepen om mee kandidaten te stellen voor de Kamerverkiezingen.

Weet u dan wat u doet? Weet u wat voor „baan” u die kandidaten van u oplegt? Hebt u ze wel eens aan het werk gezien, onze Kamerleden? Het is toch wel nuttig eens te gaan kijken in Den Haag. Eens een middag of een avond door te brengen op het Haagse Binnenhof, waar het hart klopt van ons Nederlandse volk.

Voorzichtig, onder de indruk van het decorum (en van de dikke tapijten en grote schilderijen) buigt u zich over de balustrade van de tribune heen. U ziet de voorzitter in zijn fraaie zetel, geflankeerd door zijn griffiers. U ziet achter de regeringstafel een minister of een staatssecretaris. U ziet een spreker staan achter de kathedr..... en u ziet een stuk of tien volksvertegenwoordigers zitten. Eén luistert, vier lezen een krant en vijf zitten te schrijven. En de man achter de kathedr praat maar door!

Wat denkt u nu? „Daar gaan mijn belastingcenten? In plaats van onze belangen te vertegenwoordigen zitten de heren gezellig thuis bij de kachel!” Tien tegen een dat u het mis hebt. Een volksvertegenwoordiger krijgt niet veel tijd om thuis te zitten. Waarschijnlijk zit hij ergens in het Kamergebouw te werken óf hij rijdt in zijn auto naar een uithoek van het land om zijn kiezers in te lichten.

U kunt het ook anders treffen: de meeste leden zijn aanwezig. Maar..... in plaats van te luisteren, lopen ze een beetje rond, praten met el-

kaar, lezen kranten, zitten te schrijven, studeren.

U vindt dat onbeleefd — vergeet dan niet dat de vergaderingen van ons parlement niet te vergelijken zijn met die van kiesverenigingen of kerkeraden. En vergeet ook niet dat sommige problemen gemakkelijker „in de wandelgangen” dan achter de kathedr kunnen worden opgelost.

Neen, de voorzitters Kortenhorst en Jonkman maken er geen schooltje van. Dat kan ook niet, want het parlement is nu eenmaal als een kippenhok: ieder pikt er het graantje van zijn gading mee. Het is maar de kunst op het juiste moment het goede graantje te pikken!

Nu eerst naar de Eerste Kamer.

Als lid van deze Kamer moet je „stijl” hebben. Je kunt desnoods iemand opvoeden tot lid van de Tweede Kamer — als Eerste Kamerlid moet je geboren zijn. Om als senator te kunnen slagen moet je in vijf minuten tijds negen en veertig handen kunnen geven. Te beginnen natuurlijk met voorzitter Jonkman, die als een onbewogen Oosterling op zijn zetel pleegt te zitten.

In de Eerste Kamer wordt men nooit echt boos. Ook daarvoor moet men in de wieg gelegd zijn. Natuurlijk, de principiële en zakelijke verschillen worden niet verdoezeld en de debatten staan vaak op een uitzonderlijk hoog peil. Maar van een persoonlijke geraaktheid is nauwelijks sprake. De senatoren vormen meer een vriendenkring. Ze zitten niet als fractie bijeen en ook niet volgens

de stereotype indeling van links en rechts.

En nu naar de overkant, naar de Tweede Kamer, waar het „jongere zusje” vergadert. Met alle nukkigheden overigens van jongere zusjes!

Daar vindt men prof. Oud, die hevig verongelijkt uit zijn bankje opvliegt als voorzitter Kortenhorst een verkeerde beleidsbeslissing dreigt te nemen. Graag fungeert hij als het geweten der Kamer. Een man met grote capaciteiten die soms door zijn grote impulsiviteit grote politieke blunders maakt. Hij vertelt graag dat hij het enige kamerlid is, dat nog gekozen is onder het districtenstelsel. En inderdaad: hij is in 1917 in de Kamer gekomen. Maar behalve dat hij enige jaren minister is geweest, heeft hij ook een poosje buitenspel gestaan toen hij een voorman was in de P.v.d.A.

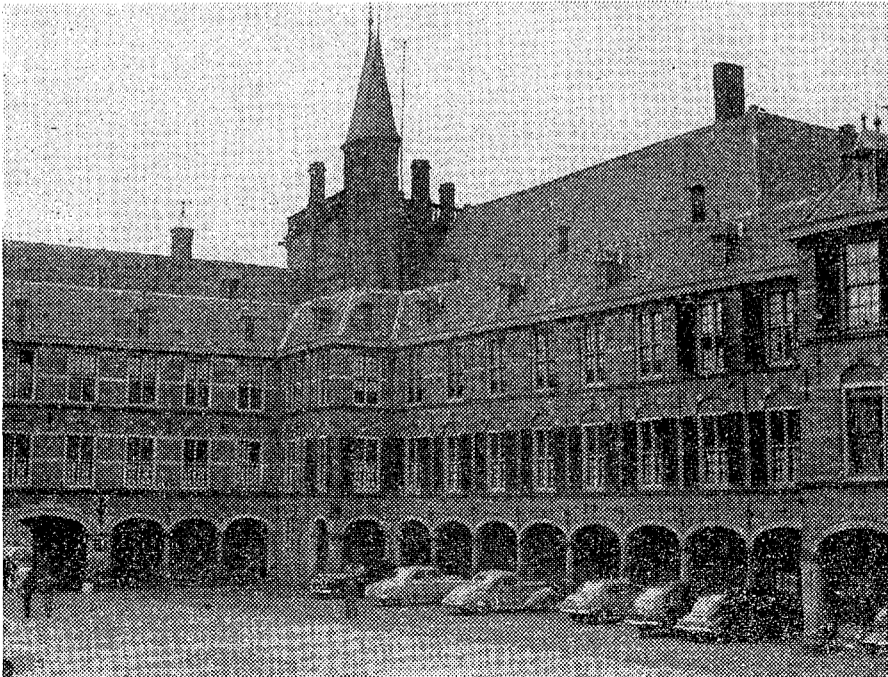
Dr Schouten is de man met de meeste dienstjaren. En hij kent dan ook de knepen van het vak als geen ander. Elk wetsontwerp kent hij van a tot z. Zijn grote ervaring, zijn inzicht, zijn gevoel voor politieke verhoudingen doen hem behoren tot de „grote drie” in deze Kamer: Schouten, Oud en Romme.

Veel meer dan in de Eerste Kamer vindt men hier de specialisten. Dat is een noodzaak, maar ook een gevaar. De socialistische fractie b.v. bestaat voor een groot deel uit knappe, jonge specialisten..... maar juist daardoor ontbreekt soms de politieke lijn. De jongste kabinetscrisis over de krepele huurwet is daarvoor het meest sprekende bewijs. Ook van specialis-

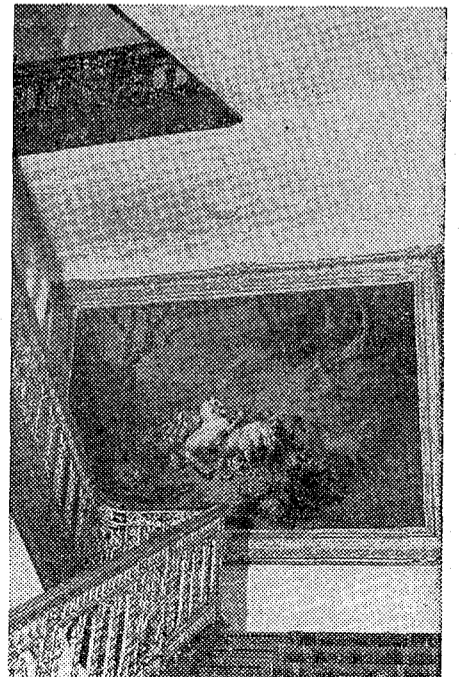
ten mag men een all-round politiek inzicht verlangen. En nooit zal hij de overhand mogen krijgen op de politicus, want deze laatste moet slechts het oog gericht houden op het algemeen belang.

In de Tweede Kamer vindt men de fractievoorzitters, die acht slaan op de grote lijn. De waarde van de andere Kamerleden ontdekt men het beste, als er amendementen ingediend, verdedigd of bestreden moeten worden. Met een beetje scholing en hulp is het niet zo moeilijk een behoorlijke redevoering af te steken — maar het is wel een kunst een wetsontwerp zo te amenderen, dat het eigen beginsel daarin tot uitdrukking komt en dat het toch voor de meerderheid der Kamer aanvaardbaar is. Dat is het peuterwerk: Men moet kunnen plussen en minnen en zijn kansen zorgvuldig berekenen.

Zo, nu heeft u er iets van gezien. Misschien vraagt u zich nu af waar straks, als het aantal leden wordt uitgebreid, deze mensen moeten zitten. Inderdaad, het Huis der Natie wordt te klein. Men moge nog zoveel breken en bouwen en nog zo gebonden zijn aan deze historische grond — eens zullen er toch radicale veranderingen nodig zijn. Zelfs als men ermee rekent dat ons parlement een sober parlement is met, vergeleken met nabuurlanden, maar weinig leden. Met salarissen die maar matig zijn en een outillage die maar nauwelijks voldoende is. Maar desondanks is het een solied parlement, een bolwerk van democratie. Een waar pronkstuk der Nederlandse natie!

Het Binnenhof op een stil uur. Als de Kamers vergaderen staan er heel wat meer auto's geparkeerd, want er zijn niet zo veel fietsende parlementariërs meer.

Schilderijen en prachtig stucwerk versieren het trappenhuis van de Kamer.

Wij luisterden

mee

● Mr Vrolijk voor apartheid!

ALS HET om hulp aan vluchtelingen gaat, heeft Nederland een goede naam. Die naam dateert niet van vandaag of gisteren, maar worstelt in een eeuwenoude traditie. Dat tweehonderd vluchtelingen onlangs naar ons landje zijn gekomen om hier onderdak en werk te vinden, is een bevestiging van die naam en een handhaving van die traditie.

Is men er op uit, deze zaak tot het monopolie van een politieke partij te maken? Eerlijk gezegd, wij vrezen het, sinds we een tweetal uitzendingen van de Vara hoorden. „We mogen de naastenliefde niet beperken tot eigen grenzen, maar moeten die ook internationaal belijden. Hiervoor staan de socialisten ook steeds op de bres”. Deze woorden tekenden wij op uit de mond van mr M. Vrolijk, toen hij verleden week Woensdag commentaar op het nieuws leverde.

Dat was het begin. Het vervolg kwam toen mr Vrolijk Vrijdagavond zitting had in een socialistisch aetherforum. Daar werd een vraag gesteld over het toelaten van 200 ontheemden in ons land en zijn antwoord kreeg toen het volkomen overbodige — en daardoor temeer opvallende — staartje: „Hier ligt nu in 't bijzonder een taak voor de socialisten om hun internationale solidariteit aan de dag te leggen. Wij, socialisten, dragen verantwoordelijkheid voor wie 't slecht gaat, in ons land, maar ook internationaal”.

Echter... hetzelfde Aetherforum heeft zich ook uitgesproken over „verdeeldheid”. En zowaar, dezelfde mr Vrolijk verklaarde met veel nadruk zich „ernstig ongerust” te maken. Waarover? Over niets minder dan „de oude scheidslijnen, die weer zo algemeen geldend gemaakt worden, dat er als het ware een apartheidspolitiek ontstaat”. Nu, dat was een dankbaar aanknopingspunt voor een ander forumlid, de heer Sluysse, om op te merken: „Ja, men zoekt zelfs steeds nieuwe punten van verdeeldheid, om die apartheidspolitiek te kunnen doorzetten”.

Misschien wil het Vara-forum zich eens bezighouden met de vraag: „Voert de Partij van de Arbeid geen „apartheidspolitiek” door een bij uitstek nationale taak voor te stellen als een taak, die in 't bijzonder voor de socialisten is weggelegd?”

● Drees een roekeloos minister?

DE FAKKELDRAGERS van de Partij van de Arbeid zullen licht brengen in de donkere winterdagen, die wij tegemoet gaan. „Deze werkers van de partij staan bij het begin van het winterseizoen gereed om het Nederlandse volk het verschil te leren tussen een verantwoord en een roekeloos, een progressief en een conservatief beleid”. Dat hoorden we Zaterdag jl. van de heer K. Voskuil in zijn „Socialistisch Commentaar”.

Een wonderlijk ding, zo'n socialistisch commentaar. Daarin kan nu werkelijk alles. Maar een zuiver beeld van de situatie geven, is er blijkbaar onmogelijk.

Er waren nl. mensen, die na bestudering van de cijfers van het overheidsbudget een mogelijkheid zagen, om op bepaalde punten wat verder te gaan met de belastingverlaging. Dat zou op het totaal van de begroting niet zo bar veel hebben uitgemaakt. Niemand heeft juichend geroepen: „Nu kan alles”. En we hebben geen voorstel gezien of gehoord, dat op een dergelijke mentaliteit wees.

„De socialisten hebben gelijk gekregen. We kunnen maar niet roekeloos met onze welvaart omspringen”, vervolgde de heer Voskuil. „Onze waarschuwing is niet overbodig geweest”. Hij doelde op de maatregelen, die de regering genomen heeft om de bestedingen van het bedrijfsleven af te remmen.

De logica is zoek. Is er roekeloos met onze welvaart omspringen en zijn als gevolg daarvan deze maatregelen nodig? Maar er is toch niets anders gebeurd dan het aanvaarden van een belastingplan, verdedigd door een socialistische minister en gesteund door zijn socialistische vrienden in de Kamers?

Als de Fakkeldragers verstandig zijn, denken ze hierover nog eens goed na, voor ze hun fakkels ontsteken. Aan vals licht heeft ons volk niet de minste behoefte.

FLITSEN UIT HET PARLEMENT

Doorbraak in de aether

De eerste televisiekerkdienst van I.K.O.R.

IN DE EERSTE KAMER is een interessant debat gevoerd over de positie van de Kerk in ons televisiebestel. En zoals we langzamerhand in ons land gewoon zijn geraakt, waren het de linkse partijen (ditmaal tot onze grote verwondering gesteund door de c.h.-fractie), die krampachtig probeerden op te treden als de grote beschermers der Kerk. Reeds dit feit alleen moet ons anti-revolutionairen, tot nadenken stemmen.

Waarom stonden zowel liberalen als socialistten op het standpunt, dat de kerken zelf moeten weten hoe zij hun zendtijd willen besteden? De motie van Mevr. Verwey-Jonker (arb.) was een poging, om de kerken niet te binden aan het uitzenden van kerkdiensten. Neen, zij zouden „kerkelijke uitzendingen” mogen verzorgen. Terecht is er van de zijde der a.r. en k.v.p.-fracties (die het beleid van minister Cals stevig ondersteunden) de vraag gesteld wat nu precies kerkelijke uitzendingen zijn. Is dat een vertolking van de Matheüs Passion voorafgegaan bijv. door een geestelijk woord? Of is het een toneelspel met een geestelijke inhoud? Het is niet vol te houden, dat het begrip „kerkelijke uitzending” in een televisiebesluit te hanteren is. En alleen daarom is het juist dat de motie van Mevr. Verwey met 20—22 stemmen werd verworpen.

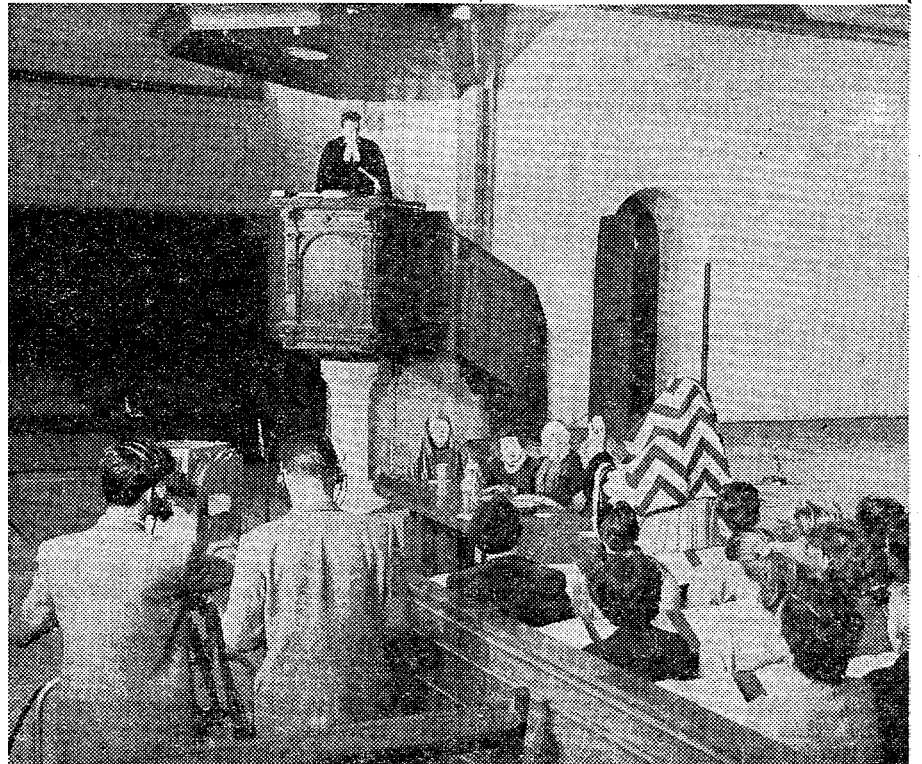
Maar de zaak gaat dieper. Liberalen en socialistten (in dit geval dus ook de c.h.) stonden op het standpunt, dat het onjuist zou zijn de kerken te dwingen een keus te doen tussen bepaalde omroepverenigingen. Voor mevr. Verwey-Jonker is het een vraag of de Kerk de VARA, de V.P.R.O. of de AVRO in de kou mag laten staan.

De bedoeling is zonder meer duidelijk: het is een strijd tegen de N.C.R.V., tegen de unieke Prof. Chr. Radiovereniging in ons land, die, allesbehalve een kerkelijk tintje draagt. Wie het programmablad van de N.C.R.V. doorleest weet reeds beter. Zo niet de socialistten en de liberalen. En daarom hadden we met de motie Verwey-Jonker dan ook te doen met een doorbraak-motie van het zuiverste water. Vooral geen Christelijke organisatie, ook niet op radiogebied. Daarom moest er een IKOR komen. Daarom moesten de kerken nu de plaats innemen van de N.C.R.V.

Gelukkig groeit onze Christelijke radiovereniging nog gestadig. Wat dat betreft schijnt er in sommige kringen nog een grote afstand te zijn tussen de opvattingen van de leiding en van het gewone volk. Het volk kan deze doorbraakpolitiek immers niet begrijpen? Want net zo min als de N.C.R.V. ten dienst staat van een politieke partij, net zo min weerspiegelt zij één bepaalde geestesstroming in ons land. De N.C.R.V. is waarlijk Christelijk nationaal. En dit Christelijk nationale is de doorbraak nu eenmaal een doorn in het oog. En daarom verzetten zij zich tegen die organisatie, die de protestanten in ons land wil bundelen. Dat is het vege teken aan de wand. Dat is de strijd tegen de opbouw van een Christelijke maatschappij. Het is bedreovend te moeten constateren dat deze strijd ook op radio- en televisiebeleid in hevigheid toeneemt.

Waarom geen eigen organisatie?

DE VOORSTANDERS van de motie-Verwey, die niet tevreden zijn met het huidige radio- en televisiebeleid, hadden beter gedaan een andere weg te bewandelen. Als zij het met de N.C.R.V.

De eerste televisiekerkdienst, uitzending van het I.K.O.R. werd in de Janskerk in Utrecht gehouden. Gedeelten van Schriftlezing en preek werden geïllustreerd door spel in de koorkruimte.

Versnippering

ALS men het in de kringen van de doorbraak niet meer kan doen met de N.C.R.V. dan moeten zij een oplossing geven voor enige praktische moeilijkheden. In ons televisiebestel is maar beperkte tijd aanwezig voor het uitzenden van kerkdiensten. Welke kerken moeten daarvan dan gebruik maken? Geen enkele kerkinformatie zal men mogen uitsluiten. Het Leger des Heils moet zijn kans krijgen, net zo goed als de Baptistten, Hervormden of Gereformeerden. Van de schaarse beschikbare zendtijd zal op zo'n manier niet veel overblijven. Zij wordt versnipperd. Hoewel de N.C.R.V. ook met al deze formaties rekening houdt blijft zij de aangewezen instantie om de weinige zendtijd zo efficiënt te verdelen, dat geheel Prot. Chr. Nederland daar vrede mee kan hebben.

K. KRUIHOF 80 JAAR

Donderdag 27 October heeft de heer K. Kruihof, ere-voorzitter van het C.N.V., wonende te Utrecht, zijn 80ste verjaardag gevierd.

Ofschoon K. K., zoals hij alom bekend is, reeds in 1935 met pensioen is gegaan, is hij nog niet vergeten.

Gedurende vele jaren heeft hij verbeten gestreden voor het goed recht van de Christelijke vakbeweging. Onder zijn voorzitterschap groeide het C.N.V. van 6000 tot 110.000 leden.

K. Kruihof werd 27 October 1875 te Kampen geboren. Hij groeide op in het gezin van een sigarenmaker met twaalf kinderen. Reeds op 11-jarige leeftijd kwam hij in de fabriek. In 1897 ging hij naar Utrecht, alwaar hij lid werd van het Werkliedenverbond Patrimonium. Hij werd bij de oprichting van de vakafdeling sigarenmakers van „Patrimonium” secretaris en als zodanig maakte hij ook de oprichting van de Chr. Sigarenmakersbond mee.

Het organisatiewerk zat hem in het bloed. Hij ging veel uit spreken en debatteren, niet alleen voor de vakbewe-

ging, ooch ook voor de A.R. Partij. Hij vertrekt naar Maassluis, Schiedam en Rotterdam. Het was in 1916 dat hij de heer H. Diemer opvolgde als voorzitter van het in 1909 opgerichte C.N.V. Hij heeft deze functie tot 1935 waargenomen.

Velen zullen zich K.K. nog herinneren. Zij weten hoe hij gestreden heeft, ook nog nadat hij als voorzitter van het C.N.V. met pensioen is gegaan.

In tal van organisaties bekleedde hij een functie, zoals voorzitter van de Bond tegen het Vloeken, bestuurslid van de N.C.R.V., lid van het Centraal Comité van A.R. Kiesverenigingen.

Op zijn 75-verjaardag werd hij benoemd tot Officier in de Orde van Oranje-Nassau.

Met grote dankbaarheid zullen zeer velen blijven gedenken aan de velerlei arbeid door K. Kruihof op onderscheiden terrein verricht.

Zijn gezondheidstoestand heeft in het afgelopen jaar wel te wensen overgelaten, doch gelukkig herstelde hij, maar zijn 80-ste verjaardag moest toch zonder bijzondere huldiging voorbijgaan. God schenke hem ook verder nog een gezegende levensavond.

MONSTRUM

VAN HUIS UIT moeten de socialistten niet veel van de Eerste Kamer weten. En nu hebben wij het staatsrechtelijk monstrum beleefd, dat een socialiste in de Eerste Kamer een poging deed het werk van de Tweede Kamer eens dunnetjes over te doen. Was de motie Van Sleën (arb.) destijds in de Tweede Kamer verworpen, mevr. Verwey-Jonker diende precies dezelfde motie in.

Terecht voerde de Friese Senator Algra daar staatsrechtelijke bezwaren tegen aan. Velen waren het met hem eens. En daarom werd de tekst van dit voorstel later gewijzigd, al bleef de bedoeling dezelfde.

De socialistten leden plotseling aan een ernstige overschatting van de taak der Eerste Kamer. Zij heeft slechts te beoordelen wat uit de Tweede Kamer tot haar komt, zo zeide de heer Algra.

Inderdaad zij moet zich een meester tonen in de beperking, al gebeurt dit vaak te weinig. Natuurlijk kan de Eerste Kamer naast haar revisietaak ook een politieke lijn aangeven. Deze motie was echter zinloos. Wat zou minister Cals trouwens met twee verschillende uitspraken moeten doen? Gewoon naast zich neerleggen!

DE WERELD DEZE WEEK

Aan het derde punt gaan er twee vooraf!

DE MINISTERS van buitenlandse zaken van de grote vier! Foster Dulles (Ver. Staten), Macmillan (Engeland), Pinay (Frankrijk) en Molotov (Sovjet Rusland), zijn sinds Donderdag weer in het Paleis des Nations te Genève byeen. Zij hebben een agenda af te werken, die de Grote Vier in Juli hebben opgesteld:

1. Het Europese veiligheidspact en de Duitse hereniging;
2. de ontwapening;
3. uitbreiding van de contacten tussen Oost en West.

In de afgelopen maanden vormden deze drie onderwerpen aanleiding zowel voor de Sovjet-leiders als voor de Westelijke staatslieden tot het doen van allerlei nieuwe zetten op het schaakbord der wereldpolitiek. Moskou concentreerde alle aandacht op punt drie: uitbreiding van de contacten tussen Oost en West.

Nog nimmer waren er zoveel gasten uit Amerika en andere Westelijke landen in Leningrad, Moskou en andere grote steden van het Sowjet-Rijk als de laatste drie maanden. De hele wereldpers stond vol aan verhalen van journalisten, parlementariërs en landbouwers waarin verteld werd over het leven van de Russen en over de toestand van het land. De communistische machthebbers lieten zich op tal van „parties“ van hun beste kant zien. Het Westen werd openlijk door Boelganin en Chroestsjew om zijn technisch kunnen, vooral op het terrein van de landbouw, aan het Russische volk ten voorbeeld gesteld. Amerikaanse journalisten seinden naar huis, dat Molotov echt de indruk maakt „de nieuwe koers“ maar moeilijk te kunnen meemaken. Molotov is immers de man uit de periode-Stalin, toen Rusland ongenaakbaar, meedogenloos, onverbiddelijk en oorlogszuchtig was. Het lijkt thans wel of Sowjet-Rusland na de conferentie van Genève in Juli het derde punt van de toen opgestelde agenda als nummer een is gaan afwerken.

Met open ogen

Niemand sprak zoveel over de „geest van Genève“ als de rode ministers van het Kremlin. Gaat men echter na wat er sinds Juli op het front van de twee eerste punten van de agenda der Grote

Vier is gebeurd en welke houding het Kremlin tegenover de oplossing van deze vraagstukken heeft aangenomen, dan is er alle reden om zich af te vragen of het Westen niet met open ogen bedrogen wordt. Men komt er zelfs toe de communistische machthebbers ervan te verdenken, dat zij een diabolisch diplomatiek spel spelen, waarin de rollen subliem zijn verdeeld en waarin de intrige meesterlijk de opzet verbergt.

In de landen der Westelijke democratieën zijn de spanningen velerlei, zowel intern als in hun relaties tot elkander. Naarmate het Kremlin erin slaagt een ontspanning tussen Oost en West te suggereren en de spanningen, die er in het Westelijke blok en tussen de Westelijke landen enerzijds en de Aziatische, Afrikaanse en Zuid-Amerikaanse landen anderzijds weet te doen toenemen, maakt het de bodem rijp voor verdere communistische successen.

In het suggereren van ontspanning hebben de Russen zich de laatste maanden meesters getoond.

Via Tito van Yoego-Slavie, Nasser van Egypte en Neru van India zijn de communistische machthebbers een heel eind op weg het Westen in zijn po-

Van Genève tot Genève

II

gingen om langs de rand van het Euraziatische continent een gordel van staten te vormen, die zich bij de Westelijke verdediging aansluiten, de pas te markeren.

Griekenland vertoont na de dood van generaal Papagos neiging om zich van de N.A.V.O. los te weken, daardoor geïnspireerd door Tito, die met Neru een bijna tegenover het Westen agressieve zelfstandigheidspolitiek voert.

De Egyptische regeringschef Nasser probeert me. steun van Rusland Syrië en Saoedi-Arabie voor deze politiek te winnen. Het lokaas vormt het aanbod van het Sowjet-blok van wapenen aan deze landen voor de strijd tegen Israel.

Engeland en de Ver. Staten zijn er met veel moeite in geslaagd de Israeli's van het lanceren van een preventieve oorlog af te houden.

Concessies doen?

In West-Europa werd de aandrang tot vermindering van de bewapening de laatste maanden groot en nam de bereidheid toe om op essentiële punten, zoals de Duitse hereniging en de Europese veiligheid, concessies te doen. Gelukkig is bij de leidende Westelijke staatslieden de argwaan opgestoken. Vooral in

MOLOTOF

.... derde punt

Frankrijk, de zwakste schakel in de West-Europese verdediging, blijken de staatslieden, die tot dusver meenden dat men tegenover de Russen soepel diende te zijn, teleurgesteld zich af te wenden. Niet in de eerste plaats omdat hun ogen zijn opengegaan voor het gevaarlijke in het vredesoffensief van de Russen, maar meer omdat Molotov, toen hij met het Aziatisch-Afrikaanse blok in de Ver. Naties stemde voor het op de agenda brengen van de kwestie-Algiërs, op hun nationalistische tenen trapt. Wanneer Mendès-France na de verkiezingen in Frankrijk aan de macht komt, zijn wij er niet zeker van, dat Frankrijk de zaak van de Duitse hereniging niet zal trachten op te offeren aan de idee van een collectief Europees veiligheidspact, waarmee de Russen schermen. Als Mendès-France de belangrijkste wereldvraagstukken opsomt, pleegt hij heel laconiek de Duitse hereniging weg te laten.

Reden tot argwaan

De drie Westelijke ministers van buitenlandse zaken hebben dus voldoende reden om met grote argwaan Molotov in Genève tegemoet te treden. De Rus zal ongetwijfeld trachten het derde punt van de agenda als nummer één naar voren te schuiven, want de beide andere

punten bieden vrijwel geen basis van gesprek, laat staan van overeenstemming.

De Grote Vier: Boelganin, Eden, Eisenhower en Faure gaven in Juli aan de subcommissie van de Ver. Naties voor de ontwapening opdracht te trachten het eens te worden over de door Amerika, Engeland, Frankrijk en Sowjet-Rusland ingediende voorstellen tot ontwapening, maar de Sowjet-Russische afgevaardigde weigerde de Westelijke stelling te aanvaarden, dat het gesprek over de vermindering van de bewapening diende te volgen op het gesprek over de wijze waarop de controle op deze ontwapening tot stand moet worden gebracht. Wat heeft het echter voor zin om over ontwapening te gaan praten als men het niet eerst eens is over de inspectie, hetzij vanuit de lucht, zoals Eisenhower heeft voorgesteld, hetzij door het plaatsen van controleurs op vliegvelden, in havens enz., zoals de Russen in een vroeger stadium van de ontwapeningsbesprekingen naar voren hebben gebracht, hetzij volgens beide methoden?

Duitse hereniging

Dezelfde hardnekkige weerstand, die de Russen vertonen in de ontwapeningskwestie, doet zich ook voor ten aanzien van de vraagstukken van de Europese veiligheid en de Duitse hereniging. Ook hier is te verwachten dat Dulles, Macmillan en Pinay op een onverzettelijke Molotov zullen stuiten. Het Westen is blijkbaar bereid Sowjet-Rusland garanties voor zijn veiligheid te geven, wanneer West- en Oost-Duitsland worden verenigd. Maar het geven van deze garanties en de hereniging van Duitsland zullen dan gelijktijdig moeten plaatsvinden.

Sowjet-Rusland wil echter eerst een Europees veiligheidspact tot stand brengen, waarvan Oost en West-Duitsland afzonderlijk deel uitmaken en dat onder voorwaarde, dat de Noord-Atlantische verdragsorganisatie wordt ontbonden. Daarna zullen het communistische Oost-Duitsland en West-Duitsland samen de Duitse hereniging kunnen verwerkelijken. West-Europa zou, wanneer aan deze Russische eis werd voldaan, de reële bescherming, die de Atlantische verdediging thans biedt — denk aan de aanwezigheid van Amerikaanse en Engelse legers op het Europese continent — moeten inruilen voor een papieren garantie van de zijde van Sowjet-Rusland. Dat is natuurlijk een onmogelijke ruil.

Neem een abonnement

U hebt het eerste nummer van ons nieuwe weekblad gelezen. Het tweede is nu van de pers gekomen. Het verschil met het vroegere „Nederlandsche Gedachten“ is toch wel sprekend. Nu is het een actueel blad geworden. De gebeurtenissen van de dag worden belicht. In korte artikelen wordt voorlichting geboden. We doen weer mee in de politieke strijd. Maar denkt U om — het wordt voor U geschreven.

We hebben weleens critiek op onze partij en haar organisatie. Vaak heeft men geroepen om actuele voorlichting. Wees toch actueel! Loop toch niet achter de gebeurtenissen aan! Meng U in de strijd en laat ons zien waar het om gaat!

Dat doen wij nu!

De redactie is in de weer. Zij wil van dit blad iets maken. Ons blad is nog maar klein. Maar het is aan de kiosken verkrijgbaar. Gaat ge dus op reis, koopt het dan, vraag er om. Het kost U slechts f 0.20. Werk er zo aan mee, dat naast de Groene, naast Elsevier, naast de Linie een Anti-Revolutionair weekblad zich handhaaft.

De Anti-Revolutionaire Partij is wat haar leden er van maken en daar behoort het weekblad bij.

Maar allereerst — neem een abonnement. In geen enkel gezin mag Nederlandse Gedachten ontbreken. Dat is onze pretentie. Zo goed als het onze pretentie is dat ieder Christen in principe Anti-Revolutionair behoort te zijn.

Aarzel niet langer.

Neem een abonnement!

Ondergetekende verzoekt als abonné te noteren:

Naam :

Adres :

Plaats :

Abonnement per jaar f 6.20; half jaar (f 3.10); kwartaal (f 1.55).

Naam afzender:

Adres:

Plaats :

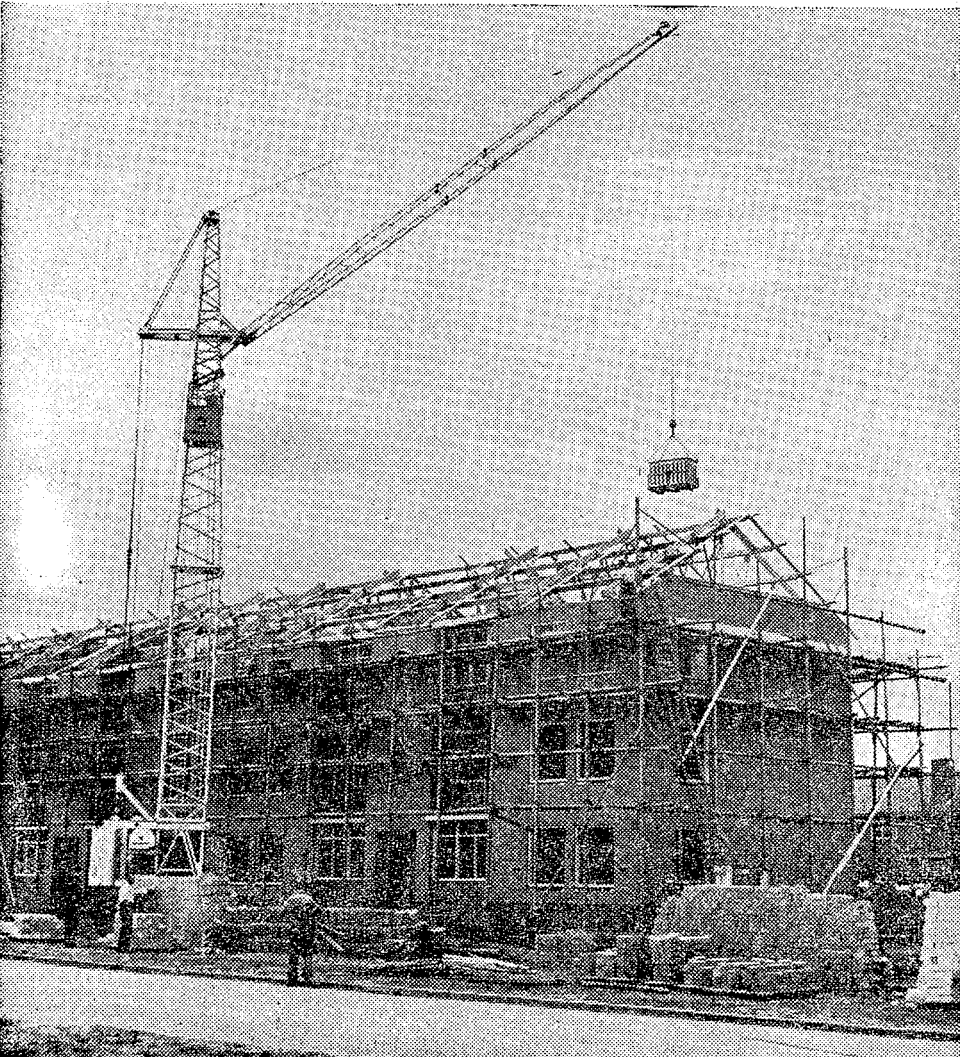
Te zenden aan de Administratie van
„NEDERLANDSE GEDACHTEN“

Dr Kuypersstraat 3, 's-Gravenhage.

Ieder, die zich thans abonneert, ontvangt dit weekblad gratis tot 1 Januari 1956.

Voor de ontmoeting met Molotov in Genève, beraadslaagden de drie ministers van buitenlandse zaken van Amerika, Engeland en Frankrijk te Parijs over de te volgen gedragslijn. Van links naar rechts John Foster Dulles (Ver. Staten), Antoine Pinay (Frankrijk) en Harold Mac Millan (Engeland).

ZO
↑
ZO of
←
of nog anders?

Sinds honderden jaren bouwen wij onze huizen steentje voor steentje. En het waren solide huizen. Onze woningbouw kon vergeleken met het buitenland de toets der critiek altijd uitstekend doorstaan. En het is nog zo. Al noemen wij de woningbouw in officiële staatsstukken volksvijand nummer één, wat er na de bevrijding gebouwd is kan over het algemeen wedijveren met het buitenland. Aan de vakmanschap van vele Nederlandse bouwvakarbeiders behoeft niet getwijfeld te worden. Maar we komen er niet meer met het traditionele steentje voor steentje. De woningbouw in ons land zal grootscheeps aangepakt moeten worden willen wij in zo kort mogelijke tijd uit deze ellende komen. Nieuwe methoden dienen worden toegepast. En de montagebouw zal met kracht bevorderd moeten worden. Onze bouwpolitiek zal slechts beheerst mogen worden door één leus: huizen, huizen, huizen.

In Holland

HET BLEEK
ONS
GROOTSTE
PROBLEEM

HET BLEEK bleek waren. Zou jongere en uiterst van de goedmoedigheid gebruik van een twee vrouwen in hal gesproken uit het De volslanke dame was de hoofdbewoonster hoewel zij het lang had kunnen rekken, toch tenslotte inwoning moeten nemen pasgehuwd paartje, dolblij met de woonkamer, een kleine slaapkamer en meenschappelijk gebruik van een meende hiermee, zij het ook voorlopig, het nestje te hebben gevonden. Nu stond datter het nerveuze vrouwtje als beklagde werd ten laste gelegd, dat zij de volslanke dame, de hoofdbewoonster van het ledigd had en mishandeld. De gezette was eveneens aanwezig; zij moest getuigen het gegaan was op die avond in Juli. Een venijnig heertje, dat juist bij de hoofdbewoonster op bezoek was toen de uitbarsting gevonden, was mede als getuige opgeroepen. De rechter schudde bijna onmerkbaar hoofd bij het opsommen van de kwalijke woorden, die het jonge vrouwtje de bewoonster toegevoegd had. Het was niet meer. Erger was nog, dat zij, buiten en óp van de zenuwen, het zelfs niet beledigingen gelaten had, doch met een melkfles de volslanke dame te lijf gegaan zodat deze zich voor een hechting rechteroor onder doktersbehandeling ten stellen. „M'n lulletje heeft nóg een edelachtbare,” zei de hoofdbewoonster,

Een verhaal van zwart... maar meestal van

DE HEERSENDE WONING schept allerlei geestelijke en gevaren. Bijna iedereen is van mening het met het bouwen van woningen tezaam gaat. Méer woningen moeten men, in sneller tempo moet de achter ingehaald worden en zodra het maar zins mogelijk is, moeten ook de krotten in vrijwel alle gemeenten te vinden door de slopers onderhanden worden. Duizenden mensen, echtpar verloofden, zullen in de afgelopen waarschijnlijk weleens gedacht hebben het oudhollandse speelliedje: In Ho staat een huis..... Misschien voeg er in gedachten aan toe: Te weinig huis? Waarom is er voor óns nog steeds huis?

Her en der hebben wij bij mensen, die betrokken zijn bij het woningprobleem, geveerd hoe de zaken thans staan. Bij de volkshuisvesting van een middelgrote hebben wij er een ambtenaar over aangest. Om begrijpelijke redenen wilde hij zijn naam niet gepubliceerd zien. Hij komt dagelijks woningzoekenden in aanraking en hij kenarigheden, voortvloeiende uit de woningn van heel nabij. „Ik ken mensen, die geest moreel een hevige knak gekregen hebben volg van samenwoning in huizen, die d spronkelijk niet voor geschikt waren.” „Vooral in gezinnen met kinderen doen wijls moeilijkheden voor. Het is natuur goed, dat jongens en meisjes van veertien op één kamertje moeten slapen. Toch d zulke gevallen voor in deze gemeente. W werkelijk ons best om de nood te verlicht de gemeente kan nu eenmaal geen h handen breken. Overigens vrees ik, dat in 't algemeen nog te weinig bewogen deze nood.” En over zichzelf zei hij: „Ik moeilijke functie. Als de woningzoekende terstond geholpen kunnen worden — en jammer genoeg meestal het geval — collega's en ik de zwarte schapen. Het is is zo kortzichtig in deze dingen.” Al zijn er sedert 1945 onvoldoende h bouwde, toch zijn er heel wat woning rezen. Het vorig jaar was de aanbouw woningen. Onder de velen die één dezer woningen konden betrekken, behoort echtpaar Kramer, dat in een nieuwe al vrij dicht bij Halfweg te Amsterdam Zij betrokken een flatwoning. Mevrouw Kramer-Vossenberg vertelde zij haar geluk niet op kon toen zij betrekken kon. „Wij zijn veertien jaar en hadden steeds ingewoond, zodat wij d

Ontstaat een huis ... te weinig!

door J. W. OOMS

... dat beiden over de schreef gegaan van het volslanke type, als het veel rustige vrouwtje dat voor de groene tafel ... vaderlijke rechter stond. Het gezamenlijk ... de komst van een baby, hadden deze ... hante gebracht. Een klein drama, voort ... lopse probleem: het woningtekort.

... nadrukkelijk haar oor de rechter toedraaide. ... belklaagde, een zakdoekje verfrommelend, be ... nende het ten laste gelegde. Doch onder een ... voortvloed van tranen verklaarde zij, dat me ... vrouw D. haar éérs het bloed onder de nagels ... weggeperst had. Aanvankelijk was het tamelijk ... goed gegaan met deze samenwoning, al wilde ... mevrouw D. beslist niet, dat er in haar keuken ... is gebakken werd. Daar waren weleens woor ... den over gevallen toen dit gebod overtreden ... was. „Want m'n man mag graag vis,” zei het ... jonge vrouwtje. Het gezin had zich uitgebreid, ... was een baby geboren. Toen was het mis ... gegaan, want mevrouw D. had beslist geen ... menssen met kinderen willen hebben omdat zij ... het aan haar hart had.

... bakken van vis, en vooral de komst van de ... baby hadden de verstandhouding vertroebeld. ... mevrouw D. was gaan negeren. Tenslotte was ... de uitbarsting gekomen en had het jonge ... vrouwtje zich niet meer weten te beheersen. ... kwam ter zitting te voorschijn de verklaring ... van een dokter, dat de belklaagde in een zeer ... overspannen toestand verkeerde.

... was inderdaad een klein drama, veroorzaakt ... door het meest ingrijpende probleem van de ... huidige samenleving, zoals de rechter zei. In ... sommige plaatsen heeft de politie het er druk ... mee om inwoningsnarigheden te sussen.

rapen en gelukkigen

alijke nood!

... heid van een vrij gezinsleven hier nauwelijks ... werken konden. Toen wij hierheen verhuisden, ... schouwden wij het als de feestelijkste dag van ... huwelijk.”

Eenzaam

... Het gezin Kramer woont nu ongeveer ... half jaar in deze hoogbouwwooning. ... vrouw Kramer moet nu erkennen, dat ... haar niet in alle opzichten meevalt. ... ze voelen ons wel een beetje eenzaam, ... want vrijwel niemand bemoeit zich met de ... dere flatbewoners. Ik heb eens in een ... rek gelezen, dat een mens eenzaam kan ... n tussen velen. Dat gevoel hebben wij ... ms ook wel. Ik geloof, dat het een be ... haar is die aan hoogbouw kleeft. Mijn ... an, die ouderling is, heeft dit bij zijn ... isbezoeken ook al te horen gekregen. ... t klinkt misschien vreemd, maar hoog ... uw schijnt de gemeenschapszin niet te ... worden.”

... Over de in de laatste jaren gebouwde woning ... woningen verklaarde de architect P. Beekman ... Soest, die in genoemde gemeente een aantal ... deel uitmaakte van de Anti-Revolutionaire ... ctie in de gemeenteraad, dat de zogenaamde ... kamertypen, zoals deze in vele plaatsen ge ... wd zijn, niet voldoen. Woningen moeten im ... rs de grootste bruikbaarheid voor het gezin ... ben. Een éénkamerwoning voldoet daar niet ... n. Genoemde architect gaf hiervan een voor ... rid. Indien vader des avonds bezoek krijgt en ... zakelijk gesprek moet voeren, of in ieder ... al moet spreken over dingen die niet voor ... kinderen bestemd zijn en ook de overige ... ngenoten niet aangaat, waar moet hij dan met ... bezoeker heen? Naar de keuken of naar een ... apkamer? Dat gaat moeilijk. Bij een tweeka ... rwooning is het eenvoudiger: men kan de tus ... deuren dichtschuiven. Bovendien zal een twee ... merwoning bij ziektegevallen in het gezin veel ... er voldoen. Er moeten inderdaad veel meer ... ningen gebouwd worden, doch daarbij moet ... de practijk van het gezinsleven niet uit het ... verliezen. En laat men ook vooral denken aan ... woongelegenheden voor grotere gezinnen!

Toch meer?

... Al is er de laatste jaren veel gebouwd, we ... ten nog steeds met een tekort van ongeveer ... 2000 woningen. Terecht wordt er op aange ... ongen om het bouwtempo te verhogen. De Anti ... volutionaire Partij dringt er blijkens het ont ... pprogram van actie op aan, dat het aantal ... jaar te bouwen woningen belangrijk wordt ... meerderd. Kan de aanbouw versneld worden?

Ja, dat moet stellig mogelijk zijn, zei de heer J. P. van Dooren, bedrijfsleider van een middelgroot aannemingsbedrijf te Gouda ons. De heer Van Dooren, die lid is van de A.R. Kiesvereniging te Gouda, bleek over deze vraag veel te hebben nagedacht en talrijke mogelijkheden te hebben overwogen. De woningvoorziening is een belang van de eerste orde voor een goed gezinsleven, vond hij. Hij was van mening, dat op het ogenblik de woningbouw te veel werd opgedragen aan uitsluitend grote bouwbedrijven. Begrijpelijk overigens, omdat deze bedrijven enigszins goedkoper kunnen werken dan kleinere aannemingsbedrijven. Maar wanneer kleinere woningblokken van bijvoorbeeld tien of vijftien woningen zouden worden aanbesteed, zouden de kleinere bedrijven meer kans krijgen en ingeschakeld worden bij de strijd tegen de woningnood. De heer Van Dooren gaf toe, dat de bouwkosten dan wellicht iets hoger zouden worden — maar tevens zou de kwaliteit der woningen verbeteren. De Overheid, zo zei de heer Van Dooren vervolgens, zou een voorziening moeten treffen om de geweldige rompslomp die aan het bouwen van woningen voorafgaat, van de schouders der aannemers af te wentelen.

Die rompslomp is voor vele aannemers een obsessie. Indien de bouwprojecten panklaar gemaakt werden door de Overheid en de kleinere of middelgrote aannemingsbedrijven niet meer zo'n berg van vóórwerk te verzetten zouden hebben alvorens met de eigenlijke bouw kan worden begonnen, dan zou de woningbouw opgevoerd kunnen worden. „Ik ben vóór decentralisatie, maar op dit punt zou ik terwille van de heersende woningnood voor enige centralisatie willen pleiten,” aldus de heer Van Dooren.

Een factor van betekenis is intussen, dat er slechts kans is op een versnelling van de woningbouw indien er voldoende materialen zijn. En daar hapert het vaak aan.

Over dit laatste klaagde ook de heer P. Visser, bouwkundig opzichter, die wij aantroffen bij een bouwwerk in Eindhoven. Het tekort aan bouwmaterialen belemmerde een vlotte afbouw, zo was zijn mening. Het gebeurde wel, dat men stad en land moest afreizen om aan stenen te komen. De steenbakkerijen kunnen niet tijdig voldoen aan de grote vraag en daardoor stagneert de bouw.

Personeel

De reeds eerder genoemde heer Van Dooren uit Gouda gaf ook nog zijn mening te kennen over het personeelsvraagstuk in de bouwvereld. „Er zijn aannemers, die vergeten schijnen te zijn, dat het tiende gebod ook voor hen geldt. Gij zult niet begeren uw naasten dienstknecht ... Dit gebod wordt dikwijls vergeten. De ene aannemer probeert soms bouwvakarbeiders van de andere aannemer af te snoepen en dat is een zeer ongezonde toestand.”

De heer Van Dooren gaf als voorbeeld, dat in Gouda ronselaars bezig zijn om bouwvakarbeiders uit de woningbouw te werven voor een te bouwen nieuwe Bijenkorf in Rotterdam. Het grote publiek moest eens weten, hoe de aannemers worstelen moeten om aan personeel te komen. „... en het dan te behouden. „Intussen staat het voor mij vast, dat er in de woningbouw behoorlijk gewerkt wordt,” aldus weer de heer Van Dooren. „Er wordt tegenwoordig per uur méér gepresteerd dan vroeger, toen er nog geen achturige werkdag was.”

De bouwvakarbeider J. Akkerman, bezig in de nieuwbouw te Soesterberg, is met hart en ziel timmerman. Hij maakt er ook op het werk geen geheim van, dat hij eveneens met hart en ziel de Anti-Revolutionaire beginselen toegedaan is. Ook hij is van mening dat de bouwvakkers een zeer behoorlijk arbeidstempo hebben, maar hij meent, dat er niet veel liefde meer is voor het vak. De tariefregeling, het zogenaamde „stukwerk” voor de bouwvakkers, is er volgens hem de oorzaak van, dat niet overal even netjes en degelijk gebouwd wordt. Bovendien zijn er te weinig vaklieden. Uit ervaring kent hij de narigheden van de huidige woningmisere. Hij heeft met zijn gezin jarenlang ingewoond bij oudere mensen en dat was op de duur een hopeloze situatie.

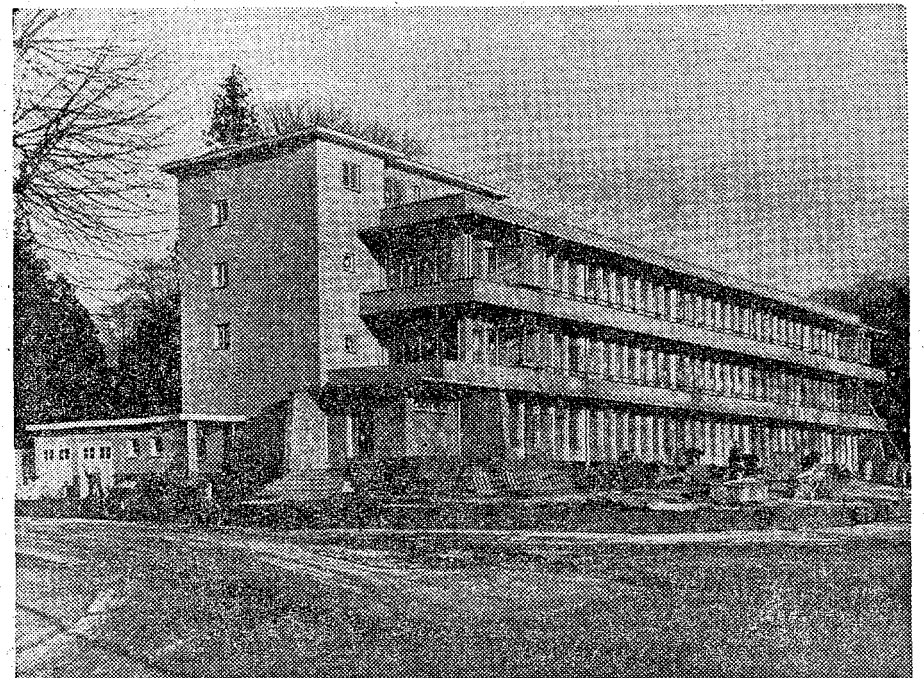
Het woningprobleem is voor ons volk van zóveel belang, dat de Anti-revolutionaire Partij er zeer terecht veel aandacht aan schenkt; dat blijkt ook duidelijk uit het ontwerp Program van actie.

Zolang er in Holland huizen te weinig staan, wordt het gezinsleven bedreigd en zullen geestelijke en morele ontsporingen er het gevolg van kunnen zijn. Of zoals het zenuwachtige vrouwtje zei, dat van de goedgevoelde rechter een geringe boete opgelegd kreeg: „Door die samenwoning ben ik helemaal van de goede weg geraakt en zelfs met Jaap en mij is het niet meer zoals 't geweest is. Het is verschrikkelijk ...”

Krotopruijing

.... systeembouw

Dit zegt

ons Program van Actie

De Anti-Revolutionaire Partij is van oordeel, dat de heersende woningnood, vooral ook om de geestelijke en zedelijke gevaren, die daarmede samenhangen, het meest benauwende probleem is, waarvoor Overheid en volk zich zien geplaatst. Het is noodzakelijk, dat het huidige woningtekort op krachtiger wijze dan tot dusver het geval was wordt bestreden en dat de opvoering van de woningbouw een hoge prioriteit in het regeringsbeleid heeft.

Daarvoor is nodig, dat het aantal per jaar te bouwen woningen belangrijk wordt vermeerderd. Om dit te kunnen bereiken moet de arbeidsproductiviteit worden opgevoerd, het aantal bouwvakarbeiders door omscholing en versnelde opleiding worden vergroot, verantwoorde systeembouw worden bevorderd en de uitvoering van bouwwerken buiten de sector van de woningbouw nog sterker dan tot nu toe is geschied, naar een later tijdstip in de toekomst worden verschoven.

Voorts is een verdergaande huuraanpassing dringend noodzakelijk teneinde geleidelijk een redelijke verhouding tussen kostprijs en huuropbrengst tot stand te brengen.

Bij de woningbouw dient bovendien, meer dan tot heden, bijzondere zorg te worden besteed aan de grootte en de indeling der woningen, zodat ook aan de behoefte van grote gezinnen en van bejaarden kan worden voldaan.

Sanering van oude stadswijken en opruiming van krotwoningen moet, zodra daarvoor op de arbeidsmarkt ruimte komt, en de materiaalpositie dit mogelijk maakt, krachtig worden bevorderd.

De bouw van woningwetwoningen zal zoveel doenlijk door woningbouwverenigingen moeten geschieden, terwijl de bouw van woningen door particulieren door doeltreffende financieringsregelingen moet worden gesteund.

In het kader van de bevordering van bezitsvorming dient het verkrijgen van een eigen woning mogelijk te worden gemaakt.

Scheepsinstallatiebedrijf

NEDERLAND

Oostdijk 28, IJsselmonde

Tel. 445, Ridderkerk

(4 lijnen)

Voortstuwingsinstallaties
van elk vermogen

ER IS ZEKER HOOP VOOR U

aan welke slep, ziekte U ook lijdt en wat U ook al hebt geprobeerd! Wij leveren reeds 30 jaren onze verpakte kruidengeneesmidd. à / 3.95 p. pak en mochten wonderbaarlijke successer boeken. Gegar. onschad.! Meldt ons uitvoerig Uw ziekte en klachten en wij zenden U het juiste middel me' broch. er inl. gratis! Sta niet van verre doch ondervindt wat ons in de natuur gegeven is!

KRUIDENHUIS „FLORA”

WESTERSINGEL 40 GRONINGEN

BONGERS
WAGENINGENVerhuizingen - Verpakkingen -
MeubelopslagIntern, autotransp. Zweden,
Zwitserland, enz.
Telefoon 2725 — Law. Allée 88

Vraagt steeds

Zoetermeer's Roem
de fijnste margarineFirma Gebr. van der Spek
Zoetermeer Telefoon 49

Zit U in de war

BEL OP

K 1820 — 5370

LAS EN

CONSTRUCTIEWERKPLAATS

C. J. de Vos

GOUDA

Verplaatsbare houten
gebouwenDirectie- en schaffketen
Noodwoningen, -scholen
en -kerken
Directie- en schaff-
wagens
etc.

Tel. 41 Neder-Hardinxveld

N.V. HOUTHANDEL

v.h. J. van
Schijndel & Co.

ROTTERDAM

Hoofdkantoor: Admiraliteitskade 47

Telef. 112350 (3 lijnen)

Zagerij en schaverij: Nijverheidstraat
Nassauhaven

SCHEEPSBOUWERVEN

A. VUYK
& ZONEN

CAPELLE AAN DE IJSSEL

Nieuwbouw en reparatie

Telefoon Rotterdam 113333 (K 1800)

Voor uw zakenrelaties
Reclame- en geschenk-
artikelen in plastic
G. van der Woerd
Lunteren

Telefoon 437 (08388)

UIT PERS EN PERIODIEK

Tegen overspanning in de

CONJUNCTUUR

• Minder gas

Onder bovenstaande titel schrijft De Volkskrant naar aanleiding van de regeringsmaatregelen tegen overspanning in de conjunctuur o.m.:

„Minister Van de Kieft heeft wat gas moeten wegnemen, om het voortsnelende voertuig der hoogconjunctuur wat minder tempo te geven. De gang in de Nederlandse economie is in de afgelopen maanden van dit jaar zodanig opgevoerd door toenemende bestedingen van publiek, bedrijfsleven en overheid dat de notor oververhit dreigt te geraken. In andere landen hebben bestuurders reeds krachtig op de rem moeten trappen.....

De ministeriële maatregelen behoeven nog geenszins verontrusting te wekken. Aard en omvang der maatregelen wijzen er duidelijk op, dat de Nederlandse economie op dit moment nog beslist niet zorgelijk is, maar wel dat Nederland bezig is de welvaart iets te snel te verorberen, waardoor waakzaamheid dringend geboden is.....

De afroming van geldmiddelen bij het bedrijfsleven zal de investeringsmogelijkheden in de industrie afzwakken. Daardoor zal de spanning op de arbeidsmarkt niet meer kunnen toenemen, terwijl de invoer van kapitaalgoederen er door wordt afgeremd. De belastingverzwarende maatregelen van Minister Van de Kieft zijn niet vergaand. Men mag niettemin hopen, dat ze doeltreffend zullen blijken. Intussen kan men zich toch niet helemaal aan de indruk onttrekken, dat de minister zelf enigszins aan de daadkracht van zijn beschikkingen twijfelt, doordat hij ze met nadruk als aanvankelijk ziet en bij mislukking nu reeds maatregelen van wijder strekking in uitzicht stelt.”

• Duur betaald

„Slapheid wordt duur betaald”, schrijft De Telegraaf boven haar beschouwing over hetzelfde onderwerp.

„De gewenstheid van deze maatregel zouden wij niet willen betwisten, doch het is onaanvaardbaar, dat het bedrijfsleven, een der belangrijkste welvaartsbronnen van ons land, aléén het gelag moet betalen. De slapheid van de regering, waardoor van jaar op jaar de uitgaven (en het aantal ambtenaren) van alle departementen een stijging kunnen vertonen, is de voornaamste oorzaak van de inflatie in ons land. Het staat vast, dat het verbruik te groot is tegenover de productie, maar het verbruik kan worden verdeeld in investeringen der ondernemingen, het verbruik der Nederlandse gezinnen en de uitgaven der overheid.

„Door de overheidsuitgaven nog verder te verhogen”, schreven wij als commentaar op de Millioenennota 1956, „zoals thans is geschied, laat de Staat de ondernemingen en de gezinnen de rekening betalen”.

Deze rekening der slapheid wordt thans gepresenteerd.”

• Waar-
schuwing

„De Regering is er dan toch toe overgegaan maatregelen te nemen om de hausse wat af te remmen”, zo schrijft Het Vrije Volk.

„Op zichzelf zijn de nu aangekondigde maatregelen van beperkte betekenis maar in principe zijn ze van groot belang, omdat de regering een duidelijke waarschuwing geeft, dat er gevaar dreigt.....

Het gevaar voor overspanning van de conjunctuur en dus voor inflatie en zelfs voor een plotselinge inzinking is dus aanwezig...

Wij hebben herhaaldelijk op de gevaren van de huidige toestand gewezen en verscheidene malen gepleit voor maatregelen om de hausse tijdig af te remmen.....

Tot voor kort scheen de regering echter de noodzaak van afremming niet erg in te zien.

Wanneer zij thans maatregelen neemt, dan is dit een teken, dat „de ongewenste ontwikkeling”, waarvan zij in de Millioenennota al gewaagde, verder is gegaan dan zij toen dacht.....

Overigens is zelfs de in de huidige, topconjunctuur wel zeer aanvechtbare investeringsaftrek voor ondernemers nog gehandhaafd en is van de andere door ons gepleite beperkende maatregelen nog geen sprake. Het is daarom de vraag of de nu genomen be-

sluiten voldoende zullen blijken. De regering zinspeelt daar in de laatste zin van haar verklaring zelf op.

Dat zij daarbij nadrukkelijk heeft gezegd, dat bij eventuele verdere maatregelen „alle bestedingscategorieën in de overwegingen dienen te worden betrokken” is merkwaardig. Is dit een zinspeling op eventuele maatregelen op het gebied van het verbruikspeel of de lonen?

Ons lijken maatregelen op andere gebieden onder de tegenwoordige omstandigheden voorlopig meer voor de hand te liggen.”

• En de
Overheid?

Het Algemeen Dagblad schrijft:

„De overheid zelve is met haar vele grote bedrijven ook een zeer belangrijke opdrachtgeefster. Zal nu de beperking voor het bedrijfsleven ook gelden voor de bestedingen van de Overheid; met andere woorden, zal de Overheid op haar kapitaalsuitgaven gaan bezuinigen?.....

Hetgeen de Overheid thans onderneemt heeft derhalve slechts betekenis, indien zij zelve zich aansluit bij de beperkingen van investeringen en indien zij voorts zorg draagt, dat haar eigen creditpositie een dien overeenkomstige en doelmatige beperking ondergaat. Wanneer zulks niet het geval is, kan men van stuivertje wisselen gewagen en wordt eigenlijk niets positiefs bereikt.”

EN ONS COMMENTAAR

Geïrriteerde tegenstander

Ons commentaar op de maatregelen van de regering kan, na wat U op pagina 1 hierover reeds hebt gelezen, kort zijn. Vrijwel algemeen wordt ingezien, dat er iets gedaan moet worden; dat er remmen aangelegd moeten worden, willen we niet het slachtoffer worden van de gunstige omstandigheden, waarin we in deze tijd van hoogconjunctuur verkeren. Maar dan niet alleen het bedrijfsleven beperkingen opleggen; ook de Overheid moet zich zelfbeperking opleggen. En dat is misschien nog moeilijker. Want men praat graag over conjunctuurpolitiek, doch het is moeilijk om zulk een politiek ook werkelijk voor te voeren.

Zelfbeperking: Zeg het tegen Staten, die een Provinciehuis noodzakelijk achten, tegen gemeentebesturen, die een nieuw raadhuis willen hebben, tegen een regering, die allerlei regeringsgebouwen op het programma heeft staan. Wie zal beslissen, wat werkelijk urgent is?

De reactie van K.H.K. in de Groene Amsterdammer op het A.R. Program van Actie mochten we u niet onthouden. Veel behoeven we er ook al niet van te zeggen. „Gelijk wij dat sinds Groen van Prinsterer weten”, zo schrijft hij, doch toont tevens, dat hij maar heel weinig van Groen van Prinsterer weet. En overigens leze hij eens het referaat van dr. J. A. H. J. S. Bruins Slot „Waarom ben ik Anti-Revolutionair?” In zijn inleiding zei de referent: „Want het is juist tegen het appèl op het zich onmisbaar en zich principieel noodzakelijk achten dat de critiek van de tegenstander zich richt. En het is niet minder de subjectieve tegenhanger daarvan, de zelfverzekerdheid, het niet aan zichzelf in zijn onmisbaarheid en noodzakelijkheid twijfelen, dat die tegenstander irriteert.”

„De A.R. Partij heeft steeds gepretendeerd de menselijke belangen, ook de belangen van verschillende groepen van mensen, hun rechtmatige plaats in de politieke overwegingen te geven. En zo behoort het ook.”

Maar wij zullen, willen wij uit de impasse der „zakelijkheid” komen, bij de mensen het bewustzijn moeten wekken, niet maar dat politiek nog wel eens op een of ander punt wat met godsdienst te maken heeft, maar dat politiek in zijn diepste wezen een stuk godsdienst is en dat het daarin om allerbelangrijkste zaken, het Koninkrijk Gods betreffende, gaat.”

Het is de hier genoemde pretentie, die K.H.K. irriteert.

VONKEN VLEEGEN OVERAL!

Naar een vijfdaagse werkweek?

Pro Je hoeft niet lui te zijn om het vooruitzicht van een vijfdaagse werkweek aantrekkelijk te vinden. Om te hopen dat de Sociaal Economische Raad, als dit wijze college het advies uitbrengt waarom de Stichting van de Arbeid (via de regering) verzocht heeft, tot een positief resultaat zal komen. Dat advies zal nog wel een jaartje op zich laten wachten en in die tussentijd zal er nog heel wat gestudeerd worden over mogelijkheden en wenselijkheden — maar dat neemt niet weg dat het ook nu al een prettige gedachte is om zich in te vermeien.

Vijf dagen werken — dat betekent een vrije Zaterdag, zij het dan dat er misschien iedere dag een uurtje langer aangepakt moet worden. Dat betekent dat we op Vrijdagavond al dat heerlijke gevoel kunnen hebben dat het er voor van de week weer opzit. Dat vakantiegevoel....

Nu denkt u wellicht toch dat we wat lui zijn. En daarom is het wellicht beter de voordelen eens punt voor punt op te sommen.

- Het begin moet dan zijn iets dat ons zeer na aan het hart moet liggen: de Zondagsrust. De publieke Zondagsrust, om dat zo eens te noemen en de gezins-Zondagsrust. Het laatste het eerste. Ook in het heel gewone christelijke gezin is de Zaterdagavond een bijzondere avond. Dan zijn er de feestavonden, men gaat op visite of men ontvangt visite. Of men blijft alleen maar heerlijk thuis met een boek bij de kachel. En op Zondagmorgen? Dan is men wat landerig van het late naar bed gaan. Haast je rep je tracht iedereen op tijd klaar te komen voor de kerkdienst. Laten we ons niet verbeelden dat er in de meeste gezinnen veel terecht komt van een rustige voorbereiding. Dan de Zondagmiddag (na een meestal overvloedig maal). Pa en moe zijn wat landerig en hebben niet veel zin in een spelletje met de kinderen. En in de avondkerkdienst hebben ze ook niet veel zin, „want wat heb je er aan als je zo'n slaap hebt!“ Inderdaad — maar weet dat dit alles

een gevolg is van de te korte rusttijd in een te drukke week.

- En nu die „publieke Zondagsrust“. Sedert kort is dan de stilte van de Zondagmorgen wel gereserveerd voor de kerkdienst. Maar dan? Dan trekken de scharen supporters op naar het voetbalveld en andere velden om bij „brood en spelen“ de zorgen van de week te vergeten. De christen blijft van dit alles afzijdig. O ja? Hoevelen draaien er op Zondagmiddag de radio aan om een „Holland-België“ te beluisteren of om nog even de sportuitslagen te horen? Want je moet er toch over kunnen meepraten!

En de jongeren die aan sport doen en o zo graag zouden willen uitblinken — gelooft u niet dat het voor hen een kwelling is om altijd in de zoveelste klasse van de zoveelste onderafdeling te moeten blijven spelen? Omdat de topsport immers Zondagssport is! Is het verwonderlijk dat een jongere voor het klatergoud van sportroem bezwijkt en de kerf de rug toekeert? Weet dat dit alles een gevolg is van de te korte periode, waarin wij ons kunnen ontspannen en ons aan onze liefhebberijen kunnen wijden

- We laten de Zondagsrust verder rusten en keren nog eens terug naar het gezin. Over dat gezin wordt de laatste tijd nogal eens gesproken. Men leeft te veel langs elkaar heen omdat men te weinig tijd voor elkaar heeft. Ieder heeft zijn werk en de tijd ontbreekt om eens samen iets te beleven. En een van de gevolgen is dat de huismoeder, als zij tenminste ook niet van het „uitgaanstijpe“ is, vereenzaamt. Vereenzaamt in een groot gezin wellicht. Weet dat dit anders kan worden door de vrije Zaterdag.

- Keren we terug naar ons uitgangspunt: het lui worden. Is men lui als men naar meer rust verlangt? Och, we horen al hoe er geklaagd wordt over „die kerels van tegenwoordig die geen kerels meer zijn! Dan vroeger: toen wisten de mensen pas wat werken was. Van 'smorgens vroeg tot 's avonds laat in de weer. En eens even uitblazen was er niet bij!“ We weten het. En we verlangen die toestanden helemaal niet terug. Maar wel geloven we dat de mens van tegenwoordig het zwaarder te verdragen heeft dan die van vroeger. Misschien niet zijn lichaam, maar wel zijn

zenuwen. Bij velen van ons staan die zenuwen haast voortdurend tot het uiterste gespannen (vergeef ons als deze uitdrukking niet wetenschappelijk verantwoord is!) Het geraas en het gevaar van het verkeer. Het geraas en het gevaar van de machines, zowel in de fabriek als op kantoor. De radio met haar nooit-aflatend geluid en..... met haar steeds doordringend beroep op ons meeleven met alles wat er in de wereld gebeurt.

Al die zorgen en moeiten waar de mens van vroeger geen notie van had. Misschien zegt U dat de dreiging van de atoombom U koud laat — maar die atoombom beïnvloedt toch op sommige punten Uw denken.

Weet dat een vrije Zaterdag voor velen onzer een weldaad zou zijn!

- Tot slot een voordeel van geheel andere aard, dat wellicht minder tot de verbeelding spreekt. Nu leven we in een tijd van hoogconjunctuur en ieder die werken wil kan werken.

Maar er zullen wel weer andere oogen komen: tijden waarin de werkloosheid ons bedreigt. Is dan niet de vijfdaagse werkweek een enorm voordeel omdat men dan meer arbeiders bij de productie kan inschakelen?

Natuurlijk kan men tegenwerpen dat iets dergelijks veel geld kost en juist in een periode van werkloosheid wel eens al te veel geld zou kunnen kosten kosten. Reken eens uit wat het verlenen van steun kost?

Weet dat een vijfdaagse werkweek juist in periode van werkloosheid van enorme morele waarde kan blijken.

Dit zijn dan vijf punten. En we hebben hiermee geen enkele volledigheid nagestreefd. We weten dat er bezwaren zijn aan te voeren tegen die vrije Zaterdag. Maar wegen ze ook op tegen de geschetste voordelen?

Neen, je hoeft niet lui te zijn om het vooruitzicht van een vijfdaagse werkweek aantrekkelijk te vinden!

De droom van een idealist!

Contra

Natuurlijk is het prettig zich aan mooie dromen over te geven — maar minder mooi is het als men door dat dromen de werkelijkheid uit het oog verliest

Dan kan dat dromen zelfs fataal zijn omdat men kansen mist die niet gemist hadden mogen worden.

Die gezins-Zondagsrust — heeft dat nu werkelijk iets met de vrije Zaterdag te maken? Dat is toch veel meer een kwestie van mentaliteit. Wie als een christen zoekt te leven en de Zondag als hoogtepunt ziet van de week, die zorgt er wel voor dat hij die dag niet verknooit door een „lauerige stemming“. Die zorgt ervoor dat hij die dag met zijn gezin kan doorbrengen in de ware christelijke sfeer. En die draait niet de radio aan om Holland-België te beluisteren....

Het sport-argument is een veel gebruikt argument. Maar wat naief! En niet ongevaarlijk ook! Stel dat men inderdaad de vrije Zaterdag krijgt, gelooft men dan werkelijk dat men de sport van de Zondag uitbant. En als men dat al voor elkaar zou krijgen, dan zou dat een toeloop betekenen naar de bioscoop en naar andere centra van vermaak. Omdat men immers de massa wel vrije tijd kan geven, maar men dient dan ook de middelen te verstrekken om die vrije tijd te gebruiken in overeenstemming met de Nederlandse christelijke traditie. En wie meent dat hij dat kan bereiken, die geeft zich toch heus over aan dagdromen!

Niet ongevaarlijk ook: er wordt geschreven over het klatergoud van de sport-

roem. Is dat klatergoud, op Zaterdag behaald, ongevaarlijker dan dat van de Zondag? Het milieu van vele Zondagssporten deugt niet — en juist door die vrije Zaterdag zouden we onze jeugd het gevaar doen lopen dat ze in dat milieu verzeild raken,

Zou die vrije Zaterdag ons inderdaad meer rust geven? Thans leven we in een periode van welvaart — en hoevelen proberen er niet in hun vrije tijd iets bij te verdienen. Dikwijls is het zo dat ze in hun vrije tijd harder werken dan in „de tijd van de baas“. Geef de mensen er een vrije Zaterdag bij en ze zullen zo spoedig mogelijk die dag proberen te vullen met productief werk; werk dat geld opbrengt. Van die rust zal heus niet veel terecht komen!

Over de economische voordelen van de vrije Zaterdag kunnen we kort zijn: we weten immers niet of het voor dan wel nadelen zal brengen. Als een nieuwe periode van werkloosheid zou aantreken, is het dan niet vroeg genoeg om dan die vraag te overwegen?

En tot slot: men kan dan wel een vrije Zaterdag propageren, maar velen zullen ervan verstoken blijven. In de continuebedrijven zijn nu eenmaal mensen wier dagelijkse aanwezigheid vereist is. En wat moet de boer die iedere dag zijn koeien moet melken? In een grootbedrijf kan men het nog wisselen zodat iedere arbeider toch nog twee dagen achtereen vrij is — maar in een klein bedrijfje?

Het is alles een mooie droom — maar men werkt er de ontevredenheid en de afgunst waarschijnlijk mee in de hand.

FAAM

PEPERMUNT

uitmuntend!

san here

PENNEN KLAAR?

BREIEN MAAR!

Alle aarzeling opzij! SCHEEPJESWOL garandeert U het mooiste resultaat, dat U ooit met breien hebt bereikt:

- een SCHEEPJES-patroon!
- de geëigende wolsoort uit de rijke SCHEEPJES-collecties!
- de stabiele kwaliteit van elke knot SCHEEPJESWOL!

Steek voor steek groeit het werk, waar U deze winter zoveel plezier van zult hebben.

*

Na de Ingrijpende prijsverlaging zijn ook de kostbaarste soorten Scheepjeswol onder leiders bereik gekomen.

SCHEEPJESWOL

U vaart er wel bij!

DAAR HEEFT IEDERE ROKER RECHT OP .

Een Ritmeester Gracia!
De meest gerookte 35 cts.
sigaar. Behoort U al tot
de vele Nederlanders, die
deze Ritmeester zo bij-
zonder waarderen? Pro-
beer hem eens. Het is
niet de goedkoopste,
maar wel de fijnste sigaar.
'n Genot waarop iedere
man recht heeft - vooral
met de Zondag of op
feestdagen!

GRACIA 35 ct.
Echt een sigaar
om Uzelf
en anderen op
te tracteren!

Zó branden

Ritmeesters

Strijd tegen inflatie

(Vervolg van pag. 1)

V.A.R.A.: „Deze roekeloze politiek is conservatieve politiek!” De heren vergeten echter dat de belastingverlaging van vorig jaar een generaal karakter had. Het gehele volk, het volk in al zijn lagen, ging gebukt onder een belastingdruk, die in de jaren van herstel noodzakelijk was, doch dringend minder moest worden. De maatregelen die het kabinet de vorige week heeft genomen dragen geen generaal karakter. Hier is geen sprake van het terugdraaien van de klok. Alleen de bestedingsdrang van het bedrijfsleven wordt afgeremd. Het valt namelijk niet te ontkennen dat de laatste maanden de voorraadvoorziening en de investeringen van het bedrijfsleven een sterk stijgende tendenz vertonen. Daardoor dreigt de betalingsbalans van Nederland nadelig te worden en lopen wij het gevaar, dat de spanning op de arbeidsmarkt nog meer toeneemt.

Ook van liberale zijde wordt geklaagd. n.l. dat de industrialisatie-politiek thans in de war loopt. Minister Zijlstra merkt echter in zijn jongste industrialisatie-nota op, dat het zich laat aanzien, dat de industrialisatie-taak die Nederland zich dit jaar heeft gesteld, zal worden overschreden. Er kan dus zonder groot gevaar enigszins worden afgeremd. De ondernemingen moeten nu vlugger belasting betalen. Zij beschikken dus over minder geld om hun bedrijven te vernieuwen of uit te breiden. De gevolgen hiervan ook op de bouw- en arbeidsmarkt kunnen niet anders dan gunstig zijn.

Men behoeft ook maar even buiten de grenzen te kijken, bijvoorbeeld in Engeland en Duitsland, om te ontdekken, dat daar heel wat rigoureuzer moet worden opgetreden. De socialisten in Nederland zijn er altijd als de kippen bij om te zeggen dat het kabinet met zijn maatregelen te laat komt. Het ontgaat hun dat de politiek van prijsstabilisatie door minister Zijlstra ruim een half jaar eerder is ingezet dan in de andere Europese landen. Ook blijken zij er maar niet aan te kunnen wennen dat Nederland in hoge mate afhankelijk is van hetgeen er in de rest van de wereld plaatsvindt. Is het te boud gesproken, wanneer wij zeggen dat de maatregelen, die het kabinet de vorige week heeft genomen, daarom zo beperkt

konden blijven, omdat de regering reeds in het begin van het jaar de rem heeft aangezet op de loon- en prijsontwikkeling?

De overheid buiten schot

Er is een aspect dat wij in verband met de afremming van de hoogconjunctuur nog moeten belichten. De bestedingen van het bedrijfsleven en van de burgerij worden door de centrale overheid daarbij betrokken, maar het Rijk en de lagere publiekrechtelijke lichamen, zoals gemeente en provincie, blijven buiten schot. Toch is een snoeiing van de publieke uitgaven, wanneer het er om gaat de binnenlandse vraag te verminderen, de inflatie te keren en de spanning op de arbeidsmarkt te verminderen, één van de meest voor de hand liggende middelen.

Wat gaat er nu gebeuren met de meerdere belastingopbrengst, die voortvloeit uit de verhoging van de voorlopige aanslag van de vennootschapsbelasting en de beperking van de mogelijkheid tot vervroegde afschrijving? Zal deze meeropbrengst, die door sommigen geschat wordt op f 300 tot 400 miljoen, worden besteed aan verdere uitbreiding van de overheidstaak? Het kabinet had bij de afkondiging van deze belastingmaatregelen hierover wel iets mogen zeggen. Het komt ons voor dat deze meeropbrengst in de eerste plaats gebruikt moet worden voor schuldaflossing en dat een inkrimping van de huidige overheidsbestedingen wordt doorgevoerd, opdat de daardoor vrijkomende belastingmiddelen voor ditzelfde doel kunnen worden gebruikt. Dat lijkt ons in overeenstemming met de taak van de overheid in tijden van hoogconjunctuur of wil men met de zogenaamde anti-cyclische budgetpolitiek.

De minister laat wel reeds doorschemeren, dat er in de toekomst, wanneer de thans afgekondigde maatregelen onvoldoende effect sorteren, nog meer maatregelen te wachten zijn en dat dan „alle bestedingscategorieën in de overwegingen dienen te worden betrokken”, maar waarom reeds thans niet begonnen met de sectoren, die onder de directe verantwoordelijkheid van de bewindslieden staan? Het bedrijfsleven en de loon- en salaristrekken laten reeds een veer, de beurt is nu aan het Rijk en de lagere publiekrechtelijke lichamen.

Nieuwe spelregels tussen belastingplichtige en fiscus

NU DE BELASTINGEN niet slechts de rol vervullen de lopende huishouding van het Rijk te financieren, maar hoe langer hoe verder gebezigd worden als een belangrijk instrument ten behoeve van de economische en sociale politiek (en dus richting geven aan het maatschappelijk leven) is het noodzakelijk, dat de burger weet het hoe en het waarom. Dit weten is allereerst van belang voor de hoe-grootheid van het bedrag. Het leven van heden is — wat er overigens van gezegd kan worden — uitermate ingewikkeld. Indien nu ook nog de belastingen ingewikkeld worden, zodat deze

alleen maar voor bekwame consultants toegankelijk zijn, ontstaat een groot gevaar. Het gevaar van onverschilligheid, van achterdocht en van ontduiking. Een gevaar dat een groot kwaad is in een geordende samenleving.

Een overheid die aan deze ingewikkeldheid voet geeft is geen overheid waaronder een stil en gerust leven mogelijk kan zijn en oefent daarom geen gerechtigheid.

Gerechtigheid alleen met betrekking tot de normen waaruit afgeleid moet worden of belasting verschuldigd is, zo ja tot welk bedrag en wie of de schuldenaar is, is onvoldoende. Ook het formele recht b.v. hoe de belastingschuld wordt vastgesteld, welke verplichtingen worden opgelegd, welke controlemiddelen de fiscus heeft, hoe de belastingplichtige bij een geschil zijn recht kan verkrijgen, al deze dingen zijn van groot belang.

BIJ DE TWEEDE KAMER is kortgeleden een wetsontwerp ingediend, dat dit formele recht opnieuw regelt. Tot nu toe bepaalde bijna elke belastingwet afzonderlijk waaruit de rechten en plichten van fiscus en belastingplichtige bestonden. Deze toestand is historisch wel verklaarbaar, maar in deze tijd — waarin de fiscus bijna de grootste genietster is — niet meer te aanvaarden. Hieraan wil het ontwerp thans een eind maken. Tevens werd de gelegenheid te baat genomen die rechten en plichten nader te bezien en te regelen. Het ontwerp regelt een en ander duidelijker dan tot nu toe het geval was. De rechtszekerheid voor beide partijen is vergroot, terwijl op verschillende punten verbeteringen zijn aangebracht. Enkele van die verbeteringen zijn de volgende:

Er mag geen aanslag meer worden opgelegd als er drie jaren zijn verlopen na het ontstaan van de betreffende belastingschuld. Hierdoor komt er een einde aan de thans bestaande onzekerheid, dat te allen tijde nog een aanslag kan worden opgelegd. Het is te betreuren, dat niet in de wet wordt vastgelegd, dat de inspecteur de plicht heeft de door hem gepleegde afwijkingen van de aangifte mede te delen aan de belastingplichtige.

Een „boete” wordt niet meer opgelegd indien een beroep op de rechter wordt gedaan; thans bedraagt deze boete in bepaalde gevallen 25 % van de aanslag!

Zeer belangrijk is de nieuwe bepaling, dat de belastingplichtige ingeval van fraude niet meer dubbel kan worden gestraft én door de fiscus én door de strafrechter. Ook de regels ter voorkoming van dubbele belasting zijn duidelijk en rechtvaardig met name voor de in Nederland wonende belastingplichtigen.

Dit alles is als een belangrijke verbetering te beschouwen omdat de rechtszekerheid voor beide partijen groter is geworden, terwijl bovendien fouten in de bestaande wetten — door de Hoge Raad geconstateerd — worden weggenomen (o.a. artikel 5 en 24).

TOCH behelst het ontwerp verschillende regelingen, die tot kritische beschouwingen aanleiding geven. Ook is er kritiek op achterwege gebleven regelingen.

Allereerst het bepaalde bij artikel 61 waar geregeld is, dat de minister uitsluitend bevoegd is tegemoet te komen aan onbillijkheden van overwegende aard. Nu door middel van de belastingheffing richting wordt gegeven aan het maatschappelijk bestel, is het in vergrote mate noodzakelijk, dat er een ontsnappings-

mogelijkheid wordt gecreëerd voor belastingplichtigen in bepaalde, bijzondere omstandigheden.

Het is echter principieel onjuist, dat deze belangrijke taak alléén toekomt aan de — er zelf bij betrokken — ministers, waarbij bovendien elk beroepsrecht ontbreekt.

Voorts worden in verschillende artikelen verscheidene plichten van de fiscus genoemd, doch omdat deze verplichtingen geen wezenlijke verplichtingen zonder sanctie zijn, hebben deze verplichtingen geen wezenlijke betekenis. Ik denk met name aan de verplichting van de inspecteur de belastingplichtige op diens verzoek te horen. Juist deze persoonlijke gesprekken tussen fiscus en het publiek voorkomen veel misverstand en brengen meestal een beter begrip voor beide zijden.

Onder deze fiscusverplichtingen valt ook de regel om in geval van navordering de belastingplichtige hiervan van te voren mededeling te doen. Een fiscaal gunstig klimaat is in deze tijd hoogst noodzakelijk. Waarom is in dit verband voorts de mogelijkheid ontnomen aan belastingplichtige te reclameren tegen zijn voorlopige aanslagen?

Het belastingconsulentenvraagstuk wordt hoe langer hoe meer urgent. Er zijn tientallen, die ondeugdelijk zijn en de belangen van het publiek schaden. Waarom is in het ontwerp van wet wel in het algemeen over vertegenwoordiging gesproken, terwijl overigens totaal over dit probleem gezwegen wordt?

Dat de belastingplichtigen zo breed mogelijk inlichtingen moeten verschaffen is redelijk. De heffingen zijn zwaar, zodat alleen al uit dit oogpunt het gewent is, dat een ieder het zijne er toe bijdraagt de heffing zo rechtvaardig mogelijk over allen te verdelen. Dat is in het belang van heel het volk. Het is dan ook zedelijk onverantwoord een gesanctioneerd bankgeheim in te voeren. Maar waarom hebben dan alleen zeer bepaalde groepen het recht om zich op hun geheimhouding te beroepen?

De geheimhouding betreft ook de fiscus. Hij mag noch omtrent de personen, noch omtrent hun zaken iets openbaar maken dat niet strikt nodig is ter uitvoering van belastingwetten. Het is echter wel bedenkelijk, dat de minister daarvan zonder meer vrijstelling kan geven ten dienste van welk belang dan ook. Hier liggen voor de toekomst gevaren op beleidsterrein, die juist hun beantwoording vinden in een wettelijke regeling dan in de persoon van een toevallige minister. Ik denk aan het huidige recht van Kerken tot het inzage nemen van de nodige gegevens.

De belastingen die op aangifte moeten worden voldaan (omzetbelasting, loonbelasting) moeten binnen een bepaald aantal dagen na de inlevering van de aangifte worden betaald. Dit was zo en blijft zo. Maar de vraag mag toch dringend worden gesteld waarom dit systeem („pay as you get”) niet verder is uitgebouwd. Een zo vlot mogelijke betaling van het verschuldigde in het betreffende jaar is van betekenis en voor de belastingplichtige en voor 's Rijks schatkist. Waarom zwijgt het ontwerp over dit belangrijk facet?

Alle procedures kosten veel tijd. De praktijk is daar om dit te bewijzen. Nu enkele termijnen verlengd worden (o.a. voor het indienen van een beroepschrift) mocht toch redelijkerwijs worden verondersteld, dat in de Memorie van Toelichting enige voorlichting zou geven waarom de minister er blijkbaar niet aan denkt een redelijke rentevergoeding te geven aan die belastingplichtigen, die eerst na enkele jaren soms zijn belastingbedrag terugontvangt. Deze gedragslijn staat in schrille tegenstelling tot de plicht van de belastingplichtige, die ingeval van uitstel wél rente moet betalen.

Concluderend kan worden gezegd, dat het wetsontwerp een verbetering brengt in de bestaande toestand. Maar eveneens dat belangrijke zaken niet of bijna niet aan de orde worden gesteld. De behandeling in de Kamers zal daarom van groot belang zijn, te meer omdat uiteraard een dergelijke algemene wet later niet zo gemakkelijk zal worden gewijzigd.

door

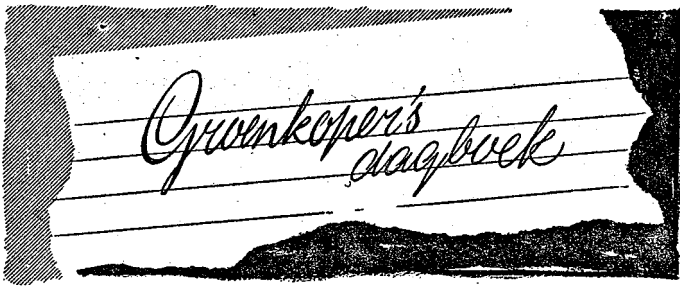
G. A. KIEFT

16 OCT.

Wat mij zo nu en dan frappeert is, dat het regeren in Nederland gewoon voortgang vindt, al zijn ministers, burgemeesters, wethouders voor korter of langer tijd buitenslands, in Rome en zo. Zij zullen natuurlijk wel iets in het vooruit gewerkt hebben, aangezien regeren niets anders is dan vooruitzien, volgens de Franse meester, die mij dat in mijn jonge jaren in mijn schrift deed schrijven: gouverner c'est prévoir. Als u het mij vraagt zitten Dr Drees en zijn medeministers de gehele dag maar vooruit te zien. Nu de dagen korten en het wel eens mist valt dat niet mee. Volgens een zeer betrouwbare mededeling kijkt minister Zijlstra het best vooruit. Hij moet namelijk gezien hebben, dat de situatie op economisch gebied niet zo zal blijven als zij nu is. „Wij hebben echter een passie voor samenwerking”, volgens oud-minister, nu ambassadeur Stikker. „Vergeleken bij andere landen zijn onze lonen laag, maar zij zijn hoog in waarde”. Zo ben ik getroost de week ingegaan, het oog gericht op de laatste van de maand.

17 OCT.

Niet dat ik jaloers ben, maar wat ik altijd heb willen worden, is de heer M. A. Reinalda ten deel gevallen; het lidmaatschap van de Raad van State. Als kind kon ik alle leden van de Raad van State opnoemen en ik ken dat nog. Alleen geloof ik niet meer dat Cort van der Linden nog lid is. Op Prinsjesdag herkende ik hen altijd aan hun blauwe broeken. Want als ik mij niet vergis, is dat een van de prerogatieven van een lid van de Raad van State, het dragen van een blauwe broek. Als het

leven ernst begint te worden dragen wij de gestreepte broek, dan komt meestal voor een poosje de battle dress-broek. De zwarte broek van Kamerlid (met vies) siert de man nog meer. Hij ziet in het vooruit de witte broek van de minister. Maar de blauwe broek is een kroon. Op het werk. Merkwaardig, dat er behalve het Staatshoofd geen vrouwen in de Raad van State zitten. Zijn er geen vrouwen te vinden, die de..... ik moet dat toch eens aan freule Wittewaal vragen.

18 OCT.

Ik miste op het jubileum van de V.U. de burgemeester van Amsterdam. „Hij is naar Pretoria” zeide mijn uurman in de R.A.I. Toch bleef missen. „Hij heeft iets van Ruth”, zeide mijn buurman verder, „zijn thuisblijven is weinig”. Ik heb de zaak eens onderzocht, omdat ik, als oud-Amsterdammer, een hekel aan praatjes heb. „Als voorzitter van de Stichting Wereldomroep, gaat de burgemeester van tijd tot tijd luisteren of al die programma's, die dag en nacht worden uitgezonden wel goed doorkomen”. Dat vertelde de heer Johan Noordmans mij. Toen ik vroeg, hoe de burgemeester dat dan deed met Amsterdam en besturen en zo, vroeg mijn

bron: „gaat het soms niet goed in Amsterdam?” Nou dan zeg ik maar niets meer. Als de stad een half miljoen aan de V.U. geeft... 't gaat!

19 OCT.

Dagen om niet gauw te vergeten, daar in Amsterdam. Ik heb al die gebeurtenissen nog eens goed nagelezen in mijn lijfblad. In de trein naar huis droomde ik van de Leeuw van Nauta, die een rectorale oratie uitsprak over Friese leeuwen en Nederlandse leeuwen. Waarop mevrouw Verdam interrumpeerde „De regering heeft aardig in de V.U.-bus geblazen” en iemand van de faculteit der letteren en wijsbegeerte (vóór 1548) snedig opmerkte: „Als de Prins niet komt, dan komt Filips”. Het is me teveel geweest, denk ik.

20 OCT.

Vandaag vroeg mijn echtgenote, wat ik dacht van net wetsontwerp tot opheffing van de handelingsonbekwaamheid van de gehuwde vrouw”. „Als je de tot de gemeenschappelijke inboedel behorende piano van de hand wil doen”, zei ze, „zal de rechter er aan te pas moeten komen”. „Dat zie ik niet in”, zei

ik, „indien jij óók die piano van de hand wil doen”. „Dat wil ik juist niet”, vertelde zij mij kort en krachtig. Ik zat even met het probleem”. Als rechter maar niet weet wat linker doet”; zei ik autoritair, omdat ik wist, dat een wetsontwerp nog altijd geen wet is. „Wie is Linker?”, vroeg mijn vrouw. „Ik”, zei ik. Gelukkig kwam er toen visite.

21 OCT.

Een aardig schrijven ontvangen van een abonné uit Hillegersberg. „Ik zat juist in het bad”, schrijft hij, „toen het eerste nummer van Nederlandse Gedachten verscheen. Mijn zoontje kwam er mede naar de badkamer rennen, welke, gezien de reinheid in eigen kring, op slot was. „Schuif maar onder de deur door” riep ik, want dat kun je met typisch Nederlandse gedachten doen. In het blad las ik uw verhandeling over ons volk en het water. Ik ben zeer benieuwd wat de voormannen denken van onze houding in het bad. „Tegenóver het bad” is hier in H. geen probleem. Dan sta je op de badmat, als op een fundament. Je hebt bij wijze van spreken maar in te stappen. Maar eenmaal in het bad zijnde, hoe moeten wij dan zitten? En hoe lees ik Nederlandse Gedachten zonder dat het nat wordt? Tenslotte: mag een A.R. roken in het bad?” Tot zover onze briefschrijver. Ik hoop hem een volgende keer te beantwoorden. Ik moet toch dezer dagen naar de Kuiperstraat.

William Groenkeper

Ons parlement

*Nu de Kamers zijn heropend,
De miljoenennota kwam
En men Van de Kiefts begroting
Zuiver op de korrel nam;
Nu is weer de tijd gekomen,
Lees je practisch permanent
Wat partijen weer presteren
In en om het parlement.*

*Dat is rusteloos studeren
Over een ontwerp van wet;
Dat is heel wat confereren
In een leven, druk bezet;
Het is elk zijn eigen werk doen
In de fractie en partij;
Dit is heus niet zo eenvoudig
Als destijds Columbus' ei*

*Ons beginsel uit te dragen,
Juist op politiek terrein,
Dat kan in een tijd als deze
Zo eenvoudig nog niet zijn;
Ook al vrezin wij geen doorbraak,
Het blijft allereerste plicht;
Door belijden en beleven
Houden we de dijken dicht.*

*'t Parlement is onze spreekbuis
En de Staten-Generaal
Dragen onze woorden verder
Dan de landsvergadering;
Iedereen kan constateren
Dat de mannen van Colijn
Over politieke zaken
Lang niet uitgesproken zijn.*

*'t Parlement is weer druk bezig,
Actueel is het betoog,
Vol critiek op de minister:
Staatsuitgaven veel te hoog!
De A. R. beraadt zich immer
Over 't recht van Ja en Nee,
En, Jan Schouten en consorten
Blázen hun partij weer mee!*

Jaap Mijderwijk

Nadruk verboden

Brochures

verkrijgbaar bij het Bureau Centraal Comité, Dr Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage, door storting op gironummer 89673.

De tragiek van de Partij van de Arbeid, R. Gosker	„ 0,65
De lijn onzer politiek	„ 0,75
De kracht der zwakheid	„ 0,50
Verantwoorde emigratie	„ 0,60

Onbloedige revolutie, R. Gosker	„ 1,25
Verzamelen, propagandafolder Arjos	„ 0,05
Christendom en internationale ordening, Prof. Dr G. H. J. v. d. Molen	„ 0,95
Taak en plaats der provincie ...	„ 0,45
Onze mannen in de Kamer, Dr A. Veerman	„ 0,50
Om de Christelijke Vrijheid ...	„ 0,50
Calvijn en de Staatkunde, Dr D. Nauta	„ 1,20

De Reformatie en de staatkunde, Dr D. J. de Groot	„ 1,40
Het passieve vrouwenkiesrecht	„ 0,60
De eerste 5 artikelen van het beginselprogramma	„ 0,50
Gemeenteprogram	„ 0,75
Onze verhouding tot de S.G.P., Mr C. J. Verplanke	„ 0,75
Bezitsvorming, Drs C. P. Hazenbosch	„ 0,50
Bestuursvorm openbare school...	„ 0,15
Europese Integratie	„ 0,50

Voor Geloof en Vrijheid	„ 1.-
Chr. Sociale Politiek in deze tijd	„ 0,90
De komende Ouderdomsvoorziening	„ 0,90
Het Mandement, Prof. Dr R. Schippers	„ 0,75
Provincieprogramma	„ 0,75
Schetsenbundel „Volk en Staat”	„ 1,50
Jaarboekje	„ 2,50
Stedebouw en Volkshuisvesting	„ 0,75
Waarom ben ik A.R.	„ 0,50

Ik adviseer U:

MEDICINALE **Salvitine**

Een rijk vitaminen- en mineralenmengsel, dat het dagelijkse diëet juist op de zwakste punten aanvult

Indien niet verkrijgbaar bij Uw apotheker of drogist vrage men bij:

BOGENA N.V.
WESTVEST 33-35 · SCHIEDAM

GARANTIE: Constateert U na een dagelijks gebruik van gedurende 3 achtereenvolgende maanden geen enkele verbetering, dan vergoeden wij U, alleen op grond van Uw persoonlijke verklaring, en bij inlevering van 2 ledige flacons, de totale aankoopsprijs.

Kleding voor het hele gezin

Wieringa
DE ZAAK MET SMAAK

ZWOLLE	APELDOORN	AMERSFOORT
Oude Vismarkt	Hoofdstraat	Arnhemseweg
26-28	92-94	9 en 26

Voor vaten kunt U bij ons terecht!

HANDEL IN VATEN

RECONDITIONNEREN VAN DRUMS

FABRICEREN VAN BLIK-EMBALLAGE

Uit voorraad leverbaar éénmaal gebruikte **Jerry-cans**

voorzien van originele nieuwe coating en patentsluiting.

Jvan der Zee
CHEMISCH TECHNISCH BEDRIJF
SASSENHEIM · INDUSTRIEKADE · TEL. 02532-7944

Wees zuinig met Uw GELD

koop bij **WESTERVELD**

drogistwijken **DE CONCURRENT WESTERVELD**

FILIALEN DOOR GEHEEL AMSTERDAM

OP ALLE ARTIKELLEN VAN 10 GULDEN EN HIERVAN 3% KASSABONNEN WINKEL TERUGGELDING

Uitg. Borneo art.

Beverwijk & Douma N.V.

Groothandel in

VARKENSVLEES,
RUG- EN BUIKSPEK

NIJKERK — AMSTERDAM — DEN HAAG

Voor advertenties

gelieve men zich uitsluitend te wenden tot de

advertentie-administratie

KON. WILHELMINALAAN 34
LEIDSCHENDAM

NEDERLANDSE GEDACHTEN

OFFICIEEL WEEKBLAD VAN DE ANTI-REVOLUTONAIRE PARTIJ

Hier sta ik,
ik kan ook anders

Het moedige
woord van
een prinses

Margaret's beslissing kon geen andere zijn

Want er is in Engeland geen scheiding tussen Kerk en Staat

Hij kent het glad uit zijn hoofd, het gedicht, dat Dr Kuyper eens Da Costa heeft „nagezongen”. „Eén zucht beheerst mijn leven”, zo begint dat gedicht. En die ene zucht is, dat héél het volk van Nederland zich weer zal buigen voor Gods ordinantiën.

Hij is propagandist voor de P.v.d.A. en man van de doorbraak. En als hij op vergaderingen pleit voor de P.v.d.A. en het bestaansrecht van de A.R.-partij betwist, in overeenstemming met wat zijn partij hem leert, dan werpt hij in het debat met de A.R. dat gedicht van Dr A. Kuyper. Hij is het met dat gedicht eens. Het is hem uit het hart gegrepen. En daarom kan hij er zijn rede zo geschikt en zo pakkend mee beëindigen.

Maar let wel — als hij met dat gedicht besluit, dan spreekt hij héél persoonlijk. Dan is er geen letter meer bij van de boodschap van zijn partij aan het Nederlandse volk. Want die partij spreekt als partij nooit en nergens over die Goddelijke ordinantiën en wil er niet over spreken. Maar een lid van de partij mag best zeggen, dat hij er vóór is, dat er naar wordt geluisterd. Zoals een ander lid van dezelfde partij mag ijveren voor het Humanisme, en de leiding mag nemen in het Humanistische Verbond, waar de basis van alle activiteit is, dat men niet aan het bestaan van God geloofd.

Zo'n lid van het Humanistisch Verbond kan in het parlement pleiten voor een sterkere positie van dat verbond, zodat het naast de geestelijke verzorging die van de kerken uitgaat, ook een taak, een officieel erkende taak krijgt. En als Minister Mulderje zegt, dat het Humanisme de mensen stenen voor brood geeft, dan is de verontwaardiging groot.

De man van de P.v.d.A. pleit voor het Humanistische Verbond, dat tevens zijn verbond is. En hij kan rekenen op de steun van de fractie, óók van de Rooms en de Prot. Chr. in zijn fractie. Een ander lid van de P.v.d.A. maakt zich tot tolk van het Ikor in de strijd tegen de N.C.R.V. En kan rekenen op de steun niet alleen van de doorbraakmensen in de fractie, maar van de gehele fractie, dus ook van de mensen van het Humanistische Verbond, die niet in een persoonlijk God geloven, en van de Rooms en in de fractie.

Dat is de nieuwe neutraliteit. De oude neutraliteit zei: „Bederf met uw
(Zie vervolg pag. 12)

DE „CHURCH TIMES”, het officieuze blad van de Engelse Kerk, riep de vorige week zijn lezers op tot gebed, opdat prinses Margaret „de goede beslissing zou nemen”. „Het schijnt — aldus het blad — dat een geliefde prinses, die in aller harten bewondering heeft opgewekt, op het punt staat een ernstig besluit te nemen. Wij roepen op tot vurig gebed, opdat zij de goede weg moge kiezen.”

Slechts enkele dagen daarna kwam de bekendmaking, die vele vrouwen in Londen en overal ter wereld de tranen over de wangen deed stromen. „Ik zou gaarne bekend maken dat ik besloten heb niet met kolonel Townsend in het huwelijk te treden . . . Indachtig de leer van de Kerk, dat een christelijk huwelijk onontbindbaar is, en bewust van mijn plichten tegenover het Gemenebest, heb ik besloten deze overwegingen te laten gelden boven andere.”

Door deze beslissing is eens en te meer het licht gevallen op de positie die de Engelse staatskerk en haar Hoofd, Koningin Elisabeth, in het Engelse volk en in het Gemenebest van volken innemen.

Tengevolge van het feit, dat Koningin Elisabeth zowel hoofd van de staat als van de staatskerk is, worden in Groot-Brittannië ook de politieke en religieuze handelingen der Koninklijke familie in nauwe samenhang gesteld. Wanneer kolonel Townsend geen gescheiden vrouw had (die nog in leven is) zou er alleen sprake geweest zijn van een morganatisch huwelijk en zou het vraagstuk er slechts een van politieke orde geweest zijn. Dan zouden alleen de codices der tradities in het geding zijn geweest, die overigens in het Britse Rijk zwaarder wegen dan waar ook ter wereld!

Nu dit niet het geval was, drukte het volle gewicht van het feit, dat kerk en staat in Engeland niet gescheiden zijn, op het besluit van prinses Margaret, op de Koningin en haar familie en op de Engelse Kerk, die het huwelijk op Bijbelse gronden als onverbreekbaar stelt en geen huwelijk met een gescheiden man kan inzegenen.

De primaat van de Engelse kerk, de aartsbisschop van Canterbury, verklaarde nog in het begin van dit jaar dat, hoewel hij het tweede huwelijk van gescheiden mensen niet wilde verbieden, dit niet wilde zeggen dat de Kerk hen behoort te trouwen. Wanneer zij tóch wensden te huwen, dan blijft alleen het burgerlijk huwen, het trouwen voor de wet over, waar de Kerk buiten moet worden gehouden, aldus de aartsbisschop.

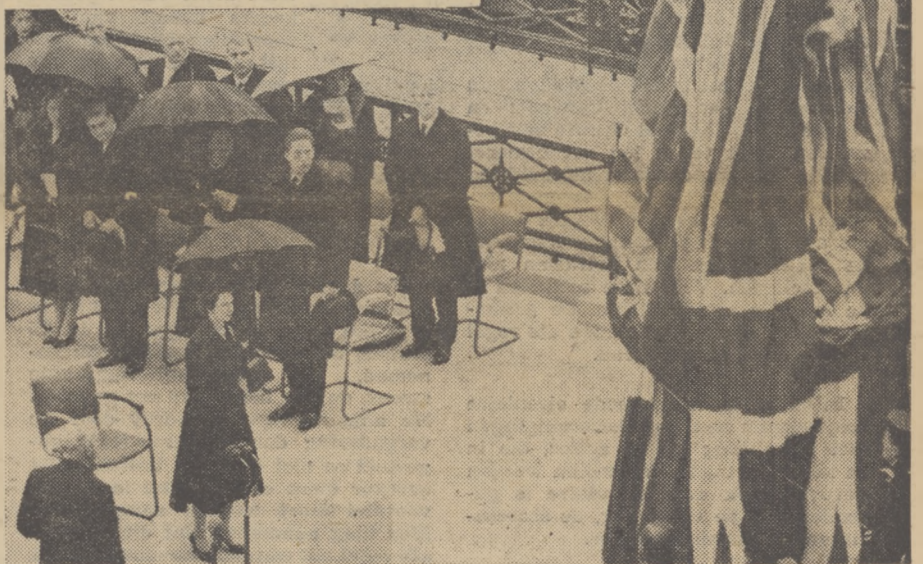
Het is duidelijk dat het officiële standpunt van de Engelse Kerk ten aanzien van het huwelijk van gescheiden personen en het verzet van de Engelse traditionalisten tegen een huwelijk van Prinses Margaret de derde in de rang der Kroonopvolging, met een niet-adelrijk man, de kerkelijke en politieke wereld in Engeland in beroering moesten brengen. De koninklijke familie als symbool van de eenheid van Kerk en Staat was in het geding.

In het verleden is in Engeland telkens weer het vraagstuk aan de orde geweest

van de scheiding tussen Kerk en Staat. Ongetwijfeld zal dit onderwerp ook nu weer aan de orde worden gesteld, vooral van de zijde der niet-kerkelijken, die de beslissing van prinses Margaret als een vrijwillig martelaarschap zullen willen zien.

Enige jaren voor de oorlog waren er vele Christenen in Engeland, die een

DE KONINGIN
.. tweemaal gezag ..

actie voerde voor „dibestablishment”, scheiding tussen Kerk en Staat. Men vond het onduelbaar, dat het Engelse Lagerhuis, waarvan verreweg de meerderheid der leden geen lid van een kerk — zeker niet van de Engelse staatskerk — was, het gebedenboek van de Engelse Kerk, toen het gewijzigd werd, moest goedkeuren.

Maar dit terzijde. Indien Prinses Margaret oolt de troon van Engeland zal bestijgen, zou zij bij handhaving van de band tussen Kerk en Staat Hoofd van de Kerk en „Defender of the Faith”, verdedigster van het geloof, worden. Zij die hun kerk liefhebben, zouden dan ten diepste gekwetst worden wanneer het Hoofd van de Kerk een koningin ware geweest, die gebroken had met een van de fundamenteelste geloofsregels niet alleen van de Engelse staatskerk, maar ook van de rooms-katholieke kerk en van vele andere kerken in Engeland en in de landen van het Gemenebest.

Terecht heeft „Church Times” alle gelovigen in Engeland opgekoopt tot gebed voor hun geliefde prinses, die een wel bijzonder dramatische periode van haar zo weinig beschutte leven doormaakt. De Engelse en de internationale pers hebben de aandacht van de gehele wereld dusdanig op de verwickelingen aan het Engelse Hof gevestigd, dat Margaret's beslissing nimmer zonder dramatische gevolgen gepaard kon gaan zowel voor haar als voor het Engelse koningshuis. Had zij kolonel Townsend gehuwd, dan had zij met de geloofsregel van de kerk gebroken en waren haar rechten op de kroon vervallen. Zij die gebroken hebben met de kerk of de heiligheid van het huwelijk niet aanvaardden zouden daaruit reden geput hebben om de kerk en de monarchie heftig te becritiseren. Nu de prinses de held van de „battle of Britain” heeft afgewezen, zullen dezelfde mensen — en dat zijn er helaas velen — eveneens de Kerk en de monarchie hun critiek niet onthouden.

Het Deense en Nederlandse vorstenhuis

is door een groot deel van de Engelse openbare mening in deze weken geprezen vanwege zijn „populair”, zijn „democratisch” karakter. Het is niet helemaal duidelijk wat hiermee precies wordt bedoeld. Wij zullen ons daarom niet in gissingen begeven. Maar wanneer daarmee bedoeld mocht worden, dat in Nederland de gelovige christenheid uit de scheiding tussen kerk en staat, die hier bestaat en uit verwickelingen, die zich in Engeland hebben voorgedaan, een andere conclusie trekt dan de Engelse staatskerk, dan is dit naar onze overtuiging een ernstige vergissing.

DE AARTSBISSCHOP
.. geen kerkelijk huwelijk ..

DEZE WEEK

1. Hier sta ik, ik kan ook anders pag. 1
2. Margaret's beslissing pag. 1
3. Maximale activiteit pag. 2
4. De felheid in de Doorbraak pag. 2
5. Hard werken en samenwerken pag. 3
6. Belachelijke demagogie pag. 4
7. Moskou bracht opnieuw de wereldvrede in gevaar pag. 5
8. Maatschappelijk werk niet over het loket pag. 6-7
9. De Fakkels brandende in twistvuur pag. 3
10. Vier minister aan het werk pag. 9
11. Groenkopers dagboek pag. 10
12. Adriaan Pelt pag. 11
13. Het andere gezicht pag. 11

November, maand van

MAXIMALE ACTIVITEIT

- De eerste abonnementen zijn binnen
- De tweede werkcirculaire is in zee
- Kamercentrales beraden zich over kandidaten
- Hoe moet artikel 4 worden uitgelegd?

DE REACTIES op ons nieuwe weekblad waren niet ongunstig. In het algemeen is het door onze mensen goed ontvangen. Spontaan kwamen dan ook, zonder dat de actie werd ingezet, in een paar dagen reeds 60 nieuwe abonnementen binnen en na het tweede nummer verwachten we er meer. Natuurlijk is er ook wel kritiek en worden er bezwaren ingebracht. Daarmede zal de redactie zich bezighouden en getracht zal worden zoveel mogelijk aan allerlei wensen te voldoen.

Het is echter goed één ding vast te stellen. Het weekblad is het officiële orgaan van de Anti-Revolutionaire Partij. Maar de redactie, en de redactie alleen, is verantwoordelijk voor de inhoud. Die verantwoordelijkheid kan een college als het Centraal Comité niet dragen. Het is immers onmogelijk, dat de leden kennis nemen van alle artikelen, voordat zij naar de pers gaan. Dat het desondanks het officieel orgaan van de Anti-Revolutionaire Partij is, betekent, dat het redactioneel beleid besproken kan worden op het Partij Convent; en wanneer het Centraal Comité zelf bezwaren heeft tegen het redactioneel beleid, kan het daaraan uitdrukking geven. De redactie zal daarmede rekening moeten houden. Voorts wordt als algemene regel aangenomen, dat de redactieleden hun artikelen niet ondertekenen. Voor deze artikelen is de redactie aansprakelijk. De artikelen van medewerkers zullen als regel wel worden ondertekend.

Intussen is een tweede circulaire toegezonden aan de kiesverenigingen met betrekking tot de acties, die in de komende maanden moeten worden gevoerd. Ook deze circulaire is gezonden aan de voorzitter, de secretaris en de penningmeester.

In de eerstvolgende weken moeten deze zaken nu overal krachtig worden aangepakt. In de Alblasserwaard evengoed als in het land van Heusden er Altena, in Kennemerland en in Twente, in de stad en in het dorp. En wij moeten het goed verstaan, het slagen van deze acties is voor een goed deel afhankelijk van de vraag: „Wat doen onze bestuursleden zelf?”

Activiteit

Wij hebben in het vorige nummer van dit weekblad reeds verzocht aan de besturen der Kamercentrales en der Statencentrales ons te berichten hoe het met deze acties staat. Het zal niet mogelijk zijn in deze rubriek allerlei vergaderingen van kiesverenigingen te vermelden. Dat zou een vrijwel eindeloze maar ook vervelende opsomming worden. Maar wel is het de bedoeling allerlei gegevens te verstrekken over bereikte resultaten en over de wijze waarop men de dingen heeft aangepakt. Dat doet men uiteraard bij de Friese meren anders dan bij de Brabantse vennen en in Amsterdam anders dan in Beekbergen of Hoek van Holland. Maar wij kunnen wel van elkaar leren.

Intussen gaan nu langzamerhand de Kamercentrales vergaderen ter be-

spreking van het Program van Actie en ter vaststelling van de aanbevelingslijst van de Kamercentrales. Het Centraal Comité zendt vóór 5 November een lijst, bevattende ten minste 36 namen van kandidaten aan de besturen der Kamercentrales, maar die besturen hebben de bevoegdheid zelfstandig een lijst van 25 namen op te stellen. Dat is de voorlopige aanbevelingslijst. Nu leven we statutair nog in de overgangstijd. Op 22 December treden de nieuwe statuten pas in werking. Maar het reglement voor de candidaatstelling is door het Partij Convent vastgesteld.

Interpretatie

Bij nader inzien blijken zich enkele moeilijkheden voor te doen. De redactie van artikel 4 lid 3 en lid 4 is niet geheel duidelijk. Aan die redactie moet een bepaalde interpretatie worden gegeven en de Organisatiecommissie heeft deze zaak besproken.

Naar haar mening is het zo, dat de vergadering van de Kamercentrale in de eerste plaats kennis neemt van de voorlopige aanbevelingslijst, zoals deze door het

bestuur is opgesteld. Men zal uiteraard wel informeren naar de namen, welke het Centraal Comité heeft opgegeven. Aan de vergadering van de Kamercentrale is bevoegdheid gegeven om ten hoogste 5 namen aan deze lijst toe te voegen, zodat het aantal tot 30 kan toenemen.

Nu doet zich de vraag voor of de Kamercentrale nu ook het recht heeft wijziging aan te brengen in de 25 namen, die door het bestuur zijn genoemd. De Organisatiecommissie meent, dat dit inderdaad het geval is. De aanbevelingslijst wordt door de vergadering der Kamercentrale opgesteld en niet door het bestuur. Het bestuur dient een voorstel in en dat voorstel moet worden aangenomen. Men mag aannemen, dat dit voorstel als regel zal worden aanvaard, omdat de vergadering der Kamercentrale het recht heeft aan de 25 namen nog 5 andere toe te voegen. Maar beslist deze vergadering, dat onder die eerste 25 een of meer kandidaten moeten worden afgevoerd, dan kan haar de bevoegdheid daartoe niet worden ontkend.

Anderzijds wordt een naam aan de lijst toegevoegd, wanneer het voorstel daartoe door tenminste 25% der aanwezige afgevaardigden wordt ondersteund. Dat betekent niet, dat 25% der aanwezigen dit beslist. Alleen wanneer 25% der aanwezigen het voorstel ondersteunt, wordt dit voorstel in behandeling genomen. Deze bepaling dient om te voorkomen, dat te hooi en te gras allerlei namen naar voren worden gebracht. Het zal een serieus voorstel moeten zijn, waarover opnieuw bij meerderheid van stemmen wordt beslist.

De Organisatiecommissie meent er goed aan te doen deze interpretatie te publiceren. Men kan hierover van mening verschillen. Maar het is ter voorkoming van moeilijkheden en misverstanden beter deze interpretatie te aanvaarden. Dit heeft dan althans het voordeel, dat overal op dezelfde wijze wordt gehandeld.

DE FELHEID VAN DE DOORBRAAK

DE SOCIALISTEN hebben natuurlijk veel kritiek op ons program van actie. We zouden ongerust zijn, als het anders was. Want de P.v.d.A. is een politieke gemeenschap, die geen ander bindend cement heeft dan het socialisme. Er is géén gemeenschap in die partij wat betreft de grote geestelijke vragen, ook niet voorzover die worden toegespitst op staatkundig terrein. Of het Overheidsgezag uit God is of een bedenkfel van mensen of een product van de evolutie, daarover heeft de P.v.d.A. géén mening. Of Christus' Koningschap geldt voor het gehele leven en dus ook voor het staatkundig leven, daarover heeft de P.v.d.A. géén mening. Zij heeft maar één mening als de samenbindende mening van al haar leden, en dat is het socialisme. En omdat de anti-revolutionaire partij persé niet socialistisch is, spreekt het vanzelf, dat de P.v.d.A. van ons program niets moet hebben.

HARTSTOCHTELIJK en fel is de bestrijding van de kant van hen, die voorstanders zijn van de „doorbraak”. Hùn verzet richt zich niet tegen onderdelen van het program, tegen wat er staat op het gebied van school of defensie, van woningbouw of belastingpolitiek. Hùn verzet slaat als een felle vlam omhoog, omdat zij zich ergeren aan de inleiding van het program van actie. Ergeren, in de zin van aanstoot nemen.

Dit staat in die inleiding:

De Anti-Revolutionaire Partij streeft naar een christelijk staatkundig beleid en gaat hierbij uit van de belijdenis, dat Jezus Christus is gegeven alle macht in hemel en op aarde en dat Overheid en volk, in erkenning van en onderwerping aan die macht, geroepen zijn Gods geboden voor het leven in de staat te gehoorzamen.

De Anti-Revolutionaire Partij wenst daarom vertegenwoordigers af te vaardigen, die vanuit het levend geloof in Jezus Christus Zijn Koningschap en de heerschappij van Gods Woord tot gelding willen brengen in het staatkundig leven.

Met kracht verzet de Anti-Revolutionaire Partij zich tegen het opdelen van ons volk in conservatieven enerzijds en progressieven anderzijds; zij is van oordeel, dat, naar het woord van Groen van Prinsterer, allen, die de hoofdwaarden der Hervorming zijn toegedaan in de politieke strijd schouder aan schouder behoren te staan.

Gedreven door het verlangen in alle arbeid God te eren en de naaste te dienen, roept de Anti-Revolutionaire Partij de kiezers op haar streven steun te verlenen en mede te werken aan de verwezenlijking van het volgende Program van Actie, dat een vooruitstrevende Christelijk Nationale politiek verlangt.

De vorige week hebben wij in het persoverzicht er al melding van gemaakt, hoe Ds Kroon daarop in „De Groene heeft gereageerd. Zijn stem is de stem van de doorbraak in haar volle duidelijkheid en felheid.

Deze felheid is duidelijkheid.

De predikant, die de doorbraak voorstaat, vindt het bijna godslasterlijk, dat een politieke partij tot de kiezers zegt: „Wij willen beginnen met u te zeggen, wat ons samenbindt; en wat ons samenbindt is dit, dat we samen belijden dat ook in de politiek het vóór alles gaat om de gehoorzaamheid aan Jezus Christus. Dat Zijn Woord beslist. Dat ons is opgelegd, zoals het aan ieder mens is opgelegd, om ook in de politiek te handelen, naar uitwijzen van het Heilig Evangelie”. Dat aanvaarden wij en dat zeggen wij. En dat aanvaarden is niet het aanvaarden van een last, die drukt, maar van een bevel dat een diepe en dankbare vreugde geeft in de harten van hen, die het door genade vernemen en verstaan. Dat bevel kan ons verontrusten, omdat we onze zonde en zwakheid kennen. Dat bevel kan ons dwingen tot zelfinkeer. Het kan ons beschaamd maken. Maar als we over dat bevel zouden zwijgen, dan zou dat duizendmaal erger zijn, dan wanneer we het gebrekkig en soms niet zonder schroom doorgeven!”

Dat bevel is de grote bevrijding voor het volk. De wereld is vol verwarring en soms bekruipt ons de vrees, dat ook ons volk zich heenwerkt naar een siutatie, waar alle wegen vastlopen. En we beseffen al meer, dat menselijke constructies geen wezenlijke hulp bieden voor volken in nood. En daarom is het enige, het volstrekt enige, dat ons moed en vertrouwen geeft, dat wij ons zelf en anderen ook in de politiek mogen heenwijzen naar dat eeuwig Evangelie, dat ook in 1955 de hoogste actualiteit bezit. Als wij beginnen, met daarover te spreken, dan vliegt de doorbraak op en zegt: „Daar zult gij in de politiek over zwijgen. Dat moet uit de boodschap van uw partij worden geschrapt. Er mag wat instaan over socialisme of over conservatisme, maar dit niet. Dit is bijna blasphemie!”

Wij zullen Ds Kroon niet verwijten, dat hij inconsequent is. Wat hij zegt, klopt ook volkomen op de opvattingen van de P.v.d.A., die principiële en voor het heden ook praktisch verwerpt elke partijformatie, die begint met het leggen van een confessionele basis; die dus eerst en vóór alle dingen in de politiek confessie wil doen van het Koningschap van Christus. Wie een integraal lid van de P.v.d.A. wil zijn, kan wel bezwaren hebben tegen de felheid van Ds Kroon, maar niet tegen diens standpunt.

HET IS DUIDELIJK, dat dit standpunt niet alleen betekent een verwerpen van wat de A.R.-partij in 1955 zegt. Het is ook een poging, om een dikke rode streep te halen door het levenswerk van Groen van Prinsterer. Zijn boodschap was in principe dezelfde als die de A.R.-partij vandaag brengt. Als er verschil is, dan misschien alleen daarin, dat hij het vaker en nadrukkelijker en directer heeft gezegd, dan nu vaak gebeurt.

Ds Kroon is eerlijk.

Hij zal geen ogenblik ontkennen, dat zijn felheid even sterk is of moet zijn, wanneer hij het levenswerk van Groen zou bespreken. En zij, die lid zijn van de P.v.d.A. en de doorbraak als een zegen en als een bevrijding beschouwen, en toch vooraan zitten in Christelijke organisaties, zouden de zuiverheid in de politiek bevorderen, als zij het gingen zeggen: „Inderdaad, mijn aanvaarden van de beginselen van de P.v.d.A. kan niet anders verstaan worden, dan dat ik het levenswerk van Groen op politiek terrein verwerp en voor die verwerping wens ik te staan!” Doen zij dat niet, dan zijn zij slappe en inconsequente leden van hun partij.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), R. Gosker, Jac. S. Hoek, Prof. Dr. J. J. de Jong, S. J. Jonker, A. R. de Kwaadsteniet, J. D. Troostheide. Secretaris: G. J. H. Griffioen.

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE: Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage. Telef. K 1700-115935. Giro 89673. VOOR ADVERTENTIES: Kon. Wilhelminalaan 34, Leidschendam. Tel. K 1761-1646.

ABONNEMENTSPRIJS: f 6.20 per jaar, f 1.55 per kwartaal.

STUDENTENABONNEMENT f 4.— per jaar. LOSSE VERKOOP f 0.20.

Zwooruits

sinds 1795

Honderdduizend kan, maar dan systeembouw

Dan moeten we af van die inwonings-ellende en van alle mogelijke andere be-roerde dingen, die met de woningnood samenhangen. Dat kan, we kunnen 100.000 woningen bouwen. Laten we het m.j. is er maar één

aan te brengen ik in v bedrijf), voornam

Enige remedie:

HARD WERKEN

en

SAMEN WERKEN

Door mr W. Aantjes

DE WONINGBOUW heeft in het anti-revolutionair ontwerp-program van actie een belangrijke plaats gekregen. Terecht wordt gewezen op de geestelijke en zedelijke gevaren, die de woningnood meebrengt, en op de noodzaak van een grotere woningproductie.

Het getuigt van een weldadige zelfbeheersing dat het ontwerp zich onthoudt van gegoochel met cijfers, een bezigheid die allerwege wordt beoefend nu het verkiezingsjaar snel naderbij komt.

Nadat Minister Witte zich op een getal van 65 à 70.000 had vastgelegd, is een zijner partijgenoten opgestaan, die een jaarproductie van 80.000 woningen te verwezenlijken acht. Dra lanceerde een stem uit het rechts-protestantse kamp als bereikbaar doel 85.000, met 5.000 woningen overtroefd door een socialistisch wethouder van een onzer grootste steden. En het weekblad van liberale huize, dat week aan week zijn kolommen voor deze „wie-biedt-er-meer-wedloop” openstelt, schrijft boven de daaraan gewijde rubriek reeds het suggestieve getal van zes cijfers: 100.000. In het nummer van vorige week komt in bedoeld blad zelfs iemand aan het woord, die daar nog boven uit kan!

Het is een gevaarlijk spel, dat met deze cijferkunst bedreven wordt. Want het wekt de indruk, dat er reeds in 1956 enige tienduizenden woningen meer gebouwd zouden kunnen worden dan in 1955, doch dat — ondanks de ellende van woningzoekenden en inwonenden — om een of andere duistere reden niet gebeurt. Dat moet wel een verlamrende uitwerking hebben op allen, die onder de woningnood op een of andere wijze te lijden hebben.

Het demagogisch element ontbreekt in deze bezwerende publicaties geenszins en langzamerhand heeft bij het Nederlandse volk de mening postgevat, dat de wegen voor het bereiken van een veel hogere woningproductie weliswaar zeer duidelijk aanwezig zijn, doch dat degenen, die dit indrukwekkend woningbouwprogramma moeten uitvoeren, niet bereid zijn deze wegen in te slaan.

Wie zal het hen, die rechtstreeks of indirect onder de woningnood (mee)lijden, kwalijk nemen, dat suggesties als hiervoor bedoeld de hoop doen opleven en de verwachtingen hoger spannen? Men mag wel heel zeker van zijn zaak zijn, alvorens op het gebied van de zenuwlopende woningnood nieuwe of hogere verwachtingen te wekken.

Argumentatie

De vraag is gerechtvaardigd, welke de argumenten zijn, die voor de gesuggereerde hogere productiecijfers worden aangevoerd. Het is het antwoord op deze vraag, die helaas ernstige twijfel moet doen rijzen aan de bereikbaarheid der in uitzicht gestelde resultaten en de houdbaarheid van de gelanceerde ideeën. De aangevoerde argumenten mogen dan vele zijn en op de leek de indruk maken van inderdaad tot een belangrijke verhoging te kunnen bijdragen, meer deskundige beschouwing leert, dat er (helaas!) vrijwel geen nieuwe bij zijn. Met name ontbreekt het aan het aangegeven van methodes en middelen, die niet reeds lang door het bouwbedrijfs-

leven zelf zijn onderzocht en toegepast of onder de aandacht van de betreffende instanties gebracht.

Alle aangevoerde argumenten uitvoerig bespreken zou buiten het kader van dit artikel vallen. De voornaamste mogen toch vermeld worden.

De mankracht en de materiaalproductie dienen te worden opgevoerd. Zeer juist, doch het ware wel gewenst dan ook aan te geven, hoe deze opvoering kan geschieden, zodat daardoor een hogere productie van enige tienduizenden woningen per jaar bereikt kan worden. Men vergeet te gemakkelijk, dat het arbeiderstekort in praktisch alle bedrijfstakken speelt (en dat daartoe ook het tekort aan bouwmaterialen grotendeels is te herleiden!). Hoe wil men dat alleen voor het bouwbedrijf opheffen zonder een „arbeidsdienst”? Natuurlijk is b.v. de verzorging op de bouwplaats van invloer maar het bedrijfsleven heeft hiervoor eigener beweging reeds de nodige voorzieningen uitgewerkt.

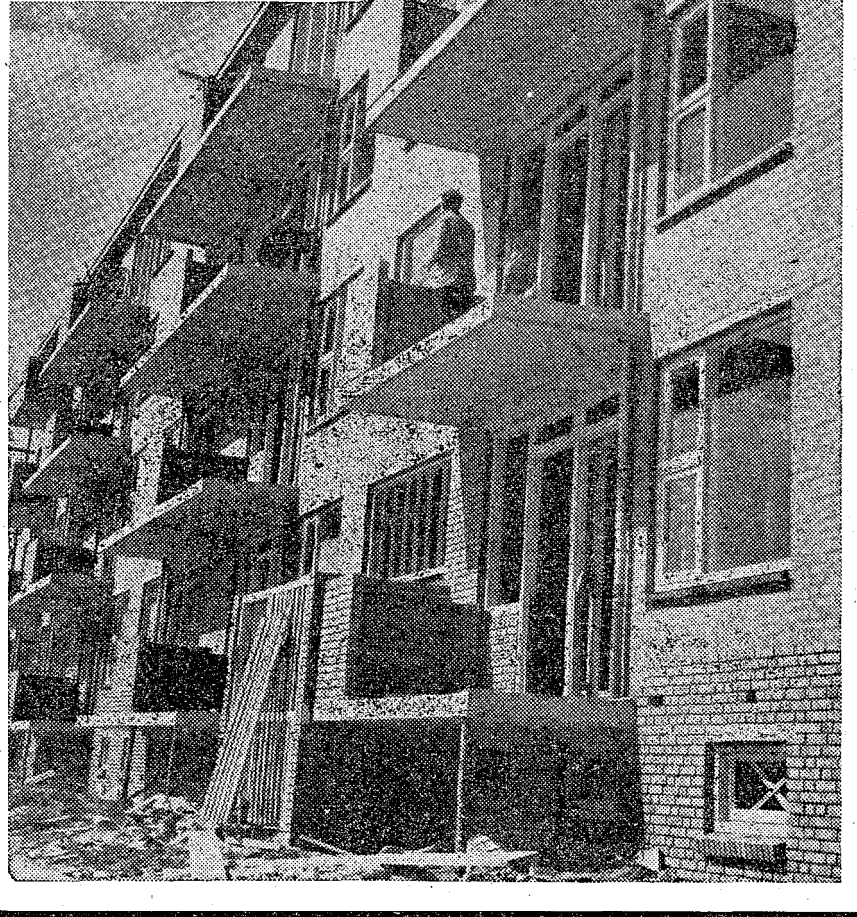
Er dient op veel grotere schaal systeembouw te worden toegepast. Systeembouw is echter geen toverwoord, doch een verzamelaam voor bouwsystemen. Dat wil zeggen, men is er niet met het toepassen van „systeembouw”, doch men dient een bouwstelsel te hebben, dat zijn deugdelijkheid bewezen heeft. Welnu, in het bouwbedrijf is sinds de oorlog al met heel wat systemen geëxperimenteerd, maar de mees zijn verdwenen, mede omdat zij nimmer een reële kans hebben gekregen.

Doorwerken bij vorst. Het initiatief tot een onderzoek naar de weersinvloeden in het bouwvak en de bestrijding daarvan is reeds van het bedrijfsleven zelf uitgegaan. De oplossing blijkt echter niet zo simpel te zijn als menige publicatie suggereert.

Afremming in andere sectoren dan de woningbouw. Ongetwijfeld heeft dit wel enige invloed. Men bedenke echter, dat het op de utiliteitsbouw ingerichte bedrijf niet zonder meer kan overschakelen op woningbouw. Be-

Niemand late zich het hoofd op hol brengen door het fantastische gegoochel met aantallen woningen, die gebouwd kunnen worden...

Want er bestaat geen „wondermiddel” dat de woningnood op korte termijn kan oplossen!

halve dat de minister dergelijke maatregelen dan beter kon nemen vóór de (zomer)periode met de meeste spanningen, zou hij daarbij ook dienen te overwegen, hoe voor deze bedrijven de overschakeling mogelijk en aantrekkelijk zou kunnen worden gemaakt.

Langer werken in de zomer. Daarvan zou inderdaad enig effect van betekenis verwacht mogen worden. Helaas hebben de werknemers in het bouwbedrijf op het beroep om (gezien de langdurige vorstperiode in de afgelopen winter) althans in dit jaar in de zomer enige uren per week over te werken, negatief gereageerd.

Wij noemden slechts enkele der voornaamste argumenten, die worden aangevoerd. Er zouden er nog verschillende aan toe te voegen zijn: huurverhoging, verhoging of loslating richtprijzen, eenheid in de gemeentelijke bouwverordeningen, houtbouw, beperking bouwstof-export, vermindering subsidie voor

emigrerende bouwvakarbeiders (maar moeten er dan twee soorten burgers worden geschapen voor de emigratie-subsidiepolitiek?), kortere dienstplicht-tijd (ook hier tweemaal maatstaf? Er zou echter wel alles voor te zeggen zijn de vrijstellingsnormen, die traditioneel nog steeds worden gehanteerd voor de landbouw, ter bestrijding van de als volksvijand no 1 algemeen erkende woningnood over te brengen op het bouwbedrijf).

Research

Men versta ons goed. Wij willen de betrekkelijke waarde van de verschillende argumenten niet negeren. Toepassing van ieder daarvan zou ons een stukje verder kunnen brengen. Terecht vindt men er dan ook enkele van terug in ons ontwerp-program van actie. Het totaal-effect zal echter, zeker op korte termijn, relatief slechts bescheiden kunnen zijn.

Niemand, de meest direct door de woningnood getroffen en wel het allerminst, is gebaat bij het wekken van overspannen verwachtingen. Het is ten ernstigste onverantwoord van toepassing der genoemde methodes de wonderen te verwachten die ervan worden voorspeld. Het harde feit ligt er, dat geen enkele maatregel, ook niet op loongebied, het over de gehele linie bestaande arbeiders-tekort (en daar zit het meest knellende punt) op korte termijn voor het bouwbedrijf zou kunnen opheffen.

Om met het bestaande arbeiders-reservoir een hogere productie te bereiken zouden andere bouwmethodes gezocht moeten worden. De ervaring van de afgelopen tien jaar leert echter wel, dat zulke methodes wel gezocht, maar zeer moeilijk gevonden worden.

Met andere woorden: research is voor de bouwnijverheid een dringende noodzaak. Maar ook deze kan slechts op lange termijn tot resultaten leiden. Niettemin, juist daarom wachtte men er niet mee. De overheid steune en stimuleer krachtig op dit gebied reeds genomen en nog te nemen initiatieven. Het zou o.i. aanbeveling verdienen een zinsnede van dien aard in de betreffende paragraaf van het program van actie op te nemen.

Reële voorlichting

Bemoedigend op korte termijn is het uitzicht voor de woningzoekenden stellig niet. Reden temeer, om ernstig naar wegen te zoeken, die ons grond tot meer moed zouden kunnen geven.

Men bewijst echter niemand een dienst met een niet met de feiten overeenstemmende, te gunstige voorstelling van zaken.

Samenwerken Excellentie

Er is één factor, die zelfs bij de bestaande methodes en mogelijkheden naar onze overtuiging in niet onbelangrijke mate aan de productiviteit dienstbaar zou kunnen zijn.

Velen zijn bij de woningbouw betrokken: de regering, meer bepaaldelijk de minister van Wederopbouw en Volkshuisvesting, de gemeenten, de fabrikanten-, de architecten-, de aannemers- en de bouwvakarbeidersstand.

De instanties en groeperingen blijken in de praktijk echter te zeer langs elkaar heen te werken. Wij noemden reeds de veelheid der gemeentelijke bouwverordeningen, daaraan zijn toe te voegen de al te individualistische hobbys van vele architecten, het zonder enig overleg met het bedrijfsleven treffen van belangrijke maatregelen door de overheid.

Het is toch eigenlijk te dwaas, dat een besluit van minister Witte om f 100.000.— beschikbaar te stellen aan een aannemersfirma voor een experiment om op een werk in Rijswijk bij regen en vorst door te werken, werd genomen zonder enig voorafgaand overleg met het bedrijfsleven, dat de mogelijkheden daartoe zelf reeds onderzoekt.

Als de minister een ton beschikbaar wil stellen voor een experiment ter bevordering van de woningproductiviteit, dan verdient dat lof. Maar dan dient dat bedrag ook zodanig te worden aangewend, dat daarvan het hoogste effect verwacht mag worden. Het aan de beslissing doen voorafgaan van overleg met alle bij de woningproductie betrokkenen is daartoe toch wel eerste eis. Het gaat immers om het effect, niet om de persoonlijke roem of het prestige van een groep.

Juist van de zijde der overheid ontbreekt het al te zeer aan dit overleg en deze voor de woningproductie zo belangrijke samenwerking, terwijl deze toch juist door haar dienden te worden bevorderd.

Een passage van deze strekking zou onzes inziens in het program van actie al evenzeer op haar plaats zijn.

FLITSEN UIT HET PARLEMENT

Belachelijke Demagogie

DE BEHANDELING van het wetsontwerp tot instelling van een productschap voor zuivel in de Tweede Kamer is een droevige vertoning geworden. Het kabinet, de Partij van de Arbeid en de Kath. Volkspartij zijn helemaal in het schuifje gaan zitten van de zuivelwerkgeversorganisaties in Nederland, die wel de voordelen van de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie wilden genieten, maar niet bereid waren tegenover hun leden de verantwoordelijkheid op zich te nemen van het tot standbrengen van een productschap op basis van vrijwilligheid.

De Federatie van Ned. Zuivelbonden, de V.V.Z.M. en de Bond van Kaasproducenten zagen met lede ogen het bedrijfschap voor zuivel-oude stijl verdwijnen, maar voor de instelling van een bedrijfschap-nieuwe stijl, een zogenaamde horizontale bedrijfsorganisatie, dat de gelijke belangen van dezelfde soort bedrijven behartigt, hadden zij geen belangstelling. Het was hun om de marktordering te doen en zij wilden daarom een productschap hebben. Maar zij waren niet bereid hiervoor de boer op te gaan en deze ordening bij hun leden te bepleiten. De organisatie-commissie van de Soc. Econ. Raad slaagde er niet in de V.V.Z.M. en de Bond van Kaasproducenten ervan te overtuigen, dat de werkgevers de verantwoordelijkheid voor de oprichting van een productschap voor zuivel zelf op zich dienden te nemen en niet erop aan moesten sturen, dat de overheid de instelling van het productschap zou opleggen. De vertegenwoordigers van de drie werknemersvakcentrales in de organisatie-commissie van de S.E.R. waren het hiermee gloeiend eens. Hoe hebben de werkgevers de zaak toen gespeeld? Zij wierpen, om aan de instelling op basis van vrijwilligheid te ontkomen, de kwestie van de pariteit (de gelijke vertegenwoordiging in aantal van werkgevers en werknemers in het bestuur van het productschap) op, hoewel de wet op de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie duidelijk de paritaire samenstelling voorschrijft en alleen maar in bijzondere omstandigheden toestaat, dat van deze regel wordt afgeweken. De werkgevers beriepen zich op het feit dat in de zuivel bijzondere omstandigheden aanwezig zijn. De belangen van de bedrijven liggen zo verdeeld. Er is een groot verschil tussen Noord- en West-Nederland, er zijn coöperaties en speciale industrieën, er zijn slijtersbedrijven, enz. In een productschap met paritaire samenstelling zou dan het arbeidersblok als een gesloten front komen te staan tegenover het verdeelde werkgeversblok en daardoor de lakens kunnen uitdelen. Zo redeneerden de werkgevers. Maar deze redenering hield geen steek. De praktijk in andere organisaties toont aan, dat er eerder gevaar bestaat dat arbeiders uit een bepaalde bedrijfstak met hun werkgevers meestemmen.

Toen de zaak vastliep zijn er verschillende besprekingen geweest tussen de werkgeversverbonden en de vertegen-

woordigers van de zuivel- en kaasproducentenbonden, maar de laatsten weigerden toe te geven, hoe ook gewezen werd op het gevaar, dat de overheid, wanneer partijen niet op basis van vrijwilligheid tot elkaar kwamen, tot de oprichting van rijksbureaux zou overgaan. De organisatie-commissie van de S.E.R. gaf minister Mansholt en de Bruyn het advies: „Stel een voorbeeld en sticht zo'n rijksbureau. Dan komen de heren wel tot andere gedachten". Ook de vertegenwoordiger van het N.V.V. stond hier achter. Maar minister Mansholt verzette zich. In de openbare S.E.R.-vergadering ging daarna eerst het N.V.V. om en vervolgens veranderde de K.A.B. van standpunt. De heren die eerst furieus waren en er niet aan dachten om de werkgevers in de kaart te spelen, meenden tenslotte, dat de stichting van een rijksbureau niet te „verkoop" is. Het beginsel van de vrijwilligheid en de verantwoordelijkheid, waarop de p.b.o. moet zijn gebaseerd, werd echter een dodelijke slag toegebracht.

De fracties van de Partij van de Arbeid en de K.V.P. in de Tweede Kamer gingen de vorige week, toen de instellingswet aan de orde kwam, eveneens voor de onwillige werkgevers in de zuivel door de knieën. Een jammerlijke vertoning. Geen wonder dat zij in hun kranten alleen maar op demagogische wijze de zaak trachtten goed te praten. De parlementaire redacteur van het Vrije Volk ging daarbij zover de a.r. tegenstemmers te verwijten, dat zij zich op het standpunt stelden van de werkgevers, die tegen de paritaire samenstelling van het bestuur van het productschap waren gekant. Of er één a.r. in de kamer is geweest die dergelijke rechten van arbeiders en werkgevers heeft betwist! Het was de heer v. d. Heuvel, de a.r. woordvoerder in de Tweede Kamer, die weigerde het amendement-de Ruyter (c.h.), dat dispariteit bepleitte, te ondertekenen. Niet de pariteit was overigens in de eerste plaats in 't geding, maar de p.b.o. zelf. Het is wel bijzonder ridicul dat de heren socialistische en k.v.p.'ers zich na afloop van het zuiveldebat op de „progressieve" borst sloegen!

• Het Koninklijk Paleis

De Tweede Kamer heeft het wetsontwerp tot aankoop van een gedeelte van het Landgoed „Sorghvliet" in den Haag goedgekeurd. Tien K.V.P.'ers en de heer Schmal (c.h.) stemden tegen. Zij maakten er bezwaar tegen dat de regering niet wilde meedelen welk representatief gebouw in de toekomst op dit landgoed zou komen te staan. Minister v. d. Kieft liet echter duidelijk doorschemeren, dat het kabinet een Koninklijk Paleis in gedachten heeft. De heer Lucas heeft daartegen blijkbaar bezwaar, maar kon er volgens hem in de kamer niet over praten, wanneer de regering weigert te zeggen, dat inderdaad een Koninklijk Paleis is bedoeld. Daarom stemde hij tegen. Het was overigens zo duidelijk voor iedereen in de kamer, dat de heer Lucas het onderwerp zonder bezwaar aan de orde had kunnen stellen. Waarom geen interpellatie aangevraagd, wanneer de k.v.p.-fractie geen Koninklijk Paleis op „Sorghvliet" wenst? Nu leek het verzet van de k.v.p. meer op een overbodig schimmelspel.

• Overheidsstichtingen

De Tweede Kamer heeft terecht het wetsontwerp tot regeling van de privaatrechtelijke stichtingen goedgekeurd. Op dit terrein heersen chaotische toestanden. Allerlei minder oirbare praktijken vinden binnen deze rechtsvorm plaats. Dr Verkerk (a.r.) heeft hierop de aandacht gevestigd.

Algemeen werd betreurd dat in deze wet de overheidsstichtingen niet geregeld zijn en het leek erop dat de minister van justitie daarom dit wetsontwerp niet door de kamer zou loodsen. De uiteenzetting, die minister Donker gaf van de ontwikkeling die erop het terrein van de publiekrechtelijke stichtingen plaatsvindt, was echter voor de grote meerderheid der kamerleden overtuigend.

* * Droefheid van Drees

Dr Drees is bedroefd. Hij heeft geklaagd, dat de verhouding tussen de P.v.d.A. en de K.V.P. niet meer is, zoals ze is geweest. Geweest in de tijd, toen beide partijen samenwerkten op smalle basis.

En, zo heeft de Minister gezegd, dat komt niet van de P.v.d.A., want die is niet veranderd. Het moet dus een gevolg zijn van veranderingen bij de K.V.P.

Het valt dus blijkbaar met de dynamiek en de progressiviteit van de P.v.d.A. wat mee, of wat tegen — al naar men het neemt. Maar in elk geval is die progressiviteit niet zo schokkend, of men kan zeggen: wij zijn dezelfde als tien jaar geleden, toen we met de K.V.P. een huwelijk sloten in de politiek.

* * Er uit

De heer Van Santen is enkele jaren lid van de Eerste Kamer geweest en heeft er gezeten als communist. Hij was een vriendelijk en wat filosofisch aangelegd man. Maar eenmaal is hij woedend geweest, zo erg, dat de voorzitter hem tot de orde moest roepen. Dat kwam zo. De heer Algra hield een iel betoog tegen het communisme en hekelde de redenering van de heer Van Santen. Maar ineens werd hij gemoedelijk en zei ongeveer: „Mijnheer de Voorzitter, laat ik een beetje zachtzinnig blijven tegen de heren. Want U herinnert zich, dat ik de heer Koejemans hier eens hard heb aangepakt, en het was de laatste keer, dat hij hier was. Hij werd enkele dagen later door zijn partij uitgerangeerd uit Kamer en communistische pers. Ik wist niet, dat hij politiek op zijn laatste benen liep. Had ik het geweten, dan had ik hem een beetje gespaard. Nu ben ik voorzichtiger en goedmoediger, want ik weet niet, of misschien deze heren ook al weer niet op hun laatste benen lopen."

Zoals gezegd, de heer Van Santen was woedend er vond het een „duivelse manier van spreken". Hij is evenwel in de Kamer al lang weer door een ander vervangen, en heeft nu bedankt als lid van de C.P.N., omdat hij op het punt stond, er uit gegooit te worden. Het is bijna tragisch.

Het zou helemaal tragisch zijn, als de communisten hier de baas waren, want dan gingen Koejemans en Van Santen naar Siberië, waar de winter nu al weer is begonnen.

* * 90 Jaar

Niet minder dan 45 jaar was de Heer L. F. Duymaer van Twist lid van de Tweede Kamer. In 1945 nam hij, de toen reeds tachtigjarige als zodanig ontslag. Op Woensdag 3 November a.s. viert de „generaal" zijn 90ste verjaardag. Op die dag wordt hem door de Landstormcommissie een receptie aangeboden in het hotel Wittebrug te Scheveningen.

Velen, ook uit de Anti-Revolutionaire kring, zullen zich die dag op maken om deze grijze, maar nog steeds krasse voortrekker persoonlijk de hand te gaan drukken en hem geluk te wensen met zijn verjaardag. Een verjaardag, die hij in Gods gunst in goede gezondheid mag vieren. Namens heel de Anti-Revolutionaire Partij wenst de redactie van ons blad hem hartelijk geluk en bidt zij hem 's Heren zegen in zijn levensavond toe.

Ondergetekende verzoekt als abonné te noteren:

Naam :

Adres :

Plaats :

Abonnement per jaar f 6.20; half jaar (f 3.10); kwartaal (f 1.55).

Naam afzender:

Adres:

Plaats:

Te zenden aan de Administratie van „NEDERLANDSE GEDACHTEN"

Dr Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage.

Ieder, die zich thans abonneert, ontvangt dit weekblad gratis tot 1 Januari 1956.

Beverwijk & Douma N.V.

Groothandel in VARKENSVLEES, RUG- EN BUIKSPEK
NIJKERK — AMSTERDAM — DEN HAAG

TRANSPORTINSTALLATIES

VOOR ELK DOEL IN ELKE UITVOERING

DE IJSEL N.V. - TEL. 92 - KAMPEN

Kleding voor het hele gezin

ZWOLLE APELDOORN AMERSFOORT
Oude Vismarkt Hoofdstraat Arnhemseweg
26-28 92-94 9 en 26

PONTIAC HORLOGES

SIEBEL

DEN HAAG - ROTTERDAM - AMSTERDAM
Lange Poten 11 Stadhuisplein 24-26 Kalverstraat 123
N. Binnenweg 227

Voor advertenties

gelieve men zich uitsluitend te wenden tot de

advertentie-administratie

KON. WILHELMINALAAN 34
LEIDSCHENDAM

DE CHRISTELIJKE MIDDENSTANDBOND

roept sollicitanten op voor de functie van

MEDEWERKER

in zijn organisatie

Sollicitaties van hen, die kunnen bogen op organisatorische ervaring, hetzij op kennis van documentatie en persarbeid en/of sociaal-economische scholing, worden gaarne, met vermelding van antecedenten vóór 16 November a.s. ingewacht op het Bureau: De Ruyterstraat 74, 's-Gravenhage. Geen persoonlijke bezoeken dan na oproep.

DE WERELD DEZE WEEK

HET MIDDEN-OOSTEN, Noord-Afrika, het Franse parlement en de conferentie van Genève zijn de vier brandpunten van de koude oorlog tussen Oost en West. Terwijl de ministers van buitenlandse zaken van de Grote Vier in Genève de diplomatieke strijd „aan de top” voeren, woedt de ondergrondse strijd voort. De troeven die Sowjet-Rusland uitspeelt brengen telkens het Westen in verlegenheid. De Russische buitenlandse politiek kent ook geen scrupules. Dat is het kenmerk van het totalitaire wereldcommunisme. In het machtige Sowjet-blok deelt het Kremlin de lakens uit. Het doet er niet toe of dit schone of vuile lakens zijn, de satellieten spelen het spel mee.

Moskou bracht opnieuw de wereldvrede in gevaar

Het zou de moeite waard zijn om een onderzoek in te stellen naar de rol die bijvoorbeeld de satellietstaten het laatste jaar gespeeld hebben in de kwestie Tito. Het Kremlin strijkt de communist Tito van Joego-Slavië over de kuif om de indruk te vestigen, dat het communisme van Marx en Lenin socialistische afwijkingen, zoals in Joego-Slavië hebben plaats gevonden, kan tolereren, ja zelfs kan waarderen. Tegelijkertijd zetten de communistische vijanden van Tito in Tsjecho-Slowakije, Roemenië en Boelgarije openlijk de strijd tegen Tito voort, daarmee de indruk vestigend of deze satellietstaten een onafhankelijke houding tegenover Tito zouden kunnen aannemen. In werkelijkheid kunnen deze „marionetten” geen stap verzetten zonder de goedkeuring van Moskou. Militair, economisch en politiek hebben de Sowjet-machthebbers deze staten volkomen in hun greep.

Het psychologisch effect van de „ommezwaai” in de politiek van het Kremlin jegens Tito is echter niet gering geweest. Zij legde de grondslag voor de politiek, die men thans samenvat

PANDIT NEHRU
... pion van Rusland ...

met de woorden „de geest van Genève”. De Joego-Slavische staatschef was niet weinig geveild door het „peccavi” van Moskou, maar deze gang naar Belgrado diende een veel belangrijker doel, n.l. om India en de landen van het Midden-Oosten aan te sporen het voorbeeld van Joego-Slavië te volgen en te bewijzen dat men een van het Westen onafhankelijke en een zelfstandige politiek kan voeren zonder dat men niet alleen van Sowjet-Rusland iets te vrezen heeft, maar dat men daarbij zelfs op de economisch en militaire steun van dit land kan rekenen.

De tocht naar Belgrado moest de reis van de Indiase minister-president Pandit Nehru naar Moskou niet alleen mogelijk doch vooral tot een succes maken. Nehru is de leidende staatsman in Zuid-Oost-Azië, die hoe dan ook gesteund moet worden in zijn pogingen zoveel mogelijk landen in Azië, het Midden-Oosten en Afrika voor de vorming van een neutrale gordel tussen Oost en West te winnen. Hij gaf het voorbeeld aan Egypte, Saoedi-Arabië, Syrië, Libanon en Jordanië, de landen in Klein-Azië en Noord-Afrika, die op het punt staan voor de Russische verleiding te bezwijken.

India, dat aan het begin staat van een tweede vijfjarenplan, heeft laten weten, dat het voor de uitvoering daarvan zowel hulp van het Westen als van de communisten zal accepteren. De Russen hebben laten doorschemeren, dat zij bereid zijn voor elke dollar die de Amerikanen willen geven er twee te schenken. Deze politiek-van-het-eten-van-twee-walletjes past de Russen uitstekend. Zij

bereiken er mee, dat de poging van Amerikanen en Engelsen om een ring van militaire bondgenoten langs het gehele Euraziatische continent te vestigen voorlopig niet gelukken kan.

Een lichtpunt is dat Iran zich thans aangesloten heeft bij het Turks-Irakse militair verdrag van Bagdad, dat de Atlantische bondgenoot Turkije met de Amerikaanse bondgenoot Pakistan verbindt. Maar de oorlog tussen Israël en de Arabische staten, die door de wapenleveranties van Tsjecho-Slowakije aan Egypte en de Arabische staten, dreigt uit te breken, doet ook de spanning tussen Irak en Israël toenemen en brengt de Amerikanen en Engelsen aan het aarzelen bij de vraag of Irak van wapens kan worden voorzien, die tegen Israël gebruikt kunnen worden.

Hoe dreigend de situatie is blijkt uit de aanwezigheid van de Israëliëse minister van buitenlandse zaken Mosje Sharet te Genève en diens besprekingen met de Westelijke staatslieden en Molotow. Het Westen heeft „de show van Genève” in Juli te vurig meegevoerd. Rusland is er in geslaagd bij Nehru zo'n goede beurt te maken, toen het het initiatief nam tot het beëindigen van de Koude Oorlog, dat het zich het aanvakeren van de Israëliësch-Arabische twist meende te kunnen veroorloven, een twist die alleen maar kan uitlopen op een verzwakking van het Westen.

Zullen Amerika en Engeland thans Israël wapens gaan leveren en zal de bewapeningswedloop als gevolg van de wapenleveranties van het Sowjet-blok aan Egypte worden ingezet? Wij weten het niet, maar wel weten wij dat Sowjet-Rusland de wereldvrede op-

Frankrijk gaat algemene verkiezingen tegemoet

IN FRANKRIJK gaan de zaken niet goed. Dat speelt de Russen eveneens in de kaart. De politieke partijen voeren een beginselloze en opportunistische politiek, waarvan op de duur alleen de communisten zullen profiteren.

In de politieke partijen zijn de meningen hopeloos verdeeld, zowel wat de buitenlandse als wat de binnenlandse politiek betreft en eveneens ten aanzien van de politiek voor de overzeese rijkdelen. Het kabinet-Faure, dat steunde op de centrum-partijen en sommige rechtse groeperingen in het parlement, zag zijn meerderheid ten aanzien van Marokko en Algerije de laatste maanden steeds wisselen. Nu eens kwam het kabinet over de eindstreep met de steun van de in oppositie zijnde socialisten, b.v. in het Marokko-debat, en stemden de ex-Gaullisten die het aan de macht hielpen, tegen; dan weer lieten een deel van de radicaal-socialisten, de partijgenoten van Edgar Faure, verstek gaan. (Algerije-kabinet). Het kabinet is uit de Noord-Afrika-debatten meer dood dan levend tevoorschijn gekomen. De steun van het parlement is zo labiel, dat er geen belangrijke beslissing meer genomen kan worden, terwijl het dringend nodig is dat er op korte termijn belangrijke besluiten vallen. Wij denken

nieuw in gevaar heeft gebracht. Maar Molotow heeft het glimlach-offensief deze week in Genève voortgezet. Blijktbaar vindt hij dat de zaken goed gaan.

aan de hervorming die in Marokko en Algerije tot stand moeten worden gebracht en aan het Saargebied. De twee jaar geleden afgezette sultan van Marokko Sidi Mohammed Ben Yoessef, de leider van het nationalistische verzet, heeft thans alle Marokkanen achter zich. Het geknoei van de Franse kabinetten na de oorlog, de volslagen verdeeldheid onder de Franse politici heeft de haard van de revolutie steeds meer aangewakkerd. Het overheidsgezag heeft een onherstelbare knauw gekregen. Wanneer dit reeds geldt voor het moederland zelf, in sterkere mate is dit nog het geval in de overzeese gebieden. Het kabinet Faure ziet er geen gat meer in en stelt vervroegde algemene verkiezingen voor, te houden in begin December. Dat lijkt thans ook de enige oplossing. Het drama is echter dat de meeste politieke partijen, behalve de communisten, niet slagen in het ontwerpen van een duidelijke politiek program.

Hoe zenuwachtig de heren zijn, blijkt wel uit de felheid, waarmee deze week gestreden is over de vraag of de kieswet moet worden gewijzigd. De manier waarop het parlement gekozen wordt, is uiteraard belangrijk, maar nog belangrijker is het program waarop deze verkiezing plaats vindt.

U KENT 'N SIGAAR

AAN ZIJN BRAND!

't Is niet de lengte van een sigaar, die de rookduur bepaalt. Probeer U eens zo'n nobele Ritmeester Fiat. In de stevige vulling en de voor Ritmeester zo kenmerkende „doorgewerkte mélange” schuilt een rookgenot, dat in duur noch smaak zijn gelijke kent.

FIAT

Er zijn wel grotere, maar geen betere 26 cts. sigaren!

Zó branden

Ritmeesters

EEN UITKOMST VOOR MAAGLIJDERS

MAAGLIJDERS, U KUNT WEER ALLES GAAN ETEN. De echte C-R. MAAGTABLETTEN zijn weer in Nederland verkrijgbaar.

C-R. MAAGTABLETTEN

geven direct verlichting en zijn pijnstillend. Vooraanstaande doktoren en chirurgen, hier te lande, tellen wij onder onze cliënten. De echte Amerikaanse C-R. MAAGTABLETTEN zijn die lichtgele tabletten. Alleen verkrijgbaar bij:

LOUIS RIETBERGEN,
NIEUWE BINNENWEG 400 — ROTTERDAM
Vraagt inlichtingen zonder enige verplichting.

CONSTRUCTIEBOUW *Haring* N.V.

Boskoop — Telefoon 128

Afd.: TANKS, voor vele industrieën

Afd.: HOOL. EN/OF GRAANBERGEN

Afd.: LANDBOUWMACHINES:

Wervelwind-poederstuifmachines

Wervelwind-vloeistofnevelmachines

BOERHAAVE

VAN 1907

Heemskerckstraat II
's-Gravenhage

Telefoon 33 09 05

DE aangewezen Verzekering-Maatschappij

ONGEVALLEN

ZIEKENHUISVERPLEGING

OPERATIE

WEKELIJKSE UITKERING BIJ

ZIEKTE

VRAAGT PROSPECTUS!

De weg terug Naar Europese integratie

DE ONMACHT waarin de Franse politiek verzeild is geraakt, blijkt wel ten duidelijkste uit de reactie van Parijs op de uitslag van het referendum in het Saargebied. De politiek van Mendès-France, die bij de komende verkiezingen de radicaal-socialisten en de linkse niet-communistische groeperingen achter zich zal trachten te krijgen, heeft gefaald en daarmee van voorgaande Franse staatslieden.

Dat besef schijnt in Parijs de laatste weken steeds meer door te breken. De paradoxale toestand ontstaat, dat de verwerping van het Europese statuut voor het Saargebied door de Saarlanders, in Frankrijk de gedachte doet postvatten, dat alleen een oplossing van de Frans-Duitse moeilijkheden over de Saar binnen het kader van een werkelijke Europese eenwording mogelijk is.

Het gaat erom het Saargebied binnen de Franse economische unie te behouden enerzijds en een gelijke situatie te scheppen tussen Duitsland en het Saargebied anderzijds. Beide doeleinden zijn slechts te verwachten binnen het kader van een gemeenschappelijke markt tussen Frankrijk, West-Duitsland en het Saargebied en dit laatste is alleen maar mogelijk wanneer een gemeenschappelijke Europese markt tot stand wordt gebracht.

Wij zeiden reeds in het vorige nummer van „Nederlandse Gedachten”, dat Frankrijk „de weg terug” zal moeten maken. Dat is de weg terug naar de Europese integratie.

AMSTLEVEN levensverzekering

Wij luisterden

• Zoutloos dieet

DE „SODA VAN MR. BURGER“, waarover wij veertien dagen geleden schreven, zit de socialistische wel erg hoog. De heer Voskuil heeft er Zaterdag jl. zijn hele „Socialistische commentaar“ aan gewijd. „De conservatieven willen alles van de Staat losmaken en in particuliere handen teruggeven. Ze gebruiken daarvoor het toverwoord „ambtenaar“, of, nog mooier „bureaucratie“. Wat de socialisten willen is, bedrijven waarvan de opbouw van ons economisch bestaan in de eerste plaats afhankelijk is, geheel of voor het grootste deel in eigendom geven aan ons volk“, aldus de socialistische commentator.

Waar de heer Voskuil de grond gevonden heeft om het eerste deel van zijn opmerking op te baseren — waarin hij met conservatieven bedoelde de a.r. — zal wel altijd zijn geheim blijven. In het A.R. Program van Actie kan hij lezen: „Iedere verdere uitbreiding van dat gedeelte van het bedrijfsleven, dat zich in handen van de Overheid (Staat, provinciën of gemeenten) bevindt, moet zeer kritisch worden bekeken. Waar dit op verantwoorde wijze mogelijk is, dient de omvang van deze sector te worden verkleind.“

Dat is wel wat anders dan „alles in particuliere handen teruggeven“.

Natuurlijk weet de heer Voskuil dat ook wel. Anders zou hij ons in zijn Zaterdagavond-kwartier niet uitsluitend op soda hebben getraceerd. Dan zou hij ook zijn ingegaan op het laatste gedeelte van ons artikeltje, waarin gezegd werd, dat bij uitbreiding van de overheidssector in het bedrijfsleven een behoorlijke democratische controle in het gedrang komt, waardoor het „zout van de vrijheid“ verloren gaat. Wij kunnen moeilijk geloven, dat de nu reeds van alle kanten geuite klachten over het omvangrijke overheidsapparaat, dat door de Staten-Generaal nauwelijks meer kan worden overzien, aan de heer Voskuil ontgaan zijn. Het is duidelijk, dat deze klachten zouden toenemen, als het aantal staatsbedrijven zou worden uitgebreid. Dan mag de heer Voskuil zo'n bedrijf „eigendom van het volk“ noemen, maar zelfs de volksvertegenwoordiging komt er nauwelijks meer aan te pas, laat staan het volk. Dan hebben de ambtenaren het voor het zeggen en dan gaat, zoals wij schreven „het zout van de vrijheid verloren“.

Als de P.v.d.A. het in de keuken voor het zeggen krijgt, wordt ons volk op een zoutloos dieet gesteld.

• Pittige zuivel

HET feit, dat de A.R.-fractie in de Tweede Kamer tegen de instelling bij de wet van het productschap voor zuivel gestemd heeft, is op allerlei manieren van commentaar voorzien. In socialistische ogen is het zo, dat A.R., C.H.U. en V.V.D. dit productschap in feite niet wilden, omdat de gelijke vertegenwoordiging van werkgevers en werknemers er dan toch zou komen, tegen de wens van de werkgevers in. Zo stelde mr. Vrolijk het verleden week in zijn commentaar op het nieuws en hij voegde er aan toe: „Ik kan me niet voorstellen, dat de kiezers van A.R. en C.H.U. deze houding van hun kamerfracties kunnen waarderen“.

De heer Van Schaveren stelde in zijn parlementair overzicht voor de K.R.O. vast, dat de sympathie voor de P.B.O. bij de Antirevolutionairen niet van vandaag of gisteren dateert, maar hij vond, dat het betoog van de heer v. d. Heuvel in de Tweede Kamer die indruk niet kon levendig houden.

We zouden deze beide radiosprekers willen adviseren toch wat verder te kijken dan hun neus lang is. Als de A.R.-fractie de werkgevers een handje had willen helpen om de meerderheid te krijgen, zou zij het christelijk-historische amendement gesteund hebben.

Het ging in deze zaak om iets meer dan het productschap voor zuivel. Het ging er om — en daar gaat het bij de P.B.O. voortdurend om — er voor te zorgen dat er een goede sfeer heerst waarin de P.B.O. zich verder kan ontwikkelen.

HET maakt een groot verschil of een vrouw, die door haar man is in de steek gelaten, en met vijf kinderen eenzaam achter blijft, week aan week haar ondersteuning aan het loket bij een ambtenaar moet gaan halen, of dat iemand, die vrijwillig mee werkt in de dienst voor Maatschappelijk Hulpbetoon, week aan week dat gezin bezoekt en de moeder van dat gezin met raad en daad ter zijde staat. Daarom is de organisatie van het Maatschappelijk Hulpbetoon een zo belangrijke zaak.

Neem als Uw KERKELIJK BLAD
**EENIGHEID DES
GELOOFS**

het kerkelijk blad voor de eenheid der
Geref. Gezindte
Red.: Ds F. Boonstra (Geref. art. 31),
Dr F. L. Bos (Geref.) Ds F. J. Broeyer
(N.H.), Dr A. Dondorp (Geref.), Prof. Dr
J. v. Genderen (Chr. Ger.), Ds P. A. A.
Kluisener (N.H.), Ds M. W. Nieuwenhuijze
(Chr. Ger.), Ds E. G. v. Teylingen (Geref.)
en Ds W. Volger (N.H.).
Verschijnt om de 14 dg.
Prijs per jaar / 5,00

Wie zich thans abonneert en / 5,00 voor-
uitbetaalt (Uitg. Guido de Bres, Den
Haag girorek. 334800) ontvangt bij ver-
schijnen GRATIS het prachtige boek

**UIT DE PRACTIJK DER
GODZALIGHEID**

door Dr J. G. Woelderink,
213 pag. Winkelprijs ± / 5,00
UITGEVERIJ GUIDO DE BRES,
's-Gravenhage

**En dit zegt ons ontwerp-
Program van Actie**

Maatschappelijke zorg is een zaak van levensbeschouwing. Mede daarom moeten particuliere verenigingen en instellingen, gesubsidieerd aan de hand van objectieve normen, in de gelegenheid worden gesteld een zo groot mogelijk gedeelte van de maatschappelijke zorg uit te voeren. De Overheid zal zich onthouden van arbeid, welke op tenminste even vruchtbare wijze door dergelijke lichamen kan worden verricht. Het financieren van tijdrovende en kostbare onderzoeken op het gebied van het maatschappelijk werk moet worden beperkt tot die gevallen, waarin zulk een onderzoek volstrekt noodzakelijk is.

Ook de particuliere arbeid op het gebied van de lichamelijke en geestelijke volksgezondheid moet worden gesteund. De Overheid dient medewerking te verlenen aan het streven het aantal en de capaciteit der Protestantisch-christelijke ziekenhuizen uit te breiden.

Maatschappelijk niet over

DE SOCIALE KWESTIE
In de 19e eeuw van de eerste helft van de 20e eeuw spreken, is langzamerhand gebracht. Het systeem van verzekering is dermate uitgedaakt dat men niet meer in de sociale kwestie spreken kan. Ouderdomsvoorziening en dan is daarmee aan de overvrijwel de laatste hand.

Maar dat betekent dat de zorgen en moeilijkheden voor de invaliden is nog groot. Het bejaarden-probleem is grond maar dan niet zo'n vraagstuk. Er zijn nog behoeven. Denkt U ook aan de vrouwen, de vrouwen in de steek gelaten worden deren achter blijven, die wier kostwinners voortdurend zijn of gevangenisstraf ook aan de kleine zelfstandige om het bestaan niet kapot te maken. En daarom is het taak voor het maatschappelijk

Het maatschappelijk werk is in de laatste jaren steeds meer terwyl het in veel opzichten aard en karakter verandert. Het meer of minder samen met een wel zeer gunstige omstandigheden aantal werklozen is gering. De slag in het aantal verzorgde verschijnselen is dan ook gering. Onderstand lang niet in de als de uitgaven voor medische bovendien deze verschijnselen dat met name de ouden vergeten wijs meer moeten worden. De krachtens de Noodvoorziening velen n.l. niet voldoende te worden veelal bijstand noodzakelijk. De mensen brengt trouweloosheid heden mede. De bejaarden over lang mogelijk op zichzelf te laten van de oude dag leidt tot name in een tehuis voor no is, en in vele van die gevallen roep op de gemeentelijke hulp.

Maar ook in andere opzichten. Steeds meer wint het maatschappelijke zorg niet alleen de leniging van stoffelijke behoeven in stoffelijke behoeften. De psychologische moeilijkheden nu is van grote betekenis op dit terrein. Want die problemen hangen nauw samen met de kerkelijke armenzorg. De kerkelijke armenzorg, die in de gemeentelijke overheid is overgenomen, is chiale armbesturen, die de financiële de stoffelijke behoeven daarom is het van belang aan de wijze, waarop de door de gemeentebestuur

Niet alleen

DE MANIER waarop de maatschappelijke zorg wordt georganiseerd is een onbelangrijke zaak. In het belang van de maatschappelijke zorg ken in de ambtelijke organisatie het een en ander te zeggen van de vraag hoe men het delen moet, heeft het belang voeren voor de medewerking. In de gemeente Voorburg is een element ter dege rekeningstelling voor Maatschappelijk naam wel geheel juist is den gelaten. Het bestuur staat uit 13 leden. De werks is als zodanig voorzitter, 3 van zijn leden. De overige gemeenteraad benoemd bestuur van de instelling voordracht wordt rekening met verschillende kerkelijke organisaties, op dit terrein vergadert als regel om het verdeeld in 4 commissies, commissies, de medische commissie. Deze commissie

Maatschappelijk werk vrij het loket

VE deze zich
voork nog in
lezen zich deed
erh oplossing
em sociale ver-
uit verbeterd,
in van de
ekanneer de
g geregeld is,
n verzekering
ad
t dan geen
den. De zorg
novooldoende.
eem de voor-
zoi financieel
mog, die hulp
okke geschei-
uur hun man
vork met kin-
de gezinnen
voor gearres-
niss gaan. Denk
lfsie de strijd
kouden. Het
erom niet alles
n by een grote
hank.

wem ook gedu-
ste omvang toe,
mozi tevens van
ramatste hangt
maat wij thans
e beleven. Het
rimdt zijn weer-
org de typische
okringen voor
n te toemenen;
meding, terwijl
uimkeren valt,
de veggijkender-
de De uitkering
zien vele geval-
de gevallen is
ellij worden van
welei moeilijk-
de voeel en zo-
lf naar de kwa-
leis toe, dat op-
oor noodzakelijk
ge dan een be-
ke aan.
r edert er iets.
et, dat maat-
t vestie is van
ke voorziening
en zaak van
en laatste punt
ke ontwikkeling
die he moeilijk-
sae geestelijke
arst en vooral
zoni vive" te
eren taak voor
rkwant de ker-
en de paro-
gebrek aan
ze enigen. Mede
techt te geven
p opelijk werk
turricht.

Maatschappelijk werk
ker niet een
n bestaat de
neel te trek-
stet is nog wel
nafhankelijk
n en beoor-
pleidooi te
gerij.
men met dit
men een „In-
oon". Of deze
midden wor-
stelling be-
socale zaken
aad benoemt
den door de
acht van het
aken van de
met de ver-
particuliere
Dit bestuur
en. Voorts is
onderstands-
de verhaals-
eren iedere

week of om de twee weken. De onderstandscommissies behandelen alle aanvragen tot ondersteuning. De medische commissie beslist over ziekenhuisopnamen, over verstrekking van medicamenten en versterkende middelen, sanatoriumverpleging etc. De verhaalscommissie regelt het verhaal krachtens de Armenwet. De beslissingen dezer commissies komen echter allen in de bestuursvergadering aan de orde en worden dus achteraf beoordeeld. Ook kan men tegen de beslissing van een commissie bij het bestuur in beroep komen. Deze wijze van handelen bevordert een snelle afdoening van de zaken.

Persoonlijk contact

MAAR DIT ALLES is het voornaamste niet. De gemeente Voorburg is verdeeld in 12 districten. Ieder bestuurslid, met uitzondering van de voorzitter, heeft een district voor zijn rekening. Over alle gevallen in zijn district brengt hij advies uit. Hij is dus verplicht zich persoonlijk op de hoogte te stellen van een bepaald geval. Komt dus een aanvraag om ondersteuning bij het bureau binnen dan maakt een ambtenaar van het bureau daarvan een rapport op, maar het bestuurslid brengt ook zelf een persoonlijk bezoek om zich op de hoogte te stellen en zich een oordeel te vormen.

De beslissingen in de commissies worden dus niet alleen genomen op grond van het ambtelijk onderzoek, maar het betrokken bestuurslid rapporteert zijn bevindingen en geeft zijn indruk weer. Het persoonlijk element komt daardoor veel meer tot zijn recht. Een nieuwe aanvraag is maar niet een geval, waarvan men uit de stukken kennis neemt. Vooral psychologisch heeft dit grote voordelen.

En daar blijft het niet bij. Is eenmaal besloten, dat een bepaald gezin in ondersteuning zal worden genomen, dan loopt de zaak maar niet administratief verder over het bureau. Neen, dat gezin blijft toevertrouwd aan de zorg van het betrokken bestuurslid. Wekelijks ontvangt hij een dossier, waarin zich bevindt voor iedere ondersteunde een enveloppe met het bedrag, dat aan hem wordt uitgekeerd. En het bestuurslid brengt zelf deze bedragen bij de verzorgden aan huis. Het persoonlijk contact blijft daardoor gehandhaafd. Het is niet alleen een kwestie van geld brengen. Allelei moeilijkheden worden besproken. Van hoeveel betekenis dit is voor de opheffende armenzorg kan niet met een paar woorden worden gezegd. Van week tot week wordt de situatie bezien en beoordeeld. Natuurlijk kan een bestuurslid dit alles niet alleen doen. Daarom heeft ieder bestuurslid drie à vier vrijwillige medewerkers en medewerksters, die aangezocht worden uit de burgerij. Is een gezin dus eenmaal in verzorging genomen, dan wordt het wekelijks of door het bestuurslid of door een van zijn medewerkers bezocht. Maar het bestuurslid blijft voor het geheel verantwoordelijk.

Het behoeft geen betoog, dat deze wijze van werken veel voordelen biedt boven het ambtelijk systeem. De ambtelijke aanpak is nu eenmaal een andere. Men is gebonden aan richtlijnen en voorschriften, men kan en mag daar niet van afwijken. En de mensen komen met hun noden en zorgen voor het loket. Daar moeten ze ook hun ondersteuning komen halen. Maar de tegenwoordige opvattingen over maatschappelijke zorg veranderen gelukkig. Men gaat steeds meer inzien, dat ieder geval op zichzelf en individueel moet worden be-

oordeeld. Dat kan men niet oplossen door steeds maar meer ambtenaren aan te stellen. Dan moet men de medewerking van de burgerij inroepen. En die medewerking wordt verleend. Natuurlijk moeten die personen met zorg worden uitgekozen. Niet ieder is voor dit werk geschikt. Bovendien moet er een goede samenwerking zijn met het bureau en de ambtenaren op dat bureau werkzaam. En dit is nu het merkwaardige, dat dit systeem in Voorburg nu ook werkelijk wordt toegepast en dat het in de praktijk voldoet. Veel te vaak is deze methode van werken naar het rijk der theorie verwezen. Men zegt, dat het Elberfelder-systeem in de praktijk onuitvoerbaar is. Vooral in de grote gemeenten kan het niet worden toegepast. Ik ben daar nog niet zo van overtuigd. Wanneer men dat wil is er veel te bereiken en in Voorburg wordt althans het bewijs geleverd, dat het in de praktijk kan.

Trouwens in Amsterdam kent men reeds sedert jaren het systeem der vrijwillige medewerkers. Men beschikt daar over een corps van 1350 mannen en vrouwen. Echter met dit verschil dat de beslissingen geheel zelfstandig en alleen door het ambtelijk apparaat worden genomen. In Voorburg geschiedt dit door het bestuur, waarvan de leden door de gemeenteraad worden benoemd.

Een tweede voordeel van dit systeem is, dat een behoorlijk georganiseerde samenwerking met diaconieën etc. kan worden verkregen. De diaconieën hebben alle een vertegenwoordiger in het bestuur van de instelling. Daardoor worden allerlei moeilijkheden voorkomen. Nauwkeurig wordt er op toegezien, dat men niet op elkaars terrein komt. De aanvullende werkzaamheid van de Overheid komt daardoor goed tot haar recht en wordt gewaarborgd — maar bovendien wordt een goede samenwerking bevorderd, die voor het geheel van de armenzorg in een gemeente van zoveel betekenis is.

Het grote vraagstuk is natuurlijk de nodige bestuursleden en de medewerkers en medewerksters te verkrijgen, die het vele werk ook inderdaad willen verrichten.

Niet alleen wetenschappelijk

ER is tegenwoordig een streven gaande om alles op te dragen aan maatschappelijk werkster en op het terrein van de maatschappelijke zorg eerst te veel het streven de zaken wetenschappelijk te benaderen. Anders gezegd, de perfectie gaat overheersen. Het schijnt wel, dat wie niet het diploma van maatschappelijk werker of werkster in zijn zak heeft, zich maar verre moet houden van dit terrein. Die opvatting is toch niet juist. Natuurlijk moeten er geschoolde maatschappelijke werkers en werksters komen. Zij moeten op ruime wijze worden ingeschakeld. Hun diensten zijn van grote betekenis en waarde. Maar deskundigheid is niet het een en het al. Ook andere factoren moeten in aanmerking worden genomen. Trouwens, hoe men het ook keert of wendt, zij zouden het alle... toch niet af kunnen.

In de maatschappelijke zorg is een behoorlijke wisselwerking tussen deskundigheid en geschooldheid enerzijds en praktische ervaring en levenswijshouding anderzijds dringend geboden. En ook in dit opzicht verdient het systeem, zoals dat in Voorburg wordt toegepast, sterk aanbeveling.

Het gesmade Elberfelder-stelsel is oud. Men zegt, dat het uit de tijd is en niet meer modern. Dit kan echter op goede gronden worden bestreden. Steeds meer wint het inzicht veld, dat de individuele behandeling voorop moet staan. Geval voor geval moet op zichzelf worden beschouwd en beoordeeld. Het is niet meer, zo roept men van alle kant — een kwestie van geven van geld, om de mensen niet van honger te doen opkomen en ze verder aan hun lot over te laten. Zij moeten worden geholpen ook in veel andere moeilijkheden. Maar wanneer men dat goed wil doen — althans wanneer men in die richting iets wil bereiken — dan is de medewerking van vrijwillige krachten uit de burgerij noodzakelijke voorwaarde. Van uit dit oogpunt beschouwd blijkt het Elberfelder-stelsel zeer modern te zijn, ook al zal men dat stelsel niet zonder wijziging willen toepassen.

24 OCT.

Een zwarte dag voor Una Europa, nu de Saarlanders voor de dag gekomen zijn. Als er nu eens in Waterland gestemd zou worden over....., maar laat ik er niet aan denken. Stel je voor, dat daar in Broek ruim driehonderd buitenlandse burgemeesters een oogje in het zeil zaten te houden. Ik zou niet weten, waar zij behoorlijk zouden kunnen logeren. Nu, dat hebben de Hollandse burgervaders in Saarbrücken ook niet gedaan, heb ik gelezen. Maar dat kon Buitenlandse Zaken niet helpen, want dat departement heeft als een vader voor zijn kinderen gezorgd. In de instructie aan de waarnemers kon men lezen, dat zij op reis naar het arbeidsterrein in de trein de koffer in het bagageneet moesten leggen. Dat is een hele uitkomst geweest voor tal van burgemeesters, die werkelijk niet wisten, waar zij hun weekend-tas met pyama en tandenborstel moesten laten. Hulde aan minister Luns. Hij heeft het overigens makkelijk van nature. Hij heeft nooit te prakkezen: „waar zal ik mijn portefeuille laten”? En toch had hij die zorg voor de koffers van de Nederlandse burgemeesters op weg naar Saarland. Ik had bijna een telegram geurd: „Excellenz Loens Haag Stop. Danke Grünkauer”, maar toen ik plotseling 423.434 mensen op eenmaal „Nein” hoorde schreeuwen (probeer dat eens op een gezellig avondje!) ben ik weer bang geworden. „No cable for Mr Lunch”, dacht ik.

25 OCT.

Nog een zwarte dag. Als ik genoeg krijg van de georganiseerde, geleide-, aan banden gelegde-, nationaal geplande- en Joost mag weten in welk ander corset gestoken wereld om mij, dan neem ik mijn hengel en vlied ik. Naar de waterkant. Mijn hengel is mijn beste vriend. Hij doet mij alle keurslijven vergeten, alle problemen in de huis- en in de Tweede Kamer, alle Adenauers, Boelganins, Carlussen, Dreesen, Edens, Faures en Groenkopers. Ik vis als een vrij man in een vrij water, in een vrije lucht op een vrije dag. Afgelopen! Nederland heeft te veel „engelaars”. „Er komen beheerseenheden”, zegt de Kamer voor de Binnenvisserij, „DIE zullen zorgen, dat in lengte van dagen en de nationale behoefte aan hengelsportcreatie kan worden voldaan”. Ik ben direct in punt 8 van ons ontwerp-program gedoken. Niets over de hengelaar. Wie voelt iets voor een Hengelaar-Statuut?

26 OCT.

De Regering heeft zich 1.300 miljoen gulden vergist, lees ik in een officieel stuk. Het was HET onderwerp bij de kapper vanmorgen. Natuurlijk zei de barbier er wat van. Hij had het wel niet gel-zen, maar toch zei hij „het mes moet erin”. Mijn buurman in de scheerstoel naast me, vurig P.v.d.A., riep met het (zeep)schuim op de mond „t Is allemaal de kieft”. Maar wat schoten we daarmee op? Als de minister nu eens een kapper had, die

die erg zwak in hun schoenen staan niet weten wat dat betekent, dat DDIS? Als mijn kapper het weet.....

27 OCT.

Ik heb mijn oudste zoon, op de grens van vijftien en zestien, dit blad aangeboden. „Er staat geen strip in”, zei hij, „geen beeldroman”. Ik zei: „het blad heet ook niet „Amerikaanse Gedachten”. Maar dat geeft natuurlijk niks. Dit jonge geslacht leeft op de strip. Ik dacht, weet je wat, ik breng het op de kiesvereniging. Daar zegt me de voorzitter, dat hij, als ons aller lijfblad in de bus komt, de eerste is, die Tekko Taks leest. Maar hij gaf toe, dat in een officieel weekblad van de Anti-Revolutionaire Partij geen beeldroman thuis hoort. „Groenkopers Dagboek” heeft wel iets van een strip” vond een der leden. „alleen staan er geen plaatjes bij”. We zijn er niet uitgekomen. Toen ik thuis kwam, las ik in de krant, dat een directeur van een christelijke uitgevers-

maatschappij in het Bontboek van de Koninklijke Nederlandse Uitgeversbond geschreven heeft, dat hij een collega kende, die alle mogelijke beeldromans leest om daarna zijn kinderen daarvoor te waarschuwen.

Ik ben nu begonnen een stripverhaal voor de Partij samen te stellen, want vroeg of laat, zal het toch daarheen moeten.

„Met de kop in het zand” doe je ook niks. Goed. Wat denkt u van het verhaal: „Meester Roosjen en de kwaadstenieten”? Het begint zo: „Op een regenachtige dag zat meester Roosjen voor zijn televisievenster een sigaar te roken. a zijn laatste avontuur verlangde hij nu naar wat rust. Juist toen hij de radio wilde aanzetten, zag hij zijn vriendje Karelteje Konvent het voortuintje binnenstappen.....”

Op deze manier zouden wij de jongeren iets kunnen bijbrengen van wat ons bezielt. Hebben wij in ons midden soms geen goede Tom Poesen en Ollie B. Bommels, Bruintjes Beer en Olle Kapoenen? Hebben wij soms geen Goskertjes, Hoeken, Jonkers en Jongetjes? Dat dacht ik ook.

28 OCT.

Daar schijnen nog al wat Rijksvoorlichters op een nachtfeest in vught geweest te zijn, mag ik enige Kamerleden geloven. Het feest had iets te maken met de Vincent van Gogh-film. De Kamerleden, hier aan het woord, willen blijkbaar weten, wat de heren op dat nachtfeest deden. Als ik minister was, dan zou ik mijn antwoord al klaar hebben. Ik weet iets van voorlichten. Er zit minder brood in dan in achterlichten. Als ik minister was zou ik antwoorden: „deze ambtenaren fungeerden daar als aardappeleters.” Maar het antwoord zal wel weer anders luiden.

29 OCT.

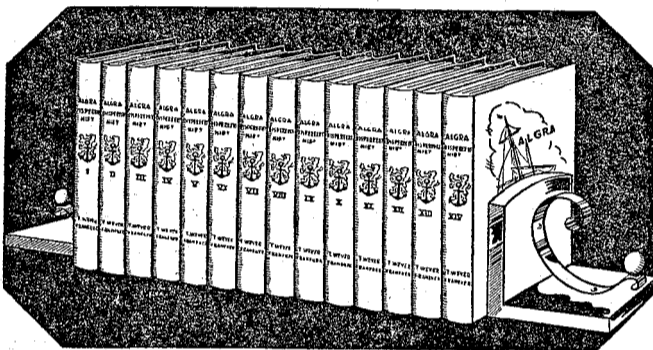
Aangezien de geyser verstopt was, heb ik mij deze week niet op het principële bad kunnen bezinnen.

William Groenkoper

HET BESTE WERK OVER ONZE VADERLANDSE GESCHIEDENIS

Ontzeg uzelf het genot niet, in het bezit te komen van het onbetwist beste Protestantse geschiedenisboek van deze tijd: „Dispereert Niet” van de gebroeders Algra. Dit werk van unieke waarde zal weldra in 14 delen (totaal 2500 tekstpagina's en ruim 150 pagina's kunstdrukplaten) compleet verschijnen, en het is ter gelegenheid van deze voltooiing, dat de serie u in deze advertentie wordt aangeboden tegen betaling van slechts f 3.40 per gebonden deel per maand.

Nu SLECHTS f 3.40 p. maand.

DISPEREERT NIET DOOR A. EN H. ALGRA

Stellig is dit het mooiste en beste Protestantse geschiedeniswerk, dat deze tijd heeft opgeleverd. Overtuigt u nog eens uitdrukkelijk van de waarde van deze veelgeroemde reeks waarin ook aan de cultuurgeschiedenis goede aandacht besteed wordt, door onderstaande recensies met aandacht te lezen. Wij zijn er van overtuigd, dat u volop genieten zult van „Dispereert Niet”. en dat het werk u onschatbare diensten zal bewijzen. Wat is trouwens boeiender dan de loop der eeuwen na te speuren, de krachten en tegenkrachten van de tijd te peilen, menselijke impulsen en motieven te leren kennen. In de spiegel der historie ziet u (hier vooral) uw eigen tijd! Het behoeft geen wensdroom te blijven de 14 delen van „Dispereert Niet” te bezitten. Laat u het complete werk maar terstond toezenden want u betaalt nu slechts f 3.40 per maand. wel de boninsturen!

A. Algra

„Ik geloof, dat er aan dit werk een schreeuwende behoefte is. Want wij zeggen wel dikwijls: „Schrift en Historie”. Maar doen wij er ook naar? — Daarom juichen we de verschijning van Algra's werk ook zo hartelijk toe.”
Nederlandsche Gedachten

„Over deze uitgave behoeft ik, na alles wat er reeds van gezegd is, de loftrumpet niet meer te steken; 't is prachtwerk, dat voor onze scholen van zeer grote betekenis is. Gaarne en met klem aanbevolen.”
Correspondentieblad

„Twintig eeuwen Nederlandse geschiedenis knap geschreven in korte deeltjes. Zeer geschikt voor algemene oriëntatie maar ook voor het verenigingsleven.”
De Hervormde Kerk

„De zakenkennis, de grote belezenheid waarvan deze boeken blijk geven, de prettige verteltrant, de mooie inkleeding van de op zichzelf reeds zo interessante stof, maakt deze boeken tegelijkertijd genoegelelijk leesbaar en ontwikkelend. Niet alleen ik zelf maar ook mijn vrouw en mijn jongens hebben ze met veel genoegen gelezen.”
Prof. Dr J. H. Bavink

„Het is verheugend, dat dit werk aftrek blijft vinden, want men vindt hier een voortreffelijke beschrijving van onze historie populair en zaakrijk. Het behoort tot het beste, wat in dit genre. verschenen is.”
Trouw

„Deze uitgave blijft op peil. Een prachtige poging om gemis aan geschiedenis-kennis aan te vullen. De wijze waarop dit geschiedt, is pakkend, maar als achtergrond: kennis van zaken tot in onderdelen. Hartelijk aanbevolen.”
Geref. Weekblad

„Origineel, fris en toch — dat is voortdurend te bespeuren — vanuit een achtergrond van véél studie en kennis. Ik heb véél gezien wat voor mij althans nieuw was en ik denk dat het velen zc gaan zal. Dit zijn ook boeken voor de jeugd. Om te laten zien, dat men vandaag levend, kennen móét de historie van eigen volk om vandaag niet losgeslagen en verward te denken en te handelen.”
Prof. Dr G. C. Berkouwer

„Wie deze werkjes gelezen heeft, kan over onze geschiedenis meepraten. Veel wat wellicht vergeten was, wordt weer nieuw. Veel bijzonderheden maken het lezen tot een genot en spannen de aandacht.”
De Hoofdakte

„De Algra's leveren met hun historische beschrijving voortreffelijk werk.”
De Rotterdammer

De schrijver is „wij” en boeit, in de taal van vandaag. Algra komt tegemoet aan de wensen van hedendaagse lezers, maar tilt hen op het niveau dat hij wenst en de lezer voelt zich behaaglijk. We zien de ontwikkeling in grote lijnen en ze leeft door menige boeiende bijzonderheid. Bestel, lees en je leert en geniet.”
Dr. J. Bax (Bouwen en Bewaren)

„Het is prachtig werk dat de gebr. Algra leveren. Eenvoudig, geschreven in een boeiende brilante stijl. Zulk werk mag men niet anders dan van harte aanbevelen. Ook de wijze van uitgave verdient lof. Handige deeltjes, geen grote turven, eenvoudig en smaakvol gebonden.”
Nieuwe Prov. Groninger Courant

„Uit de naaste bron noorde ik, dat een van de beroemdste hoogleraren in de geschiedenis zijn grote ingenomenheid met deze uitgave heeft betuigd. Dit noemde hij het middel om ons volk zijn eigen geschiedenis te doen verstaan en daaraan voort te spinnen. En hij roemde de degelijke en tegelijk frisse manier waarop de heren Algra die geschiedenis weten te beschrijven.”
Ds. A. M. Boeijenga (Kerkbl. Haarlem)

VAD. GESCHIEDENIS IN TOPVORM

Zend vooral deze bestelbon in:
U krijgt het complete 14-delige prachtwerk dan terstond toegezonden, doch U betaalt dan... slechts f 3.40 per maand.

Bestelbon
Aan I. Wever, uitgever Franeker boekhandel:
Zend mij het complete 14-delige werk DISPEREERT NIET, door A. en H. Algra à 3.40 per gebonden deel (totaalprijs f 47.60). Elke maand betaal ik f 3.40 per giro/postwissel.
Naam: _____
Adres: _____
Woonplaats: _____

Opzenden a.u.b. aan Uw boekhandel of aan T. Wever, uitgever, Franeker

Hier sta ik

(Vervolg van pag. 1)

bijbelteksten onze beproefde staatkunde niet!" De oude neutraliteit zei: „Zwijg over God!" De oude neutraliteit heeft overal het ambtsgebed afgeschaft onder het motto: wij zijn hier niet om te bidden, maar om zaken te doen.

De oude neutraliteit wou overal de Bijbel weren, het eerst en het radicaalst van de school en wraakte het, wanneer een onderwijzer aan die school vertelde aan de kinderen van ons volk, dat er na dit leven nog een leven is.

De nieuwe neutraliteit zegt: „Wij zeggen allemaal wat, maar het is voor de partij allemaal vrijblijvend. Een protestants lid van de partij kan uitpakken tegen de bisschoppen en hen vergelijken met de zeven zonen van Scaeva, maar hij zegt het vrijblijvend. Want wij hebben verschillende prominente Roomsen in de partij.

En in de parlementaire strijd hebben wij in onze Kamerfractie een organisatie van supporters, die de ene keer de doorbraakman steunt bij zijn betoog en zijn motie en de andere keer de humanist helpt als hij strijdt voor de geestelijke verzorging met het atheïsme als uitgangspunt. Dezelfde supporters komen daarbij in actie.

Zulk een methode is alleen mogelijk, zodra men het Evangelie plaats biedt naast andere „opinions", even eerbiedwaardig en met gelijkwaardige waarheidselementen.

Het is de praktische toepassing van een gewijzigd woord van Luther: „Hier sta ik, ik kan ook anders.

En dat niet uit persoonlijke karakterloosheid, maar uit een nieuwe manier van aanvaarding van de neutraliteit.

Die nieuwe neutraliteit krijgt telkens een kans, wanneer het Evangelie wordt verlaagd tot een visie van een groep, tot een voor een compromis even bruikbare visie als elke andere.

Deze nieuwe neutraliteit is gevaarlijker dan de oude. De oude was een neutraliteit uit openbare vijandschap. De nieuwe wordt geboren uit het grote misverstand, dat het Evangelie niet meer in zijn absolute luutheid kan zien en het verlaagt tot een respectabel woord, dat voor sommige mensen een rijke betekenis heeft, maar geen aanspraak kan maken op algemene erkenning.

Dank U!

Voor de derde maal wordt dit blad u thans toegezonden. De eerste reacties op ons blad zijn goed. Men stelde actuele voorlichting op prijs. De artikelen zijn pittig. De inhoud is gevarieerd. Natuurlijk is het heel iets anders dan het vroegere Nederlandse Gedachten. Maar men acht deze vorm van voorlichting toch een verbetering. Wij hopen dat dit ook met u het geval is. U weet dat na dit nummer het blad nog tweemaal aan u wordt toegezonden. Maar langzamerhand wordt het toch tijd dat u een beslissing neemt. En die beslissing is natuurlijk dat u zich op ons blad abonneert. Dat kan niet missen! Nederlandse Gedachten mag niet in één Anti-Revolutionair gezin ontbreken. Ook niet in uw gezin. Aarzel daarom niet langer. Vult u de bon in op pagina 4 van dit nummer? Dank u!

„DE PRIJSBREKER" LANCEERT
DE GROOTSTE STUNT
ooit in de wereld gedaan!

CADEAU
voor iedereen.

Een uiterst modern radio-toestel, 'n perfect stukje techniek, fraai van afwerking. Direct speelbaar. Een sieraad in elke huiskamer. **MET 1 JAAR GARANTIE!** De maten zijn: hoog 23 cm, breed 28 cm, diep 12 cm.

Wij noteerden voor onze confectiefabriek een zeer grote export-order. De goederen hingen gereed, doch de verzending kon alleen doorgaan, als wij de tegenwaarde in de vorm van radiotoestellen wilden accepteren.

DIT DEDEN WIJ, OM DAARMEE DE GROOTSTE RECLAMESTUNT, OOK GE-DAAN, TE KUNNEN LANCEREN.

Niet alleen de 100ste koper maar...

iedereen kan dit radiotoestel morgen
GRATIS AFHALEN!!

Bij aankoop van Costuum, Sportcombinatie, Gabardine jas, Demi of Winterjas.

De Directie van „DE PRIJSBREKER" is niet eerder tevreden, voordat iedereen in Nederland met de lage prijzen van zijn kwaliteits-kleding heeft kennis gemaakt. Dit wel zeer drastische (en ook kostbare) middel moet ertoe leiden, dat het gestelde doel op korte termijn verwezenlijkt wordt.

Gelijktijdig met het aankondigen van deze uitzonderlijke cadeau-actie, presenteren wij de geheel nieuw samengestelde najaars- en wintercollectie.

VERGELIJK (ondanks dit machtige cadeau)
ONZE PRIJZEN MET WIE U MAAR WILT

Nieuwe collectie
DEMI-SAISONS en WINTERJASSEN
prachtig gemaakt van de modernste stoffen als: Camel, flausch, velours, loden, mohair etc. **60.- 70.- 80.-** enz.
MET RADIO-TOESTEL CADEAU!

Super kwaliteit tropical en kamgaren
COSTUUMS **60.- 70.- 80.-** enz.
MET RADIO-TOESTEL CADEAU!

SPORTCOMBINATIES
bestaande uit: de nieuwste tweed soorten en ook kamgaren **SPORTCOLBERT** met BIJPASSENDE, MODERN GEMAAKTE kamgaren of gabardine **PANTALON**
Compleet **55.- 65.- 75.-** enz.
MET RADIO-TOESTEL CADEAU!

GABARDINE JASSEN totaal nieuwe collectie in prachtige, zuiver wollen kwaliteiten, moderne 1-rij modellen en ook **TRENCH COATS**
HET SUCCES VAN „DE PRIJSBREKER"
75.- 85.- 95.- enz.
MET RADIO-TOESTEL CADEAU!

Speciale aanbieding in **REGENJASSEN**
met uitritsbare wollen voering vanaf **39.50**

Alléén gevestigd in Amsterdam

GARANTIE!
„De Prijsbreker" garandeert elk artikel (ook in deze cadeau-actie) **VOOR 100 %**
KOOPT RUSTIG —
KOOPT 'S MORGENS

DE PRIJSBREKER

elke dag geopend van 9-6 uur

WEESPERZIJDEN 23-23^A

TEL. 55227 VOORMALIG CAFE „DE PRIJSBREKER" te bereiken met de tramlijnen 3, 5, 7, en 10.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

OFFICIEEL WEEKBLAD VAN DE ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ

Deze drie mannen
verlaten straks
de Kamerfractie

Zwaar en gevoelig verlies voor onze partij

VOOR VELEN was het ongetwijfeld een opzienbarend bericht uit de dagbladen te vernemen, dat drie van de twaalf zittende Anti-Revolutionaire Kamerleden zich voor de volgende parlementaire periode niet hebben beschikbaar gesteld. Het zijn de heren Dr J. Schouten, A. Stapelkamp en C. van den Heuvel. De eerste is momenteel 72 jaar, de tweede 69 jaar en de derde 68 jaar oud. Wanneer de volgende periode aanvangt, dat is in September 1956, zijn zij nog een jaar ouder en zij zouden dan aanblijven tot 1960.

Het Kamerlidmaatschap heeft zijn aantrekkelijke kant. Geen enkele politieke partij heeft met gebrek aan kandidaten te kampen. Er is animo genoeg. Anderzijds heeft het Kamerlidmaatschap ook zijn bezwaren — tenminste als men goed Kamerlid wil zijn. Want wanneer men een goed Kamerlid is, dan worden er aan iemand hoge en zware eisen gesteld. Het ambt schijnt fel begeerd. Maar het is de vraag of allen, die het begeren wel weten wat zij doen, en ook of hun vrouwen 't weten.

Zonder enige tegenspraak, van wie ook, te duchten, kan worden geponoerd, dat Dr Schouten, Stapelkamp en Van den Heuvel alle drie uitstekende Kamerleden waren. Nog in de laatste maanden hebben zij in de parlementaire arena hun deskundigheid getoond. Hun heengaan als zodanig is voor onze fractie zonder meer een zwaar verlies te noemen.

Onnavolgbaar

Natuurlijk in de eerste plaats voor zover het Dr Schouten betreft. Hij was sedert 1933 de voorzitter van de fractie. En eenstemmig is het oordeel, dat onze fractie nooit meer zulk een voorzitter krijgt. Neen, het voornaamste is niet het uitspreken van opzienbarende redevoeringen in een Kamer. Dat is wel van betekenis en meerdere malen heeft Dr Schouten zich op onnavolgbare wijze van deze taak gekweten. Wij denken b.v. aan zijn Lingadjatti-rede, waarin hij volkomen beheerst en toch zo scherp en bevoegen de Regering ter verantwoording riep. Zo zijn er meer hoogtepunten in het parlementaire leven van Dr Schouten, aan te wijzen. Zijn laatste rede bij de algemene beschouwingen maakte evenzeer een diepe indruk.

Maar dit is het voornaamste niet. Het voornaamste is het dagelijks leiding geven aan een team van 12 mensen, die samen in de Kamer moeten optreden als één fractie. De werkverdeling wordt in de fractie ver doorge-

voerd. Ieder krijgt een bepaald gedeelte van het werk toegewezen. Maar de voorzitter achtte het zijn plicht alle stukken door te nemen en overal van op de hoogte te zijn. En niets ontging die scherpe blik. Geen man heeft als parlementarier met zoveel trouw, precisie en ijver, zoveel werk verzet als Dr Schouten jaar in jaar uit voor de Antirevolutionaire Partij heeft gedaan. Nooit zocht hij zichzelf. Altijd was het de zaak die hij diende. Het is moeilijk een „parlementarier” te noemen, die met Dr Schouten op één lijn kan worden gesteld.

Gevormd door het leven

Bijna hadden wij geschreven, met Dr Schouten kan worden vergeleken. Misschien zou dit woord ons zijn ontglipt, wanneer niet tegelijk met hem twee andere Kamerleden zich niet meer beschikbaar stelden. En dat zijn er juist twee, die inderdaad met hem kunnen worden vergeleken. De heren Stapelkamp en Van den Heuvel vertonen immers veel trekken van overeenkomst. Wanneer men „Parlement en Kiezer” opslaat, dan treft het van alle drie, dat zij niet meer hebben gehad dan „lagere school”.

Dat geeft in onze tegenwoordige tijd veel te denken. Zij alle drie hebben het overtuigend bewijs geleverd, dat ook het leven vormt. En het is maar niet zo, dat deze drie ongeletterden op hun manier aardig hebben meegedaan. Integendeel! Het is zo, dat zij alle drie „jure suo”, door hun begaafdheid, door hun karaktervastheid, door hun ervaring, een volstrekt dominerende rol hebben gespeeld.

Het is maar niet zo, dat drie van onze oudere Kamerleden zich nu terugtrekken. De kern van de fractie stelt zich niet meer beschikbaar. Zij waren alle drie parlementariërs van groot formaat. Het gezag van een man als Stapelkamp was onbetwist. Hij werd gezien en aangevaard als een wijs man. De Kamer

Dr J. SCHOUTEN
.... 71 jaar

mocht hem graag en luisterde naar hem. En hetzelfde kan van de heer Van den Heuvel worden gezegd zij het weer in een iets andere zin. Van den Heuvel had een soort zesde zintuig voor het parlementaire werk. Hij werd in zijn optreden door een merkwaardige intuïtie geleid. In het parlementaire steekspel sleepte hij vaak amendementen er door waar een ander geen kans toe zag. Hij wist precies het juiste moment af te wachten.

Band met het volk

Van alle drie kan nog meer worden gezegd. Zij waren echte parlementariërs, ook in deze zin, dat zij de band met het volk handhaafden. Ontelbare spreekbeurten hebben zij vervuld. En werkelijk niet alleen in de grote steden. Zij hebben gereisd het hele land door. Er is vrijwel geen dorp in Nederland waar „Chris” niet heeft gesproken, hetzij voor de C.B.T.B., hetzij voor de Antirevolutionaire Kiesvereniging. Bij nacht en ontij kwam men hem tegen op afgelegen stationnetjes „op eis naar huis”. En hetzelfde geldt voor Stapelkamp. Van Dr Schouten weet iedereen dit reeds lang. De band met het volk lag hun na aan het hart. Zij begrepen, dat dit hoort tot een Kamerlidmaatschap. En om de band te handhaven, daar is iets voor nodig.

Want, vergeten we het niet, ons Antirevolutionair volk is een kritisch volk. De ouderen onder ons moeten nu maar

Vervolg op pagina 2

DEZE WEEK

1. Zwaar en gevoelig verlies voor onze partij pag. 1
2. Voorbeelden voor ieder ter navolging pag. 2
3. Ons Koningschap pag. 2
4. L. F. Duymaer van Twist 90 jaar pag. 3
5. Het ei van Minister Suurhof pag. 4
6. Genève mag geen worden München pag. 5
7. In Nederland wordt land gewonnen pag. 6-7
8. Politicus en kunst pag. 6-7
9. Verheugende belangstelling pag. 6-7
10. Bij drie beslissingen: Quis non fleret? pag. 8
11. De man of de lijst? pag. 9
12. Feestelijk ontbijt pag. 10
13. Kruiswoordpuzzel pag. 10
14. Ben Joessef pag. 11
15. Het andere gezicht pag. 11
16. De Arjos in het afgelopen jaar pag. 12
17. Groenkoper's dagboek pag. 12

CHR. v. d. HEUVEL
.... 68 jaar

A. STAPELKAMP
.... 69 jaar

De Tweede Kamerfractie in vergadering bijeen

FLITSEN UIT HET PARLEMENT

Het ei van minister Suurhoff

HET HEEFT minister Suurhoff kennelijk veel moeite gekost om in te gaan op de wensen van de meerderheid der Tweede Kamer over de samenstelling van de Centrale Raad voor de Volksgezondheid. Op 9 Maart j.l. vroeg hij schorsing van de beraadslaging over de Gezondheidswet, aangezien een amendement Moll (kath. v.) was aangenomen. De enige dokter in de Tweede Kamer, gesteund door de a.r., c.h. en v.v.d., stelde zich op het standpunt, dat tenminste de helft van het ledental van deze Centrale Raad gevormd moest worden door vertegenwoordigers van de particuliere organisaties. Zijn amendement beoogde dus niets anders dan een pleidooi te voeren voor de erkenning van het particuliere initiatief op het gebied van de volksgezondheid.

De rechterzijde der Kamer en de V.V.D. hadden schoon gelijk, want deze Centrale Raad wordt een zeer belangrijke instelling. Hij heeft tot taak door overleg de samenwerking te bevorderen tussen de minister van Sociale Zaken, de openbare en particuliere instellingen. In de opzet van de minister zouden de vertegenwoordigers van het particulier initiatief in de minderheid zijn geweest en de invloed van de overheid dus overheersend. Voor de socialisten geldt ook weer op het gebied van de volksgezondheid het bekende adagium dat de staat het primair moet doen. Natuurlijk, zelfs de socialisten hebben wel waardering voor de particuliere organisaties. Maar ze moeten in de vertegenwoordigende organen in de minderheid blijven. Op zo'n manier kan men gemakkelijk hulde betuigen!

Wie zou ontkennen dat de overheid geen taak heeft op het gebied van de volksgezondheid? Dat zou een dwaze verdediging zijn. Maar moeten daarom de particuliere organisaties in de hoek gedrukt worden? Neen, zei de Tweede Kamer op 9 Maart j.l. en dat was een juiste uitspraak.

Van deze datum af tot 12 October j.l. heeft minister Suurhoff zitten dubben op welke wijze hij het debat weer op gang kon krijgen. Het was moeilijk een redelijke argumentatie te vinden. Eindelijk kwam deze dan. Kijk, zo zeide de bewindsman, in het amendement Moll werd bepaald dat „tenminste“ de helft van het aantal leden vertegenwoordigers van het particulier initiatief moesten zijn. Dat zou kunnen inhouden dat zij eventueel in de meerderheid komen. Het ei van Suurhoff was een zuivere parlementaire vertegenwoordiging van het particulier initiatief en de „overheidssector“. De voorzitter van de Centrale Raad voor de Volksgezondheid zal geen stemrecht hebben.

Van 9 Maart tot 12 October heeft minister Suurhoff over deze oplossing moeten denken. Nu kon „het Vrije Volk“ tenminste schrijven: „Suurhoff krijgt zijn wet toch“. Hij moge haar hebben, maar tevreden zal hij niet zijn, want in wezen heeft hij de principiële beslissing der Kamer moeten slikken. Het ministeriële socialistische hart was dermate getroffen dat er ruim een half jaar nodig was om de meest voor de hand liggende oplossing te vinden. Minister Suurhoff ging met veel pijn overstag, al duurde het lang. Zou de heer Oud nog steeds blijven roepen dat ons land rood wordt geregeerd?

Goede bondgenoten?

MINISTER ALGERA heeft het verleden week vrij zwaar te verduren gehad in de Tweede Kamer. Met kracht en met succes heeft hij zich verzet tegen

het amendement Koersen (kath.v.) om de gevallen van de zeelieden-oorlogsslachtoffers eventueel voor te leggen aan de Buitengewone Pensioenraad met een beroep op de Centrale Raad van Beroep. Deze gedachte was zo vreemd niet, omdat er nogal klachten zijn over de wijze waarop onze gedupeerde zeehelden worden behandeld. De inschakeling van deze beide erkende instanties waarborgt in ieder geval de grootste rechtszekerheid. Het amendement Koersen was stellig geen motie van wantrouwen in het beleid van de a.r. bewindsman op dit punt. Integendeel, van bijna alle kanten der Kamer had men waardering voor de wijze waarop minister Algera beslist in beroepsgevalen. Meer dan eens heeft hij uit rechtvaardigheidsoverwegingen het besluit van de geneeskundige commissie herroepen. Het was echter de fout van de indiener van het amendement, dat hij in zee ging met de liberale afgevaardigde de heer Ritmeester. Deze had voor de departementale arbeid op dit gebied geen goed woord over. En de geneeskundige commissie vertrouwde hij maar half. Een goed minister staat voor zijn ambtenaren.

Daarom is het begrijpelijk, dat minister Algera verklaarde, dat hij niet kon doen alsof de heer Ritmeester niet heeft gesproken. Hoe welgezind de andere ondertekenaars van dit amendement ook waren, de handtekening van de heer Ritmeester sprak hem boekdelen. Terrecht had de heer Algera geen lust om een dergelijk amendement te accepteren.

Het was goed dat de heer Koersen zijn amendement wijzigde in een motie van dezelfde strekking. Aan de motie kon ook de heer Stapelkamp zijn steun verlenen. Dit gebeuren zal de heer Koersen ongetwijfeld hebben geleerd dat men met zorg zijn bondgenoten moet zoeken.

Falend overleg

DE ONDERHANDELINGEN tussen de ambtenarenorganisaties en de regeringsdelegatie verlopen altijd bijzonder moeilijk. Dat is zeer te betreuren, want hoewel ambtenaren in onze maatschappij een speciale positie innemen, moeten zij toch ook een mogelijkheid hebben om op bevredigende wijze hun belangen bij de overheid te bepleiten. De overheid als onze grootste werkgever zou zelfs een lichtend voorbeeld moeten zijn. De jongste loononderhandelingen hebben iets anders geleerd. Er was geen overeenstemming te verkrijgen en de regering hakte toen de knoop op een zeer resolute wijze door.

Sinds jaar en dag pleit de heer Stapelkamp in de Tweede Kamer voor een beter overleg. Ook verleden week heeft hij dat weer gedaan. „Ik heb de indruk, dat de regeringsvertegenwoordigers tijdens de onderhandelingen te veel mandatarissen zijn geweest, die een boodschap van de regering hadden over te brengen en slechts konden aanhoren de argumenten die de tegenpartij in dit geval de in het overleg vertegenwoordigde organisaties, daartegen aanvoerden, maar geen voldoende ruimte hadden om binnen het algemene kader, dat de regering zich had gesteld, te opereren en binnen dat algemene raam concessies te doen. Wanneer dit zo is“, zo vervolgde de heer Stapelkamp, „is het verklaarbaar, dat er een zodanige situatie ontstaat, dat de organisaties de indruk krijgen, dat op hun argumentatie niet serieus wordt ingegaan, dat daaraan geen wezenlijke aandacht wordt geschonken. In het georganiseerd overleg in

De juiste man

Verschenen is het zevende deel van de Parlementaire Enquête-commissie. Het is een resultaat van noeste arbeid, waarvoor men veel respect kan hebben. Toch is het te betreuren, dat dit onderzoek — een der grondrechten van onze volksvertegenwoordiging — niet in een sneller tempo heeft kunnen geschieden. De oorzaken daarvan zijn bekend. De commissie heeft o.a. tal van markante persoonlijkheden moeten missen. Men behoeft slechts te denken aan de heren Donker, Algera en Schilthuis. Dat heeft mede het werk vertraagd. Maar we staan nu voor de situatie dat dit onderzoek veel van haar waarde dreigt te verliezen. Het is nu tien jaar na de bevrijding. Wat is logischer dan dat het geheugen vervaagt? De getuigen moeten soms feiten ophalen van 15 jaar geleden. Dat is bijna een onmogelijke zaak. Langzamerhand loopt het werk van deze commissie op haar eind. Vóór de verkiezingen van 1956 zal het één na laatste deel verschijnen. Hoeveel critiek op onderdelen er op het regeringsbeleid in Londen ook is uitgeoefend, het valt niet te ontkennen, dat dit onpartijdige onderzoek heeft uitgewezen dat oud-minister president, prof. mr P. S. Gerbrandy de juiste man op de juiste plaats is geweest.

het particuliere bedrijfsleven zitten twee partijen aan tafel, die beide verantwoordelijkheid hebben te dragen voor de te nemen beslissingen. De overheidsdelegatie in het georganiseerd overleg verkeert, zie ik het goed, in een andere positie. Zij heeft geen of althans maar weinig armslag.“

Natuurlijk erkende de heer Stapelkamp dat de positie van de overheid als werkgeefster niet te vergelijken is met de positie van het particuliere bedrijfsleven. Maar dat neemt nog niet weg, dat er een betere en meer bevredigende oplossing voor het georganiseerd overleg gevonden moet worden.

FRIESE TAAL

HET PROBLEEM van de Friese taal schijnt langzamerhand te worden opgelost. Het Fries mag op de lagere scholen als voertaal gebruikt worden. En nu zal het Fries ook frank en vrij in de rechtszaal gehoord kunnen worden. Dit zal de rechtsbedeling slechts ten goede komen, want in onwennige situaties spreekt men het best de moedertaal. En een bezoek aan een rechtzaal is nu eenmaal voor de meeste Nederlanders een ongewoon feit. De wettelijke erkenning van de Friese taal is tevens een erkenning van de juistheid van Kuyper's uitspraak dat men eerst goed Nederlander kan zijn als men een goede Zeeuw of Fries is. De nationale verbondenheid wordt door zulke ontwerpen slechts versterkt.

Denkt U
aan
de
bon
op
pag. 10

De meesterhand van Mr. Poodle

ontwierp de meest exclusieve collectie gebreide wollen bovenkleding voor dames, heren en kinderen. Zijn collectie is toonaangevend voor coupe en charme. Mr. Poodle garandeert U 100 % zuiver wol met een maximum aan kleurechtheid, waschtheid en krimp-vrijheid. Vraag Uw winkelier U de collectie te tonen en let op Mr. Poodle. Dan pas bent U zeker een „Meesterstuk“ te kopen.

C.V. TRICOTFABRIEK
PEHAVEE
VEENENDAAL
N.V. TEXTIELUNIE
SPENCER HEY
GULEMBORG

Emissie

Voor het emitteren van leningen ten laste van **PROT. KERKEN EN SCHOLEN** hebben wij een uitgeteid apparaat beschikbaar. In voorkomende gevallen zullen wij gaarne advies verstrekken

Handels- en Effectenbank

GRONINGEN
Brugstraat 32
Winschoten - Winsum - Loppersum

Kleding voor het hele gezin

ZWOLLE APELDOORN AMERSFOORT
Oude Vismarkt Hoofdstraat Arnhemseweg
26-28 92-94 9 en 26

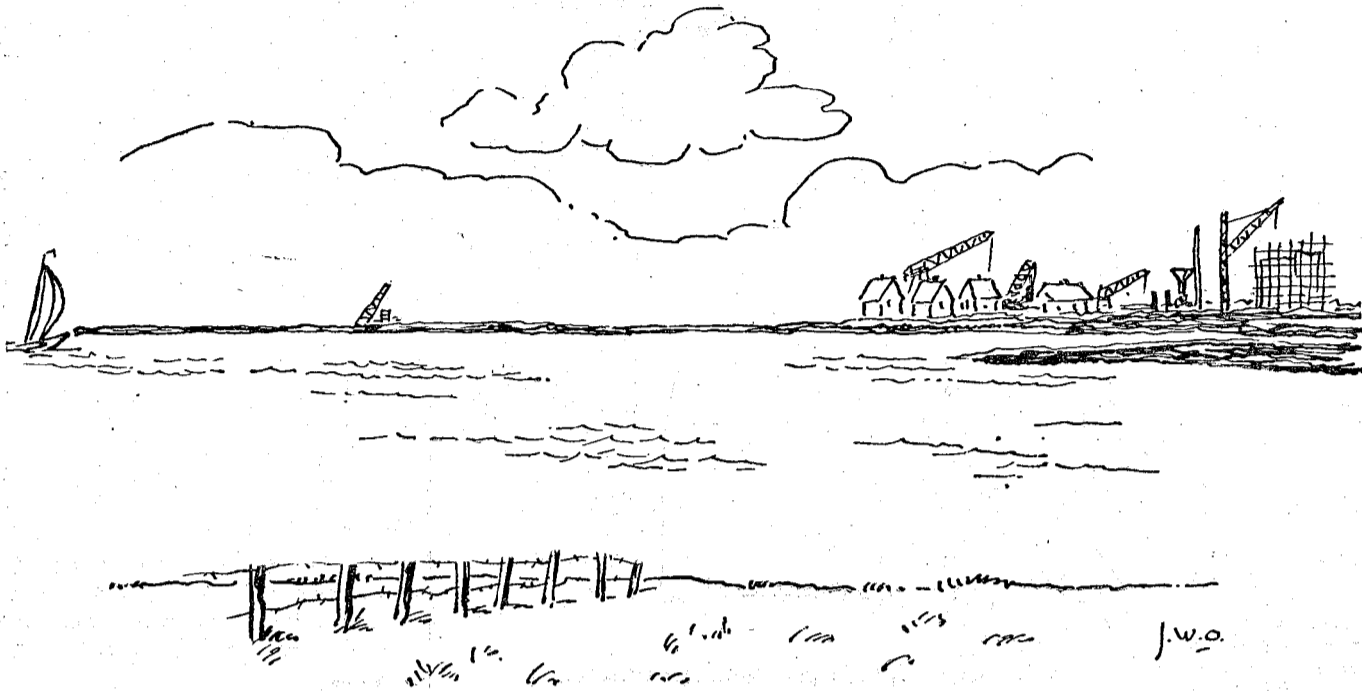
Dit zegt ons ontwerp-program van actie

Uitbreiding van de cultuurgrond door inpoldering en landaanwinning blijft dringend geboden om de agrarische bevolkingsdruk te verlichten en het verlies aan cultuurgrond in ons land tengevolge van stadsuitbreiding, wegeaanleg e.d. zo gering mogelijk te doen zijn.

In Nederland won

door J. W. Ooms

terwille

Knardijk bij Harderwijk

Politicus en Kunst

NU vooral de laatste tijd de overheid zich met de kunst bemoeit, heeft het zeker zin, zich af te vragen of deze bemoeienis ten rechte of ten onrechte is. Te zijner tijd zal in ons weekblad over deze zaak geschreven worden.

Van gans andere aard is de vraag, in hoeverre de kunst van belang is voor de politicus en voor de op het terrein van de politiek bezig zijnde mens.

Kunst wordt meestal gezien als een vermaak, een hoogstaand spel, dat geen praktisch nut zou hebben. Toch is dit allerminst zo. (Waar voor het lid van de kiesvereniging hetzelfde geldt als voor de politicus, immers zij één hetzelfde, zij het, dat een groot verschil van niveau en intensiteit valt op te merken, heeft het geen zin, naast de politicus steeds de „aan politiek doende” mens te noemen. Wij zullen dit in dit artikel verder dan ook niet meer doen, en ons afvragen óf, en zo ja, wát de politicus dan aan de kunst zou hebben).

Al aanstonds valt op te merken, dat de kunst wel is waar een spel is, en als zodanig vreugde schenkt aan de spelers, maar ook iets voortbrengt dat mede door anderen genoten wordt. Ook die anderen zou men de spelers kunnen noemen. En waarom genieten die anderen ervan? Omdat de kunst openbaart wat in de mens leeft en zodoende bevrijdend werkt. Zij, de kunst, leert kennen, openbaart. Wie de kunstenaar wil kennen, moet kennis nemen van zijn werk. De ganse inhoud van zijn gevoel en denken is in de kunst gestyleerd terug te vinden.

De kunst openbaart niet alleen de kunstenaar. Er is arbeidsverdeling op de wereld. De een maakt kachels en de ander schrijft romans. Beiden werken voor zichzelf en voor elkaar: de mensen vormen een gemeenschap dank zij de structuur die God geschapen heeft. De kachel die wij niet maken kunnen, maakt de fabriek voor ons, en de roman die wij niet schrijven kunnen, schrijft de auteur voor ons. En dat betekent, dat die romanschrijver dus vóór ons openbaart, of althans: dát deel van de mensheid dat denkt en voelt, of ten dele denkt en voelt als hij. Wie dan ook wil weten wat er in een gemeenschap leeft, zal in de kunst

een waardevolle hulp vinden; immers het moet uitgesloten worden geacht, dat iemand, gelet op de duizendvoudigheid der levensverbanden en andere verschijnselen, door eigen onderzoek zich op de hoogte zou kunnen stellen.

Natuurlijk zal iemand die de gemeenschap ook kent; hij leeft immers als waarneming; hij zal daarbij ook voegen het lezen van dagbladen en periodieken; zoveel als mogelijk rapporten lezen en statistisch materiaal verzamelen. Maar in niets klopt zozeer het hart van de mens, het hart van het volk, als in de kunst, wier wezen expressie is.

Is het nu nodig dat de politicus de gemeenschap kent? Vergeef ons de vraag, want zij schijnt onnozel. Men zou kunnen zeggen dat, ook al zou hij het niet nodig vinden, hij die gemeenschap ook kent; hij leeft immers als deel van die gemeenschap?

Wij, en met nadruk wijzen wij daar nogmaals op, wij ontkennen dit. De gemeenschap is veel te groot, veel te gecompliceerd, dan dat zij ook maar enigermate slechts op grond van eigen waarneming gekend zou kunnen worden.

Men kan ook vragen, of de politicus zich dan door die gemeenschap moet laten leiden. Moet hij soms, ja meestal, zich niet stellen tegenover de gemeenschap?

Inderdaad. De politicus moet eigen kennis en kunde naar eigen geweten aanwenden in het vervullen van zijn taak. Hij moet zich laten leiden door beginselen. Maar zijn handelen wordt ook door de omstandigheden bepaald. Wanneer het beginsel zegt, dat waar nood is, geholpen moet worden, moet ook geweten worden, óf er nood is en wáár die nood is en hoe groot die nood is.

Daar komt nog iets bij. Naarmate wij geroepen worden, een hogere positie te bekleden, en dat geldt vooral ook voor de politiek, naar die mate ver-

wijderen wij ons van de laagst gelegen en de lager gelegen volkslagen. Dit is allerminst een verwijt. Er is niet aan te ontkomen. Het schampere woord „bonzen” moge vaak, wat ons betreft bijna altijd ten onrechte gebruikt worden, niet te ontkennen valt, dat een reëel verschijnsel aan het veelvuldig gebruik van het woord ten grondslag ligt.

Wij geloven dan ook, dat het voor de politicus van het grootste belang is, te weten wat er in de volksgemeenschap leeft. En ook: te weten wat er op de gehele aarde wordt gedacht en gevoeld. De politicus moet in liefde gebogen staan over het hart van de mens, die hij vertegenwoordigt of leidt; hij is zijns broeders hoeder. En nergens klopt dat hart zo duidelijk als in de kunst, met name in de literatuur. Per slot van rekening is de literatuur een zeer merkwaardig soort van mededeling.

Men kan dit alles van zich af schuiven, door te zeggen, dat men maar niet kan afgaan op wat de een of ander schrijft. Het spreekt vanzelf, dat men dit niet kan. Maar hier moet schrift met schrift vergeleken worden; roman met statistiek, eigen waarneming met rapport.

Dit artikel wil slechts de roman als rijke kenbron van het menselijk hart naar voren brengen, een bron, waarbuiten de politicus ons inziens niet kan.

En niet alleen de roman. De hele kunst geeft expressie aan wat er in het menselijk hart vraagt om gekend te worden. Dat betekent: vraagt om te mogen meedoen, om erkend te worden als waardevol.

Wij stellen het hier, het zal de lezer duidelijk zijn, positief. De kunst openbaart ook veel, dat verworpen moet worden en niet mee mag doen. Dat laatste te kennen is zeker niet minder belangrijk dan het goede, het waardevolle te kennen. Zeker geldt dit ook voor de politicus.

DE anti-revolutionaire wethouder Fleu- derwijk ziet Nederland om zo te zeg- groeien. In Kampen en in Elburg ziet eens. De nieuwe Zuid-Oostpolder zal, wens gaat, spoedig uit het water verrijze ongeveer tweeduizend mensen aan de van deze Oost-Flevopolder: van de dijk, polder moet worden gelegd en een lengte kilometer zal krijgen, is al ruim driekwa- Te verwachten valt, dat volgend jaar de onweluidende naam Knardijk gekree- reed zal komen. Dan zal de ring gesloten drie gemalen een nieuwe polder van 5 uit het water tevoorschijn brengen.

Een enorm werk, dat zonder veel gerucht of wordt. De ingenieurs zo goed als de grondwa- van schallende fanfares. Als men hen over dit hoort praten, schijnt het allemaal even eenvoud- voor ons, leken die wij zijn, is het een raadsel- niets van de betonnen bouwwerken, die we in- nomen hebben. De stapels werktekeningen c- doelhoven. Hoe is het mogelijk, dat alles pra- komt en sluit als een bus! En ondertussen plo- mer voort om Nederland datgene te kunnen get- dringend nodig heeft: land! Land, om de agrar- druk te verlichten en het verlies van cultuur- van industrie- en woningbouw en wegeaanleg gel- op te heffen.

De grondwerker De Graaf, afkomstig uit de v- Sliedrecht, waar de rasechte buiten- afwerkers en rijshoutvlechters van- daan komen, begrijpt dat wel. Toen wij hem aantreffen op de Knardijk en hem vragen stelde over zijn werk, zei hij: „Wij werken en daarmee uit. Maar als je er goed over nadent is het toch wel mooi om er aan mee te helpen ons kleine land een stukkie grond van een dikke vijftigduizend bunders erbij te geven. En voor de rest geen nieuws. Maar mooi is het wel!”

Daarna ging hij ijverig verder met het maken van een kraagstuk van rijshout, waar later stortsteen op komt.

Terwijl honderd sleepboten bedrij- vig in de weer zijn op het IJssel- meer en dragane's, drijvende kranen en baggemolens ratelen, kreunen en puffen, werken tientallen bouwvak- arbeiders op de steigers van de in aanbouw zijnde drie gemalen voor de toekomstige polder. Bij Kampen ver- rijst het machtige stoomgemaal CO- LJN, dicht bij Harderwijk staat het gemaal LOVINK in de stellingen en bij de toe- stad Lelystad steekt het gemaal WORTMAN

Indien alles naar wens blijft verlopen, zullen de drie gemalen dus in werking treden en een overing op het water gaan beginnen. In zever- denkt men de grote oppervlakte geheel droog-

Verjaarscadeau voor Kam

VOOR KAMPEN zal het gereedkomen van der van grote betekenis zijn: de stad zal to- gangspoor* worden tot het nieuwe land. transport uit het oosten zullen via Kampen da- daar we een graantje van water te pikken. De- heert dus grote directe belangen bij de inpolder- bedrijvigheid komen — en ga' zal een mooi- voor Kampen zijn. Want deze stad hoopt volge- te herdenken, dat ze zevenhonderd jaar geleden- ontving.

Ook bij Elburg en Harderwijk zullen toegan- nieuwe polder komen. Met name Harderwijk reeds met mar en macht in. Wethouder Fleu- bare werker van Harderwijk te behartigen ons hierover het een en ander te vertellen- denstand in deze Zuiderzeeplaats heeft grote- van het nieuwe land. Harderwijk bemerkt tro- de b- drijven zich in deze gemeente gevestigd om- de polder bediend moet worden. Aan de nieuw- uit het zuid-oosten van het land, wordt hard-

Er wonen in en rond Harderwijk veel klei- sommige opzichten agrarische zorgenkindjes- gemeente. Men hoopt nu, dat deze nijvere bo- zullen putten uit het nieuwe land. Wethouder- de op de mogelijkheid, dat langs de Oost-F- stroken zullen ontstaan, die dan door de Har- bedrijjes zouden kunnen worden benut.

Het is een wonderlijke wereld in Harderwijk- ters keurig op een rij langs de havenkade ge- wijl de vissers bedrijvig aan netten en wan- vlakbij de haven streven grote en moderne in- Een bijna vergeten stadje komt tot nieuwe- er een nieuwe woonwijk ontstaan waar reeds- sen in wonen. Er is een rubberfabriek, een- een betonindustrie en een machinefabriek.

„Wij zien de opbouw van Harderwijk en- dat wij er aan kunnen meewerken”, zet

ROTHUIZEN N.V.

HEELSUM — GYMNASIEKTOESTELLEN
EDE — SCHOOLMEUBELN

VONKEN VLIEGEN OVERAL!

De man of de lijst?

Pro Het is tegenwoordig met de Kamerleden maar vreemd gesteld. Wat voor contact hebben zij nu nog met het gewone volk en wat blijft er nu over van de band met de kiezers? Daarover wordt geklaagd! Maar hoe dat te verbeteren? Was het vroeger onder het districtenstelsel niet anders? Ieder district een eigen kandidaat. Daar zit veel goeds in.

In de eerste plaats heeft dan ieder district een eigen man in de Kamer. Van welke politieke kleur die man dan ook is, er is iemand tot wie men zich wenden kan. En het is dit Kamerlid geraden zich terdege op de hoogte te stellen van de vraagstukken en de problemen, waarvoor zijn district zich geplaatst ziet. Trekt hij zich daar niets van aan en gaat hij daaraan onverschillig voorbij, dan zullen de kiezers het hem bij de volgende verkiezing wel inpeperen. Hij moet zich in zijn district laten zien. Hij moet daar zitdagen houden. De Franse afgevaardigden geven in hun district zelfs wel een blad uit, waarin zij het contact met de kiezers onderhouden.

Een tweede voordeel is, dat de verkiezingsstrijd veel levendiger wordt. Nu stemmen we op een lijst, maar niet op een man. En dat bevordert de animo niet. Als men een speciale figuur in de Kamer wil brengen, dan werkt men er aan mee, dat er een partijgenoot van hem meer in de Kamer komt. De man zelf staat wel zo hoog op de lijst, dat hij er toch wel komt. Het heeft dan geen zin zich druk te maken.

In de derde plaats kiest ieder dis-

trict slechts één man, terwijl er 5 of 6 kandidaten zijn van verschillende politieke partijen. Dit noopt tot samenwerking. Een betrekkelijk kleine politieke partij komt eenvoudig niet aan bod, tenzij zij bereid is met anderen een accoord te sluiten. De versnippering wordt daardoor tegengegaan en vooral in Nederland is die versnippering in Protestants Christelijke kring groot. Bij toepassing van het districtenstelsel wordt die verdeeldheid veel minder.

Door bovenstaande factoren wordt inderdaad de verkiezingsstrijd levendiger. De belangstelling van het kiezersvolk wordt groter. De uitslag is vaak min of meer verrassend, want zij wordt door allerlei omstandigheden beïnvloed. De politieke belangstelling zou daardoor ongetwijfeld toenemen.

En tenslotte het is dan uit met het gemilimeter. Wanneer een partij aan de winnende hand is in 60 van de 100 districten, kan zij met 40 % van het aantal stemmen de meerderheid behalen in het Parlement en dan kan zij ook eens trachten compromisloos haar idealen te verwezenlijken. Er is dan wat men noemt een „working majority”. Dan is dat ellendige geschipper en dat onder-

Overgeleverd aan willekeur

Contra

Eind 1877 trad op het kabinet Kappeyne van de Copello. Het was een sterk liberaal kabinet, dat gesteund werd door 47 Kamerleden. In de oppositie waren er 33, — de meerderheid was dus groot. Maar niet groot genoeg, naar het oordeel van de sterke man van die dagen. Zijn eerste legislatieve daad was een wet tot herziening van de kiesdistricten. In Januari 1878 vonden de aanvullende verkiezingen plaats. De Kamer werd uitgebreid van 80 tot 86 Kamerleden — en laten er nu 6 blanke liberalen gekozen worden, zodat de meerderheid der liberalen tot 53 steeg. Hoe Kappeyne dit verrassende resultaat bereikte?

Welnu, Rotterdam telde 126.000 inwoners en koos drie Kamerleden. Schiedam werd bij Rotterdam gevoegd, waardoor het aantal inwoners zo steeg, dat het nu vier Kamerleden kiezen mocht. Rotterdam stemde altijd liberaal.

Den Haag telde 104.000 inwoners en koos twee Kamerleden. Den Haag wilde Wassenaar, Voorburg en Rijswijk er bij hebben. Dan zou het drie Kamerleden kunnen kiezen. Maar Den Haag stemde altijd conservatief, dus — dat gebeurde niet.

Het Roomse Zuiden klaagde er steeds over dat er te weinig districten waren, waardoor het aantal Roomse afgevaardigden werd gedrukt. Wat deed Kappeyne? Hij kwam aan het verlangen van het Zuiden tegemoet en creëerde een nieuw district: Zevenbergen, dat twee afgevaardigden mocht kiezen. Dat district was precies de protestantse Noord-Westhoek van Brabant — en het verkoos twee libe-

Zo deed dr Edith Summerskill, Een Londense kandidaat voor de Labour, het: zij leende een caravan, schilderde die in de partijkleuren rood en geel en begon toen een verkiezingsveldtocht, waarbij ze eigenhandig aanbevelingen voor haar zelf uitdeelde.

handelen bij de Kabinetsformatie niet nodig. Dan komt er ook vaart in de politiek. Laten deze mannen nu maar eens zien wat zij kunnen. Daar zit natuurlijk een zeker risico in. Maar dat maakt de politiek alleen maar aantrekkelijker. Nu verandert er praktisch toch niets.

Een partij wint een zetel of twee zetels. Bij een winst van drie zetels slaat iedereen de handen van verbazing in elkaar. Maar wezenlijk verandert er niets. De zaak wordt veelal op de oude manier voortgezet. Neen, het districtenstelsel biedt toch wel veel voordelen.

neer men afwegen gaat, dan slaat de balans toch naar het huidige stelsel door. Bekend is het voorbeeld van de spoorwegpolitiek. Jarenlang kon geen voortgang worden gemaakt omdat de districtsbelangen overheersten. Maar bovendien: zo er in vroeger tijd nog iets goeds van het districtenstelsel te vertellen viel, vandaag niet meer. De politiek is veel te ingewikkeld geworden, en er komt zoveel bij kijken dat boven de districtsbelangen uitgaat, dat het niet verantwoord zou zijn tot het oude systeem terug te keren.

En zou de politieke belangstelling er sterk door vermeerdere? Ik weet het niet. Natuurlijk wordt de massa meer geprikkeld, maar op een ongezonde manier. De kandidaten in een district bevechten elkaar op leven en dood. In Engeland staan ze op de hoeken van de straat te spreken. Zij doen zelf huisbezoek. Ze kussen babies en doen allerlei rare en ongewone dingen om de kiezersgunst te verwerven. Is dat nu zo verheven? Is dat nu in overeenstemming met de waardigheid van een Kamerlid? En de uitslag? Daar zit spanning in. Dat is waar! Maar het is de spanning als over de uitslag van de voetbalwedstrijd of een boksmatch. Wie van de twee zal het winnen?

Maar bovendien — dat geldt alleen voor de omstrede districten. In Engeland is als regel van te voren van 70 % bekend hoe de districten zullen stemmen. Labour heeft een aantal districten vast in handen en hoe de Conservatieven zich daar roeren zij krijgen geen kans. Andere districten zijn geheel voor de Conservatieven — en dan komt Labour er eenvoudig niet aan te pas. Dat geldt voor de grote meerderheid der districten. Hoe zal daar de politieke belangstelling van het volk worden gestimuleerd? En in ons land bijv. Wat moeten de Anti-Revolutionairen in het Katholieke Zuiden dan doen? Daar zakt het politieke meelevens tot nul en minder dan nul.

Neen, ik moet het eerlijk zeggen — ik voel voor dat districtenstelsel niet veel.

Tot deze vreemde vertoningen komt men bij districtsgewijze verkiezingen. In Engeland trachten de kandidaten op alle mogelijke manieren de aandacht te trekken.

P. ZEEUW Jzn

ROTTERDAM-O. — VOORSCHOTERLAAN 51
Tel. 20213 - 22543. Na zes uur: Tel. 22543 - 26977

GRANEN - VEEKOEKEN
GEDROOGDE PULP

Lid van de Rotterdamse vereniging voor de termijnhandel in granen.

Voor advertenties

geheve men zich uitsluitend te wenden tot de

Advertentie-administratie

KON. WILHELMINALAAN 34
LEIDSCHENDAM

PONTIAC HORLOGES

SIEBEL

DEN HAAG - ROTTERDAM - AMSTERDAM
Lange Poten 11 Stadhuisplein 24-26 Kalverstraat 123
N. Binnenweg 227

Constructiewerkplaats

„BAILY”

NIEUW-LEKKERLAND
TELEFOON 38

Gespecialiseerd in
Staalconstructies
voor gebouwen

In „Meer en Bosch” te Jeemstede inrichting v. d. Chr. Ver. voor de verpl van lijders aan vallende ziekte, kunnen voor direct of later worden geplaatst, bij de volwassenen, zowel als op de kinderafdeling:

FLINKE BESCHAAFDE MEISJES
van Chr. huize, leeftijd ± 18 jaar en ouder, als
leerling-verpleegster

en vanaf 16 jaar voor:

HUISHOUDING, KEUKEN, LINNENKAMER ZUSTERHUIS EN GEDEELTELIJK TER ASSISTENTIE BIJ DE KINDEREN, om later eventueel over te kunnen gaan naar de verpleging.

Laatstgenoemden worden ook geheel in de zusterkring opgenomen. Prettige werkring in verzorgd Chr. milieu. Goede arbeidsvoorwaarden. Sollicitaties te richten aan de besturende Zuster, Spreekuur als regel tussen 11-12 uur. Folders het werk en de voorwaarden betreffende, worden op aanvraag gaarne toegezonden.

N.V. MACHINEFABRIEK

HENSEN

ROTTERDAM

HIJSKRANEN LIFTEN
LIEREN
INTERN TRANSPORT

Wij luisterden

mee

Er is geen moed voor nodig om raak te slaan als men weet dat de handen van de tegenstander gebonden zijn. En het is zeker niet iets om bij een jubileum trots op te zijn. Er hapert nog wel wat aan!

• **Geen vleugels?**

De P.v.d.A. zal niet meer tegenspreken, dat zij „vleugels” heeft, want dat helpt toch niet. De tegenstanders blijven „bazelen” over een richting-Drees en een richting-Vos. Ze houden daar toch niet mee op. Dat hoorden we Zaterdagavond van de heer Voskuil.

U had die eensgezindheid moeten meemaken in de Partijraad, toen er een beroep op Dr Drees gedaan werd om zich weer beschikbaar te stellen als lijststaanvoerder voor het hele land! De heer Voskuil is er bij geweest. De ene afgevaardigde na de andere stond op om een beroep te doen op Dr Drees.

„De partij rekende er op, dat hij het zou doen”, verklaarde de heer Voskuil. „De hele partij, geloof ik”, liet hij er, een beetje voorzichtig, op volgen.

Wij geloven het niet. Vooral niet, omdat de heer Voskuil zo nadrukkelijk betoogde, dat het in de komende verkiezingsstrijd, „waarbij het onvermijdelijk schijnt, dat de tegenstellingen tussen P. v.d.A. en K.V.P. nog toegespitst worden”, van bijzondere betekenis is, wie als lijststaanvoerder optreedt.

• **Zonder commentaar**

Citaten uit „Volk en Staat”, commentaar door prof. Diepenhorst. Prof. Gielen — excellentie in ruste, Evert Vermeer — excellentie in hope.

„De parlementaire Enquete Commissie heeft weer een omvangrijk werk verricht. Men mag haar gelukkig prijzen, dat ze niet met een tachtigjarige oorlog te doen had”.

• **Feestelijk ontbijt**

Op de dag van het dertigjarig bestaan van de Vara heeft mr Burger als voorzitter van deze omroepvereniging de luisteraars op hu. nuchtere maag getraceerd op een feestrede. De bestrijding die de Vara ondervindt — „openlijk en ondergronds”, volgens mr Burger — was de hoofdmoot van het feestelijk ontbijt. We hadden van de Vara-voorzitter niet anders verwacht.

„Stel je voor”, zei mr Burger, „dat de socialistische omroep niet werd bestreden. Dan zou er wel wat aan haperen”.

Het zijn vooral de politieke uitzendingen, waarop de reacties komen. „Dan moeten die socialistische uitzendingen wel raak zijn”, riep mr. Burger triomfantelijk uit.

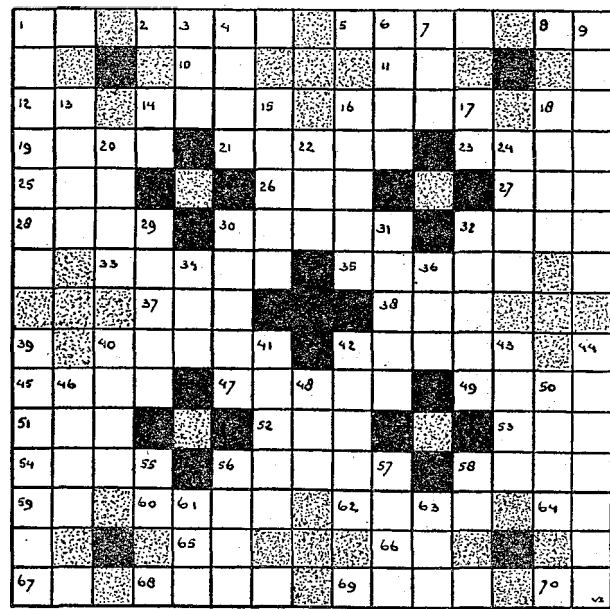
Een feestrede moet men niet van a tot z uitpluizen. Dat is niet aardig tegenover het feestvarken, dat bij zo'n gelegenheid wel eens meer pluimpjes krijgt, dan waarop het strikt genomen recht heeft. Dat hoort er nu eenmaal bij.

Maar wat mr. Burger in zijn feestelijke ochtendstemming gedaan heeft, gaat toch wel wat ver. Dat er zoveel reacties — laten we zeggen: ook wel eens klachten bij de overheid — komen op de politieke uitzendingen van de Vara is nl. een gevolg van het feit, dat de Vara haar microfoon beschikbaar stelt om politieke partijen en politieke figuren aan te vallen, die zelf niet de beschikking hebben over een microfoon en zich dus niet op dezelfde wijze kunnen verdedigen.

KRUISWOORDPUZZLE

(Geen oplossing insturen s.v.p.)

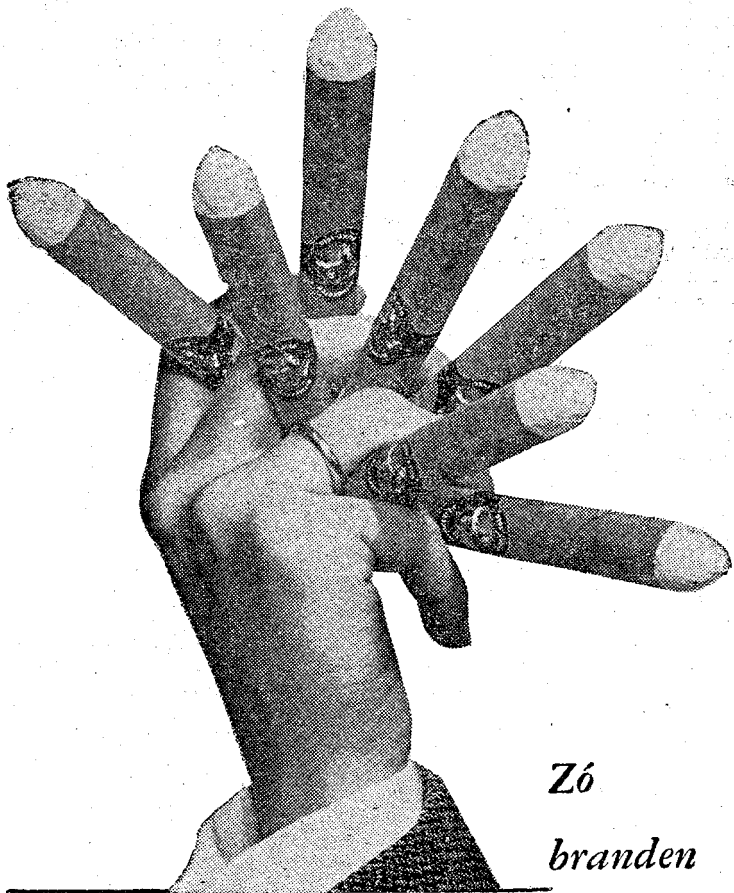
Hoe deze luidt kunt U in het volgende nummer lezen.)

Horizontaal: 1. Grondtoon, 2. het droge deel der aarde, 5. stad in N. Italië, 8. boom, 10. 2 klinkers, 11. afk., 12. noot, 14. god v. d. liefde, 16. telw., 18. familielid, 19. staat (Fr.), 21. losgeraakte draad, 23. bloedvat, 25. met (lat.), 26. even, 27. meetlat, 28. plaatsbepaling, 30. kern, innerlijk, 32. pit, 33. iemand v. e. ander mensenras, 35. niet te missen, 37. jenever, 38. puntig voorwerp, 40. voorwerp van spot, 42. stad in Engeland, 45. agave, 47. telwoord, 49. kaartterm, 51. sprookjesfiguur, 52. boogvormig been, 53. vriend (Fr.), 54. droogoven, 56. godsdienst, 58. heilige stier bij de Egyptenaren, 59. afk., 60. kindersnuitje, 62. visben, 64. de oudere

(letterkeer), 65. 2 medekl., 66. voertuig, 67. N.V. (Fr.), 68. bergplaats, 69. de Germaanse goden, 70. b.v. (Fr.).

Verticaal: 1. Provincie, 3. bloeiwijze, 4. europeaan, 6. geen geluid makend, 7. gesloten, 9. Ned. dichter uit de 18e eeuw, 13. koker, doos, 14. voglw. (Fr.), 15. bosgod, 16. kweken, 17. achter, 18. vrucht, 20. het zij zo, 22. hoofddekseel, 24. werpanker, 29. spelleiding (toneel), 30. huilen, 31. noodzaken, 32. suf door ouderdom, 34. muzieknoot, 36. aanw. vnw., 39. verkwikking, 40. bedwelmig, 41. rangtelwoord, 42. district in Bantam op Java, 43. zonder veerkracht, niet stijf, 44. uitgifte van aandelen, 46. grondsoort, 48. kreet, 50. Arabische vorst, 55. geheel de uwe, 56. een weinig, 57. grote rivier, 58. pol. partij, 61. familielid, 63. vlaktemaat.

Zó branden

Ritmeesters

Ondergetekende verzoekt als abonné te noteren:

Naam:

Adres:

Plaats:

Abonnement per jaar f 6.20; half jaar (f 3.10); kwartaal (f 1.55).

Naam afzender:

Adres:

Plaats:

Te zenden aan de Administratie van „NEDERLANDSE GEDACHTEN” Dr Kuypersstraat 3, 's-Gravenhage.

Ieder, die zich thans abonneert, ontvangt dit weekblad gratis tot 1 Januari 1956.

FAMMI PEPERMUNT

uitmuntend!

fijn! die ken ik

Ned. IJzerconstructie Werkplaatsen **LEMELERVELD(O)**

Speciaal Staalconstructies voor Fabrieksbouw, Kerken, etc. Tel. 217 (K 6722)

NEDERLANDSE GEDACHTEN

OFFICIEEL WEEKBLAD VAN DE ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ

EENHEIDSGESPREEK met de C.V.P.

IN DE AFGELOPEN WEEK verscheen in de dagbladen het hier volgende communiqué, gezamenlijk uitgegeven door het Centraal Comité van Anti-Revolutionaire Kiesverenigingen en het Bestuur van de Christelijke Volkspartij.

Op v.zoek van de Christelijke Volkspartij heeft een samenspreking plaats gehad tussen een drietal vertegenwoordigers van deze partij en eenzelfde aantal van de Anti-Revolutionaire Partij.

Een tweetal onderwerpen werd door de C.V.P. ter sprake gebracht:

De noodzakelijkheid van een vereniging van de Protestantisch-Christelijke partijen, waarvoor naar het oordeel van de C.V.P. ook van de zijde van de Anti-Revolutionaire Partij te weinig ernstige pogingen worden aangewend.

De noodzakelijkheid van het voeren van een andere koers in de praktische politiek dan tot heden door de A.R.P. en C.H.U. is gevolgd, teneinde tot die vereniging te geraken.

Van A.R.-zijde werd in het licht gesteld, dat de A.R.P. in de huidige omstandigheden niet meer kan doen dan zij gedaan heeft om de samenwerking met de C.H.U. te bevorderen, en dat tegen de door haar

gevolgde politieke koers moeilijk bezwaren kunnen worden ingebracht van een aard, welke de vorming van een nieuwe politieke partij aannemelijk zouden kunnen maken.

Nadat in een tweetal conferenties uitvoerig over deze onderwerpen was gehandeld, moest worden geconstateerd, dat er geen overeenstemming was bereikt. Van A.R.-zijde is aan het einde van de tweede conferentie aan de vertegenwoordigers van de C.V.P. verzocht het besprokene nog eens ernstig te overwegen. Mocht men daarbij tot de conclusie komen, dat een derde bespreking wenselijk was, dan verklaarden de A.R.-vertegenwoordigers zich daartoe bij voorbaat bereid.

Het Bestuur van de C.V.P. heeft later schriftelijk medegedeeld, dat het wellicht nog voor de verkiezingen 1956 van de bereidverklaring gaarne gebruik zal maken, maar dat er z.i. „op dit moment” voor een voortzetting van de bespreking weinig reden is.

WIJ ACHTEN het nuttig en nodig op dit communiqué wat dieper in te gaan en nogmaals de achtergronden te belichten van onze houding ten opzichte van het streven naar eenheid in het algemeen en dat der C.V.P. in het bijzonder. Op de pagina's 6 en 7 vindt men een historisch overzicht van deze kwestie plus een motivering van wat onzerzijds in het communiqué is vermeld.

Nu is de **U** daad aan **U**...

U gaat een vriend missen. Want wij twijfelen er niet aan dat U dit blad zo bent gaan beschouwen. Een vriend — niet zo'n goedbloed die op alles maar ja en amen zegt. Ook niet zo een die alleen maar praat over koetjes en kalfjes. Zijn woorden waren wel eens pittig en er moest wel eens diep bij nagedacht worden.

U hoeft die vriend niet te missen! Want het is wel waar: dit nummer van „Nederlandse Gedachten” is het laatste dat aan alle honderdduizend leden van onze anti-revolutionaire partij wordt toegezonden ter kennismaking. Maar niets belet die honderdduizend om zich te abonneren. U hoeft de propagandist van uw kiesvereniging maar een seintje te geven — makkelijker nog: u hoeft alleen de bon op pagina 11 maar in te vullen en op te zenden en de vriendschap blijft voortduren!

Stelt U zich dat eens voor: dat alle honderdduizend leden dat deden! U zou ze zien kijken, die P.v.d.A.-propagandisten en al die anderen die het al als vanzelfsprekend aannemen dat onze partij weer afbrokkelt bij de volgende verkiezingen. Jaloers zouden ze zijn op een zo levende partij! U kunt dat toch eenvoudig bereiken: alleen maar even uw naam opgeven!

En denk nog even door: wij weten allen dat het niet gaat om de massaliteit. Onze politiek is beginselpolitiek en we streven daarmee een hoger doel na. De strijd tegen de ontkerstening van ons volk is zo'n doel, want die strijd ligt ook in het politieke vlak. Dat is ook uw strijd. Maar een paar van ons kunnen dat doen in Kamers, Staten en Raden — maar wij allen kunnen dat doen door onze steun en ons medeleven. En een bewijs van die steun is (nogmaals) uw handtekening onder de bon.

Dan zijn en blijven we politieke vrienden!

Vraaggesprek met minister Zijlstra

Een levend program van actie - geen reactie

EEN interview met de minister van economische zaken, prof. dr J. Zijlstra, in zijn woning aan de Jan Luykenstraat te Amsterdam, is riskant. Wij waren van plan deze anti-revolutionaire minister een paar vragen te stellen over het ontwerp-program van actie van de anti-revolutionaire partij... maar we komer er na

niet aan toe. Na de eerste vraag over de beheersing van de conjunctuur, kwamen wij via Engeland, Duitsland, Frankrijk, de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal en de Benelux bij de Europese samenwerking op het gebied van de atoomenergie en bij de prestaties van de Nederlandse geleerden op dit gebied terecht. Toen wij

na anderhalf uur weer op straat stonden, wisten wij alleen dat minister Zijlstra het program van actie, met name de economische en financiële paragrafen, volledig onderschreef. Daaraan hadden wij overigens niet getwijfeld. Het vreemde van de zaak was echter, dat wij geen spijt hadden onze vragen over het ontwerp-program onbeantwoord

mee terug te moeten nemen. Het college, dat de professor met name over de atoomenergie had weggegeven, was zo fascinerend geweest, dat de tijd die de minister ons had toegestaan ver overschreden was. Hoogleraar, minister en anti-revolutionair. Dat is bij prof. Zijlstra een levend program van actie en, allerminst van reactie.

HET ONTWERP-PROGRAM VAN ACTIE van de A.R. Partij stelt zeer duidelijk, dat de overheid een taak heeft op het terrein van het economische leven. Prof. Zijlstra is zich hiervan bewust, maar als één ding bij hem voorop staat dan is het wel de gedachte, dat hij van het Nederlandse volk en van het Nederlandse bedrijfsleven geen „papkinderen” van de staat wil maken en nog minder dat hij in Nederland een soort laboratorium ziet voor economen, die geen rekening behoeven te houden met hetgeen er in de rest van de wereld gebeurt.

„Er is slechts heel weinig invloed uit te oefenen hier in Nederland op de conjunctuur. Men kan de recepten van de economie maar niet zonder meer op Nederland toepassen”. Deze woorden tekenden wij uit de mond van de bewinds-

Conjunctuurbeheersing

*

Benelux

*

Europese markt

man op en daarmee kwamen we in ons gesprek terecht op het streven naar internationale conjunctuurbeheersing.

Minister Zijlstra acht het zeer wel mogelijk tot gecoördineerd optreden te komen. Dat gebeurt ook reeds in velerlei opzicht. Maar ook hier liggen de zaken per land verschillend. In Engeland is conjunctuur-politiek noodzakelijk om het tekort op de betalingsbalans weg te werken. In Duitsland en Nederland is dat betalingsbalanstekort er niet en moet de hoogconjunctuur worden gedempt.

De bewindsman had veel vertrouwen in de mogelijkheden van samenwerking

op conjunctureel gebied binnen de Europese Gemeenschap voor Kolen- en Staal. De conjuncturele rapporten, die worden uitgebracht door de Hoge Autoriteit in Luxemburg, gaan langzamerhand goed worden. Deze rapporten hadden tot dusver betrekking op de K.S.G.-landen (Frankrijk, West-Duitsland, Italië en de drie Beneluxlanden) afzonderlijk. Nodig is echter een geïntegreerd conjunctuurbeeld te krijgen van het K.S.G.-gebied in zijn geheel. De volgende fase moet dan ook volgens de minister deze zijn, dat men aan de hand van de analyses die van de conjunctuur binnen het K.S.G.-gebied als geheel worden gemaakt, zich meningen vormt over wat er conjunctureel-politiek wenselijk zou zijn. De pogingen om tot coördinatie van de conjunctuurpolitiek te komen, aldus minister Zijlstra slagen beter dan verwacht werd. Het is vooral hoopgevend, dat de Fransen, die in de K.S.G. hiertoe weinig bereidheid toonden, thans meewerken.

Prof. Zijlstra is een geleerd econoom, maar h. is tegelijkertijd een volhardend (Zie verder op pag. 3)

DE WERELD DEZE WEEK

Genève is mislukt

want Rusland ziet kansen in de landen van Azië en Afrika. Maar ook het Oosten zal de ware Kremlinbedoelingen op den duur gaan zien!

De volslagen mislukking van de Geneefse conferentie der Grote Vier over de Duitse hereniging, de ontwapening en de opheffing van het IJzeren Gordijn tussen Oost en West, heeft het Westen duidelijker dan ooit voor ogen gesteld, dat de Koude Oorlog onoverzwakt door Sowjet-Rusland wordt voortgezet en dat de glimlach-politiek van het Kremlin niets anders is geweest dan een poging om de kracht van het Westen te breken en zijn militaire inspanning te verzwakken. De conclusie daaruit moet zijn, dat zowel de Europese integratie als de versterking van de Noord-Atlantische verdediging nummer één van het program van het Westen moeten zijn. Het optreden van Sowjet-Rusland in de Arabische wereld en het bezoek dat Boelganin en Chroestjewa binnenkort aan Afghanistan, India en Burma zullen brengen, bewijzen dat Geneve voor de communistische machthebbers slechts een afleidingsmanoeuvre is geweest. Ook daaruit moet het Westen consequenties trekken. Rusland probeert zich vrienden te maken in de Aziatische landen door middel van economische, culturele en militaire aanbiedingen.

Volgend jaar wordt opnieuw een Afrikaans-Aziatische conferentie gehouden zoals dit jaar in Bandoeng heeft plaatsgevonden. Reeds heeft de Burmese minister U Nu tijdens zijn jongste verblijf in Moskou verklaard, dat Sowjet-Rusland beschouwd moet worden als een Aziatische mogendheid. Het Kremlin is zeer ingenomen met deze verklaring, waarvan het gevolg kan zijn, dat Sowjet-Rusland naast Rood-China het volgend jaar op de tweede Afrikaans-Aziatische conferentie zal paraderen. De sterke anti-Westerse gevoelens, die de Afrikaans-Aziatische landen koesteren, kan de basis vormen voor de toelating van Sowjet-Rusland, dat zich tegenover de jonge staten van Zuid-Oost-Azië opwerpt als de kampioen tegen het Westerse „imperialisme“. Deze gemeenschappelijke politieke basis houdt grote gevaren in voor het Westen, maar niet minder voor de Afrikaans-Aziatische landen. Er zullen weinig staatslieden in het Westen zijn, die het gevaar hiervan niet onderkennen. Direct na de Geneefse conferentie is de conferentie van Bagdad begonnen, waaraan Engeland, Turkije, Irak, Iran en Pakistan deelnemen. Deze landen hebben met elkaar een militair defensief bondgenootschap gesloten. De andere Arabische en Aziatische landen, vooral zij die zich tegen elke blokvorming met het Westen hebben uitgesproken, zullen door Moskou en Peking worden bewerkt om zich nog meer van het Westen te distantiëren en alles te doen om dit bondgenootschap te verzwakken. Het aanwakkeren van de geschillen tussen Pakistan en Afghanistan over het omstreden gebied van de Pathaans en tussen Irak en de andere Arabische landen over Israël door middel van wapenleveranties aan Syrië, Egypte, Saoedi-Arabië en aan Afghanistan is in volle gang. Hoe meer de Arabische landen van het militair accord van Bagdad in moeilijkheden worden gebracht, hoe groter de kans wordt dat het bondgenootschap met Engeland niet tot ontwikkeling komt.

Russisch parool

Op de vierdag van net 38-jarig bestaan van de Sowjet-Unie heeft Kaganowitch, een van de oudste leiders van het

Kremlin, de twintigste eeuw genoemd de eeuw van de overwinning van het communisme. Land na land zal voor het wereldcommunisme worden gewonnen. Elk intern en extern conflict moet worden uitgebuit om deze overwinning te bezegelen. Dat was het parool van Kaganowitch aan het Russische volk en de communisten over de gehele wereld. Vele Aziatische en Afrikaanse landen zijn één met Sowjet-Rusland in de strijd tegen het Westen. Ook zonder dat Rusland tot grootscheepse economische steun aan deze landen overgaat, kan het deze landen politiek in zijn plannen inschakelen. Het gevaar dreigt dat het Westen te eenzijdig de nadruk zal gaan leggen op de economische hulpverlening aan de minderontwikkelde gebieden, alsof hier in de eerste plaats een economische machtsstrijd gaande is. Er wordt gesproken over een Marshall-plan tot hulpverlening en over andere grootscheepse plannen voor steun aan de Aziatische landen. Hier is grote voorzichtigheid geboden. De Russen zullen zich beperken tot het uitvoeren van enkele spectaculaire projecten, zoals het bouwen van een grote staalfabriek in India en de aanleg van een enorme dam in de Nijl. Het propaganda-effect daarvan is niet gering, maar men kan er zeker van zijn, dat het Kremlin niets liever zal zien dan dat het Westen grote bedragen stoot in de economieën van de Aziatische landen zonder dat het voldoende garanties krijgt voor een goede besteding van deze gelden. Op de Afrikaans-Aziatische conferentie van Bandoeng werd een resolutie aangenomen, waarin gezegd werd, dat steun van het Westen slechts geaccepteerd kan worden, wanneer daaraan een enkele voorwaarde wordt gesteld. Dat is precies wat de Sowjet-machthebbers wensen.

Wig tussen rijk en arm

Het Kremlin weet dat de veelal feodale machthebbers in de Arabische, Aziatische en Afrikaanse landen niet in staat of bereid zijn deze Westerse steun op sociaal-economisch verantwoorde wijze te besteden. Het gevolg van grootscheepse steunverlening dreigt dan te worden een aanwakkeren van de tegenstelling tussen rijk en arm. Wanneer het Westen de minder-ontwikkelde gebieden in deze situatie zou brengen, was de strijd voor Sowjet-Rusland gewonnen. De voedingsschotel voor het communisme was dar door het Westen sterker dan ooit geleerd. De verstandigste politiek, die het Westen kan voeren is dan ook rustig de tijd te beiden en niet zenuwachtig te worden bij de uitdaging, waarmee de Russische en Chinese communisten het Westen in de Aziatische en Afrikaanse landen teremoet treden. De zwakheden van het communistische stelsel zijn zo groot, dat van de houheid op den duur ook de volken, die zich afkeren van het Westen, zullen worden overtuigd en een beter klimaat ontstaat voor samenwerking met het Westen. Wijsheid en voorzichtigheid in het optreden van het Westen en vooral eensgezinde samenwerking dienen de komende jaren voorop te staan.

Eensgezindheid

Het Westelijke kamp zal zich meer dan ooit moeten bezig houden met de eigen vraagstukken. In de eerste plaats moet alle kracht worden ingezet om de Europese eenheid tot stand te brengen, zowel militair, politiek als economisch. De historische tegenstellingen tussen Frankrijk en Duitsland, waarop de Russen speculeren, moet met aller inspanning voor altijd worden opgelost. Na de mislukking van de Geneefse conferentie zijn gelukkig in Frankrijk en Duitsland steeds luider stemmen opgegaan voor een hernieuwde aanpak van de Europese integratie. De Franse minister Pinay en bondskanselier Adenauer hebben samen een verklaring in die geest afgelegd. Dat is bemoedigend. De Kremlin-profeten ontlenen hun gezag tegenover het Russische volk aan de successen van het communisme in Noorwegen op het buitenlandse front. Dat volk wordt herme-

tisch van de Westelijke wereld afgesloten en er wordt jaar in jaar uit een volkomen vals beeld gegeven van de sociale en economische verhoudingen in de Westelijke landen. De ineenstorting van het Westen is het voornaamste geloofsartikel van het wereldcommunisme, waarmee het Sowjet-volk wordt dom gehouden en een schone toekomst wordt voorgespiegeld. Laat het Westen beseffen, dat de waarheid en de realiteit van een Westelijke samenwerking op hechte grondslag, nu op de geloofswaarheden van het Christendom de wereld zal overwinnen en niet de geest van de afgrond, die zich in het wereldcommunisme openbaart. In hoc signo vinces, in het teken van het Kruis zult gij overwinnen!

H. BROKKE Hofleverancier KALVERSTRAAT 98 TELEFOON 31594 AMSTERDAM Antieke en moderne Klokken

FIRMA P. S. DE BOER Groothandel in Hout en Stro IMPORT EXPORT Vertegenwoordigd op onderstaande landbouwbeurzen. Mae idag's: Rotterdam; Maandag's: Amsterdam; Dinsdag's: Groningen; Dinsdag's: Sneek; Woensdag's: Middenmeer; Donderdag's: Emmeloord; Vrijdag's: Leeuwarden (Hotel P de Jong)

FIRMA BLAAK Boot- en sloepenbouwerij HOEGEZAND

J. DE VRIES COMMISSIONAIRE IN EFFECTEN O.Z. Achterburgwal 173 Tel. 47126 Privé Olympiakade 60 Tel. 94152 AMSTERDAM

MOE, LUSTELOOS, angstig, onrustig schuw kouwelijk ievenismoe, humeurig, huilbuien, onrustige slaap is alles verkeerd? Ziet ge nergens licht? Dan is Uw zenuwgestel verzwakt en dreigen ernstige gevaren! Wij garanderen succes als U een goede kuur neemt met onze kruiden Nr. 3 à 1 3.95 p. pak. U lacht en zingt weer, kent geen moeilijkheden meer, kortom wordt een herboren mens. Neemt Uw grote kans en grijpt de U geboden reddende hand voor het te laat is! KRUIDENHUIS „FLORA“ WESTERSINGEL 40 GRONINGEN

SCHEEPSBOUWERVEN A. VUYK & ZONEN CAPELLE AAN DE IJSSEL Nieuwbouw en reparatie Telefoon Rotterdam 113333 (K 1800)

PLAATWERK STAAL EN ALUMINIUM NIMA ZWINDRECHT K 1850-5382

Voor uw zakenrelaties Reclame- en geschenk-artikelen in plastic G. van der Woerd Lunteren Telefoon 437 (08388)

Zit U in de war BEL OP K 1820 — 5370 LAS EN CONSTRUCTIEWERKPLAATS C. J. de Vos GOUDA

C. Lind & Zoon Ao 1826 KASSIERS EN COMMISSIONAIRS IN EFFECTEN Keizersgracht 546, Amsterdam Telefoon 41154 31369 34213, 30214 Effectenbeurs Nis 8 Telefoon 49328 en 46640 ADMINISTRATIE VAN VERMOGENS EFFECTENZAKEN - VERZEKERINGEN

Uw kat eet graag goed Uw kat eet graag lekker Uw kat eet graag Felix FELIX

ELECTRISCHE INSTALLATIES W. G. Scheeres Electrotechnisch Ingenieursbureau 'S-GRAVENHAGE TELEFOON 116250

„Parley“ wol VOOR AL UW BREIWERK PARLEY'S WOLSPINNERIJEN — LEIDEN

Mevr. U. M. C. Gosker-de Regt te Voorburg, Veurschelaan 108, vraagt voor haar gezin met schoolgaande kinderen een hulp in de huishouding voor dag en nacht, die geheel in het gezin wordt opgenomen.

Wil Uw dochter graag Verpleegster worden? Let dan eens op de advertentie van de Stichting „Wolfheze“ in dit nummer.

EEN UITKOMST VOOR MAAGLIJDERS MAAGLIJDERS U KUNT WEER ALLES GAAN ETEN De echte C-R MAAGTABLETTEN zijn weer in Nederland verkrijgbaar C-R. MAAGTABLETTEN geven direct verlichting en zijn pijnstillend. Vooraanstaande doktoren en chirurgen, hier te lande, tellen wij onder onze cliënten. De echte Amerikaanse C-R. MAAGTABLETTEN zijn die lichtgele tabletten Alleen verkrijgbaar bij: LOUIS RIETBEGEN NIEUWE BINNENWEG 400 — ROTTERDAM Vraagt inlichtingen zonder enige verplichting.

AMSTLEVEN levensverzekering

Centralen Convent op 1 November 1945

„Nadat gedurende de afgelopen maanden besprekingen hebben plaats gehad tussen het moderamen van het centraal comité der Anti-Revolutionaire Partij en het dagelijks bestuur der Christelijk Historische Unie over de mogelijkheid om te komen tot één partij, is daarbij gebleken, dat onmiddellijke fusie nog niet mogelijk is. Ten einde echter een grotere mate van eenheid op staatkundig gebied tussen de protestantse christenen te bevorderen, werd besloten aan te sturen op een federatieve samenwerking tussen beide partijen.

Daartoe worde ingesteld een commissie van samenwerking, waarin voor het tegenwoordige zitting zouden kunnen hebben het moderamen van het centraal comité van de Anti-Revolutionaire Partij en het dagelijks bestuur van de Christelijk Historische Unie, welke commissie op regelmatige tijden, minstens eens per drie maanden, samenkomt.

Deze federatieve samenwerking beoogt te bevorderen, dat een gemeenschappelijk urgentieprogramma wordt opgemaakt.

Als één fractie optreden

Aan de Prot. Christelijke fracties in de gemeenteraden, Provinciale Staten en Staten Generaal worde het advies gegeven als één fractie op te treden, of althans zeer nauw contact te onderhouden.

Voor de raadsverkiezingen wordt het advies gegeven, indien plaatselijk mogelijk, met één kandidatenlijst uit te komen.

Is dit niet mogelijk, dan één gecombineerde lijst door het in elkaar schuiven van lijsten. Gaat ook dit niet, dan afzonderlijke lijsten. Voor de Statenverkiezingen gelde hetzelfde. Ten aanzien van de verkiezingen voor de Tweede Kamer worde, voorshands bij behoud van afzonderlijke kandidatenlijsten, zo nauw mogelijk samengewerkt.

Het resultaat der besprekingen zal aan de daartoe bevoegde organen in beide partijen worden voorgelegd. Eerst nadat daaromtrent door die organen besluiten zijn genomen, kan worden onder ogen gezien of op de aangewezen wijze deze federatieve samenwerking kon worden bevorderd en verwezenlijkt.

H. W. TILANUS.
J. A. DE WILDE.

De roep om eenheid en de Christelijke

Een gezamenlijk communiqué is uitgegeven betreffende het resultaat van een tweetal samensprekingen, welke hebben plaats gehad tussen een drietal vertegenwoordigers van de Anti-Revolutionaire Partij enerzijds en een drietal vertegenwoordigers van de Christelijke

Volkspartij anderzijds. Van de Anti-Revolutionaire Partij namen deel de heren Dr J. Schouten, Mr A. B. Roosjen en de heer J. Smalendroek. De heer R. Gosker trad op als secretaris. Het communiqué spreekt er

van, dat in deze besprekingen een tweetal kwesties werd behandeld. In de eerste plaats werd aan de orde gesteld de noodzaakelijkheid van een vereniging van de Protestants-Christelijke Partijen, waarvoor naar het oordeel van

EENHEID DER PROTESTANTS CHRISTELIJKE

IN JUNI 1945, dus vlak na de bevrijding van ons land van de Duitse overheersing, is er een circulaire uitgegaan naar alle nog bekende adressen van Anti-Revolutionaire kiesverenigingen, waarin het voorlopige Centraal Comité, onder leiding van Mr J. A. de Wilde, verklaarde, dat van nu af aan gestreefd zou worden naar een Christelijk Nationale Partij, naar een Christelijk Nationaal Dagblad en naar een Christelijk Sociaal Congres.

Daarmede werd dus een duidelijke gedragslijn aangegeven — een gedragslijn, die voortvloeide uit tal van besprekingen — zowel in gijzelaarskampen als in de illegaliteit. Gedurende de bezetting had de onderdrukking geleid tot samenwerking en vele vormen van contact. Ook op, wat men dan wel noemt, hoog niveau, waren besprekingen gevoerd, die na de bevrijding, maar nog vóór de reorganisatie der beide partijen werden voortgezet. Bovengenoemde circulaire sprak dan ook van een „provisieel herstel“ der Anti-Revolutionaire Partij in afwachting van het resultaat der gevoerde onderhandelingen.

Op 18 October 1945 werd een communiqué verstrekt — ondertekend door de heren H. W. Tilanus en J. A. de Wilde. In dit communiqué werd medegedeeld, dat de onderhandelingen tussen het Moderamen van het Centraal Comité der A.R. Partij en het dagelijks bestuur der C.H.U., hadden aangetoond, dat fusie nog niet mogelijk was, en dat op federatieve samenwerking moest worden aangestuurd. Het Moderamen van het Centraal Comité en het dagelijks bestuur van de C.H.U. zouden daartoe tenminste eens in de drie maanden moeten vergaderen, een gemeenschappelijk urgentieprogramma zou worden opgesteld — de fracties in Gemeenteraden, in de Provinciale Staten, en in de Kamer zouden als één fractie optreden. Voor de raadsverkiezingen en de Statenverkiezingen zou met één lijst worden uitgekomen. Voor de Kamerverkiezingen zou zo nauw mogelijk worden samengewerkt.

Op het Centralen Convent van de Anti-Revolutionaire Partij van 1 November 1945 bleek wel teleurstelling over het verkregen resultaat, omdat de Anti-Revolutionaire gaarne fusie hadden gewenst, maar van bezwaren tegen het voorgestelde bleek niets.

Vlak daaraan voorafgaande — n.l. eind October — hadden 49 vooraanstaande Christelijk Historische zich tot het hoofdbestuur gewend in een brief, waar zij ernstige bezwaren ontwikkelden tegen deze federatieve samenwerking, ondertekend door mannen als Dr A. A. van Rhijn, Mr P. Lieftinck, Dr C. G. C. Quarles van Ufford, Prof. Mr F. de Vries, Dr Ph. J. Idenburg, Dr S. Rozemond, Mr W. H. van Helsdingen, J. M. Krijger e.a.

Op 23 Januari 1946 kwamen de Anti-Revolutionaire in Deputatenvergadering bijeen, waaraan met grote eenstemmigheid het van het Centraal Comité, waarin werd vastgesteld dat de „vereniging der beide partijen was op overwegende bezwaren van de zijde van de Anti-Revolutionaire Partij, die stuitte en dat onder de gegeven omstandigheden met een federatieve samenwerking moest volstaan en waarin aan het Centraal Comité werd opgedragen in nader overleg te treden met de Chr. Historische Unie.

Begin Februari 1946 richtte de groep van de Anti-Revolutionaire zich opnieuw tot het Hoofdbestuur van de Christelijke Unie met een schrijven, waarin zij zwaren tegen het samenwerken met de Anti-Revolutionaire Partij werden ontwikkelde. Het toenmalige blad „De Nederlander“ voerde een oppositie tegen een dergelijk streven.

Op 27 Februari 1946 volgde de Algemene Vergadering van de Chr. Historische Unie, waarvan de vergadering werd tenslotte na discussie een motie in het Hoofdbestuur aangenomen luidende als volgt:

1e. dat in verband met de staatkundige ontwikkeling hier te lande een nauw contact met de Prot. Chr. partijen gewenst is.

2e. dat, zoals reeds thans het geval is, plaatselijke kiesverenigingen vrijgelaten worden om in dezen naar plaatselijke omstandigheden te handelen.

3e. dat het gewenst is, dat het dagelijks bestuur der C.H.U. en het Moderamen der Anti-Revolutionaire Partij in verband met het vorenstaande contact bewaren.

Intussen was in de loop van Februari van de Arbeid opgericht. De heren P. van Rhijn en C. Kleijwegt — beiden ondertekenaars van de circulaire van het Centraal Comité van de Christelijke Unie, hadden zich op 16 Februari bij deze partij aangesloten, terwijl de heren van Rhijn en van Walsem hadden te kennen gegeven dat voor hen ieder compromis onaannemelijk was. Het werd een compromis — en een compromis van de Christ. Historische Unie. Dit is in het kort het verloop van de zaak.

Zowel het communiqué van 18 October 1945 als het voorstel door de Deputatenvergadering van 26 Januari 1946 drukken wij in dit blad terug.

Uit een ander blijkt overduidelijk, dat de Anti-Revolutionaire Partij niets, hoewel de C.V.P. verwijft, dat door ons geen ernstig bezwaar is.

Uit het nu verstrekte communiqué blijkt, dat de C.V.P. verwijft, dat door ons geen ernstig bezwaar is.

MAAR MOET HIEREEN

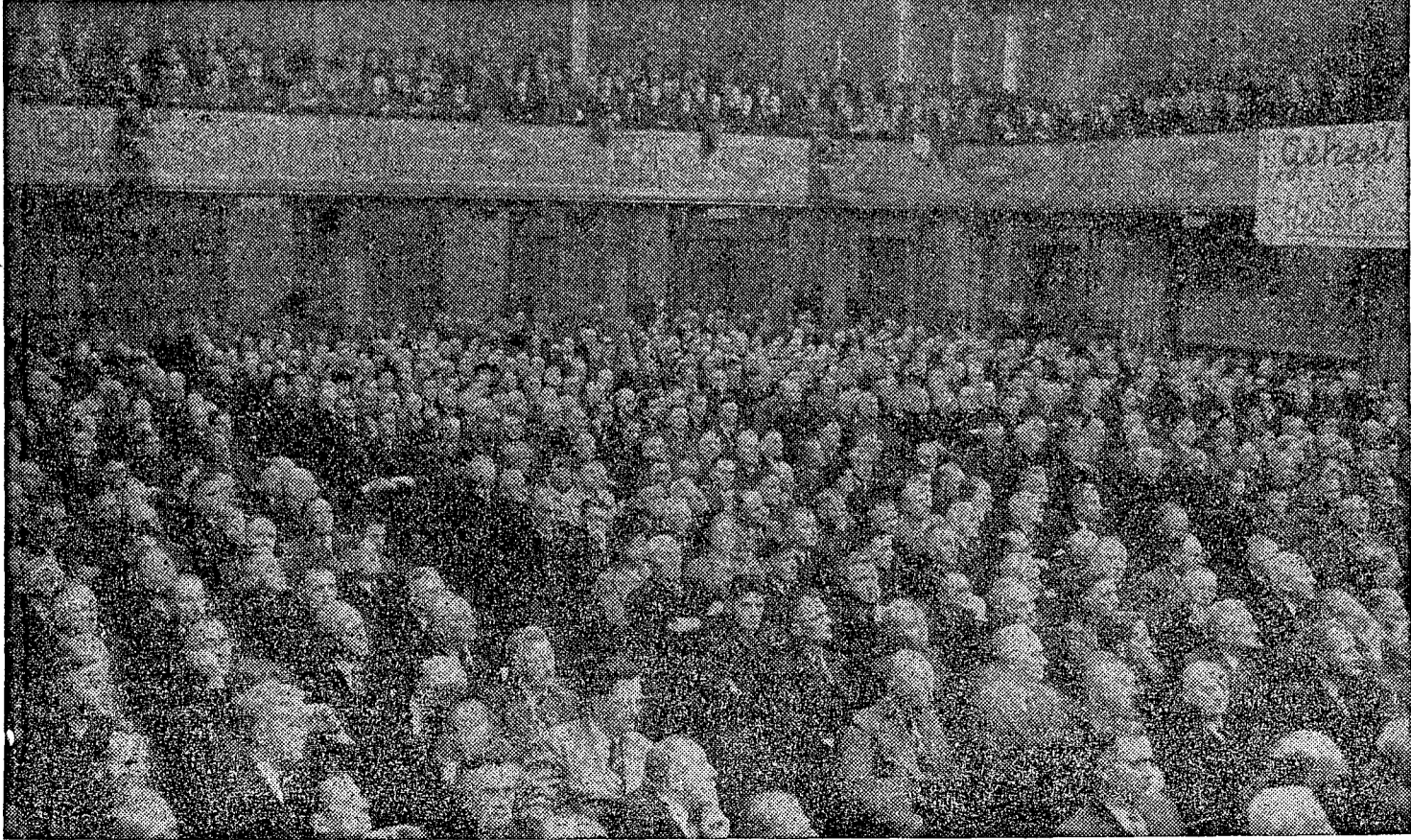
Koersverandering is noodzakelijk

HET TWEDE ONDERWERP van de C.V.P. aan de orde gesteld is de koersverandering. Men moet het communiqué hier goed lezen. Gesteld wordt niet, dat het beginselprogramma van de Anti-Revolutionaire Partij niet de bezwaar ontmoet. Gesteld wordt niet, dat het Program van Actie van de C.V.P. goed is. Beweerd wordt, dat in de huidige politiek een andere koers worden gevaren. Hier ligt nu een knoepingspunt van het gesprek. Het moet worden verlangd een nadere eenzetting zowel van datgene als de C.V.P. zelf wil als van de bezwaren zij tegen het tegenwoordige beleid van de Anti-Revolutionaire Partij heeft.

Dit gedeelte van het communiqué laat helaas min of meer in de mist wat de bedoelingen van de C.V.P. betreft. En dat is niet moeillijk anders. Want dit tweede punt is immers eigenlijk niet aan de orde te komen.

Wanneer men werkelijk diep onder de druk is van het feit, dat Prof. Chr. Neddermann niet als een eenheid optreedt; wanneer het aandurft ten aanzien van dit punt van de Anti-Revolutionaire Partij zelfs verwijt te doen; wanneer men, juist om die eenheid te bevorderen, tot zelfstandige partijvorming overgaat; wanneer men van die zijde van de C.V.P. en zo krachtig, zo bezielend en zo bewegend eenheid roept — dan moet men toch niet gelijk zodanige voorstellen doen en doen eisen stellen, dat die eenheid terstond verbroken wordt.

Wat betekent die koersverandering? Wat wil men daarmee? Een meer links gerichte politiek, die

Deputatenvergadering in October 1950

NEDERLANDSE GEDACHTEN

OFFICIEEL WEEKBLAD VAN DE ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ

De kranten hebben er vele kolommen aan gewijd. En het is ook indrukwekkend. Terwijl de Zuiderzeewerken nog maar half voltooid zijn, maakt een deel van het grote leger van Waterstaat front naar het zuidwesten en begint een nieuw offensief. Een offensief, dat voor vijf en twintig jaar nog onmogelijk werd geacht. En dat is imponerend, dat brengt ons tot bewondering, dat maakt iets van nationale fierheid in ons wakker.

Maar nog bijna voordat wij het gaan uitspreken, springt er een andere gedachte in ons omhoog.

DELTAPLAN

Minister J. Algera

Dit Deltaplan is hoogst noodzakelijk. Waarom? Omdat de zee een groot offensief is begonnen. Geen offensief, dat zich in dagen of in jaren laat bepalen. Een offensief, dat wellicht nog eeuwen zal duren. Een staag opdringen van de zee, een hoger peil van de stormvloed. Het is alsof de zee voller wordt. Of daalt het land? Het is nooit afdoende te beslissen, maar de zee is vol van een ongewone dreiging.

En voordat de stemmen over menselijk kunnen luid gaan spreken, krijgt de psalm opeens een heel actuele betekenis:

Geef ons U w heil,
en red door U we hand
Uit vrije gunst,
het zuchtend vaderland.

Voor deze ene keer zouden we beter kunnen zeggen: het zinkend vaderland.

GEDIFFERENTIEERDE LOONVORMING: Eis van sociaal beleid

*Socialistische
uniformiteit schaadt
arbeider en bedrijfsleven*

Bij het komende debat over de begroting van Sociale Zaken zal in de Tweede Kamer ongetwijfeld een fel debat worden gevoerd over het systeem van de loonvorming. Daarbij komt de vraag aan de orde op welke wijze de welvaart zodanig verdeeld kan worden, dat ook de arbeiders daarvan redelijk profiteren. De strijd zal voornamelijk gaan tegen de socialisten, die nog altijd op het standpunt staan, dat de geleide loonpolitiek gehandhaafd moet worden en dat de welvaart het best gespreid kan worden door het geven van een algemene loonsverhoging.

Het is de taak van de andere constructieve partijen in ons land om de Nederlandse arbeider te laten zien, dat het socialistisch beroep op de solidariteit der arbeiders (iedereen loonsverhoging of niemand) in wezen niets anders is dan de ouderwetse klasse-solidariteit, die ten gevolge zal hebben, dat de arbeiders arm blijven. Tegenover die solidariteit moet het progressieve standpunt van de solidariteit der arbeiders in de bedrijfstak en de onderneming worden gesteld. Omdat wij weten, dat een gedifferentieerde loonvorming een dynamische stimulans zal zijn voor de verbetering van de productiviteit in die bedrijfstakken, die nu misschien iets ten achter blijven.

Zoals bekend, bestudeert de Sociaal-Economische Raad momenteel de vraag, of er nog ruimte is voor verbetering van de lonen en andere arbeidsvoorwaarden, rekening houdend met een te verwachten huurverhoging van 25 procent en de invoering van de definitieve ouderdomsverzekering. De prijspolitiek van minister

*Van het door vader meegebrachte
loon moet dit gezin rondkomen. Het
gaat bij loonvorming niet alleen om
kille cijfers, maar bovenal om het
levensgeluk van onze gezinnen.*

Zijlstra maakt het noodzakelijk, dat de regering niet wacht op het advies van de Sociaal-Economische Raad. Dit advies kan slechts verwarrend werken. Als de regering daarop wacht en de S.E.R. komt

*Tot de vergeten groepen behoren ook
de ouden van dagen. Wanneer hun han-
den tot rust zijn gekomen, behoren zij
een onbezorgde levensavond te genieten.*

De regering staat dezer dagen voor zeer belangrijke beslissingen op het loongebied. Zij zal twee belangrijke uitspraken moeten doen, wil de prijspolitiek van minister Zijlstra kunnen slagen.

Ten eerste: Besluiten tot een gedifferentieerd loonsysteem.

Ten tweede: De onmiddellijke invoering van dit systeem. Er zal niet gewacht mogen worden op het SER-advies over de loonhoogte.

tot de conclusie dat er inderdaad nog ruimte is, dan zal de invoering van het gedifferentieerde loonsysteem bemoeilijkt, zo niet onmogelijk worden.

Het is ongetwijfeld een nadeel van de S.E.R.-onderzoekingen, dat zij te globaal zijn. Veronderstel dat deze Raad zegt: er is nog ruimte voor de verbetering van de arbeidsvoorwaarden met 5 procent. Dan is dat een globale uitspraak, waarvan de ervaring heeft geleerd dat zij tot een algemene loonronde leidt. Want de bestuurders van de Stichting van de Arbeid zullen dan rond de tafel gaan zitten om op basis van het S.E.R.-rapport over loonsverhogingen te praten. Maar deze globale uitspraak doet te kort aan de verscheidenheid in ons bedrijfsleven. In een bedrijfstak waar eigenlijk geen ruimte is zullen de lonen ook met 5 procent omhoog moeten gaan. En in een bedrijfstak waar 10 procent ruimte is zal dit eveneens het geval zijn. Het aangeven van een globaal gemiddelde kan dus slechts teleurstelling opleveren.

De arbeiders in de bedrijfstak met 10 procent ruimte zijn niet tevreden. In de bedrijfstak die een loonsverhoging van 5 procent niet kan dragen klaagt de industrieel. Maar bovendien zal men in deze bedrijfstak genoodzaakt worden om de prijzen te verhogen. Hoe zal men anders de vijf procent loonsverhoging kunnen betalen? En zullen de bedrijfstakken met 10 procent ruimte dan zeggen: de 5 procent gaat bij ons van de winst af? Neen, de praktijk heeft geleerd, dat zij dan ook de prijzen gaan verhogen. Moeder de huisvrouw, die met het loonzakje moet rondkomen, is daarvan de dupe. Zij krijgt meer geld, maar zij kan minder kopen. Wat te zeggen van de vergeten groepen, die het meest gedupeerd zijn door prijsstijgingen? Bij het bepalen van zijn prijsbeleid denkt onze bewindsman van Eco-

nomische Zaken juist aan de vergeten groepen en aan de huismoeders.

„Welvaartsstijging” is een begrip dat moeilijk gehanteerd kan worden. De welvaart te verdelen door algemene loonronden is een moeilijke zaak, want de welvaart is niet onder één noemer te vangen. Zij is niet voor alle bedrijfstakken gelijk. Het socialistisch beleid op dit punt leidt niet tot het gewenste resultaat. Het betoog van de socialistische financiële specialist in de Tweede Kamer, de heer Hofstra, dat hoge lonen passen bij hoge winsten, moge dan een poging zijn de Nederlandse arbeider te vangen met een schone leus, het betoog is niet geheel vrij van daemagogie. Zal de heer Hofstra bij een daling van de conjunctuur zeggen: lagere winsten dus lagere lonen? Bij een daling van de conjunctuur verminderen of verdwijnen de winsten, terwijl een loonsverlaging moeilijk te verwezenlijken zal zijn. Dan hebben we werkloosheid op grote schaal.

Indien dit zo is, wat is dan logischer dan de welvaart te spreiden door middel van de loonvorming per bedrijfstak? Wij willen voorkomen, dat lonen en prijzen haasje over gaan spelen, als gevolg van de algemene loonronden. Dat is een spel, waarvan loontrekkend Nederland en de vergeten groepen slechts de dupe kunnen worden.

Wat willen de socialisten eigenlijk? Hun beroep op de solidariteit van de arbeiders gaat niet op. Het is slechts een negatieve solidariteit, waarover zij spreken. De solidariteit van de armoede. Wij stellen daar bewust tegenover de solidariteit van de arbeider in de bedrijfstak en de onderneming. Want wij zijn er van overtuigd, dat juist de loon-

Vervolg op pag. 3.

Veel hangt af van U

VOorzitters!

- Het weekblad wordt enthousiast ontvangen
- Het regent amendementen op het Program van Actie
- De groslijst wordt vastgesteld
- Het moreel der lokale leiders, daar komt het op aan!

HET BLIJFT nog steeds nieuwe abonnerenten stromen. Uit de brieven en briefkaarten die dagelijks in een aantal van 200 binnenkomen blijkt telkens weer een groot enthousiasme voor het weekblad in zijn nieuwe vorm. Het begint er langzamerhand op te lijken, dat dit nieuwe initiatief inderdaad in overeenstemming is met het algemeen verlangen. Een betrekkelijk kleine kiesvereniging als Deventer zond een lijst met 39 abonnerenten en deelde tegelijk mede, dat 30 nieuwe leden waren gewonnen. Delft-Centrum gaf 41 abonnerenten op en zo zouden we kunnen doorgaan.

Anderzijds worden we nu ook overstroomd met nieuwe ledenlijsten. Kiesverenigingen, die maanden en soms jaren lang geen adresveranderingen hebben opgegeven, kwamen nu tot de ontdekking, dat de zaak niet klopt. Zij zonden nu een nieuwe ledenlijst en verlangden dat alles nu direct door het bureau in orde wordt gemaakt. Maar dat gaat natuurlijk niet een, twee, drie. De abonnerenten gaan vóór. Dat spreekt vanzelf en de rest, hoe vervelend dat ook is: moet wachten. Wij verzoeken dus dringend om enig geduld te oefenen, want alles kan beslist niet tegelijk, hoe gaarne we dat ook willen.

Intussen hebben de Kamercentrales nu vergaderd. Het schijnt, dat er nog al wat amendementen op het ontwerp Program van Actie zijn ingediend. Het aantal is nog niet bekend. De vorige maal waren het er meer dan 300. En dat gaf nogal wat werk aan het Centraal Comité en aan het bureau. Intussen klagen we daar niet over. We zouden haast zeggen: hoe meer, hoe liever. Het is een goed ding dat tal van opmerkingen worden gemaakt. Daar blijkt meelevens en belangstelling uit. En voor de leden van het Centraal Comité is het uitermate leerzaam. De leiding van de partij proeft daaruit hoe de opvatting van de partij in het land is.

En nu gaan de kiesverenigingen namen van kandidaten noemen voor de Tweede Kamer. Iedere kiesvereniging ten hoogste 20 namen. Uit deze namen wordt de groslijst samengesteld. Maar nu moet men goed begrijpen dat dit geen vóórstemming is. De betekenis van deze groslijst is slechts betrekkelijk. Een stad als Amsterdam — met 4000 leden — stuurt als regel maar één lijst in. Ook Lopik doet dat en Nieuwkoop en Monnikendam. En iedere opgave weegt voor de groslijst even zwaar. Nog fzezien van de omstandigheid dat vele kiesverenigingen verstek laten gaan. Die wachten rustig het advies van het Centraal Comité af, als het op stemmen aankomt. Het is dus en groslijst, en meer niet. Die groslijst geeft zekere aanwijzingen, maar al te veel betekenis moet men daar niet aan hechten. Toch is het goed deze waarschuwing te doen horen.

De documentatiedienst is voor de tweede maal verzonden. Het eerste nummer is met groot enthousiasme ontvangen. Deze documentatie wordt blijkbaar zeer op prijs gesteld. Het tweede nummer is met grote zorg samengesteld. Wij kunnen ons voorstellen, dat vooral de voorzitters van grote kiesverenigingen er prijs op stellen deze documentatie te ontvangen. Zij kunnen deze documentatie ontvangen tegen de prijs van

f 12,— per jaar. Mits er zich niet al te veel aanmelden.

Zo zet de reorganisatie zich door. Allerlei nieuwe initiatieven worden ontwikkeld. Eenvoudig is dit alles niet. Het werk groeit snel en daarmee nemen de moeilijkheden toe. Telkens weer moeten daarvoor oplossingen worden gevonden. Maar er zit gang in de zaak. En alles is er tenslott op gericht de politieke belangstelling te bevorderen en te stimuleren.

Mits nu ook maar de kiesverenigingen meedoen. Wij kunnen het geheel niet overzien. Er komen brieven binnen, die melding maken van spontane actie en van onverwachte medewerking van leden. Een plattelandskiesvereniging stelde de contributie vast op f 0.25 per week — dat betekent dus niet minder dan f 13,— per jaar. En de ledenvergadering ging daar zonder meer mee accoord.

Uit zulke voorbeelden blijkt dat er inderdaad nog wel muziek in de zaak zit. Dit werkt bemoeidigend. En zo moet het ook. Want het financiële probleem was telkens weer de grote moeilijkheid waarop allerlei activiteit afsprong. Het is nu eenmaal zo, dat geld nodig is om de organisatie vlot te doen lopen. We staan er nu voor! Het financiële vraagstuk moet nu maar eens flink worden aangepakt.

En het voornaamste is: doen de voorzitters der kiesverenigingen er iets aan! Dat is het punt waar alles om draait. Een goede voorzitter, die energiek de zaak aanpakt, die speelt het ook klaar. Maar een die er zuchtend en klagend tegen aan blijft kijken brengt er kort en goed niets van terecht, tenzij een actief secretaris inspringt. Het moreel der lokale leiders! Daar komt het op aan. Als dat moreel maar goed is.....!

Wij zijn er eerlijk niet helemaal en beter gezegd helemaal niet gerust op dat nu overal de maandelijksse contributie-inning met kracht wordt doorgezet. Integendeel wij hebben de indruk, dat vele kiesverenigingen daar over het algemeen niet aan willen. Het gaat ook zo wel denkt men. Maar straks zal blijken, dat men zich heeft vergist. Dat blijkt n.l. als men de kwitantie gaat presenteren. Dan zeggen de mensen: „Nu vooruit, ik zal het voor ditmaal betalen, maar schrap me maar tegelijk als lid, want dit is me teveel”. Juist omdat de contributie hoger wordt is betaling per maand noodzakelijk. Dat vereist enige organisatie. Dat levert in het begin enige moeilijkheden op. Op de duur werkt dat echter bevredigend.

Het gaat daarbij niet alleen om het geld. Het gaat ook daarom, dat daardoor het persoonlijk contact met de kiesvereniging bewaard blijft en onderhouden wordt. Ongezocht heeft men de gelegenheid dat bezoek aan de vergaderingen der kiesvereniging te verbeteren. Ongezocht neemt men kennis van de bezwaren, die worden geuit. Laat men toch een voorbeeld nemen aan wat de vakorganisaties doen. Niet de gemakkelijke weg leidt tot het doel. En een kwitantie-opperaanstellen is uit de boze. Dat verzwakt het contact helemaal. Dat werkt eenvoudig averechts. Nogmaals het gaat niet alleen om het geld. Het gaat om het contact - het levend contact met de kiesvereniging. Daarom is wijkindeling zo goed. Daarom zijn de wijkhoofden en medewerkers nodig, en dat alles stimuleert de activiteit. Dat men dit toch meer en beter inzag!

PROGRAM VAN BEGINSLEEN

We hebben bijna tot beschamens toe gewacht, maar nu is het ontwerp van het Program van Beginselen er. Er is veel aan gedokterd en dat heeft maanden en nog eens maanden gekost. Maar het heeft nu ook een voordeel en dat voordeel zal blijken, als het ontwerp in discussie komt. Dan zal n.l. blijken, dat achter verschillende formuleringen veel studie zit, waarbij precies is uitgewogen, welke woorden en zinnen het zuiverst uitdrukken, wat de bedoeling is.

In 1878, toen nog geen enkele andere partij dacht aan het opstellen van een program van beginselen, heeft de A.R. partij haar program gepresenteerd. Generaties zijn bij dat program opgegroeid en hebben het bestudeerd, met „Ons Program” als toelichting.

Wie oude jaargangen van Het Noorden doorbladert, stuit nog al eens op artikelen met het opschrift: HET program en ONS program. De korte inhoud van het betoog is dan: Ons program is een belangrijk boek van Dr. Kuyper, om Het program toe te lichten. Het program is een wettig, officieel stuk en Ons Program is geheel voor rekening van Dr. Kuyper. Dat dit met zoveel nadruk door Ds W. Diemer en anderen werd betoogd, is geen wonder. De positie van Dr. Kuyper bracht mee, dat zijn woord een sterk gezag had. En hij was de hoofdopsteller van Het Program.

Het program van beginselen, dat geldt ook vandaag nog, is een officieel stuk. De samenwerking in de partij is gebaseerd op de gemeenschappelijke instemming met dat program en met dat program alléén. Niet met allerlei beschouwingen en toelichtingen over en van dat program.

Het program van beginselen mag niet een geleerd stuk zijn. Want het wordt voorgelegd aan het volk. Het wordt voorgelegd met de verwachting, dat de kinderen van de Reformatie, die het Koningschap van Christus over het gehele leven belijden en naar het Evangelie willen luisteren, omdat het hun de weg wijst door de wereld, zullen zeggen: *dit herken ik!* Dit is de taal, dit zijn de woorden, dit is het getuigenis, waardoor ik geraakt wordt. Dit zegt mij wat, want ik versta, dat het zo is en zo moet, als het daar staat. Dit is een *nieuwe vertaling* van wat ons heeft samengebonden, geleid en beziel. Een nieuwe vertaling en een uitbreiding, in verband met wat nu in de wereld op de agenda staat en er morgen op geplaatst zal worden.

Dat betekent iets op taalkundig gebied. Een program van beginselen, waarin de zinnen statig voortschrijden in ouderwetse mantels gehuld, is niet goed. Het kan niet aan het volk worden voorgelegd. Daarom kunnen wij „diensvolgens” en „overmits” en dergelijke woorden missen. Daarom is het uit de tijd, een zin te beginnen met een absolute constructie als: „Op zichzelf geen enkelen staatsvorm den enig bruikbaren keurende.....”

Maar het betekent veel meer. We leven in een tijd van specialisme. We ontdekken allerlei complicaties. Er zijn verwickelingen en verwarringen zonder einde. Tal van mensen komen in een stemming: ik ben bereid om het op gezag te geloven, want het wordt me te ingewikkeld, om het te begrijpen. Dat laat ik graag aan deskundigen over. Daarom is het noodzakelijk, dat ons vernieuwde program van beginselen zo spreekt, dat de mensen gaan luisteren. Dat zij het gevoel krijgen: hier is toch wat aan de orde, dat mij persoonlijk raakt. Ik kan er bij, en ik begin te zien, dat er in deze drukke en verwarde wereld wat gezegd kan worden, dat ons verder helpt. Daáárom verder helpt, omdat het twee dingen doet.

Het is immers in de eerste plaats een grote *verkenning* en het trekt als resultaat daarvan op een stafkaart vol bleek gewriemel een dikke streep en zegt: *hier, langs deze rode lijn, loopt een front.*

Het is in de tweede plaats een *plan*. Het stippelt uit, wat er moet gebeuren, om ons volk te helpen en verder te brengen.

En die verkenning en dat plan kunnen ons dan aangrijpen, dan beslag op ons krijgen, wanneer wij leren zeggen: dit klopt in de grote lijnen, want ik ben wel niet deskundig op ieder terrein en omtrent elke zaak, maar ik ben gewoon mijn Bijbel te lezen, en zij, die zich hier tot mij richten, *doen dit blijkbaar ook*. Ik merk, dat daardoor hun werk is bepaald, en daarom vindt het weerklank bij mij.

Dan zegt de Nederlandse Protestant, die nog leven wil bij de open Bijbel: deze partij is een partij met een program. Ik heb dat program proberen te begrijpen, ik heb er met mijn hart naar geluisterd en nu zie ik het: de partij met *dit* program zal ik eenvoudig en duidelijk willen noemen: Partij met de Bijbel.

Ons Program van Beginselen zal het resultaat zijn van veel overleg. Waarbij allerlei deskundigen aan het woord komen.

Maar het Program is alleen goed, wanneer de eenvoudige man en zijn vrouw het als het ware proeven: bij alle verscheidenheid van samenwerkers was hier een hogere en diepere eenheid. HET PROGRAM SPREEKT DE TAAAL VAN DEZE TIJD, MAAR HET SPREEKT NOG DUIDELIJKER GELOOFSTAAL.

Het is de taak van de daarvoor aangewezen organen, het Program van Beginselen niet alleen te toetsen op vele details, maar allereerst te vragen, of het in d i t opzicht vreugde en voldoening geeft.

Partij
in
actie

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), R. Gosker, Jac. S. Hoek, Prof. Dr. J. J. de Jong, S. J. Jonker, A. R. de Kwaadsteniet, J. D. Troostheide. Secretaris: G. J. H. Griffioen.

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE: Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage. Telef. K 1700-115935. Giro 89673. VOOR ADVERTENTIES: Kon. Wilhelminalaan 34, Leidschendam. Tel. K 1761-1646

ABONNEMENTSPRIJS: f 6.20 per jaar f 1.55 per kwartaal, giro 89673. STUDENTENABONNEMENT f 4.— per jaar. LOSSE VERKOOP f 0.20.

* * P.B.O. en Grondwet

Het kan best gebeuren, dat we een socialist ontmoeten, die ons wil vertellen, dat de A.R. eigenlijk tegen de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie zijn. Zo'n socialist heeft die indruk dan gekregen uit zijn partijblad, Het Vrije Volk. Hij meent dan: de socialisten zijn de echte voorstanders van de P.B.O., de A.R. zeggen ook wel, dat zij vóór zijn, maar proberen er onderuit te komen. Daarom hebben zij ook tegen de wet op de P.B.O. gestemd.

Dat laatste is waar.

Maar waarom hebben zij tegen gestemd? Niet omdat zij tegen de P.B.O. waren, maar omdat de wet op de P.B.O. een schending betekende van de Grondwet.

In de Grondwet staat: De wet kan voor bepaalde groepen en bedrijven en groepen daarvan, alsmede voor het beroeps- en bedrijfsleven in het algemeen, lichamen instellen, ten einde regeland op te treden. De samenstelling, inrichting en bevoegdheid van deze lichamen worden door de wet geregeld.

Dat is zo klaar als een klontje. De instelling van de organen van de P.B.O. is een trak van de wetgever. De grondwet delegeert het aan de gewone wetgever. Toen kwam Minister Van den Brink met een wet, die eigenlijk het volgende inhield: de instelling van bedrijfsschappen geschiedt niet bij de wet, maar bij Algemene Maatregel van Bestuur. Drs zonder dat het parlement mee beslist.

Toen zeiden de A.R.: dit mag niet. De grondwet delegeert het aan de gewone wetgever, nu mag die gewone wetgever het niet opnieuw gaan delegeren. Om het huiselijk te zeggen: als de baas de boekhouder machtigt, om bepaalde aankopen te regelen, dan mag die boekhouder dat niet weer overdragen aan de typiste. Men houde wel in het oog, dat het maar een vergelijking is, maar de grondregel, die iedereen aanvaardt, is in het leven en in de wetgeving: delegatie van een delegatie is een onding.

Daárom stemden de A.R. tegen dit juridische en staatsrechtelijke „onding“, omdat zij het als hun plicht beschouwden, niet te stemmen tegen de uitdrukkelijke bepalingen van de grondwet in.

* * Socialisten en P.B.O.

Toen van Roomse zijde werd gepropageerd, dat de bedrijfsschappen wel konden worden ingesteld door de Kroon, zonder medewerking van het parlement, gingen de socialisten daarin mee. Zij vonden het grondwettelijk bezwaar niet groot. En — zij hielden er ook geen rekening mee, dat in hun eigen programma uitdrukkelijk stond, dat de instelling van deze organen een zaak moest zijn van de wetgever. Het was helemaal niet vreemd, dat dit er in stond. Het was alleen maar een herhaling van wat grondwettelijk was vastgelegd. Maar als je het grondwettelijk voorschrift nog eens in je partijprogramma herhaalt, zou je denken, dat je er nog al enige waarde aan zou hechten...

* * Fragment uit een debat

Bij de voorvorige verkiezingen hadden de A.R. een aanplakbiljet: Bedrijfsorganisatie Nu!

De heer Van der Kieft, toen nog lid van de Eerste Kamer, sprak daar railerend over. In de toon van: sjonge, zijn de A.R. er ook al voor?

Toen heeft de heer J. A. de Wilde hem enige voorlichting gegeven. Hem eigenlijk aangetoond, dat hij sprak zonder kennis van zaken, alleen maar gesteund door oppervlakkige uitingen uit zijn partij.

De voorlichting van de heer De Wilde, toen aan de heer Van der Kieft gegeven, had deze inhoud. De A.R. zijn principieel voorstanders van een gezonde bedrijfsorganisatie en dat zijn zij altijd geweest.

De socialisten zijn pas in de allerlaatste jaren bekeerd tot de bedrijfsorganisatie. Want de P.B.O. is eenvoudig ondenkbaar voor wie in het dogma van de klassenstrijd gelooft. Een Marxist kan een overleg en samenwerking met het kapitalisme aanvaarden en verwerpt dus principieel de P.B.O.

De socialisten moesten éerst hun eigen leer aan de klassenstrijd volledig verloochenen, voordat zij ook maar een stap konden zetten op de weg van de P.B.O. En het was dus geen wonder, dat zij het laatste tot het inzicht kwamen, dat de P.B.O. gewenst was...

Tegen radicalisatie en misbruik
**Protestanten tegen splitsing van
Westduits vakverbond**

BONN, 14 October. — Terwijl kleine rooms-katholieke groepen in het Ruhrgebied nog altijd voortgaan met hun activiteit voor een splitsing van het Westduits vakverbond, hebben leidende Protestanten in Stuttgart een verklaring uitgegeven, die tegen een herleven van de vroegere... De verklaring werd door drie...
O.
L.
G.
N.

Noch Marx,
noch Hitler
deden de
ogen open gaan

*

Hebben de

Evangelische Bisschoppen ook nu nog niets geleerd?

De Duitse Christelijke vakbeweging, die sinds 1933, toen Hitler aan de macht kwam, van de kaart werd geveegd en in 1945, toen de Engelse bezettingsautoriteiten de algemene vakvereniging met dwang tot stand brachten, niet uit haar as herrees, heeft thans weer haar intrede gedaan. Twee en twintig jaar lang heeft de ontwikkeling van de christelijke vakbeweging bij onze Oosterburen stilgestaan. Alleen de oudere generatie kan er nog iets van navertellen. De jeugd staat er vreemd tegenover. De ontzaglijke taak, waarvoor de leiders van de nieuwe Christelijke sociale beweging in Duitsland zich geplaatst zien, wordt ten eerste bemoeilijkt door het feit, dat er een groot gebrek aan geschoold kader is. In de tweede plaats of misschien is dit wel de belangrijkste factor, is er de tegenwerking van vele evangelische landsbisschoppen, die in een oproep tot de evangelische arbeiders zich uitgesproken hebben voor de handhaving van de eenheidsvakbeweging, die vooral de laatste jaren een steeds fellere marxistische koers is gaan varen en de invloed van de christelijke arbeiders in de plaatselijke besturen en in het centrale bestuur niet alleen tegenwerkt maar die bewust er op uit is het kader van de eenheidsvakbeweging in anti-christelijke zin te scholen. In de oproep van de drie landsbisschoppen wordt eraan herinnerd, dat na de oorlog het vertrouwen tussen de arbeiders en de kerk is hersteld en dat de actie voor een christelijke vakbeweging dit groeiende vertrouwen ondermijnt. De kerkelijke leiders zijn van mening dat het de taak van de eenheidsvakbeweging is de arbeidersbelangen zuiver zakelijk te behartigen. Van de noodzaak dat op de structuur van de maatschappij in positief christelijke zin wordt ingewerkt, is bij deze bisschoppen niets te bespeuren. In de tweede plaats brengen de bisschoppen van de Evangelische kerk in hun oproep tot de christelijke arbeiders naar voren, dat alle democratische krachten in de eenheidsvakbeweging moeten samenwerken om te voorkomen, dat er een radikaliserend plaats vindt. Blijkbaar achten de bisschoppen het ergst wat gebeuren kan dat het christendom radikale veranderingen in de maatschappelijke structuur aanbrengt. Als er één les uit de geschiedenis van de Duitse staat te trekken is, dan is het wel, dat het Duitse volk nimmer de eisen van het christelijk geloof op alle terrein van het leven heeft willen toepassen. De geestelijke leiders hebben na de vorige wereldoorlog de evangelische mensen opgeroepen zich toch vooral te storten in de socialistische arbeidersbeweging, opdat zij het socialisme zouden kunnen beïnvloeden in christelijke zin. Geen socialistische partij in Europa ontwikkelde zich echter zo in sterke marxistische zin als de socialistische. Toen het nationaal-socialisme opkwam waren het ook weer leiders van de Evangelische Kerk, die de gelovigen oproepen toch vooral aan deze „nationale“ beweging mee te doen. De verblind van de geestelijke leiders was zo groot, dat zij in 1932 in hun kerken tegelijkertijd voor de nationalistische afgod Hitler baden, die de Joden wilde vernietigen, en een collecte voor de zending onder de Joden aanprezen. Ondanks de schrikkelijke gevolgen van deze negatieve houding tegenover de radikale eisen van het christendom en van de positieve houding tegenover de meest radikale marxistische en nationalistische geestesstromingen, prijzen de drie belangrijkste bisschoppen in West-Duitsland thans opnieuw de eenheidsvakbewe-

ging aan als een van God gewilde zaak. Hoe lang zal het nog duren, voordat in de Evangelische kerk van Duitsland het besef doorbreekt, dat het woord van Bilderdijk „Wanneer een volk in zonde moet vergaan, vangt in de Kerk de zielsmelaatsheid aan“ ook in 1955 zijn volle kracht behoudt? Socialisme, nationalisme en eenheidspropaganda hebben het christendom in de wereld van zijn gistende werking beroofd en hebben in Duitsland geleid tot de verwerdelijking van de maatschappij. De Duitse christelijke vakbeweging wordt thans van alle kanten bestreden, zoals elke positief christelijke geloofsactiviteit in de geschiedenis van alle kanten bestreden is als een abnormale zaak, als een zaak van „scheurmakers“, van „dompers“ en van lieden uit de „nachtschool“. Maar wanneer de Duitse christenen dit handelen uit het geloof als een normale eis zich voor ogen stellen, zullen zij merken, dat dit geloof wonderen werkt. De protestantse christenen in Nederland weten dit en steunen de Duitse evangelische arbeiders met hun gebed en hun geld. Het Christelijk Nationaal Vakverbond heeft geen onbelangrijke rol gespeeld in de jongste ontwikkelingen op het terrein van de christelijke vakbeweging in Duitsland. Moge dit werk gezegend worden. De christelijke solidariteit deinst voor geen grenzen en moeilijkheden terug, omdat er de belofte is, dat het geloof de wereld zal overwinnen.

Dr. R. van Thadden-Trieglaff, president van de Deutsche Evangelische Kirchentag.

Gedifferentieerde loonvorming als eis van sociaal beleid

Vervolg van pag. 1

vorming per bedrijfstak een positieve uitwerking zal hebben op die bedrijfstakken, die nu enigszins ten achter blijven. Werkgevers en werknemers zullen daar ongetwijfeld samen gaan bekijken op welke wijze de productiviteit kan worden opgevoerd.

Vindt men daardoor op den duur in zo'n bedrijfstak bijvoorbeeld ruimte voor een loonsverhoging van twee procent dan kan dit geschieden zonder prijsstijging. Wanneer een arbeider per dag meer gaat produceren, bijvoorbeeld door middel van betere machines of van betere arbeidsmethoden, dan kan de loonsverhoging betaald worden uit de hogere opbrengt.

Aan zo'n loonsverhoging van twee procent heeft de arbeider in de achtergebleven bedrijfstak immers altijd meer dan aan een loonsverhoging van vijf procent, die gepaard gaat met prijsstijging. Zo ziet men, dat het juist de gedifferentieerde loonvorming is, die de solidariteit der arbeiders bevordert.

De jongste loonbeslissing van de regering om alleen maar de secundaire arbeidsvoorwaarden te verbeteren is een verkeerde beslissing geweest. Het is de taak van de regering om op dit moment een einde te maken aan de gebonden

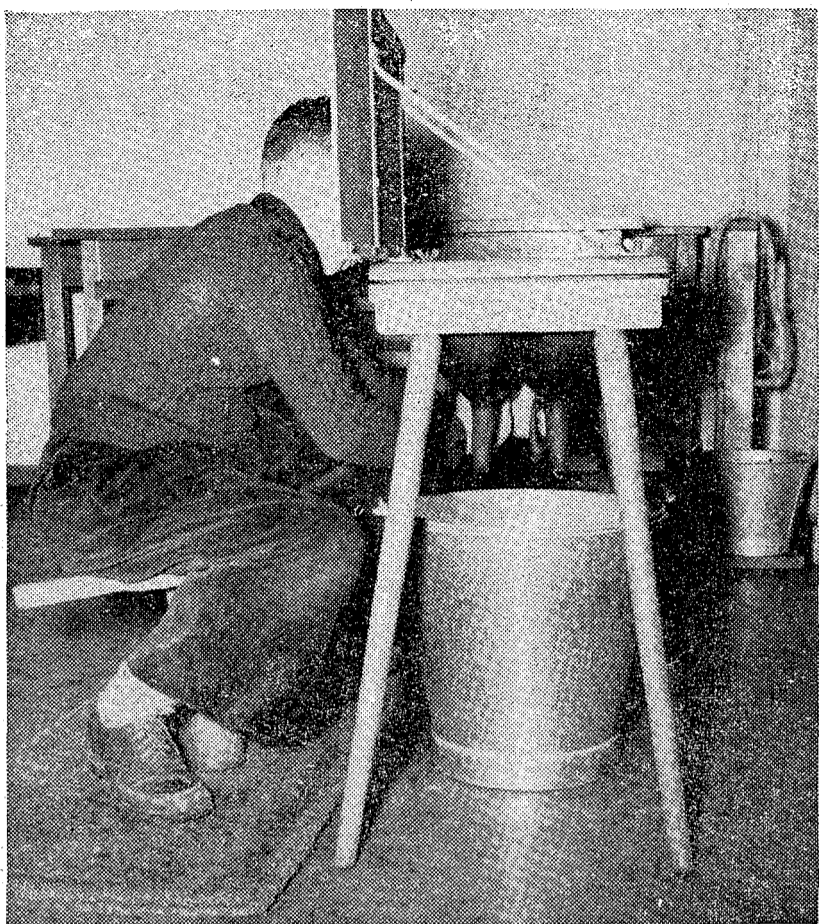
loonpolitiek. De invoering van de gedifferentieerde loonpolitiek op dit moment is de enige mogelijkheid om de arbeiders redelijk van de gestegen welvaart te laten profiteren. Een algemene loonronde heeft noodzakelijke gevolgen voor het prijsbeleid van minister Zijlstra. Wat baat dan al het werk van onze bewindsman van Economische Zaken op dit gebied? Als de socialisten oog hebben voor de benarde positie der vergeten groepen en voor de vaak schrale beurzen van onze arbeiders dan dienen zij het prijsbeleid van minister Zijlstra te steunen, in plaats van de remmen los te gooien. Dit is geen partijpolitiek, maar een hartstochtelijk beroep op hen om de nationale welvaart niet in gevaar te brengen. De socialistische solidariteit leidt tot inflatie. En de arbeider is daarvan in de eerste plaats de dupe.

Het gaat hier om een zaak van het grootste gewicht.

Hier past een appèl op het Kabinet, de Kamer, de arbeiders en de werkgevers. Hier past een pleidooi voor de vergeten groepen.

De loonvorming per bedrijfstak is een zaak van vrijheid in verantwoordelijkheid. Daardoor kan de solidariteit van het Nederlandse volk een nieuwe dynamiek en een nieuwe toekomst geven worden!

HET BUITENGEWOON LAGER ONDERWIJS

Niet voor de school... maar voor het leven!

Als de schooltijd achter de rug is en men een plaats in de maatschappij moet gaan zoeken gaat men pas beseffen wat waardevol en wat niet waardevol is geweest van de in de school opgedane kennis. In vele schoolagenda's staat de bekende spreuk „Men leert niet voor de school, maar voor het leven“. Zo is het inderdaad. Maar dan moet ook de leerstof van de scholen hiermede rekening houden. Hoe vaak blijkt niet, dat er nutteloze ballast uit de schooljaren is meegenomen, terwijl anderzijds kennis van bepaalde zaken als een pijnlijk gemis wordt gevoeld.

Geldt dit alles voor het gewoon lager on-

derwijs, in veel sterkere mate nog is dit van toepassing op het buitengewoon lager onderwijs.

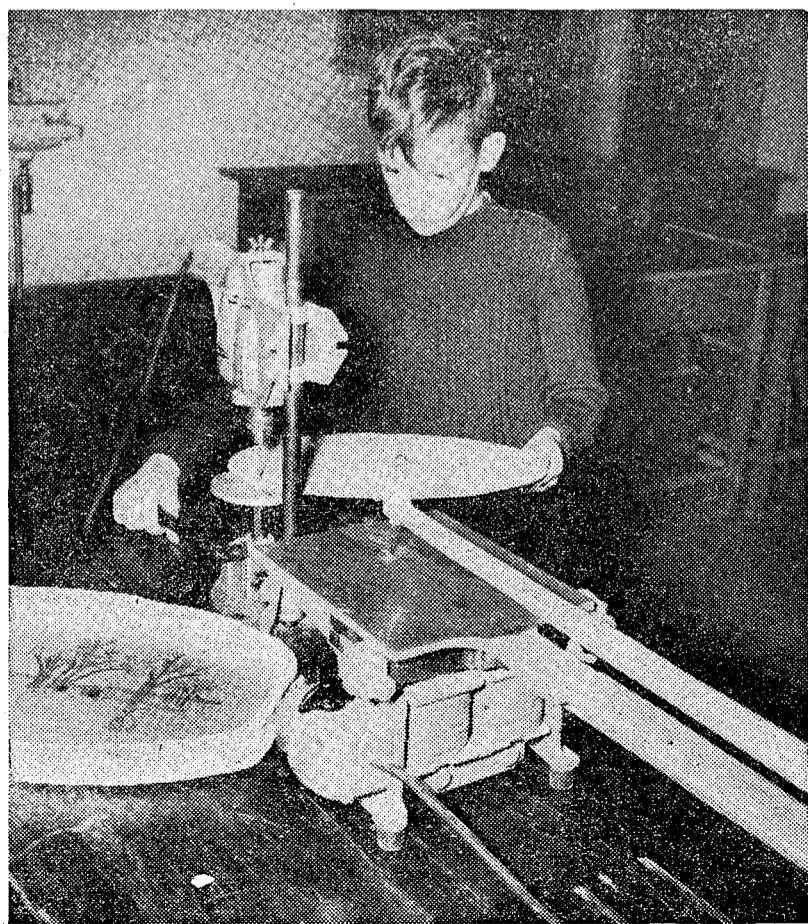
Het met veel kunst en vliegwerk toch nog zo veel mogelijk inpompen van intellectuele kennis is hier uit den boze. De grote opdracht luidt: hoe wordt het kind onderwezen en vooral opgevoed om straks een zoveel mogelijk volwaardige plaats in de maatschappij te kunnen innemen. Een plaats bovenal waar het zich kan ontplooiën en waar het zich gelukkig kan voelen.

Het meisje vindt in het merendeel der gevallen straks haar taak in de huishouding. De jongen moet straks in een beroep zijn kost kunnen verdienen.

De taak van de school is nu, dat het kind zoveel mogelijk op deze taak wordt voorbereid.

De b.l.o.-school in Dokkum — om deze even als voorbeeld te noemen — houdt in haar onderwijs met deze eisen rekening.

Een deel van de jongens zal straks in de landbouw een betrekking vinden. Daarom wordt op deze school geleerd hoe op deskundige wijze een koe moet worden gemolken (foto boven). Een ander deel van de jongens gaat naar de industrie. Het onderwijs houdt hier rekening mee door de jongens te leren hoe ze met een boor- en zaagmachine moeten omgaan (foto beneden).

**Dit zegt ons ontwerp-
Program van Actie**

Met kracht dient gestreefd te worden naar de gelijkberechtiging van het buitengewoon lager onderwijs ten aanzien van de schoolstichting. Een herziening van de wettelijke regeling is dringend noodzakelijk.

Dirk was op zijn zesde jaar naar school gegaan, net als alle andere kinderen. Met in zijn hartje een beetje vrees voor de onbekende wereld, die hij binnen zou gaan. Vader had gezegd, dat hij nu een grote jongen was geworden en dat hij flink zijn best moest gaan doen op school. Vader had dat vroeger ook gedaan. Hij was dokter geworden en de mensen keken hoog naar hem op. Aanvankelijk had Dirk het op school best naar zijn zin. Het bleek echter al spoedig, dat hij slecht mee kon komen. De kinderen — onbarmhartig als ze soms zijn — scholden hem voor dom. Het plezier van het schoolgaan werd hierdoor vergald. De onderwijzer sprak met de ouders. Voorzichtig opperde hij de mogelijkheid Dirk naar een school voor debielen te zenden, aangezien hier sprake was van een lichte vorm van zwakzinnigheid. Dirks vader dacht er anders over. Dirk had last van doofheid — hij als dokter zou het toch wel weten? — en daardoor was Dirk gehandicapt. En zo sukkelde Dirk nog een paar jaar verder. Tenslotte moest hij toch naar die andere school toe. De aanwijzingen voor zwakzinnigheid waren te sterk. Maar voor Dirk waren kostbare jaren verloren gegaan en wie zal peilen hoe veel geestelijke schade hierdoor bij hem werd aangericht?

Grote verscheidenheid

Hoe ongeloofwaardig het moge schijnen, een geval als hier werd beschreven, heeft zich voorgedaan.

Helaas zijn veel ouders niet objectief als het gaat over de vraag of hun kind misschien niet beter naar een school voor debielen of imbecielen kan gaan. Dan treden overwegingen van prestige en valse schaamte in de plaats van de enig juiste overweging: wat is in het belang van het kind?

We zijn hiermede in aanraking gekomen met het buitengewoon lager onderwijs. Tot deze tak van onderwijs behoren echter nog heel wat andere scholen.

Wist u, dat het onderwijs aan doofstomme, slechthorende, blinde, slechtziende en lichamelijke gebrekkige kinderen hiertoe ook behoort?

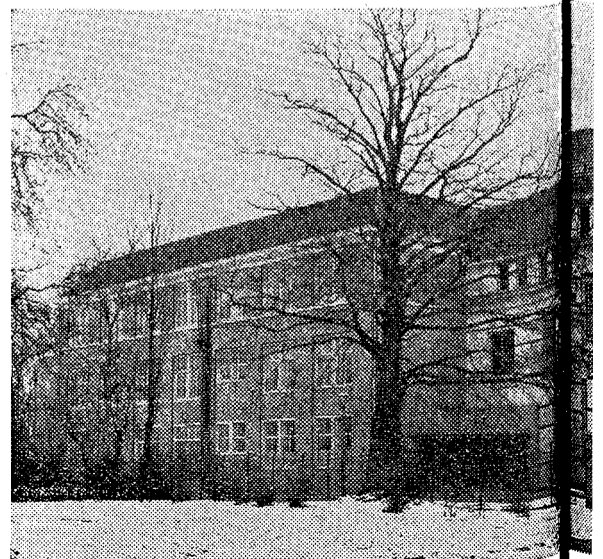
Sommige van deze soorten onderwijs zijn zelfs nog van vroeger datum en behoeven wat hun methode en wat de behandeling van het kind overeenkomstig zijn defect betreft, niets van het onderwijs aan debielen te leren.

Er is in Nederland maar één Christelijk blindeninstituut n.l. Bartimëus in Zeist. In 1919 werd dit instituut geopend met een zevental leerlingen. Bij het 30-jarig bestaan van dit instituut was het aantal leerlingen tot bijna 90 gestegen.

*

Effatha te Voorburg is het Christelijk instituut voor onderwijs aan doofstomme kinderen.

Op de foto rechts ziet men het oude gedeelte van de school en links het nieuwe gedeelte, dat in 1954 werd geopend.

Le
offervash
leven

Voor het Christelijk
kinderen is eveneens in
Effatha te Voorburg
met 4 leerlingen, tot
305.

Geheel uit partijen
stichting dezer insti-
Grote offervash
ter werd het moge
ontvangen.

Sedert 1949 be-
het b.l.o. Dit is ge-
schipperskinderen
den, waardoor het
volgen.

Onder de schip-
veel protestanten.

Voor hun kind-
wezig te zijn Christ-
is die mogelijkheid
ten voor onderwijs
een aantal Christ-
Met dankbaar-
Christelijke schip-
lingen tellen als
zamen.

Voorts worden
onderwijs gerekend
t.b.c., scholen voor
kinderen lijdende
moeilijk opvoedbar-
en voogdijpupillen-
sche instituten en
en opvoedingsmo-

Een rijke vers-
misschien op? Teg-
bezwaar maken. Wie
onderwijs aan kin-
ken betreft, willen
denheid. Want hier
zin met het leed van
king.

Anderzijds is er
gens God, die de
deren, die vroeger
den en veel op an-
door middel van
zinnvolle plaats in
Er zijn thans in
lijk buitengewoon
leerlingen en 600
onderwijs, dat zo
van de leerkracht

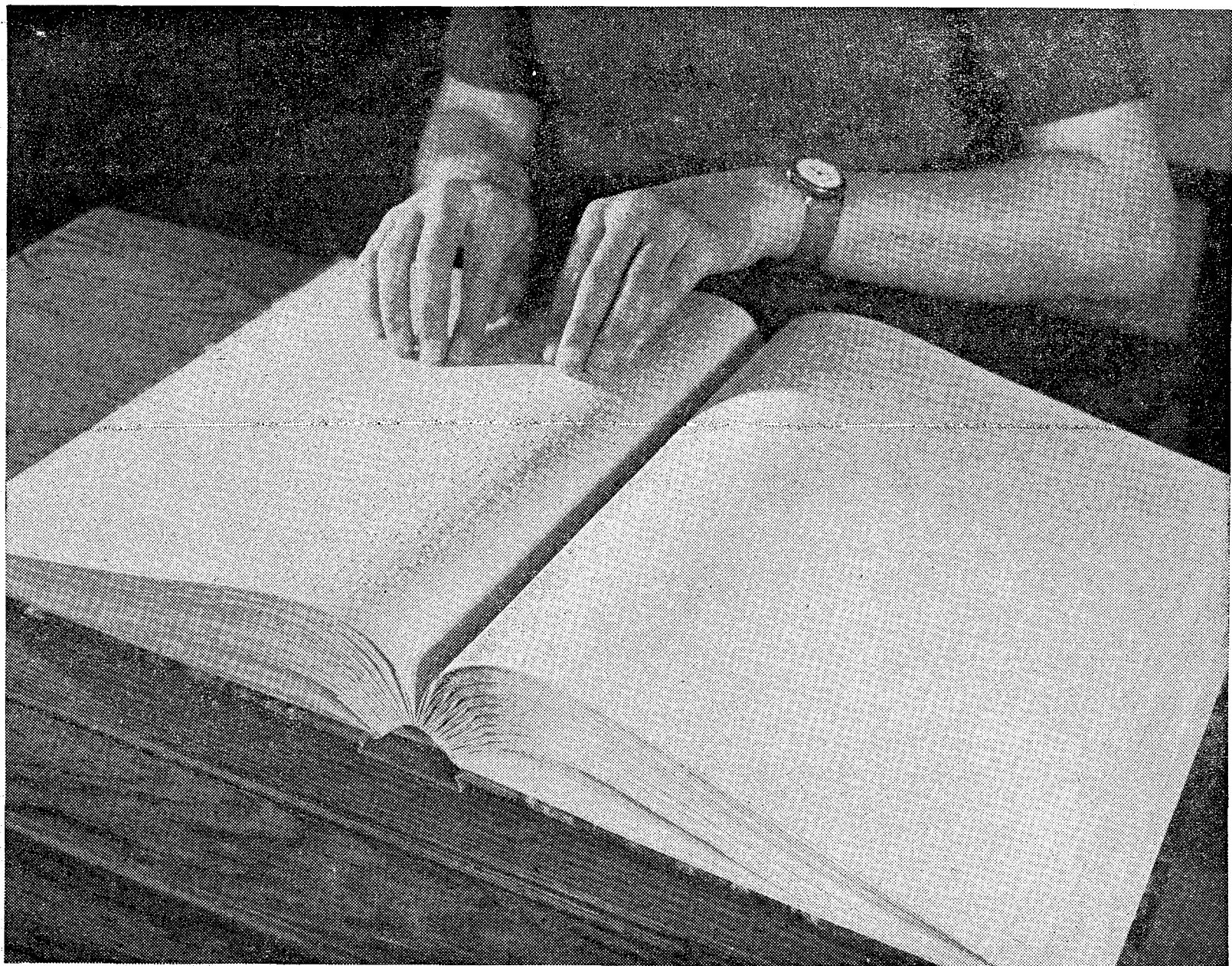
Wettelijke reo-
Wij zijn gewend
geregeld. Wij heb-
wijswetten.

Het buitengewoon
de wet geregeld
enkele bepalingen
geling is neergelegd
Bestuur van 1949

ONDERWIJS

Een vrijheid zijn aanwaarde

onderwijs aan doofstomme
tegenwoordig instituut, het bekende
bouw werd de school geopend
en thans is gegroeid tot
moesten de gelden tot
worden bijeengebracht,
dient hiervoor nodig. Eerst la-
ogies van de overheid te
beide schipperscholen tot
dat het onderwijs aan
en geregeld kan plaats vin-
aen afwijkend leerplan te
dippe naar verhouding zeer
in.
denk de mogelijkheid aan-
rwijs te volgen. Gelukkig
eid 5 Christelijke interna-
vierskinderen en er zijn
istats- en continuscolen.
rorden vermeld, dat de
ippe bijna net zo veel leer-
s her en R.K. onderwijs te-

Ook het onderwijs aan blinden behoort tot het buitengewoon lager onderwijs. Het Christelijke blindeninstituut in Nederland, „Bartimeus” te Zeist, heeft op dit gebied pioniersarbeid verricht.

Een b.l.o.-school kan voor bepaalde subsidies in aanmerking komen, doch hiervoor is eerst een besluit van de Minister nodig, een soort erkenning dus. Deze erkenning hangt af van de behoefte aan een school en van de stand van de publieke middelen.

Is deze erkenning er eenmaal dan bestaat er recht op vergoeding van de onderwijzerssalariissen door het Rijk en van de materiële exploitatiekosten (onderhoud, vuur, verlichting enz.) en van de salarissen der vakonderwijzers door de gemeente.

Maar dan houdt het op! Er bestaat geen recht op vergoeding van de stichtingskosten van het gebouw en van de kosten van eerste inrichting.

De gemeente en eventueel een provincie kunnen hiervoor wel subsidie verlenen, maar ze zijn het niet verplicht. In veel gevallen wordt dit ook gedaan in de geest van de onderwijsapificatie. Maar men blijft altijd afhankelijk van het subsidieverlenend lichaam, omdat het geen in de wet verankerd recht betreft. Dit is een onbevredigende toestand, waardoor de ontwikkeling van het Christelijk buitengewoon lager onderwijs wordt belemmerd.

Het verheugt ons daarom, dat de Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen enige tijd geleden een commissie heeft ingesteld om een wettelijke regeling van het buitengewoon lager onderwijs voor te bereiden. Wij hopen, dat deze wettelijke regeling spoedig tot stand kan komen en dat tengevolge daarvan de staketselen worden weggenomen voor een onbelemmerde ontplooiing van het Christelijk buitengewoon lager onderwijs.

Geen syntheseschool

De b.l.o.-scholen moeten uiteraard een groter gebied bestrijken, teneinde het voorgeschreven minimum aantal leerlingen te verkrijgen,

En dan kunnen weleens moeilijkheden ontstaan. Wanneer b.v. in een bepaalde streek in verband met het aantal leerlingen eigenlijk maar plaats is voor één school, wat moet er dan gebeuren?

Moet er dan een openbare of een Christelijke school komen? Van bepaalde zijde wordt er dan wel eens op aangedrongen deze moeilijkheid te omzeilen en een synthese school te stichten. Dat is een zeer eigenaardige school. Een school die ieder aan zijn trek wil laten komen. In het bestuur moet dit tot uitdrukking komen. Daarin hebben dan zitting een gelijk aantal voorstanders van het openbaar onderwijs, van het Christelijk onderwijs en van het R.K. onderwijs. En ook de leerkrachten worden in dezelfde verhouding verdeeld.

En dan mag ieder vanuit zijn eigen achtergrond een bijdrage aan het onderwijs geven. Een Christelijk onderwijzer mag dan heus wel een Christelijk lied leren. Maar het mag niet te dogmatisch zijn. Een soort Christendom boven geloofsverdeeldheid. De ene helft van het bestuur zal dan waken, dat het bijbelonderwijs, dat zeker niet wordt geweerd, onderwijs naar de

Schriften is, terwijl de andere helft er juist voor zal waken, dat het niet al te positief is. Het kind ondergaat de invloed van de Christelijke onderwijzers, maar dan mag er ook geen bezwaar gemaakt worden als de humanistische onderwijzer vanuit zijn achtergrond het kind beïnvloedt. Dit is een innerlijke tegenstrijdigheid. De gehele schoolstrijd is een strijd geweest voor integraal Christelijk onderwijs.

De syntheseschool betekent een groot gevaar, want er kan van werkelijk Christelijk onderwijs zo niets terecht komen. Het Evangelie wordt zo genuilkorfd.

Soms wordt ook nog een ander argument te berde gebracht. Men zegt dan, dat in de b.l.o.-school voor het zwakzinnige kind het godsdienst-onderwijs uitermate eenvoudig moet zijn, zodat het geen bezwaar hoeft te ontmoeten als men een syntheseschool sticht.

Als antwoord hierop zouden we gaarne de Hervormde predikant Dr H. J. Langman aan het woord laten, die in zijn referaat over de syntheseschool gehouden op de vergadering van de schoolraad op 13 April 1955 het volgende zegt:

„Als U wist wat een vreugde het is voor de gelovige ouders, die juist zo'n bijzondere liefde hebben voor hun achterlijke kind, dat op de school deze kinderen op een gepaste wijze wordt bijgebracht enige kennis van God, van Jezus Christus, de Heiland, dat zij leren eerbiedig en vroom een eenvoudig gebedje op te zeggen, dat zij ook mee leren zingen het eenvoudige Christelijke lied. Breng maar eens een bezoek aan zo'n Christelijke b.l.o. school en U zult ontdekken wat het woord Christelijk juist hier betekent! En daarom zeggen we zeer beslist, ten opzichte van de b.l.o. syntheseschool: n e e n !”

Of om een ander gedeelte uit de rede van Dr H. J. Langman aan te halen *„De aanvaarding van de syntheseschool is niet minder dan een prijs geven van het beginsel; ja meer dan dat, het is een verloochening van wat onze vaders op grond van hun gewetens hebben bevochten en als een geschenk van God hebben ontvangen”.*

Indien er dan in een bepaalde plaats geen mogelijkheid aanwezig schijnt om tot oprichting van een b.l.o.-school te komen is het beter voorlopig een afwachtende houding aan te nemen. In geen geval neme men echter genoegen met een syntheseschool, waaruit de kracht van het Evangelie is weggenomen.

En de voorbeelden zijn er om te bewijzen, dat wat onmogelijk scheen, toch op een gegeven moment werkelijkheid kan worden.

Bewogenheid

Een ding staat vast. Als straks naar we hopen een volledige financiële gelijkstelling van het Christelijk b.l.o. en het openbaar b.l.o. tot stand komt zijn we er niet.

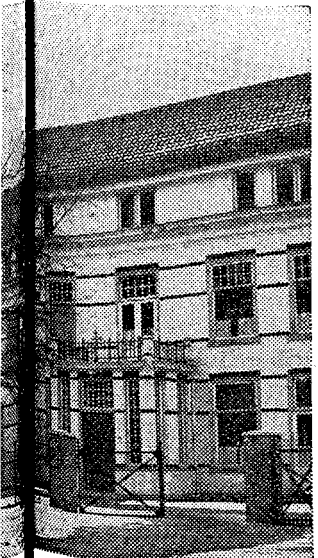
Dit Christelijk b.l.o.-onderwijs is voortgekomen uit de bewogenheid met het kind, dat hulp behoefde. Bovenal uit de drang om ook deze kinderen met de liefde van de Heiland in aanraking te brengen. Van deze liefde moet dit onderwijs doortrokken zijn.

Daarvoor is nodig het medeleven en de offervaardigheid van allen die deze zaak ter harte gaat. Dit is een blijvende opdracht ook voor de toekomst.

nodig

erwijs bij de wet wordt
verschillende onder-

erwijs is echter niet bij
nderwijswet geeft wel
n, maar de eigenlijke re-
gemene Maatregel van

VONKEN VLIEGEN OVERAL!

PRO

EN CONTRA

Overheidssubsidie bij kerkbouw?

Zo begon het briefje: 'In de rubriek 'Vonken vliegen overal' zouden wij gaarne een gedachtenwisseling opnemen over 'overheidssubsidie voor kerkbouw'...

Zo is het. Ik sta niet afwijzend. Dat komt in de eerste plaats, omdat ik de tegenargumenten niet houdbaar vind en in de tweede plaats, omdat de argumenten vóór niet kunnen worden weerlegd op afdoende wijze.

Een subsidie zal altijd gepaard gaan met bepaalde voorwaarden en de kerk kan om der wille van haar vrijheid geen voorwaarde aanvaarden. De kerk moet vrij blijven. Elke hand die haar aan de overheid bindt moet worden afgewezen.

Subsidie voor kerkbouw is in strijd met het karakter van het kerk-zijn. Het is de Koning der kerk zelf die voor de verzorging van Zijn kerk zorgt en het zou een minus zijn op Zijn koningschap als we voor het kerkewerk steun van de overheid zouden geven.

Die argumenten zijn voor mij beslist onvoldoende. Het is immers zo, dat de voorwaarden die de overheid bij het verlenen van een subsidie stelt deze zijn, dat zij zich zal kunnen vergewissen, dat het subsidie inderdaad zal worden besteed voor het doel waarvoor het is gegeven.

Bovendien, het is niet zo dat bij een besluit tot het verlenen van subsidie de kerk gedwongen wordt het te aanvaarden. De kerk blijft vrij ja of neen te zeggen als zij de voorwaarden tot het verlenen van het subsidie heeft gezien.

Voorts is het zo, dat het geen zaak van de overheid is bij het verlenen van een subsidie te beoordelen of de betrokken organisatie naar haar aard of karakter een subsidie mag aanvaarden. Dat is een zaak van de kerk en niet van de overheid.

Indien we het zo doen, dan komt het tweede tegenpunt al heel spoedig te vervallen. Het is beslist geen belang van een gemeente dat er 'steden zonder tempel' worden opgebouwd. Dat is wel zeer tot schade van de samenleving.

Hiermede ben ik eigenlijk al gekomen aan de argumenten die voor het verstrekken van een dergelijk subsidie gelden. Zij zijn in hoofdzaak:

Het reeds aangestipte argument, dat de overheid groot belang heeft bij de ontwikkeling van het geestelijk leven van de bevolking. Zij predikt immers het

evangelie niet, maar zij maakt wel de baan voor het evangelie vrij. Nu de onkerkelijkheid hand over hand toeneemt mag een overheid, Gods liturg naar Romeinen 13, deze ontwikkeling niet onverschillig laten.

Zo goed als de overheid, om redenen van volksgezondheid, belang heeft bij de aanleg van plantsoenen en parken, bij sportterreinen en zwembassins (zij betaalt die volledig), zo goed heeft zij ook belang, om redenen van geestelijke volksgezondheid, bij de bouw van kerken.

ste deel in de steden — is niet een zaak van de kerk, maar een zaak van de overheid. Zij plant de ontwikkeling en zij wijst ook de plaatsen aan waar de kerken moeten verrijzen.

De vergroeiingen in de eigendom en in de loonvorming hebben het vrijwel onmogelijk gemaakt, dat kerken de stormachtige groei van de stedenbouw bijhouden met hun kerkenbouw.

Geen taak voor de overheid? Maar hoe dan met de volkshuisvesting, met de sport, met de scholenbouw en met de financiering van het gehele onderwijs en van de onderwijzers salarissen, met de maatschappelijke zorg?

De erkenning van de positieve overheidstaak daarin houdt ook in, de toepassing van deze taak voor de bouw van kerken. Als dat mag en moet in de Noord-Oost-polder, dan mag en moet dat ook in de Noordelijke, Oostelijke, Westelijke en Zuidelijke polders, die rondom een stad worden rijp gemaakt voor bebouwing.

Genoeg. Ik kan de argumenten vóór de subsidie aan kerkbouw niet ontzenuwen. Ze zijn klemmend en juist. Ze vloeien voor mij voort uit de positieve taak van de overheid, die rechtstreekse ligt opgesloten in de omschrijving van Romeinen 13: 'Doe het goede en gij zult lof van de overheid hebben'.

E. VAN RULLER

Subscription form for 'NEDERLANDSE GEDACHTEN' with fields for name, address, and subscription details. Includes a return address: Dr Kuypersstraat 3, 's-Gravenhage.

Advertisement for C-R. MAAGTABLETTEN, a dietary supplement. Text: 'EEN UITKOMST VOOR MAAGLIJDERS. MAAGLIJDERS U KUNT WEER ALLES GAAN ETEN. De echte C-R. MAAGTABLETTEN zijn weer in Nederland verkrijgbaar...'

Advertisement for SCHOOLMEUBELN by MEUBELINDUSTRIE ROTHUIZEN N.V. - EDE.

Advertisement for BOERHAAVE VAN 1907, located at Heemskerckstraat II 's-Gravenhage. Telephone 33 09 05.

Advertisement for DE aangewezen Verzekering-Maatschappij, offering services for accidents, illness, and surgery. 'Vraagt prospectus!'

Advertisement for ZUIDHOLLANDSE BANK, ROTTERDAM, with services like 'ALLE BANKZAKEN', 'EFFECTEN', 'EMISSIES', and 'ASSURANTIEN'. 'DEVIEZEN 's-GRAVENHAGE'

NEDERLANDSE GEDACHTEN

OFFICIEEL WEEKBLAD VAN DE ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ

De loonstrijd is gewonnen!

HET loonsysteem gaat veranderen: eindelijk en te langen leste gaan we het na-oorlogse systeem van geleide loonvorming verlaten. De verantwoordelijkheid die de staat in die tien (moeilijke) jaren gedragen heeft en zeker in de eerste jaren wel moest dragen, wordt verlegd naar hen bij wie die thuis hoort: de werkers in het bedrijfsleven. Let wel: dit is een overwinning van de confessionele levensvisie op de socialistische. Een overwinning die komen móest, omdat onze visie in het belang is van de mens zelf. Van de werkende mens en van de rustende mens. En daarom is dit feit een felicitatie waard aan onze ministers en aan de vooraanstaande mensen in partij en vakbeweging.

Waarom in het belang van de werkende mens? Allereerst omdat hij nu weer zelf de verantwoordelijkheid te dragen krijgt voor de beloning van zijn werk. Via zijn bedrijfstak zal hij nu weer met zijn werkgever om de tafel kunnen zitten en spreken over zijn eigen belangen en die van het bedrijf en de bedrijfstak waarin hij werkt. En hij zal tevens de verantwoordelijkheid gevoelen voor zijn medemensen omdat hij zijn looneisen zal moeten aanpassen aan het algemeen belang. In een tijd waarin verantwoordelijkheidsbesef een schaars goed is, is dit van niet te onderschatten betekenis.

Daarnaast komt dan het heel nuchtere, noem het zelfs materialistische argument: de bedrijfstaksgewijze loonvorming brengt de werkende mens materieel voordeel. Dat kan niet anders: bij een geleide loonvorming, waarbij allen hetzelfde krijgen, moet nu eenmaal de economisch zwakste als maatstaf worden genomen. Een ketting is zo sterk als de zwakste schakel! Bij een bedrijfstaksgewijze loonvorming daarentegen kan de werkende mens mee profiteren van de welvaart in zijn bedrijfstak. Als het in zijn onderneming goed gaat, dan levert dat hem voordelen op, want hij is niet langer gebonden aan een bedrijf waarin het minder goed gaat, om welke oorzaken ook.

Hogere lonen zijn het gevolg van deze confessionele overwinning — zou nu eindelijk eens de mythe doorbroken worden dat de christelijke partijen „conservatieve” partijen zijn, die het belang van de arbeider schaden? Ziet men nu eindelijk in dat niet de P.v.d.A. maar het christendom en de christelijke visie het ware belang van de mens nastreven en ook bereiken? Wij geloven dat het zelfs in onze kring nodig is daar eens op te wijzen!

En er is nog iets: door deze loonvorming blijven de prijzen in rust. We kennen allemaal die nare cirkelgang: een loonronde, hogere prijzen, weer een loonronde, en zo verder. En de kleine man die van zijn pensioen of van een klein kapitaalje moet leven, raakt steeds dieper in de put.

Wanneer dit alles van kracht wordt? Zal minister Suurhoff nog een wetsvoorstel dienaangaande indienen of zal hij het aan zijn opvolger overlaten in een volgend kabinet? Hier ligt een taak voor onze Kamerleden. Dit alles moet spoedig gebeuren. Dat is een eis van sociale rechtvaardigheid!

Gebaren, woorden en daden

ER is een buitengewone ambassadeur uit Indonesië naar Nederland gekomen, om zo mogelijk besprekingen, die een betere verhouding tussen beide landen zouden kunnen bevorderen, voor te bereiden.

Hoogstwaarschijnlijk hebben wij hier evenwel louter te maken met een *schijnbeweging*.

De Indonesische Regering doet nl. haar uiterste best, om de zaak Nieuw-Guinea te maken tot een zaak van de Verenigde Naties. Er is haar alles aan gelegen, de Algemene Vergadering van deze organisatie zo ver te brengen, dat zij met de vereiste meerderheid van 2/3 der stemmen een resolutie aanvaardt, waardoor de bemoeiing van de N.V. wordt ingeleid. Wanneer eenmaal zulk een resolutie is aangenomen, dan komt de zaak telkens op de agenda terug. Frankrijk heeft dat goed begrepen ten opzichte van de Noordafrikaanse kwestie, en is dan ook spijkerhard geweest. Zo hard, dat het waarschijnlijk zal weten te bereiken, dat de V.N. bakzeil gaan halen.

De verhouding tot Indonesië

Indonesië heeft weinig kans bij de Verenigde Naties, als het Nieuw-Guinea op de agenda geplaatst wil zien. En het weet heel goed, dat het ook door een aantal landen gesteund wordt, die de steun alleen maar bedoelen als een ongevaarlijk gebaar. Nederland houdt toch wel het been stijf en waarom zal men Indonesië dan prikkelen? Wil het graag een stem hebben, vooruit dan met het gebaar!

De Indonesische Regering meent, dat er speciale stappen moeten worden ondernomen, om in de Algemene Vergadering betere kansen te krijgen. Wanneer het kon bereiken, dat er besprekingen werden begonnen tot verbetering van de verhouding tussen Nederland en Indonesië en de Algemene Vergadering zou daarbij aan willen sluiten en een resolutie aannemen in de trant van: wat fijn, dat de beide landen nu onderhandelen ook over Nieuw-Guinea en wat is het ons een genoegen, onze beste wensen te uiten en het verlangen naar goede resultaten uit te spreken, dan was er immers een resolutie, die de zaak Nieuw-Guinea voortaan tot een zaak van de Verenigde Naties had gemaakt. Dan behoeft er elke volgende keer maar aan te worden voortgebreid.

Dat is de politiek, waardoor een goede verstandhouding met Nederland tot nu toe onmogelijk is.

Behalve dit is er het optreden van de president van Indonesië, Soekarno. Hij is staatspresident van een Republiek,

die zich graag constitutioneel noemt, net zoals een westerse staat, met een president boven de partijen als symbool van de nationale eenheid en met een verantwoordelijk ministerie. Maar deze president heeft van zo'n regime geen kaas gegeten. Hij drijft een politiek op eigen hand. Hij houdt redevoeringen, die ophitsend zijn, beledigend; hij onthult complotten, hij ageert tegen de vreemdelingen.

Toen de Nederlands-Indonesische Unie plechtig was gesloten, zond H.M. de Koningin hem een telegram over de bereikte mijlpaal en over de toekomstige samenwerking. De Koningin was immers het Hoofd der Unie! De heer staatspresident antwoordde niet eens . . .

Verder gaat de Indonesische Regering voort, Nederlanders in Indonesië op een onwaardige manier te behandelen. Wie als Nederlander in Indonesië woont, loopt gevaar, voor maanden in de gevangenis te verdwijnen. Het kan zijn, dat hij er na vele maanden zo maar weer uitgelaten wordt. Er waren geen voldoende termen. Het kan ook zijn, dat hij voor een rechtbank komt en daar verneemt, dat ze hem van allerlei absurditeiten beschuldigen. Het kan zijn, dat hij die dingen gepleegd zou moeten hebben op een moment, dat hij niet eens in Indonesië was. Maar wanneer de bewijzen worden overgeleverd, dan zegt het Indonesische Openbaar Ministerie: Aha, alweer een complot, een complot om valse bewijzen voor de beklaagden te vervaardigen. Onze Regering heeft over deze schandalen een Witboek gepubliceerd. Ophitselij, zegt de Indonesische Regering, allemaal leugens en vervalsingen.

In de derde plaats is daar de zaak Van Krieken. Dat is een ordinair geval van mensenroof. De Indonesiërs gaan een zieke man roven in Nieuw-Guinea, slepen hem mee en houden hem maanden lang gevangen. Als je een foto ziet van de deftige ambassadeur, die in gala naar H.M. de Koningin gaat om zijn papier te brengen, dan is het net, alsof je vooral aan die mensenroof moet denken.

Het minste dat het Nederlandse kabinet van de bijzondere Indonesische ambassadeur dan ook moest eisen, was wel de onmiddellijke vrijlating van de uit Nieuw-Guinea ontvoerde politieagent Van Krieken.

De Indonesische regering is hiertoe thans na lang aarzelen overgegaan. Minister Luns heeft ook duidelijk laten weten dat er van een gesprek geen sprake kon zijn, zolang deze mensenroof niet ongedaan is gemaakt.

Thans blijft nog het onrecht, dat In-

OETOYO RAMLAN

..... mensenroof

donesië reeds jarenlang bedrijft tegenover de gearresteerde Nederlanders. Aan de schandelijke processen moet een einde komen. Denkt men in Djakarta werkelijk dat het Nederlandse parlement en de Nederlandse publieke opinie het resultaat van een eventuele Nederlands-Indonesische ministersconferentie zullen accepteren, wanneer niet op korte termijn aan de gearresteerde Nederlanders recht wordt gedaan?

De laatste berichten wijzen erop dat Indonesië in dit opzicht zijn houding wijzigd. Maar ten aanzien van Nieuw-Guinea, dat blijkbaar voor de Indonesiërs als het hoofdpunt voor een ministersconferentie geldt is de halsstarigheid niet geweken. Meent Djakarta dat tegenover de vrijlating van Van Krieken en de verbetering, die zij eventueel in de rechtsgang ten aanzien van de gearresteerde Nederlanders nog aanbrenge, een Nederlandse „concessie” dient te staan op het punt van de weigering van het Nederlandse kabinet om op de Ned. Ind. ministersconferentie de souvereiniteit over Nieuw-Guinea in het geding te brengen, dan is dat voor Nederland onaanvaardbaar. Dit zou lijken op een bukken voor „chantage”!

Wij kunnen ons moeilijk voorstellen dat de Assemblee der Ver. Naties onmiddellijk de indruk zal komen van de Indonesische „concessie”, dat zij geen mensen meer gaan roven en geen gevangenen meer bont en blauw slaan.

Nederland zal bij monde van minister Luns duidelijk moeten stellen dat de souvereiniteit over Nieuw-Guinea geen onderwerp van gesprek kan uitmaken van een Nederlands-Indische conferentie en dat de Indonesiërs reeds maandenlang van dit Nederlandse standpunt op de hoogte zijn gesteld. Het drijven van de Indonesische regering om desondanks de Algemene Vergadering van de Ver. Naties voor haar karretje te spannen, zal als een oneerlijk diplomatiek spel aan de kaak moeten worden gesteld.

Den Haag zal de bijzondere Indonesische ambassadeur moeten vertellen: geen woorden, geen gebaren, maar daden die bewijzen dat zijn zending een eerlijke zending is. En anders, laat hij dan maar weer, na een plechtig afscheid vertrekken.

MINISTER LUNS

Er wordt veel

WERK VERRICHT

- 2000 nieuwe abonnementen
- Gebrek aan personeel
- Taalzuivering en psychologie
- Verkiezingen en financiën

Natuurlijk eerst iets over Nederlandse Gedachten.

De algemene indruk is dat waar gewerkt wordt ook resultaten, en goede resultaten worden geboekt. In Overschie werden in korte tijd 96 nieuwe leden gewonnen en werden tevens 59 abonnementen ingeschreven. In De Lier, een van de goede en actieve kiesverenigingen in het Westland waren reeds 44 leden abonné op het weekblad, maar 36 nieuwe kwamen er bij en dat op een aantal van 20 leden. Dat is ongeveer 30%. Dat alle kiesverenigingen zo haar best deden als De Lier en Overschie. In Joure besloot men zonder meer de contributie te brengen op f 0.25 per week en voor iedere twee leden een abonnement te nemen op Nederlandse Gedachten.

In het totaal werden inmiddels reeds 2000 nieuwe abonnementen doorgegeven aan de drukkerij en enkele honderden zijn in bewerking.

Clementie gevraagd

Het laatste is een moeilijk punt. Maar dan moet men ook weten dat de administratie niet eenvoudig is. Er is immers reeds een administratie. Bij iedere nieuwe opgave moet eerst worden nagegaan of iemand reeds geabonneerd was op het vroegere kaderorgaan. Daarna moet worden nagegaan of hij reeds is opgenomen onder de lezers van het contactorgaan. Eerst dan kan het nieuwe adres worden doorgegeven. En daarbij ontmoeten wij duizend en één moeilijkheden.

Waren alle secretarissen nu maar nauwkeurig wat de voornamen en de adressen betreft. Maar daaraan ontbreekt nog al wat. Het aantal fouten is legio. En iedere fout moet worden hersteld. Hoeveel adressen zijn niet verkeerd, omdat een verhuizing binnen een plaats niet werd opgegeven. Soms zijn straten vernummerd, maar de oude nummers zijn nog in onze administratie vermeld. En zo kunt u doorgaan. Wij werken er met man en macht aan om de stroom van nieuwe abonnementen bij te houden. Iedere dag komen een driehonderd brieven en briefkaarten binnen. Zo moet het ook. We komen er ook wel doorheen, al kunnen we het tempo niet dagelijks bijhouden. We hebben getracht nieuw personeel aan te trekken maar op een advertentie voor een nieuwe typiste kwam niet één sollicitatie. Er zijn dus nieuwe abonné's, die het blad niet direct in dezelfde week ontvangen. Dat is erg. Maar we vragen clementie

Een stroom van amendementen

Er ligt nog een andere stapel brieven voor mij. De amendementen op het ontwerp Program van Actie zijn hier gekomen. Het is weer een dik pakket geworden. Hoeveel amendementen het precies zijn weet ik nog niet. Wel zijn de taaljuristen weer actief geweest. De stellers van het

ontwerp krijgen voor „taal” geen hoog cijfer. B.v. „De zinsbouw, soms uitermate breedspakig, soms uitermate saai, met onze bekende zucht tot perfectionisme, lijkt ons onvolgende. De aanspraak „Aan het Nederlandse volk” doet ons glimlachen. Wie leest zoiets? In het algemeen: Is dit ontwerp ook onder 't oog geweest van een (reclame) psycholoog en een taalspecialist (als de reorganisatie is doorgevoerd worden beide aangesteld, red.). En artikel 3 b.v. weer is in één woord afgrijpselijk”.

Tot zover het citaat. Het slot is gelukkig weer bemoedigend. „Ongetwijfeld is er belangrijker en meer. Laten we ons echter tot dit beperken en besluiten met de wens, dat ook dit onderwerp het zijne mag bijdragen tot het slagen der verkiezingen”.

U ziet het, we worden het toch weer eens.

Het algemeen organisatie-comité kwam bijeen

Het Algemeen Organisatie Comité en de organisatiecommissie zijn op Vrijdag 25 November j.l. aan de vooravond van de vergadering van het Partij Convent officieel geïnstalleerd door de voorzitter van het Centraal Comité, de heer A. B. Roosjen. Voorts werd direct met de werkzaamheden een begin gemaakt. Het voornaamste agendapunt was de financiële opzet.

Voor brede kring is het daarbij niet zonder betekenis te weten, hoe de financiële lasten worden verdeeld. Bijgaand staatje geeft een overzicht van de regeling.

Het Centraal Comité stelt centraal verkiezingslectuur beschikbaar. De Kamercentrales of de kiesverenigingen kunnen afnemen wat zij wensen. Zij kunnen dus zelf een keuze doen. Het Centraal Comité verleent aan iedere Kamerkieskring een subsidie. Het subsidiepercentage is echter verschillend en volgens een bepaalde schaal naar objectieve normen vastgesteld. Het resultaat is als volgt.

Groningen ontvangt 26% subsidie. Friesland 22%. Drenthe 24%. Overijssel 50%. Gelderland 56%. Utrecht 48%. Amsterdam 70%. Den Helder 54%. Haarlem 56%. Rotterdam 62%. Den Haag 64%. Leiden 42%. Dordrecht 34%. Zeeland 40% en het Zuiden 70%.

Aanbevelingslijsten

Inmiddels hebben de besturen der Kamercentrales de aanbevelingslijsten behandeld in de vergadering der Kamercentrales en deze aan de kiesverenigingen doen toekomen. De kiesverenigingen worden nu in de gelegenheid gesteld voor 31 December de aanbevelingslijst met 20 namen van kandidaten in te zenden bij het partijsecretariaat. Wat zal het resultaat daarvan zijn? Wij wachten verder af.

DELTAPLAN

HET WETSONTWERP „DELTAPLAN” heeft een aangrijpende voor geschiedenis. Na de stormramp van 1953 legde Minister Beel in de Eerste Kamer een regeringsverklaring af, die aldus eindigde:

„Door het geweld der wateren zijn meer dan zeshonderd dochters en zonen van ons volk meegesleurd en hebben hun leven gelaten; tienduizenden zijn er van hun haardsteden verdreven.

Mogen zij allen in de uren van de nood de sterke hand Gods hebben ervaren en Zijn genade zijn deelachtig geworden.

Zegene Hij allen, die nog steeds in nood verkeren, en verlene Hij aan ons gemeenschappelijk pogen Zijn onmisbare steun.

Moge ons volk, Hem indachtig, onder het bezielend voorbeeld van onze geëerbiedigde Vorstinne en van de leden van ons Vorstenhuis, de volle inzet van zijn beste krachten in grootste offervaardigheid blijven geven, opdat Nederland spoedig weer herrijze.”

Dit treffende slot ontbrak aan de regeringsverklaring in de Tweede Kamer, zoals die door de Minister-president Dr Drees werd afgelegd. De cijfers, die toen werden genoemd, waren onvolledig. Het bleek tenslotte, dat 1835 mensen het leven hadden verloren, dat 72.000 mensen moesten evacueren, dat 4300 gebouwen werden vernield en ruim 43.000 beschadigd, en dat 150.000 ha. werd overstroomd. Het bleek ook, dat een nog veel verschrikkelijker ramp met de allergrootste inspanning kon worden voorkomen: de doorbraken in de Hollandse IJssel zijn nog op het laatste moment afgedamd, zodat een overstroming van het centrale deel van het land kon worden verhinderd.

DE MEMORIE VAN TOELICHTING legt nog eens uit dat de stormvloed van 1953 het water véél hoger heeft opgestuwd dan waarop men had gerekend. De hoogte van de dijken werd vroeger bepaald in verband met de hoogste bekende stormvloedstand. Die was b.v. voor Hoek van Holland 3.28 m + N.A.P. en was geregistreerd in 1894. Maar op 1 Februari 1953 werd het 3.85 m + N.A.P. Maar tegelijk vertelt de M. v. T., dat er nog hogere stormvloeden mogelijk zijn. De storm kan heviger zijn; hij kan optreden bij springtij. Was de storm van 1 Februari 1953 veertien dagen eerder losgebarsten, dan zou hij het water hebben opgestuwd boven een springtij, dat zelf reeds een halve meter hoger was dan nu het geval is geweest. En in December 1954 zijn de waterstanden tijdens een hevige storm langs de Groningse en Friese kusten hoger geweest dan in 1953. Daar komt bij de zgn. positieve niveauverandering. Dat wil zeggen, dat de zeespiegel rijst ten opzichte van het land. De ijskap aan de Pool trekt zich terug en er komt meer water in de zee. De bodem van ons land daalt. Er hebben veranderingen plaats in de diepere lagen en de bovenlaag klinkt in. Het gaat langzaam, héél langzaam, maar het betekent toch een nadelig verschil van 15 tot 13 cm., per eeuw en het laat zich aanzien, dat dit verschijnsel nog vele eeuwen zal voortduren. Daarom schreven we verleden week over het „zinkende vaderland”.

DE MEMORIE VAN TOELICHTING geeft ons ook een beeld, een indruk van de gigantische betekenis van het werk. We herinneren ons de spanning, die overal heerste, toen de grootste gaten op Schouwen-Duiveland werden gedicht.

Door het gat bij Schelphoek bulderden ieder etmaal door de vloed twee keer 270 miljoen m³ zeewater naar binnen en elke ebbe zoog weer eenzelfde hoeveelheid naar buiten. Maar door de Oosterschelde stuwt de Noordzee elk getij twee milliard m³ naar binnen en trekt eenzelfde hoeveelheid weer naar buiten. En daar moet bovendien de afsluiting gelegd worden op een plaats, waar de golven een vernietigende kracht hebben, als zij komen aanrollen uit de Noordzee. En weer andere moeilijkheden zullen er komen, als een dichte mist zich gaat legeren over het water. De merkwaardigste zin in het gehele stuk is misschien wel, dat er wellicht geheel nieuwe, tot nu toe ongebruikelijke werkmethode bij dit project zullen worden toegepast.

WIE dit alles nagaat, die wordt er stil van. Die herinnert zich nog eens weer de verschrikking, die ons stuwt naar deze geweldige onderneming. Die beseft, dat de gehele wereld straks zal toekijken, als wij proberen de macht van de zee aan banden te leggen. Wij? In zekere zin ja! Want het is een nationale onderneming, in de volle en rijke zin van het woord. Als het eenmaal begonnen is, dan zullen wij meeleven. In grote spanning, die soms op beslissende momenten, bij dag of bij nacht, voelbaar wordt in een stilte, die trilt door het land. En hoeveel hoger en dieper is deze spanning dan die welke een déél van ons volk aangrijpt, wanneer het gaat om de nationale roem op het voetbalveld of bij de Tour de France!

Maar als wij gezegd hebben „wij”, dan komt er tegelijk een gevoel van grote bescheidenheid over ons. Want ieder, die hiaraan meedoet, die dit grote werk mee uitvoert of het mee draagt in het grote nationale verband, die verstaat het, dat hier de enkele mens zo weinig kan, en dat juist het straffe samenspel van allen, van de ingenieur en van de kraandrijver, de expert in het laboratorium en de rijswerker op het zinkstuk, en van de natie die er achter staat, voorwaarde is voor het slagen van dit werk

En als dat „wij” dan nog een keer geschreven is, dan strepen wij het tegelijk weer door en zeggen: „God van den hemel moge het ons doen gelukken, wanneer wij als instrumenten in Zijn hand het grote werk gaan ondernemen.”

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), R. Gosker, Jac. S. Hoek, Prof. Dr J. J. de Jong, S.J. Jonker, A. R. de Kwaadsteniet, J. D. Troostheide. Secretaris: G. J. H. Griffioen.

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE: Di Kuypersstraat 3, s-Gravenhage Telel. K 1700-115935. Giro 89673 VOOR ADVERTENTIES: Kon. Wilhelminalaan 34, Leidschendam. Tel. K 1761-1646.

ABONNEMENTSPRIJS: f 6.20 per jaar / 1.55 per kwartaal. giro 89673.

STUDENTENABONNEMENT f 4.- per jaar. LOSSE VERKOOP f 0.20.

FIRMA
BLAAK

BOOT- EN SLOEPENBOUWERIJ
HOOGEZAND

AANNEMERSBEDRIJF

Gebrs. Hakkors

- * Handel in rijsmaterialen, riet en teen
 - * Tietmattenfabriek
 - * Hoepelmakergien
- WERKENDAM
Telefoon 14

HET PARTIJ CONVENT

besprak het beginsel- en algemeen staatkundig program

Het Partijconvent is Zaterdag j.l. te Utrecht in vergadering bijeen geweest. Evenals de vorige maal werd de bijeenkomst gehouden in het gebouw voor Kunsten en Wetenschappen. Over de opkomst viel niet te klagen al liet het zich aanvankelijk aanzien dat de belangstelling voor deze vergadering minder zou zijn.

Het Partij Convent is een soort brede Partijraad of met andere woorden gezegd een geconcentreerde Deputatenvergadering. Leden zijn de leden van het Centraal Comité — de Anti-Revolutionaire Kamerleden (zij het adviserend) ook gedelegeerden van verschillende commissies — maar het merendeel wordt gevormd door de vertegenwoordigers der Statencentrales. Het Partij Convent draagt een ander karakter dan het vroegere Centraal Convent. Maar voor ditmaal kwam dit niet zo duidelijk tot uitdrukking. Aan de orde waren immers alleen een tweetal rapporten over de wijziging van het Program van Beginselen. Het Centraal Comité stelde het zeer op prijs, alvorens deze rapporten in de partij aan de orde te stellen het gevoel van het Partij Convent te polsen. Daarna zal het zich beraden over de vraag op welke wijze en vooral wanneer deze belangrijke zaak zal worden afgedaan.

Twee belangrijke rapporten

Er was dus een tweetal rapporten voorbereid en ingediend door een tweetal commissies. Reeds op 3 Juni 1949 besloot het Centraal Comité tot instelling van een commissie, welke tot taak zou hebben de eerste vijf artikelen van ons Program, nader te bezien, mede met het oog op de daaromtrent of in verband daarmee gerezen vragen en de gegeven beschouwingen. Deze opdracht werd verstrekt nadat het overleg met Prof. Schilder e.a. op niets was uitgelopen. Hangende deze besprekingen met de groep, waaruit later het Gereformeerd Politiek Verbond is ontstaan — men herinnert zich nog de bekende Amersfoortse resolutie van 10 Mei 1948 — verklaarde het Centraal Comité zich bereid de bezwaren, die van deze zijde werden geopperd, nader te doen onderzoeken door een breed samengestelde commissie. Zoals gezegd werd dit aanbod niet aanvaard. En toen dan eindelijk de besprekingen werden afgebroken, besloot het Centraal Comité door te gaan en werd een commissie benoemd, vooral voor de eerste vijf artikelen.

Het werd een breed samengestelde commissie. Tot lid werden uitgenodigd de heren H. Algra, Prof. Dr G. C. Berkouwer, Dr J. A. H. J. S. Bruins Slot, Prof. Dr I. A. Diepenhorst, Mr Dr J. Donner, Drs C. van Dijk, Ds M. de Goede, Prof. Dr J. P. A. Mekkes, Ds J. Prins, Prof. Dr J. Severijn, Mr J. Terpstra, J. Wilschut en Prof. Dr S. U. Zuidema, terwijl de heer Mr K. Groen als secretaris optrad. De heer Mr Dr J. Donner werd voorzitter.

De commissie vergaderde, blijkens haar rapport 18 maal. Op 5 Januari 1952 was zij met haar arbeid gereed en spoedig daarop werd haar rapport aan de kiesverenigingen toegezonden.

Ongeveer een jaar later werd aan de voorzitter van het College van Advies

verzocht is instelling te bevorderen van een kleine werkcommissie, met de opdracht nu ook de overige artikelen van het Program van beginselen onder de loupe te nemen.

Deze kleine werkcommissie bestond uit de heren Dr J. Schouten, voorzitter, Prof. Mr A. M. Donner, Mr Dr J. Donner, J. Talma en Prof. Dr S. U. Zuidema, terwijl de heer Mr K. Groen opnieuw als secretaris fungeerde. Bovendien werden een groot aantal subcommissies in het leven geroepen. Wanneer men het lijstje der medewerkers nagaat is zo ongeveer het hele intellect der Anti-Revolutionaire Partij op de een of andere manier bij de werkzaamheden betrokken geweest.

Aan Hooggeleerde en Zeergeleerde heren heeft het in ieder geval niet ontbroken. Dat is een waarborg voor wetenschappelijke deugdelijkheid van het werk, dat nu aan het Partij Convent ter discussie werd voorgelegd.

Reactie van het Partij Convent

En hoe heeft nu dat Partij Convent op de zaak gereageerd? Een veertiental personen heeft aan de discussie deelgenomen, nadat Dr Schouten met een enkel woord de zaak had ingeleid. Het eerste dat daarbij opvalt is dat de sprekers vrijwel allen behoorden tot de categorie leden, vertegenwoordigers der Staten-centrales. Geen der aanwezige Kamerleden heeft bij deze gelegenheid het woord gevoerd. Ook de andere prominenten deden er het zwijgen toe met één uitzondering. Bij het scheiden van de markt, in de namiddagvergadering vroeg en verkreeg Prof. Mekkes, de man van de minderheidsnota het woord, om zijn standpunt nader toe te lichten. Door deze gang van zaken kreeg het debat — of beter gezegd de discussie een mat en grijs karakter, vermoedelijk toe te schrijven aan de degelijkheid van de voorbereiding. De zaak schijnt doodgepraat voor het praten begint.

De eerste spreker heeft moedig geprobeerd de discussie op peil te brengen. De altijd enthousiaste Van Ruller gewaagde zelfs van een historische vergadering, maar de goed bedoelde poging bleef bij „goed bedoeld” steken. Hij waagde het nog een goed woord te spreken voor het onderscheid tussen een beginselverklaring en een Algemeen Staatkundig Program. Hij kon zich daarbij beroepen op het standpunt van Programcommissie I en op het oordeel van de Reorganisatiecommissie, dat daarvoor eveneens een lans had gebroken. Maar steun ontving hij bij zijn poging niet. Van iemand! Het enige, dat ten aanzien van dit punt is bereikt is dat wij voortaan spreken van „Beginsel- en algemeen staatkundig Program”. Nu is dat niet zonder betekenis. Dat moet worden toegegeven. Het is een compromis, zoals dat in de politiek telkens moet worden gevonden en waarmee men tenslotte tevreden moet zijn.

De overige sprekers maakten allen een serie opmerkingen over allerlei

Dr J. Schouten bezig met zijn toelichting op het ingediende beginsel- en algemeen staatkundig program.

détailpunten. Het viel daarbij op, dat verschillende malen werd gevraagd geschrapte punten weer op te nemen. De heer Van den Heuvel uit Moerkapelle langzamerhand een bekend figuur in onze kring — een gewaardeerd spreker omdat hij zo ernstig en zo serieus op de zaken ingaat zodat men moeilijk boos op hem worden kan ook al vraagt hij soms wat veel tijd voor zijn uiteenzettingen — stelde enkele belangrijke zaken aan de orde, o.a. de kwestie van de verhouding tussen kerk en staat en het probleem van de nieuwe praeambule.

Antwoord van Dr Schouten

Bij zijn beantwoording stond Dr Schouten niet voor een zware taak. In een rustig betoog heeft hij de vragen beantwoord en is, hij op de gemaakte opmerkingen ingegaan. Het is altijd een vreugdevol genoegen naar Dr Schouten te luisteren. Men voelt in hem de man die zijn zaak weet. Hij kent de problemen en hun achtergronden en al sprekende laat hij telkens de moeilijkheden zien. Het is niet zulk een eenvoudige zaak een program van beginselen te formuleren. Dan moet er met duizend en één dingen worden rekening gehouden. Men slaagt er nooit in, zo betoogde Dr Schouten, beginselen „tijdloos” te formuleren. Wanneer men dat desondanks beoogt dan dreigt men zich in abstracties te verliezen. Dit gaat nu eenmaal boven het menselijk vermogen. Bovendien, wanneer men dat probeert worden wij statisch. Dan kan men er niet mee werken en beginselen — dat moeten bewegende krachten zijn — daar moet dynamiek in zitten. Met enkele volzinnen duidde hij aan dat een beginsel is, 1e een uitgangspunt, een grondslag — een grondgedachte waarop men zich baseert en vanwaar men uitgaat; 2e een zekere richting — het wijst een doel aan en 3e een bewegende kracht en leidend motief. En bij dit laatste stelde hij de algemene vraag of het hieraan gedurende de laatste jaren niet enigermate heeft ontbroken.

Na deze uiteenzetting heeft Dr Schouten getracht duidelijk te maken dat het niet mogelijk was onderscheid te maken tussen beginselverklaring en algemeen

staatkundig program. Die twee vloeien in elkaar over. Men kan ze niet duidelijk onderscheiden en naar zijn mening moeten we dat ook niet proberen.

Daarna ging hij breedvoerig op de gemaakte opmerkingen in, zonder ze echter alle te kunnen beantwoorden.

Het was een rustig betoog. Zeer de moeite waard om naar te luisteren. Helder en duidelijk was de uiteenzetting. En de betekenis daarvan was: neem dit voorstel nu maar zo als het er ligt. De voorbereiding heeft lang geduurd. Laten we daar nu maar niet over nakaarten. Dat helpt toch niet. We hebben er ons best op gedaan. Wij hebben de zaken van alle kant bekeken. Wij hebben dat grondig gedaan. En maak dit nu maar spoedig in orde.

Op een gegeven ogenblik, dat was in verband met het zich niet meer beschikbaar stellen voor de Kamer, beriep Dr Schouten zich op de ervaring van een zakenman. Deze zakenman beweerde, dat wanneer in een zaak moeilijkheden ontstaan, dat men dan door de moeilijkheden moet heenrennen en dat men er dan niet moet doorheen kruipen.

Dat sloeg op zijn aftreden als voorzitter, op zijn aftreden als Kamerlid. Maar sloeg het ook niet op de aanvaarding van de voorstellen die ter tafel lagen? De wijziging van een beginselprogram is inderdaad geen eenvoudige zaak. Daar komt heel wat bij kijken. De commissies hebben er lang over gedaan. Nu is dat altijd een bezwaar van commissies. Het schijnt niet anders te kunnen. Maar met evenzoveel woorden heeft Dr Schouten er op aangedrongen dat de zaak in deze winter nog haar beslag dient te krijgen en dat de eerstvolgende Deputatenvergadering dit definitief moet regelen.

Het bezwaar, dat de kiesverenigingen reeds overbelast zouden zijn, werd door hem in zenen dele gedeeld. Dit kon er naar zijn mening werkelijk wel bij. Hij bond het de aanwezigen op het hart deze zaak nu door te zetten. Het heeft nu lang genoeg geduurd. Naar zijn mening is de kwestie rijp voor behandeling.

Vroeger dan anders werd dit Partij Convent beëindigd.

De vraag is nu wat het Centraal Comité zal gaan doen: De beslissing is voor dit comité werkelijk niet gemakkelijk. Temeer niet, omdat het Centraal Comité toch ook zelf de beide rapporten nog moet behandelen. Maar hoe dat afloopt moeten we afwachten.

AMSTLEVEN levensverzekering

ISRAËL: Het koekoeksei in het Arabische nest

HET Joodse volk is na Christus' dood en hemelvaart de eeuwen door opgejaagd en heeft nergens rust kunnen vinden voor het hol van zijn voet. Ook voor wie de toekomstverwachting van het Chilasme, van de leer van het „Duizendjarig Rijk“, niet zo toespreekt, is het phenomeen van de terugkeer van het over de gehele wereld verspreide volk Israël naar het land van de Bijbel en het oude Israël van een fascinerende geheimzinnigheid en raadselachtigheid. Het volk Israël hoe ook vertrap, mishandeld, verguisd en vernietigd, blijkt onuitroeibaar te zijn. God zelf houdt het oude bondsvolk in stand, ondanks zijn hardnekkig ongelof. Daarbij zijn Zijn gangen onnaspeurlijk.

DAVID BEN GOERION

Een derde van de tien miljoen Joden in de wereld werd door Adolf Hitler vermoord. Deze moordaanslag van massale omvang heeft na de jongste wereldoorlog de Joden op de gehele wereld in beweging gebracht, heeft hen te hoop gedreven naar het oude Jeruzalem der vaders, maar kan men zeggen dat de moderne Joden in Palestina de rust en vrede gevonden hebben, - waarnaar zij zozeer verlangden? De Joden in de diaspora in de verstrooiing, zijn de eeuwen door in afzondering gehouden door de volken, die hen op eigen grondgebied toelieten. Zij werden in het Ghetto teruggedrongen. Nimmer hebben de Joden zich kunnen assimileren. De staat Israël, die nu sinds zeven jaren bestaat, is eigenlijk evenmin iets anders dan een groot Ghetto. De anderhalf miljoen Joden in het moderne Palestina worden omringd door veertig miljoen vijandige zones van Ismaël, de halfbroer van Izaäk. Er is tussen de Joden binnen en buiten Palestina niet zo heel veel verschil. Alleen kan men constateren, dat de Joden op vele plaatsen in de wereld nog een betrekkelijke gunstige positie innemen, wanneer men hun lot van de materiële kant bekijkt.

Geen theocratische staat

Toch is er een fundamenteel verschil tussen de grondslagen van de moderne Israëli'sche staat en het oude Israël. De staat van Ben Goerion is allesbehalve een theocratische staat. Slechts vijf-tien procent van de Israëli's hangt het geloof der vaders aan en leeft uit de orthodoxe Messiaanse verwachting. De moderne Joden van Israël doen echter in geen enkel opzicht onder voor het oude volk Israël wanneer het er om gaat te leven uit de gedachte: het belangrijkste volk ter wereld te zijn, een volk dat een bijzonder opdracht heeft te vervullen. Helas gaat de terugkeer naar Jeruzalem niet gepaard met een terugkeer tot God en een erkenning van de Messias der Schriften.

De Israëli's zetten hun gaven en krachten in voor een politiek ideaal, dat geen fundament heeft in de geestelijke bodem, die de Schepper onder dit volk heeft gelegd. Israël droomt van een nieuwe nationale Joodse staat, die meer oog heeft voor gigantische plannen tot industrialisatie en tot aanleg van enorme krachtwerken in de Jordaan dan voor de bijzondere rol, die God aan dit volk heeft toegedacht in de loop der wereldgeschiedenis. Jeruzalem heeft grote aardse plannen, die de productie met meer dan dertig procent zullen opvoeren. Deze plannen kunnen echter niet tot uitvoering komen, omdat de Arabische landen zoals Libanon, Syrië en Jordanië zich met hand en tand verzetten, ondanks het feit, dat zij met de uitvoering van het Jordaan-project hun elektriciteitsvoorziening met vijftig procent zouden zien vermeerderen en daardoor aan de 500.000 uit Israël gevluchte Arabieren werk zouden kunnen verschaffen. Zij vrezen het Joodse imperialisme, dat als een koekoeksei in het Arabische nest is gelegd.

Op de conferentie van Bagdad, waar Engeland, Turkije, Irak, Iran en Pakis-

tan bijeen zijn geweest, heeft Groot-Brittannië getracht de vijandschap van de Arabische landen ten opzichte van Israël te matigen en deze landen aangeraden met Israël tot een compromis te komen, zodat er een einde komt aan de oorlogsdreiging vooral tussen Egypte en Israël. Amerika zou eveneens niets liever willen, want de gevaarlijke controverse tussen Israël en de Arabische landen verlamt de gezamenlijke verdediging en de economie van deze landen en speelt Sowjet-Rusland in de kaart. Merkwaardig is hoe in Sowjet-Rusland en de satellietlanden van Oost-Europa na het ontstaan van de staat Israël het a.t.i.-Zionisme is toegenomen. De ergeris over het feit, dat de Jood, zelfs de Joodse communist, niet in Rusland, maar in Israël het „Beloofde land“ ziet, is groot. Tienduizenden Joden vluchtten uit Tsjechoslowakije (30.000), Roemenië (117.000), Bulgarije (37.000) en Polen (106.000) naar Israël, waar de Joodse leiders deze geweldige stroom van vluchtelingen te verwerken kreeg. Elke immigrant kost de Israëli'sche staat 600 Israëli'sche ponden. De last die daardoor op de Joodse staat drukt, is bijzonder zwaar.

Zonder Amerikaanse steun, vooral van de Zionistische Joden in de Verenigde Staten, zou het bankroet er reeds lang zijn geweest. Deze steunverlening gaat steeds door en het is te begrijpen, dat Amerika liever de kosten betaalt voor de enorme Jordaanprojecten, die Israël in samenwerking met de omliggende Arabische staten wil uitvoeren en die alle landen gezamenlijk uit de economische moeilijkheden zouden brengen, dan dat de steunverlening zowel van Arabieren als Joden moet worden voortgezet.

Heroriëntatie van de Islam

De intrede van de Israëli'sche staat in de Arabische wereld heeft deze wereld in rep en roer gebracht. Uit de tommel van het Mohammedanisme, dat hen eeuwenlang tot een ziekelijk nietsdoen doemde, opgeschrikt door de dynamische met bijzondere kwaliteiten begaafde Joden, worden de Arabieren thans gedwongen tot een volledige heroriëntering. De Joodse kunstenaars, dokters, geleerden en ingenieurs, die uit alle delen van de wereld naar Israël komen, werken daar in een fanatiek rationalistisch idealisme samen en delen daar in de „kibuzzim“, de nederzettingen der landbouw-pioniers, als eenvoudige boeren het geld, de maaltijden en de gereedschappen. Zij maken de woestijnen tot aan de Rode Zee tot vruchtbaar land. De Arabieren slaan dit met bittere afguns gade en zouden Israël willen vernietigen, zoals ook de afgunst van de volken steeds weer in de geschiedenis de oorzaak is geweest van de vervolgingen, die Ahasverus, de wandelende Jood, heeft moeten ondergaan.

DE WERELD
DEZE
WEEK

Het is de gemeenschappelijke strijd om het bestaan, die de Joden in Israël samenbindt, maar daarmee is nog niet gezegd, dat Israël als natie reeds een geslaagd experiment kan worden genoemd. Een gemeenschappelijk geestelijk ideaal kennen zij niet. Enige honderden orthodoxe Joden mogen zich buigen over de „Wet“, de „Torah“ en zich verzetten tegen het Israëli'sch modernisme. Zij beheersen het Joodse volk niet. Humanisme, materialisme en nationalisme voeren in Israël de boventoon. Velen verwachten van het Joodse volk, dat het in het Midden-Oosten de rol van bemiddelaar gaat spelen tussen het Oosten en het Westen, tussen christenen en mohammedanen.

Zeker is het dat Israël ligt op de grens van de Christelijke wereld en de Islam, maar helaas betwijfelen wij sterk of Israël, zolang de mededelaar tussen God en mensen en tussen de volken der wereld: Jezus Christus, in het Jeruzalem der twintigste eeuw niet de ereplaats wordt ingeruimd, deze rol inderdaad zal kunnen vervullen. Materialisme, humanisme en nationalisme hebben nimmer een regenererende kracht gehad en hebben in het verleden tot de meest destructieve oorlogen geleid. Voorlopig constateren wij in Klein-Azië mede tengevolge van de opkomst van de Israëli'sche republiek een rijzend pan-islamisme en Arabisch nationalisme, dat door Sowjet-Rusland wordt uitgebuit tegen het Westen. Dat is de nuchtere werkelijkheid. Het volk van de Bijbel is teruggekeerd naar het land van de Bijbel, maar pas wanneer het teruggekeerd is tot God en de Christus der Schriften, zullen de grote gaven, die het Joodse volk ongetwijfeld bezit, een werkelijke zegen kunnen worden voor Oost en West.

Pakjesavond

Het duurt nog acht en veertig uur,
Dan komt een zeer bekend figuur
Waarop wij allen vlassen;
Het duurt nog maar

een dag of wat,
Dan krijgt Groenkoper zelf een bad
Om voeten in te wassen.

Dan krijgt, daar is hij mee gesticht,
Jan Willem Ooms

een nieuw gezicht,
Of op zijn minst een ander;
En van een vonk van marsepijn,
Van Ruller zal wel wijzer zijn,
Is hij geen tegenstander.

De Sint doet niet aan politiek,
Althans niet in het groot publiek,
Zijn hart blijft ons verborgen;
En toch, ook uit berekening:
Er is geen kiesvereniging
Gezet op overmorgen...

Wanneer de pakjesavond komt
Is politiek rumoer verstomd,
Die pauze zij geprezen;
Om ons, wanneer het even kan,
Door een bejaard partijloos man
De les te laten lezen.

Hij komt voor blauw
en zwart en rood
Uit Spanje met zijn pepernoot
Naar Nederland gevaren;
Geen communist komt
zelfs te kort,
Hoewel er aangetekend wordt
Dat zij er tegen waren...

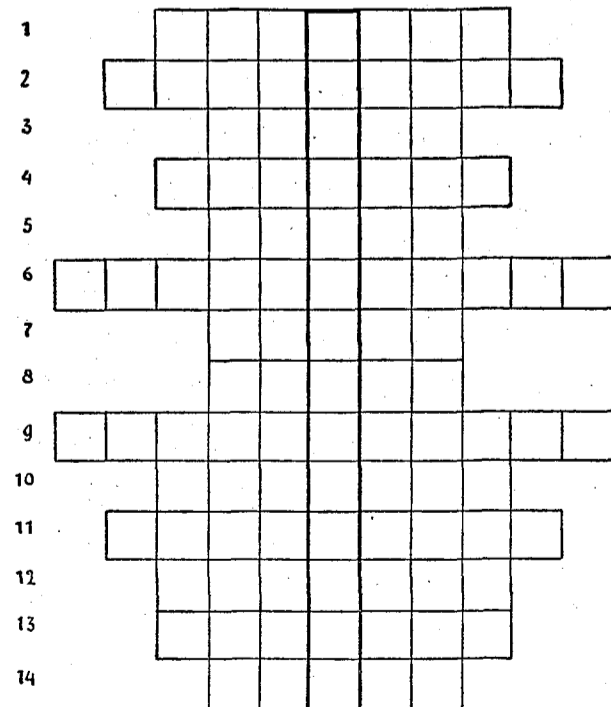
Luns luncht die dag
eens lekker thuis,
Met Nieuw-Guinea in de kluis
En even vrij van zorgen;
Geen Ramlan maar een rammeläär
Bepaalt, al is 't maar
éens per jaar,
De dag van overmorgen.

Wat Algera doet met zijn A
Doet Zijlstra met de Z hem na
En zelden nauwgezetter;
Heel 't nederlandse kabinet,
Nog steeds A.R. van a tot z,
(Zo'n calvinistisch alfabet)
Zit aan de boterletter!

JAAP MIJDERWIJK

Puzzle

(Geen oplossing insturen s.v.p. Hoe deze luidt leest U in het volgende nummer).

1. Voorzitter van het Centraal Comité.
2. Oud-minister van financiën.
3. Bekende socialistische politicus in België.
4. A.R. wethouder van Den Haag.
5. Oudste lid van de 1e Kamer.
6. A.R. lid van de 1e Kamer.
7. Lid van de redactie van Ned. Gedachten.
8. Minister-president.
9. Voorzitter van de 2e Kamer.
10. Voorzitter van de Gereformeerde bond in de Herv. Kerk.
11. Minister-president in oorlogstijd.
12. Bekend R.K. politicus in Frankrijk.
13. Voorzitter van de C.H.U.
14. A.R. minister van landbouw, nijverheid en handel in het ministerie Heemskerk (1908-1913).

De middelste letters vormen van boven naar beneden gelezen een zeer belangrijk orgaan in ons staatsbestel.

EEN UITKOMST VOOR MAAGLIJDERS

MAAGLIJDERS U KUNT WEER ALLES GAAN ETEN De echte C-R. MAAGTABLETTEN zijn weer in Nederland verkrijgbaar

C-R. MAAGTABLETTEN

geven direct verlichting en zijn pijnstillend. Vooraanstaande dokters en chirurgen hier te lande, tellen wij onder onze cliënten. De echte Amerikaanse C-R MAAGTABLETTEN zijn die lichtgele tabletten Alleen verkrijgbaar bij LOUIS RIETBERGEN NIEUWE BINNENWEG 106 - ROTTERDAM Vraag inlichtingen zonder enige verplichting

VERZINKERIJ

FIRMA G. CLEMENTS & ZOON

Tel. 423 (K 1859)

Alblasserdam

Pro...

Over het vraagstuk van de arbeid van de gehuwde vrouw in overheidsdienst lopen de meningen uiteen. Ditmaal hebben wij een artikel opgenomen waarin gepleit wordt om ook aan de gehuwde vrouw vrijheid te geven in overheidsdienst werkzaam te zijn. Een volgende maal hopen wij een artikel te plaatsen met contra-argumenten.

De arbeid van de gehuwde vrouw

TOEN onlangs Minister Cals ter gelegenheid van het 75-jarig bestaan van de Vrije Universiteit Mevrouw Verdam de haar verleende ridderorde op de borst speldde, deed hij deze handeling vergezeld gaan van enkele welgekozen woorden van hulde, waarbij hij er op wees, dat die koninklijke onderscheiding een waardering inhield van de arbeid, die deze gehuwde vrouw buiten haar gezin had verricht. Zoals het enthousiaste applaus, volgend op de plechtige verrichting, de instemming met, en de voldoening over dit eerbewijs aan de vrouw, die zoveel voor de V.U. heeft gedaan, vertolkte, zo bewees de glimlach die de begeleidende woorden op het gelaat van velen teweegbracht, dat aan het gehoor de geestige toespelings op recente parlementaire discussies niet ontging.

De overheid heeft bezwaren tegen de gehuwde ambtenaar
maar zij wil wel haar kantoren laten schoonmaken
gehuwde werksters!

Onverwacht n.l. was bij de behandeling van het wetsontwerp tot regeling van het kleuteronderwijs en van de opleiding van leidsters bij dat onderwijs — de gehuwde kleuterleidster als zodanig werd daarin niet eens genoemd — het oude vraagstuk van de arbeid van de gehuwde vrouw in overheidsdienst aan de orde gekomen. Juist echter was er een Koninklijk Besluit verschenen, dat de regel: ontslag van de huwende vrouwelijke ambtenaar, en het niet benoemen van gehuwde vrouwen tot ambtenaar, handhaafde, zij het met ruimer mogelijkheid tot dispensatie. Een interpellatie dienaangaande van Mevrouw Tendeloo mondde uit in de indiening van een motie, welke in door Mevrouw De Vink geamendeerde vorm, een kleine meerderheid verwierf. De inhoud kwam hierop neer, dat behoudens bij het blijken van misstanden het niet op de weg van de overheid ligt, de arbeid van de gehuwde vrouw te verbieden, om welke reden de regering uitgenodigd werd, hiermede strijdende voorschriften te herzien.

Zoals men uit de krantenverslagen heeft kunnen lezen, stonden ook de vrouwelijke Kamerleden van de Christelijk Historische Unie en Katholieke Volkspartij de motie, maar haar standpunt werd slechts door weinigen uit eigen kring gedeeld. De Anti-Revolutionaire fractie uitte zich solidair arwijzend. Of dit ook het geval geweest zou zijn indien wij mede vrouwelijke afgevaardigden hadden gehad, staat nog te bezien. Wanneer iemand van bezadigde wijsheid als Mevrouw Lever-Brouwer, die toch zo doordrongen is van de centrale betekenis van de vrouw voor

wellicht ook in de gezinnen van de overheid een ongunstige terugslag hebben.

Eigen verantwoordelijkheid

Wat een juiste behartiging van de arbeid van de gehuwde vrouw lang vordert of toelaat, is voor een ander, zelfs als die buitenstaander de niet zo gemakkelijk, en vaak in het uit te maken. Natuurlijk staat wel een moeder met jonge en opgroeiende kinderen de vervulling van een werkring praktisch niet verenigbaar is met de een goed opgevatte gezinstaatstelling.

Zelfs de — nimmer bestreden — van de vrouw werk van de zinsbedrijf, le opzicht gevat vóórdat de involutie zich de verweven gezin en begin van de een algemeen productieve en gehuwde vrouw entourage van

door
mevr. Dr F. T. Diemer-
Lindeboom

maar niet betrokken op wat wij tegen directe gezinstaat beschouwen, nu de beroepsarbeid van man en vrouw steeds meer buiten het gezin gaat als de gevaren van de vroeger algemeen mindere mate voorkomende situatie.

Zo is vast komen te staan, dat in 1950 in Amsterdam de zuigelingensterfte derde levendgeborenen, zowel als het doodgeborenen, gezien naar sociale hoogte was in de groep van de kleintgen (winkeliers, ambachtslieden en drijven). De statisticus noemt, bij het een verklaring van dit verschijnsel te breken van sociale voorzieningen, als bij de kleine zelfstandigen de vrouw, werkzaam aandeel in het bedrijf het nomische noodzaak vaak tot op het zwangerschap in touw blijft, terwijl in het bedrijf thuis spoedig na de be hervatten moet.

Dit voorbeeld dient slechts als klein om te doen zien hoe voorzichtig men een zwart-wit tekening van de arbeid, door de gehuwde vrouw buit wel binnenshuis verricht, op het heeft.

Er is alle reden, dankbaar te zijn, de ge van techniek en industrialisatie meer een scheiding van gezin en voltrokken. Daardoor is de weg vrij meer aandacht aan de eigenlijke ge te geven.

Liever thuis

De vele discussies over beroepsarbeid van de gehuwde vrouw zouden ons bijna doen dat, niet slechts in vergelijking met andere landen, maar ook absoluut, landse vrouw zich kenmerkt door een lijke gehechtheid aan haar huis en uitgesproken voorkeur om zich aan te wijden.

Ondanks de geweldige uitbreiding dingen voor het meisje, ondanks het participatieproces, is de arbeid van de gehuwde vrouw in loondienst de laatste 60 jaar, sedert telling van 1899 n.l. percentsgewijze niet toegenomen. Dit is des te merkwaardiger omdat in die periode de arbeidsvoorwaarden nog zoveel aantrekkelijker zijn. En het pleit voor het welvaartspeil dat de meeste vrouwen rustig in het kunnen blijven.

Ook is het een zegen, dat de overheid er nooit aan gedacht heeft — de stelling tot regeringen achter het ijeren in nazi-Duitsland — beroepsarbeid van de gehuwde vrouw verplicht te stellen zal er ook hier aan denken, zodanig propagieren. Maar dat betekent nog nu ook een taak ligt voor de overheid beeld te geven in het afkappen van arbeid daartoe. Wie hier zo hartelijk verzuimt in rekening te brengen, van de gehuwde vrouw in de moderne fluctuerende onderhevig is, welke aan de gezinscurve. Dit is iets wat waar een meer landelijk en ambachtelijk van samenlevingsverhoudingen over tisch niet voorkwam, omdat in de drie generaties bestaande gezinnen, een productieve werkgemeenschap wel altijd de dag van de ochtend tot volle bezet was, gedurende al de zolang men nog enigszins tot werk

Zo:

de gehuwde vrouw thuis, alleen voor haar huishouding zorgend.

het gezinsleven, en die steeds het gezin zo primair stelt, blijkens haar artikeltjes in Trouw, een andere mening is toegedaan, geeft dat toch wel te denken.

De één wel, de ander niet

De vraag is gesteld, of de vrijwel steeds gehuldigde opvatting, dat een algemeen verbod van arbeid voor de gehuwde vrouw in overheidsdienst zeker op zijn plaats is, niet te zeer gedragen wordt door een in schablonen denken en redeneren, door een te zeer abstraheren van de praktische realiteit tevens.

Hoezeer in deze materie steeds, zij het onbewust, naar daarom juist zo sterk, het overgeleverd cultuurpatroon als normatief gegeven heeft meegespeeld, blijkt wel duidelijk hieruit, dat nimmer die vormen van arbeid van de gehuwde vrouw buiten haar gezin voor een verbod werden voorgedragen, welk van oudsher door vrouwen verricht zijn geworden. Het streven naar wering van de gehuwde vrouw uit overheidsdienst heeft zich steeds beperkt tot functies, die eertijds niet toegankelijk waren voor vrouwen, zoals bureau- en kantoorarbeid.

Hierin is reeds een aanwijzing gelegen dat in de werkelijkheid met name traditie een stempel heeft gezet op hetgeen veelal als beginsel voorgedragen wordt. In feite zijn er thans bijna twee maal zoveel gehuwde vrouwen in dienst bij de rijksoverheid voor het verrichten van schoonmaakwerkzaamheden (1359) als voor het verrichten van administratieve en ambtelijke functies (753). En van die eerste categorie werken er 1025 voor de overheid juist gedurende de spitsuren van het gezinsleven, n.l. vóór negen uur des ochtends, en na 5 uur des avonds. Naar de gegevens van de commissie-Ubink heeft 61 % van deze werksters minderjarige kinderen. Van de 753 ambtenaressen is het aantal, dat geen of slechts meerderjarige kinderen heeft, verre in de meerderheid. Uit oogpunt van gezinsbescherming lag het alzo veel meer voor de hand, de branche van de gehuwde werksters in de eerste plaats tot voorwerp van zorg van de regering te maken. Een verbod in deze sector zou echter niet alleen het dienstbelang schaden, maar, waar de meeste gehuwde vrouwen uit financiële noodzaak werken, — Minister Beel bleek daar bij de laatste discussie wel degelijk oog voor te hebben —

Op huisbezoek

Hoe Frank Betger bellenvrees overwon.

Toen Frank Betger zag, dat hij geen mensen bezocht, begreep hij waarom hij geen verzekeringen afsloot.

Hij maakte elke dag een plan. Dat plan zag er zo uit.

9 uur klanten telefoneren om een afspraak te maken
9.30 uur klant A
10.30 uur " B
11.30 uur " C
12.30 uur Lunch
1.30 uur klanten bellen om een afspraak te maken
2 klant D
3 " E
4 contacten leggen voor de volgende dagen.

Hij zette dat plan zwart op wit. Ieder uur werd hij er zo aan herinnerd als hij zijn voornemen niet had uitgevoerd. Het lijkt misschien kinderachtig dat een volwassen man een dergelijk boodschappenbriefje moet maken.

Het gaat er niet om of hij de boodschap kan onthouden, maar of hij de opdracht ook werkelijk uitvoert.

Frank Betger overwon er zijn bellenvrees mee. Nu is hij één van de topverkopers.

Ga er op uit.

Als u geen ervaring hebt met verkopen, dan kunt u er bijna zeker van zijn, dat u min of meer aan bellenvrees lijdt.

Stel u voor dat u ergens aanbelt en vraagt: „Wilt u lid worden van de kiesvereniging?” U krijgt ten antwoord „Nee, maar ik stem wel A.R.” Als u nu weggaat

lijdt u ook aan bellenvrees. U hebt die man niet uitgelegd waarom hij lid behoort te zijn van de A.R.

Innertlijk bent u blij dat u weer kunt vertrekken. Doe als Frank Belger en overwin uw bellenvrees.

Als u bereid bent aan twee mensen per avond uit te leggen, waarom zij lid moeten worden van de A.R.-partij dan zult u belangrijke resultaten boeken voor onze partij.

Ga er op uit en bel aan.

Achter die bel wonen mensen als u en ik. Het ergste wat u kan overkomen is, dat u honds wordt behandeld. Wat dan nog? Het is geen belediging voor u, maar voor degene, die u zo behandelt.

Bovendien komt dit maar zelden voor.

Als schooljongens riepen we altijd: „Schelden doet geen pijn”. Nu we volwassen zijn geworden, schijnen we deze wijsheid te zijn vergeten.

Dat u niet al te vriendelijk wordt ontvangen is heel normaal. Er is niet om uw bezoek gevraagd. U stoort de mensen in hun werk of in een aangename bezigheid. Wat wilt u dan? Het is toch begrijpelijk, dat men dan min of meer prikkelbaar is.

Bent u zelf anders?

Als u die koele houding eenmaal hebt weten te doorbreken, dan zult u eens zien hoe aangenaam de gesprekken kunnen zijn, die u voert met mensen, die u nog nooit hebt gezien.

De eerste les die een verkoper moet leren en die u als huisbezoeker ook moet kennen is: Ga er op uit en bel aan.

De vrouw

was. De reeds aangestipte sociologische verschuivingen hebben daarin grondig verandering gebracht. En de woningnood draagt het zijne er toe bij, dat slechts in uiterst zeldzame gevallen voor een beginnend echtpaar een woning voorhanden is. De meeste jonge vrouwen kunnen in de luttele ter beschikking staande ruimte gedurende de begintijd van haar huwelijk de dagen niet op nuttige wijze vullen. Wanneer nu een klein getal van wie in de jaren van beroepsarbeid geleerd hebben, efficiënt en gedisciplineerd te werken, er de voorkeur aan geeft, de vele vrije tijd, welke de verzorging van haar man en haar

of zó:

de gehuwde vrouw ook in een maatschappelijk beroep, in dit geval als verpleegster.

zelf haar laat, voorlopig nuttig te besteden in de sfeer waarin zij vakbekwaamheid en ervaring heeft, is het dan nodig dat de overheid, wat betreft haar terrein, deze mogelijkheid bij voorbaat afsluit? Men kan moeilijk aannemen, dat het dienstbelang dit eist. Te minder, waar bij een zich aankondigend moederschap gewoonlijk spontaan ontslag wordt genomen.

Zedelijk gevaar?

Intussen wordt nogal eens als argument tot het verlenen van ongevraagd ontslag bij huwelijk, aangevoerd, dat bij voortzetting van de arbeid het huwelijk opzettelijk klein of kinderloos wordt gehouden. Dit is een vrij gevaarlijke redenering. Alsof de maatschappelijke positie van de vrouw het zedelijk bewustzijn van het echtpaar inzake de uitbouw van het huwelijk zou bepalen. Hoogstens kan men zeggen, dat indien het zedelijk normbesef niet voldoende ontwikkeld is, het blijven werken een zekere verleiding in deze richting met zich zou kunnen brengen. Maar ditzelfde gebrek aan zedelijk normbesef zou waar als vaste regel geldt: ongevraagd ontslag bij huwelijk, in de richting van het aanknopen van concubinaatsverhoudingen kunnen stuwen. Dit soort redeneringen, zowel ten gunste als ten ongunste van ontslag behoort buiten de overwegingen te worden gehouden.

In bepaalde gevallen, waarin blijvende kinderloosheid van het huwelijk als een groot verdriet ervaren wordt, en waardoor soms, met name wanneer de vrouw weinig omhanden heeft, grote interne spanningen worden opgeroepen, kan de vervulling van een vaste taak buitenshuis een machtig hulpmiddel tot bewaring of herstel van de goede verhouding zijn.

Evenzo kan ook het teruglopen van de gezinstak een situatie scheppen waarin het alleszins gerechtvaardigd is een werkring te aanvaarden.

Niet onmogelijk zelfs zal in de naaste toekomst ook van overheidszijde in bepaalde sectoren meer een beroep gedaan moeten worden op gehuwde vrouwen tijd en gaven ter beschikking te stellen in dienst van het algemeen belang. Te denken valt b.v. aan de grote behoefte aan krachten voor het levensvormend onderwijs voor meisjes, een behoefte die nog zal toenemen als de leerplichtverlenging een feit wordt. Ervaring in huwelijk en gezin kan, als de nodige vakondergrond mede aanwezig is, juist in het belang van de toekomstige gezinnen in ons land, zelfs de voorkeur naar gehuwde vrouwen doen uitgaan. Voor haar wier vooropleiding en gezinssituatie aan deelneming aan dat vormingswerk niet in de weg staat, kan hier een verantwoordelijkheid liggen, welke niet met een vertrouwde leuze „de getrouwde vrouw hoort in haar gezin” is af te schuiven. Die verantwoordelijkheid zal minder helder beseft worden, wanneer als algemene regel geldt: gehuwde vrouwen ongewenst.

En wie zal uitmaken, of de gezinssituatie arbeid buitenshuis toestaat? In de eerste plaats het echtpaar. Wie anders dan de huwelijksgenoten zelf zullen in staat zijn tot afweging van de religieuze, morele, psychologische, sociale en economische factoren, in staat, tot juiste waardering van de elementen gezondheid, energie en praktische mogelijkheid?

Toejuicing van bevoogding van de getrouwde vrouw, die in feite is bevoogding van het echtpaar, dat vervulling van een werkring door de vrouw verantwoord acht, strookt niet met een doordachte toepassing van het beginsel van soevereiniteit in eigen kring van huwelijk en gezin. Naar deze zijde bezien past uiterste behoedzaamheid wanneer het gaat om bevorderen van regelen, die de vrijheid van de mens tot het nemen van beslissing in eigen verantwoordelijkheid, welbewust inperken.

Waar schade aan het gezinsbelang in het algemeen ten onzent kennelijk niet aanwijsbaar is, en bovendien de situatie op de arbeidsmarkt niet (gelijk b.v. in tijden van werkloosheid het geval kan zijn) om bijzondere maatregelen vraagt, is het stellen van vaste regels, als de onderhavige niet urgent.

Natuurlijk is het het goed recht van de overheid als werkgeefster, om zelf uit te maken wie zij wel en wie zij niet in dienst wil hebben. En het spreekt vanzelf dat daarbij het dienstbelang richtsnoer is. Maar is de ervaring van dien aard, dat de prestaties van ambtenaressen na huwelijk dermate dalen, dat generaal gesteld kan worden, dat

Zo werd gesold met onze ambtenaressen

In 1900 werden voor het eerst sommige betrekkingen bij Post en Telegrafie (de latere P.T.T.) ook voor vrouwen en meisjes bij K.B. opengesteld. Het desbetreffende K.B. werd in 1904 herzien in die zin, dat onder „vrouwen” die tot het vervullen van betrekkingen konden worden benoemd, in 't vervolg moest worden verstaan, „ongehuwde vrouwen”, en voorts werd vastgesteld, dat aan vrouwelijke ambtenaren, die in het huwelijk treden, eervol ontslag zou worden verleend.

In 1907 werd deze wijziging weer ongedaan gemaakt met de motivering dat het uitblijven van een verbod bij huwelijk vóór 1904 geen moeilijkheden had gegeven, omdat als regel de vrouwen bij het aangaan van een huwelijk vrijwillig weggingen, en als dit een enkele keer niet het geval was, de in dienst blijvende vrouwen voldeden aan alle eisen die men in redelijkheid aan goede ambtenaressen mag stellen.

In 1910 kwam Min. Heemskerck met een wetsvoorstel bij de Tweede Kamer inhoudende, dat de vrouwelijke ambtenaar en onderwijzeres op de datum van het huwelijk zouden worden ontslagen, met enkele uitzonderingen, waarvan de belangrijkste was die ten opzichte van de vrouw welke de leeftijd van 45 jaar had bereikt. Dit voorstel kwam wel in schriftelijke, doch niet meer in mondelinge behandeling, en werd in 1913 door minister Cort van der Linden ingetrokken. De zaak bleef op zijn beloop tot 1924, toen bij Koninklijk Besluit werd vastgesteld dat alle ambtenaressen onder de 45 jaar bij huwelijk zouden worden ontslagen.

Deze maatregel welke alleen van invloed is op ambtenaressen in dienst van het rijk is tot nu toe niet ingetrokken. Van veel wijder strekking was een voorontwerp van wet eind 1937 van Mr Romme, houdende de beperkende bepaling inzake arbeid van gehuwde vrouwen in allerlei sectoren van het maatschappelijk leven. In 1943 meende de secretaris-generaal van Binnenlandse Zaken — en het college van secretarissen-generaal was het hier mee eens — dat van de regel tot ontslag van huwende vrouwelijke arbeidskrachten in overheidsdienst kon worden afgeweken, niet slechts met het oog op de onzekere positie waarin vrouwen zouden komen te verkeren, wier a.s. echtgenoten kans liepen straks naar Duitsland te zullen worden gezonden, maar vooral ook uit oogpunt van dienstbelang. De figuur werd nu deze, dat de huwende

ambtenares in zodanige gevallen ontslag ontving op grond van art. 97 van het Rijksambtenarenreglement, doch dat met ingang van de dag van dit ontslag met haar een arbeidsovereenkomst werd aangegaan.

Na de oorlog zijn er herhaaldelijk ministeriële circulaire's in dezelfde geest uitgegaan. In de circulaire van 13 October 1947 stelde Minister Beel, dat het in dienst nemen van gehuwde vrouwelijk personeel tot het uiterste moet worden beperkt, en alleen „gemotiveerd kan worden geacht, indien vanuit een oogpunt van dienstbelang daartoe dringende redenen aanwezig zijn, en de gezinsbelangen van betrokkenen zich, voor zover de werkgeefster kan beoordelen, niet tegen deze handelwijze verzetten. Daarbij ware betrokkene echter niet langer in dienst te houden dan tot uiterlijk 1 Jan. 1950.”

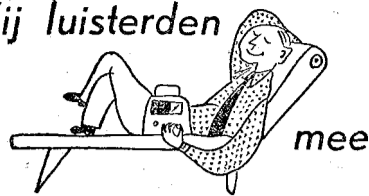
In 1949 brachten enige Kamerleden de materie weer in bespreking met het gevolg dat een commissie van onderzoek, de commissie-Ubink, werd ingesteld, welke aantal en gezinsomstandigheden van de in rijksdienst werkzame gehuwde ambtenaressen zou nagaan en mede gelet op de resultaten van dat onderzoek van advies zou dienen met betrekking tot de vraag welke gedragslijn mede voor de praktijk het meest aanbevelenswaardig dient te worden geacht ten aanzien van de huwende en gehuwde vrouw in Rijksdienst. Deze commissie, die in haar onderzoek ook de gehuwde vrouwelijke arbeidskrachten, die op arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht in rijksdienst werkzaam zijn en de met schoonmaakwerkzaamheden belaste vrouwen, ten aanzien van wie steeds een afwijkende gedragslijn was gevolgd (n.l. geen ontslag bij huwelijk, en het gehuwd zijn geen bezwaar voor in dienstneming), betrok kwam in Jan. 1952 met een rapport uit, dat een compromisvoorstel deed. Intussen was de op 1 Jan. 1950 vastgestelde datum van definitief ontslag tot nader order uitgesteld.

Aan de stilte rondom dit vraagstuk kwam nu onlangs een eind toen op verzoek van de Kamer in het Voorlopig Verslag een beslissing van de Regering over haar standpunt ten opzichte van de gehuwde ambtenares in het algemeen in verband dus met de resultaten van het rapport-Ubink bij de Memorie van Antwoord werd toegezegd vóór de openbare behandeling van de z.g. kleuterwet. Op de dag voorafgaand aan de openbare behandeling, twee maanden na de toezegging, werd deze belofte ingelost.

het dienstbelang vaste regels tot ontslag verdient? Ongetwijfeld zal in een enkel individueel geval de zaak zo liggen. En dan zit men anders met de moeilijkheid, dat met betrekking tot de mogelijkheid van ontslag aan de ambtenaar een grotere waarborg is verzekerd dan naar burgerlijk recht. Zou overigens in de praktijk een niet onduidelijke „wenk” niet reeds vaak het gewenste effect opleveren?

In ieder geval is het naar juridisch gezichtspunt een weinig fraaie oplossing, wanneer uit hoofde van de grote rechtszekerheid, aan de positie van de ambtenaar in het algemeen eigen, ten aanzien van de vrouwelijke ambtenaar, die huwt, een zekerheid in uitzicht wordt gesteld, die haar normaliter zonder subjectieve rechtsbevoegdheid laat,

Wij luisterden

• Anneke Beekman

De Tweede Kamer heeft de zaak Anneke Beekman en de kwestie van het „Haarlemse huwelijk” tot de juiste proporties teruggebracht. Ze heeft die zaken rustig en waardig, zonder om de hoofdzaken heen te draaien, besproken. Politieke radiosprekers van rooms-katholieke en socialistische zijde constateerden dit en zij lieten hun luisteraars delen in hun voldoening over het peil, waarop het kammerdebat stond.

Zelf zijn deze sprekers er echter niet in geslaagd de juiste proporties in het oog te houden. In zijn parlementair overzicht voor de K.R.O. verklaarde de heer Van Schaveren — sprekende over de zaak-Anneke Beekman — dat er in bepaalde gevallen een botsing kan ontstaan tussen de wet en het persoonlijk geweten. Dat komt niet alleen bij rooms-katholieken voor. In het A.R. program van beginselen, aldus de heer Van Schaveren, wordt van de overheid gevraagd gewetensbezwaren, ontleend aan een godsdienstige overtuiging, te laten wegen. De dienstplicht noemde hij als een voorbeeld, dat de overheid inderdaad soms met gewetensbezwaren rekening houdt.

Als de r.k.- spreker hiermee de indruk heeft willen vestigen, dat de houding van degenen, die bij de zaak-Anneke Beekman betrokken zijn, te verdedigen is met een beroep op het A.R.-beginselprogramma, dan heeft hij zijn luisteraars op een dwaalspoor gebracht.

Anneke Beekmana is aan de voogdij onttrokken. Dat is een strafbaar feit, gepleegd wellicht omdat men meende niet anders te mogen handelen, maar daarmee blijft het een strafbaar feit. De rechter heeft het bewezen verklaard en een veroordeling uitgesproken. Dat de veroordeelde zich aan de straf onttrekt is niet te verdedigen met een beroep op gewetensbezwaar. Een verwijzing naar het A.R.-programma is hier in het geheel niet op haar plaats.

• Nieuwe grondwet

Beide kwesties hebben een diepere grond, gaf de heer Voskuil in zijn Socialistisch Commentaar te kennen. Die diepere grond zou dan deze zijn, dat getracht wordt een kerkelijke opvatting aan alle burgers op te dringen. De heer Voskuil had daar nog meer voorbeelden van, n.l. de proeve van een nieuwe Grondwet, na de bevrijding gepubliceerd door prof. Romme en een minderheidsnota bij het verleden jaar uitgebrachte rapport van de staatscommissie tot herziening van de Grondwet. In die nota werd door r.k., a.r.- en c.h.-leden van de staats-commissie voorgesteld aan de Grondwet een inleidend artikel te doen voorafgaan, dat als volgt zou kunnen luiden: „Het Staatsbestel van het Koninkrijk wordt gedragen door de erkenning van God als Schepper en Bron van het recht”.

Hiervan moest de heer Voskuil niets hebben. Dit zou de geestelijke vrijheid geweld aan doen. Allen, die dit niet erkennen, worden gedegradeerd tot tweede-rangs burgers.

Noch het een noch het ander is waar. De minderheid, die het voorstel indiende, heeft daarop reeds in haar toelichting gewezen. Zij miskent niet, dat de voorgestelde bepaling niet met de overtuiging van alle burgers van het Koninkrijk strookt, maar aan de geestelijke vrijheid wordt niet tekort gedaan daar het artikel niet kan worden opgevat als een poging enig burger iets tegen zijn overtuiging op te dragen of af te dwingen.

Terecht wordt in de minderheidsnota gesteld, dat de voorgestelde inleiding in ons land een vrijwel algemeen aanvaarde waarheid is. Hoe men met dit in de grondwet te erkennen de geestelijke vrijheid geweld aandoet, is ons een raadsel. Wanneer de Partij van de Arbeid deze erkenning in haar beginselprogramma niet wenst op te nemen, dan is dat een onderdrukking van de waarheid, die alleen vrijmaken kan en een toegeven aan hen, die de onverdraagzaamheid in hun vaandel hebben geschreven.

J. DE VRIES

COMMISSIONAIRS IN EFFECTEN
Achter Clarenburgwal 173
Tel. 47126
Privé Olympiakade 60
Tel. 94152
AMSTERDAM

**SERRES EN WARENHUIZEN-
BOUW**

N.V. AANNEMERSBEDRIJF
Boers en Vrijland
Kantoor Molenstraat, 's-Gravenzande
Tel. K 1748—538 en 738

**N.V. Houthandel
ARENDSSEN**

Luttekepoortstraat 52
Telefoon K 3410-2109 — Harderwijk

C. Lind & Zoon

AO. 1826
KASSIERS EN COMMISSIONAIRS
IN EFFECTEN
Ketzersgracht 546 — Amsterdam
Telefoon
41154, 31369, 34213, 30214
Effectenbeurs Nis. 8,
Telefoon 49328 en 46640
ADMINISTRATIE VAN VERMOGENS
EFFECTENZAKEN - VERZEKERINGEN

N.V. AANNEMERSBEDRIJF

voorheen

H. DE BAAT

Directie:

E. C. de Baat - T. H. de Baat
Kantoor: Ceintuurbaan 179

Amsterdam, Telefoon 98604 - 53257

Firma**C. Vermeer en Zoon's**

Fabrieken voor gebogen hout
Tel. K 1894-1230 - Ouderkerk a/d IJssel
Ronde en ovale tafellanden
Gebogen regels voor stoelen en fauteuils
armleggers, kappen, regels, stijlen enz.

J. de Kort

METSSEL- EN TEGELBEDRIJF

Ook voor

Onderhoudswerken

Berenstraat 30 - Tel. 33422

Amsterdam

W. Kwakkelstein N.V.OPGERICHT 1886 - VLAARDINGEN
TELEFOON 3146**Groothandel in haring
en bokking**

IMPORT EXPORT

SCHEEPSROUWERVEN**A. VUYK
& ZONEN**

CAPELLE AAN DE IJSEL

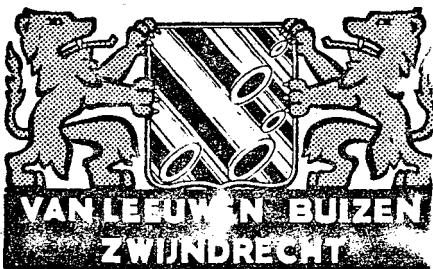
Nieuwbouw en reparatie

Telefoon Rotterdam 113333 (K 1800)

AANNEMERSBEDRIJF**F. Vink & Zonen**

Moordrecht - Kerklaan 9

Telefoon K 1827 - 261

UIT PERS EN PERIODIEK**De grondtoon van ons****volkskarakter****• Katholieke
toon**

In de Nieuwe Rotterdamse Courant kwam een verslag voor van een rede, welke prof. mr C. P. M. Tomme te Amsterdam gehouden heeft. In dat verslag lezen we o.m.:

„Hij (prof. Romme) meende, dat ook scherper door de katholieken geaccentueerd diende te worden dat, nu de emancipatie zo ver is gevorderd, zij een versterkte basis willen leggen om de katholieke toon in ons volksleven te bevestigen en te verstevigen. „De tijd, dat de grondtoon van ons gemeenschapsleven louter protestants-christelijk was, is bepaald voorbij, al is hij nog niet verdwenen”, zo betoogde prof. Romme, die voorts verklaarde, dat de katholieken moeten pleiten voor een geestelijke vrijheid, die zijn voedingsbodem vindt in de christelijk gebonden wetten, waarbij zij de uitspraken aanvaarden van het kerkelijk leergezag. „Wij zullen”, aldus spr., „de verdraagzaamheid, een der eerste christenplichten, daarbij niet uit het oog verliezen, doch er wel de nadruk op leggen, dat wij een meer duurzaam en algemeen doel nastreven, namelijk het inweven in het stramen van ons Nederlandse volksleven van ons katholiek zedelijk eigene”.

**• Wassende
invloed**

Een bijdrage tot het politieke gesprek heeft, volgens De Rotterdammer prof. Romme reeds geleverd, toen hij op een vergadering van zijn partij ook te spreken kwam over ons volkskarakter en daarbij stelde, dat de tijd, waarin de grondtoon van ons volksleven protestants-christelijk was, nagenoeg voorbij is.

„Prof. Romme zag een steeds sterkere invloed van het rooms-katholicisme op ons volksleven en kondigde voor de verkiezingen van volgend jaar al vijftig Kamerleden op een totaal van 150 voor zijn partij aan.

Nu behoeft men zich ook als protestant door dergelijke uitlatingen niet in paniek te laten brengen. Nog altijd is het percentage rooms-katholieken in ons volk nauwelijks groter dan het een eeuw geleden was. Maar de invloed van het rooms-katholicisme is onmiskenbaar stijgend en hiertegenover past van protestants-christelijke kant toch wel grote waakzaamheid.

Het is duidelijk, dat een belangrijke creditpost voor de rooms-katholieken hun eenheid is. Zulk een eenheid vindt men bij de protestanten niet. Zij is er kerkelijk niet, maar zij is er al evenmin politiek. De protestants-christelijke partijen hebben elkaar nog altijd niet gevonden en wij hebben al eens geschreven, dat een beweging als van de doorbraak het protestantisme meer schade berokent dan dat het van het rooms-katholicisme te lijden heeft.

Toen vorig jaar het mandement van de bisschoppen afkwam, werden van socialistische zijde de protestantse partijen uitgedaagd, een woord hiertegen te spreken. Tot dat woord waren die protestantse partijen inderdaad in staat en zij zijn er ook wel toe gekomen, zij het, ook naar onze mening, wat laat.

Maar de socialistische partij kon naar haar aard geen krachtig weerwoord tegen het mandement formuleren zonder met de eigen rooms-katholieke partijgenoten in conflict te komen. Dat bracht en dat brengt het ka-

rakter van de socialistische partij in haar tegenwoordige gedaante nu eenmaal met zich.

Het is daarom meer dan ooit de taak van de protestantse partijen, zeer attent te zijn op wat in ons volksleven ook in dit opzicht gaande is. Het is aan die protestantse partijen, de nog altijd levenskrachtige gedachten van de Reformatie in ons volksleven dichter bij de verwezenlijking te brengen. Wij hopen, dat in het gezicht van deze uiterst belangrijke taak en gezien de moeilijkheden, waarvoor het protestantisme in onze dagen staat, ook onder de protestanten meer en meer de eenheid en in elk geval de eendracht als een hoge plicht wordt gezien”.

• Vreemd

Trouw schreef:

„Blijkens een verslag in ons blad en ook in andere bladen heeft prof. Romme in een rede te Amsterdam gezegd:

„De tijd, dat de grondtoon van ons gemeenschapsleven louter prot. christelijk was, is bepaald voorbij, al is hij nog niet verdwenen.”

Er is over deze grondtoon wel het een en ander op te merken, maar ons ontgaat het hoe een tijd voorbij kan zijn en toch niet verdwenen. Graag een nadere toelichting.”

In De Volkskrant heeft prof. Romme spoedig antwoord gegeven. Hij schreef:

„Het anti-revolutionaire dagblad „Trouw” vraagt mij toelichting over wat mij in verschillende kranten in de mond is gelegd bij een rede welke ik l.l. Maandag in Amsterdam heb gehouden. Het gaat om deze zin:

„De tijd, dat de grondtoon van ons gemeenschapsleven louter protestants-christelijk was, is bepaald voorbij, al is hij nog niet verdwenen”.

„Trouw” noemt deze zin „vreemd”, en terecht; hoe kan een tijd voorbij zijn en toch niet verdwenen?! Daar-

enboven vind ik mijnerzijds de zin ook nog onaangenaam, in zoverre erin staat, dat de protestants-christelijke grondtoon uit ons volksleven „nog” niet is verdwenen.

Wat ik heb gezegd, in het verband van een betoog voor versteviging van de katholieke grondtoon in ons volksleven is dit:

„De tijd, dat de grondtoon van ons gemeenschapsleven louter protestants-christelijk was, is bepaald voorbij, al is deze grondtoon zeker niet eruit verdwenen”.

Dat verschillende bladen mij dezelfde foute zin in de mond hebben gelegd, hangt vermoedelijk samen met het feit, dat er in meer kranten verslagen zijn verschenen dan er verslaggevers onder mijn gehoor waren”.

• Recht gezet

In Elseviers Weekblad heeft prof. dr A. A. van Ruler een artikel geschreven over „De taak en de toekomst van het Protestantisme in Nederland”. Uit deze breedvoerige beschouwing willen we enkele citaten geven voor zover het betreft de opvatting van de schrijver ten aanzien van het maatschappelijke leven in de meest uitgebreide zin van het woord: „Hier kan ik de taak, welke ik voor het Protestantisme zie liggen, het best in deze woorden omschrijven: dat wij het er met onze vadersen voor hebben te houden, dat in het reformatorisch verstante evangelie, in het levende Woord van God een geestelijk tehuis is gegeven voor het volk en de cultuur van Nederland en ook voor de volkerenorganisaties, welke in onze tijd bezig zijn te groeien.

Dat is toch de vraag van de twintigste eeuwse mensheid: wat zal ons geestelijk tehuis zijn? Waar vinden wij de geestelijke grondslagen voor ons samenleven? De neutraliteit van de vorige eeuw is een dodelijk monster gebleken en maakt op den duur ook alle regeren en alle culturele arbeid onmogelijk.

Het nationaal-socialisme hebben wij afgewezen en te vuur en te zwaard bestreden. Het was nog erger dan het neutralisme. Maar geestelijke grondslagen hebben wij nodig. Welke zullen dat zijn in onze atlantische wereld: het communisme? het katholicisme? het humanisme? Dat is de enorme vraag, waarover in onze tijd zo zwaar wordt geworsteld.

Daarin staat ook de toekomst van het Protestantisme op het spel. Zullen wij als Protestanten weer de moed opbrengen, om te zeggen: de staat met de bijbel — dat is de enige oplossing, die juist is? Dat betekent niet, dat wij uit de bijbel een complete staats- en maatschappijleer te voorschijn toveren of zelfs een politiek program. Maar het betekent wel, dat wij de moed hebben om te zeggen, dat in de bijbel de grondlijnen van de waarheid aangaande God, mens en wereld gegeven zijn, welke de staat nodig heeft, om het volks- en cultuurleven op de rechte wijze te kunnen regeren en organiseren.

Dat zeiden onze vadersen in de zestiende eeuw. Zij gingen er van uit, dat de bijbel Gods Woord in de wereld is, in zichzelf duidelijk voor de gehele zaligheid, ook van het leven in de wereld. De staat kwam toen zelfstandig naast de kerk te staan, met ook de bijbel in handen. En elk mens kon uit dit in zichzelf duidelijke Woord van God weten, wat de waarheid is. Dat is de oorsprong van onze moderne, atlantische wereld geweest, zoals zij op de vrijheid is gebouwd.

Nog steeds zie ik geen enkel stelsel, dat werkelijk de neutraliteit doorbreekt, in de geestelijke grondslagen van de samenleving reikt tot in de diepten van het menselijk leven en de vrijheid werkelijk garandeert.

Maar het zal zeer de vraag zijn, of het Protestantisme tot deze reuzentaak in staat zal zijn. Daardoor is het al te verdeeld en al te onzeker.

EN ONS COMMENTAAR**Om het behoud van dit stempel**

Ieder, die een bepaalde levensbeschouwing is toegedaan zal er naar streven, dat deze dan ook zoveel mogelijk tot gelding wordt gebracht. En zo is het prof. Romme dus niet kwalijk te nemen, dat hij zijn geestverwanten opwekt er naar te staan, dat het rooms-katholicisme, dat zich in de laatste eeuw in ons land van allerlei banden heeft weten vrij te maken, meer invloed krijgt, dan het nu al heeft. Ook het socialisme wil niet anders, om van het communisme nu maar niet te spreken.

Als kinderen van de Reformatie zullen we een open oog moeten hebben voor de gevaren, die dreigen. En dat zal er dan niet toe moeten leiden, dat we in anti-papisme heil gaan zoeken, doch dat we de beginselen der Hervorming, die van grote betekenis zijn geweest voor het staatkundig leven in ons land sedert 1572, uitdragen. Het is niet voldoende, dat we belijden, dat de Anti-Revolutionaire of Christelijk-Historische richting, voor zoveel ons land aangaat, de grondtoon van ons volkskarakter, gelijk dit door Oranje geleid, onder invloed der Hervorming zijn stempel ontving, vertegenwoordigt. Want er volgt in het oude Program ook op, dat wij dat karakter, overeenkomstig de gewijzigde volksstoestand, in een vorm, die aan de behoeften van onze tijd voldoet, wensen te ontwikkelen.

Noq altijd is dat reformatorisch stempel op ons volksleven merkbaar. Liberalen, socialisten en ook rooms-katholieken hebben de invloed daarvan ondergaan. Maar dat legt ons een zware verplichting op, om er voor te zorgen, dat niet door onze lauwheid en onze beginselloosheid, ook niet door onze steeds verder voortgaande verdeeldheid op staatkundig terrein, de invloed van de grote beginselen der Hervorming op ons volksleven verloren gaat.

Het Calvinisme is oorsprong en waarborg van onze constitutionele vrijheden. Het vasthouden aan de staatkundige tendenzen, die in dit Calvinisme verscholen liggen, is in de ware zin van het woord voeren van nationale politiek.

Als prof. Van Ruler zegt, dat we zullen moeten „afwachten”, of de Reformatie ook ter zake van de staat in de toekomst zichzelf zal hervinden en zo een toekomst in de wereld zal hebben, dan zouden we willen zeggen: niet afwachten, maar strijden er voor, dat het reformatorisch stempel niet verloren gaat.

GEEN NEGATIVISME

bij de voorlichting van onze jongeren

HET ZAL NODIG ZIJN, dat we onze jongeren een stevige injectie geven met het oog op de aanstaande verkiezingen. Niemand kan immers zeggen dat de jeugd geen politieke belangstelling heeft. De vraag is echter, hoe wij onze jongeren enthousiast zullen maken. Ik schrijf expres niet opnieuw kunnen enthousiasmeren. Wij moeten niet vergeten, dat wij telkens met een nieuwe generatie jongeren hebben te maken. Ditmaal met jongeren, die thuis weinig over politiek horen spreken, want vader en moeder zijn het mo. Ze stemmen uit traditie A.R. en verder moeten de leiders het maar uitmaken. De geluiden, die zij opvangen zijn negativistisch. Een oudere generatie weet wel, hoe het niet moet, maar geeft belet, wanneer gevraagd wordt, hoe het wel moet. Er is een ongezond criticisme.

Natuurlijk is dat er alle tijden geweest. Broeders, die onuitputtelijk zijn in het aanheffen van jeremiades. De Genestet had al een broertje aan ze dood:

*„Ook ik bekken het garen:
Wat onze tijden baren
Is ver van amusant,
't Is vreeslijk en 't is ijslijk,
't Is schriklijk en afgrijslijk,
En ik heb óók het land!
Maar 't ergst van alle plagen
Zijn toch in onze dagen
Die kennissen van Job.
Het zijn je die meneren,
Die steeds jeremiëren,
Die altijd lammenteren,
Die 't weinig goeds negeren
En eeuwig redeneren
Als kippen zonder kop.”*

Wat in De Genestets tijd ook voorkwam, zit in onze tijd in de lucht. Natuurlijk nemen we het niemand kwalijk, als hij kritisch is. Laat er maar altijd een kritisch begeleiden zijn van al de daden van onze partij. Laten de jongeren ook maar fel kritisch toezien bij wat hun door een oudere generatie wordt gepresenteerd. Ik denk hier aan een woord van Churchill; hij heeft eens gezegd: „Als een jongen van 17-18 jaar nooit iets gevoeld heeft voor socialisme, dan heeft zo'n jongen geen hart!” Dat is nogal wat uit deze mond. Deze verbeterde tegenstander van socialisme gaf zijn jeugd ruimte voor kritiek. (Hij voegde aan het bovenstaande toe: „Voelt hij er met zijn vijftigste nog voor, dan heeft hij geen hersens!” Maar dat is hier verder irrelevant). Maar wat op het ogenblik tot een epidemische ziekte wordt, is de negatieve kritiek, zowel uit de „conservatieve” als de „progressieve” hoek. In beide hoeken wordt verlamdend geklaagd in de geest van „het gaat toch niet meer”, „alles is verouderd”. „wij zijn de jeugd kwijt” en..... de lezer kan het repertoire wel aanvullen. Men redeneert zo in de geest van de oude Schortinghuis met zijn vijf dierbare nieten (vooral bij gevallen, omdat ze dierbaar waren): „Ik wil niet, ik heb niet, ik kan niet, ik mag niet, ik deug niet.”

Geen slappe thee...

Willen wij onze jongemensen ergens raken met ons politieke streven, dan zullen wij dat negativisme, waarvan zij slachtoffer zijn, goed in de gaten moeten hebben. Het is natuurlijk niet waar, dat het onmogelijk is de jongeren van nu voor de partij te interesseren. Onze jeugd is niet nihilistisch, getuige de belangstelling voor vraagstukken, die samenhangen met evangelisatie en oecumene.

Ze zijn heus wel warm te krijgen, mits wij zorgen voor positieve voorlichting. Tegen de achtergrond van het gelamenteer en de jeremiades, waardoor onze jongeren al verlamd worden, eer zij een poging doen om te vliegen, zou ik op een tweetal noodzakelijke voorwaarden willen wijzen, waaraan een ieder moet voldoen, wanneer hij onze jongeren probeert in te schakelen voor de aanstaande verkiezingsstrijd.

• Nu onze jeugd wordt getraceerd op de slappe thee met de beschimmelde biscuitjes van „het gaat niet meer” er „de dood is in de pot”, zullen zij aan ons moeten zien, dat er heel veel dingen zijn, waarover wij enthousiast kunnen zijn, die wij dankbaar mogen aanvaarden. Dat heeft niets te maken met grandioze zelfoverschatting van „wij hebben het zo ver gebracht; laat ze maar opkomen!” maar het is evenmin in de geest van die zogenaamde ootmoed, waarin we tegenwoordig stikken van „het is toch allemaal niets.” Wij mogen dankbaar aanvaarden de mogelijkheden, die we hebben. Je moet de brieven van emigranter lezen om onder de indruk te komen van de mogelijkheden, die wij hebben in christelijke politiek, radio, onderwijs en pers. Accepteer van jongeren hun felle kritiek, als ze alle onchristelijkheid, gelijkhebbertij en rivaliteit hekelen. Maar laat ze zien, dat ze een kans hebben. Dat er zo ontzaglijk veel is, waartegen zij dankbaar „ja” kunnen zeggen. Onze jongeren zijn niet tegen onze christelijke organisaties. Hun kritiek is veelal dat ze hunszelf niet christelijk genoeg zijn. Jeugd is radicaal.

• En dan moeten we in onze voorlichting vooral positief zijn. Wij moeten onze kracht niet zoeken in de dingen, waar we tegen zijn. Wij hebben als christenen al te veel in het verleden een negatieve indruk gemaakt. De buitenstaander weet beter, waar wij tegen zijn dan waar wij voor zijn. Ons „neen” klonk veelal meer door dan ons „ja”.

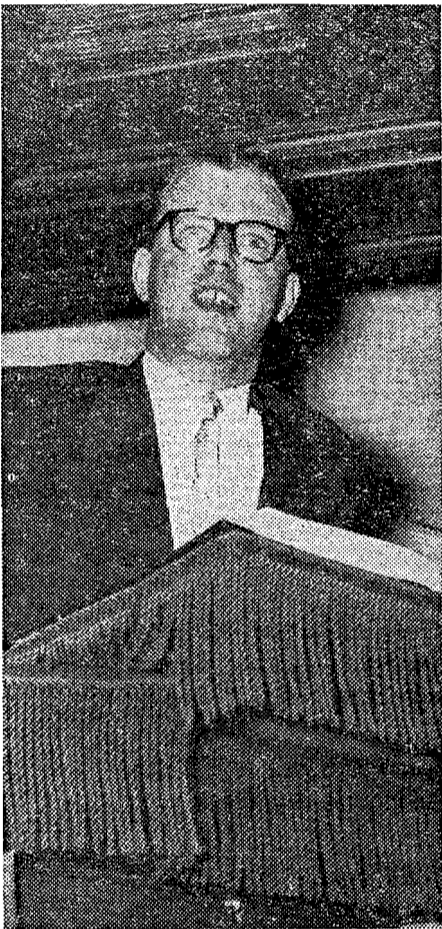
Getuige een dame in de trein, die hoorde, dat haar medepassagier preukant was en de opmerking maakte: „Wat interessant! U bent dus geestelijke? Bent u nu van die kerk, die gemengd zwemmen verbiedt, of van die andere, die het fietsen op Zondag niet goed vindt?”

Ons neen sterker dan ons ja! Ik herinner mij een jeugdavond, waarop gesproken zou worden over de vraag: „Waarom stem ik antirevolutionair?” De ribbenkast van de rede was zo: „Dit zijn de bezwaren tegen de V.V.D. en hierom zijn we tegen de P.v.d.A. en dit en dat hebben we tegen de S.G.P., het G.P.V. en daarom, jongens: „Maak geen fouten, stemt Jan Schouten! Ik dank u wel!” Toen dacht ik: „Ik dank u de koekeek!” Ik wil niet A.R. zijn, omdat ik tegen dit en tegen dat ben. Ik wil positief weten, wat mijn partij wil en dan komt de afwijzing van andere opvattingen vanzelf daaruit voort.

Er worden allerlei avonden gegeven voor jongeren, waarop ze tegen de doorbraak worden gewaarschuwd. Nu wil ik het belang van dergelijke voorlichting niet ontkennen. Er schijnen hier en daar jongeren te zijn, die voor de doorbraak geporteed zijn. Maar het is toch een heel, heel kleine minderheid. Als onze jongeren op een partijavond komen, dan zitten ze daar, omdat ze niet doorgebroken zijn. En dan moeten wij van de grond af een nieuwe generatie leren waarom het gaat. Laten onze politieke kopstukken toch duidelijk zeggen, wat onze partij positief wil.

Wij kunnen daarbij straks voortbouwen op het herziene program van beginselen en aansluiten bij het program van actie. Die zijn sterk positief gericht. Die sluiten aan bij de meest positieve waarden in ons volksleven. Die zouden ons aanklagen; die zouden ons zeggen: Gij leeft weer beneden uw geestelijke stand, indien wij ons, ondanks zo'n positief geladen program van beginselen, weer gingen bezondigen aan negativisme.”

door
ds G. N. Lammens

P. ZEEUW Jzn

ROTTERDAM.O. — VOORSCHOTERLAAN 51
Tel. 20213 - 22543, Na zes uur: Tel. 22543 - 26977

GRANEN - VEEKOEKEN GEDROOGDE PULP

Lid van de Rotterdamse vereniging voor de termijnhandel in granen.

Ondergetekende verzoekt als abonné te noteren:

Naam:

Adres:

Plaats:

Abonnement per jaar f 6.20; half jaar f 3.10;
kwartaal (f 1.55).

Naam afzender:

Adres:

Plaats:

Te zenden aan de Administratie van
„NEDERLANDSE GEDACHTEN”

Dr Kuypersstraat 3, 's-Gravenhage.

Ieder, die zich thans abonneert, ontvangt
dit weekblad gratis tot 1 Januari 1956.

PONTIAC HORLOGES SIEBEL

DEN HAAG - ROTTERDAM - AMSTERDAM
Lange Poten 11 Stadhuisplein 24-26 Kalverstraat 123
Nieuwe Binnenweg 227

Mr. Poodle is uw garantie....

niet alleen voor exclusieve modellen in gebreide wollen dames-, heren- en kinderkleding, maar bovendien voor de hoge kwaliteit der verwerkte wol.

Alle modellen munten uit door haar kwaliteit en zijn stuk voor stuk kleurecht, was-echt en krimpvrij.

Let steeds op dat U artikelen koopt die de label van Mr. Poodle dragen.

C.V. TRICOTFABRIEK
PEHAVEE
VEENENDAAL
N.V. TEXTIELUNIE
SPENCER-HEY
CULEMBORG

Zo sterk

als een

zijn

„Echa”
POMPEN

VOOR ALLE
DOELEINDEN

FABRIKANT

HOUWELING

UTRECHT: LEIDSCHEWEG 1c
TEL. K 30 21630-15794

ROTTERDAM: BOLWERK 10
TEL. K 1800 27570-55055

LUNTEREN (Gld.): ENGWEWEG 39
TEL. K 8388 253 - 383

„Echa”
POMPEN

FAVAM PEPERMUNT

uitmuntend!

CONFECTIE is geen cultuur

CULTUUR staat altijd in verband met karakter. Als een gemeenschap door uiterlijke omstandigheden en innerlijke keuze (dus van geografische factoren af tot de godsdienst toe) een apart karakter ontwikkelt, groeit er meteen een eigen levensstijl, die men de cultuur van die gemeenschap noemt. Daarbij is het onverschillig of die gemeenschap groot of klein, kerkelijk of wereldlijk, een staat of een dorp is. Karakter zoekt altijd naar een eigen-gaarde vormgeving.

door
P. Wybenga

U kunt dat al zien in de huwelijks-gemeenschap. Terecht wordt geklaagd over de doodse gelijkvormigheid in de huizenbouw, die heus niet altijd technisch noodzakelijk is. Erger is het, dat ook in vele van die woningen soms nauwelijks onderscheid is te ontdekken. Alles is ingericht naar hetzelfde schema, met confectieartikelen die enkele maanden lang populair en mode waren. Zelfs de bewoners, gekenmerkt door oppervlakkigheid en leegheid, lijken dan innerlijk op elkaar en schijnen zonder al te grote moeilijkheden onderling verwisselbaar te zijn.

Welk een verademing is het, na een bezoek aan deze karakterloosheid, in gezinnen te komen met een eigen sfeer, zoals gelukkig nog regel is. Waarin die bestaat is dikwijls moeilijk te zeggen: van de kleur der gordijnen af tot het kindertal toe, alles heeft er invloed op. Maar zij ontstaat door de mensen, door de man en de vrouw, die er hun karakter in leggen.

Maar stelt u zich voor, dat hier een vriend op bezoek komt. Hij heeft een groter huis, rijker en uitbundiger gestoffeerd, en zegt: „Jullie woninginrichting deugt niet; zoals ik het heb, zo hoort het. Natuurlijk krijgen jullie het nooit precies zo, want daarvoor zijn en blijven jullie te arm. Maar in het klein, op een goedkope wijze, met meubeltjes van massafabriek, kunnen jullie het toch wel enigszins benaderen. En omdat ik medelijden met jullie heb, zal ik jullie in alles adviseren. Kijk, dat eikenhouten kabinet is ouderwets; neem daar een triple dressoir voor”. — De goede bedoelingen stralen de man van het gezicht af.

Wat zal de heer des huizes in zo'n geval zeggen? Misschien: „Hoepel op vent!” Of, beleefd blijven: „Maar dat willen wij niet, dat vinden wij niet mooi. Wij hebben dit huis naar onze smaak ingericht en zo voelen wij er ons thuis.” — En de adviseur zal aftrekken, het hoofd schuddend over zoveel domheid, achterlijkheid en wansmaak. Want hij is er stellig van overtuigd, dat het bij hem niet slechts anders, maar ook mooier is.

U moet hier niet om lachen, want dit gebeurt. Misschien niet in een gezin, maar wel bij de plattelandsgemeenschappen. Overvloeiende van goede bedoeling en neerbuigende vriendelijkheid zeggen dragers van stedelijke cultuur telkens meewarig, hoe armetierig de plattelandscultuur er voorstaat. Neen, dan in de stad. Daar moet de classificatie gehandhaafd worden, omdat de arbeiders zoveel aan „cultuur”-genot uitgeven. Maar zij willen de plattelanders wel vertellen en laten zien hoe het hoort. En zij storten zich dweepend op de taak van zendelingen der cultuur.

Ook in Den Haag heerst deze opvatting. Er worden miljoenen uitgegeven voor „de” cultuur, dat is de stadscultuur. En tienduizenden, als die cultuur zich eens wil verwaardigen om het achterland op te voeden. „Europees peil” is het ideaal. De bioscoop leert het inmiddels Amerikaans peil en de radio voert het met showboot en Dinsdagavondtrein naar elk denkbaar negatief peil.

Al deze cultuurapostelen — het platteland is er heus niet om verlegen. Zij maken er de problemen alleen maar moeilijker. Want er zijn inderdaad cultuurproblemen, doch geheel andere dan die zendelingen zichzelf en anderen wijsmaken. Wij kunnen er slechts enkele noemen.

Daar is allereerst de ontvolking van het platteland. Veel intellect zoekt elders emploi en de mechanisering van de boerenbedrijven dwingt tot migratie

of emigratie. Goede krachten trekken dikwijls weg, waardoor soms een culturele bloedarmoede ontstaat.

Voorts is er de technische ontwikkeling. Hoe schilderachtig zijn de dorpen dikwijls gegroepeerd om kerk en toren. Kijk dat huis eens. Waarschijnlijk is het ontworpen en gebouwd door de dorps-timmerman, maar hoe harmonisch past het in het landschap. Treedt er evenwel niet binnen, want het is nu een krot. En als het opgeruimd wordt, komt er zo'n lelijk confectiehuis voor in de plaats, waarvan een aan-nemer veertig gemeenten in alle hoeken van Nederland tegelijk voorziet. En de dorps-timmerman is werkloos.

De dorpsfanfare, waarmee het hele dorp meeleeft, heeft moeilijkheden om in een hogere klasse te komen. De directeur is net niet in staat om haar over het dode punt heen te helpen, zelfs niet, nu hij enkele malen het concertgebouworkest heeft gehoord. Maar toen hij les zou nemen bij een lid van het provinciale orkest, verhuisde deze juist om den brode, want het Rijk weigerde subsidie. Er was geen geld voor.....

Dan is er ook de massavorming op het platteland en de daarmee gepaard gaande wansmaak en blinde modezucht. Dan wordt de degelijke voorhuizinge van een hoerderij afgebroken om plaats te maken voor een protserig villaatje met

De „moderne mens” kent nog wel bewogenheid, maar zijn bewogenheid is zo beweeglijk geworden. Zijn bewogenheden kruipen al maar achter elkaar weg, tuimelen in haast over elkaar heen en vertrappen elkaar in het gedrang.

De „moderne poëzie” geeft daar in veel gevallen een getrouwe weerspiegeling van. Er is nog wel ontroering, — maar de éne ontroering dringt de andere opzij. Een „modern gedicht” kan zo heet zijn, dat het koud is.

Maar straks is onze bewogenheid overleden aan een teveel aan bewogenheid, straks is onze poëzie overleden aan een teveel aan poëzie.

De kunst is zo stads geworden. Uw kunst durft nog dorps te zijn. De stadse kunst zal zichzelf overrijden, als ze niet terugkeert naar de dorps „bekrompenheid”, die een close-up maakt van één uitgebotte kastanjetak.

Is het al te laat op de klok van de wereldgeschiedenis om nog te luisteren naar de „Bijkorf die zoemt”?

Is het te laat voor wat lieflijk is en wél luidt? Mag bekoorlijk niet meer rijmen op behoorlijk? Mag achter de manen van één hollend veulen niet even de hele wereld wegvallen?

Okke Jager aan Martien Beversluis, in De krans der uren. Uitg. Callenbach.

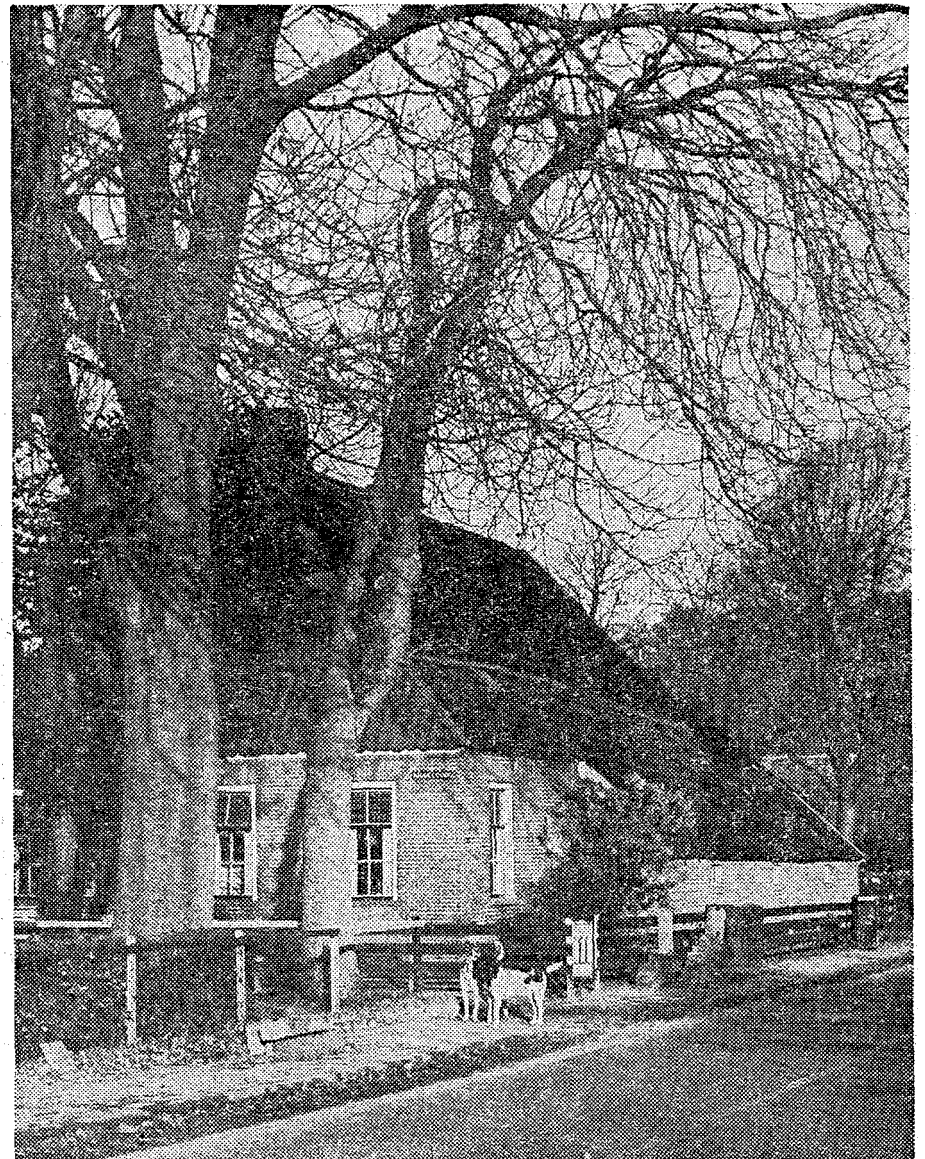
spiegelruiten, al staat het als een varken op de preekstoel.

Genoeg over deze problemen — er zijn nog veel meer. Er wordt aan gewerkt en er zal nog meer aan gewerkt moeten worden. Ook zal daarbij hulp nodig zijn, vooral financiële. Maar deze hulp moet op de juiste wijze worden gegeven.

Ontplooiing van eigen leven

Laat met voor alles begrijpen, dat alle nadruk hier moet liggen op de zelfwerkzaamheid van de plattelandsgemeenschap. Die moet men niet aantasten, maar veeleer beschermen. Is die sterk, dan heeft die een eigen karakter en dus een eigen cultuur. Cultuurzendelingen kunnen er wellicht in slagen het platteland te overvoeren met hun stedelijke cultuur, maar daardoor ontstaat geen andere cultuur, geen ander karakter, doet slechts karakterloosheid.

Het platteland heeft geen behoefte aan vreemde opvoeders die het in een confectiepakje willen steken. Het heeft geen stadion, waarin tienduizenden 22 spelers toeschreeuwen — wel aan goede lokalen, waarin men zelf de sport kan beoefenen; geen bioscopen (toelatingsleeftijd achttien jaar) — wel dorps-

In deze oude Drentse boerderij komt de streekeigene cultuur tot uitdrukking.

rechterwijsvinger is bij alle mensen verschillend. Het madeliefje is niet beter of mooier dan de boter- of de pinksterbloem. Alleen maar anders. Elk vogeltje zingt zoals het gebekt is. En alles, ook elke cultuur, zal de Schepper moeten loven op eigen wijze, opdat de symfonie volmaakt zal worden.

GEURTS
CONSERVENFABRIEK C.V.
DODEWAARD

De fijnste fruitproducten uit de
Betuwe boomgaarden
Vraagt Uw winkelier ons merk Jams
Appelmoes - Vruchten op Sap - Etc.

Uw adres voor:

DIRECTIEKETEN
BARAKKEN
SCHOLEN
ZOMERHUISJES
enz. enz.

Fa Gebr. Timmer

Houtbouw - Giessendam - Telefoon 62

HOUTHANDEL

K. J. Bos & Zoon

ROTTERDAM - HOUTLAAN 19

TELEFOON 113360

INGWERSEN & CO

AMSTERDAM - KEIZERSGRACHT 382
TELEFOON 32121

Effecten
Coupons en Administratiën
Alle Assurantiën
Levensverzekeringen
en Lijfrenten

Speciale afdelingen voor Protestants
kerkelijke leningen

PLAATWERK
STAALALUMINIUM
NIMA ZWIJNDRECHT
K 1850-5382

huizen, waarin men zelf actief kan zijn en eventueel ook eens een film kan zien, die men zelf uitzoekt; geen ballet en opera zo nu en dan — wel een provinciaal orkest tot steun van de eigen muziek en opleiding van koor- en korpsdirigenten; geen subsidie aan dorpsorganisaties waarvoor het dorp zelf wel kan en wil zorgen — wel aan royale subsidie voor regionale of provinciale culturele bureaus, die tentoonstellingen en andere evenementen uit eigen krachten kunnen organiseren en daarbij prijzen uitloven; geen uitbreiding van radio-cabaretkunst — wel gelegenheid om door de (regionale) radio-omroep de plattelandscultuur te steunen, te sterken en te stimuleren.

Zelfwerkzaamheid van de gemeenschap: het geldt niet alleen voor het platteland, maar daar wel in de eerste plaats, omdat het daar nog mogelijk is. Daar doet men het nog, omdat men geen massa is en niet mag worden; omdat men daar nog een eigen karakter heeft. En dat eigen karakter moet zelfstandig, van anderen op, ontwikkeld worden, ook al zou het slechts één talent zijn.

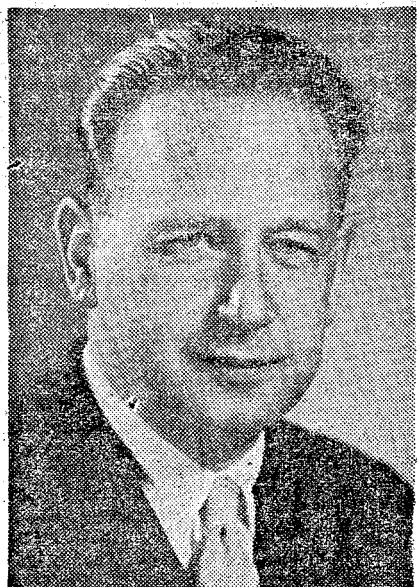
Hiermee komen wij in de buurt van art. 11 van het ontwerp-beginselprogramma. Cultuur vloeit voort en heeft dus vooral ook een geestelijke wortel. Wij weten, dat God in de schepping niet de eenvormigheid, maar de veelvormigheid heeft gelegd: zelfs de opperhuid van de

Dag Hammarskjöld

Het moet voor dr. Dag Hjalmar Agne Carl Hammarskjöld, de Zweedse secretaris-generaal van de organisatie der Verenigde Naties een grote voldoening zijn geweest, toen zijn missie naar Peking (omtrent de jaarwisseling) enige tijd geleden eindelijk met succes werd bekroond. De krijgsgewan-generkwesties, ter oplossing waarvan hij op verzoek van de Algemene Vergadering der Verenigde Naties naar communistisch China reisde, is nu geregeld. De Amerikaanse vliegers zijn thuis.

De reis naar Peking en het resultaat daarvan schijnen van invloed te zijn op Hammarskjöld's optreden als secretaris-generaal. Men beweert thans van Hammarskjöld, dat hij in sommige gevallen voorstander van de zgn. „geheime diplomatie” is. Dit lijkt een ietwat vreemde houding voor de belangrijkste vertegenwoordiger van een wereldorganisatie, wiens taak het toch is, deze organisatie te maken tot een instrument ter oplossing van alle internationale geschillen.

Uit gesprekken, die we tijdens een verblijf van enkele weken in New York o.m. met Hammarskjöld mochten hebben, valt derdaad af te leiden, dat de secretaris-generaal de „geheime diplomatie” soms verkiest boven voor het publiek toegankelijke debat-

ten in de Verenigde Naties. En het is begrijpelijk, waarom. In de eerste plaats is het afleggen van openbare verklaringen door twee partijen in een geschil vrijwel nooit bevorderlijk voor het vinden van een oplossing. Het is vaak moeilijk terug te komen op een eerder ingenomen standpunt, zonder de schijn te wekken, dat de ene partij voor de andere capituleert.

Bij de geheime diplomatie neemt men niet met deze bezwaren te kampen. De mogelijkheid dat tijdens geheime onderhandelingen overeenstemming wordt bereikt, is groter, omdat twee partijen in een conflict concessies kunnen doen, zonder dat de buitenwereld het te weten behoeft te komen. Hierdoor kan worden vermeden, dat er prestige-kwesties ontstaan, die de oplossing van bepaalde problemen onnodig in de weg staan.

Hammarskjöld is een vlot, maar toch voorzichtig spreker. Hij geniet een buitengewone reputatie als snel denker en menig verslaggever heeft al ervaren, hoe moeilijk het is, Hammarskjöld iets te laten zeggen, dat hij liever voor zich houdt. Meestal is hij zijn onderzagers een slag voor. Een vooraanstaand Zweeds politicus vertelde eens over Hammarskjöld's mondelinge rapporten aan het Zweedse kabinet (in de tijd, voordat hij secretaris-generaal van de Verenigde Naties was). „Hij lijkt op een straaljager. Wanneer het geluid je bereikt, is het toestel al verdwenen!”

Als zoon van de gouverneur van Uppsala werd Dag Hjalmar Agne Carl Hammarskjöld op 29 Juli 1905 in Jonköping geboren. Op school toonde hij al, dat hij zeer snel iets in zich op wist te nemen. Hierdoor had hij meer vrije tijd dan de andere studenten. Maar in plaats van met de anderen te gaan voetballen, verzamelde hij kevers en vlinders. En iedereen was er al vroeg van overtuigd dat hij hoogleraar zou worden in de een of andere akademiestad.

Hij ging genees op in de literatuur en talen. Aan de universiteit van Uppsala behaalde hij zowel de graden in de wijsbegeerte als in de rechten. Hammarskjöld spreekt vloeiend Engels, Frans en Duits.

HET ANDERE GEZICHT

vervolgverhaal
door J.W. Ooms

7

WAT VOORAF GING: Melchior Lijnegang, die fel gekant is tegen de bouw van een brug, wil één van zijn dochters, Roelie geheten, niet meer in zijn huis zien, omdat zij tegen de wil van haar ouders naar de stad vertrokken is en daar werk gevonden heeft als winkeluffrouw. Roelie komt nu een weekend doorbrengen bij haar getrouwde broer Willem, die dicht bij het ouderlijk huis woont. Willem is een voorstander van een vaste oeververbinding en hij laakt het, dat zijn vader aanspoort tot verzet tegen de bruggebouw. Tijdens een zanguitvoering ontstaan er moeilijkheden tussen employe's van het grote werk en opgeschoten jongens uit het dorp.

„Ja..... en ook over de brug.” Hij wachtte even, daarna vroeg hij aan zijn zuster: „Heb je toen je uit de bus naar hier kwam lopen gezien, dat ze begonnen zijn?”

„Ja. Wordt dat nu de brug, waarover al zoveel jaren gepraat is?”

Willem knikte.

„Daar is vader altijd op tegen geweest”, zuchtte Roelie. „Die brug raakte heel z'n wezen, zus. Het komt er op neer, dat hij begrijpt dat die brug de toegang zal geven tot een andere tijd, maar het is hem onmogelijk om over te stappen in de wereld met veranderende omstandigheden. Hij is niet de enige, die 't er moeilijk mee heeft. Feitelijk is die brug voor hem een verschrikkelijk symbool, des te verschrikkelijker nog omdat hij niet wil erkennen dat de klok niet stilgezet kan worden.”

Op deze Zaterdagavond gaf de Zangvereniging Harmonia een zanguitvoering in enkele saamgetrokken lokalen van de Da Costaschool. Er was goede belangstelling. Ook enkele vreemdelingen woonden de uitvoering bij; het waren mensen, die betrokken waren bij de bouw van de brug en hier een kosthuis gevonden hadden. Om de een of andere reden trokken ze niet alle week-enden weg, zoals de meeste van hun collega's.

In 't begin van de avond had niemand de vreemde bezoekers een stro-breed in de weg gelegd, doch toen tijdens de pauze Greetje Paans binnentrad met de jonge opzichter, ontstond er gejoel. Boerenjongens riepen scheldwoorden aan het adres van de opzichter, die jammer genoeg een fatterig snorretje op zijn bovenlip gekweekt had.

„Wij zijn te min in de ogen van Greet Paans, maar zo'n vreemde bruggenbouwer lust zij wel!” riep peer Bolthuis kwaad. „Zij wil hem zeker, omdat hij een veeg schoensmeer onder de neus heeft!”

„Nee, zij heeft hem genomen omdat hij zo deftig spreekt!” riep een ander.

„Omdat die snuiter hier heer en meester denkt te zijn, dáárom heeft Greet met hem aangepapt,” klonk het uit de mond van een jongeman met donkere, dreigende ogen.

Ineens werd stemming gemaakt tegen de vreemdelingen in de zaal; het werd nog erger, toen Greetje Paans met scherpe stem Johan Raatslag toevoegde: „Kijk naar je eigen! De politie zit je achter de voddën! Zo'n mooie jongen ben je dus niet.”

Enkele jongemannen verlieten de zaal; anderen bleven fluisterend met elkaar spreken, hoewel de dirigent had aangekondigd, dat de pauze voorbij was. Er werd bekend gemaakt, welke nummers gezongen zouden worden, maar men bleef fluisteren achterin de zaal. Het stond wel vast, dat de jonge kerels een of ander plan beraamden. Dat viel op te maken uit de ernstige en enigszins verbeten gezichten. Greetje Paans, die enkele keren achterom keek en daarbij boze en afkeurende blikken ontmoette, begreep dat ook wel.

Omstreeks half elf was de uitvoering ten einde. Greetje Paans trok de jonge opzichter mee naar het einde van de lange gang om ongemerkt door een achterdeur de school te kunnen verlaten.

Nauwelijks had zij de deur geopend, of twee, drie jonge kerels, die klaarblijkelijk post gevat hadden om hen op te wachten, grepen de opzichter beet en sleurden hem de duisternis in. Greetje begon te gillen en riep om hulp. De mensen snelden naar de achteruitgang om te weten te komen wat er aan de hand was. Er ontstond een gedrang en van de mensen in de gang wist eigenlijk niemand, wat er buiten gebeurde.

Daar werd intussen hevige gevechten. Er klonken vloeken, iemand schreeuwde erbarmelijk en Greetje Paans stond baarlijk te huilen en te roepen.

„Doe hem niets, doe hem niets!” riep zij smekend — doch de vechtenden hoorden haar niet.

„Er wordt hier iemand vermoord!” riep opeens een vrouw met schelle stem.

„Waar is Lauwers, waar is de politie?” Het was een bestuurslid van de zangvereniging, die deze vraag stelde.

De agent was niet aanwezig. Intussen riep de schelle vrouwenstem andermaal, dat er moord en doodslag gaande was.

In de duisternis werd een brute vechtpartij geleverd. De jonge kerels waren op de opzichter met het akelige snorretje aangevallen. De vreemdelingen, die ontdekten, dat één van hen het ontgelden moest, stormden naar buiten om de jonge opzichter te ontzetten; hierdoor werd de verwarring nog groter en nam het gevecht in felheid toe.

Er werden rake klappen uitgedeeld. Enkele bestuursleden van Harmonia waren ontsteld over de rel die ontstaan was. Roepend en vermanend waagden zij zich in de donkere kluwen worstelende mensen. De voorzitter kreeg een stomp tegen het hoofd, waardoor zijn bril afviel en onder drieste voeten vergruizeld werd. Maar veel erger was, dat het pedante opzichtertje, dat aanvankelijk alleen tegenover velen gestaan had, ernstig mishandeld werd en tenslotte met een gapende hoofdwonde en een gebroken arm lag te kermen in het natte, modderige gras.

Wie het geweest is, die toen Lauwers gewaarschuwd heeft, is nooit bekend geworden. Doch plotseling verscheen hij bij de school en toen hij de nog steeds tierende en vechtende mensen zag en zijn bevelen niet werden opgevolgd, greep hij de gummistok om op deze manier de orde te herstellen.

De verwarring werd gedurende een kort ogenblik nog groter, doch daarna keerden enkele jongemannen zich tegen Lauwers.

„Hij heult met de brugbouwers!” schreeuwde iemand — het bleek Johan Raatslag te zijn. Deze liet het niet bij scheldwoorden, maar viel op Lauwers aan. Een striemende gummistok trof hem op de schouder en woedend, schreeuwend van pijn tevens, deinsde hij terug.

De gummistok bleek ontzag in te boezemen, want het gelui trokken af, waarna alle aandacht zich richtte op de

jonge opzichter. Het was hard aangekomen. De dokter werd gewaarschuwd door een bestuurslid van Harmonia. Toen deze de school betrad, was het slachtoffer reeds binnen gedragen. De dokter gaf opdracht om de getroffene naar het ziekenhuis in de stad te vervoeren. En al die tijd stond in de schoolgang een meisje hevig te snikken. ... 't Was Greetje Paans; zij hield een wollen das van haar vrijer voor haar gezicht. Die das was nat van tranen.

Het optreden van Harmonia had een triest einde gekregen. De jonge Melchior Lijnegang, die ook tegenwoordig geweest was, had zich in de zaal afzijdig gehouden toen schimpscheuten aan het adres van Greetje Paans geuit waren.

Toen daarna buiten het spektakel begonnen was, had hij er zich aanvankelijk evenmin in gemengd. Maar op het moment dat het tot hem doordrong, dat zijn vrienden gezamenlijk die ééne jonge opzichter te lijf gingen, had hij zich niet kunnen beheersen.

„'t Is laf om allen tegen één tekeer te gaan!” had hij geroepen. Op hetzelfde ogenblik had hij zich tussen de vechtenden geworpen om de jonge opzichter te beschermen. Ze hadden zich onmiddellijk ook tegen hem gekeerd.

„Melchior Lijnegang trekt partij voor de vreemdelingen!” had iemand geroepen.

Deze avond verspeelde hij de vriendschap van Johan Raatslag, Peer Bolthuis en anderen.

Nadat Lauwers een einde aan de rel had weten te maken door zijn flink, zij het ook handtastelijk optreden, was de jonge Melchior vertrokken. Pas later kwam hij tot de ontdekking, dat hij een bloedende en opgezette bovenlip had en een buil op zijn voorhoofd.

De jonge Melchior haastte zich naar de boerderij van zijn broer. Hij wist, dat Roelie gekomen was en hij wilde zijn zuster graag ontmoeten.

Celia, zijn schoonzuster, liet hem binnen.

„O, Melchior, wat zie jij er uit!”

„Ik? Waarom? Wat is er dan met me?”

„Je gezicht!”

Hij liep naar de keuken en keek in het spiegeltje, dat naast een eierenrek hing. Toen pas zag hij, hoe men hem toegetakeld had.

„Wat is er gebeurd?” vroeg Celia verschrikt. „Toch geen ruzie gehad?”

„Och, 't heeft niet veel te betekenen.” Hij veegde met een zakdoek het bloed van zijn gezicht. „Is Roelie binnen?”

„Ja. Maar luister eens, Melchior... Roelie is vanavond een beetje van streek geweest. Willem is voor haar naar vader en moeder geweest, zie je. Vader blijft op zijn standpunt staan en daar zit Roelie erg over in. Zeg, jij moet je best doen om haar te bewegen, niet meer naar de stad terug te gaan!”

De jonge Melchior keek zijn schoonzuster onderzoekend aan, maar hij gaf geen antwoord op hetgeen zij hem gevraagd had. Hij liep door naar het woonvertrek. Celia kwam achter hem aan en gaf, nadat de deur geopend was, over de schouder van de jonge Melchior een wenk aan haar man. Willem begreep haar zonderling gebaar echter niet.

Roelie kreeg tranen in de ogen toen de jonge Melchior binnentrad. Een beetje schuchter begroette zij hem — schuchter en onderzoekend tevens, want zij wilde weten, of Melchior misschien andere gedachten over haar gekregen had en nu net zo over haar dacht als Aaltje, wier verstrakte en afkeurende blik zij niet kon vergeten.

Maar Melchior was anders jegens haar! Hij was heel vriendelijk en kwam er rond voor uit, dat hij bijzonder blij was, haar weer eens te zien.

Plotseling vroeg Willem, door wie hij z'n gezicht zo mooi had laten opknappen...

„Zo er is het niet,” antwoordde Melchior. „Er gebeuren erger dingen in de wereld. Morgenochtend is m'n lip weer gewoon en die bult,” hij greep naar zijn voorhoofd, „die bult trekt ook wel weer bij.”

„Je durft toch niet te beweren, dat een mug je gestoken heeft?”

„Nee, want dan zou ik er erger uitzien.” En daarna vertelde hij, wat zich na afloop van de uitvoering had afgespeeld.

„Aan welke kant stond jij?” vroeg Willem.

„Ik weet beslist niet meer, of ik links of rechts stond.”

„Zo bedoel ik het natuurlijk niet. Of je aan de kant van die gekraakte opzichter stond, of aan de andere kant.”

„Moet je dat nog vragen?” vroeg de jonge Melchior. „Ze waren met z'n allen die opzichter op 't lijf gesprongen. Nou, dat was niet eerlijk. 'k Heb geprobeerd, dat snorrekereltje te helpen.”

„Zo.” Willem was zichtbaar tevreden over de houding, die zijn broer aangenomen had. Maar over 't geval zelf was hij slecht te spreken.

„Zaterdagavond... en dan zó tekeer gaan. Een goede voorbereiding voor de Zondag,” zei hij teleurgesteld. „We noemen onze gemeente graag een christelijk dorp, maar kom daar eens om in de practijk.” Even later voegde hij er bedachtzaam aan toe: „En 't zijn oudere mensen, die de jonge blagen er toe aanzetten.”

„Dat is niet waar! 't Is eigenlijk de schuld van Greetje Paans,” zei de jonge Melchior. „Ze kwam met dat fatterige lummeltje de zaal in... nou, dat werkte als een rode lap op een stier. Zij had wijzer moeten wezen. Zodra zij binnen was, begon het al en tenslotte liep het op vechten en mishandeling uit.”

Willem schudde het hoofd.

„'t Is natuurlijk niet verstandig geweest van Greetje. Maar je moet van dat kind geen verstandige daden verwachten. Ouderen hebben de jonge kerels rijp gemaakt voor dergelijke uitbarstingen. Ze praten maar over verzet en over tegenwerking en over de verfoeilijkheid van een brug en dat die kerels van het grote werk hier niet thuis horen. Op die manier wordt bij de tonzeli die weinig hersens hebben de afkeer aangewakkerd. Ze stoken vuurtje, de ouderen. En als er brand van komt, hebben ze heimelijk plezier. Dat ze daardoor met hun principes in de knoop komen, dat schijnen sommigen niet zo nauw te nemen. Er zijn hier oude boeren die het klimaat be-derven.”

„Willem, pas op, laat je vader het niet horen,” waarschuwde Celia.

Na een korte stilte hervatte Willem:

„Dat zeg je nou, vrouw... Misschien is vader debet aan het zaaien van wantrouwen tegen de mensen die aan de brug werken.”

„Begin je nou alwéér over die akelige brug?” viel Celia ontfemd uit. „Als het zó gaat, krijgen wij er in onze eigen familie nog een berg narigheid van. Je weet, dat vader er zich niet overheen zetten kan. Dat moet je begrijpen, Willem!”

(Wordt vervolgd)

Op 10 December spreekt Minister Zijlstra te Utrecht

- Belangrijke vergaderingen in zicht
- Studie en gezelligheid
- Afscheid van de administrateur

Utrecht op 10 December. Dan komt de Arjos bijeen in Algemene Vergadering in „Trianon”, Oude Gracht 252, Utrecht. Morgenvergadering om 10.30 uur; middagvergadering om 2 uur.

Westerbork op 17 December. Drenthe houdt die dag zijn studieconferentie met Ds M. de Goede over Doorbraak en Verzuiling. Het verwacht 2 afgevaardigden van elke club en vele belangstellenden.

Huis ter Heide op 6 en 7 Januari. Dan is er de zevende studentenconferentie van de Arjos. Dr S. van der Linde, lector aan de R.U. te Utrecht hebben wij reeds bereid gevonden op Vrijdag te spreken over de problematiek rondom het Herderlijk Schrijven.

Hoogeveen op 11 Februari. Drenthe verwacht de honderd Arjosjongeren uit zijn gewest voor de jaarvergadering-toogdag.

U hebt de bedoeling van deze opsomming al wel begrepen. Wij verzorgen Uw agenda als U ons daarvoor tijdig de gegevens inzendt.

De Arjos in de Domstad

Volgende week Zaterdag, dan is het zover. De Algemene Vergadering 1955 staat voor de deur. De voorbereidingen zijn getroffen. De jaarverslagen zijn toegezonden. De kandidaten in de vacature-Ooms zijn bekend gemaakt: het zijn de heren H. van Lambalgen te Baarn en Mr J. Oskam te Zeist. Andere kandidaten zijn door de clubs niet gesteld en op 10 December zal dus uit dit tweetal één vrijgekozene gestemd moeten worden.

En mogen we er nu op rekenen dat de clubs zich ook op de Algemene Vergadering hebben voorbereid? Dat de jaarverslagen zijn besproken en de afgevaardigden zijn aangewezen? Dan zien wij de komende Zaterdag met vertrouwen tegemoet. Natuurlijk zien wij daar ook vele bestuursleden van de provinciale en stedelijke verbanden, van de districten en de kringen en de streekverbanden.

En verder verwachten wij tenslotte ook die vele andere Arjosleden die intens met de Arjos meeleven.

Want niet alleen de morgenvergadering is belangrijk genoeg om te komen, wij zien ook met grote belangstelling uit naar wat Minister Zijlstra ons zal meegeven in zijn rede „Anti-Revolutionaire Politiek nu!” Geef dit aan elkaar door, maak met anderen een afspraak en laat op 10 December de Domstad voor de Arjos zijn.

Zelfdoeners

Van tijd tot tijd bereiken ons van de kant van sommige clubs verzoeken om convocatiekaarten beschikbaar te stellen. Wij hebben hierover enkele malen nagedacht en gesproken in de kring van het moderamen. Er zitten bezwaren aan vast. Hoe groot moet de opslag zijn en hoe moet het geval er uit zien om voldoende aftrek te vinden? Zullen vele clubs deze eenheidsworst lusten? Het is wel gemakkelijk een aantal kaarten te kunnen bestellen en er voor elke vergadering een aantal met zo weinig mogelijk moeite te verzenden. Maar is het ook de juiste methode? Wij betwijfelen het. En daarom vinden wij, eerlijk gezegd dat wij ook in dit opzicht maar tot de zelfdoeners moeten behoren. Iedere club kan dan op zijn eigen manier de uitnodigingen voor de clubbijeenkomsten inrichten en dat is stellig het beste.

Een Arjos is geen theekransje. Dat staat vast. Een Arjos is evenmin een besloten kring van jongeren met een politieke hobby. Dat staat ook vast.

Maar een Arjos is wel een club. Een studieclub voor jongens en meisjes die van harte achter de Anti-Revolutionaire Partij staan. En als dat ook vaststaat mogen we er aan toe voegen dat een Arjos een studie- en werkgemeenschap op vriendschappelijke basis is. Er is nogal wat verschil tussen al die clubs die samen de landelijke Arjos vormen.

Het zal wel niet overal zo zijn als op die club waar de voorzitter „een en al gezelligheid is”. Daarmee is niet gezegd dat alle andere clubvoorzitters uitmunten door ongezelligheid. Maar er zijn clubs die aan hun saaiheid te gronde gaan. Zo moet het niet. Het kan ook anders. Bij één der leden thuis vergaderen is vaak aantrekkelijk.

Als de club niet te groot is verdient het alle aanbeveling. Het is bovendien vaak goedkoper. Een kopje thee, wat politieke verstrooiing zoals hersengymnastiek, een politieke kaleidoscoop en dergelijke brengen een prettige sfeer. Speciaal de meisjes op de clubs — hebben zij niet vaak de leukste ideeën? —

zullen hier aan mee kunnen helpen. Verwaarloos deze kant van het werk niet.

Kent U de feiten?

Neen, het is niet de bedoeling dat U weer jaartallen moet gaan leren om die dan zo nodig op te kunnen dreunen à la minute. Het gaat er om dat onze studie er mee op gericht is inzicht bij te brengen over de feiten van de dag, over de feitelijke verhoudingen ten aanzien van de verschillende vraagstukken die in het parlement en daarbuiten, in binnen- en buitenland zich afspelen. De tegenstander slaat ons met die feiten om de oren. Terecht of ten onrechte. En dan moeten wij zien steekhoudende tegenargumenten te gebruiken. Van belang is dat wij weten welk standpunt door socialisten, liberalen en katholieken toen en daar is ingenomen en wat door anti-revolutionairen daar tegenover is gesteld. Wij zijn van mening dat een systematische verzameling van allerlei argumenten en feitelijke gegevens waardevol is voor het clubwerk.

In verband met het voorgaande willen wij een warm pleidooi houden voor een abonnement op de documentatiedienst die kortgeleden door de partij is ingesteld. Allereerst bestemd voor de deelnemers aan de sprekersorganisatie, is de documentatie die hier gegeven wordt ook voor de clubs uitnemend geschikt. Uit een groot aantal dagbladen en tijdschriften wordt éénmaal in de veertien

dagen een verzameling van artikelen over de meest uiteenlopende onderwerpen die vandaag spelen bijgebracht. Een jaarabonnement kost f 12.—, een kwartaalabonnement f 3.—. Neem voor de club eens een proef voor drie maanden.

Verlanglijstje

De tijd is voorbij dat wij met kinderlijk verlangen de komst van de Sint tegemoet zagen. Maar een verlanglijstje is er nog wel:

1. Alle clubs op 10 December in Utrecht vertegenwoordigd.
2. Uitbreiding van het aantal clubs.
3. Vergroting van het ledenaantal.
4. Alle leden actieve werkers.
5. Concentratie van het clubwerk op de verkiezingsproblematiek.
6. Alle leden abonnee op het weekblad.
7. Alle leden in het bezit van de brochure „A.R. - 1956”.

Een omvangrijke taakstelling? Inderdaad. Maar de arbeid van velen zal de uitvoering licht maken. Mits voldaan is aan de voorwaarde dat wij dit werk doen vanuit het enthousiasme van ons geloof.

Op de valreep

Een kort persoonlijk woord moge de afsluiting vormen van mijn medewerking aan deze rubriek. Een afsluiting, die gepaard gaat met mijn vertrek van het Arjossecretariaat. De tijd daar doorgebracht had voor mij persoonlijk vele waardevolle kanten. Gaarne wil ik uiting geven aan mijn hartelijke waardering voor de veelzijdige en vaak zeer loyale medewerking, nodig om het secretariaat behoorlijk te doen functioneren. Vele malen was er schriftelijk contact met de verbanden en de clubs, met name met de secretarissen. Voor de aard van dit contact breng ik hen in het bijzonder dank. Tal van brieven gaven blijk van een bereidheid tot medewerking aan en belangstelling voor de Arjos die verrassend aardeden. God geve dat die bereidheid en interesse in breedte en diepte nog toenemen.

21 NOV.

Alle principiële verschillen ten spijt heb ik meegezongen tijdens de intocht van Sint Nicolaas, goedheilig man, bisschop van Myra, patroon van Amsterdam en van de schippers, voorzover die laatsten generaal Duymaer van Twist niet hebben. Zo gaat het altijd tegen December. Dan is Nederland echt één. Dan denken we allemaal aan dezelfde wortel, de wortel voor het paard van Sinterklaas. Dan blijft de wereld wel in tweeën liggen, die van degenen, die de koek en die van degenen, die de gard krijgen, doch dat zal altijd wel zo blijven. Sint kwam des Zaterdagmorgens in den Haag en des middags in Amsterdam. In den Haag met een heliöcopter, in de hoofdstad met een stoomboot. Weliswaar stond zijn paard op een verkeerde boot te huppelen, maar dat is altijd nog beter, dan dat de Sint zijn mijter niet kan opzetten en zijn kromstaaf niet kon meevoeren zoals in dat Haagse luchtige geval. Ik kon wel merken, dat de Kamer op Zaterdag niet vergadert. Zo'n „incomste” met een wentelwiek, had pater Stokman nooit goed gevonden en Ir Van Dis helemaal niet.

22 NOV.

De burgemeesters hebben zich nu ook vereend. De provinciale kringen, welke hen tot nu toe bonden, blijken te eng. Het „burgemeesters van alle gemeenten verenigt u” was niet van de lucht. Ik kan mij best de drang naar dat nieuwe genootschap indenken. Iedere gemeente heeft maar één burgemeester. Zo'n man voelt zich eenzaam. Nog eenzamer voelt zich die enige vrouwelijke burgemeester in Brabant. Want er is niemand in een gemeente, die óók burgemeester is. Je kunt natuurlijk wel eens op visite gaan bij de loco, maar ja, dat is toch niet echt „burgemeesters onder elkaar”. Reeds 360 burgemeesters willen lid worden van het N.G.B. De Haagse burger-

vader heeft op de oprichtingsvergadering gesproken over wenselijkheid en doel van het N.G.B. Wat hij zeide weten wij niet. De vergadering was besloten. Wat willen de burgemeesters? Die vraag laat ons niet los. Willen zij opslag? Willen zij medezeggenschap? Willen zij een vrije middag? Willen zij meer snipperdagen? Willen zij ambtskledingtoeslag? Ik zou zo graag iets voor hen doen. Weet echter niet wat.

23 NOV.

Na verleden week geschrokken te zijn van een uitlating van de voorzitter van de eierverzamelers, ben ik nu aan het ontbijt onthutst door een mededeling van de voorzitter van de Nederlandse pluimveefederatie. Die heeft gepleit voor het verdwijnen van het bekende eierstempeltje. Nu, deze laatste zin bevat al drie eieren, twee korte en een lang. De consument, dat zijn u en ik, denken namelijk, dat gestempelde eieren minder vers zijn, dan ongestempelde en daarom verkopen vele winkeliers onder de toonbank ongestempelde eieren, welke meestal nog een cent of wat duurder zijn. Natuurlijk zijn gestempelde eieren minder vers, dan verse ongestempelde. Dat komt door dat stempel. Persoonlijk hou ik niet van stempels. Er wordt mij te veel gestempeld. Laatst zag ik iemand die op zijn stempelkussen in slaap was gevallen. Maar nu begrijp ik, waarom ik des morgens zo slecht de wereld aan kan.

24 NOV.

In een klein hoekje, bijna aan het eind van mijn tijfblad, las ik, dat er Russische jongetjes in Rusland zijn die hun nagels lakken. De ouders van die knullen zijn door Radio Moskou onder handen genomen. Ik geloof nooit, dat we het droog houden, daar in Rusland. In dezelfde krant vond ik, dat Boeiganin en Chroestsjew op rijk versierde olifanten als maharadjahs een tochtje door een stuk oerwoud van India gemaakt hebben. Daar heb je het al. Als de kameraden ver van huis zijn, gaan de jongens hun nagels lakken. Ik ben maar een leek op het gebied van de Russische politiek, maar is er nou niemand, die tegen die gemanicuurde nozems-ivanowitsen zegt: „Vooruit, steek je handen uit de mouw”? Misschien zeggen die jongens wel terug: „daar hebben we lak aan”. In net Russisch klinkt dat natuurlijk anders.

25 NOV.

Vandaag hing ik nog een beetje in de Russische sfeer. Niet vanwege het grapje, dat prof. Gerbrandy zich, zittende in de voorzittersstoel van de Tweede Kamer gisteren veroorloofd heeft. Hij sprak van „onze Russische vrienden”, toen hij de communistische afgevaardigden bedoelde. En daartegen rees protest van de zijde van de bedoelde groep. Nee, ik heb het oog op Ann Latman, een onschuldig meisje van elf jaar, wonende in Los Angeles. Zij verzamelt poppen. Zij heeft al aan 200 buitenlandse politieke figuren een pop gevraagd en 55 hebben haar een pop gezonden. De laatste van de goede gevers was maarschalk Boelganin. Hij stuurde een mooi stuk speelgoed in Russische klederdracht. Al eerder had Ann aan Malenkow een pop gevraagd, doch Malenkow had nooit geantwoord. Ik vind Boelganin een sympathieke poppenschenker. En ik heb direct het voorbeeld van Ann willen volgen. „Je moet om marionetten vragen”, zei mijn vrouw, „dat is weer eens iets anders”. Zouden sommige politieke hoofden in het buitenland die vraag misschien dan al te letterlijk nemen?”

26 NOV.

Er valt nog niets te vertellen over de kwestie van het bad en het badwater. De briefschrijvers van verleden week hebben mij bericht, dat zij hun voeten gewassen hebben. „Wat moet nu de volgende stap zijn?”, vragen zij. Ik zou zeggen, blijf nog even in het kuipje zitten. Voeten goed afdrogen. Daartegen kunnen geen principiële bedenkingen rijzen, vermoed ik. De schoenen kunnen intussen voor de schoorsteen worden gezet. Want de kindervriend is in aantocht en hij heet geen Boelganin.

William Gruenkoper

NEDERLANDSE GEDACHTEN

OFFICIEEL WEEKBLAD VAN DE ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ

Fictie

Magie bedreigt onze defensie

DE ONENIGHEID bij de socialisten over de prijspolitiek van minister Zijlstra blijkt wel bijzonder duidelijk, wanneer men vergelijkt hetgeen de heer Nederhorst bij de behandeling van de begroting van economische zaken in de Tweede Kamer heeft gezegd en het standpunt, dat de Eerste Kamerfractie van de Partij van de Arbeid in het voorlopig verslag van de Eerste Kamer over de algemene politieke beschouwing over de rijksbegroting van 1956 inneemt.

De heer Nederhorst wekte minister Zijlstra op om het prijspeil in Nederland bewust aan te passen aan het hogere buitenlandse prijsniveau.

Wat zeggen de socialisten in de Eerste Kamer? „Onze internationale concurrentiepositie vraagt thans rust op het gebied van lonen en prijzen!” En zij voegen eraan toe: „Met een dergelijk pleit voor de wenselijkheid van rust vervult men niet het verlangen van de arbeider naar een evenredig deel van de stijging van het nationale inkomen”.

Welke oplossing ziet de soc. fractie dan?

En dan komt niet het verhaal van de heer Nederhorst, maar het tegendeel: „De enige bevredigende oplossing van dit probleem onder de huidige omstandigheden achtten de hier aan het woord zijnde leden gelegen in een verlaging van de prijzen bij gelijkblijvende nominale lonen”.

Hoe zit het ook weer? De zwakte van de confessionele partijen is, dat zij door hun binding aan de levensbeschouwelijke beginselen tot geen gemeenschappelijke economische en sociale bepaling van positie kunnen komen. Bij de Partij van de Arbeid is deze eenstemmigheid gegarandeerd.

Jawel, deze grootspraak blijkt dus op dit essentiële punt een fictie te zijn.

ER zijn veel mensen in Nederland die aan de magie van cijfers geloven. Ook in de politiek. Hoe lang heeft men niet gedacht dat een algemene loonronde pas goed kan zijn, wanneer zij vijf procent bedraagt. Daar zijn wij thans af. Zo is er ook op militair terrein de magie der cijfers. Wanneer men zijn oor te luisteren legt bijvoorbeeld in de Staten-Generaal bij de behandeling van de begroting van oorlog en marine, dan spreekt men als 't ware over het magisch plafond van 1350 miljoen gulden voor onze totale defensie-uitgaven, voor leger, luchtmacht en marine. Daar houdt men aan vast, of het leven er van afhangt. Regering en Kamer hebben zich daar vorig jaar aan gebonden. Daarvan mag niet worden afgeveken tot eind 1957. Er zijn zelfs, met name onder de socialisten, die beweren dat ook na 1957 dit plafond van 1350 miljoen beslist moet blijven bestaan. Dat standpunt nemen vooral die politici in, die eigenlijk maar weinig vertrouwen hebben in de nuttigheid en noodzakelijkheid van onze militaire inspanning. Dat zijn de mensen die alle waterstofbommen, in tijd van oorlog, op Nederland zien terecht komen en één divisie meer of minder voor Nederland slechts van matig belang vinden.

Sluipend defaitisme

Door militaire deskundigen wordt gezegd, dat een defensie-plafond van 1350 miljoen te laag is, vooral als ons land mee wil doen aan de opbouw van een goede luchtverdediging met geleide projectielen enz. Deze militaire deskundigen klagen erover, dat onvoldoende rekening wordt gehouden met het feit, dat sinds 1950 een stijging van lonen en prijzen heeft plaatsgevonden van minstens 25 % en dat deze stijging binnen het voor de begroting van oorlog en marine vastgestelde plafond moest worden opgevangen. Alle andere uitgaven konden in die jaren vrijelijk stijgen, de militaire uitgaven lagen vast.

Het cijfer 1000

Neen, dat is niet zo, hoort men daartegen inbrengen. In 1950 werd ons defensie-niveau onder invloed van de Koreaanse oorlog gebracht op 1000 miljoen gulden. Na de kabinetscrisis van Januari 1951 werd afgesproken dat Ne-

Op de foto ziet men het eerste atoomkanon, dat in Europa is aangekomen. Spectaal opgeleide militairen bedienen het monsterapparaat.

derland tot 1954 elk jaar 500 miljoen gulden extra zou uitgeven om het opgestelde legerplan van 5 divisies, het geprojecteerde luchtmachtplan en het vlootplan uit te voeren. Er werd toen door het kabinet bijgezegd, dat na 1954, wanneer deze plannen zouden zijn uitgevoerd, teruggevallen zou worden op een defensie-uitgave van 1000 miljoen gulden. Sindsdien is gebleken dat het legerplan onvoldoende voorzag in de ondersteuning door middel van legerkorpsstroepen. Eind 1954 bleek dat van de vijf divisies er slechts over drie legerkorpsstroepen beschikten.

Het werd derhalve nodig geoordeeld de periode van opbouw van ons defensie-apparaat tot eind 1957 te verlengen. Dan zouder ook de overige twee divisies met legerkorpsstroepen als ondersteuning gereed zijn. Voor deze drie jaren werd een defensieplafond van 1350 miljoen gulden per jaar voldoende geacht. Men hield daarbij rekening met het feit dat over de jaren 1951 tot 1954 niet alle gevoteerde bedragen van 1500 miljoen gulden per jaar waren opgemaakt. Er was daardoor nog een overloop van f 950 miljoen. De totale uitgaven zouden dus in de jaren 1955 tot 1957 f 1700 miljoen per jaar worden.

De redenering van deze mensen is verder als volgt: wanneer er in 1954 geen restant was geweest en het leger-

Minister Staf

plan van 5 divisies was gereed gekomen, dan zou het defensie-plafond overeenkomstig de belofte van de regering uit 1951 f 1000 miljoen hebben kunnen zijn. Na 1957 zou dus eigenlijk volgens deze opvatting het defensie-plafond op dit bedrag moeten terugvallen, maar de regering zal rekening willen houden met het feit, dat sinds 1950 de lonen en prijzen zijn gestegen en ook hun invloed hebben doen gelden op het militaire budget. Wanneer na 1957 dus het plafond van f 1350 miljoen wordt aangehouden, heeft niemand te klagen.

Rekenkunde

Men zou op het eerste gezicht zeggen: deze rekening klopt. Geen boeishouder kan hier een fout ontdekken. Toch moeten en kunnen tegen deze rekenkunde ernstige bezwaren worden ingebracht. Minister Staf heeft in de Memorie van Toelichting op de begroting van oorlog en marine meegedeeld, dat bij een plafond van f 1350 miljoen onmogelijk de noodzakelijke opbouw van de luchtverdediging van Nederland kan worden bereikt, tenzij op de andere krijgsmachtonderdelen: leger en vloot, grote besnoeiingen plaats vinden. De luchtverdediging is het zwakste punt niet alleen in de verdediging van Nederland maar ook in die van de andere landen van Europa.

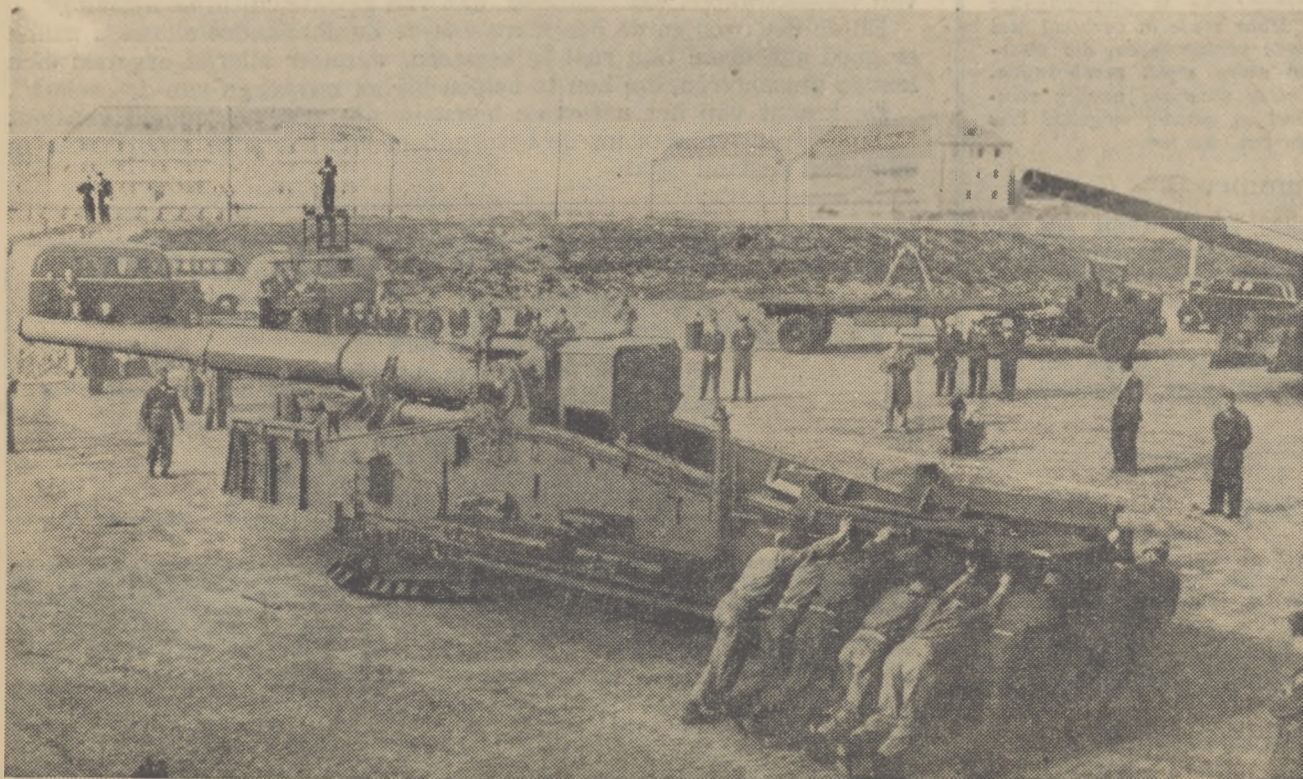
Ons land maakt deel uit van de Noord-Atlantische verdedigingsorganisatie en heeft binnen het raam van de N.A.V.O. vastomlijnde militaire verplichtingen op zich genomen. Daarbij is voor elk land vastgesteld wat het minimaal zal moeten bijdragen om een eventuele aanval af te slaan. Voor Nederland komt dit neer op vijf divisies met legerkorpsstroepen, een bepaalde sterkte van de luchtmacht en van de vloot.

Nu zal men tegenwerpen: „Goed, maar iedereen weet, dat militaire deskundigen de militaire eisen altijd opvoeren”. Dat is ongetwijfeld het geval.

De deskundigen van de regeringen en de ministers, die deel uitmaken van de N.A.V.O.-raad, zorgen er echter voor, dat de vaststelling van de nationale bijdragen zo verantwoord mogelijk geschiedt. Nu zijn er helaas landen die de verplichtingen, die zij binnen het raam van de N.A.V.O. hebben aanvaard, niet nakomen. Denemarken, België en Frankrijk geven hier het slechte voorbeeld. Maar Nederland wil en zal de N.A.V.O. ernstig moeten nemen.

Kabinet en parlement zullen dus moeten uitmaken waar het punt gekomen is, waarop gezegd kan worden, dat de opbouw en het onderhoud van de strijdkrachten het land financieel en economisch voor onmogelijke offers plaatsen. Voordat men zegt, dat een plafond van f 1350 miljoen voldoende is, zal dus zorgvuldig overwogen worden wat militair noodzakelijk en economisch mogelijk is. Het percentage van ons nationale

(Vervolg op pag. 6, eerste kolom)

Samenspel leidt tot

RESULTAAT

- 300 amendementen op Program van Actie
- Ieder radertje in de machinerie is nodig
- 4000 nieuwe abonnementen
- Personeel nodig op het partijbureau

Het Program van Actie voor 1956 is anders getoond dan dat van 1952. Het heeft in de pers een goed onthaal gevonden. In het algemeen was men er wel over te spreken.

Wie op grond daarvan gemeend heeft dat het aantal amendementen in aantal minder zou zijn dan bij het vorige Program van Actie heeft zich vergist. Ook ditmaal zijn rond 300 amendementen ingekomen, dus evenveel. Dat zijn nu wel niet allemaal amendementen in de strikte zin van het woord. Er zijn vragen bij en een aantal opmerkingen, zonder dat men daar nu een formeel voorstel van heeft gemaakt...

Maar ook die vragen en opmerkingen moeten door het Centraal Comité worden behandeld. Deze dagen is derhalve weer een boek van 60 gestencilde pagina's aan de leden van het Centraal Comité toegezonden.

Op de eerstvolgende vergadering — op 14 December — zal dat moeten worden behandeld. Dat is voor één vergadering geen eenvoudige zaak; want er zijn ook nog al wat belangrijke onderwerpen aan de orde gesteld, waaraan ernstig aandacht moet worden gegeven. In ieder geval oet het Centraal Comité 300 x een standpunt bepalen. Daaraan is niet ontkomen. Het moet nagaan welke voorstellen en amendementen kunnen worden overgenomen en welke niet. Maar dan moet het tevens motiveren waarom niet. Er is in de komende weken dus werk aan de winkel, want op 17 Januari zal het Partij Convent bijeenkomen om dit alles te bespreken en voordien moet „het boek" met de toelichtingen dus aan de leden daarvan zijn toegezonden. Men kan zich op levendige discussies voorbereiden.

We doen het samen

Dat er zoveel amendementen zijn ingediend is geen zaak om over te treuren. In vele gevallen is ernstig en serieus werk verricht. Men heeft hier en daar zelfs de kiesvereniging in secties verdeeld om over een bepaald gedeelte van het Program van Actie te rapporteren. Daarna heeft men in een vergadering van de kiesvereniging de zaak doorgepraat.

Hier en daar hoort met dan wel schamper opmerken dat uit allemaal toch niet geeft en dat boven aan de top de zaak wordt klaar gemaakt. Maar die zo spreken onderschatten zich zelf. Zelfs al zou geen amendement worden overgenomen — hetgeen een dwaaze veronderstelling is — dan nog is het voor het Centraal Comité buitengewoon leerzaam van de gemaakte opmerkingen kennis te nemen.

Natuurlijk niet alle opmerkingen zijn van evenveel waarde. Maar het geheel is als zodanig zeer zeker waardevol en van betekenis. In die amendementen komt het gevoel van de partij tot uitdrukking. Eerst het Centraal Comité, daarna het Partij Convent moet en zich daarmee bezig houden. En het uiteindelijk resultaat is een vrucht van samenwerking waarbij ook de kiesverenigingen betrokken zijn geweest. Dit moet men zeker niet gering achten. En daarom is een

woord van dank aan die kiesverenigingen die zich met deze zaak hebben bezig gehouden, zeker op zijn plaats.

We redden het

De abonnementenstroom houdt aan. Iedere dag opnieuw komen nieuwe opgaven binnen.

Wij zijn nu de 4000 genaderd. We komen daar boven uit.

Binnen enkele dagen wordt er aan alle leden der kiesverenigingen een brief gezonden met nogmaals het verzoek zich op ons blad te abonneren. Een aanmeldingskaart is daarbij gesloten. Die kaart kan zonder postzegel worden verzonden. Makkelijker kan het dus niet.

Aan de oude abonne's van ons weekblad wordt eveneens een brief gezonden met een vriendelijk verzoek geabonneerd te blijven. Ook zij ontvangen een kaart. Maar wij hopen zeer dat zij die kaart niet zullen gebruiken. Want op die kaart kunnen zij meedelen, dat zij hun abonnement opzeggen. Oude abonne's behoeven zich dus niet opnieuw op te geven. Hun abonnement loopt automatisch door.

Ledenwerving gaat door

Over de ledenwerving kunnen wij weinig mededelingen doen. De gegevens daarvoor worden waarschijnlijk eerst verzameld voordat zij aan het partijsecretariaat worden medegedeeld. Maar wij hopen wel dat men aan deze zaak overal de nodige aandacht besteedt. Maar uit de inkomende correspondentie blijkt één ding zeer duidelijk. Waar men onder leiding van een actief bestuur werkelijk iets aan de zaak doet, daar blijven de leden niet onverschillig en daar bereikt men resultaat. Nogmaals het komt op de lokale leiders aan. Zijn die er, dan loopt de rest. Maar daar aan schort het al te vaak.

Noodkreet

En nu nog een beroep op onze Anti-Revolutionaire gezinnen in Den Haag en naaste omgeving. Op het partijsecretariaat hebben wij per 1 Januari dringend nodig een

stenotypiste en een administratieve kracht (vr. typiste)

Adverteerders in de dagbladen helpt ons weinig. De aantrekkingskracht der departementen is waarschijnlijk te groot. Maar mede in verband met de komende verkiezingen, die uiteraard veel extra werk meebrengen, moet in deze vacatures worden voorzien en wel zo spoedig mogelijk! Wie ons helpen kan, doe het.

Gironummer

Herhaalde malen wordt ons gevraagd op welk gironummer de abonnementsgelden moeten worden overgemaakt.

Het gironummer staat onderaan deze pagina.

Duidelijkheidshalve willen wij het ook hier nog eens vermelden nl. 89673

Zeeuws isolement?

HET DELTAPLAN BETEKENT veel méér dan de afsluiting van de zeegaten in het Zuidwesten, waardoor de zee ieder getij miljoenen m³ water naar binnen stuwt en ze weer wegzuigt. Het houdt dus meer in dan het feit, dat vele tientallen km zeedijken, waarlangs de zeestromen schuren, binnendijken worden.

Voor de landbouw is het van veel belang. Want vooreerst wordt het verziltingsproces gestuit. De Memorie van Toelichting op het wetsontwerp Deltaplan bevat een kaart, waarop Walcheren en Schouwen-Duiveland in de zwartste kleuren zijn getekend: hoe erger de verzilting, hoe donkerder de kleur. Maar Delfland en Schieland in Zuidholland zijn er ook erg aan toe, erger zelfs dan het Zuidwesten van Zuid-Beveland. En eigenlijk heeft het hele Zuidwesten van ons land er van te lijden.

DAN GEEFT EEN ANDERE KAART aan, waar de grond soms verdroogt, zonder dat het mogelijk is, daarin te voorzien. Op de Zeeuwse eilanden en in Noordbrabant ten Westen van Tilburg worden 130.000 ha. verdrogende gronden aangetroffen, dat zijn gronden, waarbij verbetering van de waterhuishouding een productiestijging van minstens 15% zal mogelijk maken. De uitvoering van het Deltaplan leidt tot het vormen van een groot zoetwaterbekken, waaruit vele landbouwgronden in droge tijden van water kunnen worden voorzien.

De gekapitaliseerde waarde van de opheffing van de verdroging wordt geschat op 1000 miljoen gulden, die van de opheffing van de verzilting op 200 miljoen. Daar staat tegenover, dat de oesters en mossels ophouden een belangrijk uitvoerproduct te zijn en dat vraagt veel eerlijk en royaal overleg met de betrokkenen.

MAAR VOOR DE GEHELE BEVOLKING komt dan nog de radicale wijziging in de verbindingen. Wij kennen in ons land een reeks verkeers-eilanden, waar de autowegen samenkomen in een rotonde en de verkeersstromen zich verenigen en weer splitsen. Zo'n eiland komt er straks op Overflakkee, tussen Den Bommel en Ooltgensplaat. Met een knik gaat vandaar een weg over het Volkerak en dan pal Zuid naar Antwerpen. Een andere weg gaat van dezelfde rotonde lijnrecht naar Rotterdam en het is met de auto een kwestie van een kwartier..... Dan gaat er een autoweg naar het Zuidwesten: binnen een half uur in Zierikzee en nog een goed half uur en we zijn in Middelburg. Bij Renesse op Schouwen komt ook zo'n rotonde, en vandaar is het ook mogelijk langs een westelijke route, over de afsluitdammen naar Rotterdam te rijden. Van Middelburg naar Rotterdam zal het dan nog 81 km rijden zijn en van Zierikzee naar Rotterdam 50 km. En in de zomer komt er een stroom van vacantiegangers naar de Zeeuwse stranden en duinen, waar het nu zo stil kan zijn. Boutens heeft gezongen van de „spanne, luwe stilte" bij Domburg.

WORDT DIE STILTE VERDREVEN en gaat Zeeland verloren, doordat het uit zijn isolement wordt gehaald?

Gaat Zeeland in die zin verloren, dat het leven er zijn eigen stijl en kleur verliest, dat er niets meer overblijft van de geborgenheid en vrede van het verre eiland en het stille strand, van het schilderachtige dorp en het intieme leven?

In de Memorie van Toelichting wordt zelfs gesproken van een schok, die moet worden opgevangen.....

WIJ WILLEN HIEROVER drie opmerkingen maken.

In de eerste plaats: de Zeeuwen leven ook nu niet, beslist niet in een isolement. Zij kennen Antwerpen en Rotterdam, zij hebben het toerisme naar hun eilanden weten te lokken. Er is een gestadige uitwisseling. Maar wat meer zegt: de Zeeuwen staan niet aan de buitenkant van het Nederlandse leven, in geen enkel opzicht. Zij spelen het spel mee, zij laten hun stem horen, zij brengen hun bijdrage in de nationale samenleving.

Maar dan in de tweede plaats: de betekenis van de autoweg moet men niet overdrijven. Overal, waar de autowegen als grijze strakke banen door het landschap gaan, blijft vlak bij die weg het leven op het land zijn eigen stijl behouden. Waar de Afsluitdijk de Friese kust raakt is het leven in de Friese dorpen even Fries gebleven als voorheen.

De verbinding met de stad kan stijgende import betekenen van cultuurloos confectiegoed, maar ook een sterker deelgenootschap aan waardevolle nationale cultuur.

De derde opmerking is de belangrijkste.

De Zeeuwen zijn niet van gisteren. Zij willen zelf in de nieuwe verhoudingen oud en nieuw op zinvolle wijze met elkaar verbinden. En dat is niet een kwestie van cultuurconsulenten en ministeriële commissies. Dat is der Zeeuwen eigen zaak. En dat is veel meer een zaak van volkskarakter, van stijlbesef, dan van geleide culturele activiteit.

En de Zeeuwen en de bewoners van de Zuidhollandse eilanden zullen er goed aan doen, hun rust te bewaren, wanneer allerlei organen zich komen presenteren, om hen te helpen bij het opvangen van de „schok".

De kracht van het nationale leven in zijn verscheidenheid verdient meer vertrouwen, dan uit de bezorgdheid van sommige autoriteiten in en buiten Zeeland blijkt.

EEN UITKOMST VOOR MAAGLIJTERS

MAAGLIJTERS U KUNT WEER ALLES GAAN ETEN De echte C-R MAAGTABLETTEEN zijn weer in Nederland verkrijgbaar

C-R. MAAGTABLETTEEN

geven direct verlichting en zijn pijnstillend. Vooraanstaande doktoren en chirurgen hier te lande, tellen wij onder onze cliënten De echte Amerikaanse C-R. MAAGTABLETTEEN zijn die lichtgele tabletten. Alleen verkrijgbaar bij LOUIS RIETBERGEN NIEUWE BINNENWEG 400 - ROTTERDAM Vraagt inlichtingen zonder enige verplichting

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), R. Gosker, Jac. S. Hoek, Prof. Dr. J. J. de Jong, Sij. Jonker, A. R. de Kwadsteniet, J. D. Troostheide. Secretaris: G. J. H. Griffioen.

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE: Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage. Telef. K 1700-11535. Giro 89673. VOOR ADVERTENTIES: Kon. Wilhelminalaan 34, Leidschendam. Tel. K 1761-1646.

ABONNEMENTSPRIJS f 6.20 per jaar. 1.55 per kwartaal. giro 89673.

STUDENTENABONNEMENT f 4.— per jaar. LOSSE VERKOOP f 0.20.

GYMNASTIEKTOESTELLEN

ROTHUIZEN N.V. — HEELSUM

* * Candidaatstelling

Aan de lezers, die meeleven, is de wijze van candidaatstelling voor de Tweede Kamer bekend.

De Kiesverenigingen hebben de beslissing in handen.

Zij beginnen, met namen in te zenden voor de groslijst. Iedere naam, die door minstens 5 kiesverenigingen is genoemd, wordt op die groslijst geplaatst en straks ter kennis van alle kiesverenigingen gebracht. Een kiesvereniging die niets instuurt, bevordert, dat de groslijst een onzuiver beeld geeft van wat in de kiesverenigingen leeft.

Omdat vele kiesverenigingen gesteld zijn op voorlichting bij dit werk, krijgen zij een vrijblijvende aanbevelingslijst van haar eigen Kamercentrale. Deze lijst ligt volkomen voor verantwoording van die centrale. Zij heeft een vertrouwelijke lijst van namen gekregen ter informatie van het Centraal Comité. Maar die lijst is géén advies en vanzelfsprekend is iedere Kamercentrale vrij om er van af te wijken.

In sommige kranten is gepubliceerd, dat op de lijst van namen niet die van Prof. Gerbrandy zou voorkomen. Wij kunnen natuurlijk geen discussie beginnen op grond van een persmededeling.

Wij kunnen alleen maar vaststellen dat elke Kamercentrale volkomen vrij is, om Prof. Gerbrandy aan te bevelen, en elke kiesvereniging, ongeacht zulk een advies, hem kan noemen voor de groslijst. En dat dus elke activiteit van een of ander propagaandacomité in dit stadium ongerijmd is.

* * Kunst

Meer er meer wordt het gewoonte, dat de Overheid (landelijk, provinciaal en gemeentelijk) prijzen toekent voor prestaties op kunstgebied. De prijs wordt soms genoemd naar een gewaardeerd kunstenaar uit het verleden, en wordt verleend als een onderscheiding voor b.v. een roman of een bundel gedichten.

Daarmee neemt de onderscheidende overheid de verantwoordelijkheid op zich voor de keus. Ook, wanneer zij zich laat voorlichten door een deskundige commissie. De overheid blijft voor de beslissing zelve verantwoordelijk.

In tweeërlei opzicht. Vooreerst doet zij een keus op kunstgebied en loopt het gevaar, wankunst voor kunst aan te zien. Maar nog belangrijker is het, dat zij ook moet beslissen over de morele strekking. Een roman ademt een bepaalde geest. Die geest kan goddeloos zijn. Hij kan een uiting zijn van een ontkerstende, anti-christelijk stroming.

De overheid kan en mag zich niet onttrekken aan de vraag, of zij van de geest van het werk op de hoogte is, en of zij de morele en geestelijke strekking van het werk geen belemmering acht voor een onderscheiding vanwege de overheid, Gods dienaressen, die waakt voor de handhaving der goede zeden op publiek terrein.

Elke poging van overheidspersonen, om zich aan die verantwoordelijkheid te onttrekken, moet worden gewraakt.

N.V.
HOUTHANDEL EN
ZAGERIJ

P. C. van Drimmelen
& Zonen

Zwijndrecht
Tel. 4765 en 6446

AVONDMAALSTELLEN
DOOPBEKKENS
OFFERSCHALEN enz.
in Zilver en Pleet-zilver.

Op aanvraag worden U de prijsco-
urant en afbeeldingen gratis toege-
zonden. Franco verzending door ge-
heel Nederland.

D. J. H. EIKENDAL

Bergstr. 12 - Tel. 2038 - Wageningen

Fam. R. Gosker, Veurselaan 108,
Voorburg, vraagt voor een gezin met
kinderen een

HULP IN DE
Huishouding

voor dag en nacht. Het is de bedoel-
ing, dat ze in de kring van het gezin
wordt opgenomen.

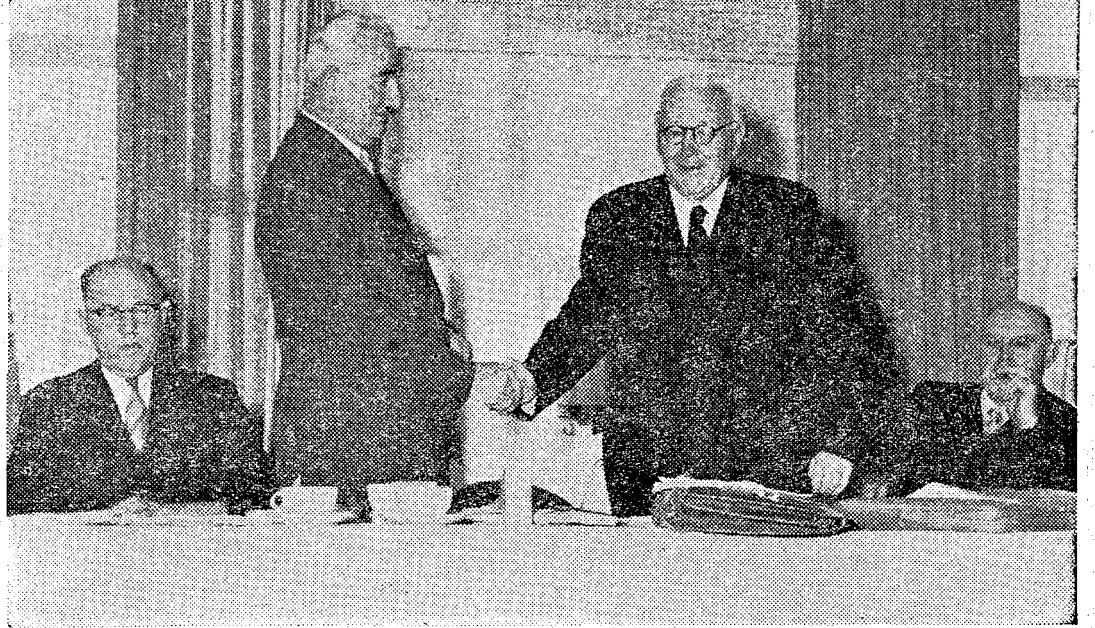
C. Smeenk vijf en zeventig jaar

SELF-MADE MAN

★

In de op 19 November j.l. gehouden vergadering van het Provinciaal Comité van Antirevolutionaire kiesverenigingen in Gelderland werd de heer C. Smeenk benoemd tot erevoorzitter van dit comité.

De foto geeft het moment van de installatie weer. Van links naar rechts ziet u de heer H. A. van Willigen (secretaris), de heer B. Geleyne (voorzitter), de heer C. Smeenk en de heer D. Pereboom (penningmeester).

Strijder voor sociale gerechtigheid

„Denk er om, maak het niet te mooi” zei de heer Smeenk tegen ons toen wij hem vertelden, dat wij van plan waren een artikel aan hem te wijden.

Een tekenende opmerking van deze harde werker.

Hij heeft buitengewoon veel arbeid verricht in zijn leven. Hij is van grote betekenis geweest voor de ontwikkeling van de christelijk-sociale gedachte. Hij heeft ons land en de antirevolutionaire partij gediend in gemeenteraad, provinciale staten en Tweede Kamer. Zijn geschriften zijn voor tallozen van grote vormende betekenis geweest.

Onze partij is veel aan hem verschuldigd.

Smeenk ziet hierin niets bijzonders. „Ik heb eenvoudig gedaan, wat ik als mijn plicht zag”, merkt hij op.

Het leven van Smeenk is gekenmerkt door een sterk roepingsbesef. Door de wetenschap, dat God hem roept om zijn krachten en gaven in Zijn koninkrijk aan te wenden.

Hij wil dan ook niet weten van een bijzondere huldebetuiging ter gelegenheid van zijn vijf en zeventigste verjaardag.

„Er moet alleen een groot gevoel van dankbaarheid zijn voor de zegen die God in mijn leven heeft gegeven” zegt hij en wij sluiten ons gaarne daarbij aan.

Smeenk heeft het bepaald niet gemakkelijk gehad in zijn leven.

Op 10 December 1880 werd hij als zevende kind geboren in het gezin Smeenk. Enkele weken na zijn geboorte stierf zijn moeder. Hij werd toen in huis genomen door een neef en nicht in Westervoort, die hem als een eigen kind opvoedden.

Op twaalfjarige leeftijd verliet hij de lagere school. Dan is zijn schoolopleiding voltooid.

In het aan hem uitgereikte getuigschrift lezen wij:

„Door ijver en vlijt onderscheidde hij zich steeds van andere leerlingen en bij het verlaten der school op 1 April j.l. was hij één der verst gevorderden”.

Deze ijver en vlijt hebben hem ook verder rusteloos voortgedreven in zijn nimmer te lessen dorst naar kennis.

Hij komt terecht op een kantoor in Arnhem en moet daar, van 's morgens 8 uur tot 's avonds 8 uur werken.

Zijn vrije tijd gebruikt hij om zich verder te ontwikkelen. Hij volgt lessen in talen en boekhouden en studeert hard.

Hij wordt ook lid van een jongelingsvereniging en neemt al dadelijk levendig aan de werkzaamheden deel.

Hij leest de boeken van Kuiper, Groen, Lohman, Bavincck e.a. en put daaruit zijn kennis.

Vaak zit hij tot 's nachts 4 uur te werken. Een gewoonte die hij ook in zijn later leven volhield, indien de hoeveelheid werk daartoe noodzaakte.

Daarnaast werkte hij enthousiast mee op de Zondagsschool en in de Middernachtzending. En thans speelt hij nog een belangrijke rol in de Christelijke vereniging „Zedenopbouw”.

Ook de Evangelisatie liet hem niet los. Hij is thans ouderling van de

kies op besliste wijze voor een ontwikkeling in Christelijk-sociale richting.

Lang niet overal vindt hij instemming. Er zijn er die hem uitmaken voor „rood”. De ouderen onder ons herinneren zich dat nog wel.

Ook met Kuiper zijn er aanvankelijk enige moeilijkheden geweest. Doch in een openhartig gesprek tussen beide mannen worden alle misverstanden opgelost. Kuiper zag toen: dit is een man, die we nodig hebben.

Van 1916 tot 1918 verzorgt hij dan op verzoek van Kuiper de sociale rubriek in De Standaard. Later — van 1933 tot 1939 — voerde hij met Anema, Schouten en Zijlstra de hoofdredactie van dit blad.

In 1918 wordt Smeenk gekozen tot lid van de Tweede Kamer. Tot 1948 is hij lid gebleven.

Had het sociaal-economische terrein zijn bijzondere voorliefde, ook op andere gebieden wist hij een woord van gezag te spreken.

Zijn redevoeringen werden gekenmerkt door een grondige beheersing van de stof en een evenwichtige wijze van behandeling.

De plaatselijke en gewestelijke politiek werden evenmin door Smeenk verwaarloosd.

Van 1915 tot heden is hij lid van de Arnhemse gemeenteraad. Dat hij hier gezag heeft blijkt wel uit het feit, dat hij, hoewel slechts deel uitmakend van een tweemansfractie, van 1923 tot 1933 wethouder is geweest, eerst van sociale zaken, daarna van financiën.

Van 1935 tot 1946 was hij lid van de provinciale staten van Gelderland. Het leven van Smeenk is onlosmakelijk verbonden met de Christelijk-sociale beweging in Nederland.

Een korte tijd is hij bestuurslid geweest van het C.N.V. en heeft hij ook De Gids geredigeerd.

Zijn levenswerk ligt echter bij Patrimonium. In 1911 werd hij benoemd tot redacteur van dit blad en tot 1952 toe heeft hij onafgebroken de redactie gevoerd.

Veek in week uit heeft hij hierin degelijke en actuele voorlichting geboden. Het blad werd voor een zeer groot deel door hem zelf gevuld. De invloed die hiervan op zeer velen is uitgegaan moet van grote betekenis worden geacht.

De heer Smeenk staat nog midden in het leven. Zijn blik is gericht op de toekomst. Wij verheugen ons, dat hij nog op zo velerlei terrein zijn arbeid onder ons verricht. En wij spreken de wens uit, dat de Here hem nog een rijke levensavond moge schenken.

Publicaties

Smeenk heeft ontzaglijk veel geschreven. Hij heeft de gave moeilijke vraagstukken op bevattelijke wijze uiteen te zetten. Daarom zijn zijn publicaties voor ons volk van zo grote betekenis geweest.

De volgende boeken verschenen van zijn hand.

„Voor het sociale leven”; „Een held in volle wapenuitrusting”; „Christelijk-sociale beginselen”, 2 delen; en na de oorlog: „Isolement ook thans?”; „Onze volksoorlog”; „De ontwikkeling der maatschappij”.

Hij had voorts een belangrijk aandeel in het boekwerk „Het volk ten baat”.

Voorts werkte hij aan verscheidene andere boeken mee, terwijl hij ook nog een aantal brochures schreef. In tal van bladen verschenen artikelen van hem.

Patrimonium spant echter de kroon. Gedurende 40 jaren heeft hij in 2000 nummers 22.000 artikelen geschreven. En dat was het geval in 1951, dus er is nog wel wat bijgekomen sindsdien.

Om stil van te worden...

gereformeerde kerk in Arnhem en meermalen gebeurt het, dat hij aldaar kerkdiensten voor buitenkerkelijken leidt.

Al vroeg ging hij zich op journalistiek terrein bewegen. Op achttienjarige leeftijd schreef hij al artikelen!

Schrijven doet hij het liefste! Begrijpelijk is dan ook, dat hij probeerde zijn kantoorarbeid te verwisselen voor een volledige journalistieke werkring.

In 1903 krijgt hij zijn kans. In dat jaar wordt De Rotterdammer opgericht en Smeenk wordt benoemd tot chef-redacteur.

In 1906 gaat hij als redacteur-administrateur naar De Vrije Westfries, een blad dat te Enkhuizen verscheen. De gehele krant werd toen door hem zelf verzorgd.

En weer drie jaar later wordt hij genoemd tot hoofdredacteur van het Arnhems Dagblad. Hij verhuisde naar Arnhem en tot op heden toe is hij deze plaats trouw gebleven.

Op politiek gebied laat Smeenk geen onduidelijk geluid horen. Hij

Liberalen en de Grondwet

Het vele werk

maakt uitbreiding der Kamers nodig

FLITSEN
UIT HET
PARLEMENT

MEN heeft het verleden week uit de mond van Prof. Oud kunnen horen: het ontwerpen en wijzigen van grondwetten kan men eigenlijk alleen maar toevertrouwen aan de liberalen. Zij hebben in de geschiedenis bewezen dit te kunnen. Dat zit hem natuurlijk in de geweldigheid van het liberale beginsel.

Prof. Oud had de voorbeelden bij de hand. Kijk eens naar Thorbecke in 1848 en naar Cort van der Linden in 1917, twee liberale staatsmannen, de één heeft de grondwet gemaakt, de ander heeft haar aanzienlijk gewijzigd.

Prof. Mr P. J. Oud

Als men de heer Oud zijn verhaal hoort afsteken en men heeft verder geen kennis van de zaken, dan zou het nog geloofwaardig klinken ook. Daarom is het goed, dat de heer Bruins Slot ogenblikkelijk de ondeugdelijkheid van deze liberale redenering heeft aangetoond. Dat was een knap stukje werk. De heer Bruins Slot gaf toe dat de grondwetswijziging van 1848 in overwegende mate het werk van Thorbecke is geweest. Maar het is onjuist, zo zeide hij om een sprong te maken van 1848 naar 1917. Want in 1887 is er ook een grondwetswijziging geweest. Toen is door de houding van de protestante partijen en de rooms-katholieken de eerste stap gezet op de weg, die geleid heeft tot de Grondwetswijziging van 1917. In 1887 is het recht op subsidie van de bijzondere school voor het eerst erkend geworden. Dat danken wij niet aan de liberalen, ook niet aan de conservatieve minister Heemskerk. Het is door de rechterzijde in 1887 aan de liberaal-conservatieve meerderheid van de Tweede Kamer ontworpen, zo vervolgde de heer Bruins Slot. Tegen haar zin is zij ertoe gedwongen om geleidelijk aan de kreet om recht voor de bijzondere school gehoor te geven. „Daar is geen draad in, waarvoor wij, toen in 1887, ook maar op enige

wijze dankbaar zouden moeten zijn aan de liberaal-conservatieve meerderheid". De grondwetswijziging van 1917 is slechts een uitvloeisel geweest van 1887. Men kan niet zeggen, aldus de heer Bruins Slot, dat 1917 liberaal werk is geweest. Het was de kroon op het werk van tachtig jaar schoolstrijd. Cort van der Linden is de man geweest van de grondwetswijziging van 1917. Men kan hoogstens van hem, zeggen, dat hij een laat inzicht in onze onderwijskwesatie heeft gehad, al heeft hij tenslotte goed meegewerkt om de pacificatie in de Grondwet tot stand te brengen.

Neen, de heer Bruins Slot had gelijk toen hij zeide enige historische bedenkingen te hebben tegen de stelling van de heer Oud.

• Betere taakverdeling

In eerste lezing is de Tweede Kamer accoord gegaan met het voorstel van de

regering om beide Kamers der Staten-Generaal uit te breiden. De heer Bruins Slot heeft daarvoor nog eens de argumenten opgesomd: de sterke toeneming van de oevolving, het gecompliceerder worden van de sociale en economische verhoudingen, de overheidsbemoeiingen zijn toegenomen, er zijn meer en moeilijker vraagstukken aan de orde en het internationale werk vergt steeds meer tijd. Dat zijn overwegende argumenten om voor de uitbreiding van ons Parlement te stemmen. Daarbij moet men tevens beseffen, dat de Kamerleden ook nog moeten trachten contact met het volk te onderhouden. Een betere taakverdeling zal slechts, vooral voor de middelgrote fractie, na de uitbreiding mogelijk zijn. Het is goed dat de Tweede Kamer niet bij voorbaat gewicht is voor de psychologische motieven van de beroepsnoppenaars. Dit uitbreiding is weer een leerdijk onderwerp om demagogie mee te bedrijven. En dat zal wel weer gebeuren.

Loondebat op hoog niveau

In de heer Hazenbosch heeft de a.r.-fractie er een slagvaardig debater bijgekregen. Het debat over de begroting van Economische Zaken is tenslotte geworden een zaak van anti-revolutionairen en socialisten. Enerzijds stonden de heren Nederhorst en Roemers, anderzijds de heren Hazenbosch en minister Zijlstra. De R.K. Volkskrant sprak openlijk van een a.r.-overwinning.

Wij geloven, dat we een deel van het loondebat tussen de heer Hazenbosch en de heren Roemers en Nederhorst het best kunnen weergeven, door een gedeelte van de Handelingen over te nemen. Daaruit kan men tevens zien dat de vergaderingen in de Tweede en Eerste Kamer lang niet altijd saai zijn.

De heer Hazenbosch: Het alternatief van de socialisten bestaat uit een langzame stijging van lonen, prijzen en investeringen. Nu zou ik de geachte afgevaardigde willen vragen: is dat een politiek, waarvan kan worden gezegd, dat zij sociaal gunstig is? De geachte afgevaardigde heeft zelf gewezen op de omstandigheid, dat de door hem aanbevolen politiek onaangename gevolgen zou hebben voor de vergeten groepen. Voor mij, Mijnheer de Voorzitter, is echter in het begrip „sociaal" wel het meest essentieel, dat men het in het sociale opneemt voor datgene, wat achtergebleven, en voor datgene, wat „vergeten" heet. De opmerking, die de geachte afgevaardigde zelf heeft gemaakt met betrekking tot de positie van de vergeten groepen, geeft ons dus al een aanduiding hiervan, dat de door hem aanbevolen politiek allermint kan leiden tot die sociaal gunstige gevolgen, die de geachte afgevaardigde, naar mijn oordeel terecht, meent te mogen verlangen van een economische politiek.

Dit is echter niet alleen het geval

met de vergeten groepen. Ook de arbeiders zijn, geloof ik, allermint gediend bij een langzame stijging van lonen en prijzen. In de eerste plaats is er niemand, die de garantie kan geven, dat de lonen in sterkere mate zullen stijgen dan de prijzen, met name wanneer de...

De heer Nederhorst: In uw systeem niet!

De heer Hazenbosch: ... positie van het haasje-over-springen zich voordoet, is dat het geval. Dit geldt niet van mijn systeem, maar het geldt zeer nadrukkelijk voor het systeem van de heer Nederhorst, de gecentraliseerde loonpolitiek.

De heer Roemers: Noemt u de cijfers van 1954 dan! Toen zijn de lonen met 16 pct. gestegen en de prijzen met 9 pct.

De heer Hazenbosch: Ik heb erop gewezen, dat de indexcijfers van de kosten van levensonderhoud zijn gestabiliseerd bij stijging van het loonpeil. Het komt er op aan, dat wij ons goed realiseren, dat, wat eenmaal kan, wanneer er een duidelijke achterstand gebleken is, zoals in 1954, dit niet de garantie in zich bergt, dat het telkens opnieuw kan.

De heer Roemers: Als er weer achterstand is!

De heer Hazenbosch: Ja, wanneer er weer achterstand is. Wanneer de heer Roemers dat in dergelijke algemene bevoordelingen stelt, wil ik zijn aandacht ervoor vragen, dat achterstand in het algemeen een vrij onhandelbaar begrip is, omdat, wanneer de geachte afgevaardigde bij een algemene loonontwikkeling wil voorkomen een prijsstijgende werking, dit betekent, dat de geachte afgevaardigde zijn loonstijging moet beperken tot wat door de minst draagkrachtige bedrijven kan worden gedragen. Nu is het inderdaad zo, dat in dat opzicht in 1954 en 1955 wat is bereikt, maar wij moeten ook zeggen, dat het bereikt is met de grootst mogelijke krachtsinspanning ter zake van de prijsstabilisatie, die door de Minister van Economische Zaken is tentoongespreid, een krachtsinspanning, die de heren Nederhorst en Roemers — heb ik hen goed begrepen — lichtelijk hebben gekritiseerd. De heer Nederhorst heeft zeer nadrukkelijk aanbevolen een economisch politiek van langzame loon- en prijsstijging, weliswaar niet ten bate van de vergeten groepen. Het tegendeel is het geval.

Ik heb in de uiteenzetting van de geachte afgevaardigde een zacht verwijt menen te beluisteren, dat hij de politiek van de Minister van Economische Zaken met betrekking tot de prijsstabilisatie, eigenlijk op wat gespannen voet vond met de werkelijkheid. Als ik nu mag komen tot de opmerkingen, die ik wilde maken, dan geloof ik, dat het niet in het belang van de arbeiders zou zijn, de politiek door de heer Nederhorst aanbevolen, al zou het alleen maar zijn, omdat wij op het ogenblik spreken over het probleem van de bezitsvorming. Wij spreken over het aan-

Drs C. P. Hazenbosch

moedigen van besparingen. Voor wat de groep arbeiders betreft, moeten die besparingen komen uit een bescheiden inkomen. Het lijkt mij weinig sociaal om in de arbeiderswereld uit te gaan en te bepleiten het sparen van een deel van het inkomen, als men tegelijkertijd een politiek voert, die gericht is op een langzame prijsstijging, een stijging, die de rentevergoeding, die men over de kleine besparingen ontvangt, te niet doet.

Ten slotte moet ik zeggen, dat ik ook het sociale in een langzame stijging van het investeringsniveau niet kan zien, omdat ik van oordeel ben, dat de structurele situatie noodzaakt tot zeer belangrijke investeringen en ik moge de geachte afgevaardigden verzoeken, dit niet te vertalen als: men kan nooit genoeg investeren.

Vervolgens heeft de geachte afgevaardigde de heer Nederhorst erop gewezen, dat de moeilijkheden, die aan de door hem voorgestane economische politiek zijn verbonden — de kosteninflatie, zoals de geachte afgevaardigde het heeft uitgedrukt —, alleen maar kunnen worden voorkomen door een voortdurende controle van lonen, prijzen en investeringen, een voortdurende controle met gebruikmaking van specifieke middelen. Ik geloof, dat de geachte afgevaardigde hiermede de taak van de Overheid overspant — en dat zal op hem wellicht meer indruk maken — ik geloof ook, dat hij daarbij de mogelijkheden van de Overheid overschat. Het is, dunkt mij, duidelijk, dat men om armoede te verdelgen gebruik moet maken van andere instrumenten van economische politiek dan de instrumenten die men nodig heeft om de welvaart te verdelgen.

Als het verwijt van de geachte afgevaardigde de heer Nederhorst juist is, dat het accres van het nationale inkomen eenzijdig ten goede komt aan de ondernemers, dan zou ik de vraag willen opwerpen: ho-: komt dat dan? Ik geloof, dat dit alleen maar kan worden verklaard uit een voortdurend handhaven van de gecentraliseerde loonpolitiek, die ik niet bepleit, maar die de geachte afgevaardigde de heer Nederhorst en zijn politieke vrienden bepleiten.

De heer Roemers: U bepleit ook een gecoördineerde loonpolitiek.

De heer Hazenbosch: De geachte afgevaardigde de heer Roemers zou gelijk hebben, wanneer hij het woordje „ook" terugnam. Het gaat niet om gecoördineerde, maar om een gecentraliseerde loonpolitiek met algemene loonronden. Voor wat betreft dit punt moet ik dan ook zeggen, dat het met name de geachte afgevaardigde de heer Nederhorst en zijn politieke vrienden zijn, die, door het vasthouden aan het systeem van de gecentraliseerde loonpolitiek met algemene loonronden, de arbeiders in de weg staan om hun deel in de toegenomen welvaart te verkrijgen. Men versta mij niet verkeerd.

De heer Nederhorst: De arbeider! U hebt het alleen over bevoorrechte groepen van arbeiders.

De heer Roemers: U maakt nieuwe vergeten groepen!

De heer Hazenbosch: Mijnheer de Voorzitter! Ik heb het niet over groepen van arbeiders, maar over alle arbeiders. Ik heb echter al gezegd, dat in het systeem van de additionele loonvorming differentiaties tussen de verschillende groepen zullen ontstaan. Ik geef er de voorkeur aan, dat er differentiaties ontstaan op een wat hoger niveau dan het inderdaad kunstmatig laaghouden van het totale loonniveau, wanneer men tenminste wil voorkomen, dat van algemene loonstijgingen prijsstijgende werkingen zullen uitgaan.

De heer Roemers: Daar ben ik het mee eens.

De heer Hazenbosch: Het verheugt mij bijzonder, dat deze inleidende gedachtenwisseling over de loonpolitiek er in ieder geval al toe heeft geleid, dat er op een punt van zeer belangrijk aard tussen de geachte afgevaardigde de heer Roemers en mij overeenstemming blijkt te bestaan.

Voor Dameskleding
van betere klasse

N.V. Modemagazijnen

Geb. Swartzenberg

Groningen — Stadskanaal

N.V. ERTSUNIE

Keilestraat 3, Rotterdam
Telefoon 34896

Leislag

Leistenmeel

Gekleurde dakbestrooiingsmaterialen

Verplaatsbare houten
gebouwen

Directie- en schaftketen
Noodwoningen, -scho-
len en -kerken
Directie- en schaft-
wagens
etc.

HANBO
HARDINXVELD

Tel. 41 Neder-Hardinxveld

A. van der Werff
Scheepsbouw en
Bergingsbedrijf

Verhuur dekschuiten en
motordekschuiten

DOESBURG TELEFOON 275

De tragiek van Europa

VOLGEND JAAR zullen in de Ver. Staten de presidentsverkiezingen worden gehouden. De nadering van dit evenement doet zich sterk gevoelen in de Amerikaanse buitenlandse politiek. Tot de herfst van 1956 behoeft niet te worden gerekend op de ontplooiing van nieuwe Amerikaanse initiatieven. Het lijkt geen twijfel dat de republikeinse president Eisenhower en zijn minister van buitenlandse zaken Foster Dulles dit jaar grote indruk hebben gemaakt op het Amerikaanse volk met hun poging om de Russen ertoe te brengen de „koude oorlog” voorgoed op te geven. De conferentie van Genève in Juli heeft de populariteit van generaal Eisenhower, die reeds zeer groot was, nog groter gemaakt. De republikeinse partij kon er zeker van zijn, dat wanneer de president bij de komende verkiezingen opnieuw hun kandidaat zou zijn, een republikeinse overwinning behaald werd.

Tussen de molenstenen van het Aziatisch nationalisme, het Russisch imperialisme en het Amerikaanse anti-kolonialisme dreigt dit werelddeel te worden fijn gemalen.

De ziekte van Eisenhower en de onzekerheid of de president fysiek een tweede termijn op zich kan nemen, beheersen op het ogenblik het republikeinse kamp en geeft de democratische kandidaten voor het presidentschap: Adlai Stevenson, Ave Harriman en senator Kefauver de moed om zich te roeren. De aanval van de democraten op de buitenlandse politiek van Eisenhower en Foster Dulles is reeds ingezet.

Genève is een mislukking geworden. De „koude oorlog” woedt opnieuw in volle kracht voort. De president en zijn buitenlandse expert Foster Dulles hebben zich door de Sowjets om de tuin laten leiden. Dat is natuurlijk allemaal „praat achteraf”, want er is geen democratie geweest, die in Juli van dit jaar niet achter de buitenlandse politiek van Eisenhower stond. Per slot van rekening is er geen staatsman in het Westen, die duurzaam het vertrouwen van zijn volk kan behouden wanneer hij op even machiavellistische manier als de Russische leiders zijn politiek wijzigt. Zonder twijfel is de mislukte ontspanning tussen Oost en West geen voordeel voor de republikeinen. Het zou de grote troef zijn geweest bij de komende presidentsverkiezingen voor de republikeinse partij. De democratische kandidaten voor het presidentschap nemen thans de voor de hand liggende stelling in, dat de tot dusver door Eisenhower en Dulles gevoerde Amerikaanse buitenlandse politiek van „vrede en vrees” moet worden vervangen door een politiek die meer lijkt op die van de republikeinen, toen de democratische president Truman, aan het bewind was, n.l. var vrede door grotere militaire kracht. Zij willen eigenlijk de „koude oorlog” weer op gang brengen. Daarbij zijn de democraten meer dan de republikeinen geneigd om door middel van economische en militaire steunverlening aan de Westelijke bondgenoten en de vrije Aziatische volken de positie van het Westen te versterken. De republikeinen hebben de laatste jaren willen bewijzen dat men ook met vermindering van de buitenlandse hulpverlening de ontspanning in de wereld kan bereiken. Deze politiek heeft volgens de democraten gefaald. Sowjet-Rusland is bezig het Midden-Oosten en Zuid-Oost-Azie

te verleiden met allerlei economische aanbiedingen en dat zonder dat door hen de garanties worden gevraagd, die de Ver. Staten tot dusver van de minderontwikkelde gebieden hebben geëist. De Amerikaanse regering staat hier echter voor een bijzonder moeilijke beslissing. Een beslissing overigens, die wacht op het herstel van president Eisenhower.

Opbieden verstandig?

Is het verstandig om tegen de Russen in het Midden-Oosten en Zuid-Oost-Azie te gaan opbieden? Kan men, zonder dat vastgehouden wordt aan de eis, dat de ontvangende landen eerst hun binnenlands bestuur en hun economie zo inrichten, dat buitenlandse steun op redelijke wijze tot zijn recht kan komen, maar aan het uitdelen gaan? Het antwoord op deze vraag moet natuurlijk ontkennend zijn. Maar wat dan? Velen denken aan de opstelling van een Marshall-plan voor Azie en Afrika. Voorwaarde voor het slagen van zo'n plan is echter dat de onderlinge ruzies tussen de ontvangende landen ophouden en dat er gekozen wordt vóór het Westen.

Geen van deze voorwaarden zijn op het ogenblik vervuld. Er is wel een alliantie van Engeland met Turkije, Irak, Iran en Pakistan, de Noordelijke band van volken („The Northern Tier”) die Midden-Oosten en Zuid-Oost-Azie moet beschermen tegen het communistische machtsblok, maar Amerika deinst ervoor terug in dit blok geld en militair materiaal te stoppen, zolang de landen van dit blok en de omliggende landen nog zoveel onderlinge veten wensen uit te vechten en sommigen daarvan Sowjet-Rusland menen te kunnen uitspelen tegen het Westen. De chaos zou alleen maar groter worden. Er zijn overigens in het democratische kamp in de Ver. Staten ook mensen, die de tot dusver gevolgde politiek van president Eisenhower goedkeuren. Wij denken hierbij aan de democratische senator George van de staat Georgia.

Engels Amerikaans gesprek

De uitnodiging die Eisenhower en Dulles hebben gericht aan de Britse minister-president Eden en de Britse minister van buitenlandse zaken Macmillan om naar Washington te komen voor gesprekken, wijst er op dat Eisenhower en Dulles na de mislukking van de conferenties van Genève en na de vijandelijke uitbarstingen van Chroeshtsjew en Boelganin op hun reis door India en Burma, hun buitenlandse politiek wensen te herzien. Het ziet er dan ook niet naar uit, dat de democraten verkiezingswinst zullen kunnen slaan uit de politieke mislukkingen van de republikeinen op het buitenlandse front. Het Kremlin heeft in de eerste plaats de illusies verstoord, niet Eisenhower en Dulles.

Volop „koude oorlog”

Het Westen staat thans voor een voortzetting van de door de Russen opgedrongen „koude oorlog”. Het is duidelijk dat de zogenaamde periode van ontspanning door de Sowjets gebruikt is voor een geheime uiterste krachtsinspanning op het terrein van de automatische en waterstofbom-oorlogvoering. Blijkbaar is het succes hiervan in de ogen van het Kremlin zo groot geweest — men zegt dat maarschalk Zjoejkow het Russische leger heeft gereorganiseerd overeenkomstig de nieuwe

PRESIDENT EISENHOWER

eisen, die de atomische oorlogsvoering stelt — dat de politiek van glimlachen en feesten kon worden vervangen door de keiharde traditionele politiek uit de Stalin-periode.

De aanvallen van de secretaris van de Russische communistische partij Chroeshtsjew op het Westen zijn zo brutaal en aanmatigend geweest, dat zelfs de Indiase en Burmese leiders ervan geschrokken zijn. Nehru zit in een moeilijk parket, want hij heeft niet kunnen voorzien, dat de Russen hun reis zouden misbruiken om de bevolking van Azie zozeer op te hitsen, dat de voortzetting van de z.g. neutralistische politiek van zijn land hierdoor in gevaar wordt gebracht. Het moet de Indiase politieke leiders voorts tot nadenken stemmen, dat de Indiase communistische partij, die tot dusver in dodelijke vijandschap leefde met de congrespartij, thans in grote trekken de binnenlandse en buitenlandse politiek van India steunt en de nieuwe richtlijnen van Moskou voor de vorming van volksfront-combinaties volgt.

Rusland de leiding?

Het bezoek van Boelganin en Chroeshtsjew is kennelijk de gastheren uit de hand gelopen. De Kremlin-tweeling heeft de anti-Britse gevoelens, die in Azie en Afrika leven, op de beste tribune die men denken kan: de voormalige Britse kolonie India — kunnen aanwakkeren. Een formidabele propaganda-stunt, zoals de communisten in het Verre Oosten in geen jaren hebben kunnen uitvoeren. Lenin en Stalin hebben steeds hun volgelingen voorgelouden overal ter wereld zich aan te sluiten aan de leiding te nemen van de nationalistische stromingen, die in verzet komen tegen de koloniale mogendheden en dit verzet aan te wakkeren. Boelganin en Chroeshtsjew hebben eerst het Westen in slaap trachten te sussen via de conferenties van Genève om vlak daarop zelfs een Nehru te overbieden in anti-Westers nationalisme.

Het griezelige in de situatie is, dat de Russen de Amerikanen, die het anti-kolonialisme in het bloed zit, met dit optreden eveneens in volslagen verwarring hebben gebracht. De Amerikaanse regering heeft nimmer voor het Verre Oosten en andere tot ontwakking komende koloniale gebieden een duidelijke politiek kunnen ontwerpen. Zij beschikt hierover thans evenmin. Haar China-politiek is een échec geworden evenals de politiek van versnelde soevereiniteits-overdracht, waartoe zij haar kleinere en grotere Westelijke bondgenoten: Nederland, Engeland en Frankrijk, tijdens en na de tweede wereldoorlog heeft aangezet of gedwongen.

De Russen weten dit en speculeren tegen de klippen op op de verwarring en fricties, die er ten aanzien van de koloniale gebieden in het Westelijke kamp bestaan. Hoe sneller de koloniale gebieden hun onafhankelijkheid verkrijgen, hoe groter de kansen voor het communisme. Wanneer de soevereiniteitsoverdracht gepaard kan gaan met een uit-rste ontwikkeling van de haat tegen de „koloniale onderdrukkers”, waarmee de Amerikanen zich door hun militaire bondgenootschappen gecompromitteerd hebben, zullen de ogen van de jonge rijke volken zich gereeder naar Moskou wenden.

De plaats van Europa

Europa dreigt tussen de molenstenen van het Aziatisch nationalisme, het Russische imperialisme en het Amerikaanse anti-kolonialisme te worden fijn gemalen. Dat is de tragiek van ons werelddeel. Deze situatie schreeuwt om bezinning, vooral van de West-Europese landen en de Ver. Staten. Zolang de Amerikanen en West-Europeanen tegenover het Aziatisch en Afrikaans na-

Voor uw zakenrelaties
**Reclame- en geschenk-
artikelen in plastic**
G. van der Woerd
Lunteren
Telefoon 437 (08388)

N.V. HOUTHANDEL
**v.h. J. van
Schijndel & Co.**
ROTTERDAM
Hoofdkantoor: Admiraliteitskade 47
Telef. 112850 (3 lijnen)
Zagerij en schaverij: Nijverheidstraat
Nassauhaven

n.v. drukkerij van haeringen
Prinsegracht 126 / 's-Gravenhage
Telefoon 33.41.20 - 33.41.21

☆
speciaal adres voor uw:
HANDELSDRUKWERK
DISSERTATIES
TIJL SCHRIFTEN
BOEKWERKEN
Op aanvraag zullen wij u gaarne
bezoeken.

**WINKEL-
BETIMMERINGEN**
in alle branches
SPECIAAL VOOR HET BETERE WERK
BLOM - Leerdam
Tel. K 3451—776

FIRMA P. S. DE BOER
Groothandel in Hooi en Stro
IMPORT MAKKUM EXPORT
Vertegenwoordigd op onderstaande
Landbouwbeurzen
Maandag's: Rotterdam
Maandag's: Amsterdam
Dinsdag's: Groningen
Dinsdag's: Sneek
Woensdag's: Middenmeer
Donderdag's: Emmeloord
Vrijdag's: Leeuwarden
(Hotel P. de Jong)

ELECTRISCHE INSTALLATIES
W. G. Scheeres
Electrotechnisch ingenieursbureau
's-GRAVENHAGE
TELEFOON 116250

**BONGERS
WAGENINGEN**
Verhuizingen - Verpakkingen -
Meubelopslag
Intern. autotransp. Zweden,
Zwitserland, enz.
Telefoon 2725 — Law, Allée 88

N.V. Aannemers. en Handelsbedrijf
VAN OORD
Hoogstraat 73a
Werkendam
Telefoon 444
GRKEN
GRONDWERKEN
ASFALTWERKEN

ionalisme en het Russisch-communistische imperialisme geen gesloten front vormen, zal het Westen nederlaag na nederlaag moeten incasseren. De Amerikaanse en Britse staatslieden, die elkaar binnenkort in Washington ontmoeten, dienen dit als eerste punt op hun agenda te plaatsen.

Helaas zullen de continentale Europeanen aan dit gesprek niet deelnemen. Dat is te wijten aan het feit, dat het continentale West-Europa na de tweede wereldoorlog zich niet aaneengesloten heeft. De oorzaak daarvan ligt in hoofdzaak bij Frankrijk, dat door binnenlands gekrakeel en overspannen nationalisme geen orde op zaken heeft weten te stellen. Frankrijk verkeert politiek in een chaos en het ziet er niet naar uit, dat de algemene verkiezingen, die 2 Januari gehouden zullen worden, daaraan een einde zullen maken.

ANTHONY EDEN

DE AMBONEZEN IN ON

Dit zegt ons ontwerp-program van actie:

De onvolkomenheid der internationale rechtsorde ontmoeten wij in Nederland in het vraagstuk der Ambonezen. Er moet naar worden gestreefd degenen, die dat wensen in onze samenleving op te nemen. Ook wanneer dit offers kost. Het onrecht, Ambon en de Ambonezen aangedaan, geeft hun daarop aanspraak.

Een trieste zaak, meneer!

Dit hoorden wij iemand zeggen, die in gezelschap van anderen stond te kijken naar de houten gebouwen, die op deze gure Decemberdag door regenlagen gegeseld werden. Inderdaad, een trieste zaak, deze woonoorden voor de Ambonezen hier te lande. Triest zijn niet zozeer de woonoorden, maar wél de problemen, waar wij mee geconfronteerd worden.

Nu de huiveringen van de kille vochtigheid over ons heen gaan en wij graag haard of kachel opzoeken en daarbij denken aan Da Costa, die ook reeds zei, dat hij de kille westerstranden niet altijd aanlokkelijk vond, gaan onze gedachten inzonderheid uit naar de mensen die uit de warme tropen gekomen zijn en in ons lieve vaderlandje kou, mist en sneeuw moeten doorstaan.

Een trieste zaak, — maar in de woonoorden, die voor het merendeel uit barakken samengesteld zijn, bruist het van leven! De Ambonezen blijken zich wonderwel door de moeilijkheden van klimaatsveranderingen heen te slaan. Hoewel het regende, liep een klein Ambonezenmeisje luidkeels te zingen. Het had de grootste pret. Ik mocht in het doosje kijken, dat zij zorgvuldig vasthield. Een dode vlinder, een kleurige schoenlapper, bewaarde zij met de grootste zorg. Zij huppelde weg, plensend door de regenplassen..... zij leek zelf een exotisch vlindertje, verdwaald in het kille Hollandse najaar. En binnen de houten wanden hoorde ik zingen en juichen. Bruisend leven!

Niettemin zijn de woonoorden in ons land — het zijn er negenentwintig — een teken van de onvolkomenheid der internationale

Foto boven: De Ambonezenbabies hebben wel een extra bescherming nodig tegen het Hollandse klimaat.

Foto links: Een van de barakken van het woonoord De Schatzenberg. Dit woonoord is midden op de Drentse hei gelegen.

Confrontatie

predikanten vervuld. Deze voorgangers het merendeel legerpredikant geweest. ons misschien enigszins vreemd voor, moeten er hierbij wel aan denken, dat het grootste percentage van de Ambonezen woonoorden afkomstig is uit het Koninkrijk Nederlands-Indië. En mede hieruit is te verklaren, dat hier Ambonezen zijn, die Ambon nooit gezien. Het is vooralsnog niet duidelijk, hoe de lijke verzorging in de toekomst zal geschieden, want voorzover bekend is, momenteel slechts één jonge Ambonees aan één der Nederlandse universiteiten. La geestelijke verzorging ontvangen de Athans van de Overheid een tegemoetkome geschiedt via de C.I.O., waarvan de heer voorzitter is.

Het onder

Het meisje, dat mij de dode vlinder sprak vrij goed Nederlands. Onze taal trouwens onderwezen. Toch gebruiken Ambonezen onderling vaak hun moedertal Pertemuan, een uitgave van het Centraal Ambonezenorg, verschijnt tweemaal per maand. De heer W. Hogewoning te Hilversum, teur van het Lager Onderwijs aan kind Ambonezen, zei ons, dat de kinderen uit oorden zeker niet minder intelligent zijn als Nederlandse kinderen. Wel zijn ze anders. Westerse kinderen brengen meer mee, thuis al heel jong in aanraking komen. lei dingen, die in onze beschaving van be Het Amboneesje kan echter goed lezen. zekerde de heer Hogewoning ons. 't Spel tussens vanzelf, dat het enigszins anders moet worden; de eigen aard speelt ook het onderwijs.

Ook het Kamerlid, de heer Schipper, hierover in deze geest uit. Hij had in het werk bij de Ambonezen veel intelligente mensen aangetroffen.

De vorming van de kinderen uit de w... is een zaak van groot belang. Na het lag... wijs blijken heel wat jongens zich graag bekwamen in de techniek. De technisch... tellen een behoorlijk aantal jeugdige... onder hun leerlingen. Ook het uitgebe... onderwijs is in trek, terwijl veel meis... kampen huishoudscholen bezoeken. On... bonezen kunnen de zogenaamde woon...

Bloemen en mensen

Dit werd mij eveneens verteld. Bij de ingang van één der woonoorden kwam iedere avond een Nederlandse dame. Zij bracht dan een boekje bloemen. Aangzien één der jonge Ambonezen. Amor ontdekt had in de ogen van een Hollands meisje en sindsdien tot een aangename kennismaking met haar gekomen was, meent men stellig, dat de bloemen van hem bestemd waren — en dat werden ze vijf avonden lang in de barak waar hij woonde gebracht. Daarna bleek echter, dat de bloemenbrennende dame niemand in het bijzonder op het oog had om een attentie te bewijzen. Voor de Ambonezen, verklaarde zij. — Ik zou het prettig vinden als steeds weer een ander meisje de bloemen ontvangt. Beschouwt het als een kleine hulde aan de Ambonezen, die onze dank verdiend hebben.

Verscheidene weken lang werd elke avond een boekje bij de ingang afgegeven. De dame heeft nooit haar naam willen noemen.

plaatsen bezoeken en daar wordt een gebruik van gemaakt. Ook de Rijkswegen genieten hun belangstelling.

Het arbeidsvraagstuk

Het leven in de woonoorden is overmeeren prettig te noemen. Men voelt zich grote familie, zo vertelde een Ambon...

(vervolg van pag. 1)

Het defensievraagstuk

inkomen, dat voor militaire doeleinden wordt bestemd, is sinds 1950 voortdurend gedaald. Het nationale inkomen daarentegen is aanmerkelijk gestegen en dat bepaalt onze financieel-economische positie.

„Ja maar, u vergeet, dat Nederland na 1957 enorme bedragen moet uitgeven voor de vervanging van het verouderde materieel”, zal men tegenwerpen. Is dit zo? Neen. Dat is te dramatisch gesteld, want vergeet niet, dat ons land nog jarenlang kan rekenen op het doorlopen van de Amerikaanse militaire steunverlening. Het Amerikaanse congres heeft sinds 1951 geweldige bedragen gevoteerd voor de steun aan de bondgenoten, uitgaven die evenmin als de onze in deze jaren volledig zijn gerealiseerd. Ook hier is overloop, waarvan ons land nog geruime tijd zal kunnen profiteren. De programma's en toewijzingen zijn er. Minister Staf heeft op zijn jongste reis naar Amerika het probleem van de veroudering aan de Amerikaanse autoriteiten voorgelegd. Het antwoord van Washington was: „Wat denkt u, daarover maken wij ons zelf nog geen zorgen. Wij zelf kunnen het zogenaamde oude materiaal evenmin wegdoen. Wij kunnen ook niet elk nieuw vliegtuigtype, dat ontworpen wordt, zo snel in productie brengen. Waarmee zou u zich in Nederland hierover dan wel zorgen maken?”

Het is duidelijk dat Nederland blijvend op Amerikaanse militaire steun is aangewezen. Sinds 1950 is het zo, dat de Amerikanen de helft van onze defensie-inspanning voor hun rekening nemen. Gaven wij van 1951 tot 1954 zes milliard gulden voor onze defensie uit, de Amerikanen leverden ons voor zes milliard materiaal. De schaal van 50 : 50 moge in de toekomst wellicht in het nadeel van Nederland veranderen, dit neemt niet weg, dat ons land, zolang de Sovjet-Russische bedreiging voortduurt op de steun van Amerika kan rekenen.

Plan Staf

De nieuwste strategische eisen zijn gericht op een sterke luchtverdediging, waarover minister Staf een interessant plan bij de N.A.V.O.-raad heeft ingediend. Wordt dit plan aanvaard, dan zal de luchtverdediging in West-Europa gemeenschappelijk worden gefinancierd. Er

wordt een gezamenlijk program opgesteld voor het luchtverdedigingssysteem, waarvan ieder land een bepaald percentage voor zijn rekening neemt. Zo'n zelfde plan is er geweest voor de zogenaamde infrastructuur, de aanleg van vliegvelden, telecommunicaties, enz. Deze gezamenlijke financiering is goedkoper gebleken, omdat de Amerikanen bereid waren hieraan aanzienlijke steun te geven. De Amerikanen zijn zeer enthousiast over dit plan.

Minister Staf heeft in de Tweede Kamer verklaard, dat Nederland hier niet kan achterblijven en de Kamer heeft met klem op een versterking van onze luchtverdediging aangedrongen. Doch dit mag niet gaan ten koste van leger of marine. Wij weten dat de minister van oorlog van mening is dat het onmogelijk is met een plafond van 1350 miljoen al deze taken te financieren. Daarom heeft hij aangeraden in volgende jaren de verdediging van Nieuw-Guinea en de zorg voor de Bescherming Bevolking in een aparte begroting op te nemen en daarmee de begroting van oorlog en marine te ontlasten. Wanneer dit gebeurt, is minister Staf blijkbaar van mening, dat hij aan 1350 miljoen gulden genoeg heeft. Wij vinden het eerlijk gezegd onnodig de verdediging van Nieuw-Guinea of de B.B. afzonderlijk te stellen. Waarom toch zo vasthouden aan het blijkbaar magische getal van 1350 miljoen? Wanneer binnen het raam van de N.A.V.O. en eventueel op basis van het luchtverdedigingsplan-Staf tot de conclusie wordt gekomen, dat Nederland zijn militaire bijdrag dient te verhogen en de financieel-economische situatie van ons land wordt daardoor niet in gevaar gebracht, dan zullen kabinet en kamer samen hiertoe dienen te besluiten.

Bij de komende kabinetsformatie zal de hoogte van onze defensie-bijdrage een grote rol spelen. De partijen zullen zich dan moeten uitspreken. In het socialistische kamp zijn er mensen die aan de magie van cijfers geloven en bijzonder gehecht zijn aan het militair plafond van 1350 miljoen. Dat is een gevaarlijk en in wezen defaitistisch standpunt, waartegen niet genoeg kan worden gewaarschuwd.

Daarover zal het Nederlandse volk zich ook in de komende verkiezingen moeten uitspreken.

rechtsorde, zoals ons ontwerp-program van actie zeer typerend zegt. Overal in ons land treffen wij deze woonoorden aan. Zowel bij Delfzijl als in Woerden, in Kruiningen even goed als bij Beilen, in Tungeleijerij zowel als in Middelburg. Wij noemen slechts enkele plaatsnamen.

Ze zijn in ons midden, de Ambonezen. We zijn waarschijnlijk allen op de hoogte van de politieke zijde van dit vraagstuk. Maar wat weten wij af van hun leven in deze woonoorden?

Gezinsvermeerdering

Het waren er ongeveer twaalfduizend, die na beëindiging van de oorlog in de Pacific naar ons land kwamen. Wij raakten spoedig vertrouwd met hun aanwezigheid. Twaalfduizend..... maar per 1 October van dit jaar was hun aantal reeds gegroeid tot 16349! Zij vormen ongeveer drieduizend gezinnen. Van deze ruim zestienduizend Ambonezen behoren er ongeveer zeventenduizend nog tot de kinderen. En het merkwaardige is, dat bij de Ambonezen hier te lande voorlopig nog geen sprake zal zijn van een vrouwenoverschot, zoals dat in vele westerse landen het geval is. In de woonoorden is eerder het omgekeerde het geval: In Augustus jongstleden waren er 3900 jongens beneden de tien jaar en 3000 meisjes, die eveneens beneden de tienjarige leeftijd waren!

De bevolkingsaanwas van de Ambonezen is dus niet gering. Van twaalfduizend tot ruim zestienduizend in enkele jaren tijds betekent, dat er een verbazingwekkende gezinsvermeerdering plaatsgevonden heeft. Als de Ambonezen uit de woonoorden zich op de duur zouden integreren in onze bevolking, hoe moet het dan met het woonruimte-vraagstuk? Dat is één probleem van de vele, welke het Departement voor Maatschappelijk Werk te behandelen zal krijgen.

Ons Eerste Kamerlid, de heer J. Schipper, moet wel een voortreffelijk voorzitter zijn van het Contact in Overheidszaken, dat bij afkorting C.I.O. genoemd wordt. Want toen wij bij hem waren om nadere mededelingen over de Ambonezen te vernemen — wij mochten plaatsnemen bij een loeiende haard, die door mevrouw Schipper voortreffelijk gestookt werd, zodat de Decemberkille spoedig van ons geweken was — bleek de Senator door en door op de hoogte te zijn van de sociale en godsdienstige problemen betreffende de Ambonezen, die de woonoorden bevolken.

Hij verklaarde, dat van de ruim zestienduizend Ambonezen niet minder dan vijftienduizend de Protestantse godsdienst toegedaan zijn. Ongeveer zevenhonderd behoren tot de R.-Katholieke kerk, terwijl nauwelijks vierhonderd Ambonezen de Mohammedaanse religie aanhangen. Voor wat de Protestantse Ambonezen betreft: De geestelijke verzorging wordt in hoofdzaak door hun eigen

MIDDEN

rijke problemen

In enkele woonoorden zijn wel eens moeilijk-
heden geweest. Meestal ontstonden deze ten-
volgde van geschillen, die tussen de ver-
illende belangenorganisaties van de Ambone-
ezen bestonden en nog wel bestaan.

Ons Kamerlid Schipper verzekerde ons met
druk, dat de Regering er naar gestreefd heeft
de mensen die tot eenzelfde belangenorgani-
tie en tot eenzelfde politieke organisatie be-
lengen, bij elkaar te doen wonen. Ook met de
nodigste overtuiging is rekening gehouden.

Lang niet alle Ambonezen zijn in het Neder-
landse arbeidsproces opgenomen. Dit is ook weer
een probleem op zichzelf. Van de ongeveer vier-
honderd Ambonezen, die in staat zijn om te wer-
ken, zijn er slechts vierentwintighonderd regel-
matig in loondienst. Het feit, dat de Overheid
financieel voor hen zorgt en zij dus verzekerd zijn
van inkomsten, is misschien oorzaak, dat zestien-
honderd mannen voorshands geen pogingen doen
in het arbeidsproces hun plaats te vinden.

Een de Ambonezen, die wel werken en dus deel-
nemen aan het productieproces? Die moeten wel-
lens minder aangename opmerkingen aanhoren
van hun Nederlandse collega's. Er worden name-
lijk nog al eens bezwaren geuit over het feit, dat
Ambonees, ook al werkt hij voor 100%, geen
inkomstenbelasting hoeft te betalen.

Dit staat vast: Naar geest en lichaam zal het in
het belang van de Ambonezen zijn, indien ze hun
zelfstandigheid, die ze thans bezitten, volkomen
nutten. Zelfstandigheid vereist verantwoorde-
heid. Verantwoordelijkheid ten opzichte van
zichzelf en van het gezin. Die verantwoordelijk-
heid kan tot uitdrukking gebracht worden door
zich te laten opnemen in het arbeidsproces, waar-
voor men ook financieel op eigen benen kan komen
staan. Dit is een probleem, waar ook regering
in volksvertegenwoordiging mee te maken
hebben.

Het is gelukkig, dat de bevolking van de woon-
oorden in een zekere welstand verkeert. Een voor-
beeld: Een jonge Ambonees had tien nieuwe
kledsstuums in zijn kast hangen. — Dan heb ik wat
ik terug ga, zei hij.

Die welstand op de juiste wijze te benutten, dat
is de plicht van de Ambonees.

Als een Ambonees trouwt, zorgt de Overheid,
dat hij krijgt wat hij nodig heeft. Hij krijgt een
woningruimte, hij krijgt huisraad, hij ontvangt kle-
ding en ook zijn eten krijgt hij.

Wat is prachtig. Maar het neemt niet weg, dat
het beter zou zijn als de werkende Ambonees
zelf voor zijn eten, zijn kleding en al het andere
nodigzake lijke zorgt. Dat is redelijk..... en zelfs
normaal. We mogen hopen, dat de overheid deze
gedachte zal doorvoeren.

De vlinder en de bloemen

De Ambonees is onrecht aangedaan. Velen vra-
gen zich af, hoe dit onrecht moet worden her-
steld. Kan het worden hersteld? Sommigen hebben
allerlei mogelijkheden bij de hand, maar de vraag
is, of deze uitvoerbaar zijn. Het recht voor de
Amboneezen, die trouwe onderdanen van Oranje
waren, eeuwen lang, gaat de Anti-Revolutionairen
ter harte. Maar wij moeten
denken, dat God recht doet op
zijn manier.

Denk aan Paul Kruger en
Zuid-Afrika, zei de heer Schip-
per terecht.

De woonoorden zijn inderdaad
vallen van de onvolkomenheid
der internationale rechtsorde. De
man die zei, dat het een trieste
zaak was, had gelijk. Maar het is
onvoldoende om het bij deze con-
clustering te laten. Wij moeten be-
geerd zijn om ook wanneer dit of-
schouwers kost, de Amboneezen in onze
gemeenschap op te nemen indien
het dit wensen. Dat zou het wo-
ningsvraagstuk — dat grote en
hare hete hangijzer van onze na-
tuurlijke tijd — wellicht nog moei-
liker maken. Dat is dan onder
meer het offer, dat wij te brengen
hebben. Wij merken evenwel op,
dat het standpunt van de Regering
is, dat de Amboneezen zo mogelijk

Amboneezen — mogen rekenen op het moeten terugkeren naar hun land van herkomst. Want krachtens hun afkomst behoren zij in de tropen thuis.

Ik denk weer aan het donkerkleurige meisje, dat mij met grote tintelende ogen de dode vlinder toonde en daarna weghuppelde over de drassige bodem. Zij zal altijd een exotisch vlindertje blijven in ons land. Wellicht zal zij zich vaak bezieren aan stugge distels als zij op zoek is naar bloemen, naar vreugde en geluk. Maar het meisje — en met haar alle

Een blik in de eetzaal van het tehuis voor Amboneezen in de Havenstraat te Rotterdam.

medeleven van de Anti-revolutionairen. Beschouw dat medeleven dan als een bloem, meisje-met-de-vlinder! We weten, dat ook deze bloem voor jouw leven te midden van ons volk onontbeerlijk is.

J. W. OOMS

Muizen en mensen

De volgende gebeurtenis werd ons verteld door een Ambonees.

Er woonde een uitgebreide muizenfamilie tussen de dubbele wanden van een woonbarak. Elke nacht werd door een aantal gezinnen de activiteit van de knagers gehoord. Het werd zelfs zo erg, dat de muizen zich niet ontzagen om hun veiligheid tussen de wanden prijs te geven en in het holle van de nacht de woonkamer van een Amboneezenfamilie te inspecteren. Op zekere avond was een twaalfuurtje alvast gereed gezet in de kamer, want het hoofd van het gezin zou de volgende morgen reeds vroeg afreizen naar Den Haag. Hij had bij een niet nader te noemen bureau belet ge-
vraagd om aangehoord te worden over aangelegenheden die hem niet bevredigden. Die nacht nestelde zich een muis in de tas.....

Het mag verbazingwekkend genoemd worden, dat een muis, uiteraard geheel buiten medeweten van de Ambonees, per tas meereisde naar Den Haag. Niettemin is het een feit.

Op de betreffende afdeling werd de Ambonees zeer welwillend een stoel aangeboden. Hij zette zich neer en legde zijn tas op het bureau van de ambtenaar, die hem te woord stond. Tijdens het gesprek haalde de Ambonees enkele papieren uit zijn tas. Op dat ogenblik verkoos de muis de vrijheid, vanzelfsprekend tot grote consternatie van de ambtenaar, maar nog méér van zijn typiste, die ook op deze afdeling zat. Zij begon hevige te gillen en riep in haar vertwijfeling: Een aanslag!...

De muis was na niet meer dan een minuut reeds onvindbaar geworden in de paperassenwinkel van de betreffende afdeling. Doch sedert deze gebeurtenis ziet de typiste liever geen Amboneezen op de afdeling. Erg dom natuurlijk, want waarom zou een muis zich niet evengoed in de tas van laten we zeggen Zijne Excellentie de Minister van Verkeer en Waterstaat kunnen laten vervoeren om dan op zeker moment de ambtelijke wereld de stuipen op het lijf te jagen?

Wij luisterden

Verkeerde bril

De heer Vermeer heeft zijn rode bril afgezet. Nu hij voorzitter van de Partij van de Arbeid is, heeft hij geen tijd meer om wakkers voor de Varacmicrofoon te komen. Zijn partijgenoot Scheps heeft zijn taak overgenomen. Hij vertelt elke week, wat hij „tussen de regels door” in krant en periodiek las. Door een rode bril, uiteraard.

„Rechtvaardigheid eist een vrijere loonvorming”, las de heer Scheps in „De vliegende schotel”, een blad van de K.V.P. Dat stond er. Maar tussen de regels door las hij: de K.V.P. wil vrije loonvorming; zij wil naast de afbraak van de prijsbeheersing nu ook de afbraak van de loonbeheersing. Dat betekent terugvallen, met de vaart van een vliegende schotel, in de diepte der lage lonen.

Blijkbaar heeft de heer Scheps nog nooit door een goede, ongekleurde bril gelezen, wat onder de door velen bepleite vrijere loonvorming verstaan wordt. En blijkbaar is zijn rode bril van zulke slechte glazen voorzien, dat het woord „vrijere” er door verminkt wordt tot „vrije”.

Met zo'n bril leidt het lezen tussen de regels door tot de zonderlingste conclusies.

Door de knieën

Met het vraagstuk van de loonvorming zat de heer Voskuil Zaterdagavond ook danig in zijn maag. Misschien kwam het daardoor dat het slot van zijn socialistisch commentaar nogal haperend de luisteraars bereikte en bepaald niet de indruk vestigde, dat er een stukje socialistische overtuiging ten beste gegeven werd. Overigens heeft de heer Voskuil die overtuiging op dit punt wel. Volledig vrije loonvorming vindt hij een stuk puur kapitalisme en vrijere loonvorming is naar zijn mening een stapje in die richting. Nu de regering te kennen heeft gegeven in die richting te willen gaan, is de heer Voskuil niet van plan zich „er uit te redden” of „een elegante draai te nemen”.

Toch zal de hoofdredacteur van Het Vrije Volk, toen hij dit zei, wel geweten hebben dat een dag tevoren het eerste elegante draaitje juist genomen was in een hoofdartikel in Het Vrije Volk. Daar stond nl.: „Wij erkennen dat de geleide loonpolitiek in haar huidige vorm bezwaren heeft”. Tussen neus en lippen door kreeg minister Zijlstra de schuld van de drang naar loonsverhoging. Hij heeft veel en veel te weinig gedaan tegen de prijsafspraken, die de prijzen kunstmatig hoog houden. We behoeven maar naar het staetje van de prijsindexcijfers en de toelichting daarbij in het vorige nummer van dit blad te verwijzen, om deze socialistische beschuldiging afdoende te weerleggen.

„Er is geen houden meer aan”, zo klaagde de heer Voskuil zijn nood. „De aandrang om grotere vrijheid is nogal algemeen. De S.E.R. heeft geadviseerd, twee vakcentralen zijn al door de knieën gegaan. Had minister Suurhoff nu de poot strak moeten houden? Dat zou een eis buiten de werkelijkheid zijn.”

Het is het gevaar van de beeldspraak, dat men zichzelf er soms mee vastpraat. Want het tegenovergestelde van „het been strakhouden” is niets anders dan „door de knieën gaan”. Dat heeft minister Suurhoff dus gedaan. Bij de twee vakcentralen die de heer Voskuil bedoelt, is het stellig niet het geval. Zij hebben gepleit en gevochten voor een zaak, waar zij met volle overtuiging achter stonden en zij hebben gewonnen.

Hoe schoon klonk aan het slot van dit radiopraatje de omschrijving van het socialistisch doel: het welzijn van allen, het zwaartepunt op de rechtvaardigheid. Maar hoe anders klonk het in de Tweede Kamer uit de mond van de heer Nederhorst: de onaangename gevolgen, die de socialistische loon- en prijspolitiek voor de vergeten groepen heeft, moeten we op de koop toe nemen!

Van rechtvaardigheid gesproken!

Lof voor A.R.

In het parlementaire overzicht van de K.R.O. hoorden wij Dr. Schouten betitelen als een van de brilante oudere in de Tweede Kamer, drs. Hazenbosch alr een van de jongeren, die de maarschalkstaf in de rangsel dragen (hij leverde een „overtuigend pleidooi voor vrijere loonvorming”) en prof. Zijlstra als een jong minister, die deze staf reed: met veel élan hanteert.

De Amboneezen zijn een kunstzinnig volk. De foto toont de uitvoering van een Zuid-Molukse volksdans.

W. DE ZEEUW J. Gzn
 Zaadteelt en Selectiebedrijf
BARENDRECHT
 Onze nieuwe geïllustreerde
PRIJSCOURANT
 voor seizoen 1955/56
 is verschenen en wordt op aanvraag
 gaarne toegezonden. Waar niet ver-
 tegenwoordigd kunnen nog agenten
 worden aangesteld. Vraagt voor-
 waarden.

Zit U in de war
BEL OP
K 1820 — 5370
LAS EN
CONSTRUCTIEWERKPLAATS
C. J. de Vos
GOUDA

Scheepsinstallatiebedrijf

Nederland
 Oostdijk 28, IJsselmonde
 Tel. 445, Ridderkerk
 (4 lijnen)
Voortstuwingsinstallaties
 van elk vermogen.

A. Vingerling & Zn
GOUDA
HOUT- EN HEIPALENBDRIJF
ZAGERIJ EN SCHAVERIJ
J. DEN HAENSTRAAT 25
 Telefoon K 1820—2182

INNEMEE & ZN N.V.
BEGRAFENIS -
TRANSPORT
DEN HAAG
 Telefoon 115940
Onmiddellijk
ter plaatse
te
ontbieden
HAARLEM
 Telefoon 10441
DELFT
 Telefoon 1642

Accountantskantoor
S. M. STOLP
 ★
Leiden Oudewater
 Tel. K 1710-26318 Tel. K 3486-486

SCHEEPSBOUWWERVEN
A. VUYK
& ZONEN
CAPELLE AAN DE IJSEL
 Nieuwbouw en reparatie
 Telefoon Rotterdam 113333 (K 1800)

BRINKERS'
FABRIEKEN
ZOETERMEER
 Tel. nr 12 (4 lijnen)
ROOMBOTER - MARGARINE
SPIJSVETTEN
SPIJSOLIE

Vraagt Uw bakker naar

TARVO-
BR OOD
Uw bakker
Uw dokter

„Parley” wol
VOOR AL
U W B RE I W E R K
PARLEY'S
WOLSPINNERIEN — LEIDEN

UIT PERS EN PERIODIEK

Niet in socialistisch

• Niet vergeten

De Telegraaf schrijft:
 „De rede, waarmee minister Zijlstra dezer dagen in de Tweede Kamer zijn (socialistische) tegenstanders te woord heeft gestaan — een rede, die getuigt van een strijdbaarheid, die men veel meer in ons parlement moest aantreffen — verdient overigens in 't algemeen en vooral om één punt grote waardeering en instemming.

Wat is de taak van de overheid? Een moeilijke vraag, waarop geen allesomvattend antwoord kan worden gegeven. Eén ding is echter zeker, n.l. dat de overheid zich vóór alles het lot der weerlozen dient aan te trekken. Zij moet niet de machthebber naar de ogen kijken, maar een schild zijn voor de zwakken.

Het is de verdienste van minister Zijlstra duidelijk in het licht te hebben gesteld, dat dit thans heel concreet inhoudt, dat de „vergeten groeper”, degenen dus die geen krachtige organisaties kunnen vormen, dienen te worden geholpen.

De tijd dat de arbeiders de zwakste groep vormden is — gelukkig — voorbij. Maar dan nu alle aandacht geconcentreerd op hen, die thans in deze weinig benijdenswaardige positie verkeren!

Hoe hen te helpen? Door inflatie te vermijden, zegt minister Zijlstra. En het deed ons deugd, dat Zijne Excellentie zich per sé niet wenste neer te leggen bij het noodlotsgeloof, dat wij nu eenmaal in de „eeuw der inflatie” leven, en dat daar toch niets aan te doen is.

• Solidariteit

In De Gids, het orgaan van het C.N.V., schrijft drs W. Albeda o.m.:

„Als men in Nederland een stelsel van loonvorming wil baseren op de klassesolidariteit van de werknemers, dan vindt men niet slechts het C.N.V., maar alle Christelijk-sociale organisaties tegenover zich. Vandaar ons verzet tegen de gedachte, dat de loonpolitiek er op gericht moet zijn de werknemers, waar zij ook werken, of hoe het in hun bedrijf ook gaat, metzelfde te laten verdienen, omdat zij werknemers zijn. Als men ons het argument tegenwerpt: maar dan verdient straks de bouwvakarbeider meer dan de textielarbeider, om maar eens een boom in het bos te noemen, dan is dat geen wezenlijk beroep op solidariteit, maar een speculeren op de afgunst van de werknemers onder elkaar.

Geen klasse-solidariteit dus! Maar ook het andere uiterste wijzen wij af. Als men alléén de solidariteit van de bedrijfsgenoten ziet, is men evenzeer het spoor bijster. Wanneer werkgever en werknemer, waar dat mogelijk is samen de lonen en de prijzen opdrijven — en dat komt voor — dan moet de consument het gelag betalen. Dan kan de hoogbetaalde werknemer uit de welvarende bedrijfstak genieten van de goedkope producten van zijn minder gelukkige collega's uit de andere bedrijfstakken.

Waar het dus in de loonpolitiek om gaat is dit, dat zowel de solidariteit van de rest van de Nederlandse bedrijfsgenoten, als die van de bedrijfsgenoten met de rest van de Nederlandse volkshuishouding tot uiting kan komen.....

Zowel de volledige ongebondenheid, waardoor de lonen op hol zouden kunnen slaan, en al hollende de prijzen mee zouden slepen, als de starre gelijkmaking van lo-

nen voor (technisch) gelijke prestaties, wordt dus door ons afgewezen. Immers niemand, ook niet de werknemer in de minst renderende bedrijfstak, heeft er belang bij als de lonen in alle bedrijven worden omlaaggedrukt tot 't peil, dat die slechts renderende bedrijfstak kan betalen.”

• Verkeerd beleid

Onder bovenstaande titel schrijft Het Rotterdamsch Parool:

„Vrijere loonvorming per bedrijfstak wordt binnenkort mogelijk. De regering is kennelijk gezwoerd voor de druk, die van allerlei kant op haar is uitgeoefend en misschien ook voor iets, wat zij heeft beschouwd als onprettige economische noodzaak. Wij geloven niet dat de maatregel goed is en wij betwijfelen of hij nodig was. Wij voorzien onprettige gevolgen: loonverschillen, die economisch mogelijk zijn, maar niet berusten op bekwaamheid of hardere arbeid, personeelsovergang van zwakke naar sterkere en beter betalende bedrijven en een verdere landvlucht ook. Want de landbouw begint geleidelijk met moeilijkheden te kampen en als er weer aanmerkelijke loonverschillen komen tussen stad en platteland zal het nog moeilijker blijken, een voldoende aantal landarbeiders te behouden. Verder lijkt het ons, dat de regering door het uit handen geven van een stuk macht ook haar greep op de prijzen heeft verzwakt, hoezeer zij ook zegt, dat die door de nieuwe toestand niet mogen worden beïnvloed.

Het is een stap terug; en uit stappen terug in een vergane tijd komt nooit veel goeds voort.”

Het Vrije Volk schrijft in een artikel, getiteld „Loonpolitiek” o.m.:

„De regering is bereid een vrijere loonpolitiek te gaan voeren. Overeenkomstig het advies van de Sociaal-Economische Raad zal hierbij de coördinatie niet uit het oog verloren worden.

Eén dag, voordat de memorie van antwoord van de begroting van Sociale Zaken, waarin dit wordt medegedeeld verscheen, heeft de K.A.B. een looncongres gehouden. Daar is de vrijere loonpolitiek, ook wel ge-

naamd bedrijfstakwijze differentiatie, met veel warmte aanbevolen.

Uit de memorie van antwoord straalt ons op dit gebied niet veel warmte tegemoet. Integendeel. De minister schrijft in de memorie dat de nieuwe werkwijze veel zelfbeheersing van werkgevers en werknemers zal eisen, dat de regering de gang van zaken nauwlettend zal volgen en dat zij het nieuwe systeem opnieuw in overweging zal nemen als het mis loopt.

Hieruit krijgt men de indruk, dat de regering, nou ja, bereid is na alle adviezen een nieuwe koers in te slaan, maar dat de ware geestdrift ontbreekt.....

Wij geloven niet in de goede werking van de vrijere loonpolitiek. En wij geloven in het geheel niet in een goede werking van een ondernemingsgewijze differentiatie. Dat laatste is de regering trouwens ook te bar.

De voorzitter van het N.V.V., H. Oosterhuis heeft eens, naar aanleiding van de discussies over de inhoud van de loonpolitiek gezegd: „Wij zijn wel idealisten maar geen idioten. Als iedereen een vrijere loonpolitiek wil, kan het N.V.V. die alleen niet tegenhouden.”

Wij erkennen dat de geleide loonpolitiek in haar huidige vorm haar bezwaren heeft. Maar wij zien in de vrijere loonpolitiek nog veel grotere bezwaren.

• Presentje

In De Volkskrant lezen we o.m.:

„De schoen met het loonpolitiieke verlanglijstje van de K.A.B. heeft niet lang onder de schoorsteen hoeven te staan. Minister Suurhoff heeft er prompt zijn presentje ingegooid en dat ziet er niet kwaad uit. Hij volstaat gelukkig niet met de verklaring, dat de regering in beginsel bereid is de weg van een vrijere loonvorming, waarbij de verantwoordelijkheid in handen van het bedrijfsleven komt te liggen, in te slaan... De minister gaat gelukkig verder en is bereid ook in feite reeds eerder de stap naar meer vrijheid en naar groter differentiatie te zetten, door afwijking van de loonrichtlijnen toe te staan, als de economische situatie van een bedrijfstak er aanleiding toe geeft.....

De regering is nog niet bereid de lonen op en af te laten gaan met de situatie in de onderneming.

Minister Suurhoff laat er geen twijfel over bestaan, dat het nieuwe systeem alleen kan slagen, als het bedrijfsleven zich zijn verantwoordelijkheid waardig toont en oot hij de ontwikkeling nauwlettend zal volgen. Dat is juist. De centrale organisaties van werkgevers en werknemers, die tot nu toe aan de top het loonbeleid mede bepaalden, zullen nu een deel van hun taak zien overgaan naar de organisaties, die op het vlak van de bedrijfstakken werkzaam zijn. De arbeidersvakcentrales zullen nu voor de veel moeilijker en delicateser taak komen te staan om binnen hun organisaties de loonverlangens te coördineren en die bonden, die geen maat weten te houden, aan de teugel te krijgen. Er zullen op dit punt spelregels moeten groeien; laat men zich daarop reeds nu intens voorbereiden.....

• Tastend

De Maasbode waarschuwt:
 „Het is echter duidelijk, dat vooraleer het vrije loonbeleid zich langs de thans gezezen weg vruchtbaar zal kunnen ontwikkelen, aan de gestelde criteria werkgelegenheid, productiviteit en rentabiliteit nadere inhoud zal dienen te worden gegeven. Mogelijk zal dit slechts tastend en zoekend kunnen geschieden aan de hand van praktische ervaring. Daarom verdient het wellicht aanbeveling om bij wijze van overgangsmaatregel voorlopig wel de eis te stellen, dat loonverhogingen in het kader van het nieuwe vrijere beleid in het algemeen niet worden toegestaan, als zij tot prijsverhoging aanleiding zouden geven.

Het geven van de nadere aanwijzingen aan Rijksbemiddelaars is uiteraard niet een zaak alleen van de minister onder wiens ressort thans de loonpolitiek valt. Het is een aan gelegenheid van zeer ver gaande strekking, waar heel het economische en maatschappelijke leven de invloed van ondervindt, waar derhalve het gehele kabinet aan te pas dient te komen en waarover in ruime mate reukenschap aan de volksvertegenwoordiging dient gegeven te worden.”

IN ONS COMMENTAAR

Christelijk sociale koers

De week die achter ons ligt zal velen toch zeker wel tot de overtuiging hebben gebracht, dat het een sprookje was om te zeggen, dat de Anti-Revolutionairen door deel te nemen aan een kabinet onder leiding van dr Drees, in socialistisch vaarwater verzeild geraakt waren. De socialisten geven het openlijk toe, dat niet hun politiek, doch die van hun tegenstanders in het kabinet momenteel gewonnen heeft. Hier is geen twijfel mogelijk. Wij erkennen de bezwaren en gevaren, welke verbonden kunnen zijn aan deelname aan een kabinet op brede basis. Maar daar staat tegenover, dat er ook mogelijkheden en voordelen inherent aan kunnen zijn.

Het is duidelijk dat de sociaal-economische politiek thans beslist niet in socialistische lijn gevoerd wordt. Dat is van grote betekenis. En daarvoor kunnen we de A.R. Kamerfractie, daarvoor kunnen we onze A.R. Ministers, en in het bijzonder prof. dr J. Zijlstra, dankbaar zijn. Vooral de Minister van Economische Zaken heeft in het debat van de vorige week getoond, dat hij zijn mannetje staat. „A.R. won schermutseling over economisch beleid”, was een kop boven een Kamerverslag in de R.K. pers.

De sociaal-economische politiek gaat thans in de richting van het Christelijk-sociale program van C.N.V. en A.R. Partij. Het gaat niet allemaal vanzelf. Er zal voor gevochten moeten worden, zoals, behalve minister Zijlstra, ook drs C. P. Hazenbosch het vorige week gedaan heeft. Zo moeten we er allen voor vechten. Er over spreken met onze naasten, met de mensen op net werk.

Want het gaat de goede kant uit. Niet socialistisch, maar Christelijk-sociaal. De afgelopen week heeft de noodzakelijkheid van een eigen Christelijke politieke en eigen Christelijk-sociale organisatie wel helder in het licht gesteld.

HET LANDBOUWBELEID VRAAGT PUBLIEKE BELANGSTELLING

HET is een onmiskenbaar feit, dat het in ons land gevoerde landbouwbeleid naast veel kritiek even zoveel waardering ontmoet. Met deze aanduiding mag echter niet worden volstaan wanneer het over de beoordeling van de landbouwpolitiek gaat. Want behalve kritiek en bewondering oogst deze politiek ook misverstand en onverschilligheid en al wordt deze dan hoofdzakelijk ondervonden van buitenstaanders, dat wil zeggen van degenen, die niet rechtstreeks bij het wel en wee in de agrarische sector zijn betrokken, hierin schuilt toch een groot gevaar. Het ligt immers voor de hand, dat de onverschilligheid jegens het landbouwbeleid het sterkst wordt aangetroffen bij de grote massa der consumenten en wanneer deze niet openstaat voor de eerlijke belangen van de boeren en tuinders, dan schuilt hierin de kiem voor een psychologisch verzet tegen de uitvoering van de landbouwpolitiek, zodra deze gepaard gaat aan het vragen van offers van de niet-agrarische bevolking. We hebben hiervan het afgelopen jaar een klein voorproefje gehad toen de melkprijs werd verhoogd en omdat het „vragen van offers" steeds een mogelijke consequentie blijft van de landbouwpolitiek, is het zaak, dat men op een herhaling van incidenten bedacht blijft.

Public-relations

Nog beter zou zijn indien werd getracht de aanleiding tot het ontstaan van dergelijke incidenten te voorkomen. In landbouwkringen meent men dat dit kan worden bereikt door de niet-agrarische met behulp van moderne voorlichtingsmedia, zoals pers, radio en wellicht ook televisie, beter omtrent de typische landbouwzaken in te lichten.

Het blijft evenwel ook dan nog de vraag of de stadsbevolking bereid kan worden gevonden, zich ten behoeve van de landbouw offers te getroosten, temeer omdat deze offers, laten we zeggen in technische zin, steeds meer neerkomen op een dieper tasten in de portemonnaie.

Wij voor ons geloven dat ook al is de consument doordrongen van de moeilijkheden op het landbouwbedrijf, moeilijkheden, die voor een groot deel buiten de verantwoordelijkheid liggen van de boer zelf, zoals de weersomstandigheden in het vlak van de productie en de protectionistische maatregelen in de afnemerslanden in het vlak van de afzet, dat men dan als consument eerder geneigd is, hiertegenover zijn eigen moeilijkheden te stellen dan die van de boeren in een grotere offerbereidheid om te zetten.

Wij verwachten daarom niet zoveel van een groots opgezet „public-relations"-programma over de landbouw voor de niet-agrarische bevolking. In landbouwkringen meent men weliswaar dat de consument als gevolg van beter begrip voor de specifieke agrarische belangen prijsverhogingen in de levensmiddelensector even gemakkelijk zal aanvaarden als wij dit op het terrein van de industriële productie doet (omdat, zoals men dan stelt, de industrie meer tot de verbeelding van het publiek spreekt), maar wij zien hierin een miskenning van de betekenis van de waarde van het landbouwproduct, dat ter voorziening in een primaire levensbehoefte dient en daarom psychologisch geheel anders wordt benaderd dan het industriële product.

Bijvoorbeeld: wordt het confectiepakje duurder, dan doet men desnoods een halfjaar langer met het bestaande costume. Brood, melk, aardappelen, vlees en groenten behoren daarentegen tot het dagelijks menu en moeten worden gekocht, ongeacht de prijs; het is op de keper beschouwd nog altijd beter in een versleten pakje te lopen dan met een ondervoed lichaam.

Onbegrepen idioom

Naar onze mening vloeit de onverschilligheid jegens de landbouwpolitiek dan ook niet voort uit gebrek aan belangstelling voor het boerenleven, maar uit de onmacht van de zijde van de stedelijke bevolking om het doolhof van de landbouwpolitiek te doorgonden. Dus toch voorlichting? Neen, want als men de niet-agrarische in de geheimen van het landbouwbeleid wil inwijden, moet men hiervoor zodanig beslag leggen op zijn denkvermogen, dat men willens en we-

Het landbouwbedrijf vraagt inspanning van alle krachten.
Ook de vrouw werkt hard mee.

tens een landbouwspecialist van hem moet maken. De landbouwpolitiek is n.l. dermate gecompliceerd dat niet kan worden volstaan met een eenvoudige interpretatie van de beginselen, waardoor zij wordt gedragen. Van deze beginselen zijn een enorme hoeveelheid dogma's afgeleid, die gezamenlijk een idioom vormen, dat alleen door enkele deskundigen kan worden begrepen.

Is daarom het bestaande landbouwbeleid veroordeeld? Ja en neen; ja, omdat het beleid hiermee uit de sfeer van de publieke belangstelling is getrokken en de desintegratie van de landbouw uit het maatschappelijk leven steeds verder voortschrijdt; omdat een doorzichtige,

voor iedereen bevattelijke politiek geen wet van Meden en Perzen behoeft te zijn. Indien het beleid echter, behalve de genoemde desintegratie, ook nog andere, ernstige, bezwaren draagt, wint het „ja" van de veroordeling echter aan gewicht.

Naar onze stellige overtuiging zijn deze bezwaren inderdaad aanwezig, zozelfs, dat wij de tijd rijp achten voor een bepaalde verandering van de landbouwpolitiek in ons land. In volgende beschouwingen zullen wij trachten deze bezwaren nader aan te tonen en tevens een poging wagen om hieraan te gemoet te komen.

Gr.

reeds lang opgegeven als lid.

Als u tegen zo iemand zegt: „als Christen bent u verplicht ook lid te worden van de Anti-Revolutionaire Partij", dan heeft dit dezelfde uitwerking als wanneer u iemand een revolver onder zijn neus duwt. Hij zal er bij denken: „U bedoelt, als ik geen lid word, kom ik niet in de hemel", of iets van die geest. Hij zegt tegen u „Je kan me nog meer vertellen, dag mijnheer".

Als onervaren huisbezoeker zult u misschien denken dat u daar niets aan miszegt hebt. Het is immers logisch.

Daar gaat het juist om. Het is logisch.

De mensen reageren niet logisch, ze reageren psychologisch.

Psychologische reacties

Als de prijzen omhoog gaan, krijgt iedereen de neiging om te kopen. Dat is een psychologische reactie. Het is niet logisch. Logisch zou het zijn als niemand kocht, dan zouden de prijzen weer gaan dalen.

Omdat iets logisch juist is, wil dat nog niet zeggen dat het psychologisch ook juist is.

Ik heb eens een huisbezoek afgeleid bij iemand, die ongeveer als volgt redeneerde.

De Bijbel zegt, dat de arbeider zijn loon waardig is. De A.R. zorgt niet dat ik een waardig loon krijg. De P.v.d.A. doet dat wel. Ik stem dus P.v.d.A.

Op de vraag, of hij ook gemerkt had dat hij voor zijn loon, na de laatste loonsverhoging, ook meer kon kopen antwoordde hij: „Nee, maar ze moeten ook een prijsstop invoeren, anders krijgt de arbeider er toch niets van."

„Zou u denken dat het dan beter ging?"

„Als ze het maar straf genoeg aanpakken."

Toen zei ik: „Als ze achter elke zakenman een ambtenaar zetten, dan zal die zakenman toch nog wel een weg weten te vinden, om zijn prijzen te verhogen. Kon u in 1944 evenveel voor uw geld kopen, als in 1939?"

„Stilte!
„Toch was de controle toen wel scherp genoeg.

„Weet u hoe dat komt?"

Hij aarzelend: „Nou?"

„Omdat een zakenman, evenals een arbeider diep in zijn hart, maling heeft aan zijn medemensen. Omdat we innerlijk verdorven zijn!"

Daarna luisterde hij aandachtig naar een uitlegging over de A.R. loonpolitiek.

Denkt u niet dat dit een beter resultaat had, dan te zeggen dat hij A.R. moest zijn, omdat hij Christen was?

Wat wil men graag?

De arbeider uit het aangehaalde voorbeeld wilde een redelijk loon verdienen. Dat hij daar recht op had bewees hij met de Bijbel in zijn hand. U moet niet zo gauw denken dat die man een materialist was. Hij is misschien niet meer materialistisch dan u en ik. Niet iedereen wil hetzelfde.

Anderen hebben niet hetzelfde verlangen als u.

U moet dus weten wat men graag wil.

Er is maar één man ter wereld die u inlichten kan, over hetgeen de man voor u graag wil.

Die man is de man die voor u staat. Vraag het dus aan hem.

Maar dat is een hoofdstuk apart.

Op huisbezoek III

Iemand iets laten doen, dat u wenst

Er is maar één manier, om iemand iets te laten doen dat u wenst. Er is geen tweede manier. Deze ene manier geldt altijd, overal en onder alle omstandigheden. Hij gold in het verleden, hij geldt nu, en zal ook in de toekomst gelden. Die manier geldt in Amsterdam, zogoed als in Wymbritseradeel en Eijgelshoven. Onder de Papoea's van Nieuw Guinea geldt hij evengoed als onder de Businessmen van Amerika.

Die ene manier geldt als u iemand een zakketting wilt laten kopen, maar ook als het een paarlen collier betreft. Als u iemand lid wilt laten worden van uw kiesvereniging, of als u iemand wilt bewegen op de A.E. lijst te stemmen, dan kan dat alleen als u deze ene manier gebruikt.

Deze ene manier is: Zorg dat hij

het graag doet. Als hij het niet graag doet, zal hij het helemaal niet doen.

U kunt wel iemand een revolver voorhouden en zeggen: „Uw geld of uw leven", maar als het een handige knaap is, schiet hij u met uw eigen revolver neer. Als hij niet zo handig is, zal hij in ieder geval proberen zijn geld terug te krijgen, als de dreiging van de revolver is opgeheven.

Als u dus wilt dat iemand lid wordt van uw kiesvereniging, of als u wilt dat hij A.R. stemt, zorg dan dat hij het graag doet.

Voor zover ik weet was Dale Carnegie de eerste die dit principe beschreven heeft. Hij was zeker niet de eerste die het heeft toegepast.

De revolver

Als u huisbezoeken aflegt, komt u meestal bij mensen, die niet zo heel meelevend zijn. Was dat wel het geval, dan hadden ze zich

Minister Zijlstra aan het woord

LONEN EN PRIJZEN

Er is een bekend verhaal, dat aldus luidt: Een professor in de theologie preekte omstreeks de eeuwwisseling eens in een klein dorpje. Na afloop wandelde hij met één der ouderlingen naar huis. Hij vroeg hem wat hij graag las. "De Handelingen, professor", luidde het weerwoord. "Zo", antwoordde deze, "maar er zijn toch meer mooie bijelboeken?" "O", luidde het antwoord, "ik bedoel niet de Handelingen der Apostelen, maar de Handelingen van de Staten-Generaal!"

Hieruit blijkt wel, dat toentertijd door de eenvoudigen in den lande intensief met de parlementaire arbeid werd meegeleefd. Sindsdien is er wel wat veranderd. Het blijft echter een feit, dat ook thans de Handelingen vaak interessante lezensstof bieden.

Minister Zijlstra merkte tijdens het jongste kamergebod op: "Ik geloof, dat een, laat ik het noemen, wat pittige discussie in het algemeen een goede zaak is. Ik wil daar gaarne mijn best voor doen".

Wij menen onze lezers te gerieven door enkele gedeelten van de pittige rede van minister Zijlstra over het lonen- en prijzenvraagstuk — op 1 December j.l. in de Tweede Kamer gehouden — hierbij letterlijk weer te geven.

„De argumenten van de stabilisatiepolitiek zijn dikwijls uiteengezet. Ik mag deze kort herhalen. Wij hadden reden te vreezen, dat de lonen en prijzen zich in 1955 op een manier zouden ontwikkelen, die voor het algemeen belang en economisch en sociaal onaanvaardbaar moest worden geacht.

Wanneer na de zeer sterke loonbeweging sinds 1 Januari 1954 en na de loonbeweging, die, naar men aannam, eind 1956 in ieder geval noodzakelijk zou zijn, tussentijds en d.w.z. nog in 1955 de lonen zouden worden verhoogd, was de prijsontwikkeling naar boven welhaast niet te stuiten geweest. Er zou moeten worden gevreesd, dat het tempo van de loonontwikkeling van 1954 zou worden herhaald. Ik moge een cijfermatige indruk geven. Ik schat de stijging van de in totaal verdiende lonen inclusief sociale lasten, van eind 1952 tot eind 1956, het jaar 1956 geschat onder de suppositie van geen algemene loonsverhoging, op ruim 22 pct.

De Regering heeft in deze omstandigheid gekozen voor een krachtige politiek met betrekking tot lonen en prij-

zen en, afgezien van de noodzakelijkheid om onze concurrentiepositie ten opzichte van het buitenland niet te zeer in gevaar te brengen, was deze politiek niet in de laatste plaats ingegeven door sociale overwegingen, naar twee kanten, nl. in de eerste plaats door de wens om de nominale loonstijging, die had plaatsgevonden, zoveel mogelijk ook te doen zijn de reële loonstijging en in de tweede plaats om zoveel mogelijk de vergeten groepen in bescherming te nemen.

Men moet overigens niet denken, dat deze stabilisatiepolitiek zo maar uit de lucht is komen vallen en dat daarover bij wijze van spreken in het vroege voorjaar een aantal spannende Kabinetssitzingen hebben plaatsgevonden. Het is meer een geleidelijke ontwikkeling geweest. Wat de prijspolitiek betreft, kan ik u de verzekering geven, dat reeds vanaf het moment van ingang van de 6pct. loonronde van October 1954, de welvaartsloonronde, de prijzen door mij scherp in het oog zijn gehouden. Wanneer dan nu kan worden geconstateerd, dat het prijsindexcijfer van October 1955 gelijk is aan het prijsindexcijfer van October 1954, dan durf ik te stellen, dat dit een niet onbelangrijk resultaat is. Ik durf ook te stellen, dat naarmate de periode van rust in de lonen langer duurt (ik doel hier op het loonpeil in het algemeen), met wat meer zekerheid verdere resultaten op prijsgebied kunnen worden verwacht. Ik besef volkomen, dat hiermede geen volledig oordeel over alle facetten van het loonprobleem is uitgesproken. Ik belicht hier één van de facetten, een naar mijn mening zeer belangrijke facet.

Derhalve blijf ik bij de stelling, die het uitgangspunt van de stabilisatiepolitiek was, dat de Nederlandse volkshuishouding economische en sociaal beter af is met de ontwikkeling, zoals die zich in 1955 heeft voorgedaan, dan met de ontwikkeling, die zich naar mijn vaste overtuiging zou hebben voorgedaan, wanneer wij niet tot een dandane krachtige stabilisatiepolitiek waren overgegaan.

Nu begrijp ik niet, wat de geachte afgevaardigde de heer Nederhorst en de geachte afgevaardigde de heer Roemers, eigenlijk willen. Hadden zij een loonronde gewild per 1 Juli of per 1 October, en dit laatste onafhankelijk van het feit, dat de Sociaal-Economische Raad de gehele economische situatie aan een nader onderzoek onderwerpt? Men moet hier klare wijzen schenken. Wanneer men per 1 Juli b.v. een loonronde had gewild, laat men het dan zeggen en laat men er dan aan toevoegen, dat men bewust op de koop toe had willen nemen de prijsontwikkeling,

die daarvan het noodzakelijk gevolg zou zijn geweest. Want men moet één ding goed begrijpen, dat een algemene loonronde medio 1955 na de zeer sterke loonontwikkeling, die reeds had plaatsgevonden, iedere doeltreffende controle van de prijsontwikkeling welhaast volstrekt illusoir zou hebben gemaakt. Deze sluitende prijscontrole zou alleen mogelijk zijn geweest, wanneer wij anno 1955, in een welvarend land, te midden van een hoogconjunctuur, teruggekeerd waren naar methoden van prijsbeheersing, die pasten in de jaren 1945/1946. Als de geachte afgevaardigden dat zouden hebben gewild, zouden zij mij een dienst hebben bewezen met dat te zeggen. Ik zeg deze dingen maar om tot een zo duidelijk mogelijke probleemstelling te komen.

Ik heb niet zoveel meer te zeggen over het alternatief van de geachte afgevaardigden. Ik behoort niet tot degenen, die een geleidelijke permanente stijging van lonen en prijzen als een noodlot over zich willen laten komen. Men moet altijd op zijn hoede zijn, dat men niet ten prooi valt aan de waan van de dag, aan slagwoorden, die opgeld doen. Wij leven in de eeuw van de inflatie, zegt men, en als wij het mooi willen zeggen: The Age of Inflation.

Ja zeker, om te beginnen moet men zich dan realiseren, dat de twee wereldoorlogen, die wij hebben gehad, een sterke mate van inflatie met zich moesten brengen, en men moet zich bovendien realiseren, dat de ontwikkeling in verschillende landen zeer verschillend is geweest. Nu begrijp ik heel goed — en dan ontmoet ik al direct de geachte afgevaardigde de heer Van Leeuwen,

die een door hem geliefd onderwerp heeft besproken —, dat men bij vaste wisselkoersen tegenover het buitenland zijn handen in zekere zin bindt. Maar ik wens mij de vrijheid van handelen in dit opzicht voor te behouden. Wanneer het buitenland in het algemeen inderdaad sterk en permanent zou infleren, dan zullen wij onder het oog moeten zien, of wij dit inderdaad willen ondergaan, of dat wij door aanpassing van de wisselkoersen een zekere afgrenzing van deze beweging tot stand willen brengen.

Dit is overigens op het ogenblik niet actueel. Op het ogenblik is actueel om te voorkomen, dat wij te snel omhoog schieten. En daarbij is het een schrale troost, te weten, dat over 1950/1954 onze concrete positie, statistisch gesproken, niet is verslechterd. Wij liepen in 1955 het levensgrote risico, dat wij op de golf van de beweging van 1954 verder zouden doorschieten. Op zo'n moment moet men voelen, wat het beleid vraagt, en op zo'n moment weiger ik mij te laten troosten met de overweging, dat de statistiek mij leert, dat wij over 1950—1954, statistisch gesproken, niet slecht geboerd hebben.

Ik had van de geachte afgevaardigde de heer Nederhorst bepaald verwacht, dat hij de positie van de vergeten groepen wat zorgvuldiger in zijn betoog zou hebben opgenomen en uitgewerkt. Want ik ben ook dit met de geachte afgevaardigde de heer Hazenbosch eens. Het sociale probleem is niet per definitie het arbeidersprobleem. Het sociale probleem behoort te zijn het probleem van de achtergeblevenen, van de zwakke, van de hulploze. En dat zijn in onze maatschappij veel meer de mensen, die niet meer werken, en groepen van kleine zelfstandigen dan de werknemers, die zich op doeltreffende wijze door organisatie en met behulp van sociale wetgeving grotendeels aan de positie van het zwak en achtergeblevenen hebben weten te onttrekken. Ik ben intussen zeer verheugd dit laatste te kunnen constateeren".

Oplossing

van de puzzle van vorige week:

1. Roosjen
2. Liefstinck
3. Spaak
4. Aartsen
5. Anema
- 6 Diepenhorst
7. Algra
8. Drees
9. Kortenhorst
10. Severijn
11. Gerbrandy
12. Bidault
13. Tilanus
14. Talma

De middelste letters vormen van boven naar beneden gelezen het woord „Staten-Generaal”.

Ondergetekende verzoekt als abonné te noteren:

Naam:

Adres:

Plaats:

Abonnement per jaar f 6.20; half jaar (f 3.10); kwartaal (f 1.55).

Naam afzender:

Adres:

Plaats:

Te zenden aan de Administratie van „NEDERLANDSE GEDACHTEN” Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage.

Ieder, die zich thans abonneert, ontvangt dit weekblad gratis tot 1 Januari 1956.

Wees zuinig met Uw **GELD**
koop bij **WESTERVELD**
drogisteryn **DE CONCURRENT WESTERVELD**
FILIALEN DOOR GEHEEL AMSTERDAM

OP ALLE ARTIKELN ONTVANGT U EEN KORTING VAN **3%** WANT VOOR U AAN CASABONS WORDT 30% TERUGBETAALD
Uitgez. Bomee art.

Ik adviseer U:
MEDICINALE Salvitine
Een rijk vitaminen- en mineralenmengsel, dat het dagelijkse diëet juist op de zwakste punten aanvult

Indien niet verkrijgbaar bij Uw apotheker of drogist vrage men bij:

BOGENA N.V.
WESTVEST 33.35 - SCHIEDAM

Uw kat eet graag goed
Uw kat eet graag lekker
Uw kat eet graag Felix

Rheumatiek,
ischias, jicht, hartzwakte, huiduitslag, jeuk, puisten, zweren, maag- en darmzwakte of -zweer, nier- of blaasontsteking, nier- of blaassteen, pijnlijk urineren, trage ontlasting, wormen en maden en alle
ANDERE SLEPENDE ZIEKTEN

bestrijdt U succesvol met de vanouds bekende flora-kruiden à f 3.95 p. pak. Reeds 30 jaren frappante resultaten. Bij bestel Uw ziekte en klachten uitvoerig vermelden. Broch. en incl. gratis.

Kruidenhuis „FLORA”
Westersingel 40, Groningen

thee
blijft kwaliteit!

Emissie

Voor het emitteren van leningen ten laste van **PROT. KERKEN EN SCHOLEN** hebben wij een uitgeb. eid apparaat beschikbaar. In voorkomende gevallen zullen wij gaarne advies verstrekken

Handels- en Effectenbank N.V.
sinds 1910 bank voor Stad en Grimmeland
GRONINGEN
Brugstraat 32
Winschoten - Winsum - Loppersum

GARANTIE: Constateert U na een dagelijks gebruik van gedurende 3 achterevolgende maanden geen enkele verbetering, dan vergoeden wij U, alleen op grond van Uw persoonlijke verklaring, en bij inlevering van 2 ledige flesjes, de totale aankoopsprijs.

Constructiewerkplaats „BAILY”
NIEUW-LEKKERLAND
TELEFOON 36
Gespecialiseerd in **Staalconstructies**
voor aphanon

NEDERLANDSE GEDACHTEN

OFFICIEEL WEEKBLAD VAN DE ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ

Geduld en zelfbeheersing nodig

DE Indonesische regering heeft de wens te kennen gegeven opnieuw met Nederland te onderhandelen over de opheffing van de Nederlands-Indonesische Unie, het verdrag, dat na de soevereiniteits-overdracht beide landen in een duurzame band bijeen zou houden. Van anti-revolutionaire zijde is reeds vóór de soevereiniteits-overdracht voorspeld, dat deze Unie een farce zou blijken te zijn. Daarover kunnen wij, nu deze voorspelling bewaarheid is geworden, niet treuren. In het leven der volken houden „sprookjes” geen stand.

Maar niet alleen over de opheffing van deze unie wilden de Indonesiërs komen praten, ook de financieel-economische overeenkomsten, die bij de soevereiniteitsoverdracht tot stand kwamen, dienden te worden herzien. Ook deze Indonesische wens verrast ons niet, want verschillende bepalingen van deze overeenkomst zijn middelerwijl uitgewerkt.

Maar het vreemde is, dat het Nederlandse kabinet reeds in 1954 met een Indonesische delegatie over beide punten tot een accoord was gekomen. Er werden toen protocollen opgesteld, die aan de parlementen der beide landen ter goedkeuring zouden worden voorgelegd. In Indonesië is deze goedkeuring echter niet bereikt, omdat hiervoor geen meerderheid in het Indonesisch parlement te vinden was. De achtergrond hiervoor is dat de Indonesische politieke partijen tegen elkaar opbieden in nationalisme. Als het coalitie-kabinet van de P.N.I.-er Ali Sastroamidjojo in 1954 een accoord met Nederland sluit, dan verwijt de oppositie in het Indonesische parlement de aan het bewind zijnde groep, een te slappe houding tegenover de vroegere „koloniale onderdrukker”. De oppositie van toen is dan verplicht, wanneer zij op de kussens terecht komt, zoals thans het geval is, de protocollen van 1954 te verbeteren, er tegenover de Nederlanders meer uit te halen.

Met deze bedoeling is de Indonesische delegatie onder leiding van minister Anak Agoeng thans overgekomen. Nu moet gezegd worden, dat de opeenvolgende Indonesische kabinetten de afgesloten financieel-economische overeenkomsten behoorlijk zijn nagekomen. Er is geen reden om aan te nemen, dat Indonesië in de toekomst niet van plan zou zijn daarmee voort te gaan. Zeker is dit niet van het huidige Indonesische kabinet te verwachten.

Geen bagatelle

De Nederlandse regering is uiteraard teleurgesteld over de gang van zaken ten aanzien van de protocollen van 1954. Vooral met betrekking tot de financieel-economische overeenkomsten is niet goed in te zien, welke andere herziening de Indonesiërs zich voorstellen tot stand te brengen.

Bij de soevereiniteitsoverdracht is de Nederlandse regering uiteraard opgekomen voor de rechten van derden, bijv. de aan het Nederlandse bedrijfsleven in het voormalig Nederlands Indië verleende concessies. Het spreekt vanzelf dat deze rechten evenals in 1954 ook thans dienen te worden veilig gesteld. Vijf miljard gulden aan investeringen in Indonesië kan geen regering en bagatelle behandelen. Dat Indonesië er alle belang bij heeft ook toekomstige nieuwe Nederlandse in-

FOTO BOVEN: De Nederlandse delegatie, v.l.n.r. de ministers Zijlstra, v. d. Kieft, Luns en de regeringscommissaris voor Indonesische aangelegenheden Blom.

FOTO BENEDEN: De Indonesische delegatie, v.l.n.r. Oetoyo Ramlan, Anak Agoeng Gde Agoeng en Mohammed Roem.

vesteringen behoorlijk te behandelen, is eveneens duidelijk. Evenals andere Zuid-Aziatische landen buitenlandse investeringen trachten aan te trekken, zo doet ook Indonesië dat. Vooral het toevloeden van het particuliere kapitaal is voorwaarde voor economische ontplooiing. Indonesië snijdt zich daarom in het eigen vlees, wanneer het aan de oude Nederlandse investeringen en aan nieuw aan te trekken investeringen bijzondere moeilijkheden

heeft opgegeven. Dat kan natuurlijk niet. In 1954 is deze zaak reeds minutieus uitgeknobbeld met een groep Indonesiërs, die op alle manieren hebben laten merken, dat zij ons land bijzonder ongunstig gezind zijn. Wat de Indonesische delegatie van eind 1955, waarvan men zegt dat zij seunt op de meer redelijke en gematigde elementen in de Indonesische samenleving, van ons wil, is dan ook een raadsel.

De achtergronden der conferentie tussen Nederland en Indonesië

in de weg legt. Alleen reeds de rechten van het Nederlandse bedrijfsleven, die bij de soevereiniteitsoverdracht werden veilig gesteld, maken het noodzakelijk, dat er tussen Nederland en Indonesië bijzondere financieel-economische afspraken van kracht blijven. Wij zien het al gebeuren dat een Nederlands kabinet voor het parlement verschijnt met de boodschap, dat het de bescherming van deze rechten

Het ziet er naar uit, dat zij dit zelf ook niet precies weet. Elke ministersconferentie tussen twee landen wordt normaal door deskundige ambtenaren voorbereid, zodat de ministers, wanneer zij tegenover elkaar zitten, precies weten waarover zij moeten beslissen. De Indonesische delegatie is

Belangrijk

Nederlandse Gedachten zal op 24 December niet verschijnen.

De nummers van 24 December en 31 December zullen worden gecombineerd tot één nummer van grotere omvang.

Dit zal aan de abonneés worden toegezonden in de week tussen Kerstmis en Nieuwjaar.

letterlijk en figuurlijk uit de lucht komen vallen zonder enige behoorlijke voorbereiding. De vorige maal was dit ook reeds het geval. Het waren toen de Nederlandse experts, die tenslotte voor de nieuwe voorstellen hebben gezorgd. Gaat dit thans weer gebeuren? Wat kunnen deze deskundigen dan anders doen dan de protocollen van 1954 aanhouden? Wellicht kunnen zij het nu eens wat anders formuleren, maar zakelijk zullen zij er niet veel van kunnen afwijken.

Niet zinloos

Toch is het verstandig van de Nederlandse regering, dat zij zich bereid heeft verklaard opnieuw met de Indonesiërs te praten, vooral omdat het huidige Indonesische kabinet zegt tot een verbetering van de betrekkingen tussen Indonesië en Nederland te willen komen. De manier waarop men deze verbetering wil bereiken is vreemd en veelal onbegrijpelijk, maar de Indonesische politiek is een zonderlinge heksenketel. In het politieke, psychologische en juridische vlak zijn grote obstakels te overwinnen, die de verhoudingen grondig verstoren. Daar is allereerst de demagogische hetze, waaraan president Soekarno zich schuldig maakt tegenover ons land. Daar is voorts de schandelijke procesvoering, welke de nu reeds meer dan twee jaar lang gearresteerde Nederlanders ondergaan. Het Nederlandse volk ziet dit als een onduidelbare rechtsverkrachting, waaraan onmiddellijk een eind moet komen. Het Nederlandse kabinet denkt hierover niet anders en heeft dit de Indonesiërs dan ook duidelijk aan het verstand gebracht voordat de ministersconferentie begon. Op enkele punten slechts kon een verbetering worden bereikt. De geroofde politie-agent Van Krieken werd vrijgelaten en kon naar Nieuw-Guinea terugkeren; ten aanzien van de verdediging van de Nederlandse gevangenen in Djakarta is er

nieuwe hoop. Er zijn aanwijzingen, dat de Masjoem, de moderne Mohammedaanse partij in Indonesië, en andere kleinere politieke partijen, waaronder de christelijke politieke partij in Indonesië, „Perkindo” die het huidige kabinet steunen, de koers van het vorige meer extremistische kabinet niet wensen te volgen: al worden zij daarbij gehinderd door allerlei
(Vervolg op pag. 4)

Ons weekblad vertoont

GROEI

- 15000 abonné's - 20000 blijft het doel
- Om 10 uur 's avonds ter vergadering
- Ook Uw buurman leest graag ons blad
- Waar blijven de nieuwe leden?

HET GAAT nog steeds goed met ons weekblad. Rond 6000 nieuwe abonnementen zijn nu aan de drukkerij doorgegeven en wanneer nu de bestaande abonnementen op het vroegere Nederlandsche Gedachten gehandhaafd blijven — en dat nemen we aan — dan hebben we nu het aantal van 15.000 bereikt.

Dat is nog wel niet het doel dat we ons hebben gesteld. Dat was immers 20.000. Maar nog lang niet alle kiesverenigingen hebben gedaan wat ze doen moesten. Er zijn er heel wat, die nog geen steek hebben uitgevoerd. Er zijn vermoedelijk ook nog vele kiesverenigingen, die de nieuwe abonnementen nog niet hebben doorgezonden. Dat is ook een van de redenen waardoor sommige mensen klagen, dat ze zich wel reeds hebben geabonneerd, maar dat ze het weekblad nog niet hebben ontvangen. Over het algemeen genomen gaat het dus goed. Maar we zijn er nog niet. Want — dat spraken we toch met elkaar af — de 20.000 blijft ons doel.

Actueel strijdorgaan

Uit de reacties, die wij ontvangen, blijkt telkens weer, dat men het weekblad wegens zijn actuele voorlichting zeer op prijs stelt. Sommigen hunkeren terug naar Nederlandsche Gedachten in zijn oude vorm. Dat gaf meer beschouwende en principiële vormende artikelen. Dat is ook zo! Maar in die behoefte moet Anti-Revolutionaire Staatskunde voorzien! Op deze wijze komt er ook een goede taakverdeling tussen de beide organen. Tot nog toe was immers het onderscheid niet zo groot. De betekenis van ons weekblad is, dat nu actueel wordt gereageerd op de gebeurtenissen van de dag. Daar streeft de redactie naar en tot nog toe is zij daarin vrij goed geslaagd. Gezegd kan worden, dat de redactie inderdaad op de goede weg is. De Anti-Revolutionaire Partij beschikt weer over een eigen weekblad, dat direct reageren kan — dat zich mengen kan in de politieke strijd en dat de activiteit kan stimuleren. Te lang reeds hebben we daarop gewacht.

Vóór de Zondag in huis

In het begin lopen de dingen niet allemaal even goed. De administratie en de drukkerij konden de grote toeloop niet direct verwerken. Maar met Januari moet de zaak in orde zijn en dan moeten alle abonné's het blad of Vrijdag of uiterlijk Zaterdag in huis hebben. In December moet men daarover niet klagen. Maar in Januari stellen we het op prijs dat men daarover klaagt — want dan mag het niet meer voorkomen. Het is uitdrukkelijk met de drukkerij overeengekomen. Het blad moet vóór de Zondag bij de mensen in huis zijn en wanneer dat niet het geval is, dan moet men dit terstond aan de administratie medelen.

In Januari gireren

Het is regel dat abonnementsgelden vooruit worden betaald. Het abonnementsgeld bedraagt f 6,20 per jaar, f 3,10 per half jaar en f 1,55 per drie maanden. Sommigen willen per jaar betalen, anderen per half jaar en de rest per kwartaal. Dat is allemaal goed en daar wordt mee gerekend. Maar dan ook allen in Januari betalen. Wie op 31 Januari nog niet betaald heeft krijgt in Februari een kwartaalkwitantie gepresenteerd, groot f 1,55, verhoogd met incassokosten. Dat is een eenvoudige maatregel, die veel moeilijkheden voorkomt. Niemand mag vergeten, dat Nederlandsche Gedachten in deze vorm en met deze omvang het goedkoopste weekblad is in Nederland en daarom moet de administratie zo eenvoudig mogelijk zijn.

Ons gironummer is 89673

Buurmans brievenbus

Denkt U er om dat Nederlandsche Gedachten nu zo wordt geschreven, dat het uitstekend als propaganda-dienst doet? Wanneer U het dus zelf hebt gelezen, stopt het dan bij Uw buurman in de bus. Dat is goedkope propaganda. En ga er dan ook eens met hem over praten. Wellicht neemt hij een abonnement!

Ledenaantal handhaven

Het blijft stil op het ledenwerf- en contributiefreont. Dat kan moeilijk anders. Maar toch is het goed er iets over te schrijven. We nemen aan dat alle kiesverenigingen daarmee bezig zijn maar dat de resultaten van de acties nog niet bekend zijn. Dat horen we dus later wel. Voorhands is de aandacht vooral op het weekblad gericht, en dat is goed. Maar de beide andere acties mogen niet in de vergeetheid terecht komen en de besturen der kiesverenigingen moeten wat betreft diligent zijn. Daar mogen we toch op rekenen? En we brengen daarom het gestelde doel nog eens in herinnering. De contributie-afracht f 2,50 per lid per jaar — voor gehuwde vrouwen f 1,— per jaar — en in ieder geval geen ledenverlies en dus moet iedere kiesvereniging er voor zorgen, dat haar ledental desondanks op peil blijft.

Dag en nacht werken

Intussen broedt het Centraal Comité thans over de ingediende amendementen op het ontwerp-program van actie. Het zijn er niet minder dan 300. Op Zaterdag 17 December komt het Centraal Comité daartoe in vergadering bijeen. Het Moderamen is ook druk in de weer. De moeilijkheid is vooral de leden daarvan bij elkaar te krijgen. De aanvang der vergadering is gesteld op 10 uur in de avond. U ziet — dat is nu inderdaad dag en nacht werken. Hoe lang deze vergadering duren zal weet ik nog niet. Maar dat vertel ik dan de volgende keer wel. Of er ook vaart in zit! Na afloop van de vergadering willen de heren graag een bad nemen. Maar ze wachten nog altijd op het advies van Groenkoper.

De grondtoon

VAN ONS VOLKSKARAKTER

HET IS ONMOGELIJK, een kaart te tekenen van „Nederland omstreeks het jaar 1000”. De kustlijn is wel ongeveer aan te geven, maar er is geen landgrens te tekenen. Alles, wat nu Nederland is, was toen een deel van het Heilige Roomse Rijk, van het keizerrijk, dat ten Zuiden van de Alpen vrijwel niets meer te vertellen had, maar nog vele eeuwen zich bleef presenteren als een voortzetting van het Rijk van de machtige Augustus. Niemand kon toen denken, dat eens in het Deltagebied van de Rijn een vrije staat zou komen met een landgrens, die bij de Dollart begint en bij Cadzand, na vele vreemde bochten, de Noordzee weer bereikt.

MAAR LANG VOORDAT deze grens een feit werd, werkten er in het Deltagebied van Eemsmond tot Scheldemond krachten, die van blijvende betekenis werden. De mannen uit dat gebied wisten hoe langer hoe beter de weg over de zee. Er is een tijd geweest, dat de Noordzee de Friese zee werd genoemd. Ieder jaar ging in de Hanzetijd een van de burgemeesters van Kampen in de zomer naar de Oostzee en nam het boek met de keuren van zijn stad mee, en hield orde onder zijn stadgenoten, die met hun koggen de gevaarlijke route om Kaap Schagen aandurfden.

Holland, dat eerst als een eenkennig en geïsoleerd land met de rug naar de duinen zich had verschanst, brak via Amsterdam de weg open naar de zeeën en had in Dordrecht het eindstation van de Rijn. De zee-wind komt tot diep in het land en de roep van het water is telkens sterker dan de band aan het huis. Dat betekent meer dan avontuur en gevaar, heerlijke winst en zware ramp. Dat betekent een wondere ontmoeting met de vrijheid, waarvan de zeevolken uit alle tijden weten te verhalen.

MAAR ER IS MEER. Heel sterk was in de lage landen de drang, om in eigen, wat besloten kring, de zelfstandigheid te handhaven en innemenging van buiten af te weren. Bijna onhandelbaar werd het stugge volk, wanneer vreemde machten mee wilden regelen en beslissen. De strijd tegen het water noopte tot organisatie, maar het was een organisatie van vrije mannen. Elke polder en elke stad had een trots verhaal over eigen recht en vrijheid.

DAN KOMT UIT HET ZUIDEN, uit het hart van Frankrijk, de Bourgondische macht opzetten, en zij breidt zich uit tot het Vlie. Zij verbindt zich met de Keizersmacht in Duitsland, en het hele gebied, waar de vrijheid levend en sterk was, komt in conflict met het centralisme van de eenheidsstaat, die de Middeleeuwen wil liquideren. Een strijd, die overal wordt verloren op het vasteland van West-Europa, maar niet in Nederland.

Waarvoor in Nederland niet?

Omdat hier het verzet ten slotte wordt opgenomen en voortgestuwd door een veel sterker golf. De Hervorming kwam en dus de strijd voor gewetensvrijheid, voor vrijheid van geloof. „Voor de Vrijheid,” stond op de noodmunten van Leiden, maar in de St. Pieterskerk in die stad werd het tijdens het beleg van de kansel gehoord, dat het opschrift verbeterd diende te worden, want het was een strijd voor de religie. Het was beide. Want het was in de allereerste plaats een strijd voor de vrijheid, om God te dienen naar Zijn Woord. Dat gaf aan die strijd heilige bezieling, dat maakte de strijders sterk, dat gaf de overgave tot het hoogste offer, tot het martelaarschap. En de grote voortrekker in die strijd was Willem van Oranje, onze nationale voortrekker, die met de Heer der heren een vast verbond had gemaakt. In de 80-jarige oorlog, de nationale vrijheidsoorlog, kreeg de vrijheid een veel dieper en warmer kleur, werd zij een zaak van geweten, hart en geloof.

Aan dat Nederland hebben wij als Antirevolutionairen ons hart verpand. Daarom geven wij de naam Christelijk-Historisch niet prijs. Want die naam zegt positief, wat wij willen zijn: een Christelijke partij, een Reformatorische partij, een nationale partij, een partij van de vrijheid.

Een partij, die méer kan dan een aantal programpunten opstellen en presenteren. Een partij, die een beroep kan doen op het geloof der natie.

Maar dan een partij met een program, dat aan dit beroep een eigen vorm geeft voor deze tijd.

WANNEER WIJ DIT SCHRIJVEN, komt er een vraag naar boven. Het is deze vraag: heeft zulk een appèl op het geloof der natie nog kans op een antwoord? Of is het geestelijk leven zo dof en vaal geworden, dat het zijn eigen karakteristiek heeft verloren, zodat we in de diepe, volle zin van het woord geen eigen nationaal leven meer hebben, en alleen een groeps-sentiment, dat begint te trillen bij het zien en horen van sommige symbolen als de vlag en het volkslied? Een sentiment, dat misschien feller reageert bij een succes op sportgebied of dat van de techniek, dan bij een manifestatie van dieper nationaal leven?

ER IS REDEN VOOR DIE VRAGEN.

In Kuypers dagen waren de liberalen aan de macht, maar er was een sterke en diepe werkelijk nationale onderstroom, die worstelde, om door te breken naar het licht.

In onze tijd heerst in brede volkslagen een onvruchtbaar nihilisme, dat leeft bij de zichtbare dingen van de enkele dag. Een leven zonder historie, zonder toekomst, zonder ideaal, zonder geloof, zonder offer, zonder lijn.

Wie dit constateert, heeft daarbij niet gezegd, dat wij onze roeping moeten laten varen. Hij heeft alleen aangetoond, dat het zwaarder en verantwoordelijker is dan ooit. Misschien ook mooier, omdat het radicalisme vraagt in leer en leven, het radicalisme van hen, die zich groepen weten, en daarom beginnen met grote liefde en dankbaarheid.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), R. Gosker, Jac. S. Hoek, Prof. Dr J. J. de Jong, Sij. Jonker, A. R. de Kwaadsteniet, J. D. Troostheide. Secretaris: G. J. H. Griffioen.

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE: Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage. Telef. K 1700-115935. Giro 89673. VOOR ADVERTENTIES: Kon. Wilhelminalaan 34, Leidschendam. Tel. K 1761-1646.

ABONNEMENTSPRIJS f 6.20 per jaar, f 1.55 per kwartaal, giro 89673.

STUDENTENABONNEMENT f 4.— per jaar. LOSSE VERKOOP f 0.20.

Geslaagde jaarvergadering van de Arjos

De Arjos wil jonge mensen vormen tot bewuste Anti-revolutionairen, die strijd voeren tegen de verstarring van het traditionalisme en de verwarring van de seacularisatie.

Op 10 December j.l. heeft de Arjos haar jaarvergadering-toogdag in Utrecht gehouden. Dat deze vergadering voor een deel in het teken van de verkiezingen stond was begrijpelijk. De door minister Zijlstra 's middags gehouden rede vormde het hoogtepunt van de dag.

In de morgenvergadering, die ook reeds goed bezocht was, werden de huishoudelijke zaken afgewikkeld. Vele afgevaardigden waren reeds voor dag en dauw vertrokken om tijdig aanwezig te kunnen zijn.

Uit alle hoeken van het land was men naar Utrecht gekomen om dit jaarlijkse hoogtepunt in het Arjos-leven mee te maken. En men heeft er geen spijt van gehad. Er heerste een prettige sfeer. Vlot werden de zaken afgedaan. Het was een vergadering die bezieling wekte om het werk in de komende periode met enthousiasme ter hand te nemen.

Dat de Arjos een plaats van betekenis inneemt blijkt wel uit de belangstelling, die van verschillende zijden werd ondervonden.

In de morgenvergadering werden door de voorzitter Dr A. Veerman welkom geheten de heer Mr A. B. Roosjen, voorzitter van het Centraal Comité en E. van Kuller, oud-voorzitter van de Arjos.

In de loop van de dag konden nog verschillende andere gasten worden verwelkomd nl. twee afgevaardigden van de A.R.-vrouwenorganisatie, de voorzitter van de organisatie commissie Prof. Mr P. J. Verdam en afgevaardigden van de jongerenorganisaties van de C.H.U. en de K.V.P.

Minister Zijlstra was uiteraard de ere-gast. Dat ook mevrouw Zijlstra was meegekomen werd bijzonder op prijs gesteld.

Dr A. Veerman kon in zijn openingswoord op een geslaagd jaar terug zien.

De Arjos vertoont een verheugende groei. Op 1 October 1955 was het aantal aangesloten clubs gestegen tot 352 met een totaal ledenaantal van 5175. Hiermede is de Arjos de grootste politieke jeugdorganisatie.

De voorzitter wees er echter op, dat naast uitbreiding ook verdieping nodig was.

Kadervorming en scholing zullen in de naaste toekomst met nog meer kracht ter hand moeten worden genomen. Bovendien is nodig een vaste overtuiging, gedragen door een persoonlijk geloof.

De heer Veerman merkte op, dat het ter beschikking staande schetsenmateriaal een gretige aftrek heeft gevonden. De bundel Roeping en Taak is geheel uitverkocht. Van de tweede bundel Volk en Staat werden 2000 exemplaren verkocht, dat is gemiddeld 6 per club. Van het onlangs verschenen blauwe boekje „A.R. 1956 — een terreinverkenning” gingen in 6 weken 600 exemplaren de deur uit.

Hieruit blijkt wel, dat er op clubs goed wordt gewerkt. De heer Veerman was daar erg dankbaar voor.

Er wordt gewerkt aan het samenstellen van nieuwe schetsen, waarin naast principiële voorlichting vooral ook praktische voorlichting zal worden geboden.

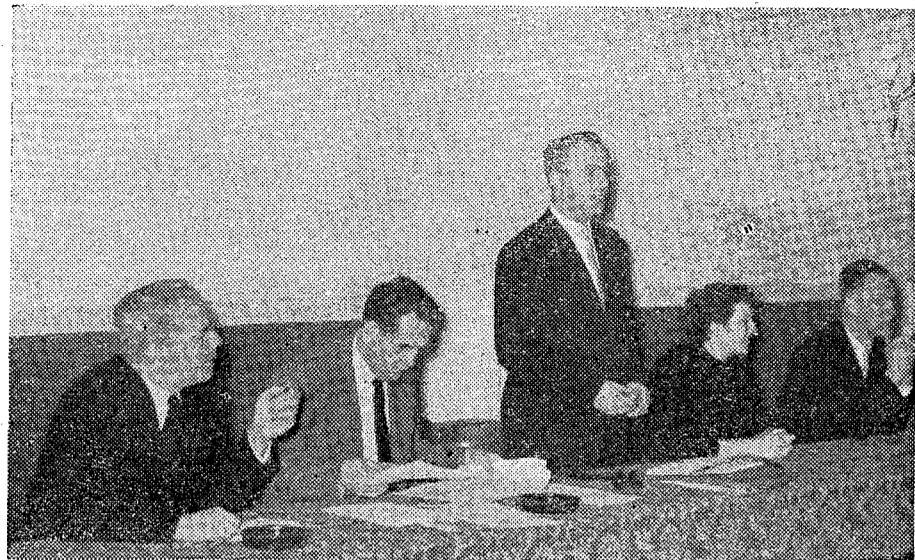
Men kan op de gezichten lezen met welk een grote aandacht de rede van Minister Zijlstra wordt gevolgd.

Dit is nodig omdat er op dit punt — het bleek o.a. bij het laatste jongerenparlement — nog wel manco's bij ons zijn.

Een ander punt waarvoor dr A. Veerman de aandacht vroeg was dat van een plaatselijk contact tussen de protestants-christelijke jongerenorganisaties Er zijn vele jeugdorganisaties, zodat er een langs elkaar heen werken dreigt.

Teneinde dit te voorkomen is het van belang plaatselijk tot een zeker contact met de diverse organisaties te komen, met het doel bepaalde dingen in onderling overleg te regelen. Spreker dacht b.v. aan een gezamenlijk te bepalen houding inzake overheidsbemoeiingen met de jeugd en wanneer mogelijk het stichten van christelijke clubhuizen, die gezamenlijk kunnen worden gebruikt.

De voorzitter bracht tenslotte nog dank aan Dr J. Schouten voor de belangstelling die hij steeds voor de Arjos

De voorzitter van de Arjos, Dr A. Veerman, houdt zijn openingsrede. Aan zijn linkerhand Mej. H. v. Leeuwen, de secretaresse voor het binnenlandse werk en S. Silvis, lid van het moderamen. Aan zijn rechterhand de secretarispenningmeester Sj. Jonker en het aftredende bestuurslid J. W. Ooms.

heeft getoond en de steun die hij desgevraagd altijd gaarne verleende. De Arjos heeft een warm plekje in zijn hart en daarvoor is de Arjos hem zeer erkentelijk.

Afscheid en welkom

In hartelijke bewoordingen werd afscheid genomen van de administrateur de heer W. Aarnoutse, die per 1 December j.l. een andere werkkring heeft aanvaard.

Ook de heer J. W. Ooms oogste een hartelijk dankwoord voor het vele werk dat hij in het hoofdbestuur van de Arjos heeft verricht.

Het is altijd een groot genoegen naar de heer Ooms te luisteren. Hij weet zijn betoog op zo humoristische wijze in te kleden, dat zelfs de grootste nurks zijn strakheid verliest.

De heer Ooms is schrijver en op een of andere manier komt hij daarom altijd wel weer bij de literatuur terecht. Zo ook nu.

Indien hij kapitaalkrachtig ware ge-

weest zou hij gaarne aan enkele hoofdbestuurleden passende boeken hebben aangeboden, zo zei hij.

Aan Veerman: Het veerhuis en de rozenonck. Aan Mej. van Leeuwen: De jonge leeuwen. Aan Jonker: Jonker Frans. Aan Verplanke: Plankenkoorts. En aan Dirksen tenslotte die jurist is: De kanten zakdoek.

Waarom hier geen boek uit zijn eigen oeuvre bij was werd ook duidelijk. Op een vraag van Veerman merkte de heer Ooms namelijk op: „Ik kan het hoofdbestuur toch niet „De Bromberen” aanbieden?”

Het is wel duidelijk, dat Arjos-vergaderingen beslist niet saai en droog verlopen.

Als opvolger van Ooms werd gekozen D. J. Klein Onstenk, die door enkele clubs in Overijssel kandidaat was gesteld. De heer Klein Onstenk kent het Arjoswerk. H. is voorzitter van een club en van een streekverband en bovendien lid van het provinciaal bestuur in Overijssel. Van „beroep” is hij hulprediker, zodat ook het theologisch element in het hoofdbestuur nu wordt versterkt.

Vrijheid en Verantwoordelijkheid

MINISTER ZIJLSTRA is in de Arjos-kring geen onbekende. Op verschillende vergaderingen heeft hij reeds het woord gevoerd.

Maar nu mochten we hem dan op de jaarvergadering begroeten.

Het onderwerp waarover hij sprak was actueel en het stond midden in deze tijd.

„Antirevolutionaire politiek nu!”

In een boeiend betoog heeft de minister uiteengezet wat dit betekende. Zijn woorden waren overtuigend en duidelijk. Met grote aandacht werd naar hem geluisterd. En de eindconclusie van de aanwezigen was: dit smaakt naar meer!

Het op tafel liggende ontwerp-program van actie leverde het raam waar-

binnen het betoog van de minister zich bewoog.

Een belangrijke gedachte die telkens in dit program opduikt noemde hij de gedachte van de verantwoordelijkheid.

De eigen verantwoordelijkheid van personen en levenskringen is van grote betekenis. Vooral in deze tijd met zijn grauwe dreiging van de massificatie.

Het sociale vraagstuk is niet meer in de eerste plaats het vraagstuk van de arbeider, maar het vraagstuk van de mens in de samenleving. De mens die tot nimmer dreigt te verworden en wiens verantwoordelijkheidsbesef in verband hiermee dreigt uit te slijten.

Het ontwerp-program van actie wil vanuit het oude beginsel op moderne wijze deze vraagstukken aanpakken.

Daarom vond hij het, hoewel op onderdelen wijzigingen mogelijk en nodig zijn, een goed program.

Uiteraard wijdde hij ook enige woorden aan de problematiek rondom de woorden conservatief en progressief.

Het program stelt de zaak op de juiste wijze.

De basis kan alleen Gods woord zijn, zoals de preambule dit uitspreekt. Anders bouwt men op drijfzand. Maar dit wil niet zeggen, dat de woorden conservatief en progressief uit het woordenboek moeten worden geschrapt.

Het is met die woorden zo: wat verstaat men er onder?

Onzerzijds willen we uitspreken, dat we op basis van de gelegde grondslag een vooruitstrevende politiek nastreven. Zoals het ontwerp-program het formuleert: een vooruitstrevende christelijk-nationale politiek.

Dit betekent o.a., dat we ons niet te rusten mogen leggen op de resultaten van het verleden. Kuypers en Talma moeten ons inspireren, maar hun werk is geen oorkussen om op te rusten.

Wij moeten voor de problemen van nu en morgen zelf een oplossing zoeken.

Inzake het loonbeleid sprak de minister de wens uit dat de politiek van nieuwe vrijere loonvorming nu ook door alle partijen zal worden gedragen.

... ik moet ook nog wat bewaren voor mijn memoires....

Overheid, werknemers en werkgevers dienen gezamenlijk de verantwoordelijkheid hiervoor op de schouders te nemen, niet meer nakaartende over het verleden maar met het oog gericht op de toekomst.

Bij het beleid dient men twee dingen in het oog te houden: economische doelmatigheid en sociale rechtvaardigheid.

De staatstaak omschreef professor Zijlstra als beperkt, maar essentieel. Uiteraard zijn dit slechts korte flitsen uit zijn rijke betoog.

Op een vraag naar de wijze waarop intern in het kabinet de nieuwe loonpolitiek tot stand is gekomen, gaf de minister terecht geen antwoord. Men mag nu eenmaal niet uit de school klappen.

Maar een antwoord krijgen we misschien nog wel eens. Hij merkte namelijk op, dat dit wellicht te zijner tijd in zijn memoires zou komen....

Daar wachten we dan maar op!

Frankrijk isoleert zichzelf

DINSDAG is Frankrijk zijn felste verkiezingscampagne sinds de bevrijding begonnen. De felheid, waarmee ditmaal deze strijd wordt gevoerd, vindt haar oorzaak in het gevecht binnen de radicaal-socialistische partij tussen de twee rivalen Pierre Mendès-France en Edgar Faure. Mendès-France is tijdens het ministerpresidentschap van Faure erin geslaagd met de steun van de oude Franse staatsman Edouard Herriot de grote meerderheid van deze partij achter zich te krijgen en heeft met de socialistische en enkele linkse Gaullisten het zogenaamde „Front républicain” gevormd, dat in de komende verkiezingen in tal van departementen de kandidatenlijsten heeft verbonden ten einde op deze wijze de volstreekte meerderheid van de stemmen voor hun kandidaten te verwerven en daardoor alle zetels voor zich te kunnen opeisen.

Edgar Faure, de huidige minister-president, die geweigerd heeft zich te onderwerpen aan de dictatoriale leiding van Mendès-France in de radicaal-socialistische partij, werd uit deze partij gezet met een aantal andere radicaal-socialistische politici.

Faure maakte deel uit van de zogenaamde „Rassemblement des gauches républicains” (R.G.R.), een organisatie van politici uit verschillende partijen, die zich enige tijd geleden aaneensloten ter verdediging van de democratie tegenover de communisten en andere extreem-linkse groeperingen. De R.G.R. onder leiding van Faure heeft zich eveneens in de verkiezingsstrijd geworpen en heeft in vele departementen met de partijen, die achter het huidige kabinet staan: de christen-democraten (M.R.P.), de onafhankelijkken onder Pinay en een groot aantal ex-Gaullisten, lijstverbindingen gemaakt eveneens met de bedoeling samen de volstreekte meerderheid van stemmen in deze departementen te behalen.

Candidaten verdringen elkaar

Het Franse volk moet thans voor 522 zetels in de nationale vergadering uit 5.000 kandidaten een keuze maken, een ongeken aantal kandidaten. De vele po-

Europa wacht

litieke partijen in Frankrijk gingen 1400 lijstverbindingen aan, ongeveer het dubbele aantal van de lijstverbindingen in 1955.

Aan de stijging van het aantal kandidaten en lijstverbindingen zijn vooral de Poujadisten, de volgelingen van de anti-belastingbetalers Pierre Poujade schuld. Deze Poujadisten en de scheuring in de radicaal-socialistische partij zullen, naar verwacht wordt, tot gevolg hebben, dat het verscheidene van de lijstverbindingen minder dan bij de verkiezingen in 1951 de regel van de volstreekte meerderheid van stemmen een rol laten spelen. Dat betekent dat de groepen van verbonden partijen ditmaal minder kans zullen hebben alle zetels in een departement te veroveren. In alle gevallen waar de verbonden partijen niet de volstreekte meerderheid der stemmen behalen, worden de zetels naar evenredigheid van het aantal op elke partij uitgebrachte stemmen verdeeld.

Het stelsel van lijstverbindingen werd in 1951 in de kieswet opgenomen. De bedoeling ervan was de invloed van de ondemocratische machtsblokken: de Gaullisten en de communisten terug te dringen. Het waren toen de socialistische en de christen-democraten, die van deze lijstverbindingen het meeste profijt hebben getrokken. Het ziet er thans naar uit dat de verdeeldheid onder de democratische partijen in Frankrijk en de opkomst van de fascistische Poujadisten-winkeliers de communisten voordeel zal brengen. Zij kunnen thans 20 tot 30 zetels winnen.

Vier groepen staan thans tegenover elkaar: de communisten, die geen lijstverbindingen hebben kunnen aangaan; de socialistische, die zich ditmaal van lijstverbindingen met de M.R.P. hebben onthouden en zich vooral met de Mendèsisten hebben verbonden; de radicaal-socialisten, die zich in meerderheid achter Mendès-France met de socialistische hebben verbonden en de M.R.P. die in de helft van de departementen volkomen zelfstandig de verkiezingsstrijd voert, (deze christen-democraten hopen altijd nog af de breuk met de socialistische, die ontstond over de subsidiering van het bijzonder onderwijs, zal worden hersteld) en in de andere helft van de departementen zich met de onafhankelijkken van Pinay heeft verbonden.

Gevolgen voor Europa

Het ziet er niet naar uit dat het resultaat van de verkiezingen zal zijn, dat zich een regeringscoalitie kan vormen, die sterf: genoeg is om een kabinet staande te houden en dat aan het drama van het „immobilisme”, waaronder Frankrijk's politiek na de oorlog lijdt, een einde te maken.

Mendès-France en de socialist Mollet aan de ene kant en Faure, Pinay en Schuman aan de andere kant zullen, hoe fel zij in het verleden en thans ook tegenover elkaar staan, elkaar nodig hebben.

Het drijven van Mendès-France om zijn tegenstanders op de reactionaire rechtse hoop te werpen en als de zondebokken aan het Franse verval voor te

DE WERELD
DEZE
WEEK

Waardering

Minister Zijlstra heeft nog al eens aanvallen uit verschillende hoeken te verduren gehad.

In steeds oerder kring gaat men echter vertrouwen in hem stellen. Zijn beleid ontmoet alle wegen waardering.

Een bewijs temeer hiervan vonden we in de liberale Nieuwe Rotterdamse Courant van 12 December 1955, waar in de rubriek Critische Commentaar het volgende over deze bewindsman wordt gezegd:

„De politiek welke de regering voert met betrekking tot de stabilisatie van het loon- en prijspeil, is periodiek onderwerp van critische beschouwing, zowel in als buiten het parlement. Dit is niet geheel onbegrijpelijk, omdat ieder op zijn beurt zich slachtoffer meent van deze politiek en aan geneigd is, eveneens weer begrijpelijk, te twifelen aan de juistheid van het gevoerde beleid.

In al deze kwesties speelt de minister van economische zaken, prof. dr. J. Zijlstra, een belangrijke rol, hetgeen de recente behandeling van zijn begroting in de Tweede Kamer der Staten-Generaal weer eens overduidelijk heeft doen blijken. Uit de verschillende fracties is hij met critische opmerkingen overstelpt met het resultaat echter, dat de juistheid van het gevoerde regeringsbeleid nog eens in het bijzonder werd bevestigd en dat daaraan nog meer reliëf kon worden gegeven. Dat dit debat zo zeer is geworden tot een succes voor deze bewindsman is te danken aan de omstandigheid, dat prof. Zijlstra op uiterste bekwaame wijze zijn beleid verduidelijkt, waarbij hij de gave heeft, moeilijke dingen op eenvoudige wijze te zeggen. Van deze minister gaat een grote overtuigingskracht uit en dat dankt hij mede aan zijn moed en zijn openhartigheid. Dat wij bewondering hebben voor het optreden van deze jeugdige minister, hebben wij in de afgelopen jaren meermalen laten blijken.”

stellen, dreigt de verwijdering tot een bijna onoverbrugbare kloof te maken. Zijn behoefte om het Franse volk te suggereren, dat hij de redder van Frankrijk is en de anderen „fossoyeurs”, de doodgravers van ditzelfde Frankrijk, maakt de sanering van het Franse politieke leven bijzonder moeilijk.

De gevolgen van het uitblijven van Frankrijk's politiek en nationaal herstel zijn droevig. Zolang het grootste land van het West-Europese continent zijn binnenlandse politieke strijd niet kan beslechten en geen orde op zaken kan stellen in zijn economie, zijn overzeese rijkdelen en zijn koloniën, kan noch de Noord-Atlantische verdediging in West-Europa tot ontwikkeling komen, noch de Europese integratie iets anders zijn dan een geranium in de Sahara.

De nieuwe Franse regering, die na de verkiezingen op 2 Januari gevormd zal worden, staat voor zeer ernstige beslissingen.

Wij noemen de verhouding tot het sterk opkomende West-Duitsland, die herziening behoeft mede tengevolge van de volksstemming in het Saarland; de verhouding tot Marokko en Algiers, waar de weifelmoedigheid van de Franse kabinetten het nationalisme tot ongekende hoogten dreigt op te zwepen; de verhouding tot de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie, waarin Frankrijk zijn verplichtingen op een stukken na nakomt; de verhouding tot de Organisatie van Europese Economische Samenwerking waarin Frankrijk met betrekking tot de vrijmaking van het handelsverkeer achterblijft; de verhouding tot de Eur. Gemeenschap voor Kolen en Staal, waarin Frankrijk de groeiende invloed van West-Duitsland met afgunst gadeslaat en zich poogt aan de boven-nationale samenwerking te onttrekken.

Het grootste gevaar voor de rest van Europa is, dat Frankrijk zich meer en meer van de rest van de wereld gaat isoleren, zoals een vrouw, die haar huishouden niet in

orde weet te houden zich ook van de buitenwereld gaat afsluiten. Er zal van de buitenwereld veel tact en geduld geëist worden, wanneer zij pogingen in het werk stelt om Marianne uit haar „onmaatschappelijkheid” uit te tillen.

Toch moet dit telkens weer worden geprobeerd, want zonder Frankrijk heeft Europa geen toekomst.

Briefkaart van Kuyper

In Nederlandsche Gedachten van Aug./Sept. 1955 werd een bijdrage van mijn hand onder bovenstaande titel opgenomen.

Nadien kwam mij, door de vriendelijke oemiddeling van de heer J. S. Hoek te Middelburg, een afschrift in handen van een brief van Ds Nonhebel d.d. 3 Mei 1879. Er blijkt niet uit aan wie de brief gericht was: kennelijk niet aan Dr Kuyper. Het origineel heb ik niet meer kunnen achterhalen.

In deze brief wordt de heer Van Oordt, de schoonzoon van de heer Saaymans vader genoemd. Daardoor wordt dus bevestigd hetgeen aan de hand van het eerder ingestelde onderzoek reeds nagenoeg zeker kon worden geacht.

Lr K. GROEN

Ondergetekende verzoekt als abonné te noteren:

Naam:

Adres:

Plaats:

Abonnement per jaar f 6.20; half jaar (f 3.10); kwartaal (f 1.55).

Naam afzender:

Adres:

Plaats:

Te zenden aan de Administratie van „NEDERLANDSE GEDACHTEN” Dr Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage.

Ieder, die zich thans abonneert, ontvangt dit weekblad gratis tot 1 Januari 1956.

BOERHAAVE
VAN 1907

Heemskerckstraat 11
's-Gravenhage
Telefoon 33 09 05

DE

aangewezen Verzekering-
Maatschap,rj

ONGEVALLEN
ZIEKENHUISVERPLEGING
OPERATIE
WEKELIJKSE UITKERING BIJ
ZIEKTE

Vraagt prospectus!

TOT 2 METER Ø

DE IJSEL
KAMPEN
TEL. 92

Zo sterk

als een zijn

„Echa”
POMPEN

VOOR ALLE
DOELEINDEN

FABRIKANT

HOUWELING

UTRECHT: LEIDSCHIEWEG 1c
TEL K 30 21630-15794

ROTTERDAM: BOLWERK 10
TEL K 1800 27570-55055

LUNTEREN (Gld.): ENGWEG 39
TEL K 8388 253 - 383

„Echa”
POMPEN

Aandacht voor onze b

Oud en jong genieten samen van het zonnetje. De droom, die nu alleen maar oog heeft voor zijn spel, kent nog geen zorgen.

Eenmaal zal hij misschien, net als deze oude man, peinzend op een bankje zitten en op zijn leven terugzien.

Dit zegt ons ontwerp-Program van Actie

De algemene ouderdomsverzekering moet uiterlijk 1 Januari 1957 in werking treden. Aan de oprichting van aanvullende bedrijfspensioenfonds behoort steun te worden verleend.

Maatschappelijke zorg is een zaak van levensbeschou-

wing. Mede daarom moeten particuliere verenigingen en instellingen, gesubsidieerd aan de hand van objectieve normen, in de gelegenheid worden gesteld een zo groot mogelijk gedeelte van de maatschappelijke zorg uit te voeren. De Overheid zal zich onthouden van arbeid, welke

op tenminste even vruchtbare wijze door dergelijke lichamen kan worden verricht. Het financieren van tijdovende en kostbare onderzoekingen op het gebied van het maatschappelijk werk moet worden beperkt tot die gevallen, waarin zulk een onderzoek volstrekt noodzakelijk is.

Ook de particuliere arbeid op het gebied van de lichamelijke en geestelijke volksgezondheid moet worden gesteund. De Overheid dient medewerking te verlenen aan het streven het aantal en de capaciteit der Protestant-christelijke ziekenhuizen uit te breiden.

en hierin ligt deze waarschuwing opgesloten

Geen medewerking moet worden verleend aan dure en kostbare onderzoekingen. De bejaardenzorg is iets nieuws. Verschillende vragen blijven nog onbeantwoord. Hoeveel bejaarden zijn er? Waar wonen ze? Onder welke omstandigheden leven zij? We beschikken nog niet over voldoende gegevens. Nu dan schakelen we een professor in

de sociologie in. Die zal met medewerking van een aantal studenten een wetenschappelijk verantwoord onderzoek instellen. Dat kan nuttig en goed zijn. Er is echter voorzichtigheid geboden. We beginnen aan iets nieuws, maar dan moet eerst ervaring worden opgedaan. Dan zal het probleem hier en daar wel eens verkeerd worden aange-

pakt. Maar grootscheepse wetenschappelijk verantwoorde onderzoekingen, die bovendien zeer kostbaar zijn, kunnen in dit stadium niet tot enig tastbaar resultaat leiden. Men overschatte toch de wetenschap niet. Wanneer een nieuw vraagstuk zich aandient moet men niet trachten het aanstonds in zijn volle omvang tot een oplossing te

brengen. Dat loopt op teleurstelling uit. Maar doende wat de hand vindt om te doen moet er aan worden gewerkt.

Het eerst nodige is dat men van Prot. Christelijke zijde zich daarop bezint en dat er een of andere vorm van organisatie tot stand komt. Nogmaals wie zal daartoe het initiatief nemen?

HET bejaardenprobleem vraagt de aandacht. De oorzaak daarvan is voornamelijk te zoeken in de snelle groei van het aantal ouderen van dagen. Ons volk wordt ouder. De gemiddelde leeftijd stijgt. Dit roept verschillende problemen op. De gezondheidszorg, het huisvestingsvraagstuk, de vrijetijdsbesteding, de vereenzaming, de ouderdomsvoorziening.

Voor al deze vraagstukken mogen wij de ogen niet sluiten. Wij moeten er iets aan doen. In de gemeenteraden komen de problemen aan de orde. Maar ook zelf moeten we de handen uit de mouwen steken. Het zal toch moeten komen een Christelijke bond van ouderen van dagen om de belangen der bejaarden te behartigen. Maar neemt daartoe het initiatief?

Initiatief in Den Haag

Er zit gang in het sociëteitswerk van Contact Groot Den Haag van de Ned. Christ. Vrouwenbond. Ongeveer twee jaar geleden is met het sociëteitswerk voor ouderen van dagen begonnen. Nu heeft Den Haag door opening van een nieuwe sociëteit in de Bethelkerk reeds een nieuwe sociëteit in gebruik genomen. De Ned. Chr. Vrouwenbond is er toe overgegaan sociëteiten voor bejaarden op te richten om er van Prot. Chr. zijde nog steeds te weinig van deze groep van de bevolking wordt gedaan.

Wat is de bedoeling van een bejaardencentrum? De bedoeling is aan bejaarde mensen, dus gepensioneerden en in het algemeen mensen van 65 jaar en ouder, wekelijks een gezellige middag te bezorgen en op deze wijze tevens een christelijke tijdsbesteding te bevorderen, ook om hen medegelovigen in contact te brengen. Het wordt beperkt zich overigens niet tot het weekend organiseren van een of meer gezellige middagen maar men regelt ook aardige tochtjes en stapjes in het zomerseizoen, en natuurlijk wordt er iets gedaan voor de St. Nicolaasavond voor een stijlvolle Kerstfeestvulling.

Moet dit nu ook al worden georganiseerd? Het is hier nu ook al een taak voor de Overheid. Want die bejaardencentra worden reeds van door gemeentebesturen gesubsidieerd. Die vragen moeten inderdaad in bevestigende zin worden beantwoord. Maar dan moet men ook weten de omstandigheden vaak zijn, waarin vele oude mensen van dagen leven. En dat is bij nader bezien niet altijd even rooskleurig.

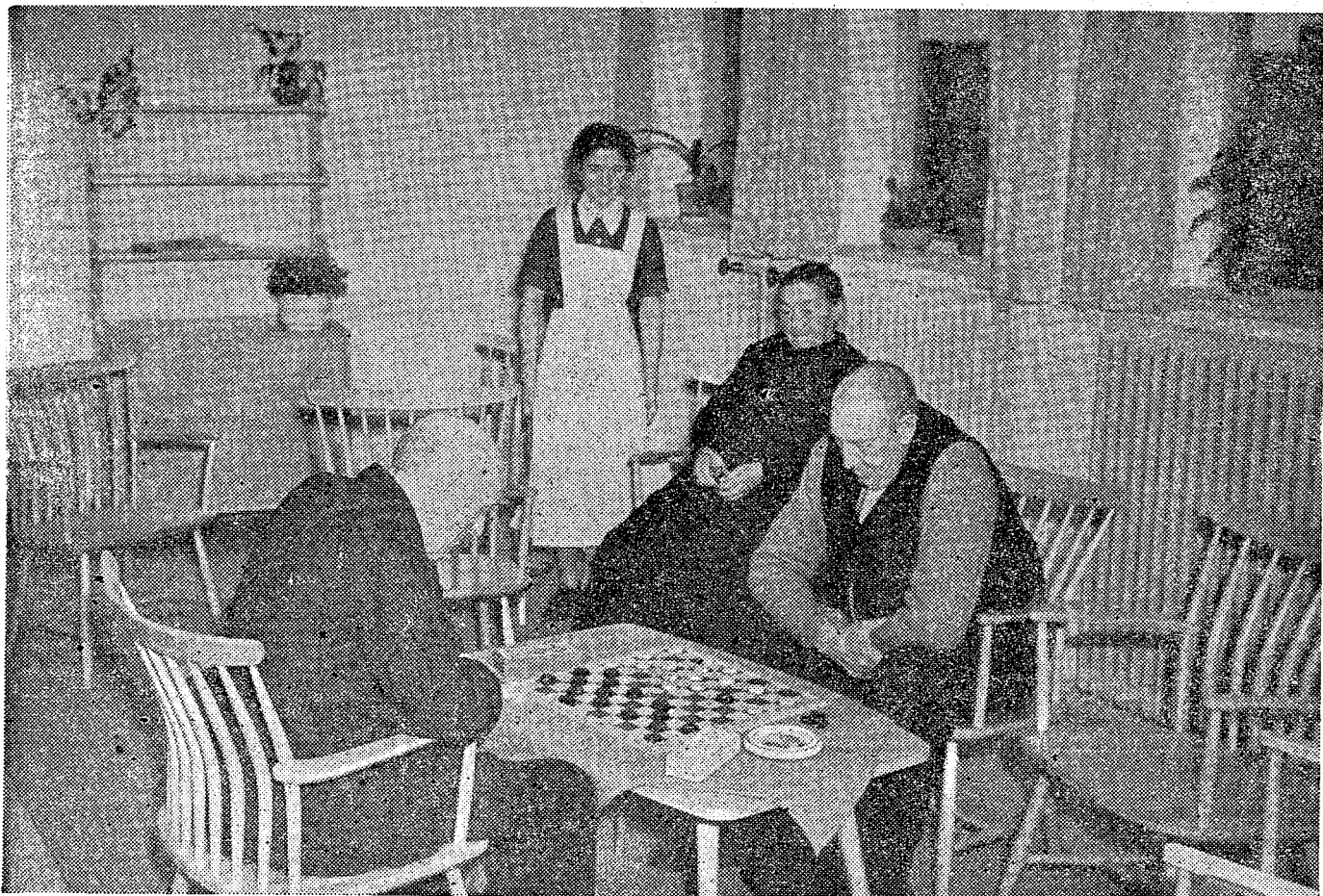
Problemen van de oude dag

Oud worden! Dat betekent verval van kracht. Men kan op oude leeftijd niet meer doen wat de kracht van het leven doorgewoond was. Men moet zich meer en meer onttien.

Het lezen gaat niet meer zo gemakkelijk. Het gehoor wordt minder. Allerlei kwalen worden openbaar. En dit schept allerlei problemen voor de gezondheidszorg der bejaarden. En dat is in tweeërlei zin n.l. de lichamelijke en de geestelijke hygiëne. Want het ouder worden gaat vaak gepaard met geestelijke gestoordheid, waaraan ook de geestelijke vermogens zijn in het verleden van krachten betrokken en dat is dan een probleem op zichzelf.

Voorts is daar het probleem van „oud en arm“. Laat men toch vooral niet denken dat dit probleem door de Noodvoorziening Ouderen van dagen tot een oplossing zou zijn gebracht. De instellingen van Maatschappelijk Hulpbetoon en de Sociale Diensten der Gemeenten moeten op grootschaal bijspringen in al die gevallen, die anders en uitsluitend op de noodwet ouderdomsvoorziening aangewezen zijn. In Rotterdam wordt ieder week aan 12.000 bejaarden rond f 100.000.— als bijstand uitgekeerd. Want de ouderen van dagen kunnen met hun uitkering niet rondkomen. Dit is volslagen onmogelijk. En ook wanneer de definitieve Ouderdomsvoorziening in het staatsbudget staat is er nog geen sprake van een verzorgde oude dag voor allen. Dan zullen de gemeenten nog vaak moeten bijspringen. Dat neemt niet weg dat we daarmee op de goede weg zijn.

Maar met de gezondheidszorg en de ouderdomsvoorziening zijn we er nog niet. Oud worden, dat betekent eenzaam worden, dat betekent uitschakeld zijn. G. iukkelig in heel veel gevallen misschien wel voor de grote meerderheid der bejaarden levert dit geen probleem. Hoewel het voor velen een moeilijk ding is hun werk en hun positie te moeten loslaten, weten zij al spoedig zich aan te passen en zoeken zij andere arbeid die bevrediging geeft. Maar wanneer men de jaren — de 75 jaren passeert, dan wordt het de uitzonderingen daargelaten — al moeilijker. Men kan niet meer meedoen met de anderen. Het is al spoedig te druk. En zolang man en vrouw samen in huis kunnen blijven leven dan gaat het nog. De kleinkinderen komen eens op bezoek. Men gaat eens een paar dagen bij een der kinderen logeren. En wanneer dan de gezondheid goed blijft, dan marcheert het best. Maar wanneer een der beide echtgenoten overlijdt en de ander eenzaam achterblijft, dan beginnen de moeilijkheden. En dan is het grijs worden niet meer een sierlijke kroon, maar dan wordt het vaak een moeizame last.

In de tehuizen voor ouderen van dagen behoort aandacht aan een behoorlijke ontspanning te worden

geschonken. Een damspelletje heeft altijd aftrek. De toeschouwers leven ook mee!

R.H.I.W.A.
N.V.

Carrosserie-fourituren
Plaatbewerkings-
machines
Non-Ferro metalen
Scheepsramen en deuren

Fabricatie. Groothandel Im- en Export

**n.v. Scheeps-
bouwverf v/h
Fa A. LANSER**
Sliedrecht
Holland

SCHEEPSBOUWERVEN

**A. VUYK
& ZONEN**

CAPELLE AAN DE IJSSEL

Nieuwbouw en reparatie
Telefoon Rotterdam 113333 (K 1800)

N.V. AANNEMERSBEDRIJF
voorheen

H. DE BAAT

Directie:
E. C. de Baat - T. H. de Baat
Kantoor: Ceintuurbaan 179
Amsterdam, Telefoon 98604 - 53257

**FIRMA
BLAAK**

BOOT- EN SLOEPENBOUWERIJ
HOEGEZAND

SERRES EN WARENHUIZEN-
BOUW

N.V. AANNEMERSBEDRIJF

Boers en Vrijland

Kantoor Molenstraat, 's-Gravenzande
Tel. K 1748-538 en 738

**N.V. Houthandel
ARENDSSEN**

Luttekpepoortstraat 52
Telefoon K 3410-2109 - Harderwijk

H. BROKKE
-Jozefverancier-
KALVERSTRAAT 98
TELEFOON 31594 - AMSTERDAM
Antieke en moderne KLOKKEN

(Advertentie)

**VAN LEEUWEN BUIZEN
ZWINDRECHT**

Vraagsteeds

Zoetermeer's Roem
de fijnste margarine

Firma Gebr. van der Spek
Zoetermeer Telefoon 49

Firma
C. Vermeer en Zoon's
Fabrieken voor gebogen hout
Tel. K 1894-1230 - Ouderkerk a/d IJssel
Ronde en ovale tafelanden
Gebogen regels voor stoelen en fauteuils
armleggers, kappen, regels, stijlen enz.

HET PERS EN PERIODIEK

Politiek is een moeilijk

BEDRIJF

• **Bijsmaak**

Drie citaten uit een artikel van Dr W. J. v. d. Woestijne, getiteld „Onge-lukkige wending in loon-politiek”, voorkomend in Vrij Nederland:

„De regering is bezwiken voor de aandrang uit het katholieke en christelijke kamp om een grotere vrijheid in de loonvorming toe te staan. Wij begrijpen, dat de loon-politiek kabinetspolitiek is en moet zijn. Daarom kan men in dit geval minister Suurhoff voor deze maatregel niet persoonlijk aansprakelijk stellen, al draagt hij uiteraard daarvoor als lid van het kabinet, evenals de andere ministers, verantwoordelijkheid.....”

„De kans is groot dat de tijd van praktische arbeidsvrede voorbij is. De communisten zullen zeker van deze gelegenheid gebruik maken. Dat de katholieken en christelijken hen daartoe de mogelijkheid hebben gegeven is een pikante bijzonderheid. Wij signaleren dit alvast opdat men later de verantwoordelijkheid niet van zich af kan schuiven.....”

„Het ergste evenwel is, dat dit besluit genomen wordt op een moment dat verkiezingen in aantocht zijn. Deze regering maakt daarbij voor „haar” christelijke en katholieke arbeiders een goede beurt en laat de komende regering voor de gevolgen zitten. Vooral dit laatste geeft aan het geheel, althans naar onze mening, een onzuivere bijsmaak.”

• **Fel debat**

Elseviers Weekblad schrijft: „De behandeling van de in twee delen gesplitste begroting van Economische Zaken (het onderzoek op het gebied der kernreactoren en mijnwezen werden apart behandeld) bracht een fel debat tussen minister Zijlstra enerzijds en de P.v.d.A.-ers Roemers en Nederhorst anderzijds.

„Wat wilt ge nu eigenlijk?” vroeg de minister aan de socialistische Kamerleden. „Indien gij een nieuwe loonronde wilt, zegt er dan bij dat gij ook de onvermijdelijke nieuwe prijsstijgingen aanvaardt.”

De minister, die dit debat glansrijk won, had natuurlijk gelijk. Het niet komen met een nieuwe loonronde in Juli of in October 1955 is natuurlijk van belang voor het handhaven van onze exportpositie. En als die positie niet gehandhaafd zou worden, zouden daar niet in de laatste plaats de arbeiders de dupe van zijn. Bovendien: het is toch wel duidelijk, dat een nieuwe loonsverhoging niets zou hebben opgelost en niemands positie zou hebben verbeterd. Zeker niet die der arbeiders.”

• **Geen reden tot juichen**

In een Kameroverzicht van „Het Vrije Volk” na het debat over de loonpolitiek, lezen we:

„Minister Suurhoff heeft in de Tweede Kamer bijzonder duidelijke taal gesproken over de risico's, die vastzitten aan de wijzigingen in het systeem van de geleide loonpolitiek, waartoe de regering in beginsel besloten heeft.

De waarschuwingen, die de bewindsman reeds in zijn Memorie van Antwoord aan de Kamer had laten horen, heeft hij daarmee in uitgebreide en zo mogelijk nog nadrukkelijker vorm herhaald.

De minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid heeft vooropgesteld, dat de regering tot veranderingen heeft moeten besluiten, om-

dat het tot dusverre gevolgde systeem van de geleide loonpolitiek niet meer kon rekenen op de noodzakelijke, eensgezinde steun van het georganiseerde bedrijfsleven.

Aldus gaf hij de motivering van het besluit, zonder de veranderingen, die daarvan het gevolg zullen zijn, te verdedigen. Zo'n verdediging zou ook te vroeg zijn gekomen, omdat daarvoor eigenlijk eerst moet worden afgewacht, hoe het beginselbesluit zal worden uitgewerkt en hoe de toepassing van die uitwerking dan in de praktijk uitvalt.

De minister vond het daarom verstandig, dat de voorstanders van de vrijere loonvorming — die overigens nog altijd een vorm van geleide loonpolitiek blijft — zich in het debat niet aan wilde triomfkreten te buiten waren gegaan.

• **Sombere ernst**

In het Kameroverzicht van de Nieuwe Rotterdamse Courant lezen we:

„De memorie van antwoord behelste niet meer dan een beginseluitspraak: bereidheid bevoegdheden inzake loonvorming over te dragen aan het georganiseerde bedrijfsleven. Dit was, zo zei de minister (Suurhoff) met nadruk, de opvatting van het hele kabinet.....

Differentiatie brengt per sé mee, dat er bedrijfstakken zullen achterblijven; men moet ook differentiatie niet beschouwen als een toevallig middel om lonen te laten stijgen zonder prijsstijging te veroorzaken. Met nadruk wees de minister op de moeilijkheden die zich zullen voordoen.....

• **Merkwaardige tegenstelling**

Onder de titel „Theorie en praktijk” schrijft De Volkskrant o.m.:

„Het debat over de begroting van Sociale Zaken leverde een merkwaardige te-

genstelling op. Woordvoerders van partijen op levensbeschouwelijke grondslag gaven uiting aan hun teleurstelling, dat nieuwe sociale voorzieningen zo lang op zich laten wachten. En het was een minister van socialistischen huize, die daar tegenover stelde, dat haastige spoed zelden goed is en dat men de zaken toch van alle kanten moet bekijken voor men met iets nieuws komt.

Was het andersom geweest, dan had men daar bij de Partij van de Arbeid ongetwijfeld een argument uit geput voor de bewering, dat men enkel aan socialistische kant de vernieuwers en de voortvarenden vindt en bij de levensbeschouwelijke partijen slechts de tragiken, die maar moeizaam afstand doen van het bestaande. Toch hebben wij er geenszins behoefte aan om de rollen nu eens om te draaien. Een volksvertegenwoordiger heeft de taak om te vragen, om te stuwen; de minister moet het gevraagde verwezenlijken en daaraan zit dikwijls heel wat vast. Maar wij zouden wel willen, dat de P.v.d.A. er de lering uit trok, dat zij wat minder gul moet zijn met beweringen, die geregeld in de praktijk worden weersproken.”

• **„Kwajongenswerk”**

De Volkskrant schrijft onder de titel „Politieke analfabeten”:

„Er heeft ons dezer dagen een communiqué bereikt, dat afkomstig heette te zijn van voormalige K.N.P.'ers. Wij hebben er geen aandacht aan gewijd, omdat dit ongetekend vodje niet aan de elementaire eisen beantwoordde. Daarna werd vanuit deze groep verklaard, dat dit geschrift niet van haar afkomstig is en dat men de publicatie, zoals die hier en daar toch heeft plaats gehad, betreurt. Dat doet ons geneuen, maar wij houden uit een en ander toch de indruk over, dat het clubje van voormalige K.N.P.'ers dat bezwaren houdt tegen overgang naar de K.V.P., kenne-

lijk in handen is gevallen van politieke analfabeten.

Wij hebben al eerder opgemerkt, dat de K.N.P. een eervol einde kreeg. De invloed van deze splinterpartij kon slechts gering zijn, doch vriend en vijand hebben echter erkend, dat zij door mannen als Welter en Lemaire uitstekend werd gepresenteerd. Het is doodjammer, dat dit verleden nu alsnog een nasleep moet krijgen in wat kwajongenswerk. Want dat is het toch. Op een vorderig stenciltje wordt zo maar eventjes een „Nationale Christelijke Partij” bij elkaar gefantaseerd en met mensen als admiraal Helfrich, waarvan later blijkt, dat zij met de hele affaire niets hebben uit te staan. Wij willen niemand dwingen om tegen zijn overtuiging lid van de K.V.P. te worden. Maar men zoekte voor zijn bezwaren dan toch een waardiger uitweg dan dit dilettanterige en trieste gedoe.”

• **Monnikenwerk**

Het is al enkele weken geleden, dat we in „Het Rotterdamsch Parool” een artikel lasen over de pogingen om te komen tot meer eenheid bij de Protestant-Christelijke partijen. Het slot van het artikel, dat getiteld was „Monnikenwerk”, laten we hier volgen:

„Het is ons niet gegeven, in de toekomst te kijken. Wie weet komt er onder de indruk van de voortgang der doorbraak op de duur nog eens werkelijk een vergaande samenwerking of zelfs een fusie tot stand; onzes inziens zou dat echter eerder een symptoom van afbraak zijn dan een verzameling van krachten. Want het ware een opoffering door een van beide kanten van de eigen geest, van een stukje levenshouding, van een gezindheid, zonder welke men zich moeilijk een levenskrachtige protestantse volkspartij in Nederland kan voorstellen. Zolang de stellingen zich handhaven, zullen fusiebesprekingen dan ook wel... monnikenwerk blijven.”

EN ONS COMMENTAAR

Verantwoordelijkheidsbesef

Altijd, maar zeker in deze tijd, moet een ieder zich zijn verantwoordelijkheid bewust zijn. Niet het minst op politiek terrein. Men moet voor zijn zaak en voor zijn daden durven te staan. Men moet zich ook zijn verantwoordelijkheid bewust zijn, indien men een bepaalde beslissing genomen heeft.

Zo moet minister Suurhoff de verantwoordelijkheid aanvaarden voor de beslissing van de regering om over te gaan tot een vrijere loonpolitiek. Er zijn geen tekenen aanwezig, dat hij zich aan die verantwoordelijkheid wil onttrekken. En daarom was hetgeen dr v. d. Woestijne in „Vrij Nederland” schreef, er ook geheel naast. Het wordt met de dag duidelijker, dat men in socialistische kring wat in de maag zit met de regering's beslissing. Voor die beslissing is minister Suurhoff in de eerste plaats aansprakelijk, ook al is de beslissing genomen na de krachtige aandrang vooral uit de confessionele kring. Het betreft hier een zo belangrijk onderdeel van het beleid van de minister van Sociale Zaken, dat hij had moeten heengaan, indien hij de weg naar een vrijere loonvorming niet op wilde en als hij het genomen besluit een ongunstige wending in de loonpolitiek achtte.

Een grote verantwoordelijkheid laden ook op zich degenen, die in deze tijd pogingen in het werk stellen te komen tot formatie van nieuwe staatkundige partijen. Niet altijd zal het zulk een „Kwajongenswerk” zijn als bij de „Nationale Christelijke Partij” blijkt het geval is, gezien de diverse verklaringen, welke na het verschijnen van een communiqué werden afgelegd. Die verantwoordelijkheid zullen zich ook bewust moeten zijn degenen, die reeds eerder de mogelijkheid aankondigden, dat de Christelijke Volkspartij bij de aanstaande verkiezingen met een eigen kandidatenlijst zal uitkomen.

Wel doet het bijzonder eigenaardig aan, dat nu in een blad als „Het Rotterdamsch Parool”, dat zich steeds aan de zijde van de doorbraak gesteld heeft, een fusie tussen bestaande Protestant-Christelijke partijen als een „afbraak” wordt gezien. Vreest men aan die zijde wellicht een samenbundeling van krachten in de Protestant-christelijke kring?

Is het niet juist de Partij van de Arbeid als doorbraakpartij geweest, die „de eigen geest”, een „stukje levenshouding” verloren wilde laten gaan?

Landbouwbeleid onder de loupe (II)

Garantieplichting leidt tot spanningen

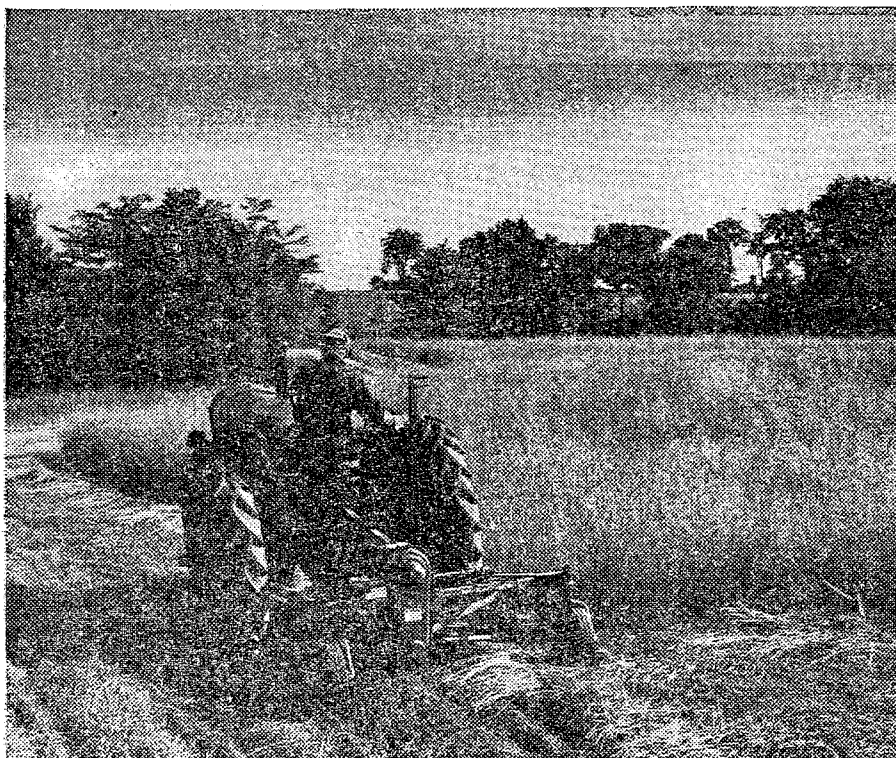
HET LANDBOUWBELEID in Nederland staat op het ogenblik op een tweesprong. De beginselen, waarop het berust, zijn in de na-oorlogse jaren tot ontwikkeling gekomen, in een periode dus van schaarste zowel in eigen land als elders. Sinds enkele jaren evenwel is deze situatie grondig veranderd; in plaats van schaarste dreigt een overschot aan landbouwproducten op te treden. Weliswaar is dit overschot betrekkelijk, omdat grote delen van de wereld nog aan ondervoeding lijden. Maar omdat de bevolking in deze gebieden niet voldoende koopkrachtig is om voldoende voedsel uit de overschotgebieden aan te kopen en in de meeste ondervoede landen zelfs de transportmogelijkheden ontbreken om grote hoeveelheden agrarische producten te vervoeren, draagt de markt op het westelijk halfrond alle kenmerken van een overschottenmarkt. Tal van landen proberen nu hun overschotten hierop af te zetten met behulp van premies en subsidies, hetgeen uiteraard zeer verstorend werkt op het prijsbeeld.

Nadelige invloed

Nu ondervindt onze landbouw de nadelige invloed van deze ontwikkeling in ernstige mate. Rondweg de helft van onze totale agrarische productie moet n.l. worden geëxporteerd, omdat hiervoor geen plaats op thuishoofmarkt kan worden gevonden.

Bovendien moet Nederland ten behoeve van zijn landbouw en voedselvoorziening nog grote hoeveelheden agrarische producten importeren, omdat deze maar in beperkte mate door onze boeren kunnen worden voortgebracht. En omdat de meeste van deze producten als gevolg van de dumpingprijzen op de wereldmarkt goedkoper zijn dan waarvoor wij ze zelf kunnen produceren, loopt het prijsniveau in het binnenland gevaar.

De consequenties, die hieraan zijn verbonden, kunnen door leken moeilijk

Meer en meer wordt het landbouwbedrijf gemechaniseerd. Dit is noodzakelijk voor een rationeel bedrijfsbeheer, dat in deze tijd past.

worden overzien. Men zou geneigd zijn te zeggen, dat ons land dezelfde afzetpolitiek moet volgen als de andere landen en dus ook zijn „overschotten“ met exportpremies moet zien weg te werken.

Maar dat kan om verschillende redenen heel moeilijk. Wat Amerika en Frankrijk zich internationaal kunnen veroorloven, wordt ons land n.l. heel kwalijk genomen. Misschien komt dit ook wel omdat wij zulk een vooraanstaande plaats als agrarisch exportland innemen en het dus zó kunnen zijn dat wij van de exportsubsidiering een systeem gaan maken, terwijl dit voor genoemde landen nog altijd een tijdelijke aangelegenheid betekent. Maar de omstandigheid, dat Nederland handelspolitiek weinig gewicht in de schaal legt, speelt een zeker niet minder belangrijke rol en dat maakt deze zaak zoveel te pijnlijker.

De lage prijzen, die wij voor de geïmporteerde agrarische producten moeten betalen, leveren onder de bestaande landbouwpolitieke omstandigheden in ons land eveneens eerder een nadeel dan een voordeel op. Het gaat hier hoofdzakelijk om granen, brood-zowel als voedergranen. Wat let ons om

hiervan zoveel als naar behoefte aan te kopen? Dan kunnen we toch ten volle van de lage prijzen profiteren?

In absolute zin is dit juist, maar hier tegen rijzen ernstige bezwaren wanneer het er om gaat de methodiek van onze landbouwpolitiek in stand te houden. Deze methodiek berust n.l. op de gedachte, om de minimumprijzen voor een aantal van de belangrijkste landbouwproducten in ons land (zoals melk, varkensvlees, granen en suiker) op een zodanig peil te houden dat de producenten een redelijk bestaan kunnen verwerven. De instandhouding van dit prijspeil wordt mogelijk gemaakt door middel van z.g.a. garantiëprijzen.

Het moet uit het voorgaande kunnen worden afgeleid dat in het bestaan van deze garantiëprijzen de schoen begint te wringen. Niet in de na-oorlogse jaren, toen de vraag naar landbouwproducten niet te verzadigen scheen, maar wel in een tijd van betrekkelijke overschotten zoals die, waarin we thans verkeren. Hoewel hiervoor geen volstrekte bewijzen bestaan — de regering, die de garantiëprijzen met behulp van schat-

kistgeld moet effectueren, heeft zich hierover n.l. nooit in principiële zin uitgesproken — is het aannemelijk dat de minister van Landbouw opzettelijk die producten binnen de garanties heeft getrokken, waarvan hij na de oorlog verwachtte dat zij over de beste perspectieven voor de afzet beschikten. Natuurlijk heeft hij daarbij ook het oog gericht gehouden op het feit, dat deze producten in het productieplan van de Nederlandse landbouwbedrijven moesten passen, maar het is niet aannemelijk dat dit als een doorslaggevende factor werd beschouwd. Hoe dan ook, door het verlenen van gegarandeerde prijzen aan bepaalde agrarische producten, is de ontwikkeling hiervan sterk gestimuleerd. Onze landbouw produceert thans meer melk dan ooit tevoren evenals meer varkensvlees en meer suikerbieten, alle dus producten, waarvoor een gegarandeerde prijs bestaat. Alleen de graanverbouw is vergeleken met de eerste dertiger jaren iets afgenomen, maar deze geeft toch in het verloop van de na-oorlogse jaren een zekere stijging te zien.

Het ligt voor de hand, dat juist voor de producten met gegarandeerde prijzen de grootste afzetmogelijkheden optreden. Ten eerste is de opbrengst hiervan zodanig toegenomen, dat wij voor de afzet hiervan grotendeels op het buitenland zijn aangewezen, dus op een markt met een kunstmatig laag prijspeil. En ten tweede en tevens desondanks moet de boer als consequentie van onze landbouwpolitiek voor iedere kilogram een prijs ontvangen, die tenminste gelijk is aan de hiervoor vastgestelde garantiëprijs. Want als dit niet gebeurde, zou de toezegging van een redelijk bestaan in gevaar komen en hieraan kan de regering zich niet onttrekken. Uit deze verplichting groeien enorme spanningen en het ziet er naar uit, dat deze in de toekomst eerder zullen toe- dan afnemen. GR.

den van de A.R.?” dan weet u natuurlijk wel wat het resultaat is.

U moet uw vragen goed aankleden. Een knappe vrouw moet goed gekleed zijn, met kleding, die bij haar past, anders is ze niet aantrekkelijk. Uw vragen moeten ook goed aangekleed zijn, zodat ze passen bij degene waarvoor ze bestemd zijn. Dan pas wordt het aantrekkelijk en antwoord op te geven.

U zou kunnen vragen waarom uw gesprekspartner nog geen lid is, of welke bezwaren hij heeft tegen de A.R. Geef niet direct antwoord op zijn beweringen. Vraag op zijn eigen onderwerp door. Blijf net zolang naar het waarom vragen van zijn beweringen, tot u een duidelijk beeld hebt van zijn gedachtengang. Denk niet te gauw dat u zijn gedachtengang wel begrijpt.

Twee soorten bezwaren

Iemand die bezwaren heeft, heeft meestal twee redenen, waarom hij iets niet wil doen.

De eerste reden is er altijd één, die goed klinkt.

De tweede reden is de ware.

Iemand vertelt u dat zijn financiële draagkracht niet groot genoeg is om lid te worden van uw K.V. U kunt er zeker van zijn dat dit een reden is, die goed klinkt. Hij wil er immers mee zeggen, dat hij machteloos is, dan bent u uitgepraat.

U zou kunnen vragen, is dit de enige reden, of hebt u nog andere bezwaren?

Langs deze weg kunt u er achter komen, wat voor hem de doorslaggevende reden is om lid te worden. M.a.w. waarom hij het graag zou willen doen.

Er zijn nog veel meer van die goed klinkende redenen. Redenen dus, die goed klinken in de oren van degene die ze aanvoert. U zult ze spoedig herkennen.

Hier zijn er enkele.

Ik interesseer me niet voor politiek.

Politiek is vuiligheid.

De Christelijke politiek is te verdeeld. Als er één Christelijke partij komt, doe ik ook mee.

U zult ze nooit tegenkomen in precies dezelfde woorden. U mag dan ook geen pasklaar antwoord van mij verwachten.

U mag ook niet overal even luchtig overheen stappen als over het financiële bezwaar.

U kunt achter de ware reden komen, door te vragen „Waarom“.

U moet uw vragen echter goed aankleden, om het aantrekkelijk te maken er een antwoord op te geven.

Als u dit doet zult u verrassend aangename gesprekken krijgen op uw huisbezoek.

Op huisbezoek IV

Twee redenen om iets te doen

Als iemand een auto koopt, is de algemene reden hiervoor, dat hij die wagen nodig heeft voor zijn werk. Dit wordt door hemzelf, maar ook door zijn omgeving, als een juiste reden gevoeld.

Als dit de enige reden was, zou hij ieder willekeurig merk kunnen kopen. Elke wagen voldoet hieraan. De directe reden leidt ertoe, dat hij een bepaald merk uitkiest. Dat kan zijn, omdat de wagen een mooie kleur heeft, of omdat het een snelle wagen is. Het kunnen ook een onbepaald aantal andere redenen zijn.

Als iemand iets koopt, maar ook als hij lid wordt van uw kiesvereniging, of als hij A.R. stemt, heeft hij daarvoor altijd twee redenen.

De eerste is de reden, die algemeen als juist wordt erkend. Niet alleen door hemzelf, maar ook door de groep waarin hij leeft.

Overgebracht op onze partij, zijn dit de principiële redenen.

U zou dit de algemene reden kunnen noemen.

De tweede reden is de drijfveer, waardoor hij tot de handeling komt. Dit is de directe reden. Iemand kan lid worden van uw K.V., omdat hij de propagandist een sympathieke vent vindt.

Hij moet dan principiële wel vast in zijn schoenen staan, anders is zo'n simpele reden geen drijfveer die krachtig genoeg is.

Iemand kan A.R. stemmen omdat hij een bepaalde kandidaat een bekwaam persoon vindt.

Men kan daarvoor ook honderden andere redenen hebben.

Misschien denkt u dat de principiële redenen de belangrijkste is. Zo zou het wel moeten zijn. Maar als dat zo was, dan zou u geen leden hoeven te werven en geen propaganda behoeven te maken. De mensen zouden zich zelf aanmelden als lid. Ze zouden uit zich zelf op de A.R. lijst stemmen.

Naast de principiële reden is er ook nog een directe reden. Het is uw taak uit te vinden, wat die directe reden is. Dit is zonder twijfel het moeilijkste deel van uw taak als propagandist. Zelfs de meest geroutineerde huisbezoeker zal hierin dikwijls mistasten. Als het u lukt de directe reden te vinden en de mensen hierin tevreden te stellen, dan zal men graag doen, wat u wenst.

Waarom men het graag doet

Als u wilt dat iemand lid wordt van uw K.V., zorg dan dat hij het graag doet.

Als u wilt dat hij het graag doet, dient u te weten, waarom hij het graag zal willen doen.

Er is maar één persoon ter wereld die u hierover kan inlichten. Die ene persoon is degene die u lid wilt maken. U kunt het dus alleen aan hem vragen.

Als u botweg aan hem zou vragen: „Waarom zou u lid willen wor-

FIRMA FERNHOUT

HANDEL IN WEGEN- en WATER-BOUWMATERIALEN, OP- EN OVERSLAGBEDRIJF, SCHEEPS-BEV. RACHTING

Zwolle, telefoon 5358 b.g.g. 3477

Emmeloord, telefoon 2493 b.g.g. 2663

★ Periodieken

★ Handelsdrukwerk

★ Boekwerk

drukkerij derksen nv

Blaasstraat 61 - Arnhem

C. Lind & Zoon

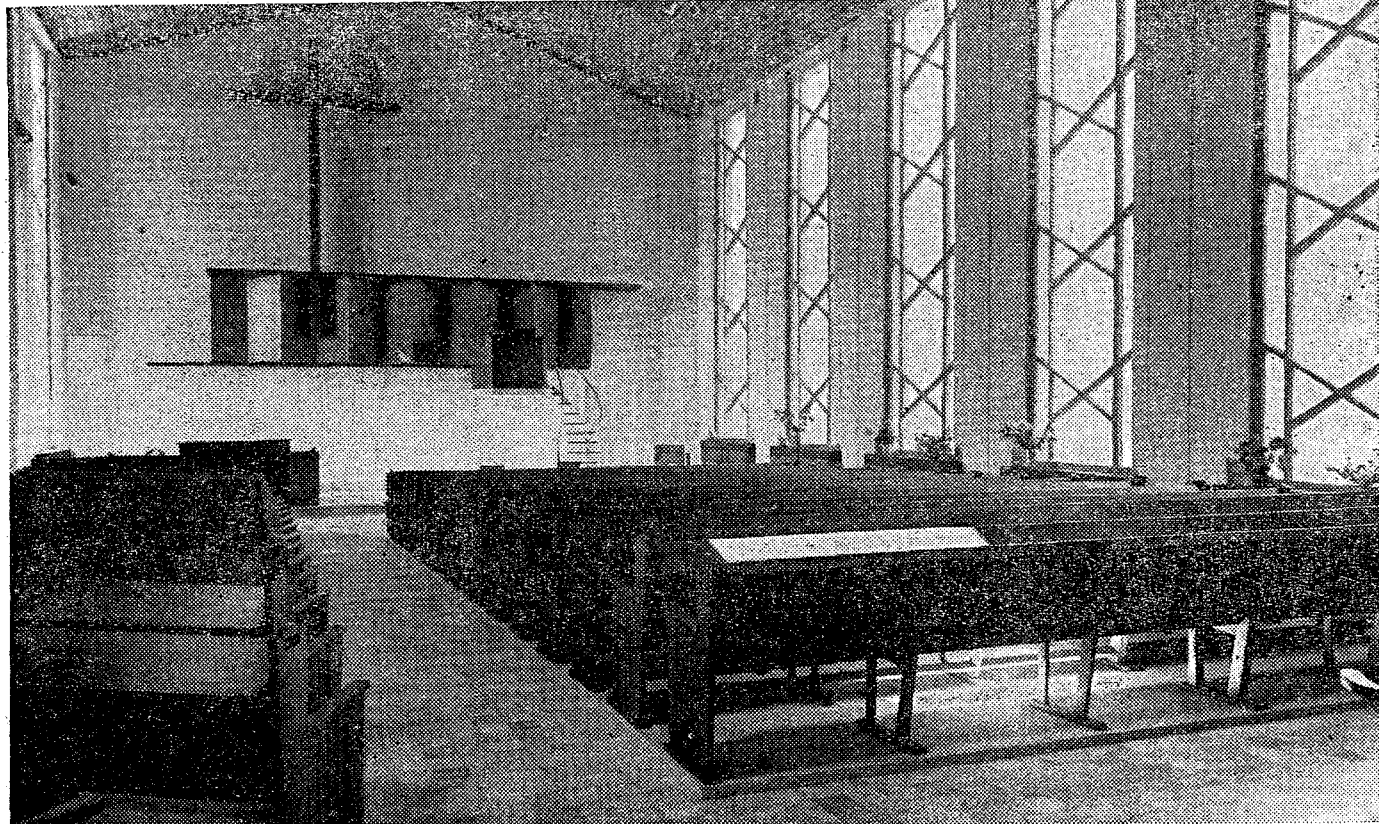
AO. 1826
KASSIERS EN COMMISSIONAIRS
IN EFFECTEN
Keizersgracht 546 — Amsterdam

Telefoon
41154, 81369, 34213, 30214
Effectenbeurs Nis. 8,
Telefoon 49328 en 46640
ADMINISTRATIE VAN VERMOGENS
EFFECTENZAKEN - VERZEKERINGEN

J. DE VRIES

COMMISSIONAIRS IN EFFECTEN
Achter Clarenburgwal 173
Tel. 47126
Privé Olympiakade 60
Tel. 94152
AMSTERDAM

OVERHEIDSSUBSIDIE BIJ KERKBOW

Contra Door de heer Van Ruller is in deze rubriek uiteengezet, dat hij niet afwijzend staat tegenover overheidssubsidie voor kerkbouw. Hij kan zich daarbij niet voorstellen, dat een anti-revolutionair met klem van redenen kan volhouden, dat de overheid hier (en niet alleen hier!) haar handen moet thuishouden.

Welnu, in alle bescheidenheid reken ik mijzelf tot die onvoorstelbare anti-revolutionairen, al ben ik in mijn afwijzing niet zo positief als de heer Van Ruller in zijn aanvaarding.

Het is wellicht het beste, het betoog van de heer Van Ruller eerst bij zijn staart te grijpen. Hij stelt n.l. in het slot van zijn artikel, dat zijn argumentatie voortvloeit uit de positieve taak van de overheid, die z.i. rechtstreeks ligt opgesloten in Romeinen 13 : 3: „Doe het goede en gij zult lof van de overheid hebben”. Deze lof zou dan moeten worden gezien als: adviseren, stimuleren, activeren en subsidiëren.

Nu lijkt deze exegese mij meer origineel dan juist. Het Griekse woord epainos betekent bepaaldelijk niet meer dan: lof, in de zin van goedkeuring, toejuicing. Er de Griekse uitdrukking, die vertaald wordt als: lof hebben, wordt niet zelden ook vertaald als: geprezen worden. Het grondwoord, waarvan epainos is afgeleid, betekent eenvoudig: vermelden, inz. met lof. Uit Romeinen 13 : 3 iets meer te lezen, is mij niet mogelijk.

Daar komt nog bij, dat de lof-theorie van de heer Van Ruller het wezen onderscheid tussen de staat en de andere samenlevingsverbanden geheel uit het oog verliest en dan ook in strijd is met wat artikel IV van het nieuwe ontwerp-program van beginselen ons leert. De soevereiniteit in eigen kring van het staatsverband brengt mee, dat de overheidstaak ophoudt daar, waar de eigen roeping en verantwoordelijkheid van andere verbanden begint. Dat betekent, dat de overheid niet allerlei activiteiten — hoe goed en nuttig op zichzelf ook — behoort te subsidiëren (wel behoort te prijzen!), doch eerst dan een taak mag aanvaarden, indien het particulier initiatief niet in staat is deze activiteiten te ontwikkelen en bovendien deze activi-

Vonken vliegen overal

teiten noodzakelijk zijn voor het algemeen staatsbelang.

Volgens de lof-theorie zou de overheid iedere goede en nuttige activiteit hebben te subsidiëren, zonder dat de vraag naar de innerlijke structuur van het overheidsoptreden aan de orde zou komen.

Daarentegen zou ik de verstrekking van subsidie eerst verantwoord achten, indien vaststaat:

1. dat niet-behartiging van het te subsidiëren belang tot aanmerkelijke schade van het algemeen belang zou leiden, en
2. dat de middelen voor behartiging zonder steun der overheid beslist niet in voldoende mate zijn te verkrijgen.

* * *

Wat nu speciaal de subsidiëring van kerkbouw betreft, de heer Van Ruller

noemt en bestrijdt twee tegenargumenten: 1. de aan een subsidie altijd verbonden voorwaarden belemmeren de vrijheid van de kerk; 2. subsidie voor kerkbouw is in strijd met het karakter van kerk-zijn.

Het eerste argument weegt toch zwaarder dan de heer Van Ruller doet voorkomen. Deze voorwaarden betreffen n.l. niet alleen inzage van de bouwplannen en controle van de rekening, maar ook een beoordeling van de offervaardigheid van de leden. De overheid zal zich op de hoogte moeten stellen van de inkomens van de leden; vervolgens zal zij moeten beoordelen, hoeveel daarvan door hen kan worden geofferd voor kerkbouw, zulks in verband met wat nodig is voor de instandhouding van de eredienst, voor de diaconie, voor de emeriti-kas, voor de zending, enz. En waar het offeren een integraal deel van de eredienst is, daar zal de overheid eigenlijk moeten beoordelen, of deze eredienst wel volledig tot zijn recht komt. Welnu, het inzicht in de voor die eredienst geldende normen ontzeg ik de overheid ten enenmale.

Dit bezwaar zou wellicht kunnen worden ondervangen door een algemene, in plaats van een incidentele subsidieregeling. Maar bij zulk een algemene regeling zal dan uiteraard het ledental een duchtig woordje meespreken. En dat dunkt mij juist voor de kerk een volstagen onaanvaardbaar criterium.

Dat de overheid met dit alles niet te maken zou hebben en het slechts zaak der kerk is, subsidie al dan niet te aanvaarden, betwist ik de heer Van Ruller eveneens. Indien wij als kerkleden subsidiëring onaanvaardbaar achten en zelf „het goede doen”, behoren wij als staatsburgers de overheid er op te wijzen, dat zij „lof voor ons moet hebben” en niet een maatregel moet nemen, die wij niet op ons toegepast wensen te zien. Wij gaan er bij de Zondagswetgeving toch ook niet van uit, dat de over-

heid alles vrij moet laten en wij zelf onze eigen Zondagsopvattingen privé wel zullen beleven?

De liefde van de overheid tot de kerk uite zich dan ook in eerbiediging van het eigen wezen van de kerk. En ik stem gaarne met Prof. Donner in: „Een gedragslijn, die de zelfstandigheid van de geliefde ondermijnt en daarin de klimop-natuur wakker roept, is verderfelij voor bestendige goede verhoudingen”. (Het achtste hoofdstuk der Grondwet, refereert voor de Calv. Jur. Ver., blz. 34).

Het tweede tegenargument (subsidie voor kerkbouw is in strijd met het karakter van kerk-zijn) wordt door de heer Van Ruller wat al te vluchtig terzijde gelegd. Subsidie draagt in het algemeen nooit bij tot de veerkracht van een organisatie. Dat geldt voor de kerk, tot welker wezenstrekken de offervaardigheid behoort, in versterkte mate. Subsidieverlening aan een kerk strekt niet tot ere van de kerk en haar Koning, doch betekent een smaad voor de kerk en haar leden, die door het vragen en aanvaarden van overheidssubsidie er openlijk voor uitkomen, dat zij niet bereid zijn de voor de eredienst nodige offers te brengen. Zou die bereidheid er zijn, dan zouden — zeker in het tegenwoordige Nederland en gezien de positie en de (financiële) kracht van het Nederlandse christenvolk — de strikt nodige middelen ook wel worden gevonden, mits men natuurlijk het woord „offer” weer in zijn ware betekenis zou zien: weggeven, wat men niet missen kan.

Tenslotte moet het door de heer Van Ruller aangevoerde argument-pro minder juist worden geacht. Hij acht de kerk belangrijk uit een oogpunt van geestelijke volksgezondheid. Zulk een beschouwing haalt m.i. de kerk naar beneden en miskent haar eigenlijke wezen. De kerk is de thermometer van het christendom en niet een middel tot bevordering van de geestelijke volksgezondheid. De overheid, die aan de kerk deze norm aanlegt, veronachtzaamt het „jenseitige” karakter der kerk.

* * *

Een laatste opmerking.

Ik wens niet te worden gerangschikt onder hen die subsidie voor kerkbouw te allen tijde onjuist achten. Wanneer de overheid door een kerkbouw speciale stedenbouwkundige belangen behartigd wenst te zien, behoort zij zelf daarvan de financiële consequenties te dragen, indien zulks extra-kosten meebrengt. Te denken valt b.v. aan bepaalde monumentale eisen, aan de bouw van een toren, aan de inrichting van schuilkeiders onder de kerk.

En wanneer in nieuwe wijken kerkgebouwen moeten komen en de nieuwe bevolking niet in staat is om de daarvoor benodigde gelden op te brengen, dan volsta de overheid met de beschikbaarstelling van grond tegen speciale tarieven. Daartegen is m.i. niet het minste bezwaar.

Het positieve standpunt van de heer Van Ruller lijkt mij echter uiterst gevaarlijk. Ik ben er van overtuigd, dat zijn gezond verstand en zijn geloofsinzicht de uitwerking van zijn lof-theorie wel binnen de praktische grenzen zal houden, die voor mij principiële grenzen zijn. Zodat ik mij mijnerzijds best kan voorstellen, dat een anti-revolutionair als mijn vriend Van Ruller de door mij bestreden argumentatie kan volhouden en zich toch in de praktijk naast mij schaart.

Mr C. J. VERPLANKE.

EEN UITKOMST VOOR MAAGLIJDERS

Maaglijders, U kunt weer alles gaan eten. De echte C - R. MAAGTABLETTEN zijn weer in Nederland verkrijgbaar.

C-R. MAAGTABLETTEN

geven direct verlichting en zijn pijnstillend. Vooraanstaande doktoren en chirurgen, hier te lande, tellen wij onze cliënten.

De echte Amerikaanse C - R. Maagtabletten zijn die lichtgele tabletten. Alleen verkrijgbaar bij:

LOUIS RIETBERGEN

NIEUWE BINNENWEG 400 — ROTTERDAM
Vraagt inlichtingen zonder enige verplichting.

CONSTRUCTIEBOUW Haring N.V.

Boskoop — Telefoon 128

Afd.: TANKS voor vele industrieën
Afd.: HOOL EN/OF GRAANBERGEN
Afd.: LANDBOUWMACHINES:

Wervelwind-poederstuifmachines
Wervelwind-vloeistofnevelmachines

AMSTLEVEN levensverzekering

PLAATWERK
STAAL-ALUMINIUM
NIMA
ZWIJNDRECHT
K 1850-5382

Myriarthos Makarios

aartsbisschop en
leider van de Cyprioten

Achter de schermen wordt gezocht naar een oplossing voor de kwestie Cyprus en het ziet er naar uit, dat de Engelsen belangrijke concessies zullen doen. Zij moeten wel, want een voortduren van het conflict met de Cyprioten zou Engeland's positie in het Middenoosten steeds meer verzwakken er zou er voortvols toe bijdragen, dat de betrekkingen tussen Griekenland enerzijds en Engeland en Turkije anderzijds nog slechter worden.

De grote tegenspeler van de Britten (die thans vertegenwoordigd worden door de bekende veldmaarschalk Sir John Harding) is Aartsbisschop Makarios III. Het is een merkwaardig feit — in Westerse ogen althans — dat de kerk (en wel de Grieks-Orthodoxe kerk) de leiding heeft in de strijd van Cyprus om aansluiting bij Griekenland te verkrijgen. Dat komt, omdat die kerk geen scherpe scheiding kent van geestelijke en wereldlijke bevoegdheden.

Reeds in de eerste eeuw van onze jaartelling werd Cyprus gekerstend en na een langdurige strijd om de suprematie tussen de aartsbisschop van het eiland en de patriarch van Antiochië, werd de Cypriotische kerk in de vijfde eeuw erkend. Tijdens de kruistochten kreeg de Orthodoxe kerk het zwaar te verduren en vervolgens, zo schrijft de Neue Zürcher Zeitung, kwamen de Turken, die de rooms-katholieke kerk wegvaagden en de Orthodoxe aartsbisschop als vertegenwoordiger (ethnarch) beschouwen van de Cypriotische Christenen.

Toen Engeland in 1878 Cyprus van de Turken overnam, verloor de aartsbisschop zekere wereldlijke bevoegdheden. Aan zijn leidende positie onder het Griekse deel der bevolking deed

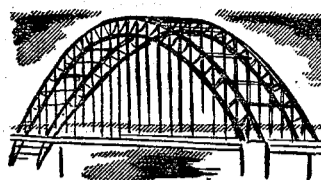
dit echter weinig afbreuk. Ook al omdat het Britse bestuur de Cyprioten geen autonomie verleende en de bevolking dientengevolge politiek onmondig bleef, kon het traditionele theocratische regiem in stand worden gehouden.

De aartsbisschop is van oudsher niet alleen als religieuze leidsman opgetreden, maar tevens als hun politieke woordvoerder. Reeds in de Turkse tijd was het de kerk, die de idee van enosis (strijd voor aansluiting bij Griekenland) propageerde en toen in 1821 in Griekenland de bevrijdingsoorlog uitbrak, liet de sultan de aartsbisschop, de drie bisschoppen en een groot aantal lagere geestelijken terechtstellen. Bij hun intocht in 1878 werden de Britse troepen met de kreet „enosis“ begroet en sindsdien is het telkens weer tot conflicten tussen de kerk en het Britse bestuur gekomen.

Twee van de drie bisschoppen werden na de bloedige onlusten van 1931 gedeporteerd. De aartsbisschop overleed in 1933 waarna zijn zetel veertien jaar vacant bleef. Pas in 1947 gaven de Britse autoriteiten toestemming om een nieuwe aartsbisschop te kiezen. De verkiezing vindt langs indirecte weg plaats. De bevolking wijst 66 kiesmannen aan, die hun keuze laten vallen op een der bisschoppen.

Makarios III, de huidige bisschop, werd in 1950 tot dit hoge kerkelijke ambt geroepen. Hij werd in 1913 op Cyprus geboren als zoon van een boer. Myriarthos (zo luidt zijn voornaam) bezocht de dorpsschool en ging daarna in een klooster. Vervolgens ging hij naar het gymnasium te Nicosia (de hoofdstad van Cyprus) en naar de universiteit van Athene, waar hij op schitterende wijze het theologische examen deed. Gedurende de Duitse bezetting van Griekenland studeerde hij daar ook nog rechten en ook nam hij deel aan de ondergrondse strijd tegen de Duitsers.

Na de oorlog werd hij pas tot priester gewijd. In 1946 kreeg hij een beurs van de Wereldraad van kerken en vertrok hij naar de Verenigde Staten om sociologie en theologie te studeren.

HET ANDERE GEZICHT

vervolgverhaal
door J.W. Ooms

WAT VOORAF GING: Melchior Lijnegang, die fel gekant is tegen de bouw van een brug, wil één van zijn dochters, Roelie geheten, niet meer in zijn huis zien omdat zij tegen de wil van haar ouders naar de stad getrokken is en daar werk gevonden heeft als winkeljuffrouw. Roelie komt een weekend doorbrengen bij haar getrouwde broer Willem, die dicht bij het ouderlijk huis woont. Willem is een voorstander van een vaste oeververbinding en hij laakt het, dat zijn vader aanzet tot verzet tegen de bruggebouw. Na een zanguitvoering zijn moeilijkheden ontstaan en is een jonge opzichter ernstig mishandeld. Lijnegangs jongste zoon heeft partij getrokken voor de aangevallene opzichter.

Neen, hij had niets aan de preek. Zijn gedachten, zwerfziek als ze waren de laatste tijd, dwaalden telkens af naar de moeilijkheden, die hem beklemden. Hij betrapte zich er op, dat hem zelfs ontgaan was, welke tekst dominee een kwartier geleden genoemd had. Had hij dan werkelijk zó slecht geluisterd? — Als dominee Constijns maar meer talent had, zou de tekst mij niet ontgaan zijn, zo meende hij zichzelf vrij te kunnen pleiten.

Lijnegang was blij dat tenslotte het amen klonk. En toen de mensen het kerkgebouw verlieten, verzon hij een boodschap voor diaken De Greef. Hij ging door de deur naast de preekstoel naar de consistoriekamer om aan de diaken te vertellen, dat er bij Hogenhorst aan het Oosteinde ziekte in het gezin was en dat er armoede geleden werd. Of de diakenen de zaak eens wilden bekijken..... En zodoende behoefde hij niet door de hoofddeuren de kerk te verlaten en ontliep Roelie, die misschien wéér op hem te wachten stond.

Op Maandagmorgen ging Roelie al heel vroeg bij Willem het huis uit. Zij had zich voorgenomen, met de eerste bus terug te gaan naar de stad; zij zou dan hoogstens een half uur te laat op haar werk komen — daar zou de chef van de verkoopafdeling haar niet al te zeer over lastig vallen. Met de dienstregeling van de autobus in de hand zou zij hem kunnen tonen, dat zij per eerste gelegenheid gereisd had.

Toen het ouderlijk huis in het gezicht kwam, vreesde zij, de gestrenge en afkeurende blikken van Aaltje weer op haar gevestigd te krijgen.

Roelie was de kapitale Lindenburger heel dicht genaderd, toen de voordeur, die zelden gebruikt werd, geopend werd. Er kwam iemand naar buiten, doch Roelie kon aanvankelijk niet zien, wie het was, want de dikke stammen van de kastanjebomen benamen haar het uitzicht. Maar toen zij vlak voor de boerderij gekomen was, zag zij het: Moeder kwam naar de weg lopen! Er ging een schok door Roelie heen. — Moeder heeft dus naar mij uitgekeken, dacht ze. O, moeder was heel slecht ter been, hoe moeilijk liep ze tussen de bloemperkjes van de voortuin naar de weg! Daarbij keek zij telkens achterom..... niemand scheen te mogen weten, dat zij even een woordje met haar dochter wilde wisselen.

„Moeder, o moeder!“ begroette Roelie haar — en tegelijkertijd begon zij te huilen.

„O moeder, het is zo erg.....“

„Roelie, kind..... waarom keer je niet terug? Blijf nu hier, Roelie! Ga toch niet meer naar de stad terug, meisje! Als je voorgoed hier blijven wil, zal vader je weer vriendelijk willen ontvangen.“ Vrouw Lijnegang wierp opnieuw snel een blik naar de deuren de ramen. Gelukkig, er was niemand te zien..... „Ik kón 't niet laten, Roelie..... ik wilde even een paar woordjes met je wisselen.“

Haar stem klonk gesmoord; zij wist met geen mogelijkheid haar verdriet verborgen te houden, ofschoon zij daar wel veel moeite voor deed.

„In kon het hier werkelijk niet meer uithouden, moeder. Ik kwijnde weg in deze stilte. U weet, hoe erg ik er naar verlangde om te werken tussen de mensen!“

„Maar je wist ook, dat vader en ik nooit toestemming konden geven. Wij zijn eenvoudige mensen van 't platteland, mensen van de boerenstand..... Dat moet zo blijven! Begrijp je niet, dat de mensen vol schande over jouw daad praten, Roelie? En vooral nú..... Je bent bij Willem geweest, maar óns huis ben je voorbij gelopen.“

„Vader wilde immers niet, dat ik thuiskwam?“

„Als je voorgoed thuiskomt, ben je welkom, Roelie. En dát wilde ik je zeggen! Dáárom heb ik naar je staan uitkijken. Kan jij er vrede mee hebben, dat de toestand zo blijft? Wij zijn je ouders, Roelie..... En wij weten beslist wel wat goed voor jou is. Denk jij ooit aan de gelijkenis van de verloren zoon?“

„Moeder toch!“

„Vergeet deze gelijkenis nooit, Roelie! Zij staat tot onze lering in de bijbel.“

„Maar moeder toch!..... Ik ben toch niet verloren gelopen, zoals de verloren zoon? Ik ben in de stad lid van een jeugdvereniging geworden. Net als hier dus. Maar hier heet de vereniging Het Mosterdzaadje — dáár heet ze Lydia. Verder is er eigenlijk geen verschil en ik ben innerlijk heus niet anders dan vroeger. Ik geloof, dat ik een..... een roeping heb, moeder! O, 't is een erg groot woord, misschien mag ik het

Hij was er nog, toen hij in 1948 benoemd werd tot bisschop van Kition. Deze benoeming betekende het einde van zijn verblijf in de Ver. Staten.

Teruggekeerd op Cyprus ontplooidde hij terstond een enorme politieke activiteit. Hij slaagde er in, de smeulende resten van de enosis-beweging weer aan te wakkeren en het gevolg was, dat in 1950 een volksstemming werd gehouden, die een meerderheid van 95% voor aansluiting bij Griekenland opleverde.

Korte tijd daarna werd Makarios tot aartsbisschop gekozen. Zijn werk op het eiland zelf was toen al met succes bekroond en het ogenblik was aangebroken, dat de strijd zich ook tot het internationale politieke toneel ging uitbreiden. Makarios besefte dit en

ging op reis: naar Egypte, Syrië, de Libanon, maar ook naar Engeland en de Ver. Staten. Het resultaat van deze reis was, dat Makarios het probleem Cyprus onder de aandacht van de Verenigde Naties bracht.

Op de conferentie van Bandoeng kreeg hij de steun van het Aziatisch-Afrikaanse blok en op Cyprus teruggekomen vatte hij de strijd tegen de Engelsen met nieuwe moed aan. Op zijn schouders rust een grote verantwoordelijkheid voor het wel en wee van de Cypriotische Grieken en in wijder verband gezien, voor de politieke situatie in het Oostelijke deel van de Middellandse Zee.

Dit laatste bleek duidelijk, toen Engeland de fout maakte, Turkije te betrekken in de onderhandelingen over

eigenlijk niet gebruiken. Maar het is niet mijn doel om verkoopster te blijven. Ik zou sociaal werk willen doen, de mensen helpen die in nood zijn.....“

Vrouw Lijnegang schudde teleurgesteld het hoofd. „Helpen mijn woorden dan helemaal niets meer, Roelie? Moet deze verschrikkelijke toestand blijven voortduren? Als je eens wist, hoe ik er onder lijd.....“

„Ik weet het wel, moeder. Ik zou het ook graag anders willen. 'k Zou willen, dat jullie mij beter begrepen.“ Snikkend greep zij de hand van haar moeder. „O moeder, begrijp me toch alsjeblieft!“

Het werd vrouw Lijnegang nu ook te machtig.

„Ga nu maar, kind,“ zei ze met een verstikte stem. En hoewel ze dacht: Ik moet het niet doen, neen, niet doen..... drukte zij toch een kus op Roelies betrande wangen. Daarna liep zij zo snel als zij kon tussen de stijve bloemperkjes door naar de voordeur.

Roelie vervolgde haar weg naar het kleine dorpsplein, waar de bushalte was. Het was haar, of zij in een toestand van versuftheid geraakt was. De ontmoeting met moeder had haar goed gedaan, doch tevens haar onbegrepen verdriet vergroot.

Het oponthoud had te lang geduurd. Toen zij bij de halte kwam, bleek de bus reeds te zijn vertrokken, zodat zij een uur moest wachten op de volgende bus en zij niet op tijd op haar werk zou kunnen zijn.

Deze zelfde dag dook Johan Raatslag weer op. Bang voor de gevolgen van zijn drieste daad, had hij laf het hazenpad gekozen. Hij was echter spoedig tot de slotsom gekomen, dat hij de politie niet zou kunnen ontwijken. Hij zou niet altijd kunnen blijven zwerven en uit de buurt van Lauwers blijven.

Eer het avond was, had de politiemann er al hoogte van gekregen, dat de grootste belhamel bij de vechtpartij teruggekeerd was. Lauwers talmde niet; onmiddellijk ging hij naar de boerderij van Raatslag en hij trof daar inderdaad Johan aan. Eeel gedwee ging deze met Lauwers mee naar het gemeentehuis, waar hem door de burgemeester en de politiemann een verhoor werd afgenomen. Uit vrees dat men hem zou opsluiten, bekende hij, de opzichter vastgegrepen en mishandeld te hebben. Er werd een proces-verbaal opgemaakt en daarna kon de woesteling met het laffe hart naar huis terugkeren.

„Ze zullen 't wel sussen,“ oordeelde Melchior Lijnegang, toen hij de volgende morgen hoorde, dat de zoon van Raatslag een proces-verbaal gekregen had.

De jonge Melchior trok de schouders op. Hij scheen weinig belangstelling voor de afloop van deze zaak te hebben. Of hield hij zich maar zo?

Die avond ging de jonge Melchior de deur uit, zonder te zeggen waar hij heenging. De volgende avond was het precies zo. Toen Lijnegang aan zijn zoon vroeg, waar deze naar toe moest, antwoordde de jonge Melchior:

„Zomaar even weg.“ Nadere uitleg gaf hij niet, zodat bij Lijnegang wantrouwen groeide.

De derde avond, toen de jonge Melchior weer gereed stond om de deur uit te gaan, vroeg Lijnegang argwanend en verstoord:

„Zint het jou hier soms niet meer? Ga je daarom elke avond op stap?“

„Nee, het zint me niet,“ antwoordde de jonge Melchior schijnbaar blootkalm.

„Jongen toch, hoe durf je dat te zeggen?“ zei moeder Lijnegang verschrift.

„Wat een toestand hier!“ viel de jonge Melchior uit, die zich niet langer beheersens kon. „Roelie mag hier niet meer thuiskomen, ze wordt met de nek aangekeken! En vraag je dan nog, waarom het me hier niet zint?“

Lijnegangs handen begonnen te beven, maar zijn ogen kregen een vurige uitdrukking.

„Zo,“ gramde hij, „dus jij neemt het voor haar op! Jij ook al!.....“ Er was mateloze minachting in zijn stem.

„Ik zeg niet, dat ik goedkeur wat Roelie gedaan heb. Nee, dat hoor je mij niet zeggen, vader! Maar dat ze hier niet meer welkom is, dat ze bij Willem haar troost moet zoeken, kan ik niet verkroppen!“

„Roelie moest zich schamen er zich hier niet meer durven vertonen!“ kwam Aaltje er tussen. „Ik verlang niet naar haar, ik zeg het eerlijk. Zij is er stiekum tussenuit geknepen en dat is schande!“

„Begrijp jij haar dan niet, Aaltje?“ vroeg de jonge Melchior, weemoedig opeens.

„Nee,“ antwoordde zij scherp, „ik kan niet begrijpen hoe zij er toe komen kon. Als ze gedeugd had, zou ze 't niet gedaan hebben!“

Moeder Lijnegang maakte een bezwerend gebaar met haar handen.

„Nee, Aaltje, oordeel niet zo bitter over Roelie.....“

„Jij ook al?.....“ vroeg Lijnegang, zijn vrouw met strenge ogen aanziedende. „Houd jij je opstandig kind de handen nog boven het hoofd?“

„Je bent hard, bikkeld, vader!“ barstte de jonge Melchior eensklaps uit. Daarna liep hij met onbeheerste bewegingen het woonvertrek uit. Hij ging naar de schuur, haalde zijn fiets te voorschijn er reed naar Willem. Daar bleef hij de hele avond zitten, zonder veel te zeggen.

(wordt vervolgd)

Besturen, let op Uw saeck

- Jaarvergaderingen met sprekers
- Bestuursfuncties met verantwoordelijkheid
- Een efficiënt hoofdbestuur

DE ARJOS

is geen kinderspel

Het is nu een periode van jaarvergaderingen.

De Nationale Organisatie heeft vorige week de jaarlijkse wapenschouw gehouden. Elders in dit nummer worden enkele impressies gegeven van dit hoogtepunt in het Arjos-leven.

Verschillende provinciale verbonden hebben hun jaarvergadering al achter de rug.

Gelderland is 17 December aan de beurt. De huishoudelijke agenda vermeldt het aftreden van de heren M. W. Enserink en Mr M. W. Dirksen. Beiden zijn niet herkiezbaar. Het spijt ons, dat Dirksen — de secretaris — niet terugkeert. Hij heeft belangrijk werk in Gelderland verricht. Gelderland is een grote provincie en niet altijd gemakkelijk te bewerken. De twee nieuwe bestuursleden zullen dan ook zeker niet om werk verlegen behoeven te zijn.

Professor mr W. Rip komt op deze jaarvergadering spreken over het onderwerp „Staat en maatschappij naar A.R. opvatting”. Een actueel onderwerp, zodat het een goede vergadering kan worden.

Ook de datum van de jaarvergadering — toogdag van Drenthe is bekend gemaakt. Op 11 Februari 1957 worden de Arjos-leden in deze provincie in Hoogeveen verwacht.

Professor Dr L. A. Diepenhorst zal spreken over „Wat brengt ons de maatschappij van morgen?”. Drenthe volgt dus het voorbeeld van het Sticht, waar men op de

jaarvergadering reeds heeft genoten van het sprankelende betoeg van deze professor en radiospreker.

Voor het Arjos-werk zijn vele en veelsoortige attributen nodig. Eén ding behoort hiertoe echter niet: een fluwelen kussen.

Want fluwelen kussens, hoe aangenaam ook om op te zitten, betekenen de dood voor ons werk.

Want we zijn niet in de Arjos om op onze lauwere... te rusten, maar om er te werken.

Alle Arjos-leden, maar in het bijzonder bestuursleden, moeten mensen zijn, die de handen uit de mouwen willen steken. Bij het vervullen van bestuursfuncties moet hierop worden gelet.

Het is verkeerd wanneer iemand, al-

leen omdat hij al zo veel jaren lid is, in een bestuur wordt gekozen, of omdat hij zo goed kan praten of omdat hij zo'n aangenaam mens is.

Ook niet moet de stelregel zijn: de juiste man op de juiste plaats. Een goede voorzitter, secretaris of penningmeester betekent zo enorm veel voor de club van een club. Hiermede moet men bij zijn reus rekening houden.

Zonder een uitputtende opsomming te geven menen we te kunnen stellen dat een bestuurslid aan deze hoofdvereisten moet voldoen: hij moet een vaste overtuiging hebben en dient deze op bezielende wijze uit te dragen. Hij moet trouw zijn, hij moet organisatievermogen hebben en hij dient werkkraacht te bezitten en moet bereid zijn deze voor de Arjos in te zetten.

Dit zijn een onmogelijke eisen menen we. Mer heeft er geen diploma's voor nodig. Een grote hoeveelheid intellectuele kennis is evenmin een vereiste.

Het een verkeerde gedachte om te menen, dat geleerde mensen juist bij uitstek geschikt zijn.

Eenvoudig jongens zonder veel diploma's zijn soms stuwende krachten. Dat komt omdat karakter en overtuiging hier zo'n belangrijke rol spelen.

In het algemeen wordt hieraan serieuze aandacht gegeven. Daar zijn we blij om. Ietende clubs zijn er het resultaat van.

En als er bestaande clubs gaan kwijnen of wellicht worden opgeheven, dan schuilt de oorzaak naar onze mening voor een belangrijk deel hierin, dat met vorenvermelde punten onvoldoende rekening is gehouden.

In de Arjos wordt efficiënt gewerkt. Daarom is er op 10 December j.l. ook een hoofdbestuursvergadering gehouden. Dat ging in één moeite door.

Volgens de nieuwe statuten van de Anti-Revolutionaire Partij worden twee leden van het Centraal Comité benoemd door het hoofdbestuur van de Arjos.

Dat is nu gebeurd. Het zijn voorzitter Veerman en het moderamenlid Silvis.

Wij zijn er van overtuigd, dat door deze band partij en Arjos beide zullen worden gediend. En daar gaat het om!

5
DEC.

Zonder ook maar een enkele vergelijking met een politieke partij te maken, las ik met verwondering een vreemd avontuur van een kanarie, die door een stof-

zuiger werd opgeslokt, er weliswaar levend afkwam, maar nadien niet meer zong. Dat deed mij herinneren aan een andere ervaring met een kanarie, welke een van mijn vreemde vrienden had. Deze vriend, die na een bezoek aan Avifauna wel niet onder de indruk van gemeentelijke exploitatie van..... maar ik zou niet over politiek spreken..... doch zeer onder de indruk van allerlei vogels was gekomen, besloot ook eens een vogeltje te houden. Hij kocht een kanarie, die hij vertoetelde en verwerd. Zo gat hij het beest iedere Zaterdag een bad. Of dat samenhangt met de letters A.R. in het woord kanarie en met de principiële zienswijze, welke ik iedere week ten aanzien van het bad- en spraakwater ten beste geef, kan op deze onpolitieke dag buiten de algemene beschouwingen blijven. Om de kanarie te wassen wilde mijn vriend een bepaald wasmiddel gebruiken, dat zo bekend is. Dat ik het niet nader beoef aan te duiden. Toen zij voor het eerst dat middel kocht, kwam bij de aankoop in de winkel ter sprake, of het zou kunnen dienen om kanaries gelet dan geel te wassen. „Dat gelooft ik niet” zei de verkoper van het wasmiddel, „ik denk, dat kanaries niet tegen dat middel kunnen”. „Reken maar van yes”, zei mijn vriend, die uit Rotterdam kwam en die met het pak wasmiddel onder zijn arm en een kleur van opwinding op zijn konen naar huis ging de hol op. Een week later was hij weer in de winkel. „De kanarie is dood” zei hij ernstig. „Dat had ik wel gedacht”, zei de verkoper. „Maar niet van het wasmiddel”, zei mijn vriend, „hij wou niet door de mangel”.

Na alle lieve Sinterklaasversjes, snoezige surprises, twee dassen, een boterletter, een aanmaning en een uichte verkoudheid ben ik weer helemaal bijgekomen door de aardigheden, welke de Russen op bezoek in India en de Britten elkaar als bittere pepernoten naar het noofd hebben gegooid. „Julie hebben Hitler op ons afgestuurd” zeide de alsmaar ghmilachende en kindertjes-op-schoot-nemende Russen. Wij hebben julie nooit iets gedaan, maar julie hebben ons vaak aangevallen. Julie leiden een West-Duits leger op tegen ons” enz. enz.

6
DEC.

KAMER-UITBREIDING

Het is er dan toch van gekomen, Het werd de allerhoogste tijd: Na heel wat wikken en wat wegen, De ene voor, de ander tegen: De Kamers worden uitgebreid!

De honderd worden honderdvijftig, De vijftig stijgen navenant: De Tweede en de Eerste Kamer, De laatste Eerste wat voornamer, Ze groeten welig hand aan hand.

Op Prinsjesdag zal 't voller worden Met onze Staten-Generaal, De helft meer glimmend kale hoofden Of van hun halve aos berootden Bevolkt dan onze Ridderzaal.

Doch zoveel hoofden, zoveel zinnen, Zoals het oude spreekwoord zegt, Er zullen dus méer sprekers komen, Er zal een vloed van woorden stromen Voordat een zaak wordt bijgelegd.

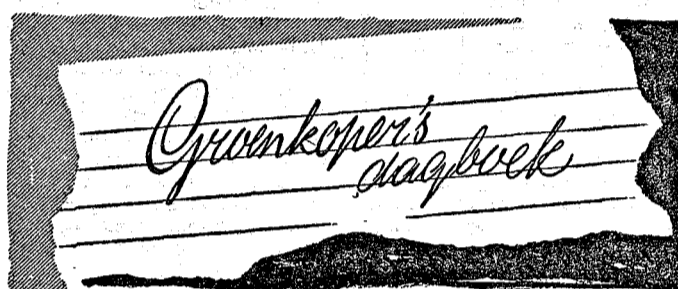
En bij een televisiezitting Is het ook niet zo'n hol gezicht, Want camera's zijn boze ogen. Die dikwijls zonder mededogen Op lege banken zijn gericht....

De stembiljetten worden groter, De drukkersrekening wordt duur; We krijgen, om ze in te vullen, Waarbij we dus méér zoeken zullen, De tijd tot 's avonds zeven uur.

Maar de verkiezing blijft op Woensdag En dat voorkomt een hele last. „Omdat”, zegt moe, „de school dan vrij is.

En Piet van negen, die goed bij is, Als ik stem op de kleintjes past...”

Jaap Mijderwijk.

8
DEC.

Dat kan je een lange tijd tegen de Engelsen zeggen, maar op een gegeven ogenblik zeggen zij wat terug. Niet door de mond van mijnheer Eden of mijnheer Macmillan, o nee. Dat doen de dagbladen. Zij noemden de heren Chroesjtsjov er Boelgann „kwaadaardige potsenmakers”. Verder gebruikten zij woorden als „kwaadaardige botterik”, „gelovige domoor”, terwijl de Russische beschuldigingen tegen Engeland gekwalificeerd werden als „bijzonder walgelijk geknoei”, „ademenemende onzin”, „kinderachtige onwetendheid”, „koude giftige leugens”, „hysterische historie” van de „nare tweekling” enzovoorts. Nu vind ik het merkwaardige in dat alles, dat die Russen straks op visite naar Engeland moeten, glimlachend en buigend en lachend en handjes schuddend en toastjes uitsprekend. De Engelsen zullen ook even gebleed zijn en hun gasten onthalen en uit wandelen nemen en het zal allemaal koek en ei, pais en vrede zijn.

Een van de voormannen, die ik van mijn verwondering deed blijken, zei, dat dit nu de koude oorlog is, een zwaar stuk politiek. Nu over zware stukken gesproken, misschien staat er voor de Russen wel plumpudding op het Engelse menu.

7
DEC.

Ik had geen idee, dat er zoveel kwam kijken voor een goede kleuteronderwijzeres.

„Van Plato tot de po” aldus moet prof. Gerretson zich in de Eerste

Kamer hebben uitgedrukt. Ik vind, dat je in de Eerste Kamer Plato gerust kan noemen, daar gaat het niet om, het gaat om de wijsheid, welke kleuterschoolonderwijzeres moet vergaren, voordat zij het vertrouwen van de Regering, het schoolbestuur, de ouders en de kleuters heeft. De genele psychologie komt er bij te pas om van een kleuter een leerling van de eerste klas van de lagere school te maken. Als ik denk aan mijn kleuterjaren en aan de juffrouw, die mij hielp bij mijn Plato, zal ik maar zeggen, dat moet ik achteraf toegeven, dat zij een wijze vrouw is geweest.

9
DEC.

Mijn dag is weer goed, want mijn kiespijn is over. Al jarenlang heb ik mijn stempeltje willen vervullen op een Woensdag in Mei en dan des avonds tussen 5 en

7 uur. En dat kol, nooit. En jarenlang heb ik gewenst, dat op de stembiljetten de naam van mijn partij (u mag twee maal raden) zou staan. Niet voor mij. Ik ken die partij wel, maar voor anderen. Het is per slot van rekening reclame. U dacht misschien, dat iedereen, die in Nederland mag stemmen, altijd precies weet, wie hij gaat stemmen? Dat valt tegen. Bitter nog wel!

Als kind, ja als kleuter verheugde ik mij al op verkiezingen. Dan had ik vrij van school. De school leent zich namelijk het best om de stem uit te brengen. Dat moet u maar eens aar een iemand vragen, die bij het onderwijs is. Maar op de dag, dat de ouderen stemden, werd ik altijd naar huis gestuurd, met duizenden onmondige en niet stemrechtigheden. Wij mochten geen nokje rood maken. De vrijheid was ons echter toen meer waard, dan alle kandidaten ter wereld. Maar later veranderde dat. Toen we werktuigelijk aar de verkiezingen gingen deelnemen, door te kalken op de straten en te plakken op muren. Toen zat er, naar mijn smaak, meer pit in de verkiezingen. Ik herinner me, dat op een van die nachtelijke schrijf-

oefeningen op het playeisel, ik een zuster van een vriend beloofd had, haar te wekken, als ik met mijn verfpot zou beginnen. Om het huis van haar familie niet in opspraak te brengen door te bellen of te schreeuwen, waren wij overeengekomen, dat zij een touw om haar arm zou binden als ze naar bed ging. Dat touw zou ze uit het venster hangen. Ik zou dan om twee uur des nachts aar dat touw trekken en haar wekken. Maar ja, bij verkiezingen kunnen altijd verrassingen optreden. Je hebt de mensen niet aan een ouwtje, al denkt men dat wel eens. Wat gebeurde er? Om een uur of een ts er een dronken man aan dat touw gaan hangen, om met dubbele stem iets aan de verkiezingen te doen. Toen is de familie toch wakker geworden en toen ben ik toch alleen het verkiezingspad opgegaan, om overal het woord Colijn te schrijven.

Tegenwoordig gaat het wat rustiger. Nu worden fiets-tochtjes georganiseerd, overdag o des avonds. Dat zouder we straks weer kunnen doen, op Woensdagmiddag in Mei, kort voor zeven uur nog. Of die fietsochtten door jongens en meisjes te maken, hetzelfde effect zullen afwerpen, als in Juni? Ik heb Mei altijd een mooie maand gevonden, romantisch, met vogeltjes in de lucht en vroege boterbloemen, en zo. Mei als verkiezingsmaand KAN natuurlijk op dat punt zijn na-deel hebben. Maar om nu de gehele verkiezingen daaraan op te hangen en weer een andere maand uit te puzzelen, ik geloof niet dat het nodig is.

10
DEC.

Vanmorgen werd er gebeld. Voor de deur stond een aardige man met een bolhoed op en een koffertje in zijn hand. Precies een voorman. Hij rookte ook een grote sigaar. „Ik kom voor het bad” zei hij. „Met het oog op de principiële zienswijze?” vroeg ik direct. „Voor het lek” zei de man. „In de Tweede Kamer?” informeerde ik gretig. In de oadkamer”, antwoordde de man met de bolhoed, „ik ben de loodgieter”.

Ik kan u dus nog niets mededelen over het gebruik van het water gezien van het standpunt van het nieuwe beginselprogramma. Maar ik hoop, dat u de moed niet opgeeft. Wij zullen er komen!

William Gronkoper

NEDERLANDSE GEDACHTEN

OFFICIEEL WEEKBLAD VAN DE ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ

Ja het werk onzer handen

KERSTFEEST. Dat is Lucas 2: Gods genadig ingrijpen in 's mensen geschiedenis.

Oudejaarsavond. Dat is Psalm 90: het gebed van de man Gods, die 's mensen broosheid en onmacht aanvoelt en voor God brengt.

Tussen het Kerstfeest en de oudejaarsavond ligt één week — maar deze beide dagen liggen even ver van elkaar verwijderd als de hemel van de aarde gescheiden is. Als Christus die afstand niet overbrugd had, zou de oudejaarsavond dan niet de meest trieste avond zijn van het hele jaar?

Ga dat werk Uwer handen maar na. Laat maar eens aan Uw oog voorbijgaan wat ge in dat afgelopen jaar allemaal gepresteerd hebt. In Uw gezinsleven, als vader en als moeder. En dat niet alleen: ook als man en als vrouw: echtgenoten. Och ja, wellicht hebt ge gedeeld in de algemene welvaart en is het Uw gezin niet slecht gegaan in 1955 — maar tussen welvaart en geluk ligt nog een lange weg, realiseert U zich dat? Het is goed dit te zien. juist op deze oudejaarsavond die een jaar van hoogconjunctuur afsluit. Pas op dat ge niet die welvaart van 1955 later zult moeten kwalificeren als „moeite en verdriet”!

Ga dat werk Uwer handen maar na. In Uw meeleven met kerk, staat en maatschappij. Wat hebt ge allemaal gepresteerd? Trouw naar de kerk geweest — of trouw... tamelijk trouw? Altijd prompt Uw vrijwillige bijdragen betaald? Lid gebleven van de christelijke vakorganisatie? Uw contributie voor de A.R. kiesvereniging verhoogd? Allemaal prachtig — maar de vraag is niet wat U gedaan hebt, maar wat U gepresteerd hebt! Iets presteren — dat is jezelf overtreffen. Een overwinning op jezelf behalen. Dikwijls is dat moeilijk. Soms betekent dat je nek buigen en werkelijk gaan luisteren naar een dominee die je in je hart „een prutser” vindt. Soms betekent dat jezelf gaan verdiepen in vraagstukken van maatschappelijke en politieke betekenis die je nu eens niet direct voordeel brengen. Soms betekent dat vergaderingen bezoeken. erop uit gaan om anderen te overtuigen. mensen voor Jezus te winnen en voor Zijn dienst op allerlei levensterrein. Nu zult U op Uw beurt wellicht zeggen: „Dat is moeite en verdriet!” Accoord, het is moeitevol werk en het is verdrietig werk soms. Maar juist over dat werk mogen

bevestig dat!

wij met des te meer klem bidden: „Bevestig gij het werk onzer handen over ons. Ja, het werk onzer handen, bevestig dat!”

Het werk onzer handen — dat is ook het werk van onze partij. Van al datgene wat U en ik samen tot stand gebracht hebben. Samen, want wij zijn leden immers van een kiesvereniging en die kiesverenigingen vormen samen onze partij. Samen zijn wij verantwoording schuldig aan het Nederlandse volk — de anti-revolutionaire partij is er immers om de Goddelijke ordening ook in ons politieke volksleven, in ons leven als staat, ingang te doen vinden!

Wat hebben wij gepresteerd? De partij gereorganiseerd, inderdaad. Daar kunnen we blij om zijn en zelfs een beetje trots — als we maar nooit vergeten dat organisatie middel is en nooit doel. Door die reorganisatie moeten wij, beter nog dan voor-

heen, ons Nederlandse volk kunnen bereiken. De daadkracht onzer ministers moet er door worden vergroot; de overtuigingskracht onzer Kamerleden moet erdoor aan diepte winnen; door betere organisatie moet ons woord, onze boodschap, gemakkelijker tot het volk doordringen, begrijpelijker zijn, meer effect hebben.

Is dat nu al het geval? Hebben wij in het afgelopen jaar als partij het begin van een dam kunnen opwerpen tegen de voortschrijdende ontkerstening van ons volk, voor zover die althans in het publieke leven tot uiting komt? Het kan nog niet veel zijn, maar is er niet „een wolkje als eens mans hand” aan de hemel te bespeuren? Och, we zijn zo snel geneigd onszelf op de borst te slaan. We juichen dat „onze minister” de loonslag heeft gewonnen op zijn socialistische collega. Het is inderdaad iets, omdat deze politieke over-

winning wellicht een ietsje meer het verantwoordelijkheidsbesef van de in sleur levende mens doet groeien. Maar veel meer dan dat „wolkje” is het beslist toch niet!

Zo zijn er misschien meer voorbeelden te bedenken uit het jaar dat voorbijging. Voorbeelden uit het parlementaire leven, voorbeelden ook uit ons volksleven waaruit kan blijken dat de anti-revolutionaire partij en dat ons volk over een dieptepunt heen zijn. En we kunnen er dankbaar voor zijn.

Maar met al deze gedachten zitten we nog steeds op de oudejaarsavond. Dat is: op de aarde. De afstand tussen hemel en aarde is er nog, ook al liggen Kerstfeest en oudjaar maar één week van elkaar. Die oudejaarsavondgedachten maken moe. Moe en verdrietig, zelfs als er lichtpunten zijn. Omdat alles — maar dan ook letterlijk alles — wat wij aan goeds willen, vastloopt in eigen onbekwaamheid, in menselijke hebbelijkheden en onhebbelijkheden, eerzucht, egoïsme, materialisme en ga zo maar door. Wij zijn maar mensen — lees er Psalm 90 maar weer op na!

Kerstmis en oudjaar — hemel en aarde. Hoe kunnen we God danken dat Kerstmis aan de oudejaarsavond voorafgaat. Dat God die grote afstand tussen aarde en hemel heeft afgelegd. Jezus is op de wereld gekomen. Als kind, maar als koning! Ziet U hoe plotseling het hele perspectief verandert? Bemerkt U hoe de zinloosheid waarmee U alle dingen bedekt waande, plotseling verdwijnt? Hoort U dat hemelkoor dat zingt van Gods eer en van Zijn welbehagen in mensen? Die mensen — dat zijn wij, U en ik. God heeft welbehagen in U en in mij. En in dat werk van ons waarvan we zo even nog zo moe en verdrietig werden. Want dat werk is niet langer ons werk — als wij eerlijk ons best doen datgene te doen wat Hij van ons vraagt, dan is dat werk ook Gods werk. Dan behoeven we er niet over te zuchten — dan mogen we er voor bidden. Bidden om Gods zegen. Bidden dat Hij dat werk van ons, dat knoeiwerk waaraan onze fouten kleven, vast, bestendig, blijvend zal maken!

Een nieuw jaar wacht ons. Een belangrijk jaar in ons volksleven. Vouw dan Uw handen op deze oudejaarsavond en bid: „Heere, bevestig Gij het werk onzer handen over ons. Ja, het werk onzer handen, bevestig dat!”

Rotterdam geeft een goed

VOORBEELD

- De groei van ons weekblad gaat door
- Er zijn helaas nog slapende kiesverenigingen
- Er zijn ook zeer actieve kiesverenigingen
- Het partijconvent gaat belangrijke zaken behandelen

Het blijft met Nederlandse Gedachten nog steeds gaan in stijgende lijn. We zijn nu de 7000 nieuwe abonneés ruim gepasseerd en het totaal van 16.000 is bereikt. Vele kiesverenigingen hebben zich zeer ingespannen. Er zijn er wel zoals Honseledersdijk en de Lier, die ongeveer 35 abonneés op de 100 leden hebben verworven. En dan moet niet worden vergeten, dat vele kiesverenigingen er niet veel aan hebben gedaan. Het probleem is ook deze kiesverenigingen warm te krijgen voor de zaak. De pessimisten onder ons hebben wel eens voorspeld, dat het een onmogelijke zaak zou zijn het abonnementsgeld te verdubbelen en tegelijk het aantal abonnementen te vermeerdert. Maar de anderen hebben doorgezet en gezegd: „Het moet worden geprobeerd.” En zie het bevredigende resultaat. De 20.000 is in het zicht. Het kan! En het kan zeer zeker wanneer nu alle kiesverenigingen er de schouders onder zetten. Ook zij die tot nu toe verstek lieten gaan.

Goed zo Rotterdam VII/b

Naar aanleiding van wat wij de vorige maal schreven over de ledenwerfactie kwamen telefonisch en schriftelijk enkele klachten binnen. Men vond wat we schreven wat pessimistisch van toon en men meende, dat daarvoor toch werkelijk geen reden was.

Om dit te staven werd door Rotterdam VIIIb het volgende medege-deeld. Begin vorig jaar telde deze kiesvereniging 290 leden. In de voorjaarsactie 1955 werden 97 nieuwe leden gewonnen. In de najaarsactie van dit jaar werden 73 nieuwe leden ingeschreven. In een jaar dus een winst van 170. En dat is inderdaad een verheugend resultaat. Maar dat is nog niet het gehele verhaal. Want ook de contributieverhoging ging door. Een der propagandisten bezocht 25 leden. De gemiddelde contributie steeg van f 4.70 tot f 8.— per jaar. Een tweede bezocht 11 leden en de contributie verbeterde van f 4.10 tot f 6.70. Een derde bewerkte 16 leden en voor deze waren de cijfers f 4.58 en f 7.63. Dit zijn vooral in een grote stad goede resultaten. En het is werkelijk niet zo, dat alleen Rotterdam VIIIb actief is.

Wij hebben reeds enkele andere voorbeelden genoemd. Ook in Sleu-wijk heeft men de zaak aangepakt en daar werden 40 nieuwe leden gewonnen. De brief eindigde met een oproep tot de omliggende kiesverenigingen — Werkendam, de Werken en Almkerk, om dit nu eens na te doen. Met groot genoegen en echte blijdschap geven we deze moedgave berichten door. Zij bewijzen opnieuw de juistheid van de stelling: Wanneer men actief is wordt resultaat geoogst. Maar dan moet men de noodzakelijkheid zien — en men moet het zelf zien — dan loopt het.

Namen van kandidaten gevraagd

Wij willen er de kiesverenigingen nog gaarne aan herinneren, dat zij tot 31 December nog gelegenheid

hebben 20 namen van kandidaten voor de Tweede Kamer der Staten Generaal te noemen. Aan de hand van deze namen wordt een groslijst opgemaakt. Op het moment, dat we dit schrijven, hebben nog slechts ruim 150 kiesverenigingen van deze bevoegdheid gebruik gemaakt. Maar waarom nu persé tot de laatste dag gewacht?

Opnieuw Partij Convent

Op Woensdag 18 Januari 1956 komt het Partij Convent opnieuw in vergadering bijeen ter bespreking van de amendementen, die op het ontwerp Program van Actie zijn ingediend.

Maar dat is niet het enige punt op de agenda. Voorts zullen door het Centraal Comité tweetailen worden aangeboden voor tenminste tien leden van het Centraal Comité, welke door de

Deputatenvergadering worden gekozen. Vroeger stemde men op de Deputatenvergadering. Maar dat is nu niet meer mogelijk.

Het is nu immers zo, dat 50 stemhebbende leden van het Partij Convent aan een tweetal door het Centraal Comité gesteld de naam van een derde, van een vierde kandidaat kunnen toevoegen. Maar dat houdt tevens de mogelijkheid in dat geen der kandidaten bij de stemming de volstrekte meerderheid verkrijgt. Dan is een herstemming nodig. In dat geval kan op de Deputatenvergadering zelf deze herstemming plaats vinden. Maar daarvoor moeten reeds op het Partij Convent de tweetailen worden gesteld. En tenslotte wordt de begroting van 1956 behandeld.

Samenstelling Centraal Comité

Het stellen van de tweetailen voor de leden van het Centraal Comité welke door de Deputatenvergadering worden gekozen is geen eenvoudige zaak. Wat dat aangaat lagen de dingen vroeger veel eenvoudiger dan tegenwoordig.

Voorheen mochten er voor de functie van Eerste Voorzitter en Tweede Voorzitter niet eens kandidaten worden gesteld. De Deputatenvergadering stemde in het wilde weg, maar zij deed dat met grote eenstemmigheid.

Zo werden in 1946 de heren Dr J. Schouten en Mr J. A. de Wilde in het praesidium gekozen. Dat ging als vanzelf.

Maar zo liggen de dingen vandaag niet meer. Het is een moeilijke zaak om op bevredigende wijze in het praesidium te voorzien. Maar als we voor de beslissing staan valt het misschien ook wel weer mee.

Na Kuiper traden Colijn en Idenburg gezamenlijk op en na verloop van tijd kwam de leiding in handen van eerstgenoemde. Ook toen wist men met de opvolging niet goed raad en men koos een tussenvorm.

Daarom moeten we ons maar niet ongerust maken voor de tijd. De Anti-Revolutionaire Partij krijgt straks weer een voorzitter. Dit gaat immers niet buiten Gods leiding om. En zo willen we toch ook deze zaak zien.

WIJ HEBBEN HEM GEZIEN

SOMS SCHIJNT ER op de tafel, waarom een forum zit opgesteld, een atlas te liggen. Het Westen is in kaart gebracht, en het Oosten. Amerika en Rusland hebben afzonderlijke belangwekkende kaarten, die sterk tegen elkaar afsteken. Er is een kaart voor het Marxisme, die volgt op een over het materialisme. Er zijn kaarten over wereldgodsdiensten, over het Bhoedisme, de Islam, het Christendom.

Bijkaarten zijn er over verschillende beginselen, en hun doorwerking in de wereld. En de gesprekspartners praten en kijken en wijzen elkaar de lijnen. Het is een boeiend bedrijf. Vooral, wanneer iemand ziet naar zijn eigen kaart, de kaart van zijn richting, van zijn beginselen. En het gesprek is interessant en grondig.

Wij spreken mee. Wij hebben het over het Christendom, over een visie vanuit het Christendom. En wij wijzen scherpe, duidelijke lijnen op onze kaart.

Anderen spreken van hun visie, van hun humanistische overtuiging, waarbij zij niet meer uitgaan van een persoonlijk God. En zij leggen ons uit, dat zulks niet uitsluit, dat sommigen hunner een religieus aanvoelen hebben van iets bovennatuurlijks, een eeuwige gedachte, die bezig is zich in de historie te realiseren.

En zo gaat het gesprek voort, over richtingen en systemen, idealen en stromingen, strijdvrage en compromissen.

TOTDAT ER OPEENS in ons iets losscheurt uit de hoogstaande discussie, het gesprek vol wederzijds begrip.

Wij noemen een Naam.

Wij noemen de Naam van de Heiland der wereld.

En er staat opeens midden in het gesprek een vraag, levensgroot en onverbidlijk: wat dunkt u van de Christus? Wiens Zoon is Hij?

En daarmee is het gehele gesprek veranderd. Het is niet meer mogelijk, in de atlas verder te bladeren, en te vergelijken en te critiseren voordat eerst op die vraag een antwoord komt.

Sommigen zeggen: wij hebben als collectiviteit géén antwoord en wij willen ook geen antwoord geven. Onze partij heeft geen antwoord. Onze richting laat zich over die vraag niet uit. Niet, omdat zij die vraag nooit is tegengekomen, maar omdat zij die vraag heeft aangetroffen en haar heeft ter zijde gelegd. Onze school weigert zich met die vraag in te laten, omdat zij er om heen weet te komen in haar dienst van de neutraliteit.

EN ZO'N WEIGERING om te antwoorden is een antwoord. Het is het neen van de wereld, het neen van de afval, het neen van de ongehoorzaamheid.

Sommigen hebben dat neen verdedigd door te zeggen: de vraag is goed en belangrijk en zelfs beslissend, maar het antwoord is zo persoonlijk, dat het alleen gezegd kan worden, als de deur op het nachtslot is.

Anderen hebben gezegd: ga maar naar de kerk en luister. Daar wordt het antwoord gegeven. Hier niet. Hier blijven wij zakelijk en de gemeenschappelijke overtuiging omtrent zakelijke doeleinden is hier voldoende. De vraag is belangrijk, maar zij hoort hier, in dit zakelijk gesprek niet thuis.

Maar de grootste verzoeking is er, wanneer het gesprek wordt aanvaard, en de vraag meteen wordt gewijzigd. Dan luidt zij niet meer: wat dunkt u van de Christus? maar: wat is uw visie op het Christendom? Wat hebt u te vertellen over christelijke politiek, christelijke maatschappijleer, christelijke scholen, christelijke organisaties?

Al die vragen hebben recht van bestaan.

Maar nooit, als zij dienen om de eerste, de beslissende vraag te ontwijken.

WIJ HEBBEN KERSTFEEST gevierd en wij gaan de laatste dag van het oude jaar tegemoet. Wij maken de balans op en wij geven nabetrachtingen, over initiatief en succes, over propaganda en strijd, over voldoening en teleurstelling.

Maar wij hebben Kerstfeest gevierd.

Wij hebben Hem gezien.

De herders zagen Hem en knielden neer om te aanbidden. De wijzen kwamen en bogen zich voor Hem. En wij zijn misschien ook wel weer van heel ver gekomen en hebben een moeilijke reis gehad, voordat wij de plek vonden, waar wij hadden te knielen.

Maar wij hebben Hem gezien. En daardoor is alles anders.

NU ZIJN WIJ bereid tot een gesprek. Nu zullen wij midden in de wereld, in het leven van onze tijd, spreken met ons volk. Ook als het gaat over de politiek. Dat is ook een stuk van het leven van deze tijd. Een stuk, waar expansie in zit.

Het gesprek begint en de atlas gaat weer open en de kaarten worden bekeken en de lijnen aangewezen.

Maar wij kijken nog eens achterom.

En dan zeggen wij: luister! wij hebben een heleboel verkeerd gedaan, heel vroeger al en gisteren en vanmorgen, en wij zullen in de toekomst ons nog vaak vergissen. En ons gesprek rondom de geestelijke wereldatlas is misschien niet altijd duidelijk. Maar wij hebben wat te vertellen: wij hebben Hem gezien.

En dat feit is beslissend. Want toen wij Hem zagen, toen wisten wij, dat Hij niet een nieuw element in de discussie was en om een aparte kaart vroeg in die wonderlijke atlas, maar dat Hij ons blijft aankijken, met ons blijft spreken, ons vasthoudt, ons leidt, ons helpt, ons terecht brengt, ons bevrijdt. En nooit wordt deze reeks vol. Hij doet altijd meer, dan wij kunnen opschrijven. Hij is altijd meer, dan wij kunnen bedenken.

EN NU WAGEN wij het, over de politiek te spreken en te erkennen, te belijden, dat Hij zijn naam daaraan heeft verbonden. En omdat wij Hem liefhebben, zoals wij Hem hebben gezien, weigeren wij, het gesprek opnieuw te onthuteren, door het te vervlakken tot een gesprek over richtingen en stromingen, stelsels en partijen.

Ook in de politiek is de vraag gesteld: wat dunkt u van de Christus?

En wie die vraag ontwijkt, is ongehoorzaam.

Wie die vraag niet stellen wil of stellen durft, is ontrouw, ook al spreekt hij veel en graag over beginselen.

„Gij zult mijne getuigen zijn.”

* * Genève

Het gesprek in Genève is een wonderlijk gesprek. Daarover is in de Tweede Kamer tijdens de behandeling van de begroting van Buitenlandse Zaken voldoende gezegd. Maar toch zou het onjuist zijn om dit gesprek op onze lachspieren te laten werken. Hoe wonderlijk het heen en weer gevlieg van onze delegatieleden dan ook moge zijn, we moeten niet vergeten, dat het resultaat van deze conferentie van belang kan zijn voor de binnenlandse politieke situatie in Indonesië. En al hebben we hier te maken met een soevereine staat, de Nederlandse belangen in Indonesië zijn niet gering. Vandaar dat we dit gesprek serieus moeten nemen, zonder van plan te zijn onze eigen belangen op de een of andere manier te schaden. De Anti-Revolutionaire partij is altijd een realistische partij geweest. Dat moet zij ook nu wezen. Het heeft geen zin deze conferentie te beoordelen met een gevoel vol sentiment. Gedane zaken nemen geen keer. Ook niet in de politiek. Met volledige erkenning van de gevolgen van de driehonderd jaren oude band tussen beide landen, zullen we met Indonesië moeten praten en onderhandelen alsof het Egypte betreft. Dan komen we in de goede onderhandelingspositie. Maar daarbij moet dan onvoorwaardelijk worden vastgehouden aan onze soevereiniteit over Nieuw-Guinea, aan het recht van de Papoea's om in de toekomst over hun eigen lot te beslissen, aan de oude Nederlandse rechten. En tevens zal onze regering niet mogen nalaten de positie van de arrestanten en het lot van de Ambonezen in deze onderhandelingen te betrekken. Op zodanige wijze dat er geen twijfel aan de Nederlandse gezindheid op deze punten meer kan bestaan. Op deze conferentie zal voldaan moeten worden aan het Nederlandse rechtsgevoel.

Het gesprek in Genève keuren we niet af. Het is een kans om de oude, tere kwesties weer eens op geordende wijze te behandelen. En ook zullen we niet mogen vergeten, dat deze conferentie van belang kan zijn voor de komende bijeenkomst van de Afrikaans-Aziatische landen.

* * Kerst-nummer

Het Bouwkundig Weekblad is een interessant blad. Het is het orgaan van de maatschappij ter bevordering der bouwkunst. Het is een fijn geïllustreerd blad en het bevat artikelen, die vaak de moeite waard zijn.

Het jongste nummer, dat van 20-27 December, bevat een tweetal artikelen over de Tomado-fabrieken te Etten-Leur, een stukje over Calvi op Corsica en een artikel over Griekse molens.

En op de omslag staat: Kerstnummer. Er is geen zin, geen letter in het gehele nummer, waaruit blijkt, dat het wat te maken heeft met het Kerstfeest. Men kan net zo goed op de nummers van de Nederlandse Staatscourant, die de vorige week verschenen, vermijden: Kerstnummer.

En de treinen, die verleden Zaterdag reden, versieren met de naam Kersttreinen. Enz.

Het is dus geen speciaal verwijt aan de redactie van het Bouwkundig Weekblad. Het is alleen een vermelding van een symptoom van de klakkeloosheid, waarmee de naam van het feest van Christus wordt verbonden aan wat ter tafel wordt gebracht.

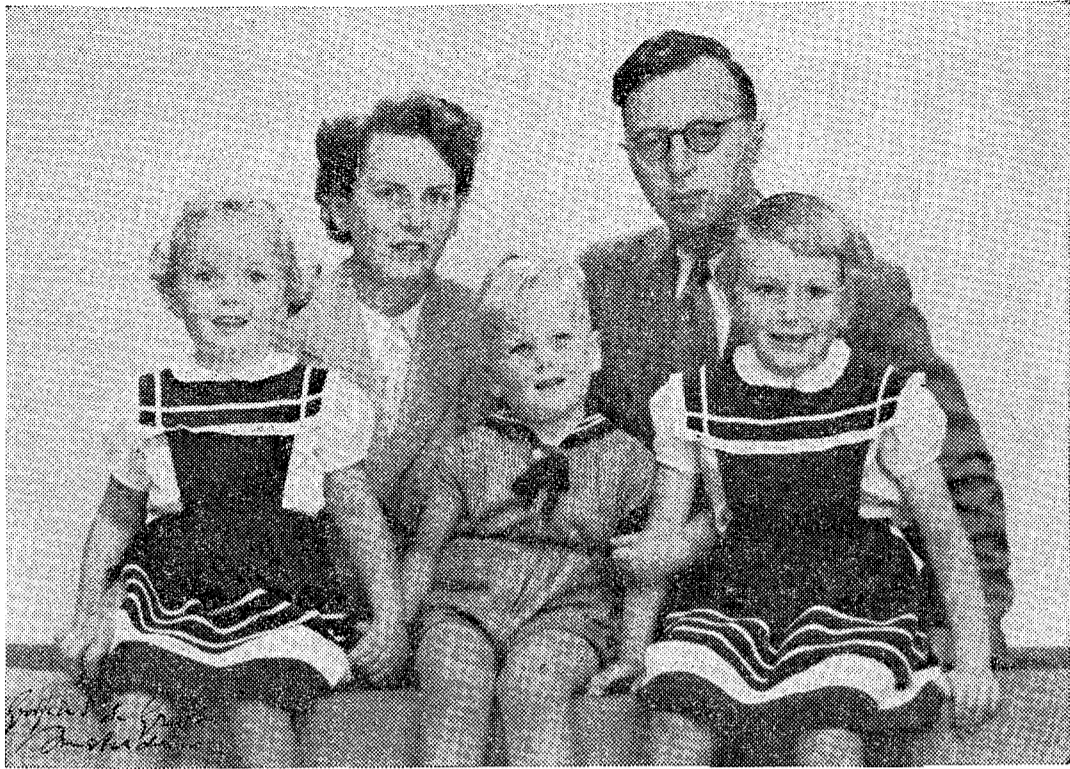
* * Er om heen

In de Eerste Kamer maakte de heer Algra principiële bezwaren tegen compromisscholen, terwijl de heer De Loor er sympathie voor had.

De eerste zei: de openbare school en de Christelijke school gaan beide uit van een beginsel, dat de gehele school doordringen wil. Je kunt die twee beginselen, die tegenover elkaar staan, niet door een compromis met elkaar verzoenen. Alleen reeds hierom niet, omdat bij zulk een poging tot een compromis niemand heen kan komen om de vraag: wat dunkt u van de Christus?

Dat kan wel, zei de heer De Loor. Persoonlijk kan niemand om die vraag heen komen, maar de school kan het wel, zoals een fabriek het ook kan of een leger.

De heer De Loor is van de P.v.d.A. en is een maz. van de „doorbraak“.

Het gezin Zijlstra: links Annelies, in het midden Ane-Jelle en rechts de oudste, Irene. Een foto zoals er duizenden gemaakt zijn van duizenden andere gezinnen . . .

Een heel gewoon gezin

IEDERE ZATERDAGMIDDAG wordt er een dikke map met papieren gebracht in het huis aan de Jan Luijkenstraat: de stukken die de minister van economische zaken, prof. dr J. Zijlstra, moet bestuderen voor de kabinetszitting van Maandag.

Als die map binnen is en de minister zich (opnieuw) terugtrekt in zijn werkkamer, kijken drie wat verdrietige kindergezichten hem na. „Wat moet je toch hard werken, pappie“, zegt Annelies (6 jaar). En dan kan het wel eens gebeuren, dat de minister de gereingsstukken nog een paar minuten de stukken laat en een wilde stoeipartij begint met zijn drie kinderen. Want Irene (8 jaar) en Ane-Jelle, de zoon van vijf, zijn ook maar al te graag van de partij.

Maar..... die stukken moeten toch bestudeerd en dus komt er een ogenblik dat het drietal aan de zorgen van mamma worden overgelaten! Maar al te vaak voor de rest van de Zaterdag.....

En dan is het tafereeltje dat hierboven is geschetst, nog tamelijk gunstig: pappie is tenminste thuis, ook al is hij druk bezet. Maar denk aan de afgelopen weken: er is een conferentie gaande met de Indonesiërs en op het verzoek van deze laatste worden de zittingen zoveel mogelijk in Genève gehouden. De minister van economische zaken is op deze conferentie een van de sleutelfiguren, want het gaat immers over economische aspecten. Als zo'n conferentie loopt is pappie wel eens weken weg en ook op Zaterdag en Zondag in het buitenland.

„Het was een moeilijke beslissing“, zegt mevrouw Zijlstra. „Toen hij op die dag in 1952 werd gepolst, zat hij midden tussen zijn boeken aan de studie. Hij heeft zijn hart verpand aan de wetenschap en het viel hem dan ook niet mee de kathedraal te veruilen voor het ministeriële bureau. Maar het landsbelang moest het zwaarste wegen.....“

Een stereotype zin uit het leven van een ministersvrouw: het landsbelang moet het zwaarste wegen! Er is een verjaardag in de familie, er zijn kaarten besteld voor een concert (want beiden zijn muzikaal en zijn trouwe bezoekers van de abonnementsconcerten in het Amsterdamse Concertgebouw)... mevrouw moet alleen gaan, want het landsbelang.....!

Maar mevrouw Zijlstra is niet iemand die hierover kniest. Ze heeft een druk gezin,

ook al gaan alle drie de kinderen dan naar lagere school en kleuterschool, maar desondanks maakt ze tijd om niet alleen maar moeder maar ook echtgenote te zijn: om zoveel als haar mogelijk is de zorgen en de triomfen van haar man te delen. Bij belangrijke debatten waarbij haar man betrokken is, kan men haar dikwijls zien in een der loges van de Tweede Kamer. Als hij ergens gaat spreken, probeert ze zich vrij te maken om met hem mee te gaan. En dat heus niet om „de gevierde ministersvrouw“ te zijn: het meelevend met het werk van haar man, het met hem kunnen praten als hij thuis is en zijn hart wel eens wil luchten (want een minister is ook maar een gewoon mens!) — dat zijn de drijfveren.

Het gezin Zijlstra wil een gewoon leven leiden, een leven zoals duizenden andere Nederlandse gezinnen.

Op bezoek bij mevrouw Zijlstra

Daarom ook zijn ze in Amsterdam blijven wonen. „Hoe minder de kinderen ervan merken dat hun vader minister is, hoe beter het voor hen is!“, zegt mevrouw Zijlstra. En de kinderen merken er weinig van . . . behalve dan hieraan dat pappie niet zo veel thuis is!

Een heel gewoon gezin: dat geldt vóornamelijk ook op Zondag. Want als het maar enigszins kan worden dan de ministeriële besommelingen opzij geschoven. Tweemaal naar de kerk... ook al is het hier net als in ieder gezin met kleine kinderen: er moet een „oppas“ gevonden worden en die is er niet altijd!

En 's middags? „Vooruit jongens, we gaan wandelen!“ zegt pappie. De mededeling wordt met gejuich begroet. Het drietal rent al naar de kapstok en grijpt de jassen: fijn, wandelen met vader en moeder.

Ze wandelen veel en graag, de Zijlstra's. Door de stad en in het Amsterdamse bos. „Het is er vooral nu zo heerlijk

rustig“ zegt mevrouw. „En het is zo groot dat we er nog lang niet zijn uitgekeken“.

Hoogtepunten zijn ook de vacances. Al een paar keer is het gezin naar Terschelling getrokken en dan kan men de minister-professor fort en zand zien bouwen en dijken zien aanleggen om de vloed te keren. Precies zoals anders vaders die met vakantie aan zee zijn met hun kinderen.

„Vindt uw man ook nog tijd om iets anders dan staatsstukken en economische studies te lezen?“, vragen we en we kijken naar de boekenkast, waarin allerlei ontwikkelende en spannende lectuur te vinden is. „Als het even kan ja“, zegt mevrouw Zijlstra. Maar één plan dat hij zo graag had willen verwezenlijken, is er toch bij ingeschoten. Mijn man had zo graag lessen willen nemen in het bespelen van een kerkorgel. Dat heeft hij uit zijn hoofd moeten zetten. Jammer!“

Och, in het leven van een ministersgezin zullen wel meer plannen gemaakt worden die nooit werkelijkheid worden. En voor een machtige econoom die weet dat er grenzen zijn aan het menselijk kunnen, is dat wel overkomelijk. Maar is het niet begrijpelijk, dat een vrouw het graag anders zou willen? Want roem en eer — de Prediker kwalificeert het als ijdelheid. Het zoeken van God geboden — dat noemt dit Bijbelboek de zin van het leven. Volgens die stelregel leeft ook het gezin Zijlstra. Een heel gewoon gezin zoals er gelukkig nog duizenden zijn in Nederland. Waar liefde woont. Waar de kinderen worden opgevoed zoals in elk goed christelijk gezin. Waar de huisvrouw sfeer weet te scheppen. Een sfeer waarin de vader de zorgen van zich kan afschudden en nieuwe krachten kan opdoen voor de dag van morgen.

* „Wat zie je er raar uit, pappie!“ — zo gaat het met veel-gefotografeerde mensen.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), R. Gosker, Jac. S. Hoek, Prof. Dr. J. J. de Jong, S. Jonker, A. R. de Kwaadsteniet, J. D. Troostheide. Secretaris: G. J. H. Griffioen.

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE: Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage. Telef. K 1700-115935. Giro 89673. VOOR ADVERTENTIES: Kon. Wilhelminalaan 34, Leidschendam. Tel. K 1761-1646.

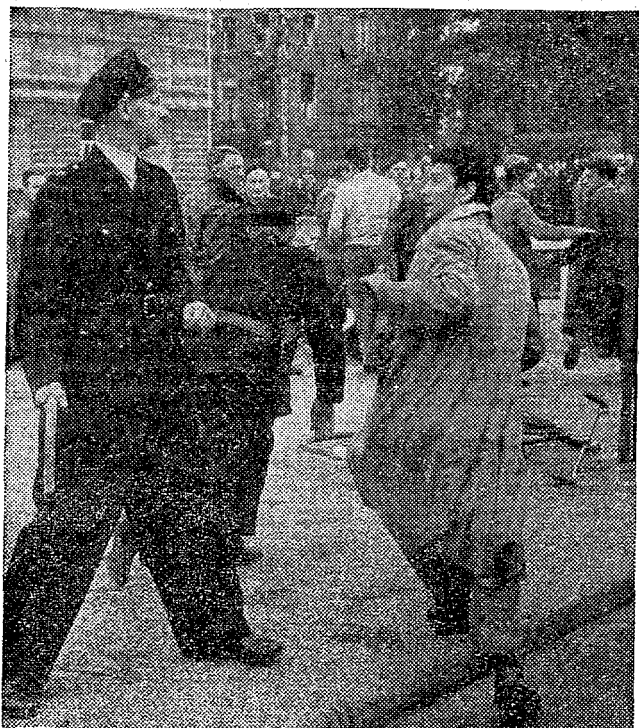
ABONNEMENTSPRIJS: f 6.20 per jaar, f 1.55 per kwartaal, giro 89673.

STUDENTENABONNEMENT f 4.— per jaar. LOSSE VERKOOP f 0.20.

Eén jaar parlementaire activiteit

Mevrouw Bouman was de meest bewonderde vrouw in haar vurig pleidooi voor recht voor de Nederlanders in Indonesië.

De arbeidsvrede werd verstoord in Amsterdam (tram- en reinigingspersoneel) en in de Rotterdamse haven. Rellietjes zoals hierboven deden zich alleen voor in de hoofdstad.

De dogmatische socialistische principes bleken een hinderpaal voor het voeren van een progressieve politiek

HET JAAR dat achter ons ligt kan men moeilijk een rustig parlementair jaar noemen. Ondanks de beweringen van de liberale oppositie, dat ons land rood wordt geregeerd, waren het steeds de socialistische, die hun ontevredenheid over het Kabinetsbeleid niet onder stoelen of banken staken. Zij vinden dat er sinds 1952 te weinig rekening is gehouden met de socialistische opvattingen. Deze verongelijkte houding resulteerde tenslotte in een Kabinetscrisis. Op 17 Mei j.l. bestond de socialistische fractie het, haar lijststaanvoerder Drees de woestijn in te sturen. Het kabinet Drees diende zijn ontslag in, maar na enige weken keerde het terug. Niet omdat de socialistische fractievoorzitter, de heer Burger, zo'n formidabel succes bij zijn reconstructie poging behaalde, want de socialistische fractie is tijdens deze formatie op indrukwekkende wijze door de knieën gegaan, maar wel, omdat het besef in de socialistische rijen doordrong, dat de breuk die zij veroorzaakt hadden, wel eens funeste gevolgen zou kunnen hebben voor de toekomstige positie van de P. v. d. A.

Als men de ontwikkeling gedurende het eerste halfjaar van 1955 nagaat, dan kan men niet anders dan tot de conclusie komen dat de Kabinetscrisis er moest komen. De maand Januari was nog maar nauwelijks begonnen of de eerste berichten verschenen in de pers, dat de regering zou hebben besloten slechts een kleine huurverhoging toe te staan en geen huuregalisatiefonds in te stellen. Dit laatste was voor de socialistische al bijna onaanvaardbaar. Zij hadden zich reeds te veel vastgelegd op het afromen van de huren. De socialistische ministers kwamen in een moeilijk parket te zitten. Enerzijds waren er de herhaalde felle aanvallen van de socialistische fracties en het N.V.V., anderzijds zagen zij de onmogelijkheid in de loon- en prijspolitiek van minister Zijlstra te verstoren. Het was duidelijk, dat een flinke huurverhoging, al of niet met afroming gecompenseerd zou moeten worden door een loonsverhoging. Algemene loonsverhogingen hebben echter prijsstijgingen ten gevolge. Het zou voor minister Zijlstra geen zin meer hebben gehad nog langer te proberen de prijzen in de hand te houden.

Dat was ook de reden waarom het Kabinet de belastingverlaging van een half miljard onvoorwaardelijk ging koppelen aan de huurverhoging. De „kreupele” huurwet werd tenslotte verworpen met 48 tegen 50 stemmen. De tegenstemmers waren de 30 socialistische, negen liberalen, twee k.n.p.-ers, twee s.g.p.-ers, vijf communisten en de heren Gerbrandy (a.r.) en Schmal (c.h.). Uit deze stemverhouding bleek overduidelijk dat de socialistische het zijn geweest, die het Kabinet ten val hebben gebracht. Men kan nu wel theoretiseren, dat de stemmen van de heren Gerbrandy en Schmal de doorslag hebben gegeven, maar deze twee stemmen vallen toch in het niet t.o.v. het machtige socialistische bloc.

Geen kans op „de oude rechtse coalitie”

Het was overigens een heterogeen gezelschap dat het Kabinet Drees deed struikelen. Het was een monsterverbond dat nimmer in staat geweest zou zijn het roer van het schip van staat over te nemen. Daarom had het geen enkele zin om te juichen over de val van het Kabinet Drees, ook al heeft men bezwaren tegen een samenwerking op zakelijke basis met de socialistische. De toevallige meerderheid waarborgde geen alternatief. Het was goed dat de anti-revolutionaire fractie het Kabinet Drees tot het einde toe heeft gesteund, ook al waren er bedenkingen tegen de gevolgde huurpolitiek.

Zolang de rooms-katholieken in ons land niet bereid zijn in zee te gaan zonder socialistische, heeft het geen enkele zin te hunkeren naar een oude

rechtse coalitie. De anti-revolutionaire politiek is altijd een realistische politiek geweest. Zowel in de dagen van Kuypers als in die van Colijn. Het is de grote verdienste van de heer Schouten dat hij deze realistische lijn heeft doorgetrokken. Het zou geen enkele zin gehad hebben om nog steeds mokkend door het leven te gaan, omdat de samenwerking rooms-rood gedurende de Indonesische kwestie verderfelijker is geweest.

Nee, beter is het te luisteren naar de liberale staatsman, die tientallen jaren geleden heeft verklaard, dat de anti-revolutionaire behoren tot het allerhardste hout, waartegen iedere partij gaarne aanleunt. De anti-revolutionaire partij was in de dagen van Colijn ook een minderheid en toch heeft zij in die tijd zegenrijk werk kunnen verrichten. En waarom zou dat anno 1955 en 1956 niet meer het geval kunnen zijn? Of zou men soms willen beweren, dat de zuiver anti-revolutionaire opvattingen van minister Zijlstra geen overheersende rol in het Kabinet hebben gespeeld? De feiten leren anders.

Een jaar van conjunctuurmoeilijkheden

De stabilisatie van lonen en prijzen heeft de binnenlandse politiek voor een groot deel beheerst. Dit bleek reeds begin Februari toen de socialistische Nederhorst een interpellatie aanvraag over de ontwikkeling van lonen en prijzen. Deze interpellatie is er nimmer gekomen. Ten eerste niet, omdat het moeilijk was iets tegen deze politiek in te brengen; ten tweede niet omdat de interpellatie dreigde vooruit te lopen op de behandeling van de voorstellen tot belastingverlaging en huurverhoging. Op 9 Februari heeft Minister-President Drees tijdens de Algemene Politieke Beschouwingen in de Eerste Kamer zich volledig achter minister Zijlstra geschaard door te verklaren dat het Kabinet ongerust was over de loon- en prijsspiraal. En begin Maart — bij de behandeling van de begroting van Economische Zaken in de Eerste Kamer — heeft de bewindsman van Economische Zaken de socialistische kritiek ontzenuwd, dat de hoogconjunctuur niet voldoende bestreden wordt. De N.V.V.-voorzitter Oosterhuis kreeg te horen dat de lonen en prijzen niet over elkaar heen mogen tuimelen.

Over de bestrijding van de hoogconjunctuur is veel te doen geweest. De redevoering van minister Zijlstra bij de begrotingsbehandeling in de Tweede Kamer ligt nog vers in het geheugen. Het was wellicht de beste redevoering, die door hem in de Kamer is uitgesproken. De socialistische kritiek op de stabilisatie van de lonen en de prijzen kon niet gehandhaafd worden, hetgeen ook wel bleek uit de veel verzoender passages in het Voorlopig Verslag over de Algemene Politieke Beschouwingen van de socialistische Eerste Kamerfractie. Het beleid van minister Zijlstra is Kabinetsbeleid. En toch ziet men steeds weer, dat de P.v.d.A. opbokst tegen haar eigen geestverwanten in het Kabinet. Heel duidelijk is dit weer gebleken toen het Kabinet op het punt stond de bedrijfstakgewijze loonvorming in te voeren. De socialistische kritiek was niet van de lucht, maar een herhaling van een Kabinetscrisis bleef tenslotte uit. Het zou te gek zijn om voor de tweede maal lijst-aanvoerder Drees naar huis te sturen!

Bij de bestrijding van de hoogconjunctuur heeft ook de belastingpolitiek een grote rol gespeeld. Weer zag men de socialistische aanvankelijk verzet aantekenen tegen de voorstellen van de regering om de belastingen met een half miljard gulden te verlagen. Zij stelden zich op het theoretisch juiste standpunt, dat de belastingen verlaagd moeten worden in een tijd van neergaande conjunctuur. Dan zal er wellicht werkloosheid zijn, die opgevangen kan worden door de koopkracht te vergroten. De industriële bedrijvigheid zal daardoor toenemen. Het standpunt is slechts theoretisch juist. Het hield geen rekening met het feit, dat de belastingen in ons land te hoog waren. Evenmin met de omstandigheid, dat de gevolgen van de watersnoodramp reeds waren gefinancierd en dat de uitkeringen krachtens de wet op de materiële oorlogsschaden ieder jaar minder worden. De P.v.d.A. fracties hebben de belastingverlaging tenslotte geslikt.

Over de „kreupele huurwet” is heel wat te doen geweest in het voorbije parlementaire jaar. Tenslotte pakte dr. Drees zijn tas in, stond op en vertrok . . .

. . . maar niet voor lang. Zo kreupel was de huurwet niet of net zo. Het bleef de kabinet keerde enkele weken later weer terug achter de groene tafel: in eer hersteld!

één jaar vol van politieke onrust

De dogmatische socialistische principes zullen ook in 1956 moeilijkheden opleveren bij de kabinetsformatie

De P.v.d.A.:

star en dogmatisch

Uit heel dit overzicht blijkt dat de socialistische partij in ons land, die zo graag van psychologische wapens gebruik maakt en ons volk voor zich tracht te winnen door steeds maar met enkele stokpaarden te paraderen, in wezen zo vast zit aan haar dogmatische principes dat zij nauwelijks in staat is te reageren op de ontwikkelingen van de dag. Of zij loopt achter aan, mokkend en sarrend (loon- en prijspolitiek en belastingverlaging) of zij mist de bus (kabinetscrisis). Wie een overzicht opstelt over het jaar 1955 kan moeilijk enthousiast zijn over de socialistische politiek. Al het goede dat tot stand gekomen is, is geschied ondanks de socialisten. Men kan ook zeggen, dat de socialisten over de gehele linie het pleit tegen minister Zijlstra (een ontdekking in de Nederlandse politiek de sterke man in het Kabinet) hebben verloren.

De V.V.D.

„weglopen als wapenfeit”

De liberale oppositie kan ook al niet bijster gelukkig zijn met de bereikte resultaten over het afgelopen jaar. Bij tal van principiële debatten (o.a. bij de crematiewet) heeft zij geprobeerd de basis van links te versmallen. De P.v.d.A. zou een partij zijn, die in principiële zaken in het compromis zou moeten vluchten, maar de liberalen kunnen het echte vrijheidsbeginsel nog eens hoog houden. Het is een vrijheidsbeginsel, zó liberaal, dat het niet geeft of andersdenkenden op de tenen worden getrapt. In naam der vrijheid kan aan het geweten van vele andere onderdanen afbreuk worden gedaan. Ongetwijfeld zal de V.V.D. proberen deze liberale vrijheid tijdens de komende verkiezingsactie ten tonele te voeren, daarbij niet alleen maar een beroep doende op haar standpunt inzake de crematiewet en op de Zondagswet. Ongetwijfeld is dit een speculeren op de linkse (oude S.D.A.P.)-elementen in de P.v.d.A.

Veel bijzonders heeft de V.V.D. niet kunnen presenteren. Weliswaar verdween de heer Oud tijdens de behandelingen van de belastingvoorstellen (in tweede termijn) uit de Kamer, omdat hij niet voor spek en bonen wilde meedoen, maar dat is dan ook het enige heldenfeit, waarop hij kan bogen. De heer Oud was die dag weer erg boos, dat het niet mogelijk was, de gewijzigde belastingvoorstellen te amenderen. Maar hij vergat, dat dit misschien anders had kunnen zijn als hij niet op 17 Mei j.l. zich geschaard had aan de zijde der socialisten om het Kabinet ten val te brengen. Nu kon hij op 7 Juni j.l. wel roepen, dat onze ministers zetministers zijn, maar dit maakte geen enkele indruk. Minister Drees heeft volkomen duidelijk gemaakt, dat het Kabinet ook tijdens de reconstructiepoging van de heer Burger zijn verantwoordelijkheid heeft behouden.

En bovendien:

Enkele rimpelingen

Het afgelopen jaar heeft dus wel in het teken gestaan van de sociaal-economische politiek. De behandeling van de wet op het cadeaustelsel, het televisiedebat, de kritiek op minister Cals, de interpellatie Gerbrandy (over het vervoer van troepen met K.P.M. schepen) de adoptiewet, de wijziging van de organisatie van de rechterlijke macht, de instelling van een productschap zuivel, waren slechts rimpelingen in de politieke vijver, die achteraf bezien, eigenlijk niet van bijzonder belang waren. Die rimpelingen zijn niet meer te bespeuren door de golfslagen die de socialisten hebben veroorzaakt.

Zo snellen we het jaar 1956 tegemoet. De eerste helft van dit jaar zal volkomen gelijk zijn aan het afgelopen jaar: onrust zal de boventoon voeren. Als de moeizame

1956 Kabinetsformatie voorbij zal zijn is het misschien weer mogelijk te spreken van enige rust op het politieke erf. Het is te hopen dat in het begin van 1956 minister Suurhoff de definitieve ouderdomswet in het staatsblad zal kunnen krijgen en dat minister Zijlstra de wet op de economische mededinging, nodig voor een verdere voortzetting van het prijsbeleid, er door kan slepen.

De formatie

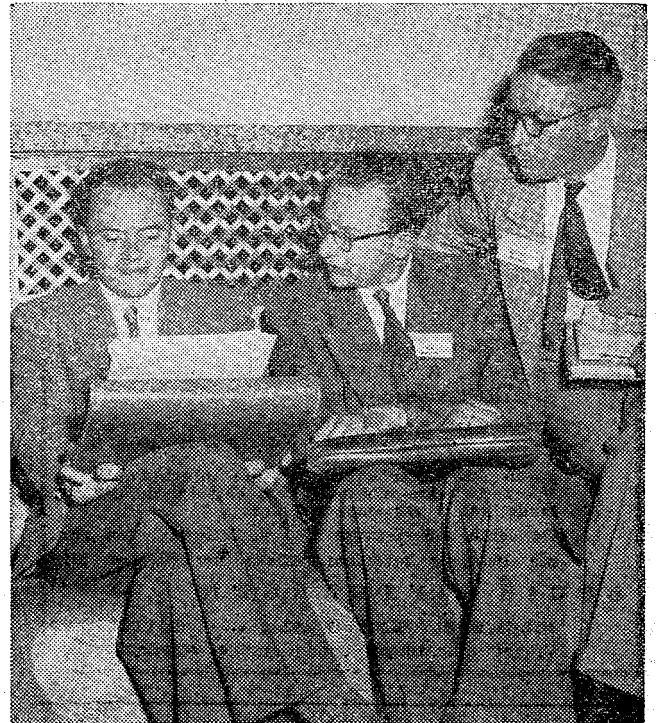
wordt een moeilijk werk

De Kamer zal dit jaar vroeg op reces gaan, want de verkiezingsactie moet grondig worden voorbereid. Behalve de heer Schouten zullen alle oude vertrouwde lijsttrekkers zich weer aan het Nederlandse volk presenteren. De één miljoen gulden die de socialisten aan deze verkiezingsactie willen besteden, de zeventienhonderd en vijftig duizend van de K.V.P. staan er borg voor, dat het kiezerscorps wel iets te wachten staat. De anti-revolutionairen zullen waarlijk niet bij voorbaat met ontzag naar deze twee partijen behoeven te kijken. Men kan toegeven, dat de kracht van de anti-revolutionaire partij voor een deel afhankelijk is van de mate waarin ons volk verwereldlijkt, maar anderzijds is er de afgelopen vier jaar een a.r. politiek gevoerd, waarmee men voor de dag kan komen. Het beleid van minister Zijlstra, het Deltaplan van minister Algera, zijn het Nederlandse volk ongetwijfeld niet ongemerkt voorbijgegaan.

Hoe de verkiezingsuitslag ook moge zijn, het staat vast, dat tijdens de komende Kabinetsformatie verschillende moeilijke problemen opgelost moeten worden, die tot nu toe zijn blijven hangen. Daar is in de eerste plaats het huurvraagstuk. Een commissie uit de Kamer houdt zich momenteel bezig met de bestudering van de huurpolitiek op langere termijn. Het zou misschien niet ondienstig zijn, dat de Sociaal Economische Raad daarbij de helpende hand biedt. Dan beschikt de Kamercommissie met gedocumenteerde cijfers over het materiaal om het toekomstige beleid te kunnen aangeven. Maar dit alles neemt niet weg, dat bij de Kabinetsformatie toch de politieke beslissing genomen zal moeten worden. Wie het probleem van de afroaming kent, weet, dat dit niet gemakkelijk is. De socialisten hebben zich dit jaar in slaap gewiegd met de gedachte dat de invoering van de onderhoudsplicht een grote stap vooruit zou zijn. Maar de praktijk leert dat slechts in enkele honderden gevallen geprobeerd is om onder de vijf procent huurverhoging uit te komen. De eis tot onderhoudsplicht was de strohalm waaraan de heer Burger zich tijdens zijn reconstructiepoging vasthield. Nu is deze halm afgebroken. En de onzinnigheid van het naar huis sturen van het Kabinet is daardoor nog duidelijker gebleken.

Een tweede punt is de hoogte van het gemeenschappelijk defensieplafond. Daarover is onlangs in Nederlandse Gedachten uitvoerig geschreven. Het gaat om de vraag of er een paar jaar meer aan onze defensie uitgegeven kan worden dan f 1350 mln per jaar. Minister Staf schijnt daarvoor de noodzaak in te zien, maar dit inzicht wordt niet gedeeld door andere politici. De heer Roosjen heeft tijdens de behandeling van de begroting van Oorlog te kennen gegeven, dat er voor het bewaren van onze vrijheid geen offers genoeg gebracht kunnen worden. Dat was dus een waardevolle steun aan de opvatting van minister Staf. Natuurlijk zal het bij deze kwestie gaan om het militair noodzakelijk en het sociaal-economisch mogelijke. Dit af te wegen is geen eenvoudige zaak.

Het huurprobleem en het vraagstuk van de hoogte van ons defensieplafond kan men dan nog voegen bij de poging van alle partijen om bij de komende formatie zoveel mogelijk aan haar trekken te komen. Dat is in Nederland altijd een tijdrovende bezigheid.

Op de (geslaagde) atoomconferentie te Genève vertelden Nederlanders van de samenwerking tussen ons en Noorwegen.

Het Zweedse Koningspaar was dit jaar de gast van onze Vorstin en Prins. Bijzonder hartelijk was de ontvangst.

Beter dan iets anders drukte deze vrome wens de genegenheid uit, die men in de West gevoelt voor het Oranjehuis.

Het bezoek dat ons Koninklijk Paar in het najaar aan de West bracht is een der hoogtepunten van het jaar geworden, vooral ook om de ongedwongen sfeer, waarin Vorstin en onderdanen elkaar wisten te vinden.

De
wereld
in dit
jaar

De glimlach overheerst ♦ ♦ ♦

Daarom zal gestreden moeten worden tegen hoerapatriottisme enerzijds en tegen defaitisme anderzijds

EEN UITKOMST VOOR MAAGLIJDERS

Maaglijders, U kunt weer alles gaan eten. De echte C - R. MAAGTABLETTEN zijn weer in Nederland verkrijgbaar.

C-R. MAAGTABLETTEN

geven direct verlichting en zijn pijnstillend. Vooraanstaande doktoren en chirurgen, hier te lande, tellen wij onze cliënten.

De echte Amerikaanse C - R. Maagtabletten zijn die lichtgele tabletten. Alleen verkrijgbaar bij:

LOUIS RIETBERGEN

NIEUWE BINNENWEG 400 — ROTTERDAM
Vraagt inlichtingen zonder enige verplichting.

Uw kat eet graag goed

Uw kat eet graag lekker

Uw kat eet graag Felix

Zo sterk

als een

zijn

"Echa"
POMPEN

VOOR ALLE
DOELEINDEN

FABRIKANT

HOUWELING

UTRECHT: LEIDSCHEWEG 1c
TEL. K 30 21630-15794

ROTTERDAM: BOLWERK 10
TEL. K 1800 27570-55055

LUNTEREN (Gld.): ENGWEG 39
TEL. K 8388 253 - 383

"Echa"
POMPEN

Voor advertenties

gelieve men zich uitsluitend te wenden tot de

advertentie-administratie

Kon. Wilhelminalaan 34
LEIDSCHENDAM

PONTIAC HORLOGES

SIEBEL

DEN HAAG - ROTTERDAM - AMSTERDAM
Lange Poten 11 Stadhuisplein 24-26 Kalverstraat 123
Nieuwe Binnenweg 227

AN HET EINDE van het tiende jaar na de tweede wereldoorlog valt te constateren dat de wereld zich economisch van de gevolgen van deze oorlog grotendeels heeft hersteld. In technisch opzicht staan wij aan de vooravond van een nieuwe industriële ontwikkeling, die het wereldbeeld voor de komende jaren zal bepalen. Het toepassen van de kernenergie kan de productie van de mensheid tot ongekennde hoogten voeren en kan de welvaart meer dan voorheen verspreiden over de gehele wereldbol. Dat is het economisch perspectief. De toepassing van de electronica maakt het mogelijk de mens te bevrijden van het slavenjuk der mechanische arbeid aan de lopende band en van de gevolgen van de massificatie. Dat is het sociale perspectief. In sociaal-economisch opzicht zit de vooruitgang in de lucht. Maar het wereldleven wordt niet bepaald door de sociaal-economische mogelijkheden van de mensheid, het zijn de ideologische en levensbeschouwelijke factoren, die hieraan richting geven.

In dit opzicht zijn de tegenstellingen dit jaar verscherpt en voorspelt de toekomst toenemende spanningen. De wetenschap moge voor en achter het IJzeren Gordijn de ongekennde krachten, die in Gods schepping schuilen, openbaren, wanneer de menselijke geest deze krachten inschakelt in de opstand tegen God en zijn ordinantiën, dan rijst voor de christen het apocalyptisch perspectief, waarin de wereldbol wordt doorkruist door de ruiters van het Armageddon uit de Openbaringen van Johannes. De enige troost die voor de gelovige christen rest, is dat in deze ontwikkeling Gods voetstap naar het naderende wereldéinde, de wederkomst des Heren, wordt vernomen. Het menselijk hart, dat geen kracht heeft in zichzelf, kan onder de dreiging van de naderende onheilen, ineenkrimpen van schrik, het oog des geloofs telt verschrikkingen niet. De christen houdt goede m ed, ook wanneer de H-bommen zich opstapelen. Er zijn vele christenen die bibberend van angst de gebeurtenissen in de wereld volgen en maar liever als struisvogels de kop in het zand steken en zich bewust afwenden van de strijd die woedt in de buitenlandse politiek. Zij kijken niet over de grenzen en blijven zo dicht mogelijk bij huis, waar het knus en gezellig is. De antirevolutionaire partij wil niet de spreekhuis van deze mensen zijn. Zij verwerpt de gedachte, dat wij als Nederlanders met een boekje in het vaderlandse hoekje kunnen gaan zitten. Het „kome wat komt" is een goddeloze, fatalistische levenshouding. Ook in de buitenlandse politiek moet de strijd des geloofs gestreden worden. In het eschatologisch perspectief moge volgens de Heilige Schrift „oorlogen en geruchten van oorlogen" ons deel zijn, als christenen hebben wij de roeping de overheid, die God over ons volk heeft gesteld, op te roepen zich met de overheden, die God over andere volken heeft geplaatst of toegelaten, te verbinden in de strijd tegen de mensenmoord, waarvan de Satan de verwekker is. Het lijkt geen twijfel, dat de Nederlandse regering in 1949 een juiste verbintenis heeft aangegaan, toen zij ons land verbond aan de Noord Atlantische Verdragsorganisatie. Het agressieve wereldcommunisme heeft in godloochenend materialisme en imperialisme de oorlog in zijn vaandel geschreven en ontwikkelt daarbij een oorlogsapparaat, dat zijn weerga niet kent. De ziel van het Russische volk en van de onderworpen volken wordt verpest met een ziedende haat tegen het Westen, tegen het Christendom en tegen de Christelijke instellingen, die het leven der volken geestelijke vrijheid, sociale vooruitgang en economische ontplooiing hebben gebracht.

Het Kremlin: toch dezelfde doeleinden

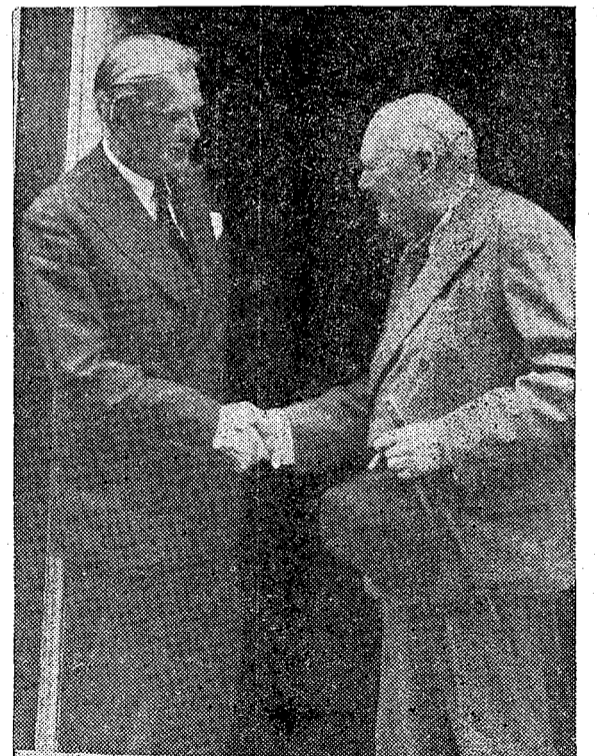
Dit jaar hebben de Sowjet-machthebbers getracht het Westen in slaap te wiegen, zoals de valse profeten het oude volk Israël deden met hun: „vrede, vreden en geen gevaar." De beide conferenties van Genève brachten de vier wereldmachten: Amerika, Engeland, Frankrijk en Sowjet-Rusland, bijeen. De christenen over de gehele wereld hebben hun voor mannen Eisenhower, Eden en Faure in hun gebed

ondersteund. President Eisenhower, de voornaamste van de drie, wist zich gedragen door deze gebeden en heeft daaruit volgens zijn eigen verklaringen krachtige steun geput. Men moet de conferentie in het Paleis des Nations van dichtbij hebben gevolgd om te weten dat de Amerikaanse president met heilige ernst de Russische machthebbers tegemoet is getreden. Zijn vredesvoorstellen werden echter met een cynisch schouderophalen begroet. De komst naar Genève van de Russische leiders bleek niet anders te zijn dan een tactische, misleidende manoeuvre. Terwijl zij in Genève spraken over vrede, bereidden zij de nieuwe actie tegen het Westen voor, die na de tweede conferentie van Genève, toen de ministers van buitenlandse zaken der Grote Vier, de volkomen mislukking van hun besprekingen over de Duitse hereniging en de ontwapening moesten constateren, de wereld deed opschrikken.

Wij herinneren aan de poging van Sowjet-Rusland om het Midden-Oosten in vuur en vlam te zetten en aan de anti-Westerse veldtocht van Chroestsjew en Boelganin door India, Birma en Afghanistan. Deze reis werd begeleid door nieuwe H-bom-proeven op Sowjet-Russisch gebied en gemeenschappelijke verklaringen van de beide Sowjet-leiders en de Indiase ministerpresident Nehru over de radicale vernietiging van het H-bomwapen, alsof het Westen, met name de Ver. Staten, niet reeds jarenlang terecht geëist had, dat Sowjet-Rusland zijn verzet tegen een behoorlijke controle op de ontwapening zou opgeven. Het jaar 1955 eindigt met een gestegen wantrouwen in de Sowjet-Russische bedoelingen.

Helaas zijn er in het Westelijke kamp scheuren en barsten in de samenwerking en in de soliditeit van de samenwerking te constateren, zodat de kansen op succes voor het communistisch imperialisme voor de toekomst nog zeer groot moeten worden geacht. Achter het IJzeren Gordijn mag wellicht in de hoogste regionen van de communistische leiding persoonlijke rivaliteit tot tijdelijke verzwakking leiden, — er zijn tekenen die erop wijzen dat de strijd in het Kremlin om de nalatenschap van Stalin nog niet is uitgewoed —, wie de Sowjet-pers van de laatste weken volgde, weet dat zich een herziening van het communistische offensief naar binnen en naar buiten aan het voltrekken is, die aan deze pseudo-religie een nieuw élan geeft en het fanatisme tot ongekennde hoogte opzweept.

Molotov kwam tot belijden van schuld, omdat hij zich had laten ontvallen, dat in Sowjet-Rusland thans de grondslagen nog ontbreken om te komen tot de laatste

Na het publiek wekenlang in onzekerheid te hebben gelaten, trok Winston Churchill zich dit jaar terug als leider van de conservatieve partij en dus als premier van Engeland. — Eden werd zijn opvolger met Butler als de „tweede man".

SCHOOLMEUBELN

MEUBELINDUSTRIE ROTHUIZEN N.V. EDE

ZUIDHOLLANDSE BANK

ALLE BANKZAKEN * EFFECTEN * EMISSIES * ASSURANTIE

ROTTERDAM

DEVIEZEN

*S-GRAVENHAGE

♦ ♦ ♦ NIET

phase van de opbouw van de socialistische maatschappij het communisme, de klassenloze maatschappij, die overvloed en vrije tijd voor allen zal brengen. In de „Prawda” van 4 November 1955 lezen wij: „De partij richt alle krachten en energie van het volk op de oplossing van de vraagstukken, die de verwezenlijking van de communistische maatschappij stelt. Thans is het communisme geen droom, geen verre toekomst meer. De opbouw van het communisme is een werkelijkheid van vandaag”. „Ons land beschikt over een industrie van de eerste rang; zij is de bron van kracht en macht van de Sowjet-staat en de grondslag voor het toenemen van de welvaart van ons volk.” In haar economische politiek gaat de partij van de Maxistisch-Leninistische gedachte uit, dat het in vergelijking met het kapitalisme een hogere arbeidsproductiviteit moet scheppen voor de uiteindelijke overwinning van het communisme”.

Het Westen: in alles samenwerking

In het Westen zal men ernstig rekening moeten houden met de mogelijkheid, dat het Sowjet-blok binnen afzienbare tijd inderdaad de economische suprematie in de wereld bereikt. Dat deze economische superioriteit in dienst zal worden gesteld van de communistische wereldverovering, spreekt vanzelf.

De laatste maanden vindt in alle landen van het communistische blok een grootscheepse herziening van het onderwijs plaats. Bij het lager onderwijs, het middelbaar onderwijs en het universitaire onderwijs wordt daarbij het voornaamste accent geplaatst op het onderricht in de technische vakken. Begeerte heeft het Russische volk aangeraakt. De techniek is het middel om deze begeerte te bevredigen. Deze uitdaging aan het Westen moet beantwoord worden. Het is van het grootste belang dat ook ons volk zich hierop bezint.

In deze strijd op leven en dood zullen door de Westelijke bondgenoten de knapste koppen moeten worden ingeschakeld en zal de samenwerking op wetenschappelijk en technisch niveau in de eerste plaats moeten worden gestimuleerd. Op het terrein van de atoomenergie is er nog teveel „apartheid”. Hierbij gaat het niet alleen om de toepassing van de kernenergie voor militaire doeleinden. Op dit terrein heeft het Westen nog steeds een belangrijke voorsprong. De eerste zes Amerikaanse bataljons met geleide projectielen van het type „Caporal”, dat met een atoomlading kan worden voorzien, zullen begin 1956 in West-Duitsland worden gestationeerd. Over enige jaren zal een aardsatelliet de wereldglobe kunnen afspieuren ten behoeve van de strategische oorlogvoering. De Noord-Atlantische Verdragsorganisatie heeft op de jongste vergadering van ministers in Parijs de eerste stappen genomen naar een meer gecoördineerde luchtverdediging. Van de Noord-Kaap tot aan de Kaukasus zal een radernet tot stand worden gebracht, dat het Westen zal dienen als eerste waarschuwingssysteem voor vijandelijke luchtaanvallen.

Op militair terrein zijn de vooruitzichten niet zo somber als sommigen wel menen, maar de technische militaire inspanning van het Westen is niet doorslaggevend. De geestkracht van het Westen zal zich moeten richten op de vreedzame toepassing van de kernenergie en van andere uitvindingen ter versterking van de economische en politieke weerbaarheid van de volken van het Westen. Op 17 en 18 Januari zal de eerste bijeenkomst worden gehouden van het Europese comité van actie, dat de Fransman Jean Monnet, de vader van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal, heeft opgericht. Monnet heeft uit alle landen van het continentale West-Europa de belangrijkste politieke leiders kunnen winnen voor zijn actie tot eenmaking van West-Europa. Punt één van de agenda op 17 en 18 Januari is het aangeven van de weg, waarlangs de ontwikkeling van de atoomenergie voor vreedzame doeleinden dienstbaar kan worden gemaakt aan de integratie van Europa. Nederland zal zich hierbij in de voorste rijen moeten bevinden en moeten trachten de grote mogendheden, zoals Frankrijk, Engeland en West-Duitsland over hun aarzelingen heen te helpen. De Amerikaanse regering ziet het overwegende belang van deze samenwerking in en heeft bij monde van haar minister van buitenlandse zaken alle steun aan deze ontwikkeling toegezegd.

Helaas verzwakken de landen van West-Europa nog steeds de kracht van het Westen door het vasthouden aan verouderde nationalistische concepties en een zielig gemis aan visie op de werkelijkheid van vandaag en de gevaren van morgen. Ook in Nederland treft men tot in de hoogste regionen van het politiek beleid mannen aan, die blijk geven van een gebrek aan vertrouwen in de mogelijkheden van het Westen of zich schuldig maken aan overschatting van de nationale kracht. De anti-revolutionaire partij zal de strijd moeten aanbinden tegen het hoera-patriotisme aan de ene kant en tegen het defaitisme aan de andere kant.

Eerste taak: de fouten opruimen

De wereldsituatie van vandaag eist een globale politieke, economische en militaire strategie. Tot dusver werd deze activiteit voornamelijk door de Verenigde Staten verricht, waarbij Groot-Brittannië erin slaagde zo nu en dan hierop invloed uit te oefenen en namens West-Europa op te treden. De Noord-Atlantische verdragsorganisatie kon als „braintrust” van het Westen niet tot ontwikkeling komen, omdat allerlei politieke problemen de geesten in West-Europa verdeeld hielden. Wij denken aan het verzet van Frankrijk tegen de West-Duitse herbewapening en het geschil tussen Frankrijk en West-Duitsland over het Saarprobleem. Wij noemen voorts de controverse tussen de Ver. Staten en de zogenaamde koloniale West-Europese mogendheden over de vrijmaking van de overzeese gebieden in Azië en Afrika. Met name Turkije moet hier genoemd worden dat thans weer van plan is 60.000 soldaten, die tot het Franse militaire contingent van de N.A.V.O. behoren, naar Algerije te zenden tot onderdrukking van de opstand der Algerijnen tegen het Franse gezag. Wij herinneren tenslotte aan de spanningen, die tussen Turkije, Griekenland en Groot-Brittannië heersen over het eiland Cyprus en die de Zuid-Oost-flank van West-Europa dreigen te verzwakken.

In het nieuwe jaar zal het Westen eerst de zwakten, conflicten en tegenstellingen in eigen kamp moeten trachten weg te werken. Landen, zoals Frankrijk, Turkije en Griekenland zullen hun binnenlandse moeilijkheden eerst dienen op te lossen, voordat zij zich zullen kunnen inzetten in de strijd voor een beter werkend en hechter bondgenootschap.

Het uitblijven van de continentale West-Europese eenwording is vooral te wijten aan Frankrijk en Engeland. Zolang in Frankrijk geen samentrekking van de binnenlandse politiek heeft plaats-

gevonden en Engeland meent zijn eigen weg te kunnen gaan, los van het Europese continent, valt het volle gewicht van de Westelijke weerstand op de Ver. Staten en kan de invloed van de West-Europese landen op de globale politieke, economische en militaire strategie van het Westen slechts zeer beperkt blijven.

Amerika: 100 procent belastinggeld meer

Deze situatie brengt mee, dat de presidentsverkiezingen die in 1956 zullen plaatsvinden in de Ver. Staten voor ons allen van bijzonder belang zijn. De huidige republikeinse regering heeft aan het Amerikaanse congres bijna 100% meer geld aangevraagd voor het belastingjaar 1957, dat eind Juni begint, ten behoeve van de militaire en economische steun aan het buitenland, in totaal 5 miljard dollars. Afgezien van de vraag of het Congres dit enorme bedrag zal voteren, blijkt hieruit, dat president Eisenhower, wanneer hij zich opnieuw kandidaat stelt voor het presidentschap, het grote belang inziet van een zo sterk mogelijk bondgenootschap. De democratische partij heeft in het verleden eveneens bewezen dat de Amerikaanse hulpverlening aan het buitenland de grondpeiler is van haar buitenlandse politiek. De uitspraken van de democratische leiders wijzen erop, dat deze politiek ook bij een democratische overwinning zal worden voortgezet.

Dit is een belangrijk lichtpunt voor alle kleine volken, ook voor het Nederlandse volk, want zonder de gigantische kracht van Amerika, zouden de communisten West-Europa reeds lang hebben opgeslokt en zou de vrijheid reeds lang van ons werelddeel zijn verdwenen.

Romantiek

HET zal wel komen van al die verhalen uit onze vaderlandse geschiedenis, die verhalen van Michiel de Ruyter en van Tromp en van Piet Hein, van verre tochten naar vreemde landen en van zeeslagen en overwinningen — hoe is het anders te verklaren dat iedere Nederlander, of hij nu zijn dagen slijt op een kantoor of de ploeg stuurt door de vette klei, met glanzende ogen kijkt naar het drukke gewreidel in de haven van Rotterdam? Als hij al die vreemde namen leest, namen uit landen waarvan hij wel eens gehoord had op school, maar die hij al lang vergeten was — als hij die zeeën, kakelebonen soms toegetakeld en onverschilligweg zo door de straten ziet flaneren — dan proeft hij iets van de romantiek van een havenstad en dan zou hij mee willen varen, het zeegeat uit. Ver weg uit de sleur van alledag. Wat maakt die bezoeker van Rotterdam op zo'n ogenblik aan die verhalen over het harde zeemannenleven — hij denkt nog slechts aan de schone schijn van het zeemannensberoep.

En dan leest hij straks in zijn krant hoe Nederlandse zeeslepers in een vliegende storm een boot aan de tros hebben vastgemaakt en hoe ze de Engelsen en de Franzosen te vlug zijn afgeweest en in het hulp bieden en in het najagen van de begeerde buit: het in de steek gelaten schip. Ahoi, dan gaat zijn hart open. Dan is hij even, even- tjes maar, mee de zeeman en ver- richt hij ook die staaltjes van hel- denmoed.

Ach, strak, weet hij weer dat het zeemannenleven hard is — en zeker het leven op een sleper. Want die sleepboten zijn wel onze nationale trots. Maar vraag niet wat er van die mannen geveerd wordt. Maar het is goed dat Nederland met hen meeleeft. Want zij zijn het die mede de naam van de Nederlander hooghouden: de ere naam van de vliegende Hollander.

Een misverstand moet hier uit de weg geruimd. Als de leek het heeft over leepboten, dan denkt hij aan die zeeslepers die met baggermolens en grote zeekasten de zeven zeeën oversteken. Dat spreekt hem toe — maar denkt hij ook aan het oer-Nederlandse vergezicht: een vlak land, in de verte een rivier als een zilveren lint, en daarboven een zwarte pluim? Dat is de rivier-sleepboot die zijn lange last achter zich aantrekt, Rijnopwaarts en Rijnafwaarts. Het is waar: dit alles is minder spectaculair en er schuilt ook minder romantiek in. Maar niet minder dan hun „grote broers" vestigen deze sleepboten Nederlands naam en faam als varende natie. Zonder hen zou een haven als Rotterdam geen bestaansrecht hebben. Als in Rotterdam de vlaggen wapperen voor het twintigduizendste schip, dan wapperen die vlaggen ook voor deze mensen, deze zwerwers van de binnewateren. En ook zij verdienen dat eresaluut.

De vlaggen uit voor Rotterdam twintigduizend

Het was helemaal geen bijzonder schip dat op Zaterdag vóór Kerstmis de Rotterdamse waterweg opvoer en ligplaats koos in de Waalhaven. En de bemanning die Dinsdagmorgen in feestelijke landauers door Rotterdam werd gereden en die een stortvloed van welsprekendheid over zich heen hoorde gaan, was helemaal geen bijzondere bemanning. Elke dag varen er tientallen schepen de Nieuwe Waterweg op en af en zeeleiden lopen er iedere dag honderden door de winderige straten van de Maasstad.

En toch werden deze mannen met geschenken overladen en werd hun schip begroet als bracht het

louter goud voor Rotterdam burgerij — omdat dit schip het twintigduizendste was dat dit jaar ligplaats koos in Rotterdam ruime havengebied. En omdat dat getal twintigduizend tien jaar lang een magisch getal is geweest: twintigduizend schepen in één jaar zou immers betekenen, dat Rotterdam niet alleen sterker uit de oorlogsjaren te voorschijn is gekomen maar wat nog sterker tot de verbeelding spreekt: dat het de haven van Londen zou zijn voorbijgestreefd en nog slechts New York boven zich zou behoeven te dulden op de wereldranglijst.

Daarom is het nu feest in Rotterdam. En daarom be-

hoort het nu feest te zijn in geheel Nederland. Niet zo maar omdat het zo'n eer is hoog op een wereldranglijst te staan genoteerd zoals bij de een of andere tak van sport b.v. De betekenis van die plaats op de wereldranglijst gaat ver uit boven dat strelen van de nationale trots: het betekent dat Nederland toch weer een der allerbelangrijkste schakels is in de wereldhandel.

Men weet het: de zee en de handel hebben Nederland groot gemaakt en hebben deze provincien hun gouden eeuw doen beleven. Het stedschoon van Brugge, van Sluis en van Veere getuigt nog van die rijkdom van oude tijden. En de

machtige patriciershuizen van Amsterdams grachten en aan de kaden van Hoorn en Enkhuizen getuigen van wat handel en scheepvaart hebben vermocht. En die handel en scheepvaart geven nu weer aan Rotterdam het aanzien van een milioenenstad. Anders dan vroeger, want de tijden zijn anders geworden. Nu geen sierlijke patricierswoningen: nu zijn er de bankpaleizen verzezen en het groothandelsgebouw met zijn machtige contouren, zijn autobanen dwars door het gebouw heen en zijn daktuinen. Nu verheffen zich de torenflats ten hemel, waar de duizenden werkers in handel en scheepvaart

SNELLE ONTWIKKELING TOT 'S WERELDS TWEED

SINDS ir Caland zijn stoutmoedig plan lanceerde en Thorbecke het in de Staten Generaal bracht met de klassieke woorden: „Blijvende hetgeen wij zijn, worden wij voorbijgegaan en zijn wij bedorven!" — van die dagen af dateert Rotterdam's stormachtige ontwikkeling tot wereld-

haven. Het plan van Caland was een stoutmoedig en zelfs riskant plan en een plan dat op tijd kwam. In het begin van de vorige eeuw begon het stoomschip zijn opmars. Rotterdammers bouwden de eerste Nederlandse stoomboot en Rotterdamers stichtten de eerste Nederlandse stoombootmaatschappij. Maar daarmee was dan ook wel het meeste ten gunste van Rotterdam gezegd. Want de haven die de Maasstad in de gouden eeuw tot een welvarende koopmansstad had gemaakt door haar gunstige ligging was niet meer zozeer in trek. De vroegere toegang tot zee: het Goereese gat, was verzaand en wilde men omstreeks 1850 de haven van Rotterdam bereiken, dan was het noodzakelijk een afstand van plm. 100 km omte varen. Slechts via Hellevoetsluis was Rotterdam van zee uit te bereiken.

De Rotterdammers begrepen dat het er op of er onder ging: het stoomschip met zijn grotere snelheid bracht immers de werelddelen veel dichter bij elkaar; als gevolg hiervan zou de handel ongetwijfeld gaan toenemen. En welke stad had er nu betere kansen dan Rotterdam, aan de mond van de Rijn, die immers de levensader van Europa genoemd werd?

Zo is het plan voor de Nieuwe Waterweg geboren, de gegraven zee weg, die Rotterdam slechts een dertigtal kilometers van de Noordzee verwijderd zou maken. Die aan de schepen geen oponthoud of overlast zou geven, want er waren sluizen noch bruggen in geprojecteerd. Maar..... die eb en vloed en alle woeste lumen van de onbetrouwbare vijand die de zee altijd geweest is, diep landinwaarts, in het hartje van een grote stad, zouden brengen. Nederland had zich altijd veilig gevoeld achter dijken — nu zou die lijn van dijken en duinen doorbroken worden terwille van de welvaart van een stad.

Het plan is werkelijkheid geworden: in 1872

voer het eerste stoomschip door de nieuwe vaarweg naar Rotterdam. Het eerste schip was langs een nieuwe weg de poort van Europa binnengegaan. En vele zijn er gevolgd! Van die tijd af is het snel vooruit gegaan met Rotterdam. En het mag gezegd: overal en altijd heeft de Rotterdammer zijn haven laten vóórgaan. Toen de stroom van schepen steeds groter werd, is men nieuwe havenbekkens gaar graven. De enorme Waalhaven, 's werelds grootste gegraven haven, getuigt ervan. En wat de outillage betreft is het beste nooit goed genoeg geweest. Altijd en altijd is het streven geweest de ontwikkeling voor te blijven.

Toen na de jongste wereldoorlog Pernis petroleumstad werd, heeft men in allerijl extra havens aangelegd om deze nieuwe, grootse ontwikkeling te kunnen opvangen. En vandaag de dag nog graaft men, ja is het alsof er een wedstrijd aan de gang is tussen de schepenstroom en de graafmachines. Want Rotterdam wil haar faam handhaven dat geen schip er ooit behoeft te wachten en dat in geen haven ter wereld een schip zo snel geladen of gelost wordt als juist in Rotterdam. Neen, wat dat betreft heeft Rotterdam de verwachtingen van ir Caland nooit beschaamd!

DE WIND MEE

Nu is daarmee veel, maar toch nog niet alles gezegd: de beste havenoutillage heeft weinig waarde als er geen handel is. Want dat heeft geen havenstad zek in de hand. Denk dan nu even terug aan de periode waarin de Rotterdamse haven tot haar grote bloei gekomen is: de eerste helft van deze eeuw. In de periode vallen twee oorlogen en in beide oorlogen was Duitsland, het natuurlijke achterland van Rotterdam, een van de partijen. Dat betekent, dat Duitsland zich tweemaal op een oorlog heeft moeten voorbereiden, tweemaal alles wat nodig is voor de enorme inspanning van een oorlog „in huis" heeft moeten halen. En dat op de meest snelle en efficiënte wijze die maar mogelijk was.

Is het dan zo verwonderen, dat 1938 een topjaar geweest is in de geschiedenis van Rotterdam's haven — een topjaar zoals men meende

nooit meer te zullen belezen nakijkt ziet hoe steeds weer teruggesprepen. En... hij zond die welvaart in de hand

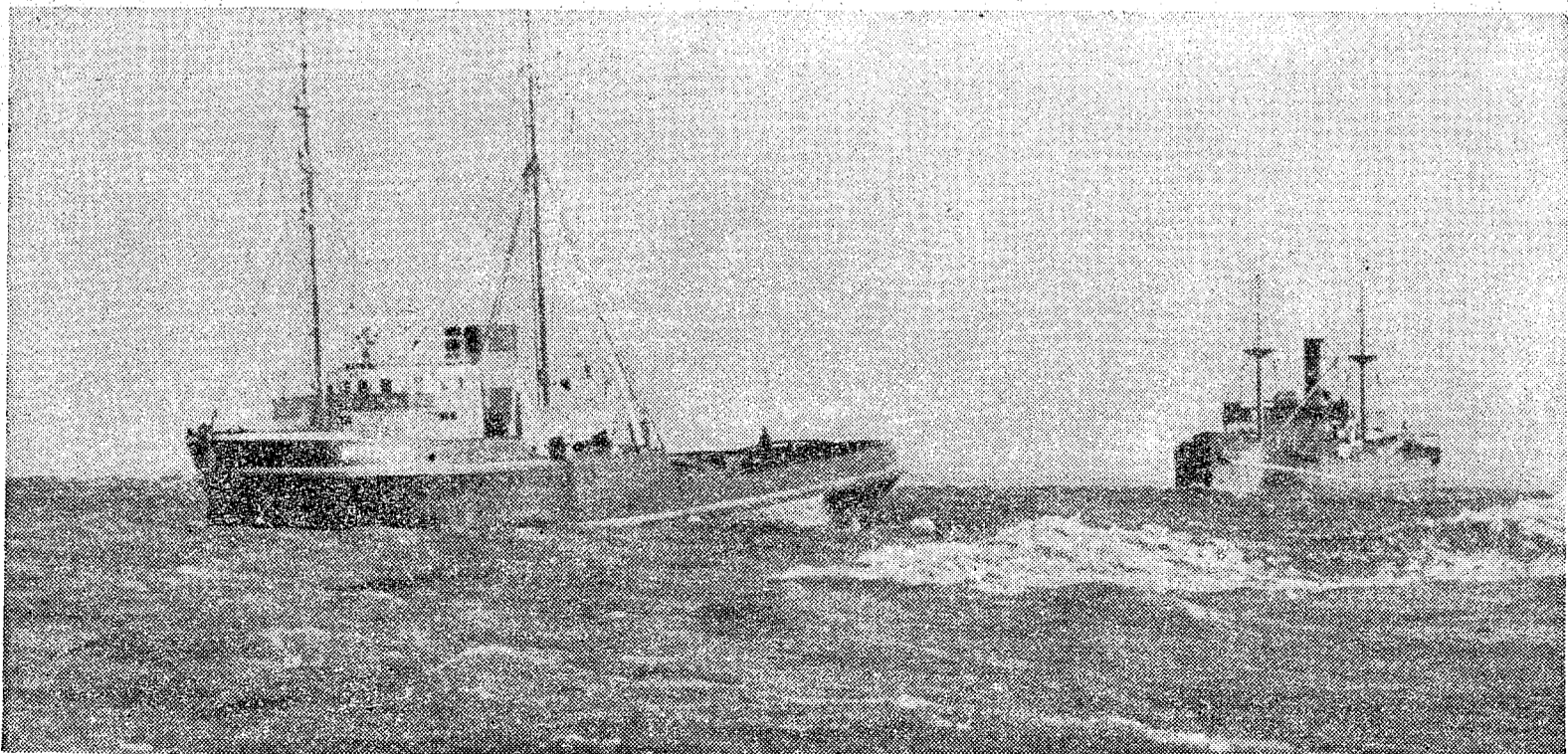
In dat beroemde jaar van 37 miljoen ton goederen (tegen 11,5 miljoen ton in 1954). Kolle massagoederen dus) hadde het leeuwenaandeel: samen met (tegen 11,5 miljoen ton in 1954) dat Rotterdam reeds eerder geworden was van de Eer voor Kolen en Staal!). Het derde plaats in met 7,8 (10,7 miljoen ton).

Kolen en staal — dat zijn de oorlog — op die grond de welvaart. En voor die stad, ruimschoots haar toel log kwam inderdaad en di haven, die jarenlang de to land geweest was, zo grove konden. Men kan dit een niet een les speciaal voor de gehele wereld: een oorlog, logsvoorbereidingen, is vers het eigen graf te delen oorlogsvoorbereidingen is wee de wereld die zich in welvaart verlustigt!

In de cijfers die we hier is het duidelijk geworden thans Rotterdam's haven hoog stuw, is van een geard de aarc der goederen aan paats ingenomen va. de bedroeg de aan- en afvoer drie miljoen ton — in 1954 ton. Voor een niet gering bouw van Pernis, de grootstie van Europa. En in de Rotterdam vertrouwen. Het is in de eerste jaren nog in nemen — hoe de ontwikkelz de atoome energie voor bet bommen bruikbaar gemaakt Dit alles neemt niet weg niet tevreden is over de goederenvervoer. Voor een is de Duitse beschermende De Rijn is vrij — zo sta Mannheim, die vele jaren Duitsland is getekend. Maar jaren heeft de Westduits so opgevat, dat het verkeer land niet vrij was. Slechts ten goederen vervoeren

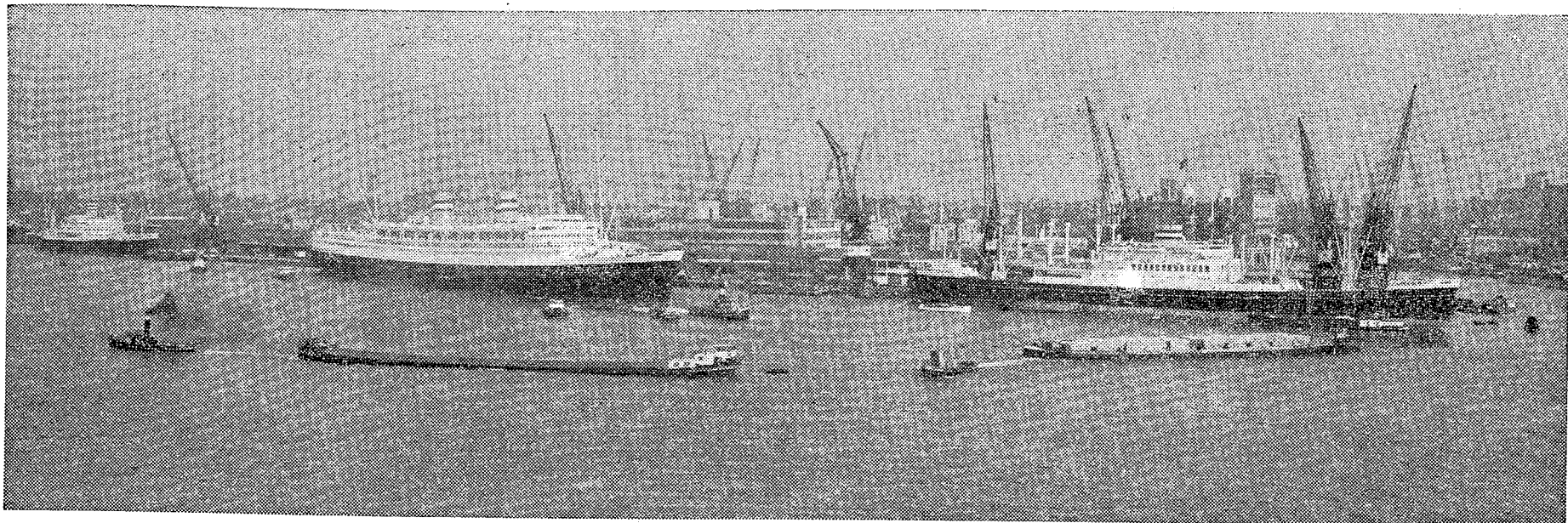
Glukkig is dat bezig schijnlijk meer uit nood Rijnvloot al het vervoer uit schuldbesef bij de Duits is een kentering en al is te vreden, men verheugt er

Het meest verheugende ling van Rotterdam is de andering in de plaats niet langer is de haven Duitsland — nu neemt mer de eerste plaats in striële vlucht van ons allerminst vreemd. En tonen wij nogmaals v geschreven: Rotterdam's lands welvaart en Ned Rotterdam's welvaart.

Spectaculair is de zeesleepvaart, het riskante spel van mannen en oersterk materiaal met het geweld van wind en water. Soms wordt er

verloren — maar de Nederlanders zijn van ouds bedreven in dit werk en hebben een naam gevestigd die geen enkel ander land kan evenaren.

Deze imposante foto maakte de havenfotograaf-bij-uitstek Frits J. Rotgans voor de Holland Amerika Lijn. Men ziet er de grote „damboten” liggen (alle namen van de H.A.L.-schepen eindigen op -dam of -dijk), die deze maatschappij in Amerika zo'n uitstekende naam hebben bezorgd.

Angst voor „continentale stelsel”

Is de toekomst echt rooskleurig?

VORIGE week sprak voor de radio de Rotterdamse wethouder van financiën en voor het havenbedrijf (de man die nu gouverneur van Suriname geworden is), de heer J. van Tilburg. Deze bij uitstek deskundige gaf zijn visie op de toekomst van Rotterdams havens in deze woorden weer:

„Rotterdam heeft in de groei van zijn haven het volste vertrouwen. Een toename van het verkeer in het huidige overrompelende tempo zal niet steeds door kunnen gaan. Maar voor een ernstige terugval als in de dertiger jaren, toen over deze stad zoveel leed is gebracht, behoeft niet te worden gevreesd. De situatie is thans een zo geheel ander! Stond vóór de oorlog alles te zeer op de ene kaart van het massagoed, thans heeft de haven meer en sterker troeven in handen. De grondslag van de welvaart is breder en sterker geworden. De mogelijkheden van de Rijn als de centrale Westeuropese waterweg zijn nog lang niet uitgeput. Eerst werd het gedeelte tussen Mainz en Straatsburg bevaarbaar gemaakt, daarna het aansluitende stuk tussen Bazel. In misschien in historische zin niet geheel juiste volgorde noem ik vervolgens het Neckarproject en 't reusachtige Rijn-Mainz-Donauproject. Dit uitgebreide net van waterwegen wordt nog vervolledigd als de Moezel en de Rijn tussen Bazel en het Bodensee bevaarbaar gemaakt zullen worden.”

Er zijn er die deze visie wel delen, maar die gevaren van geheel andere aard zien opdoemen. „Er is een streven in de wereld — zo zeggen zij — naar blokvorming. Goed: noem het integratie. Men heeft de Ver. Staten van Amerika en men heeft de Britse Commonwealth of Nations, het Britse Gemenebest. Dan is het oostelijk blok van Rusland en zijn satellietstaten en misschien in de toekomst een Arabisch blok. En in het verschieft ligt dan ook een verenigd West-Europa. Als de toekomst blijft zoals die nu is, bergt deze ontwikkeling geen gevaren in zich. Nu nog is er voldoende openheid. Nu nog hebben de volkeren elkaar nodig en bloeit de handel.

Maar weet ge nog wat ge op school geleerd hebt? Herinnert ge U de tijd van Napoleon, die ook welhaast een verenigd Europa als zijn keizerrijk had? Toen sloot de machtige Engelse vloot dat hele Europese blok af. Toen was er wel handel tussen de landen van het Europese blok maar het verkeer tussen de continenten lag stil. En het is helemaal niet onmogelijk dat we straks weer zo'n tijd tegemoet gaan. Een tijd dat de „blokken” zich opsluiten en dat elk blok probeert er van te maken wat er van te maken is zonder de hulp van anderen. Er wat doet men dan in een haven als die van Rotterdam die zo sterk op dat intercontinentale verkeer is afgestemd? Dan betaalt Rotterdam — en met Rotterdam Nederland — het gelag van dat integratiestreven!”

Een redenering die juist is, maar toch onjuist. Omdat zij van een verkeerd uitgangspunt uitgaat. Want welke redenen zijn er aan te voeren voor het stilleggen van het intercontinentale handelsverkeer? Ze zijn er natuurlijk:

- a. een oorlog;
- b. een economische breuk tussen Europa enerzijds en Engeland en Amerika anderzijds;

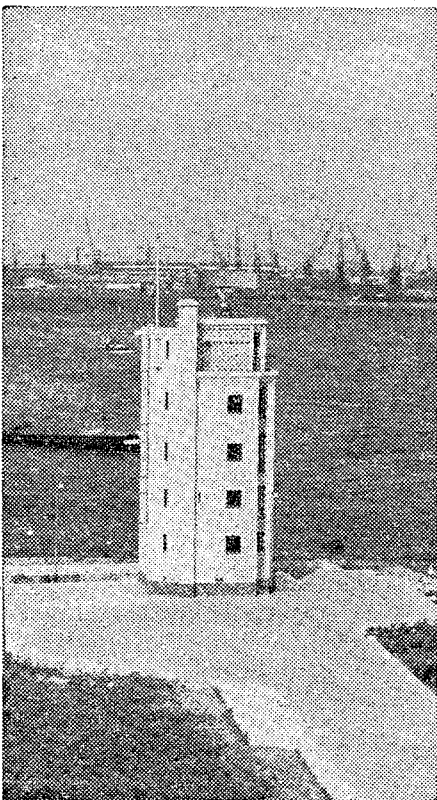
Het gevaar van een oorlog kunen we als serieus aanvaarden. Maar..... we vrezen dat Rotterdam (en met Rotterdam Nederland) dan op een heel wat ernstiger wijze getroffen zal worden dan door een „continentaal stelsel”. Uitgaande van deze veronderstelling kan men slechts bidden dat God ons genadig zal zijn.

Een economische breuk is een mogelijkheid — maar een zeer kleine naar ons gevoelen! Juist door deze integratiepogingen worden de belangen van de Westelijke wereld, van Europa en van Amerika en van Engeland, zo nauw met elkaar verweven, dat voor al deze gebieden een economische breuk gelijk zou staan aan zelfmoord. Met als somber toekomstbeeld de Russische overheersing!

Rest de economische crisis. Natuurlijk behoort deze geenszins tot de onmogelijkheden. En zeker in het nuchtere Rotterdam realiseert men zich maar al te goed dat deze tijd van hoogconjunctuur niet eindeloos kan voort-

duren. Maar daarop juist zinspeelde de heer van Tilburg toen hij zei dat Rotterdam thans meer en sterker troeven heeft dan vóór de jongste oorlog.

Nog sterker troeven, inderdaad, Rotterdams gunstige ligging ten opzichte van het achterland, de uitstekende outillage van haar haven, zodat geen schip op laden of lossen hoeft te wachten, hebben de Maasstad gebracht naar het hoogtepunt van 1938. Thans echter is Nederland zelf gaan industrialiseren en is Nederland zelf een van de grote „klienten” van de haven. Dat is punt één. Bovendien is de eenzijdigheid in de goedersortering verdwenen. Het behandelen van massagoed heeft men weer byna tot het vooroorlogse peil teruggebracht — maar daarnaast is het stukgoederenverkeer sterk toegenomen: een tweede winstpunt. En de sterkste troef is en blijft Pernis: de olie is het verse bloed van Rotterdam. En daarom hoeft men zich voor de toekomst geen grote zorgen te maken.

Radar de mistogen langs de Nieuwe Waterweg

Op een vooruitgeschoven punt in de Waalhaven staat een sierlijk torentje met daar boven op iets wat men met een gazen scherm kan vergelijken. Dat torentje is een van de radarposten die langs de Nieuwe Waterweg zijn en worden gebouwd en die in een zeer nabije toekomst Rotterdam niet slechts tot een snelle maar ook tot een veilige haven zullen maken.

Mist is altijd de vijand geweest van de zeeman. Als de storm gierde en de golven hoog werden opgezweept, dan nog kon hij varen — maar als de mist zich als een lijkwade op de zee legde en de mistsirenes hun naargeestig geloei moesten doen horen, dan was het met de snelheid gedaan: halve kracht of, in de buurt van de kust, helemaal stil.

Als men vlak voor een haven ligt is dat dubbel spijtig. Maar wat het menselijk oog niet vermag, lukt wel aan de „radarogen”. Want het principe is gelijk. Het menselijk oog „ziet” doordat de lichtstralen weerkaatst worden. En zo ziet het radaroog, het radarscherm in dit geval, doordat de radarstralen (dwars door de mist heendringend) door een voorwerp, in dit geval een schip, weerkaatst worden. Langs de Waterweg gaat men over verschillende van deze radarschermen beschikken: men kan dus door peiling precies de plaats bepalen, waar het schip op dat moment ligt. En wat is dan makkelijker dan met behulp van een kaart en radiotelefonie het schip „binnen te praten”? Zeker als er een loods aan boord is die de haven kent als zijn broekzak!

Dit miljoenenproject wordt dan een nieuwe troef voor Rotterdams toekomst. Want de zeeman zal, als er mist verwacht wordt, sneller geneigd zijn de Nieuwe Waterweg op te zoeken. Dan is hij tenminste binnen en... het spaart geld voor de rederij!

De grote kracht van Rotterdams haven: snelheid. Geen schip hoeft te wachten. En daarnaast is de vakkennis van de havenarbeiders een grote concurrentiemogelijkheid.

RESULTATEN EN PERSPECTIEVEN

AN het einde van het oude jaar en aan het begin van het nieuwe jaar is het goed een beschouwing te wijden aan de positie van de Anti-Revolutionaire Partij. Dit is ook daarom goed, omdat we aan de vooravond staan van nieuwe Kamerverkiezingen, de telkens om de vier jaar terugkerende krachtmeting der politieke partijen, waarin het volk door middel van de stembus een oordeel uitsprekt over het staatkundig beleid.

Hoe staat de Anti-Revolutionaire Partij er op dit moment voor? Wij kunnen rustig vaststellen, dat in veel opzichten een kentering ten goede is ongetreden. De situatie is, vergeleken bij enige jaren terug, ongetwijfeld verbeterd. De belangstelling voor onze partij in het land groeit en het meeleven van onze leden verbetert. Er zit weer gang en vaart in. Dit is aan verschillende oorzaken te danken. Zowel interne als externe.

De reorganisatie opent perspectieven

Wat de interne oorzaken betreft mag worden gewezen op de reorganisatie, die thans in onze partij wordt doorgevoerd. Het gevolg daarvan is ongetwijfeld, en dat was trouwens ook de bedoeling, dat een groter aantal personen bij de leiding wordt betrokken. Dat maakt enerzijds het afdoen der dingen zeker niet eenvoudiger, maar anderzijds bevordert het de belangstelling en de interesse voor de zaak.

Een aantal nieuwe en vooral ook jongere persoonlijkheden spreekt momenteel mee en oefent invloed uit. Soms heeft men zelfs de indruk of een nieuwe generatie aan het woord komt, die de zaken toch weer anders ziet en anders aanpakt. Dat geeft in ieder geval een zekere verfrissing. Intern verandert daardoor het klimaat in de partij. Daardoor werden nieuwe initiatieven ontplooid en komt er beweging ook in de min of meer vastgegroeide verhoudingen, welke nu worden doorbroken.

De financiële reorganisatie, die door Dr. Schouten met zo veel kracht als noodzakelijke consequentie werd bepleit en doorgevoerd, doet tevens haar invloed gevoelen. De partijorganisatie zal nu beter worden geëquipeerd. De zo noodzakelijke personele versterking in het partijsecretariaat zal haar beslag krijgen, en als gevolg van het een en ander zal het Centraal Comité in de gelegenheid worden gesteld meer aandacht te geven aan allerlei dingen, die tot nu toe wel ongedaan moesten blijven.

Nieuwe taken worden aangepakt

Hierin demonstreert zich ook de fundamentele verandering in de taakstelling van een politieke partij.

Het gaat er niet alleen meer om kandidaten te stellen en kandidaten te doen kiezen voor de vertegenwoordigende colleges. De meningsvorming gaat een grote rol spelen en de publiciteit stelt haar eisen. Daaraan moet inderdaad veel meer worden gedaan. De kaderscholing treedt op de voorgrond, maar ook de behandeling van allerlei vraagstukken, waarover de partij een oordeel moet uitspreken. Het politieke leven is immers in de loop der jaren een stuk ingewikkelder geworden. Om aan de nieuwe moeilijkheden en mogelijkheden, die daaruit voortvloeien, het hoofd te kunnen bieden, was de reorganisatie van de partij dringend nodig. En gelukkig gaan de Anti-Revolutionairen in het land dit steeds meer inzien en werken zij daaraan hartelijk mee.

Een derde belangrijke verandering is de omzetting van Nederlandse Gedachten van een maandschrift in een weekblad. Hoewel dit een verdubbeling van de abonnementsprijs noodzakelijk maakte is de daarvoor gevoerde actie toch met een verheugend resultaat beloonde. Het bleek een goede greep te zijn geweest. Op dit moment zijn wij er van overtuigd, dat een aantal van 20.000 abonnementen zeer wel kan bereikt en dat zelfs 25.000 abonnementen op de duur zeker niet tot de onmogelijkheden behoort. Veel zal daarbij afhangen van de wijze, waarop de redactie haar werk verricht. Maar tot nog toe mogen we daarover zeer zeker niet ontevreden zijn. Met enige aarzeling — waarom het te ontkennen — is het waagstuk ondernomen. Maar het aanvankelijk resultaat stemt tot dankbaarheid. Vooral ook daarom, omdat daardoor zo duidelijk blijkt, dat er bij onze Anti-Revolutionaire mensen inderdaad belangstelling bestaat voor de politiek. Dat geeft weer

moed, hoop en vertrouwen voor de toekomst.

Dit zijn dan de voornaamste interne oorzaken. Er zijn nog wel enkele andere dingen aan toe te voegen.

Wij denken aan de sprekersorganisatie en aan de documentatiedienst, waarover met veel waardering gesproken wordt en die blijkbaar in een behoefte voorziet. Het is goed, dat we daarmee begonnen zijn. En zo is er wel meer. Maar we bepalen ons nu maar tot de grote lijn.

Deelname aan kabinet werkte gunstig

Er is echter ook iets te zeggen over de externe oorzaken. Als eerste zou ik daarvoor willen wijzen op onze deelname aan het kabinet in 1952.

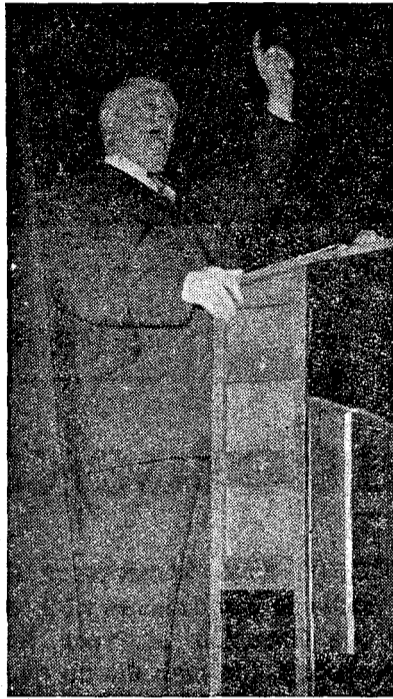
De vernieuwing van het partijapparaat vraagt om inzet van alle krachten, ten einde het beoogde doel te bereiken.

Het feit, dat een tweetal Anti-Revolutionairen zitting heeft genomen in het kabinet, heeft van meet af gunstig gewerkt op het klimaat in de partij. Wij zijn nu eenmaal van aard en karakter een gouvernementele partij. Als het dus slechts even mogelijk is schuwen we regeringsverantwoordelijkheid niet. Er kunnen zich uiteraard omstandigheden voordoen, waardoor het ons onmogelijk is aan een ministerie medewerking te verlenen in die zin, dat een aantal Anti-Revolutionairen daarvan deel uitmaken. Die omstandigheden hebben zich in 1945 voorgedaan bij de vorming van het Kabinet Schermerhorn-Drees en hebben zich later voorgedaan, toen de Indonesische politiek een zodanige principiële tegenstelling veroorzaakte, dat we noodzakelijk in de oppositie moesten en we ons nolens volens wel tegen de Regeeringspolitiek moesten verzetten. We hebben toen als Anti-Revolutionaire Partij gedaan wat we meenden onze plicht te zijn.

Maar de oppositie als zodanig ligt ons niet. Wij weten maar al te goed dat het land moet worden geregeerd, hoe dan ook. We beseffen dat dit steeds moeilijk is. De vraagstukken zijn tegenwoordig nu eenmaal niet eenvoudig. En we schuwen het niet ons aandeel in die moeilijkheden te dragen. Gelukkig werd ons in 1952 de weg gebaad om op reële wijze aan de kabinetsformatie mee te werken. Het is nog steeds een bewijs van goed vakmanschap, dat Dr. J. Schouten bij die gelegenheid, als voorzitter van de Kamerfractie, gegeven heeft.

Het was immers niet een eenvoudige zaak in het regeerkasteel weer een aantal voor ons aanvaardbare plaatsen voor de Anti-Revolutionaire richting te verkrijgen. De principiële tegenstellingen waren gedurende de voorafgaande jaren immers vrij scherp geweest. En het was bij de gevestigde verhoudingen daarom niet gemakkelijk als derde partij in het land weer reëel en concreet ook in het kabinet een plaats te verkrijgen. Dat dit tenslotte op zo bevredigende wijze is gelukt is inderdaad een reden tot dankbaarheid. Maar niet het feit als zodanig is alleen van betekenis geweest. In de politiek doen zich altijd een aantal impponderabil' voor, die men niet in de hand heeft, en die toch een grote invloed uitoefenen. Twee Anti-Revolutionairen traden als minister op. De een, Mr. J. Algera, de ander, Prof. Dr. J. Zijlstra.

Positiebepaling van onze partij bij de jaarwisseling

conjunctuur. Maar dat baatte in gene dele. Barbartje moest hangen. Colijn werd geschilderd als het afschrikwekkend voorbeeld van conservatieve politiek. Wij hopen nu, dat we in 1956 van dit soort propaganda verstoken zullen blijven, al zijn we daar niet geheel gerust op. Maar in ieder geval stond het in 1952 zo, dat er in onze kring stemmen opgingen die er op aandrongen nu maar eens het Departement van Sociale Zaken te vragen. Dan zouden we als Anti-Revolutionairen tenminste eens kunnen tonen wat we op dat terrein waard zijn. Maar die vlieger ging niet op. De socialisten waren klaarblijkelijk te zeer tuk op dit departement dan dat ze dat wilden loslaten.

Tenslotte — Prof. Romme heeft daar onlangs weer over geschreven — bleek de K.V.P. bereid het departement van Economische Zaken beschikbaar te stellen ten behoeve van een Anti-Revolutionaire. Dat betekende voor de K.V.P. inderdaad een offer. Dit offer werd haar in zoverre gemakkelijk gemaakt, dat Dr. v. d. Brink te kennen gegeven had het ambt van minister niet langer te ambiëren. En zo viel de keuze op Prof. Dr. J. Zijlstra — de jonge professor aan de Vrije Universiteit — die met zijn „empty boxes" nogal wat rumoer in de eigen kring veroorzaakt had. Het leek in sommige opzichten een waagstuk. Een jonge man — zonder parlementaire ervaring, en dan bovendien op zulk een belangrijk departement.

Welnu — dat is allemaal erg meegevallen. Prof. Zijlstra bleek de juiste man op de juiste plaats en naar alle kanten een waardig opvolger van de bekwame Dr. v. d. Brink. En mede door zijn optreden is de betekenis van de Anti-Revolutionaire Partij in de laatste jaren zeer toegenomen. Dit feit kan eenvoudig niet worden ontkend. Wie regelmatig de couranten, ook van andere zijde, leest, weet dat de bekwaamheid van Prof. Zijlstra allerwege wordt erkend. Het blijkt achteraf een goede greep te zijn geweest, waardoor het aanzien van de Anti-Revolutionaire Partij in het land is gestegen. En daar zijn we natuurlijk blij om.

Reden tot dankbaarheid

We hebben ons wel eens ongerust gemaakt over de ontwikkeling. We zagen geen grote figuren opduiken. We schenen het tijdperk der epigonen in te gaan. En zie, vandaag is de toestand ineens veranderd. We hebben dat niet kunnen voorzien. Dit is niet zozeer een kwestie van wijs beleid. We kunnen ook niet zeggen dat we nu Prof. Zijlstra als de „coming man" op het Anti-Revolutionaire schild hebben verheven. Velen van ons hebben met een zekere spanning de ontwikkeling van deze jonge minister afgewacht. Maar vandaag aan de dag staat het anders. We hebben een man, die zijn invloed doet gevoelen. Hij is er! En men moet met hem rekening houden.

Mee door zijn optreden als minister van Economische Zaken is de Anti-Revolutionaire Partij weer in de „running" gekomen en wij hopen, dat dit ook bij de komende verkiezingen van invloed zal zijn.

En laten we nu deze dingen niet alleen van de menselijke kant bezien. Het is natuurlijk prettig over bekwame mensen te beschikken. En dat men met een man als Prof. Zijlstra voor de dag kan komen is voor een politieke partij een voordeel. Maar wij willen deze dingen toch ook bezien in het licht van Goddelijke leiding. Wij willen er voor waken een cultus te gaan bedrijven met onze voormannen. In het verleden hebben we dat misschien wel te veel gedaan.

Wij zetten een streep onder het jaar 1955.

Met vreugde constateren wij, dat er een kentering intreedt in het leven van onze partij. De reorganisatie werkt door. Nieuwe persoonlijkheden gaan op de voorgrond treden. Maar we verheffen ons zelf niet. We erkennen Gods leiding ook in het leven en het werken van onze partij. Zo gaan we het nieuwe jaar in. Een jaar dat opnieuw een grote krachtsinspanning vraagt. Een jaar, dat ook zijn zorgen en moeilijkheden brengt, zal, ook op het politieke terrein. Maar waar het dan vooral om gaat, dat is dat wij waarlijk „gelovig" ons politieke werk gaan doen, in grote principiële trouw en met warme bezieling. Dan verwachten wij een God van Zegen, die onze schreden richt ook op het moeilijke pad van staatkunde en politiek.

De eerste als minister van Verkeer en Waterstaat, de ander als minister van Economische Zaken.

Minister Algera kwam door de watersnoodramp opeens in het centrum van de belangstelling te staan. In de dagen van deze zware ramp rustte op hem een wel zeer grote verantwoordelijkheid. Maar dat niet alleen. De ramp bracht enkele consequenties mee. Zij maakte het mogelijk dat het Deltaplan kon worden voorbereid en dit Deltaplan wordt straks door de Kamer in behandeling genomen. Het departement van Verkeer en Waterstaat is wat men in de omgang noemt een technisch departement. Maar dit departement heeft in de laatste jaren enige belangrijke en centrale problemen voorgeschiedeld gekregen. We denken nu niet alleen aan het Deltaplan — maar ook aan de problemen, die samenhangen met het verkeer en de veiligheid op de weg. Vandaar dat dit Departement in de loop der laatste jaren van meer betekenis geworden is dan vroeger. En minister Algera heeft getoond, dat hij tegen de moeilijkheden opgewassen is, ook al werd hij door zijn gezondheidsstoestand gehandicapt.

De juiste man op de juiste plaats

En dan onze minister van Economische Zaken.

Bij de kabinetsformatie is er van onze kant wel op aangedrongen, dat we nu eens een Anti-Revolutionaire minister op Sociale Zaken moesten hebben. Sedert Talma — dat is sedert 1909—1913 — is dat niet meer het geval geweest. Het is ook niet bevredigend, dat daarover in onze kring wel werd gedacht. Een van de moeilijkheden in onze verhouding tot de P.v.d.A. — afgezien van de principiële verschillen — blijft nog steeds, dat deze partij er behoefte aan heeft voortdurend te jongleren met de zogenaamde slechte sociale politiek van Dr. Colijn en te trachten daardoor de Anti-Revolutionaire Partij bij het volk in discredit te brengen. Gesteund door haar krachtige partijorganisatie en haar dagbladwezen is zij daar ook min of meer in geslaagd. Van onze kant is wel tegenweer geboden.

Herhaaldelijk is betoogd, dat de periode van voor de oorlog — een diepe economische crisis — niet kan worden vergeleken met de huidige hoog-

FLITSEN
UIT HET
PARLEMENT

Adempauze op Binnenhof

- ★ Minister Witte ziet „de zaak in de soep lopen”
- ★ Minister Mansholt slikte een overbodige motie
- ★ Minister Luns: „Ik ben er niet tegen, dus voor!”

DE STATEN GENERAAL zijn verleden week op Kerstrees gegaan. Voor de Tweede Kamer betekent dat een rustperiode na de behandeling van de rijksbegroting, waarbij Kamerleden en ministers maar liefst 170 uren hebben volgepraat. Toch nog tien uur minder dan verleden jaar, rekende de tweede voorzitter, de heer Van Sleen, de Kamer in zijn slotwoord voor. Van de begrotingshoofdstukken is alleen Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen blijven liggen tot na het reces. De Eerste Kamer heeft het hele karwei, op de algemene politieke beschouwingen na, nog voor de boeg. Zij gaat op 3 Januari alweer aan het werk, om een week later met minister v. d. Kieft de degens te kruisen over de financiële politiek.

De „begrotingsrace” in de Tweede Kamer heeft altijd iets onbevredigends. Van een debat kan bij de meeste begrotingshoofdstukken nauwelijks gesproken worden. De Kamerleden dragen hun redevoeringen voor, de ministers antwoorden en voor de replieken worden dan nog vijf of tien minuten per spreker uitgetrokken. Naarmate de begrotingsbehandeling vordert, luwt de belangstelling van de Kamer. Vooral in de avondvergaderingen van de laatste weken is dat elk jaar merkbaar. En zo kon het gebeuren, dat twee vraagstukken, die om een oplossing schreeuwen en die in het middelpunt van de publieke belangstelling staan, in een bijna lege Kamer behandeld werden. Dat was de woningnood, waarbij alleen de plaatsen van de acht sprekers bezet waren en dat was het probleem van de toenemende verkeersongevallen, waarvoor tien à twintig kamerleden belangstelling toonden.

Behalve de slecht bezette Kamer hadden de discussies over deze twee onderwerpen met elkaar gemeen, dat het de bewindslieden niet bijzonder moeilijk werd gemaakt. Tot op zekere hoogte geldt voor beide problemen wat minister Algiera over het verkeer opmerkte: „De Kamer heeft gevoeld, dat wij hier zonder meer schouder aan schouder moeten staan”. En voor beide vraagstukken geldt eveneens, dat de overheid niet alles kan doen.

Woningbouw

Wat dat laatste betreft gingen bij de woningbouw de heren Ritmeester (V.V.D.) en Van Dis (S.G.P.) nog een flinke stap verder. Zij toonden zich vurige voorstanders van de particuliere bouw, zonder echter concreet aan te geven hoe zij zich de oplossing van de woningnood uitsluitend door particuliere bouwers, voorstellen. De heer Ritmeester ging daarin wel heel ver. „Het dirigisme moet verdwijnen. Alles zal beter gaan als de arbeiders zich er niet meer mee bemoeien”, zo klonken de liberale kreten door de kamer. Maar in hetzelfde betoog werd gevraagd om een plan, een duidelijk plan van de minister!

Het is volkomen begrijpelijk, dat minister Witte de V.V.D. de vraag stelde, wat men daar nu eigenlijk onder dirigisme verstaat. Het andere uiterste troffen we aan de socialistische kant aan. Daar werd krachtig gepleit voor een nationaal woningbouwbedrijf als de oplossing van de woningnood. De rooms-katholieke bewindsman heeft er veel over gezegd in zijn antwoord, maar wat hij zei, was geen vlees en geen vis. In beginsel geen bezwaar, maar het subsidiariteitsbeginsel zou toch de keuze doen vallen op een gemeentelijk en niet op een staatsbedrijf. Dan volgden een aantal voordelen van een overheidsbedrijf, dan een aantal politieke en praktische bezwaren en ten slotte de conclusie: als er een gemeente mee zou willen beginnen, zou zij bij mij geen weerstand ontmoeten. In tweede termijn, nadat de k.v.p.-er Van Vilet nogmaals te kennen had gegeven niets te voelen voor het socialistische denkbild, was minister Witte iets duidelijker: „Als ik gemeentebestuurder was, zou ik het op het ogenblik niet aandurven. Als men op mij als minister een beroep zou doen, zou ik de verantwoordelijkheid niet willen nemen. Ik weet tevoren, dat de zaak in de soep zou lopen”. Met al deze opmerkingen was de minister echter nog niet zo duidelijk in zijn afwijzing als de Kamerfracties, die zich tegenover de P.v.d.A., gesteund door de C.P.N., stelden.

Landbouw

Oude moties zijn verdwenen en nieuwe zijn verschenen tijdens de Kamerdebatten van de laatste weken. Aan het slot

van de discussie over de loonvorming, waarover reeds eerder uitvoerig geschreven werd, trok prof. Romme zijn loonmotie, die ongeveer twee jaar oud was, in.

Kort daarna had de Kamer een andere motie voor zich liggen, die, zij het niet rechtstreeks, ook verband hield met de loonvorming en die, met steun van de V.V.D. en de C.H.U. ingediend was door de socialist Vondeling. In deze motie werd gewezen op de ongerustheid, die er onder de agrariërs heerst als gevolg van de dreigende ontwikkeling van de inkomensverhoudingen. Daarop was in het debat reeds van verschillende kanten gewezen. De landbouw profiteert niet voldoende van de gestegen welvaart. De motie sprak nu uit, dat het agrarische bedrijfsleven moet kunnen blijven rekenen op onverminderde handhaving van de toezeggingen, die de regering op het gebied van de prijsvorming van landbouwproducten gedaan heeft.

Minister Mansholt had deze motie eigenlijk overbodig kunnen noemen. Hij zag in de uitspraak geen andere bedoe-

ling dan dat de garantieprijzen in het algemeen gebaseerd zullen blijven op de werkelijke kosten, waarin begrepen het goedgekeurde loon. Voor enige vrees dat het nieuwe systeem van loonvorming van nadelige invloed zal zijn op het vaststellen van garantieprijzen, bestaat dus geen reden. De minister noemde de motie echter niet overbodig; hij zei dat hij er geen bezwaar tegen had.

Dat bevreemde de heren Biewenga (A. R.) en Engelbertink (K.V.P.) nogal. Vooral de heer Engelbertink vond het staatsrechtelijk een beetje gevaarlijk een overbodige motie aan te nemen, omdat in ons parlement een motie meestal betekent dat de regering „een por in de rug” nodig heeft.

De heer Vondeling wilde de motie echter niet intrekken omdat er een ander kabinet op kost is en minister Mansholt gunde zijn partijgenoot wel een aangename motie, zodat ook hij niet van standpunt veranderde.

De kamer kon toen moeilijk anders dan de motie aanvaarden, want het zou een vreemde figuur zijn een motie af te wijzen waartegen op zichzelf niemand bezwaar heeft.

Buitenlandse Zaken

Ook het debat over Buitenlandse Zaken leverde een motie op en wel van de heer Ruygers, die jaarlijks een belangrijke post — hij dacht aan f 25 miljoen — op de begroting uitgetrokken wilde zien om een fonds te vormen waaruit bepaalde activiteiten ten behoeve van de minder ontwikkelde gebieden gefinancierd kunnen worden. „We hebben er geen bezwaar tegen”, verklaarde minister Luns. Dat vond de heer Ruygers niet positief genoeg.

Nu, de minister zonder portefeuille wilde met plezier wat positiever zijn. „We hebben er geen bezwaar tegen; we zijn er dus voor”, verklaarde hij in tweede termijn laconiek, waarmee hij

Kunnen openbare vervoermiddelen meer populair gemaakt worden?

DAT EEN MINISTER de verantwoordelijkheid draagt, maar weinig kan doen wanneer hij niet de medewerking van heel ons volk krijgt, geldt, nog sterker dan bij de woningbouw, voor het verkeersvraagstuk. Onze a.r.-minister van Verkeer en Waterstaat, mr J. Algiera, had zijn moeilijke positie niet beter kunnen schetsen dan met de opmerking: „Ik heb soms het gevoel voor een deel machteloos te staan”. De Kamer heeft daar veel begrip voor getoond. Critiek op dit deel van het beleid van minister Algiera was er bijna niet. Er was één wens, die door vrijwel alle sprekers geuit werd: meer dynamiek in de verkeerswetgeving. Wijzigingen, die de veiligheid op de weg ten goede kunnen komen, moeten sneller tot stand kunnen komen. Minister Algiera deelt die wens. Hij is zelf ook niet tevreden over het tempo, waarin maatregelen op verkeersgebied tot stand komen. Men moet echter niet vergeten, dat juist op dit gebied maatregelen, die niet voldoende overwogen zijn, een averechts effect kunnen hebben. Dat overwegen in commissies en ambtelijke instanties kan echter nog wel eens wat sneller gebeuren dan op het ogenblik het geval is en minister Algiera zal al het mogelijke doen om dat te bevorderen.

De Kamer heeft enige waardevolle suggesties op verkeersgebied aan de minister voorgelegd. Eén daarvan, afkomstig van de heer Bommer (P.v.d.A.) hield in, de snelle uitbreiding van het autopark te remmen door het openbaar vervoer te stimuleren en meer populair te maken, waardoor het bezit van een eigen auto voor velen overbodig zou worden. Minister Algiera vond deze suggestie van voldoende waarde om haar in overweging te nemen. Het is ongetwijfeld een belangrijk punt, want er dreigt een overbelasting van onze wegen, zowel lokaal als interlocaal. Aan de andere kant zal men niet uit het oog mogen verliezen, dat de toenemende welvaart en het streven naar bezitsvorming de belangstelling steeds sterker doen uitgaan naar het bezit van een eigen vervoermiddel. Het is de vraag of deze ontwikkeling te remmen is door maatregelen zoals de heer Bommer die bepleitte.

Twee zieken en tien dames

De Tweede Kamer heeft een groot deel van het najaar vergaderd onder leiding van de heren Van Sleen en Gerbrandy. Dr Kortenhorst kon wegens ziekte, waarvan hij thans herstellende is, niet aanwezig zijn. Ook de heer Welter kon het laatste deel van de begrotingsdebatten niet bijwonen. Na een operatie verergerde zijn toestand plotseling, waarna weer enige verbetering intrad. Alvorens de vergadering op 23 December j.l. te sluiten wenste de heer van Sleen beide zieken een spoedig algeheel herstel.

De dames hebben een vaste plaats in de Kamer verworven. Ze dragen bij tot een fleuriger aanzien van het geheel.

Kort voor dat men op reces ging, deed het tiende vrouwelijke kamerlid haar intrede. Het is mevr. Stofels-van Haften, die in de V.V.D.-fractie de plaats van de heer Ankersmit heeft ingenomen. Zij werd, na beëdigd te zijn, door haar fractiegenote mevr. Fortanier—de Wit aan de andere kamerleden voorgesteld en was al gauw het middelpunt van een gezellig dameskransje.

een onbedaarlijk gelach van de kamer opriep.

Minister Luns heeft de Kamer vele malen laten lachen tijdens zijn redevoeringen, maar hij is er ook in geslaagd haar volkomen tevreden te stellen. „De regering wijkt geen duimbreed van haar standpunt, dat de soevereiniteit over Nieuw Guinea niet ter sprake kan komen tijdens de besprekingen met de Indonesische delegatie”, was een uitspraak van de bewindsman, die de Kamer veel voldoening schonk, evenals de verklaring, dat gewaakt zal worden tegen „le-gale infiltraties” in het Rijksdeel.

De Kamer heeft ongetwijfeld met meer genoege naar minister Luns geluisterd dan naar minister Beyen, hoe gezellig deze de Kamer ook kan toespreken. Op vele positieve beschouwingen over de politieke verhoudingen in de wereld, waarmee de Kamer dit debat op een behoorlijk niveau bracht, bleef het antwoord van de minister van buitenlandse zaken maar tamelijk vaag en niet veelzeggend.

De Eerste Kamer Meer efficiency gevraagd

IN de week voor Kerstmis zette de Eerste Kamer zich aan de algemene politieke beschouwingen over de rijksbegroting. Het werd het kabinet niet bijzonder moeilijk gemaakt. Drie onderwerpen vormden de hoofdschotel: de loonpolitiek, de vermindering van de staatsuitgaven en de woningnood.

De katholieke senator Kropman speelde een ogenblik met de gedachte aan een parlementaire enquête naar de overheidsuitgaven maar liet die gedachte toch ook weer varen. Prof. Anema bepleitte het aanstellen van efficiencydeskundigen op de departementen en bij semi-overheidsinstellingen.

De bezwaren die van socialistische zijde geopperd werden tegen de vrijere loonvorming waren in dit debat zeker niet geringer dan in de Tweede Kamer. De fractievoorzitter van de P.v.d.A., mr In 't Veld, noemde stakingen als gevolg van het nieuwe systeem niet denkbeeldig en daarmee ging hij, voor zover wij ons kunnen herinneren, verder dan zijn partijgenoten aan de overzijde van het Binnenhof.

Algemene politieke beschouwingen plegen veel vraagstukken te omvatten waarbij het kabinet niet rechtstreeks betrokken is. Dat was ook hier het geval, toen o.m. de partijformatie, een punt dat bij de komende verkiezingen van groot belang zal zijn, aan de orde kwam. In dit debat sprak prof. A rema als volgt zijn mening uit over de doorbraak: „Een politiek euvel van verderfelijke strekking”.

Dr. Drees verklaarde, dat de nieuwe loonpolitiek niet betekent, dat er geen plaats meer zou zijn voor een algemene loonronde. Gebeurtenissen als een huurverhoging of de invoering van de ouderdomsverzekering kunnen een loonronde noodzakelijk maken.

AMSTLEVEN levensverzekering

HOE MAKEN WIJ DE KIESVERENIGING ACTIEF?

Door Ds M. Drayer

Appel op de
kiesverenigings-
besturen

ZOU er wel één vraag zijn, die in onze partijgelederen vaker gesteld wordt dan deze: Hoe activeren wij onze Kiesverenigingen? Op de een of andere wijze staat deze vraag altijd weer op de achtergrond als het gaat om de partijorganisatie of -reorganisatie, om de versterking van het partijapparaat; zelfs als het gaat om beginselprogramma of programma van actie kan deze vraag niet onderdrukt worden. En natuurlijk wordt deze vraag helemaal actueel wanneer ledenwerving, contributieverhoging, propaganda, verkiezingsactie enz. in het geding komen. Dan hangt alles af van de activiteit, die de Kiesvereniging ontplooit! Heel onze partijorganisatie staat of valt met de activiteit van de Kiesverenigingen!

Vele klagen zijn en worden steeds weer aangeheven over het gebrek aan activiteit. De ledenwerving moest veel actiever ter hand worden genomen. De contributieverhoging moest niet zo stroef er door komen. Hoeveel Kiesverenigingen hebben nog niets laten horen inzake onze nieuwe „Nederlandse Gedachten”? En ga zo maar door. De Klagenmuren van onze A.R.P. behoeven nog niet afgebroken te worden. Ongetwijfeld wordt er in al deze en dergelijke klagen sterk generaliseerd. Er zijn gelukkig nog vele symptomen die op goede activiteit wijzen in het partijleven. Met dank moet dat geconstateerd worden. We stellen dit juist met nadruk voorop, omdat de aard van de gestelde vraag: Hoe maken wij onze Kiesvereniging actief? meer doet letten op tekenen, die een sombere diagnose rechtvaardigen. Toch is het allerminst de bedoeling alleen die sombere kant van de zaak te zien. Dat zou onrechtvaardig zijn en zeer eenzijdig! We willen alleen maar constateren, dat we nog niet zijn, waar we moeten zijn. Het ideaal: heel de A.R.P. voor 100% actief! hebben we nog niet bereikt! We verheugen ons over de partijreorganisatie. Doch de vraag is nu: Wat maken wij er van? Immers, uiteindelijk wordt het brede partijapparaat, hoe voortreffelijk ook georganiseerd, in zijn activiteit bepaald door de plaatselijke Kiesverenigingen. Als deze niet meewerken, dan wordt tenslotte het actiefste partijapparaat lam geslagen. Zijn de Kiesverenigingen actief, dan wordt het partijapparaat als vanzelf gestuwd tot nog meer activiteit en een vruchtbare wederzijdse activering wordt op gang gebracht! Naar die „kettling-reactie” streven wij!

De realiteit in het oog houden

Om tot meer activiteit te prikkelen is er vaak een beroep gedaan op het, laten we noemen: Christen-zijn. Je bent Christen, openbaar je nu ook als Christen! Dat betekent: Ontplooi nu ook op het politieke terrein je activiteit als Christen! Lange tijd heeft dit appèl weerklank gevonden. Prachtige resultaten zijn er mee bereikt. Toch schijnt na alle ellende, die we hebben doorleefd, dit appèl niet meer aan te slaan. Is het uit reactie? Velen hebben in de oorlogsjaren een bijna onbegrensde activiteit ontwikkeld t.o.v. de vijand. Niet het minst vanuit hun Christen-zijn. Is nu de reactie gekomen, nu de sterke prikkels van de tegenstander gemist word? Als dit juist is, dan mag toch worden verwacht dat na ruim tien jaar deze reactie wel is uitgewoed! Hoe komt het dan, dat het appèl op dat „Christen-zijn” het niet meer doet?

Ik geloof, dat één ding langzamerhand wel heel duidelijk is geworden, nl. dat er van „optimisme”, ook waar het het „Christen-zijn” in deze wereld betreft, geen sprake kan zijn. Dat is geen „vanzelfsprekendheid”. De verdorvenheid van de mens, ook van de „christelijke” mens is wel heel sterk in het licht getreden in het „christelijke” Europa, ook in het „christelijke” Nederland. De mens is het grootste struikelblok voor optimisme. De traagheid van de mens, juist als het gaat om de geestelijke dingen, kunnen we niet meer negeren, noch camoufleren. ‘t Innerlijke, meestal lijdelijke verzet in deze gaat hand in hand met deze traagheid. Zonder een absoluut pessimisme ook maar in het minst te willen verdedigen — dat zou een miskenning zijn van ‘t vele goede, dat noch te constateren valt — moeten we die realiteit niet uit het oog verliezen, willen we de gestelde vraag beantwoorden. Dat zou struisvogelpolitiek zijn. En uiterst schadelijk voor een partij als de onze, die voor alles van geestelijke waarden uitgaat en geestelijke waarden wenst te verdedigen.

Wat moet voorop staan?

Als wij met deze realiteit ernst maken, er geen pro memorie-post van maken, wat moet dan voorop staan bij de beantwoording van de vraag: „Hoe maken wij de Kiesverenigingen actief? Misschien acht deze en gene het overbodig om dit doelbewust voorop te stellen. Maar ik geloof, dat wat eigenlijk overbodig moest zijn, wat eigenlijk „vanzelf” moest spreken, wel eens terdege beklemtoond moet worden: nl. in alle geledingen en verhoudingen is voor alles nodig, zullen we tot de begeerde activiteit komen, de kracht en de gloed en de liefde van de Heilige Geest! Wanneer we dit vergeten en opgaan in louter organisatorische maatregelen, dan kan dat een tijdlang te activiteit stimuleren wellicht, maar dan zakt uiteindelijk alles weer in elkaar, het betekent geen blijvende activiteit!

Eén ding hebben we voor alles nodig: de bezieling en de leiding van de Heilige Geest ook in het partijleven, waardoor wij steeds weer naar Gods Woord worden uitgedreven, waardoor we ook midden in deze wereld kunnen staan en onze naaste iets te zeggen hebben. Dat komt

steeds weer aan op de kracht van het gebed. Zonder gebed zullen al onze activiteiten tot mislukking zijn gedoemd. Want het gebed betekent de ootmoedige erkenning, dat werkelijke activering niet van ons uitgaat, maar van boven komt; dat wij niets anders begeren te zijn, dan een goed instrument in ‘s Heren dienst.

‘k Hoop niet dat iemand vreemd vindt, dat deze dingen voorop worden gesteld, dat hij dit als niet „zakelijk” van de hand wijst. Als „politiek” alleen maar een „zakelijke” aangelegenheid is, een „zaakje” van „deskundigen”, leve dan de „doorbraak”. Helaas, de voor alle arbeid in Gods Koninkrijk zo funeste, valse tegenstelling, die men maakt tussen „stof” en „geest”, een terrein van de „natuur” en een terrein van de „genade” wreekt zich heel anders dan vroeger, ook nu, en heus niet alleen in de „gn. doorbraakkringen”. We moeten niet bang zijn om juist dit voorop te stellen en het durven uitspreken en beleven!

Maar dan zal dit ook drijven tot organisatorische werkzaamheid: Bidt en werkt!

Appel op onze „voormannen”!

Van enorme betekenis voor de activiteit van onze Kiesverenigingen is het optreden van onze „voormannen” (typende uitdrukking onder ons) in raden en staten, in pers en vergadering. ‘k Denk hierbij aan een woord van de heer H. Algra op een vergadering enkele weken geleden te Leeuwarden. Wat „onze” mensen van hen horen moet niet

Op huisbezoek

Luister

Iemand heeft gezegd: U hebt twee oren gekregen en één mond, opdat u tweemaal zoveel zult luisteren als spreken. In het dagelijkse leven geldt het als onbeleefd, wanneer u iemand in de rede valt. Zodra er echter een politiek gesprek gevoerd wordt, schijnt men dit als een deugd te beschouwen.

Als u nalaat uw gesprekspartner in de rede te vallen, zal hij u veel sympathieker vinden. Iemand die voortdurend zijn gedachtingang stoort, en elke pauze in het gesprek benut, om zijn mening te zeggen, vindt hij onsympathiek.

Persoonlijke sympathie is wel niet een grond om lid te worden van uw kiesvereniging of om A.R. te stemmen, maar het is wel een heel belangrijke bijdrage.

U moet zelfs veel verder gaan. Moedig hem aan om te spreken.

Iedereen luistert het liefst, naar zijn eigen stem. Iedereen praat het liefst over zichzelf en over zijn eigen opinies. U moet eens opletten hoe vaak het woordje „ik” in een gesprek wordt gebruikt.

Zou t er niet verstandig aan doen, zelf dat woordje „ik” zo weinig mogelijk te gebruiken? Zou het U niet helpen de gedachtingang van uw gesprekspartner te begrijpen?

☆

Ds M. Drayer is Christelijk-Gereformeerd predikant in Drachten.

Hij is tevens de actieve voorzitter van de kiesvereniging aldaar.

☆

ver en vreemd van hen af staan, het moet de echo zijn, van wat zij thuis elke dag weer in hun Bijbel lezen. De problemen en de achtergronden van deze tijd moeten onze „voormannen” a.h.w. „vertalen” in hun eigen taal. Dat is niet gemakkelijk in onze tijd. Vroeger was het eenvoudiger. Elke dag zag men het weer voor zich in de strijd om de Christelijke school, om Christelijke gerechtigheid in het sociale leven: het ging om dat oude Woord van God. De lijnen in de politieke strijd ontmoetten elkaar in die Bijbel daar in de eenvoudige huiskamer. Nu staat het allemaal zo heel ver af van die huiskamer.

Soms herkent men de politieke strijd haast niet meer als de strijd om de heerschappij van Gods Woord, het Koningschap van Jezus Christus. Is dat niet het geheim van Dr Kuyper geweest, dat hij in zijn tijd de taal wist te spreken, die het volk verstond? Hoe maken wij de Kiesverenigingen actief? „Voormannen”, vertaal uw boodschap zo, dat deze het volk aanspreekt, activeert!

Dat het partijapparaat ontzaglijk veel kan doen om de Kiesverenigingen te activeren, zal wel niemand ontkennen. Dat het Centraal Comité met het Dr Kuyperhuis veel doen, zal wel niemand kunnen ontkennen. Maar de weg van de top naar de basis is nog al lang. Als het tussen top en basis niet in orde is, wordt het apparaat „topzwaar”, de basis valt er onder weg!

In deze moet de functie van Staten-Generaal en Provinciaal Comité, c.q. Kamercentrale ten sterkste benadrukt

worden. Zoals o.a. in Friesland het geval zal een vrijgestelde voortdurend er op uit moeten om de plaatselijke Kiesverenigingen te activeren. Met het oog op de kosten zullen enkele Statencentrales, of zelfs Kamercentrales moeten samenwerken, opdat door persoonlijke contact de aangesloten Kiesverenigingen worden gestimuleerd, geadviseerd, geholpen om de zaak op gang te brengen en te houden. Het moet onmogelijk zijn, dat een Kiesvereniging enige tijd indommelt zonder dat de Bestuursleden persoonlijk er mee te maken krijgen en een beroep op hun verantwoordelijkheid wordt gedaan!

Alles hangt tenslotte af van het Bestuur van de Kiesvereniging. In het Bestuur concentreert zich alle activiteiten of..... in-activiteiten! Een niet-actief bestuur, dat alles laat waaien, doet tenslotte alle activiteiten van Centraal-Comité tot Statencentrale toe schipbreuk lijden! Hoe maakt nu het bestuur de Kiesvereniging actief? Verschillende dingen zijn te noemen:

Contact houden met de leden

Er zal wel geen bestuur zijn, dat kan zeggen via de vergaderingen van de Kiesverenigingen contact te kunnen onderhouden met alle leden. En toch is dat absoluut noodzakelijk. Overdreven gezegd: het gaat niet om de leden, die wél ter vergadering komen, maar om hen, die er niet komen! Die er wél komen, zijn nog in zekere mate actief. Die er niet komen, moeten tot actieve medewerking worden geprikkeld.

Twee mogelijkheden om dat te bereiken kunnen worden genoemd. In de eerste plaats: het persoonlijk contact. Al naar de grootte en de geo- (Vervolg op pagina 13)

Durf een fout toegeven. Dit wordt zo zelden gedaan dat uw tegenstander er volkomen door wordt ontwapend.

Een chef in een grote zaak maakte een beledigende opmerking over zijn directeur, in tegenwoordigheid van enkele ondergeschikten. Eén van hen briefde dit over naar de directeur. Deze was zo kwaad, dat hij dreigde de chef op staande voet te zullen ontslaan, als het waar zou blijken te zijn.

Deze chef was een mensenkenner. Toen de directeur hem er over aansprak zei hij: „Het is volkomen waar. Ik schaam mij dat ik het gezegd heb, maar ik bied er u mijn excuus voor aan. Ik begrijp dat u mij in deze omstandigheden niet als chef kunt handhaven”.

Deze chef bleef waar hij was, hij werd niet ontslagen.

Dit is de kracht die er schuilt in het erkennen van een fout.

Maak het makkelijk

Als u op deze wijze uw gesprek inkleedt, zult u verrast zijn hoeveel makkelijker uw gesprek verloopt. Het is beter dat u na afloop van een gesprek denkt, dat u te weinig hebt gezegd, dan dat u toe moet geven, dat u te veel aan het woord bent geweest.

Maak u geen zorgen. Uw tegenpartij zal niet denken dat u geen overtuiging hebt. Alleen het feit dat u hem bezoekt, geeft hem al de zekerheid, dat u voor u zelf overtuigd bent. Als u veel praat, maken uw woorden weinig indruk, als u weinig spreekt, maakt elk woord indruk.

Bezwaren

Iedereen uit graag zijn bezwaren. Luister er naar. Iemand die een persoonlijkheid is, iemand die karakter heeft, zal altijd wel bezwaren hebben. Als u naar hem luistert zult u vaak merken, dat hij het belangrijker vindt om zijn bezwaren te uiten, dan dat hij de bezwaren zelf zo onoverkomelijk vindt.

Zodra twee mensen in nauw contact met elkaar komen, dan zullen ergens de meningen botsen. Is dat niet zo, dan is één van de twee een jantroer. Waarom zult u zich dan warm maken, als u het een keer niet met uw gesprekspartner eens bent? Waarom zou u hem dat bij elke kleinigheid zeggen? Luister liever naar hem.

Critiek

Luister ook naar de critiek die hij heeft. Wees er niet te zeker van dat uw partij geen fouten heeft gemaakt. Waar mensen werken, worden fouten gemaakt. Uw partij bestaat ook uit mensen. Als u met een aandachtig oor luistert naar de critiek van uw partner, zal de scherpte van zijn critiek vanzelf verminderen.

ACTIVERING VAN DE KIESVERENIGINGEN

(Vervolg van pagina 12)

grafische geaardheid van het terrein dat de Kiesvereniging bestrijkt, worde de vereniging verdeeld in secties of wijken. In elke wijk worde voortdurend contact met twee of meer wijkcommissarissen onderhouden om met hen de uitvoering van de Bestuursbesluiten te bespreken, die ledenwerving, contributie, Nederlandse Gedachten, propaganda etc. betreffen. En niet alleen om het bij praten te laten, maar bovenal om er zelf met hen op uit te trekken!

De tweede mogelijkheid om contact met de leden te onderhouden is: het uitgeven van een eenvoudig contactblaadje. In elk geval vóór elke vergadering worde op een aantrekkelijke wijze aan alle leden, af en toe desnoods aan allen, die van A.R.-gezindte zijn een gestencild blaadje gezonden, waarin de vergadering wordt aangekondigd eventueel verslag gegeven van de vorige vergadering en voorts alles meegedeeld, wat het bestuur nodig acht. Afgedacht nog van de vraag of ieder zo'n blaadje leest, het Bestuur doet in elk geval dan zo'n best alle leden te bereiken.

Waar en hoe vergadert de Kiesvereniging

De vraag waar wij vergaderen is zeker niet onbelangrijk. Onze „vadersen” hadden blijkbaar weinig behoefte aan vergaderen. De meestal kleine, rommelige, ongezegelde hoekjes, die de weidse naam van „consistorie” voeren, door hen ons nagelaten, getuigen er in elk geval niet van. Vonden zij het niet nodig om allen, die van A.R.-gezindte waren, te ontvangen? Bood voor een enkele grotere vergadering de „kerk” voldoende ruimte en was overigens een consistorie of een schoollokaal voldoende? Bezielde de zaak, waar het om ging hen zo, dat de omgeving hen niet hinderde?

Hoe het zij, in elk geval hebben wij nu goede, geschikte vergaderruimte nodig. Laat het een plus of een minus voor ons zijn, een hol en kaal en ongezegeld hok doet het niet meer. De goede zaak is ook een goede, verantwoorde vorm waard! Daarom een dringend beroep op allen, die geschikte vergaderruimte behoren, deze beschikbaar te stellen voor de kiesvereniging. Als het mogelijk is worde niet in kerken of kerkelijke localiteiten vergaderd, niet omdat deze niet goed zouden zijn, maar omdat men zo graag het stempel van een bepaalde kerkelijke kleur op onze partij drukt, ook al spreken de cijfers van volkstelling en stembus dit absoluut tegen.

Voorts richte men de vergaderingen zo in, dat deze „genietbaar” zijn, zo dat ook de vrouwen er met plezier komen en de jongelui er de schouders niet voor ophalen. Het hele gezin behoort mee te leven! Maar dan mogen we ook door de vorm van vergadering dat niet in de weg staan! Daarom ook nooit uitsluitend de leden uitnodigen, maar altijd op „gasten ingesteld zijn”. „Gezinsavonden” kunnen hier uitnemende dienst bewijzen. Dat heeft niet zoveel te kosten, als het regionale partijapparaat ten dienste van de Kiesverenigingen staat. En een kopje koffie of thee is heus geen overtoollige luxe!

Misschien zal deze opzet tot gevolg hebben, niet dat er geen gedegen onderwerpen meer behandeld kunnen worden — voorzover „genietbaar” — maar wel, dat er minder plaats is voor zwaarwichtige discussie. Dat is ook niet erg, als het Bestuur tenslotte er maar op uit is te activeren door een appèl op de leden.

Appèl op de leden

te maken. Alleen het volgende zij hier nog opgemerkt: Laat geen bestuur bij de overweging van de vraag hoe de kiesvereniging tot activiteit te brengen, vergeten het grote belang van de A.R.J.O.S.

Voor uw zakenrelaties
Reclame- en geschenk- artikelen in plastic
G. van der Woerd
Lunteren
Telefoon 437 (08388)

en de A.R.V.A Niets mag worden nagelaten om deze te stimuleren. Als het niet vlot gaat in deze overgeorganiseerde tijd, laat het Bestuur dan contacten zoeken met de bestaande Vrouwenverenigingen, jongelings- en meisjesverenigingen om deze bijv. eenmaal per maand om te zetten in een A.R.V.A of A.R.J.O.S. En waarom de Mannenverenigingen er buiten laten? We hebben ook Studieclubs nodig, niet het minst om bovengenoemde zwaarwichtige discussies te voeren!

Elke plaats vraagt een eigen aanpak

Hoe maken wij de Kiesvereniging actief?

Spottend is wel eens gezegd: Zet een flinke ruzie, een daverende rel op touw, dan spat de „activiteit” er van alle kanten af! Misschien geeft de praktijk dergelijke spotters gelijk. Maar alle beweging is nog geen activiteit! Dit middel is in elk geval erger dan de kwaal. Deze „activiteit” verteert zichzelf in de kiesvereniging!

Is er wel één middel te geven om te activeren, aan het werk te zetten en aan het werk te houden? Neen er is geen middel dat automatisch probeert werkt als de roemruchte Haarlemmerolie. Elk dorp, elke stad heeft tenslotte eigen geaardheid. Wat hier probeert werkt doet het eenvoudig elders niet. Immers de oorzaken, die de activiteit verlammen, kunnen ook zo verschillend zijn. Ook al het bovenstaande zal naar de gegeven mogelijkheden en moeilijkheden moeten worden toegepast en elk actief Bestuur zal daarbij meer dan voldoende gelegenheid hebben om eigen

Daarom ging het natuurlijk reeds in al het voorgaande. Steeds weer zal het bestuur, ja heel de partij wegen en middelen moeten zoeken om de leden actief initiatieven te ontwikkelen. Maar als heel het apparaat van onze partij hierop steeds weer gespitst is, dan zullen we zien, wat goede courage en energie vermogen. Dan zal het in afhankelijkheid van Hem, die alleen al onze activiteiten met Zijn zegen kan kronen, wél gaan.

DE STEM VAN DE ARJOS

De feestdagen hebben gelegenheid gegeven om even op adem te komen met het Arjoswerk. Maar nu staat Januari voor de deur. Een inspannende werkperiode wacht ons.

De verkiezingen, die hun schaduw al vooruit werpen, zullen ook van de Arjos een inzet van alle krachten vragen.

Aan het werk voor de verkiezingen

Met de voorbereidingen moet nu reeds worden begonnen.

Het hoofdbestuur heeft in overleg met de provinciale besturen hiervoor een aantal plannen opgemaakt.

Wij nemen aan, dat alle provinciale besturen nu reeds in overleg met de clubs in hun provincie zijn getreden om gezamenlijk deze plannen te gaan uitwerken. En mochten er onverhoopt nog clubs zijn, die hierover nog niets van hun provinciaal bestuur hebben vernomen, laten ze dan even hun bestuur aan het jasje trekken. Wij rekenen er op, dat dit nu onverwijld overal serieus zal worden aangepakt.

Studentenconferentie

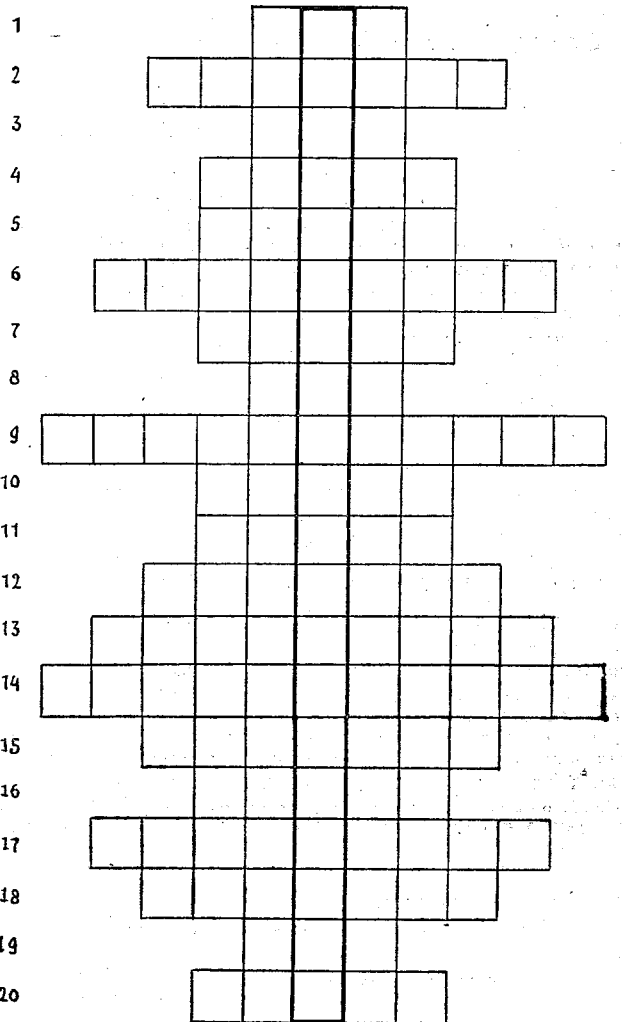
Nog even willen wij de aandacht vestigen op onze studentenconferentie, welke D.V. op 6 en 7 Januari a.s. zal worden gehouden in Huis ter Heide. Dr S. van der Linde, lector aan de Rijksuniversiteit te Utrecht, hebben wij bereid gevonden te spreken over de problemen rondom het Herderlijk Schrijven en het Mandement. Voorts zal er een spreker komen — waarschijnlijk één van onze Kamerleden — die een aantal problemen van de praktische politiek zal belichten.

Vorige malen bleek de studentenconferentie in een behoefte te voorzien.

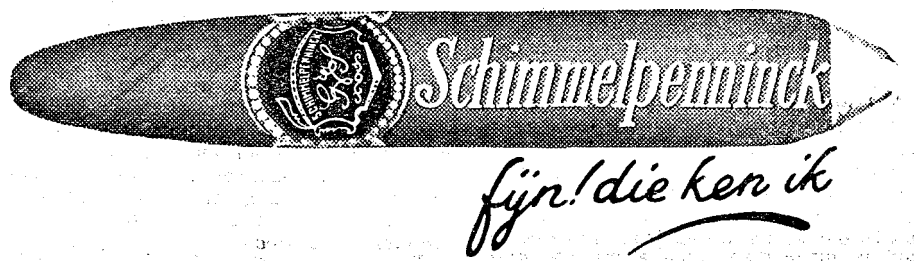
Ook dit jaar rekenen wij weer op flinke belangstelling.

De middelste letters vormen van boven naar beneden gelezen de naam van een zeer belangrijk orgaan in onze partij.

1. Naam van een plaats in Gelderland met een A.R. burgemeester.
2. Naam van één onzer provincies.
3. Afkorting van de naam van een politieke partij.
4. Politicus, die onlangs uit de radicaal-socialistische partij van Frankrijk is gestoten.
5. Minister van Wederopbouw en Volkshuisvesting.
6. Naam van een pas ingediend groots plan.
7. Nodig in de komende verkiezingsstrijd.
8. Voorzitter van de sociaal-economische werkgroep van de Arjos.
9. Een A.R. gedeputeerde, die onlangs zijn 25-jarig jubileum vierde.
10. Naam van een vroegere secretaris van de Arjos.
11. Naam van één onzer prinsessen.
12. Voorzitter van de Arjos.
13. Premier van Rusland.
14. Politieke stroming.
15. C.H. contact-orgaan.
16. Minister van Financiën.
17. Minister van Staat.
18. College van Ministers.

19. Afkorting van een werknemersorganisatie.
 20. A.R. lid van de 1e Kamer.
- Geen oplossingen inzenden s.v.p.
De oplossing vindt u in het volgend nummer.

A ANNEMERSBEDRIJF

Gebrs. Hakkers

- ★ Handel in rijsmaterialen, riet en teen
- ★ Rietmattenfabriek
- ★ Hoepelmakerijen

WERKENDAM
Telefoon 14

HOUTHANDEL

Fa K. J. Bos & Zoon

KAMPEN — SPOORKADE 21
Telefoon 52

Verplaatsbare houten gebouwen

Directie- en schafkisten
Noodwoningen, -scholen en -kerken
Directie- en schafwagens etc.

HOUTBOUW **HANBO**
HARDINXVELD

Tel. 41 Neder-Hardinxveld

BONGERS WAGENINGEN

Verhuizingen - Verpakkingen -
Meubelopslag
Intern. autotransp. Zweden,
Zwitserland, enz.
Telefoon 2725 — Law. Allée 88

(Advertentie)

Met de regelmaat van een klok verschijnt het Arjos-orgaan „Merck toch hoe sterck” in Overijssel. Het is altijd de moeite waard van de inhoud hiervan kennis te nemen. In het December-nummer wordt aandacht geschonken aan de propaganda voor Nederlandse Gedachten en het vormen van een strijdfonds voor de komende verkiezingen.

Scheepsinstallatiebedrijf

Nederland

Oostdijk 28, IJsselmonde
Tel. 445, Ridderkerk
(4 lijnen)

Voertstuwingsinstallaties
van elk vermogen.

N.V. W. J. SCHULING'S
HANDELSONDERNEMING

BINNENHAVENWEG 20
HENGELO

Telefoon K 5400-3029
(na 18 uur Delden, K 5497-447)

Het leven een marteling?

Hebt u lasten en ziet ge tegen elke dag aan, terwijl ook de nachten u geen verwikkeling brengen? Weet dan, dat wij met onze vanouds bekende geneeskruiden à f 31.95 per pak tegen

alle chronische ziekten

pracht resultaten boeken ook daar, waar alles faalde. Volkomen onschadelijk! Meldt ons uw klachten en ziekte en wij zenden u het allerbeste dat er is en waaraan duizenden hun herstel danken. Brochure en inlichtingen gratis!

Kruidenhuis Flora
Westersingel 40 - Groningen

FIRMA
BLAAK

BOOT- EN SLOEPENBOUWERIJ
HOOGZAND

SCHEEPSBOUWWERVEN

A. VUYK & ZONEN

CAPELLE AAN DE IJSEL
Nieuwbouw en reparatie
Telefoon Rotterdam 113333 (K 1800)

Fa Gebr.
G. & W. Draisma

Aanneming van
BOUW- EN BETONWERKEN

J. Hiltalaan 278 - Apeldoorn - Tel. 5093

H. DORSMAN

Zwijndrecht
Telefoon 6576 (K 1850)

**Asbestcement-
producten**

Gespecialiseerd in het aanbrengen van asbest-golfplaten op daken

Voor Dameskleding
van betere klasse

N.V. Modemagazijnen
G. J. Zwartzberg

Groningen - Stadskanaal

Uw adres voor:

DIRECTIEKETTEN
BARAKKEN
SCHOLEN
ZOMERHUISJES
enz. enz.

Fa Gebr. Timmer

Houtboer - Giessendam - Telefoon 62

"Parley" wol

VOOR AL
UW BREIWERK
PARLEY'S
WOLSPINNERIJEN - LEIDEN

UIT PERS EN PERIODIEK

Het socialisme beleeft donkere dagen

• Weinig inspiratie

In een artikel, getiteld „De donkere dagen voor Kerstmis” lezen we in **Vrij Nederland** o.m.:

„Ofschoon de Australische Labourpartij aanzienlijk meer stemmen heeft gehaald dan de coalitieregering van Menzies, heeft zij een zware nederlaag in de verkiezingen geleden.....

Wordt dit een nieuw tijdperk voor de Britse Labourpartij? vraagt een Engels blad na het heengaan van Attlee. Zal er een einde komen aan de bittere gevechten, aan de intriges en persoonlijke vijandschap, waarin de discussies over het programma en de doelstellingen zijn ontwaard?.....

In Nederland staat de P.v.d.A., zoals De Linie het zei: „aan het graf van haar overleden stokpaarden, fiscale, economische en sociale.”

Al kan men zich ergeren dat omstrede socialistische stellingen „overleden” stokpaarden worden genoemd, men moet erkennen dat de dagen voor Kerstmis donker zijn in de socialistische wereld.

En in Nederland? Wij hebben de rauwe triomfketen, in sommige bladen over Romme's overwinning geslaakt, gehoord. De ommezwaai in de loonpolitiek betekent niet het einde van de wereld. De regering van Attlee voerde een niet minder socialistisch beleid omdat over de lonen voor elke industrie afzonderlijk werd onderhandeld. Maar dit is niet het einde der pogingen om de P.v.d.A. mee te sleuren in een beleid dat in lijnrechte tegenspraak is met de wil van de partij om naar meer gelijkheid voor allen te streven. Dat is het bedenkelijke in het geval. De eerste grote belastingverlaging, vooral in het belang van degenen, die het minst nodig hadden, is achter de rug. De strijd om een nieuwe huurverhoging gaat beginnen. Zonder afroming?

Waar houdt dit alles op? Week na week wordt de tegenstelling tussen socialistische opvattingen en de niet-socialistische bedoelingen scherper. Hoelang? Totdat er inderdaad geen spoor meer over is van „socialistische stokpaardjes”. Als men nu reeds moet schrijven dat er weinig over is van de socialistische inspiratie, moet men dan niet een stap verder gaan en zich afvragen hoe ver de coalitie met de hoogconjunctuurruiter de P.v.d.A. zal voeren? Hoe ver kan zij een reactionair beleid dekken? Op welk ogenblik overtreffen de nadelen de voordelen van een coalitie? Het grote voordeel van de P.v.d.A. op de Engelse en Australische Labourpartijen is, dat deze vragen hier zonder onderlinge wrok en persoonlijke vijandschap besproken kunnen worden. Dat zij zeer ernstig onder ogen gezien moeten worden, lijkt ons onvermijdelijk.”

• Niet in orde

In de rubriek „Vrij spel” van **Het Vrije Volk** heeft ds **J. J. Buskes** een artikel geschreven, waarin hij o.m. het volgende verhaalt over zijn huisbezoek.

„Nooit vergeet ik mijn eerste bezoek.

Ik had een lijst met adressen gekregen: allen leden van de kerk. Ik begon in de Hasebrookstraat. Het nummer weet ik niet meer. Het was in elk geval tweehoog. Ik

belde aan en van boven werd er geroepen: „Wie is daar?” Ik riep, dat het de dominee was. De stem van boven reageerde: „Spaart u zich de moeite, als u boven komt, sodemieter ik u de trap af!”

Ik naar boven. De mond van de Amsterdammer is groter dan zijn hart. Ik kwam niet binnen. De deur stond op een kier, maar de man had zich op de overloop opgesteld. Vóór de deur. Daar begon een gesprek, dat drie kwartier duurde. Het meeste ben ik vergeten, maar één ding niet.

Op een goed ogenblik — goed was het, want ik hoorde Gods stem in het Amsterdams — zei de man: „Ik kom niet meer in de kerk, ik ben tegen Colijn!” Colijn werd op z'n plat-Amsterdams uitgesproken.

Ik was al niet meer A.R. Maar dat éne zinnetje drong mij in de richting van de C.D.U. en van de C.D.U. kwam ik in 1945 in de S.D.A.P. Wanneer de kerk verenigd wordt met een politiek, die een moderne arbeider afwijst als reactionaire politiek, is er iets niet in orde en wordt het tijd, dat we overtuigend laten zien, dat we in de kerk kunnen komen en tegelijkertijd tegen Colijn kunnen zijn.”

• Partij geen kerk

In **Anti-Revolutionaire Staatkunde**, het orgaan van de **Dr Abraham Kuiperstichting**, (abonnementprijs f 5.75 per jaar), is een artikel opgenomen van prof. dr **Herman Ridderbos** over „Christelijke vrijheid en politieke partijkeuze”, waarin o.m. gezegd wordt:

„Het tweede, waarop ik wijzen wil, is van positieve aard. Het is dit, dat de christelijke verantwoordelijkheid

en de christelijke vrijheid een gemeenschappelijke opdracht en een gemeenschappelijk geschenk is. Hier sta ik precies tegenover degenen, die uit de christelijke vrijheid altijd weer de legitimiteit van iedere persoonlijke beslissing willen afleiden. Daartegenover moet m.i. met nadruk gesteld, dat al wat uit het werk en de Geest van Christus voortvloeit een primair-gemeenschappelijk karakter draagt. Daar moet men de brieven van Paulus eens nauwkeurig op lezen! Ook de christelijke vrijheid is een vrijheid in Christus, d.w.z. zij is gegeven met en aan het lichaam van Christus. Zij draagt voor alles een corporatief karakter. Daarom is de christelijke politieke partij als uitdrukking van de gemeenschappelijke vrijheid en verantwoordelijkheid, niet alleen uit politiek, maar ook uit christelijk oogpunt het „geëigende”, aangewezen middel. Ik maak daarmee van de partij geen kerk. Ik sta vierkant tegenover verkering van het leven in klerikale zin, nl. als machtsontplooiing van het kerkelijk ambt. Daarom moet de gemeenschap der kerk in haar institutaire verbanden zich ook niet in de praktische politiek begeven. Maar dat neemt niet weg, dat de christelijke vrijheid en verantwoordelijkheid, ook in politiek opzicht, een collectief en corporatief karakter dragen. Zij vragen daarom, als politieke vrijheid en verantwoordelijkheid, óók om een politiek verband. Hierin werkt geenszins alléén, of in de eerste plaats, het beginsel van de „christelijke antithese”, doch vóór alle dingen, die van de christelijke these, nl. van de gemeenschappelijk ontvangen christelijke vrijheid en de gemeenschappelijk te bekleden christelijke verantwoordelijkheid, óók op politiek gebied.”

EN ONS COMMENTAAR

DE STRIJD GAAT DOOR

Als zelfs van socialistische zijde wordt toegegeven, dat de dagen voor Kerstmis donker zijn in de socialistische wereld, zal het zeker wel waar zijn. Welnu, we kunnen ons daarover slechts verheugen. De tijd is — gelukkig — voorbij, dat het de schijn heeft, dat slechts het socialisme uitkomst kan brengen en dat het socialisme in Nederland het regeringsbeleid bepaalt.

Aan de andere kant zullen we nuchter moeten zijn en niet van de veronderstelling uitgaan, dat de strijd gewonnen is. Zover is het zeker niet. Zover komt het op deze aarde wellicht nooit. De strijd zal blijven, zal wellicht nog moeilijker worden. En in elk geval kunnen we er zeker van zijn, dat de aanstaande verkiezingsstrijd van de zijde van de Partij van de Arbeid met grote felheid zal worden gestreden. Het gaat bij de verkiezingen om het principiële doorbraakkarakter van de P.v.d.A. heeft **Evert Vermeer** gezegd. Dat is duidelijk. Als het dan maar zo duidelijk blijft, dan wordt het een principiële strijd. Gevreed moet echter worden, dat de P.v.d.A. het op een ander vlak zal zoeken. Daarvan getuigde al de uitspraak van dezelfde voorzitter van de P.v.d.A., die zei: „Niet Romme maar Drees moet winnen”. Hier trekt hij zich dus terug van de principes op de personen.

Dat deed de oude S.D.A.P. ook steeds. En dan vervalt men heel spoedig in demagogie.

In dit opzicht zal ds **Buskes** ook erg voorzichtig moeten zijn. Want wat hij schreef over zijn huisbezoek in Amsterdam en zijn volledig breken met de A.K. Partij is toch wel verschrikkelijk. Verschrikkelijk, niet omdat zijn conclusie onjuist is, doch omdat hij als predikant voor die arbeider blijkbaar geen antwoord had. Verschrikkelijk bovenal, omdat hij het in 1955 nog neerschrijft en blijkbaar niets geleerd heeft.

Tegenwoordige partijgenoten van ds **Buskes**, nl. de heren **A. M. Joekes**, oud-minister van Sociale Zaken na de oorlog en prof. mr **R. Kranenburg**, hebben destijds als **Vrijzinnig-Democraten**, mede verantwoordelijkheid gedragen voor de toen gevoerde politiek. En als die Amsterdamse arbeider dat niet wist en ook er niet mee bekend was, dat in een kabinet-Colijn nog een **Vrijzinnig-democraat** Minister van Sociale Zaken is geweest, dan is dat een gevolg van de volksmisleidende voorlichting van de sociaal-democratische pers en van sociaal-democratische voorgangers in die dagen.

Als hetgeen ds **Buskes** nu geschreven heeft gezien moet worden als een voorproef van socialistische bestriding van de A.R. Partij bij de komende verkiezingen, dan hebben we nog wel wat te wachten.

HET ANDERE GEZICHT

vervolgverhaal
door J.W. Verms

WAT VOORAF GING: Melchior Lijnegang, die fel gekant is tegen de bouw van een brug, wil één van zijn dochters, Roelie geheten, niet meer in zijn huis zien omdat zij tegen de wil van haar ouders naar de stad getrokken is en daar werk gevonden heeft als winkelfuffrouw. Roelie komt een weekend doorbrengen bij haar getrouwde broer Willem, die dicht bij het ouderlijk huis woont. Willem is een voorstander van een vaste oeververbinding en hij laakt het, dat zijn vader aanzet tot verzet tegen de brugbouw. Na een zanguitvoering zijn moeilijkheden ontstaan en is een jonge opzichter ernstig mishandeld. Lijnegangs jongste zoon heeft partij getrokken voor de aangevallen opzichter.

zo aan die bomen gehecht. Ik vond het ook jammer, dat ze gerood moesten worden."

"Een aardig idee," zei het meisje. "Werkelijk heel aardig, dat je vader steeds een boompje plantte als er een baby gevoren was. Nu kan ik me voorstellen, dat hij 't vervelend vond, dat ze omgehakt moesten worden."

De jonge Melchior knikte. Hij vond, dat het meisje een prettige stem had om naar te luisteren. Zij deed niet overdreven in haar spreken, neen, haar woorden klonken heel gewoon.

"Vader was aan die bomen gehecht," zei de jonge Melchior. "Behalve aan die éne....." — O, dit laatste had ik niet moeten zeggen, dacht hij, nadat hij deze woorden uitgesproken had.

"Eén boom was hij niet aan gehecht?" vroeg het meisje. Daar had je 't al, nu zou hij uitleg moeten geven over de moeilijkheden, die er bij hem thuis waren.

"Nee, één boom niet," gaf hij weifelend ten antwoord. "Die boom met de R in de stam." Hij hoopte, dat zij hierover geen verdere vragen zou stellen.

Het meisje keek hem echter een ogenblik onderzoekend aan en daarna vroeg ze met een vertrouwelijke en heel zachte stem:

"Is misschien één van je broers of zusters gestorven?"

"O nee, wij zijn gelukkig allemaal goed gezond!" Hij aarzelde en vroeg zich verward af, of hij haar vertellen zou, wat er met Roelie aan de hand was.

"Dan is er zeker iets anders....." zei ze. Hierna zweeg zij, maar in de opmerking die zij gemaakt had, lag een vraag besloten. De jonge Melchior was er zeker van, dat zij begreep, dat er moeilijkheden waren. Maar nu wilde hij het niet langer voor haar verbergen.

"Ik heb een broer en twee zusters....."

"Dus jullie zijn met z'n vieren als kinderen. Ja, er stonden vier bomen, dat klopt precies. Heus, 't is geweldig aardig, dat je vader voor elk kind een boom plantte. Is dat hier de gewoonte?"

"Er zijn er meer die 't doen. Maar in ons geslacht schijnt het altijd de gewoonte geweest te zijn. Vader hield er stipt aan vast. 'k Heb twee zusters, zei ik..... Nou, één van die twee, ze heet Roelie, is naar de stad gegaan. Zij ging tegen de wil van vader en moeder en daar zijn toen moeilijkheden over ontstaan. Mijn vader is een beste man, maar hij kan niet verkroppen, dat Roelie naar de stad gegaan is. Nu komt zij niet meer thuis..... omdat vader 't niet wil. En daarom is zij van Zaterdag tot Maandagmorgen bij m'n broer geweest, die getrouwd is en op een boerderij verderop woont."

"O, wat is jouw vader vreselijk hardvochtig!" riep Paula Santemeijer uit. "Is 't werkelijk waar, dat je zuster niet meer thuiskomen mag?"

De jonge Melchior knikte bedrukt. "Maar vader heeft het er wel heel moeilijk mee, daar ben ik van overtuigd," voegde hij er vergoelijkend aan toe.

"Ik dacht, dat zo iets ergs alleen maar voorkwam in boeken..... Wat doet je zuster nu? Ik bedoel: Wat voert zij uit in de stad?"

"Zij is verkoopster in een grote zaak."

Paula Santemeijer schoof een zilveren ringetje van haar vinger en er weer aan. Af — aan — of — aan..... Plotseling vroeg zij:

"Hoe heet je zuster eigenlijk?"

"Die niet meer thuis is? Die heet Roelie. En daarom was vader niet meer op de boom met de R gesteld."

"Roelie..... Roelie," ze ze, terwijl ze ijverig scheen na te denken. "Ik ken een Roelie. Op de M.V. is een meisje, dat van buiten komt. Ja, zij heet ook Roelie. Ze is reusachtig ijverig! Zij knapt al het moeilijke werk op..... O, nou weet ik het weer: Ik geloof, dat zij Roelie Lijnegang heet!"

"Dat..... dat is ze!" zei de jonge Melchior ontroerd. "Hoe is 't mogelijk, dat je haar ontmoet hebt! Je zou zeggen: De stad is zo ontzettend groot, daar kennen de mensen niet eens hun burens....."

"Dat is ook dikwijls zo. Maar op de verenigingen leer je natuurlijk heel wat mensen kennen. Ja, ze heet Roelie Lijnegang."

"Zo heet ik ook, Lijnegang is mijn naam. Wonderlijk, dat je haar kent!"

"Ik ken haar niet door en door, hoor! Maar ik maakte haar een poosje mee op de M.V. en ik vond haar een aardig type. Reuze serieus en toch vlót in de omgang. Eerst moesten wij weleens om haar lachen, want als zij een beetje in vuur raakte tijdens een discussie of zo, begon zij in dialect te praten. Dan kon je goed horen, dat zij van buiten kwam. Maar zij is best heel serieus!"

"Ja, zo is ze," knikte de jonge Melchior. "Zij kon het hier niet uithouden, zij vond het hier te stil. Toen is ze weggegaan, maar vader en moeder waren er erg op tegen."

"Waarom hadden die daar bezwaar tegen?" vroeg Paula Santemeijer. "Een meisje kan toch niet altijd bij haar vader en moeder blijven zitten?"

"Nou ja..... vader en moeder hadden liever, dat zij bij ons bleef op de boerderij. Maar dat wilde Roelie niet. Ik heb nog een zuster thuis, Aaltje heet die. Ze liepen elkaar soms in de weg. Moeder helpt natuurlijk ook mee met het werk — en met z'n drieën hadden ze niet genoeg te doen. Ik geloof, dat dit ook een reden is, dat Roelie wegging. Maar 't voornameste was, dat ze 't hier te stil vond en dat ze wat anders wilde. Eigenlijk zou ze sociaal werk willen doen, of zo iets. Zij is nu verkoopster, maar dat zal ze niet blijven, denk ik. Haar hart gaat uit naar ander werk, midden tussen de mensen. Vader was er fel op tegen, hij heeft een hekel aan de stad. Weet je: Vader is met hart en ziel boer en hij denkt, dat het nergens zo goed is als hier. Ik zou evenmin naar een stad willen, ik zou er mij niet thuisvoelen. Maar Roelie was heel anders."

"Eigenaardig! Jouw zuster is graag in de stad — en ik woon dolgraag in een dorp! Zo komt het ook, dat ik met vader meegekomen ben. Ik hou helemaal niet van de stad, ik wil liever niet zoveel mensen om me heen hebben. Gek eigenlijk, want ik ben in de stad geboren. Zo zie je weer, dat de mensen heel verschillend zijn." Zij moest eensklaps glimlachen. "De een vlucht uit de stad naar een klein dorp..... en een ander neemt de vlucht uit een dorp en gaat naar de stad! Mensen zijn raadselachtige wezens!"

Celia vond hem maar droog gezelschap.

"Ik begrijp niet, dat jij als jongkerel hier maar rustig zit," merkte ze op. "Versta me goed, je zit me niet in de weg, hoor! Maar ik geloof, dat je naar een meisje zal moeten omzien, Melchior. Niet dat het haast heeft, want je bent nog jong genoeg..... maar misschien zou je er wat vrolijker door worden, want eerlijk gezegd kijk je de laatste weken erg triest de wereld in."

"Laat Melchior zijn gang maar gaan, hij is niet van gisteren," zei Willem. En terwijl hij knipoogde naar zijn broer, liet hij er zachter op volgen: "Ik geloof, dat jij veel aan die dochter van de ingenieur denkt, is 't niet, broer?"

De jonge Melchior veerde op.

"Hoe weet jij dat?"

"'k denk het alleen maar. Ik heb de indruk, dat je vaker voorbij het huis van de weduwe Bijster fietst dan nodig is. Als ik het mis heb, is het ook goed."

"'k Heb haar gisteravond gesproken," bekende de jonge Melchior na een korte stilte.

"Wie? Weduwe Bijster?"

"Nee, de dochter van haar kostganger....."

"Jongen, wees toch wijzer!" vermaande Celia. "Zoek het niet bij een wildvreemd meisje. En dan nog wel een dochter van zo'n ingenieur van de brug..... Hoe kom je er bij! Nee, ik had jou verstandiger gedacht, Melchior."

De jonge Melchior gaf geen weerwoord. Willem zei evenmin iets. Hij greep de krant en ging het Kameroverzicht lezen. Maar toen de jonge Melchior omstreeks tien uur afscheid nam, volgde Willem zijn broer naar buiten. In de duisternis klonk zijn stem een beetje zorgelijk toen hij de jonge Melchior vroeg: "Weet vader het ook?"

"Nee. Ik heb haar alleen maar gesproken..... ik mag toch praten met wie ik wil?"

"Natuurlijk. Maar ik bedoel....."

"Ik begrijp je wel," viel de jonge Melchior hem in de rede. "Vader zou woest zijn als hij er iets van wist. Aaltje zou ook tekeer gaan. Maar ik zou het er niet om laten, geloof ik."

Nieuwe moeilijkheden in zicht, dacht Willem, toen hij naar binnen ging. — Vader krijgt het wel hard te verduren..... Een groot medelijden met zijn vader welde in hem op en plotseling begreep hij, hoe ingrijpend de naoorlogse veranderingen wel waren. Het bleef niet bij materiële veranderingen, neen, het hart van de mens was er mee gemoeid.

Willem had het niet ver mis gehad. De jonge Melchior fietste inderdaad vaak voorbij het huis van de weduwe Bijster en dan hoopte hij, de dochter van de ingenieur te zien te krijgen. Soms had hij geluk en dan knikte hij haar een beetje beschroomd toe, waarop zij vriendelijk reageerde door eveneens te knikken.

Op een middag was de jonge Melchior in zijn eentje naar de werkzaamheden aan de brug gaan kijken. Terwijl hij bij een van de geweldige heimachines stond te kijken, stapte de ingenieur op hem toe.

"Ben jij niet degene, die onze jonge opzichter te hulp geschoten is tijdens de ruzie van Zaterdagavond?"

De jonge Melchior knikte. "Allen tegen één, dat was niet eerlijk," ze' hij zacht.

"Een mooi standpunt. Die daar," — hij wees naar een grondwerker, die met beslikte laarzen op een machtige aardhoop stond, — "vertelde 't me. Hij herkende je, begrijp je. Hij was er bij, hij is zelf ook nog tussen dat vechtende stel gesprongen. Een misselijke geschiedenis, vooral voor ons opzichtertje. Gelukkig knapt hij weer op."

De ingenieur stak een sigaret op. Plotseling stond zij bij hem..... De jonge Melchior had haar niet zien komen. "Vader, of je die constructiefabriek, jee weetwel, wilt opbellen."

"Ja, ja..... ze moeten een ogenblikje geduld hebben. Kijk, Paula, dit is de jongen, die het opnam voor Passchier!"

De jonge Melchior kleurde en sloeg de ogen neer toen het meisje hem vrijmoedig aankeek.

"Akelig, zo'n vechtpartij," zei ze. "Gelukkig dat er geen messen gebruikt zijn, wie weet er dan gebeurd zou zijn..... Ik heb je al meer gezien. In de kerk of zo..... Ook wel voorbij ons pension zien fietsen....."

"Ja, dat is hee goed mogelijk," zei de jonge Melchior. "Nu zie ik het al!" riep de ingenieur plotseling uit, alsof hij de grootste ontdekking van zijn leven gedaan had. "Ben jij niet een zoon van de boer die dat hout van de omgekapt bomen weggehaald heeft?"

De jonge Melchior bevestigde dit. Hij vond het vervelend, dat de ingenieur dit bleek te weten. Toen de ingenieur zei, dat hij dan evenals zijn vader ook wel tegen het bouwen van de brug zou zijn, antwoordde de jonge Melchior nadrukkelijk: "Nee, ik ben niet tegen een brug."

"Je bent dus vóór een brug?" vroeg het meisje, dat klaarblijkelijk een duidelijke uitspraak van hem wilde hebben. "Het is niet tegen te houden," gaf Melchior nuchter ten antwoord. "Het overzetten per pont kost tegenwoordig veel te veel tijd."

Ingenieur Santemeijer knikte, wierp zijn sigarettenpeukje weg en verwijderde zich om te gaan telefoneren.

"Jouw vader schijnt er wel heel erg op tegen te zijn, dat hier een brug gebouwd wordt," zei het meisje. "Ik heb er over horen vertellen. Eerst wilde hij de gerooide bomen niet hebben, maar later hebben jullie ze toch weggehaald, nietwaar?"

"Ja..... Die bomen hadden voor vader grote betekenis. Er stonden letters in de stam, die had hij er zelf ingesneden. Toen mijn zusters en m'n broer en ik geboren zijn, heeft hij tekens een boompje geplant. Later heeft hij er de letters in gekerfd, de eerste letter van onze voornaam. Daarom was hij

Jaarwisseling

Het oude jaar
is bijna klaar,
straks luiden alle klokken;
De tijd gaat door,
daar helpt niets voor,
het vonnis wordt voltrokken.
De laatste dag,
die twaalfde slag
daar boven in de toren...
Ze gaan voorbij,
daar zullen wij
ook nooit meer iets van horen.

In eigen kring
en niet gering
kwam reorganisatie,
Die leiden moet,
dan is 't pas goed,
tot nieuwe inspiratie.
Wij deden mee
als abonné
en voor het werk geestdriftig,
Of niemendal
en aan verval,
aan laksheid medeplichtig.

Een gloednieuw jaar,
o treuzelaar,
wacht op uw fikse daden;
Op mannen die,
vol energie,
actief zijn, vastberaden.
De vaan omhoog,
het doel in 't oog,
niet stoppend halverwege,
Dan, met elkaar,
wordt 't nieuwe jaar
ons allen tot een zegen!

JAAP MIJDERWIJK

N.V. AANNEMERSBEDRIJF

voorheen

H. DE BAAT

Directie:

E. C. de Baat - T. H. de Baat

Kantoor: Ceintuurbaan 179

Amsterdam, Telefoon 98604 - 53257

**N.V. Houthandel
ARENSEN**

Lutkepoortstraat 52

Telefoon K 3410-2109 — Harderwijk

INGWERSEN & CO

AMSTERDAM - KEIZERSGRACHT 382
TELEFOON 32121

Effecten

Coupons en Administratiën

Alle Assurantiën

Levensverzekeringen

en Lijfrenten

Speciale afdelingen voor Protestants
kerkelijke leningen

**SERRES EN WARENHUIZEN-
BOUW**

N.V. AANNEMERSBEDRIJF

Boers en Vrijland

Kantoor Molenstraat, 's-Gravenzande
Tel. K 1748—538 en 738

Firma

C. Vermeer en Zoon's

Fabrieken voor gebogen hout
Tel. K 1894-1230 - Oudekerk a/d IJssel
Ronde en ovale tafelaanden

Gebogen regels voor stoelen en fauteuils,
armleggers, kappen, regels, stijlen enz.

**PLAATWERK
STAAL EN ALUMINIUM**

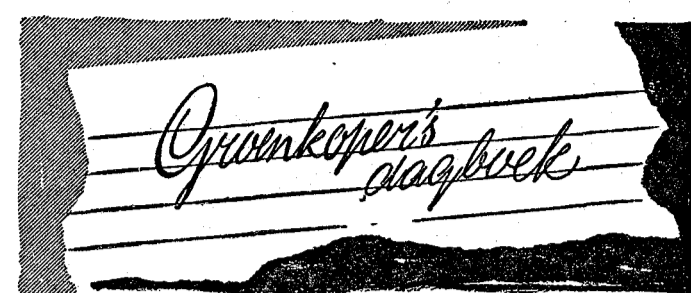
NIMA ZWIJNDRECHT

K 1850-5382

12 DEC. „Niemand is groot in de ogen van zijn kamerdienaar” heeft eens iemand gezegd of heeft iemand anders die iemand laten zeggen. Het betekent dat, als je een groot man van dichtbij, heel dichtbij kent, die grote man een gewoon mens blijkt te zijn, met alle deugden en ondeugden de mens nu eenmaal eigen. Zelfs de voormannen zijn in het dagelijkse, huishoudelijke leven gewone mannen. Neem bijvoorbeeld een Britse voorman, de heer Churchill. Daar vertelt me een kok, die jaren lang in de Britse koninklijke keuken gestaan heeft, dat Sir Winston een holle-bolle-gijs was (als mischien nog wel is). Als hij bij de Koningin van Engeland kwam eten, zei Hare Majesteit tegen de kok, mijnheer René Roussin: „Monsieur René, die heer, die zoveel van eten houdt, komt dineren”. Nu, dan wist monsieur René al genoeg, want een goede kok heeft aan een half kookboek voldoende, dat spreekt. En Sir Winston deed dan terdaad de tafel eer aan. De kok diende een patrijs voor hem op, waarin hij stilletjes een kleinere patrijs had gestopt, of hij serveerde een schotel tweemaal, speciaal voor Sir Winston. Dit heeft mij nieuwsgierig gemaakt naar het huishoudelijk leven van onze eigen voormannen. Wat eet Dr J. Schouten? En wat is zijn lievelingsgerecht? Dr Schouten eet niet zoveel als Sir Winston. Patrijzen eet hij bij hoge uitzondering. Als geboren en getogen Zuid-Hollander houdt hij van kleiperen met pekelspek. Hoewel hij Rotterdammer is, is hij niet zo dol op uierboord. Hij eet gaarne boerentarwebrood en zal geen neen zeggen tegen capucijnners Met Sir Winston houdt hij van een goede sigaar. Wist u, dat Mr Roosjen van taart houdt? De heer Van den Heuve van prei? Mr Rip van snijbonen? Prof. Gerbrandy van drabbelkoken? Dr Bruins Slot van uitgerperste sinaasappel. Zij zijn mensen van gelijke honger en dorst als wij.

13 DEC. Die Nederlands-Indonesische besprekingen maken mij, eerlijk gezegd, wat kregel. Dat is natuurlijk zeer persoonlijk. Als er besprekingen zijn dan moeten ze naar ergens gehouden worden, hetzij in Djakarta, hetzij in Den Haag. Maar dat vond een der partijen niet neutraal genoeg en daarom zijn de deelnemers naar Genève getrokken. Volgens mij was er maar één geschikte plaats om deze besprekingen te houden. In de lucht. In een vliegtuig gezeten, met veel ruimte rondom, goede verzorging aan boord, makkelijke banken, geen deur, waardoor men kwaad kan weglopen, waren de partijen zeker vlugger tot overeenstemming gekomen, dan in Genève. Maar een van mijn vrienden, die op een van de vele departementen zit, vertelde mij, dat men in de lucht niet met beide benen op de grond staat. En dat verandert de zaak natuurlijk. Als men met beide benen op de grond moet staan, moet men een stevige bodem zoeken. En als ik nu moest kiezen tussen sawah kleigrond of een met sneeuw bedekte bergheiling, dan wist ik het wel. Maar ja, ik zit natuurlijk niet op een departement. Daarom weet ik het niet.

14 DEC. In de Tweede Kamer wordt de nende vrouw verwacht, lees ik. Mevrouw M. Stofcel-Van Haafden, lid van de V.V.D., en wonende te Haarlem. Soms ben ik wel eens jaloers op die partijen, die James afvaardigen naar het Parlement. Ik ben van mening,

dat vrouwen kleur aan de Kamer geven, dat zij ons nooit in de steek zullen laten als er iets gezegd moet worden en niemand zou durven. Dichtbij mij, in politieke zin dan, staat altijd Freule Wittewaal, die ik zo gaarne een vriendin zou gunnen in haar buurt, een echte A.R.P.-vriendin. Goed, het zal er wel eens van komen, dat weet ik óók wel. Maar langzamerhand zijn de beste plaatsen weg, als men dat maar weet.

Nu ik het toch over de Tweede Kamer heb, in een van mijn bladen (niet mijn lijfblad en daarom ben ik ietwat voorzichtig met dit bericht) las ik, dat zeventien mantels en jassen in de garderobe gisteravond de stille getuigen waren toen de Tweede Kamer zich bezighield met de begroting van Wederopbouw en Volkshuisvesting. Stille getuigen, schrijft dit mijn blad, van de overweldigende belangstelling van onze honderd vertegenwoordigers voor de bestrijding van volkshuisvesting nummer 1, de woningnood..... Als mijn blad gelijk heeft met dit bericht, dan hebben vele vertegenwoordigers de koude getrotseerd en zijn zij zonder mantel of jas naar het Binnenhof getogen. Of, als dat niet zo is, nu..... dat moet ik onze voormannen toch eens voorleggen.

15 DEC. Het was vandaag mijn trouwdag. Achttien jaar zijn de heer en mevrouw Groenkoper nu met elkander in de echt verenigd. Ik dacht eraan, als mijn vrouw en ik over een aantal jaren wat meer rust nodig hebben, naar Heilo te gaan. Tien jaar geleden was deze gemeente nog noodlijdend. Maar door zuinig beheer is Heilo nu een van de zeer weinig rijke gemeenten in ons land. De gemeente heeft de opcenten op de personeelbelasting kunnen verminderen van 150 tot 50. Voorts bezit Heilo een reserve van f 1.000.000.—. Naast een extra reserve van f 29.000.—, belooft het batig saldo over 1954 f 250.000.—. Dit trekt mij en mijn vrouw aan, dat moogt u gerust weten. Als wij, mevrouw Groenkoper en ik, over opcenten spreken, dan is dat meestal in de betekenis van „de centen zijn op”. Extra reserves hebben wij niet, laat staan batige saldi. Nee, Heilo is onze plaats. Hallo, Heilo, kunt u ons horen? Over.

16 DEC. Vandaag wilde mevrouw Groenkoper nog eens terugkomen op de voordelige saldi, hetgeen mij niet zo goed uitkwam. Ik heb naar aandacht afgeleid met een mededeling over een televisie-uitzending in Engeland, die ik de N.C.R.V. ernstig in overweging geef. In Engeland dan hebben ze ook zo iets als „Ziet u er iets in?” Een echtpaar komt op het toneel. De speelleider vraagt de vrouw of zij van naar man houdt. „En of” zegger dan de meeste vrouwen, want per slot van rekening heb je kans dat de burenen het TV-toestel hebben aanstaan. „Goed”, zegt de speelleider. „Ik stop uw man in deze kast. Mag ik hem een emmer water op z'n hoofd gooien? Dan krijgt u van m. tien gulden”. „Nee” zegt de vrouw, die naar man vurig liefheeft. „Dan niet”. Zegt de speelleider, die het hele geval leuk wil houden. „Mag

het voor twaalf paar ny-lons?” Laat die vrouw zich nu gewonnen geven! Met het gevolg, dat er een emmer water boven in de kast gegooid wordt. Mevrouw krijgt vervolgens zoveel aan geschenken dat zij toestaat, dat op haar man een emmer plakstijfjel, een emmer cement, enz. worden leeggegoten. Als de man uit zijn benarde positie verlost wordt, blijkt hem niets gebeurd. Er was een stevig dak op de kast.

„Ik vind dit helemaal geen leuk spel”, zei mijn vrouw, „en bovendien, nu je het zelf zegt, ik kan best een tientje en een dozijn ny-lons gebruiken”.

17 DEC. Toen ik vanavond in het bad zat,urende op de badmat, moest ik denken aan een brief van een vriend uit Bagdad. Een mens kan de meest zeldzame gedachten krijgen als hij zich in warm water bevindt. Die vriend dan schreef mij, dat de schoolkinderen daar om en om vakantie willen hebben. Nu zult u zeggen, wat heeft dat nu met de politiek te maken? Nogmaals de invloed van warm water op de menselijke gedachten wordt onderschat. Ik dacht dan bij mijzelf: straks is het Kerstvacantie en dan zijn de jongens weer een tijd thuis. Als de Kerstvacantie nu eens veranderd werd in voorjaarsvacantie en de zomervacantie eens gespreid werd, zodat niet ieder ouderpaar tegelijk met vakantie behoeft te gaan. Is dat niet iets om aanhangig te maken bij Minister Cals. Misschien kunnen onze voormannen er eens over nadenken, tijdens het Kerstrees.

19 DEC. Als u dit leest is het bijna Oudejaarsdag. Of het is al Nieuwjaar. Dat ligt eraan, wanneer u dit leest. Allemaal nog al makkelijk en praktisch. Ik begrijp namelijk niet, waarom sommige mensen het zichzelf en elkaar zo moeilijk maken. Misschien zegt u: „die Groenkoper kan op die manier alle kanten uit. Als we dit stuk in het oude jaar lezen is het nog oudejaar, lezen we het na Oudejaar, dan is het Nieuwjaar.” 7 is het toch? Ik kan het ook niet helpen. Neem nu bijvoorbeeld Prof. Romme, die u wel kent. Ik vind hem een aardige man en een knappe man. Maar hij kan het zo moeilijk maken. In de krant las ik vandaag, dat hij een rede heeft gehouden in de Partijraad van de K.V.P. Ik lees ook wel eens iets van Prof Romme in de Volkskrant. Maar ik kan er niet altijd bij. Hij schrijft van die ellenlange zinnen. Ik moet toegeven, dat hij er altijd uitkomt, altijd. Nu kan ik ook wel iets in één zin samenvatten. Bijvoorbeeld: „Onder de indruk van de rede, welke professor Romme, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal voor de Katholieke Volks Partij in de vergadering van de Partijraad heeft gehouden, in welke rede hij onder andere heeft opgemerkt, dat de traditie zich moet aanpassen aan de concrete omstandigheden, welke stelling hij uitvoerig heeft toegelicht, heb ik getracht een volzin te schrijven, welke naar aard en opzet iets zou gelijken op de schrijffraant van Prof. Romme in de Volkskrant, althans op zijn schrijffraant, welke overigens niet

veel afwijkt van zijn spreektraant, opdat in die zin duidelijk worde, dat het niet nodig is steeds weer punten achter zinnen te zetten en steeds weer nieuwe zinnen met hoofdletters te doen beginnen of nieuwe alinea's aan te vangen, waardoor weliswaar een stuk leesbaarder en duidelijker wordt en de gedachten gemakkelijker bij de materie bepaald worden, maar waardoor en waarmede niet gezegd is, dat de traditie zich niet zou aanpassen bij de concrete omstandigheden, omdat uit die zin niet duidelijk wordt hoe de omstandigheden zich verhouden en het derhalve moeilijk wordt een aanpassing tot stand te brengen aan de zich niet duidelijk openbarende toestand op het ogenblik, waarop ik dit schrijf”.

U zult moeten toegeven, dat zo'n lange zin niet zo gemakkelijk leest als een korte zin. Maar de Maandag is ermede voorbijgesneld, dat hebt u zeker wel gemerkt.

20 DEC. Ik heb er over gedacht om nog even naar Genève te gaan, maar toen ik hoorde, dat minister Sumitro Djojohadikusomo niet kwam en minister Zijlstra ook nog niet zeker was van zijn reis, heb ik er van afgezien. Bovendien, ik ben al twee keer in Genève geweest, eenmaal met de Ned. Chr. Reisvereniging en eenmaal met vakantie. Maar de laatste tijd vind ik niet, dat er veel goeds uit dat Genève komt. En dan die horloges, die bijna niet meer te betalen zijn. Zo teleurgesteld als den Haag is, zo teleurgesteld is Groenkoper. Dat kan misschien anderen tot troost zijn.

21 DEC. Tot mijn grote verrassing bemerk ik, dat mijn lijfblad een correspondent in het Poolgebied heeft. Ik wist al, dat het blad in verschillende delen van de wereld oren en ogen bezat, maar dat het ook een principiële Eskimo op haar correspondentielijst had staan, was nooit in mijn hoofd opgekomen. Ik las namelijk onder het opschrift: „Nederlandsse poolkleding beter dan Amerikaanse (Van onze correspondent)”, dat Hr Ms Gelderland (opvolger van De Gelderland, die eens president Krüger uit het warme Zuid-Afrika afhaalde) op een proefvaart in het Poolgebied poolkleding van Nederlandse makelij getest heeft. En ik las ook, dat dit oorlogsschip — en dus ook de bemanning — bij het eiland Jan Mayen is geweest op 72 gr. Noorderbreedte. En dat Nederlandse poolkleding beter voldoet dan de Amerikaanse. Als ik lid van de Tweede Kamer was, zou ik de minister van Sociale Zaken, alsmede de minister van Marine vragen stellen. Of het in de bedoeling van de Regering lag emigratie naar de Noordpool te bevorderen, en, zo ja, waarom, wanneer en, zo niet, waarom niet en wanneer niet. Of moet ik aannemen, dat een aantal Jannen, die anders braniekragen dragen, daar voor mannequin hebben gespeeld ter wille van de particuliere textielhandel, sectie Poolconfectie? Dan zou ik ook minister Zijlstra enkele vragen willen stellen. En nu ik toch aan het vragen ben, dan zou ik ook wel eens willen weten, of de correspondent van mijn lijfblad daar aan de Pool lid van de Kiesvereniging is. En of hij dit blad op tijd ontvangt.

P.S. Ik zou de minister van Wederopbouw en Volkshuisvesting iets willen vragen over het vorstverlet aan de Pool Als in ons land het vorstverletfonds vorige winter f 50 miljoen heeft uitgekeerd dan zal het vorstverlet op het eiland Jan Mayen nog wel enkele pegels meer kosten.

P.P.S.S Ik ben geen lid van de Tweede Kamer der Staten Generaal.

22 DEC. Nog een dag of negen en we zitten met de gebakken appelflappen. Dan slaat de klok twaalf uur en we geven — u de uwen — elkander een zoen. Ik had mij daarop al een beetje verheugd, toen ik las, dat het de vraag is, of zoemen beschaafd kan worden genoemd. Die vraag heeft Mevr. Dr Jo Daan gesteld in de Mededelingen der Centrale Commissie voor onderzoek van het Nederlandse volkseigen. Ik direct het Program van Actie van de A.R.P., erbij gehaald. Geen woord over zoenen. Ik weer gedoken in de Mededelingen voornoemd. Daar gelezen, dat Hollanders (Noord- en Zuid-Holland) zoeniger zijn, dan Drenten en Overijsselaren. Dat zij die uit de Zaan zijn, het zoenerigst van allen zijn. Dat er verschil is tussen een kus en een zoen (dat wist Groenkoper al lang) en dat „zoen in Groningen een „smok” en in Zeeland een „pieper” heet. (Die pieper is een gecamoufleerde kus, als ik het stuk begrepen heb.)

Wilt u wel geloven, dat de aardigheid om straks mijn vrouw en mijn kinderen een Nieuwjaarszoen te geven er al een beetje af is. Stel je voor, dat het uitloopt op een kus, of een smok, of een pieper. Nederland verwacht van u, dat elke man zijn volkseigen zoen zal geven. Ik heb eens op een foto gezien, dat tijdens de verkiezingen voor het Lagerhuis in Engeland kandidaten kinderen van eventuele stemmers (op hen) zoenden. Zou dit iets zijn voor ds Zaal of voor prof. Gerbrandy?

23 DEC. Gelukkig lees ik, dat minister Luns heeft gezegd, dat de Nederlands-Indonesische Conferentie de bedoeling heeft de betrekkingen tussen Nederland en Indonesië te verbeteren. Zijne Excellentie heeft ook een verklaring gegeven van het waarom, dat bij mij en anderen was opgeborrelt inzake het verplaatsen van de conferentie naar Genève. Op deze vraag — ook door een van onze voormannen gesteld — „waarom heeft de regering erin toegestemd, dat de conferentie van den Haag naar Genève is verplaatst” heeft minister Luns geantwoord: „Omdat tegen vergaderen in Genève geen principiële bezwaren waren aan te voeren”.

Toen ik dat las, heb ik, bijna aan het eind van dit jaar, tot mijzelf gezegd: „Groenkoper, je bent nog niet rijp voor minister van Buitenlandse Zaken, noch voor minister zonder portefeuille. Want was je op zo'n antwoord gekomen? Zeg het 's eerlijk, Groenkoper?” Ik heb tegen Groenkoper moeten zeggen: „neen ik”.

24 DEC. Ik kan u alleen nog maar wensen, dat het Nieuwe Jaar voor u zal zijn als de vreugde, welke u gisteren en eergisteren beleefde hebt. Alle dagen uit de nand van u. n nemen, die het lot der volken, de grote en de kleine, bestuurt. Soms ben ik wel eens bang, dat de allerknappste mensen, die bezig zijn de bouwstenen van het heeal te onderzoeken, zich iedere dag meer verantwoordelijkheid op de hals halen. Ik kan soms dromen van atomen. Vroeger had ik daarvan nooit zo'n last. Misschien word ik wat ouder.

In ieder geval het goede voor u en de uwen. We moeten voort.

William Groenkoper